Digitized by Google

10
2 e
26

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
10
2 C
7

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PHILOSTORGII CAPPADOCIS,

Veteris sub THEODOSIO IVNIORE Scriptoris,

ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ,

A Constantino M. Ariiq; initiis ad sua vsque tempora,

LIBRI XII.

à PHOTIO Patriarcha Constantinopolitano, peculiari (extra Bibliothecam eius hactenus editam) opere, in Epitomen contracti.

Nunc primum editi

à IACOBO GOTHOFREDO:

Vnà cum *Versione, Supplementis* nonnullis, *Indiceq;* accurato, & prolixioribus DISSERTATIONIBVS.

Bibl. Secr. Coll. Rom. Soc. Jesu:

Geneve

Sumptibus Iacobi Chouët.

CIↃ IↃCXLIII

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMIS
ET
POTENTISSIMIS
Vnitarum Belgij Prouinciarum
Ordinibus,

IACOBVS GOTHOFREDVS P. F.

QVIBVS *ſuâ vi propriaq́ virtute nixis Potentum gratiam emereri datum eſt, eos demùm bene-natos beatoſq́ prædicare par eſt: quando, hanc non alienæ magis indulgentiæ felicitatem adſcribere, quàm indoli ſuæ mercedem adſignare poſſunt. Verùm, vt rara hæc priuatorum meſſis eſt, ita beatitudinis iſtius adſequendæ*

Digitized by Google

ſpes adhuc altera & ſuccedanea quædam ſupereſt, eòdem ſemper per externa quædam præſidia euadendi. In hiſce verò nomen quoque meum nunc apud vos profiteor, ORDINES ILLVSTRISSIMI : *Niſi enim, Patria mea, vobis ſemper-dicatiſſima, commendatione fiſus, niſi beneficio quoque veſtro iam vobis addictus, niſi ſuſcepti demùm argumenti dignitate ſuffultus, ad Vos nunc ambirem, næ mihi iure-merito metuendum foret, ne cum offenſione potius aliquâ veſtrâ, quàm bonâ gratiâ à vobis recedere neceſſe haberem: Nunc, cùm meriti vacuus ipſe, precariis tamen illis extraq́ꝫ me poſitis munitus, hanc vobis operam adprobare inſtituerim, neqꝫ inſubidum me prorſus viſum vobis iri ſperare licet. Enimverò, notum omnibus, quanta* Ciuitati noſtræ, *tam alioquin diſpari diſparataq́ꝫ, vobiſcum conteſſerationis iura intercedant: Arctiſſima profectò illa, à genuinâ geminaq́ꝫ libertate, cuius tuendæ par vtrubiq́ꝫ ſtudium, æquâ diuini Numinis in vtroſque benignitate. Vos verò noſtis, opinor, quo quantoq́ꝫ affectu proſpera ſemper-veſtra, non dicam auribus excipere, verùm quotidianis apud Deum precibus efflagitare adſueuerimus. At nos nouimus, intimoq́ꝫ ſenſu recolimus recondimusq́ꝫ tot illa beneuolentiæ,*

quæ

quæ hanc in Rempublicam extare ſubinde voluiſtis, argumenta. Inde igitur eam in ſpem nunc erigor, neque eius Reipublicæ ciuem à vobis aſpernandum, cui in commune tam enixè adhæreſcitis factumq́ue cupitis: ſed neque velut incognitum prorſus prætereundum, quem ſub Auctoritate haud ita pridem veſtrâ in Bataviam ſolemniter inuitatum & vos puto meminiſtis, & ipſe gratiſſimâ mente repeto: Neque velut importunum amoliendum, qui haud ignobile, hancq́ue ad diem ἀνέκδοτον *Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſegmentum nuncupatum vobis veniat: Quo profectò genere (liceat enim mihi per Indulgentiam hîc veſtram paulò prolixius immorari) poſt ſupremam* Inſtrumenti Diuini *auctoritatem, Chriſtianos inter, nullum ad vtilitatem fructuoſius, vel ad dignitatem amplius, vel ad gentium omnium notitiam illuſtrius dari poſſit: Iſthic enim theſaurus eſt, vbi Chriſtianæ fidei natales & incrementa condita habentur: vbi perpetua Diuinæ bonitatis in tuendâ Eccleſiâ ſuâ documenta continentur: vbi vindictæ contra irreuocabilis ad coërcendam hominum prauitatem exempla proponuntur: vbi inuicta vere fidelium in fide conſtantia memoriaq́ue frequentatur: Vnde veterrimæ ſanæq́ue doctrinæ præiudicia repeti, vnde legitimæ diſciplinæ*

Digitized by Google

Canones hauriri, vnde castus castaue cærimoniæ, quæq; alia prisci moris ritusve sunt, depromi, vnde Prudentiæ Christianæ, in administrandis rebus simul Ecclesiasticis simul politicis momenta desumi, vnde solemnes in Ecclesia turbonum, siue illi in hæresin siue in schisma deflectant, errores fraudesq; detegi, profligandorúmque eorum ratio simul iniri, vbi gliscentis de more corruptelæ imposturæve gradus obseruari possunt: vbi legitima Magistratuum in Ecclesia potestas tam solidè firmata reperitur. Quibus accedat omnibus, quod ad Antiquitatis istius auctoritatem in negotio Religionis prouocari iamdiu solemne est, vt proinde fugitiuam eam incorruptámque sisti publicè tot nominibus intersit: ne inscitia eius alioquin veriq; indiligentia egregium incuriosis sicubi præsidium subducat, vel adulteratio fucum nec-opinantibus quandoque faciat. Quare laudabile cumprimis institutum eorum haberi oportet, qui auorum patrumve memoria primi singulos ferme æui illius Patres scriptoresq; vulgauère, quive hâc adhuc ætate nostra nescio quid Antiquitatis istius, per tantum æui occultæ, vnde-vnde eruere & eruderare conantur. Commendabile deinceps eorum consilium, qui vniuersam veteris Ecclesiæ faciem, apud plures sparsam, vnde-

cumque

Digitized by Google

cumq; collectam, vnum in corpus componere comportaréque adlaborarunt. Probanda demùm eorum industria, qui ab aliis hanc in partem inuecta scriptáque perperàm, modestè arguere, verique tantum studio castigare, vel etiam de eo genere fugientia quædam captare obseruaréque suum in animum induxerunt. Optimum, inquam, factum istud omne, quando rem Historiámque Ecclesiasticam sua quique pro virili adiutare illi conni tuntur. Cui certe illustrandæ triplex isthæc ratio viáque proposita est: Vetera scilicet, prout ea sese primùm dant, in publicum efferendo, legitimum Historiæ corpus concinnando, næuos postremùm aliorum dispungendo, vel certe nouis obseruationibus historiæ istius censum locupletando. Quorum primum illud, virgulæ, quod aiunt, diuinæ est, vbi nempe veteris monetæ fideique spectatæ monumentum aliquod ex abdito sitúve primùm in vulgus editur, fideque optimâ sistitur, de versionibus etiam fors, Notísque, vel Dissertationibus, subsidiisq; aliis, vt eo maiore cum fructu legi, certiusque impendi laudaríve possit, cumulatius. Secundum illud, ingentis operæ industriæque, vbi suo quæq; vel minima loco, suo tempori, velut diuulsa sparsaque Virbij membra corpori aptantur. Quod & ipsum

duplici adhuc ratione perficitur: siue καθ' ὁμάδα, *quotiens summa Historiæ capita, per diuisas tamen Epochas certasque ætates, continuâ narratione seriéque sub vnum conspectum eandémque continentiam dantur, ne diuulsa alioquin distractáque materies, dùm vellicatim saltuatimq́ue proponitur, haud æque ad memoriam indiciúmque faciat: Quod egregio exemplo fecêre potissimi per solemnes annorum* Centurias, *Magdeburgenses: opere, nisi apud iniquos alienarum vigiliarum æstimatores, etsi haud plane inculpato, laudabili tamen cum primis vtilique: siue per annos singulos & expansos* κατὰ πλάτος, *rebus ad Ecclesiam spectantibus in* Annales *Fastosq́ue digestis: Quam viam magna diligentia, pari industria, ante alios Eminentissimus Baronius iniit Annalibus Ecclesiasticis (suis etsi etiam illi næuis nonnullis alicubi laborare deprehendantur) Quâ alioquin ratione nulla ad veri fidem illuminandam efficax æquè, ob exactam videl. distinctámque temporum lucem, quæ præcipua fax Historiæ omnis existit. Postrema è tribus Ecclesiasticæ Historiæ illustrandæ ratio,* στοχαστικῶς *unius Iudiciique proprie est, quotiens videl. legitima* κρίσεως *(non illam dico, quæ in syllabâ ætatem trahit, quæque in odium &*

fastidium

fastidium venit, verùm quà scriptorum omnium Iudex arbitraue iure suo sedet, ope) quà spuria suppostititiáque à legitimis accuratè distinguuntur, quo in censu egregiam operam sumpsit Pientißimus Doctißimusque apud vos Andreas Riuetus: *quà priorum Interpretationum vitia emendantur, quod in scriptoribus Ecclesiasticis vel maximè opus norunt, qui in his seriò versantur, quà aliorum errores* χρύψεις*ve euentilantur, qui* Casaubonianarum Exercitationum *scopus fuerat: quà denique nouis identidem obseruationibus Ecclesiastica illustrantur, cuiusmodi hâc ætate nostrâ scriptores noui plures felicißimi exoriuntur.*

Quæ cùm ita sint, Ordines Celsissimi, *eáq; sit Historiæ Ecclesiasticæ dignitas, illustrandæq; eius ratio multiplex, audeo & ego nunc, fiduciæ apud vos haud planè immodicus, post varias hoc in genere prælusiones, rediuiuum hunc vobis auctorem, meámque adeò simul in eo edendo illustrandóque operam, dicare. Haud absurdo cœteroquin apud Potentes munere: quando, eiusdem proculdubio pietatis animique censeri debet, iuxta Ecclesiarum curam, veræq; religionis defensionem, prouidere illud, vti gesta Ecclesiastica sarta-tecta habeantur, atque ita ad*

posteros, fuco omni fraudéque semotâ, transmittantur. Neque vetera quoque me deficiunt exempla scriptorum, qui suos proinde de rebus Ecclesiasticis commentarios Potentibus pridem dicauêre: Sozomenus in his, qui suos Theodosio Iuniori Imperatori inscripsit: cuius alioquin Principis pietas sæculique felicitas alios eodem in genere scriptores plures exciuit: Dein & Nicephorus Callisti, qui suam & ipsemet miscellam Historiam ad Andronicum seniorem Imperatorem emisit: Vt omittam recentiorum præiudicia, quibus id familiare atq; in promiscuo. Sed enim conueniens istud vobis cum primis, ILLVSTRISSIMI ORDINES, *argumentum: Iam primum, quod de Republicâ Iudaica vulgatum, deque hac nostrâ compertissimum, iidem ferme Reipublicæ quoque vestræ Ecclesiaq; apud vos restitutæ natales Annalésque existunt: Tantâ etiam prærogatiuâ, vt ex quo Fidei Libertatísque vexillum domi feliciter semel extulistis, processus deinceps vestri, victoriæque & incrementa, fortissimis felicissimisq; Celsissimæ* ARAVSIO-NASSOVICÆ *gentis factis consultísque, non ad Imperij magis vestri fines tutandos prolatandósque pertinere visa sint, quàm totidem prouidentiæ diuinæ argumenta existant in tuendâ nobilissimâ Ecclesiâ,*

vnde

vnde in alias quoque authoritas felicitásque præsto esse poßit. Pietatis adhac in Ecclesiam vestra documenta ecquis abunde memorare poßit? Illustre cumprimis, inter innumera iam censetur Synodus *ante annos haud ita multos, pro vnitate Ecclesiæ, non è vestris modò, verùm è toto penè orbe qui vobiscum fidei communione coniungitur, contracta: Censebuntur & deinceps cura vestra in erigenda propagandáque fide verè Christiana per Orientem quoque ipsum per Legatos vestros suscepta: imperatâ in id quoque nobilißimâ* Noui Fœderis *editione: vbi Authenticum cùm vulgatâ hodie per oras illas dialecto* παραλλήλως *exhibentur, quò ita sequiora ibi, atque ad seruitutem proiecta ingenia, ad puriorem masculámque Euangelij lucem vel sic erigantur: Quod quidem opus ad finem hîc egregiè perductum, fidei custodiæque meæ commendatum vulgari sese flagitatione publicâ nimiopere postulat. Quare his tot siue rationibus motus, siue exemplis munitus, præsidiisque quæ initio memoraui circumfusus, venio & hac ipsâ nunc oportunitate eò vos quoque* Ordines Potentissimi, *quantum in me, incensum, vti ad cætera decora trophæaque vestra, pietatisque in commune studia, inque literas lite-*

ratósque propensissimum affectum, & hanc porrò gloriam adiugare curamve capessere, eoque etiam nomine Felices esse velitis, quò genuina in posterum veteris Ecclesiasticæ historiæ facies ad æternitatem consignata transmittatur: qualem orbis Christianus iamdudùm efflagitat, & veris vberiorem multò, & fictis-falsis purgatiorem: Quod vt erudito hoc sæculo procliuius, posteà quàm tam multa, exinde ex quo priores huic operi manum admouere cœperunt, in dias luminis oras prodière, ex quo item viri vtriusque sectæ doctissimi, immane quantum, materiam hanc versantes subigentésque illustriorem reddidère, ita vacua sese vobis potissimùm prouincia hæc vindicandam sistit: Quò non tantùm Pietas vos vestra aurigatur, verùm tot illa insuper quæ domi habetis tam illustri operi conficiendo siue instrumenta, siue ornamenta exstimulant. Beata enimuerò Batauia ditióque vestra omnis præstantissimorum passim virorum, amœniorúmque ingeniorum, prosperrimâ famâ, quibus hanc operam delegare possitis, prouentu. Felices vos præsidiis in id omnibus æque necessariis instructissimi. Quanquam neque eò suam dubio procul operam denegaturi erunt

è vi-

è viciniâ clarißimi viri multi, in participatum curæ huius si fors vocati, Vos modò auctores fieri velitis. Fortean erunt & quos ad tantum celeuma promptos animos, angulus hic terrarum Adiutores sociosque sufficiat: Et si non ex asse solidiue capaces ex æquo futuri omnes, vti suffecit pro suo instituto, summis toto orbe, si benè reputo, subsidiis impendiisque suffultus Baronius, in partem certe quique virilem suos impigrè læti-lubentes supponant humeros. Infantiam ipsemet meam hic prodam necesse est: Dudùm est, cùm & ego tale aliquid animo meo voluto, delectâ interim sepositáque studiis meis, à rerum actu si quando vacuis, Historiæ Ecclesiasticæ siue parte siue Epocha quadam nobilissima: Cui adcurandæ maturandæque, toto deinceps animo pectoréque adspirante Diuino Numine, incumbere fas erit, vbi vel isti voluntatis meæ specimini gratiam apud vos aliquam prono fauore constitisse comperero. Quæ vti votorum meorum pars magna nunc est, ita longe maxima illa, apud Deum Omnipotente, Celsißimi Potentißimique ORDINES, *Vti gloriosißimo quoque huic quod dixi cœpto, egregio publico, instaurandæ inquam Veteri veræque Historiæ Ecclesiasticæ, domi vobis*

pax solida, constet, foris iuges procedant victoriarum cumuli, plaudente Republica nostra, me verò triumphos vestros deinceps porrò, quod hactenus semper feci, deuotâ mente prosecuturo. Kal. Maij A. D.

M. DC. XLII.

PROLEGO-

Digitized by Google

Digitized by Google

PROLEGOMENA.

Vbi 1 de *Philoſtorgio* ipſo, ſectáque eius, 2 & *Hiſtoriâ.* 3 déque hâc *Photij Epitomâ.* 4 & *Nicephori Calliſti* plagiis. 5 Addita poſtremùm *Excuſatio* pro hac editione.

VVLGATO iam more receptum eſt, & vtilitas ipſa ſuadet, vt cùm Scriptores, noui potiſſimùm, in publicum efferuntur, ad προθεωρίαν nonnulla his præmittantur, quæ & *Lectores libentius ad lectionem producant, & cùm eò venerint, euidentiorem præſtent intellectum.* Id verò mihi quoque nunc, Philoſtorgium edituro, cum maximè facto opus puto, ad defenſionem quoque aliquam tùm operis, tum & Editionis huius.

PHILOSTORGII igitur (nam inde, à vita ſcriptoris inquam, præfari oportet) quod equidem ſciam, nemo tẽporum iſtorum æqualis, nemo ſœculo illi proximus, meminit: Scriptores tantum nonnulli Conſtantinopolitani labentis æui, eius meminêre, vel etiam pauca quędam ex eius Hiſtoriâ defloràuêre. In his *Eunomianus* quidam occurrit, cuius in Philoſtorgij Hiſtoriam

epigramma ad me vltrò transmissum ab Amplissimo V. P. *Puteano*, veteri amico meo, è Codice Epigrammatum, olim Palatino, nunc Vaticano. Vetus is proculdubio scriptor; incertum tamen quo tempore vixerit: quando & hoc nomine plures alij occurrunt: Inter alios Eunomianus quidam apud Suidam *duobus locis*, in v. Εὐνομιανός, & in v. ἰλλοῦς, quem sub Iustiniano Imp. Belisarius è baptismo suscepit. Hunc verò Epigrammatis authorem Orthodoxum fuisse, vel ipsum ostendit. Extat & alterum vetus Epigramma in Historiam Philostorgij, indidem à me acceptum. Et hactenùs quidem Scriptores vorsa adstrictáque numeris oratione. *Ioannes* verò Antiochensis, *libro* περὶ ἀρχαιολογίας, Heraclio Imperante, sub initium septimi sœculi, nonnulla è Philostorgij historiâ desumpsit, quæ habes in summi viri, amicique mei CL. *Salmasij* Plinianis lectionibus. *Photius* deinceps, nono sœculo inclinante, Michaële fermè & Leone Philosopho imperante, censuram in hanc historiam exeruit, in *Bibliothecâ* primùm suâ, *Num.* 40, mox pleniùs & accuratius in hâc, quam nunc damus, Epitomâ. *Suidas* postea sub Ioanne Zimisco, vel certè sub Alexio Comneno, ex Philostorgij Historiâ nonnulla in Lexicon suum transfudit. *Nicetas* inde Choniates decimotertio sœculo sub Manuele & Andronico Comnenis quædam exinde *in thesaurum suum Orthodoxæ fidei* transtulit. *Nicephorus* tandem Callisti, sub eodem Andronico Imp, multa ex hâc Philostorgij Historiâ mutuauit. Et hactenùs quidem Philostorgij memoria

apud

apud vetuſtiores conſiſtit: qui etiam non vltrà fermè eius meminêre, quàm velut Eccleſiaſtici ſcriptoris, vel etiam hæretici, vel denique vt ſcripta ab eo cenſerent, cúmque aliis contenderent. Ex ipſo igitur Philoſtorgio potiſſimum nonnulla quæ ad vitam ſcriptáque eius faciunt, nunc repetenda nobis ſunt.

Primùm itaque, quod *Nomen* ipſius attinet, id ne cuiquam fraudi ſit, memorat ipſe, *lib.8.c.10.* cognominem ſibi quendam alium Philoſtorgium, Medicorum Principem, ὃς ἄριστος ἰατρῶν ὑπῆρχε sub Valentiniano & Valente Impp. cui & duo filij fuêre, Philagrius & Poſidonius, & hic quidem in medicinâ pariter præſtantiſſimus.

Parentes ſuos ipſe Philoſtorgius memorat, *lib.9.c.9.* Nempe patrem ſuum Carterium nominat: Quo alioquin nomine plures Carterij hoc æuo ipſo occurrunt: Carterius primùm Antaradi in Syriâ Epiſcopus ſub Conſtantio Imp. quem & ab Arianis in exilium actum ſcribit Athanaſius, *apologiâ ad Conſtantium p.547.* & ex eo Theodoritus, *lib.2.hiſto.Eccleſ.c.15.* Carterius item Macedonianæ ſectæ quidam deſignatur apud Socratem, *lib.5.cap.23.extremo,* & ex eo Nicephorum, *lib.12.cap.30.* qui videlicet ab Eutropio Macedonianorum preſbytero ſeparatos conuentus agente diſſenſit. Carterius rurſum alius monaſterio præfectus ſub Valente Imp. vna cum Diodoro, qui poſteà Tarſenſis Epiſcopus factus fuit, quíque Ioannis Chryſoſtomi, vt & Theodori Mopſueſtiæ & Maximi Seleuciæ præceptor fuit, memoratur à Ioanne Chryſoſtomo, *lib.3.contra vituperium vitæ monaſticæ,*

Digitized by Google

Socrate, *lib.6.cap3.* & Sozomeno, *lib.8.cap.2.* & exinde à Nicephoro, *lib.13.cap.2.* Tandem & Philoſtorgius ipſe, *lib.9. cap.18,* Carterium quendam memorat ſub eodem Valente Imp. qui Palæſtinæ Epiſcopus mortuo Theodulo Chæratoporum ab Eunomianis factus, cuique mortuo Ioannes ſuffectus fuit.

Mater Philoſtorgio fuit Eulampia, quod idem ſcribit, *dicto lib.9.cap.9.* eáque Anyſij presbyteri filia vna cum quatuor fratribus. Hunc verò Anyſium auum ſuum maternum Boriſſi, vico ſecundæ Cappadociæ, habitaſſe *ibidem* ſcribit: Qui Anyſius alioquin & officio & ſœculo ſectáque haud multum diuerſus eſt ab Anyſio diacono Baſilij, ſi modo ibi (vt Cornarius vult) legendum, διακόνῳ τοῦ Βασιλείου, quem memorat Epiphanius, *hæreſi Photinian.71.* Et ſic, Philoſtorgium à matre Cappadocem fuiſſe liquet. *Vnde domo* verò à patre Philoſtorgius, vbi idem natus fuerit, nuſpiam diſertè in hic Eclogis ipſe prodit: Illud ſaltem indicat, *lib.10. cap.6.* ſeſe in tractu aliquo Orientis trans Conſtantinopolim, imò & trans Dacoram Cappadociæ, ſiue natum ſiue infantem conſtitiſſe: quando ſcribit, viginti annos natum ſeſe Coſtantinopolim proficiſcẽtem in tranſitu Eunomium Dacoræ in Cappadocia vidiſſe: ἐνταῦθα (Dacoræ ſcilicet) γὰρ αὐτόν φησὶ καὶ Φιλοστόργιος εἰκοσὸν ἔτος ἄγων ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγεγονὼς θεάσασθαι. vbi ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγεγονὼς eſt, *Conſtantinopolim proficiſcens*: ἐν, pro εἰς: ſic apud Xenophontem ἔλθοι ἐν τῇ ἑλλάδι, loco ἔλθοι εἰς τὴν ἑλλάδα: & παραγίνεσθαι pro proficiſci: pariter vt apud Xenophontem & Æſchynem,

παραγ

ἀγωνίσασθαι πρὸς τὸν ἀγῶνα. Sedenim, quemadmodum à matre Cappadocem ſeſe ipſe facit, ita Eunomianus epigrammate, de quo ſupra, Cappadocem eum fuiſſe diſerte teſtatur: ſic enim epigrammatis ipſius lemma habet, Εὐνομιανοῦ εἰς ἱστορίαν Φιλοστοργίου τοῦ ἐκ Καππαδοκίας. Eunomiani certe hæretici, cuiuſmodi Philoſtorgij parentes, & ipſe quoque Philoſtorgius fuit, cùm in *Orientis* tractu conſtiterint (à Ciliciâ montéque Tauro ad Helleſpontum & Conſtantinopolim vſque, teſte vel Sozomeno, *lib.6. cap.27. inf.*) in Cappadociâ vel maximè fuêre: Imò & Eunomius ipſe, ſectæ huius princeps, Cappadox fuit, teſte vel Philoſtorgio ipſo, *lib.3.c.20: lib.6.cap.3: lib.10.cap.6: lib.11.cap.5*: & Sozomeno, *lib.7.cap.17*: (etſi Baſilius *Galatam* eum vocet, *lib.1. aduerſus eum p.2.*) Quin & Theophronius, qui peculiaris & ipſe cuiuſdam inter Eunomianos ſectæ fuit, Cappadox & ipſe extitit, eodem Sozomeno auctore, *lib.7.cap.17.* & Socrate, *lib.5. cap.23.* Denique videas paſſim Philoſtorgium in hiſtoriâ ſuâ de Cappadociâ ita agentem, locáque eius vel minima deſignantem, vt arripuiſſe eum celebrandæ patriæ ſuæ occaſionem & vt familiarem ſatis colligas.

Natus autem Philoſtorgius ſub Valentiniano & Valente Impp. Annum circiter Domini CCCLXVIII: vt ex ipſâ primùm Philoſtorgij narrationum ſerie apparet, *lib. 9. cap. 9.* poſt ea quippe quæ narrauit *cap. prox.* 8, de Eunomio in exilium pulſo (quod vtique congruit anno 368) de ſe parentibúſque ſuis ilicò agit; & quidem ante Demophili ordinationem in Epiſcopatu Conſtanti-

Digitized by Google

nop. de quo *cap.* 10: quod vtique congruit Anno Domini CCCLXX: Tùm ex eo, quòd *lib.* 10. *cap.* 6. testatur (quod & modò iam alio fine indicaui) sese vigesimum ætatis annum egisse, quo tempore Eunomius Cæsareâ pulsus in propriis agris Dacoræ constitit, eúmque ibidem vidit: Atquin congruit istud Anno Domini CCCLXXXVIII: de quo alioquin Eunomij exilio Socrates quoque, *lib.* 5. *cap.* 10. *in pr.* & Sozomenus, *lib.* 7. *cap.* 17. Quæ cùm ita sint, hinc patet, Philostorgium quinquagesimum septimum fermè annum egisse eo tempore annóque, vbi historiam suam desiit, anno inquam Domini CDXXV.

Quod *Pueritiam Adolescentiámque* eius attinet, profectum sese, vti dixi, ipse prodit, *d. lib.* 10. *cap.* 6. Constantinopolim anno ætatis vicesimo, ínque transitu Eunomium Dacoræ in Cappadocia vidisse. Fuit hæc scilicet eius, pro more tùm recepto, próque ætate, *ἱστορίας ἕνεκα* peregrinatio: Vnde iam Eunomium tanquam *ἱστορούμενον* seu visum sibi accuratâ *ἐκφράσει* depingit: multáque singularia (tùm proculdubio) visa sibi ad Romanos delata, ac nominatim Constantinopoli, memorat, *lib.* 3. *cap.* 11. & in his signatè Taurelephantos, Draconum maximorum exuuias, Monocerotis imaginem Constantinopoli expressam, varia simiarum genera, & in his quoque pana, sed & psittacum. Quam vrbem & deinceps accurate sese inspexisse multis ostendit, & iis quidem quæ de eâ ex professo & accurate agit, *lib.* 2. *cap.* 9. *&* *lib.* 3. *cap.* 2.

Artibus porrò *liberalibus* & sæcularibus Philostorgium

pro æui

Digitized by Google

pro æui pariter vſu, variis excultum fuiſſe reperio. *Philoſophiæ* inter alias operatum eum, naturaliſque hiſtoriæ notitiam comparaſſe ſibi docent ea quæ de Terræmotuum cauſis diſſerit, *lib.11. cap.7*: quæ de Fluminibus ſubterraneis *lib. 3. cap.9*: quæ de variis & ſingularibus Orientalium & Meridionalium regionum animalibus, dotibus & fructibus, *lib.3 cap.11.* quæque idem ad Hypatiæ Philoſophæ commendationem refert, *lib.8.cap.7.*

Geographiam quoque perdidicit: vt oſtendunt tot illa quæ datâ vel arreptâ occaſione exinde prolixe ſæpe depromit: veluti, de Getis ſeu Gothis, *lib.2.cap.5.* de Sabæis, *lib.2.cap.6.& lib.3.cap.4*: de Diuu inſula *lib.3.cap.4*: de Auxumitis & Homeritis, *lib.3.cap.6*: de Rubri Maris ſinubus *d.cap.6*: de Tigri fluuio, *lib.3.cap.7*: de Euphrate *lib.3. cap.8*: de quatuor Paradiſi fluminibus vt & de Paradiſo ipſo, *lib.3. cap.9.10*: de Alpibus Succiis & Iuliis, *lib.3. cap.24*: de Paneade, *lib.7.cap.3.in f.*: de Ælia ſeu Hieroſolyma, *lib.7. cap.11.& 14*: de Mazaca Cæſareâ *lib.9. cap. 12*: de Scythis & Neuris *lib.9.cap.17*: Etſi haud felici ſemper talo Geographica tractet. Infantiam certe alicubi ſuam, circa Occidentales ſaltem regiones, prodit, veluti circa Galliam, Britanniam, & Hiſpaniam *lib.1.cap.5. lib.9. cap.17.* vt & incredunda nonnulla de quatuor Paradiſi fluminibus commentatur, *d.lib.3.cap.9.10.*

Poëticen quoque & Mythicam Gentilium attigiſſe eum fidem faciunt ea quæ de Sphynge & Oedipo, & mythologia Gentilium ſcribit, *lib.3.cap.11.*

Medicinæ etiam ſtudioſum eum haud abſurde colli-

gat quis, non modò quòd datâ operâ quinque præstantissimos æui sui Medicos memoret: puta, Sopolim, *lib.*3. *cap.*15: Oribasium, *lib.* 7. *cap.* 15: Philostorgium, Posidonium, quem & sibi visum ait, & Magnum, *lib.*8.*cap.*10: verùm etiam morbos, morborúmque causas & remedia edisserit, *lib.*3.*cap.*10: *lib.*4. *cap.*7: *lib.*7.*cap.*3: *lib.*11.*cap.*8: Idque forte etiam Aëtij principis sui exemplo, qui & ipse non medicinam tantum didicit, verùm & fecit, vt ipsemet Philostorgius testatur, *lib.*3. *cap.*15: vt & Sozomenus, *lib.*3. *cap.*14.

Curiosas etiam artes, *Mathematicam*, *sideralem scientiam*, Astrologiam, ἀστεροθεαμονικὴν τέχνην, imò & ἀποτελεσματικὴν sectatum Philostorgium multis constat. Inde enim crebræ eius, non tantum obseruationes, verùm & accuratæ descriptiones, imò & Interpretationes, signorum visionúmque: In quibus, Crucis signum visum tempore expeditionis Constantini M. aduersus Maxentium, quod describit, *lib.*1.*cap.*6: Alterum item, quod tempore expeditionis Constantij aduersus Magnentium apparuit, *lib.* 3.*cap.*26: vbi quid eo significatum fuerit interpretatur: Astrum item xiphoeides, quod sub Theodosio M. illuxit, post victoriam eius de Maximo Tyranno, eo Roma digressuro, *lib.*10. *cap.*9: vbi de eius initio, luce, stellarum ad id concursu, motu ab astrorum cursu diuerso, finéque eius, prolixè & accurate disserit. Eclipsin quoque, simul & astrum quoddam, sub Theodosio Iun. memorat, *lib.*12.*cap.*7.& 8: quod & ipsum à Comete aduersus vulgi opinionem accurate distinguit: Horúmque omnium

Digitized by Google

omnium vt & terræmotuum præsagia passim enarrat. Tandem & Hypatiam Philosopham, de qua *sup*, ob peritiam maximè circa ἀστρονομίαν τέχνην, commendat, *lib.8.cap.9.* Curiosus & circa hæc, quòd in θεολογίαις, miraculis, visionibus memorandis frequens est, non ad suæ modò hæreseos principum (de quo posteà) vel etiam Christianæ religionis commendationem, verùm etiam in commune, in θέασι, prodigiis & portentis monstrísque aliis passim toto opere referendis, vt *lib.10. cap.11.& lib.11.cap.7.*

His, inquam, artibus instructum imbutúmque sese prodit Philostorgius, Astronomia inquam, Geographia, Philosophia, & Poëtica: Quæ illius æui literatura κατὰ τὸν κοσμικὸν λόγον fuit, seu vt noster ipse loquitur, *lib. 8.cap.1:* ἡ ἔξωθεν καλουμένη παίδευσις: vt exemplo quoque Didymi Alexandrini scriptoris Ecclesiastici liquet, apud Socratem *lib.4. cap.20:* Theodoritum, *lib.4.cap.27:* Sozomenum, *lib.3.cap.14:* Etsi aliàs, quod Mathematicam ἀποτελεσματικὴν attinet, seu Astrologiam, ea Christianis improbata: de quo innumera sunt Patrum testimonia: vnde quoque ea probro data ad Episcopatum vocatis, quod eam aliquando exercuissent, veluti Eusebio Emiseno, vt fidem facit vel Georgius Laodiceæ Episcopus, *in eius vita*; apud Socratem, *lib.2.cap.6:* & Sozomenum, *lib.3.cap.5.*

Variâ insuper auctorum lectione animum imbuisse se Philostorgium ex eius scriptis abundè liquet, vbi varios auctores variáque scripta laudat, veluti Iosephum, Philonem, Eusebium Cæsariensem, Porphy-

rium, Methodium, Basilium Magnum, Apollinarium, Asterium, Eunomium, &c.

In *Sacræ Scripturæ* lectione adprimè versatum eum multis patet: nam & Apocryphorum Canonicorúmque librorum recensum aliquem egit, iam non dico quàm benè, veluti Machabæorum, *lib.1.cap.1*: variáque è sacro Codice loca historiásque depromit; vel ad ea adludit: *lib.3.cap.4. in pr.8.9.10: lib.7.c.9.14.pag.102.103.in f.lib.9.cap.2: lib.12.cap.6.& 8 in f.*

Pietatem eius spirant piæ appositæque *sententiæ*, vt cæteroquin Photius eum οἰκείως γνωμολογεῖν cẽset, *in Biblioth. n.* 40: Quales sunt sententiæ sequentes: de exemplis fortitudinis, in sacrâ potissimùm scripturâ memoratis, quæ vim maximè habere ait incendendi ad bellum, *lib. 2.cap.5*: de ineffabili Dei sapientiâ circa flumina, ceu venas necessariorum præbitrices & circa maria, *lib. 3.cap.9*: de Oraculis diuinis quæ eludi minimè possunt, quod ἐν τοῖς χρησμοῖς ἀμετάπτωτον vocat: item τὸ τῶν δεσποτικῶν λογίων καὶ ἀκατάληκτον σεβασμιώτατον, itémque ait, μὴ ἄν ποτε διαπεσεῖν δεσποτικὴν ὑπόφασιν, *lib.7. cap. 9. & 14. in pr. & circa f*: de dæmonum & oraculorum fraudibus & falsimonia, quod τῶν χρησμῶν τὸ ἀσθενὲς καὶ πεπλανημένον vocat, *lib. 7. cap. 12. & 15: & lib. 9. cap.15*: de Dei benignitate, déque iræ diuinæ flagellis egregiè & prolixè, *lib.12.cap.8*: ac nominatim de terræmotibus, quos variis exemplis ibidem demonstrat, ex solâ Dei voluntate ad conuersionem & emendationem peccatorum fieri: μόνη δὲ τῇ θείᾳ γνώμῃ πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ διόρθωσιν τῶν ἁμαρτανομένων: de diuinâ postremùm

Digitized by Google

ſtremùm potentiâ nulli interdicto obnoxia, omnéſque res ad nutum ſuum dirigente *d.lib.12.cap.8. in f.*

Quin & ſuum ſummúmque in Iudæos odium idem prodit, *lib.3.cap.4:lib.7.cap.9.14:* itémque in Apoſtatas, *lib.7.cap.10. & 13:* & Paganos, vt apparet ex iis quæ ſcribit, *lib.3.cap.26. 27:lib.7. cap.14*: imò toto fermè *libro 7: & lib.11.cap.2: & lib.12. cap.8*: ac nominatim *d.lib.11.cap.2*, vbi felicitatis Theodoſij M. (cui alioquin minus fauit) cauſam repetit à feruidiſſimo eius contra idola zelo: τοῦ θερμοῦ, inquit, μοι δοκῶ καὶ τοῦ τῶν εἰδώλων ζήλου τοῦτο γέρας ἐξενηνοχέναι. Deinde, vel eo maximè, quod & ipſe poſt tot alios, veluti poſt Euſebium, Methodium, aduerſus Porphyrium pro Chriſtianis ſcripſiſſe ſe prodit, *lib.10.cap.10*: Tandem eo quoque, quod vt dixi oraculorum gentilitiorum vanitatem haud ſemel traducit, *lib.7.c.12 & 15: & lib.9.c.15.*

Quinimò & *hæreticos* quóque quoſdam, hæreticáſque hypotheſes apertè damnat Philoſtorgius: veluti, Maris & Theognidis ſententiam, qui, *Deum antequam Filium generaret Patrem fuiſſe* exiſtimabat, *vt pote vim generandi habentem*: ὃς τὸν θεὸν καὶ πρὸ τοῦ γεννῆσαι τὸν υἱὸν πατέρα οἴεται, ἅτε δὴ τὴν δύναμιν ἔχοντα τοῦ γεννῆσαι, quam ipſe ἀτοπίαν vocat *lib.2.cap.16*: Borborianos item & Manichæos ſuggillat, *lib.3.cap.15*: Theodoſium quoque Lydiæ Epiſcopum, quod à muliebribus voluptatibus penitus abhorruerit, dixerítque, *Chriſtum ſui naturâ* τρεπτὸν *mutabilem fuiſſe, verum vi virtutum eximiarum in immutabilem ſtatum exaltatum*: quem ideò hæreſeos & impietatis ipſe arguit *lib.8. cap.3. & 4*: vt & eo nomine, quòd dixerit, Deum *neque*

loqui neque audire, etsi manus ei auresque affingantur. Demophilum pariter Ep. Constantinopol. διασύρει, *lib.9. cap.* 14, quòd aliquando dixerit, *Corpus Filij compulsum in diuinitatem in incertissimum recessisse, quomodo lactis sextarius in vniuersum maris corpus iactatũ*, τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ ἀνακραθὲν τῇ θεότητι εἰς τὸ ἀδηλότατον κεχωρηκέναι, ὃν τρόπον καὶ γάλακτος ξέστης τῷ παντὶ τῆς θαλάσσης ἐμβληθεὶς συγκέκραται. Idē & Posidonij medici sententiā damnat, *lib.8.cap.*10, quâ statuebat, *Nullam vim dæmonum esse, quæ hominis naturam damno afficere posset, siue neminem dæmonum vi furore debachari, verùm humorum tantum cacochymia.* Quid amplius? Imò & Arij quoque, quem alioquin velut sectæ suæ Principem ἀρχηγὸν agnoscit, de quo mox, sententias quasdam de Deo & ipse damnat, *lib.*10. *cap* 2: veluti, quod dixerit Arius, Deum vniuersorum πολυμερῆ καὶ πολυσυνθετον esse: Rursum, quod docuerit, Deum neque οὐσίαν, neque ὑπόστασιν, neque quidquam eorum quod nominatur esse: vt & circa Filium, quod dixerit, neque ab eo Deum cognosci & comprehendi posse, *lib.* 2.*c.*3: Arianorum itē inter se sub diuisorum tres diuersas sententias damnat, *lib.*10.*cap.*3: quorum alij statuebant, Filium κατὰ τὸ προσαγορευόμενον ἑκάτερον, alij κατὰ φύσιν θεόν, alij denique quod Filius ἐκ μὴ ὄντων ἑκάτερος πέφυκε δημιουργεῖν.

Ieiunij quoque religionem commendat ipse, *lib.*10.*cap.* 12: vbi ait, Quartæ feriæ & parasceues ieiunium non in solâ carnium abstinentiâ consistere, verùm κατανηστεύεσθαι, ne cibi quidquam omninò vel alimenti ad vesperam vsque sumatur: Mox & exemplum quoddam subiicit Eudoxij cuiusdam presbyteri, insignis Ieiunatoris.

Idem

Digitized by Google

Idem & *Martyres, reliquiasq; Sanctorum* in honore habuit, eorúmque miracula effert: vt colligitur ex iis quæ scribit, *lib.3 cap.2: lib.4. cap.4 in f.: lib.7. cap.1. 4. 9.*

Et in *Monachos* tamen iniquiorem sese satis prodit, iis quæ scribit, *lib.3. cap.13: lib.11. cap.5. Imaginum* certe cultum exertè damnauit, *lib.2. cap. vlt:* & maximè *lib.7. cap.3:* vbi de statua hæmorrhoousæ Paneade agens, ait, *fas non fuisse, æneam aliamve quam materiam adorare*, οὐ γὰρ εἶναι θέμις χαλκὸν ἢ ἄλλην ὕλην προσκυνεῖν: translatæque illius è foro in diaconicum Ecclesiæ causam hanc reddit, nempe vt decentiore tantum situ ea esset, & vt maiore cum voluptate ad eam spectandam accederent volentes, archetypique ipsius ita desiderium ostenderent.

Et nihilominus tamen, etsi in quamplurimis aliis aliqua pietatis ratio Philostorgio constiterit, impius certe in eo aperte fuit, quod secta *Arianus* extiterit, quod & Photius & veteris epigrammatis auctor, imo & Nicephorus iam olim obseruarunt, & sic Filium ἑτερούσιον, Patréque minorem crediderit: quare & Arium quo ad doctrinam de Filio ἐκθειάζει, *lib.2. cap.3:* & Deum Patrem solum δημιουργὸν facit. Ariani enim, vt & Eunomiani, Filium non δημιουργὸν, verùm ὑπουργὸν peculiari voce & ὑπηρέτην, & ὄργανον εἰς δημιουργίαν dicebant, teste Athanasio, Nysseno, Cyrillo, & aliis. Cùm verò plures Arianæ hæreseos surculi fuerint, Eunomianus propalàm fuit Philostorgius, quod hactenus minus obseruatum: idque traditâ à parentibus successione: Nempe enim Carterium patrem suum Eunomianum fuisse diserte ait, *lib.9. cap.9:* qui

Digitized by Google

& vxorem suam, Philostorgij matrem, eò quóque perduxerit: ea verò deinceps tum fratres, tum & Anysium patrem Philostorgij auum, alió sque propinquos. Inde igitur & ipse Philostorgius Eunomianus fuit: vnde rectè Nicetas, *thesauro orthodoxæ fidei lib.5. cap.30: Aëtianum* eum nominat i. Eunomianum: Aëtius enim primus huius sectæ auctor extitit, quam deinceps Eunomius percoluit & propagauit: vnde & promiscuè Aëtiani, Eunomianíque (& hoc potissimùm nomine) vocati: vt & *Anomæi*, scilicet quia dissimilem Patri Filium asserebant: Eunomianorum quippe Philostorgiíque adeò sententia fuit, Filium neque ὁμοούσιον Patri, neque ὁμοιούσιον esse, quibus vtrísque iuxta aduersi fuère Eunomiani, fuit & Philostorgius, sic vt pro eodẽ fermè is vtrumque hic vsurparit, ὁμοούσιον, inquam, & ὁμοιούσιον: vide vel *lib.8.cap.16:* vnde & Arium Arianósque qui ὁμοιούσιον saltem profitebantur, damnat, *lib.10.cap.2.3.4:* Imò Filium Patri ἀνόμοιον quoad substantiam disertè profitebantur: eósque adeò etiam damnabant, qui ὁμοιότατον asserebant, *lib.6.cap.1:* item qui ἀπαραλλάκτως ὅμοιον, quam sententiam & ipse Philostorgius damnat, *lib.2.cap.16: lib. 4. cap.vlt. lib.5. cap.1: lib.8 cap.4:* vbi disertè, τῆς ἐνθέσμου πολιτείας τὸ ἀπαράλλακτον vocat. Hinc igitur *Anomoeus* dictus Eunomius, *lib.9.cap.13:* & Eunomiani, *Anomoei:* quo tamen nomine sese dici ægrè ferebant, *lib.4.cap.vlt:* & verò Philostorgius ipse hoc nomen ab iis (atque adeò à se) procul esse voluit, *lib.6. cap.2: & lib.9.cap.13:* Nempe, quia, cùm vrgerentur Eunomiani, etsi, vt diximus, Filium ὁμοιότατον, etsi ἀπαραλλάκτως

ὅμοιον

ἀνόμοιον negarent, attamen ὅμοιον quadam adhuc ratione adſerebant: ὅμοιον inquam, κατὰ τοὺς μονογενεῖ Θεῷ πρὸς τὸν ἀπαθῶς γεγεννηκότα πατέρα προσήκοντας λόγους, vt ait *lib.6. cap.1:* Filium igitur Patre minorem Eunomiani ſtatuebant: ſic quidem, vt Filium αἰτίᾳ δεύτερον τοῦ πατρὸς δοῦλον καὶ ὑπηρέτην ſtatuerent *lib. 6. cap. 2:* Quemadmodum & Spiritum Sanctum, Filij φῶς τρίτον vocabant (vt quidem ipſe tento) Hinc igitur & Philoſtorgius, *lib.3. cap.13*, varias inter δοξολογίας ſeu hymnologiæ formulas Antiochiæ vſurpatas, hanc maximè ſeſe probare ait, Πατρὶ δι' υἱοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι: eam nempe, quæ & inæqualem Patri Filium, & Filio inæqualem Spiritum διαρρήδην & apertiſſimè omnium faceret. Fuit & hæc Eunomianum ſententia, de B. Virgine Maria, Ioſephum ei poſt Saluatoris partum iunctum fuiſſe, *lib.6. cap.2:* Fuit & delirium iſtud, Deum optimè quantus quantus eſt cognoſci comprehendíque poſſe, & vt Chryſoſtomus hanc ſententiam ſummatim effert, παντελῆ καὶ ὁλόκληρον τὴν τελείαν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, item εἰδέναι τί τὴν οὐσίαν ἐστὶν ὁ Θεός. Quod & ipſum Philoſtorgius delirat: qui & ideò Arium ipſum *lib. 2. cap. 3: & lib.* 10. *cap.* 2: vt & Euſebium Cæſarienſem, alióſque, *lib.1. cap.2*, id negantes reprehendit, eóſque adeò abſurdis teneri peccaréque, ἀτόποις ἐνέχεσθαι καὶ ἁμαρτάνειν, ſcribit, quod Deum ἄγνωστόν τε καὶ ἀκατάληπτον πανταχοῦ καὶ αἰνιττόμενον ſtatuerent. Fuit & peculiaris quoque apud Eunomianos baptiſmatis ratio: nam & ab aliis, etiam ab Arianis, baptizatos rebaptizabant, *lib.10. cap.4:* Et vnicâ tantum merſione baptiſma peragebant; in mortem videl. Domini (nam hanc rationem

reddebant) baptizantes, quam semel tantum, non verò bis terue pro nobis Dominus sustinuit. *d.cap.*4. Hanc igitur fidem, hanc sectam secutus Philostorgius, totus quantus Eunomianus extitit: ad cuius sectæ commendationem, defensionémque, vt postea ostendam, tota eius historia comparata est. In tantùm verò idem ab Eunomio stetit, vt etiam Eudoxium & Eudoxianos (& ipsos alioquin Eunomianos) qui ab Eunomio secesserant, damnaret: de quo mox, cùm de historiâ eius dicemus. Imò & nouam quoque inter Eunomianos sectam, quam Lucianus Eunomij sororis filius inuexerat, proscindit. *lib.*12.*cap.*9.

Fabulis quoque seu μυθολογίαις attendisse eum testatur Photius, *in Biblioth.* quò pertinent visiones, quas ipse memorat. *lib.*3.*cap.*15: *lib.*7.*cap.*7: *lib.*10.*cap.*4: Quomodo fermè hæretici, & in his proculdubio Eunomiani quoque, μυθολογίαις indulsêre.

Et hæc quidem de Philostorgio hactenùs: sic, vt ne leui quidem indicio ex hisce Eclogis colligi satis possit, quonam is munere defunctus sit: vti neque aliunde constare potest, quonam is anno historiam suam conscripserit, quóve is diem obierit. De scriptis tandem eius non aliud habemus, quàm quod ipsemet de tribus ingenij sui monumentis indicium facit, præter Ecclesiasticam inquam historiam scripsisse se ipse prodit Eunomij encomium, & aduersus Porphyrium pro Christianis.

II. Nunc de hac Philostorgij *Ecclesiasticâ Historia* (à quâ

Digitized by Google

(à qua & ideò ἐκκλησιαστικὸς φιλοσόργιος à Nicephoro Callisti nuncupatur *lib.12.cap.29*) videndum nobis est. Vbi primò notandum, libris duodecim eum Historiam suam complexum fuisse, ἰσαρίθμους, pro numero literarum nominis sui: ita quidem, vt singuli libri à singulis nominis ipsius literis, ordine earum seruato, inciperent, atque adeò omnes per acrostichin nomen ipsius conficerent & explerent: ὧν αἱ ἀπαρχαὶ συντιθέμεναι, ait Photius, *in Bibliotheca*, τὸ τοῦ συγγραφέως ἀπαρτίζουσι φιλοστοργίου ὄνομα: vel, vt initio huius Epitomæ ait, ὅτι ἐν δώδεκα λόγοις αὐτοῦ ἡ ἱστορία παράγεται, ἀπαρτιζόντων αὐτοῦ τοὔνομα τῶν κατὰ τοὺς λόγους ἀρχομένων γραμμάτων ἐν τάξει συντιθεμένων. De quo & vetus Epigramma.

Γράμματα δώδεκ' ἔχει φιλοστόργιος, οὔνομα καλόν·
Τοὔνεκα δὴ κατὰ γράμμα λόγους ἀνεγράψατο τούτους,
Ἀρξάμενος πρώτου ἀπὸ γράμματος, εἶτ' ἐφεξῆς
Καὶ διὰ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἑὸν οὔνομα γράψας.

Sic sanè & vetustissima Plautinarum Comœdiarum argumenta ipsius Comœdiæ titulum per ἀκροστιχίδα continent: sic & capita Ethica seu παραινετικὰ ξς Basilij Macedonis Imp. scripta sunt. Sic & Nicephorus ipse, Philostorgij in quamplurimis sequax, in libris suis historiæ pariter Ecclesiasticæ, hanc nominis sui ἀκροστιχίδα, simili δημιουργίᾳ, seruauit.

Secundo obseruandum, duobus voluminibus hanc Philostorgij historiam comprehensam fuisse, quod ex Photio in *Bibliotheca* clarum: vbi vtriusque distinctas periochas, epochas, imò & distinctam à se lectionem fa-

Digitized by Google

ctam indicat: Καὶ ἡ μὲν ἱστορία αὐτοῦ δι' ἑνὸς βιβλίου, τόμους ἓξ συμπληρουμένη μέχρι τοῦδε περιέισι χρόνου. Et mox. Ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ καὶ ἕτεροι λόγοι ἕξ.

Tertiò obseruandum, Philostorgium hanc historiam suam *sub Theodosio Iun.* scripsisse: sub quo eodem & Socrates, Theodoritus & Sozomenus suas scripsêre. Fuit hæc scil. Theodosij Iun. ætas, vt quemadmodum in alio quoque genere scriptores varios ea nacta est, ita & scriptores Ecclesiasticos plures per Orientem exciuerit. Nempe, cùm post Eusebium Pamphyli Cæsariensem Episcopum nulli tùm extarent per Orientem Ecclesiasticæ historiæ scriptores, qui res deinceps post eum in Ecclesiâ gestas, integro sæculi decursu, vno tenore vnúmque in corpus compegissent, iusta hæc tùm multis materies visa, sub pientissimo humanissimóque & literatissimo Principe Theodosio, ad nouam aliquam σωματοποιίαν conficiendam: Idque ideò, quia non tantum sparsa hæc disiectáque, vti dixi, materies foret, verùm etiam variè admodum tradita extaret, discrepantibus inter se multorum circa res in Ecclesiâ gestas, opinionibus & narrationibus, vt disertè scribit Sozomenus, *lib.5. cap.1:* de quo mox plura. Exorti itaque tùm passim, qui rem hanc ad curam suam reuocarent, propositâ sibi eâdem nobilissimâ Epochâ, à fine scilicet Eusebij, seu ab Arij in Ecclesia dissidio, Constantiníque adeò Magni initiis, ad Valentiniani 3. Imp. & Theodosij Iun. tùm tempora, per centum triginta plus minus annos: In quibus Philippus Sidetes, Sabinus, Theodorus Mopsuestiæus,

ſtiæus, Socrates, Theodoritus, Sozomenus, & Philoſtorgius noſter. Et ita quidem ἀθρόως ſeu cumulatè quatuor hi poſteriores, vt quiſnam ex iis prior manum huic operi admouerit in incerto ſit: ac nominatim vtrum Philoſtorgius tres illos præuerterit, quod Baronius cenſuiſſe videtur, an verò ſubſecutus ſit: nullo enim certo ſatis certo indicio id vel ex hâc Epitoma vel aliunde colligere hactenùs potui: Etſi de Sozomeno illud facilè concedam, eum poſt Philoſtorgium ſcripſiſſe: Nam, cùm diuerſas ſæpe eiuſdem rei narrationes in hiſtoriâ ſuâ ſternat, ac nominatim, *lib.2.cap.20.in f. & 23. in princ. lib.3.cap.3. in princ.* vbi diuerſam Arianorum & Macedonianorum ſententiam refert: vt & *lib.3. cap.18.in princ.* vbi Arianorum pariter narrationem memorat: *& lib.8.cap.* 15. 18. 23, Philoſtorgium certè nominatim Sozomenus perſtrinxiſſe videri poſſit *lib.2.cap.*23, quo loci eam περιττολογίαν improbat, quâ quidam dicebant, Indos ab Æthyopibus ad Chriſtianam fidem traductos: ita enim ibi legam, ὐκ ἐξ Αἰθιόπων, non verò ἐξ ἀνθρώπων: Ea verò narratio apud Philoſtorgium occurrit, *lib.3.cap.6. & lib.9.cap.*3, de Theophilo videlicet Indo qui *Aethyops* dictus fuit, quique ex Æthyopia ad Indos religionis cauſâ profectus, eos ad eam traduxiſſe dicitur. Verum de hoc ſentiat quiſque vti volet. Illud exploratum, omnes illos quos dixi, & in his Philoſtorgium, eâdem ætate ſcripſiſſe, imò & eodem filo, ductâ per eaſdem obſeruationes oratione: non tantum vt vagam ſparſámque hiſtoriam Eccleſiaſticam colligerent, verùm etiam (quod

Digitized by Google

quarto loco hîc notandum) vt ad ſuæ ſinguli quíque ſectæ ſententiæque defenſionem eam aptarent , eáſque adeò narrationes ex iis quæ variè circunferebantur, quę cauſæ ſuæ ſeruirent, deligerent. Quod vt de Socrate & Sozomeno iam in comperto eſt , quorum Nouatianiſmos, aliáque in quibus *ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἀκριβοὶ* fuére, alij iam abundè notarunt , imo & iam olim Photius idem noſter in *Bibliothecâ ſuâ* 11. obſeruauit, ita de Philoſtorgio quoq; iam olim idē Photius notauit. Vt proinde mirari non debuerit Nicephorus Calliſti , *hiſtor. ſuæ præfat.* cur ſcriptores hi quatuor , Socrates, inquam, Theodoritus, Philoſtorgius & Sozomenus , eandem ſibi materiam propoſuerint , ac maximè cùm & ipſe eodem loci rectè obſeruet, eos in quibuſdam variè inter ſe diſſentire, Epiſcoporúmque contentiones prout cuíque viſum eſt, commemorare , omnéſque varias quaſdam nouáſque res ab aliis minimè dictas hiſtoriis ſuis inſeruiſſe. Hoc ſcilicet Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ pridem , & quidem ſub Theodoſio Iun. fatum fuit, vt non Orthodoxos ſeu Catholicos ea ſcriptores modo nacta ſit , eóſque adhuc futiles ſæpè & verboſos , quod de Philippi Sidetæ , qui libris triginta ſex *hiſtoriam Chriſtianam*, peculiari ſibi iſthoc titulo , ſub eodem Theodoſio Iun. executus fuerat, Socratis iudicium eſt , *lib.* 4 *cap.* 14 , Photiíque adeò noſtri *Bibliothecæ n.* 35, vt & Nicephori, ex Socrate, *lib.* 14 *cap.* 29, verùm etiam hæreſi vel ſchiſmati implicitos. Vt omittam nunc, præter Socratem & Sozomenum, Georgium Laodicenum, Thalaſſium, in his qnoque fuit *Sabinus* ille Ma-

le Macedonianus ſeu Semi-Arianus, Heracleæ Thraciæ Epiſcopus ſub eodem Theodoſio Iun: qui συναγωγὴν τῶν συνοδικῶν, i. collectionem ſynodalium actorum & ἱερατικῶν epiſtolarum (quæ hiſtoriæ Eccleſiaſticæ vel præcipua ὕλη ſeu materies eſt. v. Sozomenum *fine præfat. ſuæ*) ſcripſit: cuius meminit Socrates, *lib. 1. cap. 5. pag. 508. cap. 6. pag. 515: lib. 2. cap. 11. 13. 16: lib. 3. cap. penult. pag. 640: lib. 4. ap. 17.* Enimuerò, Sabinum hunc Catholicis paſſim obtrectaſſe, iiſque quæ pro ὁμοουσίῳ vel aduerſus ſuos facerent, atque adeò Catholicorum epiſtolis ſilentio tranſmiſſis, ſuorum contra hinc epiſtolis relatis, inde ſceleribus omiſſis, omnia ad ſcopum ſuum peruertiſſe Socrates ſcribit. In his verò nomen quoque ſuũ profeſſus eſt, & vel maximè Philoſtorgius, de Ario, Aëtio, Eunomióque, vt antea oſtendi, totus. Nempe, vt cœteroquin epiſtolas ſuas ſynodicas hæretici ſchiſmaticique pro cauſæ ſuæ defenſione efferre ſoliti ſunt, ita & ſcriptores quoque iidem nacti qui rerum geſtarum fidem ordinémque ad ſuum quique finem ſcopúmque accommodarent. Quæ quidem res, vt omittam nunc cauſas alias, & pertinaces olim hæreticorum ſpiritus armauit, & intricatam ſæpe perplexámque illius æui hiſtoriam fecit: de quo extant Socratis querelæ, *lib. 1. cap. 3. in f. & cap. 7. in f. & lib. 2. cap. 1: lib. 4. cap. 17. & præfat. lib. 6. in f.* vt & Sozomeni *lib. 1. cap. 1.* quæ apud Suidam quoque *in v.* Ἀκέσιος, & Nicephorum Calliſti *lib. [illegible] cap. 1. in f.* occurrunt. Hinc factum ſcilicet, vt inſecuti ſcriptores, εἰς ἐναντίας huiuſmodi γραφὰς ἐντυχόντες, vel operoſe deinceps verum extricare quiuerint

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

(σκολιαὶ quippe λίαν hæc res κατασκευάσαι τὴν ἀκρίβειαν,) vel certe à fuco fraudéque ſibi haud liquidò ſemper cauere potuerint. Exemplo eſſe poteſt vel Epiphanius, qui vbi ad Meletianos Arianóſque deuentum eſt, hæreticorum ſchiſmaticorúmque commentarios actáque ſecutus, fœdos ſeſe in errores non vno loco induit. Hinc paſſim iam inter ſe diſſentire ſcriptores, prout hunc vel illum è prioribus ſectantur: Hinc Socratē Sozomenúmq; inter non vno loco (hâc quoque proculdubio de cauſâ) διαφωνίας, quod à Photio *Biblioth. n.30.* & Nicephoro *lib.1. cap.1* notatum. Hinc diſſenſus frequentes, quos & notauit Nicetas Choniates, *theſauro orthodoxæ fidei lib.5* inter Euſebium, Theodoritum, Socratem, Sozomenum, Theodorum Mopſueſtiæum, Philoſtorgium, Theophanem. Quare Lectori propoſitâ quacunque tandem veteris memoriæ Eccleſiaſticæ particula, ſummâ attentione acríque ilicò iudicio opus: illud inquam in auctorum iſtorum actorúmque recenſu adnitendum vel maxime, (quæ Iudiciariæ ſeu ſacræ κρίσεως pars vel potiſſima eſt,) vti à primo ſectam ſcriptoris cuiuſque, geniúmque adeò exploratum habeat: Vnde de ſcopo ſeu inſtituto cuiuſque, fidéque adeò dictorum, conſtare liquido poſſit: quando ad ſuum illi finem magis, quàm veri ſemper fidem ſcripta ſua concinnant, odio videlicet gratiáve: Multa nempe, vt Nicephorus recte de his ipſis ſcriptoribus animaduertit, τῶν μὴ καιρίων commētantes, nō pauca verò etiā τῶν ἀναγκαίων prætermittentes, ſæpiſſime ἑκόντες τε καὶ παθόντες τὰ προσπαθεῖν &c. Inluſtre verò cumpri-

cumprimis eius rei exemplum præbet hæc Philoſtorgij hiſtoria. Ibi quippe illo ſemel explorato, quòd is Arianus, & de Aëtij quidem Eunomiíque gregalibus fuerit, & ſic Eunomianus, quod ſupra demonſtratum eſt, ſincerum exinde de totâ ferme eius hiſtoriâ iudicium fieri poteſt. Et iſtud quidem in ſummam, in Arij Aëtiíque & Eunomij gratiam eam conſcriptam. Quomodo & diſerte Eunomianus, de quo ſupra, veteris epigrammatis auctor, eam *hiſtoriam Aëtij* vocauit:

Ἱςορίην ἐτέλεσσ᾽ Ἀέθιε, χαρίτεσσι σοφῇσι,
Πρήγματ᾽ ἀληθείης ποικίλ᾽ ὑφηνάμενος.

Ita enim ibi repono, ἐτέλεσσ᾽ Ἀέθιε, non ἐτέλεσσα θεῷ: Quod ſequentia liquido oſtendunt: Nempe indicatum voluit is, etſi Philoſtorgius in hæretici gratiam Hiſtoriam iſtam conſcripſiſſet, duo tamen adhuc in eâ occurrere quę ſiue ad voluptatem ſiue ad vtilitatem Lectorum faciant: nempe, quod & χαρίτεσσι σοφῇσι conſcripta ea ſit, & vera multa eâ contineantur intexta: de quibus poſteà. Ἄεθιος verò hic non alius eſt ab Aëtio, qui peculiari prorióque Ἀέθιε nomine olim deſignatus, teſte Socrate, *lib.* 2. *cap.* 28: & Sozomeno *lib.* 3. *cap.* 14. Atque vt in Arij Aëtijque & Eunomij gratiam in commune hæc à Philoſtorgio hiſtoria conſcripta fuit, ita duplici rurſum ſpecialiore fine ſcriptam eam comperio: Primò quidem aduerſus Catholicos homoouſiaſtas, vel etiam aduerſus homoiouſiaſtas: Deinde (quem ſcopum neque Photius ipſe indicauit) aduerſus Eudoxium & Eudoxianos, quò videlic. χωρισμοῦ ſeu ſchiſmatis inter ipſos Eunomianos

Digitized by Google

exorti causam inuidiámque penes illos collocaret. Vtrúmque, vt dixi, pro Aëtio Eunomióque, atque adeò & pro Ario: Quomodo & hac ipsâ tempestate Sabinus, de quo suprà, pro Macedonio & Macedonianis suam scripsit historiam: singulis ad suæ hæreseos defensionem tùm scribentibus: & nominatim Arianis, Eunomianis & Macedonianis: quæ tres sane hæreses, Ariana inquam, Eunomiana, Macedoniana, quibus & quarta Apollinariorum socianda, eâ Theodosij Iun. ætate potissimùm caput efferebant, τότε ἐπιπολάζουσαι αἱρέσεις: quibus contra enixè tum obuiam ibatur, vt ex Socrate, *lib.1. cap. 3. in f.* & Theodoreto *lib. vlt: in f.* discere est, imò & ex nonnullis prætereà ipsiusmet Theodosij Imp. constitutionibus, puta *l.49. 50. 58. 69. 60. Cod. Theod. de hæreticis.* Ad suæ proinde causæ defensionem suas illi Historias edidêre, & inter cœteros quoque Philostorgius noster in Arij, Aëtij, Eunomiique vt dixi gratiã, tum aduersus Catholicos, & homoiousiastas, tũ aduersus Eudoxianos, à quibus pariter appetebantur. Hinc igitur ad duplicem hunc finem concinnata cõparatáq; eius historia omnis:

De priore scopo finéque prius. Hùc scilicet pertinet, quod diuisionis in Ecclesiâ næuum ab Ario in Catholicos deriuare adnititur: Eum verò in finem, de his quæ ante synodum Nicænam facta agens *lib.1. cap.3.* scribit, Arium cùm de Episcopo Alexandrino ageretur eligendo, suffragia in se inclinantia Alexandro vltro cessisse donasse: cùm contra Historici alij Arij venenum ex inuidiâ eius ob prælatum sibi Alexandrum ortum

ortum velint. Eodem fine, *lib.1.cap.4*, narrat, Alexandrum quendam nomine *Baucalim* cùm alterum ab Ario gradum teneret, initium dissensionis Alexandrum inter Ariúmque fecisse, indéque simul ὁμοουσίου prædicationem tum primùm adinuentam ἐπιτετεχνάσθαι. Cùm contra veteres orthodoxi, etiam nomen ipsum ὁμοουσίου à veteribus vsurpatum contenderint: de quo. v. Athanasium in decretis Synodi Nicenæ *contra Arianos p.*420 421. 422. 423, & ep. *de Synodis Arimini & Seleuciæ p.* 707. & epist. *ad Africanos p.*723. Eodem fine *lib.1.cap.*7, scribit, ante synodum quoque Nicænam Alexandrum Alexandriæ Ep. cùm Nicomediæ versaretur, & in Osium Ep. Cordubæ, quique cum eo erant, Episcopos incidisset, Synodicis suffragiis de prædicando Filio ὁμοουσίῳ, Arióque condemnando, conuenisse: vt ita adstruat, ex compacto rem omnem aduersus Arianos actam, vocémque ὁμοουσίου inter Catholicos præmeditatam ad Synodum Nicænam allatam. Quod Synodum Nicænam ipsam attinet, eodem fine semper scribit, *lib.1. cap.*9.10. & *lib.2.cap.*1. Arianos quoque ferme omnes ad Synodi sententiam traductos, vi scilicet metúve, sed tamen ὁμοιούσιον sub voce ὁμοουσίου occultantes. Eodem fine *d.lib. 2. cap.* 1. post Synodum Nicænam Eusebianos seu Arianos ad ἑτερούσιον rediisse, contra Constantinum eos qui fidei Nicænæ aperte reluctati fuerant ab exilio reuocasse, & ipsum (quæ ingens calumnia est) ὁμοούσιον publicis literis lacerasse, quibus & Alexander Ep. subscripserit, cui & ideò Ariani iam communicauerint: verùm Alexandrum ad ὁμοού-

mox reuerſum, quâ cauſa Arius ab eo & ab Eccleſia receſſerit. Quæ omnia precario falſóque dici in Alexandri, imò & Conſtantini, iniuriam ex aliis ſcriptoribus clarum. Et hæc quidem de primâ Arij ab Eccleſiâ ſeceſſione ſub Conſtantino M. Sub Conſtantio pariter totalis Antiochiæ ſeceſſionis ab homouſiaſtis inuidiam penes Catholicos collocat: nempe narrat, etſi Ariani vſque tum Antiochiæ precibus hymníſque & conſultationibus, omnibúſque aliis, excepto tantum myſtico ſacrificio cum illis communicaſſent, vbi Aëtius diuerſam fidei ſuæ δοξολογίαν inuexiſſet, ruptis omnibus quibus antea coniungebantur amicitiæ & conſuetudinis vinculis, Arianis maximè materiam præbuiſſe in diuerſa eundi εἰς ἀντίπαλον τύποις μάλιστα παρασκευάσαι καταστῆσαι μοίρας. Et hæc quidem Philoſtorgius de diuiſionis in Eccleſiâ cauſis, in Catholicorum inuidiam, ſuorum contra ſeu Arianorum, Aëtiique defenſionem. Quò pertinent & perpetuæ hoc opere, ſuorum laudes & encomia, contra Catholicorum ψόγος καὶ διαβολή. Quod & iam olim obſeruauit veteris Epigrammatis auctor, hoc lemmate. Εἰς τὴν ἱστορίαν φιλοστοργίου τοῦ Ἀρειανοῦ καὶ πάσης κακίας πεπληρωμένου: οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἱστόρησεν ἢ ψόγον τῶν ὀρθοδόξων. Idem obſeruauit & Photius in Bibliothecâ. ἐξαίρει, inquit, τοὺς Ἀρειανίζοντας ἅπαντας, λοιδορίαις πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους, ὡς εἶναι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐγκώμιον μὲν τῶν αἱρετικῶν, ψόγον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων. Et rurſum initio huius Epitomæ. ἡ δὲ ἱστορία τῶν αἱρετιζόντων ἐστὶν ἐγκώμιον αὐτῶν, ὥσπερ καὶ τῶν ὀρθοδόξων διαβολὴ καὶ ψόγος μᾶλλον ἢ ἱστορία.

A suorum commendatione initium ducamus, in quibus laudandis nullum modum tenuisse eum, οὐκ ἔχων κόρον Photius ait, *lib.* 8. *cap.* 2. *in fin.* In genere præcipuos huius sectæ viros à miraculis passim commendat: veluti Aetium, *lib.* 5. *cap.* 2: *lib.* 9. *cap.* 1. Theophilum Indum *lib.* 3. *cap.* 4: *lib.* 4. *cap.* 7: & apud Photium *in Biblioth. n.* 40. Eusebium Nicomed. *lib.* 5. *cap* 7: Agapetum Synadorum Ep. *lib.* 2. *cap* 8. Eunomium *lib.* 9. *cap.* 1. Leontium Ep. Tripolitanum. *d. lib.* 9. *cap.* 1: Candidum: *ibid.* Arrianum *ibid.* Florentium, *ibid.* Euagrium, *ibid.* Idem in *Lucianum* martyrem (quem Ariani velut hæreseos suæ principem, formulæque suæ auctorem efferebant) studium suum non vno loco prodit: nam & in eius solius gratiam Helenopolim ab Helenâ Constantini M. matre, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, excitatam scribit, *lib.* 2. *cap.* 13, cùm tamen alij referant, id ideò factum, quod Helena ibi nata esset. Idem ad commendationem eius miraculum narrat de delato à delphino eius corpore *ibid.* Memorat & *lib.* 2. *cap.* 14: historiam de Eucharistiâ citra altare in carcere ab eodem Luciano in pectus recubante administrata. Idem tandem Luciani huius discipulos studiosè recenset, *lib.* 1. *cap.* 8: *lib.* 2. *cap.* 3. 15. 16: quorum videlicet peculiare sodalitium seu φατρία tùm erat, eorum inquam qui se Luciani martyris discipulos iactabant, atque inter se συλλουκιανισταί audiebant: In his verò memorat Arianorum antesignanos, Eusebium Nicomediensem, *d. lib.* 1. *cap.* 8: *lib.* 2. *cap.* 13. 15. Antonium Tarsi Ciliciæ Ep. Leontium Antiochenū, Marin Chalcedonis, Theo-

gnin Niceæ, Asterium Cappadociæ: etsi horum opiniones nonnullas ipse proscribat. Hinc & *Eusebij* istius *Nicomediensis* laudes, quem & Magni cognomento honestat *lib.1.cap.9:* & apud Photium, *in Bibl:* cuius & miracula vitamque summoperè extollit *lib. 5. cap. 7:* & apud Photium *d.loco:* Hinc & *Eusebij Cæsariensis* laudes, etsi & hunc in nonnullis reprehendat *lib.1.cap.2:* Hinc *Arij*, quem quo ad sententiam de Filio ἱεροθειάζει, etsi & hunc pariter in nonnullis reprehendat *lib.2.cap.3:* Hinc *Vlphilæ* Gothorum Ep. Ariani, quem alterum Mosen quoque à Constantino M. vocatum scribit *lib.2.cap.5:* Hinc, *Theophili Indi* Ariani, cuius miracula itineráque pro fide Arianâ prolixè memorat *lib.3. cap.4.5.6.* vt & honores ei ab Imper. Constantio exhibitos *lib.4. cap.7.* quemque ait, non peculiaris alicuius ciuitatis curam sortitum, verùm κοινὸν ὥσπερ ἄγαλμα ob virtutem ab homodoxis habitum. *lib.3 cap.6. in fin.* eundémque imperatæ à Constantio Galli Cæsaris cœdi sese opposuisse. *lib.4. cap.1.* vicissim à se exilij irrogati veniam Constantium ab eo petiisse *lib.4. cap.7:* miraculo deníque soláque manuum impositione Constantij vxorem ab eo curatam *ibid.* Hùc pertinent *Leontij* Ep. Antiocheni laudes, à quo Aëtius Diaconus ordinatus *lib.3. cap.17.18:* & inter alia encomium istud, quod is suâ tempestate nihil prorsus de sacris Antiochiæ curis, imò de vniuersâ pietate adulterari καπηλεύεσθαι sustinuerit *lib.3. cap.18.;* eiúsque ope nonnulli à periculo apud Gallum C. erepti fuerint. *lib.3. cap.27.* Enimuerò in *Aëtio*, *Eunomioq.* principibus suis cumprimis commendandis

Digitized by Google

dandis incumbit: Quos & ſolos ait repurgaſſe dogmata pietatis cum tempore contaminata: ἐξαίρει δὲ, inquit Photius, ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Αἴτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα πεπαιδεύμενος. Vnde & Eunomianus poëta, quomodo nos emendamus, eum Αθίω, id eſt, *Aëtij hiſtoriam ſcripſiſſe* ſignatè ait. Huc verò pertinet prolixa narratio de Aëtij vitâ *lib.3. cap.15.* vbi inter cœtera viſiones ei oblatas memorat, quibus ἀκαταμάχητον i. quod in omnibus congreſſibus & diſputationibus ſemper victor futurus eſſet, ei promiſſum ſcribit: Et verò victorias eius Philoſtorgius aduerſus Baſilium & Euſtathium effert *lib.3.cap.15.& 16*, vt & in Synodo Conſtantinopolitanâ ſub Conſtantio *lib.4. c.12.* Eiuſdémque miracula deprædicat *lib.7. cap.2. & lib.9. cap.1.* Tandem excitatum eum, diuinitus ſcilicet, ſcribit, vt Athanaſio reſiſteret, vel, vt ipſe ait, contra ſtaret, τὸν ἀντιστάτην *lib.3. cap.17.* Omnium verò maximè in *Eunomij* ſui, Eunomianus ipſe, laudes, plenis velis fertur: cuius & peculiare encomium ſcripſiſſe ſe ait, *lib.3. cap.21*: & his ipſis Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libris varias eius laudes adſpergit *lib.10.cap.6.* eiuſdémque ſcripta commendat. *ibid:* miracula effingit, fingendóque nihil non abſurdi ſcribit *lib.9. cap.1.* Zelum eius erga fidem ſuam effert *lib.4. cap.5. lib.6.cap.4.* vt & erga Aëtium *lib.5.cap.3.* conſtantiam item quod conſtanter renuerit ſubſcribere fidei Ariminenſi & Aëtij abdicationi, & ideò Epiſcopatum deſerere maluerit *lib.6. cap.3*: tandem & auerſionem ab homoouſiaſtis, quod videlicet ab his penitus ſeſe ſecreuerit,

eòque obtentu Episcopatum recusauerit *lib.3. cap.19.*

Ab eâdem mente sunt & *Imperatorum Cæsarumq;* laudes, qui Arianæ, Aëtianæque hæresi, eiúsque sectatoribus fauerant: veluti *Constantij* Imp. laudes *lib.3.cap.2.* (extra Galli C. cœdem, Synodósque pro ὁμοιούσιον habitas:) quem inter alia commendat ob Ecclesias Constantinopoli excitatas, reliquiásque Sanctorum eò translatas, *lib.3.cap.2.* ob legationem pro pietate ad Homeritas & Auxumitas missam *lib.3.cap.4.* ob humanitatem eius erga Veteranionem Tyrannum *lib.3. cap.22.24.26.* ob victoriam de Tyrannis, crucísque in id signum exhibitum. *d.c.26*: ob id quod in mortem Galli C. non durasset, inuidiámq; adeò cœsi eius in Eusebium Præpositũ S. Cubiculi deriuat *l.4. c.1.* *Gallo* verò Cæsari aperte fauet, ob ea quę is in Aëtium humaniter consuluit, *lib.3. cap.27.* Hinc igitur non tantum eum à fortitudine rebúsque præclarè aduersus Persas gestis commendat *lib.3.cap.27*: verùm etiam acerbiter ab eo gesta diluit, *d.c.vlt.* Constantij contra infelicitatem, Galli cœdi imputat *lib.5. cap.4*: viceuersa Iulianum de Galli C. cœdis authoribus vindictam rectè sumpsisse scribit *lib.4. cap.1. in fin.* qui idem & Aëtium reuocauit, qui propter Gallum C. periculum & exilium subierat *lib.6. cap.7.* Et hæc de suorum laudib. in quas fertur Philostorgius.

E contra plena eius Historia est, vt iam supra quoque diximus, maledictorum, conuiciorum, calumniarum, διαβολῆς καὶ ψόγου, aduersus Catholicos homoousiastas, imò & aduersus homoiousiastas. Primus in his *Alexander*

Ep. A-

Ep. Alexandrinus, in quem vt dixi diuiſionis in Eccleſiâ næuum ab Ario deriuat *lib.1 cap.3.4.* eiuſdémq; τεραπίλειαν in fide incuſat *lib.2.c.1. & 7.* In his & *Euſtathius* Ep. Antiochenus, quem à Conſtantino M. ſtupri conuictum in exilium miſſum ait, *lib.2.cap.7.* In his, & vel maximè, *Athanaſius* Ep. Alexandrinus, de quo multa περατόδειται. Ordinationem primum eius vi dolo factam ait, ideóque ab aliis eum in eadem Synodo anathemati ſubiectum, falsóq; ordinationem ſuam tanquam communi liberóq; conſenſu factam ad Imper. Conſtantinum retuliſſe, qui ideò eam confirmarit *lib.2.cap.11*: Verùm mox, cùm Imperator rei veritatem reſciuiſſet, Synodum Tyriam indixiſſe, vt ibi ordinationis ſuæ rationem redderet *lib.2. cap.12.* Athanaſium eò venire noluiſſe, culpæ ſcil. conſcium, imò & cum eò tandem veniſſet, iudicio ſeſe ſiſtere noluiſſe. *d.c.12.* Ibidem ſcortum in Euſebium Synodi coryphæum immiſiſſe, verùm fallaciam detectam: Duplicíſque adeò criminis Athanaſium conuictum, & prauæ ſcil. ordinationis & calumniæ, ideóque depoſitum. *d.c.12.* vbi & impudentiam ei obiectat. Suffectúmque ei à Conſtantino M. Gregorium mentitur. *d.c.12. & c.vlt.* Et hæc ſub Conſtantino M. de Athanaſio. Sub Conſtantio itidem ait, ſedem ab eo repetitam non habitâ ratione eorum qui eum depoſuerant. *d.c.vlt.* & ideò ſede pulſum à Conſtantio. *lib.3. cap.3.* Exindéque eidem exprobrat, quod ad Occidentis Imperatorem Conſtantem cõfugerit *lib.3.cap.3. & 12*: corruptóſque ab eo muneribus eos qui apud Conſtantem in authoritate erant, & in his

Digitized by Google

Euſtathium Comitem rerum priuatarum.*d.c.*12:minaces inde à Conſtante ad Conſtantium literas eum retuliſſe. *ibid.* In itinere ordinationes extra diœceſim ſuam feciſſe, *ibid*: ἀρχηγὸν item fuiſſe cœdis Georgij Alexandrini, *lib.*7.*cap.*12. Tandem ſcribit, eum præ Apollinario, Baſilio & Gregorio Nazianzeno, ſtrenuis ὁμουσίῳ propugnatoribus, penè puerum fuiſſe, apud Suidam *in v.* Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος. Et hæc in Athanaſium. Idem Philoſtorgius & conuerſos ab Arianiſmo ad ὁμοούσιον diſcerpit, veluti *Aëtium* alterum Palæſtinæ Epiſcopum, & *Maximum* Hieroſolymorum, *lib.*3.*cap.*12. Diſcerpit & *Baſilium* Ancyræ, eiúſque inuidiam notat ob Eudoxium factum Epiſcopum Antiochenum,*lib.*4.*cap.*6:actáque eius pro ὁμοιουσίῳ aduerſus Aëtium, Eudoxium & Theophilum, *lib.*4.*cap.*8.9.10: vt & inconſtantiam eius quod modò ὅμοιον κατὰ πάντα Filium, modò ὁμοιούσιον prodiderit, *lib.*4.*cap.*8.9: facta item eius machinationibus quibuſdam aduerſus ἑτεροούσιον, *lib.*4.*cap.*11. calumnias item eius apud Conſtantium Imp. aduerſus Theophilum, Aëtium & Serram, *lib.*5.*cap.*4. *Acacij* potiſſimum Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi verſutiam, ὑπόκρισιν, & calumnias contra Aëtium, & contra Eunomium carpit, *lib.*4.*cap.*12: *lib.*5.*cap.*1. & 2. *lib.*6. *cap.*4: Hinc Photius *in Bibl.* κατηγορεῖ δὲ, inquit, Ἀκακίου μάλιστα τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος δεινότητά τε καὶ ἀνυπέρβλητον καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τὸ ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δή τινα καταστάντων, καὶ τῶν τ' ἐναντία θρησκευόντων. Hùc quoque pertinet, quod Catholicis falſas doctrinas falſo imputat, veluti

veluti Baſilio & Gregorio Nazianzeno, itémque Apollinario, *lib.8.cap.13*: vt & clades, veluti Nicomedienſem, *lib.4.cap.10*: cœdéſque, veluti Gregorij Athanaſio, vt antea dixi: vt & Hypatiæ Philoſophæ, iis qui ὁμοούσιον prædicabant, *lib.8. cap.9.* Tandem hùc ſpectat indictum Monachis odium, *lib.3.cap.13: & lib.11.c.5*: nempe, quia monachi Arianæ hæreſi valde reſtiterant, contrà Nicænæ fidei adhæſerant: teſte Sozomeno, *lib.3.cap.12: & lib.6.cap.27.*

Quanquam inter hæc, eſt & vbi ingenui hominis teſtimonia apud eum comparent: nam & celeberrimos quoſdam inter Catholicos viros debitis laudibus non defraudat, apud Suidam, & apud Photium *in Bibliothec. n.*40. & in hâc Epitoma *lib.8. cap.11.* Idémque multa vltrò fatetur, καὶ αὐτός φησι, συνομολογεῖ, quæ alioquin Ariani facta negabant, *lib.1.cap.1. & 9.*

Neque intra priuatas tantum perſonas hæc Philoſtorgij, ſiue mentiendi, ſiue maledicendi, libido, auerſúſue eius animus, ſtetit, verùm etiam, ad Gentilium ſcriptorum morem proximè, aduerſus Catholicos Imperatores proceſſit. A *Conſtantino* M. initium ducamus: de eo verò multa falsò narrat; & illud cumprimis, hactenùs inauditum & falſiſſimum, eum poſt Concilium Nicænum ὁμοούσιον publicis literis laceraſſe, ἑτεροούσιον contra firmaſſe, *lib.2. cap.1*: Item Euſebianis eum pœnam indixiſſe, quod cùm alia ſentirent, ὁμουσίῳ ſubſcripſiſſent: contra eos qui cum Secundo erant reuocaſſe, qui ſcil. apertè Synodo Nicænæ ſubſcribere noluerant, *lib.2. c.1.*

Idem de eo narrat, eum veneno à fratribus interfectum, *lib.1.cap.4. & 17*, & ideò necem eorum tabulis Euſebio Nicomedienſi traditis mandaſſe. *d.c.17.* *Conſtanti* quoque Imperatori iniquiſſimus fuit Philoſtorgius: Hunc ſcil. ait, contra cæterorum ſcriptorum fidem, fratri Conſtantino inſidias ſtruxiſſe, ſicque, eo interfecto, Imperij ipſius portionem ſibi quæſiuiſſe, *lib.3. cap.1.* Itém, Athanaſium apud ipſum ὑπερβαλλούσαις δόσεσι muneribus ſubegiſſe, indéque epiſtolam minacem à Conſtante ad Conſtantium retuliſſe. *lib 3. cap.12.* Imò, Conſtantem ideò cœſum ait, quod Athanaſio faueret, *lib.3.cap.20.* Quin, eſt & vbi in *Conſtantium Imp.* fertur, etſi alias Arianum, eo nomine quod is Baſilianis aurem præbens Ariminenſi formulæ & ὁμοιουσίῳ acceſſiſſet; contra, Anomœos, Aëtium videl. Theophilum & Serram in exilium miſiſſet *lib.4.c.8: & lib.5.cap.1.2.4*: Atque hâc quoque de causâ aduerſus hoſtes antea præualere ſolitum, inferiorem factum tradit *d.cap.4.* Eadémque de causâ, quia ſub eo Synodis ὁμοούσιον ſtabilitum fuerat, impias eum Synodos habuiſſe indicat, *lib.6.cap.8.in fin.* In *Gratianum* Imp. maior adhuc mentiendi, calumniandíque libido: Eum ſcil. ait, quoſdam puniuiſſe, quod Valentinianum Iun. fratrem ſuum poſt patris mortem, ſe inconſulto Imperatorem feciſſent. *lib.9.cap.16.* Multis dein & apertis conuicijs & calumnijs eundem onerauit, ſic quidem vt Neroni eum comparauerit, ſolo orthodoxæ fidei eius odio, vt diſerte cenſet Photius, *lib.10.cap.5.* *Valentiniani* quoque *Iun.* immodicum circa feras ſtudium perſtringit, iræque

immo-

immodicæ eum fuiſſe ait, quæ etiam res exitium ei attulerit, *lib.11.cap.1.* *Theodoſium* M. deinceps (qui Arianos & Eunomianos maximè exagitauit) traducit ob vitæ intemperantiam luxúmque immodicum, atq; ideò morbo intercute mortuum ſcribit *lib.11.cap.2.* Omitto quæ de Arcadij Imp. naturâ & παιδείᾳ ſcribit, *lib.11.cap.3.& 6.* Summis etiam poteſtatibus nonnullis iniquior, vel ob ſtudium tantum erga Catholicos, velut Euſtathio Comiti R. P. quem muneribus corruptum ab Athanaſio ſcribit, *lib.3.cap.32*: vel ob indictum Eunomianis bellum, veluti Eutropio *lib.11.cap.5.6*: & Stilichoni, *lib.11.cap.3.* & *lib.12. cap.1.& 2.*

Et hæc quidem de primo Philoſtorgij ſcopo finéque, quem ſibi in hâc hiſtoriâ propoſuit: nempe ad ἑτεροουσίῳ, imò & ἀνομοίῳ, ſeu Arij Aëtij Eunomiíque & Eunomianorum defenſionem aduerſus ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον eóſque qui id profiterentur. Ad eundem verò quoque finem pertinet, quod antiquitatem religionis ſuæ & ἑτεροουσίῳ, eiúſque incrementa ſub Conſtantino M. & Conſtantio efferre ſtudet: Vt patet ex iis quæ memorat de Indis, nempe eos ab antiquo ἑτεροούσιον profeſſos, etiam antequam Theophilus Indus eò profectus fuiſſet, *lib.3.cap.5. in fin.* item de Gentilibus compluribus ab Agapeto Synadorum Epiſc. ad religionem Chriſtianam conuerſis, *lib.2.cap.8*: Quæ de Vlphila Gotho ſub Conſtantino M. qui Gothos ad religionem Chriſtianam perduxerit, *lib.2. cap.5*: Quæ de Theophilo Indo, qui ſub Conſtantino M. Interiorum Indorũ fidem penitus direxerit

lib.2. cap.6: *lib.3.cap.4 5.6*: Sub Conſtantio verò legatus ad Homeritas ſeu Sabæos miſſus, gentis Imperatorem ad fidem Chriſtianam perduxerit, Eccleſiaſque apud eos dedicauerit, ornarítque, *lib.3.cap.4.5.6.*

Alter è duobus ſcopus, quem ſibi in hâc hiſtoriâ propoſuit Philoſtorgius, hic eſt, vt noui inter Eunomianos ipſos ſchiſmatis inuidiam culpámque ab Eunomio in alios deriuet: Et quidem in Eudoxium Ep. Conſtantinopolitanum, à quo Eudoxiani. Nempe enim ait, quàmlibet is Eunomium Diaconum primò ordinaſſet, *lib.4. cap.5*, poſteáque etiam Cyzici Epiſcopum, *lib.6. cap.3*: Quamlibet ſtipulanti Eunomio ſpopondiſſet, Aëtium reſtituiri, *lib.5.cap.3: lib.6.cap.1. & 3: lib.7.cap.8* : *lib.8. cap.4: lib.9.cap.3* : Quamlibet Eunomium aliquando apud ſe accuſatum abſoluiſſet, imò eandem cum ipſo doctrinam, de Filio videl. diſſimili ſecundum ſubſtantiam, profeſſus fuiſſet, *lib.6. cap.1 & 3*: Quamlibet Eunomius iuſſu eius Conſtantinopoli feſto Theophaniorum apud populum ſermonem habuiſſet, fidémque ſuam profeſſus fuiſſet, *lib.6 cap.2*: Quamlibet Eunomium laudaſſet, eiúſque fidem probaſſet, *lib.6 cap.3*: Quamlibet (poſteaquàm ei perſuadere non potuit, vt Aëtij abdicationi & Ariminenſi fidei ſubſcriberet, eáque occaſione Eunomius Cyzicenum Epiſcopatum relinquere maluiſſet *lib.6 cap.3*:) ſub Iuliano apud Euzoium Antiochenum pro reſtituendo Aëtio egiſſet *lib.7 cap.5*: Quamlibet Aëtij à ſuis Conſtantinopoli ordinationi refragatus non fuiſſet, imò & ipſe calculum præbuiſſet, *lib.7 cap.6*: Atque adeò,

Digitized by Google

adeò, vt ex his omnibus patet, vnitatis ſpem hactenus feciſſet, attamen ſub Iouiano & Valente Impp. contra feciſſe, & apertè propriâ hæreſi conſtituta in contrarias Aëtio Eunomióque partes tranſijſſe, *lib.*8 *cap.*2 *&* 4: & exinde Candidum & Arianum Epiſcopos ab Aëtio ordinatos impetiiſſe *lib.*8 *cap.*2, & Theodoſium Lydiæ Epiſcopum in Aëtium concitaſſe, *lib.*8.*cap.*4: Cúmque ſub Valente nominatim promiſſioni ſuæ de Aëtio reſtituendo ſatisfacere potuiſſet, & Aëtium & Eunomium conuitijs proſcidiſſe, *lib.*9 *cap.*1: Cúmque abſente eo clerus Conſtantinopolitanus Aëtium vrbe expelli decreuiſſet, déque eo ab Aëtio certior factus fuiſſet, non ideò tamen commotum fuiſſe, *lib.*9 *cap.*7: imò & Eunomij congreſſum cum Valente Imp. quem ipſe petierat, impediuiſſe, *lib.*9 *cap.*8: Quâ causâ Eudoxium & timiditatis incuſat, *lib.*4 *cap.*4. *in f*: & ſubleſtæ ſimul fidei. Inde igitur, Aëtium & Eunomium ab Eudoxio, vt & ab Euzoio, iure ſcil. diſceſſiſſe, & Conſtantinopoli relictâ in agros ſuos receſſiſſe ſcribit *lib.*9 *cap.*4: Tandémque Philoſtorgius ſubita Eudoxium morte ob hæc omnia objiſſe haud obſcurè indicat, *lib.*9 *cap.*8. Et hæc omnia, vti dixi, vt noui inter Eunomianos ſchiſmatis ſeu χωρισμοῦ culpam in Eudoxianos deriuet, quam alij penes Aëtium & Eunomium collocant, & ideò quidem, quod Eudoxius Aëtium Eunomij magiſtrum in communionem non admitteret, vt teſtatur Socrates *lib.*2.*cap.*28. Theodoritus *lib.*2 *cap.*29. *pag.*85 *in f.* Sozomenus *lib.*6 *cap.*26. Eodem pertinent, quæ in Euzoium Antiochenum ſcri-

bit, *lib.7 cap.5.6: lib.7 cap.2. & 7: lib.9 c.3. & 4*: quæ in Demophilum, Eudoxij ſucceſſorem, *lib.9 cap.10. 13. 14. 19*: quæ in Dorotheum Euzoij ſucceſſorem *lib.9 cap.14: lib.10 c.1.* Adde his & quæ in Lucianum quendam Eunomij ſororis filium, nouíque ſchiſmatis auctorem, prodit, *lib.12 c.9.*

Hoc duplici ita fine ſcopóque Philoſtorgij perſpecto, quis iam non videt, hinc quam euidentem hæc res Lectori intellectum præſtet: inde, quanta fides in pleríſque ei adhibenda ſit, quando ad eum quem dixi ſcopum pleráque refert. Vt mirum iam quoque non ſit, tot locis eum ab alijs diſſentire, atque à Photio mendacij, calumniarum, τερατολογίας, de quo poſteà plura, accuſari.

Et quanquam hæc ita ſint, ſuperiúſque adeò prolixè tradita Philoſtorgium è Lectorum manibus excutere penitus debere videri poſſint, eiúſque proinde Hiſtoriam odio magis quàm editione dignam quis credat, veriſſimum nihilominus commodi plurimum adhuc exinde ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam deinceps redundaturum. Complurima ſcil. vera huic Hiſtoriæ intexta occurrunt, quod inculcat quoque Eunomianus poëta, in epigrammate ſuo,

Πράγματ' ἀληθείης ποικίλ' ὑφηνάμενος: Eáque varij generis. Nam & hic occurrunt nõnulla alias ἀντιλεγόμενα, & tamen Catholicorum narrationibus adeò conſimilia ſeu congruentia, vt quædam quæ alioquin hæretici negare ſolebant, Catholicíque adeò magno conatu probare coge-

Digitized by Google

cogebantur, Philoſtorgius his libris, καὶ αὐτὸς alijs συνομολογῶν, profiteatur: cuius rei exempla occurrunt *lib.1 cap.1. & cap.9.* Occurrunt alia longe plura ὁμολογούμενα Catholicorum narrationibus congruentia, vnde maior iam iſtis fides accedit, circumſtantijs etiam fors nouis alicubi nonnullis additis. Occurrunt alia, etſi non omninò neque in omnibus conſona, certe haud multùm diſcrepantia, quale eſt quod notat Photius *lib.7 cap.8. pag.94.* Occurrunt complurima, vel noua hactenùs, vel ſane optimæ frugis, extráque controuerſiam poſita, quæ & ipſa ad iuſtum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ corpus eiúſque cognitionem haud parum conferunt: vti ſunt tot Epiſcoporum aliorúmque illuſtrium virorum nomina, adque eorum vitam actúſque pertinentia innumera, Hæreticorum hypotheſes, & conatus, Eccleſiæ ritus & cerimoniæ, variarum Synodorum memoria, ſolemnia, geſtáque, paganorum Iudæorúmque res, nobiles item in Imperio motus mutationéſque: Eſt enim & hic tractatus ab hiſtoriâ Eccleſiaſticâ haud alienus: quãdo, quod rectum eſt Socratis *proœmio libri* 5. & Sozomeni *lib.8 cap.25*, iudicium, ſi qui diligenter obſeruet, iiſdem temporibus iiſdémque de cauſis, inteſtinis Eccleſia procellis publicâque res fluctibus agitari ſolet: magna denique Eccleſiam inter & Rempublicam συμπλοκὴ καὶ συμπάθεια eſt: cùm, *vt Reſpublica in Eccleſiâ, ita & Eccleſia in Republicâ ſit.* Huc pertinent conſequenter ea quæ ad Imperatorum vitas, actúſque præcipuos, extremáque faciunt, ſine quo quod idem Socrates rectè rurſus cenſet, eodem

proœmio libri 5. temporum illorum hiſtoria Eccleſiaſtica procedere minus poteſt: vt pote cùm Eccleſiæ res ab illorum nutu ſtatúque penderent, & Concilia nominatim, in quibus, vt dixi, pars bona Eccleſiaſticæ hiſtoriæ verſatur, ex eorum ſententiâ cogi dirigique ſolerent; Eodem ſpectant & veterum ſcriptorum parallela, vbi Philoſtorgius ſcriptores eorúmve ſcripta inter ſe committit, quiſque in quo alium ſuperauerit, pronunciat: veluti, *lib*.8. *cap* 11. 14 *&* 18. apud Suidam. Eodem ſpectant opportunæ & inſignes frequenteſque Geographicæ, fluminum item montiúmque deſcriptiones, & παρεκβάσεις, ſine quibus vtráque hiſtoria, non ſacra minus quàm profana, ægre intelligi queat. His addenda & fax Chronologica, temporúmve ratio, in qua plurimum ſitum eſt, quæ Philoſtorgio ſane in huiuſce operis contextu ſeu ſerie vt plurimum optimè conſtat.

Habet idem & quæ ad huius æui controuerſias pertinent compluria: veluti, *de Libris Machabæorum*, *de Cultu Imaginum*, *de Martyrij gloria*, *de martyrum & reliquiarum veneratione*, *de Euchariſtiæ ritu*, *de Ieiunij lege*, *de Presbyterorum coniugio*, *de Miraculis & viſionibus*, *de Liberij Epiſcopi Romani lapſu*, *denique & de Rebus, ritibúſque ſacris nonnullis*. Idem cùm multa habeat (quod antea diximus) ad hæreticos pertinentia, habet nominatim toto opere complurima ad hæreſeologiam ſeu illuſtrationem eorum, quæ de Arianis, Semiarianis, Anomœis, veteres prodidère: & in his Epiphanius, ad cuius illuſtrationem plurimum deinceps conferent hæ Philoſtorgij eclogæ. Denique occurrunt

hîc, quæ

Digitized by Google

hîc, quæ Historiæ curiosi, quæ Patrum lectioni dediti, quæ veteres memorias tractantes quíque per integri sæculi, quódque excurrit, decursum à Constantino M. ad Theodosium Iun. hinc passim petere possunt, déque iis subinde Philostorgium consulere necesse habent. Ad summam, etsi quæ supra memorauimus pleráque à Philostorgio abessent, in hoc tamen scriptionis genere quoquomodo tradita, etsi absurda vel inania prorsus, Catholicorúmque scriptis aduersa, efferri expediret: quandoquidem horum oppositione tanto maior lux illis affulgere potest; eóque etiam illa conferũt, vti fides fiat, quàm omni semper æuo salutis humanę æmulus veritatem adulterare, pérq; ineptissimas fabulas horrendarumqne opinionum portenta adnisus, quibúsque artibus, offucijs, fallaciis, & falsimoniis obrepere, fucúmque facere, Ecclesiæque pacem disturbare, simul & historiæ Ecclesiasticæ faciem fidémque contaminare conatus sit.

Et ita quidem, CANDIDE LECTOR, occurrisse mihi abundè videor iis qui proposito Philostorgij, Ariani seu Eunomiani, nomine, inspectóque saltem super eo Photij Patriarchæ iudicio, hanc operam illicò meam omnem hoc in opere vulgando, recensendo, non modò ceu cassam & inanem, verùm & incommodam explosuri fors erunt: eâ opinione, scriptorem hunc hæreticum hactenùs suppressum, porrò quoque supprimendum fuisse. Quæ sententia hominum nonnisi ἀμαθεστάτων rupicúmque esse potest. Verùm equidem istud est, vt

Digitized by Google

Euſtathium Comitem rerum priuatarum *d.c.*12: minaces inde à Conſtante ad Conſtantium literas eum retuliſſe. *ibid.* In itinere ordinationes extra diœceſim ſuam feciſſe, *ibid*: ἀρχηγὸν item fuiſſe cœdis Georgij Alexandrini, *lib.*7.*cap.*12. Tandem ſcribit, eum præ Apollinario, Baſilio & Gregorio Nazianzeno, ſtrenuis ὁμοουσίου propugnatoribus, penè puerum fuiſſe, apud Suidam *in v.* Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος. Et hæc in Athanaſium. Idem Philoſtorgius & conuerſos ab Arianiſmo ad ὁμοούσιον diſcerpit, veluti *Aëtium* alterum Palæſtinæ Epiſcopum, & *Maximum* Hieroſolymorum, *lib.*3.*cap.*12. Diſcerpit & *Baſilium* Ancyræ, eiúſque inuidiam notat ob Eudoxium factum Epiſcopum Antiochenum, *lib.*4.*cap.*6: actáque eius pro ὁμοιουσίῳ aduerſus Aëtium, Eudoxium & Theophilum, *lib.*4.*cap.*8.9.10: vt & inconſtantiam eius quod modò ὅμοιον κατὰ πάντα Filium, modò ὁμοιούσιον prodiderit, *lib.*4. *cap.*8.9: facta item eius machinationibus quibuſdam aduerſus ἑτεροούσιον, *lib.*4. *cap.*11. calumnias item eius apud Conſtantium Imp. aduerſus Theophilum, Aëtium & Serram, *lib.*5.*cap.*4. *Acacij* potiſſimum Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi verſutiam, ὑπόκρισιν, & calumnias contra Aëtium, & contra Eunomium carpit, *lib.*4.*cap.*12: *lib.*5. *cap.*1. & 2. *lib.*6. *cap.*4: Hinc Photius *in Bibl.* κατηγορεῖ δὲ, inquit, Ἀκακίου μάλιστα τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος δεινότητά τε καὶ ἀνυπέρβλητον καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ καταχύσαι τῶν τὸ ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τ' ἐναντία θρησκευόντων. Hùc quoque pertinet, quod Catholicis falſas doctrinas falſo imputat, veluti

Digitized by Google

veluti Baſilio & Gregorio Nazianzeno, itémque Apollinario, *lib.8.cap.13*: vt & clades, veluti Nicomedienſem, *lib.4.cap.10*: cœdéſque, veluti Gregorij Athanaſio, vt antea dixi: vt & Hypatiæ Philoſophæ, iis qui ὁμοούσιον prædicabant, *lib.8. cap.9.* Tandem hùc ſpectat indictum Monachis odium, *lib.3.cap.13: & lib.11.c.5*: nempe, quia monachi Arianæ hæreſi valde reſtiterant, contrà Nicænæ fidei adhæſerant: teſte Sozomeno, *lib.3.cap.12: & lib.6.cap.27.*

Quanquam inter hæc, eſt & vbi ingenui hominis teſtimonia apud eum comparent: nam & celeberrimos quoſdam inter Catholicos viros debitis laudibus non defraudat, apud Suidam, & apud Photium *in Bibliothec. n.40.* & in hâc Epitoma *lib.8. cap.11.* Idémque multa vltrò fatetur, καὶ αὐτός φησι, συνομολογεῖ, quæ alioquin Ariani facta negabant, *lib.1.cap.1. & 9.*

Neque intra priuatas tantum perſonas hæc Philoſtorgij, ſiue mentiendi, ſiue maledicendi, libido, auerſúſue eius animus, ſtetit, verùm etiam, ad Gentilium ſcriptorum morem proximè, aduerſus Catholicos Imperatores proceſſit. A *Conſtantino M.* initium ducamus: de eo verò multa falsò narrat; & illud cumprimis, hactenùs inauditum & falſiſſimum, eum poſt Concilium Nicænum ὁμοούσιον publicis literis laceraſſe, ἑτερούσιον contra firmaſſe, *lib.2. cap.1*: Item Euſebianis eum pœnam indixiſſe, quod cùm alia ſentirent, ὁμοουσίῳ ſubſcripſiſſent: contra eos qui cum Secundo erant reuocaſſe, qui ſcil. apertè Synodo Nicænæ ſubſcribere noluerant, *lib.2. c.1.*

Digitized by Google

Idem de eo narrat, eum veneno à fratribus interfectum, *lib.2.cap.4. & 17*, & ideò necem eorum tabulis Euſebio Nicomedienſi traditis mandaſſe. *d.c.17.* *Conſtanti* quoque Imperatori iniquiſſimus fuit Philoſtorgius: Hunc ſcil. ait, contra cæterorum ſcriptorum fidem, fratri Conſtantino inſidias ſtruxiſſe, ſicque, eo interfecto, Imperij ipſius portionem ſibi quæſiuiſſe, *lib.3. cap.1.* Itém, Athanaſium apud ipſum παραδυνάς δόντας muneribus ſubegiſſe, indéque epiſtolam minacem à Conſtante ad Conſtantium retuliſſe. *lib 3. cap.12.* Imò, Conſtantem ideò cœſum ait, quod Athanaſio faueret, *lib.3.cap.10.* Quin, eſt & vbi in *Conſtantium Imp.* fertur, etſi alias Arianum, eo nomine quod is Baſilianis aurem præbens Ariminenſi formulæ & ὁμοιουσίῳ acceſſiſſet; contra, Anomœos, Aëtium videl. Theophilum & Serram in exilium miſiſſet *lib.4.c.8: & lib.5.cap.1.2.4*: Atque hâc quoque de causâ aduerſus hoſtes antea præualere ſolitum, inferiorem factum tradit *d.cap.4.* Eadémque de causâ, quia ſub eo Synodis ὁμοιούσιον ſtabilitum fuerat, impias eum Synodos habuiſſe indicat, *lib.6.cap.8.in fin.* In *Gratianum* Imp. maior adhuc mentiendi, calumniandíque libido: Eum ſcil. ait; quoſdam puniuiſſe, quod Valentinianum Iun. fratrem ſuum poſt patris mortem, ſe inconſulto Imperatorem feciſſent. *lib.9.cap.16.* Multis dein & apertis conuicijs & calumnijs eundem onerauit, ſic quidem vt Neroni eum comparauerit, ſolo orthodoxæ fidei eius odio, vt diſerte cenſet Photius, *lib.10.cap.5.* *Valentiniani* quoque *Iun.* immodicum circa feras ſtudium perſtringit, iræque immo-

immodicæ eum fuiſſe ait, quæ etiam res exitium ei attulerit, *lib.11.cap.1.* *Theodoſium* M. deinceps (qui Arianos & Eunomianos maximè exagitauit) traducit ob vitæ intemperantiam luxúmque immodicum, atq; ideò morbo intercute mortuum ſcribit *lib.11.cap.2.* Omitto quæ de Arcadij Imp. naturâ & νωθείᾳ ſcribit, *lib.11.cap.3.& 6.* Summis etiam poteſtatibus nonnullis iniquior, vel ob ſtudium tantum erga Catholicos, velut Euſtathio Comiti R. P. quem muneribus corruptum ab Athanaſio ſcribit, *lib.3.cap.32*: vel ob indictum Eunomianis bellum, veluti Eutropio *lib.11.cap.5.6*: & Stilichoni, *lib.11.cap.3.* & *lib.12. cap.1.& 2.*

Et hæc quidem de primo Philoſtorgij ſcopo finéque, quem ſibi in hâc hiſtoriâ propoſuit: nempe ad ἑτερουσίαν, imò & ἀνομοίαν, ſeu Arij Aëtij Eunomiíque & Eunomianorum defenſionem aduerſus ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον eóſque qui id profiterentur. Ad eundem verò quoque finem pertinet, quod antiquitatem religionis ſuæ & ἑτερουσίαν, eiúſque incrementa ſub Conſtantino M. & Conſtantio efferre ſtudet: Vt patet ex iis quæ memorat de Indis, nempe eos ab antiquo ἑτερούσιον profeſſos, etiam antequam Theophilus Indus eò profectus fuiſſet, *lib.3.cap.5. in fin.* item de Gentilibus compluribus ab Agapeto Synadorum Epiſc. ad religionem Chriſtianam conuerſis, *lib.2.cap.8*: Quæ de Vlphila Gotho ſub Conſtantino M. qui Gothos ad religionem Chriſtianam perduxerit, *lib.2. cap.5*: Quæ de Theophilo Indo, qui ſub Conſtantino M. Interiorum Indorũ fidem penitus direxerit

lib.2. cap.6: *lib.3.cap.4 5.6*: Sub Conſtantio verò legatus ad Homeritas ſeu Sabæos miſſus, gentis Imperatorem ad fidem Chriſtianam perduxerit, Eccleſiaſque apud eos dedicauerit, ornarítque, *lib.3.cap.4.5.6.*

Alter è duobus ſcopus, quem ſibi in hâc hiſtoriâ propoſuit Philoſtorgius, hic eſt, vt noui inter Eunomianos ipſos ſchiſmatis inuidiam culpámque ab Eunomio in alios deriuet: Et quidem in Eudoxium Ep. Conſtantinopolitanum, à quo Eudoxiani. Nempe enim ait, quàmlibet is Eunomium Diaconum primò ordinaſſet, *lib.4. cap.5*, poſteáque etiam Cyzici Epiſcopum, *lib.6. cap.3*: Quamlibet ſtipulanti Eunomio ſpopondiſſet, Aëtium reſtituiri, *lib.5.cap.3*: *lib.6.cap.1. & 3*: *lib.7.cap.8*: *lib.8. cap.4*: *lib.9.cap.3*: Quamlibet Eunomium aliquando apud ſe accuſatum abſoluiſſet, imò eandem cum ipſo doctrinam, de Filio videl. diſſimili ſecundum ſubſtantiam, profeſſus fuiſſet, *lib.6. cap.1 & 3*: Quamlibet Eunomius iuſſu eius Conſtantinopoli feſto Theophaniorum apud populum ſermonem habuiſſet, fidémque ſuam profeſſus fuiſſet, *lib.6 cap.2*: Quamlibet Eunomium laudaſſet, eiúſque fidem probaſſet, *lib.6 cap.3*: Quamlibet (poſteaquàm ei perſuadere non potuit, vt Aëtij abdicationi & Ariminenſi fidei ſubſcriberet, eáque occaſione Eunomius Cyzicenum Epiſcopatum relinquere maluiſſet *lib.6 cap.3*:) ſub Iuliano apud Euzoium Antiochenum pro reſtituendo Aëtio egiſſet *lib.7 cap.5*: Quamlibet Aëtij à ſuis Conſtantinopoli ordinationi refragatus non fuiſſet, imò & ipſe calculum præbuiſſet, *lib.7 cap.6*: Atque

adeò,

Digitized by Google

adeò, vt ex his omnibus patet, vnitatis ſpem hactenus feciſſet, attamen ſub Iouiano & Valente Impp. contra feciſſe, & apertè propriâ hæreſi conſtituta in contrarias Aëtio Eunomióque partes tranſijſſe, *lib.*8 *cap.*2 *&* 4: & exinde Candidum & Arianum Epiſcopos ab Aëtio ordinatos impetiiſſe *lib.*8 *cap.*2, & Theodoſium Lydiæ Epiſcopum in Aëtium concitaſſe, *lib.*8.*cap.*4: Cúmque ſub Valente nominatim promiſſioni ſuæ de Aëtio reſtituendo ſatisfacere potuiſſet, & Aëtium & Eunomium conuitijs proſcidiſſe, *lib.*9 *cap.*1: Cúmque abſente eo clerus Conſtantinopolitanus Aëtium vrbe expelli decreuiſſet, déque eo ab Aëtio certior factus fuiſſet, non ideò tamen commotum fuiſſe, *lib.*9 *cap.*7: imò & Eunomij congreſſum cum Valente Imp. quem ipſe petierat, impediuiſſe, *lib.*9 *cap.*8: Quâ cauſâ Eudoxium & timiditatis incuſat, *lib.*4 *cap.*4. *inf*: & ſubleſtæ ſimul fidei. Inde igitur, Aëtium & Eunomium ab Eudoxio, vt & ab Euzoio, iure ſcil. diſceſſiſſe, & Conſtantinopoli relictâ in agros ſuos receſſiſſe ſcribit *lib.*9 *cap.*4: Tandémque Philoſtorgius ſubita Eudoxium morte ob hæc omnia objiſſe haud obſcurè indicat, *lib.*9 *cap.*8. Et hæc omnia, vti dixi, vt noui inter Eunomianos ſchiſmatis ſeu χωρισμοῦ culpam in Eudoxianos deriuet, quam alij penes Aëtium & Eunomium collocant, & ideò quidem, quod Eudoxius Aëtium Eunomij magiſtrum in communionem non admitteret, vt teſtatur Socrates *lib.*2.*cap.*28. Theodoritus *lib.*2 *cap.*29. *pag.*85 *inf.* Sozomenus *lib.*6 *cap.*26. Eodem pertinent, quæ in Euzoium Antiochenum ſcri-

bit, *lib.7 cap.5.6: lib.7 cap.2. & 7: lib.9 c.3. & 4*: quæ in Demophilum, Eudoxij ſucceſſorem, *lib.9 cap.10. 13. 14. 19*: quæ in Dorotheum Euzoij ſucceſſorem *lib.9 cap.14: lib.10 c.1.* Adde his & quæ in Lucianum quendam Eunomij ſororis filium, nouíque ſchiſmatis auctorem, prodit, *lib.12 c.9.*

Hoc duplici ita fine ſcopóque Philoſtorgij perſpecto, quis iam non videt, hinc quam euidentem hæc res Lectori intellectum præſtet: inde, quanta fides in pleríſque ei adhibenda ſit, quando ad eum quem dixi ſcopum pleráque refert. Vt mirum iam quoque non ſit, tot locis eum ab alijs diſſentire, atque à Photio mendacij, calumniarum, τερατολογίας, de quo poſteà plura, accuſari.

Et quanquam hæc ita ſint, ſuperiúſque adeò prolixè tradita Philoſtorgium è Lectorum manibus excutere penitus debere videri poſſint, eiúſque proinde Hiſtoriam odio magis quàm editione dignam quis credat, veriſſimum nihilominus commodi plurimum adhuc exinde ad Hiſtoriam Eccleſiaſticam deinceps redundaturum. Complurima ſcil. vera huic Hiſtoriæ intexta occurrunt, quod inculcat quoque Eunomianus poëta, in epigrammate ſuo,

Πρήγμασι ἀληθείης ποικίλ' ὑφηνάμενος: Eáque varij generis. Nam & hic occurrunt nõnulla alias ἀπιλεγόμενα, & tamen Catholicorum narrationibus adeò conſimilia ſeu congruentia, vt quædam quæ alioquin hæretici negare ſolebant, Catholicíque adeò magno conatu probare

coge-

Digitized by Google

cogebantur, Philoſtorgius his libris, ϗ αὐτὸς alijs συνομο-λογῶν, profiteatur: cuius rei exempla occurrunt *lib.1 cap.1. & cap.9.* Occurrunt alia longe plura ὁμολογούμενα Catholicorum narrationibus congruentia, vnde maior iam iſtis fides accedit, circumſtantijs etiam fors nouis alicubi nonnullis additis. Occurrunt alia, etſi non omninò neque in omnibus conſona, certe haud multùm diſcrepantia, quale eſt quod notat Photius *lib.7 cap.8. pag.94.* Occurrunt complurima, vel noua hactenùs, vel ſane optimæ frugis, extráque controuerſiam poſita, quæ & ipſa ad iuſtum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ corpus eiúſque cognitionem haud parum conferunt: vti ſunt tot Epiſcoporum aliorúmque illuſtrium virorum nomina, adque eorum vitam actúſque pertinentia innumera, Hæreticorum hypotheſes, & conatus, Eccleſiæ ritus & cerimoniæ, variarum Synodorum memoria, ſolemnia, geſtáque, paganorum Iudæorúmque res, nobiles item in Imperio motus mutationéſque: Eſt enim & hic tractatus ab hiſtoriâ Eccleſiaſticâ haud alienus: quãdo, quod rectum eſt Socratis *proœmio libri 5.* & Sozomeni *lib.8 cap.25,* iudicium, ſi qui diligenter obſeruet, iiſdem temporibus iiſdémque de cauſis, inteſtinis Eccleſia procellis publicâque res fluctibus agitari ſolet: magna denique Eccleſiam inter & Rempublicam συμπλοκὴ ϗ συμπάθεια eſt: cùm, *vt Reſpublica in Eccleſiâ, ita & Eccleſia in Republicâ ſit.* Huc pertinent conſequenter ea quæ ad Imperatorum vitas, actúſque præcipuos, extremáque faciunt, ſine quo quod idem Socrates rectè rurſus cenſet, eodem

hîc, quæ Hiſtoriæ curioſi, quæ Patrum lectioni dediti, quæ veteres memorias tractantes quíque per integri ſœculi, quódque excurrit, decurſum à Conſtantino M. ad Theodoſium Iun. hinc paſſim petere poſſunt, déque iis ſubinde Philoſtorgium conſulere neceſſe habent. Ad ſummam, etſi quæ ſupra memorauimus pleráque à Philoſtorgio abeſſent, in hoc tamen ſcriptionis genere quoquomodo tradita, etſi abſurda vel inania prorſus, Catholicorúmque ſcriptis aduerſa, efferri expediret: quandoquidem horum oppoſitione tanto maior lux illis affulgere poteſt; eóque etiam illa conferũt, vti fides fiat, quàm omni ſemper æuo ſalutis humanę æmulus veritatem adulterare, pérq; ineptiſſimas fabulas horrendarumque opinionum portenta adniſus, quibúſque artibus, offucijs, fallaciis, & falſimoniis obrepere, fucúmque facere, Eccleſiæque pacem diſturbare, ſimul & hiſtoriæ Eccleſiaſticæ faciem fidémque contaminare conatus ſit.

Et ita quidem, CANDIDE LECTOR, occurriſſe mihi abundè videor iis qui propoſito Philoſtorgij, Ariani ſeu Eunomiani, nomine, inſpectóque ſaltem ſuper eo Photij Patriarchæ iudicio, hanc operam illicò meam omnem hoc in opere vulgando, recenſendo, non modò ceu caſſam & inanem, verùm & incommodam exploſuri fors erunt: eâ opinione, ſcriptorem hunc hæreticum hactenùs ſuppreſſum, porrò quoque ſupprimendum fuiſſe. Quæ ſententia hominum nonniſi ἀμαθεστάτων rupicúmque eſſe poteſt. Verùm equidem iſtud eſt, vt

& hoc addam, Philoſtorgium pridem, velut θεομισῆ, ἀσεβῆ, φιλοψευδῆ, κακοσόργιον, κακόφρονα à Photio paſſim, atque à Nicephoro, traduci: Vero ſimile & illud, Philoſtorgium in vſu minus habitum, propter manifeſtariam videl. hinc hæreſin eius, teſtatum inde in Catholicos odium, profeſſámque in pleríſque ab aliis diſcrepantiam, cœterùm neque ideò interire eum oportuiſſe, velut illaudatum prorſus, ſuperius dicta abunde teſtantur: Imò ſeruatas haſce nobis reliquias ſummoperè gratandum eſt. Quæ alioquin obſecro inuidia ſit, Philoſtorgium vnum repudiari reiicíve, cùm, non iam dico paganorum in commune ſcripta, verùm acerrimos quoque Chriſtiani nominis perduelles Gentiléſque, Porphyrium, inquam, Lucianum, Libanium, Eunapium, Zoſimum ſiméleſque plures legamus? Quæ malùm inuidia, cùm ſcriptorum quamplurimorum Patrum etiam qui hæreſin manifeſtè ſapiunt, monumenta cœtera magnâ cum voluptate, imò vtilitate, & admiratione legamus? Imò, quæ malùm inuidia, cum & cœteri Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptores paſſim legantur, laudentur, etſi vel hæretici quoque aut ſchiſmatici: *Euſebius*, inquam, etſi de Ario ſapiat, eiúſq; hiſtoriam Gelaſius PP. nominatim inter apocrypha recenſeat: *SoZomenus* item, cuius tamen, vt ait Gregorius M. *lib. 6. ep. 13.* hiſtoriam ſedes Romana recipere recuſat, *quoniam*, inquit, *multa mentitur*: & cum Sozomeno *Socrates*, etſi Nouatianis & Origeniſtis fauere tradantur, imò etſi hodie nonnulli eos pariter Aëtianos velint. Non & Nonni quoque μεταβολὴ in Ioannem legitur teriturque,

ritúrque, etsi & ipse manifeste Arianus, quod singulare huius sœculi decus *Daniel Heinsius* nuper rectè comprobauit? Rectè contra Cyrillus Alexandrinus, *in epistolâ ad Eulogium*, quæ refertur quoque in Catenâ Patrum *in Ioannem in proœmio*, etiam in his quæ ad doctrinam fidei pertinent, Οὐ πάντα ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή. πολλὰ γὰρ ὁμολογοῦσιν, ὧν καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν. Quare & Catenæ illius author *in proœmio*, ait, sese in hæresin quoque lapsorum παραγραφὰς operi suo inserere, vitatis vt par est doctrinis ab Ecclesiasticâ traditione dissonantibus vel hæresi infectis. Rectè quoque Gelasius, *in tomo de vinculo anathematis: Numquidnam in ipsorum hæreticorum libris non multa quæ ad veritatem pertinent, posita releguntur? Nunquid ideo veritas refutanda est, quia illorum libri vbi prauitas inest, refutantur? Aut ideò praui libri suscipiendi sunt eorum, quia veritas quæ illis inserta est, non negatur? Ait Apostolus, omnia probate, quod bonum est tenete.* Et rectissimè omninò Nicephorus Callisti *lib.9.cap.19. in fine*, Philostorgij sequax, qui ait, hæresibus addictos, αἱρέσεων προστάτας, eorúmque adeò scripta, in historiâ Ecclesiasticâ sterni, non vt de dogmatibus sententiam illi ferant, verùm ideò tantum, vt χρόνῳ παρεμπεσόντα memorentur, & vt φιλομαθέσι clarorum virorum scripta & eloquentiâ & variarum rerum lectione præclara proponantur. Et certè homines non nimium pertinaces quilibet fateantur necesse est, rerum quoque gestarum veritatem posse ab iis quandoque bona fide monumentis suis tradi, qui cæteroquin à nobis in sententiâ de religione dissideant. Suaues contra eo-

rum deliciæ, qui, vt idem Nicephorus loquitur, *lib.* 1. *cap.* 1. *p.* 34, διὰ τῶν δογμάτων μὴ ἐῤῥωμένων, propter sanam minus doctrinam, hæreticorum ideò historias vel obliterari melius ducunt, vel certe fidem his vbique derogant, atque ideò tollendos velut partus monstrosos, *Sacróque apparatu* indignos censent. Quo quidem in hoc studij genere nihil æque hodie exitiabile, hâc præsertim veteris memoriæ paupertate, vbi vndecúnque tandem emicantibus, siue veri scintillis, siue antiquitatis cuiuscúnque ramentis, in massam obrussámque conflatis, iustum exinde paulatim Historiæ Ecclesiasticæ corpus integrari, eóque eniti tandem spes est, vt si non absolutam numeris omnibus Historiam Ecclesiasticam, absolutæ certe propiorem aliquando habeamus: Si modo, quæ ἄρθρα τῶν φρενῶν sunt (vt ea nunc obiter hùc congeram) cuiúsque scriptoris, vt & antea monui, propositi secta, quarum quisque partium, quis singulis scopus sedulo exploretur: si ætas eius sœculúmque probè teneatur: si spuria à genuinis solicitè rectáque æstimatione distinguantur: si famæ incerta, rumorum collecta, traditionúmque sæpe inania, nudaue ἀκούσματα, quibus Historia Ecclesiastica scatet, euentilentur: Si Temporum ratio curatius habeatur suoque non alieno per anachronismos æuo dicta gestáque aptentur, non vt Philippus Sidetes, qui passim historiæ tempora confuderat: si ad manuscriptos Codices quæque fideliter exprimantur, exiganturque: si Interpretationes versionésve non pro fundo & fundamento semper habeantur, quæ sæpenumero,

Digitized by Google

mero, etsi longe infelicissimæ, vel etiam falsissimæ, ab historiæ Ecclesiasticæ tractatoribus pro veris & authenticis passim obtruduntur: pariter vti composita sæpenumero fictáque pro legitimis objiciuntur: pérque alias, breues licet minimásque, mutationes gradúsque, κατὰ βραχὺ, παρὰ μικρὸν, quæsitis sæpe adulationibus (quibus Fasti ab ambitiosis scriptoribus fœdantur) verum corrumpitur: quæ si quis in tempore non frangat, interloquendo, neglecta semel in aceruum tandem cumulúmque omnis falsimoniæ & imposturæ, sensim, instar σωρειτικῆς ἀπορίας, euadant necesse est. Verùm ad rem.

Sic igitur de Philostorgianæ huius historiæ circa res Ecclesiasticas potissimum vtilitate liquet. Amœnitates eius reliquas veneréisque agnouit iam olim Eunomianus epigrammatis auctor, qui historiam hanc conscriptam ait χαρίτεσσι σοφῆσι. Cui rei fidem planissimè faciunt ea ipsa omnia quæ supra ad vtilitatem eius commendandam adferebamus, imò & illa quæ ad vitam Philostorgij consignabamus; nempe, frequentes Artium liberalium stricturæ, Geographicæ, & Chronologicæ vt & Mathematicę naturalísque historiæ obseruationes, Narrationes item de Imperatoribus, eorúmque gestis exitúque, vt & de Magistratibus nonnullis, & Conuersionibus in Republica. His adde, quod Philostorgius, etsi hæreseos manifestus, tam egregiis tamen, tam piis sententiis abundat, opportunéque γνωμολογεῖ, quod & Photius fatetur, & nos antea notabamus, vt nemo alius

commodè magis vel γνωμολογικώτερος. His omnibus accedat egregius quoque Philostorgianæ dictionis character seu Orationis idea. De quo Photij hominis κριτικωτάτου in *Biblioth. num.* 40. iudicium hîc apponere iuuat: Ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς, καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ᾽ οὐ κατακόρως, οὐδ᾽ ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος. Καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτῷ τοῦ ἐμφατικοῦ τὴν χάριν μετὰ τῆς ἡδονῆς ἐφέλκεται, πλὴν ἐνίοτε παραβόλοις αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. Περιβέβληται δὲ αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος καὶ ἐν κόρῳ, ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐκ ἀεὶ χάριεν τὸν ἀκροατὴν ὑποσύρεσθαι. Ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. Vbi vides κρίσιν egregiam de Idea & charactere Orationis Philostorgianæ in hâc historiâ Ecclesiasticâ: nempe 1. quod dictionem attinet, comptam ei, poëticísque sine fastidio neque ingratis *dictionibus* eum vti ait: 2. *Tropum* ipsi emphaticũ gratiam cum voluptate conciliare: 3. *Circumduci* seu *cumulari* ipsi orationem variè, 4. Sententiis deniq; eum in multis proprijs vti. In Idea seu charactere scil. hæc quatuor inter alia spectanda, φράσις seu λέξεις, Τροπὴ, Περιβολὴ, & γνωμολογία: Quod φράσιν & γνωμολογίαν attinet, Photius in Philostorgio nihil improbandum habet: in Tropo & in περιβολῇ aliquid desiderat: nempe quod tropis seu translationibus aliquando παραβόλοις audacius detortis vtens in improprium frigidúmque sermonem incidat: item, quod περιβολὴν attinet, quod videl. ad satietatem ei quandóque oratio cumuletur, circumducatur, vt inde obscurus fiat. Περιβολὴ seu περιαγωγὴ est circumductio, seu oratio accumulata & circunducta, complexio, quâ res quæ pluribus periodis efferri

Digitized by Google

efferri poteſt, vnâ periodo vnóque ſpiritu includitur effunditúrque. Quæ quidem περιβολὴ vna eſt è pluribus modis τοῦ μεγέθους ſeu ὕψους καὶ ὑψηλοῦ i. orationis magnificæ ſeu ſtyli ſublimis, quæ cùm nimia eſt & ἐν κόρῳ, εἰς τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐκ ἀεὶ χάριν auditor ἀποσύρεται. Ergo cùm inter characteres ſublimem τὸ ὕψος Philoſtorgius ſectatus fuerit, attamen quod tropum attinet in ψυχρὸν ſeu frigidum quandóque incidiſſe eum notat Photius: nempe quòd Tropis παραβόλοις καὶ πλεῖστον ἀποπεζαμμένας vſus ſit. Quod & ipſum fermè de Theodoriti in Eccleſiaſticâ hiſtoriâ ſtylo idem cenſet. Πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραβόλως, καὶ ὥσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο. Et ita quidem ſummo iudicio & ex penitiſſimâ Rhetorum Oratorúmque ſcholâ Photius de charactere Philoſtorgij. Quod περιβολὴν verò attinet, Photius Philoſtorgium in ἀσαφὲς καὶ οὐ χάριν auditorem deducere ait. De quo alioquin Oratorio charactere omni, de Ideis inquam, Vitiiſque orationis in genere, accuratè priſci Rhetores & Oratores, & in his Dionyſius Halicarnaſſeus, Longinus, Demetrius Phalereus, Hermogenes, Ariſtides, Tullius, alij, & hâc ætate noſtra Doctiſſimus quoque Voſſius *Orator. Inſtit. lib.6.* vbi hanc quoque de Photij Philoſtorgij hiſtoria κρίσιν memorat *cap.4.p.457.* Certè in hac quoque vel ipſa Philoſtorgij epitomâ à Photio confectâ, Philoſtorgianus ille character ſeu Idea paſſim intermicat, vti quiſque per ſe facilè inter legendum notare poterit.

Et hæc quidem de Philoſtorgio ipſo, eiúſq; Hiſtoria, atq; ad eius commendationem, tum & mei defenſionem

Digitized by Google

aliquam in ea edendâ, aduersus nonnullorum fastidium, inter hæc initia dicta volui.

III. Nunc de hâc, quam nunc damus, PHOTII *Epitomâ* differendum nobis est: vbi alteri statim quorundam fastidio occurri oportet, qui propositâ videl. *Epitomæ* appellatione eam despicatui ilicò fors habituri erunt, eò quod nonnisi segmenta quædam, ἀποσπασμάτια, ἀπανθίσματα, neque adeò multa, ex tam diffusâ Historiâ hic proponantur. Nempe enim delicatis his ita occurrimus, non ideò veterum scripta insuper haberi oportere, quod ea haud solida semper integráque proponuntur, verùm exiguæ sæpe tantum ex his velut è naufragio tabulæ, siue vetustatis iniuriâ, siue Epitomatorum, vt nonnulli queruntur, incuriâ licentiáque reliquæ. Nam vt maxime optandum foret, integros intemeratósque veteris æui scriptores ad nos peruenisse, attamen, quando votis frustra res hîc geritur, hoc Catone contentos nos esse oportet: déque seruatis saltem reliquiis nonnullis, vti res est, gratulandum nobis est. Et verò quis tam studiorum hodie rudis est, vti nesciat, rediuiuis huiusmodi parietinis seu Eclogis & Excerptis scriptorum qui iam olim intercidêre, ingens hoc sæculo ad meliores quásque literas incrementum accessisse: vt pote quibus non iustorum tantum passim operum instar aliquod breuéque simulacrum exhibetur, verum quorum ope densissimis veteris memoriæ tenebris modico sæpe fragmento lux fulgentissima infertur, immanésque hiatus supplentur? Ac maximè, vbi huiusmodi Epitomæ, &

vberiores

Digitized by Google

vberiores existunt,& in doctos iudiciosósque Epitomatores vel Eclogarios incurrêre. Quod vtrúmque hîc euenit:vberiores hæ inquam è Philostorgio Photij eclogæ sunt: Quod titulus quoque earum ostendit, qui sic habet, Ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἱστοριῶν Φιλοστοργίου ἐπιτομή. Nempe enim *Epitoma* maius aliquid & amplius quiddam significat: largiora, inquam, & vberiora excerpta, quàm cuiusmodi exhibent eæ quæ ἐκλογαὶ tantum dicuntur: quarum multæ sæpe nonnisi vnicum aliquod caput seu locum selectum continent, cuiusmodi sunt Polybij ἐκλογαὶ, Legationum ἐκλογαὶ, similésque, etiam Ethicæ quæ nuperrimè à Doctissimo Valesio editæ sunt: Quanquam & Basilicorum ἐκλογὴ dicitur, quæ & σύνοψις aliàs, largior scilicet vberiórque: imò & fine huius operis eadem hæc Photij epitoma generali ἐκλογῶν appellatione designatur. Sic igitur vberiores Eclogæ hæ sunt: Atenim (quod alterum ad earum commendationem accedit) eædem & accuratiores, à Photij Patriarchæ Constantinopolitani manu: primò quidem, quod hanc Epitomen separato peculiaríque, extra Bibliothecam seu Myriobiblon, quod hactenùs prodiit (quo alioquin breuem Philostorgianæ historiæ continentiam simul & censuram prodiderat) opere confecerit: nempe quod tam memorabilem historiam id mereri censeret, notabiliórque ea esset, quàm vt leui bracchio manúque transmitteretur: pariter, vt idem librorum quorundam, quos in Bibliothecâ iam recensuerat, longiora excerpta, imò similes Epitomas ex potissimis scriptoribus in alteram ope-

ris sui partem sæpe reiecit. Secundò accuratior & hæc Ecloga, quòd ea facta dicitur, ἀπὸ φωνῆς Φωτίου πατριάρχου. Ἀπὸ φωνῆς, inquam: quâ ipsâ formulâ Epiphanij vita apud Simeonem Metaphrasten, *ex voce Ioannis* excerpta dicitur: Et Leontij Byzantini Aduocati scholæ *ex ore Theodori* exceptæ: & Eclogæ ex Ecclesiasticâ Theodori Lectoris historiâ cōfectæ dicuntur ἀπὸ φωνῆς Νικηφόρου Καλλίστου: & enarratio Euangelij Marci & Lucæ, ἀπὸ φωνῆς τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου πάσης Βουλγαρίας κύρου Θεοφυλάκτου: Proculdubio scilicet hæc Philostorgij Epitoma, non vt alia multa à Photio tralatitiè excerpta, verùm peculiari ἐπιστάσει conscripta indicatur: imò & dictata, siue Patriarcha eo adhuc existente, siue post, monachis in Armeniarum monasterio constitutis, quò is Patriarchatu à Leone Philosopho A. D. 887, depositus secessit, & ad vitæ exitum, vt creditur, egit. Quod si ita est, tùm dicendum fuerit, contra quam Dissertationes nostræ habent, Photium huius Epitomæ confectæ tempore, imaginum cultum improbasse, atque ideò ea quæ continentur *lib. 7. cap. 3,* è Philostorgio in sententiam suam excerpsisse, non verò, quod ibi putabamus, vt ea notaret seu reprehenderet: Et sanè huic rei argumentum præbet, quòd nullum ibi ἀθετήσεως vestigium exstat, vt cœteroquin in simili apponere solet. Tandem, accuratior hæc Epitoma eo maximè, quod ea Photium auctorem habet: hominem sœculi sui vt doctissimum ita & κομψότατον: cuius elogium habet Nicetas Paphlago, *in vita B. Ignatij Patriarchæ:* vbi ait, eum σοφίᾳ κοσμικῇ καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ

στιφο-

στρεφομένων ὁ δοκιμώτατον habitum, omniúmque liberalium disciplinarum externarum studio cognitionéque adeò floruisse, vt non sui tantum æui facile princeps haberetur, verum etiam cum veteribus iam componi posset: omnia quippe in illum confluxisse, aptitudinem quandam naturæque vim & felicitatem, opésque quibus sibi librorum omnium maximam copiam comparauerat: & quod præ cunctis, gloriæ laudísque cupido, quâ flagrans totas noctes, vt lectioni vacaret, insomnes duxit. Accedat & Zonaræ elogium, vbi ἐν λόγοις ὀνομαστότατον vocat: vt & Cedreni, qui αἰδέσιμον ἐπὶ σοφίᾳ γενόμενον prædicat. Certe Myriobiblon eius seu Bibliotheca his omnibus fidem abunde facit: vbi de tot scriptoribus cognitionem sibi sumens, eósque ad disquisitionem vocans, tam accuratè, tam acri ingenio, tam considerate, tam docte, tam distincte, tam libere agit, vt argumentum cuiúsq; edisserat, ætatem obseruet, stylique characterem doctrinæque discernat, castiget, γνήσια & τὰ ψευδεπίγραφα distinguat, quid laude, quid imitatione, quid contra vituperationẽ dignum in singulis pronuntiet: inque excerptis ipsis iudicij sui prærogatiuam expressam relinquat: denique censuram scriptorum vbique sibi sumat, non tantum cùm id propalàm agere videtur, verùm & cùm nuda excerpta ex his consignat. In hâc sane Epitoma, vt eò nunc progrediatur oratio, perpetuam illam censuram seu κρίσιν exercuit. Est enim, vbi nuncupatis verbis quid iudicij sui sit expromit, nigrúmque adeò calculum apponit: Nempe enim, vel eos quorum Philostor-

gius cum laude fermè meminit notat, vel eas ſententias vtrúſque quæ idem memorat, expreſsè ex ſuo ſenſu vnicâ ſæpè voce damnat, impietatis, & hæreſcos, his fermè verbis, ἀσεβείας, αἱρετικοῦ, παραφρονοῦς, συναιρεσιώτου: Contra à Philoſtorgio improbatos honorifica mentione appellationéque, veluti θεῖον, decorat: Vel Philoſtorgij ipſiuſmet fidẽ in dubium reuocat: ita, ὡς αὐτὸς λέγει vt *lib.4.c.7.11.12. pag.73: lib.11.cap.3. in fin. lib.12.cap.2*: vel, οὐκ οἶδ᾽ ὅθεν λαβών, *lib.8.cap.11*: vel nuncupatim falſi calumniæque dicam ei paſſim irrogat: vnde eum vocat δυσσεβῆ, *lib.1.cap.2.3: lib.2. cap.6: lib.3. cap.5.* & *21: lib.4. cap.10.p.70.in med: lib.5.cap.2: lib. 6. cap.2: lib.7. cap.2: lib.8. cap.9.10*: & *lib.11. cap.2.in fin*: ἄχρι δυσσεβῆ, *lib.8. cap.11*: δυσσεβὴς τοῦ ψεύδους ὄργανον, *lib.2.cap.11*: φιλοψευδῆ, *lib.2 cap.1.* & *12. in fine.* τοῦ ψεύδους φίλον, *lib.2 cap.12.* κακοστόργιον, *lib.2 c.1.* & *12. in f.* θεομάχον, *lib.2 c.3.18.* Eundem ait, περιφανῶς καὶ ἀναίδην καταψεύδεσθαι, *lib.8 cap.13*: τερατολογεῖν, *lib.2 cap.8: lib.3 c.15. pag.51.* & *c.16*: τερατεύεσθαι, *lib.2 cap.12. in f.* ληρεῖν. *lib.3 cap.15.p.50.* δυσφημεῖν, *lib.4.cap.10*: ψευδολογεῖν, *lib.5.cap.2.* De eodem hæc ſcribit, *lib.7.cap.12*, οὕτως αὐτῷ τὸ ψεῦδος ἐπὶ πολλοῖς τῆς ἀληθείας τετίμηται. Et *l.b.9.cap.1*: καὶ ταῦτα κατὰ τὸ ἀπιθανώτατον ἀναπλάττοντι οὐδεμία παρῆν αἴσθησις τῆς ἀτοπίας ἀνακυρίζουσα. In tantum, vt & alicubi cauſam apertè prodat falſi ſeu calumniæ à Philoſtorgio admiſſæ, *lib.10. cap.5.* vbi de calumniis in Gratianum: οὐ γὰρ ἤρεσεν αὐτῷ, ὡς ἔοικε, τὸ ἐκείνου πίστεως τὸ ὀρθόδοξον. Eſt verò vbi diſcrepantiam tantum aliquam à cœteris ſcriptoribus in Philoſtorgio notat: veluti, *lib.7.cap.8.pag.94.* in argumento de Babylæ reliquiis, templíque Daphnenſis conflagratione:

tione: Item *lib.7. cap.vlt.* circa extrema Iuliani Apoſtatæ, vbi Philoſtorgius dixerat, Iulianum ſanguinem ad ſolem iactaſſe, Photius ſubjicit, pleróſque hiſtoricorum ſcribere, iactaſſe eum ad Saluatorem noſtrum: Rursùm, *lib. 11. cap.6. in f*, vbi cauſas alias ademptæ dignitatis Eutropio, exiliique tandem & mortis ei irrogatæ ab aliis ſcriptoribus narrari tradit, quam quas Philoſtorgius memorat: Et *lib.12. cap.11* vbi de Stilichone & de Olympio agit. Eſt contra, vbi concentum eius cum aliis ſcriptoribus notat, eumqueetiam, καὶ αὐτὸν συνομολογεῖν, καὶ φάναι obſeruat: vt *lib.1.cap.1. & c.9*: *lib.10.cap.6*. Quinimò & cœtera quoque Philoſtorgij loca ſeu ſententias & παραγραφαί, in quibus expreſſam iudicij ſui notam Photius non appoſuit, tacitè tamen vel excerpendo notari voluit, notauítque: illud enim indicatum voluit, ea quę ex tam ingenti ſyluâ defloraret, vel ſingularia prorſus eſſe, vel incredunda, vel ad ſuum perpetuò ſcopum à Philoſtorgio aptata, vel denique à ſuorum, Photij ſcilicet, temporum diſciplina aliena, vel contra ad ſui æui vſum fidémque proxima. Vnde iam patet, Primùm, quantâ eruditione, quo apparatu inſtructum, quàm ab aliorum ſcriptorum lectione munitum fuiſſe oporteat Photium, quantopere proinde ad manum atq; in parato is habuerit omnia, quibus à Philoſtorgio dicta ſcriptáque ad veritatem ſtatim exigeret, cúmq; aliis componeret (etſi alicubi μνημονικὸν ἁμάρτημα in Photio deprehendere mihi videor, *lib.12. cap.1.* vbi de Olympiodoro.)

Secundò inde liquet, quo quantóque iudicio atque

adeò fine inſtitutóque, Photius Epitomen hanc confecerit; Nempe, vt monitis ſuis excerptiſque κατ᾽ ἐξοχὴν moneret alios, quid in Philoſtorgio notandum fugiendúmque haberent, & ſic vt Lectorem in Philoſtorgij lectione quaſi manu duceret, ne alioquin incautis vitia culpæve ſcriptoris obreperent, quibus ideò hanc velut ὡσπερεὶ) illud antidotum, in tempore opponendum putauit. Vt proinde hæ iam non è Philoſtorgio magis eclogæ, quam Photij ſimul χρήσεις ſint: eâque re, non vnus nunc Philoſtorgius hoc opere prodeat, verùm geminus exeat, Philoſtorgius Photiuſque; Idque adeò inter legendum animo præſumptum fixúmque Lectori ſemper eſſe oportet, vti Philoſtorgium modò, modò Photium loquentem audire ſeſe hîc meminerit: illum quidem narrantem quæ vult, iſtum vero notantem cenſentemque. Et hæc quoque de Photio eiuſque Epitomâ Philoſtorgiana dicta ſint.

IV. Nunc de NICEPHORO Calliſti dicendum aliquid eſt, qui è Philoſtorgio plurima habet, quémque nos in Diſſertationibus noſtris cum his Eclogis ſubinde componimus: quique tandem, vt quidem ipſe cenſeo, non integro Philoſtorgio vſus, verùm hac ipſa tantum Photij epitomâ. De eo igitur notandum, cùm Philoſtorgij ter tantum in hiſtoria ſua diſerte meminerit, *præfatione* primùm *operis ſui*, dein & *lib. 9. cap. 19.* & *lib. 12. cap 19. in fine*, innumeris tamen præterea locis Philoſtorgiana vſurpare totis libris ſeptem, puta *lib.* 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. ſic quidem, vt diſſimulato Philoſtorgij nomine ea tan-

quam

quam de ſuo narrationibus intexat, quod frequentiſſimè facit: vel ad auctores ſuos in genere, diſſimulato Philoſtorgij, quaſi haud ſatis idoneo, nomine referat; his fermè formulis: *Εἰσὶ δ' οἵ φασι*, *lib.* 8. *c.* 5. *pag.* 539, vbi exſcribit ea quæ in hac Epitome continentur *lib.* 11. *cap.* 2: *Καὶ γὰρ ἔστι*, *lib.* 11. *cap.* 1. quæ habet ex *lib.* 7. *cap.* 7: *λόγος διατεθρύλληται*, *lib.* 8. *cap.* 31. *pag.* 600, vbi refert ea quæ hîc habentur, *lib.* 2. *cap.* 14: *φασὶν*, *lib.* 8. *cap.* 31. *in fin.* ex *lib.* 3. *cap.* 19: & *lib.* 8. *cap.* 35. vbi memorat ea quæ hîc narrantur *lib.* 3. *cap.* 4: & *lib.* 13. *c.* 1, vbi apponit ea quæ hîc leguntur, *lib.* 12. *cap.* 9. Item, *λόγος ἐστί*, *lib.* 10. *cap.* 13. ex *lib.* 7. *cap.* 4: *λόγος ἔχει*, *lib.* 13. *cap.* 1. *in fin.* vbi habentur quæ hîc exſtant, *lib.* 12. *cap.* 3: vel denique, *ἐν ἀπορρήτοις* ſeſe reperiſſe ſcribit *lib.* 10. *cap.* 33, quod hîc habetur, *lib.* 7. *cap.* 14. Primum igitur hoc Nicephori facinus eſt; quod cum Philoſtorgiana multa habeat, pauciſſima tamen ad Philoſtorgium auctorem referat: vnde fit, vt ea hodie pro meris Nicephorianis ambulent, quæ tamen Philoſtorgiana reuerà ſunt. Atqui in Hiſtoria illud noſſe plurimùm intereſt, vnde quidque promptum, & à quo proditum ſit: vt ita de fide dictorum certius melius conſtare poſſit: quando & hac parte teſtibus magis teſtiúmque fide quàm teſtimoniis veritas hiſtorica innititur: quorum nomina, ſtudiúmque vel inſtitutum aut ſæculum ſi Lector neſciat, vt iam ante præfati ſumus, in alia omnia atque abrupta fabuláſque eum trahi facile, iudiciúmque eius turbari neceſſe eſt. Alterum Nicephori facinus eſt, quod non mera ſemper Philoſtorgiana exhibet, verùm ea interpo-

Digitized by Google

lata plurimum: multa quippe his aliunde de ſuo interiungit, multa contrahit, plurima omittit, idque pro ſui etiam æui vſu moréque; veluti in argumento de cultu Imaginum: præpoſtero etiam ordine multa inde narrat. Imò eſt & vbi in contrarium planè ſenſum à Philoſtorgio dicta detorquet: veluti, *lib.9. cap.16*, vbi Euſtathio Epiſcopo Antiocheno aptat, quæ Philoſtorgius de Leontio ſcripſerat, nempe quod is, τῆς ἱερῶν τῆς Ἀντιοχείας φροντίδων, μᾶλλον ἢ τῆς ὅλης εὐσεβείας ἐδόκει ἐπείχετο τοῖς χείροσι συγκαταπλέκεσθαι. Vnde iam ſcire poſſumus, quanta fides habenda ſit *Miſcellionibus* huiuſmodi ſequioris æui ſcriptoribus, qui ętate ſuperiores tã variè interpolare, ſuúmq; ad ſenſum inflectere ſolét: proficiente maximè circa hęc in dies mutandi mentiendíq; libidine, per quæ profectò, atque huiuſmodi alia, priſca fides, canaque veritas plurimùm hodie laborare deprehenditur. Quibus adde, quod iſti dùm è diuerſæ ſectæ familiæque ſeu hæreſeos centonibus ſcripta ſua ſuffarcinant, multa ἀσύστατα intérque ſe pugnantia referant neceſſe eſt, quod in eodem quoque Nicephoro deprehendas: pari fermè fato, quo Iuriſprudentia Iuſtinianea è diuerſæ ſcholæ ſectęque Iuriſconſultis ſententiíſque conflata, ſibi ipſi ſæpe diſſidere ἀσπόνδῳ πολέμῳ noſcitur. Tandem & illud in Nicephoro obſeruo, cum Philoſtorgij dictionem ſublimem & amœnam comptámque non vno loco fregiſſe, dùm lucidiorem quæſitis communibus & vulgariis vocabulis formuliſque reddere adnititur. Quæ cùm ita ſint, apparebit deinceps, Nicephoro laruam nos hoc opere detractũ iuiſſe,

qui tot hactenus Philostorgiana tā variè in ius noménque suum transtulit deriuauítque. Imò apparebit, non Philostorgio tantum Photióque, verùm etiam Nicephoro ipsi lucem hîc intulisse nos: illi tanquam auctori, secundo velut Censori, postremo velut interpolatori, atque ita vno labore absoluisse nos ærumnas tres. Idque omne rursum, ad Ecclesiasticam ciuilémque quatuor à Christo nato sæculorum historiam, eorúmque illustrationem: Quarti videl. quintíque ex parte, quorum historiam Philostorgius habet: noni, quo Photius eam recensuit: Decimitertij, quo Nicephorus vtrúmque ad suum sæpe sensum inflexit. Postremum id ex hâc Philostorgianâ historiâ à me nunc editâ cōsequemur, vt cùm *Tripartita* hactenus è Socrate, Theodorito, Sozomeno harmonica historica seu collatio, ab Epiphanij Cassiodorive manu extet, *Quadripartita* deinceps institui possit, additâ videl. ad tres superiores Philostorgij collatione.

V. De hâc *Editione* nostrâ superest aliquid addamus, imo & pro illa. Est igitur, cuius causa te, CANDIDE LECTOR, extrema hac arena exoratum velim, ob admissa inquam compluria in hac propera neque vbique prospera editione. Noui ipse, quàm in multis contextus ipse inemendatus exeat, quàm multa quoque desiderari possint in prima hac Interpretatione, quot denique mendæ vbique irrepserint: Verùm & mihi & Typographo veniam sperare licet, non vnâ ratione: Ipsa primùm scripti huiusce ratio id sperare iubent. Notum iis, qui in Manuscriptis versan-

tur, quàm inemendatis his vti plerúnq; contingat, cuiuſmodi certe fuit is quo nos vſi ſumus ex Illuſtriſſima Bernatum-Bongarſianâ bibliotheca, humanitate Viri Doctiſſimi Clariſſimiq; *D. Luithardi* mihi conceſſo: Notum deinde, quantus labor in huiuſcemodi eclogis, fragmentis, ἀποσπασματίοις, quorum ſeries interrupta, probe ſtatim in capita diſſecandis, inque Latium vertendis verſetur: quando multa ſæpe aliunde adſumi oportet ad eorum ſenſum probè adſequendum, multum certe manu animóque verſanda illa, priuſquam de fine & ſcopo cuiuſque ſenſûve liquido conſtare poſſit. Adde quod, Photij cenſuram iudiciúmque à Philoſtorgianis diſtinguere ſæpe operoſum erat. Altera excuſationis ratio eſt, ipſa Editionis feſtinatio, quam impatiens rei literariæ iuuandæ ſtudium nobis extorſit. Nam vt in ſtudiis illud volupe, cùm ex abdito quid eruere primum datur, ita illud ipſum ilicò in publicum ſine vllâ comperendinatione depromere in ſummâ voluptatis meæ parte ipſe ponere ſoleo. Hinc igitur feſtinatio illa, non ſine vitio aliquo: ſed quam opinor prætulerit optimus quiſque tam lentis nominibus hominibúſque, qui longâ exſpectatione alios torquere ſolent, adque ſcientiæ ſuæ auctoritatem pertinere putant, ſi repertis à ſe ſoli quamdiutiſſimè incubent. Quare pro ſcuto mihi illud,

Da veniam ſubitis, non diſplicuiſſe meretur,
Feſtinat Cæſar qui placuiſſe tibi.

Poſtrema excuſationis noſtræ ratio eſt, quod Philoſtorgij ſiue mauis Photij contextus vna cum verſione à me

ſubitò

ſubitò effuſa, abſente me Legationibúſque aſſiduè fungente, vel Conſulare munus obeunte, typis mandata ſunt: quæ alioquin ſub oculis meis conſtituta prælo ſaltem currente emendare accuratius, ſubque limam reuocare attentius potuiſſem. His proinde tam ſonticis cauſis σφάλματα quæ hac prima editione admiſſa condonanda nobis puto, ab iis ſcilicet quibus nos hæc communicamus, qui inquam rebus ipſis addicti, neque ad viuum reſecantes omnia, minutias nonnullas næuoſque in tempore donare malunt, quam ideò ſtudium omne damnare: primóque adeò editori, vt gratiam ſaltem aliquam habent, ita repetitæ prælectionis ἐμπόνημα maledicendi licentiâ non præuertunt: Quam quidem alteram editionem, BENIGNE Lector, hîc tibi iam ſpondemus, emendatiorem aliquando, ſi DEVS dederit, auctiorémque. Illud intereà rogatum te volo, vt ne in ipſa operis huius lectione pergendum prius putes, quàm conſultis, quæ in præſens ſaltem *Addenda, Emendandaq;* monuimus: Iſthæc enim ſpongia, ſi non omnibus, at multis certe eluendis, aliis elucidandis erit.

TESTIMONIA
ET
IVDICIA VETERVM
ET RECENTIORVM
de Philoſtorgio.

EPIGRAMMATA *duo Græca*,

EX VET. COD. EPIGRAMMATVM GRÆCORVM QVI ROMÆ NVNC in Vaticana Bibl. exſtat, olim in Heidelbergenſi aſſeruatus.

ΕΥΝΟΜΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ τοῦ ἐκ Καππαδοκίας.

Ἱστορίην ἐτέλεσσα θεοῦ [γρ. ἐτέλεσσ' Ἀθέου] χαρίτεσσι σοφῇσι,
Πράγματ' ἀληθείης ποικίλ' ὑφηνάμενος.

Id eſt,

Hiſtoriam conſcripſi Athei, cui gratia docta,
Intexens paſſim plurima vera operi.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ
τοῦ Ἀρειανοῦ καὶ πάσης κακίας πεπληρωμένου· οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἱστόρησεν ἢ ψόγον τῶν ὀρθοδόξων.

Γράμματα δώδεκ' ἔχει Φιλοστόργιος, οὔνομα καλόν.
Τοὔνεκα δὴ κατὰ γράμμα λόγους ἀνεγράψατο τούτους.

Ἀρξάμενος:

Digitized by Google

Ἀρξάμενος πρώτου ἀπὸ γράμματος, εἶπεν [an, εἶπεν ἐφ', imò εἶθεν] ἑξῆς,
Καὶ διὰ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἑὸν οὔνομα γεγράψαι.

Id est,

IN EANDEM HISTORIAM PHILOSTORGII Ariani, omnique malitiâ repleti: nihil enim aliud in historiam contulit, quàm conuicia in Orthodoxos.

Littera bissena est Philostorgî, id nomen honestum est,
Hoc fuit illarum cur scriberet ordine libros,
A primâ incipiens Primum, pariterq́; deinceps,
Sic proprium expreßit per eorum exordia Nomen.

PHOTII IVDICIVM DE PHILOSTORGII historiâ, Bibliothecæ N. XL.

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ ΑΡΕΙΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Ἀνεγνώσθη Φιλοστοργίου, Ἀρειανοῦ τὴν θρησκείαν, ὡς δῆθεν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. Ἱστορεῖ δὲ τἀναντία σχεδὸν ἅπασι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς: ἐξαίρει τοὺς Ἀρειανίζοντας ἅπαντας, λοιδορίαις πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους: ὡς εἶναι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ᾽ ἐγκώμιον μὲν τῶν αἱρετικῶν, ψόγον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ᾽ οὐ κατακόρως, οὐδ᾽ ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος: καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτοῦ τοῦ ἐμφατικοῦ [al. ἐκφαντικοῦ] τὴν χάριν μετὰ τοῦ ἡδέως ἐφέλκεται, πλὴν ἐνίοτε παραβόλως αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν [al. ἀκαιρίαν] ἐκπίπτει. Περιβέβληται δὲ αὐτοῦ ποικίλως [in nonnullis notatur hæc vox velut suspecta.] ὁ λόγος [ὁ λόγος ὡς ἐν κόρῳ εἰς τὸ ἀσαφὲς ita in Cod. A.S.] καὶ ἐν κόρῳ, ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς καὶ οὐκ ἀεὶ χάριεν τὸν ἀκροατὴν ὑποσύρεσθαι. Ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. Ἱστορεῖ δὲ [τὰ] ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ καταρχῆς, μέχρι τῆς Ἀετίου

τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. Οὗτος δὲ ὁ Ἀέτιος παρ' αὐτὴν μὲν τὴν συναίρεσιν τῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι [al. ὑπερβαλέσθαι] τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς οὗτος καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη. Καὶ ἡ μὲν ἱστορία αὐτοῦ δι' ἑνὸς βιβλίου, τόμοις ἓξ συμπληρουμένη, μέχρι τοῦδε φέρεται τοῦ χρόνου. Ἔστι δὲ ἀνὴρ ψευδολόγος τε, καὶ οὐδὲ μυθολογίας ἀπεχόμενος. Ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα, τερατευόμενος: ἐν πρεσίοις δὲ καὶ βίῳ, Εὐσέβιον τῆς Νικομηδείας, ὃν καὶ μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν καὶ ἄλλους πλείονας. Κατηγορεῖ δὲ Ἀκακίου μάλιστα, τῆς Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος, δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον καὶ κακουργίαν [al. πανουργίαν.] ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τἀναντία θρησκευόντων. Καὶ ταῦτα μὲν μοι ἤδη ἀνέγνωστο.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ καὶ ἕτεροι αὐτοῦ λόγοι ἕξ: ὡς συμπληροῦσθαι αὐτοῦ τὴν σύμπασαν πραγματείαν ἐν λόγοις ιβ. ὧν αἱ ἀπαρχαὶ συντιθέμεναι, τὸ τοῦ συγγεγραφότος [al. συγγραφέως] ἀπαρτίζουσι Φιλοστοργίου ὄνομα. Κάτεισι δὲ μέχρι τῶν Θεοδοσίου τοῦ νέου χρόνων: Κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον παυόμενος, καθ' ὃν Οὐαλεντινιανῷ τῷ νέῳ τῷ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου υἱῷ, Ὀνωρίου τελευτήσαντος, Θεοδόσιος τὰ τῆς Ῥώμης σκῆπτρα τῷ ἀδελφιδῷ ἐνεχείρισεν. Οὗτος δὲ ὁ Φιλοστόργιος καίτοι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων λυσσῶν, Γρηγορίου μὲν τοῦ Θεολόγου καθάψασθαι οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν παιδείαν καὶ ἄκων συνομολογεῖ. Βασιλείου δὲ τοῦ μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε: τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας, ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι, θρασὺν δὲ αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ὅτι, φησὶν, ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Id eſt,

Philoſtorgij Ariani Hiſtoria.

Lecta eſt Philoſtorgij, ſectâ Ariani, Eccleſiaſtica fermè Hiſtoria. Narrat verò contraria fermè omnibus Eccleſiaſticis Hiſtoriis: Extollit laudibus omnes Arianiſmo addictos, conuitiis onerat

Digitized by Google

onerat Orthodoxos: ſic vt Hiſtoria eius, non tam hiſtoria, quàm encomium ſit hæreticorum, meráque obtrectatio & inſectatio Orthodoxorum. Quod *Genus dicendi* attinet, comptus, & poëticis, ſed ſine faſtidio, neque ingratis dictionibus vtens. Tropus verò ipſi emphaticus gratiam cum voluptate conciliat: niſi quod interdum audacius iis nimiúmque detortis vtens in frigidum & improprium ſermonem incidit: Inuoluitur vero ipſi oratio varie etiam ad ſatietatem, ſic vt auditorem in obſcurum, neque ſemper gratum trahat: In multis verò & propriè quidem ſententioſus. Narrandi porrò initium fecit ab Arij in hæreſim ſtudio initioque ad Aëtij, impiiſſimi reuocationem vſque. Hic verò Aëtius à cohæreticis ipſis, quod ipſos impietate ſuperaret, vt hic ipſemet etiam inuitus narrat, diaconatu ſubmotus, ab impiiſſimo verò Iuliano reuocatus & humaniſſimè exceptus fuit. Et hiſtoria quidem ipſius vno volumine, ſex libris comprehenſa, ad hoc vſque tempus progreditur. Eſt autem vir mendax, neque fabuloſis narrationibus abſtinens. Extollit verò in dictis maximè Aëtium & Eunomium, prodigioſè aiens, *Eos ſolos repurgaſſe pietatis dogmata tempore contaminata:* Quod verò miracula vitámque attinet, Euſebium Nicomediæ (quem & *Magnum* vocat) & Theophilum Indum, alióſque plures. Inſectatur verò Acacij maximè Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi ſeueritatem intolerabilem & verſutiam inexpugnabilem: quibus cum præualuiſſe ait omnibus tam iis qui idem ſentire videbantur, odio tamen quodam diuiſis, quàm contraria in religione ſentientibus. Et hæc quidem hactenus iam mihi lecta ſunt. Non ita diu poſt alio volumine & alij libri ſex reperti: ſic vt hiſtoria eius tota duodecim libris abſoluatur: Quorum initiales literæ ſi coniungantur, Philoſtorgij ſcriptoris nomen conficiunt. Progreditur verò ad Theodoſij Iunioris vſque tempora, eo tempore deſinens, quo Valentiniano Iuniori Placidiæ & Conſtantini filio, patrueli ſuo, Honorio mortuo, Theodoſius Romæ ſceptra tradidit.

Hic verò Philoſtorgius, etſi in Orthodoxos furens, auſus ta-

men non eſt in Gregorium Theologum incurrere, imò & doctrinam ipſius etiam inuitus prædicat. Baſilio verò Magno calumniam texere auſus eſt, quâ clariorem reddidit: vim enim & venuſtatem ſermonis in concionibus ipsâ rei euidentiâ fateri coactus eſt, temerarium tamen ipſum homo timidus appellat & controuerſiarum rudem, eo quod, vt ait, ſcriptis Eunomium oppugnare auſus eſt.

ALTERVM PHOTII IVDICIVM
DE PHILOSTORGII HISTORIA,
præmiſſum huic Epitomæ.

ΟΤΙ ἐν δώδεκα λόγοις αὐτοῦ ἡ ἱστορία περαίνεται, ἀπαρτιζόντων αὐτοῦ τοὔνομα τῶν κατὰ τοὺς λόγους ἀρχομένων γραμμάτων ἐν τάξει συντιθεμένων. Ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς Ἀρείου πρὸς Ἀλέξανδρον, ὡς οὗτος λέγει, ἔριδος, ἣν καὶ τῆς αἱρέσεως αἰτίαν ἀναγράφει: Κάτεισι δὲ μέχρι τῆς Οὐαλεντινιανοῦ, ὃς ἦν παῖς Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου, εἰς βασιλέα ἀναῤῥήσεως, καὶ τῆς Ἰωάννου τυράννου ἀναιρέσεως. Ἡ δὲ ἱστορία τῶν αἱρετιζόντων ἐστὶν ἐγκώμιον αὐτῶν, ὥσπερ καὶ τῶν ὀρθοδόξων διαβολὴ καὶ ψόγος μᾶλλον ἢ ἱστορία.

Id eſt,

Duodecim libris Hiſtoria eius abſoluitur: vbi nomen eius conficiunt literæ initiales librorum ordine in vnum coniunctæ. Incipit verò ab Arij aduerſus Alexandrum, vt hic ait, iurgio, quam & hæreſeos cauſam reddit. Deſinit autem in Valentiniani, qui Placidiæ & Conſtantij filius fuit, in Imperatorem inauguratione, & Ioannis Tyranni nece. Hiſtoria porrò hæreticorum encomium eſt, viceuerſa Orthodoxorum vituperium & calumnia potius quam hiſtoria.

NICE-

Digitized by Google

NICEPHORVS CALLISTI

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib.1. cap.1.

Ἐπιστήσαντες δ' ὡς οἷόν τε τὸν νοῦν τοῖς πρὸ ἡμῶν τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν συγγεγραφόσι, τὴν μὲν προαίρεσιν τούτων μάλιστα πάντων ἀποδοχῆς ἠξιώσαμεν. οὐ μὴν καὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον παντάπασιν ἐξειργάσθαι τὰς αὐτῶν πραγματείας ἐδοκιμάσαμεν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν μὴ τῷ ὑγιαίνοντι λόγῳ ξυμβαίνοντες, ἐν πολλοῖς, οὐδ' ἄξιοι δοκοῦσι τῶν σφίσι λεγομένων μάρτυρες εἶναι: ἔνθεν τοι καὶ τοῖς ὡς ἀληθῶς παρ' αὐτῶν εἰρημένοις, ἀμφισβητοῦσιν οἱ πλεῖστοι, διὰ τὸ τῶν δογμάτων μὴ ἐρρωμένον. οἱ δὲ τῷ καθάπαξ διενηνέχθαι τῷ τῆς πίστεως λόγῳ καὶ πρὸς αὐτόπαλον ἐκεῖνο κατασκευὴν μείζονα· κἂν ἐς ὕστερον τὰ εἰκότα φρονῆσαι ξυνέβη, τῇ πρὸς οὓς διεφέροντο ἔριδι τὰ πολλὰ παραλελοιπότες. οὐδ' οὗτοι ἔμπεδον ἀκραιφνὲς τὸ ἀξιόπιστον ἔχουσιν, καίτοιγε ἄλλως λόγου δυνάμει κρατιστεύοντες, καὶ τῷ τῆς γραφῆς βάθει. ἔτι δὲ καὶ τῷ περὶ Χριστὸν πόθῳ καὶ ζήλῳ, τῶν καθ' ἡμᾶς τὰ πρωτεῖα φέρειν διενιστάμενοι. Αὐτίκα καὶ γὰρ ὁ μὲν Παμφίλου Εὐσέβιος ἀπὸ τῶν κατὰ Χριστὸν ἀρξάμενος χρόνων, μέχρι τῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καιρῶν τὰ συμβάντα ταῖς Ἐκκλησίαις διέρχεται, ἐκ τῶν Φίλωνός τε καὶ Ἰωσήπου, Κλήμεντός τε τοῦ Στρωματέως καὶ Ἡγησίππου, Ἱππολύτου τε καὶ Παπία, καὶ τῶν καθεξῆς ἱερῶν διδασκάλων, τὴν ἱστορίαν ἐρανισάμενος. ἐν ᾗ τοι τὸ κακόηθες τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως ὑποφαίνει. κἂν πᾶσιν ὀρθῶς δοξάζειν δοκῇ διαπρεπομένοις, τῇ τε πρώτῃ καὶ αὐτὸν συνόδῳ παρεῖναι, καὶ τῷ ὁμοουσίῳ στοιχεῖν, καὶ σκώμμασι δῆθεν βάλλειν τοὺς κτίσμα τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ δογματίζοντας. Ἑρμείας μέν τοι Σωζόμενος ὁ καὶ Σαλαμίνιος, καὶ ὁ τὴν Κύρου προεδρεύσας σοφὸς Θεοδώρητος τῇ τρίτῃ συνόδῳ πρὸς μάχην ἦν. Ἔτι δὲ καὶ ὁ Θεομισὴς Φιλοστόργιος. πρὸς δὲ καὶ ὁ τὴν προσηγορίαν, οὐ μὴν δέ γε καὶ τὴν προαίρεσιν καθαρὸς Σωκράτης, τὸ πέρας ἐκείνου ἀρχὴν τῆς ἰδίας πεποιημένοι πραγματειῶν, ἄχρι δὴ καὶ τῶν χρόνων Θεοδοσίου τοῦ νέου τὴν ἱστορίαν καθείλκυσαν, ὑπόθεσιν μίαν οὐκ οἶδ' ὅπως ἅπαντες προεστησάμενοι. Οἳ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔν τισιν ἔστιν ὅπου διαφωνοῦσι, τὰς πρὸς ἀλλήλους διενέξεις τῶν ἐπισκόπων, πρὸς τὸ ἑκάστῳ δοκοῦν θέντες, καὶ

ἕκαστοι τῆς σφῶν ἱστορίαις, διάφορά τινα καὶ ξένα μὴ τοῖς ἄλλοις εἰρημένα προσεπιγράφοντες. Et post. Οἱ δὲ πάντες οὗτοι πολλά τε τῶν μὴ καιρίων ἀναγεγράφασι, καὶ τῶν ἀναγκαίων δὲ οὐκ ὀλίγα παραλιμπάνουσιν, εἴθ' ἑκόντες τοῦτο παθόντες περὶ τὸ πραγματεύειν, εἴτε περὶ μὴ πᾶσιν ἐφικέσθαι δυνηθῆναι, δέει δή τινι καὶ ἀπελευθερία πραγμάτων ἀφαιρεθέντες. καὶ περὶ μὴ θαρρεῖν ἴσως τοῖς καλῶς δεδογμένοις ἐνδιατρείβειν, ὥσπερ νῦν, &c.

Id est,

SEd animum, quantum quidem fieri potuit, ad eos qui ante nos res Ecclesiasticas scripserunt conuertentes, institutum quidem & propositum eorum in primis complectendum duximus: sed non itidem scripta eorundem omnia ad publicam vtilitatem facere iudicauimus. Quidam enim ex eis sanæ doctrinæ non adhærentes, multis in rebus non satis idonei dictorum suorum testes esse videntur: vnde factum, quod quamplurimi etiam ea quæ ab illis vere sunt dicta, propter minimè sanas eorum opiniones, in dubium vocant. Nonnulli autem cùm semel à verbo fidei discessissent, & ad aduersas ei partes defecissent, etiamsi postea eos æqua & decentia sapere contigerit, aduersandi tamen eis à quibus aliquando dissenserant studio permulta in scriptis suis prætermittentes, non prorsus constantem & solidam obtinuêre apud lectores fidem, quantumuis viribus eloquentiæ & scribendi acumine excellentes, atque egregio erga Christum amore & ardore, inter nostri nominis homines, primas ferre contendentes. Etenim Eusebius Pamphyli statim à Christi temporibus vsque ad Constantini M. tempora quæ in Ecclesiis acta sunt prosequitur, ex Philone, Iosepho, Clemente στρωματεῖ, hoc est contextore, Hegesippo, Hippolyto, Papia, & aliis ordine Ecclesiasticis scriptoribus, historiam mutuatus. In quâ historiá cacoethes hæreseos suæ prodit, quamuis quibusdam rectè sentire videatur, ex eo id asseuerantibus, quod & ipse primæ Synodō interfuerit & τῷ ὁμοουσίῳ, hoc est consubstantiali, consenserit: quódque conuiciis reprehendens incesserit eos, qui Filium Dei creaturam esse opinantur.

nantur. Hermias porrò Sozomenus, qui & Salaminius dicitur: item qui Cyri Epiſcopus fuit ſapiens Theodoritus, quique idem tertiam impugnauit Synodum: Item Deo inuiſus Philoſtorgius: Præterea cognomine quidem ſed animo minus καθαρὸς id eſt purus, Socrates, finem illius initium ſuorum facientes operum, vſque ad tempora Theodoſij iunioris hiſtoriam produxerunt: materia eadem, neſcio quo conſilio, omnes ſibi propoſita: Qui quidem in rebus quibuſdam variè inter ſe diſſentiunt: & Epiſcoporum inter ipſos contentiones, pro eo atque cuique viſum eſt, commemorant: Omnes etiam iſti varias quaſdam & nouas res ab aliis minimè dictas hiſtoriis ſuis inſeruerunt. *Et pòſt.* Cœterùm omnes iſti multa non ſatis idonea & commoda importunè recenſent: non pauca verò quæ neceſſario ſcribenda erant, prætermittunt: ſiue id conſultò affectibus ducti fecerunt, ſeu quod non omnia attingere potuerunt, timore quodam & indignitate rerum perculſi: quodque fortaſſe eis non perinde ſtylo indulgere de rebus rectè conſtitutis licuit, atque nunc &c.

IDEM NICEPHORVS CALLISTI

lib. 7. cap. 19.

Ἀλλ' οὖν ὁ θεομισὴς Φιλοςόργιος τὰ κατὰ τὸν εἰρημένον Θεόφιλον ἱςορεῖν διεξέρχεται, καλὸν τῷ λόγῳ διαδραμεῖν. φησὶ γὰρ, &c.

Id eſt.

SEd enim quæ Deo inuiſus Philoſtorgius de prædicto Theophilo agens per digreſſionem narrat, operæpretium nunc ea ſermone percurrere. Ait igitur &c.

Digitized by Google

IDEM NICEPHORVS CALLISTI *lib.* 12. *cap.* 29.

ΤΟΥ͂τον δὴ τὸν Εὐνόμιον πλεῖστον ἐκθειάζει ὁ Ἐκκλησιαστικὸς Φιλοστόργιος. τήν τε γὰρ σύνεσιν καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπαράμιλλον τῆς σαφῶς φλυαρεῖ, τό, τε τοῦ προσώπου σχῆμα καὶ τὰ μέρη εἰς τὸ διαπρεπέστατον ἐξωραΐζει. καὶ τοὺς ἐκ σώματος ῥέοντας λόγους & quæ sequuntur, quæ extant in excerptis Photianis *lib.*10. *cap.*6. Eunomium hunc plurimùm vt diuinum hominem admiratur Ecclesiasticæ scriptor Philostorgius &c.

EXCERPTA ex Philostorgio, quæ extant apud Ioannem Antiochensem, Suidam, & Nicetam Choniaten, habes infra in *Supplementis.*

CONRADVS GESNERVS IN BIBLIOTHECA.

EX Philostorgij Ariani historiâ aliquot versus recenset Suidas *in Apollinario & alibi.* Eiusdem verba multa de Gregorio vide *in Gregorio* apud Suidam. Ex Philostorgio quædam de historiâ Ecclesiasticâ supersunt Græcè apud Diegum Hurtadum Venetijs.

BARONIVS

Digitized by

BARONIVS ANNALIVM Eccleſiaſticorum *tomo* 3. *Anno* 354. *N.* 14. 15. 16.

COEterùm, cùm res ab eo [à Theophilo Indo] geſtas ſic ſummatim recenſitas, ſcriptis mandatas eſſe à Philoſtorgio hæreticorum infamiſſimo Nicephorus tradat, omnia planè de eodem enarrata in mendacij ſuſpicionem adducit, cùm nihil aliud de Theophilo niſus ſit demonſtrare, quàm ipſum Arianam hæreſin in Indiam inuexiſſe, non autem reuera religionem Chriſtianam propagaſſe: nam Homeritæ ad quos à Conſtantio Legatum miſſum eſſe Theophilum ait, iam ante acceperant Euangelium, nec non alij adiacentes Indorum populi, prædicatione primo Apoſtolorum Bartholomæi, Thomæ ac Mathæi, qui Æthyopibus prædicauit, deinde Panthæni, ac nouiſſime Frumentij & Ædeſij qui ſub Conſtantino Indis Euangelium annunciarunt, vt ſuis locis ſuperius demonſtrauimus: ſed & ipſos populos Adiabenos iam longe ante hæc tempora Chriſtianos euaſiſſe, ex Sozomeno ſuperius dictum eſt: vt de his nulla penitus dubitatio eſſe poſſit.

Hæc itaque voluimus addidiſſe, vt Lectorem admoneremus, cautè legenda eſſe quæ ex lutoſo hæreticorum fonte Nicephorus adeò inconſideratè deriuat, quæue Suidas ex Thalaſſio prodit eiuſdem farinæ homine. Vixit hic hoc eodem tempore, quem Conſtantij delatorem Ammianus appellat, cuius eſt quoque mentio apud Athanaſium *in epiſtola ad ſolitarios.* Iſte igitur ſuo Theophilo cui ſumma erat familiaritate coniunctus, tantum tribuit; vt etiam defunctam fœminam Iudæam ad vitam reuocaſſe, aſſerere non erubuerit: quod Suidas refert, & ipſe minimè exacte quidem res Theophili exploratas habens, ſicut & Nicephorus, qui ex ſcriptis hæretici hominis Philoſtorgij ea edidit, quæ antiquiores Græci hiſtorici,

Digitized by Google

Theodoretus, Socrates ac Sozomenus, & si qui alij horum successores fuêre, sunt penitus auersati, vtpote referta mendaciis, & omni prorsus fide carentia, atque adeò contempserunt, vt nullus prorsus illorum huius Theophili meminisse vel leuiter saltem reperiatur; nam ipsum Philostorgij vel tantum nomen sic exhorruerunt, vt cuncta ab eo scripta execranda duxerint, & digna quæ perpetuo silentio damnarentur.

At quoniam auctore Philostorgio alia complura produntur, age, qualis hic fuerit, vt prudentior fiat, Lector, hic ex Photio recitemus, de quo hæc in suâ bibliothecâ. *Philostorgius Arianus* &c. Vixisse verò hunc tradit sub Theodosio Iuniore, ad quod tempus posterioris libri historiam perduxit. At de Philostorgio Theophili laudatore satis.

IDEM BARONIVS

A. 360. n. 41.

HAbuit Eunomius discipulos magistro impietate non impares, & inter alios Vrbicum Potentianum, cuius meminit Athanasius: habuit & Philostorgium discipulum, ingentem laudum suarum præconem. Nicephorus *lib. 2. c. 29.*

POSSEVINVS IN SACRO

APPARATV.

Philostorgium sacro apparatu indignum censet.

Digitized by Google

GERARDVS IOANNES VOSSIVS de hiſtoricis Græcis *lib.2.cap.20.p.210.*

ÆQualis eidem [Olympiodoro, qui hiſtoriam ſuam dicauit Theodoſio minori Arcadij filio] Philoſtorgius erat, homo Arrianæ hæreſi addictus. Hiſtoriam ſcripſit Eccleſiaſticam, ex qua ſuperfuiſſe nonnulla apud Diegum Hurtadum Cæſareum apud Venetos legatum refert Geſnerus, *in Bibliothecâ ſuâ.* Stylo vſus fuit ſic ſatis eleganti, ſed vndique erga ſuæ ſectæ homines, amorem: erga Catholicos, odium prodidit. Ab Aëtij in hæreſin ſtudio incepit: ac deſiit in id tempus, quo, mortuo Honorio, Theodoſius Iunior Imperij ſceptra Valentiniano minori, Placidiæ & Conſtantij filio, patrueli ſuo, tradidit. Teſtis Photius *imem.* 40. vbi plura de eo ſcriptiſque illius inuenies. Nicephorus initio operis ſui *Deo inuiſum* vocat, nempe ob hæreſin. Etiam vt ineptum Eunomij laudatorem taxat *lib.12. c.29.* Ex Philoſtorgio hoc quædam recenſet Suidas *in Gregorio*, item *in Apollinaris.* Vide & eum in *Leontio Tripolitano*, & *Phlegonte Traliano.*

CL. SALMASIVS IN PLINIANIS Exercitationib. *in cap.35. Solini.*

PHiloſtorgij huius meminit, ſimul & fragmentum eius de Iordane & Paneade ex Ioanne Antiochenſi περὶ ἀρχαιολογίας producit, quod habes infrà in *ſupplementis Philoſtorgianis.*

Digitized by Google

ΕΚ ΤΩΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ

Ἐπιτομή,

ἀπὸ φωνῆς ΦΩΤΙΟΥ πατριάρχου.

id est,

EX ECCLESIASTICIS

PHILOSTORGII HISTORIIS

Epitome,

Confecta à PHOTIO *Patriarcha.*

A

Digitized by Google

Digitized by Google

Ἐκ τῆς πρώτης ἱστορίας.

ὍΤΙ τῶν Μακκαβαϊκῶν φησι τὸν συγγραφέα ὅστις ποτὲ ἐστὶν ἀγνοεῖν πλὴν ὅτι τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον ἀποδοχῆς ἀξιοῖ, συνᾴδοντα διηγούμενον ταῖς τοῦ Δανιὴλ προφητείαις· καὶ ὅτι λίαν προμηθῶς διέξεισι, ὅπως τε ἀνδρῶν μοχθηρία τὰ Ἰουδαίων ἤλασεν ἐπ᾽ ἔσχατον κακῶν, ὅπως τε πάλιν ἀνδρῶν ἀνήνεγκεν ἀρετή, καὶ τότε κατὰ τῶν πολεμίων ἐπανείλοντο κράτος, καὶ ὁ νεὼς τῶν ἑλληνικῶν ἀνεκαθάρθη μολυσμάτων.

* ὕστερον Τόδε ὕτερον* δὲ μὴ τὸν αὐτὸν μὲν φησὶν ἐνδείκνυσθαι συγγραφέα, σύνοψιν δὲ εἶναι τῶν ὑπὸ Ἰάσονος τοῦ Κυρηναίου ἐν πέντε λόγοις ἀναγεγραμμένων, ἣ τὸν πόλεμον ἀπαγγέλλει, ὃν Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος πρὸς Ἀντίοχόν τε τὸν Ἐπιφανῆ, καὶ τὸν αὐτοῦ παῖδα, τὸν ἐπίκλην Εὐπάτορα, διεπολέμησε. Τὸ δὲ τρίτον ἀποδοκι-

Ex Libro Primo.

1. AIT, ignorare ſe quiſnam *Maccabaicorum librorum* ſcriptor ſit: Primum equidem librum recipiendum ſeu approbandum cenſet, vt qui conſentientia Prophetiis Danielis narret; & quoniam accuratiſſimè ediſſerat, quomodo hominum malitia res Judæorum ad extrema deduxerit, quomodo viceuerſa virorũ virtus eas erexerit & aduerſus hoſtes præualuerit, templumque Gentilium piaculis repurgatum fuerit: Sequentem verò librum ait, non eundem præ ſe ferre auctorem, verum ſynopſin eſſe eorum quæ à Iaſone Cyrenæo quinque libris ſcripta fuerant, quibúſque bellum narrabatur, quod Judas Maccabæus aduerſus Antiochum Epiphanem & filium ipſius, cognomento *Eupatorem*, geſſit. Tertium autem rejicit, *De libris Maccabæorum Philoſtorgij iudicium.*

Digitized by Google

portentosum eum vocans, nihilque simile primo narrantem. Quartum deniq; à Iosepho scriptum (& ipse aliis consentiens) ait, non tam historiam quàm encomium esse, occupatum circa Eleazarum, eiusque septem filios.

de Eusebio Pamphyli Philostorgii iudicium.

2. Philostorgius, cùm circa alia, ac nominatim circa ea quoque quæ ad Historiam pertinent, *Eusebium Pamphyli* laudet, circa religionem tamen peccare eum ait: Et peccatum impius hic explicat, quia dixerit is, *Deum cognosci & comprehendi non posse*: alia quoque his similia peccare eum ait: Testatur quoque eum Historiam suam deducere ad id usque tempus quo Constantino Magno liberi eius successerunt.

de Alexandri Ep. Alexandrini ordinatione.

3. Impius hic ait, cùm suffragia pro Episcopatu in Arium inclinarent, Arium sibi Alexandrum preferentem, ea illi conciliasse.

de Alexandro Baucali.

4. Ait, Presbyterum quendam Alexandrum,

μάζει τερατώδεις καλῶν καὶ οὐδὲν ὅμοιον τῷ προτέρῳ διεξερχόμενον. Τὸ μὲν τοίνυν τέταρτον τὸ τοῦ Ἰωσήπου γεγράφθαι καὶ αὐτὸς συνομολογῶν, οὐχ ἱστορίαν μᾶλλον ἢ ἐγκώμιον εἶναι φησί, τὸ περὶ τὸν Ἐλεάζαρον καὶ τοὺς ἑπτὰ παῖδας τοὺς Μακκαβαίους διηγούμενον.

2. Ὅτι τά τε ἄλλα καὶ ὅσα πρὸς ἱστορίας ἥκει λόγον ὁ Φιλοστόργιος τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον ἐπαινῶν, περὶ τὴν εὐσέβειαν διαμαρτάνειν φησί· καὶ τὸ ἁμάρτημα ὁ δυσσεβὴς διηγούμενος, διότι ἄγνωστον τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον ἡγεῖτο· ἀλλὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα φησὶν αὐτὸν πλημμελεῖν. Καταπαῦσαι δὲ αὐτὸν τὰς οἰκείας τῆς ἱστορίας μνήμας, μέχρι τῆς τῶν παίδων διαδοχῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου συνεπιμαρτυρεῖται.

3. Ὅτι ὁ δυσσεβής φησι τὰς ψήφους τῆς ἀρχιερωσύνης ἐπ' Ἄρειον φερομένας αὐτὸν μᾶλλον Ἀλέξανδρον προτιμήσαντα ἑαυτοῦ, περιελθεῖν αὐτῷ ταύτας κατεπράξατο.

4. Ὅτι Ἀλέξανδρόν τινα πρεσβύτερον

δεύτερον Βαύκαλιν ἐπονομαζόμενον, διὰ τὸ σαρκὸς ὑπερτραφοῦς ὄγκον ἀπὸ τῶν μεταφρένων αὐτῷ* ἐσωρευμένον ὄγκους* ὀστρακίνου ἐκμιμεῖσθαι* σχῆμα, ὅπερ οὕτω Βαυκάλας ἐπιχωρείως Ἀλεξανδρεῖς εἰώθασιν ὀνομάζειν. τοῦτον φησὶ τὴν δευτέραν τάξιν μετ᾽ Ἄρειον ἔχοντα, ἄρξαι τῆς αἰτίας ἐξ ἧς ἡ διαφορὰ Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐπισκόπῳ καὶ Ἀρείῳ* συνερράγη, καὶ τὸ τοῦ ὁμοουσίου ἀνακήρυξιν ἐκεῖθεν ἐπιτεχνασθῆναι.

* αὐτὸ ἐσωρευμένον. Niceph.
* ἄγγους. Nic.
* ἐκμιμῆσθαι. Nic.
* Ἀρείῳ vt apud Nic.

A.D. 304. 5. Ὅτι φησὶ Κωνστάντιος ὁ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πατὴρ κατ᾽ ἀνδραγαθίαν τῶν ἄνω Γαλατιῶν, ἐν αἷς καὶ αἱ καλούμεναι Ἄλπεις, βασιλεὺς ἀπεδείχθη· δυσέμβολα δὲ τὰ χωρία ταῦτα καὶ δυσπρόσοδα, τὰς δὲ Γαλατίας ἃς νῦν Γαλλίας ἐπονομάζουσιν.

A.D. 306. Ἡ δὲ τελευτὴ Κωνσταντίου, κατὰ Βρεττανίαν γέγονε, τῆς Ἀλουίωνος καλουμένης· ἐν ᾗ καὶ νοσοῦντα καταλαβὼν αὐτὸν Κωνσταντῖνος ὁ παῖς, φυγὼν παραδόξως τῆς ἐπιβουλῆς Διοκλητιανοῦ, τελευ-

cognomēto *Baucalin* (i. gibboſum) propter carnis videlicet quæ ſupercreuerat in dorſo eius molem ſeu gibbum collectam, ad modum & imitationem vaſis teſtacei (quod Alexandrini vernaculâ voce *Baucalas* appellare ſolent.) Hunc, inquam, ait, cùm ſecundum ab Ario gradum teneret, initium feciſſe cauſæ, vnde diſſenſio inter Alexandrum Epiſcopum & Arium enata fuit, & *ὁμοουσίου* prędicationem inde adinuentam.

5. Ait, *Conſtantium*, Conſtantini Magni patrem, propter virtutem ſuperiorum Galatarum (in quibus ſunt quæ *Alpes* vocantur) Imperatorem factum: Imuortuoſa porrò & acceſſu difficilia hæc loca eſſe, Galatiamque hancnunc *Gallias* vocari. ¶ Mortem verò Conſtantij in Britannia contigiſſe (quæ Albionis [inſula] vocatur) in quâ ſuperſtitem eum Conſtantinus filius repererit, fugiens velociſſimè inſidias Diocletiani: cúmque

de Conſtantio *Chloro* & Conſtantino M. *filio eius Imperatore facto.*

Digitized by Google

mortuum sepeliuerit, Imperiique successor factus fuerit.

de Crucis & Inscriptionis circum eam visione Constantino M. oblata.

6. Scribit, conuersionis Constantini M. è Gentilitiâ superstitione ad Christianismum (qui & exinde aliis illuxit) causam extitisse, victoriam de Maxentio: cuius tempore signum Crucis in Oriente visum fuerit, longius distentum, splendore præfulgido figuram eius exprimente; stellisque eam circumcursantibus Iridis instar, & compositis ad litterarum characterem, quibus linguâ Romanâ hæc exprimebantur, *In hoc vince*.

de his quæ ante Synodum Nicænã aduersus Arium acta.

7. Ait hic, ante Synodum quoque Nicænam, Alexandrum Alexandriæ (Episcopum) cùm Nicomediæ versaretur, & in Osium Cordubæ, quique cum eo erant Episcopos incidisset, Synodicis suffragiis conuenisse, *De prædicando Filio Patri* ὁμοουσίῳ, *Arioq; condemnando*.

de Nicæna Synodo & Aria-

8. Non post multum verò tempus coactam

ταῦτα ἐκήδευσε, καὶ τῆς βασιλείας κατέστη διάδοχος.

6. Ὅτι τὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μεταβολὴν ἐκ τῆς ἑλληνίδος θρησκείας εἰς τὸν χριστιανισμόν (καὶ οὗτος* τοῖς ἄλλοις φλεγόμενος*) αἰτίαν γενέσθαι ἀναγράφει τὴν κατὰ Μαξεντίου νίκην, καθ' ἣν καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον κατὰ ἀνατολὰς ἐπὶ μήκιστον ὤφθη διῆκον, αἴγλης αὐτὸ καταπληττούσης διατυπουμένης, καὶ ἀστέρων αὐτὸ κύκλῳ περιθεόντων, ἴριδος τρόπῳ, καὶ πρὸς γραμμάτων χαρακτῆρα ῥυθμιζομένων, τὰ δὲ ἄρα Ῥωμαίων ἔλεγε φωνῇ, Ἐν τούτῳ νίκα. A.D. 312.

*οὕτως

*φθεγγόμενος vel φλεγόμενος

7. Ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, οὗτος τὸν Ἀλεξανδρείας φησὶν Ἀλέξανδρον καταλαβόντα τὴν Νικομήδειαν, καὶ Ὁσίῳ τε τῷ Κουρδούβης ἐντυχόντα σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ ἐπισκόποις, συνοδικαῖς ψήφοις ἀνομολογῆσαι παρασκευάσαι ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, καὶ τὸν Ἄρειον ἀποκηρύξασθαι. A.D. 324.

8. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον σὺν τῇ ἐν A.D. 325.

Digitized by Google

τῇ ἐν Νικαίᾳ συςῆναι σύνοδον, ἐν ᾗ μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων θεοῦ καὶ Βασιλέα τὸν Ἀμασείας ἐπίσκοπον παρῆναι, καὶ Μελέτιον τὸν Σεβαςοῦ πόλεως.

A.D. 325. 9. Οὗ καὶ αὐτὸς συνομολογεῖ πάντας ὁμοφρονῆσαι τοῖς ἐν Νικαίᾳ τῆς πίςεως ὅροις, πλὴν Σεκούνδου τοῦ Πτολεμαΐδος, ᾧ δὲ Θέων ὁ τῆς Μαρμαρικῆς ἠκολούθησεν· τὸ δὲ ἄλλο νέφος τῶν Ἀρειανῶν ἐφόρων, Εὐσέβιός τέ φημι ὁ Νικομηδείας (ὃν ἔςι ἀποθειάζει μέγαν) καὶ Θέογνις ὁ Νικαίας, καὶ Μάρις ὁ Καλχηδόνος, καὶ ἡ ἄλλη φάλαγξ, πρὸς τὴν σύνοδον μεταπάξαντο· ἐν δόλῳ μὲν, καὶ ἔςι φησί, καὶ τὸ ὁμοούσιον* ἐν τῇ τοῦ ὁμοουσίου φωνῇ ὑποκλέψαντες, πλὴν γε συμφερόμενοι τοῖς συνοδικοῖς ψηφίσμασιν ἀναδεξάμενοι, Κωνςαντίνας τῆς τοῦ Κωνςαντίνου βασιλέως ἀδελφῆς εἰσηγησαμένης αὐτοῖς τὴν εἰς τοῦτο αἵρεσιν.

* ὁμοιούσιον

A.D. 325. 10. Λέγει δὲ καὶ Σεκοῦνδον ὑπερορίζόμενον εἰπεῖν πρὸς Εὐσέβιον, Εὐσέβιε ὑπέγραψας,

Synodum Nicææ; cui, cum aliis Sacerdotibus Dei, interfuerit Basilius Amaseæ Episcopus & Meletius Sebastopoleos. nis Episcopis qui ei interfuerunt.

9. Et ipse [Philostorgius] fatetur, omnes fidei formulæ Nicææ consensisse, excepto Secundo Ptolemaidis, quem & Theon Marmaricæ secutus fuerit: reliquam verò Arianorum Ephororum cateruam, Eusebium, inquam, Nicomediæ (quem hic *Magnum* vocat) Theognidem Nicææ, Marin Chalcedonis, reliquámque cohortem, ad Synodum traductos: & dolo quidem, quod etiam hic ait, nempe ὁμοιούσιον sub voce ὁμοουσίου occultantes, & tamen præ se ferentes, quasi Synodi decreto consentirent, Constantinâ Constantini Magni sorore consilium ad id faciendum iis præbente. *de his qui Synodo Nicænæ subscripserunt: deque subscribentium Arianorum fraude.*

10. Addit etiam, Secundũ in exilium missum Eusebio dixisse, *Eusebi, subscripsisti* *de Eusebij exilio iuxta Secundi prædictũ.*

ne in exilium mittereris, ego verò Deo confido, te intra annum in exilium missum iri: Et verò exilium Eusebio post tres à Synodo menses contigisse, quemadmodum Secundus in speciem ad impietatem prolapso prædixerat.

Ex libro Secvndo.

de his quæ post Synodum Nicænã gesta.

AIT Philopseudes hic Cacostorgius, post Synodum Oecumenicam, & manifestam Eusebianorum ad pietatem palinodiam, Imperatorem Constantinum his quidem pœnam indixisse, eò quod cùm alia sentirent, *ὁμοουσίῳ* subscripsissent: Eos verò qui cum Secundo erant reuocasse, litterasque vbique emisisse, quibus *ὁμοούσιον* lacerabat, *ἑτεροούσιον* verò firmabat: Iisdemque litteris & Alexandrum Alexandriæ Episcopum subscripsisse, indé-

ἵνα μὴ ἐξορισθῇς· πιστεύω τῷ θεῷ δι᾽ ἐνιαυτοῦ σε δεῖ αἰσθήσεσθαι ἀπαγόμενον· καὶ γεγονέναι τῷ Εὐσεβίῳ τὸν ἐξοστρακισμὸν μετὰ μῆνας ἀπὸ τῆς συνόδου τρεῖς, καθὰ καὶ Σεκοῦνδος προεῖπε, πρὸς τὴν εἰδὴν κατὰ τὸ προφανὲς ἀσέβειαν ἀνατρέψαντι.

Ἐκ τῆς δευτέρας ἱστορίας.

1. ΟΤι ὁ φιλοψευδὴς οὗτος κακοστόργιος, μετὰ τὴν οἰκουμενικὴν σύνοδον, καὶ τὴν ἐκ προδήλου τῶν περὶ τὸν Εὐσέβιον πρὸς τὴν ἀσέβειαν παλινῳδίαν, τοῖς * βασιλέα φησὶ Κωνσταντῖνον τούτοις μὲν δίκην εἰσπράξασθαι, ἀνθ᾽ ὧν δι᾽ ἄλλα φρονοῦντες τῷ ὁμοουσίῳ ὑπεσημήναντο, τοὺς δὲ περὶ Σεκοῦνδον ἀνακαλέσασθαι, καὶ γράμματι πανταχοῦ διαπέμψαι, τὸ μὲν ὁμοούσιον διασύροντα, κρατύνοντα δὲ τὸ ἑτεροούσιον, οἷς γράμμασι καὶ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀλεξανδρείας ὑπογράψαι, καὶ A.D. 325.

* τὸν βασιλέα

διὰ τοῦτ

διὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ καὶ τὸν πρὸς Ἄρειον· τοῦ δὲ ἐκ βασιλέως ἠρεμήσαντος φόβου τὸν μὲν Ἀλέξανδρον ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἀναδραμεῖν γνώμην· τὸν δὲ Ἄρειον πάλιν αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἐκκλησίας σὺν τοῖς ὁμοφρονοῦσιν ἀποστῆναι.

2. Ὅτι τὸν Ἄρειον ἀποπηδήσαντα τῆς ἐκκλησίας φησὶν ἄσματά τε ναυτικὰ καὶ ἐπιμύλια, καὶ ὁδοιπορικὰ γράψαι, καί τινα ἄλλ᾽ ἔπεα συνθέντα, εἰς μελῳδίας ἐντεῖναι, ἃς ἐνόμιζεν ἑκάστοις ἁρμόζειν, διὰ τῆς ἐν ταῖς μελῳδίαις ἡδονῆς ἐκκλέπτων* πρὸς τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν τοὺς ἀμαθεστέρους τῶν ἀνθρώπων. v. & ſup. lib. 1. i m. vlt.

3. Ὅτι τὸν Ἄρειον ἐν τοῖς θεομαχεῖς,* κατὰ τοῦ υἱοῦ ὑπερθειάζων, ἀτόποις ἐνέχεσθαί φησι, διότι ἄγνωστόν τε θεὸν καὶ ἀκατάληπτον πανταχοῦ καὶ ἀπερινόητον εἰσηγεῖται· καὶ οὐκ ἀνθρώποις μόνοις ὁ καλὸν μετεωροτῶν ἴσως ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ μονογενεῖ υἱῷ τοῦ θεοῦ. καὶ πρὸς ταύτην φησὶ τὴν ἀτοπίαν κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ μὴ

* θεομαχοῖς

que Arianos quoque cum eo conueniſſe: Ceſſante poſtea ab Imperatore metu, Alexandrum ad propriam ſententiam reuerſum, Arium verò rurſum cum conſentientibus ſibi ab eo & ab Eccleſiâ defeciſſe.

2. Ait, Arium cùm ab Eccleſiâ receſſiſſet, ſcripſiſſe cantica nautica, & molaria & viatoria, aliáque compoſita in cantus redegiſſe, quos cuiq; conuenire exiſtimabat, vt ita cantus voluptate ad ſuam homines imperitiſſimos impietatem furtim raperet. *de Arij Canticis.*

3. Dei hoſtis hic, cùm Arium quo ad Filium (i. doctrinam de Filio Deo attinet) diuinis laudibus efferat, abſurdis tamen teneri eum ait, eò quòd Deum vbique inducat, *velut qui cognoſci & comprehendi menteque concipi non poſſit*; neque hominum ſolum reſpectu hunc errorem circumſcribat, verùm etiam ipſiuſmet Vnigeniti Filij Dei: Aitque ad hanc abſurditatem eo tempore nō *de Arij doctrina Philoſtorgij iudicium.*

Digitized by Google

Arium modò, verùm plerosque abreptos. Excepto quippe Secundo & Theona, & Luciani martyris discipulis, Leontio nimirum & Antonio, & Eusebio Nicomediæ, reliquam impietatis cohortem ad hãc defluxisse sententiam.

Ἄρειον μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλείους αὐτῶν συναπενεχθῆναι. πλὴν γὰρ Σεκούνδου καὶ Θεωνᾶ, καὶ τῶν Λουκιανοῦ τοῦ μάρτυρος μαθητῶν, Λεοντίου τε καὶ Ἀντωνίου, καὶ τοῦ Νικομηδείας Εὐσεβίου, καὶ δὴ τὸ τῆς ἀσεβείας σύνταγμα πρὸς ταύτην ἀπορρυῆναι τὴν δόξαν.

de Crispi Cæs. & Faustæ cæde.

4. Ait, Constantinum filium suum *Crispum* sustulisse, nouercæ calumniis abreptum: Eam verò pariter cùm delata fuisset cum quodam ex Cursoribus stuprum admisisse calore balnei suffocari iussisse: & sic eam & filio & Constantino gladij vltionem dedisse: Neq; multo post (Constantinum) Nicomediæ morantem à fratribus veneno sublatum.

4. Ὅτι φησὶ τὸν Κωνσταντῖνον ἀνελεῖν τὸν ἴδιον παῖδα Κρίσκον,* διαβολαῖς τῆς μητρυιᾶς συναρπαθέντα· κἀκείνην δὲ πάλιν φωραθεῖσαν τινὶ τῶν Κουρσώρων μοιχωμένην τῇ τοῦ λουτροῦ ἀλέᾳ ἐναποπνιγῆναι προστάξαι, καὶ τῷ παιδίῳ τοῦ ξίφους διδοῦντα Κωνσταντίνῳ τὴν δίκην. Μετ' οὐ πολὺν χρόνον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν φαρμάκοις κατὰ τὴν Νικομήδειαν διατρίβοντα ἀναιρεθῆναι.

A.D. 326.

* Κρίσπον

de Vrphila Gothorum Episcop., & de Gothis Christianis factis.

5. Ait, *Vrphilam* his temporibus, ex trans-Istrianis Scythis (quos veteres *Getas*, qui verò hodie sunt *Gothos* vocant) multum populum in solum Romanum traduxisse, ob pietatem propriis sedibus pulsum, gentemque illam Chri-

5. Ὅτι Οὐρφίλαν φησὶ κατὰ τούτους χρόνους ἐκ τῶν πέραν Ἴστρου Σκυθῶν, οὓς οἱ μὲν πάλαι Γέτας, οἱ δὲ νῦν Γότθους καλοῦσι, πολὺν εἰς τὴν Ῥωμαίων διαβιβάσαι λαόν, δι' εὐσέβειαν ἐκ τῶν οἰκείων ἠθῶν ἐλαθέντας χρι-

στιανίσαι

στιανίσαι δὲ τὸ ἔθνος τρόπῳ τοιῷ-δε. βασιλεύοντος Οὐαλεριανοῦ* καὶ Γαλιηνοῦ, μοῖρα Σκυθῶν βαρεῖα τῶν πέραν τοῦ Ἴστρου, διέβησαν εἰς τὴν Ῥωμαίων, καὶ πολλὴν μὲν κατέδραμον τῆς Εὐρώπης· διαβάντες δὲ καὶ τὴν Ἀσίαν τήν τε Γαλατίαν, καὶ τὴν Καππαδοκίαν ἐπῆλθον, καὶ πολλοὺς ἔλαβον αἰχμαλώτους, ἄλλους τε καὶ τῶν κατειλεγμένων τῷ κλήρῳ, καὶ μετὰ πολλῆς λείας ἀπεκομίσθησαν οἴκαδε. ὁ δὲ αἰχμάλωτος καὶ εὐσεβὴς ὅμιλος συναναστραφέντες τοῖς βαρβάροις, οὐκ ὀλίγους τε αὐτῶν εἰς τὸ εὐσεβὲς* μεταπεποίηκασι, καὶ τὰ χριστιανῶν φρονεῖν ἀντὶ τῆς ἑλληνίδος δόξης παρεσκευάσαν. ταύτης τῆς αἰχμαλωσίας γεγόνασι καὶ οἱ Οὐρφίλα πρόγονοι, Καππαδόκαι μὲν γένος, πόλεως δὲ πλησίου* Παρνασσοῦ, ἐκ κώμης δὲ Σαδαγολθινὰ καλουμένης. Ὁ τοίνυν Οὐρφίλας οὗτος καθηγήσατο τῆς ἐξόδου τῶν εὐσεβῶν, ἐπίσκοπος αὐτῶν πρῶτος καταστάς. κατέστη δὲ ὧδε. παρὰ τοῦ τ

*Οὐαλεριανοῦ

*ἀσεβὲς

*πλησίον

ftianam hac ratione factam. Imperante Valeriano & Galieno, pars quædam magna Trans-Istrianorum in solum Romanum transcendit, multámque Europæ partem incursauit: Transcenderunt verò etiam in Asiam & Galatiam, sed & Cappadociam ingressi sunt, multósque captiuos ceperunt, nonnullos etiam ex iis qui clero adscripti erant, cumque magnâ prædâ domum reuersi sunt. Plebs porrò captiua piáque cum Barbaris conuersans, haud paucos eorum ad pietatem traduxit, effecitque adeò vt Christianorum fidem loco Gentilitiæ opinionis amplecterentur. De hoc captiuorum numero fuerunt & Vrphilæ maiores, gente quidem Cappadoces prope ciuitatem Parnassum, è vico qui vocatur *Sadagolthina*. Hic igitur Vrphilas dux fuit exitus piorum, primus eorum Episcopus constitutus: constitutus verò hâc ratione. Ab eo

Digitized by Google

ſcilicet qui genti imperabat Conſtantini tempore in Legationem vnà cum aliis miſſus (nam & Barbaræ gentes illæ Imperatori parebant) ab Euſebio & ab iis qui cum illo erant Epiſcopis ordinatus fuit Epiſcopus eorum qui in Gothiâ Chriſtiani erant. Et vt in cœteris curam eorum habuit, ita propriarum quoque litterarum inuentor extitit, & in linguam eorum Scripturas vertit, exceptis libris Regum, eò quod hi bellorum hiſtoriam contineant, gens verò (illa) belli amans eſſet, frænoque magis ad pugnas impetus eorum egeret, quàm incentiuo ad id: *Id quod faciendi vim habent ea quæ religioſa maximè habentur & ad Dei cultum perſuaſos efformant.* Imperator igitur hunc populum ſponte tranſgreſſum in regionibus Myſiæ prout cuique videretur locauit, & Vrphilam magno honore affecit, ſic vt ſæpe ab eo *Noſtri temporis Moſes* vocare-

ἀρχὴν ἄγοντος τοῦ ἔθνους ἐπὶ τῶν Κωνσταντίνου χρόνων εἰς πρεσβείαν σὺν ἄλλοις ἀποσταλεὶς (καὶ γὰρ καὶ τὰ τῇδε βάρβαρα ἔθνη ὑποκέκλιτο τῷ βασιλεῖ) ὑπὸ Εὐσεβίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων χειροτονεῖται τῶν ἐν τῇ γλυκῇ * χριστιανιζόντων· καὶ τά τε ἄλλα αὐτῶν ἐπεμελεῖτο, καὶ γραμμάτων αὐτοῖς οἰκείων εὑρετὴς καταστάς, μετέφρασεν εἰς τὴν φωνὴν τὰς γραφὰς ἁπάσας, πλήν γε δὴ τῶν βασιλειῶν, ἅτε τῶν μὲν πολέμων ἱστορίαν ἐχουσῶν, τοῦ δὲ ἔθνους ὄντος φιλοπολέμου καὶ δεομένου μᾶλλον χαλινοῦ τῆς ἐπὶ τὰς μάχας ὁρμῆς, ἀλλ' οὐ τοῦ πρὸς ταῦτα παροξύνοντος, ὅπερ ἰσχὺν ἔχει ταῦτα ποιεῖν σεβάσμιά τε μάλιστα νομιζόμενα καὶ πρὸς τὴν τοῦ θείου θεραπείαν τοὺς πειθομένους καταρρυθμίζοντα. Ἱδρύσατ' ὁ βασιλεὺς τὸν αὐτόμολον τοῦτον λαὸν περὶ τὰ τῆς Μυσίας χωρία, ἑκάστῳ φίλον ἦν· καὶ τὸν Οὐρφίλαν διὰ πλείστης ἦγε τιμῆς, ὡς καὶ πολλάκις ὁ ἐφ' ἡμῶν Μωσῆς λέγειν

* Γετικῇ

περὶ

περὶ αὐτοῦ. Λίαν δὲ τοῦτον τὸν ἄνδρα θαυμάζει, καὶ τῆς αἱρετικῆς αὐτοῦ δόξης ἐραστὴν αὐτόν τε καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἀναγράφει.

6. Ὅτι τοὺς ἐνδοτάτω Ἰνδούς, ὅσοι Χριστὸν ἔμαθον τιμᾶν ἐκ τῆς Βαρθολομαίου τοῦ Ἀποστόλου διδασκαλίας, τὸ ἑτερούσιον πρεσβεύειν ὁ δυσσεβής φησι· καὶ τὸν Θεόφιλον εἰσάγει τὸν Ἰνδὸν τὸ τοιοῦτον ἀσπαζόμενον φρόνημα, παραγενέσθαι τε εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτῶν ἐκδιηγεῖσθαι δόξαν. Τόδε τῶν Ἰνδῶν ἔθνος τοῦτο. Σάβαι μὲν πάλαι, ἀπὸ τῆς Σάβα μητροπόλεως, τανῦν δὲ Ὁμηρίτας, καλεῖσθαι.

A.D. 328.

7. Ὅτι μετὰ τοὺς ὅλους* ἐνιαυτούς φησιν Εὐσέβιον καὶ Μάριν καὶ Θέογνιν, ψήφῳ βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου ἐπανόδου τυχόντας, πίστεώς τε σύμβολον αἱρετικοῖς* ἐκθεῖναι, καὶ πανταχόσε διαπέμψαι, ἐπ' ἀνατροπῇ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρον καθελεῖν τε καὶ ἀποκηρύξασθαι, αὐτὸν ἐπὶ τὸ ὁμοούσιον πάλιν πα-

* μετὰ τρεῖς ὅλους

* αἱρετικῆς

tur. Valde autem hunc virum deprædicat (Philostorgius) scribitque hæreticæ opinionis suæ & ipsum & eos qui sub ipso erant, sectatores fuisse.

6. Impius hic ait, *Interiores Indos*, quotquot Christum colere ex Bartholomæi Apostoli institutione didicerunt, ἑτερούσιον profiteri: & Theophilum Indum inducit, hanc sententiam amplectentem, quique ad ipsos profectus sit, & fidem ipsorum eorum penitus direxerit. Cæterum, hanc Indorum gentem *Sabæ* quidem olim à Metropoli *Saba*, nunc verò *Homeritas* vocari.

de Indis interioribus Arianis & Theophili ad eos profectione.

7. Ait, post tres annos integros, Eusebium & Marin & Theognin, Imperatoris decreto ab exilio reuocatos, symbolum hæreticæ fidei proposuisse, & vbique misisse, ad euersionem Synodi Nicenæ, & Alexandrum Episcopum Alexandriæ depellendum & abdicādum, eò quod ad ὁμοούσιον rursum præuarica-

de Eusebianis ab exilio reuocatis, & Eustathio Ep. Anthiocheno in exilium pulso, & Nicomediensi Arianorum Synodo.

tor regressus esset. ¶ Sed & cum *Eustathius* Antiochiæ Episcopus coitus turpisq; voluptatis cum puellâ accusatus fuisset, Imperator ei exilium irrogauit, & in Occidentem in exilium misit. Cæterùm ait (Philostorgius) conuentus huiusce illegitimi numerum fuisse ducentorum & quinquaginta, & Nicomediam ipsis illegitimè factorum officinam fuisse.

τέλως ἐπανέστρεφεν· ἀλλὰ καὶ Εὐστάθιον τὸν Ἀντιοχείας, παιδίσκης μίξιν καὶ αἰσχρᾶς ἡδονῆς ἀπόλαυσιν αἰτίαν ἐπιγραψαμένοις, φυγὴν αὐτοῦ βασιλεὺς ἐτιμήσατο, εἰς τὴν ἑσπέραν μεθόριον ποιησάμενος. Πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίοις φησὶν εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ παρανόμου τούτου συνεδρίου, καὶ τὴν Νικομήδειαν αὐτοῖς τῶν παρανομηθέντων ποιήσασθαι ἐργαστήριον.

de Agapeto Synadorum Ep. miraculis claro.

8. Cùm multa mira hic prædicet de *Agapeto* cohæretico quodam, qui ex numeris militaribus presbyter factus fuerat in eadem fide consentientium, & tandem Synadorum Episcopus, n ·uos quoque eum excitasse ait, multorumque morborum expulsorem & curatorem, & mirabilium aliorum operum effectorem fuisse: quin & vt multi Gentilium ad fidem Christianam conuerterentur effecisse.

8. Ὅτι περὶ Ἀγαπητοῦ τοῦ συναιρεσιώτου, ὃς ἐκ καταλόγου στρατιωτικοῦ, πρεσβύτερός τε κατέστη τινὰ τῶν ὁμοφρόνων, τε Συνόδων* ἐπίσκοπος ὕστερον· περὶ γοῦν τούτου πολλὰ τερατολογῶν, νεκρούς τε αὐτὸν ἀναστῆσαι λέγει, καὶ πολλῶν ἄλλων παθῶν φυγαδευτὴν γενέσθαι τε ἐλατῆρα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παραδόξων ἄλλων ἔργων δημιουργόν, καὶ πολλοὺς τῶν ἑλλήνων εἰς τὸν χριστιανισμὸν μεταταξασθαι παρασκευάσαι.

* Συνάδων.

de Constantinopoli ex-

9. Ait, Constantinum, octauo & vicesimo Imperij

9. Ὅτι Κωνσταντῖνον φησὶ ὀκτὼ καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας A.D. 330.

αὐτοῦ

Digitized by Google

αὐτὸ τὸ Βυζάντιον εἰς Κωνσταντίνου πόλιν μετασκευάσαι, καὶ τὸν περίβολον ὁριζόμενον, βάδην τε περιϊέναι, τὸ δόρυ τῇ χειρὶ φέροντα. Ἐπεὶ δὲ τοῖς ἑπομένοις ἐδόκει μεῖζον ἢ προσῆκε τὸ μέτρον ἐκτείνειν, προσελθεῖν τε αὐτῷ τινα καὶ * πυνθάνεσθαι, ἕως πόσου δέσποτα· τὸν δὲ ἀποκρινάμενον διαρρήδην φάναι, ἕως ἂν ὁ ἔμπροσθεν μου στῇ *, ἐπίδηλον ποιοῦντα ὡς δύναμις αὐτοῦ τις οὐρανία προηγεῖτο, τοῦ πρακτέου διδάσκαλος. Ἱδρυσάμενος δὲ τὴν πόλιν ἄλμα Ῥώμην ὀνομάσαι, ὃ δηλοῖ τῇ Ῥωμαΐδι γλώττῃ τὴν ἔνδοξον· καὶ βουλήν τε σύγκλητον τάξασθαι, καὶ σιτηρεσίου δαπάνην αὐταρκεστάτην διανέμειν τοῖς οἰκήτορσι, καὶ τὸν ἄλλον ἐν αὐτῇ τῆς πολιτείας πολυτελῶς κόσμον καταστήσασθαι, ὡς ἀρκεῖν εἰς ἀντίπαλον κλέος τῇ προτέρᾳ Ῥώμῃ.

* τινὰ καὶ διαπυνθάνεσθαι, recte apud Nicephor.

* μου στῇ Niceph. plenius ἕως ἂν ὁ ἔμπροσθεν ὁδηγῶν μου στῇ.

A.D. 332. 333.

10. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ ταύτης τῆς πόλεως ἀρχιερέως Ἀλεξάνδρου, τὸν Νικομηδείας φασὶν Εὐσέβιον, εἰς τὸν τῆς νεοκτίστου

sui anno, Byzantium in Constantinopolim mutasse, ambitumq; eius definientem pedibus circumiisse hastam manu ferentem: Cùm verò iis qui sequebantur maiorem quam oportebat modum definire videretur, accessisse eum quēdam, interrogasséque, *Quónam vsque Domine?* eum verò respondentem disertè dixisse, *Eò vsque donec qui me praecedit, consistat:* vnde manifestum fecit, quod vis quędam diuina eum duceret, eius quod faciendum haberet, magistra: Cùm verò vrbem ædificasset, eam *Almam Romam* vocasse, (quod lingua Romana *Illustrem* significat) sed & Senatum ibi ordinasse, & abundantissimum annonæ modum incolis distribuisse, omnemque alium absolutissimæ dispositionis ornatum in eâ constituisse, qui ad æmulam veteri Romæ gloriam sufficeret.

citata à Constantino M.

10. Mortuo verò eius ciuitatis Episcopo Alexandro, ait, Eusebium Nicomediæ ad Episcopalem

de Eusebio Nicomediensi facto Ep. Constantinopolitano.

vrbis recenter conditæ ſedem tranſlatum.

11. Ait, impium iſtud mendacij inſtrumentum, mortuo Alexandro Alexãdriæ Epiſcopo, ſuffragiis modò in hũc, modò in aliũ inclinantibus, & aliquanto tempore in id abſumpto, diuinum Athanaſium, cùm circa noctem obſcuram in Eccleſiam quæ vocatur *Dionyſij* conceſſiſſet, duobus quibuſdam Ægyptiis repertis, occluſiſque firmiſſimè portis cum conſentientibus ſibi ordinationem ita meruiſſe, ſuffragatoribus quidem multum renuentibus, reuera tamen quod Athanaſio videretur impletum, adactâ illis vi, quæ voluntate & poteſtate [eorum] maior fuerit: Vnde & altera Epiſcoporum caterua præſens anathemati eum ſubjecit: Athanaſium verò voti compotem ipſummet ordinationem ſuam ad Epiſcopatum tanquam à Communi ciuitatis Imperatori per litteras ſignificaſſe:

de Athanaſio facto Epiſc. Alexandrino.

πόλεως ἀρχιερατικὸν μεταστῆσαι θρόνον.

11. Ὅτι τὸ δυσσεβὲς τοῦτο τοῦ ψεύδους ὄργανον Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀλεξανδρείας τελευτήσαντος, καὶ ψήφων ἄλλων ἐπ' ἄλλους φερομένων, καὶ χρόνου τινὸς ἐπὶ τούτων παρατεινομένου, τὸν θεῖον Ἀθανάσιόν φησι περὶ δείλην ὀψίαν εἰς τὴν Διονυσίου καλουμένην ἐκκλησίαν ἐκπηδήσαντα καὶ δύο τινὰς τῶν Αἰγυπτίων ἐπισκόπων εὑρόντα, τάς πύλας τε κατὰ τὸ ὀχυρώτατον μετὰ τῶν συστασιωτῶν ἐπικλεισάμενον, οὕτω τὴν χειροτονίαν ὑπαχθῆ, τῶν χειροτονηθέντων πολλὰ μὲν ἀνανευόντων, τῆς δὲ προσαγομένης αὐτοῖς βίας, μείζονος τῆς βουλῆς καὶ τῆς δυνάμεως γεγενημένης, τὸ δοκοῦν Ἀθανασίῳ ἐπικρατῆσαι. καὶ ὡς ὁ πρὸ τῶν ἐπισκόπων ἄλλος ὅμιλος, διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν, τῷ ἀναθέματι τοῦτον περιεπέμψαντο. Τὸν δὲ Ἀθανάσιον κρατυνάμενον τὰ καθ' ἑαυτὸν ὡς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως πρὸς βασιλέα γράψαι τὴν εἰς τὴν ἀρχιερωσύνην ἀνάρρησιν αὐτοῦ.

Τὸν δ'

τὸν δὲ νομίσαντα κοινῆς βουλῆς εἶναι τὸ γράμμα, ἐπιψηφίσαι τὴν κατοχὴν τοῦ θρόνου.

A.D. 334. 335.

12. Ὕστερον δὲ μαθόντα τὰ πεπραγμένα εἰς Τύρον τῆς Φοινίκης αὐτὸν διαποστεῖλαι, περὶ ἐκεῖσε συνεδρίῳ λόγον ὧν ἔδρασε δώσοντα· καὶ μόλις μὲν οὕτω εἶξαι τοῖς βασιλείοις ἀπειλαῖς τὸν Ἀθανάσιον, εἴξαντα δὲ οὕτω καὶ παραγενόμενον εἰς Τύρον, τὸ μὲν δίκην οὐκ εἰσέρχεσθαι, γύναιον δέ τι μισθωσάμενον ἑταιρικὸν, ἤδη περὶ τῆς γαστρὸς ὄγκῳ τὴν ἀκολασίαν στηλιτεῦον, ἐπαφεῖναι διαμηχανᾶσθαι περὶ Εὐσεβίῳ, (ὃς τοῦ ἐκεῖσε συνεδρίου κορυφαῖος ἐνομίζετο) περὶ διὰ τὴν συκοφαντίαν ὡς εἰκὸς ἐμπεσόντα θορύβῳ καὶ ταράχῳ, τήν τε δίκην ἀποκλέψαι, καὶ τὴν κρίσιν ἐκφυγεῖν διανοούμενος, φωραθῆναι δὲ τὴν σκευὴν ὁ τοῦ ψεύδους φίλος ἀναγράφει· δι᾽ ἧς μεθόδου φασὶν οἱ εὐσεβεῖς τὸ κατὰ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου μισθωθὲν παρὰ τῶν δυσσεβῶν πορνίδιον διελεγχθῆναι· τὸν μὲν γὰρ Εὐσέβιον

Eum verò cùm existimaret, scriptum istud communis decreti esse, possessionem sedis confirmasse.

12. Postea verò cum didicisset [Imperator] quæ facta fuerant, *Tyrum* Phœniciæ eum [Athanasium] remisisse, ad reddendam rationem eorum quæ fecerat Synodo ibi collectæ; vix & Imperatoriis minis Athanasium cessisse: Cùm verò cessisset, Tyrumque peruenisset, eos [Athanasianos] iudicium non ingressos, verùm muliebre scortum quoddam iam ventris onere intemperantiam ostētans, conductum, in Eusebium immittere sustinuisse, qui Synodi illius coryphæus censebatur: Eo verò, ob calumniam, vt par est, in metum trepidationemque coniecto, iudiciúmque euitare, & sententiam effugere cogitante, deprehensam seu detectam compositā fallaciam Philopseudes hic ait: Et hac quidem ratione ait, pios, scortillum ab Athanasio ab impiis cōductum, arguisse: nempe Eusebium

de Synodo Tyria & Constantinopolitana in causa Athanasii.

meretricem interrogasse, *Num adulterum suum nosset;* ea verò *maximè* contendente, rursum interrogasse, *Num igitur præsenti adhuc tempore superstes esset*, eam verò respondisse, *Bona verba, ô Domine, neque enim ego sic talium virorum fœdæ voluptatis seruitutem appetam vti eos quoque norim.* Inde iam veritate incipiente nudari, totum apparatum detectum, & Eusebium quidem omni calumniâ potiorem apparuisse: Athanasius verò tantum abest crimen euitarit, vt contra dupliciter reus conuictus fuerit, accedente videlicet ad illegitimam ordinationem, impiâ insuper calumniâ: Ideò communẽ in eum exautorationis sententiam latam: Ipsum verò nihilominus ad hæc impudentiâ vsum dixisse, *Exauctorationem per inimicitiam à considentibus factam, sicut & calumnias, quia scilicet non ab ipsis ordinatus Episcopus fuisset.* ¶ Ideò & Imperatorem iussisse rursum in

διαπυνθάνεσθαι τῆς ἑταιρίδος, εἰ γινώσκει αὐτῆς τὸν φθορέα, τῆς δὲ καὶ μάλα διατεινομένης, προσαναπυθέσθαι, εἰ ἄρα γε τοῦτον ἔτι ὁ παρὼν χρόνος ἔχει, τὴν δὲ φάναι, εὐφήμει, ὦ δέσποτα· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἂν μανοίμην ἀνδρῶν τοιούτων αἰσχρᾶς ἡδονὴν* δουλείαν, ὥστε καταγνῶναι, εἶθ' ἐντεῦθεν ἀρξαμένης παραγυμνοῦσθαι τῆς ἀληθείας τὴν ὅλην σκευωρίαν ἀνακαλυφθῆναι· καὶ τὸν μὲν Εὐσέβιον κρείττω συκοφαντίας πάσης ὀφθῆναι, τὸν δὲ Ἀθανάσιον ἀντὶ τοῦ φυγὴν τὴν* δίκην, διπλῆς ἔνοχον ἀπελεγχθῆναι, προσλαβούσης τῆς ἐκ βιαίας χειροτονίας τὴν ἀσεβεστάτην συκοφαντίαν· διὸ καὶ τὴν καθαιρετικὴν ψῆφον ὁμόφωνον κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθῆναι· ἐκεῖνον μέν τοι γε προσαναισχυντεῖν καὶ λέγειν, ἀπεχθείᾳ τὴν καθαίρεσιν τοὺς συνεδρεύσαντας διαπράξασθαι ὥσπερ καὶ τὰς συκοφαντίας, διότι μὴ παρ' αὐτῶν ἀνάγοιτο τὴν ἀρχιερατικὴν χειροτονίαν ἀποστῆναι. Διὸ καὶ τὸν Βασιλέα ἐπιτρέψαι πάλιν, ἑτέρᾳ

* ἡδονῆς

* φυγεῖν

συνόδῳ

συνόδῳ τὰ κατὰ τὸν Ἀθανάσιον ἐπαθλῆσαι. τοὺς δὲ καὶ ἕτερα τῶν ἐγκλημάτων ἐπισωρεῦσαι, Καλλίνικόν τε γὰρ τὸν ὁμολογητὴν ἐπίσκοπον τοῦ Πηλουσίου πέδαις σιδηραῖς ἐνδυσάμενον, εἱρκτῇ καταθέσθαι, καὶ μὴ διαλιπεῖν προπηλακίζοντα, ἕως ἂν αὐτὸν τοῦ ζῆν ἀπελάσωσι, προσετίθεσαν ταῖς κατηγορίαις· καὶ δὴ καὶ ἡ Ἀρσενίου χεὶρ τηνικαῦτα προεκομίσθη, καὶ ὁ Μαρεώτης, καὶ ὁ Ἰσχύρας, καὶ τὸ μυστικὸν ποτήριον, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις. A.D. 335. Ἐφ' οἷς αὐτὸν καὶ ἐκκηρύξαι τὸ συνέδριον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ προχειρίσασθαι τὸν ἐκ Καππαδοκίας Γρηγόριον. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Φιλοψευδὴς Κακοστόργιος περὶ τοῦ ἁγίου τερατεύεται Ἀθανασίου.

aliâ *Synodo* ea quæ Athanaſium contingerent examinari. Eos verò alia inſuper crimina adieciſſe. Accuſationibus ſcilicet adiecerunt, eum Callinicum confeſſorem Peluſij Epiſcopum compedibus ferreis vinctum cuſtodiæ mancipaſſe, neque prius iniuriâ affectum dimiſiſſe, quàm vitâ priuaſſet: Sed & Arſenij manus ibi producta fuit, & Mareotes, & Iſchyras, & poculum myſticum, ſimiliaque his. ¶ Propter quæ Synodus ipſum exauctorauerit, eiuſque loco Gregorium ex Cappadociâ ordinauerit. Et hæc quidem Philopſeudes Cacoſtorgius de ſancto Athanaſio portentosè narrat.

13. Ὅτι φησὶν ἡ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου μήτηρ Ἑλένη ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ τῆς Νικομηδείας κόλπου, πόλιν ἐδείματο Ἑλενόπολιν αὐτὴν ἐπονομάσασα· ἀσπάσασθαι δὲ τὸ χωρίον κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὅτι δὲ Λουκιανὸς ὁ μάρτυς ἐκεῖσε τύχοι μετὰ τὸν μαρ-

13. Ait, Helenam Imperatoris Conſtantini matrem, ad fauces ſinus Nicomediæ vrbem ædificaſſe, *Helenopoli* eâ vocatâ: Delegiſſe verò locum illum haud aliam ob cauſam, quàm quod Lucianus martyr ibi poſt mortem mar-

de Helenopoli *excitata ab Helena* Conſtantini *M. matre.*

tyrio obitam à delphino depositus fuisset.

de Luciano martyre, & Eucharistia ab eo celebrata in carcere.

14. Ait, Lucianum martyrem cùm moriturus esset, visque Tyrannica neque templi neque altaris copiam faceret, imò ne moueri quidem vincula plagæque permitterent: in proprium pectus cubantem tremendum ita sacrificium peregisse, ipsumq; se participasse & vt alij incõtaminato sacrificio participarent mandasse: Peractum verò hoc sacrum ministerium in carcere, circumstante eum in orbem sacro cœtu tanquam iam morientem, Ecclesiæ speciem ita simul & munimentum eo præbente, ne ea quæ à piis peragebantur viderentur.

de Luciani discipulis.

15. Huiusce martyris multos quidem & alios discipulos designat, quibus & Eusebium Nicomediæ & Marin Chalcedonis & Theognin Niceæ accenset, & Leontium alterum qui Episcopus Antiochenus extitit, & Antonium Tarsi Ciliciæ & Menophantum & Noominium

τυχικὸν θάνατον ὑπὸ δελφῖνος ἐκκομισθείς.

14. Ὅτι τὸν μάρτυρα Λουκιανόν φησι μέλλοντα τελευτᾶν, καὶ μήτε ναὸν μήτε θυσιαστήριον τῆς τυραννικῆς βίας παρεχούσης, ἀλλὰ μηδὲ ἀντικινεῖσθαι τῶν δεσμῶν καὶ πληγῶν συγχωρουμένων, ἐν τῷ οἰκείῳ στέρνῳ ἀνακείμενον τὴν φρικτὴν θυσίαν τελεσάμενον, οὕτω τε αὐτὸν μεταλαβεῖν, καὶ τοὺς ἄλλους μεταλαβεῖν τοῦ ἀχράντου θύματος ἐπιτρέψαι· ἐτελέσθη δὲ ἡ ἱερουργία ἐν τῇ εἱρκτῇ, τοῦ κυκλώσαντος αὐτὸν ἱεροῦ χοροῦ ὡς ἤδη ἀποβιοῦντα, ἐκκλησίας σχῆμα καὶ ἀσφάλεια τοῦ μὴ καθορᾶσθαι τὰ δρώμενα παρὰ τῶν δυσσεβούντων ἀναπληροῦντος.

15. Ὅτι τούτου τοῦ μάρτυρος πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους μαθητὰς ἀναγράφει, οἷς καὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, καὶ Μάριν τὸν Καλχηδόνος, καὶ τὸν Νικαίας Θέογνιν συντάττει· καὶ Λεόντιον τὸν ὕστερον γεγονότα τῆς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπον, καὶ Ἀντόνιον τὸν Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας καὶ Μηνόφαντον καὶ Νοομήνιον

καὶ Εὐ-

Digitized by Google

καὶ Εὐδόξιον, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἀλέξανδρον καὶ Ἀστέριον τὸν Καππαδοκίας, οὓς καὶ ἑλληνίσαι φησὶ εἴξαντας τῇ τῶν τυράννων βίᾳ, ὕστερον δὲ ἀνακαλέσασθαι τὴν ἧτταν, συλλαβομένου αὐτοῖς πρὸς τὴν μετάνοιαν τοῦ διδασκάλου.

& Eudoxium: sed & Alexādrum & Asterium Cappadociæ, quos etiam ait, cedentes tyrannorum vi Gentiles factos, postea tamen lapsum emendasse, Magistro eos ad pœnitentiam adducente.

16. Ὅτι τῶν εἰρημένων Ἀντώνιον μὲν καὶ Λεόντιον, ἀπαραχάρακτον τὴν ἀσέβειαν διασώσασθαι λέγει, Εὐσέβιον δὲ καὶ Μάριν καὶ Θέογνιν, συναπαχθῆναι μὲν τῇ κατὰ Νίκαιαν συνόδῳ, ἀνενεχθῆναι δὲ τῆς μεταβολῆς· τὸν δὲ Μάριν ἐκεῖθεν ἀνενεχθέντα, εἰς ἑτέραν αὖθις καταλισθῆσαι ἀτοπίαν, καὶ δὴ καὶ τὸν Θέογνιν, ὃς τὸν Θεὸν καὶ πρὸ τοῦ γεννῆσαι τὸν υἱὸν πατέρα οἴεται, ἅτε δὴ τὴν δύναμιν ἔχοντα τοῦ γεννῆσαι, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸν Ἀστέριον παρατρέψαι τὸ φρόνημα, ἀπαράλλακτον εἰκόνα τῆς τοῦ πατρὸς οὐσίας εἶναι τὸν υἱὸν ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις καὶ γράμμασι διαμαρτυρόμενος.

16. Ait, ex supradictis Antonium quidem & Leontium illibatam pietatem seruasse, atenim Eusebium, Marin & Theognin ad Synodum Nicænam abreptos, reuersos verò ad frugem: Marin verò inde reuersum ad aliam rursum ineptam sententiam prolapsum vt & Theognin, qui *Deum, antequam Filium generaret Patrem fuisse* existimauit, *vt pote vim habentem generandi*: Sed & Asterium sententiam in peius mutasse, docuisse quippe & orationibus & scriptis suis, *Quòd Filius ἀπαράλλακτος εἰκὼν sit substantiæ Patris.*

de Luciani discipulis.

A.D. 337.

17. Ὅτι τὸ τριακοστὸν δεύτερον ἔτος ἐπιβαίνοντος τῆς βασιλείας αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἐν

17. Scribit, Constantinum egressum tricesimum secundum Imperij sui an-

de Constantini M. *obitu, eiusq; Testamento.*

num, Nicomediæ veneno à fratribus interfectum: Fini verò proximum, & insidias sentientem testamenti tabulas scripsisse quibus vindictam de interfectoribus deposcebat, iussisseque, *uti eam sumeret qui primus è liberis venturus esset:* Iussisse verò, ne fortè & illi simile quid ab iisdem paterentur, testamenti tabulas Eusebio Nicomediensi tradi: Hunc verò præuidentem, ne Imperatoris fratres eas tabulas olim quærerent quæque iis scripta erant discerent, tabulas mortui manui indidisse, pannisque obuoluisse: cùm verò illi quæsiuissent, respondisse, *Accepisse quidem sese, verùm* affirmasse *reddidisse sese rursum eas in manus:* Exinde sublatas postea tabulas Constantio filio eius tradidisse, qui ante alios primus aduenit: Eum verò haud multo post, secundum mandata patris, egisse.

18. Hic etiam Dei ini-

Νικομηδείᾳ φαρμάκοις ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τεθνάναι γράφει· ἐγγὺς δὲ τοῦ τέλους γενόμενον καὶ αἰσθόμενον τῆς ἐπιβουλῆς, διαθήκας τε γράψαι, τιμωρίαν ἀπαιτούσας τοὺς ἀνελόντας, καὶ ταύτην εἰσπράξασθαι τὸν προκαταλαβόντα τῶν παίδων· κελεῦσαι δὲ, εἰ τοῦ μήτι κἀκείνους ὑπ᾽ αὐτῶν ὅμοιον ὑποστῆναι, δοῦναί τε τὰς διαθήκας Εὐσεβίῳ τῷ Νικομηδείας· τὸν δὲ ὑφορώμενον τοὺς τοῦ βασιλέως ἀδελφοὺς μή ποτε ζητήσαιεν αὐτὰς, καὶ ἀναμαθεῖν τὰ γεγραμμένα βουληθεῖεν, ἐνθεῖναι τῇ χειρὶ τοῦ νεκροῦ τὸ βιβλίον, καὶ περιειλῦσαι τοῖς ἱματίοις. ἐπιζητησάντων δὲ ὡς ἐπινοῇ λαβεῖν μὲν φάναι, ἀντιπαραδοῦναι δὲ πάλιν εἰς χεῖρας ὁμολογῆσαι· εἶτα μετὰ ταῦτα ἀνελόμενον, Κωνσταντίῳ τῷ αὐτοῦ παιδὶ ἐγχειρίσαι τὸ γράμμα προφθάσαντι τοὺς ἄλλους· τὸν δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ κατὰ τὰ προστάγματα τοῦ πατρὸς διαπράξασθαι.

19. Οὗτος ὁ Θεομάχος, καὶ

τὸν Κων-

τὴν Κωνσταντίνου εἰκόνα τὴν ἐπὶ τοῦ πορφυροῦ κίονος ἱσταμένην, θυσίαις τε ἱλάσκεσθαι καὶ λυχνοκαΐαις καὶ θυμιάμασι τιμᾶν, καὶ εὐχὰς προσάγειν ὡς Θεῷ, καὶ ἀποτροπαίους ἱκετηρίας τῶν δεινῶν ἐπιτελεῖν τοὺς Χριστιανοὺς κατηγορεῖν.

micus Chriſtianos accuſat, quaſi *Conſtantini imaginem* in porphyreticâ columnâ ſtantem ſacrificiis propitiarent, lucernis & incenſis colerent, preceſque velut Deo allegarent, & auerruncatorias malorum ſupplicationes peragerent. *de Imagine Conſtantini M. eiuſq; cultu.*

A.D. 338.

19. Οὗ τελευτήσαντος τοῦ μεγάλου φησὶ, καὶ τῶν πανταχόθι μετοικίαις ταλαιπωρουμένων ἄδειαν ἀνακλήσεως εἰληφότων, καὶ Ἀθανάσιόν φησι ἐκ τῶν Γαλλιῶν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν παραγεγονότα, ἐπεὶ Γρηγόριον ἐμεμαθήκει τετελευτηκότα, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς νέας εἰς τὴν ἐκκλησίαν χωρῆσαι, καὶ τὸν θρόνον ἀναλαβεῖν, μηδένα λόγον τῶν ἀποκηρυξάντων αὐτὸν πεποιηκότα.

19. Ait, mortuo [Cõſtantino] Magno & omnibus vbique qui exiliis adflictabantur redeundi poteſtate factâ, Athanaſium quoque ex Galliâ Alexandriam reuerſum; atque vbi Gregorium didicit mortuum, ſtatim vt potuit, denuò in Eccleſiam progreſſum ſedem recepiſſe, nullâ eorum qui eum depoſuerant ratione habitâ. *de Athanaſij è Gallia reditu poſt Conſtantini M. obitum.*

Ἐκ τῆς τρίτης ἱστορίας.

Ex libro TERTIO.

A.D. 340. Acyndino & Proculo Coss.

ΟΤι Κώνσταντά φησιν, ὃς ἦν πρεσβύτερος τῶν Κωνσταντίνου

AIT, Conſtantem, qui natu maximus inter Conſtantini fi- *de Conſtantini Iun. cæde.*

lios erat, Constantino fratri insidias struxisse, hancque pugna cum Ducibus eius commissâ interfectũ, & portionem Imperij ipsius Constantis portioni accessisse.

παίδων, ἐπιβουλεῦσαι τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ· καὶ μάχῃ τοῖς στρατηγοῖς αὐτοῦ συρραγέντα διαφθαρῆναί τε, καὶ τὴν μοῖραν τῆς ὑπ' αὐτὸν ἀρχῆς εἰς τὴν Κώνσταντος ἀνακοινωθῆναι.

de Constantij laudibus Ecclesiis ab eo excitatis Constantinopoli, & Reliquiis ab eo translatis.

2. Constantium laudibus effert, eumque ait, Ecclesiam Constantinopoli excitasse quę & est & dicitur *Magna*; sed & Andream Apostolum ex Achaia transtulisse in Templum quod is ædificauit, commune Apostolorum nomen ferens, ad quod & patris sepulchrum excitauit: Sed & Lucam Euangelistam ex eadem Achaia translatum in idem Templum transtulisse: Quin & Timotheum Apostolum similiter ex Epheso Ioniæ in eodem illustri & venerabili templo deposuisse.

A.D. 341.

2. Ὅτι Κωνστάντιον δι' ἐπαίνων ἄγει, καὶ τὴν ἐκκλησίαν φησὶν αὐτὸν δομήσασθαι τὴν ἐν Κωνσταντίνου πόλει, ἣ ὅταν καὶ καλουμένην μεγάλην· καὶ δὴ καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀπόστολον ἐκ τῆς Ἀχαΐας μετακομίσαι ἐπὶ τὸν ναὸν ὃν αὐτὸς ἐξοικοδομήσατο, τὸ κοινὸν τῶν ἀποστόλων ἐπιφερόμενον ὄνομα. οὗ πλησίον καὶ τὸν πατρῷον τάφον ἱδρύσασθαι· καὶ δὴ καὶ Λουκᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν ἐκ τῆς αὐτῆς Ἀχαΐας ἀποφερόμενον, ὄνομα οὗ καὶ * τὸν, εἰς τὸ αὐτὸ μετενεγκεῖν τέμενος, ἀλλὰ καὶ Τιμόθεον τὸν ἀπόστολον ὡσαύτως ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας, εἰς τὸν αὐτὸν ἀνακομίσαι περιώνυμον τε καὶ σεβάσμιον οἶκον.

** Hæc, ὄνομα οὗ καὶ τὸν vel spuria, vel corruptissima sunt*

de altero Athanasij exilio, & Georgio ei suffecto.

3. Narrat, quomodo Constantius cùm compeṙisset, Athanasium Alexandrinam sedem recepisse,

A.D. 342.

3. Ὅτι φησὶ ὡς ὁ Κωνστάντιος γνοὺς Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας θρόνον ἀναλαβεῖν, ἐκεῖνον μὲν ἐλαύ-

Digitized by Google

μὲν ἐλαύνει τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀντιχειροτονηθῆναι δὲ γνώμην ἀποφαίνει Γεώργιον τὸν ἐκ Καππαδοκίας· ὁ δὲ Ἀθανάσιος δείσας
A.D. 342. καὶ τὰς ἀπειλὰς καὶ τὸν ἐξ ἐπιβουλῆς θάνατον, πρὸς τὸν ἑσπέριον ἀφικνεῖται πάλιν βασιλέα.

4. Ὅτι Κωνστάντιόν φησι διαπρεσβεύσασθαι πρὸς τοὺς πάλαι μὲν Σαβαίους, νῦν δὲ Ὁμηρίτας καλουμένους. Ἔστι δὲ τὸ ἔθνος τῶν ἐκ Χεττούρας τῷ Ἀβραὰμ γεγενημένων· τὴν δὲ χώραν μεγάλην τε Ἀραβίαν καλεῖσθαι καὶ εὐδαίμονα πρὸς τῶν Ἑλλήνων· καθήκειν δὲ ἐπὶ τὸν ἐξώτατον ὠκεανόν, ἧς μητρόπολις
* κατ' ἡ Σαβά· δι' ἧς καὶ ἡ βασιλὶς ἡ* πρὸς τὸν Σολομῶντα παραγέγονεν ἐκ. Περιτομὸν δὲ τὸ ἔθνος, κατὰ τὴν ὀγδόην περιτεμνόμενον ἡμέραν, καὶ θύουσιν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ δαίμοσιν ἐπιχωρίοις· οὐκ ὀλίγον δὲ πλῆθος καὶ Ἰουδαίων αὐτοῖς ἀναπέφυρται. Πρὸς τούτους οὖν διαπρεσβεύεται Κωνστάντιος, ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν σκοπὸν ποιούμενος αὐτοὺς μεταστῆσαι· δώροις τε οὖν μεγαλοπρεπέσι καὶ πλήθει τῶν

eum quidem Alexandriâ expulerit, iusserit verò eius loco Georgiũ ex Cappadociâ ordinari: Athanasium inde, minas, & ex insidiis mortem veritum ad Occidentis Imperatorem rursum profectum.

4. Ait, Constantium Legationem misisse ad eos qui olim quidem *Sabæi*, nunc verò *Homeritæ* vocantur. Est autem gẽs ea ex iis qui è Chettura Abrahami orti sunt: regionem verò *Arabiam Magnam & Felicem* à Græcis vocari, sitamque eam ad extimum Oceanum, cuius metropolis Saba, cuius Regina ad Solomonem accessit: Circumcisam verò eam gentem esse, quod quidem octauo die fiat, & sacrificare Soli & Lunæ, & indigenis dæmonibus: Haud paruum quoque numerum Iudæorum his immixtum. ¶ Ad hos igitur Legationem misit Constantius, eo fine vt ad pietatem eos traduceret: Quare donis magnificis & numerosis eum qui

de Homeritis & Legatione ad eos missa à Constantio, fideque Christiana ab his suscepta, Ecclesiisque ædificatis, deque Theophilo Indo.

genti præerat conciliare in animum induxit, & exinde iam pietatis semina locum inuentura sibi persuasit: Obtulit & sumptus ad Ecclesias iis qui ibi ex Romanis consistebant excitandas, & si quid aliud indigenas ad pietatem traducere posset: Dedit etiam Legatis sumptus quos ferrent promptis animis ad ædificia. ¶ Huius verò Legationis princeps erat & Theophilus Indus, qui olim quidem Constantino Magno imperante, ætate iuuenis admodum per obsidatum à Diuenis ad Romanos missus fuerat (*Diuus* insula eorum regio est, Indorum verò & hi cognomen ferunt) Theophilum hunc ait, cùm haud paruo tempore inter Romanos vixisset, mores quoque ad summā virtutis efformasse & sententiam ad pietatem & cœlibem vitam conuertisse, sed & ad Diaconi gradum promotum Eusebio sacras ei manus imponente: Verùm hæc quidē

καθηγούμενον τοῦ ἔθνους οἰκειώσασθαι διενοεῖτο· κἀκεῖθεν αὐτῷ καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας σπέρματα χώραν εὑρεῖν ἐναποθέσθαι. Ἀξιοῖ δὲ καὶ παρασχεῖν ἐκκλησίας τοῖς ἐκεῖσε τῶν Ῥωμαίων ἀφικνουμένοις ἀνοικοδομήσασθαι, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν αὐτοχθόνων ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν ἐπικλίνοιεν. ἐδίδου δὲ καὶ φέρειν φιλοτίμως τοῖς πρέσβεσι, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τὸ ἀνάλωμα. Ταύτης τῆς πρεσβείας ἐν τοῖς πρώτοις ἦν καὶ Θεόφιλος ὁ Ἰνδός, ὃς πάλαι μὲν Κωνσταντίνου τοῦ πάλαι βασιλεύοντος ἔτι τὴν ἡλικίαν νεώτατος, καθ᾽ ὁμηρείαν πρὸς τῶν Διβηνῶν κομιζομένοις, εἰς Ῥωμαίους ἐστάλη, Διβοῦς γὰρ ἐστὶν αὐτοῖς ἡ νῆσος χώρα, τῶν Ἰνδῶν δὲ καὶ οὗτοι φέρονται τὸ ἐπώνυμον. Τὸν μέντοι Θεόφιλον, οὐκ ὀλίγον Ῥωμαίοις ἐνδιατρίψαντα χρόνον, τά τε εἴθη εἰς τὸ ἀκρότατον πρὸς ἀρετὴν ῥυθμίσαι, καὶ τὴν δόξαν πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὸν μοναίλιον αἱρεῖσθαι βίον· καὶ δὴ καὶ εἰς βαθμὸν διακόνων προαγαγεῖν, Εὐσεβίου τὰς ἱερουργοὺς αὐτῷ χεῖρας ἐπιθεμένου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν

πρό-

περιέπεσεν· τὴν δὲ πρεσβείαν ἀποθέντα καὶ ἐφόρου λαβεῖν παρὰ τῶν ὁμοδόξων ἀξίωμα. Ὁ μὲν τοι Κωνστάντιος μεγαλοπρεπῶς τε εἰς τὸ κάλλιστα κεκοσμημένον τὴν πρεσβείαν στέλλων, καὶ ἵπποις εἰς διακοσίους τῶν ἐκ Καππαδοκίας ἀρίστων ἱππαγωγοῖς πλοίοις κομιζομένους, καὶ πολλὰς ἄλλας δωρεὰς εἰς τὸ πολυτελέστατον θαῦμα παρέχειν, καὶ θελκτηρίους συνεξέπεμψε. Καταλαβὼν δὲ τοὺς Σαβέους ὁ Θεόφιλος, πείθειν ἐπιχείρει τὸν ἐθνάρχην, Χριστόν τε σέβειν εἰδέναι, καὶ τῆς ἑλληνικῆς πλάνης ἀποστῆναι. ἡ δὲ τῶν Ἰουδαίων οἰκεία ἐπίνοια τοῦ Θεοφίλου παραδόξοις ἔργοις καὶ ἅπαξ τε δὶς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἄμαχον ἐπιδεξάμενος εἰς σιγὴν μετὰ βαθείας, καὶ ἄκοντι ἀντιπλέων κατέδυ. Τὰ δὲ τῆς πρεσβείας τὸ πέρας ἐδέχετο, κατὰ σκοπὸν γνώμης τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντος τοῦ ἔθνους πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἀποκλίναντος· καὶ τρεῖς οὐ μὴν ἐκκλησίας ἀνὰ τὴν χώραν ἀναστήσαντος, οὐκ ἐξ ὧν τὸ πρέσβυς ἔφερεν βασι-

prius: Atenim Legatione susceptâ, Ephori quoque dignitatem ab homodoxis accepisse. ¶ Constantius igitur magnificè & pulcherrimè ornatam Legationem mittens, ducentos quoque equos ex nobilissimis Cappadocibus, hippagogis nauigiis vectos, multaque alia dona, quæ prætiosissimum spectaculum præberent & illecebrosa simul misit. ¶ Theophilus, cùm ad Sabęos peruenisset, gentis Pręfecto persuadere conatus est, vti Christum colere vellet, atque ab errore Gentilitio recederet: Judæorũ verò familiaris obstinatio, miraculosis Theophili operibus, haud semel inuictam in Christum fidem testantibus, profundo silentio inuita & contradicens conquieuit. ¶ Legatio verò felicem exitum sortita est, puritate videlicet fidei Gentis Præfecti qui ad pietatem conuersus fuit, tresque insuper Ecclesias in regione excitauit, non quidem ex sumptibus Im-

Digitized by Google

peratoriis quos Legati attulerant, verum ex iis quos ipse de domo suoque alacriter suppeditauit, & miraculis operum Theophili alacritatem correspondentem testari ambiuit. ¶ Ecclesiarum porrò vnam in Metropoli ipsâ totius gentis quæ *Tapharon* vocatur, excitauit: secundam, vbi *Romanum emporium* erat extrorsum ad Oceanum positum, vocant verò regionem *Adanen*, quò iis quos ex Romanis venire contingit, appellere mos est. Tertiam verò ad alteram regionis partem, vbi *Persicum emporium* noscitur ad fauces Persici maris quod ibi est, positum.

de Diu, & Indis ad quos profectus Theophilus.

5. Theophilus autem, dispositis apud Homeritas, in quantum potuit tempusque dabit, rebus, Ecclesiisque dedicatis, & ornamētis quibus potuit decoratis, ad *Diuu* insulam (quam patriam ipsius fuisse superior sermo ostendit.) Indeq; ad *aliam Indiam* profectus est,

λιχθὲν αἰδεσθεὶς, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς ἐκεῖνος προθύμως οἴκοθεν ἐχορήγει· καὶ τοῖς θαύμασι τῶν Θεοφίλου ἔργων, ἐνάμιλλον παρέχειν ἐφιλοτιμεῖτο τὸ πρόθυμον. Τῶν δὲ ἐκκλησιῶν μίαν ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει τοῦ παντὸς ἔθνους Τάφαρον ὀνομαζομένῃ καθιδρύσατο· ἑτέραν δὲ ἐν ᾧ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐμπόριον ἐτύγχανεν, ἔξω πρὸς τὸν ὠκεανὸν τετραμμένον, καλοῦσι δὲ τὸ χωρίον Ἀδάνην, ἔνθα καὶ τοὺς ἐκ Ῥωμαίων ἐτύγχανεν ἀφικνουμένοις ἔθος ἦν καθορμίζεσθαι· τὴν δὲ τρίτην ἐπὶ θάτερον τῆς χώρας μέρος ἐν ᾧ Περσικὸν ἐμπόριον γνωρίζεται ἐπὶ τῷ στόματι τῆς ἐκεῖσε Περσικῆς κειμένην θαλάσσης.

Ὁ μέντοι Θεόφιλος τὰ ἐν τοῖς Ὁμηρίταις, ὡς ἕκαστα δυνατὸν ἦν, καὶ ὁ καιρὸς ἐδίδου, διαθεὶς, καὶ τὰς Ἐκκλησίας ἱερωσάμενος, καὶ κόσμοις οἷς ἐνῆν δυνατὸν διακοσμήσας, ἐπὶ τὴν Λίβου* νῆσον, (ἣν αὐτοῦ πατρίδα προεδίδαξεν ὁ λόγος) ἀπῆλθε· κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἄλλην ἀφίκετο Ἰνδικὴν, καὶ πολ-

* Δίου

καὶ πολλὰ τῶν παρ' αὐτοῖς οὐκ εὐαγῶς δρωμένων ἐπηνωρθώσατο· καὶ γὰρ καθεζόμενοι τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων ἐποιοῦντο τὴν ἀκρόασιν, καὶ ἄλλα τινὰ ὧν μὴ θεῖος θεσμὸς ἐπιτάττει διεπράττοντο· ἀλλὰ ταῦθ' ἕκαστα πρὸς τὸ σεβάσμιον αὐτοῖς καὶ θεοφιλὲς μεταρρυθμίσας, καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας δόγμα ἐκρατύνατο· οὐ γὰρ ἐδέοντο, φησὶν ὁ δυσσεβὴς οὗτος, τῆς τὸ θεῖον σέβας διορθούσης ὑφηγήσεως, ἐξ ἀρχῆς ἀπαραχειρώτως τὸ ἑτερούσιον πρεσβευόμενοι.

multaque quæ apud eos haud rite fiebant emendauit: nam & sedentes audiebant Lectiones Euangelicas, & alia quædam faciebant quæ lex diuina non præcipit: Verùm cùm hæc omnia singulaque ad religiosum Deoque placentem ritum direxisset, Ecclesiæ quoque dogma confirmauit: neque enim egebant, inquit impius hic, doctrinâ quâ cultus diuinus emendaretur: vt pote cùm ab initio incontaminati ἑτερούσιον profiterentur.

6. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς μεγάλης Ἀραβίας, εἰς τοὺς Αὐξουμίτας καλουμένους ἀπαίρει Αἰθίοπας, οἳ κατὰ τὰς πρώτας ὄχθας κατῴκηνται τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἣν ὁ ταύτῃ ὠκεανὸς εἰσκολπιζόμενος ἐργάζεται πᾶσαν· ἡ μέντοι ἐρυθρὰ ἐπὶ πλεῖστον μὴ κινουμένη, εἰς δύο τινὰς ἀπομερίζεται κόλπους· καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπ' Αἰγύπτου χώρας κλίσμα, καθ' ὃ πλατῦναι τὸ ἐπώνυμον φέρον, δι' οὗ πάλαι καὶ τὸ

6. Ex hâc verò magna Arabia [Theophilus] ad eos Æthiopas qui *Auxumitæ* vocantur concessit, qui ad primas maris Rubri oras, quod integrum Oceanus in id sese insinuans efficit, siti sunt: Rubrum scilicet mare vt plurimum immotum in duos sinus quosdam diuiditur, & vnus quidem Ægypti regionem versus tendit, vbi nomen suum retinens, occidit, per quem etiam olim

de Auxumitis, & Theophili Indi apud eos gestis, deq; Theophili reditu.

Digitized by Google

Israëliticus populus Ægyptios fugiens sicco pede aquas transiit. Altera verò pars Palæstinam vergit, ad vrbem *Aeila*, quæ sic ab antiquo vocatur. Ad hoc igitur mare Rubrum ad sinistram exteriorem habitant *Auxumitæ*, qui ita vocantur à metropoli: *Auxumis* scilicet metropolis eorum est. Ante hos verò Auxumitas ad exteriorem Oceanum Orientem versus siti habitant *Syri*, quam appellationem etiam apud illos ibi ferunt: Alexander nempe Macedo hos Syriâ pulsos eò colonos deduxit, qui & nunc quoque patriâ linguâ vtuntur: Nigri porrò hi omnes valde sunt, vt pote cùm acuti Solis radij eos adurant: Apud hos gignitur & xylocassia maximè, & cassia & cassamum & cinnamomum; sed & elephantorum multitudo. Ad hos autem Theophilus non peruenit, verùm ad Auxumitas profectus est, rebusq;

Ἰσραηλιτικὸν φεύγοντες τοὺς Αἰγυπτίους ἀβρόχῳ τῷ ῥείθρῳ διεπεραιώθησαν ποδί. τὸ δὲ ἕτερον μέρος, ἐπὶ Παλαιστίνης ἔρχεται κατὰ πόλιν Αἰλὰ ἐκ παλαιοῦ κληζομένην. ἀμφὶ γὰρ ταύτης τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐν ἀριστερᾷ τὸ ἔξωθεν Αὐξουμῖται κατέχουσιν, ἀπὸ τῆς μητροπόλεως οὕτω κληθέντες· Αὔξουμις γὰρ αὐτοῖς ἡ μητρόπολις. πρόσπεροι δὲ τούτων τῶν Αὐξουμιτῶν ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω πρὸς ἀνατολὰς καθήκοντες ὠκεανὸν παροικοῦσιν οἱ Σύροι, ταύτην τὴν κλῆσιν καὶ παρὰ τοῖς ἐκεῖσε φέροντες· Ἀλέξανδρος δὲ παρὰ τούτοις ὁ Μακεδὼν ἐκ τῆς Συρίας ἀναστήσας, ἐνταῦθοι κατῴκισεν, οἳ καὶ νῦν ἔτι τῇ πατρῴᾳ φωνῇ χρῶνται· μέλανες οὗτοι εἰσὶ δεινῶς ἅπαντες, ὀξείας αὐτοῖς τῆς ἀκτῖνος τοῦ ἡλίου καθαπτομένης· παρὰ τούτοις ἥτε ξυλοκασσία μάλιστα γίνεται, καὶ ἡ κασσία, καὶ τὸ κάσσαμον, καὶ τὸ κιννάμωμον, καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων πλῆθος. παρὰ μὲν τούτους ὁ Θεόφιλος οὐκ ἀφίκετο· τοῖς Αὐξουμίταις δὲ παραγεγονώς, καὶ τὰ ἐκεῖθε

καταστη-

κατὰ τοὺς ποταμοὺς, τῇ ἐπὶ Ῥωμαίους ἀναχωρήσεως εἴχετο· πολλῆς δὲ τῆς τιμῆς παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀξιωθεὶς, πόλιν μὲν ἰδίαν ἀιεφορεῖν οὐκ ἐκληρώσατο, κοινὸν δὲ ὥσπερ ἄγαλμα δι' ἀρετὴν τοῖς ὁμοδόξοις ἐβλέπετο.

ibi constitutis ad Romanos repedauit: multisque post reditum ab Imperatore honoribus mactatus, peculiaris equidem ciuitatis curam sortitus non est, verùm ceu commune simulacrum ob virtutem ab homodoxis suspectus fuit.

7. Οὐκ ἐπὶ τῷ στόματι τῆς Περσικῆς θαλάσσης, ἣν ὁ ταύτῃ ὠκεανὸς εἰσέχων ἀποτελεῖ, μεγίστην τε οὖσαν, καὶ ἔθνη κύκλῳ πολλὰ περιβοσκομένην, ἄλλοι τε μέγιστοι ποταμοὶ, καὶ ὁ Τίγρης τοῖς ῥείθροις ἐμβάλλῃ. ὃς πρὸς Ἀπηλιώτην καὶ κάτωθεν τῆς Ὑρκανίας θαλάσσης ἐν Κορδιαίοις μὲν τὰς ἐμφανεῖς ἀναδόσεις λαμβάνει παρὰ τὴν Συρίαν ἑλκόμενος, ἐπειδὰν δὲ γένοιτο κατὰ τὴν Σουσίδα γῆν, ἐνταῦθα τοῦ Εὐφράτου τὸ ῥεῖθρον αὐτῷ μιγνῦντος, μέγας ἤδη τοῖς χεύμασι χωρήσας πρόεισι παμφλάζων, ὅθεν αὐτόν φασι καὶ τοῦ θηρὸς τοῦ Τίγρητος λαβεῖν τὸ ἐπώνυμον· πρὶν ἢ δὲ ἐπὶ θάλατταν καταβαίνῃ, σχίζεται εἰς δύο μεγάλους ποταμοὺς, ἔπειτα δυοῖ

7. Ait, ad fauces maris Persici, quod Oceanus in id influens efficit, magnumque est, & in orbem à multis gentibus circumdatur, tum alios maximos fluuios tùm & *Tigridē* in eius aquas sese immittere, qui prope Apelioten supráque mare Hyrcanium in Cordiæis apertè erumpit, perque Syriam means, vbi ad terram Susida peruenit, Euphratis fluentis ei commixtis, magnus iam & aquarum vi rapidus fragoso sonitu prouoluitur: Vnde & ipsum aiunt, *Tigridis* feræ nomen assumpsisse: Priusquam autem in mare sese effundat, scinditur in duo magna flumina, duobusque exinde — de Tigride *fluuio.*

Digitized by Google

extremis ostiis longè ab inuicem dissitis in Persicum mare sese immittit, terram in medio plurimam intersecans, eamq; insulam fluuialem simul & marinam, efficiens, quam incolit gens, quæ *Mesenorum* vocatur.

de Euphrate fluuio.

8. *Euphrates* verò fluuius, ex Armeniis, secundum quod quidem apparet, oritur, vbi mons est *Ararat*, qui etiamnum apud Armenios vocatur, vbi & arcam conquieuisse ait Scriptura, in quo etiamnum esse aiunt haud parua lignorum & clauorum fragmina quæ ibi reliqua facta sunt. Inde Euphrates, exiguus primùm profluens, procedens maior semper fit, plurimos fluuios qui in eum sese immittunt, in nomen suum adsciscens. Cæterùm Armeniam tum maiorem, tum minorem transiens, indeque means, Syriam primùm, quæ propriè *Euphratensis* vocatur, inde & alteram [Syriam] secat: Hâc verò, vt & illâ post se

τοῖς ἐσχάτοις στόμασιν ἀλλήλων διῃρημένοις, εἰς τὴν Περσικὴν θάλατταν ποιεῖται τὰς ἐκβολάς, γῆν ἐν μέσῳ πλείστην περιτεμόμενος· καὶ νῆσον αὐτὴν ποιῶν, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν, ἣν ἔθνος ἐνοικεῖ τῶν Μεσηνῶν ἐπικαλούμενον.

8. Ὁ δὲ Εὐφράτης ποταμὸς ἐξ Ἀρμενίων κατὰ τὸ προφανὲς ἀνατέλλει· ἔνθα τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ Ἀραράτ, ἔτι καὶ παρὰ Ἀρμενίων οὕτω καλούμενον, ἐφ' οὗ καὶ τὴν κιβωτὸν ἱδρυθῆναι φησὶν ἡ γραφή, ἧς ἄχρι καὶ νῦν εἶναι φασὶν οὐ μικρὰ λείψανα τῶν τε ξύλων, καὶ τῶν ἥλων ἐκεῖσε σωζόμενα· ἐντεῦθεν καὶ ὁ Εὐφράτης ὀλίγος τὰ πρῶτα ῥυείς, προβαίνων ἀεὶ γίνεται μείζων, πλείστους ἐμβαλόντας αὐτῷ ποταμοὺς εἰς τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν συνεφελκόμενος. τὴν Ἀρμενίαν δὲ τήν τε μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν διηθῶν, ἔπειτα πρόεισι, τέμνων μὲν πρότερον τὴν Συρίαν τὴν ἰδίως Εὐφρατησίαν καλουμένην, ἔπειτα μέντοι καὶ τὴν ἄλλην. καὶ ταύτην δὲ καὶ τὴν ἄλλην

ἀγκῶνα διαμειψάμενος καὶ ἕλικα *διασπῶν, ὧν δίφσι ποικιλωτάτην κλασθεὶς ὁπηνίκα τῇ Ἀραβίᾳ πελάσῃ, ἐνταῦθα δὴ κυκλοτερῶς καὶ αἰτχρὺ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης παρενεχθεὶς, καὶ χώραν οὐκ ὀλίγην ἐγκολπωσάμενος, ἔπειτα πρὸς Καικίαν ἄνεμον ἐπιστρέφει τὸ ῥεῖθρον. ὅσπερ δύο Βορέου τε καὶ Ἀπηλιώτου μέσος ἕστηκε, καὶ πρὸς Τίγρητα ποταμὸν ὁρμήσας, οὐχ οἷός τε ἐστὶ αὐτῷ ὅλως συμμίξαι, ἀλλὰ μοίραις τισὶν ἐν τῷ διὰ μέσου παραγόμενος, τῇ ὑπολειπομένῃ μεγίστῃ τε οὔσῃ, καὶ ναυτίλλεσθαι δυνατωτάτῃ, τῷ Τίγρητι κατὰ Σοῦσας μάλιστα συμπίπτει. καὶ δὴ τῆς ἑαυτοῦ προσηγορίας ἀποπαυσάμενος σὺν ἐκείνῳ πρὸς τὸν Περσικὸν καταφέρεται κόλπον. καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν τούτων τοῦτε Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, Μεσοποταμία τυγχάνει προσαγορευόμενον.

*διοικῶν

9. Οἷ ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης κατὰ μὲν τὸ ἐμφανὲς ὅθεν ἀναδύονται, εἴρηνται. ἡ δὴ

relictâ, gyrumque circumferens varium maximè, vbi fractus ad Arabiam peruenit, inde iam in flexum magis è regione maris Rubri labens, regionemque haud exiguam ſinuosè claudens, dein Cæciam ventum verſus, qui quidem inter Boræam & Apelioten medius eſt, aquas conuertit, Tigridiq; fluuio adpropinquans non poteſt ei totus miſceri, verùm partibus quibuſdam tantum per medium proluens, parte reliquâ quę maxima eſt, & nauigabilis maximè, Tigridi ad Suſas potiſſimum ſociatur: iamque amiſſo nomine ſuo cum ipſo in Perſicum deuoluitur ſinum. Id porrò quod inter duo illa flumina medium eſt, Tigridis, inquam, & Euphratis, *Meſopotamia* vocatur.

9. Ait, dictum ſupra vnde Tigris & Euphrates oriantur, ſecundum quod quidem apparet: Atenim

de Quatuor Paradiſi fluminibus & de Paradiſo.

E

extremis ostiis longè ab inuicem dissitis in Persicum mare sese immittit, terram in medio plurimam intersecans, eamq; insulam fluuialem simul & marinam, efficiens, quam incolit gens, quæ *Mesenorum* vocatur.

de Euphrate fluuio.

8. *Euphrates* verò fluuius, ex Armeniis, secundum quod quidem apparet, oritur, vbi mons est *Ararat*, qui etiamnum apud Armenios vocatur, vbi & arcam conquieuisse ait Scriptura, in quo etiamnum esse aiunt haud parua lignorum & clauorum fragmina quæ ibi reliqua facta sunt. Inde Euphrates, exiguus primùm profluens, procedens maior semper fit, plurimos fluuios qui in eum sese immittunt, in nomen suum adsciscens. Cæterùm Armeniam tum maiorem, tum minorem transiens, indeque means, Syriam primùm, quæ propriè *Euphratensis* vocatur, inde & alteram [Syriam] secat: Hâc verò, vt & illâ post se

τοῖς ἐσχάτοις στόμασιν ἀλλήλων διῃρημένοις, εἰς τὴν Περσικὴν θάλασσαν ποιεῖται τὰς ἐκβολάς, γῆν ἐν μέσῳ πλείστην περιτεμόμενος· καὶ νῆσον αὐτὴν ποιῶν, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν, ἣν ἔθνος ἐνοικεῖ τῶν Μεσηνῶν ἐπικαλούμενον.

8. Ὁ δὲ Εὐφράτης ποταμὸς ἐξ Ἀρμενίων κατὰ τὸ προφανὲς ἀνατέλλει· ἔνθα τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ Ἀραράτ, ἔτι καὶ πρὸς Ἀρμενίων οὕτω καλούμενον, ἐφ' οὗ καὶ τὴν κιβωτὸν ἱδρυνθῆναι φησὶν ἡ γραφή, ἧς ἄχρι καὶ νῦν εἶναι φασὶν οὐ μικρὰ λείψανα τῶν τε ξύλων, καὶ τῶν ἥλων ἐκεῖσε σωζόμενα. ἐντεῦθεν καὶ ὁ Εὐφράτης ὀλίγος τὰ πρῶτα ῥυείς, προβαίνων ἀεὶ γίνεται μείζων, πλείστους ἐμβαλόντας αὐτῷ ποταμοὺς εἰς τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν συνεφελκόμενος. τὴν Ἀρμενίαν δὲ τήν τε μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν διεξελθών, ἔπειτα προϊὼν, τέμνων μὲν πρότερον τὴν Συρίαν τὴν ἰδίως Εὐφρατησίαν καλουμένην, ἔπειτα μέντοι καὶ τὴν ἄλλην. καὶ ταύτην δὲ καὶ τὴν

διήλω διαμειψάμενος καὶ ἕλικας δράσων, * ὧν δίσι ποικιλωτάτην κλασθεὶς ὁπηνίκα τῇ Ἀραβίᾳ πελάσοι, ἐνταῦθα δὴ κυκλοτερῶς καὶ αἰσχροῦ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης περιενεχθεὶς, καὶ χώραν οὐκ ὀλίγην ἐγκολπωσάμενος, ἔπειτα πρὸς Καικίαν ἄνεμον ἐπιστρέφει τὸ ῥεῖθρον. ὅσπερ οἶμαι Βορέου τε καὶ Ἀπηλιώτου μέσος ἕστηκε, καὶ πρὸς Τίγρητα ποταμὸν ὁρμήσας, οὐχ οἷός τε ἐστὶ αὐτῷ ὅλως συμμῖξαι, ἀλλὰ μοίραις τισὶν ἐν τῷ διὰ μέσου περαιωθεὶς, τῇ ὑπολειπομένῃ μεγίστη τε οὔσῃ, καὶ ναυσὶν ἀναχέσθαι δυνατωτάτῃ, τῷ Τίγρητι κατὰ Σοῦσας μάλιστα συμπίπτει. καὶ δὴ τῆς ἑαυτοῦ προσηγορίας ἀποπαυσάμενος σὺν ἐκείνῳ πρὸς τὸν Περσικὸν καταφέρεται κόλπον. καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν τούτων τοῦτε Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, Μεσοποταμία τυγχάνει προσαγορευόμενον.

* διεξιὼν

9. Ὅτι ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης κατὰ μὲν τὸ ἐμφανὲς ὅθεν ἀναδύονται, εἴρηνται. ἡ δὲ

relictâ, gyrumque circumferens varium maximè, vbi fractus ad Arabiam peruenit, inde iam in flexum magis è regione maris Rubri labens, regionemque haud exiguam sinuosè claudens, dein Cæciam ventum versus, qui quidem inter Boræam & Apelioten medius est, aquas conuertit, Tigridiq; fluuio adpropinquans non potest ei totus misceri, verùm partibus quibusdam tantum per medium proluens, parte reliquâ quę maxima est, & nauigabilis maximè, Tigridi ad Susas potissimum sociatur: iamque amisso nomine suo cum ipso in Persicum deuoluitur sinum. Id porrò quod inter duo illa flumina medium est, Tigridis, inquam, & Euphratis, *Mesopotamia* vocatur.

9. Ait, dictum supra vnde Tigris & Euphrates oriantur, secundum quod quidem apparet: Atenim

de Quatuor Paradisi fluminibus & de Paradiso.

Digitized by Google

extremis oſtiis longè ab inuicem diſſitis in Perſicum mare ſeſe immittit, terram in medio plurimam interſecans, eamq; inſulam fluuialem ſimul & marinam, efficiens, quam incolit gens, quæ *Meſenorum* vocatur.

τοῖς ἐσχάτοις στόμασιν ἀλλήλων διειργομένοις, εἰς τὴν Περσικὴν θάλατταν ποιεῖται τὰς ἐκβολάς, γῆν ἐν μέσῳ πλείστην περιτεμόμενος· καὶ νῆσον αὐτὴν ποιεῖ, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν, ἣν ἔθνος ἐνοικεῖ τῶν Μεσηνῶν ἐπικαλούμενον.

de Euphrate fluuio.

8. *Euphrates* verò fluuius, ex Armeniis, ſecundum quod quidem apparet, oritur, vbi mons eſt *Ararat*, qui etiamnum apud Armenios vocatur, vbi & arcam conquieuiſſe ait Scriptura, in quo etiamnum eſſe aiunt haud parua lignorum & clauorum fragmina quæ ibi reliqua facta ſunt. Inde Euphrates, exiguus primùm profluens, procedens maior ſemper fit, plurimos fluuios qui in eum ſeſe immittunt, in nomen ſuum adſciſcens. Cæterùm Armeniam tum maiorem, tum minorem tranſiens, indeque means, Syriam primùm, quæ propriè *Euphratenſis* vocatur, inde & alteram [Syriam] ſecat: Hâc verò, vt & illâ poſt ſe

8. Ὁ δὲ Εὐφράτης ποταμὸς ἐξ Ἀρμενίων κατὰ τὸ προφανὲς ἀνατέλλει· ἔνθα τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ Ἀραράτ, ἔτι καὶ πρὸς Ἀρμενίων οὕτω καλούμενον, ἐφ' οὗ καὶ τὴν κιβωτὸν ἱδρυθῆναι φησὶν ἡ γραφή, ἧς ἄχρι καὶ νῦν εἶναι φασὶν οὐ μικρὰ λείψανα τῶν τε ξύλων, καὶ τῶν ἥλων ἐκεῖσε σωζόμενα· ἐντεῦθεν καὶ ὁ Εὐφράτης ὀλίγος τὰ πρῶτα ῥυείς, προβαίνων ἀεὶ γίνεται μείζων, πλείστους ἐμβαλόντας αὐτῷ ποταμοὺς εἰς τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν συνεφελκόμενος. τὴν Ἀρμενίαν δὲ τήν τε μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν διελθών, ἔπειτα πρόεισι, τέμνων μὲν πρότερον τὴν Συρίαν τὴν ἰδίως Εὐφρατησίαν καλουμένην, ἔπειτα μέντοι καὶ τὴν ἄλλην. καὶ ταύτην δὲ καὶ τὴν

ἄλλην

ἀγκύλην διαμειψάμενος καὶ ἕλικα δινωτῶν,* ὧν εἴδεσι ποικιλωτάτην κλασθεὶς ὁπηνίκα τῇ Ἀραβίᾳ πελάσοι, ἐνταῦθα δὴ κυκλοτερῶς κατ' αἰγιαλὸν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης περιενεχθεὶς, καὶ χώραν οὐκ ὀλίγην ἐγκολπωσάμενος, ἔπειτα πρὸς Καικίαν ἄνεμον ἐπιστρέφει τὸ ῥεῖθρον. ὅσπερ δυοῖν Βορέου τε καὶ Ἀπηλιώτου μέσος ἕστηκε, καὶ πρὸς Τίγρητα ποταμὸν ὁρμήσας, οὐχ οἷός τέ ἐστι αὐτῷ ὅλως συμμίξαι, ἀλλὰ μοίραις τισὶν ἐν τῷ διὰ μέσου παραδυόμενος, τῇ ὑπολειπομένῃ μεγίστῃ τε οὔσῃ, καὶ ναυσὶν ἀνάγεσθαι δυνατωτάτῃ, τῷ Τίγρητι κατὰ Σοῦσας μάλιστα συμπίπτει. καὶ δὴ τῆς ἑαυτοῦ προσηγορίας ἀποπαυσάμενος σὺν ἐκείνῳ πρὸς τὸν Περσικὸν καταφέρεται κόλπον. καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν τούτων τοῦτε Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, Μεσοποταμία τυγχάνει προσαγορευόμενον.

*διοικῶν

relictâ, gyrumque circumferens varium maximè, vbi fractus ad Arabiam peruenit, inde iam in flexum magis è regione maris Rubri labens, regionemque haud exiguam sinuosè claudens, dein Cæciam ventum versus, qui quidem inter Boræam & Apelioten medius est, aquas conuertit, Tigridiq; fluuio adpropinquans non potest ei totus misceri, verùm partibus quibusdam tantum per medium proluens, parte reliquâ quę maxima est, & nauigabilis maximè, Tigridi ad Susas potissimum sociatur: iamque amisso nomine suo cum ipso in Persicum deuoluitur sinum. Id porrò quod inter duo illa flumina medium est, Tigridis, inquam, & Euphratis, *Mesopotamia* vocatur.

9. Ὅτι ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης κατὰ μὲν τὸ ἐμφανὲς ὅθεν ἀναδύονται, εἴρηνται. ἡ δὲ

9. Ait, dictum supra vnde Tigris & Euphrates oriantur, secundum quod quidem apparet: Atenim

de Quatuor Paradisi fluminibus & de Paradiso.

Digitized by Google

extremis ostiis longè ab inuicem dissitis in Persicum mare sese immittit, terram in medio plurimam intersecans, eamq; insulam fluuialem simul & marinam, efficiens, quam incolit gens, quæ *Mesenorum* vocatur.

τοῖς ἐσχάτοις στόμασιν ἀλλήλων διῃρημένοις, εἰς τὴν Περσικὴν θάλατταν ποιεῖται τὰς ἐκβολάς, γῆν ἐν μέσῳ πλείστην περιτεμόμενος· καὶ νῆσον αὐτὴν ποιῶν, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν, ἣν ἔθνος ἐνοικεῖ τῶν Μεσηνῶν ἐπικαλούμενον.

de Euphrate fluuio.

8. *Euphrates* verò fluuius, ex Armeniis, secundum quod quidem apparet, oritur, vbi mons est *Ararat*, qui etiamnum apud Armenios vocatur, vbi & arcam conquieuisse ait Scriptura, in quo etiamnum esse aiunt haud parua lignorum & clauorum fragmina quæ ibi reliqua facta sunt. Inde Euphrates, exiguus primùm profluens, procedens maior semper fit, plurimos fluuios qui in eum sese immittunt, in nomen suum adsciscens. Cæterùm Armeniam tum maiorem, tum minorem transiens, indeque means, Syriam primùm, quæ propriè *Euphratensis* vocatur, inde & alteram [Syriam] secat: Hâc verò, vt & illâ post se

8. Ὁ δὲ Εὐφράτης ποταμὸς ἐξ Ἀρμενίων κατὰ τὸ προφανὲς ἀνατέλλει· ἔνθα τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ Ἀραράτ, ἔτι καὶ πρὸς Ἀρμενίων οὕτω καλούμενον, ἐφ' οὗ καὶ τὴν κιβωτὸν ἱδρυθῆναι φησὶν ἡ γραφή, ἧς ἄχρι καὶ νῦν εἶναι φασὶν οὐ μικρὰ λείψανα τῶν τε ξύλων, καὶ τῶν ἥλων ἐκεῖσε σωζόμενα· ἐντεῦθεν καὶ ὁ Εὐφράτης ὀλίγος τὰ πρῶτα ῥυείς, προβαίνων ἀεὶ γίνεται μείζων, πλείστους ἐμβαλόντας αὐτῷ ποταμοὺς εἰς τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν συνεφελκόμενος. τὴν Ἀρμενίαν δὲ τήν τε μεγάλην καὶ τὴν μικρὰν διελθών, ἔπειτα πρόεισι, τέμνων μὲν πρότερον τὴν Συρίαν τὴν ἰδίως Εὐφρατησίαν καλουμένην, ἔπειτα μέν τοι καὶ τὴν ἄλλην. καὶ ταύτην δὲ καὶ τὴν

ἄλλην

Digitized by Google

ἀγκῶνα διαμειψάμενος καὶ ἕλικα διεξιὼν, * ὧν δίψει ποικιλωτάτην κλασθεὶς ὁπηνίκα τῇ Ἀραβίᾳ πελάσει, ἐνταῦθα δὴ κυκλοτερῶς κατ' ἀντικρὺ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης περιενεχθεὶς, καὶ χώραν οὐκ ὀλίγην ἐγκολπωσάμενος, ἔπειτα πρὸς Καικίαν ἄνεμον ἐπιστρέφει τὸ ῥεῖθρον. ὃς περ μέσου Βορέου τε καὶ Ἀπηλιώτου μέσος ἕστηκε, καὶ πρὸς Τίγρητα ποταμὸν ὁρμήσας, οὐχ οἷός τέ ἐστι αὐτῷ ὅλως συμμῖξαι, ἀλλὰ μοίραις τισὶν ἐν τῷ διὰ μέσου παραρρεόμενος, τῇ ὑπολειπομένῃ μεγίστῃ τε οὔσῃ, καὶ ναυτῶν ἀνάγεσθαι δυνατωτάτῃ, τῷ Τίγρητι κατὰ Σοῦσας μάλιστα συμπίπτει. καὶ δὴ τῆς ἑαυτοῦ προσηγορίας ἀποπαυσάμενος σὺν ἐκείνῳ πρὸς τὸν Περσικὸν καταφέρεται κόλπον. καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν τούτων τοῦ τε Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, Μεσοποταμία τυγχάνει προσαγορευόμενον.

*διεξιών

relictâ, gyrumque circumferens varium maximè, vbi fractus ad Arabiam peruenit, inde iam in flexum magis è regione maris Rubri labens, regionemque haud exiguam sinuosè claudens, dein Cæciam ventum versus, qui quidem inter Boræam & Apelioten medius est, aquas conuertit, Tigridiq; fluuio adpropinquans non potest ei totus misceri, verùm partibus quibusdam tantum per medium proluens, parte reliquâ quę maxima est, & nauigabilis maximè, Tigridi ad Susas potissimum sociatur: iamque amisso nomine suo cum ipso in Persicum deuoluitur sinum. Id porrò quod inter duo illa flumina medium est, Tigridis, inquam, & Euphratis, *Mesopotamia* vocatur.

9. Ο[illegible] ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης κατὰ μὲν τὸ ἐμφανὲς ὅθεν ἀναδύονται, εἴρηνται· ἡ δὲ

9. Ait, dictum supra vnde Tigris & Euphrates oriantur, secundum quod quidem apparet: Atenim

de Quatuor Paradisi fluminibus & de Paradiso.

Iſraëliticus populus Ægyptios fugiens ſicco pede aquas tranſiit. Altera verò pars Palæſtinam vergit, ad vrbem *Aeila*, quæ ſic ab antiquo vocatur. Ad hoc igitur mare Rubrum ad ſiniſtram exteriorem habitant *Auxumitæ*, qui ita vocantur à metropoli: *Auxumis* ſcilicet metropolis eorum eſt. Ante hos verò Auxumitas ad exteriorem Oceanum Orientem verſus ſiti habitant *Syri*, quam appellationem etiam apud illos ibi ferunt: Alexander nempe Macedo hos Syriâ pulſos eò colonos deduxit, qui & nunc quoque patriâ linguâ vtuntur: Nigri porrò hi omnes valde ſunt, vt pote cùm acuti Solis radij eos adurant: Apud hos gignitur & xylocaſſia maximè, & caſſia & caſſamum & cinnamomum; ſed & elephantorum multitudo. Ad hos autem Theophilus non peruenit, verùm ad Auxumitas profectus eſt, rebuſq;

Ἰσραηλιτικὸν φεύγοντες τοὺς Αἰγυπτίους ἀβρόχῳ τὸ ῥεῖθρον διεπεραιώθησαν ποδί. τὸ δὲ ἕτερον μέρος, ἐπὶ Παλαιστίνης ἔρχεται κατὰ πόλιν Αἰλὰ ἐκ παλαιοῦ καλουμένην. ἀμέλει γὰρ ταύτης τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐν ἀριστερᾷ τὸ ἔξωθεν Αὐξουμῖται κατέχουσιν, ἀπὸ τῆς μητροπόλεως οὕτω κληθέντες· Αὔξουμις γὰρ αὐτοῖς ἡ μητρόπολις. προσωτέρω δὲ τούτων τῶν Αὐξουμιτῶν ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω πρὸς ἀνατολὰς καθήκοντα ὠκεανὸν παροικοῦσιν οἱ Σύροι, ταύτην τὴν κλῆσιν καὶ παρὰ τοῖς ἐκεῖσε φέροντες· Ἀλέξανδρος γὰρ παρὰ τούτοις ὁ Μακεδὼν ἐκ τῆς Συρίας ἀναστήσας, ἐνταῦθα κατῴκισεν, οἳ καὶ νῦν ἐπὶ τῇ πατρῴᾳ φωνῇ κέχρηνται· μέλανες δὲ οὗτοι εἰσὶ δεινῶς ἅπαντες, ὀξείας αὐτοῖς τῆς ἀκτῖνος τοῦ ἡλίου καθαπτομένης· παρὰ τούτοις ἥτε ξυλοκασσία μάλιστα γίνεται, καὶ ἡ κασσία, καὶ τὸ κάσσαμον, καὶ τὸ κιννάμωμον, καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων πλῆθος. παρὰ μὲν τούτοις ὁ Θεόφιλος οὐκ ἀφίκετο· τοῖς Αὐξουμίταις δὲ παραγενόμενος, καὶ τὰ ἐκεῖθε καταστη-

καταστησάμενος, τὸ ἐπὶ Ῥωμαίους ἀναχωρήσεως εἴχετο· πολλῆς δὲ τῆς τιμῆς παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀξιωθεὶς, πόλιν μὲν ἰδίαν ἀφορίζειν οὐκ ἐκληρώσατο, κοινὸν δὲ ὥσπερ ἄγαλμα δι' ἀρετὴν τοῖς ὁμοδόξοις ἐβλέπετο.

ibi constitutis ad Romanos repedauit: multisque post reditum ab Imperatore honoribus mactatus, peculiaris equidem ciuitatis curam sortitus non est, verùm ceu commune simulacrum ob virtutem ab homodoxis suspectus fuit.

7. Ὅτι ἐπὶ τῷ στόματι τῆς Περσικῆς θαλάσσης, ἣν ὁ ταύτῃ ὠκεανὸς εἰσέχων ἀποτελεῖ, μεγίστην τε οὖσαν, καὶ ἔθνη κύκλῳ πολλὰ περιβαλλομένην, ἄλλοι τε μέγιστοι ποταμοὶ, καὶ ὁ Τίγρης τοῖς ῥείθροις ἐμβάλλει. ὃς πρὸς Ἀπηλιώτην καὶ κάτωθεν τῆς Ὑρκανίας θαλάσσης ἐν Κορδιαίοις μὲν τὰς ἐμφανεῖς ἀναδόσεις λαμβάνει παρὰ τὴν Συρίαν ἑλκόμενος, ἐπειδὰν δὲ ἀφίκοιτο κατὰ τὴν Σουσίδα γῆν, ἐνταῦθα τοῦ Εὐφράτου τὸ ῥεῖθρον αὐτῷ μιγνύντος, μέγας ἤδη τοῖς χεύμασι χωρήσας πρόεισι παφλάζων, ὅθεν αὐτὸν φασὶ καὶ τοῦ θηρὸς τοῦ Τίγριδος λαβεῖν τὸ ἐπώνυμον· πρὶν δὲ ἐπὶ θάλατταν καταβαίνειν, σχίζεται εἰς δύο μεγάλους ποταμούς, ἔπειτα δυσὶ

7. Ait, ad fauces maris Persici, quod Oceanus in id influens efficit, magnumque est, & in orbem à multis gentibus circumdatur, tum alios maximos fluuios tùm & *Tigridē* in eius aquas sese immittere, qui prope Apelioten supráque mare Hyrcanium in Cordiæis apertè erumpit, perque Syriam means, vbi ad terram Susida peruenit, Euphratis fluentis ei commixtis, magnus iam & aquarum vi rapidus fragoso sonitu prouoluitur: Vnde & ipsum aiunt, *Tigridis* feræ nomen assumpsisse: Priusquam autem in mare sese effundat, scinditur in duo magna flumina, duobusque exinde

de Tigride fluuio.

ἄλλῳ διαμεμαρμένος καὶ ἕλικα δινεύων, * ὧν δίφοι ποικιλωτάτην κλασθεὶς ὁπηνίκα τῇ Ἀραβίᾳ πελάσῃ, ἐνταῦθα δὴ κυκλοτερῶς καὶ αἰπεινοῦ τῆς Ἐρυθραίας θαλάσσης παρενεχθεὶς, καὶ χώραν οὐκ ὀλίγην ἐγκολπωσάμενος, ἔπειτα πρὸς Καικίαν ἄνεμον ἐπιστρέφει τὸ ῥεῖθρον. ὃς περ δύο Βορέου τε καὶ Ἀπηλιώτου μέσος ἕστηκε, καὶ πρὸς Τίγρητα ποταμὸν ὁρμήσας, οὐχ οἷός τέ ἐστι αὐτῷ ὅλως συμμίξαι, ἀλλὰ μοίραις τισὶν ἐν τῷ διὰ μέσου παραχθεὶς, τῇ ὑπολειπομένῃ μεγίστῃ τε οὔσῃ, καὶ ναυσὶν ἀνάγεσθαι δυνατωτάτῃ, τῷ Τίγρητι κατὰ Σούσας μάλιστα συμπίπτει. καὶ δὴ τῆς ἑαυτοῦ προσηγορίας ἀποπαυσάμενος σὺν ἐκείνῳ πρὸς τὸν Περσικὸν καταφέρεται κόλπον. καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν τούτων τοῦτε Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, Μεσοποταμία τοῖς χωρίοις προσαγορευόμενον.

* δινικῶν

9. Ὅτι ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης κατὰ μὲν τὸ ἐμφανὲς ὅθεν ἀναδύονται, εἴρηνται. ἢ δὲ

relictâ, gyrumque circumferens varium maximè, vbi fractus ad Arabiam peruenit, inde iam in flexum magis è regione maris Rubri labens, regionemque haud exiguam sinuosè claudens, dein Cæciam ventum versus, qui quidem inter Boræam & Apelioten medius est, aquas conuertit, Tigridiq; fluuio adpropinquans non potest ei totus misceri, verùm partibus quibusdam tantum per medium proluens, parte reliquâ quę maxima est, & nauigabilis maximè, Tigridi ad Susas potissimum sociatur: iamque amisso nomine suo cum ipso in Persicum deuoluitur sinum. Id porrò quod inter duo illa flumina medium est, Tigridis, inquam, & Euphratis, *Mesopotamia* vocatur.

9. Ait, dictum supra vnde Tigris & Euphrates oriantur, secundum quod quidem apparet: Atenim

de Quatuor Paradisi fluminibus & de Paradiso.

Digitized by Google

ſacram Scripturam noſtrā, cùm ait, *Eos ex Paradiſo oriri*, veriſſime dicere: Prima etenim aquarum primordia ex eo ducentes aliquouſque quidem procedunt ſupra terram fortè fluentes, atenim excipiente eos dein magna terra quæ deſerta & arenoſiſſima eſt, in profundum demerſi haud prius in inferiora labi deſinunt, quàm ad impenetrabilem illā aquis petroſamque terram quę ibi eſt pertingant, conſiſtentiam ſcilicet proceſſus ad inferiora baſi quæ ibi eſt præbente: vnde iam aquis coaceruatis ob multitudinem vimque eius quæ eò ſemper labitur, meant feſtino adacti: Atenim fluuij hi ſub terrâ procedentes, partem aliquam eorum haud paruam terrâ quæ in medio eſt abſorbēte, minores iam & infirmiores ad locum eruptionis occurrunt. Cæterùm ſubterraneos plurimum terrę ſubire eos, incredibile non eſt; Multa quippe & alia flumina

ἱερὰ ἡμῶν γραφή, ἐκ τοῦ παραδείσου τούτους λέγουσα ὁρμᾶσθαι, τὸ ἀληθέστατον ἱστορεῖ· καὶ γὰρ ἐξ αὐτοῦ τὰς πρώτας ἀρχὰς τῶν ῥείθρων φέροντες, ἄχρι μὲν τινὸς περιίασιν, ἴσως ὑπὲρ γῆς ῥέοντες, ἔπειτα δὲ τῆς μεγάλης ἐρήμου καὶ ἀμμωδεστάτης αὐτοὺς ἐκδεξαμένης πρὸς τὸ βάθος ἐνταῦθα καταπινόμενοι, οὐ πρότερον ἵστανται τῆς ἐπὶ τὰ κάτω φορᾶς, πρὶν ἐπ' αὐτὸ δὴ τὸ στεγανὸν καὶ πετρῶδες τῆς αὐτόθι κατολισθήσωσι γῆς· στάσιν δ' αὐτοῖς τῆς ἐπὶ τὰ κάτω προχωρήσεως τῆς αὐτόθι κρηπῖδος παρεχομένης, ἐνταῦθα ἤδη τῶν ῥευμάτων αὐτοῖς συναγειρομένων ὑπὸ πλήθους καὶ ἰσχύος τοῦ ἀεὶ ἐπιφερομένου τε πρόσω χωροῦσιν ἐπ' εὐθὺ βιαζόμενοι. Ἀλλ' οὗτοι μὲν οἱ ποταμοὶ κατωρύχιοι πορευόμενοι, μοῖραν αὐτῶν οὐκ ὀλίγην τῆς ἐν μέσῳ γῆς ὑπεξαιρουμένης, ἐλάττους ἀπαντῶσιν ἤδη καὶ ἀσθενέστεροι ἐπὶ τοὺς τόπους τῶν ἀναδόσεων. καὶ τό γε μυχίους αὐτοὺς πλείστην ἐπιέναι γῆν, οὐκ εἰκὸς ἄπιστον· πολλὰ γάρ ἐστι καὶ ἄλλα ῥεύμα-

ῥεύματα πανταχοῦ καὶ τῶν σφόδρα μεγίστων τε καὶ ἰσχυροτάτων ὑπὸ γῆν ἀφικνούμενα· δῆλον δέ, ἦχος τε γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀκούεται μέγας, οἷον ταράχῳ καὶ ῥοίζῳ πολλῷ φερομένων. ἀλλὰ καί τινες ὑπὲρ αὐτῶν φρέατα ὀρυσσόμενοι, καὶ τὴν ἀπηντηκυῖαν αὖθις πλάκα κάτωθεν ἐπ' ὀλίγον τρώσαντες, ἐφ' ἣν τὸ ῥεῖθρον ἤδη καχλάζον τὴν ἐπὶ τὸ ἄνω φορὰν βιαζόμενον, μόλις* δ' ἂν ἐλήφθησαν ὑπὸ τῶν ἐπὶ τοῖς ἴχνεσι* τῆς φρεωρυχίας ἑστώτων ἀναρπασθέντες· καὶ τὸ ῥεῖθρον ἐφορμήσαν εἰς ὀχετὸν περιεχώρησεν, ὑπ' οὐδεμιᾶς ἀνομβρίας ἔτι περιλυπούμενον, διὰ τὸ τῆς χορήσεως ἀέναον· ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀπόρρητος σοφία οἱονεὶ φλέβας χορηγοὺς τῶν ἀναγκαίων τὰς τῶν ῥείθρων διεκδρομάς, τὰς μὲν ἀφανεῖς, τὰς δὲ περιδήλους εἰργάσατο. Ταύτῃ ἄρα καὶ ὁ προφήτης ἐμελῴδησε Δαυΐδ, αὐτὸς ἐπὶ θαλασσῶν ἐθεμελίωσεν αὐτήν, καὶ ἐπὶ ποταμῶν ἡτοίμασεν αὐτήν. ὡς τὰς μὲν θαλάσσας ταῖς μεγίσταις αὐτοῖς

* μόγις ἀνελκύσθησαν. Niceph. * χείλεσι Nic.

ſunt paſſim, & quidem de maximis & rapidiſſimis, quæ ſub terrâ labuntur: Manifeſtum verò id inde fit, quòd ſonus eorum magnus cum ſtrepitu & fragore multo fluentium auditur: ſed & cùm quidam ſupra eos puteos effodiſſent, ſolumque lapidoſum, quod ſeſe eis infrà obtulerat pertudiſſent, vnda perſtrepēs curſum ſurſum verſus ita molita eſt, vt ægrè ab iis qui ad ſummum putei os ſtabant ſurſum retracti receptique fuerint, & aqua ſubſecuta in riuum euaſerit, qui nullâ pluuiarum penuriâ interciperetur, propter aquæ videlicet abundantis iugitatem. Ineffabilis quippe Dei ſapientia, ceu venas neceſſariorum præbitrices, fluuiorum decurſus, hos quidem occultos, illos verò apertos creauit. Vnde & Dauid * Propheta cecinit: *Ipſe ſuper maria fundauit eũ,* [orbem terrarum] *& ſuper flumina præparauit eum.* Maria ſcilicet maximis alueis

* Pſalmo 24. v. & Pſal. 135.

ſuis theſauri inſtar recondidit, baſimque iis ad continendam tantam aquarum vim & multitudinem quæ in ea feruntur muniuit, fluminibus verò indeſinentem exitum facilibus diſpenſationibus tribuit, & regionibus ſubiectis depreſſiſque ab altioribus locis in inferiora cum impetu cadentis aquæ fluxum præſtitit.

κολπώμασιν οἷα ἀποθησαυρείσας, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῖς κρατυναμένη πρὸς τὸ ἀνέχεσθαι τοσοῦτον ὄγκον καὶ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ φερομένων, τοῖς δὲ ποταμοῖς τὴν διέξοδον ἀπόλυτον τοῖς εὐμηχάνοις αὐτῆς διαθήσεσι δοὺς ἀεὶ τῇ τῶν χωρίων ὑποταγαῖς* τε καὶ ταπεινότησιν ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων ἐπὶ τὰ χθαμαλώτερα τόπον* τῇ ῥοπῇ τοῦ βρίθοντος ὕδατος παρέχων.

*ὑπαγωγαῖς Nic.

*πάνυ

de Paradiſo, & quatuor Paradiſi fluminibus.

10. Ait hic, veriſimilibus vtens, *Paradiſum* κατὰ τὰς ἰσημερίας τῆς ἠοῦς, i. *ad Aequinoctium Orientale* ſitum eſſe. Primum quidem, ex eo, quod manifeſtum ſit, ad meridiem omnia fermè inhabitata eſſe ad exterius mare uſque: quod mare ſol adurit, toto anno ſupra id radios vibrans: eaque linea eſt quæ *Media Zona* dicitur. Ad hæc, & qui nunc *Hyphaſis* fluuius vocatur (quem Scriptura *Phiſon* nominat) & ipſe paradiſum irrigãs, ex Arctois magis Orientis partibus meridiem verſus fluere

10. Οὐ κεῖσθαι τὸν παράδεισον οὗτος εἰκασίαις χρώμενος, λέγει, κατὰ τὰς ἰσημερίας τῆς ἠοῦς, πρῶτον μὲν ἐξ ὧν τὰ πρὸς μεσημβρίαν δῆλά ἐστι πάντα οἰκούμενα, σχεδὸν μέχρι τῆς ἔξω θαλάττης· ἣν θάλατταν ὁ ἥλιος ἤδη ξυμφλέγει καθ' ἔτος ἐπ' αὐτῇ τὰς ἀκτῖνας ἐρείδων· καὶ ἡ διὰ μέσου λεγομένη ζώνη τοῦτ' ἐστιν. ἔτι δὲ καὶ διότι ὁ νῦν Ὕφασις καλούμενος ποταμὸς (ὃν ἡ γραφὴ Φησὼν* ὀνομάζει) καὶ αὐτὸς τὸν παράδεισον ἀναβλύζων ἐκ τῶν ἀρκτώων μᾶλλον τῆς ἀνατολῆς μερῶν, ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν φαίνεται

*φεισὼν Nic.

φαίνεται ῥέων, καὶ εἰς τὸν ταύτῃ ὠκεανὸν τὸ ῥεῖθρον εἰσβαλλόμενος αἰγιαλοῦ τῆς νήσου Ταπροβάνης, οὗ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ εὑρίσκεται τὸ λεγόμενον καρυόφυλλον, εἴτε δὲ καρπὸς εἴτε δὲ καὶ ἄνθος τυγχάνει· καὶ πεπιστεύκασιν οἱ ἐκείνῃ τῶν ἐκ τοῦ παραδείσου τοῦτο δένδρον εἶναι· καὶ γὰρ ἡ παρ' αὐτὸν* γῆ, ἐρημία τέ ἐστι δεινῶς ἅπασα καὶ ἀκαρποτάτη. ἐκ δὲ τοῦ φέρειν τὸν ποταμὸν τὸ ἄνθος, ἐπίδηλον ἂν εἴη ὡς ἐστὶν ὁ ποταμὸς ὑπὸ γῆς ἅπας ῥεῖ, μηδαμῇ καταδυόμενος· οὐ γὰρ ἂν τὸ ἐκεῖθεν φυόμενον ἠδύνατο φέρειν. ἔχει δέ τι καὶ ἄλλο σύμβολον τῆς παρὰ τὸν παράδεισον γενεᾶς ἐπιμιξίας. φασὶ γὰρ ὡς ἐάν τις τύχοι πυρετῷ λαύρῳ* φλεγόμενος εἰς τὸν ποταμὸν βαπτισάμενος παραυτίκα τοῦ νοσήματος ἀπαλλάττεται. ὁ δὲ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, διότι καταδύουσι καὶ πάλιν ἀνίσχουσιν, οὐδὲν ἐκεῖθεν δύναται* κομίζειν ὡς ὁ Ὕφασις, οὐδέ γε ὁ Νεῖλος· καὶ γὰρ καὶ τοῦτον ἐκεῖθεν ῥεῖν ἡ Μωσέως ἐπίπνοια λέγει, Γηὼν

* αὐτὴν Nic.

* λάβρῳ Nic.

* δύνανται Nic.

videtur, & in Oceanum qui ibi est aquas suas condere è regione insulæ Taprobanæ: ubi ad ripas fluminis reperitur id quod *Caryophyllum* vocatur, siue is fructus siue flos est. Et credunt incolæ, hanc arborem esse ex arboribus Paradisi. Nam & terra quę ad id sita est, deserta est omnis valde & infructuosissima. Ex eo verò quod fluuius hic florem fert, manifestum fit, hunc fluuium totum sub terrâ fluere nullatenus absorptum, alioquin enim, exinde (ex Paradiso) natum ferre non posset. Habet verò & aliud terreni in Paradiso commercii argumentum: aiunt enim si quis validæ febri æstuans in flumen illud immergatur, eum statim morbo liberari: Tigris verò & Euphrates, quia subsidunt, rursumque emergunt, nihil exinde deferre possunt vt Hyphasis: uti neque Nilus, nam & hunc exinde fluere diuinus Mosis afflatus ait, *Geon*

Digitized by Google

eum nominās, quem Græci *Aegyptium* vocauerunt: Hic quidem, vt conjicere est, è Paradiso prodiens antequam supra terram habitabilem appareat, demersus, exinde Indicum mare subiens, sed & circulo id circumcursans, ut verosimile est (ecquis enim hominum hæc perscrutetur) subtusq; omnem quæ in medio est terram illatus ad mare Rubrum usque & sub eo fluens, ad alteram eius partem exit, ad montem qui à *Lunâ* denominatur: Vbi iam duos magnos fontes efficere dicitur, à sese inuicem haud parùm distantes, subtúsque violenter absorptos, perq; Æthiopiam immissus Ægyptum fertur, per petras altissimas & cataractas præceps ruens.

de variis Animalibus regionum Orietalium & Meridionaliū, deq; earundem Fructib. & Frugibus: déque Paradisi eximio situ.

11. Ait, regionem omnem, solem Orientem versus & circa meridiem, etsi immodicè calefactam, attamen optima quæque eorum omnium quæ terra mareque educere possunt, ferre: *Cete* enim maxima

αὐτὸν ὀνομάζουσα, ὃν οἱ τῶν Ἑλλήνων Αἴγυπτον ἐκάλουν. Ἔοικε δέ, ὡς ἔστι συμβαλεῖν, ἐξορμώμενος τοῦ παραδείσου, πρὶν ἐπὶ τὸ οἰκούμενον φθάσαι, καταδυόμενος, ἔπειτα τὴν Ἰνδικὴν θάλατταν ὑπελθών, ἔτι καὶ κύκλῳ γε αὐτὴν περιελιχθείς, ὡς εἰκάσαι. (τίς γὰρ ἀνθρώπων ἀκριβώσαιτο τοῦτο) καὶ ὑπὸ πᾶσαν τὴν ἐν μέσῳ γῆν ἐνεχθεὶς μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ταύτην ὑποδραμών, ἐπὶ θάτερον αὐτῆς ἐκδίδοται μέρος, ὑπὸ τὸ σελήνης καλούμενον. ἐν ᾧ δύο πηγὰς λέγεται ποιεῖν μεγάλας, ἀλλήλων οὐκ ὀλίγον διεστηκυίας κἀντεῦθεν βιαίας ἀναρρυβδουμένας,* καὶ διὰ τῆς Αἰθιοπίας ἐνεχθεὶς, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον χωρεῖ, διὰ πετρῶν ὑψηλοτάτων καταρραττόμενος.

*ἀναρροιβδουμένας Nic.

11. Ὅτι φησὶν ἅπαν τὸ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ περὶ τὴν μεσημβρίαν κλίμα, καίτοι πέρα τοῦ μέτρου θαλπόμενον, ὅμως τὰ κράτιστα καὶ μέγιστα φέρειν τῶν ὅσα γῆ καὶ θάλαττα δύναται τρέφειν. τά τε γὰρ Κήτη τὰ ὑπερμεγέθη ταύ-

ταύτῃ ἐνεῖναι τῇ θαλάττῃ· καὶ ἤδη ὤφθη πολλάκις ἐπιπολάσαντα τοῖς τὸν ὠκεανὸν ἐκεῖνον ναυτιλλομένοις. Ἥ τε γῆ τοὺς ἐλέφαντας ἔχει τοὺς μεγίστους καὶ ὑπερφυεστάτους, καὶ δὴ καὶ τοὺς Ταρηεφάντας* λεγομένους. ὧν τὸ μὲν γένος τὰ μὲν ἄλλα πάντα βοῦς ἐστι μέγιστος, τὴν δὲ βύρσαν καὶ τὸ χρῶμα ἐλέφας, καὶ σχεδὸν εἰπεῖν καὶ τὸ μέγεθος. (καὶ γὰρ εἰς Ῥωμαίους κομισθὲν τὸ ζῶον, ἐθεασάμην καὶ τὸ θέαμα γράφω) Ἀλλὰ καὶ δράκοντες ἐν τούτοις εἰσί, πάχος μὲν δοκῶν οὐκ ἐλάττους, τὸ δὲ μῆκος εἰς δεκαπέντε παρατεινόμενοι ὀργίας* καὶ γὰρ καὶ τούτων τὰς δορὰς εἰς Ῥωμαίους ἀποκομισθείσας εἶδον. Ὅ τε μονόκερως τὸ ζῶον παρ' αὐτοῖς ἐστι· τὴν μὲν κεφαλὴν δράκοντος φέρων, κέρας δὲ σκολιὸν αὐτῷ πέφυκεν, οὔτι σφόδρα μέγα· ὁ δὲ ἀνθερεὼν αὐτοῦ*, πώγωνος ὑποπίμπλαται ἅπας. μακρὸς δὲ ὁ τράχηλος εἰς ὕψος ἀνατεινόμενος, ὁλκῷ δράκοντος ἔγγιστα παραπλήσιος, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἐλάφῳ προσέοικε μᾶλλον,

*Ταυρελέφαντας

*ὀργυίας Nic.

*αὐτῷ Nic.

esse in eo Mari, sæpéque iam ludentia visa per Oceanum illum nauigantibus. ¶Habet & terra illa maximos & vastissimos *Elephantas*, sed & *Taurelephantas*, ut vocantur; quod genus quo ad cætera omnia bos maximus est, corio verò coloréque & magnitudine etiam ferme elephas (etenim ad Romanos delatum animal istud vidi ipse, quodque vidi scribo.) ¶Sed & *Dracones* in hisce regionibus sunt, crassitudine quidem tignorum haud minores, longitudine verò ad quindecim orgyas, id est, ulnas, usque procedentes: nam & horum exuuias ad Romanos delatas vidi. ¶*Monoceros* quoque animal apud eos est, caput quidem draconis habens, cornu verò curuum innatum ei haud valde magnum: mentum eius barba totum obsitum est, longáque ceruix in altum protenta syrmati draconis proximè accedens, reliquo quidem corpore ceruo similis magis,

Digitized by Google

at pedibus leoninis est. Et huius quoque imaginem expressam Constãtinopoli videre est. ¶ Sed & *Camelopardalis* regionis illius fœtus est: quæ cætera ceruus est maximus, proceritate verò cameli corpus imitari videtur: nam & collum longissimum supráque reliqui corporis proportionem in altum erectum gestat: sed & pelle uniuersa à summo capite ad imos pedes varietatem pardali maximè simillimam præfert, & pedes anteriores posteriotibus altiores. ¶ Est & apud eos qui *Aegopithecus* vocatur, simiæ genus quoddam; multa quippe simiarum genera sunt: nam & *Arctopitheci* apud eos sunt, & *Leontopitheci* & *Cynocephalus*, aliisque animalium formis simialis species immixta: idq; manifestum est, cùm multi ad nos afferuntur: In his est & qui *Pan* vocatur, qui capite caprinâ facie est & caprino cornu, & ab ilib. deorsum versum pedib. caprinis, ventre verò

σῶν δὲ πόδας λέοντος ἔχει· καὶ ἔστι γε αὐτοῦ τὸ ἐκτύπωμα ὁρᾶν ἐν Κωνσταντίνου πόλει. Καὶ δὴ καὶ ἡ καμηλοπάρδαλις τῆς ἐκείνης θρέμμα χώρας· ἣ τὰ μὲν ἄλλα, ἔλαφος ἐστὶ μεγίστη, καμήλου δὲ τὸ ὕψος ἐνέδωκε τὸ σῶμα μιμεῖσθαι, τὸν μὲν τι αὐχένα μήκιστον, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀναλογίαν τοῦ λοιποῦ σώματος, φέρει εἰς ὕψος ἀνορθούμενον· ἀλλὰ καὶ τὴν δορὰν ἅπασαν ἀπὸ κεφαλῆς ἄκρας ἕως ἐσχάτων ποδῶν παρδάλει μάλιστα τὴν ποικιλίαν προσφερεστάτην ἔχει, καὶ τοὺς ἔμπροσθεν πόδας ὑψηλοτάτους τῶν ὄπισθεν. Παρ' αὐτοῖς δὲ ἐστὶ καὶ ὁ λεγόμενος αἰγοπίθηκος, πίθηκός τις ὤν, μυρία γάρ ἐστι γένη πιθήκων. ἀρκτοπίθηκοι γάρ εἰσιν ἐν αὐτοῖς, καὶ λεοντοπίθηκοι, καὶ κυνοκέφαλος· καὶ ἄλλαις πολλῶν ζώων ἰδέαις τῆς πιθηκείας μορφῆς ἐπιμιγνυμένης· Καὶ δῆλον ταῦτα ἐστὶν, πολλῶν εἰς ἡμᾶς κομιζομένων, οἷος δὴ καὶ ὁ Πᾶν ἐπικληθεὶς ὑπάρχει, ὃς τὴν κεφαλὴν αἰγοπρόσωπος ἐστὶ καὶ αἰγοκέρως, καὶ ἐκ λαγόνων τὰ κάτω αἰγοσκελής, τὴν δὲ κοιλίαν

καὶ τὸ

Digitized by Google

καὶ τὸ στέρνον καὶ τὰς χεῖρας καθαρὸς πίθηκος, ὃν δὴ ὁ τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς Κωνσταντίῳ ἀπέσταλκε. τοῦτο δὲ τὸ ζῶον, ἔζη μὲν φερόμενον ἄχρι τινὸς ἔν τινι πλέγματι διὰ τὸ θηριῶδες εἰργόμενον, ἐπεὶ δὲ ἀπέθανε, ταριχεύσαντες αὐτό τε κομίζοντες, θεάματος παρέχειν ἀσυνήθους εἰκόνα, μέχρι τῆς Κωνσταντίνου διεσώσαντο πόλεως. καί μοι δοκοῦσι τὸ ζῶον τοῦτο Ἕλληνες πάλαι ἰδεῖν, καὶ ἐκπλαγέντες τῷ ξένῳ τῆς θέας, Θεὸν σφίσι νομίσαι, εἰθισμένον αὐτοῖς τὰ παράδοξα θεοποιεῖν· ὥσπερ καὶ τὸν Σάτυρον, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο πίθηκος, ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον, καὶ γοργὸς τὴν κίνησιν, καὶ οὐρὰν ἔχων. Καὶ μὴν καὶ ἡ σφίγξ, γένος ἐστὶ πιθήκων (αὐτὸ γὰρ θεασάμενος γράφω) ἧς τὸ μὲν ἄλλο σῶμα λάσιόν ἐστιν ὡς τοῖς λοιποῖς πιθήκοις, τὸ δὲ στέρνον ἄχρι γε αὐτοῦ τοῦ τραχήλου ἐψίλωται, μαζοὺς δὲ γυναικὸς ἔχει ἐρυθροῦ τινος βραχέος κεγχροειδοῦς ἐπαναστήματος ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ γεγυμνωμένον τοῦ σώματος περιθέοντος, καὶ εἰς πολλήν τινα εὐπρέ-

& pectore & manibus merus ſimia, cuiuſmodi & Indorum Rex Conſtantio miſit: animal verò iſtud delatum vixit quidem aliquamdiu in caueâ quadam ob feritatem incluſum, vbi verò mortuum eſt conditum id geruli, vti perpetuo eius ſpecies ſpectaculo eſſet, Conſtantinopolim deuexerunt: Mihi porrò videntur, Gentiles animal iſtud olim vidiſſe, inſolitoq; territi ſpectaculo, Deum ſibi finxiſſe, prout ſolitum iis inſolita in Deos referre, pariter vt *Satyrum*, qui & ipſe ſimia eſt, facie ruber, velox ad motum, caudatuſque. ¶ Sed & *Sphinx* ſimiæ genus eſt, id quod conſpicatus ſcribo, cuius quidem reliquum corpus hirſutum eſt, vt aliarum ſimiarum, pectus verò ad collum ipſum vſque glabrum eſt, mammas muliebres habet, rubrâ quadam tenuique, quæ milio ſimilis eſt, papulâ totum corpus quà nudatum eſt in orbem percurrente, multumque de-

coris & gratiæ colori qui in medio humano similis est conciliante: facies verò rotunda plusculum est, & in muliebrem formam vergit: Vox autem humanæ similis, nisi quod articulata non est sed præceps, velut cum indignatione quadam & dolore obscurum quiddam sonanti similis, grauior verò magis est incensa. Ferunt autem animal istud vaferrimum esse, neque facilè mansuescere. Hoc animal vt mihi videtur, Thebas olim allatum cum in nonnullos forte eorum qui ad spectaculum conuenerant insiliisset, & vultib. perniciem intulisset, non ferens Oedipus conciuium iniurias, occidit animal, indeque clarum nomen assecutus est. Quem fabula ob virtutem laudibus efferens, alatum animal finxit, eo quod celerimè inuolaret, pectus autem muliebre aptauit corpusque leonis: muliebre quidem ob expositam nuditatem & ad

πτέραι, αἱ δὲ προσφαινόντων τῷ ἐν μέσῳ χρώματι, συναρπαζομένου· τό τε πρόσωπον ἐστρογγύλωται μᾶλλον, καὶ εἰς γυναικείαν ἕλκει μορφήν· ἥ τε φωνὴ ἐπιεικῶς ἀνθρωπεία, πλὴν ὅσον οὐκ εἰς ἄρθρα διῃρημένη, ἀλλά τινι ταχέως, καὶ οἷον μετά τινος ὀργῆς τε καὶ ἀλγηδόνος ἄσημα ὑποφθεγγομένης προσεοικυῖα, βαρυτέρα τε μᾶλλον ἐστὶν ὀξυνομένη· ἄγριόν τέ ἐστι δεινῶς τὸ θηρίον καὶ πανουργότατον, καὶ οὐδὲ ῥᾳδίως τιθασευόμενον. Ταύτης εἰς Θήβας μοι δοκῶ τὰς Βοιωτίας πάλαι κομισθείσης, καί τισιν ἴσως τῶν ἐπὶ θέα συνερρυηκότων ἐφαλλομένης, καὶ τοῖς προσώποις λυμαινομένης, ἄθλον ποιησάμενος ὁ Οἰδίπους τὰς τῶν ἐμφυλίων λώβας, καταφονεύσας τὸ ζῶον, καὶ ὄνομα λαμπρὸν ἐκεῖθεν λαβεῖν· καὶ αὐτὸν ὁ μῦθος εἰς ἀνδρείαν κοσμῶν, ὑπόπτερον μὲν τὸ θηρίον ἀναπλάττει, διὰ τὸ ὀξέως ἐπιπηδᾶν· στέρνον δὲ γυναικὸς ἐφαρμόττει, καὶ τὸ σῶμα λέοντος· γυναικὸς μὲν, διὰ τὸ πρόσχημα τῆς γυμνώσεως καὶ πρὸς τὸ γυ-

τὸ γυναικεῖον εἶδος ὁμοιώσεως·
λέοντος δὲ, διὰ τὸ θηριῶδες, καὶ
ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον τοῖς τέτταρσι
τυγχάνει ποσὶν ἐρειδόμενον, λόγου
δὲ τὸ* θεῖον μετέδωκε τῷ πλά-
σματι, διὰ τὸ τῆς φωνῆς ἀνθρω-
πῶδες· αἰνιγματῶδους* δὲ, διὰ
τὸ ἄσημα φθέγγεσθαι· καὶ θαυ-
μαστὸν οὐδὲν, πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα
συνήθες τοῖς Ἕλλησι παρὰ τὸ μυ-
θῶδες* διαπλάττειν. Καὶ αὐτὴ
δὲ χώρα καὶ ὄνους ἀγρίους μεγίστους
τὰ μεγέθη φέρει, καὶ τὴν χροιὰν
κατὰ τὸ ξενίζον πεποικιλμένους,*
λευκοῦ σφίσι καὶ μέλανος χρώ-
ματος, οὐ κατὰ μικρὸν συμπεποικιλ-
μένους. ἀλλὰ ζῶναί τινές εἰσιν
ἀπὸ τῆς ῥάχεως ἐπὶ τὰς πλευ-
ρὰς καὶ τὴν κοιλίαν καθήκουσαι. καὶ
ἐνταῦθα ἐπισχιζόμεναι, καὶ κατά
τινας περιφερείας ἀλλήλαις ἐν-
επιπλεκόμεναι, θαυμαστήν τινα καὶ
ξένην ἀπεργάζονται πλοκὴν καὶ
ποικιλίαν. Ἀλλά γε δὴ καὶ ὁ
φοῖνιξ τὸ πολυθρύλλητον ὄρνεον
παρ' αὐτοῖς τυγχάνει γινόμενος.
Καὶ μὴν δὴ καὶ τὸν Σιττάκην ἐκεῖθεν ἴσθι* κομιζομένην, ὃ τῶν ὀρνέων ἐστὶ λαλίστατον, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης γλώττης

* τῷ θείῳ Nic.
* αἰνιγματώδεις Nic.
* μυθώδεις Nic.
* πεποικιλμένοις Nic.
* ἴσμεν Nic.

muliebris ſpeciei ſimilitudinem: leonis verò propter feritatem, & quod vt plurimum quatuor pedibus erectum ſtet: Sermonem verò fictio animali tribuit, propter vocem humanæ ſimilem; ænigmaticum autem finxit, eò quod incerta ſonet. Neque mirum id, nam & multa alia Gentilibus mos eſt, in fabulam vertere. ¶ Sed & hæc ipſa regio fert *Aſinos agreſtes* maximos & pelle verſicolores admodum, albo nigróque colore haud parum interſtinctos: Sed & zonæ his quædam ſunt à ſpinâ dorſi ad latera ventremque uſque demiſſæ, indeque diuiſæ, & conuoluulis quibuſdam inter ſe implicatæ mirum quēdam & peregrinū exhibent nexum & varietatem. ¶ Quin & *Phœnix*, famoſa illa auis, apud eos naſcitur: ut & *Pſittacum* inde allatum vidi, quæ auium eſt loquaciſſima & humanæ linguæ

Digitized by Google

imitantiſſima. ¶ Variegatas etiam punctiſq; diſtinctas aues, quas *Garamantas* quidam vocant, nomine ab ipſamet gente, unde huc plurimæ afferuntur, eis indito. Aliaque complurima apertè eximia ibi gignuntur, quorum recenſum pręſens narratio omittit. ¶ Sed & *Aurum* ibi puriſſimum gignitur, terrâ videlicet illâ id ſuppeditâte, auroſis veluti fibris ſponte natis, aliiſque ſuper alias iacentibus, perſpicuamq; ſui productionem præbentibus. ¶ Quin & *Fructus* pulcherrimi maximique, ex quibus celebrata ſunt & Carya. ¶ Sed & omnis Homeritarum plaga, ad Mare Rubrum vſque, bis in anno fructus producit, vnde & regionem hanc *Arabiam felicem* cognominarunt. Et in uniuerſum omnis Oriẽtem verſus terra, multum reliquas in omnibus antecellit. Paradiſus verò cùm optimus & puriſſimus totius Orientis exiſtat, cœlumq; e pulcherrimum & puriſſimum habeat, & illu-

μιμηλικώτατον. Καὶ τοὺς ποικίλους δὲ καὶ καταστίκτους ὄρνιθας, οὓς γαράμαντας ἐπικαλοῦσί τινες, ἀπὸ τοῦ ἔθνους οὗ μάλιστα πλεῖστοι κομίζονται, τὴν ἐπωνυμίαν θέμενοι· καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα διαφανῶς ὑπερφυέστατα φύεται, ὧν τὸ πλῆθος ἡ διήγησις ὑποστέλλεται. Ἀλλὰ καὶ ὁ χρυσὸς ἐνταῦθα γεννᾶται καθαρώτατος, χρυσιτίδων οἱονεὶ τριχῶν αὐτοφυῶν τῆς ἐκείνης γῆς ἀναδιδομένων, καὶ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένων, καὶ ἐπίδηλον αὐτοῦ τὴν γένεσιν παρεχομένων· καὶ καρποὶ δὲ κάλλιστοί τε καὶ μέγιστοι, ὧν γνώριμα καὶ τὰ κάρυα. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς Ὁμηρίταις κλίμα πᾶν μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διὰ* τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀναδίδωσι τοὺς καρπούς· ἐξ οὗ καὶ τὴν χώραν Ἀραβίαν εὐδαίμονα προσηγόρευσαν. Καὶ ὅλως ἡ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἅπασα γῆ, μακρῷ τῆς ἄλλης ἐν πᾶσι διαφέρει. ὁ δὲ παράδεισος ἁπάσης τῆς ἑῴας τὸ κράτιστόν τε καὶ καθαρώτατον ὑπάρχων, καὶ τοὺς ἀέρας ἀκραιφνεστάτους καὶ καλλί-

*δὶς Nic.

στοις

Digitized by Google

τοῖς ἔχων, καὶ τοῖς διαφανεστάτοις ὕδασι καταρδόμενος, δῆλον ὡς ἀπαραβλήτῳ ὑπεροχῇ τῆς ὑφ' ἡλίῳ πάσης ἐν πᾶσι τὸ κρεῖττον φέρει, τῆς ἔξωθεν θαλάσσης καὶ ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον αὐτῷ περικλυζομένης.*

*περικλυζομένης. Nic.

A. D. 346.

12. Ὅτι φησὶν Ἀθανάσιος πρὸς τὸν ἑσπέριον ἀφικόμενος βασιλέα, καὶ δώρων τοὺς αὐτῷ παραδυναστεύοντας ὑπαγαγὼν ἀφθονίᾳ, μάλιστα δὲ Εὐστάθιον, ὃς Κόμης ἦν τῶν λεγομένων πριβάτων, καὶ τῷ βασιλεῖ πιθανώτατος, ἐπιστολὴν πρὸς Κωνστάντιον κομίζεται, λέγουσαν ὧδε· Ἀθανάσιος ἥκει ὡς ἡμᾶς, ἑαυτῷ προσῆκον* τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀλεξανδρείας ἀποδεικνύς· τυγχανέτω τοίνυν διὰ σοῦ ταύτης· ἐπεὶ τοῖς ἐμοῖς γε αὐτὴν ἀνακτήσηται* ὅπλοις. δεξάμενον δὲ τὴν ἐπιστολὴν τὸν Κωνστάντιον, καὶ τοὺς ἐπισκόπους ἐπὶ κοινωνίᾳ βουλῆς συγκαλέσαντα γνώμην παρ' αὐτῶν λαβεῖν, ἄμεινον εἶναι μὴ πόλεμον ἀναρρῆξαι τῷ ἀδελφῷ, ἢ τῆς Ἀθανασίου βαρύτητος τὴν Ἀλεξανδρέων ἀπαλλάξαι.

A. D. 348.

*προσήκειν Nic.

*ἀνακτήσεται Niceph.

ſtriſſimis aquis irrigetur, manifeſtum inde quàm incredibili faſtigio præ omni terrâ quæ ſub Sole eſt, in omnibus primas ferat, exteriore Mari ad Solem orientem eum claudente.

12. Ait, Athanaſium, cùm ad Occidentis Imperatorem veniſſet, & munerũ multitudine eos qui apud eum valebant ſubegiſſet, maximè verò Euſtathium, qui Comes erat rerum priuatarum, ut loquũtur, & apud Imperatorem familiariſſimus, epiſtolam ad Conſtantium retuliſſe, in hæc verba: *Athanaſius ad nos venit, qui Epiſcopatum Alexandrinum ad ſe pertinere probauit: quapropter compos eius per te fiat, alioquin meis eum adipiſcetur armis:* Conſtantium verò acceptâ epiſtolâ, & Epiſcopis in conſilium adhibitis, ſententiam iſtam ab eis accepiſſe; *Satius eſſe, bellum fratri non indicere, quàm Athanaſij moleſtiâ Alexandriam liberare.*

de Athanaſij apud Conſtantium Imp. gratia, deque eius per eum reſtitutione, geſtiſq; in reditu, in Paleſtina nominatim.

Digitized by Google

Quare & permiſiſſe ei ut Epiſcopatum repeteret, Georgio cum Epiſtolâ ad ſua remiſſo. Hunc verò in patriam ſuam Cappadociã reuerſum ſua ibi adcuraſſe. ¶ Athanaſius autem maiore iam animo per ciuitates trãſiens Epiſcopos ad quos acceſſit, ad *ὁμοούσιον*, neue alios admitterent, pertraxit. *Aetium* inde Paleſtinæ Epiſcopum adulterij accuſatum, volentemque ſuâ ad Athanaſium defectione dedecus tegere, ut maximè ad eius ſententiam ſpemque accedere viſus fuiſſet, acerbiſſimam tamen pœnam turpitudinis conuictum luiſſe, cruribuſque fractis ita vitâ priuatum. ¶ Sed & *Maximum* Hieroſolymorum Epiſcopum ad Athanaſij ſententiam acceſſiſſe, quamuis hic Maximiani perſecutione martyr extitiſſet, alterumque oculum ob pietatem effoſſum ferret. Quin & multos alios paulatim

διὸ καὶ ἐνιέναι αὐτῷ τὴν ἐπισκοπὴν ἀναλαβεῖν, καὶ τὸν Γεώργιον μετ᾽ ἐπιστολῆς εἰς ἑαυτὸν μεταπέμψασθαι. ἀλλ᾽ ὁ μὲν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα τὴν Καππαδοκίαν ἀφίκετο· κἀκεῖ διῆγε τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν ἐπισκοπούμενος. Ὁ δὲ Ἀθανάσιος μετὰ μείζονος ἤδη φρονήματος διιὼν τὰς πόλεις καθ᾽ οὓς γίνοιτο τῶν ἐπισκόπων λόγοις αὐτοὺς ἐξεκαλεῖτο πρὸς τὸ ὁμοούσιον· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους μὴ προσδέχεσθαι. Αέτιον δὲ τὸν ἔφορον τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ πορνείᾳ καταγνωσθέντα, καὶ βουληθέντα τῇ πρὸς Ἀθανάσιον ἐπιχωρήσει τὸ αἶσχος ἐπικαλύψασθαι, πρὸς τὴν ἐκείνου δόξαν αὐτομαλῆσαι δόξαι δοκεῖν, ὅμως ὀξύτατα τὴν δίκην τοῦ αἰδοίου διασαπέντος καὶ σκώληκας βρύσαντα, καὶ οὕτω τοῦ ζῆν ἐλαθέντα. Ἀλλὰ καὶ Μάξιμον τὸν Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπον, πρὸς τὴν Ἀθανασίου δόξαν ἀποκλῖναι· καίπερ ὁ κατὰ Μαξιμιανὸν διωγμὸν μάρτυρα τοῦτον ἐδείκνυ, καὶ τὸν ἕτερον τῶν ὀφθαλμῶν, ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας φέροντα διορωρυγμένον. καὶ πολλοὺς ἄλλους κατὰ μικρὸν

A.D. 348.

Εἰς τὴν

εἰς τὴν ἑαυτοῦ δόξαν τὸν Ἀθανάσιον ἐπισπάσασθαι.

A.D. 348.

13. Ὅτι φησὶ τὸν Ἀντιοχείας Φλαβιανὸν, πλῆθος μοναχῶν συναγείραντα, πρῶτον ἀναβοῆσαι, δόξα πατρὶ ΚΑΙ' υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι· τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ, τοὺς μὲν δόξα πατρὶ ΔΙ' υἱοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι λέγειν, καὶ ταύτην μᾶλλον τὴν ἐκφώνησιν ἐπιπολάζειν, τοὺς δὲ δόξα πατρὶ καὶ * υἱῷ τῷ ἁγίῳ πνεύματι.

* EN

14. Ὅτι φησὶ εἰ καὶ διεφέροντο κατὰ τὰς δόξας τοῖς τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύουσιν οἱ τοῦ Ἀρείου, ὅμως καὶ εὐχῶν καὶ ὕμνων καὶ βουλευμάτων, καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἁπάντων, πλὴν τῆς μυστικῆς ἐκοινώνουν θυσίας· ἐπιγενομένου δὲ τοῦ Ἀετίου, καὶ τῆς ἐν τούτοις διαστάσεως ἄρξαντος, τὴν ὁμόδοξον συναγωγὴν, πάντας δεσμοὺς τῆς φιλίας καὶ συνηθείας, οἷς τοῖς ἑτεροδόξοις συνήπτοντο, διαρρήξαντας *, εἰς ἀντίπαλον τούτοις μάλιστα παρασκευάσαι καταστῆσαι * μοῖραν.

* διαρρήξαντα
* καταστῆναι Nic.

Athanaſium ſuam in ſententiam pertraxiſſe.

13. Ait, Flauianum Antiochię monachorum multitudine collecta primum acclamaſſe: *Gloria Patri Et Filio & Spiritui Sancto*: Ex iis enim qui ante eum fuerunt, hos quidem acclamaſſe. *Gloria Patri PER Filium in Spiritu Sancto* (& hãc maximè acclamationem ſeſe laudare) alios verò, *Gloria Patri IN Filio & Spiritu Sancto.*

de Δοξολογία variiſque eius formulis Antiochiæ.

14. Ait, etſi Ariani ſententiis differrent ab his qui ὁμοούσιον prædicabant, attamen & precibus & hymnis & conſultationibus, aliiſq; fermè omnibus, præterquã myſtico ſacrificio, cum his cõmunicaſſe. Atenim ubi Aëtius exortus eſt, & diſſenſio quoq; circa hæc incœpit in una fide conſentientem conuentum [i. Homoouſiaſtas] ruptis omnibus quibuſcum aliter ſentientibus [antea] coniungebantur, amicitiæ & conſuetudinis vinculis, hiſce maximè materiam prębuiſſe aduerſam partẽ conſtituendi.

de Arianorum totali receſſu ab homoouſiaſtis.

Digitized by Google

de Aëtij vita.

15. Ait, *Aëtio* patriam fuiſſe Cœlen Syriam: Patris verò, qui ex eorum numero fuit, quibus militia infeliciter ceſſit, quique vitam in hoc genere vitæ amiſit, facultates Rectorem eius prouinciæ fiſco addixiſſe: Iuuenem autem Aëtium exiſtentem in extremam vna cum matre egeſtatem prolapſum, ideoque aurificem factum, ut alicunde tum ipſe tum mater eius viuerent. Cùm verò hâc arte ſatis uſus fuiſſet, ob naturæ vim ad ingenij diſciplinas conuerſum, Paulinum quidem primum audiuiſſe, qui ex Ephoriâ Tyri ad Antiochenam tranſlatus fuerat. Matre verò extinctâ, propter quam fermè artem variis figuris aurum figurantem tractauerat, Aëtium exinde totum ad diſciplinarum ſpeculationem traductum, ſtatimque ſermonum uſu & commercio pleriſque præualere viſum, & exinde inuidiam aliquantum concitatam, ſed quandiu Paulinus

15. Ὅτι πατρὶς Ἀετίῳ, ἡ ἐν κοίλῃ γέγονε Συρία. τοῦ δὲ πατρὸς αὐτοῦ τῶν ἐν στρατείᾳ δυσπραγέστερον ἀνεστραμμένων, καὶ τὸν βίον ἐν τούτοις ἀπολιπόντος, τὴν μὲν οὐσίαν τὸν τηνικάδε ἄρχοντά φησι δημοσιεῦσαι· νέον δὲ τὸν Ἀέτιον ὄντα εἰς ἔσχατον σὺν τῇ μητρὶ πενίας ἐάσαι,* καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸ χρυσοχοεῖν ὁρμῆσαι, ὡς ἂν ἀμόθεν γέπως* αὐτός τε καὶ ἡ γεννησαμένη διαβιῷεν· ἀποχρῶντος* τῇ τέχνῃ κεχρημένον, διὰ ῥώμην φύσεως ἐπὶ τὰς λογικὰς ἐπιστραφῆναι μαθήσεις· καὶ Παυλίνου μὲν ἀκροάσασθαι πρότερον, ὃς ἐκ τῆς ἐφορβίας Τύρου, εἰς τὴν τῆς Ἀντιοχείας κατέστη. τῆς δὲ μητρὸς τὸν βίον λιπούσης, δι' ἣν μᾶλλον ἐστὶν ἡ ποικίλαις ἰδέαις τὸν χρυσὸν ἐπιμορφοῦσα τέχνη μετεχειρίζετο παρὰ Ἀετίῳ, ἐκεῖθεν αὐτὸν ὅλον εἰς τὴν τῶν λογικῶν μαθημάτων μεταπάξασθαι θεωρίαν, καὶ θᾶττον ἐπὶ λόγων ἅμιλλαν, τῶν πλειόνων ὁρᾶσθαι κρατοῦντα, καὶ φθόνον ἐκ τούτου μικρὸν ἀνάπτειν· ἀλλὰ μέχρι μὲν ὁ Παυλῖ-

* ἐλάσαι ut Nic. ἐλάσοντα.
* ἀμωσγέπως Nic.
* ἀποχρῶντος δὲ Nic.
* ἐφορείας Nic.

Digitized by Google

ὁ Παυλῖνος, τὴν ἰσχὺν ὁ φθόνος περιῄρητο· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος μετὰ μῆνας ἓξ ἀπεβίω, ἀντ᾽ αὐτοῦ δὲ Εὐλάλιος τὸν θρόνον εἶχεν, εἰς τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐπανήκων ὁ φθόνος, κινεῖ τὸν Εὐλάλιον τῆς Ἀντιοχείας τὸν Ἀέτιον ἀπελάσαι· ὁ δὲ εἰς τὴν τῆς Κιλικίας Ἀναβαρζὸν* ἀφικόμενος, τῇ τέχνῃ πάλιν πρὸς τὸ ζῆν ἀπεχρῆτο, οὐδὲ τοῖς* ἐν λόγοις ἀφιστάμενον πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμίλλα.* Γραμματικοῦ δέ τινος τὴν φύσιν αὐτοῦ ἀγαμένου, καὶ μεταδοῦναι τῆς τέχνης ὡρμημένου, ὁ Ἀέτιος παρ᾽ αὐτῷ εἰσοικισθεὶς ἐθήτευεν, τὰς οἰκετικὰς αὐτῷ τελῶν λειτουργίας· καὶ ὁ μὲν τὴν γραμματικὴν προθύμως αὐτὸν ἐδίδαξεν· ὁ δὲ τοῦ διδασκάλου δημοσίᾳ ποτὲ καταστὰς εἰς ἔλεγχον ὅτι μὴ τῶν θείων λογίων ὀρθὴν ἐποιεῖτο τὴν διήγησιν, καὶ πολλὴν αὐτῷ τὴν ἐπ᾽ ἀμαθίας τούτων αἰσχύνην καταχεάμενος, ἀντιμισθίαν εὗρε τὴν ἀποκήρυξιν τῆς εὐεργετούσης αὐτὸν οἰκίας· ἐκεῖθεν δὲ ἐλασθεὶς πρὸς Ἀθανάσιον

* Ἀναζαρβὸν & apud Niceph. Similis inversio apud Zonarã, in Niceph. Phoca.
* τῆς, quomodo Niceph. ubi τῆς περὶ λόγους ἁμίλλης ἀφεκτικῶς.
* ἁμίλλας

vixit, inuidiam vim suam non exeruisse: ubi verò is post sex menses obiit, eiusque loco Eulalius sedem obtinuit, inuidiam ad vim suam regressã, mouisse Eulalium Antiochiæ, ut Aëtium expelleret: hic verò Anazarbum Ciliciæ abiẽs, artem rursum repetiit ad vitam sustentandam, at non & ideo sermonum usu & commercio ad eos qui ad ipsum accederent abstinuit. Cùm verò Grammaticus quidam indolem eius admiratus, artem ei suam traditurum sese obtulisset, Aëtius apud eum diuertens, mercede ei seruiit domesticas ei operas præstans: ille verò libenter eum Grammaticam docuit: At iste, cùm publicum aliquandò Magistrum coarguisset, quod diuinorum sermonum haud rectam narrationem fecisset, multoque pudore eum ob hanc inscitiam perfudisset, pretij loco retulit expulsionem è domo beneficâ. Indo verò pulsus Athanasio

Digitized by Google

adhæsit, qui unus è Luciani martyris familiaribus, Anazarbi autem Episcopus erat: apud quem cùm Euangelistas legisset, & in singulis institisset, Tarsum ad Antonium perrexit, qui & ipse è Luciani familiaribus erat, à quo Apostoli Epistolas edoctus, aliquammultum tēporis ei conuixit presbyteri munus implēti: vbi verò Antonius Ephorus factus est, neq; amplius vacare potuit doctrinę Aëtiū instruenti, Antiochiam rursùm Aëtius rediit, Leontiumque ibi audiuit, erat verò Leontius tùm presbyter, & ipse Luciani discipulus, qui ipsi Prophetas explicauit, ac potissimùm Ezechielem: Sed & inde rursùm eum inuidia, vt Philostorgius nugatur, sed ut verum quis dicat linguæ intemperantia & doctrinæ impietas expulit. Inde igitur Ciliciam profectus est, & Borborianorum sermonibus ipse ob propriam opi-

συγγίνεται, ὃς τῶν μὲν Λουκιανοῦ τοῦ μάρτυρος ὁμιλητῶν εἷς ἐγεγόνει, τῆς δὲ Ἀναζαρβῶν ἐπεσκόπει, παρ' ᾧ τὰ εὐαγγέλια ἀναγνούς, καὶ τοῖς καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπιστήσας, ἐπὶ τὴν Ταρσὸν παρὰ Ἀντώνιον ἀφικνεῖται, τῶν Λουκιανοῦ δὲ καὶ οὗτος ἦν γνωρίμων, ὑφ' οὗ τὰς τοῦ ἀποστόλου ἀναδιδαχθεὶς ἐπιστολάς, ἱκανὸν αὐτῷ συνδιέτριψε χρόνον, τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τάξιν πληροῦντι· ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀντώνιος ἔφορος ἐγεγόνει, καὶ οὐχ οἷός τε ἦν ἐνασχολεῖσθαι τῇ σοφιζούσῃ τὸν Ἀέτιον διδασκαλίᾳ, εἰς τὴν Ἀντιόχου πάλιν ὁ Ἀέτιος ἐπάνεισιν· ἀκροασάμενος Λεοντίου, πρεσβύτερος δὲ ἦν ὁ Λεόντιος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ αὐτὸς τῶν μαθητῶν Λουκιανοῦ χρηματίσας. ὃς αὐτῷ καὶ τοὺς προφήτας ἐξηγήσατο, καὶ μάλιστα τὸν Ἰεζεκιήλ· ἀλλὰ κἀκεῖθεν αὐτὸν ὁ φθόνος αὖθις, ὡς Φιλοστόργιος ληρεῖ, ὡς ἄν τις ἀληθὲς εἴποι, τῆς γλώσσης ἡ ἀκρασία, καὶ τὸ τοῦ φρονήματος δυσσεβὲς ἀπελαύνει. ἐκεῖθεν οὖν τῆς Κιλικίας καταλαμβάνει, καὶ τισι* τῶν Βορβοριανῶν λόγοις αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἰδίας δόξης *τοῖς

συμπλα-

συμπλακεὶς, εἰς ἐσχάτην κατέστησεν ἧτταν· ἐφ᾽ ᾧ ἀθυμία τε αὐτὸν κατεῖχε, καὶ τὸ ζῆν οὐκ αἱρετὸν ἡγεῖτο, ὁρῶν τὸ ψεῦδος τῆς ἀληθείας ἐπικρατέστερον. οὕτω δὲ τῷ Ἀετίῳ διακειμένῳ ὀπτασία τις, ὡς οὗτος τερατολογεῖ, ἐφίσταται λύουσα τὴν ἀθυμίαν, συμβόλοις παρεχομένη τὸ ἀκαταγώνιστον τῆς ἤδη παρεχομένης αὐτοῦ σοφίας· κἀκεῖθεν περιγεγονέναι τῷ Ἀετίῳ, ὥστε μηδενὸς ἐν συμπλοκαῖς ἡττᾶσθαι λόγων. Μετ᾽ οὐ πολὺ γοῦν Ἀφθόνιός τις τῆς Μανιχαίων λιασείας* προεστὼς καὶ μεγάλην παρὰ πολλοῖς ἐπὶ σοφίᾳ καὶ δεινότητι λόγων φέρων τὴν δόξαν, ἐν τῇ κατ᾽ Αἴγυπτον αὐτῷ Ἀλεξανδρείᾳ συμπλέκεται· καὶ γὰρ ἧκε πρὸς αὐτὸν ἐξ Ἀντιοχείας ὁ Ἀέτιος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ φήμης ἑλκόμενος· ὡς δὲ εἰς ἅμιλλαν ἀλλήλοις κατέστησαν, οὐδὲ πολλοῖς καταναλωθείσης διαλέξεως, εἰς ἀφωνίαν συνελάσας ὁ Ἀέτιος τὸν Ἀφθόνιον, ἐκ μεγάλης δόξης εἰς μεγάλην αἰσχύνην κατένεγκε. διὸ καὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ βαρυ-

* λύσσας

nionem implicitus, in extremum incidit morbum: Vnde & animi defectio eum subiit, & vitam sibi non conducere duxit, videns mendacium veritate præualere: Ita verò Aëtio disposito visio quædam, ut hic prodigiosè narrat, ei oblata fuit soluens animi defectionem, symbolisque præbens inuictam præbitæ ipsi iam sapientiæ vim: & exinde Aëtio accidit ut in nullis congressib. sermone vinceretur. Non post multum igitur tempus Aphtonius quidam Manichæorum furori præpositus, magnamque apud multos sapientiæ & eloquentiæ gloriam adeptus, apud Alexandriam Ægypti cum eo congressus est (etenim Aëtius famâ ipsius allectus ad eum Antiochiâ profectus fuerat) ut verò ad mutuum congressum ventum est, haud multis sermonibus habitis, Aëtius Aphtonium ad silentium redactum è magna gloriâ in magnum dedecus coniecit: ac proptereà ob inexpectatam

de se victoriam grauiter affectus grauem quoq; morbum contraxit, morbumque mors insecuta est, corpore ne ultra septem quidem dies ex vulnere sufficiente: Aëtius autem ubique pergebat, sermonibus aduersarios validè dejiciens, pulchrámque victoriam reportans. Tunc quoque Medicinam attigit, ut ita non animorum modò sed & corporū morbos curare posset: Sopolis autem huius disciplinę magister ei fuit, vir in hâc scientiâ nulli secundus. Excellens verò in medicina Aëtius, gratuitam egentibus operam præstitit: si quando verò necessariis egeret, apud aliquem eiusdem professionis noctu agens, ne interdiu à seriis magis abduceretur, quantum auro artificiosiores egebant manus, id operæ facilè emererēt, ab eiusdem professionis aliquo mercedem referebat, atque ita vitæ suæ consulebat. Hæc verò illis Constantii temporibus accidêre, quibus

θυμώσας τῆς ἥττης, νόσον τε ἐπεσπάσατο χαλεπὴν, καὶ τῇ νόσῳ πέρας ὁ θάνατος ἦν, οὐδὲ περαιτέρω τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν διαρκέσαντος σώματος ἀπὸ τῆς πληγῆς. Ἀέτιος δὲ διὰ πάντων ἐχώρει, τοῖς λόγοις τοὺς ἀντιπάλους κατὰ κράτος βιάζων καὶ τὴν νίκην λαμπρὰν ἀναδούμενος. Τότε δὲ καὶ τῆς ἰατρικῆς ἐξήπτετο, ὡς ἂν μὴ μόνον ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ σωμάτων ἔχοι τὰς νόσους ἰᾶσθαι. Σώπολις δ' ἦν αὐτῷ τοῦ μαθήματος ὁ διδάσκαλος, ἀνὴρ ἐν τῇ τέχνῃ μηδενὸς ἔχων τὰ δεύτερα. ἀριστεύων δὲ ἐν ἰατρικῇ ὁ Ἀέτιος, ἄμισθον παρεῖχε τοῖς δεομένοις τὴν θεραπείαν. Εἰ δέ ποτε ἐδέησεν αὐτῷ τῶν ἀναγκαίων, παρά τινι τῶν ὁμοτέχνων νύκτωρ φοιτῶν, ἵνα μὴ δι' ἡμέρας ἀπάγοιτο τῶν σπουδαιοτέρων, ὅσων τοῦ χρυσίου τεχνικωτέρας ἐδεῖτο χειρὸς, τούτου δὲ ἄρα ἐξεργαζόμενος θᾶττον, παρὰ τοῦ ὁμοτέχνου τὸν μισθὸν ἐκομίζετο, καὶ τὸν ἑαυτοῦ βίον συνεῖχε. Ταῦτα δὲ κατ' ἐκείνους καιροὺς τοῦ Κωνσταντίου ἦν, καθ' οὓς καὶ ὁ Θεό- A.D. 348.

ὁ Θεόφιλος ἐκ τῶν Ἰνδῶν ἐπιδημήσας διῆγεν ἐν Ἀντιοχείᾳ.

16. Ὅτι Αέτιός φησι τοὺς περὶ Βασίλειον τὸν Ἀγκύρας, καὶ Εὐστάθιον τὸν Σεβαστείας εἰς σύνοδον περὶ τοῦ ὁμοουσίου λόγοις καταστάς, καὶ πάντων ἀνθρώπων αὐτοὺς διελέγξας ἀφωνοτάτους (ὡς οὗτος τερατολογεῖ) εἰς μῖσος αὐτοῖς ἄσπονδον καταστῆναι.

A.D. 348. 17. Ὅτι Λεόντιός φησιν ὃν ὁ ἔμπροσθεν λόγος πρεσβύτερόν τε καὶ διδάσκαλον Ἀετίου ὑπέδειξεν, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας καταστάς, εἰς διακονίαν τὸν μαθητὴν προχειρίζεται. καὶ διδάσκειν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτρέπει δόγματα. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ τῆς διακονίας ἔργον ὑπεστάλη, διδάσκειν δὲ ἀνεδέξατο· χρόνον δὲ διατείνας, ὅσον ἐνόμιζεν αὐτῷ εἰς τὴν τῶν θείων μαθημάτων διαρκέσειν παράδοσιν, ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὖθις παραγίνεται. ἤδη γὰρ ἐν αὐτῇ ὁ Ἀθανάσιος πολὺς ἦν ἐπὶ τοῦ ὁμοουσίου ῥέων, καὶ ἔχρῃζεν εἶναι τὸν ἀντιπνέοντα.

Theophilus quoq; ab Indis reuersus Antiochiæ agebat.

16. Ait, Aëtium cùm in congressum venisset super ὁμοουσίῳ cum his qui cum Basilio Ancyræ, & Eustathio Sebastiæ sentiebant, omniúmq; hominum mutissimos eos reddidisset (sicut hic prodigiose mentitur) in implacabile apud eos odium venisse. *de Aëtij congressu cum Basilio Ancyræ & Eustathio Sebastiæ.*

17. Ait, *Leontium* (quem superior sermo presbyterum Aëtiique magistrum fuisse ostendit) Antiochiæ Episcopum ordinatum, discipulum ad Diaconatum promouisse, eique vt Ecclesiæ dogmata in Ecclesia doceret mandasse. Hunc verò Diaconatum equidem suscipere veritum, docendi tamen munus admisisse. ¶ Vbi verò per tempus aliquod ibi mansisset, quātum sibi sufficere iudicasset ad diuinarū disciplinarum traditionem, Alexandriam rursum profectū: iam enim in ea Athanasius multus erat in ὁμοουσίῳ diffluens, aliquémque esse oportebat qui contrà flaret. *de Leontio facto Ep. Antiocheno & Aëtio ab eo Diacono ordinato.*

Digitized by Google

A.D. 349.

de Flauiano & Paulino à Leontio Ep. Antiocheno depositis.

18. Ait, Flauianum & Paulinum (qui & postea Antiochiæ sedem adepti sunt) hos, inquam, à prædicto Leontio, velut secum in doctrina non consentientes, deiectos (hi verò Eustathium sequebantur, qui in exilium missus fuerat) quique nihil prorsus de sacris Antiochiæ curis, imò de vniuersa pietate temporibus illis adulterari sustinuit.

18. Ὅτι φησὶ Φλαβιανὸν καὶ Παυλῖνον (οἳ καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Ἀντιοχείας θρόνον ἔσχον διαδεξάμενοι) τούτους τὸν εἰρημένον Λεόντιον ἅτε δὴ μὴ ὁμοδοξοῦντας καθελεῖν (οὗτοι δὲ ἦσαν Εὐσταθίῳ συναχθεσθήσαντες, τὴν μεθόριον ἀπαγομένῳ) ὃς τῶν ἱερῶν τῆς Ἀντιοχείας φροντίδων, μᾶλλον δὲ τῆς ὅλης εὐσεβείας οὐδὲν ἠνέσχετο τοῖς καιροῖς συγκαπηλεύεσθαι.

de Episcopatu Aëtio delato à Secundo eoque recusato.

19. Ait, cùm Secundus & Serra ad Episcopatum Aëtium delegissent, eum recusasse, dicentem, *Haud ritè eos consecratos, propterea quod immixti fuerant* ὁμουσίου *cultores.*

19. Ὅτι Σεκούνδου καὶ Σέρρα εἰς ἐπισκοπὴν τὸν Ἀέτιον προχειριζομένων, αὐτὸς φησὶν οὐκ ἠνέσχετο, μὴ καθαρῶς αὐτοὺς ἱερᾶσθαι, διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῶν τὸ ὁμοούσιον θρησκευόντων ἀποφαινόμενος.

de Eunomij cum Aëtio sociatione.

20. Ait, quod Eunomius, ad famam sapientiæ Aëtij, Antiochiam è Cappadociâ profectus, Secundo sese applicuerit: is verò illum Aëtio Alexandriæ tum agenti conciliauerit: sicque ambo iuncti fuerint, hic quidem docens, ille verò simul sese sacris disciplinis exercens.

20. Ὅτι φησὶ Εὐνόμιος κατὰ πύστιν τῆς Ἀετίου σοφίας εἰς Ἀντιόχειαν ἐκ Καππαδοκίας ἀφικόμενος τῷ Σεκούνδῳ συνέμιξεν· ὁ δὲ αὐτὸν ἐν Ἀνδρείας* τότε τῷ Ἀετίῳ διατελοῦντι συνέστησε καὶ συνῆσαν ἄμφω, ὁ μὲν διδάσκων, ὁ δὲ τοῖς ἱεροῖς μαθήμασι συνασκούμενος.

*Ἀλεξανδρείᾳ Nic.

21. Ὅτι

Digitized by Google

A.D. 349.

21. Ὅτι Εὐνομίου, φησὶν, ὁ δυσσεβὴς οὐκ αἰσχυνόμενος ἐγκώμιον ἀνατάξασθαι.

A.D. 350.

22. Ὅτι φησὶ τὸν Κώνσταντα διὰ τὴν ὑπὲρ Ἀθανασίου σπουδὴν ὑπὸ τυραννίδι τῇ Μαγνεντίου τὴν ζωὴν καταστρέψασθαι. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν Κωνσταντίου κατὰ τὴν Ἔδεσαν τῆς Μεσοποταμίας διατρίβοντος (τοῦτο γὰρ ὁ Περσικὸς ἀπαιτεῖ πόλεμος) ἡ πρεσβυτάτη τούτων ἀδελφὴ Κωνσταντίνα (Ἀνναβαλιανοῦ δὲ ἦν κεχηρευμένη γυνή) δείσασα μὴ φθάσῃ ὁ τυραννήσας Μαγνέντιος τὸ πᾶν τῶν ἀναρτήσασθαι κράτος, Οὐετρανίωνά τινα τῶν στρατηγούντων ἕνα καθίστησι Καίσαρα. Ἐδόκει δὲ δύνασθαι τὴν πρᾶξιν, διότι ζῶν ὁ κοινὸς αὐτῶν πατὴρ διαδήματί τε αὐτὴν ἐταινίωσε, καὶ Αὐγοῦσταν ἐπωνόμασεν. ὁ δὲ Κωνστάντιος ταῦτα μαθὼν παραυτίκα μὲν Οὐετρανίωνι τὸ διάδημα πέμπει συνεπικυρῶν αὐτῷ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἔπειτα δὲ πρὸς ἑσπέραν κατὰ Μαγνεντίου στρατευόμενος, καὶ συμμῖξαι

21. Ait impius hic citra pudorem, sese Eunomij encomium literis mandasse. *de Eunomij laudibus.*

22. Ait, *Constantem* ob studium erga Athanasium, per *Magnentij* Tyrannidem vitâ priuatum: Mortuo verò ipso, moranteque Constantio Edesæ Mesopotamiæ (id enim bellum Persicum exigebat) natu maximam horum sororem Constantinam, Annibaliani verò ea vidua erat, veritam, ne Magnentius Tyrannus Imperium omnium sibi vindicare festinaret, *Veteranionem* quendam è Ducib. unum, Cæsarem fecisse. Visa autem sibi id facere posse, quod communis eorum parens superstes diademate eam ornasset, Augustamque nuncupasset. Constantius verò cùm hæc didicisset, ilicò quidem Veteranioni diadema misit, tributâ ei Imperatoria dignitate: Verùm postea cùm in Occidente aduersus Magnentium mouisset, & amicè

de Constantis Imp. cæde per Magnentiũ, deq; Veteranione altero Tyranno.

Digitized by Google

Veteranioni iungi vellet, ubi ille rebellionis suspicionem præbuit, Veteranionem cepit & Imperatoria veste exuit; nihil tamen mali ei intulit, imò & ad mensæ communionem eo adhibito, Prusam Bithyniç eum amandauit, destinatis ei præclaris & magnificis annonis, prouidens vti nullo egeret, quo priuata hominis vita bene transigi potest.

φιλίως τῷ Οὐετερανίωνι βουληθεὶς, ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνος παρῆχεν ὑποψίαν ἐπαναστάσεως, χειροῦται μὲν τὸν Οὐετερανίωνα καὶ τῆς βασιλικῆς ἀποδύει στολῆς, μηδὲν δὲ κακὸν ἐργασάμενος αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τραπέζης αὐτῷ κοινωνήσας, εἰς Προῦσαν τῆς Βιθυνίας ἐκπέμπει, λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἀφορίσας αὐτῷ τὰς χορηγίας μηδενὸς ὑστερῆσθαι, ὧν ἀνθρώπου βίος ὡς ἐν ἰδιώταις εὐδαιμονεῖ προνοησάμενος.

de Nisibi à Persis frustra obsessa: deq; Iacobo Nisibeno Episc.

23. Scribit, Saporem Persarum Regem expeditionem aduersus Nisibin mouisse, frustraq; obsidionem eius tentasse, præterque opinionem pudefactum repedasse, Iacobo ciuitatis Episcopo quid facto opus esset edocente, & supplicationibus apud Deum exsuperantissimè urbem obsidione soluente.

23. Ὅτι Σαπώρην τὸν βασιλέα Περσῶν ἀναγράφει, στρατεῦσαι κατὰ τῆς Νισίβιδος, καὶ εἰς πολιορκίαν αὐτοὺς καταστῆσαι· ἄπρακτον δὲ καὶ παρὰ δόξαν καταισχυμμένον ὑποστρέψαι, Ἰακώβου τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου τό τε πρακτέον τοῖς πολίταις εἰσηγουμένου καὶ τῇ πρὸς Θεὸν παῤῥησίᾳ, κατὰ τὸ ἀνυπέρβλητον τῆς πόλεως ὑπερμαχεσαμένου. A.D. 350.

de Alpibus, Succiis & Iuliis.

24. Ait, *Alpes*, tum eas quę *Succiæ* appellantur, tum *Iulias*, transitus esse angustos maximorum mōtium. vtrimq; in vnam regionem,

24. Ὅτι Ἄλπεις, αἵ τε Σούκεις καλούμεναι, καὶ αἱ Ἰουλίαι, διέξοδοι εἰσὶ στεναὶ μεγίστων ὀρῶν ἑκατέρωθεν, καὶ ὑφ' ἓν χωρίον A.D. 350.

ἐγγὺς τοῦ

*συμπλύσεσθαι Niceph.

ἔχεις τοῦ συμπλύσεσθαι* συγκλειομένων. ἐοίκασι δὲ αἱ διέξοδοι αὗται, ταῖς ἐν Θερμοπύλαις στενοῖς. ἀλλ' αἱ μὲν Ἰουλίαι Ἄλπεις τὰς Γαλλίας καὶ* Ἰταλίαν διορίζουσι τῶν Ἰταλῶν* αἱ δὲ Σοῦκεις, μεταξὺ τῆς Δακίας εἰσὶ καὶ τῆς Θρακίας, ἃς καὶ καταλαβεῖν ἐπιχειρησάμενος Οὐετερανίων τὴν ὑπόνοιαν τῆς ἐπαναστάσεως παρέσχε Κωνσταντίῳ.

*τῶν Ἰταλῶν διορίζουσι ita Nic.

*τοῖς

ſic vt fermè coniungantur, concluſorum: ſimiles porrò tranſitus hos eſſe anguſtiis Thermopylarum. Sed enim Iuliæ Alpes Gallias & Italiam diuidunt ab Italis: Succiæ verò inter Daciam & Thraciam ſunt, quas cùm Veteranio occupare aggreſſus fuiſſet, apud Cõſtantium in ſuſpicionem rebellionis venit.

A.D. 351.

25. Οἱ ἐν ᾧ Κωνστάντιος κατὰ Μαγνεντίου παρεσκευάζετο* τοῦ τυράννου, τὸ Περσικὸν ἀκούσας κατὰ τῆς ἑῴας βαρυτέρᾳ χειρὶ κινεῖσθαι, εἰς ἀνάγκην ἧκε Γάλλον Καίσαρα χειροτονῆσαι καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἐκπέμψαι, ἀνεψιὸς δὲ ἦν ὁ Γάλλος· καὶ γὰρ ὁ Γάλλου πατὴρ Κωνστάντιος, ἀδελφὸς ἦν Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, ὃς ἐγείνετο Κωνστάντιον καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀδελφούς.

*ισ. παρεσκευάζετο

25. Ait, Conſtantium cùm in Magnentium Tyrannum moueret, audiuiſſetque in Oriente validiore Perſarum manu procinctum moueri, neceſſarium duxiſſe, *Gallum* Cæſarem ordinare, & aduerſus eos mittere: Patruelis verò ipſius erat Gallus: Galli ſiquidem pater Conſtantius frater erat Conſtantini M. qui Conſtantium eiuſque fratres genuit. *de Gallo Cæſare facto.*

A.D. 351.

26. Ὁ μὲν οὖν Κωνστάντιος ἐγκρατὴς τοῦ τυράννου γέγονε. κἀνταῦθα τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ ἐπὶ μέγιστόν τε προφανέντος καὶ καταπληκτικωτάταις αἴγλαις ὑπεραστράψαντος τὸ τῆς ἡμέρας φῶς.

26. Conſtantius igitur, Tyranni victor extitit: Viſo & hîc crucis ſigno clariſſimè & fulgentiſſimis radiis lucem diei illuſtrante: *de Crucis ſigno viſo tempore expeditionis aduerſus Magnentium.*

Digitized by Google

Visum verò id Hierosolymis circa tertiam maximè diei horam, festo quod dicitur Pentecostes. Figura autem hæc diuinitus expressa visa fuit à Cranio, quod dicitur, ad montem Oliuarum vsque, magnâ Iride coronę instar vndique eam ambiente. Significauit verò Iris quidem benignitatem in prostratum & susceptum; corona verò, Imperatoris victoriam: Lucidum porrò & venerandum spectaculum illud neque exercitui non visum fuit, verùm clarè spectatum, Magnentium quidem quique cum eo erant dæmonum auxilio nixos in incredibilem metum coniecit, Constantium verò quique cum eo erant in inuictam audaciam dedit: Ac primò quidem Magnētius damnum passus, recollectis posteà paulum virib. commisso iterum prælio, valideq; victus, amissisq; fermè omnibus suis, Lugdunum

ὤφθη δὲ ἐπὶ τῶν Ἱεροσολύμων περὶ τὴν τρίτην ὥραν μάλιστα τῆς ἡμέρας, ἑορτῆς τῆς λεγομένης πεντηκοστῆς ἐνισταμένης. ὁ δὲ θεόγραφος τύπος ἐκεῖνος ἀπὸ τοῦ λεγομένου κρανίου μέχρι καὶ τοῦ τῶν ἐλαιῶν ὄρους διήκων ὡρᾶτο, ἴριδος μεγάλης στεφάνου τρόπον πανταχόθεν αὐτὸν περιελαττούσης· ἐδήλου δὲ ἄρα ἡ μὲν ἶρις τὴν τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναληφθέντος εὐμένειαν, ὁ δὲ στέφανος τὴν τοῦ βασιλέως νίκην. Τὸ δὲ σελασφόρον ἐκεῖνο καὶ σεβάσμιον θέαμα οὐδὲ τοῖς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου ἀθέατον ἦν, ἀλλ' ἐπιδήλως ὁρώμενον, Μαγνέντιον μὲν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἅτε τῇ τῶν δαιμόνων θεραπείᾳ προσανακειμένους εἰς ἀμήχανον δέος κατέστησε, Κωνστάντιον δὲ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς θάρσος ἄμαχον ἀνεκτήσατο. Ἡττηθεὶς τὰ πρῶτα Μαγνέντιος, εἶτα κατὰ μικρὸν ἀναλαβὼν ἑαυτὸν καὶ συμπλακεὶς ἐκ δευτέρου τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ τὸ κραταιότατον καταπολεμηθεὶς, A.D. 352. A.D. 353.
καὶ τοὺς αὐτοῦ μικροῦ πάντας ἀποβαλών, πρὸς τὴν Λουγδουνῶν ἀποδι-

ἀποδιδράσκει πόλιν, καὶ τὰ μὲν πρῶτα καθ' εὔνοιαν δῆθεν τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν ἀποσφάττει, πολεμίας προεξαρπάζων ὕβρεως καὶ χειρός. ἔπειτα καὶ εἴ τις ἄλλος παρῆν τῶν οἰκειοτάτων. τελευταῖον δὲ τὸ ξίφος ὑποστηρίσας ἑαυτῷ, ἐπηρράχθη τε καὶ διελαθεὶς κατὰ τὸ μετάφρενον, ἐξέψυξεν, οὐδ' ὅλα τέσσαρα τυραννήσας ἔτη.

27. Ὅτι φησὶ τοὺς περὶ Βασίλειον καὶ Εὐστάθιον δι' ἔχθρας γεγονότας τῷ Ἀετίῳ διαβολὰς ἀτόποις συρράψαι. καὶ τὸν Γάλλον* ἐπὶ τὸν αὐτὸν παροξῦναι. ὥστε ἐκεῖνον ὡς ἐπισκόποις πιστεύσαντα καὶ πρὸς ὀργὴν ἐκταραχθέντα κελεῦσαι τὸν Ἀέτιον ἀναζητηθῆναι, καὶ ἀμφοῖν τοῖν σκέλοιν καταγῆναι. Λεοντίου δὲ τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τἀναντία τούτοις τὸν Καίσαρα διδαξαμένου, ἥτε καταδικάζουσα ψῆφος ἀνεβλήθη, καὶ εἰς θέαν ὁ Γάλλος μετ' οὐ πολὺ τοῦ Ἀετίου κατέστη, καὶ φίλος ἐκρίθη. καὶ πολλάκις πρὸς Ἰουλιανὸν ἀπεστάλη, καὶ μάλιστα τηνίκα διεπυνθάνετο πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν ὁ ἀδελφός

* Γάλλον

vrbem confugit: & primò quic[illegible] humanitate quadam pr[illegible]rium fratrem interfecit, hostilem iniuriam manumq; præuertens, itidémque & si qui alius maximè familiarium aderat: Tandem subiecto sibimet gladio incubuit, transfixusque ilia expirauit, cùm tyrannidem quatuor annos haud integros tenuisset.

27. Ait, eos qui à Basilio & Eustathio erant, ortis inimicitiis Aëtio absurdas calumnias intentasse, Gallumque in eum concitasse, sic vt ille, ceu Episcopis credens & ad iram commotus, Aëtium conquiri & utroque crure mutilari iusserit: Leontio contrà Antiochiæ Episcopo contraria his Cæsarem docente, damnatoria sententia reuocata fuit, & in conspectum Aëtij haud multo post Gallus venit, atque inter amicos is habitus, & ad Julianum subindo missus fuit, maximè, ex quo frater eum ad Gentilitium ritum

de Aëtio apud Gallum C. accusato, eoque in amicos & magistro ab eodem recepto.

inclinare comperiſſet: miſſus verò fuit, vt quantum in ipſo eſſet, eum ab impietate reuocaret: ſed & diuinarum diſciplinarum magiſtrum ſibi Aëtium Gallus adſciuit.

de Gallo C. in inuidiam tracto apud Constantium: deq; iis quæ ab eo hac occaſione in Montium & Domitianũ PP. patrata.

28. Ait, Gallo aduerſus Perſas optimè fortiterque pugnante, calumniis gaudentes Imperatorem ad inuidiam concitaſſe: Indeque, Conſtantium, ſopito virtute Cæſaris bello Perſico, Domitianum Prætorio Præfectum miſiſſe, cum mãdatis, *vti clàm ex Antiochia exitũ* [eius] *præcluderet*, gloriam eius, ob fortitudinem reique publicæ curam, hac ratione imminuere cogitantem: Domitianus verò nihilo imperatis moderatius, verùm & audacius ſentiens agénſque, ubi Antiochiam venit, ubi Gallus agebat, ne in conſpectum quidem eius venire dignatus eſt: Quâ causâ, aliiſque concurrentibus, morte de contemptore ſe-

ἐκεῖνον ἀποκλίνειν. Ἐστέλλετο δὲ τῆς ἀσεβείας κατὰ τὸ δυνατὸν αὐτὸν ἀνασώσασθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν θείων μαθημάτων ὁ Γάλλος διδάσκαλον τὸν Ἀέτιον ἐποιεῖτο.

28. Ὅτι Γάλλου κατὰ Περσῶν εἰς τὸ κράτιστον ἀνδραγαθήσαντος, εἰς φθόνον οἱ ταῖς διαβολαῖς χαίροντες ἀναφλέγουσι τὸν βασιλέα, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου ταῖς τοῦ Καίσαρος ἀριστείαις πεπαυμένου ἀποστέλλει Δομετιανὸν ἔπαρχον τῶν καλουμένων Πραιτωρίων ὁ Κωνστάντιος, ἐντειλάμενος αὐτῷ κατὰ τὸ ἀφανές, τὰς τοῦ Γάλλου παρακόπτειν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἐξόδους, τὴν ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ τῶν κοινῶν ἐπιμελείᾳ δόξαν αὐτοῦ κατασμικρυνεῖν ταύτῃ διανοούμενος. ὁ δὲ Δομετιανὸς οὐδὲν τῶν προσταχθέντων μετριώτερον, ἀλλὰ καὶ θρασύτερον τε φρονῶν καὶ πράττων, οὐδὲ παραγενόμενος εἰς Ἀντιόχειαν, ἔνθα διέτριβεν ὁ Γάλλος, οὐδ᾽ εἰς ὄψιν αὐτοῦ ἐλθεῖν κατηξίωσε· ἐξ ἧς A.D. 354.

αἰτίας, καὶ ἑτέρων συνεπιρρυέντων θανάτῳ τὸν ὑβριστὴν

μετῆ-

μετελθεῖν ἐβούλετο, καὶ τὸν Μόντιον κοινωνὸν γενέσθαι τῆς κρίσεως παρεκάλει. Ὁ δὲ θράσους ἀμετρίᾳ χρησάμενος, οὐδὲ λογιστὴν αὐτὸν ἔξεστί σοι προχειρίσασθαι, καὶ πῶς ἂν Πραιτωρίων ἔπαρχον αἴρειν δύναιο. ἐφ' οἷς ἡ Γάλλου γυνὴ Κωνσταντία περιαλγὴς γενομένη, εἰ οὕτως ὁ Γάλλος Καῖσάρ τε ὢν καὶ Αὐγούστης ἀνὴρ (καὶ γὰρ αὐτὴ πατρόθεν ἦν δεδεγμένη τὸ ἀξίωμα) περιπηλακίζοιτο· αὐτὴ δὲ αὐτῆς ἐπισπασαμένη τὸν Μόντιον τοῖς δορυφόροις ἐκδίδωσιν. ὥστε τὴν ταχίστην ἀραμένους, πρὸς τὸν Δομετιανὸν ἀποχωρῆσαι, κἀκεῖνον κατασπάσαντας τοῦ θρόνου ἄμφω σχοίνοις τῶν ποδῶν ἐξαψαμένους, κακοὺς κακῶς ἀπολέσαι. καὶ τοῦτο θᾶττον ἐπεπράχθη συνεπιψηφίζοντος καὶ τοῦ Γάλλου.

ſe ulciſci cogitauit, Montio qui iudicij ſocius eſſet, adſcito: Hic verò immoderatâ audaciâ vſus, *Ne λογιστὴν quidem occidere tibi licet* reſpondit, *& quomodo Præfectum Prætorio tollere valeres?* Quibus permota Conſtantia, Galli vxor, quòd Gallus, cùm & Cæſar eſſet & Auguſtæ vir (nam ipſa à patre hac dignitate decorata fuerat) ita contemptim haberetur: Illa igitur ſuâ ſponte, Montium ſpiculatorib. tradidit: Quo ſtatim ſublato ad Domitianum profecti & ipſum tribunali deturbatũ, funibus conſtrictis duobus pedibus, mali illi malè occiderunt: idque protinus factum, conſentiente etiam Gallo.

Digitized by Google

Ex libro QVARTO.

de Galli C.ede. I. Constantius, cōpertis quæ circa Montium & Domitianū acciderant, iræq; plenus, Gallum reuocauit: Hic verò, etsi reuocationem haud in bonum interpretaretur, attamen veritus ne bellum ob non præstitum obsequium exoriretur, mandato cessit. Antecessit verò & Constantia, fratri occurrere festinans, eique pro viro supplicatura: Verùm, ipsa quidem vbi Bithyniam venit & viâ & vitâ per mortem priuata est. Vnde Gallus maiore iam metu perculsus, priorem tamen sententiam haud mutauit: Profectusq; cum ipso quoq; Theophilus Indus. Vbi verò ad Noricos venit, eò Mediolano (ubi Constantius agebat) mittitur Barbatio, vir Militare

Ἐκ τῆς τετάρτης ἱστορίας.

I. ΟΤΙ ὁ Κωνστάντιος μαθὼν τὰ περὶ Μόντιον καὶ Δομετιανὸν συνενεχθέντα, καὶ ὀργῆς ἀναπλησθεὶς, μετεκαλεῖτο τὸν Γάλλον. ὁ δὲ τὴν μὲν κλῆσιν οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ συλλαβὼν, εὐλαβούμενος δὲ μὴ πόλεμος ἀπειθήσαντος συρραγῇ, τοῦ προστάγματος γίνεται. προεξώρμα δὲ καὶ ἡ Κωνσταντία προεντυχεῖν σπεύδουσα ἀδελφῷ, καὶ αἰτήσασθαι ἄδειαν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός. ἀλλ' αὕτη μὲν κατὰ Βιθυνίαν γενομένη, ἐπεσχέθη τῷ θανάτῳ καὶ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ βίου· ἐξ οὗ καὶ ὁ Γάλλος μᾶλλον τοῦ δέους γενόμενος, τὴν ἐξ ἀρχῆς γνώμην ὅμως οὐ μετετίθετο. συναπῄει δ' αὐτῷ καὶ Θεόφιλος ὁ Ἰνδός· ἐπεὶ δὲ τοὺς Ναρικοὺς κατέλαβεν, ἐνταῦθα δὴ ἐκ Μεδιολάνων, ἔνθα διῆγεν ὁ Κωνστάντιος, καταπέμπεται Βαρβατίων ἀνὴρ τὴν στρατηγικὴν ἔχων ἀρχήν, A.D. 354.

ἀρχὴν, ἐφ᾽ ᾧ τὸν Γάλλον ἀφαιρέσθαι μὲν τῆς ἁλουργίδος, ὑπερόριον δὲ κατά τινα νῆσον τῆς Δαλματίας ποιήσασθαι. ὁ δὲ Θεόφιλος παρὼν, οὐκ εἴα προελθεῖν τὴν πρᾶξιν. καὶ γὰρ καθ᾽ ὃν καιρὸν Καῖσαρ ὁ Γάλλος κεχειροτόνητο, τῶν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Κωνσταντίου προελθόντων ὅρκων, ὥστε τὴν ἐν ἀμφοῖν φιλίαν, καὶ τὸ περὶ ἑκατέρου ἀνεπιβούλευτον ἑκατέρῳ διαφυλάττειν, αὐτὸς ὁ μεσίτης ἦν, καὶ ὁ συνέχων αὐτὴν τὴν ὁμόνοιαν. Πλὴν ἀλλά γε μαθὼν ὁ Κωνστάντιος τὴν τοῦ Θεοφίλου ἀποκώλυσιν, ἐκεῖνον μὲν ὑπερόριον ἄγεσθαι κελεύει, τὸν Γάλλον εἰς ἰδιώτην ἀπογυμνωθέντα φρουρησόμενον ἐκπέμπεσθαι κατὰ τὴν νῆσον. Εὐσέβιος δὲ Εὐνοῦχος, ὁ εἰς τὴν τοῦ Πραιποσίτου τιμὴν ἐκβεβηκὼς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸν Κωνστάντιον ἔτι συνανέφλεγον κατὰ τοῦ Γάλλου· δεδιότες μὴ τὴν ὅρκων εἰς ἐπιστροφὴν ἐλθὼν, ἢ τὸ τοῦ αἵματος ὁμόγνιον αἰδεσθεὶς αὖθις τὸν Καίσαρα τῆς ὑπερορίας, καὶ σφᾶς ἐκεῖνος τὸν κίνδυνον διαφυγὼν κακοὺς κακῶς

imperium gerens, uti Gallum purpurâ exutum in inſulam aliquam Dalmatiæ in exilium mitteret: At Theophilus præſens haud ſiuit negotium procedere: namque quo tempore Gallus Cæſar factus fuerat, iuriſiurãdi, quod inter eum & Cõſtantium interceſſit, quo amicitiam inter ſe inſidiarum expertẽ ſanciuerant, mediator, ipſe erat, concordiamq́; eorum concilians. Verùm Conſtantius cùm didiciſſet Theophili prohibitionem, eum quidem in exilium mitti, Gallum verò priuatum nudatúmque ſub cuſtodiâ in inſulam deportari iuſſit, Euſebius verò Eunuchus, qui ad Præpoſiti honorem aſcenderat, quíque cum eo erant, Conſtantium in maius adhuc contra Gallum accenderunt, veriti, ne iuriſiurandi religione mutatus, vel ſanguinis affinitate reuocatus, Cæſarem ab exilio reuocaret, eoſque ipſe periculo emenſo malos malè

Digitized by Google

perderet. Mittuntur itaque horum velocitate qui Gallum interficerent: Non durante verò irâ, quin pœnitentiâ ductus Conſtantius, alios emiſit necem inhibituros: Verùm qui ab Euſebio erant effecerũt, ne prius ad inſulam illi accederent, neue cuiquam ſententiæ lethalis reuocationem notam facerent, quàm judicatus gladio vitam finiuiſſet. Et euenit, quemadmodum operam illi dederant: Propterea & Julianus poſtea, ubi Imperialem poteſtatem nactus eſt, ab Euſebio quíq; cum ipſo erant injuriæ circa fratrem admiſſæ pœnas exegit.

ἀπολέσῃ. Στέλλονται τοίνυν τῇ τούτων παραδρομῇ οἱ τὸν Γάλλον ἀναιρήσαντες· οὔπω δὲ τοῦ πάθους παρελθόντος, εἰς μετάνοιαν ἐπιστραφεὶς ὁ Κωνστάντιος, ἑτέρους ἐκπέμπει τὸν φόνον κωλύσοντας· τοὺς δὲ οἱ περὶ Εὐσέβιον ὑποποιοῦνται, μὴ πρὶν παραγενέσθαι τῇ νήσῳ, μηδὲ ἐμφανίσαι τινὶ τὰς ἀνακαλούσας τοῦ θανάτου ψήφους, πρὶν ἂν ὁ καταχειθεὶς τῷ ξίφει τὴν ζωὴν ἀπορρήξῃ· καὶ γέγονεν ὡς ἐσπούδασαν. Διὰ τοῦτο καὶ Ἰουλιανὸς ὕστερον τὸ τῆς βασιλείας περιζωσάμενος κράτος, Εὐσέβιόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν παρανομίας δίκην εἰσεπράξατο.

de Iuliano Cæſare facto à Conſtantio, eoque in Gallias miſſo.

2. Conſtantius porrò onus Imperij apud ſe perpendens, & quod ſolus ipſe ferendo illi par non eſſet, *Iulianum*, Galli fratrem, ex Ioniâ reuocatum Cæſarem ordinauit, deſponſâ ei in uxorem Helenâ, propria ſorore: eumque ad Gallias tuendas emiſit, quòd eæ valde turbatæ eſſent.

circa fi. A.D. 353.

2. Τὸ μέντοι γε βάρος τῆς ἀρχῆς ὑπολογιζόμενος ὁ Κωνστάντιος, καὶ ὡς οὐχ οἷός τε εἴη μόνος φέρειν, Ἰουλιανὸν τὸν ἀδελφὸν Γάλλου τῆς Ἰωνίας μεταπεμψάμενος χειροτονεῖ Καίσαρα, Ἑλένην αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα κατεγγυησάμενος· καὶ τὸν μὲν τὰς Γαλλίας φυλάττειν ἐκπέμπει, καὶ γὰρ λίαν ἐπιτάρακτον τὰ τῆδε.

3. Αὐτὸς

circa fi. A.D. 357. & A.D. 358.

3. Αὐτὸς δὲ ἐν Σιρμίῳ παραγενόμενος, διῆγεν. ἐν ᾧ καὶ τὸν Ῥώμης ἐπίσκοπον Λιβέριον ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπιζητούμενον σφόδρα, τῆς φυγῆς κατάγει, καὶ ἀποδίδωσι τοῖς αἰτησαμένοις. Τηνικαῦτα δέ φησι, καὶ Λιβέριον κατὰ τοῦ ὁμοουσίου τε μὴν καὶ κατά γε τοῦ Ἀθανασίου ὑπογράψαι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἐπίσκοπον Ὅσιον, συνόδου τινὸς ἐνταῦθα συστάσης, καὶ εἰς ὁμοφωνίαν αὐτοὺς ὑποστησαμένης. ἐπεὶ δὲ ὑπέγραψαν, τὸν μὲν Ὅσιον εἰς τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν Κορδούβην τῆς Ἱσπανίας ἐπανήκειν, καὶ τοῦ θρόνου ἀρχήν, Λιβέριον δὲ τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας. Φῆλιξ δὲ ὁ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπος καταστὰς, εἰς ἑαυτὸν ἀπῄει, τὸ μὲν ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς φέρων, οὐ μήν γε τινὸς ἐκκλησίας προϊστάμενος.

A.D. 357. 358.

4. Ὅτι Λεοντίου τοῦ Ἀντιοχείας ἐπισκόπου τελευτήσαντος Εὐδόξιον φησὶ ἐκ Γερμανικίας μεταστησαμένων τῶν ὁμοδόξων,

3. Ipse verò Sirmium profectus ibi egit, vbi & *Liberium* Episcopum [vrbis] Romæ, à Romanis summoperè expetitum, ab exilio reuocauit, flagitantibúsque reddidit. Ibidem verò ait hic [Philostorgius] & Liberium contra ὁμοούσιον & contra Athanasium subscripsisse, similiter & *Osium* Episcopum, Synodo quadam ibidem habitâ eos ad consensum subigente: Vbi verò subscripserunt, Osium quidem in diœcesin suam Cordubam Hispaniæ reuersum sedem suam repetiisse, Liberium autem Romanæ Ecclesiæ: At Felicem, qui medio tempore Romæ Episcopus ordinatus fuerat, sese recepisse, dignitatem equidem Episcopatus gerentem, nulli verò de cœtero Ecclesiæ certæ præpositum.

de Liberij Osiique lapsu, & restitutione in Synodo Sirmiensi.

4. Ait, Leontio Antiochiæ Episcopo mortuo, *Eudoxium* è Germaniciâ trãslatum ab homodoxis in

de Eudoxio Episcopo Antiochiæ facto.

Digitized by Google

ſede conſtitutum. Hic verò Arianæ ſectæ erat, niſi quod ex Aſterij epiſtolis ad ſententiam, *de Filio ſimili Patri ſecundum ſubſtantiam*, adductus fuit. Synhæreſiotæ verò hunc ſubuehentes ad *ἑτεροούσιον* adegerunt. Eudoxium porrò æquanimum moribúſque ornatum & ad cætera induſtrium ſcribit Philoſtorgius, in timiditatem eius mirum in modum inuehens. Et Arabiſſum quidem minoris Armeniæ ciuitatem patriam eum ſortitum ait: patrem verò ipſius Cæſarium nomine, etſi muliebris libidinis accuſatum, martyricam tamen mortem obiiſſe, impuras inquinationes ad athleticas coronas inferentem.

de Eunomio Diacono facto ab Eudoxio.

5. Ait, Eudoxium Eunomium ad Diaconatum promouiſſe: ipſum verò, priuſquam accurate ad doctrinam perueniſſet, miniſterium non ſuſcepiſſe.

de Baſilio Ancyræ Ep. & inuidia eius aduerſus Eudoxiū.

6. Ait, commiſſâ Eudoxio Antiochiâ, Baſilium Ancyræ ægre tuliſſe, eo quod ipſe oculos in eam

ἐπιβιβάζουσι τῷ θρόνῳ. ὁ δὲ τῆς Ἀρείου μὲν δόξης ἦν, πλὴν ἐκ τῶν Ἀστερίου γραμμάτων εἰς τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον ὑπηνέχθη. οἱ δὲ συναιρεσιῶται τοῦτον ἀναφέροντες, πρὸς τὸ ἑτεροούσιον ἀνῆγον. ἐπαινεῖ δὲ τὸν Εὐδόξιον ὁ Φιλοστόργιος, καὶ κόσμιον τὰ ἤθη καὶ τὰ ἄλλα δεξιὸν ἀναγραφεὶς, δειλίαν ἐκτόπως διαβάλλων. καὶ Ἀραβισσὸν μὲν τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας πόλιν πατρίδα λαχεῖν, τὸν δὲ αὐτοῦ πατέρα, Καισάριος ὄνομα αὐτῷ, μαρτυρικὸν δὲ, καίτοι τὴν εἰς γυναῖκας ἠπλημμελημένην ἡδονὴν, ὅμως θάνατον διαθλῆσαι, καθαρσίων* τε τῶν μολυσμάτων, καὶ πρός γε στεφάνοις ἀθλητικοῖς ἐπιφέροντα.

* ἀκαθαρσίων

5. Ὅτι Εὐδόξιος μὲν φησιν, εἰς διακονίαν Εὐνόμιον προχειρίζεται. ὁ δὲ πρὶν εἰς τὸ ἀκριβέστατον ἐκεῖνον τῆς δόξης ἀχθῆναι, τὴν λειτουργίαν οὐ δέχεται.

6. Ὅτι φησὶ Εὐδοξίου τὴν Ἀντιοχείαν ἐγχειρισθέντος ὁ Ἀγκύρας Βασίλειος ἐδυσχέραινεν, αὐτὸς γὰρ ἐπ' αὐτὴν εἶχε τὸ βλέμμα

Digitized by Google

βλέμμα τῇ γνώμῃ στηριζόμενον.

7. Ὅτι φησὶ τῆς Κωνσταντίου γυναικὸς τῷ τῆς μητρομανίας ἁλούσης πάθει, ἐξεκρέματο δὲ τοῖς ἱμέροις αὐτῆς ὁ Κωνστάντιος εἰς ἀνάγκην ἧκε τὸν Θεόφιλον τῆς ὑπερορίας ἀνακαλέσασθαι· ἐφημίζετο γὰρ ἀπὸ τῶν παθῶν εἶναι θείᾳ δυνάμει θεραπευτής. παραγεγονότα δὲ καὶ συγγνώμην οἷς εἰς αὐτὸν ἥμαρτεν αἰτῆσαι, καὶ πρὸς τὴν τῆς γυναικὸς θεραπείαν ἐξυπηρετῆσαι· καὶ μὴ διαμαρτεῖν, ὡς οὗτος λέγει, τῆς αἰτήσεως· ἐπιθέντος γὰρ τὰς ἱλαστηρείους χεῖρας τοῦ Θεοφίλου, ἀπαλλαγῆναι τοῦ πάθους τὸ γύναιον.

7. Ait, vxore Constantij vteri dolore affecta, Constantium precibus ipsius exoratum, eò necessitatis adductum, vt Theophilum ab exilio reuocaret, dicebatur enim hic morborum vi diuina medicus: Vbi verò is aduenit, & eos qui in ipsum peccassent veniam petiisse, & eum ad mulieris curam accessisse: neque eam petitione sua, vt hic quidem ait, excidisse: mulierem enim impositis à Theophilo medicatis manibus morbo curatam.

de Theophilo Indo ab exilio reuocato, & curata ab eo Constantij Imp. vxore.

A.D. 359.

8. Ὅτι φησὶ Βασίλειος συλλαβὼν μεθ᾽ ἑαυτοῦ τόν τε τῆς Σεβαστείας Εὐστάθιον, καὶ ἑτέρους ἐκκλησιῶν προεστῶτας, τόν τε Ἀέτιον μάλιστα, εἶτα δὲ καὶ τὸν Εὐδόξιον πρὸς τὸν βασιλέα διασύρει, ἄλλα τε πλάττων περὶ αὐτῶν, καὶ ὡς εἴησαν μύσται τε κοινωνοὶ τῆς κατὰ Γάλλον ἐπαναστάσεως; συμπεριλαβὼν τοῖς

8. Ait, Basilium, adscito secum Eustathio Sebastiæ aliisque Ecclesiæ præpositis, Aëtium imprimis, dein & Eudoxium apud Imperatorem accusasse, tum aliis contra ipsos confictis, tum quod conscij & participes fuissent rebellionis Galli, comprehenso quoq;

de gestis apud Cōstantium Imp. vel ab eo Sirmij aduersus Aetianos, deq; altera Sirmiēsi Synodo.

calumniis suis Theophilo. Hic verò persuasus, præsertim autẽ per mulieres (has enim ij qui à Basilio stabãt, ad eius sententiam adduxerant) Theophilo quidem pœnam exilij Heracleam Ponti irrogauit, Eudoxium verò Antiochia submotum domi manere iussit, Aëtiũ & cæteros quosdã qui cum ipsis erant, in calumniatorum dedit potestatem. Euenit porrò, vt hi qui à Basilio erant etiam coram Imperatore de fide dissererent, interq; cætera *Filium Patri per omnia similem esse*, apertè declararent, οὐσίας prorsus ne nomine quidem tenus mentione inter reliquos sermones facta. Hanc verò sententiam & SYNODI judicio & subscriptionibus firmari studuerunt. ¶Nõ multo post verò, cùm Eunomius fama accepisset ea quæ à Basilio facta fuerant, Antiochiam profectus ordinationem Diaconi suscepit, Legatusque ad Con-

καὶ ἐκείνων διαβολαῖς καὶ τὸν Θεόφιλον. ὁ δὲ πεισθεὶς, μάλιστα δὲ διὰ τῶν γυναικῶν, ταύτας γὰρ οἱ περὶ Βασίλειον πρὸς τὴν ἑαυτῶν προκατειργάσαντο, τῷ μὲν Θεοφίλῳ, ζημίαν ἐπιβάλλει, τὴν ἐν τῷ Πόντῳ Ἡράκλειαν οἰκεῖν ὑπερόριον, τὸν δὲ Εὐδόξιον τῆς Ἀντιοχείας ἀποστάντα διατρίβειν οἴκοι, Ἀέτιον δὲ καὶ ἑτέρους τινὰς τῶν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν τῶν διαβαλλόντων δίδωσιν ἐξουσίαν· ἐτύγχανον δὲ οἱ περὶ Βασίλειον καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως περὶ τῆς πίστεως διειλεγμένοι. ἐν οἷς τὸν μὲν ὅμοιον τῷ πατρὶ λέγειν κατὰ πάντα τὸν υἱὸν διετείνοντο οὐσίας δὲ ὅλως οὐδὲ ὀνόματι μνήμης τοῖς ἄλλοις λόγοις συνωδογετο. Ταύτην δὲ τὴν δόξαν καὶ συνόδου κρίσει, καὶ ὑπογραφαῖς βεβαιῶσαι διεσπούδαζον. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Εὐνόμιος τῆς φήμης τῶν ὑπὸ Βασιλείου πραχθέντων καταλαβούσης τὴν Ἀντιόχειαν, τήν τε χειροτονίαν τοῦ διακόνου ὑποδέχεται. καὶ πρέσβεις ἀποστέλλει πρὸς Κων-

στάντιον

σάντιον διαλύσαι τὰ ἐψηφισμένα, ἁλίσκεται κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τῶν ἀμφὶ Βασίλειον, καὶ εἰς Μιδαῖον φυγαδεύεται, πόλιν τῆς Φρυγίας, τὸν δὲ Ἀέτιον ὑπὸ τῆς ἐξουσίας παραδοθέντα τῶν ἀμφὶ τὸν Βασίλειον, ὑπερόριον ἡ Πέπουζα τῆς Φρυγίας εἶχεν, Εὐδόξιος δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ὑπεχώρησε τὴν Ἀρμενίαν. Ἀλλὰ καὶ ἕτεροι ταῖς ὑπερορίαις ἐδόθησαν, ταῖς περὶ τὸν Βασίλειον ὑπαγόμενοι ψήφοις, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἰς ἑβδομήκοντα σύμπας ἐκεφαλαιοῦτο.

A. D. 359.

9. Οἱ δὲ ἀμφὶ Βασίλειον ταῦτα διαπραξάμενοι πανταχοῦ φοιτῶντες, τὸ ὁμοούσιον* συνεκρότουν, καὶ πολλῶν πειθομένων καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μακεδονίου, καίτοι τοὺς περὶ Εὐνόμιον περιαποκλειομένους εἰς τὴν ἑαυτῶν ὅμως ἐπισπάσαντο δόξαν. ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἑτέρους τῶν ἐπισκόπων, τοὺς μὲν ὑπάγοντες λόγοις, τοὺς δέ, τῇ πειθοῖ συνεπιχειροῦντες τῇ βίᾳ.

* ὁμοιούσιον

A. D. 359.

10. Οἱ Πατρόφιλον τὸν Σκυθοπόλεως, καὶ Νάρκισσον

ſtantium miſſus quò decreta solueret, in itinere ab his qui à Baſilio erant captus, Midæumq; Phrygiæ vrbem pulſus eſt: Aëtium autem in poteſtatem eorum qui à Baſilio erant delatum, Petuſa Phrygiæ exilio recepit: Eudoxius verò in patriam ſuam Armeniam conceſſit, ſed & cœteri exiliis affecti ſunt, ſubacti iudiciis eorum qui à Baſilio erant, quorum numerus omnis ad ſeptuaginta colligebatur.

9. Quod qui à Baſilio erant cùm hæc feciſſent, omnia vbique verſantes, ὁμοιούσιον prædicarint, multis perſuaſis, & inter alios Macedonio Conſtantinopolitano. Quin & ij qui ab Eunomio longe incluſo erant, in eorum pariter ſententiam pertracti ſunt: ſed & alios multos Epiſcopos ſubegerunt, hos quidem ſermonibus, illos verò perſuaſioni vim quoque iungentes.

de geſtis post Synodum Sirmienſem à Baſilianis [in Synodo vid. Ancyrana.]

10. At, Patrophilum Scythopoleos, & Narciſsū

de factis Singiduni: deque

Concilio Ariminensi, & clade Nicomediensi.

Irenoupoleos, aliosque cum his qui *Singidunum* Mysiæ venerãt, Constantium edocuisse quæ à Basilio patrata fuerant, cumque mœrentem affectumque exilio addictos reuocasse, Synodosque duas celebrari iussisse, vnam quidem *Arimini* ex Occidentalibus collectam, alteram verò, ex Oriente Libya & Thracia *Nicomediæ*, quæ ab vtraque parte dicerentur justo examine perpensuras: verùm, *Nicomediẽsem* (sicut impius hic calumniatur) quòd plerique in ὁμοούσιον consentirent, terræmotus rejecit: interfectis quindecim numero, qui primi venerant collectiq; erant vna cum Episcopo eius vrbis Cecropio, concusso templo in quo coacti erant: Quæ verò *Arimini* ex trecentis viris coacta, οὐσίας nomen in totum abdicauit, *similemq; Filium Patri secundum Scripturas* prædicans, propriis subscriptionibus firmauit.

τοῦ Εἰρηνουπόλεως, καὶ ἑτέρους σὺν αὐτοῖς, ἐν Σιγγιδόνῳ τῆς Μυσίας παραγινομένους, τὸν Κωνστάντιον φησὶ ἀναδιδάξαι τὰ παρὰ τοῦ Βασιλείου δεδραματουργημένα, καὶ τὸν καταπλαγέντα καὶ ὑπεραλγήσαντα, τῶν μὲν μεθορίων τοὺς κατεψηφισμένους ἀνεῖναι, συνόδους δὲ ἀγείρεσθαι προστάξαι δύο, τὴν μὲν ἐν Ἀριμίνῳ τῶν ἀπὸ δύσεως συναθροίζουσαν, τὴν δὲ τῶν ἐξ ἕω καὶ Λιβύης καὶ Θρᾴκης ἐν Νικομηδείᾳ, αἳ τὰ παρ' ἑκατέρου μέρους λεγόμενα, δοκιμασίαις ἔμελλον διαβεβαιώσειν. ἀλλὰ τὴν ἐν Νικομηδείᾳ, ὡς ἔοικεν ὁ δυσσεβὴς δυσφημεῖ, τῶν πλειόνων πρὸς τὸ ὁμοούσιον νενευκότων, σεισμὸς ἀναστέλλει. ὃς τοῖς προκαταλαβοῦσιν εἰς δεκαπέντε τὸν ἀριθμὸν συνειλεγμένοις ἅμα τοῦ ταύτης ἐπισκόπου Κεκροπίου, ἐπικατασείσας τὸν ναὸν ἐν ᾧ συνεδρίαζον διέφθειρε. ἡ δὲ ἐν Ἀριμίνῳ εἰς A. D. 359.
τριακοσίους ἄνδρας συνελθοῦσα, τὸ μὲν τῆς οὐσίας ὄνομα, εἰς τὸ παντελὲς ἀπώσατο, ὅμοιον δὲ τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ κατὰ τὰς γραφὰς ἀνακηρύξασα, ὑπογραφαῖς ἰδίαις κατησφαλίσατο.

Digitized by Google

A.D. 359.

11. Ὅτι τῆς Νικομηδείας σεισμῷ καὶ πυρὶ καὶ θαλάσσης ἐπικλύσει καταποντωθείσας, ὡς οὗτος λέγει, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἡ σύνοδος ἐν Σελευκίᾳ τὴν σύστασιν λαμβάνει. τῶν μὲν περὶ Βασίλειον τὴν Νίκαιαν παραγενομένων, τῶν δ' ἀμφὶ τὸν Εὐδόξιον καὶ Ἀέτιον, τὴν Ταρσὸν οὐ προεστηκαμένων,* τῶν δὲ περὶ Βασίλειον μηχαναῖς τὴν σύνοδον διαστήσαντες, καὶ καθ' ἑαυτοὺς συνεδριάσαντες, κυροῦσι μὲν τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, τοὺς δ' ἀντιφερομένους καθαιροῦσιν, ἀποκηρύξαντες τὸ ἑτεροούσιον· καὶ χειροτονοῦσιν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείας Ἀνιανόν. πλήν γε καὶ τῶν περὶ Εὐδόξιον καὶ Ἀέτιον τὸ ἑτεροούσιον ἐγγράφως κρατυνάμενοι, πανταχοῦ τὸν τόμον διαπέμπουσιν.

* προ-καμένων.

11. Quod Nicomedia terræmotibus, igneque & maris inundatione euersa, vt hic ait, multisq; hominibus interfectis, Synodus *Seleuciæ* collecta fuerit, cum ij quidem qui à Basilio erant Nicæam petiissent, ij verò qui ab Eudoxio & Aëtio erant non ultra Tarsum processissent. Ii verò qui à Basilio erant artibus Synodum impedientes, separatimq; cōuenientes, *secundum substantiam similem* firmarint, & contra sentientes deposuerint, damnato ἑτεροουσίῳ, ipsique per se Episcopum Antiochiæ Anianum ordinarint. Similiter & hi qui ab Eudoxio & Aëtio erant, ἑτεροούσιον scripto firmantes vbique τόμον (i. libellum) emiserint.

de Synodo Seleuciensi.

A.D. 359. extremo & initio Anni 360.

12. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν, προσέταξεν ἅπαντας εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπαντᾶν. Καὶ δὴ συναθροίζονται ἔκ τε τῶν ἑσπερίων καὶ τῆς ἑώας καὶ Λιβύης μικρᾶς σύμπαντες.

12. Imperator verò cùm hæc didicisset, omnes *Constantinopolim* occurrere iussit. ¶ Et verò ibi congregati fuerunt & ex Occidente & ex Oriente & Libya minore omnes.

de Synodo Constātinopolitana.

Digitized by Google

¶ Antesignani autem erant à parte eorum qui *secundum substantiam similem* prædicabant, Basilius & Eustathius, cum quibus tum alij aderant in suppetiis, tum & Basilius alter diaconi adhuc gradum obtinens, tùm dicendi facultate multis superior, tùm animi fiduciâ ad cōmunia certamina missus: A parte verò eorum qui *ἑτερούσιον* prædicabāt, Aëtius quidem & Eunomius erant, qui quoad vim & authoritatem summum gradum obtinebant, etsi diaconi tantum gradum ambo obtinerent: Episcopi autem in secundis positorum chorum adimplebant, Maris & Eudoxius (tùm Antiochiæ Episcopus, posteà verò ad Constantinopolitanam sedem subuectus) sed & Acacius Cæsareæ Palestinæ, similem cum iis fidem simulans. Quo nomine ij qui à Basilio erant, quiritati, quandoquidem illi Cyrillum Hierosolymorum ab eo [Acacio] sacris submotum per honorem subuexerant. Erat autem Acacius audax

Προειστήκεσαν δὲ τῶν μὲν καθ' οὐσίαν ὅμοιον πρεσβευόντων, Βασίλειός τε καὶ Εὐστάθιος· οἷς ἄλλοι τε καὶ Βασίλειος ἕτερος τὴν ὑπασπίζων, διακόνων ἔτι τάξιν ἔχων· δυνάμει μὲν τοῦ λέγειν πολλῶν προφέρων, τὴν δὲ τῆς γνώμην ἀθαρσεῖ, πρὸς τοὺς κοινοὺς ἀποστελλόμενος ἀγῶνας. τῶν δὲ τὸ ἑτερούσιον, Αέτιος μὲν καὶ Εὐνόμιος ὑπῆρχον, οἱ τὴν δύναμιν ἄκροι, διακόνων ἑκάτερος βαθμὸν ἔχων, ἐπίσκοποι δὲ δευτεραγωνιστῶν χορὸν ἐκπληροῦντες, Μάρις τε καὶ Εὐδόξιος, ὅτε τῆς Ἀντιοχείας ἐπισκοπήσας, ὕστερον δὲ καὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ὑπεληλυθὼς θρόνον, καὶ δὴ καὶ Ἀκάκιος ὁ τῆς Παλαιστινῶν Καισαρείας, τὴν πρὸς ἐκείνους ὑποκρινόμενος ὁμοδοξίαν. ἐφ' ᾧ τοὺς περὶ Βασίλειον ἀντιλυπῆσαι, διότι κἀκεῖνοι Κύριλλον τὸν Ἱεροσολύμων ὑπ' αὐτοῦ παυθέντα τοῦ ἱερᾶσθαι, διὰ τιμῆς ἔφερον. ἦν δὲ ὁ Ἀκάκιος θρασὺς

μὲν ἐν

μὲν ἐν τοῖς ἀγῶσι, διανοηθῆναί τε πράγματος φύσιν ὀξὺς, καὶ λόγῳ δηλῶσαι τὸ γνωσθὲν ἱκανός· ἐξ οὗ καὶ τὰ ταύτης τῆς συνόδου γράμματα, πολλὰ δὲ ἐστιν, ἐπεὶ ἦν μόνος ὁ διατιθέμενος. Εἰς ἅμιλλαν δὲ τῶν δογμάτων ἑκατέρας μοίρας καταστάσης, ὁ μὲν Βασίλειος τῶν τὸ ὁμοούσιον δοξαζόντων, προηγόρει, οἱ δὲ τοῦ ἑτερουσίου ὑπὲρ ἁπάντων λέγειν τὸν Ἀέτιον προὐστησαν, συναγωνίζοντος αὐτῷ καὶ Εὐνομίου. Ὡς δὲ εἶδον οἱ ἀμφὶ τὸν Βασίλειον προβεβλημένον αὖθις εἰς ἀντιλογίαν τὸν Ἀέτιον δείσαντες αὐτοῦ τὴν δύναμιν τῶν λόγων, οὐκ ἔφασκον δεῖν ἐπισκόπους ὄντας διακόνῳ περὶ δογμάτων εἰς λόγους καθίστασθαι. ἀντειπόντων δὲ τῶν διαφερομένων, ὡς οὐκ ἀξιῶν νῦν ἐστὶ κρίσις, ἀλλ' ἀληθείας ἐπιζήτησις, δέχονται μὲν καὶ ἄκοντες οἱ περὶ Βασίλειον τὸν ἀγῶνα. Καὶ ὡς οὗτος λέγει, κατὰ κράτος τῇ τοῦ Ἀετίου γλώσσῃ ἡττήθησαν, ὡς μὴ μόνον ὁμολογῆσαι, παρηλλάχθαι

quidem in certaminibus, acer verò in dinoscenda negotij natura, & sermone quod nosset aperire promptus: à quo etiam profectæ sunt epistolæ, quæ quidem multæ sunt, Synodi illius, hic enim solus fuit qui eas composuit. ¶ Cùm ad cōgressum utrinque deuentum fuisset, Basilius quidē eorum qui ὁμοούσιον prædicabant Orator erat: qui verò ἑτερούσιον prædicabāt Aëtium constituerunt qui pro omnibus diceret, in secundis posito cum eo Eunomio. ¶ Vbi autem viderunt hi qui à Basilio erant oppositum sibi ad contradicendū Aëtium, vim eius dicendi metuentes dixerunt, *Non debere Episcopos cum Diacono de dogmatibus oratione congredi*, contra vero dicentibus aduersariis, *Quòd nunc non iudicium verùm veritatis inquisitio institueretur*, admiserunt, etsi inuiti qui à Basilio erant certamen. ¶ Et, vt hic quidem ait, Aëtij lingua præualente victi sunt: sic vt nō modò assentirētur, παρηλ-

λάχθαι, *Discrepare Geniti substantiam à Genitoris, & in nullo conuenire*, sed & propria manu assensum, Aëtio id insuper postulante, firmarent. ¶ Cùm hæc Imperator didicisset, & quam olim Basilius contra Aëtium calumniam struxisset in medio corde vigentem ferret, id quod acciderat ad iram explendam arripuit: Ideoque ambobus in conspectum suum venire iussis, sciscitatur ex Basilio quænam essent illa de quibus Aëtium incusaret, is verò respondit, *Quòd ἀνόμοιον, dissimilem Patri Filium induceret*: Ad hæc Aëtium respondisse, *Tantum abesse vt Patri Filium ἀνόμοιον (dissimilem) diceret prædicaretq́ue, vt contra ἀπαραλλάκτως ὅμοιον, i. indiscrepanter similem prædicaret.* Hîc Constãtius voce ἀπαράλλακτος offensus, neque sustinens omninò discere, quânam is ratione dixisset ἀπαράλλακτον, Aëtium Regiâ ejici iussit: postea verò Acacij ope auxilio,

τὴν τοῦ γεννηθέντος οὐσίαν πρὸς τὴν τοῦ ἀγεννήτου, καὶ κατὰ μηδὲν κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ χειρὶ οἰκείᾳ τὴν ὁμολογίαν, Ἀετίου τοῦτο προσαπαιτήσαντος, βεβαιώσασθαι. Μαθόντα δὲ ταῦτα τὸν βασιλέα, καὶ ἣν πάλαι Βασίλειος κατὰ Ἀετίου διαβολὴν συνεσκευάζετο, κατὰ μέσης τῆς καρδίας ἀκμάζουσαν φέροντα, τὸ συνενεχθὲν ἁρπάσαι πρὸς τὴν τῆς ὀργῆς ἐκπλήρωσιν. διὸ τοὺς ἄμφω μὲν εἰς θέαν παρίστησι, διαπυνθάνεται δὲ τοῦ Βασιλείου, τίνα ἂν εἴη, οἷς ἐπαιτιᾶται τὸν Ἀέτιον, ὁ δὲ, ὡς ἀνόμοιον ἐστι τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εἰσηγεῖται· ἀμείψασθαι δὲ πρὸς ταῦτα τὸν Ἀέτιον, τοσοῦτον δεῖν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀνόμοιον εἰπεῖν ἢ δοξάσαι, ὥστε καὶ ἀπαραλλάκτως ὅμοιον αὐτὸν κηρύττειν. τῆς δὲ τοῦ ἀπαραλλάκτου φωνῆς ὑποδραξάμενος ὁ Κωνστάντιος, καὶ μηδ᾽ ἀνασχόμενος ὅλως ἔτι καταμαθεῖν, καθ᾽ ὃν ἐκεῖνος τρόπον ἀνεφθέγξατο τὸ ἀπαράλλακτον, ἐκβληθῆναι μὲν κελεύει τῶν βασιλείων τὸν Ἀέτιον, ὕστερον δὲ τῇ συνδρομῇ Ἀκακίου,

τὸ κα-

Digitized by Google

καὶ καθαιρέσεως ὑποβληθῆναι ψήφοις· οὐ τῶν ὀρθοδοξούντων μόνων ὑποσημηναμένων τῇ καθαιρέσει, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν εἰς τὰ μάλιστα τῷ φρονήματι κοινωνούντων, τῶν μὲν καὶ τὴν γνώμην μεταβληθέντων, τῶν δὲ τὴν ἀκούσιον πρᾶξιν οἰκονομίας ῥήματι καταχρηματιζόντων. ὁ δὲ Κωνστάντιος τὸν τῶν ἑσπερίων τόμον προκομισάμενος, τούτων καὶ τῶν παρόντων ὑποσημήνασθαι χειρὶ οἰκείᾳ διεκελεύετο, περιείχετο δὲ τῷ τόμῳ, ὅμοιον τῷ πατρὶ κατὰ τὰς γραφὰς ὁμολογεῖν τὸν υἱόν. καὶ πάλιν ἐνταῦθα συνδρομῇ τοῦ Ἀκακίου, ὃς ἕτερος μὲν τὴν δόξαν ἕτερος δὲ τὴν γλῶτταν, ὑπογράφουσι πάντες ὅσοι παρῆσαν, καὶ ὅσοι πρὶν ἐπρέσβευον τὸ ἑτερούσιον.

& depositionis judicio subjici: subscribentibus depositioni non solum orthodoxis, verùm etiam iis qui huic sententiæ maximè consentiebant: his quidem sententiam reuerà mutantibus, illis verò inuoluntarium actum verbo tenus velantibus. ¶ At Constantius Occidentalium formulam proferens, huic & præsentes manu propriâ subscribere iussit: Continebatur verò hac formula, *Similem Patri secundum Scripturas Filium* profiteri se. Hic vero rursùm Acacij ope. auxilio, qui quidem alius mente, alius verò lingua erat, subscribunt omnes qui præsentes erant, quique prius ἑτερούσιον prædicauerant.

Digitized by Google

Ex libro QVINTO.

de gestis sub finem Synodi Constantinopolitanæ ab Acacio: deq; Basilianis & Aëtianis depositis inq; exiliũ missis, & Homoousiastis ordinatis, & in his Meletio Antiochiæ.

AIT, post hæc Acaciũ persuaso Imperatore eos qui à Basilio & Eustathio erant alios aliis criminationibus subiectos sedibus eiecisse: Eiecisse & Macedonium Episcopum Constantinopoleos: deposito autem Macedonio, Eudoxius ex Antiochia Constantii sententia in locum eius ordinatur: Depositique exilio multantur, Basilius quidẽ, in Illyricum; reliqui verò, alii aliò. ¶ Qui verò in exilium missi fuerunt, reuocarũt quidem proprias subscriptiones suas, quibus fidei Ariminensi subscripserant, prædicarunt verò rursum hi quidem ὁμοούσιον, illi verò ὁμοιούσιον. ¶ Aëtius verò depositus, quia ἀπαράλλακτον inuexerat, quod aliis sermonibus scriptisq; suis disertè

Ἐκ τῆς πέμπτης ἱστορίας.

ΟΤΙ φησὶ μετὰ ταῦτα, Ἀκάκιος, τοὺς περὶ Βασίλειον καὶ Εὐστάθιον βασιλέα πείσας, καὶ αἰτίαις ἄλλους ἄλλαις ὑποβαλὼν, καθαιρεῖ τῶν θρόνων, καθαιρεῖ δὲ καὶ Μακεδόνιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον. παυθέντος δὲ τοῦ Μακεδονίου, Εὐδόξιος ἐξ Ἀντιοχείας Κωνσταντίου γνώμῃ αὐτίκα ἱδρύεται· τῶν θρόνων ὑπερορίζονται δὲ καὶ οἱ καθαιρεθέντες, Βασίλειος μὲν εἰς Ἰλλυριούς, οἱ δὲ λοιποὶ ἄλλος ἀλλαχόσε. Οἱ δὲ πρὸς τὴν ὑπερορίαν σταλέντες, ἀθετοῦσι μὲν τὰς οἰκείας ὑπογραφὰς ὡς τὴν ἐν Ἀριμήνῳ πίστιν ἐπεσημήναντο, ἀνακηρύττουσι δὲ πάλιν οἱ μὲν τὸ ὁμοούσιον, οἱ δὲ τὸ ὁμοιούσιον. καὶ ὁ Ἀέτιος δὲ καθαιρεθεὶς διὰ τὸ ἀπαράλλακτον εἰσηγήσασθαι, ὅπερ αὐτὸς ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις καὶ συγγραφαῖς διαρρήδην A.D. 360.

ἀπε-

ἀπεμάχετο, ὑπερόριος Μοψουεστίαν τῆς Κιλικίας ἐκπέμπεται, ὑπογραψάντων καὶ αὐτοῦ οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς πίστεως ἣν ἐκήρυττε, μικροῦ πάντων αὐτοῦ τῶν ἑταίρων καὶ ὁμοφρόνων, τῶν μὲν ἐκ μεταβολῆς τῶν πάλαι δεδογμένων, τῶν δὲ τοῖς καιροῖς ἐνδόντων, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην κρείττω τῆς παρὰ σφίσιν ἀληθείας ποιησαμένων. Ὁ δὲ Ἀκάκιος τοὺς περὶ Βασίλειον δι' ἰδίαν ἔχθραν, καὶ τὸν Ἀέτιον διὰ τὸ ἑτερόδοξον καθελὼν καὶ ὑπερορίους ποιησάμενος, ἀνατρέχων ἐπὶ τὴν Καισάρειαν ταῖς χηρευούσαις ἐκκλησίαις ἀρχιερέας καθίστη, τὸ ὁμοούσιον θρησκεύοντας. καὶ καθίστησι μὲν ἐν Νικομηδείᾳ ἀντὶ Κεκροπίου, Ὀνήσιμον· ἀντὶ δὲ Βασιλείου τῇ Ἀγκύρᾳ, Ἀθανάσιον, Ἀκάκιον δὲ ἕτερον ἀντὶ Σιλβανοῦ, τῇ Ταρσῷ. ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ ὅσοι μέν ποτε τῶν ἐν τῷ κλήρῳ συνέπραξαν Βασιλείῳ ἐν τοῖς κατὰ τοῦ Ἀετίου καὶ Εὐδοξίου τολμηθεῖσιν, ἐρήμην ἐλαύνοντο. Μελέτιον δὲ τῆς Σεβαστείας τῶν Ἀρμενίων

impugnauerat, Mopsuestiam Ciliciæ, subscribentibus non modò contra ipsum, sed & contra fidem quam prædicauerat, omnibus fermè eius sectatoribus & sequacibus: his quidem reuerà quæ olim didicerant mutantibus, aliis verò tempori seruientibus & Imperatoris sententiam potiorem apud se veritate ducentibus. ¶ Acacius verò, iis qui à Basilio erant peculiari odio, & Aëtio ob contrariam fidem depositis exilioque multatis, Cæsaream properans viduatis Ecclesiis Episcopos constituit, ὁμοούσιον colentes: constituit verò Nicomediæ loco Cecropii, Onesimum: loco Basilij Ancyræ, Athanasium: Acacium verò alterum pro Siluano Tarsi. Antiochiæ autem omnes qui olim ex clero Basilio consenserant in his quæ contra Aëtium & Eudoxium tentata fuerãt, in exilium pulsi sunt, Meletiumque Sebastiæ Armeniorum

Digitized by Google

Eudoxij loco submissum in sede ordinauit, iam enim Eudoxius Constantinopolim promotus fuerat: At Meletius initio quidē Imperatoris nutui seruiēs, ἑτερούσιον simulauit, & Occidentalium formulæ subscripsit: vbi verò ad sedem Antiochenam subuectus est, feruidus ὁμοουσίου propugnator exstitit: Ordinauit verò etiam Acacius, Pelagium Laodiceæ. Et breuiter, vbi potestas fuit, consilium dedit quantum potuit, vt loco eorum qui in exilium missi fuerant ij qui ὁμοούσιον apertissimè colerent, ordinarentur.

de Aëtij exilio in Ambladas, déque Miraculo diuino ibi eius occasione exhibito.

2. Ait, Imperatorem, operâ Acacij, *Aëtiū*, quod ab Auxentio Mopsuestiæ Episcopo summâ humanitate tractaretur, in Amblada in exilium mitti iussisse, ibi malè vitam finituram, eò quod Barbarum & misanthropon genus eam incoleret, belloque & peste regio intolerabili afficeretur. Sed impius hic falsò narrat, Aëtio in exi

μεταπεμψάμενος, ἀντὶ Εὐδοξίου, τῷ θρόνῳ ἐγκαθιδρύει, ἤδη γὰρ Εὐδόξιος Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβέβηκεν. ὁ δὲ Μελέτιος τὰ μὲν πρῶτα, τῇ τοῦ βασιλέως ῥοπῇ θεραπεύων τὸ ἑτερούσιον ὑπεκρίνετο, καὶ τοῖς τόμοις τῶν ἑσπερίων ὑπέγραψε. τῇ δὲ τῆς Ἀντιοχείας ἐπάρξας θρόνου, θερμὸς ὢν τοῦ ὁμοουσίου ὑπέρμαχος. χειροτονεῖ δὲ καὶ Πελάγιον ὁ Ἀκάκιος ἐν Λαοδικείᾳ. καὶ ἁπλῶς ἔνθα ἂν ἡ δύναμις εἴποι, τὴν βουλὴν ἐδίδου, κατὰ τὸ κράτιστον ἀντὶ τῶν ἐξελαθέντων, τοὺς τὸ ὁμοούσιον εἰς τὸ ἀπαραφάσιστον τιμῶντας ἐγκαθιστάναι.

2. Ὅτι φησὶν ὁ βασιλεὺς διὰ Ἀκακίου, ὡς ὁ Ἀέτιος ὑπὸ Αὐξεντίου τοῦ Μοψουεστίας ἐπισκόπου ἐς τὰ μέγιστα φιλοφροσύνης ἀξιοῦται, εἰς Ἄμβλαδα τοῦτον μεθορισθῆναι παρακελεύεται, ἐκεῖ κακῶς ἀπορρῆξαι τὸν βίον, διὰ τὸ βάρβαρον καὶ μισάνθρωπον τῶν ἐνοικούντων, αἰχμοῦ* δὲ καὶ λοιμοῦ τὴν χώραν *αὐχμοῦ

ἔχοντος αὐχμοῦ πολλοῦ, καὶ ὅσα ὁ δυσσεβὴς ψευδολογεῖ, τὸν Ἀέτιον ἐξελω-

διαλεωσάμενον τὸ Θεῖον λῦσαι μὲν τὰ δεινά· παμπόλλης δὲ τυχεῖν ὑπὸ τῆς ἐνοικούντων εὐνοίας τε καὶ σεβασμιότητος.

3. Ὅτι τῶν περὶ Εὐστάθιον καὶ Εὐσέβιον καὶ Ἐλεύσιον καθαιρεθέντων, οἱ ἀμφὶ τὸν Μάριν καὶ Εὐδόξιον γνώμῃ Κωνσταντίου τῆς Κυζίκου τὸν Εὐνόμιον ἐπίσκοπον χειροτονοῦσιν, οὐκ ἄλλως ἐκείνου τὴν χειροτονίαν ἀνασχομένου, εἰ μὴ τὴν αὐτῶν ὑπόσχεσιν* λάβοι, τὸν Ἀέτιον καὶ τῆς ὑπερορίας καὶ τῆς καθαιρέσεως ἀπαλλάξειν· καὶ χρόνος ἦν ὁ τῆς προθεσμίας εἰς τρεῖς ἀπαρτιζόμενος μῆνας.

* ὑποσχέσεις

A.D. 360.

4. Ὅτι φησὶν εἰωθὼς Κωνστάντιος τῶν πολεμίων κρατεῖν, ἐπειδὴ ὁμογνίῳ λύθρῳ τὴν δεξιὰν διεμίανε, καὶ τοὺς ἀμφὶ Θεόφιλον καὶ Ἀέτιον καὶ Σέρραν, διαβολαῖς ἀναπεισθεὶς Βασιλείου, ὑπερορίους ἐποιήσατο, πρὸς Πέρσας συμπλακεὶς τὸ ἧττον ἠνέγκεν.

A.D. 360.

5. Ὅτι φησὶν οὗτος ὁ δυσσεβὴς τὸν Ἀντιοχείας Μελέτιον ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου καὶ αὐτοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντος, ὑπερόριον τῆς εἰς

lium miſſo & Deum mala ſoluiſſe & ab incolis ſummâ [Aëtium] beneuolentiâ cultuque exceptum.

3. Quod depoſitis qui ab Euſtathio & Euſebio & Eleuſio erant, ij qui à Mari & Eudoxio erant, ex decreto Conſtantij, Epiſcopũ Cyzici Eunomium ordinarunt: qui haud aliter ordinationem admiſit, quàm ſponſione ab his acceptâ, *Aëtium & exilio & depoſitione liberatum iri,* præſcripto ad id trium menſium ſpatio.

de Eunomio Ep. Cyziceno facto.

4. Ait, Conſtantium, ſolitum aduerſus hoſtes præualere, poſteaquam gentilitio cruore dexteram contaminauit, eoſq; qui à Theophilo & Aëtio & Serrâ erant, Baſilii calumniis perſuaſus, exilio multauit, aduerſus Perſas congredientem, inferiorem factum.

de Conſtãtii infelicitate aduerſus Perſas, eiúſque cauſis.

5. Ait impius hic, Meletium *Antiochiæ* à Conſtantio & ipſo Antiochiæ agente, in exilium miſſum

de Meletio Antiochiæ Ep. in exiliũ miſſo, & ſubſtituto ei Euzoio.

Digitized by Google

in patriam ipsius Melitenem, velut perjurum [seu mendaciis] ludentem & quod ὁμοούσιον miris modis prædicaret, cum tamen ἑτεροούσιον præ se tulisset. Transtulisseq; [Constantium] ex Alexandriâ Arij gregalem Euzoium, eiq; manus imponere Episcopis iussis eum Episcopum Antiochiæ ordinasse.

ἑαυτοῦ πατρίδα τὴν Μελιτηνὴν ἐκπέμψαι, ὡς ἐπιορκίαις ἔχοντα, καὶ ὅτι τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύων ἐκτόπως, τὸ ἑτεροούσιον καπηλ(?)ηματίζειν. μεταπέμπεται δὲ ἐξ Ἀλεξανδρείας, τὸν συναιρεσιώτην Ἀρείου Εὐζώιον, καὶ τούτῳ χεῖρας ἐπιθεῖναι τοῖς ἐπισκόποις κελεύσας ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀποκαθίστησιν.

Ex libro Sexto.

Ἐκ τῆς Ἕκτης ἱστορίας.

de Eunomij apud Eudoxiũ accusatione, eiusq; defensione.

Qvod Eunomium quidã ex clero Cyzici apud Eudoxium accusarint, quasi Ἀνόμοιον dissimilem Patri Filium induceret (dissimile scilicet secundum substantiam, in argumentum & accusationem ἀνομοιότητος dissimilitudinis [scil. omnis] Patris & Filij trahentes) & quod veteres mores mutaret, eosq; qui secum impiè sentire nollent euerteret. Ea res tumultum in Ecclesiâ Constanti-

Ὅτι τὸν Εὐνόμιον τινὲς τῶν ἐν τῷ κλήρῳ Κυζίκου Εὐδοξίῳ διαβάλλουσιν, ὡς ἀνόμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν εἰσηγούμενον, τὸ μὴ κατ' οὐσίαν ὅμοιον εἰς κατηγορίαν ἀνομοιότητος πατρὸς πρὸς υἱὸν μετασκευάζοντες, καὶ τὰ παλαιὰ δὲ μετακινεῖν ἔθη, καὶ τοὺς μὴ συνασεβεῖν ἐθέλοντας διασκευάζειν. Ἐπὶ τούτοις θόρυβος τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν A.D. 361.

ἐκκλησίαν

Digitized by Google

ἐκκλησίαν εἶχεν, ἀνακινοῦντος αὐτὴν ἐπίτηδες τινὸς τῶν ἐν αὐτῇ πρεσβυτέρου Ἡσυχίου τοὔνομα. διὸ μεταπέμπτον ὁ Εὐδόξιος τὸν Εὐνόμιον ποιεῖται. παραγενόμενος δὲ ὁ μὲν τῆς βραδυτῆτος καὶ ὀλιγωρίας τῶν προσταχθέντων παρὰ Εὐδόξιον ᾐτιᾶτο. ὁ δὲ περὶ τούτων μὲν ἀπεκρίνατο μὴ αὐτῷ μελῆσαι· δεῖν δὲ πρὶν τὴν περὶ αὐτοῦ γεγενημένην διαλῦσαι στάσιν. ἐντεῦθεν εἰς ἀπολογίαν ὁ Εὐνόμιος τῷ Κωνσταντινουπόλεως κλήρῳ καταστάς, οὕτω τοὺς πρὶν θορυβοῦντας εἷλεν, ὡς μὴ μόνον εἰς τὴν ἐναντίαν μεταστῆσαι δόξαν, ἀλλὰ μάρτυρας αὐτοῦ θερμοὺς τῆς εὐσεβείας γενέσθαι. καὶ γὰρ ἀνόμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν οὐ μόνον οὐδαμῶς ἐν οἷς ἐδημηγόρησε δογματίζειν ἐφωράθη, ἀλλά γε καὶ ὅμοιον κατὰ τὰς γραφὰς ἀνακηρύττειν ἐπαρρησιάζετο. τὸ μέντοι ὅμοιον κατὰ τὴν οὐσίαν λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, καὶ μὴ ὁμοιότατον φρονεῖν, κατὰ τοὺς μονογενοῦς Θεοῦ πρὸς τὸν ἀπαθῶς γεγεννηκότα πατέρα προσήκοντας. Οὐ μόνον δὲ τοῖς κλήρεσιν

nopolitanâ excitauit, com mouente eam datâ operâ presbytero quodam in eâ cui nomen erat Hesychio. Ideò Eudoxius Eunomiũ accersiri iussit. Is verò vbi venit, tarditatis & cõtemptus eorũ quæ ab Eudoxio mandata fuerant, veniam petiit: Ille verò, *Non hæc sibi curæ esse* respondit, *verùm, oportere eum prius tumultum propter se concitatum sedare.* Inde Eunomius defensionem apud clerum Cõstantinopolitanum ingressus, ita prius tumultuantes sedauit, uti non solum aliam verterentur in sentẽtiam, verum fidi testes pietatis ipsius fierent: Etenim non solum non Ανόμοιον *Dissimilem Patri Filium* in his quæ fecit docere deprehensus fuit, verùm etiam *similem secundum Scripturas* liberè prędicauit: Etenim, *Similemq́ secundum substantiam Patri filium dicere se, & non simillimum sapere, secundum rationem qua conuenit Vnigenito Deo cum Patre qui sine passione genuit.* Neq; verò solum clerum

ita affecit, verùm etiam vniuersam populi Ecclesiam iisdem narratis in magnum dulceq; spectaculum & prudentiæ & pietatis traxit : vnde & Eudoxius demiratus, exclamauit, *Defensio mea aduersus eos qui me condemnant eadem est:* Secutaq; est populi acclamatio, *Quod benè commodeq; sacrum iudictum pronunciasset.*

de Eunomij doctrina circa Josephũ, Filiũ Dei, & Spiritum sanctum, quã Constantinopoli extulit vna cũ Eudoxio, & de eorũ loquendi genere.

2. Ait impius hic, Deo inuisum Eunomium iussu Eudoxij apud populum festo Theophaniarum sermonem habuisse, in quo impia eorum atheaq; doctrina detecta fuerit: Josephum enim execrandi illi post partum ineffabilem non veriti sunt virgini conjungere, *Filiúmque haud vilem Patris seruum & ministrum* esse, sed & *spiritum Filij* terribilem ausi sunt dicere. Quin & in his [vsurpatum] ipsis locutionis genus à panegyricâ venustate alienum, contra obscuritate & superfluitate, verborumque impropiorum maximè vsu

οὕτω διέθηκεν, ἀλλὰ καὶ πάνδημον ὅλην ἐκκλησίαν, τὰ αὐτὰ διαλεχθεὶς, εἰς μέγα τε γλυκὺ θαῦμα καὶ σοφίας τε εὐσεβείας εἵλκυσαν· ἐξ οὗ καὶ τὸν Εὐδόξιον ὑπεραγασθέντα ἀναβοῆσαι, ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀποκρίνουσιν αὕτη ἐστὶν, καὶ κρότον ἀγεῖραι τὸ πλῆθος, ὡς εὖ καὶ κατὰ καιρὸν τὴν ἱερὰν ἀνειπόντος χρῆσιν.* * κρίσιν.

2. Ὅτι ὁ δυσσεβὴς φησὶ, Εὐνόμιον τὸν θεοστυγῆ καθ' ἐπιτροπὴν Εὐδοξίου δημηγορῆσαι τῷ πλήθει λέγει τῆς τῶν Θεοφανείων ἑορτῆς ἐνισταμένης, ἐν ᾗ τὸ δυσσεβὲς αὐτῶν καὶ ἄθεον μάλιστα ἀπογυμνοῦσθαι. τόν τε γὰρ Ἰωσὴφ οἱ κατάρατοι μετὰ τὴν ἄφραστον κυοφορίαν, συνάπτειν οὐ πεφρίκασι τῇ παρθένῳ, καὶ τὸν υἱὸν ἀναιδέστερον τοῦ πατρὸς δοῦλον καὶ ὑπηρέτην, καὶ δὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ φοβερὸν* ἠγριῶντο λέγειν. * φέρετον Ἔτι δὲ καὶ αὐτοῖς ἡ φράσις ἐν τούτοις, πανηγυρικῆς χάριτος ἀπηλλοτριωμένη, ἀσάφεια δὲ καὶ περιττολογία, καὶ ῥημάτων οὐ καθαρῶν περιέχεται εἰς τὸ

A.D. 361.

ἀπρ-

ἀτερπέστατον καὶ καταγέλαστον καὶ πεπαραγμένον εἶδος καὶ οἰδούμενον, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς γνόφον καὶ σάλον καὶ τὸ θεοβλαβὲς ἐνδεικνύμενον.

3. Ὅτι μετὰ τοὺς πολλοὺς ἐπαίνους Εὐνομίου οὐ μόνον οὐδὲν ὧν ὑπεφέρετο διενοήθη πρᾶξαι εἰν Εὐδόξιος, ἀλλὰ κἀκεῖνον ἐπεχείρει πείθειν γραφῇ, τήν τε καθαίρεσιν Ἀετίου, καὶ τὴν ἐν Ἀριμήνῳ ἔκθεσιν ὑποσημήνασθαι, εἰς τὸ τῆς οἰκονομίας πρόσχημα τὸ ἔκθεσμον αὐτοῖς καταρυθμίζων καὶ ἀθέλητον.* ἐφ' οἷς ὁ Εὐνόμιος βαρέως ἐνεγκὼν, οὐδέτερον μὲν ὑπέστη, παραλιμπάνει δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν Κύζικον, πρῶτα μὲν λόγοις, εἶτα δὲ καὶ γράμμασι καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα τὴν Καππαδοκίαν ἀφικνεῖται.

* ἀθέσμιον vel ἀθέμιτον.

A.D. 361.

4. Ὅτι κατ' Εὐνομίου κινηθεὶς ὁ Ἀκάκιος ἐφ' ᾧ Κυζίκου κατέστη ἐπίσκοπος, συνδιαβάλλει καὶ τοὺς περὶ Εὐδόξιον, ὡς χωρὶς κοινῆς γνώμης τὸν μαθητὴν Ἀετίου κεχειροτονηκότας

iniucundissimè, ridicule confusoque genere tumidum, & animi caliginem tumultúmque & auersum Numen ostendens.

3. Quod Eudoxius post multas Eunomij laudes non modo nullo eorum nomine de quibus accusabatur reprehẽdere eum sustinuerit, verùm etiam ipsi persuadere adnisus sit, uti scripto, & Aëtij abdicationi, & Ariminensi fidei professioni, subscriberet, in speciem temporiq; inseruiendo id quod nefarium improbumque apud ipsos erat, concinnãs: Ad quæ Eunomius grauiter ferens, neutrum subiit, verùm & Cyzicum eis dereliquit, primò quidem verbis, deinde & per litteras, & ad patriam suam Cappadociam recessit.

de exitu accusationis Eunomij apud Eudoxiũ eiusdemq; constantia in nõ subscribendo Aëtij abdicationi & Ariminensi fidei.

4. Quod Acacius contra Eunomium commotus eò quod Cyzici Episcopus ordinatus fuisset, calumniatus quoq; simùl sit eos qui ab Eudoxio erant, *Quod citra communem consensum Aëtij discipulum*

de Acacij & Constãtij Imp. gestis aduersus Eunomiũ: déque Synodo Antiochena.

Digitized by Google

Episcopum ordinasset, virum proprium magistrum zelo in hæresin feruentissimo superare ambientem: Calumniisq; Constantio persuaserit, vt Eunomium Antiochiam arcesseret. Quò cùm venisset, defensionem sui ingredi in Synodali conuentu rationem redditurum iusserit. Vbi verò Synodus accusatorem inquisiuit, nusquam apparuit. Acacius enim reformidãs (etenim existimauerat is ex solâ apud Imperatorem calumniâ inimicum sese capturum pro potestate) vnus fuit ex iis qui profundissimè siluerunt. Vnde & Constantius cùm hæc didicisset, Acacium suspectum habuit, quasi per inimicitiam potius quàm morum probitate accusationem instituisset, eumque statim ad propriam regredi iussit diœcesin, maiori Synodo harum rerum cognitionem reseruans.

de Constantij aduersus Iulianum

5. Cùm autem Constantius hæc animo volueret, perfertur ad eum

ἐπίσκοπον ἄνδρα τὸν οἰκεῖον διδάσκαλον τὸν πρὸς τὴν αἵρεσιν ὀξυῤῥεπεστάτῳ ζήλῳ ὑπερβάλλεσθαι φιλονεικήσαντα. καὶ πείθει ταῖς διαβολαῖς τὸν Κωνστάντιον μετάπεμπτον ἐν Ἀντιοχείας ποιήσασθαι τὸν Εὐνόμιον. καὶ παραγενόμενα, εἰς ἀπολογίαν κελεύει καταστῆναι συνοδικῇ διαίτῃ λογοθετούμενον. ἐπεὶ δὲ ἡ σύνοδος τὸν κατήγορον ἐζήτει, ὁ δὲ οὐκ ἦν οὐδαμοῦ. ὁ γὰρ Ἀκάκιος ἀποδειλιάσας, καὶ γὰρ ἐνόμιζεν ἐκ μόνης τῆς πρὸς βασιλέας διαβολῆς, τὸν ἐχθρὸν αἱρήσειν κατὰ κράτος, εἷς ἦν τῶν εἰς τὸ βαθύτατον σιγώντων. διὸ καὶ ὁ Κωνστάντιος ταῦτα μαθὼν, δι' ὑπονοίας τε τὸν Ἀκάκιον εἶχεν, ὡς ἀπεχθημοσύνῃ μᾶλλον ἢ τρόπων εὐθύτητι τὴν κατηγορίαν ἐνστησάμενον. καὶ θᾶττον αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν ἐπαναδραμεῖν ἐκέλευσε παροικίαν, μείζονι συνόδῳ ταμιευόμενος τὴν τῶν προκειμένων διάγνωσιν.

5. Ταῦτα τε Κωνσταντίῳ διανοουμένῳ, ἡ τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐπανάστασις τῆς φη- A.D. 361.

Digitized by Google

ταῖς φήμαις αὐτοῦ διεχείμαζεν. ὁ δὲ, αὐτίκα τε ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐβάδιζε, καὶ σύνοδον ἅμα διώριζεν ὑπὲρ τοῦ ἑτερουσίου κατὰ Νίκαιαν ἵστασθαι, φθάσας δὲ παρὰ τὰς Μόψου καλουμένας κρήνας καὶ νόσῳ βληθεὶς, εἶτα καὶ βαπτισάμενος παρὰ Εὐζωΐου τήν τε βασιλείαν αὐτῷ βίῳ, καὶ τὰς ἐπ' ἀσεβείᾳ συνόδους ἀπολείπει.

fama de *Iuliani* rebellione: Ille vero statim Constantinopolim mouit, simulque statuit Synodum super ἑτερουσίῳ Niceæ cogi. Atenim cùm peruenisset is ad Mopsucrenas, morbo correptus, & exinde ab Euzoio baptizatus, Imperium cum vitâ Synodosque ad impietatem reliquit.

expeditione, & de Synodo Niceæ habenda molitione, obituque Constantij.

6. Ὅτι κομιζομένου πρὸς ταφὴν Κωνσταντίου Ἰουλιανὸς καταλαβὼν, τῇ τε σορῷ προεπόμπευε, τὸ τῆς κεφαλῆς ἀφελόμενος τὸ διάδημα, καὶ ἐτίμησε τὸν νεκρὸν οὗ τὴν ζωὴν ἀφελεῖν ἐπεστράτευσεν.

6. Quod cùm Cōstantius ad sepulturam ferretur, Iulianus eò aduentans ante feretrum diademate de capite sublato processerit, defunctumque, aduersus quem exercitum quò vitam ei eriperet mouerat, honorauerit.

de Honoribus à Iuliano delatis corpori Constantij.

7. Ὅτι τὴν βασίλειον ἀρχὴν ἁρπάσας ὁ Ἰουλιανὸς ἅτε δὴ Ἀέτιον διὰ Γάλλον δῆθεν κινδυνεύοντα τῆς ψυχῆς ἀνακαλεῖται· οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι δογμάτων ἐκκλησιαστικῶν ὑπερόριον ὑπέστησαν.

7. Quod cùm Julianus Imperialem potestatem arripuisset, Aëtium qui propter Gallum periculum subierat, ab exilio reuocauerit: Neque verò illum solum, sed & alios omnes qui propter Ecclesiastica dogmata exilium passi fuerant.

de Reuocatis ab exilio per Iulianum, tum Aëtio, tum aliis.

Ex libro SEPTIMO.

de Persecutione Christianorũ sub Iuliano.

QVOD cùm Iulianus Imperium arripuisset, & Gentilib. per Edicta omnem licentiam, nihil eius quod in animum induxissent intẽtatum relinquẽdi, tribuisset, Christianos in mala incredibilia, & explicatu impossibilia, conjecerit, Gentibus ubique omnis generis malitiam, nouasque quæstiones & acerbissimas mortes his infligentibus.

de Georgii Alexandrini cæde.

2. Ait, Gentiles *Georgium* Alexandriæ Ecclesiæ præsidentem, quique homodoxos libello (τόμῳ) aduersus Aëtium subscribere coëgerat, quod in Gentilium res impetum faceret, captum post multas in corpus iniurias illatas tandem igni tradidisse. Ait verò impius hic scriptor, & Athanasij sententiam huic rei ducatũ præbuisse:

Ἐκ τῆς Ἑβδόμης ἱστορίας.

ΟΤΙ τὴν βασιλείαν Ἰουλιανὸς ἁρπασάμενος, καὶ τοῖς Ἕλλησι διὰ προγραμμάτων πᾶσαν ἄδειαν εἰσενεγκὼν μηδὲν τῶν μελετωμένων ἄπρακτον ἐᾶν, εἰς ἄρρητά τε καὶ ἀδιήγητα πάθη κατέστησε τοὺς χριστιανούς, πανταχοῦ ἑλληνιστῶν πάσας αἰκίας καὶ καινὰς βασάνους καὶ πικροτάτους θανάτους ἐπαγόντων αὐτοῖς. A.D. 361.

2. Ὅτι Γεώργιον τὸν Ἀλεξανδρείας συνεδρίου φησὶ προκαθεζόμενον, καὶ τὸν κατὰ Ἀετίου τόμον ὑποσημήνασθαι τοὺς ὁμοδόξους βιαζόμενον ἐπαναστάντα τὸ ἑλληνικὸν καὶ συλλαβόντες αὐτόν, πολλά τε εἰς τὸ σῶμα ἐνυβρίσαντες εἶτα πυρὶ παρέδωκε. φησὶ δ' ὁ δυσσεβὴς συγγραφεὺς τοῦτο, καὶ τὴν Ἀθανασίου γνώμην στρατηγῆσαι τῆς πράξεως. A.D. 362.

ἀλλὰ γὰρ

Digitized by Google

ἀλλὰ γὰρ Γεωργίου διαφθαρέντος, τὸν οἰκεῖον θρόνον ὁ Ἀθανάσιος τῶν Ἀλεξανδρείων αὐτὸν ἀσμένως ὑποδεξαμένων ἀναλαμβάνεται.

3. Ὅτι περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἣν ἡ τῆς αἱμοῤῥόου πίστις ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας ἀνέστησεν, ἱστορῶν φησὶ, ἀνεστηλῶσθαι μὲν ταύτην κατὰ τὴν πηγὴν τὴν ἔνδον τῆς πόλεως, μετὰ καὶ ἑτέρων ἀγαλμάτων, τερπνότητός τι παρέχειν τοῖς φοιτῶσι θέαμα· τὴν δὲ τοῦ Σωτῆρος εἰκόνος βοτάνης κατὰ τοὺς πόδας ἀναφυείσης, νοσημάτων μὲν ἁπάντων, μάλιστα δὲ τῆς φθινάδος, ἴαμα· καὶ ζητούντων τὴν αἰτίαν (ἐλήθη γὰρ τῷ χρόνῳ καὶ οὗτινος ἔφερε μορφὴν καὶ ἡ πρᾶξις δι' ἣν ἀνεστήλωτο· ἐν ὑπαίθρῳ γὰρ ὂν γυμνός ἑστὼς, ἐπ' οὐκ ὀλίγον συνεχώσθη τοῦ σώματος, γῆς ἐπ' αὐτὸν ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων ἀεὶ τόπων ἐν τοῖς τῶν ὄμβρων μάλιστα καιροῖς ἐπιφερομένης, ὑφ' ἧς ἡ τῶν γραμμάτων τῶν ἕκαστα δηλούντων ἠφάνιστο γνῶσις· τῆς οὖν ζητήσεως ταύτης ἐπιστάσης,

Sed & interfecto Georgio, Athanasium, Alexandrinis eum cupidè excipientibus, propriam sedem recuperasse.

3. De *Imagine Saluatoris nostri*, quam hæmorrhousę fides, beneficum remunerata, statuit, narrans ait, fixam eam prope fontē qui intra ciuitatem est, vna cū aliis simulacris voluptatis aliquid præbuisse ad eam spectandam accedētibus: Herbam quoq; ad pedes imaginis Saluatoris adnatam, omnium morborum, maximè verò tabis, medelam fuisse: Et cùm quæreretur causa (tempore quippe ea obliuioni tradita fuerat) & cuiusnam formam ea exprimeret, & quam ob rem fixa fuisset (sub dio quippe nudaque stans haud parum corpore obruta fuerat, terrâ subinde in eam è superioribus locis pluuialibus maximè temporibus labente, vnde literarum quæ singula narrabant, oblitterata fuerat cognitio) Cùm igitur hæc quæstio mota fuisset,

de Statua Paneadis.

eruderato quod ei adfusum fuerat, literæ repertæ fuerunt, quæ totam historiam edocebant. Et herba quidem haud amplius post id tempus neque ibi neque alibi apparuit. ¶ Imaginem verò ponentes in Diaconico Ecclesiæ cõuenienter adcurarũt, nullo modo tamen eam colentes aut adorantes (*Neque enim fas erat æneam aliamve quam materiam adorare*) verùm hoc ipsum vt decentiore situ esset, & vt cum voluptate ad locum accederent spectare volentes archetypi ipsius desiderium ostentantes. ¶ Simulacrum istud Juliani temporibus quibus Ecclesiastici ad impietatem incendebantur, Paneadis incolæ à sede suâ reuellentes pedibusque ligatum per mediam traxerunt plateam: indeque reliquum quidem corpus distrahentes confregerunt: Atenim caput à ceruice seiunctum quidam ex iis qui gestis indolebant latenter susceperunt, &

ἀνωρύχθη μὲν τὸ συγκεχωσμένον, εὑρέθη δὲ γράμματα τὴν ἱστορίαν πᾶσαν ἀναδιδάσκοντα. καὶ ἡ πόα μὲν οὐκ ἔτι μετ' ἐκεῖνον ὤφθη τὸν χρόνον, οὔτε ἐκεῖ οὔτε ἀλλαχόθεν. τὸν δὲ ἀνδριάντα καταστησάμενοι ἐν τῷ τῆς ἐκκλησίας διακονικῷ, τὰ πρέποντα ἐθεράπευον, σέβοντες μὲν ἢ προσκυνοῦντες οὐδαμῶς, οὐ γὰρ ἦν θέμις χαλκὸν ἢ ἄλλην ὕλην προσκυνεῖν. αὐτὸ δὲ τοῦτο, στάσει τε σεμνοτέρᾳ, καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς ἐπιφοιτᾶν τῷ τόπῳ θεασαμένοις, τὸν περὶ τὸ ἀρχέτυπον πόθον ἐπιδεικνυμένους. Τοῦτο τὸ ἄγαλμα, κατὰ τοὺς Ἰουλιανοῦ χρόνους, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς εἰς ἀσέβειαν ἀναφλεχθέντες, οἱ τὴν Πανεάδα οἰκοῦντες τοῦ βάθρου ἀνασπασάμενοι, καὶ τῶν ποδῶν ἐκδησάμενοι, διὰ μέσης ἔσυρον τῆς λεωφόρου, ἐφ' ᾧ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα διασπασάμενοι κατέκλασαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ἐν τῷ σύρεσθαι, τοῦ αὐχένος διαζευχθεῖσαν, τινὲς λαθόντες τῶν ἐπαλγούντων τοῖς δρωμένοις, ἀνελάβοντό

τε καὶ

τε καὶ ὡς ἠδυνήθησαν διεσώσαντο. καί φησι, ταύτοις καὶ αὐτὸς μάσασθαι. Ἡ μὲν τοίγε Πανεὰς Δὰν ἐπωνομάζετο τὸ παλαίτατον, τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ Ἰακὼβ Δὰν ἑλκυσαμένη τοῦ φυλάρχου τῶν ταύτην οἰκούντων τότε· Εἶτα δὲ Καισάρεια ἡ Φιλίππου ἐπεκέκλητο· τῶν δὲ Ἑλληνιστῶν Πανὸς ξόανον αὐτῇ καθιδρυσάντων, εἰς τὴν τῆς Πανεάδος ἐπωνυμίαν μετέβαλεν.

4. Ὅτι τῶν Ἑλληνιστῶν τὰ ἀτοπώτατα κατὰ τῶν χριστιανῶν πανταχοῦ παλαμωμένων, καὶ τό τε τοῖς ἀσεβέσι κατὰ Παλαιστίνης δεδραματούργηται, τὰ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου ὀστᾶ, καὶ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ἐκεῖ γὰρ ἄμφω ἐτέθαπτο, τῶν θηκῶν ἐξελόμενοι, καὶ ζώων ὀστοῖς ἀλόγων συγκαταμίξαντες ὁμοῦ πρὸς κόνιν κατέκαυσαν, καὶ εἰς τὸν ἀέρα διεσπείραντο. Καὶ τοὺς χριστιανίζοντας δὲ συλλαμβανόμενοι ἔστιν ὅτε τοῖς βωμοῖς ἀναπλωμένους, ὡς ἱερεῖα ἐπετίθεσαν, καὶ εἰς πολλὴν ἄλλην ἀρρητουργίαν ἐξεβακχεύ-

quantum potuerunt seruarunt: Aitque [Philostorgius] & in hos sese incidisse. ¶ Cæterùm Paneas antiquitus *Dan* vocabatur, appellationē à filio Iacobi Dan, Phylarcho eorum qui eam incolebāt, nacta: inde *Cæsarea Philippi* vocata fuit: cùm Gentiles verò simulacrum Panis in eâ posuissent, in *Paneadis* nomen transiit.

de Paneade & Iordane.

4. Quòd cùm Gentiles insolita maximè quæque aduersus Christianos patrarent, inter ea quæ impii in Palæstinâ fecerunt, Elizæi Prophetæ & Joannis Baptistæ ossa (ibi quippe vterque sepultus erat) loculis suis extracta, & irrationalium animalium ossibus mixta simul in cineres igne redegerunt, atque in aërem dispersserunt. ¶ Ad hæc, est & vbi Christianos aris illigatos velut victimas imposuerunt, & in multa alia incredibilia debacchati

de atrocibus Gentilium sub Iuliano in corpora Sanctorum, & in Christianos factis. deq; Iuliani ipsius arcanis artibus ad pessundandam rem Christianam.

Digitized by Google

sunt. ¶ Quæ cùm Iulianus nosset, non inhibuit, verùm & valde gauisus est, inuidiâ quidem factorum penes alios relictâ, atenim animi ipsius sententiâ factis eorum expletâ. ¶ Cùm verò videret, sese tot his tantisque nihil tamen eorum quæ vellet adsequi (magis enim obsessa Christianorum pietas profecit) Episcopos qui ob crimina deiecti fuerant, eosq; qui eorum vice sedes tenebant, inter sese collidere astute in animum induxit, datâ vtrique parti potestate quæcunque vellent possentve ad sui defensionem faciendi: Vnde illi inter se collisi magnum religioni dedecus & infamiam, quod Apostatæ consilium fuit, conciliarunt. ¶ Sed & alia ex eadem versutia addidit: Etenim eos qui in clerum adlecti fuerant, ad Curialia munera retraxit, Annonasq; Ecclesiarum ministris Dæmonũ tradidit:

θηκε. Ἅπερ Ἰουλιανὸς ἐπιστάμενος, οὐχ ὅπως ἤχθετο, ἀλλὰ καὶ διαφερόντως ἔχαιρε, καὶ τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς δρωμένοις δυσκλείας εἰς ἑτέρους αἰτιούσης, τῆς δὲ αὐτοῦ γνώμης τοῖς ἐκείνων ἔργοις περαιουμένης. Συνιδὼν δὲ, διὰ τῆς τοσαύτης οὐδὲν τῶν ἐβούλετο περαινόμενον, μᾶλλον γὰρ τὸ χριστιανῶν πολιορκούμενον ἐπερρώννυτο φρόνημα, μηχανᾶται τοὺς ἐν αἰτίαις ἐκβεβλημένους τῶν ἐπισκόπων, καὶ τοὺς ἀντ' ἐκείνων ἔχοντας τοὺς θρόνους εἰς πόλεμον συρράξαι, καὶ δὴ πάσης ἐξουσίας ἑκατέρᾳ μοίρᾳ μετεδίδου πρὸς ἅτινα ὅσα καὶ δυνατὰ αὐτοῖς εἴη, εἰς τὴν οἰκείαν σύστασίν τε καὶ ἀσφάλειαν. ἐξ ὧν ἐκεῖνοι πρὸς ἀλλήλους συρρηγνύμενοι, πολλὴν ἀσχημοσύνην καὶ μέμψιν, ὅπερ ἦν τοῦ ἀποστάτου σπούδασμα, προσετρίβοντο τῇ εὐσεβείᾳ. Καὶ ἄλλα δὲ τῆς αὐτῆς κακοτεχνίας συνεπήγε. τούς τε γὰρ ἐν κλήρῳ κατηλεγμένους, εἰς τὴν τῶν βουλευτῶν ἀνέστρεφε λειτουργίαν, καὶ τῶν ἐκκλησιῶν τὰ σιτηρέσια τοῖς τῶν δαιμονίων θεραπευταῖς μετεδίδου.

Καὶ

Καὶ πάντα πράττειν οὐκ ἐνεδίδου, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἀκμάσῃ τὰ τῶν δαιμόνων, τὰ δὲ τῆς εὐσεβείας εἰς ἐνόμιζεν εἰς ἀφανισμὸν συνελθεῖν.

Omniaque facere veritus non est, per quæ Dæmonum res florerent, quæ verò ad pietatem pertinent ad interitum, vt ipse quidem intendebat, vergerent.

5. Ὅτι φησὶ τῶν πραγμάτων οὕτω φερομένων, εἰς μνήμην Εὐδόξιος ἀχθεὶς τῶν ὅρκων καὶ τῶν ὑποσχέσεων ἃς ὑπὲρ Ἀετίου πρὸς Εὐνόμιον ἀνεδέξατο, σύνοδον ἐπιστέλλει τῷ Ἀντιοχείας Εὐζωΐῳ συναθροῖσαι, δι' ἧς ἔδει τὸν Ἀέτιον τῆς καταδικαζούσης ψήφου ἀπολυθῆναι. ὁ δὲ Εὐζώϊος οὐδὲν πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἐπεστράφη, αἰτιασάμενος μάλιστα τὸν Εὐδόξιον, ὅτι μὴ αὐτὸς προκατῆρξατο πράττειν, ἅπερ ὑποτίθησιν ἑτέροις. ἐπιμένοντος δὲ τοῦ Εὐδοξίου τῇ ἀξιώσει, ὑπισχεῖται καὶ ὁ Εὐδόξιος τὴν πρᾶξιν.

5. Ait, cùm res hoc in statu essent, *Eudoxium* iurisiurandi spōsionúmque, quibus sese pro Aëtio apud Eunomium nexuerat, memorem, ad Euzoium Antiochiæ misisse, uti Synodum cogeret, à quâ Aëtius à damnatoria sententia absolueretur. At Euzoius nullam petitionis rationem habuit, causatus maximè, quòd Eudoxius non ipse primus cœpisset quæ aliis imponeret. Perstante verò in eadem petitione Eudoxio, & Euzoius id promisit.

de Aëtij sub Iuliano restitutione ab Euzoio neglecta.

6. Ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβόντων τοῦ Ἀετίου καὶ Εὐνομίου παραγίνεται Λεόντιος* ὁ τῆς Τριπόλεως πρὸς αὐτούς, καὶ Θεόδουλος ἀπὸ Χαιρετόπων*, οἵ τε ἀμφὶ τὸν Σέρραν καὶ Θεόφιλον καὶ Ἡλιόδωρον ἐξ ἑκατέρας Λιβύης

*Huc referendus Philostorgij locus videtur de hoc Leōtio Ariano apud Suidam.

*infr. 8. tm. 2. χαιρετόπων. malè.

6. Quod cùm Aëtius & Eunomius *Constantinopoli* agerent, ad eos accesserit Leontius Tripoleos Episcopus, & Theodulus à Chæratopis, & ij qui à Serra & Theophilo & Heliodoro ex vtraque Libya

de Aëtij restitutione in Synodo Constantinop. deque Synodo Antiochena, pro Aëtio.

Digitized by Google

erant, & quotquot alij erant quibus eadem sententia placebat, qui scilicet neque Aëtij condemnationi neque Occidentalium formulæ subscribere sustinuerant: Coacti igitur illi Aëtium ordinarunt: erat verò is ut & Eunomius apud eos loco omnium. Ordinarunt verò & alios Episcopos, nihil intereà Eudoxio refragante, imò & calculum iis qui ordinandi erãt sæpius Aëtianis præoente. ¶Intereà verò & Euzoius, coacta ad Nouenarium numerũ Synodo, contra Aëtium olim gesta reuocauit: reuocauit & sex mensium laxamentum, post quod his qui cum Serra erant, nisi Aëtij abdicationi & Occidentalium formulæ subscriberent, Sacerdotij priuatio pœnæ loco indicta fuerat. Cùm vero vtrumque prædictum negotium processisset, ad eos qui cum Eudoxio erãt libellos emitti placuit: Verùm intolerabilis aduersùs Christianos persecutio occasionem præripuit.

καὶ ὅσοις ἄλλοις γε ἡ αὐτὴ συνήρεσκε δόξα, ὡς μήτε τῇ τοῦ Ἀετίου καταδίκῃ, μήτε τῷ τόμῳ τῶν ἑσπερίων ὑπογράψαι ἀνέχοντο. καὶ συναχθέντες χειροτονοῦσι τὸν Ἀέτιον, καὶ ἦν αὐτοῖς, αὐτός τε καὶ Εὐνόμιος, ἅπαντα· ἐχειροτόνουν δὲ καὶ ἑτέρους ἐπισκόπους, οὐδὲν πως τοῦ Εὐδοξίου δυσχεραίνοντος, ἀλλὰ καὶ ψήφους πολλάκις ὑπὸ τῶν μελλόντων χειροτονεῖσθαι τοῖς περὶ Ἀέτιον προσκομίζοντος. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Εὐζώιος εἰς ἐννέα τὸν ἀριθμὸν ἀθροισάμενος σύνοδον τὰς κατὰ Ἀετίου γεγενημένας πάλαι πράξεις διελύσατο· ἔλυσε δὲ καὶ τὴν τοῦ ἑξαμηνιαίου προθεσμίαν, μεθ' ἣν τοῖς περὶ Σάρραν, εἰ μὴ τῇ τοῦ Ἀετίου καθαιρέσει καὶ τῷ ἑσπερίῳ τόμῳ ὑπογράψαιεν, τῆς ἱερωσύνης ἀφαίρεσις ἡ ζημία διωρίζετο. ἑκατέρας δὲ τῶν εἰρημένων προελθούσης πράξεως, τοὺς τόμους ἀποστέλλειν τοῖς περὶ Εὐδόξιον παρεσκευάζοντο. ἀλλ' ὁ κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀνυπόστατος διωγμός, τὴν ὁρμὴν παρέκοψεν.

7. Οὐ

Digitized by Google

7. Ὅτι τὸν Οὐαλεντινιανὸν ὁ ἀποστάτης τάγματος ἐπάρχοντα στρατιωτικοῦ, Κόμης γὰρ ἐχρημάτιζε τῶν λεγομένων Κορνούτων, ἐπεὶ πάντα πράττων οὐδαμῶς αὐτὸν ἴσχυσε τῆς εὐσεβείας μεταστῆσαι, παραλύσας τοῦ ἀξιώματος, εἰς Θήβας τὰς Αἰγυπτίους φυγαδεύει. τοῦτον φασὶν ἡνίκα Κωνστάντιος ἐβασίλευσεν, ἰδεῖν τινα τῶν λεγομένων Σιλεντιαρίων πυρὸς φλόγα τοῦ στόματος ἀφιέντα, ἰδεῖν δὲ κατὰ τὸ δειλινὸν, ἡνίκα μετὰ τροφὴν τὸν ὕπνον αἱρούμεθα· καὶ ταῦτα σημῆναι Κωνσταντίῳ. καὶ γὰρ ἐκείνου πέμψαντος αὐτὸν διά τινα χρείαν μετακαλέσασθαι τὸν Οὐαλεντινιανὸν περιτυχεῖν τῷ θεάματι. ὁ δὲ Κωνστάντιος τῇ ἀγγελίᾳ εἰς ὑπόνοιαν μὲν καὶ δέος κατέστη. οὐδέν γέ τι περιελύπησε τὸν ἄνδρα. παραμυθούμενος δὲ τὸ οἰκεῖον δέος, περὶ τὰ φρούρια τῆς Μεσοποταμίας ἐκπέμπει φύλακα τῶν ἐκεῖσε τόπων ἐσόμενον, καὶ τὰς τῶν Περσῶν ἐπιδρομὰς ἀναστέλλοντα.

7. Quod Apoſtata, *Valentinianum* numeri cuiuſdam militaris Tribunum (Comes enim erat eorum qui *Cornuti* dicebantur) ubi omnibus tentatis eum à pietate dimouere non potuit, dignitate priuatum Thebas Ægyptias in exilium miſerit. Iſtum verò aiunt, quo tempore Conſtantius imperabat, vidiſſe quendam ex iis qui *Silentiarij* vocantur, flammam ignis ore euomentem, vidiſſe vero id circa veſperam, quando poſt cibum ſomnum capere ſolemus: & hæc quidem Conſtantio ſignificaſſe: etenim cùm is eum ad euocãdum Valentinianum ob negotium aliquod, miſiſſet, id vidit: Conſtantius verò nuncio hoc in ſuſpicionem metumque verſus eſt, nulla tamen moleſtia virum affecit, verùm diſſimulato metu eum ad caſtra Meſopotamiæ miſit, ad locorum illorum cuſtodiam & prohibendos Perſarum incurſus.

de Valentiniani conſtantia fruſtra tentata à Iuliano, ac propterea in exilium miſſo.

Digitized by Google

de Babylæ reliquiis.

8. Narrat hic de *Babyla* martyre, quot & quanta Julianus circa martyris istius corpus debachatus fuerit, quot item dæmonia [martyr] eiecisse dicatur, & quomodo Templũ una cum statua Apollinis fulmine absumptum fuerit, quæcunque item alia aduersus homines vel pro hominibus prodigia facta sint, non multum ab aliis diuersa. ¶ Ait verò, sanctum Babylam martyrio affectum una cum tribus adolescentibus valde iuuenibus, genere verò fratribus; martyriumque ab huiusmodi principio ortum. Antiochiæ Episcopus erat Babylas: Numerianum verò Imperatorẽ, vel ut quidam aiunt, Decium à dæmone quodam percitum cupido incessit Ecclesiam cùm frequentissima esset, ingredi: Atenim Dei Sacerdos in vestibulo templi stans, ingressum præclusit, dicẽs, *Quantum in se esset, non visurum sese lupum in gregem irruentem.* Et ille quidem statim

8. Ὅτι τὰ περὶ τοῦ μάρτυρος Βαβύλα ὅσα τε Ἰουλιανὸς εἰς τὸ μαρτυρικὸν ἐκεῖνο σῶμα παρῳνήσεν, ὅσα τε εἰπεῖν ἐξεβιάσθη τὰ δαιμόνια, καὶ ὅπως κεραυνῷ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος αὐτῷ καθιδρύματι ἀπετεφρώθη τέμενος. καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ ἀνθρώπους τε καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπους παρεδοξοποιήθη, οὐκ ἐπὶ μέγα παραλλάττοντα τοῖς ἄλλοις ἱστορεῖ. Λέγει δὲ μαρτυρῆσαι τὸν ἱερὸν Βαβύλαν, σὺν τρισὶ παισί, κομιδῇ μὲν νέοις, τὸ γένος δ᾽ ἀδελφοῖς. τὸ δὲ μαρτύριον ἀπ᾽ ἀρχῆς τοιαύτης περιβῆναι. ἐπίσκοπος ἦν τῆς Ἀντιοχείας ὁ Βαβύλας. Νουμεριανῷ δὲ τῷ Ῥωμαίων βασιλεῖ, ἢ ὥς ἔνιοι Δεκίῳ φασί, κατὰ δή τινα δαίμονα γνώμην ἐμπεσεῖν, πληθυούσης τῆς ἐκκλησίας εἰσελθεῖν ἐν αὐτῇ. τὸν δέ γε τοῦ Θεοῦ ἀρχιερέα κατὰ τὰ προπύλαια στάντα τοῦ νεώ, τὴν εἴσοδον ἀποτειχίζειν, φάσκοντα, ὅσα γε δυνατὸς εἴη, μὴ περιόψεσθαι λύκον τῷ ποιμνίῳ προσδυόμενον. καὶ τὸν μὲν αὐτίκα τῆς

A.D. 362.

ὁρμῆς

Digitized by Google

ὁρμῆς ἀνακεχυσθῆναι, εἴτε στάσιν ὑποπτευόμενον εἴτε καὶ ἄλλως μεταβουλευσάμενοι, τὸν ἐπίσκοπον, πρῶτα μὲν τῆς τόλμης αἰτιᾶσθαι, ἔπειτα δὲ κελεύειν τὸν ὅσιον τοῖς δαίμοσι θύειν, μόνην γὰρ εἶναι τὴν ἐξοσίωσιν ταύτην, λύσιν τε τοῦ ἐγκλήματος. καὶ τῆς μετὰ ταῦτα τιμῆς τε καὶ δόξης πρόξενον,* τὸν δὲ ὂν γενναίως πρὸς ἕκαστα τῶν προτεινομένων ἀντιταξάμενον, τὸν μαρτυρικὸν ἀναδήσασθαι στέφανον.

A.D. 363. 9. Ὅτι τὴν* τοῦ Σωτῆρος χρησμούς, ἐν οἷς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀνατετράφθαι λέγουσιν, ὥστε μηδὲ λίθον ἐπὶ λίθῳ μεῖναι, τούτοις ὁ ἀποστάτης εἰς ψεῦδος ἐλέγχειν διανοηθείς, οὐ μόνον οὐδὲν ἤνυσεν ὧν ἐσπούδασεν, ἀλλὰ τὸ ἐν τοῖς χρησμοῖς εἶναι καὶ ἄκων ἐβεβαίωσεν ἀμετάπτωτον. ὁ μὲν γὰρ τοὺς πανταχῆ συνεγείρας Ἰουδαίους, καὶ οἴκοθεν χρήματα καὶ δύναμιν ἄλλην παρέχων, ἀνακαινίζειν ἐπέτρεπε τὸ ἱερόν. δείματα δὲ θεήλατα γεγονότα

* τοὺς

à cœpto destitit: Episcopum autem, siue seditionem veritus, siue qua alia ratione sententiâ mutata, primò quidem audaciam eius incusauit, posteà verò iussit Sanctum Dæmonibus sacrificare: hanc scil. solam deprecationem liberationemque à crimine fore, imò & honoris quoque gloriæq; conciliationem. Hic verò cùm generose ad singula quæ proponebantur respondisset, martyrij gloriam subiit.

9. Quod Julianus Saluatoris oracula mendacij arguere cogitans, quibus *Hierosolymam destructum iri* prædicitur, *sic vt ne lapis quidem supra lapidem mansurum esset*, nõ modo nihil eorum quæ intendebat promouerit, verùm oraculorum immutabilitatẽ nolens quoque confirmarit: Etenim, cùm omnes vbique Judæos collegisset, deque fisco pecunias facultatesq; alias subministrasset, Templum instaurare iussit: At terriculamenta diuinitus immissa

de irrita Hierosolymitani templi sub Iuliano restitutione.

quæ explicari nequeunt, nõ ſolum cœptum eorum reſtinxerunt, verùm etiam ipſoſmet Judæos ad ultimam conſilij inopiam pudoremque redegerunt: Hinc enim operari volentes ignis corripuit, inde verò terræmotus confudit, aliiſque alia mala intulit. Et audacia diuina oracula probro afficere cogitans, eorundem pudefieri neſciam venerabilemq́; maximè vim, quod ipſum latuit, palàm prædicauit.

de infelici trium Apoſtatarum illuſtrium ſub Iuliano, exitu.

10. Quod multi eorum qui in Chriſtianos & pietatẽ furebant pœnas haud vulgares dederint. Apertiſſimè autem Illuſtris *Iulianus* Comes Orientis, Juliani Apoſtatæ auunculus, & *Felix* Comes Sacrarum Largitionum, & *Helpidius* domui Imperatoriæ præpoſitus (*Comites priuatarum* Romana lingua vocantur) Hi verò tres erant ex iis qui, ut Imperatoris gratificarentur pietatem eiurauerant. ¶ *Felix* igitur, nulla alia manifeſta

διήγησιν ὑπερβαίνοντα, οὐ μόνον ἔσβεσεν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς Ἰουδαίους εἰς ἐσχάτην ἀμηχανίαν καὶ αἰσχύνην κατεστρέψαντο. τοῦτο μὲν γὰρ πῦρ ἐπενέμετο, τοὺς ἐργάζεσθαι τολμῶντας· τοῦτο δὲ, σεισμὸς ἐχώννυεν, καὶ ἄλλους ἄλλα πάθη κατεμερίζετο. καὶ ἡ καταισχύνειν τὰ δεσποτικὰ λόγια μελετήσασα τόλμα, τὸ ἐκεῖνον* ἀκαταίσχυντον καὶ σεβασμιώτατον, λέληθεν ἑαυτὴν ἀνακηρύττουσα.

** ἐκείνων ut & apud Nic.*

10. Ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τὴν εὐσέβειαν ἐκμανέντων, δίκας ἔτισαν οὐ μεμπτάς· εἰς τὸ περιφανέστατον δὲ καὶ ἐπιφανὴς Ἰουλιανός τε ὁ τῆς ἑώας ἄρχων, θεῖος ὢν κατὰ τὸ μητρῷον γένος τοῦ ἀποστάτου Ἰουλιανοῦ, καὶ Φίληξ ὁ τῶν θησαυρῶν ἐπιτετραμμένος, καὶ Ἐλπίδιος τῆς βασιλικῆς οἰκίας προεστὼς (κόμητας πριβάτων ἡ Ῥωμαίων γλῶττα καλεῖ) οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς τῶν ἐξαρνησαμένων τὴν εὐσέβειαν, εἰς τὸ βασιλεῖ κεχαρισμένον ἦσαν. Ὁ μὲν οὖν Φίληξ ἐξ οὐδεμιᾶς ἐμφανοῦς

A.D. 363.

ἐμφανοῖς αἰτίας, τῶν ἐν βάθει φλεβῶν μιᾶς τῆς μεγίστης ἀναρραγείσης, αἵματός τε αὐλὸν ἐξέπεμψεν ἐκ τοῦ στόματος καὶ θέαμα ὁρῶσι γενόμενον φοβερὸν, οὐδὲ δι' ὅλης ἡμέρας ἤρκεσεν. ἀλλὰ περὶ δείλην ὀψίαν τοῦ αἵματος ἐπιλείποντος καὶ τὴν ψυχὴν συναπέβαλε. Ὁ δέ γε Ἰουλιανὸς ἀργαλέῳ καὶ δυστεκμάρτῳ βληθεὶς νόσῳ, ἐπὶ τεσσαράκοντα τὰς ὅλας ἡμέρας ἐπωμάδιος ἔκειτο, μήτε φθεγγόμενος, μήτε τινὰ συναίσθησιν ἔχων, μικρὸν δέ πως ἀπορραίσας, πολλὰ μὲν κατεγίνωσκεν ἑαυτὸν τῆς ἀθεμίτου τόλμης, καὶ τὴν δίκην ἐκεῖθεν αὐτῷ συναίσθησιν ἔλαβε καταρραγῆναι. καὶ μέχρι τοῦ μάρτυρα αὐτὸν ἑαυτοῦ τῆς ἀνοσιουργίας γενέσθαι ἀνενεχθὲν, παντοδαποῖς ἕλκεσι τὴν γαστέρα σπαραχθεὶς, συνδιερράγη καὶ τὴν ψυχήν. Καὶ ὁ Ἐλπίδιος δὲ, εἰ καὶ τῶν ἄλλων βραδύτερον, ἀλλ' οὖν τῇ τοῦ Προκοπίου τυραννίδι συμπράττων φωραθεὶς, ὃς ἐπανέστη τῷ Οὐάλεντι, τῶν τε χρημάτων γυμνωθεὶς,

ex causa, una ex inferioribus maximisque venis fracta sanguinis torrentem ex ore effudit, & horrendum spectantibus spectaculum factus, ne diem quidem integrum superstes extitit, verùm sub vesperam noctem sanguine cessante animam quoque efflauit. ¶ *Iulianus* verò misero, vixque cognito morbo, quadraginta totos dies in humeros iacuit, neque quidquam loquens, neque sensum ullum habens, paulatim verò diffluens, multùm quidem sese impii cœpti condemnauit, & conscientia dictante, *pœnam exinde sibi irrogatam*, suimet ipsius impietatis testis hactenus fieri coactus, omnis generis ventris torminibus cruciatus, animam effudit. ¶ *Helpidius* verò etsi quàm alij tardius, attamē Procopij, qui aduersus Valentem insurrexerat, tyrannidi adhærere detectus, facultatibus nudatus, atque in perpetua vincula damnatus,

inhonorè vitam reliquit, deteſtandus omnibus factus, & *ſacrificulus Helpidius* vocatus. ¶ Alius vero quidam, una cum prædictis Eccleſiam ingreſſus, quã ipſi perfregerant donisq; priuauerant, & ornamentis ſpoliauerant, eumque qui hiſce præerant iniuriâ affecerant, hic inquam, cùm veſte ſublata petulanter & laſciuè in altare egiſſet, imminxeſſetque, grandem ſtatim celeremque pœnam dependit: quibus enim partibus iniuriam admiſerat, iiſdem ad interanea uſque putrefactis, ingentémque vermium vim producens, eiulatúsq; qui narrari non poſſunt emittens, vitam reliquit. Sed & alia ſimilia auſi, ſimiles quoque pœnas dedêre.

de Hieroſolyma Ælia vocata ab Adriano Imp. & cur.

11. Quod Adrianus Romanorum Imperator, qui *Ælius* vocabatur, Hieroſolymam *Æliam* de nomine ſuo vocauerit, ut ita penitus Judæorum ipſorum gentem hinc amoueret & diſpergeret, ne vel

καὶ εἱρκταῖς καταβιοὺς, ἀκλεῶς κατέστρεψε τὸν βίον, ἐπάρατος πᾶσι γεγονὼς, καὶ ὁ θύτης Ἐλπίδιος ἐπονομαζόμενος. Ἄλλος δέ τις συνεισελθὼν τοῖς εἰρημένοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἣν ἐπόρθουν καὶ ἀπεσύλων τὰ ἀναθήματα καὶ τὰ κειμήλια λαφυραγωγοῦντες, τὸν ἐν αὐτοῖς προσπελόμενον ἐξύβριζον, οὗτος δὴ περιστανασυράμενος τὴν ἐσθῆτα τῷ θυσιαστηρίῳ ἐνασελγαίνων, ἐναπούρησε, καὶ παραυτίκα ποινὴν χαλεπὴν καὶ ὀξεῖαν ἀπέτισε, δι' ὧν γὰρ ὕβρισε μορίων, ταῦτα μέχρι τῶν ἐντέρων διασαπεὶς, καὶ σκωλήκων ἀδιήγητον χρῆμα τικνώσας, οἰκτοῖς ὀλολυγῶν, οὐδ' ἀφηγήσεως ἀξίως, κατέστρεψε τὸν βίον. καὶ μὲν δὴ καὶ ἕτεροι τὰ παραπλήσια τετολμηκότες, ἐφαμίλλους τὰς τιμωρίας δεδώκασιν.

11. Ὅτι Ῥωμαίων ὁ βασιλεὺς Ἀδριανὸς, ὃς Αἴλιος ἐπωνόμαστο, Ἱεροσόλυμα Αἰλίαν ἐξ αὐτοῦ μετεκαλέσατο· ὡς ἂν παντάπασι τὸ Ἰουδαίων αὐτὴν ἔθνος ἀποστήσῃ καὶ ἀπορρήξῃ. καὶ μὴ

δ' ἐκ

δὴ ἐκ τῆς κτήσεως ὡς πατρίδος αὐτῆς ἀντιποιεῖσθαι πρόφασιν ἐχούσης· ἐδεδίει γὰρ αὐτὴν * τὸ θερμουργὸν καὶ ῥιψοκίνδυνον μὴ συναγαγόμενοι κατὰ πρόφασιν ἐν τῇ πόλει λατρείας πράγματα Ῥωμαίοις παρέξωσιν.

* αὐτῶν

appellationis occasione veluti patriæ suæ repetendæ prætextum haberent: veritus namque est feruidum eorum & ad periculum adeundum præceps ingenium, ne coacta manu per speciem cultus in urbe Romanis negotium facesseret.

A. D. 363.

12. Ὅτι φησὶ Βαβύλα τοῦ μάρτυρος τῶν λειψάνων μετατεθέντων, τὰ τῶν Ἑλλήνων χρηστήρια, τοῦ κατὰ τὴν Δάφνην ἀρξαμένου, χρησμοὺς ἀπεδίδου καὶ λόγια τῆς θείας προνοίας φθέγγεσθαι μὲν αὐτοῖς ἐνδιδούσης, τρεπούσης δὲ τὴν εὐτιμίαν * αὐτοῖς ὁρῶσι σπουδὴν εἰς αἰσχύνην ἄφατον. καὶ γὰρ ἐξ ὧν ἐσπούδαζεν τὸ ἑλληνικὸν κοσμεῖν τὰ δαιμόνια, ἵν' ἔχοιεν ἐπὶ μᾶλλον θειάζειν αὐτά, ἐκ τούτων τὸ ἀσθενὲς αὐτῶν καὶ πεπλανημένον, διελέγχειν τῇ θείᾳ προνοίᾳ συνηλαύνοντο, ψευδεῖς γὰρ ἀτελέστοι κατά γε τὸ περιφανέστατον οἱ ἐκεῖθεν χρησμοὶ ἐγνωρίζοντο. ὅθεν καὶ παρασταθέντων ἅμα πάντων καθ' ἕκαστον τῶν μαντείων, ὡς Ἰουλια-

* ἀτιμίαν

12. Ait, post Babylæ martyris reliquias translatas, Gentilium oracula, initio facto ab eo quod Daphne erat, vaticinia & responsa edidisse prout quidem diuina prouidentia eis ut loquerentur inspirabat, verùm ingens eorum ipsis videntibus studium in ingentem vertisse pudorem: si quidem ex quibus Gentilitas dæmonia commēdare studebat, quò magis ea diuinis honoribus colerēt, ex iis ipsis infirmitatem eorum & fallaciam, diuina prouidētia, arguere coacti sunt: Mendacia quippe exituque carētia, uti manifestissimum est, oracula quæ exinde manebant detecta sunt,

de Oraculorum Gentilitiorū sub Iuliano falsitate.

Vnde & cùm respondissent omnia sigillatim oracula, *Iulia-*

num Imperatoris auunculum agrotantem non moriturum, in ipsis illis oraculorum lectionibus miserabiliter ille misereq; vitam finiuit.

de Apostatarum *duorum Heronis & Theotecni sub Iuliano, exitu.*

13. Ait, *Heronem* quendam Thebis Ægypriis oriundum & ad Episcopatum promotum, posteaq; ad Gentilismum transgressum, ilicò ægritudinem putridam corripuisse, totumque corpus eius depastam, piaculum omnibus ostentasse. Is verò undiq; desertus in plateis iacuit, nullam ullius misericordiam alliciens, vt pote Christianis omnibus eum prorsus auersantibus, Gẽtilibus verò haud alia re eum agnoscentibus quàm quod ad errorem is accessisset. Et Heron quidem acerbè ita & miserrimè vitam finiuit. Sed & *Theotecnus* quidam qui ad Gẽtilismum defecerat, omni protinus carne eius putrefacta vermium quoque sylua factus est, & exinde oculis effusis moriens in furorem versus est, propriamque linguam com-

νὸς ὁ τοῦ βασιλέως θεῖος νοσῶν οὐ τεθνήξεται), ἐν αὐταῖς τῶν χρησμῶν ἀναγνώσεσιν, οἰκτρῶς ἐκεῖνος καὶ ἐλεεινῶς τὸν βίον ἀπέρρηξεν.

13. Ὅτι φησὶν Ἥρωνά τινα ἐκ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ὁρμώμενον, καὶ εἰς ἐπισκόπους τελέσαντα, εἶτα πρὸς ἑλληνισμὸν μεταβαλόντα, παραχρῆμα νόσος σηπεδονώδης ἀπέλαβε,* καὶ πᾶν καταβοσκηθεῖσα τὸ σῶμα, βδέλυγμα πᾶσιν ὑπέδειξεν. ὁ δὲ πανταχόθεν ἀπερριμμένος ἐν τοῖς ἀμφόδοις κατέκειτο, μηδ' ὅν τινα οὖν μηδαμόθεν ἕλκων ἔλεον, τῶν μὲν χριστιανῶν παντελῶς αὐτὸν ἐκτρεπομένων, τῶν ἑλλήνων δὲ μέχρι τοῦ καθυπερβάλλειν* αὐτὸν τῇ πλάνῃ, μόνον αὐτὸν ἐγνωκότων· ἀλλ' ὁ μὲν Ἥρων πικρῶς οὕτω καὶ παναθλίως τῆς ζωῆς ἀπελήλαται. καὶ Θεότεκνος δέ τις πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν ἀπορρυείς, παραχρῆμα ἀθρόως τὴν σάρκα διασαπεὶς καὶ σκωλήκων* ὕλη γεγονώς, καὶ δὴ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐξορυχθείς, τελευτῶν εἰς μανίαν ἐτράπη, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γλῶτταν καταφαγών, ἐκ

A.D. 363.

* ἐπέλαβε. Nic.

* καθυποβάλλειν. Niceph.

* σκώληξιν. Nic.

πικρῶν

πικρῶν βασάνων, εἰς πολὺ χαλεπώτερα μετεπέμφθη κολαστήρια. καὶ πολλὰ τοιαῦτα τὸ θεῖον ἐτερατούργει, ἀντιρρόπους τὰς ποινὰς παρὰ τῶν ἀναιδῶν ἀσεβούντων εἰσπραττόμενον.

A.D. 363. 14. Ὅτι προστάξας φησὶ Ἰουλιανὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀνοικοδομεῖσθαι, ὡς ἂν τὰς περὶ αὐτῶν δεσποτικὰς προῤῥήσεις ἀκύρους ἐλέγξῃ, τοὐναντίον ἅπαν ὧν ἐσπούδαζεν ἐξειργάσατο· ἄλλα τε γὰρ τέρατα ὑπερφυῆ τὸ ἔργον κατασκήψαντα ἐπέσχε. καὶ δὴ καὶ τῶν θεμελίων εὐτρεπιζομένων εἷς τῶν λίθων εἰς τὴν ἐσχάτην κρηπῖδα τεταγμένων κινηθεὶς, στόμιον ἄντρου τινὸς ὑπέδειξεν, ἐνειργασμένου τῇ πέτρᾳ. ὡς δ' ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος ἰδεῖν τὰ ἔνδον, βουλόμενοι γνῶναι τὸ σαφὲς οἱ τοῖς ἔργοις ἐφεστῶτες, καθιᾶσι τινὰ τῶν ἐργατῶν σχοίνου μακρᾶς ἐκδησάμενοι. ὁ δὲ καθιμηθεὶς, ὕδωρ μὲν εὗρεν εἰς μέσας κνήμας κατὰ τὸ ἄντρον συνεστηκός, πανταχοῖ δὲ περιελθὼν καὶ τῶν τοίχων

mordens ex acerbis tormentis ad molestiores cruciatus transmissus est. Et similia multa Deus miraculosè operatus est, æquales pœnas ab iis qui turpiter à pietate defecerant, exigens.

14. Ait, cùm Julianus *Hierosolymã* instaurari iussisset, ut ostenderet Domini prædictiones circa eam irritas esse, contrarium omninò ei quod intenderat operatum esse: prodigiaque alia ingentia impetu irruentia opus turbasse. ¶ Quin & cùm fundamenta iacerentur, unus ex lapidibus in imâ basi positus commotus os antri cuiusdam ostendit, quod petræ incisum erat: Cùm vero propter profunditatem videre quæ intus erant non liceret, quique operi insistebant, ea cognoscere vellent, quendam ex operariis prolixo fune alligatum demerserunt: hic verò demersus, aquam quidem ad media crura usque in antro positam reperit: undique verò perlustrans, murisque con-

de irrita Hierosolymæ instauratione sub Iuliano: & de B. Ioãnis Euãgelio in specu quadam reperto.

tactis, quadrangulum quidem antrum esse comperit: reuertens autem inque medio constitutus in columnam quandam quæ parum aquæ continebat incidit: cui manum injiciens reperit librum supra id iacentem tenuissimo & purissimo linteo inuolutum: cùm verò librum uti repererat sustulisset, signum dedit de se sursum retrahēdo: retractus vero ostendit librum, & in stuporem omnes dedit: maximè autem, quòd is haud aliter atque si recenter confectus fuisset & intactus conspectui sese exhibuit, & quia in eo loco repertus fuisset. Hic verò liber, quod Gentiles & Judæos magis adhuc perculit, apertus statim initio maioribus literis præ se tulit, *In principio erat verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*: Et breuiter, integrum Scriptura Euangelium præ se tulit, quod diuina discipuli virginisque lingua euangelizauerat: Apparuitque iuxta alia stupenda

ἐπαφώμενος, τετράγωνον μὲν τὸ ἄντρον ἔγνω, ἀναστρέφων δὲ καὶ κατὰ τὸ μέσον γενόμενος, ἐντυγχάνει κίονι τινὶ, βραχὺ διεξαναστάντι τοῦ ὕδατος· ᾗ τὴν χεῖρα ἐπιβαλὼν εὑρίσκει βιβλίον αὐτῇ ἐπικείμενον, λεπτοτάτῃ καὶ καθαρωτάτῃ περιειλημμένον ὀθόνῃ· ἀνελόμενος δὲ ὡς εὗρε τὸ βιβλίον, σημαίνει δεῖν αὐτὸν ἀνακομίζειν· ἀνακομισθεὶς δὴ, ἐπιδείκνυσι τὸ βιβλίον. καὶ εἰς θάμβος ἅπαντας ἦγε, μάλιστα δ' ὅτι καὶ νεαρὸν καὶ ἄθικτον παρεῖχε τὴν θέαν, καὶ ὡς ἐν ἐκείνῳ ἀνευρεθὲν τῷ χωρίῳ. τὸ δὲ ἄρα τὸ βιβλίον, ὃ καὶ πλέον Ἑλληνιστὰς καὶ Ἰουδαίους κατέπληξεν, εὐθὺς καὶ ἀρχὰς ἀναπτυχθὲν, μεγάλοις ἔλεγε γράμμασιν, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. καὶ ἁπλῶς ὁλόκληρον ἡ γραφὴ τὸ εὐαγγέλιον ἐδείκνυ, ὅπερ ἡ θεολόγος τοῦ μαθητοῦ καὶ παρθένου εὐαγγελίσατο γλῶττα. ἐδήλου δὲ ἄρα μετὰ τῶν ἄλλων παραδόξων ἔργων

ἃ κατ'

ἃ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνεφάνθεν ἐπεδείχθη, μὴ ἄν ποτε διαπεσεῖν δεσποτικὴν ἀπόφασιν, ἣ ἐς τὴν εἰς τέλος ἐρήμωσιν τοῦ νεὼ προανεῖπε· καὶ γὰρ Θεόν τε ἐθεολόγει τὸ βιβλίον τὸν ταῦτα προτεθεσπικότα καὶ δημιουργὸν ἁπάντων. καὶ ἔλεγχος ἦν τοῦ ματαίου ἐκείνοις περὶ τὴν οἰκοδομὴν ποιεῖσθαι, τῆς θείας καὶ ἀμεταθέτου ψήφου, τὸν εἰς τέλος τοῦ νεὼ ἀφανισμὸν καταψηφισαμένης. Τὰ μέν τοι Ἱεροσόλυμα, Ἰεβοὺς πρότερον ἐκαλεῖτο, τῶν τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ταύτην ἐνοικούντων, πρὶν ἢ Δαβὶδ βασιλεὺς ὑποσχέσει στρατηγίας ἑλὼν αὐτὴν διὰ Ἰωάβου, ἐκείνῳ τε τὴν ὑπόσχεσιν ὡς ὑπεδέξατο δίδωσι, καὶ αὖθις πόλιν ἐν αὐτῇ δειμάμενος, μητρόπολιν τοῦ παντὸς ἔθνους τῶν Ἑβραίων ἀπειργάσατο.	quæ per id tempus euenerunt opera, non posse Dominicam unquam denunciationem cadere, quæ Templi desolationem ad finem usque prædixit: Etenim liber ille Deum prędicabat qui hæc prius sanciuerat, conditorque omnium est: argumentoque extitit, frustra eos ædificationi incumbere, ut pote cùm diuinum immutabileq; decretum Templi ad finem usque desolationem denunciet. ¶ Cæterùm, Hierosolyma prius *Iebus* vocabatur, cùm videlicet ij qui ex tribu Beniamitide erant eam incolerent, priusquam Dauid Rex, iuxta promissionem à se factam, captâ eâ per Joabum, exèrcitus imperium ei qui eam ceperat dedit: ipseq; vrbem in eâ ædificans, metropolin totius gentis Hebræorum constituit.
A.D. 363. 15. Ὅτι τοῖς πανταχόθεν χρησμοῖς τῶν Ἑλλήνων ὁ παραβάτης ἀναπεισθεὶς ὡς ἄμαχον ἕξει τὸ κράτος, κατὰ Περσῶν ἐκστρα-	15. Quod Apostata Gẽtilium oraculis ubiq; persuasus, *Quasi inuictam vim habiturus esset*, aduersus Persas exercitum moue- *de Iuliani in Persas expeditione, deq; eius ibidem cæde.*

Digitized by Google

rit: Senex verò quidam ex iis qui à Persis militia defecerant, & ipse ad Apostatam in Perside militantem deficiens transierat, cum deuiis desertis & ineluctabilibus eum inclusisset, in quibus maxima exercitus pars periit, paratam hostium gentilibus suis capturam præbuit: Persicus quippe exercitus imminentem sibi repulit, Fœderatósque hastiferos Saracenos immisit, quorum unus intortâ in Julianum hastâ validè eum in peritonæo percussit: extracta vero acie una cum ea & stercus quoddam secutum est cum sanguine simul attractum: Inde ei qui percusserat Saraceno satellitum quidam insecutus caput amputauit. At vulneratum lethaliter Julianum, sui festinanter acceptum supra scutum ad tentoriū detulerunt: multísque, quia vulnus derepente contigerat, neque unde id accidisset videri poterat, creditum, id vulnus à suismet processisse.

τοῦ. γέρων δέ τις τῶν παρὰ Πέρσαις τῆς στρατείας ἀφημένων ἤδη ἀπέστη μετέρχεται τὸν παραβάτην ἐν Περσίδι στρατευόμενον, καὶ ἐρημίαις ἐκτόποις καὶ ἀμηχάνοις συγκλείσας ἀπορίαις, ἐν αἷς τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ διεφθάρη, ἕτοιμον θήραμα τοὺς πολεμίους τοῖς ὁμοφύλοις παρέχεται. τὸ δὲ Περσικὸν ἀπελαύνει καὶ αὐτὸν συνεπαγόμενον, καὶ τοὺς ὑποσπόνδους κοντοφόρους Σαρακηνούς· ὧν εἷς ἐπὶ τὸν Ἰουλιανὸν τὸ δόρυ ἐκτείνας, πλήττει μὲν αὐτὸν ἐν ἰσχῷ κατὰ τὸ περιτόναιον. ἅμα δὲ τῇ αἰχμῇ ἐξελκομένῃ καὶ κόπρος τις ἐπηκολούθησε συνεπισπωμένη τῷ αἵματι. Εἶτα τὸν μὲν βάλοντα Σαρακηνὸν εἷς τῶν δορυφόρων ἐπελθὼν, τῆς κεφαλῆς ἀποτέμνει. τρωθέντα δὲ καιρίως τὸν Ἰουλιανὸν, οἱ οἰκεῖοι διὰ τάχους ἀναλαβόντες, ἐπ' ἀσπίδος εἰς τὴν σκηνὴν ἀνεχώρησαν. καὶ τοῖς πολλοῖς διὰ τὸ ἀθρόον καὶ δι' ὀλίγου συμβῆναι τὴν πληγὴν, καὶ μηδ' ὅθεν ἰδεῖν εὑρεθῆ, παρὰ τῶν οἰκείων ἐνομίσθη τὸ πάθος προσῆκειν.

ἀλλ' ὁ

Digitized by Google

ἀλλ' ὁ δὲ δείλαιος Ἰουλιανὸς τοῦ τραύματος ταῖς χερσὶν ὑποδεξάμενος αἷμα, πρὸς τὸν ἥλιον ἀπέρραινε διαρρήδην πρὸς αὐτὸν λέγων, Κορέσθητι. καὶ δὴ καὶ τοὺς ἄλλους Θεοὺς, κακούς τε καὶ ὀλετῆρας ἐκάλει. Ἰατρῶν μὲν οὖν γε ἄριστος ὁ Λυδὸς Ὀριβάσιος αὐτοῦ συνῆν, ὁ ἐκ Σάρδεων, ἀλλ' ἡ πληγὴ πᾶσαν χλευάζουσα θεραπείαν, διὰ τρίτων ἡμερῶν τὸν Ἰουλιανὸν ἀπαλλάττει τοῦ βίου· ἐν μὲν τῷ τοῦ Καίσαρος σχήματι, πέντε ἐνιαυτοὺς, ἐν δὲ τῷ διαδήματι μετὰ τὸν Κωνσταντίου θάνατον, δύο καὶ ἥμισυ διανύσαντα ἔτη. καὶ οὗτος μὲν εἰς τὸν ἥλιον ἀπορραίνειν τὸ αἷμα, καὶ τοὺς αὐτοῦ Θεοὺς κακολογεῖν, οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἱστορούντων, εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἐκεῖνον γράφουσιν ἐναπορρίψαι.

Verùm miser Julianus susceptum manibus è vulnere sanguinem ad Solem iactauit, diserte ad eum dicens, *Satiare*: sed & alios Deos *malos & exitiales* vocauit. Medicorum porrò præstantissimus Oribasius Lydius ipse aderat, qui ex Sardis erat: verùm plaga omnem medelam respuens Iulianum post tertium diem vitâ priuauit: expletis in habitu Cæsaris quinque annis, cum Diademate verò post Constantium duobus cum dimidio. Et ita quidem hic [scriptor] ait, Julianum sanguinem ad Solem iactasse, propriisq; Diis suis maledixisse, atenim Historicorum plerique scribunt, iactasse eum ad Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum.

O

Ex libro OCTAVO.

de Iouiano imperatore facto, deque pace ab eo cum Perſis inita, & cadauere Iuliani in Ciliciam deportato.

QVOD poſtero die, poſteaquam Apoſtata periiſſet, exercitus JOVIANVM Imperatorem conſtituit. ¶ Ille vero (neque enim alia ſalutis ſpes ſupererat) integro exercitu ad decimam partem redacto-imminuto, cum Perſa triginta annorum pacem iniit, Niſibi dedita, & ciuitatibus quęcunque Romanis aduerſus Perſas Armeniam uſq; prætendebantur. ¶ Cadauer autem Juliani Merobaudes quique cum eo erant in Ciliciam deportantes, non conſulto quidem conſilio, verùm caſu quodam è regione ſepulchri, quo Maximiani oſſa continebantur depoſuerunt, ſemita ſola loculos ab inuicem ſeparante.

de his quæ ſub Iouiano circa

2. Ait, Euzoium, quiq; cum illo erant, libellum

Ἐκ τῆς ὀγδόης ἱστορίας.

ΟΤΙ τῇ ἐπαύριον τοῦ διαφθαρῆναι τὸν ἀποστάτην, αἱ ἵστησιν ὁ στρατὸς Ἰωβιανὸν βασιλέα. Ὁ δὲ, οὐ γὰρ ἦν ἄλλως διασωθῆναι, εἰς δέκατον μέρος τῆς ὅλης στρατιᾶς ἀπολεπτυνθείσης, τριακοντούτεις ἄγεται πρὸς τοὺς Πέρσας σπονδάς, τῆς τε Νισίβεως αὐτῆς ὑπεκστάς, καὶ τῶν φρουρίων ὅσα Ῥωμαίοις ἐπὶ Πέρσας ἄχρι τῆς Ἀρμενίας οἱονεὶ τεῖχος προυβέβλητο. Τὸν δὲ νεκρὸν Ἰουλιανοῦ Μεροβαύδης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐν Κιλικίᾳ κομίσαντες, οὐ κατὰ πρόνοιαν, κατὰ δέ τινα περιφορὰν ἀντικρὺ τοῦ τάφου ὃς τὰ Μαξιμίνου συνεῖχεν ὀστᾶ κατέθεντο, λεωφόρου μόνης ἀπ' ἀλλήλων τὰς θήκας αὐτῶν διατειχιζούσης. A.D. 363.

2. Ὅτι Εὐζώϊος φησὶ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τῶν μὲν, ὑπὲρ A.D. 363.

Ἀετίου

Ἀετίου καὶ τοῦ δόγματος τόμον ἐξέθεσαν, οὐ μὴν γε πράττειν ταῦτα, διανενόηντο. διὸ οἱ περὶ Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβοντες, καθ' ἑαυτοὺς ἤδη τῶν πραγμάτων προΐσταντο, τά τε ἄλλα ὡς αὐτοῖς ἐδόκει πρὸς τὸ ἄριστον διερρύθμιζον, καὶ δὴ καὶ ἐπισκόπους καθιστᾶσιν· ὧν Κάνδιδος μὲν καὶ Ἀρριανὸς ταῖς κατὰ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν ἐκκλησίαις ἐφίστανται, Παλαιστίνης δὲ ὁ ἀπὸ Χαιρατόπων* Θεόδουλος ἐπισκόπησεν· ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει (καὶ γὰρ Εὐδοξίου καὶ τινῶν ἄλλων αἱρέσεων ἀπορρυὲν οὐκ ὀλίγον πλῆθος, τὴν περὶ Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον μοῖραν ἐπηύξησε) χειροτονοῦσι πρῶτον τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκκλησίας, Ποιμένιον ὄνομα· ὁ καὶ τὸν Εὐδόξιον μέχρι τότε, τὰς πρὸς αὐτοὺς τῆς ἑνώσεως ἐλπίδας ὑποστρέφοντα εἰς τὸ βεβαίως ἀντίπαλον μετεστήσατο. Ποιμενίου δὲ μετ' οὐ πολὺ ἀποβιώσαντος χρόνον, αὐτίκα καθιστῶσι Φλωρέντιον. Εἰς δὲ τὴν Λέσβον, τοῦ ταύτην ἀποιχομένου ποιμένος, χει-

* χαιρατόπων ut sup. lib. 7. num. 6.

super Aëtio & dogmate ipsius proposuisse, nō ideò tamen suadere hæc seu ad hæc hortari sustinuisse: Ideò, qui ab Aëtio & Eunomio Constantinopoli erant, seorsim iam agentes res suas adcurarunt, cœteraq; prout ipsis commodissime visum fuit disponentes Episcopos quoque ordinarunt: in quibus Candidus & Arrianus Ecclesiis Lydiæ & Ioniæ prępositi fuerunt, Palæstinæ verò è Chæratopis Theodulus Episcopus extitit: at Constantinopoli (etenim qui ab Eudoxio & aliis quibusdam hæresibus haud paruo numero defluxerant Aëtij & Eunomij partem auxerant) ordinarunt primum propriæ ecclesiæ suæ Poemenium nomine (qui & Eudoxium usque tum unitatis cum iis spem ludificantem, in contrarias partes firmiter traduxit) Pœmenio vero haud multo post tempore mortuo, Florentiū in eius locum cōstituerunt: Lesbi verò mortuo * pastore or-

Aëtium Antiochiæ ab Euzoio gesta, deq; his quæ ab Aëtio & Eunomio Constantinopoli gesta.

* f. Euagrio de quo j. lib. 9 n. 1.

Digitized by Google

dinarunt: *Ponti verò Galatiæ & Cappadociæ Eccleſiis Ephranium præfecerunt: Cilicia Juliano cōmiſſa: Antiochiæ Cœlæ Syriæ haud multo poſt tempore lubens præpoſitus Theophilus Indus, ut Euzoium pro loci prærogatiuâ excitaret ad perducendum ad finem quæ ſuper Aëtio decreta fuerant: ſin minus, ut populo illi præeſſet, qui fidem eius teneret: Vtriuſq; verò Libyæ populos & quotquot per Ægyptū eorum ſententiam tenebant, iis qui à Serra erant & Stephano & Heliodoro commiſerunt. In his porrò omnibus laudandis Philoſtorgius nullum modum tenet, tum vim dicendi eorum deprædicans, tum vitam diuinis laudibus efferens.

de Theodoſio quodam [*Lydiæ*] *Ep. eiuſq; moribus, & doctrina.*

3. Quod *Theodoſium* Epiſcopum quendam, feruidum ſuæ ipſius hæreſeos defenſorem, inducit, & muliebres voluptates abhorruiſſe, & impia alia veteri opinioni iunxiſſe:

ἐχειροτόνουν· * δὲ πρὸς τῷ Πόντῳ, Γαλατίᾳ καὶ Καππαδοκίᾳ Ἐφράνιον προχειρίζονται. τὴν δὲ Κιλικίαν Ἰουλιανὸς ἐγχειρίζεται. πρὸς δὲ τὴν ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ Ἀντιόχειαν, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἐθελοντὴς ἀφικέσθαι Θεόφιλος ὁ Ἰνδὸς, ἐφ' ᾧ τὸν Εὐζώϊον μὲν, κατὰ τὸ προηγούμενον, ἀναστῆσαι εἰς τέλος ἀγαγεῖν τὰ κατὰ Ἀετίου ἐγνωσμένα, εἰ δὲ μὴ, αὐτός γε καθηγήσασθαι τοῦ ἐκεῖσε πλήθους, ὅσον τὴν ἐκείνου γνώμην ἠσπάζετο. ἑκατέρας δὲ Λιβύης καὶ ὅσοι ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τὸ αὐτῶν διέσωζε φρόνημα, τοῖς ἀμφὶ Σέρραν τε καὶ Στέφανον καὶ Ἡλιόδωρον ἔνειμεν. τούτους μὲν οὖν ἅπαντας ὁ Φιλοστόργιος ἐπαίνοις οὐκ ἔχει κόρον διακοσμεῖν· τήν τε δύναμιν τῶν λόγων αἰνῶν, καὶ τὸν βίον ἀποθειάζων.

3. Ὅτι Θεοδόσιον τινὰ τῶν ἐπισκόπων θερμὸν ἐραστὴν τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως εἰσάγει. καὶ τὰς διὰ τῶν γυναικῶν ἡδονὰς ἀποκλῖναι, καὶ ἄλλα τε δυσσεβῆ τῇ ἀρχαίᾳ δόξῃ συνάψαι. A.D. 363.

καὶ δὲ

Digitized by Google

καὶ δὴ ὡς ὁ Χριστὸς τρεπτὸς μὲν τῇ γε φύσει τῇ οἰκείᾳ, ἐπιμελείᾳ δὲ τῶν ἀρετῶν ἀνυπερβλήτων εἰς τὸ ἄτρεπτον αὐτὸς ὑψωθῆναι· καὶ ὅτι μηδὲ φθέγγοιτο μηδ᾽ ἀκούσοιτο τὸ θεῖον, ἐπεὶ χεῖρες αὐτῷ καὶ ἀκοαὶ συμπλασθῶσιν, καὶ ἄλλα δὲ τοιουτότροπα φησὶ αὐτὸν δυσσεβῆσαι.

Inter alia verò, *Quòd Christus naturâ quidem suâ mutabilis, cura verò virtutum eximiarum in immutabilem statum exaltatus fuerit*: &, *Quod Deus neque loquatur neque audiat, etsi manus ei aureséq; affingantur*, & alia istiusmodi ait eum impiè sensisse.

A.D. 363. 4. Ὅτι ὁ Ἀέτιος μὲν πρὸς τὴν Λυδίαν ἀφίκετο, τὸν Κάνδιδον καὶ Ἀρριανὸν ταῖς ἐκκλησίαις ἐνιδρύσαι· ὁ δὲ προειρημένος* Θεοδόσιος τὸν ἀνδρῶν ἐκείνων τὸν βίον ἔλεγχον τοῦ οἰκείου ὑφορώμενος, δι᾽ ἔχθρας καθίσταται τῷ Ἀετίῳ. καὶ τό γε μὴ ἀνάσχοιτο πρὶν εἰς τὸν καθ᾽ αὐτοῦ τόμον χειρογραφῆσαι. ἀλλά τοι γε Φοίβῳ* κοινωνήσας, εἷς δὲ καὶ οὗτος ἦν τῶν οὐχ ἑλομένων καταψηφίσασθαι Ἀετίου. φίλον δ᾽ αὐτὸν παλαιά τε συνήθεια ἐποίει, καὶ τῆς ἐκθέσμου πολιτείας τὸ ἀπαράλλακτον. Οὗτοι δὴ καὶ Αὐξιδιανὸν ἐπισυνεταιρισάμενοι (ἐπίσκοπος δὲ ἦν οὗτος ὥσπερ κἀκεῖνοι) κατὰ δὴ τοῦ Ἀετίου καὶ τῶν περὶ Κάνδιδον συσκευάζονται. καὶ δὴ καὶ

* συνειρημένος

* φοίβῳ

4. Quod Aëtius quidem Lydiam venerit, vt Candidum & Arrianum Ecclesiis præficeret: Prædictus autem Theodosius virorum illorum vitam suę censuram veritus, per odium Aëtio sese opposuerit, neque eum prius tolerauerit quam doctrinæ suæ manu suâ subscriberet; sed & cum Phœbo communicans (hic verò unus fuit ex iis qui sese non implicarunt condemnationi Aëtij: amicum verò ipsum tum vetus cõsuetudo fecit, tum nefandi instituti ἀπαράλλακτον.) Hi igitur, Auxidiano quoque sibi sociato (Episcopus autem hic erat, sicut & illi) aduersus Aëtium eosque qui à Candido erant sese parantes, sed &

de Theodosii Ep. Lydiæ gestis aduersus Candidum, Arrianũ & Aëtiũ: déq; Synodo in id ab eo in Lydia coacta, &c.

Digitized by Google

alios Epiſcopos in unum colligentes, inq; *Synodum* coëuntes, communi calculo literas ad eos qui ab Eudoxio & Mari erant, miſerunt: Literis verò Aëtij ordinationem tanquam iniuſtè factam reuocabant: maximè quod poſt depoſitionem à Diaconatu, iis etiam qui eum voluerant calculum retractantibus, nihilominus inde recalcitrans ad maiorē gradum conſcēdiſſet. Sed & ordinationes circa Cādidum improbarūt, velut contra communem ſentētiam factas, ut & aliàs quas ij qui ab Aëtio erāt, peregerāt. ¶ Accepta verò hac epiſtola, Eudoxius iuſiurandum quod Eunomio præſtiterat & literas ad Euzoium miſſas, multaſq; & varias à ſe factas promiſſiones lubēti animo in memoriam non reuocauit: Reſcripſitq; ad eos qui à Theodoſio erant, incitans eos in propoſito, exhortanſque, ut ad eos potius qui ordinationes præſtiterant quàm ad eos qui acceperant, accederent.

ἑτέρους δὲ τῶν ἐπισκόπων συναγειράμενοι, καὶ συνέδριον καθίσαντες, κοινῇ ψήφῳ γράμμα τοῖς περὶ Εὐδόξιον καὶ Μάριν διεπέμποντο· τὸ δὲ γράμμα, τήν τε χειροτονίαν Ἀετίου ἐπεκάλει ὥσπερ θεσμὸν* γεγενημένην, μάλιστα γε καὶ ὅτι μετὰ τὴν καθαίρεσιν τῆς διακονίας τῶν τε θελόντων αὐτὸν οὐ λυσαμένων τὴν ψῆφον, ὁ δέον καθηκόμενος ἐκεῖθεν ὅμως καὶ πρὸς βαθμὸν ἀνεπήδησεν μείζονα. καὶ μὴν καὶ τὰς περὶ Κάνδιδον χειροτονίας ἀπεδοκίμαζεν, ὡς παρὰ τὴν κοινὴν νεωτερισθείσας γνώμην, ἀλλὰ γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἃς οἱ περὶ Ἀέτιον ἐτελέσαντο. Δεξάμενος δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἄσμενος ὁ Εὐδόξιος, τῶν μὲν ὅρκων οὓς Εὐνομίῳ ὀμώμοστο, καὶ τῶν πρὸς Εὐζώιον γραμμάτων, καὶ τῶν πολλῶν αὐτοῦ καὶ ποικίλων ὑποσχέσεων, τούτων οὐδὲν ἐπὶ νοῦν ἐλάμβανεν· ἀντιγράφει δὲ πρὸς τοὺς περὶ Θεοδόσιον, ἐποτρύνων αὐτοὺς εἰς τὴν πρᾶξιν, μᾶλλον δὲ ὑποτιθέμενος χωρεῖν κατὰ τῶν προχειρισάντων, ἢ τῶν δεξαμένων τὰς χειροτονίας.

5. Ὅτι

* ἄθεσμον, vel ὡς παρὰ θεσμόν

A.D. 363. 5. Ὅτι ὁ βασιλεὺς Ἰοβιανὸς τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἀποκατέστησε ταῖς ἐκκλησίαις πάσης αὐτὰς ἀπαλλάξας ἐπηρείας, ὅσην αὐταῖς ὁ ἀποστάτης ἐπενήνοχεν. ἀνακαλεῖται δὲ καὶ οὓς ἐκεῖνος τῆς δυσσεβείας οὔμω * ἐκείνοις ἐφυγάδευσε· τούτων καὶ Οὐαλεντινιανὸς ἦν ἀπὸ Θηβῶν τῶν Αἰγυπτίων ἀνακομιζόμενος.

A.D. 363. 6. Ὅτι φησὶ τοὺς περὶ Κάνδιδον καὶ Ἀρριανὸν προσήκοντες ὄντες τῷ βασιλεῖ, πρὸς αὐτὸν ἐν Ἐδέσσῃ παραγενομένους, καὶ τῷ Ἀθανασίῳ ἐξοικειῶσαι τὸν βασιλέα σπουδάζοντι, ἐκ ποδῶν ἵστασθαι· πλὴν ὅ γε βασιλεὺς εἰς δίαιταν κοινὴν τὰ παρ' ἑκατέρου μέρους λεγόμενα ἀνατιθέμενος, ῥοπὴν οὐδ' ἑτέροις τινὸς παρέσχεν ἐπίδηλον.

7. Ὅτι Εὐδόξιος κατὰ Κανδίδου καὶ Ἀρριανοῦ πρὸς Εὐζώιον γράφει. ὁ δὲ ἠχθέσθη μέν, συμπαραλαβὼν δὲ καὶ Ἐλπίδιον ἀντιγράφει, μεμφόμενός τε τὴν συμβουλήν, ἀπέχεσθαι δὲ κἀκεῖνον μᾶλλον παραινῶν τῆς

5. Quod Jouianus Imperator veterem Ornatum Ecclesiis reddiderit, omnique eas onere liberauerit, quod eis Apostata imposuerat: Item, quod omnes eos reuocauerit, quos ille pietatis causa in exilium dederat: è quorum numero fuit etiamque Valentinianus, à Thebis Ægyptiis reuocatus.

de factis à Iouiano Imp. in fauorem Christianæ religionis, reuocatisque quæ à Iuliano facta fuerant.

6. Ait, eos qui à Candido & Arriano erant, Imperatorem secutos, ad eum *Edessæ* constitutum profectos, & Athanasio, Imperatorem ipsis inconciliare satagenti, restitisse: verùm Imperatorem ab utraque parte dicta ad communem conuentum reiecisse, in neutram partem præiudicio aliquo dato.

de his quæ Edessæ apud Iouianū vel à Iouiano inter Athanasiū & Candidum Arianūque transacta.

7. Quod Eudoxius aduersus Candidum & Arrianum ad Euzoium scripserit: Hic verò commotus, adsumpto Helpidio rescripserit, tum reprehendens eius consilium, tum recedere ipsum potius ab ea sententia con-

de his quæ inter Eudoxiū & Euzoium transacta occasione Candidi & Arriani.

Digitized by Google

tra monens, in quo clàm eum, longamque dilationem eorum quæ Eunomio ſuper Aëtio promiſerat, accuſauit.

A.D. 364. 8. Quod *Iouianus* Imperator Conſtantinopolim proficiſcens, Ancyræque conſtitutus, alterum è filiis ſuis Varonianum iuuenem admodùm ἐπιφανέστατον (quod *Nobiliſſimum* valet apud Romanos) renunciauit. Inde verò, aſperrimâ hyeme cū exercitu longius profectus ſit, paucis in itinere mortuis: ipſe verò cum iis quos ſibi adſciuerat Dadaſtanam ingreſſus ſit: In quodam verò diuerſorio agens, ſumptoq; cibo in cubiculo quodam recenter calce illito in ſomnū reclinarit: igne verò accenſo, ſic ut cœnaculum incaleſceret, humor ex illito recenter muro elicitus, ſenſim per nares ingreſſus, meatuſq; reſpirationis obſtruēs ſuffocanſque Imperatorem interfecerit: Qui decem fermè Imperij mēſes egit:

τοιαύτης γνώμης, ἐν ταυτῷ δὲ ἠρέμα πως ἐπῃτιᾶτο τὴν μακρὰν ἀναβολὴν τῶν διωμολογηθέντων ὑπὲρ Ἀετίου Εὐνομίῳ.

8. Ὅτι Ἰωβιανὸς ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπαίρων, καὶ γεγονὼς ἐν Ἀγκύρᾳ, θάτερον τῶν ἑαυτοῦ παίδων Οὐαρωνιανὸν κομιδῆ νέον ὄντα Ἐπιφανέστατον (ὃ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ Νωβελλίσιμον δύναται) ἀναγορεύει. ἐκεῖθεν δὲ σφοδροτάτου χειμῶνος ἐπικειμένου, σὺν τῷ στρατῷ χωρεῖ ἐπὶ τὰ πρόσω. Οὐ πολλοὶ μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν διαφθείρονται. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ὑπολειφθέντας, καταλαμβάνει τὰ Δεδάστανα· ἔν τινι δὲ καταλύσας σταθμῷ, καὶ τροφῆς μεταλαβὼν, ἐν οἰκήματι τινὶ ἄρτι κεκονιαμένῳ κατακλίνεται πρὸς ὕπνον, πυρὸς δὲ ἀναφθέντος, ὥστε ἀλέαν ἐγγίνεσθαι τῷ οἰκήματι νοτὶς μὲν τῶν νεοχρίστων τοίχων ἀνεδίδοτο, ἠρέμα δὲ διὰ τῶν ῥινῶν παραδυομένη, καὶ τοὺς ἀναπνευστικοὺς πόρους ἐπιφράττουσα καὶ ἀποπνίγουσα, διαφθείρει τὸν βασιλέα, διανύσαντα ἐν τῇ βασιλείᾳ μῆνας ἐγγὺς δέκα·

de Iouiani geſtis nonnullis, eiuſdemq; morte.

ἀλλ' ὁ μὲν

ἀλλ' ὁ μὲν τούτου νεκρὸς, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄγεται. Ὁ δὲ στρατὸς κατὰ Νίκαιαν γεγονὼς, ἡμερῶν διαγενομένων δώδεκα, τὸν Οὐαλεντινιανὸν ἀναγορεύει βασιλέα· Δατιανοῦ μὲν τοῦ Πατρικίου, ἐκ Γαλατίας τὴν βουλὴν γράμμασιν εἰσηγησαμένου, ἐν αὐτῇ γὰρ διά τε γῆρας, καὶ τὸ τοῦ χειμῶνος ὑπελείπετο μέγεθος· συνεφαψαμένου δὲ τῇ πράξει Σεκούνδου τε τοῦ ἐπάρχου καὶ Ἀρινθαίου τοῦ στρατηγοῦ καὶ Γλαίφου (τῶν δομεστίκων οὗτος ἡγεῖτο) Τοῦ δὲ στρατοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ἀνάρρησιν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἐποχούμενον τὸν βασιλέα προσλαβεῖν κοινωνὸν εἰς τὴν βασιλείαν ἀξιοῦντος, τῇ χειρὶ μὲν σιγᾶν αὐτοὺς ἐπιτρέπει, ἀτρέμα δὲ καὶ βασιλικῷ τῷ φρονήματι ἔφη, Βασιλέα μὲν ἐμὲ ποιεῖν ἐξ ἰδιώτου ἡ ὑμετέρα ψῆφος τὸ κῦρος ἐπεῖχεν, ἐκεῖθεν δὲ τὸ πρακτέον σκοπεῖν καὶ διατιθέναι, οὐχὶ τῶν βασιλευομένων, τοῦ δὲ βασιλεύοντος ἡ κρίσις ὑπάρχει. Ἐπιβὰς δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει, κοινωνὸν μὲν

Cadauerq; eius Constantinopolim deportatum.

de Valentiniani Imp. inaugratione, Valente in Imperium adscito, Imperioque inter eos diuiso & Gratiano Caesare facto.

¶ Exercitus autem qui apud Nicaeam erat, transactis duodecim diebus, VALENTINIANVM Imperatorem renunciauit, Datiano Patricio ex Galatia consilium istud per literas praebente, in ea quippe & propter senium & propter hyemis magnitudinem relictus fuerat: auxilium etiam praebente Secũdo Praefecto & Arintheo Magistro militum, & Dagalaipho Domesticorum Comite. ¶ Exercitu verò, post peractam inaugurationem, elatum supra scutum Imperatorem rogante, *vt Imperij collegam sibi adsciceret*, manu iis silere iussis, intrepide Imperatoriumque animum gerens dixit, *Imperatorem equidem me ex priuato facere vestri suffragij potestatisq; fuit, deinceps verò quae agenda sint dispicere disponereq́, non eorum qui Imperio subsunt, verùm Imperantis arbitrium est.* ¶ Profectus verò Cõstãtinopolim collegam

Digitized by Google

Imperij Valētem fratrem fecit: adſumptoque eo Sirmium uſque in Occidentem perrexit. ¶ Sirmij verò, iis quæ ad Imperium eius pertinebant diſpoſitis, quæcunque ſcilicet ad ornatū & reliquum miniſteriū ſpectabant, Cōſtantinopolim eum miſit, Oriente in partem eius concredito, ſicut Conſtantius imperauerat: ipſe verò duas reliquas per Occidentem ſortitus, toti Occidenti imperauit. ¶ Non multo poſt autem filium Gratianum puerum adhuc ad Imperium promotum, ad ſuum morem exercuit.

de Hypatia philoſopha.

9. Ait hic, *Hypatiam*, Theonis filiam, à patre diſciplinis imbutam, multo præſtantiorem magiſtro factam, maximè verò circa Aſtrologicam ſcientiam, multoſque in diſciplinis erudiſſe. Ait verò hic impius, Theodoſio iuniore imperante mulierem ab his qui ὁμοούσιον prædicabant laceratam.

τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀδελφὸν Οὐάλεντα ποιεῖται. συμπαραλαβὼν δὲ αὐτὸν μέχρι Σερμίου, ἐπὶ δὲ τὴν ἑσπέραν ἀπαίρει. ἐν δὲ τῷ Σερμίῳ τὰ τῆς βασιλείας πρὸς αὐτὸν διανειμάμενος, ὁπόσα εἰς κόσμον καὶ τὴν ἄλλην ἐτέλει θεραπείαν, αὐτὸν μὲν εἰς Κωνσταντίνου πόλιν ἀποπέμπει, τῆς ἑῴας μοῖραν ἐγχειρίσας ὅσης * ὁ Κωνστάντιος ἐπῆρχεν· αὐτὸς δὲ τὰς λοιπὰς δύο τὰς κατὰ δύσιν ἀποκληρωσάμενος, τῆς ἑσπέρας ἐβασίλευε πάσης. Μετ' οὐ πολὺ παῖδα Γρατιανὸν ἔτι μειράκιον ἐπιβάσας τῇ βασιλείᾳ, εἰς τὸν ἑαυτοῦ συνήθη τρόπον. *ὡς

9. Ὅτι οὗτος Ὑπατίαν τὴν Θέωνος θυγατέρα παρὰ τοῦ πατρὸς διασκηθῆναι λέγει τὰ μαθήματα, πολλῷ δὲ κρείττω γενέσθαι τοῦ διδασκάλου, καὶ μάλιστά γε περὶ τὴν ἀστρονόμον τέχνην, καὶ καθηγήσασθαι δὲ πολλῶν ἐν τοῖς μαθήμασι. λέγει δὲ ὁ δυσσεβὴς, Θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλεύοντος, διασπασθῆναι τὸ γύναιον, ὑπὸ τῶν τὸ ὁμοούσιον πρεσβευόντων.

10. Ὅτι

Digitized by Google

10. Ὅτι κατὰ Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν ἱστορεῖ τὸν Φιλοστόργιον γενέσθαι, ὃς ἄριστος ἰατρῶν ὑπῆρχε, καὶ παῖδας φῦσαι, Φιλάγριόν τε καὶ Ποσειδώνιον· θαυμάσαι δὲ τὸν Ποσειδώνιον ἐν ἰατρικῇ διαπρέποντα· λέγειν δὲ αὐτὸν ὅμως οὐκ ὀρθῶς, οὐχὶ δαιμόνων ἐπιθέσει τοὺς ἀνθρώπους ἐκβακχεύεσθαι, ὑγρῶν δέ τινων κακοχυμίαν τὸ πάθος ἐργάζεσθαι, μηδὲ γὰρ εἶναι τὸ παράπαν ἰσχὺν δαιμόνων, ἀνθρώπων φύσιν ἐπηρεάζουσαν. εὐδοκιμεῖν* δὲ καὶ Μάγνον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὴν αὐτὴν τέχνην μεταχειριζόμενον.

* εὐδοκιμεῖ.

11. Ὅτι καὶ ἄκων ὁ δυσσεβὴς, Βασίλειόν τε τὸν μέγαν, καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, ἐπὶ σοφίᾳ θαυμάζει, Ναδιανδὸν δὲ τὴν Ναζιανζὸν ἐξονομάζει. τὸν μέντοι γε Λαοδικείας Ἀπολινάριον, ὅσα γε τῆς εἰς τὴν ἱερὰν μάθησιν, ἑκατέρου προτάττει. φησὶ δὲ ὡς Βασίλειος μὲν Ἀπολιναρίου λαμπρότερος ἦν, τῷ δὲ Γρηγορίῳ, καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἐξεταζομένῳ, μείζων εἰς συγγραφὰς εἶχεν ὁ λόγος.

10. Narrat, Valentis & Valentiniani temporibus Philostorgium natum, qui princeps Medicorum erat, filios genuisse Philagrium & Posidonium: Visum verò sibi Posidonium præstantissimum in medicinâ, dicere tamen eum haud rectè solitum, *Homines non dæmonum vi furore debacchari, sed humorum quorundã cacochymiam hunc affectũ operari, nullam quippe dæmonum vim esse quæ naturam hominum damno afficiat.* Deprædicat autem & Magnum qui Alexandriæ eandem artem exercuit.

de Medicis huius æui præstantissimis nonnullis.

11. Quod etiam summè impius hic Basilium Magnũ & Gregorium Theologum ob sapientiam admiretur (*Nadiandum* porrò loco *Nazianzi* vocat) Apollinarium verò Laodiceæ, quo ad sacram doctrinam maioris faciat; dicatque quòd Basilius Apollinario illustrior erat: Gregorio verò, ad vtrumque comparato, sublimior ad scribendum sermo fuerat.

de Tribus præcipuis homoousij *præconibus sub Valente Imp.* Basilio, Gregorio, Apollinario, *eorumq; inter se comparatio.*

Digitized by Google

rit: fuisse scilicet Apollinariano uberiorem, Basiliano verò grauiorem.

de Eunomii *scriptis*, *deque iis qui aduersus ea scripserunt.*

12. Ait, non solùm Basilium Magnum, verùm etiam Apollinarium, aduersus Eunomij Apologiam scripsisse: exinde Eunomium quinque libris congressum, Basilium verò cùm in primum librum incidisset dolore affectum vitæ finem fecisse. In tantum ei [Philostorgio] mendacium præ veritate placuit.

de Basilii, Gregorij & Apollinarij *doctrina nonnulla, sed falsa.*

13. Quod contra prædictos sanctos viros Basilium & Gregorium apertè & impudenter mentitur: neque enim eos dicere *Filium factum hominem*, verùm, *inhabitare in homine*, & hac parte vel eam ob rem Apollinarium ab illorum partibus secessisse. Criminatur porrò & hũc, non in eo quod piis criminandi ansam præbuit, verùm inducit eum ad alterum studium trahi: & inter alia ait, quòd *Resurrectionem corporum* negauerit.

καὶ τὴν εἶπειν Ἀπολιναρείου μὲν ἁδρότερος, Βασιλείου δὲ στεῤῥότερος.

12. Ὅτι οὐ μόνον τὸν μέγαν Βασίλειον, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀπολινάριον λέγει πρὸς τὴν ἀπολογίαν Εὐνομίου ἀντιγράψαι. εἶτα πάλιν Εὐνόμιον ἐν πέντε λόγοις συμπλακέντα Βασιλείῳ ἐντυχεῖν ἐκεῖνον τῷ πρώτῳ, καὶ βαρυθυμήσαντα λιπεῖν τὸν βίον. οὕτως αὐτῷ τὸ ψεῦδος ἐπὶ πολλῷ τῆς ἀληθείας τετίμηται.

13. Ὅτι τῶν εἰρημένων ἁγίων ἀνδρῶν Βασιλείου καὶ Γρηγορίου, περιφανῶς καὶ ἀναιδῶς καταψεύδεται· μὴ γὰρ λέγειν αὐτοὺς ἄνθρωπον γεγενῆσθαι τὸν υἱὸν, ἀλλ' ἐνοικῆσαι ἀνθρώπῳ, καὶ ταύτῃ διαζυγῆναι τὸν Ἀπολινάριον τῆς μοίρας αὐτῶν. αἰτιᾶται δὲ κἀκεῖνον, οὐκ ἐφ' οἷς τοῖς εὐσεβέσι παρέχει αἰτίαν, ἀλλ' εἰς ἑτέραν αὐτὸν κατασύρειν ἐπάγει σπουδήν· λέγει δὲ μετὰ τῶν ἄλλων, ὅτι τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν ἀπεκήρυξεν.

14. Ὅτι

14. Ὅτι φησὶ Ἀπολινάριος κατὰ Πορφυρίου γράψας, ἐπὶ πολὺ κρατεῖν τῶν ἠγωνισμένων Εὐσεβίῳ κατ' αὐτοῦ. ἀλλὰ καὶ τῶν Μεθοδίου κατὰ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως σπουδασμάτων.

15. Λέγει δὲ οὕτω, οὐκ οἶδα ὅθεν λαβών, (τὸν Ἀπολινάριον ἐπίσκοπον εἶναι), καὶ τὸν Οὐάτον* ἐκ φυλῆς ὁρμᾶσθαι τῶν Φρυγῶν.

* τὸν Νουάτον

16. Ὅτι Οὐαλεντινιανὸν καὶ Οὐάλεντα τὴν Κίβαλιν λαχεῖν ἀναγραφεῖ πατρίδα.

17. Ὅτι τῶν τὸ ὁμοούσιον δοξαζόντων, Θεόδωρος μὲν φησὶ ἐκδηλότατος ἐγεγόνει τῆς ἐν Θρᾴκῃ ἐφορεύων Ἡρακλείας, καὶ Γεώργιος δὲ, Ἀλεξανδρεὺς μὲν τὸ γένος, καὶ τῶν ἐκ φιλοσοφίας ὁρμωμένων, τῆς δὲ κατὰ Συρίαν Λαοδικείας ἐπιστατῶν· δεύτεροι μετ' αὐτοὺς τῷ χρόνῳ Εὐστάθιος γηραιὸς ἀνὴρ, καὶ τῷ πλήθει αἰδοῖός τε καὶ πιθανός, καὶ δὴ καὶ Βασίλειος, ἀλλὰ γὰρ καὶ Μακεδόνιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ Κυζίκου ἐπίσκοπος Ἐλεύσιος·

14. Ait, Apollinarium scribentem aduersus Porphyrium superiorem ferme esse iis quæ Eusebius aduersus eundem scripsit, sed & iis quæ Methodius super eodem argumento edidit.

de Apollinarij libris aduersus Porphyrium.

15. Ait etiam, (nescio verò unde id desumpserit) Apollinarium Episcopum fuisse, & Nouatum ex familiâ Phrygum descendere.

de Apollinarij Episcopatu, & de Nouati origine.

16. Scribit, Valentinianum & Valentem patriam Cibalin sortitos.

de Valétiniani & Valentis patria.

17. Ait, inter eos qui ὁμοούσιον prædicabãt, Theodorum celeberrimũ fuisse, Heracleæ in Thracia Episcopum, & Georgium Alexandrinum, genere Philosophis oriundum, cęterùm Laodiceæ in Syria Episcopum: Post hos tempore secũdos Eusthathium virum senem & apud vulgus venerabilem & persuadendi peritum: sed & Basilium, & Macedonium Constantinopoleos, & Eleusium Cyzici Episcopũ,

de ὁμουσίου præconib. celeberrimis octo sub Valente Imp.

Digitized by Google

cumq; his Marathonium & Maximinum presbyteros Ecclesiæ Constantinopolitanæ.

μεθ' ὧν Μαραθώνιος καὶ Μαξιμῖνος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας πρεσβύτεροι.

Aëtij & Eunomij comparatio.

18. Eunomium cum Aëtio comparãs, Aëtium præfert quoad vim demonstratiuam & facultatem occurrendi ad singula, sine arte quippe ait in primore linguâ confertim omnia videri iacere: Quoad perspicuitatem verò in docendo, & dispositionem, & genus ad erudiendum maximè conuenientissimum, Eunomium.

18. Ὅτι παραβάλλων τὸν Εὐνόμιον Ἀετίῳ, εἰς μὲν ἰσχὺν ἀποδείξεων καὶ ἑτοιμότητα τῶν πρὸς ἕκαστα ἀπαντήσεων, προτάττει Ἀέτιον· ἀτεχνῶς γάρ φησιν ἐπὶ τῆς γλώττης ἄκρας αὐτῆς ἅπαντα δοκεῖν ἀθρόα κεῖσθαι, σαφηνείᾳ δὲ διδασκαλίας καὶ συμμετρίας, καὶ τῷ πρὸς τοὺς μαθησομένους μάλιστα ἁρμοδιωτάτῳ τὸν Εὐνόμιον.

Ex τῆς

Ἐκ τῆς ἐννάτης ἱστορίας.

ΟΤΙ τῶν Φιλοστοργίῳ ὁ ἔννατος λόγος, Ἀετίου χειρῶν ὑπερφυῆ ἔργα, Εὐνομίου τε καὶ Λεοντίου διαπλάττει· καὶ δὴ καὶ Κανδίδου καὶ Εὐαγρίου καὶ Ἀῤῥιανοῦ καὶ Φλωρεντίου, καὶ μάλιστά γε Θεοφίλου τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ τινῶν ἄλλων, οὓς ἡ αὐτὴ τῆς ἀσεβείας λύσσα θερμοτέρους ἐπεδείκνυ. Καὶ ταῦτα κατὰ τὸ ἀπιθανώτατον ἀναπλάττων, οὐδεμία περὶ τῶν αἴσθησις τῆς ἀτοπίας ἀνακουφίζουσα.

2. Ὅτι Μωσῆς φησὶ τοὺς περὶ Ἰαννὴν καὶ Ἰαμβρὴν ἐν ἕλκεσι κολασάμενος, καὶ τὴν θατέρου τούτων μητέρα, τῷ θανάτῳ προσεπέμψατο.

A.D. 364. 365. 3. Ὅτι Οὐάλης φησὶν ἐκ τῶν Ἰλλυριῶν ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀφικόμενος, διὰ τιμῆς εἶχεν Εὐδόξιον· καὶ δυνάμενος μάλιστα τοῖς περὶ Εὐνόμιον

Ex libro Nono.

PHILOSTORGIVM libro Nono admiranda Aëtij manuum opera, ut & Eunomij & Leontij effingere: sed & Candidi & Euagrij & Arriani & Florentij, & quorundam aliorum, quos ista impietatis rabies feruidiores ostentat. Et hæc fingenti supra quàm credibile nullus sensus superest qui absurditatem subleuet. *de Aëtianorum & Eunomianorũ miraculis.*

2. Ait, Mosen iis qui circa Jannem & Jambrem erant ulceribus punitis, etiam matrem utriusque eorum morti adiudicasse. *de Ianne & Iambre quædam.*

3. Ait, Valentem ex Illyrico Constantinopolim profectum Eudoxium in honore habuisse: & Eudoxium, cùm posset maximè promissionibus Eunomio *de Eudoxij & Eunomij factio- dissidio, aduersus Aëtium & Eunomium.*

Digitized by Google

factis satisfacere, non habuisse tamen concurrentem voluntatem : sed & Euzoio tempus illud adfuit, quod fiduciam faceret exequendi ea quæ Antiochiæ super iisdem in Synodo procurauerat. ¶ In tantùm verò uterque in memoriam ea reuocare non sustinuit, ut Euzoius ad maledicendum iis viris; quibus in secundis olim positus steterat, abreptus fuerit, eos qui ab Aëtio erant, *Ouranobostas*, ad Ecclesias per ludibrium alludens, & Theophilum *Aethiopem* per contumeliam nominans, quasi certamina eius non pietatis fideique forent, verùm colorum gentisque delectus: Eudoxius verò tum alia aduersus eos iactauit, tum aduersus Ecclesias: non quidem eos *impios* vocans, ait Philostorgius, ne videretur speciosa eorum defectio esse quod volunt, verùm *pestes* eos dicens.

de Aëtij & Eunomij discessu ab Eudoxio & Euzoio

4. Quod ii qui ab Aëtio & Eunomio erant patienter ab iis qui ab

ὑποσχέσεσι πέρας ἐπιθεῖναι, τὴν γνώμην οὐκ εἶχε συντρέχουσαν ὁ Εὐδόξιος· ἀλλὰ καὶ Εὐζωΐῳ παρῆν ὁ αὐτὸς καιρὸς ἄδειαν διδοὺς πράττειν ἅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν συνοδικῶς διεπράξατο. Τοσοῦτον δὲ αὐτῶν ἑκάτερος ἐδέησεν εἰς μνήμην ἐλθεῖν ἐκείνων, ὥστε ὁ μὲν Εὐζώϊος εἰς τὸ κακολογεῖν τοὺς ἄνδρας ὧν ὑπερήσπιζεν, ἀπετρέπετο, Οὐνοβόστας,* ἐπ' ἐκκλησίας εἰρωνευόμενος, τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀέτιον, Αἰθίοπά τε τὸν Θεόφιλον ἐξυβρίζων, ὥσπερ οὐκ εὐσεβείας καὶ πίστεως τῶν ἀγώνων ὄντων, ἀλλὰ χρωμάτων ἐκλογῆς καὶ γένους· ὁ δὲ Εὐδόξιος ἄλλα τε κατ' αὐτῶν ἀπερρίπτει, καὶ ἐπ' ἐκκλησίας, ἀσεβεῖς μὲν αὐτοὺς φησὶν οὐ λέγων, ὅπερ θέλουσιν ἀκούειν, ἵνα μὴ δόξῃ εὐπρόσωπος αὐτῶν ἡ ἀπόστασις εἶναι, λοιμοὺς μέντοι αὐτοὺς λέγει.*

* Οὐρανοβόστας.

* λέγων.

4. Ὅτι κατὰ τὸ καρτερὸν τῶν περὶ Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, τῶν περὶ Εὐδόξιον

Εὐδόξιον διαστάντες καὶ Εὐζώϊον, τὴν μὲν Κωνσταντίνου πόλιν Φλωρεντίῳ ἐφεῖσαν. αὐτῶν δὲ ὁ μὲν Ἀέτιος ἐπὶ τὴν Λέσβον ἀποπλεύσας, κἀκεῖ περὶ Μιτυλήνην ἐν ἀγρῷ τινι διέτριβε, τοὺς ἀφικνουμένους λόγοις δεξιούμενος. δῶρον δ' ἦν ὁ ἀγρὸς Ἰουλιανοῦ τοῦ βασιλέως τῆς πρὸς αὐτὸν διαθέσεως σύμβολον. ὁ δὲ Εὐνόμιος ἐπὶ τὴν Καλχηδόνα διάρας, ἐν αὐτῇ κατά τινα κῆπον, οἰκεῖον κτῆμα, πλησιάζων τοῖς ἐπιθαλαττίοις τείχεσιν, ἐποιεῖτο τὴν δίαιταν, οὐδ' αὐτὸς τῶν προσιόντων τὴν πρόνοιαν ἐλάττων συνεισάγων. οὐδ' ἕτερος δ' αὐτῶν ἐκκλησίας ἦρχεν ἀποτεταγμένου, ἀλλὰ κοινοὺς αὐτοὺς οἱ ὁμόδοξοι πατέρας ἦγον καὶ ἡγεμόνας. ὁ δέ γε Εὐνόμιος, οὐδὲ ἱερουργίας ἐκτὸς τῆς Κυζίκου μετέστη, οὐ μὲν οὖν εἰς ὅσον ἐνεβίω χρόνον ἥψατο. καί τοι τῶν ὁμοδόξων ἐπισκόπων οὐδεὶς ἦν, ὃς τῆς ἐκείνου γνώμης χωρὶς, οὐδὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διεπράττετο.

A.D. 365. 5. Ὅτι τρίτου τῆς βασιλείας ἔτους Οὐάλης ἐπιβὰς

Eudoxio & Euzoio erant discedentes, Constantinopolim Florentio dereliquerunt. Ex iis porrò Aëtius Lesbum nauigauit, ibique circa Mitylenen in agro quodam egit, appellentes eò sermonib. excipiens, donum verò ager ille erat Juliani Imperatoris, ipsius erga eum affectus symbolum: Eunomius verò Chalcedonem secedens, ibidem in quodam horto qui proprius eius erat proximus muris maritimis, moram fecit, neque minorem ipse accedentium curam gerens: Neuter verò eorum ita semotus Ecclesias rexit, verùm homodoxi eos ceu communes patres Rectoresque ducebant. Imò, Eunomius ne sacrum quidem ministerium extra Cyzicum quamdiu superstes fuit contigit, etsi homodoxorum Episcoporũ nullus esset, qui absq; eius sententia Ecclesiastici aliquid perageret.

5. Quod Valens tertio Imperii anno expeditio- de Procopio Tyranno.

Digitized by Google

nem in Persas mouerit: Quo tempore & *Procopius* Tyrannidem Constantinopoli arripuit. Procopius verò hic genus suum ad Juliani genus referebat, multique discursus mouebãtur Imperium ei aptantes, & discursus illos sermones quoq; differebant. Propterea hic Iouiano imperante Mesopotamiâ relictâ, variisq; ob miseriam locis commutatis, fugiensque cum conjuge & occultatus, ubi penuriâ fractus est errando, extremam, ut aiunt, aleam iactauit, & Chalcedonem profectus in agro Eunomij extra urbem sito, non pręsente seu non diuertente ibi domino, seipsum occultauit: inde verò in urbem progressus Imperium sine sanguine arripuit. ¶ Non multo post tempore prælio cum Valente congressus, proditione Ducum suorum, Gomarij & Agelii, fusus fuit, fugiensque Nicæam sese recepit: postero verò die cognitus ibi hærere, à Florentio, qui

Πέρσας ἐστράτευσε. καθ' ὃν καιρὸν καὶ Προκόπιος τὴν τυραννίδα κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐσκευάσατο. ὁ δὲ Προκόπιος οὗτος, εἰς τὸ τοῦ Ἰουλιανοῦ γένος ἀνέφερεν, καὶ πολλοὶ ἀνεκινοῦντο λογισμοί, τὴν βασιλείαν αὐτῷ περιάπτοντες, καὶ τοὺς λογισμοὺς καὶ λόγοι διέφερον. διὰ τοῦτο Ἰοβιανοῦ βασιλεύσαντος τῆς Μεσοποταμίας οὗτος ἀποδράς, καὶ πολλοὺς ἐν ταλαιπωρίᾳ τόποις ἀμείψας, φεύγων τε μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ κρυπτόμενος ὡς ἀπείρηκε πλανώμενος, τὸν ἔσχατον, φησιν, ἀναρρίπτει κύβον. καὶ τὴν Καλχηδόνα καταλαβών, ἐν τῷ τοῦ Εὐνομίου ἀγρῷ, ὃ τῆς πόλεως ἔξωθεν διακείμενον, οὐδ' ἐπιδημοῦντος τοῦ δεσπότου, ἑαυτὸν κατακρύπτει· ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν πόλιν διαβάς, ἐγκρατὴς ἀναιμωτὶ τῆς βασιλείας γίνεται. εἶτα μετ' οὐ πολὺν χρόνον A.D. 366. πολέμῳ συρραγεὶς Οὐάλεντι, προδοσίᾳ τῶν αὐτοῦ στρατηγῶν Γομαρίου καὶ Ἀγελίου ἡττᾶται, καὶ φεύγων καταλαμβάνει τὴν Νίκαιαν· τῇ δὲ ἐπαύριον διαγνωσθεὶς ἐκεῖθεν ἀπάγεται, ὑπὸ Φλωρεντίου, ὃς

φρούραρ-

φρούραρχος ὑπ' αὐτοῦ τῆς πόλεως κατέστη, συλλαμβάνεται. καὶ δεσμώτην αὐτὸν ὁ συλλαβὼν πρὸς Οὐάλεντα ἄγει· καὶ Προκόπιος μὲν τῆς κεφαλῆς ἀποτέμνεται, ἐπὶ μῆνας ἓξ μετεωρισθεὶς τῇ τυραννίδι. Φλωρεντίῳ δὲ οὐδὲν ἤρκεσεν ἡ σωτήριος προδοσία, ἀλλὰ πυρὶ δίδωσιν αὐτὸν ὁ στρατὸς κατ' ὀργὴν παλαιάν, διότι φρουρῶν ἐκεῖνος ὑπὸ Προκοπίου τὴν Νίκαιαν, πολλοὺς αὐτῶν ἐκάκωσεν αἱρουμένους τὰ Οὐάλεντος.

A.D. 365. 366. 6. Ὅτι Προκοπίῳ ἔτι τοῖς* (*τῆς) τυραννίδος ἐποχουμένῳ, Εὐνόμιος πρὸς αὐτὸν ἐν Κυζίκῳ διάγοντι παραγίνεται· ἡ δὲ ἄφιξις, λύσιν ἐπόρισε τῶν ἐν δεσμοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων. ὁ δεσμὸς δὲ τούτοις ἐπίεζεν ὅτι περ ἔστεργον τὰ Οὐάλεντος. καὶ οἱ τῶν δεσμίων συγγενεῖς ἐξεβιάσαντο τὸν Εὐνόμιον τὴν πρεσβείαν ὑπελθεῖν. ὁ δὲ ὑπελθὼν καὶ τοὺς ἄνδρας λύσας, θᾶττον ἐπανήκεν. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ Ἀέτιος ἰῆς* (*ὁ τῆς) νήσου παρὰ τοῦ Προκοπίου σταλεὶς ἀρχὴν, διαβληθέντα παρ' αὐτῶν

Curator urbi ab eo fuerat constitutus, captus fuit, eumque vinctum qui ceperat ad Valentem duxit: & Procopius quidem capite plexus est, posteaquàm sex mensibus Tyrannidi incubasset. Florentio verò necquicquam salutaris proditio profuit, verùm igni crematus ab exercitu ob veterẽ iram, quoniam curans ipse Nicæam multos malo affecerat veluti Valenti fauentes.

6. Quod Procopio tyrannidem adhuc occupãte, Eunomius ad ipsum Cyzici agentem venit: Aduentus verò eius liberationem attulit iis qui sub eo vinculis continebantur: vincula porrò hos constrinxerant quod Valenti fauerent, & vinctorum cognati Eunomium coëgerant, ut legationem subiret: hic verò ea obita virisque liberatione procurata, statim rediit. ¶ Sub idem tempus & Aëtius, is qui à Procopio missus fuerat ut insulæ præesset, ac- *de Eunomij & Aëtij rebus sub Procopio.*

Digitized by Google

cusatus ab incolis Valenti fauere iudicio inuoluit, morsque violenta calumniã secuta fuisset, nisi quis ex iis qui apud Procopium valebant eo ipso tempore adueniens, Aëtium gladio subtraxisset: etenim missus à Procopio cognatus erat Herreniani & Gerresiani (fratres autem hi erant, & Eunomio conuixerant, simulque delati fuerant:) Ita verò is iuxta magnam potestatem, iudicantique minitatus, lethalem in eos sententiam lucrifaciens, liberos à criminatione dimitti fecit. ¶Aëtius verò, adsumptis qui secum erãt, Constantinopolim abiit, ibi cum Eunomio & Florentio cõuixit: & post non multum tempus mortuus est: Eunomio os ei occludente oculosque digitis obnubente: quin & reliquam funeris curam cum eiusdem opinionis hominibus splendidissimè obeunte.

ἐπιχωρίων τὰ Οὐάλεντος αἱρεῖσθαι, εἰς κρίσιν εἵλης*, καὶ θανόντος* ἂν βίαιος διεδέξατο τὴν διαβολήν, εἰ μή τις ἀφικόμενος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν παραδυναστευόντων Προκοπίῳ, τὸν Ἀέτιον τοῦ ξίφους ἁρπάζει. καὶ γὰρ πρὸς γένους ὢν ὁ καταπεμφθεὶς ἐκ Προκοπίου Ἑρρενιανοῦ καὶ Γερρεσιανοῦ, ἀδελφοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τῷ Εὐνομίῳ συνῳκησάν τε καὶ συνδιεβέβληντο. οὕτως οὖν ἔχων κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν κατὰ δικασάμενον αὐτοὺς ἀπειλήσας, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς θανατηφόρον ἀνασωσάμενος ψῆφον, καθαροὺς ἀπολύει τῶν ἐπικληθέντων. ὁ δὲ Ἀέτιος τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συναλαβὼν, ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἀπαίρει, κἀκεῖ συνῆν Εὐνομίῳ τε καὶ Φλωρεντίῳ, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τελευτᾷ· Εὐνομίου τό τε στόμα συν[illegible]θόντος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς δακτύλοις περιστείλαντος. λέγει καὶ τὴν ἄλλην κηδείαν μετὰ τῶν ὁμοφρόνων τελεσαμένου πρὸς τὸ λαμπρότατον.

* εἴλησι
* θάνατος

de Aëtio Constantinopoli

7. Quod Eudoxio agẽte cum Valento Marcia-

7. Ὅτι κατὰ Μαρκιανούπολιν Εὐδοξίου συνδιατρίβοντος τῷ A.D. 367.

Οὐά-

Οὐάλεντι, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλῆρος, ψηφίζονται ταύτης ἀπελαύνεσθαι τὸν Ἀέτιον. ὁ δὲ τὴν Χαλκηδόνα καταλαβὼν, γράφει τὸ συνενεχθὲν Εὐδοξίῳ, ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἀπεστράφη τοῖς γεγραμμένοις, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ μείζω πάθος διεχαιρέτων ἀπεδείκνυτο.

A.D. 368. 369. 8. Ὅτι συκοφαντηθῆναι φησὶν Εὐνόμιον ἐν τῷ οἰκείῳ ἀγρῷ κατακρύψαι τὸν Προκόπιον τὴν τυραννίδα παλαμώμενον, καὶ μόλις αὐτὸς τὰς διαβολὰς καὶ τὸν ἐκεῖθεν διεκδρύσαιτο θάνατον. ὑπερορίᾳ δ' οὖν εἰς τὴν Μαυρουσίδα γῆν ἐκπέμπεται, Αὐξονίου τοῦ τῶν Πραιτωρίων ἐπαρχοῦ τὴν φυγὴν αὐτῷ ἐπιβαλόντος. ἀλλ' ὁ μὲν χειμῶνος ὄντος ἐπήγετο· κατὰ Μοῦρσαν δὲ τῆς Ἰλλυρίδος φθάσας, ἧς ἐπίσκοπος ἐτύγχανε Οὐάλης, δεξιώσεώς τε πολλῆς ἀπέλαυε, καὶ τῆς ὑπερορίας ἀνακομίζεται, πρὸς τὸν βασιλέα παραγενομένου τοῦ Οὐάλεντος σὺν Δομνίνῳ, (τῆς Μαρκιανοῦ πόλεως δὲ ἐπίσκοπος οὗτος ἦν) καὶ τὰ κατ' αὐτὸν

nopoli Clerus Constantinopolitanus decreuerit, Aëtium urbe expellendum. Hic verò Chalcedonem profectus quod euenerat Eudoxio scripsit: Is verò non modo non scriptis commotus est, verùm etiam ostendit, neque maiore malo sese commouendum.

falso, & Eudoxij ad hæc neglectu.

8. Ait, Eunomium falso delatum in proprio agro Procopium occultasse Tyrannidem inuadentem, ægrè calumniam, & exinde mortem euitasse: nihilominùs in Mauritaniam in exilium missum, Auxonio Præfecto Prætorio exilium ei irrogante. Hic verò cùm hyems esset abductus fuit: ubi verò Mursam Illyrici peruenit, ab Episcopo eius Valēte humaniter admodum exceptus fuit, & ab exilio reuocatus, profecto ad Imperatorem Valente una cū Domuino, Marcianopoleos hic Episcopus erat, deque iis quæ ipsum

de Eunomio in exiliū pulso, & Eudoxio ei aduerso, deq; Eudoxij morte.

ſpectabant cum efficacia docentibus. Cupiuit porrò Imperator in conſpectum venire cũ Eunomio poſt eius reuocationem, verùm Eudoxius quibuſdam artibus congreſſum impediuit. ¶ Poſt hæc Nicæam profectus, Epiſcopũ ibi ordinaturus, (mortuus enim fuerat Eugenius eius Ephorus) antequam finem negotio imponeret, vitam amiſit: transferturque Demophilus à Berrœa Conſtantinopolim, Imperatore Synodicam probante ordinationem.

δυσπαθοῦς ἀναδιδάξαιντων. ὥρμησε δὲ ὁ βασιλεὺς, εἰς ὄψιν μετὰ τὴν ἀνάκλησιν Εὐνομίῳ ἐλθεῖν, ἀλλ' ὁ Εὐδόξιος τέχναις τὴν θέαν ἐπέσχε. Μετὰ ταῦτα δὲ εἰς Νίκαιαν ἀφικόμενος ἐπίσκοπον αὐτῇ καθιδρύσαι, (A.D. 370.) ἐπεθνήκει γὰρ Εὐγένιος ὁ ταύτην ἐφορεύων, πρὶν ἢ πέρας ἐπιθεῖναι τῇ βουλῇ, τὸν βίον ἐκλείπει· καὶ μετάγεται Δημόφιλος ἀπὸ Βεῤῥοίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, Οὐάλεντος τοῦ βασιλέως συνοδικὴν ὑποκειναμένου ψῆφον.

de Philoſtorgij ſcriptoris huius, patria, parentibus, iiſq; Eunomianis.

9. Ait, Boriſſi (locus autem hic vicus eſt ſecundæ Cappadociæ) presbyterũ quendam Anyſium habitaſſe, qui quatuor filios habebat, filiam verò unicam, cuius nomen Eulampia, quæq; Philoſtorgium genuit q hæc ſcripſit: Huius verò maritus, Carterius nomine, Eunomij ſententiam ſectatus eſt, perſuaſitque uxori, ut ad ſuam ſententiam cõuerteretur, ea quippe & à patre & à matre ὁμοούσιον colebat:

9. Ὅτι φησὶν ἐν Βορισσῷ, (A.D. 368. 369.) κώμη δὲ τῆς δευτέρας Καππαδοκίας τὸ χωρίον, πρεσβύτερος Ἀνύσιος ᾤκει, υἱοὺς μὲν τέσσαρας ἔχων, θυγατέρα δὲ μίαν, ἧς Εὐλαμπίας μὲν ἡ ὀνομασία, Φιλοστόργιον δὲ ἐγείνατο τὸν ταῦτα γεγραφότα. ὁ δὲ ταύτης ἀνὴρ Καρτέριος ὄνομα, τὴν Εὐνομίου δόξαν εἵλετο, καὶ πείθει τὴν γυναῖκα πρὸς τὴν αὐτοῦ μεταταξάσθαι γνώμην, καὶ γὰρ ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς αὐτὴ τὸ ὁμοούσιον ἔστεργεν·

ἡ δὲ

Digitized by Google

ἡ δὲ πεισθεῖσα, τοὺς ἀδελφοὺς συνεφέλκεται, εἶτα κατὰ μέρος καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους.

ea verò persuasa fratres simùl pertraxit, indéq; paulatim & patrem aliósque propinquos.

A.D. 370.

10. Ὅτι Δημόφιλός φησιν, ἐγκαθίσασθαι τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Θεοδώρου μάλιστα τοῦ Ἡρακλείας ἐπισκόπου (ἐδόκει γὰρ τὸ προνόμιον τοῦτ' ἔχειν, τις* τοιαύτης ἱερουργικῆς ἐνεργείας) πολλοὶ δὲ τοῦ παρόντος ὄχλου, ἐν τῇ τοῦ Δημοφίλου καθιδρύσει, ἀντὶ τοῦ ΑΞΙΟΣ, ἀνεβόων τὸ ΑΝΑΞΙΟΣ.

* τῆς

10. Ait, Demophilum Constantinopoli ordinatum à Theodoro maximè Heracleæ Episcopo (videbatur enim priuilegium istud is habere huiusce Sacerdotalis officij) Multi porrò ex præsente populo in Demophili ordinatione, loco DIGNVS, acclamarunt, INDIGNVS.

de Demophili ordinatione in Episcopatu Constantinop.

A.D. 370.

11. Ὅτι μετὰ Αὐξόνιον Μόδεστος ἔπαρχος καταστάς, καὶ ἀπεχθῶς φησὶ ἔχων πρὸς Εὐνόμιον ἐρήμην αὐτοῦ καταδικάσαι, ὡς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς πόλεις ἐκταράσσοντος, καὶ εἰς Ἀξίαν αὐτὸν φυγαδεῦσαι τὴν νῆσον.

11. Ait, post Auxonium Modestum Præfectũ constitutum, maleq; erga Eunomium affectũ, in dicta causa eum damnasse, velut Ecclesias urbésque turbantem, & in Axiam insulam eum deportasse.

de Eunomio in exiliũ misso à Modesto PP.

A.D. 370.

12. Ὅτι Μάζα κατὰ πρῶτον ἐκαλεῖτο ἡ Καισάρεια, ἀπὸ Μοσὸχ τοῦ Καππαδοκῶν ἐθνάρχου ἑλκυσαμένη τὸ ὄνομα· τοῦ χρόνου δὲ πορευομένου, κατὰ παρέγκλισιν ἤδη Μάζακα προσωνόμασται.

12. Quod Cæsarea ab initio *Maza* vocata fuerit, à Mosoch Cappadocum gentis principe nomen trahens: procedente verò tempore per productionem jam *Mazaca* cognominetur.

de Cæsarea Cappadociæ eiusq; cognomento.

13. Ὅτι τοῦ Εὐνομίου φησὶ λιπόντος τὴν Κύζικον, οὐδεὶς

13. Ait, postquam Eunomius Cyzicum reliquit,

de Cyziceno Episcopatu

Digitized by Google

cusatus ab incolis Valenti fauere iudicio inuoluit, morsque violenta calumniā secuta fuisset, nisi quis ex iis qui apud Procopium valebant eo ipso tempore adueniens, Aëtium gladio subtraxisset: etenim missus à Procopio cognatus erat Herreniani & Gerresiani (fratres autem hi erant, & Eunomio conuixerant, simulque delati fuerant:) Ita verò is iuxta magnam potestatem, iudicantique minitatus, lethalem in eos sententiam lucrifaciens, liberos à criminatione dimitti fecit. ¶ Aëtius verò, adsumptis qui secum erāt, Constantinopolim abiit, ibique Eunomio & Florentio cō uixit: & post non multum tempus mortuus est: Eunomio os ei occludente oculosque digitis obnubente: quin & reliquam funeris curam cum eiusdem opinionis hominibus splendidissimè obeunte.

ἐπιχωρίων τὰ Οὐάλεντος αἱρεῖσθαι, εἰς κρίσιν εἵλης*, καὶ θανόντος* ἂν βίαιος διεδέξατο τὴν διαβολήν, εἰ μή τις ἀφικόμενος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν παραδυναστευόντων Προκοπίῳ, τὸν Ἀέτιον τοῦ ξίφους ἁρπάζει. καὶ γὰρ πρὸς γένους ὢν ὁ καταπεμφθεὶς ἐκ Προκοπίου Ἐρρενιανοῦ καὶ Γερρεσιανοῦ, ἀδελφοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τῷ Εὐνομίῳ συνῴκησάν τε καὶ συνδιεβέβληντο. οὕτως δὲ ἔσχε κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν κατὰ δικασαμένων αὐτοῖς ἀπειλήσας, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς θανατηφόρον ἀνασωσάμενος ψῆφον, καθαροὺς ἀπολύει τῶν ἐπικλημάτων. ὁ δὲ Ἀέτιος τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συναλαβών, ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπαίρει, κἀκεῖ συνῆν Εὐνομίῳ τε καὶ Φλωρεντίῳ, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τελευτᾷ· Εὐνομίου τό τε στόμα συνηθόντος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς δακτύλοις περιστείλαντος. λέγει καὶ τὴν ἄλλην κηδείαν μετὰ τῶν ὁμοφρόνων τελεσαμένου πρὸς τὸ λαμπρότατον.

*εἵλκυσε *θάνατος

de Aëtio Constantinopoli

7. Quod Eudoxio agēte cum Valente Marcia-

7. Οἱ κατὰ Μαρκιανούπολιν Εὐδοξίου συνδιατρίβοντος τῷ Οὐά-

A.D. 367.

Οὐάλεντι, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλῆρος, ψηφίζονται ταύτης ἀπελαύνεσθαι τὸν Ἀέτιον. ὁ δὲ τὴν Καλχηδόνα καταλαβὼν, γράφει τὸ συνενεχθὲν Εὐδοξίῳ, ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἀπετράπη τοῖς γεγραμμένοις, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ μεῖζω πάθος διεχαιρέτων ἀπεδείκνυτο.

A.D. 368. 369. 8. Ὅτι συκοφαντοῦσι φησὶν Εὐνόμιον ἐν τῷ οἰκείῳ ἀγρῷ κατακρύψαι τὸν Προκόπιον τὴν τυραννίδα παλαμώμενον, καὶ μόλις αὐτὸς τὰς διαβολὰς καὶ τὸν ἐκεῖθεν διεκδρῦσαι θάνατον. ὑπερόριος δ' οὖν εἰς τὴν Μαυριτανίδα γῆν ἐκπέμπεται, Αὐξονίου τοῦ τῶν Πραιτωρίων ἐπάρχου τὴν φυγὴν αὐτῷ ἐπιβαλόντος. ἀλλ' ὁ μὲν χειμῶνος ὄντος ἐπήγετο· κατὰ Μοῦρσαν δὲ τῆς Ἰλλυρίδος φθάσας, ἧς ἐπίσκοπος ἐτύγχανε τὶς Οὐάλης, δεξιώσεώς τε πολλῆς ἀπολαύει, καὶ τῆς ὑπερορίας ἀνακομίζεται, πρὸς τὸν βασιλέα παραγεγονότος τοῦ Οὐάλεντος σὺν Δομνίνῳ, (τῆς Μαρκιάνου πόλεως δὲ ἐπίσκοπος οὗτος ἦν) καὶ τὰ κατ' αὐτὸν

nopoli Clerus Constantinopolitanus decreuerit, Aëtium urbe expellendum. Hic verò Chalcedonem profectus quod euenerat Eudoxio scripsit: Is verò non modo non scriptis commotus est, verùm etiam ostendit, neque maiore malo sese commouendum.

falso, & Eudoxij ad hæc negiectu.

8. Ait, Eunomium falso delatum in proprio agro Procopium occultasse Tyrannidem inuadentem, ægrè calumniam, & exinde mortem euitasse: nihilominùs in Mauritaniam in exilium missum, Auxonio Præfecto Prætorio exilium ei irrogante. Hic verò cùm hyems esset abductus fuit: ubi verò Mursam Illyrici peruenit, ab Episcopo eius Valēte humaniter admodum exceptus fuit, & ab exilio reuocatus, profecto ad Imperatorem Valente una cū Domuino, Marcianopoleos hic Episcopus erat, deque iis quæ ipsum

de Eunomio in exiliū pulso, & Eudoxio ei aduerso, deq; Eudoxij morte.

Digitized by Google

cusatus ab incolis Valenti fauere iudicio inuoluit, morsque violenta calumniā secuta fuisset, nisi quis ex iis qui apud Procopium valebant eo ipso tempore adueniens, Aëtium gladio subtraxisset: etenim missus à Procopio cognatus erat Herreniani & Gerresiani (fratres autem hi erant, & Eunomio conuixerant, simulque delati fuerant:) Ita verò is iuxta magnam potestatem, iudicantique minitatus, lethalem in eos sententiam lucrifaciens, liberos à criminatione dimitti fecit. ¶Aëtius verò, assumptis qui secum erāt, Constantinopolim abiit, ibique Eunomio & Florentio cōuixit: & post non multum tempus mortuus est: Eunomio os ei occludente oculosque digitis obnubente: quin & reliquam funeris curam cum eiusdem opinionis hominibus splendidissimè obeunte.

ἐπιχωρίων τὰ Οὐάλεντος αἱρεῖσθαι, εἰς κρίσιν εἵλης*, καὶ θανάτου* ἂν βίαιος διεδέξατο τὴν διαβολήν, εἰ μή τις ἀφικόμενος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν παραδυναστευόντων Προκοπίῳ, τὸν Ἀέτιον τοῦ ξίφους ἁρπάζει. καὶ γὰρ πρὸς γένους ὢν ὁ καταπεμφθεὶς ἐκ Προκοπίου Ἐρρενιανοῦ καὶ Γερρεσιανοῦ, ἀδελφοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι, καὶ τῷ Εὐνομίῳ συνῳκησάν τε καὶ συνδιεβέβληντο. οὕτως γὰρ ἔχων κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν καὶ τῷ δικάζοντι αὐτοῖς ἀπειλήσας, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς θανατηφόρον ἀνασωσάμενος ψῆφον, καθαρεῖς ἀπολύει τῶν ἐπικλημάτων. ὁ δὲ Ἀέτιος τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συναλαβὼν, ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἀπαίρει, κἀκεῖ συνῆν Εὐνομίῳ τε καὶ Φλωρεντίῳ, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τελευτᾷ· Εὐνομίου τό τε στόμα συγκλείοντος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς δακτύλοις περιστείλαντος. λέγει καὶ τὴν ἄλλην κηδείαν μετὰ τῶν ὁμοφρόνων τελεσαμένου πρὸς τὸ λαμπρότατον.

*ὕλης *θάνατος

de Aëtio Constantinopoli

7. Quod Eudoxio agēte cum Valente Marcia-

7. Ὅτι κατὰ Μαρκιανούπολιν Εὐδοξίου συνδιατρίβοντος τῷ Οὐά- A.D. 367.

Οὐάλεντι, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλῆρος, ψηφίζονται ταύτης ἀπελαύνεσθαι τὸν Ἀέτιον. ὁ δὲ τὴν Καλχηδόνα καταλαβὼν, γράφει τὸ συνενεχθὲν Εὐδοξίῳ, ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἀπεστράφη τοῖς γεγραμμένοις, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ μείζω πάθος διεχαιρέτων ἀπεδείκνυτο.

A.D. 368. 369.

8. Ὅτι συκοφαντοῦσι φησὶν Εὐνόμιον ἐν τῷ οἰκείῳ ἀγρῷ καταχρύψαι τὸν Προκόπιον τὴν τυραννίδα παλαμώμενον, καὶ μόλις αὐτὸς τὰς διαβολὰς καὶ τὸν ἐκεῖθεν διεκρούσατο θάνατον. ὑπερόριος δ' οὖν εἰς τὴν Μαυριτανίδα γῆν ἐκπέμπεται, Αὐξονίου τοῦ τῶν Πραιτωρίων ἐπάρχου τὴν φυγὴν αὐτῷ ἐπιβαλόντος. ἀλλ' ὁ μὲν χειμῶνος ὄντος ἐπήγετο· κατὰ Μοῦρσαν δὲ τῆς Ἰλλυρίδος φθάσας, ἧς ἐπίσκοπος ἐτύγχανε τὶς Οὐάλης, δεξιώσεώς τε πολλῆς ἀπέλαυε, καὶ τῆς ὑπερορίας ἀνακομίζεται, πρὸς τὸν βασιλέα παραγεγονότος τοῦ Οὐάλεντος σὺν Δομνίνῳ, (τῆς Μαρκιανοῦ πόλεως δὲ ἐπίσκοπος οὗτος ἦν) καὶ τὰ κατ' αὐτὸν

nopoli Clerus Conſtantinopolitanus decreuerit, Aëtium urbe expellendum. Hic verò Chalcedonem profectus quod euenerat Eudoxio ſcripſit: Is verò non modo non ſcriptis commotus eſt, verùm etiam oſtendit, neque maiore malo ſeſe commouendum.

ſis, & Eudoxij ad hæc neglectu.

8. Ait, Eunomium falſo delatum in proprio agro Procopium occultaſſe Tyrannidem inuadentem, ægrè calumniam, & exinde mortem euitaſſe: nihilominùs in Mauritaniam in exilium miſſum, Auxonio Præfecto Prætorio exilium ei irrogante. Hic verò cùm hyems eſſet abductus fuit: ubi verò Murſam Illyrici peruenit, ab Epiſcopo eius Valēte humaniter admodum exceptus fuit, & ab exilio reuocatus, profecto ad Imperatorem Valente una cū Domnino, Marcianopoleos hic Epiſcopus erat, deque iis quæ ipſum

de Eunomio in exiliū pulſo, & Eudoxio ei aduerſo, deq; Eudoxij morte.

Digitized by Google

nem in Persas mouerit: Quo tempore & *Procopius* Tyrannidem Constantinopoli arripuit. Procopius verò hic genus suum ad Juliani genus referebat, multique discursus mouebātur Imperium ei aptantes, & discursus illos sermones quoq; differebant. Propterea hic Iouiano imperante Mesopotamiâ relictâ, variisq; ob miseriam locis commutatis, fugiensque cum conjuge & occultatus, ubi penuriâ fractus est errando, extremam, ut aiunt, aleam iactauit, & Chalcedonem profectus in agro Eunomij extra urbem sito, non pręsente seu non diuertente ibi domino, seipsum occultauit: inde verò in urbem progressus Imperium sine sanguine arripuit. ¶ Non multo post tempore prælio cum Valente congressus, proditione Ducum suorum, Gomarij & Agelii, fusus fuit, fugiensque Nicæam sese recepit: postero verò die cognitus ibi hærere, à Florentio, qui

Πέρσας ἐστράτευσε· καθ' ὃν καιρὸν καὶ Προκόπιος τὴν τυραννίδα κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐστασίασεν. ὁ δὲ Προκόπιος οὗτος, εἰς δὲ τὸ Ἰουλιανοῦ γένος ἀνέφερεν, καὶ πολλοὶ ἀνεκινοῦντο λογισμοί, τὴν βασιλείαν αὐτῷ περιάπτοντες, καὶ περὶ τοὺς λογισμοὺς καὶ λόγοι διέφερον. Διὰ τὸν Ἰοβιανοῦ βασιλεύσαντος τῆς Μεσοποταμίας οὗτος ἀποδράς, καὶ πολλοὺς ἐν ταλαιπωρίᾳ τόπους ἀμείψας, φεύγων τε μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ κρυπτόμενος ὡς ἀπείρηκε πλανώμενος, τὸν ἔσχατον, φησιν, ἀναρρίπτει κύβον. Καὶ τὴν Καλχηδόνα καταλαβών, ἐν τῷ τοῦ Εὐνομίου ἀγρῷ, τῆς πόλεως ἔξωθεν διακειμένῳ, οὐδ' ἐπιδημοῦντος τοῦ δεσπότου, ἑαυτὸν κατακρύπτει ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν πόλιν διαπεράσας, ἐγκρατὴς ἀναιμωτὶ τῆς βασιλείας γίνεται. Εἶτα μετ' οὐ πολὺν χρόνον πολέμῳ συρραγεὶς Οὐάλεντι, προδοσίᾳ τῶν αὐτοῦ στρατηγῶν Γομαρίου καὶ Ἀγελίου ἡττᾶται, καὶ φεύγων καταλαμβάνει τὴν Νίκαιαν· τῇ δ' ἐπαύριον διαγνωσθεὶς ἐκεῖθεν ἀπαίρειν, ὑπὸ Φλωρεντίου, ὃς φρουραρ- A.D. 366.

φρούραρχος ὑπ' αὐτοῦ τῆς πόλεως κατέστη, συλλαμβάνεται. καὶ δεσμώτην αὐτὸν ὁ συλλαβὼν πρὸς Οὐάλεντα ἄγει· καὶ Προκόπιος μὲν τῆς κεφαλῆς ἀποτέμνεται, ἐπὶ μῆνας ἓξ μετεωρισθεὶς τῇ τυραννίδι. Φλωρεντίῳ δὲ οὐδὲν ἤρκεσεν ἡ σωτήριος προδοσία, ἀλλὰ πυρὶ διδόασιν αὐτὸν ὁ στρατὸς κατ' ὀργὴν παλαιάν, διότι φρουρῶν ἐκεῖνος ὑπὸ Προκοπίου τὴν Νίκαιαν, πολλοὺς αὐτῆς ἐκάκωσεν αἱρουμένους τὰ Οὐάλεντος.

A.D. 365. 366. 6. Ὅτι Προκοπίου ἔτι τοῖς* τυραννίδος ἐποχουμένου, Εὐνόμιος πρὸς αὐτὸν ἐν Κυζίκῳ διάγοντα παραγίνεται· ἡ δὲ ἄφιξις, λύσιν ἐπόρισε τῶν ἐν δεσμοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατειργομένων. ὁ δεσμὸς δὲ τούτους ἐπίεζεν ὅτιπερ ἔστεργον τὰ Οὐάλεντος. καὶ οἱ τῶν δεσμίων συγγενεῖς ἐξεβιάσαντο τὸν Εὐνόμιον τὴν πρεσβείαν ὑπελθεῖν. ὁ δὲ ὑπελθὼν καὶ τοὺς ἄνδρας λύσας, θᾶττον ἐπανῆκεν. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ Ἀέτιον τῆς* νήσου παρὰ τοῦ Προκοπίου σταλεὶς ἄρχειν, διαβληθέντα πρὸς αὐτὸν

*τῆς.

*ὁ τῆς.

Curator urbi ab eo fuerat constitutus, captus fuit, cumque vinctum qui ceperat ad Valentem duxit: & Procopius quidem capite plexus est, posteaquàm sex mensibus Tyrannidi incubasset. Florentio verò necquicquam salutaris proditio profuit, verùm igni crematus ab exercitu ob veterē iram, quoniam curans ipse Nicæam multos malo affecerat veluti Valenti fauontes.

6. Quod Procopio tyrannidem adhuc occupāte, Eunomius ad ipsum Cyzici agentem venit: Aduentus verò eius liberationem attulit iis qui sub eo vinculis continebantur: vincula porrò hos constrinxerant quod Valenti fauerent, & vinctorum cognati Eunomium coëgerant, ut legationem subiret: hic verò ea obita virisque liberatione procurata, statim rediit. ¶ Sub idem tempus & Aëtius, is qui à Procopio missus fuerat ut insulæ præesset, ac-

de Eunomij & Aetij rebus sub Procopio.

cuſatus ab incolis Valenti fauere iudicio inuoluit, morſque violenta calumniã ſecuta fuiſſet, niſi quis ex iis qui apud Procopium valebant eo ipſo tempore adueniens, Aëtium gladio ſubtraxiſſet: etenim miſſus à Procopio cognatus erat Herreniani & Gerreſiani (fratres autem hi erant, & Eunomio conuixerant, ſimulque delati fuerant:) Ita verò is iuxta magnam poteſtatem, iudicantique minitatus, lethalem in eos ſententiam lucrifaciens, liberos à criminatione dimitti fecit. ¶ Aëtius verò, adſumptis qui ſecum erãt, Conſtantinopolim abiit, ibi cum Eunomio & Florentio cõuixit: & poſt non multum tempus mortuus eſt: Eunomio os ei occludente oculoſque digitis obnubente: quin & reliquam funeris curam cum eiuſdem opinionis hominibus ſplendidiſſimè obeunte.

ἐπιχωρίων τὰ Οὐάλεντος αἱρεῖσθαι, εἰς κρίσιν εἵλης*, καὶ θανόντος* ἂν βίαιος διεδέξατο τὴν διαβολήν, εἰ μή τις ἀφικόμενος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῶν παραδυναστευόντων Προκοπίῳ, τὸν Ἀέτιον τοῦ ξίφους ἁρπάζει. καὶ γὰρ πρὸς γένους ὢν ὁ καταπεμφθεὶς ἐκ Προκοπίου Ἑρρενιανοῦ καὶ Γερρεσιανοῦ, ἀδελφοὶ δὲ ἔστην οὗτοι, καὶ τῷ Εὐνομίῳ συνῳκησάν τε καὶ συνδιεβέβληντο. οὕτως οὖν οὗτος κατὰ πολλὴν ἐξουσίαν καὶ τὸν κατὰ δικασάμενον αὐτοὺς ἀπειλήσας, καὶ τὴν ἐπ' αὐτοὺς θανατηφόρον ἀνασωσάμενος ψῆφον, καθαροὺς ἀπολύει τῶν ἐπικληθέντων. ὁ δὲ Ἀέτιος τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συναλαβών, ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἀπαίρει, κἀκεῖ συνῆν Εὐνομίῳ τε καὶ Φλωρεντίῳ, καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τελευτᾷ· Εὐνομίου τό τε στόμα συγκλείοντος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς δακτύλοις περιστείλαντος. λέγει καὶ τὴν ἄλλην κηδείαν μετὰ τῶν ὁμοφρόνων τελεσαμένου πρὸς τὸ λαμπρότατον.

* εἵλκυσε
* θάνατος

de Aëtio Conſtantinopoli

7. Quod Eudoxio agẽte cum Valente Marcia-

7. Ὅτι κατὰ Μαρκιανούπολιν Εὐδοξίου συνδιατρίβοντος τῷ Οὐά-

A.D. 367.

Οὐάλεντι, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει κλῆρος, ψηφίζονται ταύτης ἀπελαύνεσθαι τὸν Ἀέτιον. ὁ δὲ τὴν Καλχηδόνα καταλαβὼν, γράφει τὸ συνεισελθὸν Εὐδοξίῳ, ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἀπεστράφη τοῖς γεγραμμένοις, ἀλλ' ὅτι μὴ καὶ μείζω πάθος διεχαιρέτων ἀπεδείκνυτο.

nopoli Clerus Constantinopolitanus decreuerit, Aëtium urbe expellendum. Hic verò Chalcedonem profectus quod euenerat Eudoxio scripsit: Is verò non modo non scriptis commotus est, verùm etiam ostendit, neque maiore malo sese commouendum. *falso, & Eudoxij ad hæc neglectu.*

A.D. 368. 369.

8. Ὅτι συκοφαντοῦσι φησὶν Εὐνόμιον ἐν τῷ οἰκείῳ ἀγρῷ κατακρύψαι τὸν Προκόπιον τὴν τυραννίδα παλαμώμενον, καὶ μόλις αὐτὸς τὰς διαβολὰς καὶ τὸν ἐκεῖθεν διεκρούσατο θάνατον. ὑπερόριος δὴ οὖν εἰς τὴν Μαυριτανίδα γῆν ἐκπέμπεται, Αὐξονίου τοῦ τῶν Πραιτωρίων ἐπάρχου τὴν φυγὴν αὐτῷ ἐπιβαλόντος. ἀλλ' ὁ μὲν χειμῶνος ὄντος ἐπήγετο· κατὰ Μοῦρσαν δὲ τῆς Ἰλλυρίδος φθάσας, ἧς ἐπίσκοπος ἐτύγχανε τις Οὐάλης, δεξιώσεώς τε πολλῆς ἀπολαύει, καὶ τῆς ὑπερορίας ἀνακομίζεται, πρὸς τὸν βασιλέα παραγεγονότος τοῦ Οὐάλεντος σὺν Δομνίνῳ, (τῆς Μαρκιανου πόλεως δὲ ἐπίσκοπος οὗτος ἦν) καὶ τὰ κατ' αὐτὸν

8. Ait, Eunomium falso delatum in proprio agro Procopium occultasse Tyrannidem inuadentem, ægrè calumniam, & exinde mortem euitasse: nihilominùs in Mauritaniam in exilium missum, Auxonio Præfecto Prætorio exilium ei irrogante. Hic verò cùm hyems esset abductus fuit: ubi verò Mursam Illyrici peruenit, ab Episcopo eius Valēte humaniter admodum exceptus fuit, & ab exilio reuocatus, profecto ad Imperatorem Valento una cū Domuino, Marcianopoleos hic Episcopus erat, deque iis quæ ipsum *de Eunomio in exiliū pulso & Eudoxio ei aduerso, deq; Eudoxij morte.*

Digitized by Google

ἡ δὲ πεισθεῖσα, τοὺς ἀδελφοὺς συνεφέλκεται, εἶτα κατὰ μέρος καὶ τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους.

A.D. 370. 10. Ὅτι Δημόφιλός φησιν, ἐγκαθίσταται τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Θεοδώρου μάλιστα τοῦ Ἡρακλείας ἐπισκόπου (ἐδόκει γὰρ τὸ προνόμιον οὗτος ἔχειν, τῆς* τοιαύτης ἱερουργικῆς ἐνεργείας) πολλοὶ δὲ τοῦ παρόντος ὄχλου, ἐν τῇ τοῦ Δημοφίλου καθιδρύσει, ἀντὶ τοῦ ΑΞΙΟΣ, ἀνεβόων τὸ ΑΝΑΞΙΟΣ.

*τῆς

A.D. 370. 11. Ὅτι μετὰ Αὐξόνιον Μόδεστος ἔπαρχος καθίσταται, καὶ ἀπεχθῶς φησὶ ἔχων πρὸς Εὐνόμιον ἐρήμην αὐτοῦ καταδικάσαι, ὡς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς πόλεις ἐκταράσσοντος, καὶ εἰς Ἀξίαν αὐτὸν φυγαδεῦσαι τὴν νῆσον.

A.D. 370. 12. Ὅτι Μάζα κατὰ πρῶτον ἐκαλεῖτο ἡ Καισάρεια, ἀπὸ Μοσὸχ τοῦ Καππαδοκῶν γενάρχου ἑλκυσαμένη τὸ ὄνομα· τοῦ χρόνου δὲ προβαινομένου, κατὰ παρέγκλησιν ἤδη Μάζακα προσωνόμασται.

13. Ὅτι περὶ Εὐνομίου φησὶ λιπόντος τὴν Κύζικον, οὐδεὶς

ea verò persuasa fratres simùl pertraxit, indéq; paulatim & patrem aliósque propinquos.

10. Ait, Demophilum Constantinopoli ordinatum à Theodoro maximè Heracleæ Episcopo (videbatur enim priuilegium istud is habere huiusce Sacerdotalis officij) Multi porrò ex præsente populo in Demophili ordinatione, loco DIGNVS, acclamarunt, INDIGNVS.

de Demophili ordinatione in Episcopatu Constantinop.

11. Ait, post Auxonium Modestum Præfectū constitutum, maleq; erga Eunomium affectū, in dicta causa eum damnasse, velut Ecclesias urbésque turbantem, & in Axiam insulam eum deportasse.

de Eunomio in exiliū misso à Modesto PP.

12. Quod Cæsarea ab initio *Maza* vocata fuerit, à Mosoch Cappadocum gentis principe nomen trahens: procedente verò tempore per productionem jam *Mazaca* cognominetur.

de Cæsarea Cappadociæ eiusq; cognomento.

13. Ait, postquam Eunomius Cyzicum reliquit,

de Cyziceno Episcopatu

Digitized by Google

de Cyzicenorum obnunciatione aduersus Aëtium & Eunomium, & ὁμοούσιον apud eos prædicato.

nullum hanc ad diem usq; eius loco Episcopum ordinatum: Demophilus verò cum Dorotheo & cum aliis cùm tentasset constituere, nihil promouere potuit, eo quod ij qui in eâ erant *similem secundum substantiam* ex Eleusij doctrina opinionem tuentes, ne quid immutaretur postulabant. In quem finem Cyzicenorum obnunciationem Demophilus iiq; qui cum eo erant accepe- runt, & Aëtius Eunomiusq́ue à Cyzicenis anathematizati fuerunt, (hæc scilicet obnunciatio fuit) *Anomæumq́;* Eunomium publicis sermonibus scriptisq; proscripserunt, eorumque fidem, sed & eos qui eorum doctrinam reciperent eidem interdicto subjiciẽtes ordinationem adgrediuntur, nullũ alium ad Episcopatum peruenire passi, nisi quem ipsorum suffragia ordinarunt: qui verò ordinatus fuit, clarè ὁμοούσιον prædicabat.

de Dorotheo Episcopo

14. Quod Euzoio Antiochiæ mortuo Dorotheus ex Heraclea Thraciæ in eius

τέως αὐτῆς ἐπίσκοπος. Δημόφιλος δὲ σὺν Δωροθέῳ καὶ ἑτέροις ἄλλοις ἀφικόμενος ἐγκαταστῆσαι, οὐδὲν περαίνειν ἠδύνατο, διὰ τὸ τοὺς ἐν αὐτῇ, τὸ κατ' οὐσίαν ὅμοιον, ἐκ τῆς Ἐλευσίου διδαχῆς, τὴν δόξαν κρατύναντας, προσβάλλειν εἰς τὸ ἀμετάθετον. Δημοφίλου δὲ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ* Κυζικηνῶν ἀναδεξαμένων πρόκλησιν, καὶ τὸν Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον ἀναθεματισάντων (τοῦτο γὰρ ἡ πρόκλησις) Ἀνόμοιόν τε τὸν Εὐνόμιον δημοσίοις καὶ λόγοις καὶ γράμμασιν ἀνακηρυξάντων καὶ τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τοὺς παραδεχομένους αὐτῶν τὰ μαθήματα, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀρὰν ποιησαμένων, ὑφίστανται τὴν χειροτονίαν. οὐχ ἕτερόν τινα ταύτην ἐλθεῖν ἀναγόμενοι, ἀλλ' ὃν αὐτῶν αἱ ψῆφοι προσέταττον· ὁ δέ γε χειροτονηθεὶς λαμπρῶς ἐκήρυττεν ὁμοούσιον. * αὐτῷ

14. Ὅτι τελευτήσαντος Εὐζωΐου τῆς Ἀντιοχείας, ὁ Δωρόθεος ἀπὸ Ἡρακλείας τῆς Θρᾴκης πρὸς

μετὰ τὸν

μὲν τὸν ἐκείνου μεθίσταται θρόνον· διασυρεῖ δὲ τόν τε Δημόφιλον καὶ Δωρόθεον ὁ συγγραφεὺς, τὸν μὲν ἀλαζονέστατον λέγων, τὸν δὲ Δημόφιλον φύρειν τε πάντα καὶ συγχεῖν ἀκρατέστατον, καὶ μάλιστά γε τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα, ὥστε ποτὲ καὶ κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησιάζοντα φάναι, τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ ἀνακραθὲν* τῇ θεότητι, εἰς τὸ ἀδηλότατον κεχωρηκέναι, ὃν τρόπον καὶ γάλακτος ξέστης παντὶ τοῖς* θαλάσσης ἐπιβληθεὶς συστήματι. πατρὶς δὲ ἦν ἡ Θεσσαλονίκη τοῦ Δημοφίλου, καὶ τὸ ἄλλο γένος, οὐκ ἄσημον· κατὰ δὲ τῶν λεγομένων Εὐνομιανῶν πολὺς ἐρρύη τὴν κακώσεσιν ὁ Δημόφιλος.

* ἀνακραθὲν.

* τῷ

sedem trăslatus fuit. ¶ Cæterùm scriptor hic Demophilum & Dorotheum discerpit: hunc quidem superbissimum dicens, illum verò, Demophilum [scilicet] miscere omnia & confundere intemperantissimum, ac maximè dogmata Ecclesiastica: sic ut aliquando Constantinopoli sermonem habens dixerit, *Corpus filij compulsum in diuinitatem in incertissimum recessisse, quomodo lactis sextarius in vniuersum maris corpus iactatus.* Patria porrò Demophili erat Thessalonica, genere non ignobili: Aduersus eos porrò qui dicuntur Eunomiani Demophilus malitiâ plurimum fluxit.

Antiochene facto, deq; eo & Demophilo iudicium.

A.D. 373. 15. Ὅτι κατὰ τοὺς Οὐάλεντος χρόνους τῶν Ἑλληνικῶν χρηστηρίων τοῖς προσιοῦσιν ἀνεδίδοντο ψῆφοι κατάστικτοι γράμμασιν, ἃ συνυπτόμενα, τοῖς μὲν τὸν Θεοδόσιον ἐδόκει δηλοῦν, τοῖς δὲ τὸν Θεόδουλον, ἢ τὸν Θεόδωρον, ἤ τινα ἄλλον παραπλήσιον. μέχρι γὰρ τοῦ δέλτα τῶν γραμμάτων ἡ

15. Valentis temporibus postulantibus quibusdam, ab oraculis Gentilitiis datos calculos literis interstinctos, quæ in unũ compulsæ his quidem *Theodosium* indicare videbantur, aliis verò *Theodulum* aut *Theodorum*, aliumve quem similem, ad Delta quippe usque literarum

de Diuinatione quadam sub Valente.

Digitized by Google

figuræ proceſſerant, *Dæmonum vt adſoles flexiloquio in perniciem eorum qui his fidem habent, & ad infortunium reſponſa dantium.* Vnde & Theodorus quidam in fraudem pertractus, & Tyrannidem inuadere incipiens ſtatim cum aſſeclis periit: cum quibus & aduerſantium haud paucos Valens ſupplicio affecit, quorum nomina ab hiſce literis incipere dignoſcebantur.

de Valentiniani Imp. morte, eiuſq; liberis, & Valentiniano Iun. filio eius Imperatore facto.

16. *Valentinianus* moritur, cùm duodecim annos imperaſſet, & Gratianum filium Imperij hæredem reliquit: Reliquit & duos alios liberos, Gallā filiam & Valētinianum quatuor tum natum annos: Quem ilicò tum mater Juſtina, tum Pannonicus exercitus Imperatorem fecit. Gratianus autē cùm hanc inaugurationem didiciſſet, eò quod ea citra voluntatem ipſius facta fuiſſet, non annuit, quin & quoſdam qui id aggreſſi fuerant, puniuit: Nihilominus tamen fratrem Im-

τύποι προήγοντο, λοξὰς τῶν δαιμόνων, ὡς εἰώθασιν, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν πειθομένων, καὶ ἀναχωρήσεις τῆς ἀποτυχίας τὰς ἀναρρήσεις ποιουμένων· διὸ καὶ Θεόδωρός τις παρασυρεὶς τῇ ἀπάτῃ, καὶ τυραννίδος ἐπιβαίνειν ἀρξάμενος θᾶττον σὺν τοῖς ἑπομένοις ἀπώλετο· μαθὼν* καὶ τῶν ἐναντίων οὐκ ὀλίγους δίκας Οὐάλης ἀπῄτησεν, ὅτι παρ' αὐτοῖς ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος δι' ἐκείνων τῶν γραμμάτων ἀνεγινώσκετο. *μεθ' ὧν.

A.D. 375.

16. Ὅτι Οὐαλεντινιανὸς τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτη δύο καὶ δέκα· καὶ κληρονόμον τῆς ἀρχῆς Γρατιανὸν τὸν παῖδα καταλείπει· κατέλιπε δὲ καὶ ἑτέρους δύο παῖδας, Γάλλαν τε θυγατέρα, καὶ Οὐαλεντινιανὸν τέτταρα που γεγονότα ἔτη. ὃν αὐτίκα ἥ τε μήτηρ Ἰουστῖνα, καὶ ὁ κατὰ Παιονίαν στρατὸς βασιλέα ποιεῖ. Γρατιανὸς μέντοι γε τὴν ἀναγόρευσιν μαθὼν, ὅτι μὴ διὰ γνώμης αὐτοῦ γέγονεν, οὐκ ἐπῄνεσεν, ἀλλὰ καὶ τινὰς τῶν αὐτοῦ νεωτερισάντων ἐκόλασεν. ὅμως ἔστερξε τὸν ἀδελφὸν ἔχειν βα-

ἔχειν βασιλεύοντα, καὶ πατρὸς αὐτῷ τάξιν ἀποπληρώσειν.

A. D. 376. 17. Οἱ δὲ πέραν τοῦ Ἴστρου Σκύθαι, τῶν Οὔννων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων ἀνάστατοι γεγόνασι. καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαίων γῆν πρὸς φιλίαν ἐπεραιώθησαν. Εἶεν δ' ἂν οἱ Οὖννοι, οὓς οἱ παλαιοὶ Νευροὺς ἐπωνόμαζον, καὶ παρὰ τὰ Ῥιπαῖα κατῳκημένοι ὄρη, ἐξ ὧν ὁ Τάναϊς εἰς τὴν Μαιώτιδα λίμνην καταφερόμενος τὸ ῥεῖθρον ἐκδίδωσιν. A. D. 377. Οἱ δέ γε Σκύθαι μετολμασάντες ἀπὸ τοῦ μετρίου τὰ πρῶτα εἶναι τοῖς Ῥωμαίοις, εἰς τὸ λῃστεύειν ἐτράποντο. Εἶτα καὶ πόλεμον ἀκήρυκτον εἵλοντο. A. D. 378. Οὐάλης δὲ ταῦτα πεπυσμένος ἐξ Ἀντιοχείας ἀπαίρει, καὶ κατὰ Κωνσταντινούπολιν γεγονὼς ἐπὶ Θρᾴκην ἐλαύνει, καὶ μάχῃ συμπλακεὶς τοῖς βαρβάροις, καὶ πολλοὺς ἀποβαλών, αἴσχιστα φεύγει, καὶ πάσῃ συσχεθεὶς ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ, ἔν τινι τῶν κατ' ἀγροὺς οἰκημάτων χόρτου φέροντι, σὺν ὀλίγοις τοῖς ἑπομένοις κατακρύπτει ἑαυτόν. Οἱ δὲ βάρβαροι

peratorem habere voluit, eique patris munus exhibuit.

17. Quod Trans-Istriani Scythæ, bello ab Hunnis adpetiti imparésque, in Romanorum solum amice transierint: Erant autem Hunni (quos veteres *Neuros* nominabant) ad montes Riphæos habitantes, ex quibus Tanais in paludem Mæotida fluens aquas suas immittit. ¶Porrò Scythæ isti cùm ab initio moderati erga Romanos fuissent, mutati ad latrocinãdum sese conuerterunt, posteaque & bellum non indictum intulerunt. ¶Valens autem hæc edoctus, Antiochia digressus Constantinopolimq; profectus, in Thraciam perrexit, prælióque cum Barbaris congressus multísque suorum amissis victus fugit, omniquе difficultate & inopiâ pressus, in casa quadam agresti quod fœnum continebat cum paucis qui eum sequebantur, sese occultauit. Barbari verò eum

de Scythis & Valentis aduersus eos expeditione morteq; & de Theodosio Imp. facto.

Digitized by Google

persequentes, sicut alia omnia occurrentia, ita & tugurium ignis pabulum effecêre, nihil de Imperatore suspicati. Atenim ille hac ratione disparuit, potissimam optimamq; Imperij partem unà secum abscindens, Barbaris omnem Thraciam securè deprædantibus, Fritigerno ductore. ¶ Gratianus verò luxit quidem patruum, fleuitq; Romanorum calamitatē: Theodosio verò Imperatore creato, eum ad patrui imperium misit: Theodosius porrò Hispanias patriam habuit, quas nunc *Iberias* vocant, Ibero fluuio qui per eas fluit, priorem appellationem vincente.

καταδιώκοντες, ὥσπερ τὰ ἄλλα τὰ ἐν ποσὶν, οὕτω καὶ τὸ οἴκημα πυρὸς δαπάνην ἔθεντο, οὐδεμίας περὶ τοῦ βασιλέως λαβόντες ὑπόνοιαν· ἀλλ' ὁ μὲν οὕτως ἠφάνισται, τὸ πλεῖστόν τε καὶ κράτιστον τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς συναποκειράμενος· οἱ δὲ Βάρβαροι πᾶσαν ἀδεῶς τὴν Θράκην ἐληΐζοντο, Φριτιγέρνους αὐτοῖς ἄγοντος. Ὁ δὲ Γρατιανὸς ἔκλαυσε μὲν τὸν θεῖον, ἐθρήνησε δὲ τὴν Ῥωμαίων συμφορὰν, Θεοδόσιον δὲ βασιλέα χειροτονήσας εἰς τὴν τοῦ θείου βασιλείαν ἀναπέμπει. ὁ δὲ Θεοδόσιος τὰς Ἰσπανίας μὲν ἦ πατρίδας, ἃς νῦν Ἰβηρίας καλοῦσι, τοῦ δι' αὐτῶν ῥέοντος Ἴβηρος ποταμοῦ τὴν προτέραν ἐκνικήσαντος ὀνομασίαν. A.D. 379.

de Eunomianis sub Theodosio M. Imp.

18. Quod Theodulo mortuo, qui è Charatopo erat, Palæstinæ autem Episcopus, Eunomiani Carterium loco eius elegerunt: hoc verò statim mortuo, Joannem substituerunt: Cumq; eo ex Constantinopoli & ipso Euno-

18. Ὅτι τελευτήσαντος Θεοδούλου, τοῦ ἀπὸ χαρατόπων, τῆς Παλαιστίνης δ' ὄντος ἐπισκόπου, οἱ ἀμφὶ τὸν Εὐνόμιον Καρτέριον αὐτοῦ* χειροτονοῦσι· τοῦ δ' ὅσον θᾶττον τελευτήσαντος Ἰωάννην ἀντικαθιστῶσι, καὶ σὺν αὐτῷ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως αὐτός τε Εὐνόμιος καὶ Ἀρ- *αὐτοῦ

Digitized by

καὶ Ἀρριανὸς καὶ Εὐφρόνιος ἐπὶ τὴν ἑῴαν ἀφικνοῦνται, ὡς ἐκεῖσε τόν τε Ἰουλιανὸν ἐκ τῆς Κιλικίας ἄξοντες, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ καταληψόμενοι, καὶ τὰ τοῖς* ὅλης ἑῴας καταστησόμενοι.

* τῆς.

A.D. 379. 19. Ὅτι Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς κατὰ Σέρμιον τοῖς βαρβάροις συμβαλών, ἐκεῖ γὰρ αὐτίκα τοῦ λαβεῖν τὴν ἀρχὴν τοῖς* χρείας ἀπαιτούσης παρεγένετο, καὶ νικήσας μάχῃ, ἐκεῖθεν λαμπρῶς ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄνεισι.

* τῆς.

A.D. 380. 381. Καὶ τοῖς μὲν τὸ ὁμοούσιον φρονοῦσι, τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιτρέπει τὴν ἐπιμέλειαν. Ἀρειανοὺς δὲ καὶ Εὐνομιανοὺς ἀπελαύνει τῆς πόλεως, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Δημόφιλος· ἀπελαθεὶς δὲ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν καταλαμβάνει τὴν Βέρροιαν· καὶ Ὑπάτιος δὲ τῆς Νικαίας ἀποδιωχθεὶς, πρὸς τὴν γεννησαμένην Κῦρον τὴν ἐν Συρίᾳ παραγίνεται· ἀλλὰ καὶ Δωρόθεος τῆς Ἀντιοχείας ἀπελαθεὶς, τὴν Θρᾴκην, ὅθεν ἐγεγόνει, κατέλαβεν· καὶ ἄλλοι δὲ ἀλλαχόθι διεσπάρησαν.

mius & Arrianus & Euphronius in Orientem profecti sint, tanquam ibi Julianum ex Ciliciâ educturi, & Theophilum Indum Antiochiæ adsumpturi, cœteraque Orientis dispensaturi.

19. Quod Theodosius Imperator prope Sirmium cum Barbaris congressus (eò quippe statim ut Imperium cepit necessitate id exigente profectus est) belloq; victor, inde Constantinopolim magnifice concessit: iisque qui ὁμοούσιον profitebantur Ecclesiarum curam demandauit, Arianos verò & Eunomianos urbe expulit: è quibus erat & Demophilus: pulsus verò is ad propriam ciuitatē, Berrœam scilicet, rediit: & Hypatius Nicæa pulsus ad genitalem Syriæ Cyrum profectus est: sed & Dorotheus Antiochia fugatus, Thraciam unde natus erat sese contulit, aliique aliò dispersi sunt.

de Theodosii M. victoria de Scythis: de redditis ab eo Ecclesiis ὁμοούσιον profitentibus: de Arianis & Eunomianis pulsis.

Digitized by Google

Ex libro Decimo.

de Eunomianorũ communione postulata à presbyteris Antiochenis post Dorotheũ Episcopũ pulsum.

QVod Dorotheus quidẽ, ut supra dictum est, Antiochia pulsus fuerit, presbyteri verò eius Asterius & Crispinus reliquum numerum colligentes, quib. adfuerunt & nonnulli urbium vicinarũ Episcopi, ad eos qui ab Eunomio erãt, communionẽ eorum postulatũ miserint: Hi verò vicissim renunciarũt, *Haud aliter eos sese recepturos, quàm si interdictum aduersus Aëtium eiusq́ scripta, reuocassent*: sed & *vitæ purgationem* postularunt, contaminati enim erant nonnullis haud puræ conuersationis actibus. Illi verò tùm quidẽ cõditionem non admiserunt, postea verò etiam, deridentes eorum Ecclesias, Eunomium quique cum eo erant discerpserunt, μετεωρολέσχας eos vocantes plenosque

Ἐκ τῆς δεκάτης ἱστορίας.

A.D. 381. 382.

ΟΤΙ Δωρόθεος μὲν ὡς ἐρρήθη τῆς Ἀντιοχείας ἠλάθη· οἱ δὲ ταύτης πρεσβύτεροι Ἀστέριος καὶ Κρισπῖνος, καὶ τὸ ἄλλο πλήρωμα συνεδριάσαντες, συμπαρόντων αὐτοῖς καὶ τινων τῶν πρόσοικων πόλεων ἐπισκόπων, πέμπουσι πρὸς τοὺς μιφίτον* Εὐνόμιον, τὴν κοινωνίαν αὐτῶν ἐπιζητοῦντες· οἱ δὲ ἀντεπιστέλλουσι, μὴ ἄλλως αὐτοὺς προσδέξασθαι, εἰ μὴ τὴν ἐπ' Ἀετίῳ καὶ τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι καταχειροτονίαν ἀποψηφίσοιντο· ἔτι δὲ καὶ διακάθαρσιν ἀπῄτουν τοῦ βίου, συνεφύροντο γὰρ καί τισιν οὐ καθαροῖς διαιτήμασιν. οἱ δὲ τότε μὲν τὴν πρόκλησιν οὐ προσήκαντο, χρόνῳ δ' ὕστερον, καὶ εἰς τὸ κα... ζειν* ἐπ' ἐκκλησίας, τόν τε Εὐνόμιον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ προεξηλύθεσαν, μετεωρολέσχας αὐτοὺς καλοῦντες, καὶ πλήρεις ἀπονοίας

*ἀμφὶ τὸν.

*καφάζειν, vel καγχάζειν.

ἀπονοίας καὶ σκαιότητος, αἰθ' ὧν αὖθις τοιαῦτα προτείνειν ἔγνωσαν.

2. Ὅτι τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν τῆς ἀσεβείας Ἄρειον ὁ συγγραφεὺς διαβάλλει, ὡς πολυμερῆ καὶ πολυσύνθετον λέγοντα τὸν Θεὸν τῶν ὅλων· οὐ γὰρ ὅσον ἐστὶν ὁ Θεὸς καταλαμβάνεσθαι κηρύσσειν, ἀλλ' ὅσον ἡ ἑκάστου δύναμις πρὸς κατάληψιν εἴρηται· καὶ μήτε γὰρ οὐσίαν αὐτὸν εἶναι δογματίζειν, μήτε ὑπόστασιν, μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν ὀνομάζεται· καὶ τὴν ἐν Ἀριμίνῳ δὲ σύνοδον, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὰ αὐτὰ δοξάζειν, ἥτις τὴν τοῦ μονογενοῦς γέννησιν ἀγνωστοτάτην πᾶσιν ἀπέφηνε, τῶν γινομένων μόνην τὴν γνῶσιν αὐτῆς περιστείλασα. αὕτη δὲ ἦν ἡ καταδικασαμένη καὶ τὸν Ἀέτιον.

3. Ὅτι οἱ περὶ Ἄρειον τὴν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ μονογενοῦς ὁμοιότητα, εἰς πολλὰς αἱρέσεις διεσχίσαντο· οἱ μὲν γὰρ κατὰ τὴν πρόγνωσιν ἑκάτερον ἔφασαν, οἱ δὲ τὸ

stultitiâ & peruersitate, eò quod talia his proponere sustinuissent.

2. Quod scriptor hic Arium Ducem impietatis eorum reprehendat, eò quod dixerit, *Deum vniuersorum* πολυμερῆ καὶ πολυσύνθετον, i. *ex multis partibus constare, ex multis compositum esse*: Quod prædicaret, *Deum quãtus est comprehendi non posse, verùm in quantum cuiusque vis ad percipiendum eum sese extendit*: Sed & quod doceret, *Neque* οὐσίαν *neque* ὑπόστασιν *Deum esse, neque aliud quidquam quod nominatur*: Synodumque Ariminensem & Constantinopolitanam eadem prædicare, quæ *Vnigeniti generationem incognitissimam omnibus* definiuit, solum ex iis quæ generantur cognitionem eius contrahens: Illa ipsa verò fuit, quæ Aëtium condemnauit. *de tribus Arij hypothesibus quas Philostorgius reprehendit.*

3. Quod Ariani *similitudinem Vnigeniti cum Patre* in multas hæreses diuiserunt: Quidam enim dixerunt, *secundum præscientiam vtrumque esse*: Alij verò, *de Arianorum in tres sectas diuisione.*

secundum naturam, Deum; alij verò, *Quod ex non entibus vterque eorum creatus sit.* Verùm hæc, inquit, etsi differre videantur, in unum tamen conueniunt, nempe quod prædicent ὁμοούσιον Filium Dei. ¶Hos verò ait, posteaquàm sententia diuisi fuerunt, in aliam quoq; turpitudinem lapsos: Nempe ait, Sacerdotia pecuniis largitos eos & accepisse, & obnoxias corporis voluptates sectatos.

τὴν φύσιν Θεός. ἄλλοι δὲ ὅτι ἐκ μὴ ὄντων ἑκάτερος αὐτῶν πέφυκε δημιουργεῖν. ἀλλὰ ταῦτα φησὶ κἂν διαφέρειν δοκῇ, εἰς ἓν καταλήγει, τὸ δοξάζειν ὁμοούσιον* τὸν υἱὸν τῷ πατρί. Τούτους δέ φησι μετὰ τὸ καταμερισθῆναι ταῖς δόξαις καὶ εἰς πολλὴν ἄλλην ἀσχημοσύνην ἐκδιαιτηθῆναι φησί, χρημάτων τε τὰς ἱερωσύνας καὶ διδόντας καὶ λαμβάνοντας, καὶ τὰς ὑποβαθμώσεις καὶ σωματικὰς ἡδονὰς μεταδιώκοντας.

*ὁμοιού-

de Eunomianorū ab *Arrianis auersatione, & de eorum* baptismate.

4. Ait, *Eunomianos* adeò à prædictis hæresibus sese secreuisse, ut neque baptisma eorum neque ordinationem admiserint: Baptizasse etiam Eunomianos nō trinâ mersione, verùm unica, in mortem ut dicebant, Domini baptizātes, quam semel tantum non vero bis tervo pro nobis sustinuit.

4. Ὅτι φησὶ οἱ περὶ Εὐνόμιον τοσοῦτον τῶν εἰρημένων αἱρέσεων ἀπεκρίθησαν, ὡς μήτε βάπτισμα αὐτῶν, μήτε χειροτονίαν προσίεσθαι· ἐβάπτιζον δὲ οἱ περὶ Εὐνόμιον, οὐκ εἰς τρεῖς καταδύσεις, ἀλλ' εἰς μίαν, εἰς τὸν θάνατον ὡς ἔφασκον τοῦ κυρίου βαπτίζοντες, ὃν ἅπαξ μὲν ἀλλ' οὐχὶ δὶς ἢ τρεὶς ὑπὲρ ἡμῶν ἀνεδέξατο.

de Arcadio *facto Imp. & Gratiani cæde, & Philostorgij in eum calumniis*

5. Ait, Theodosium Imperatorem filium Arcadium iuuenem admodum Imperiali dignitate ornasse: Neque multo post

5. Ὅτι φησὶ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος Ἀρκάδιον τὸν υἱόν, νέον ὄντα κομιδῆ, τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα περιάπτει. καὶ μετ' οὐ πολύ, Γρατια- A.D. 383.

Digitized by Google

Γρατιανὸς ὁ βασιλεὺς εἰς τὰς ἄνω Γαλατίας τῇ τοῦ τυράννου Μαξίμου συσκευῇ ἀναιρεῖται. πολλὰς δὲ καὶ διαβολὰς ὁ συγγραφεὺς κατὰ Γρατιανοῦ ἀναπλάττει, ὡς καὶ τῷ Νέρωνι παρεικάζειν αὐτόν· οὐ γὰρ ἤρεσκεν αὐτῷ ὡς ἔοικε τὸ ἐκείνου πίστεως τὸ ὀρθόδοξον.

Gratianum Imperatorem apud superiores Galatias Tyranni Maximi factione interfectum. Multas porrò calumnias scriptor hic contra Gratianum concinnat, sic quidem etiam, ut Neroni eum comparet: neq; enim placuit ipsi, ut conjicere licet, fidei ipsius orthodoxia.

A.D. 384. 385. 6. Ὅτι Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς εὑρών τινας τῶν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ τὰ Εὐνομίου στέργοντας, τούτους μὲν τοῦ παλατίου ἐλαύνει, τὸν δὲ Εὐνόμιον ἐκ τῆς Καλχηδόνος τὴν ταχίστην τοὺς ἀρπασομένους ἐκπέμπει, καὶ πρὸς τὴν Ἁλμυρίδα φυγάδα ποιεῖν ἐγκελεύεται. τὸ δὲ χωρίον τῆς ἐν Εὐρώπῃ Μυσίας ἐστὶν ἐν χώρᾳ
A.D. 386. τοῦ Ἴστρου διακείμενον· ἀλλ' ἡ μὲν Ἁλμυρίς, κρυσταλλωθέντος τοῦ Ἴστρου, ὑπὸ τῶν διαβάντων αὐτὸν βαρβάρων ἁλίσκεται, ὁ δὲ Εὐνόμιος ἐκεῖθεν εἰς Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας ὑπερορίζεται· μισητὸς ὢν τοῖς ἐκεῖσε, διότι λόγους κατὰ Βασιλείου τοῦ ταύτης ἐπισκόπου συνετάξατο. Ἐκεῖθεν

6. Quod Theodosius Imperator cùm reperisset quosdam è cubiculo suo *Eunomij* doctrinã sequentes, hos quidem Palatio suo expulerit, ad Eunomium verò ex Chalcedone quam celerrimè abripiendum miserit, eumque in Halmyridẽ in exilium abire iusserit (hic verò Mysiæ locus est ad ripam Istri situs) verum Halmyridem congelato Istro à Barbaris qui transcenderant captam: Eunomius verò inde Cæsaream Cappadociæ fugatur: ubi Cæsariensium odium incurrit eò quod sermones contra Basilium eorũ Episcopum conscripserat. ¶Inde

de Eunomii exilio ab Imp. Theodosio M. irrogato, & eiusdem elogium.

Digitized by Google

verò dimissus ut in propriis agris ageret (Dacoroëni verò agri illi vocabantur.) *Tùm* verò ait Philostorgius sese vicesimum ætatis annum agentem, cum Constantinopolim venisset, Eunomium vidisse: quem & diuinis laudibus effert, quo ad prudentiam & virtutem, dicens, eum esse incomparabilem: sed & personæ eius formam membraque venustatis plena verbis deprædicat: & procedentes ex eius ore sermones margaritis similes: etsi in processu, balba eum lingua fuisse etiam nolens fateatur, neque balbutie pudefactum eam in multam suauitatē cohonestare: sed & vitiliginem quæ faciem eius quasi notis quibusdā deformauerat, ornamentum quoddam ori illius attulisse affirmat: Libros verò eius omnes diuinis laudib. efferens, præ cæteris excellere ait Epistolas.

de Placidiæ morte, & de Galla al-

7. Quod mortua Placidia, Theodosius Imperat.

δὲ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ διάγειν ἀγροὺς ἀφείθη· Δακοροηνοὶ δὲ τοῖς ἀγροῖς τὸ ὄνομα. Ἐνταῦθα δὲ αὐτὸν A.D. 387. 388.
φησὶ καὶ Φιλοστόργιος εἰκοστὸν ἔτος ἄγων, ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγεγονὼς, θεάσασθαι, ὑπερθειάζει τὸν Εὐνόμιον, τήν τε σύνεσιν λέγων αὐτὸν εἶναι, καὶ τὴν ἀρετὴν ἀπαράβλητον. ἀλλὰ καὶ τοῦ προσώπου τὸ σχῆμα καὶ τὰ μέρη εἰς τὸ εὐπρεπέστατον τοῖς λόγοις διαζωγραφεῖ· καὶ τοὺς ἐκ τοῦ στόματος λόγους, μαργαρίταις ἐοικέναι. καί τοι προϊὼν, τραυλὴν αὐτοῦ τὴν γλῶτταν καὶ μὴ θέλων συνομολογεῖ· οὐδὲ τὴν τραυλότητα ἀπαισχυνθεὶς, εἰς πολλὴν ἀποσεμνύνει γλαφυρότητα. ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀλφοὺς οἳ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ κατεμάστιζόν τε καὶ κατέστιζον, κόσμον ἐκποιεῖν τῷ σώματι διατείνεται, τοὺς δὲ λόγους αὐτοῦ πάντας ἀποθειάζων, διαφέρειν τῶν ἄλλων ἐπὶ μᾶλλον λέγει τὰς ἐπιστολάς.

7. Ὅτι Πλακιδίας ἀποβιωσάσης, ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁ ταύ- A.D. 385. 386.

Digitized by Google

τῆς αὐτῆς, Γάλλαν ἄγεται γυναῖκα, ἀδελφὴν μὲν τοῦ νεωτέρου Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως, θυγατέρα δὲ μεγάλου, ἣν αὐτῷ Ἰουστῖνα ἐγείνατο. αὕτη δὲ τὰ Ἀρείου ἐστέργε· ἐξ αὐτῆς δὲ τῷ Θεοδοσίῳ, καὶ ἡ θυγάτηρ Πλακιδία τίκτεται.

A. D. 388.

8. Ὅτι Θεοδόσιος κατὰ Θεσσαλονίκης τῷ Οὐαλεντινιανῷ συναφθεὶς, στρατεύει κατὰ Μαξίμου τοῦ τυράννου· καὶ γὰρ ὁ τύραννος τὴν Γρατιανοῦ κατέχων ἀρχὴν, διενοεῖτο προσλαβεῖν καὶ τὴν Οὐαλεντινιανοῦ. ἐκπέμπουσι δὲ οἱ βασιλεῖς κατ' αὐτοῦ Τιμάσιον, καὶ Ῥιχομήρην, καὶ Πρόμωτον, καὶ Ἀργαβάστην*, τοὺς στρατηγούς. οἱ δὲ προσαράξαντες αὐτὸν ἐξαπιναίως, τοῦ τε θρόνου κατασπῶσι, καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἐπισημαίαν ἀποδύουσι, καὶ τοῖς βασιλεῦσι κατ' ἰδιώτην προσάγουσι. κἀνταῦθα Μάξιμος τῆς κεφαλῆς ἀποτέμνεται, τυραννήσας πέντε τὰ σύμπαντα ἔτη.

* Ἀρβογάστην

A. D. 389.

9. Ὅτι μετὰ τὴν κατὰ Μαξίμου νίκην, καὶ τὴν ἐπὶ Ῥώμην ἐπάνοδον ἐξιέναι αὐτῆς μέλλοντος τοῦ βασιλέως, ἀστὴρ κατ' οὐρανὸν

maritus eius Gallam uxorem duxerit, sororem quidem Valētiniani Iunioris Imperatoris, filiam autem Senioris, quam ei Justina ediderat. Ea verò Ariana erat, & ex ea nata est Theodosio filia Placidia.

tera uxore à Theodosio ducta.

8. Quod Theodosius cum Valentiniano Thessalonicæ congressus, expeditionē contra Maximum Tyrannum mouerit: Tyrannus quippe hic Gratiani Imperium obtinens Valentinianeum quoque occupare cogitabat: Miserunt verò Imperatores aduersus eum Timasium, Richomerim, Promotum & Arbogastem Duces. Ii verò cum illo congressi eum deuicerunt, deque solio deturbarunt, & Imperij insignibus exuerunt. Indeque Maximus capite truncatur, qui Tyrannidem in uniuersum quinq; annis obtinuit.

de Theodosij M. aduersus Maximū expeditione, victoria, Maximiq; nece.

9. Quod post victoriam de Maximo, & reditum Romam, Imperatore eâ digressuro astrū quoddam

de Theodosii Romam aduentu: deque Astro quodam Xiphoeide viso.

Digitized by Google

in cœlo viſum fuit inopinatum & inſuetum, magnorum verò malorum præſagium Orbi futurum. Fulſit verò primùm mediâ nocte prope Luciferũ in ipſo quem vocant Zodiaco magnum lucidumque, fulgore haud multũ à Lucifero diſtans. Inde ſtellarum ad id coniunctarum concurſus undiq; factus eſt, ſimili ſpectaculo quo examen apum circa ducem volitantium: exinde mutuo congreſſu velut coacta ex omnibus luce in unam quandam eluxit flammam, gladiiq; fermè magni & formidabilis formam expreſſit, fulgentis rutilantis, aliis quidem omnibus ſtellis in hanc ſpeciem coincidentibus, una vero illâ ſolaque quæ primùm viſa fuerat ad inſtar radicis cuiuſdam ceu capulo toti ſpectaculo ſublucente, & velut omnem deſignati aſtri lucem interficiente, ſicut cum ex

οὐρανὸν ὤφθη παράδοξος καὶ ἀήθης· μεγάλων δ' ἄρα κακῶν ἄγγελος τῇ οἰκουμένῃ γενήσεσθαι ἔμελλεν. ἐξέλαμψε δὲ πρῶτον κατὰ μέσας νύκτας πλησίον τοῦ ἑωσφόρου, καὶ αὐτὸν δὴ τὸν καλούμενον ζωδιακὸν κύκλον. μέγας δὲ καὶ ἐκφεγγὴς * ταῖς μαρμαρυγαῖς. οὐ πολλῷ τοῦ ἑωσφόρου λειπόμενος. ἔπειτα συνδρομὴ πανταχόθεν ἀστέρων ἐπ' αὐτὸν ἀθροιζομένων ἐγίνετο, εἰκάσας ἂν σμήνει μελιττῶν περὶ τὸν ἡγούμενον σφαιρουμένων τὸ θέαμα· κἀντεῦθεν οἱονεὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους συνθλίψεως βιαζομένης τὸ τῶν ἁπάντων φῶς, εἰς μίαν τινὰ συγκραθὲν ἀνέλαμπε φλόγα. καὶ μαχαίρας ἄντικρυς ἀμφήκους μεγάλης καὶ φοβερᾶς ἀπετέλει εἶδος, πληκτικῆς ἐξαυγαζομένης τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἀστέρων, εἰς τοῦτο μεταπεσόντων τοῦ θέας, ἑνὸς δὲ καὶ μόνου τοῦ πρώτου θεωρηθέντος ἐν τάξει ῥίζης τινὸς ἢ λαβῆς τῷ παντὶ ἐπιλάμποντος ὑποφαινομένου. καὶ οἷον τὸ πᾶν τοῦ δειχθέντος ἀστέρος ἀποτίκτοντος σέλας· ὡς ἂν ἐκ λύχνου

* διφεγγής

λύχνου τινὸς θρυαλλίδος τῆς φλογὸς πρὸς ὕψος ἐξαιρομένης. τὸ μὲν φανὲν οὕτω παράδοξον περιεῖχε τὴν θέαν. Καὶ ἡ κίνησις δὲ πρὸς πάντα παρήλλαττεν ἀστέρος δρόμον. τὴν γὰρ ἀρχὴν ὅθεν εἴρηται φανῆναι, καὶ τῆς κινήσεως ποιησάμενος, συνανίσχετο μὲν τὰ πρῶτα τῷ ἑωσφόρῳ καὶ συγκατεδύετο. ἔπειτα δὲ κατ' ὀλίγον διιστάμενος ἐπὶ τὰς ἄρκτους αὐτοῦ, σχολῇ τε καὶ βάδην κινούμενος, καὶ ἐγκαρσίως ὡς ἐπ' ἀριστερὰς πρὸς τοὺς θεωμένους εἰπεῖν τὴν ἰδίαν πορείαν ποιούμενος, τὴν μέν τοιγε κοινὴν περίοδον τὴν αὐτὴν εἶχε τοῖς ἄλλοις καθ' οὓς ἂν γίνοιτο πορευόμενος. ἐπὶ τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας τῆς ἰδίας αὐτοῦ πορείας ἐπιτηδευμένης, εἰς μέσην τὴν μεγάλην ἄρκτον ἐνέβαλε, κἀν τῷ μεσαιτάτῳ αὐτῆς τὰ τελευταῖα φανεὶς, αὐτοῦ που ἀπέσβη. Οὐ ταῦτα δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα παρὰ τοῦ ξιφοειδοῦς τούτου δίδωσιν ἀστέρος.

lucernâ quadam elychnij flamma in altum fertur. Et hanc quidem speciem paradoxon illud astrum præbuit. ¶ *Motus* verò eius in omnibus diuersus ab astri cursu fuit: Initium quippe motus eius, ibi ubi supra dictum fuit apparuisse, faciens, ortum quidem primum cum Lucifero & simul quoque occidit: dein paulatim separatum ad Arctum concessit: & otioso lentoque motu, & obliquè ad læuam fermè intuentium respectu ambulationem suam instituens, communem eundemque cum aliis iuxta quos ambulabat cursum tenuit. Post quadraginta verò dies ambulationis suæ exactos in mediam ursam maiorem sese coniecit, inque medio ipsius ultimùm apparens ibidem extinctum est. ¶Non solum verò istud, verum & alia multa paradoxa præter Xiphoeides astrum istud, visa fuêre.

de Philostorgii scriptis aduersus Porphyrium.

10. Ait hic scriptor, se quoque contra Porphyrium pro Christianis scripta edidisse.

10. Ὅτι κατὰ Πορφυρίου φησὶ καὶ αὐτὸς συγγραφὰς ὑπὲρ Χριστιανῶν ἀγῶνας καταθέσθαι.

A.D. 389.

de Portentis aliis hoc tẽpore visis: inter alia de duobus natis, vno ingenti proceritate, altero incredibili breuitate.

11. Quod, quo tempore Xiphoeides astrum apparuit, duo quoq; corpora humana visa fuerunt: unũ quidẽ in Syriâ, humanam naturã magnitudine plurimum superans: alterum verò in Ægypto in incredibilem breuitatem desinens. Syrus nempe magnitudine quinquecubitalis, addito adhuc palmo, erat, quamuis pedes eius ad reliquam corporis proceritatem non correspondent, verum introrsum intorti variique essent: homini porrò nomen erat Antonio: Ægyptius verò ita breuis erat, ut nequidem vulgares in caueis perdices æquaret, imò litem ii ipsi facerent: Quod verò mirum magis, iudicium inerat homini in nullo breuitate corruptũ: nam neque voce rudis erat, & sermones iudicii integritatem testabantur.

11. Ὅτι καθ' οὓς χρόνους ὁ μαχαιροφόρος ἀστὴρ ἐφάνη, καὶ σώματα ἀνθρώπων ὤφθη δύο· ἓν μὲν ἐν τῇ Συρίᾳ, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς μέγεθος ἐκβαῖνον· θάτερον δὲ ἐν Αἰγύπτῳ εἰς ἄπιστον βραχύτητα καταλῆγον. ὁ μὲν οὖν Σύρος πεντάπηχυς ἦν τὸ μέγεθος καὶ σπιθαμὴν ἔφερε προσθήκην, καίτοι τῶν ποδῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄλλο τοῦ σώματος μὴ συνομολογούντων τὸ ὕψος, ἀλλ' εἴσω τε πρὸς τὸ βλ..... ἀνακαμπτομένων, Ἀντώνιος ἦν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ὄνομα. ὁ δὲ Αἰγύπτιος οὕτω κατεβραχύνετο, ὥστε* μὴ δ' ἀγελαίους οὓς ἐν τοῖς κλωβοῖς περδίκας ἐ... μιμεῖσθαι καὶ συναθύρειν αὐτοὺς ἐκείνους· τὸ δὲ παραδοξότερον, ὅτι καὶ ἡ φρόνησις ἐνῆν τῷ ἀνθρώπῳ, οὐδὲν ὑπὸ τῆς βραχύτητος καταβλαπτομένη. καὶ γὰρ καὶ τὸ φθέγμα οὐκ ἄμουσος ἦν, καὶ οἱ λόγοι τοῦ νοῦ παρεῖχον ὁρᾶσθαι τὴν γενναιότητα.

*ὡς παραπλήσιον τῇ πέρδικι. ita cõtraxit Niceph.

ἑκάτε-

ἑκάτερος δὲ τῶν εἰρημένων τοῖς τοῦ συγγραφέως χρόνοις ἐνήκμασε καὶ οὐ θᾶττον μετῆλθε τὸν βίον· ὁ μὲν γὰρ μέγιστος τὰ εἴκοσι πέντε διεξιὼν ἔτη ἀπεβίω, ὁ δὲ ἐλάχιστος οὐκ ὀλίγῳ καὶ τούτων λειπόμενος. πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα τέρατα* τὰ μὲν τοῖς εἰρημένοις ὁμόχρονα, τὰ δὲ καὶ προειλημμένα ταῖς ἱστορίαις αὐτοῦ καταστρώννυσιν.

* ἕτερα τέρατα

12. Οὐ τῆς τετράδος καὶ τῆς παρασκευῆς τὴν νηστείαν, ὁ Φιλοστόργιος φησὶν, οὐκ ἐν μόνῃ τῇ τῶν κρεῶν ἀποχῇ περιορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ μηδὲ τροφῆς ὅλως ἅπτεσθαι μέχρι τῆς ἑσπέρας, κανονίζεσθαι. λέγει γὰρ περί τινος Εὐδοξίου, συναιρεσιώτου μὲν, πρεσβυτέρου δὲ τὴν τάξιν, ἐφελκομένου δὲ τὴν διὼν* ἢ διαδοχὴν τοῦ γένους, τοιάδε νηστευτικός τε γεγονὼς ἦν, ὡς καὶ παρ' ὅλον μὲν τὸν χρόνον, μὴ μόνον τὰς κατὰ διάταξιν τὴν μνήμην τοῦ κυριακοῦ πάθους φερούσας......

* τῇ ἰδίων, τῇ διαδοχῇ τοῦ γένους.

Vterque verò ex prædictis Scriptoris huius tempestate vixit, neque cito vitam amisit: maximus enim vigintiquinque annos egressus deuixit: minimus verò haud multo minus superstes fuit. Multa verò & alia prodigia dictis coætanea, partim & anteriora, in Historiis suis sternit.

12. Ait Philostorgius, Quartæ feriæ & Parasceues ieiunium non in solâ carnium abstinentiâ consistere, verùm canonibus definiri, *Ne omninò alimenti quidquam ad vesperam usq; sumatur.* ¶ Narrat verò de Eudoxio quodam cohæretico (qui gradu presbyter erat, macilentus verò maximè successione generis) adeò ieiunatorem eum fuisse, ut toto tempore, non modo per dies iuxta præceptum memoriam Dominicæ passionis præferentes...........

de Ieiunii lege quarta & sexta feria: deque Eudoxio *quodam ieiunatore.*

Deest hic folium, integrum fermè.

Libri VNDECIMI initium hoc lacunæ spatio proculdubio continebatur.

A.D. 392.

. . . .

de Valentiniani Iun. cæde.

vrsis & leonibus vteretur. Cæterum vitæque & Imperij & certaminum aduersus feras vicesimum annum agens cœsus est. ¶ Erat verò quoque iræ immodicæ, id quod & maximè eum vitâ priuari fecit: Sermonem quippe aliquando in Palatio habens cum Arbogaste, ubi eum sermones ad iram pertraxerunt, gladio Ducem confodere voluit, prohibitus verò (satelles enim cuius gladium stringere nitebatur cohibuit) in præsens quidem verbis conatus est Arbogastem ab hac cogitatione abducere, ille verò ex verbis reconditum ipsius animũ reperit in accuratã cognitionem versum: Interrogãti quippe tantæ iræ causam, *sibi ipsi manus inferre*

ἄρκτων καὶ λεόντων χρῆσθαι. αἴτιον τι τοῦ ζῆν καὶ τοῖς* ἀρχῆς, καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς θηρείοις ἄθλων εἰκοστὸν ἀπὸ γενέσεως διανύων ἔτος, ἀπεφθάρη. Ἦν δὲ καὶ τὸν θυμὸν ἀκράτωρ, ὃ δὴ μάλιστα τοῦ ζῆν αὐτὸν ἐξεδίσκευεν· διαλεγόμενος γάρ ποτε κατὰ τὸ Παλάτιον τῷ Ἀρβογάστῃ, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν οἱ λόγοι πρὸς ὀργὴν ἀνέσπων, ξίφος ὥρμησε κατὰ τοῦ στρατηγοῦ σπάσασθαι, κωλυθεὶς δὲ (ὁ γὰρ δορυφόρος ἐπεῖχεν οὗ τὸ ξίφος ἑλκύειν ἐπεβάλετο) κατὰ τὸ παρὸν, λόγοις μὲν ἐπειρᾶτο τῆς ἐπινοίας τὸν Ἀρβογάστην ἀπάγειν, ὁ δεὸν διὰ τῶν λόγων τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ μᾶλλον εὗρεν εἰς ἀκρίβειαν μεθισταμένην γνώσεως. καὶ γὰρ ἐπερωτήσαντι τῆς τοσαύτης ὁρμῆς τὴν αἰτίαν, ἑαυτὸν διαχρήσασθαι Οὐαλεν-

* τῆς

Οὐαλεντινιανὸς ὑπεκρίνατο, διότι βασιλεὺς οὐδὲν ὧν ἂν βούλοιτο* πράττει. ὁ δὲ Ἀρβογάστης οὐδὲν πλέον τότε πολυπραγμονήσας, ὕστερον ἐν Βιέννῃ τῆς Γαλλίας ἠριστηκότα τὸν βασιλέα καὶ μεσούσης ἡμέρας κατὰ τὰ ἔρημα τῶν βασιλείων, ἐπὶ τὸν ποταμὸν* τὸ χεῖλος, οἷς ἐματαιοσπούδει κυλινδούμενον θεασάμενος, πέμπει τινὰς καὶ αὐτὸν τῶν ὑπασπιστῶν. οἱ δὲ τὸν δείλαιον χειρῶν ἰσχύϊ καὶ γνώμης* ἀποπνίγουσιν ἀγριότητι. οὐδὲ τῶν ὑπηρετουμένων τῷ βασιλεῖ τινὸς παρόντος, ὁ γὰρ καιρὸς αὐτοὺς ἀριστᾶν μετεπέμπετο. οἱ μὲν τοίγε τοῦτον ἀποπνίξαντες, ἵνα μὴ τὸ παραυτίκα πρὸς ζήτησιν τινὲς χωρήσωσι τῶν ἐργασαμένων, τὸ ἡμιτύβιον αὐτοῦ τῷ τραχήλῳ βρόχου τρόπον περιελίξαντες ἀναρτῶσιν, ὡς δι' αὐτοῦ γε τῇ οἰκείᾳ γνώμῃ ἀπαγξαμένου.

*βέλοιτο

*τὸν τοῦ ποταμοῦ. Niceph.

*

A.D. 392. 2. Ὅτι Ἀρβογάστας τὸν Οὐαλεντινιανὸν ἀνελών, ἐπεὶ τὸ γένος αὐτὸν βασιλέα ἀπεκώλυσε, βάρβαρος γὰρ ἦν αὐτὸν ὁ φυσάμενος,

sese voluisse Valentinianus finxit, *eò quod cùm Imperator esset nihil eorum quæ vellet faceret.* Arbogastes verò, nihil tum curare simulans, posteà Viennæ Galliarum ubi Imperatorem pransum medio diei in secessu Regiæ ad fluminis ripam, quibus delectabatur volutantem vidisset, satellites in eum immisit. Illi verò miserũ manuum vi & ... immanitate strangularunt, nullo tum ministrorum Imperatori præsente, eo quippe tempore pransum iuerant. Ii igitur cùm eum strangulassent, ne ilicò quidam eos qui id fecerant quæsitum irent, sudarium eius collo eius laquei instar circumligantes eum suspenderunt, quasi à semetipso sponte suspensus fuisset.

2. Quòd Arbogastes cùm Valentinianum sustulisset, quoniam genus ipsius eum Imperatorem esse vetabat, Barbarus enim erat qui eum genuit

de Eugenio Tyranno, & Theodosii M. de eo victoriâ.

Digitized by Google

Eugenium quendam dignitate Magistrum, religione verò paganum, Romanorum Imperatorem constituerit. ¶Hoc comperto, Theodosius alteri quidem filiorum Honorio Imperatoriam coronam imposuit, totâ verò hyeme quæ ad bellum facerent ipse præparauit: Vere autem illucescēte expeditionem parauit aduersus Tyrannum, & ad Alpes promotus, potitus iis est proditione: Conflictuque cum Tyranno habito prope fluuium (Frigidum flumen cognominatur) prælioque acerrimo gesto, cœsis utrimque complurimis, victoria nihilominus Tyrannum auersata, legitimum Imperatorem insigniuit. Captus inde Tyrannus capiteque truncatus. Arbogastes verò desperatus seipsum gladio interfecit. ¶Post hæc Imperator *Mediolani* constitutus filium suum Honorium accersiuit, eique totum Occidentem commisit. ¶Post necem verò Tyranni mor-

de Theodosii M. morte.

Εὐγένιόν τινα Μάγιστρον τὴν ἀξίαν, ἕλληνα δὲ τὸ σέβας, βασιλέα Ῥωμαίων καθίστησι. Μαθὼν A.D. 393. δὲ ταῦτα Θεοδόσιος, θατέρῳ μὲν τῶν παίδων Ὀνωρίῳ τὸν βασίλειον περιτίθησι στέφανον, ἐν ὅλῳ δὲ τῷ χειμῶνι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον αὐτὸς ἐξαρτύεται. ἦρος A.D. 394. δὲ ὑποφαίνοντος ἐκστρατεύει κατὰ τοῦ τυράννου, καὶ τὰς Ἄλπεις προσοδηγῶν, ἐκράτησεν αὐτῶν προδοσίᾳ, συμπλακέντος δὲ τῷ τυράννῳ κατὰ τὸν ποταμὸν (ψυχρὸν ὕδωρ αὐτῷ τὴν ἐπωνυμίαν ποιοῦνται) καὶ μάχης καρτερᾶς γενομένης, καὶ πολλῶν ἑκατέρωθεν ἀπολλυμένων, ὅμως ἡ νίκη τὸν τύραννον μυσαχθεῖσα, τὸν ἔννομον βασιλέα συνδιεκόσμει. συλλαμβάνεται τοίνυν ὁ τύραννος καὶ τῆς κεφαλῆς ἀποτέμνεται. ὁ μέντοι Ἀρβογάστης ἀπογνούς, ἐπιπεσὼν αἱρεῖ ἑαυτὸν τῷ ξίφει. Μετὰ δὲ ταῦτα παραγενηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐν Μεδιολάνῳ μεταπέμπεται τὸν ἑαυτοῦ παῖδα Ὀνώριον, καὶ τὴν ἑσπέραν ἐγχειρίζει A.D. 395. πᾶσαν. Μετὰ δὲ κατὰ τὴν τοῦ τυράννου νίκην,

νίκην, τῇ τοῦ ὑδέρου νόσῳ κρατηθεὶς, τελευτᾷ τὸν βίον βασιλεύσας δέκα καὶ ἓξ ἔτη· ἐν ὅλοις δὴ βασιλεύων εἰς ὑψηλοὺς τοῦ βίου καταλήξας τέρμονας, ἐπί τε γὰρ νίκαις λαμπραῖς, καὶ μοναρχήσας Ῥωμαίων καὶ δυεῖν βασιλέων πατέρα ἑαυτὸν ἐπιδὼν, καὶ τούτοις ἀστασίαστον παραπέμψας τὴν βασιλείαν, κἀπὶ τῆς ἑαυτοῦ κλίνης εὐδαιμονέστατα παραλείπει τὸν βίον, τοῦ θερμοῦ μοι δοκῶ κατὰ τῶν εἰδώλων ζήλου τοῦτο γέρας ἐξενέγκειν. Ταῦτα λέγων ὁ δυσσεβὴς περὶ τοῦ εὐσεβεστάτου Θεοδοσίου οὐκ αἰσχύνεται κωμῳδεῖν αὐτὸν ἐπ' ἀκρασίᾳ βίου καὶ τῆς τρυφῆς ἀμετρείας, δι' ἣν αὐτὸν ἁλῶναι γράφει, καὶ ταῖς τοῦ ὑδέρου νοσήμασι.

A.D. 395. 3. Ὅτι Ἀρκαδίῳ μὲν ἐπ' ἀνατολῆς Ῥουφῖνος περιεδυνάστευε· κατὰ δὲ τὴν δύσιν παρ' Ὀνωρίῳ, τὴν αὐτὴν ὁ Στελίχων τάξιν διέσωζεν. ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν, ἑκατέρῳ τῶν Θεοδοσίου παίδων τὸ τῆς βασιλείας σχῆμα καὶ τὸ ὄνομα

bo intercute laborans vitam finiuit, postquam sedecim annis imperasset. In uniuersum vero imperans in altos vitæ apices sublatus tum præclaris victoriis, tum obtentâ Romanorũ monarchia, tum eo quod sese viderit duorum Imperatorum patrẽ, iisque solidatum transmiserit Imperium, & in proprio lecto felicissimam vitam reliquerit, præmium istud retulisse mihi videtur ob feruidum contra idola zelum. Hæc cùm impius hic de piissimo Theodosio dicat, non pudet ipsum eum traducere ob vitæ intemperantiam luxumq; immodicum, propter quæ eum mortuum scribit & morbo quidem intercute.

deq; eius felicitate & morib. Philostorgij iudicium.

3. Quod apud Arcadium quidem in Oriente Rufinus potestatem summam habuerit: in Occidente verò apud Honorium Stelicho eundem locum tenuerit: Vterque enim utriq; filiorum Theodosij imperij Simulacrum nomenque relinquere haud de-

de Rufini & Stelichonis potestate & exitu.

Digitized by

trectans imperij vim manuq; & linguâ habuit, sub Præfecti appellatione imperans imperanti, neuter verò eorum Imperatorum quorum Præfecti erant amans, Stelicho quoq; filio suo Eucherio Imperium aptare nitebatur. Verùm Rufinum exercitus Româ reuersus, qui scil. Theodosio aduersus Tyrannum militauerat, in *Tribunalio* quod dicitur ante ipsos Imperatoris pedes, interfecit, tùm quia id ut facerent à Stelichone in mandatis habebant, tum quia ludibrio eos habuerat: Eoque ipso die vitâ priuatus est, quo delectum militum agentes tantumnon purpuram ei circumdaturi erant. ¶ Procerus porrò, ut ait Philostorgius, fuit Rufinus & strenuus: & ingenium eius oculorum ipsius motus arguebant & sermo promptus: Arcadius verò staturâ paruus habituque macilentus, & viribus debilis & capillo nigro: animique socordiam

νέμειν * οὐ προσαιτουμένης, τὸ κράτος τῆς ἀρχῆς διὰ χειρὸς καὶ γλώσσης εἶχεν, ἐν ὑπάρχου προσηγορίᾳ βασιλεύων τοῦ βασιλεύοντος, οὐδέτερος δὲ αὐτῶν οἷς ὑπῆρχε τῶν βασιλέων ἔστεργεν· ὁ Στελίχων δὲ τῷ ἑαυτοῦ παιδὶ Εὐχερίῳ περιάπτειν ἠγωνίζετο. δηλαδὴ μὲν Ῥουφῖνον ὁ ἀπὸ Ῥώμης ἀνακομισθεὶς στρατός, οἱ τῷ Θεοδοσίῳ κατὰ τοῦ τυράννου συνεστρατεύσαντο, ἐν τῷ λεγομένῳ Τριβουναλίῳ, πρὸς αὐτοῖς τοῖς τοῦ βασιλέως ποσί, ταῖς μαχαίραις κατέκοψαν. τοῦτο μὲν ἔχοντες ἐντολὰς παρὰ Στελίχωνος ἐξεργάσασθαι. τοῦτο δὲ καὶ διότι μυκτηρίζων αὐτοὺς ἐπεφόρησε, καὶ κατ' ἐκείνην ἀπερράγη τὴν ἡμέραν τῆς ζωῆς, καθ' ἣν οἱ στρατολόγοι μονονουχὶ τὴν ἁλουργίδα αὐτῷ περιεβάλλοντο. ...κης* δέ φησιν ὁ Ῥουφῖνος ἦν καὶ ἀνδρώδης· καὶ τὴν σύνεσιν αἵ τε τῶν ὀφθαλμῶν κινήσεις ἐδήλουν, καὶ τὴν λόγων ἡ ἑτοιμότης. ὁ δὲ Ἀρκάδιος βραχὺς τὸ μέγεθος, καὶ λεπτὸς τὴν ἕξιν, καὶ ἀδρανὴς τὴν ἰσχύν, καὶ τὸ χρῶμα μέλας· καὶ τὴν τῆς ψυχῆς νωθείαν,

* Εὐφό-κης, ex Niceph. qui hoc comma exscribit lib.13.c.1.p.340 l.a.

νωθείαν, οἵ τε λόγοι διήγγελλον. καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἡ φύσις ὑπνηλῶς τε καὶ δυσαναφόρως αὐτοὺς δεικνύουσα καθελκομένους. ἃ καὶ τὸν Ῥουφῖνον ἠπάτα, ὡς ἐξ αὐτῆς μόνης τῆς ὄψεως ὁ στρατὸς αὐτὸν μὲν αἱρήσεται χαίρων βασιλέα, ἀποσκευάσεται δὲ τὸν Ἀρκάδιον. Τὴν μέν τοι κεφαλὴν Ῥουφίνου τεμόντες, περὶ στόματι λίθον ἐνέθεσαν, ἐπὶ δὲ αἰωρήσαντες, πανταχοῦ περιέθεον, καὶ τὴν δεξιὰν ὡσαύτως τεμόντες, ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῆς πόλεως περιῆγον, Δότε τῷ ἀπλήστῳ, λέγοντες. καὶ πολὺ χρυσίον ἡ αἴτησις ἠγείρατο. τὸν γὰρ ἐπὶ καταθυμίῳ θεάματι προθύμως τὸ χρυσίον τὸν ὁρῶντες ἀντεδίδοσαν. ἀλλ' ὁ μὲν Ῥουφίνου τῆς βασιλείας ἔρως εἰς τοῦτο περιέκοψε. Καὶ τὸν Στιλίχωνα δέ, ὡς οὗτος λέγει, ἐπιβουλὴν κατὰ τοῦ Ὀνωρίου συστησάμενον, αὐτόν τε καὶ τοὺς συστασιώτας ὁ τὸ σύνθημα παρὰ τοῦ βασιλέως δεξάμενος στρατὸς ἀποσφάττουσιν.

arguebant tum ſermones tum oculorū natura ſomnolente ſurſumque ferri difficiles eos præferens demiſſos: Quæ quidem Rufinū deceperunt, quaſi ſolo aſpectu exercitus ipſum lætus-lubens Imperatorem electurus eſſet, Arcadium verò deturbaturus. ¶ Rufini deinde capite amputato ori lapidem immiſerunt, dein ſublato eo in altum paſſim cucurrerunt, dextramque ſimiliter amputatam per urbis ergaſteria circumtulerunt, dicentes *Date inſatiabili:* multumque auri hæc poſtulatio corrogauit: ſpectatores quippe propter gratum ſpectaculum lubenti animo aurum contra dedêre. Et ita quidem Rufini imperandi ſtudium eò recidit. ¶ Sed & Stelichonem, ut hic inquit, inſidias Honorio ſtruentem tum ipſum tum factionis participes, exercitus acceptâ ab Imperatore teſſerâ interfecit.

A.D. 395. 4. Ὅτι Εὐτρόπιός φησι μετὰ

4. Ait, Eutropium poſt *de Eutropio Eu-*

Digitized by Google

nucho ad summas dignitates subuecto.

Rufinum, e seruo Eunuchum in Regiam intromissum, Præpositique honorem indeptum, præsentibus haud acquieuisse, verùm, quoniam castratio eum à purpura submouebat, Imperatori persuasisse, uti sese Patricium Consulemque designaret: Exinde iam Eunuchus *pater Imperatoris* fuit, qui ne vilem quidem filium generare poterat.

Ῥυφῖνον, ἐκ δούλων Εὐνοῦχος ad 399.
εἰς τὰ βασίλεια παρεισδὺς, καὶ τὴν τοῦ Πραιποσίτου τιμὴν ἀναβὰς, τοῖς παροῦσιν οὐκ ἠγάπησεν, ἀλλ' ἐπειδὴ περ αὐτὸν ἡ ἐκτομὴ τῆς ἁλουργίδος ἀπεστέρει, πείθει βασιλέα Πατρίκιόν τε αὐτὸν, καὶ Ὕπατον ἀναγράφειν, καὶ ἦν λοιπὸν πατὴρ ὁ Εὐνοῦχος βασιλέως, ὁ μηδὲ τὸν τυχόντα παῖδα φῦσαι δυνάμενος.

de Eunomii sepultura & Libris.

5. Ait, Eutropium mādasse Cæsario (qui Rufini dignitatem susceperat) ut Eunomium è Dacoroënis Tyanam transferret, quò à Monachis qui ibi erant seruaretur: Inuidens quippe eius gloriæ, ne cadauer quidem eius sepulturam nāncisci cum Magistro permisit, quamuis multis id petētibus. ¶ Sed & Libros eius publicis Edictis aboleri iussit.

5. Ὅτι φησὶ Εὐτρόπιος προστάττει Καισαρίῳ τὴν Ῥυφίνου A.D. 396.
διαδεξαμένῳ ἀρχὴν, Εὐνόμιον 397.
ἐκ τῶν Δακοροηνῶν ἐπὶ Τύανα μεταστῆσαι, ὑπὸ τῶν ἐκεῖ μοναστῶν τηρησόμενον· βασκαίνων γὰρ αὐτῷ τοῦ κλέους, οὐδὲ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ταφῆς τυχεῖν τῆς μετὰ τοῦ διδασκάλου συνεχώρει, καί τοι πολλὰ πολλῶν δεηθέντων.
Ἀλλὰ καὶ τὰς βίβλους αὐτοῦ δη- A.D.
μοσίοις γράμμασιν ἀφανίζεσθαι 398.
διετάξατο.

de Arcadii Imp. uxore: deque Eutropii exilio, mox & cæde.

6. Ait, Arcadium Imperatorem post patris obitum Baudonis filiam uxorem duxisse: hic verò genere Barbarus erat,

6. Ὅτι φησὶ Ἀρκάδιος ὁ βασι- A.D.
λεὺς μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς, θυ- 398.
γατέρα Βαύδωνος ἄγεται γυναῖκα· ὁ δὲ ὢν βάρβαρος μὲν ἦν τὸ γένος.

νος, στρατηγίᾳ δὲ κατὰ τὴν ἑσπερίαν διαπρέψας· τὸ δὲ γύναιον, οὐ κατὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς διέκειτο νωθείαν, ἀλλ' ἐνῆν αὐτῇ τοῦ βαρβαρικοῦ θράσους οὐκ ὀλίγον. αὕτη δὲ θυγατέρας ἤδη τῷ Ἀρκαδίῳ δύο Πουλχερίαν καὶ Ἀρκαδίαν ἐγείνατο. ὕστερον δὲ καὶ Μαρίναν, καὶ υἱὸν ἐπέτικε Θεο-
A. D. 399. δόσιον. Τότε δή οὖν τῶν δύο παίδων μήτηρ οὖσα παρὰ Εὐτροπίου περιυβρισθεῖσα, ὡς καὶ ἀπειλὴν αὐτῇ ἀπενεγκεῖν τῶν βασιλείων θᾶττον ἀποπέμψασθαι, ὡς εἶχεν ἀγκαλιζομένη τὰ παιδία διὰ χειρὸς ἑκατέρας, προσέρχεται τῷ ἀνδρὶ καὶ κωκύουσά τε ἅμα καὶ τὰ βρέφη προτεινομένη, δακρύων ἠφίει λιβάδα, καὶ τἆλλα ἐποίει ὅσα γυνὴ φλεγμαίνουσα γυναικείᾳ τέχνῃ πρὸς τὸ παθητικώτερον, ἐφελκύσαιτο τὸν ἄνδρα. τῷ δὲ Ἀρκαδίῳ οἶκτος* τε τῶν παίδων εἰσῄει, ἐκ τῆς πρὸς τὴν μητέρα συμπαθείας, βραϋχανομένων,* καὶ ὀργὴ ἀνεφθη. καὶ δὴ τότε τοῖς τε θυμοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν ἐκβεβαθίᾳ

* οἰκτὶς ἦν

* βρυχ-ζομένων

expeditionibus autem militaribus in Occidente illustris: Mulier verò non ad spuriam mariti naturam facta erat, verùm inerat ipsi haud parum Barbaricæ audaciæ. Ipsa verò filias duas iam Arcadio pepererat, Pulcheriam & Arcadiam: Deinceps verò & Marinam & filium Theodosiū edidit. ¶Quo autem tempore iam duorum liberorum mater erat, ab Eutropio contumelia affecta, sic quidem, ut ei minaretur, *se eam Regia propediem expulsurum*, liberos utraque manu tenens maritum accessit, simul & infantes ostentans, lachrymarum nubem emisit, aliaque fecit, qualiacunq; mulier irata muliebri arte, ad ciendum affectum, conuenientissima, marito commouendo facere solet. Arcadium verò miseratio infantium subiit ex sympathia una cum matre eiulantium, itaque incensa fuit: Et verò tum & ira, & exinde verborum

Digitized by Google

atrocitate Arcadius Imperator [reuora] erat: unde statim Eutropium omni honore exuit, opesque ei abstulit, inque Cyprum insulam in exilium misit. Nō multo verò post, cùm quidam aduersus eum detulissent, quod quando Consul factus fuerat, animalibus præter fas usus esset, quibus nulli alii preter solum Imperatorem uti licebat, è Cypro reuocatus fuit, & consistorio in Pantichio, quod dicitur, habito, Aurelianus Præfectus, aliique in illustri dignitate positi, de crimine cognouerunt, conuictusque Eutropius capite multatus est. Et hæc quidem Philostorgius de Eutropio ait: Alij verò alias causas dignitatis ademptæ, exiliique, tandem & mortis narrant.

de variis hac tempestate Calamitatibus, & mortalitate & diuinæ iræ signis.

7. Ait, quod suâ tempestate tanta hominum mortalitas incesserit, quã tam nulla ætas ab omni sæculo cognouit: & hanc verò, Xiphian astrum por-

τῶν λόγων ὁ Ἀρκάδιος βασιλεὺς ἦν· ὅθεν αὐτίκα τὸν Εὐτρόπιον τιμῆς τε ἁπάσης ἐκδύει, καὶ τὸν πλοῦτον ἀφαιρεῖται, καὶ εἰς Κύπρον τὴν νῆσον φυγαδεύει. Μετ' οὐ πολὺ δέ τινων ἀπενεχθέντων κατ' αὐτοῦ γραφὴν, ὡς ὁπότε ὕπατος ἐγεγόνει, βοσκήμασι ἀπεχρήσατο, οἷς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἐξῆν, μὴ ὅτι γε μόνῳ βασιλεῖ, μετάπεμπτος ἀπὸ Κύπρου γίνεται. καὶ συνεδρίου κατὰ τὸ καλούμενον παντυχίον καθεσθέντος, Αὐρηλιανὸς δὴ ὁ ὕπαρχος καὶ ἕτεροι τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐπιφανῶν ἀρχόντων διεσκόπουν τὰ κατηγορούμενα, αἷς αἰτίαις ὁ Εὐτρόπιος ἁλοὺς, τὴν κεφαλὴν ἀφαιρεῖται. ἀλλ' ὁ Φιλοστόργιος ταῦτα περὶ Εὐτροπίου λέγει· ἕτεροι δὲ ἄλλας αἰτίας, καὶ τοῦ παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ὑπερορίας, καὶ δὴ καὶ τοῦ θανάτου ἱστοροῦσιν.

7. Ὅτι φησὶ καὶ * τοῖς ἐπ' ἐμὲ γεγενημένοις χρόνοις τοσαύτη φθορὰ γέγονεν ἀνθρώπων, ὅσην οὐδεὶς χρόνος ἐξ αἰῶνος ἔγνω. καὶ ταύτην ἄρα τὸν Ξιφίαν σημαίνειν ἀστέ-

* κατὰ.

τὴν ἀσέβειαν. οὐ γὰρ μόνον τὸ μάχιμον, ὥσπερ πάλαι κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν πολέμους, ἀπημπλώθη, οὐδ᾽ ἐν μέρει γῆς τὰ πάθη συνέστη, ἀλλὰ πάντα μὲν διεφθείρετο γένη. πᾶσαν δ᾽ ἀπώλεσεν ἡ Εὐρώπη καὶ τῆς Ἀσίας οὐκ ὀλίγη μοῖρα συνδιεφθάρη, ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβύης ἡ πολλή, καὶ μάλιστά γε ὅσαι* Ῥωμαίοις ὑποτελεῖ. βαρβαρικὴ μὲν γὰρ τὸ τῆς φθορᾶς πλῆθος εἰργάζετο μάχαιρα, λιμοὶ δὲ καὶ λοιμοὶ καὶ θηρίων ἀγρίων ἀγέλαι συνεπέθεντο, σεισμοί τε ἐξαίσιοι πόλεις καὶ οἰκίας ἀνασπῶντες ἐκ βάθρων, εἰς τὸ ἀφυκτότατον τὸν ὄλεθρον ἀναφίεσαν. καὶ χάσματα δὲ γῆς διαχθῆ τοῖς οἰκήτορσιν ὑπορρηγνυμένης, τάφος ἦν αὐτοσχέδιος, ἐπικλυσμοί τε τῶν ἐξ ἀέρος ὑδάτων, καὶ καθ᾽ ἑτέροις αἰχμοὶ φλογώδεις, πρηστῆρές τε ἔστιν οἷς ἐκβαλλόμενοι, ποικίλον τε τὸ δεινὸν ἐποίουν καὶ ἀφόρητον, καὶ δὴ καὶ χάλαζα μείζων ἢ* κατὰ οὐρμάδα* πολλαχοῦ* γῆς κατεφέρετο. ἄχρι καὶ ὀκτὼ τῶν λεγομένων λιτρῶν

* ἢ κατὰ
* χερμάδα. Nic.
* σομαχοῦ. Nic.

tendisse. Neque enim militares tantum, sicut olim superioribus bellis, interiere, neque intra vnam aliqua terræ partem mala hæc constitêre, verum omnia hominum genera periêre, omnis verò periit Europa, Asiæ haud exigua portio simul attrita fuit: sed & Libyæ pars magna, & maximo quæcumque Romanis paret: Nam & Barbaricus ensis magnum numerum confecit, & pestes famesque & ferarum greges incubuerunt, terræmotus frequentes urbes domosque à fundamentis euertentes in immensum exitium dedêre, & hiatus terræ alicubi sub habitatoribus ruptæ sepultura erant præsentanea: Illuuiones item aquarum ex aëre, & alibi spicula flammea, est & ubi turbines ignei immissi variam & intolerabilem labem intulere. Imò & grãdo manuali lapide major plurimum terræ vastauit, ad octo quippe librarum

Digitized by Google

quas vocant ponderis uſque viſa fuit ingruens: Niuium quoque vis, frigoriſque immanitas, quos alia plaga non corripuit, hos corripiens vitâ priuauit: Et hæc manifeſte *diuinam* nunciarunt *iram*, quam ſigillatim recenſere ſupra humanam vim fuerit.

de variis Barbarorum, Rebellionũ, Iſaurorũ ſub Arcadio Imp. motibus.

8. Ait, *Hunnos* qui Scythiæ ſunt intra Iſtrũ, cum prius multum terræ occupaſſent deuaſtaſſentque, tranſcenſo poſtea fluuio gelu conſtricto, confertim Romanum Imperium adortos, perq; totam Thraciam diffuſos, totam Europam deprædatos. Qui verò ad ſolem Orientẽ ſunt, fluuio Tanai tranſito, & in Orientem effuſi per Armeniam maiorem in Melitenã, quæ vocatur, irruperũt: exinde Euphratenſi incubuerunt, & ad Syriam Cœlem vſque deprædati ſunt, Ciliciamque percurrentes cædem hominum incredibilem operati ſunt. ¶ Neque hi ſolum, ſed & *Mazaces* & *Anxoriani*

ἕλκουσα βάρος, ὤφθη κατασκήψασα· χιόνος δὲ πλῆθος καὶ κρυμῶν ὑπερβολαῖς* οὓς ἄλλη πληγὴ οὐ περιήρπασε, τούτους καταλαμβάνουσα τοῦ βίου ἐξήλαυνον*· καὶ σαφῶς τὴν θείαν ἀνεκήρυττον ἀγανάκτησιν, οὗ καθ' ἕκαστον ἀπεξελθεῖν,* ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἂν εἴη δύναμιν.

* ὑπερβολαί. Nic.
* ἐξήλαυνε. Nic.
* ἐπεξελθεῖν,

A.D. 395. 396.

8. Ὅτι τοὺς Οὔννους φησὶ τοὺς μὲν τῆς ἐντὸς Ἴστρου Σκυθίας, τὴν πολλὴν χρωσάμενοι καὶ διαφθείραντες πρότερον, ἔπειτα παγέντα τὸν ποταμὸν διαβαίντες, ἀθρόως εἰς τὴν Ῥώμην* εἰσελάσαι, καὶ κατὰ πᾶσαν ἀναχυθέντες τὴν Θρᾴκην, ὅλην τὴν Εὐρώπην ἐληΐζοντο· τοὺς δὲ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὸν Τάναϊν ποταμὸν διαβάντες, καὶ τῇ ἕω ἐπιχυθέντες, διὰ Ἀρμενίας μεγάλης εἰς τὴν καλουμένην Μελιτηνὴν καταρραγῆναι· ἐκ ταύτης δὲ Εὐφρατησίαν τε ἐπιθέσθαι, καὶ μέχρι τῆς Κοίλης Συρίας ἐλάσαι, καὶ τὴν Κιλικίαν καταδραμόντες, φόνον ἀνθρώπων εἰργάσαντο ἄρρητον. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Μάζικες καὶ Αὐξωριανοί, μετα

* Ῥωμαίων

A.D. 397. 398. 399.

μεταξὺ δὲ Λιβύης καὶ Ἀφρῶν οὗτοι νέμονται), κατὰ μὲν τὸ ἑωθινὸν αὐτῶν κλίμα τὴν Λιβύην ἐξηρήμωσαν, καὶ τῆς Αἰγύπτου μοῖραν οὐκ ἐλαχίστην συνδιώλεσαν. Ἄφροις τε ἐμβαλόντες κατὰ δυόμενον ἥλιον, τὰ παραπλήσια

A.D. ἔδρασαν. Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι
398. καὶ Τριβιγίλδος ἀνὴρ Σκύθης μὲν
399.
400. γένος τῶν νῦν ἐπικεκλημένων

Γότθων, πλεῖστα γὰρ καὶ διάφορα τούτων ἐστὶ τῶν Σκυθῶν γένη, οὗτος δὴ δύναμιν βαρβαρικὴν ἔχων, καὶ τῆς Φρυγίας ἐν τῇ Νακωλείᾳ καθεζόμενος, καὶ Κόμητος ἔχων τιμὴν, ἐκ φιλίας εἰς ἔχθραν

αὐτῆς Ῥωμαίων ἀπορραγεὶς, ἀπ' αὐγῆς Νακωλείας ἀρξάμενος, πλείστας τε πόλεις τῆς Φρυγίας εἷλε, καὶ πολὺν φόνον ἀνθρώπων εἰργάσατο. ἐφ' ὃν Γαϊνᾶς ὁ στρατηγὸς ἐκπεμφθεὶς, βάρβαρος δὲ ἦν καὶ αὐτὸς, προὔδωκε τὴν νίκην, τὰ ἴσα καὶ αὐτὸς Ῥωμαίοις δρᾶσαι διανοούμενος. ἐκεῖθεν ὁ Τριβιγίλδος ὡς δῆθεν τὸν Γαϊνᾶν διαφυγὼν, τήν τε Πισιδίαν καὶ τὴν Παμφυλίαν ἐπιὼν κατηγωνίσατο. Εἶτα

(hi verò inter Libyam & Afros habitant) iuxta Orientalem eorum plagam Libyam incursarunt, neque exiguam Ægypti partem simùl vastarunt, Afros verò incursantes iuxta Solem Occidentem, vicina populati sunt. ¶ Ad hæc omnia & *Tribigildus*, vir Scytha quidem genere ex iis qui nunc Gothi vocantur (plurima enim diuersaque Scytharum genera sunt) Hic igitur, manum Barbaricam habens, & in Nacolia Phrygiæ consistens, Comitisque honorem gerens, ex amicitia in inimicitiam Romanorum versus, ab ipsa Nacolia exorsus plurimas Phrygiæ ciuitates occupauit, magnamque hominum cœdem patrauit. Aduersus quem Gainas Dux missus, qui & ipse Barbarus erat, victoriam prodidit, paria & ipse aduersus Romanos agere cogitans. Exinde Tribigildus quasi Gainam fugiens, Pisidiam & Pamphyliam inuadens deprædatus est: Postea

Digitized by Google

multis & ipſe initio tum miſeriis tum Iſauricis pugnis attritus, vires ſuas in Helleſpontum ſeruauit, & in Thraciam transfretans, non multo poſt interfectus fuit. ¶ *Gainas* verò poſt proditionem Ducis habitu Conſtantinopolim reuerſus, eam ſibi ſubjicere in animum induxit: Cœleſtis verò vis quædã armata viſa iis qui eam capere cogitabant in ipſo actu terrefactis, urbem quidem incendio liberauit, illos verò deprehenſos humano iudicio dedidit, multaque cœdes eorum fluxit. Gainas verò in tantum metum coniectus fuit, uti ſtatim extra eam quæ eum continebat quantâ potuit vi, eos qui portas cuſtodiebant perrumpens, fugeret urbe. Quoniam verò Thracia vaſtata erat, neque neceſſariorum quidquam præbere poterat, neque aliam labem ferre, Gainas Cherſonneſum transfretauit, ratibus cogitans in Aſiam trajicere:

πολλαῖς καὶ αὐτὸς περιπεσὼν δυσχερείαις τε καὶ Ἰσαυρικαῖς μάχαις περιθραυσθεὶς τὴν ἰσχὺν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον διασώζεται. καὶ περαιωθεὶς ἐπὶ τὴν Θρᾴκην, οὐ μετὰ πολὺ διαφθείρεται. Γαΐνας δὲ μετὰ τὴν προδοσίαν ἐν τῷ τοῦ στρατηγοῦ σχήματι πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανελθὼν, εἰς μελέτην ἧκε ταύτην παραστήσασθαι. Οὐρανία δέ τις ἔνοπλος ἐπιφανεῖσα δύναμις, καὶ τοὺς ἐπιβαλεῖν ὁρμηθέντας τῇ πράξει δειματώσασα, τὴν μὲν πόλιν τῆς ἁλώσεως ῥύεται, ἐκείνους δὲ φωραθέντας ταῖς ἀνθρωπίναις δίκαις ἐκδίδωσι, καὶ φόνος αὐτῶν ἐρρύη πολύς. Ὁ δὲ Γαΐνας εἰς τοσοῦτον κατέστη δέους, ὡς αὐτίκα ἐκτὸς ἐπεχούσης, μεθ' ὅσων ἠδύνατο τοὺς ἐπὶ τῶν πυλῶν βιασάμενος, ἐξελαύνει τῆς πόλεως. ἐπεὶ δὲ ἡ Θρᾴκη ἐξηρήμωτο, καὶ οὔτε παρέχειν τι τῶν ἐπιτηδείων ἦν δυνατὴ, οὔτε φθορὰν ἄλλην ἐνεγκεῖν, ἐπὶ Χερρόνησον ὁ Γαΐνας στέλλεται, σχεδίαις διανοούμενος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαπεραιοῦσθαι.

διαγνω-

Digitized by Google

διαγνωσθείσης δὲ τῷ βασιλεῖ τῆς αὐτοῦ διανοίας, πέμπεται στρατηγὸς κατ' αὐτοῦ Φραουΐτας, Γότθος μὲν τὸ γένος, ἕλλην δὲ τὴν δόξαν, πιστὸς δὲ ὅμως Ρωμαίοις, καὶ τὰ πολέμια κράτιστος. οὗτος ἐν ᾧ Γαΐνας προεξέπεμπε τὸν ὑπ' αὐτῷ στρατὸν ταῖς σχεδίαις διαπεραιοῦσθαι, νηΐτῃ στόλῳ συμπλέκεται ταύταις, καὶ ἐκ τοῦ ῥᾷστου πάντας τοὺς συμπλέοντας ταῖς σχεδίαις διαφθείρει. ἐξ

A.D. 401. οὗ Γαΐνας τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀπογνοὺς, εἰς τὰ τῆς Θρᾴκης ἀνωτέρω φεύγει, καί τινες τῶν Οὔννων οὐ πολλοῦ διαῤῥυέντος χρόνου ἐπελθόντες αὐτὸν ἀναιροῦσι· καὶ ἡ κεφαλὴ ταριχευθεῖσα, εἰς Κων-

A.D. 405. σταντινούπολιν ἐκομίσθη. Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων κακῶν, καὶ τὸ Ἰσαύρων γένος, παντοδαποὺς ἐπήνεγκεν ὀλέθρους. πρὸς μὲν γὰρ ἥλιον ἀνίσχοντα, τήν τε Κιλικίαν κατέδραμον, καὶ τὴν ὅμορον Συρίαν. οὐ τὴν Κοίλην μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην μέχρι Περσῶν αὐτῶν ἀφικόμενοι. κατὰ δὲ.... ἄπυστα* ἂν ἐκεῖ, καὶ Θρᾳκικὴν,* Παμφυλίαν τε ἐπῆλ-

*Τειχίων. *

Comperto verò Imperatori eius proposito, mittitur aduersus eum Dux Frauitas, Gothus quidem genere, religione verò paganus, & tamen Romanis fidus, inque rebus bellicis præstantissimus. Hic cùm Gainas exercitum suum ad traiiciendum ratibus præmisisset, nauali prælio cum his congressus, facillimè omnes ratibus vectos fregit. Vnde Gainas sibi consulens, in superiora Thraciæ confugit, & quidam ex Hunnis haud multò procedente tempore eum interfecerunt: caputque eius conditum Constantinopolim delatum est. ¶ Præter dicta mala & *Isaurorum* gens varias clades intulit: ad solem quippe Orientem Ciliciam percursarunt, & conterminam Syriam, nō Cœlem modò, sed & alteram, ad Persas tendentem: Post patrata autem, ibi incredunda & Thraciam & Pamphyliam ad-

gressi sunt, & Lycios vastarunt, Cyprum insulam euerterunt, Lycaonas & Pisidas in captiuitatem abduxerunt, & Cappadocas Pontum usque adgressi, pessimaque quæ ab aliis Barbaris fieri solent, erga captiuos hi fecerunt.

θον καὶ Λυκίους διέφθειρον, Κύπρον τε τὴν νῆσον κατεστρεψάμενοι, Λυκάονας τε καὶ Πισιδίας* ᾐχμαλώτιζον, καὶ Καππαδόκας ἀναστήσαντες, ἄχρι καὶ ἐπὶ τὸν Πόντον διεκινδύνευον, καὶ τῶν ἄλλων βαρβάρων τὰ χείριστα τοὺς ἁλισκομένους οὗτοι διέθεντο.

*Πισίδας.

Ἐκ τοῦ

Digitized by Google

*in MS. δεκάτης, malè.

Ἐκ τῆς δωδεκάτης* ἱστορίας.

A.D. 408.

Ὅτι Φιλοστόργιος, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς Στελίχωνος κατατρέχων, καὶ τυραννίδος ἔνοχον γράφει. καὶ ὁ Ὀλύμπιος τις τῶν Μαγίστρων τεθειμένον κατὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ παλατίῳ τὸ ξίφος ἀναλαβὼν τῇ χειρὶ ἑαυτὸν μὲν ἐλυμήνατο, τὸν βασιλέα δὲ διέσωσε, καὶ συνεργὸς αὐτῷ κατέστη πρὸς τὴν ἀναίρεσιν Στελίχωνος κατὰ τὴν Ῥάβενναν διατρίβοντος. ἄλλοι δὲ οὐκ Ὀλύμπιον ἀλλ' Ὀλυμπιόδωρον φασί, οὐδ' ἐπαμεῖναι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ἐπιβουλεῦσαι τῷ εὐεργέτῃ Στελίχωνι, καὶ εἰς τυραννίδα συκοφαντῆσαι αὐτὸν, καὶ οὐδὲ Μάγιστρον τηνικαῦτα εἶναι, ἀλλ' ὕστερον μετὰ τὸν ἄδικον τοῦ Στελίχωνος φόνους* ἔπαθλον τὴν ἀξίαν λαβεῖν· ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν καὶ αὐτὸν ῥοπάλοις ἀναιρεθέντα, τῆς μιαιφονίας τὴν δίκην ἀποτίσαι τῷ Στελίχωνι.

* φόνον

Ex Libro XII.

de Stelichonis cæde, & Olympio.

PHILOSTORGIVS, & in aliis multis *Stelichonẽ* arguens, Tyrãnidis quoq; reum fuisse scribit. Olympius autem quidam Magister arrepto manu gladio qui Imperatori in Palatio præferebatur, eum quidẽ percussit, Imperatorem verò seruauit, sicque ei cooperatus est ad Stelichonis cædem, cùm Rauennæ is ageret. Alii verò non Olympium verùm Olympiodorum vocant, neque consultum voluisse Imperatori, verũ benefactori Stelichoni insidias struxisse, & de Tyranni de falsò calumniatũ: neq; Magistrum tunc fuisse, verùm postea, post iniustam Stelichonis cædẽ, pro præmio hanc dignitatem accepisse: sed neque diu post & ipsum plumbatis cæsum cædis pœnam Stelichoni pependisse.

Digitized by Google

de Stelichone Tyrannidis reo & Alaricho ſeu Gothis in orbem Rom. immiſſis.

2. Quod circa prædicta tempora *Alarichus* Gothus genere, circa ſuperiores Thraciæ partes vires colligens Græciam ingreſſus ſit & Athenas tenuerit & Macedonas, & finitimos Dalmatas deprædatus ſit, ingreſſus ſit & Illyricum, Alpibuſque tranſcenſis Italiam irruperit. A Stelichone ſcilicet, ut hic quidem ait, ſuperſtite immiſſus, qui ei & Alpium clauſtra reſerarit: omnes enim cogitationes Stelichonem contra Imperatorem direxiſſe: neq; quod generum eum haberet ob filiam diductum, ſed & venenum mortis ei miſcuiſſe; ſeipſū verò iniuriâ affeciſſe in eo, quod Eucherium filium contra ius Imperatorem facere ſtuderet, nepotē verò Imperio (quod ei debebatur) per ſucceſſionem & ſecundum ius præcideret, multaretque: Ita verò aperte & confidenter Tyrannidem affectaſſe Stelichonem ait, ut etiam numiſma, ſola formâ exceptâ, cuderet.

2. Ὅτι κατὰ τοὺς προειρημένους χρόνους Ἀλλάριχος Γότθος τὸ γένος, περὶ τὰ τῆς Θρᾴκης ἄνω μέρη δύναμιν ἀθροίσας, ἐπῆλθε τῇ Ἑλλάδι, καὶ τὰς Ἀθήνας εἶχε καὶ Μακεδόνας, καὶ τοὺς προσεχεῖς Δαλμάτας ἐληΐσατο. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Ἰλλυρίδα, καὶ τὰς Ἄλπεις διαβὰς, τῆς Ἰταλίας ἐνέβαλε, Στελίχωνι δὲ, ὡς οὗτος λέγει, ζῶντι μετάπεμπτος· ὃς αὐτῷ καὶ τὰς τῶν Ἄλπεων πύλας διώοιξε, καὶ γὰρ ἐπιβουλὰς πάσας τὸν Στελίχωνα κατὰ βασιλέως παλαμᾶσθαι. καὶ μὴ δὴ ὅτι γαμβρὸν ἴδιον εἶχεν θυγατρὶ δυσωπεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ φάρμακον αὐτῷ ἀγωνίας ἐγκεράσασθαι. ἐλέγχθη δὲ ἄρα ἑαυτὸν, ἐν τῷ σπουδάζειν τὸν υἱὸν Εὐχέριον ἀνακηρύξειν παρανόμως βασιλέα, τὸν ἀπόγονον τῆς κατὰ διαδοχὴν, ὁ θεσμὸν, βασιλείας προεκτείζων καὶ ζημιούμενος. οὕτω δὲ καταφανῶς καὶ ἀδεῶς τῆς τυραννίδα προσενεγκεῖν τὸν Στελίχωνα λέγει, ὡς καὶ νόμισμα, μορφῆς λειπούσης μόνης, κόψασθαι.

3. Ὅτι

Digitized by Google

A.D. 409.

3. Ὅτι Στελίχωνος ἀνῃρημένου οἱ συνόντες βάρβαροι τὸν ἐκείνου διαλαβόντες, τὸν τάχιστα ᾤχοντο, καὶ τῇ Ῥώμῃ πλησιάσαντες, τὸν μὲν ἐφεῖσαν εἴς τινα τῶν ἀσύλων ἱερὸν καταφυγεῖν. οἱ δὲ τὰ τῆς πόλεως προάστεια ἐπόρθουν, τῶν μὲν τῷ Στελίχωνι τιμωρησώντων, τῶν δὲ λιμῷ πιεζόμενοι.* ἐπεὶ δὲ ἐπ' Ὀνωρίου γράμμα, κρεῖττον τῆς ἀσυλίας γενόμενον, ἀναιρεῖ τὸν Εὐχέριον. διὰ ταῦτα συμμίξαντες οἱ βάρβαροι Ἀλλαρίχῳ, εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους αὐτὸν ἐξορμῶσι πόλεμον. ὁ δὲ θᾶττον καταλαμβάνει τὸν Πόρτον, μέγιστον δὲ ἐστι νεώριον Ῥώμης, λιμέσι τρισὶ περιγραφόμενος, καὶ εἰς πόλεως μικρᾶς παρεκτεινόμενον μέγεθος· ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ δημόσιος ἅπας σῖτος κατὰ παλαιὸν ἔθος ἐταμιεύετο. Ἑλὼν δὲ ῥᾷον τὸν Πόρτον, καὶ τῇ σιτοδείᾳ, ἢ ταῖς ἄλλαις μηχαναῖς πολιορκήσας, τὴν Ῥώμην κατὰ κράτος αἱρεῖ, καὶ ψηφιζομένων τῶν Ῥωμαίων (τοῦτο γὰρ αὐτοῖς Ἀλλάριχος ἐνεδίδου) Ἄτταλον

* πιεζομένων

3. Quòd Stelichone sublato collecti Barbari filium eius excipientes celerrimè reuersi sunt, *Romam*; appropinquantes, hunc quidem permiserũt in quoddam templi asylum confugere: Et ipsi quæ circa urbem erant depopulati sunt: hi quidem Stelichonem vindicantes, alij verò fame pressi. Vbi autem ad Honorij literas, asylo potiores sublatus est Eucherius, propter hæc Barbari Alaricho iuncti ad bellum aduersus Romanos cum impetu progressi sunt: hic verò statim *Portum* occupauit: maximum verò istud vrbis Romæ nauale est, tribus portubus circumseptum, & in paruæ ciuitatis magnitudinem extensum: in hoc verò & annona publica omnis iuxta veterem morem condebatur. ¶ Capto verò facile Portu, & frumenti inopiâ & aliis machinis obsessam *Romam* vi cepi, Romanisque decernentibus (id enim eis Alarichus concesserat) Attalum eis

de gestis in Italia post Stelichonis cædem, vel ab Alaricho, vel circa id tempus: deq. Alarichi tandem ipsius morte.

Imperatorē inaugurauit. Hic verò Ion quidem genere erat, religione verò paganus, eiuſdē urbis Præfectus. Iſte vero reliquis poſt inaugurationem Romanorum reliquiis, quas fames ipſa, & ſuimet ipſorum commeſtio, reliquas fecerat, annonam ſibi ex Portu cōuehere permiſit. ¶ Deinde Attalo adſumpto, Duciſque munus ei præſtans, *Rauennam* aduerſus Honorium exercitum mouit, mandauitque Attalus Honorio, *Vt priuatam vitam deligeret, corporiſq; extremitatum abſciſſione totius ſalutem redimeret.* Sarus verò, qui poſt Stelichonem militarem poteſtatem Honorii timore correpti habebat; cum Alaricho congreſſus prælio ſuperior euaſit, Rauennaque propulit. ¶ Hic verò *Portu* occupato Attalum Imperio exuit: Dicunt quidam ideò, quia accuſatus fuerat quod ei nō faueret: alii verò quod cogitaſſet fœdus cum Honorio pāgere, & quod impedimento videretur eſſe,

αὖθις ἀναγορεύει βασιλέα. ἦν δὲ ὁ Ἴων μὲν τὸ γένος, Ἕλλην δὲ τὴν δόξαν, τῆς αὐτῆς δὲ πόλεως ἔπαρχος. οὗτος δὲ λοιπὸν μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν τὸ λείψανον τῶν Ῥωμαίων, ὅπερ ὁ λιμὸς αὐτὸς καὶ ἡ ἀλληλοφαγία ὑπελείπετο, ἐφῆκεν αὖθις κομίζειν ἀπὸ τοῦ Πόρτου ἐφόδιον. Εἶτα τὸν Ἄτταλον λαβὼν, καὶ στρατηγοῦ σχῆμα πληρῶν αὐτῷ, ἐπὶ τὴν Ῥάβενναν κατὰ Ὀνωρίου στρατεύει, καὶ κελεύει Ἄτταλος τὸν Ὀνώριον,* τὸν ἰδιώτην ἀνθελέσθαι βίον, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀκρωτηρίων τῇ περιτομῇ τὴν τοῦ ὅλου σωτηρίαν ὠνήσασθαι. Σάρος δὲ, ὃς μετὰ Στελίχωνα τὴν στρατιωτικὴν ἀρχὴν Ὀνωρίου δεδοικότος εἶχε, συμβαλὼν Ἀλαρίχῳ, κρατεῖ τῇ μάχῃ καὶ τῆς Ῥαβέννης ἀποδιώκει. Ὁ δὲ τὸν Πόρτον καταλαβὼν, ἀποδύει μὲν τῆς βασιλείας τὸν Ἄτταλον· οἱ μὲν φασὶ, μὴ εὔνουν εἶναι διαβληθέντα, οἱ δὲ ὅτι σπονδὰς διενοεῖτο πρὸς Ὀνώριον θέσθαι, καὶ τὸ δοκοῦν ἐμποδὼν ἑστάναι,

* Ὀνώ- ρειον.

δέον

δέον ἡγεῖτο περιαποσκευάσασθαι. Μετὰ τοῦτο πρὸς Ραβένναν ὁ Αλλάριχος ἐπανελθὼν καὶ σπονδὰς προτείνων, ὑπὸ τοῦ προειρημένου διεκρούσθη Σάρου, φαμένου τὸν δίκας ὀφείλοντα τῶν τολμηθέντων, μὴ ἀνάξιον* εἶναι φίλοις συντάττεσθαι. Ἐκεῖθεν
*ἄξιον
A.D. 410. Αλλάριχος ὀργισθεὶς μετ᾽ ἐνιαυτὸν τῆς προτέρας ἐπὶ τὸν Πόρτον ἐφόδου, ὡς πολέμιον ἐπελαύνει τῇ Ρώμῃ· καὶ τὸ ἐντεῦθεν τῆς τοσαύτης δόξης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ τῆς δυνάμεως περιώνυμον, ἀλλόφυλον πῦρ καὶ ξίφος πολέμιον, καὶ αἰχμαλωσία κατεμερίζετο βάρβαρος. Ἐν ἐρειπίοις δὲ τῆς πόλεως κειμένης, Αλλάριχος Καμπανίαν ἐληΐζετο κἀκεῖ νόσῳ φθείρεται.

optimum duxisse eum deponere. ¶ Post hæc Alarichus *Rauennam* reuersus, fœderaq; ostentans à prædicto Saro repulsam passus est, dicente, *Eum qui pœnas ausorum debeat, dignum non esse vt inter amicos connumeretur.* ¶ Inde Alaricus iratus, post annum prioris ad Portum accessus, velut hostilem inuasit *Romam*: Et indo tantæ gloriæ magnitudinem, potentiæque famam externus ignis & gladius hostilis & captiuitas Barbarica pessundedit. ¶ Jacente verò in ruderibus urbe, Alaricus *Campaniam* deprædatus est, ibique morbo occubuit.

4. Ὁ δὲ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἀδελφὸς. . . . .

4. Vxoris verò ipsius frater. . . . .

de Adaulpho Rege Gothorũ, & Placidiæ cũ eo nuptiis, & de Constantino eam ambiente, & Adaulphi morte.

Desunt hic nouem lineæ.

*γένους *τόδε *Ὀστρογόθῳ *Σιγήρις, vel Σιγηρίκου.

βαρβαρικοῦ γὰρ γένος* τοῦ Σαυροματῶν χρηματίζειν αὐτήν, καὶ συναφθῆναι τό τε* τῷ Ὀστραχίνῳ* γένει τὸν ἐκ σιδήρου* τὸ

Barbarici quippe generis Sarmatarum eam esse, & Ostrogothico generi, originem à ferro ducenti, coniungi.

neque inhonorum sinit, neque Tyrannis gaudet, sed quibus secundum ius [summus rerũ] *Imperator* [Imperium] *aptat, his & ipsa simul tribuit.*

οὐδὲ ἀκόσμητον ἐᾷ, οὐδὲ χαίρει τοῖς τυραννοῦσιν, ἀλλ' οἷς ὁ κατὰ θεσμὸν βασιλεὺς ἁρμόζει, τούτοις καὶ αὐτὴ συμπαρατάττεται.

de Theodosio Iu. Imp. & Placidia sorore eius.

7. Quod mortuo Arcadio Orientalis Imperij successor *Theodosius* filius eius iuuenis admodum existens, designatur: aderat verò ipsi & Pulcheria soror, Imperiales dispositiones adiuuans & dirigens.

7. Ὅτι τελευτήσαντος Ἀρκαδίου, διάδοχος τῆς ἑῴας ἀρχῆς κομιδῆ νέος ὢν Θεοδόσιος ὁ παῖς, ἀναδείκνυται· συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Πουλχερία ἡ ἀδελφή, τὰς βασιλικὰς σημειώσεις ὑπηρετουμένη καὶ διευθύνουσα.

A.D. 414. vel 415.

de Eclipsi Solis, & Astro quodam, & exinde Terræmotu sub Theodosio Iun.

8. Quod Theodosio adolescentiæ annos ingresso, menseque Julio in decimamnonam progresso, circa octauam diei horam, Sol adeò defecerit, vt & stellæ lucerent, & siccitas hos [Solis] labores secuta sit, sic ut multorum hominum aliorumque animalium insuetam ubiq; mortem inferret. Cum autem Sol defecit, fulgor quidam in cœlo apparuit, coni formam præferens, quem quidam per imperitiam astrum Cometen vocarunt. Etenim quod ille præ se tulit, nullum Co-

8. Ὅτι Θεοδοσίου τῆς τῶν μειρακίας ἐπιβεβηκότος, καὶ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς ἐννέα ἐπὶ δεκάτην διαβαίνοντος, περὶ ὀγδόην τῆς ἡμέρας ὥραν, ὁ ἥλιος οὕτω βαθέως ἐκλείπει, ὡς καὶ ἀστέρας ἀναλάμψαι*· καὶ αὐχμὸς οὕτω τῷ πάθει συνείπετο, ὡς πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀσυνήθη φθορὰν πανταχοῦ φέρεσθαι.* ἐκλείποντι δὲ τῷ ἡλίῳ, φέγγος τι κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀνεφάνη, κώνου σχῆμα παραδυόμενον, ὅ τινες ἐξ ἀμαθίας ἀστέρα κομήτην ἐκάλουν. Καὶ γὰρ ὧν ἐκεῖνος ἐδείκνυ, οὐδὲν τῶν Κομήτας

A.D. 418.

exscribit Niceph. lib. 13. c. 36.

* μεσούσης ἡμέρας *addit Nic.*

* ξηρὸς *Nic.*

Digitized by Google

μήτας* παράσημον· οὔτε γὰρ τὸ φέγγος εἰς κόμην ἐπέβαινεν, οὔτε ἀστέρι ὅλως ἐῴκει, ἀλλ᾽ οἷον λύχνου τις μεγάλη φλὸξ ὑπῆρχε καθ᾽ ἑαυτὴν ὁρωμένους.* μηδενὸς ἀστέρος θρυαλλίδος αὐτῷ τινὸς μορφὴν ὑποτρέχοντος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ κινήσει παρήλλαττε· καὶ γὰρ κινηθεὶς ὅθεν ὁ ἥλιος κατὰ ἰσημερίαν αἴγλῃ ἐκεῖθεν διὰ τῆς οὐρᾶς ἄρκτου τεταγμένον ἔσχατον ἀστέρα παρενεγκὼν ἠρέμα προσύβαινε πορθυομένη ἐπὶ δυσμάς, ἐπεὶ δὲ διεμέτρησε τὸν οὐρανὸν ἀφανὴς ἦν, πλείους τεττάρων μηνῶν διανυσθείσης αὐτῷ τῆς πορείας· ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ φέγγους, νῦν μὲν εἰς μῆκος μέγα ὠξύνετο, ὡς ἐκβαίνειν τὸν τοῦ κώνου λόγον· νῦν δὲ πρὸς τὸ ἐκείνου συνεστέλλετο· καὶ ἄλλα δὲ παρεῖχε τερατώδη θεάματα, δι᾽ ὧν τῆς τῶν συνήθων φασμάτων ἐξηλλάττετο φύσεως. ἤρξατο δὲ ἀπὸ μέσου* θέρους σχεδὸν μέχρι τοῦ μετοπώρου τελευτῆς. γέγονε δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον πολέμων

* Κομή-της. Nic.

* ὁρωμέ-νη. Nic.

* μέσου. Nic.

metes signum fuit: neque enim lux illa in comam recessit, neque astro omnino similis fuit, verùm velut lucernæ cuiusdam magnæ flamma per se-ipsum subsistere visa est, neque radii eius aliqui stellæ cuiusquam formam subiêre. Sed & motu diuersa fuit: mota quippe ea unde Sol circa æquinoctium oritur, inde ultimam stellam in cauda ursæ positam transiliens sola processit progrediens versus Occidentem: ubi verò cœlum emensa est, dispa-ruit, cùm durasset motus eius plus quàm quatuor menses. Apex verò lucis nunc quidem in magnam altitudinem acuebatur, sic ut coni rationem excederet, modo verò ad mensuram eius componeretur. Alias verò etiam mitas visiones exhibuit, quibus à communium visionum naturâ recessit. Cœpit verò à media fermè æstate ad autumni finem usque. Extitit verò & hoc signum multorum bello-

Digitized by Google

neque inhonorum sinit, neque Tyrannis gaudet, sed quibus secundum ius [summus rerũ] *Imperator* [Imperium] *aptat, his & ipsa simul tribuit.*

οὐδὲ ἀκόσμητον ἐᾷ, οὐδὲ χαίρει τοῖς τυράννοις, ἀλλ' οἷς ὁ κατὰ θεσμὸν βασιλεὺς ἁρμόζει, τούτῳ καὶ αὐτὴ συμπαρατάττεται.

de Theodosio Iun. Imp. & Placidia forore eius.

7. Quod mortuo Arcadio Orientalis Imperij successor *Theodosius* filius eius iuuenis admodum existens, designatur: aderat verò ipsi & Pulcheria soror, Imperiales dispositiones adiuuans & dirigens.

7. Ὅτι τελευτήσαντος Ἀρκαδίου, διάδοχος τῆς ἑῴας ἀρχῆς κομιδῆ νέος ὢν Θεοδόσιος ὁ παῖς, ἀναδείκνυται· συνῆν δ' αὐτῷ καὶ Πουλχερία ἡ ἀδελφή, τὰς βασιλικὰς σημειώσεις ὑπηρετουμένη τε καὶ διευθύνουσα. A.D. 414. vel 415.

de Eclipsi Solis, & Astro quodam, & exinde Terræmotu sub Theodosio Iun.

8. Quod Theodosio adolescentiæ annos ingresso, menseque Julio in decimamnonam progresso, circa octauam diei horam, Sol adeò defecerit, vt & stellæ lucerent, & siccitas hos [Solis] labores secuta sit, sic ut multorum hominum aliorumque animalium insuetam ubiq; mortem inferret. Cum autem Sol defecit, fulgor quidam in cœlo apparuit, coni formam præferens, quem quidam per imperitiam astrum Cometen vocarunt. Etenim quod ille præ se tulit, nullum Co-

8. Ὅτι Θεοδοσίου τῆς τῶν μειρακίας ἐπιβεβηκότος, καὶ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς ἐννέα ἐπὶ δεκάτῃ διαβαίνοντος, περὶ ὀγδόην τῆς ἡμέρας ὥραν, ὁ ἥλιος οὕτω βαθέως ἐκλείπει, ὡς καὶ ἀστέρας ἀναλάμψαι*· καὶ αὐχμὸς οὕτω τῷ πάθει συνείπετο, ὡς πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀσυνήθη φθορὰν πανταχοῦ φέρεσθαι.* ἐκλείποντι δὲ τῷ ἡλίῳ, φέγγος τι κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀνεφάνη, κώνου σχῆμα παραδυόμενον, ὅ τινες ἐξ ἀμαθίας ἀστέρα κομήτην ἐκάλουν. Καὶ γὰρ ὧν ἐκεῖνος ἐδείκνυ, οὐδὲν τῶν Κομήτας

A.D. 418.

exscribit Niceph. lib. 13. c. 36.

* μεσούσης ἡμέρας addit Nic.

* χρόνῳ Nic.

* Κομήτης. Nic.

μήτας* προσέοικεν· οὔτε γὰρ τὸ φέγγος εἰς κόμην ἐπέβαινεν, οὔτε ἀστέρι ὅλως ἐῴκει, ἀλλ' οἷα λύχνου τις μεγάλη φλὸξ ὑπῆρχε καθ' ἑαυτὴν ὁρωμένως.* μηδενὸς ἀστέρος ὑποβαθρίδος αὐτῷ τινὸς μορφὴν ὑποτρέχοντος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ κινήσει παρήλλαττε· καὶ γὰρ κινηθεὶς ὅθεν ὁ ἥλιος κατὰ ἰσημερίαν αἴρεται, ἐκεῖθεν τὸν κατὰ τῆς οὐρᾶς ἄρκτου τεταγμένον ἔσχατον ἀστέρα ὑπερενεγκὼν ἠρέμα προὔβαινε πορευόμενος ἐπὶ δυσμάς, ἐπεὶ δὲ διεμέτρει τὸν οὐρανὸν ἀφανὴς ἦν, πλείους τεσσάρων μηνῶν παραταθείσης αὐτῷ τῆς πορείας· ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ φέγγους, νῦν μὲν εἰς μῆκος μέγα ὠξύνετο, ὡς ἐκβαίνειν ἤδη τοῦ κώνου λόγους. νῦν δὲ πρὸς τὸ ἐκείνου συνεστέλλετο· καὶ ἄλλα δὲ παρεῖχε τεραστώδη θεάματα, δι' ὧν τῆς τῶν συνήθων φασμάτων ἐξηλλάττετο φύσεως. ἤρξατο δὲ ἀπὸ μέσου* θέρους σχεδὸν μέχρι τοῦ μετοπώρου τῆς τελευτῆς. γέγονε δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον πολέμων

* ὁρωμένη. Nic.

* μέσου. Nic.

metes signum fuit: neque enim lux illa in comam recessit, neque astro omninò similis fuit, verùm velut lucernæ cuiusdam magnæ flamma per seipsum subsistere visa est, neque radii eius aliqui stellæ cuiusquam formam subière. Sed & motu diuersa fuit: mota quippe ea unde Sol circa æquinoctium oritur, inde ultimam stellam in cauda ursæ positam transiliens sola processit progrediens versus Occidentem: ubi verò cœlum emensa est, disparuit, cùm durasset motus eius plus quàm quatuor menses. Apex verò lucis nunc quidem in magnam altitudinem acuebatur, sic ut coni rationem excederet, modo verò ad mensuram eius componeretur. Alias verò etiam miras visiones exhibuit, quibus à communium visionum naturâ recessit. Cœpit verò à media fermè æstate ad autumni finem usque. Extitit verò & hoc signum multorum bello-

neque inhonorum sinit, neque Tyrannis gaudet, sed quibus secundum ius [summus rerũ] *Imperator* [Imperium] *aptat, his & ipsa simul tribuit.*

de Theodosio Iu. Imp. & Placidia sorore eius.

7. Quod mortuo Arcadio Orientalis Imperij successor *Theodosius* filius eius iuuenis admodum existens, designatur: aderat verò ipsi & Pulcheria soror, Imperiales dispositiones adiuuans & dirigens.

de Eclipsi Solis, & Astro quodam, & exinde Terræmotu sub Theodosio Iun.

8. Quod Theodosio adolescentiæ annos ingresso, menseque Julio in decimamnonam progresso, circa octauam diei horam, Sol adeò defecerit, vt & stellæ lucerent, & siccitas hos [Solis] labores secuta sit, sic ut multorum hominum aliorumque animalium insuetam ubiq; mortem inferret. Cum autem Sol defecit, fulgor quidam in cœlo apparuit, coni formam præferens, quem quidam per imperitiam astrum Cometen vocarunt. Etenim quod ille præ se tulit, nullum Co-

οὐδὲ ἀκόσμητον ἐᾷ, οὐδὲ χαίρει τοῖς τυραννοῦσιν, ἀλλ' οἷς ὁ κατὰ θεσμὸν βασιλεὺς ἁρμόζει, τούτοις καὶ αὐτὴ συμπαραπέμπεται.

7. Ὅτι τελευτήσαντος Ἀρκαδίου, διάδοχος τῆς ἑῴας ἀρχῆς κομιδῆ νέος ὢν Θεοδόσιος ὁ παῖς, ἀναδείκνυται· συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Πουλχερία ἡ ἀδελφή, τὰς βασιλικὰς σημειώσεις ὑπηρετουμένη τε καὶ διευθύνουσα. A.D. 414. vel 415.

8. Ὅτι Θεοδοσίου τῆς τῶν μειρακίων ἐπιβεβηκότος, καὶ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς ἐννεακαιδεκάτην διαβαίνοντος, περὶ ὀγδόην τῆς ἡμέρας ὥραν, ὁ ἥλιος οὕτω βαθέως ἐκλείπει, ὡς καὶ ἀστέρας ἀναλάμψαι*· καὶ αὐχμὸς τούτῳ τῷ πάθει συνείπετο, ὡς πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀσυνήθη φθορὰν πανταχοῦ φέρεσθαι.* ἐκλείποντι δὲ τῷ ἡλίῳ, φέγγος τι κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀνεφάνη, κώνου σχῆμα παραδυόμενον, ὅ τινες ἐξ ἀμαθίας ἀστέρα κομήτην ἐκάλουν. Καὶ γὰρ ὧν ἐκεῖνος ἐδείκνυ, οὐδὲν ἦν Κομήτας A.D. 418.

exscribit Niceph. lib.13. c.36.

** μονούσης ἡμέρας addit Nic.*

** χροιῆς Nic.*

* Κομή-της. Nic. μήτας* παράσημον· οὔτε γὰρ τὸ φέγγος εἰς κόμην ἐπέβαινεν, οὔτε ἀστέρι ὅλως ἐῴκει, ἀλλ' οἷον λύχνου τις μεγάλη φλὸξ

* ὁρωμέ-νη. Nic. ὑπῆρχε καθ' ἑαυτὴν ὁρωμένοις.* μηδενὸς ἀστέρος κρηπῖδος αὐτῷ τινὸς μορφὴν ὑποτρέχοντος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ κινήσει παρήλλαττε· καὶ γὰρ κινηθεὶς ὅθεν ὁ ἥλιος κατὰ ἰσημερίαν ἀνίσχει, ἐκεῖθεν τὸν κατὰ τῆς οὐρᾶς ἄρκτου τεταγμένον ἔσχατον ἀστέρα ὑπερενεγκὼν ἠρέμα προὔβαινε πορθμευόμενος ἐπὶ δυσμάς, ἐπεὶ δὲ διεμέτρει τὸν οὐρανὸν ἀφανὴς ἦν, πλείους τεσσάρων μηνῶν ἐξαναλωθείσης αὐτῷ τῆς πορείας· ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ φέγγους, νῦν μὲν εἰς μῆκος μέγα ὠξύνετο, ὡς ἐκβαίνειν τὸν τοῦ κώνου λόγον. νῦν δὲ πρὸς τὸν ἐκείνου συνεστέλλετο· καὶ ἄλλα δὲ παρεῖχε τερατώδη θεάματα, δι' ὧν τῆς τῶν συνήθων φασμάτων

* μέσου. Nic. ἐξηλλάττετο φύσεως. ἤρξατο δὲ ἀπὸ μέσου* θέρους σχεδόν τι μέχρι τῆς μετοπώρου τελευτῆς. γέγονε δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον πολέμων

metes signum fuit: neque enim lux illa in comam recessit, neque astro omninò similis fuit, verùm velut lucernæ cuiusdam magnæ flamma per seipsum subsistere visa est, neque radii eius aliqui stellæ cuiusquam formam subiêre. Sed & motu diuersa fuit: mota quippe ea unde Sol circa æquinoctium oritur, inde ultimam stellam in cauda ursæ positam transiliens sola processit progrediens versus Occidentem: ubi verò cœlum emensa est, disparuit, cùm durasset motus eius plus quàm quatuor menses. Apex verò lucis nunc quidem in magnam altitudinem acuebatur, sic ut coni rationem excederet, modo verò ad mensuram eius componeretur. Alias verò etiam miras visiones exhibuit, quibus à communium visionum naturâ recessit. Cœpit verò à media fermè æstate ad autumni finem usque. Extitit verò & hoc signum multorum bello-

Digitized by Google

neque inhonorum sinit, neque Tyrannis gaudet, sed quibus secundum ius [summus rerũ] *Imperator* [Imperium] *aptat, his & ipsa simul tribuit.*

οὐδὲ ἀκόσμητον ἐᾷ, οὐδὲ χαίρει τοῖς τυραννοῦσιν, ἀλλ' οἷς ὁ κατὰ θεσμὸν βασιλεὺς ἁρμόζει, τούτοις καὶ αὐτὴ συμπαρατάττεται.

de Theodosio Iu. Imp. & Placidia sorore eius.

7. Quod mortuo Arcadio Orientalis Imperij successor *Theodosius* filius eius iuuenis admodum existens, designatur: aderat verò ipsi & Pulcheria soror, Imperiales dispositiones adiuuans & dirigens.

7. Ὅτι τελευτήσαντος Ἀρκαδίου, διάδοχος τῆς ἑῴας ἀρχῆς κομιδῇ νέος ὢν Θεοδόσιος ὁ παῖς, ἀναδείκνυται· συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Πουλχερία ἡ ἀδελφή, τὰς βασιλικὰς σημειώσεις ὑπηρετουμένη τε καὶ διιθύνουσα. A.D. 414. vel 415.

de Eclipsi Solis, & Astro quodam, & exinde Terræmotu sub Theodosio Iun.

8. Quod Theodosio adolescentiæ annos ingresso, menseque Julio in decimamnonam progresso, circa octauam diei horam, Sol adeò defecerit, vt & stellæ lucerent, & siccitas hos [Solis] labores secuta sit, sic ut multorum hominum aliorumque animalium insuetam ubiq; mortem inferret. Cum autem Sol defecit, fulgor quidam in cœlo apparuit, coni formam præferens, quem quidam per imperitiam astrum Cometen vocarunt. Etenim quod ille præ se tulit, nullum Co-

8. Ὅτι Θεοδοσίου τῆς τῶν μειρακίων ἐπιβεβηκότος, καὶ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς ἐννεακαιδεκάτην διαβαίνοντος, περὶ ὀγδόην τῆς ἡμέρας ὥραν, ὁ ἥλιος οὕτω βαθέως ἐξέλιπεν, ὡς καὶ ἀστέρας ἀναλάμψαι*· καὶ αὐχμὸς οὕτω τῷ πάθει συνείπετο, ὡς πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀσυνήθη φθορὰν πανταχοῦ φέρεσθαι.* ἐκλείποντι δὲ τῷ ἡλίῳ, φέγγος τι κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀνεφάνη, κώνου σχῆμα παρεχόμενον, ὅ τινες ἐξ ἀμαθίας ἀστέρα κομήτην ἐκάλουν. Καὶ γὰρ ὧν ἐκεῖνος ἐδείκνυ, οὐδὲν τῶν Κο-

μήτας

A.D. 418.

exscribit Niceph. lib. 13. c. 36.

* *μετούσης ἡμέρας addit Nic.*

* *χρόνῳ Nic.*

Digitized by Google

*κομή-της. Nic.

κομήτας* παράσημον· οὔτε γὰρ τὸ φέγγος εἰς κόμην ἐπέβαινεν, οὔτε ἀστέρι ὅλως ἐῴκει, ἀλλ' οἷον λύχνου τις μεγάλη φλὸξ ὑπῆρχε καθ' ἑαυτὴν ὁρωμένης.* μηδενὸς ἀστέρος θρυαλλίδος αὐτῷ τινὸς μορφὴν ὑποτρέχοντος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ κινήσει παρήλλαττε· καὶ γὰρ κινηθεὶς ὅθεν ὁ ἥλιος κατὰ ἰσημερίαν αἴρεται, ἐκεῖθεν τὸν κατὰ τῆς οὐρᾶς ἄρκτου πεπηγμένον ἔσχατον ἀστέρα ὑπερενεγκὼν ἠρέμα προὔβαινε πορευόμενος ἐπὶ δυσμάς, ἐπεὶ δὲ διεμέτρει τὸν οὐρανὸν ἀφανὴς ἦν, πλείους τεσσάρων μηνῶν ἐξανυσθείσης αὐτῷ τῆς πορείας· ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ φέγγους, νῦν μὲν εἰς μῆκος μέγα ὠξύνετο, ὡς ἐκβαίνειν τὸν τοῦ κώνου λόγον· νῦν δὲ πρὸς τὸ ἐκείνου συνεστέλλετο· καὶ ἄλλα δὲ παρεῖχε τερατώδη θεάματα, δι' ὧν τῆς τῶν συνήθων φασμάτων ἐξηλλάττετο φύσεως. ἤρξατο δὲ ἀπὸ μέσου* θέρους σχεδὸν μέχρι τοῦ μετοπώρου τελευτῆς. γέγονε δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον πολέμων

*ὁρωμέ-νη. Nic.

*μέσου. Nic.

metes signum fuit: neque enim lux illa in comam recessit, neque astro omninò similis fuit, verùm velut lucernæ cuiusdam magnæ flamma per seipsum subsistere visa est, neque radii eius aliqui stellæ cuiusquam formam subiêre. Sed & motu diuersa fuit: mota quippe ea unde Sol circa æquinoctium oritur, inde ultimam stellam in cauda ursæ positam transiliens sola processit progrediens versus Occidentem: ubi verò cœlum emensa est, disparuit, cùm durasset motus eius plus quàm quatuor menses. Apex verò lucis nunc quidem in magnam altitudinem acuebatur, sic ut coni rationem excederet, modo verò ad mensuram eius componeretur. Alias verò etiam miras visiones exhibuit, quibus à communium visionum naturâ recessit. Cœpit verò à media fermè æstate ad autumni finem usque. Extitit verò & hoc signum multorum bello-

Digitized by Google

Imperatorē inaugurauit. Hic verò Ion quidem genere erat, religione verò paganus, eiuſdē urbis Præfectus. Iſte vero reliquis poſt inaugurationem Romanorum reliquiis, quas fames ipſa, & ſuimet ipſorum commeſtio, reliquas fecerat, annonam ſibi ex Portu cōuehere permiſit. ¶ Deinde Attalo adſumpto, Duciſque munus ei præſtans, *Rauennam* aduerſus Honorium exercitum mouit, mandauitque Attalus Honorio, *Vt priuatam vitam deligeret, corporiſq́; extremitatum abſciſſione totius ſalutem redimeret.* Sarus verò, qui poſt Stelichonem militarem poteſtatem Honorii timore correpti habebat; cum Alaricho congreſſus prælio ſuperior euaſit, Rauennaque propulit. ¶ Hic verò *Portu* occupato Attalum Imperio exuit: Dicunt quidam ideò, quia accuſatus fuerat quod ei nō faueret: alii verò quod cogitaſſet fœdus cum Honorio pāgere, & quod impedimento videretur eſſe,

αὖθις ἀναῤῥηθῆναι βασιλέα. Ἦν δὲ Ἴων μὲν τὸ γένος, Ἕλλην δὲ τὴν δόξαν, τῆς αὐτῆς δὲ πόλεως ἔπαρχος. Οὗτος δὲ λοιπὸν μετὰ τὴν ἀνάῤῥησιν τὸ λείψανον τῶν Ῥωμαίων, ὅπερ ὁ λιμὸς αὐτοὺς καὶ ἡ ἀλληλοφαγία ὑπελείπετο, τροφὴν αὖθις κομίζειν ἀπὸ τοῦ Πόρτου ἐφῆκεν. Εἶτα τὸν Ἄτταλον λαβὼν, καὶ στρατηγοῦ σχῆμα πληρῶν αὐτῷ, ἐπὶ τὴν Ῥάβενναν κατὰ Ὀνωρίου στρατεύει, καὶ κελεύει Ἄτταλος τὸν ἱερεῖον,* τὸν ἰδιώτην αἱρεῖσθαι βίον, καὶ τῇ τοῦ σώματος ἀκρωτηριασμῷ τῇ περιτομῇ τὴν τοῦ ὅλου σωτηρίαν ὠνήσασθαι. Σάρος δὲ, ὃς μετὰ Στελίχωνα τὴν στρατιωτικὴν ἀρχὴν Ὀνωρίου δεδωκότως εἶχε, συμβαλὼν Ἀλαρίχῳ, κρατεῖ τῇ μάχῃ καὶ τῆς Ῥαβέννης ἀποδιώκει. Ὁ δὲ τὸν Πόρτον καταλαβὼν, ἀποδύει μὲν τῆς βασιλείας τὸν Ἄτταλον· οἱ μὲν φασὶ, μὴ εὔνοιαν εἶναι διαβληθέντα, οἱ δὲ ὅτι σπονδὰς διενοεῖτο πρὸς Ὀνώριον θέσθαι, καὶ τὸ δοκοῦν ἐμποδὼν ἐξᾶραι, δέον

* Ονώ-ειον.

δέον ἡγεῖτο παραποκλείσασθαι. Μετὰ τὴν πρὸς Ῥάβενναν ὁ Ἀλάριχος ἐπανελθὼν καὶ σπονδὰς προτείνων, ὑπὸ τοῦ προειρημένου διεκρούσθη Σάρου, φάμενος τὸν δίκας ὀφείλοντα τῶν τολμηθέντων, μὴ ἀνάξιον* τῶν εἶναι φίλοις συντάττεσθαι. Ἐκεῖθεν

*ἄξιον

A.D. 410. Ἀλάριχος ὀργισθεὶς μετ' ἐνικῶν τῆς προτέρας ἐπὶ τὸν Πόρτον ἐφόδου, ὡς πολέμιον ἐπελαύνει τῇ Ῥώμῃ· καὶ τὸ ἐντεῦθεν τῆς τοσαύτης δόξης τὸ μέγεθος, καὶ τὸ τῆς δυνάμεως περιώνυμον, ἀλλόφυλον πῦρ καὶ ξίφος πολέμιον, καὶ αἰχμαλωσίαν κατεμερίζετο βάρβαρος. Ἐν ἐρειπίοις δὲ τῆς πόλεως κειμένης, Ἀλάριχος Καμπανίαν ἐληΐζετο κἀκεῖ νόσῳ φθείρεται.

optimum duxisse eum deponere. ¶ Post hæc Alarichus *Rauennam* reuersus, fœderaq; ostentans à prædicto Saro repulsam passus est, dicente, *Eum qui pœnas ausorum debeat, dignum non esse vt inter amicos connumeretur.* ¶ Inde Alaricus iratus, post annum prioris ad Portum accessus, velut hostilem inuasit *Romam*: Et inde tantæ gloriæ magnitudinem, potentiæque famam externus ignis & gladius hostilis & captiuitas Barbarica pessundedit. ¶ Jacente verò in ruderibus urbe, Alaricus *Campaniam* deprædatus est, ibique morbo occubuit.

4. Ὁ δὲ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἀδελφός. . . . .

4. Vxoris verò ipsius frater. . . . .

de Adaulpho Rege Gothorū, & Placidiæ cū ea nuptiis, & de Constantino eam ambiente, & Adaulphi morte.

Desunt hic nouem lineæ.

βαρβαρικοῦ γὰρ γένος* τοῦ Σαυρομάτου* χρηματίζειν αὐτήν, καὶ συναφθεῖσαν τό τε* παρ' Ὀστραχίνῳ* γένει τὸ ἐκ σιδήρου* τοῦ

* γένους
* τοῦδε
* Ὀστρογότθῳ
* Σιγήρου, vel Σιγηρίκου.

Barbarici quippe generis Sarmatarum eam esse, & Ostrogothico generi, originem à ferro ducenti, coniungi.

Neque id ſolum, verùm & cùm rurſum Adaulphus nuptialibus ſermonibus Placidiam aſſectatus eſſet, Oſtrogothicam quippe naturam

φύσιν ἕλκοντα· οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ πάλιν Ἀδαοῦλφος γαμικαῖς ὁμιλίαις τῇ Πλακιδίᾳ συνείπετο, τὴν γὰρ Ὀστρακίνην * φύσιν

* Ὀστρογοτθίνην

Deſunt hîc duæ lineæ.

A. D. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418.

ſpes nutriens, quomodo is præ hoſte Adaulpho Placidiam deſponderet. ¶ Non multo poſt verò & multa molitus per iram Adaulphus, à quodam ex domeſticis interficitur. Exinde Barbari ad Honorium feſtinarunt, propriamque ſororem & Attalum Imperatori ſtiterunt: Ipſi verò annonis donati portionem quoq; aliquam Galliarum ad colendum adepti fuere.

ἐλπίδας τρέφων ὡς αὐτὸς κατὰ τὸ πολέμιον Ἀδαοῦλφον τὴν Πλακιδίαν νυμφεύσαιτο. Οὐ πολὺ δὲ τὸ μέσον καὶ πολλὰ δραματουργήσας, ἐξ ὀργῆς Ἀδαοῦλφος ὑπό τινος τῶν οἰκείων ἀποσφάττεται. ἐκ τούτου οἱ βάρβαροι πρὸς Ὁνώριον σπεύδεται, καὶ τὴν οἰκείαν ἀδελφὴν καὶ τὸν Ἄτταλον τῷ βασιλεῖ παραδίδενται· αὐτοὶ σιτήσεσί τε δεξιωθέντες καὶ μοῖραν τινὰ τῆς τῶν Γαλατῶν χώρας εἰς γεωργίαν ἀποκληρωσάμενοι.

de Roma inſtaurata, & de Attali pœna.

A. D. 414. 415. 416.

5. Poſt hæc verò & *Roma* à multis malis reſpirans rurſum incoli cœpit, & Imperator cùm ad eam veniſſet & manu & lingua inhabitationem firmauit. ¶ Tribunali verò conſcenſo proximum ſibi

3. Μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ Ῥώμη τῶν πολλῶν κακῶν ἀνασφῦσα συνοικίζεται· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῇ παραγεγονὼς, χειρὶ καὶ γλώττῃ τὸν συνοικισμὸν ἐπεκρότει. ἐπὶ δὲ βήματος ἀναβὰς, ὁ τὴν πρώτην αὐτοῦ βαθ-

βαθμίδα τὸν Ἄτταλον διαβαίνειν ἐπέταξε.

gradum Attalum conscendere iussit.

Desunt hîc duæ lineæ.

δεξιᾶς χειρὸς ἀπέτεμε τοὺς δύο δακτύλους (ὧν ὁ μὲν,

dexteræ manus duos digitos abſcidit (quorum hic quidem

Deeſt hîc linea.

ὁ δὲ λιχανὸς ἔχει τὴν κλῆσιν) καὶ εἰς Λιπάραν τὴν νῆσον τοῦτον φυγαδεύει, μηδενὸς ἄλλου κακοῦ πρὸς πεῖραν καταστήσας, ἀλλὰ καὶ τὰς εἰς τὸν βίον χρείας παρασχόμενος.

ille vero *lichanus*, id eſt index digitus vocatur) & in Liparam inſulam hos in exilium miſit, nullo alio malo in pœnam irrogato, ſed & neceſſariis ad vitam præbitis.

A.D. 411.

6. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἰωβιανός τε ἐπανέστη, εἰς φθορὰν ἀπέβη· καὶ Σεβαστιανὸς ἀδελφὸς αὐτοῦ τοῖς ἴσοις ἐποφθαλμήσας, τὴν ἴσην ἔδωκε δίκην

6. Iiſdem verò temporibus & *Iouianus* ad res nouas ſurrexit & interfectus eſt: & *Sebaſtianus* frater eius, iiſdem excæcatus, eandem pœnam dedit.

de Iouiano & Sebaſtiano & tertio quodam Tyranno.

A.D. 413.

Deeſt fermè linea.

μιμησάμενος τούτους ὑπὸ πλέω παρὰ τῆς τύχης γέλωτι ἐπιβάς, εὐκλεεστέραν εἶχε τὴν καταστροφήν, τῆς θείας ἐμφανῶς ἐπικηρυττούσης

. . . .

imitatus hos, plenoque fortunæ riſu ſubuectus, illuſtriorem nactus eſt cataſtrophen: denunciante clarè ſacrâ [Scripturâ]

. . . .

Digitized by Google

neque inhonorum sinit, neque Tyrannis gaudet, sed quibus secundum ius [summus rerũ] *Imperator* [Imperium] *aptat, his & ipsa simul tribuit.*

οὐδὲ ἀκόσμητον ἐᾷ, οὐδὲ χαίρει τοῖς τυραννοῦσιν, ἀλλ' οἷς ὁ κατὰ θεσμὸν βασιλεὺς ἁρμόζει, τούτοις καὶ αὐτὴ συμπαραγίνεται.

de Theodosio Iun. Imp. & Placidia sorore eius.

7. Quod mortuo Arcadio Orientalis Imperij successor *Theodosius* filius eius iuuenis admodum existens, designatur: aderat verò ipsi & Pulcheria soror, Imperiales dispositiones adiuuans & dirigens.

A.D. 414. vel 415.

7. Ὅτι τελευτήσαντος Ἀρκαδίου, διάδοχος τῆς ἑῴας ἀρχῆς κομιδῆ νέος ὢν Θεοδόσιος ὁ παῖς, ἀναδείκνυται· συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Πουλχερία ἡ ἀδελφή, τὰς βασιλικὰς σημειώσεις ὑπηρετουμένη τε καὶ διευθύνουσα.

de Eclipsi Solis, & Astro quodam, & exinde Terræmotu sub Theodosio Iun.

8. Quod Theodosio adolescentiæ annos ingresso, menseque Julio in decimamnonam progresso, circa octauam diei horam, Sol adeò defecerit, vt & stellæ lucerent, & siccitas hos [Solis] labores secuta sit, sic ut multorum hominum aliorumque animalium insuetam ubiq; mortem inferret. Cum autem Sol defecit, fulgor quidam in cœlo apparuit, coni formam præferens, quem quidam per imperitiam astrum Cometen vocarunt. Etenim quod ille prae se tulit, nullum Co-

A.D. 418.

8. Ὅτι Θεοδοσίου τῆς τῶν μειρακίας ἐπιβεβηκότος, καὶ τοῦ μηνὸς Ἰουλίου εἰς ἐννέαν ἐπὶ δεκάτῃ διαβαίνοντος, περὶ ὀγδόην τῆς ἡμέρας ὥραν, ὁ ἥλιος οὕτω βαθέως ἐκλείπει, ὡς καὶ ἀστέρας ἀναλάμψαι*· καὶ αὐχμὸς οὕτω τῷ πάθει συνείπετο, ὡς πολλὴν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀσυνήθη φθορὰν πανταχοῦ φέρεσθαι.* ἐκλείποντι δὲ τῷ ἡλίῳ, φέγγος τι κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀνεφάνη, κώνου σχῆμα παραδυόμενον, ὅ τινες διὰ ἀμαθίας ἀστέρα κομήτην ἐκάλουν. Καὶ γὰρ ὧν ἐκεῖνος ἐδείκνυ, οὐδὲν ἦν Κομήτας

exscribit Niceph. lib. 13. c. 36.

* μεσούσης ἡμέρας addit Nic.

* γίνεσθ. Nic.

μήτας * παράσημον· οὔτε γὰρ τὸ φέγγος εἰς κόμην ἐπέβαινεν, οὔτε ἀστέρι ὅλως ἐῴκει, ἀλλ' οἷον λύχνου τις μεγάλη φλὸξ ὑπῆρχε καθ' ἑαυτὴν ὁρωμένους. * μηδενὸς ἀστέρος ὑφυδηίδος αὐτῷ τινὸς μορφὴν ὑποτρέχοντος. ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ κινήσει παρήλλαττε· καὶ γὰρ κινηθεὶς ὅθεν ὁ ἥλιος κατὰ ἰσημερίαν ἀνίσχει, ἐκεῖθεν τὸν κατὰ τῆς οὐρᾶς ἄρκτου τεταγμένον ἔσχατον ἀστέρα ὑπερενεγκὼν ἠρέμα προὔβαινε πορευόμενος ἐπὶ δυσμάς, ἐπεὶ δὲ διεμέτρει τὸν οὐρανὸν ἀφανὴς ἦν, πλείους τεσσάρων μηνῶν παραταθείσης αὐτῷ τῆς πορείας· ἡ δὲ κορυφὴ τοῦ φέγγους, νῦν μὲν εἰς μῆκος μέγα ὠξύνετο, ὡς ἐκβαίνειν τὸν τοῦ κώνου λόγον. νῦν δὲ πρὸς τὸ ἐκείνου συνεστέλλετο· καὶ ἄλλα δὲ παρεῖχε τερατώδη θαύματα, δι' ὧν τῆς τῶν συνήθων φασμάτων ἐξηλλάττετο φύσεως. ἤρξατο δὲ ἀπὸ μέσου * θέρους σχεδόν τι μέχρι τοῦ μετοπώρου τελευτῆς. γέγονε δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον πολέμων

* Κομήτης. Nic.
* ὁρωμένη. Nic.
* μέσου. Nic.

metes signum fuit: neque enim lux illa in comam recessit, neque astro omninò similis fuit, verùm velut lucernæ cuiusdam magnæ flamma per seipsum subsistere visa est, neque radii eius aliqui stellæ cuiusquam formam subiêre. Sed & motu diuersa fuit: mota quippe ea unde Sol circa æquinoctium oritur, inde ultimam stellam in cauda ursæ positam transiliens sola processit progrediens versus Occidentem: ubi verò cœlum emensa est, disparuit, cùm durasset motus eius plus quàm quatuor menses. Apex verò lucis nunc quidem in magnam altitudinem acuebatur, sic ut coni rationem excederet, modo verò ad mensuram eius componeretur. Alias verò etiam miras visiones exhibuit, quibus à communium visionum naturâ recessit. Cœpit verò à media fermè æstate ad autumni finem usque. Extitit verò & hoc signum multorum bello-

Digitized by Google

rum hominumque interitus incredibilis indicium. ¶ Sequente verò anno exorti & *Terræmotus*, q haud facile cũ superius memoratis componãtur: terræmotibus enim & ignis de cœlo quasi rupto delapsus omnem salutis spem præcidit, excepto quod cladem hominum operatus non est: Dei quippe benignitas violentum ventum immittens & ignem ubique propellens in mare proiecit, & videre erat mirum spectaculum, procellas ut plurimùm velut regiones quasdam marinas igni ardentes, usque quò tandem quod ardebat submersum fuit. [Ait idem] Quòd in multis locis cùm terræmotus fierent, visa sint laquearia tectaque ædium abinuicem ita cum magno sonitu & fragore dirimi, ut qui intus in domibus essent clare oculis cœlum subjicerent, & post tantam rupturam ita rursùm coalescerent & coassarentur, uti nullum eius quod nouiter acciderat sensum ulli relinque-

μεγάλων, καὶ φθορᾶς ἀνθρώπων οὐ ῥητῆς.* Τῷ δὲ ἑξῆς ἔτει ἤρξαντο σεισμοί, οὐ ῥᾴονες ὄντες τοῖς προλαβοῦσι παραβάλλειν. Τοῖς δὲ σεισμοῖς καὶ πῦρ οὐρανόθεν συγκαταρρηγνύμενον, πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας περιέκοπτε· πλήν γε φθορὰν ἀνθρώποις οὐκ εἰργάσατο· ἀλλ' ἡ θεία εὐμένεια πνεῦμα σφοδρὸν καθιεῖσα καὶ τὸ πῦρ πανταχόθεν περιελάσασα, κατὰ τῆς θαλάσσης ἀπέρριψε, καὶ ἦν ἰδεῖν ξένην θέαν τῶν κυμάτων ἐπὶ πλεῖστον, ὥσπερ τινῶν λασίων* χωρίων τῷ πυρὶ καταφλεγομένων, ἄχρι τελείως τὸ φλέγον ἐναπέσβη τῷ* πελάγει. Ὅτι κατὰ πολλοὺς τόπους τῶν σεισμῶν γινομένων, ὤφθησαν ὀροφαὶ οἰκιῶν ἀπ' ἀλλήλων μετὰ μεγάλων πατάγων, καὶ ἀρραγμῶν διεστῶσαι, ὡς καὶ τοὺς ἔνδον περιτυχόντας καθαρῶς τῇ ὄψει τὸν οὐρανὸν ὑποβλέπειν. καὶ μετὰ τὴν τοσαύτην διάστασιν οὕτω πάλιν ἑρμηθεῖσαι* τε καὶ συναφθεῖσαι, ὡς μηδεμίαν αἴσθησιν τοῦ νεωτερισθέντος μηδενὶ

* σύμβολον. addit Nic.

* θαλασσίων. Nic.

* τῷ πελάγει ἐναπεσβέσθη. Nic.

* ἁρμοσθεῖσαι. Nic.

περιαγαγεῖν. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο πάθος, καὶ περὶ* τὰ ἐδάφη πολλαχοῦ συνηνέχθη. καὶ γὰρ σιτοβόλων* τοὺς κάτωθεν οἰκοῦντας ἀπέπνιξαν, τὸν σῖτον ἀθρόον ἐπιχεάμενοι διὰ τῶν πάλων* καὶ πάλιν οὕτω περιέσχον τὸ ἔδαφος ἡρμοσμένων*, ὡς διαπορεῖν ἅπαντας πόθεν ὁ φονεὺς ἀπερρύη σῖτος. καὶ ἄλλα δὲ τοιουτότροπα πάθη τηνικαῦτα ἐνεωχμώθη, δεικνύντα μὴ φυσικῇ τινι ταῦτα προϊέναι ἀκολουθίᾳ, ὡς Ἑλλήνων παῖδες ληροῦσιν, ἀλλὰ θείας ἀγανακτήσεως μάστιγας ἐπαφεῖσθαι. Οὗτος διαφόροις ἐπιχειρήμασι κατασκευάζειν πειρᾶται τοὺς σεισμοὺς μήτε διὰ πλημμύραν ὑδάτων συνίστασθαι, μήτε πνευμάτων ἐναπολαμβανομένων τοῖς κόλποις τῆς γῆς, ἀλλὰ μηδὲ γῆς τινος ὅλως περιεγκλίσει, μόνῃ δὲ τῇ θείᾳ γνώμῃ πρὸς ἐπιστροφὴν καὶ διόρθωσιν τῶν ἁμαρτανομένων. καὶ ταῦτά φησιν ἰσχυριζόμενον λέγειν, διότι τὰ τηλικαῦτα πάθη, μὴ δύναται μηδέτερον

* ἢ περὶ πλοῖα ἢ περὶ τὰ τῶν οἰκῶν ἐδάφη.
* τινὲς τῶν σιτοβόλων Nic.
* πάτων. Nic.
* ἡρμοσμένον. Nic.

relinquerent. Idem verò casus & circa pauimentum multis in locis accidit: etenim & horrea quædam inferius habitantes oppresserunt, frumentum ipsis confertim per rimas patentes infundentia, & rursum ita compactum solum præbuerunt ut ignorarent omnes, unde frumentum illud quod cædem patrasset effusum fuisset. Et alii verò istiusmodi casus tam nouo prorsus timore extitere, qui ostendebant, *Non naturali ratione aliqua hæc procedere,* (ut paganorum filii delirant) *verùm ira diuinæ flagella hæc immitti.* Idem diuersis exemplis demonstrare conatur, *Terræmotus* neque ex abundantiâ aquarum fieri, neque ventis inclusis sinu terræ, neque terræ alicuius omninò dispositione, verùm sola Dei voluntate, ad conuersionem & emendationem peccatorum. Et hæc quidem ait asseueranter dicere sese, quoniam huiusmodi casus non potest alterutrum ex prædictis

Digitized by Google

elementis secundum vim naturalem efficere, quando Deo volente vel minima guttula cadens, vel leuissima nix Olympum Macedoniæ aliumve è maximis montibus facile commoueret: quādo item sæpe apparet Deum ad emēdationem hominum hisce vtentem. Etenim & Rubrum mare cùm facile fuisset ilicò & confertim diuellere, vento violento prius flagellans & compellens, ita demùm diuisit, nullâ vi naturæ vento insidente, verùm cœlesti libramento supra naturæ modum eo ad propriam voluntatem utente. Sed & virga fontes aquarum ex petra percutiendo exciuit: & Jordanis fluēnta lepram purgant, non equidem naturâ horum hæc operari valente, verùm *Creatore mutare quamcumque creaturarum in quemlibet vsum, omnem nulliq. interdicto obnoxiam potestatem habente.*

τῶν εἰρημένων στοιχείων κατὰ φυσικὴν ἀποτελεῖν δύναμιν. ἐπεὶ Θεοῦ γε βουληθέντος, καὶ ψεκὰς ἂν ἡ σμικροτάτη προσαράσσουσα καὶ νιφὰς ἡ κουφοτάτη, τὸν Ὄλυμπον τῆς Μακεδονίας, ἤτι ἄλλο τῶν μεγίστων ὀρῶν κινῆσαι ἂν ῥαδίως. ἐπεὶ καὶ φαίνεται πολλάκις τὸ θεῖον ἐπὶ παιδείᾳ τῶν ἀνθρώπων τούτοις χρώμενον. τήν τε γὰρ ἐρυθρὰν θάλασσαν, ῥᾷον ὂν ἀθρόον διαστῆσαι νότῳ βιαίῳ, πρότερον μαστιγώσας καὶ συνωθήσας, οὕτω διέστησε, τῇ τοῦ νότου φύσει μηδεμίας δυνάμεως τοιαύτης ἐγκαθιδρυμένης, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς ὑπερφυῶς αὐτῷ χρησαμένης πρὸς τὸ οἰκεῖον βούλημα· καὶ ῥάβδος δὲ πηγὰς ἐκ πέτρας ναμάτων πλήττουσα προχεῖ· καὶ Ἰορδάνου ῥεῖθρα καθαίρειν λέπραν, οὐ τῆς φύσεως αὐτῶν δρᾶν ἐνδυναμούσης, τοῦ δὲ πλάστου μεταπλάττειν ἕκαστον τῶν δημιουργημάτων πρὸς τὸ ἂν ἐθέλῃ χρείαν πολλὴν καὶ ἀκώλυτον ἔχοντος τὴν ἐξουσίαν.

9. Ὅτι μετὰ θάνατον Εὐδοξίου, ὃς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Εὐνομιανῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε, Λουκιανὸς ἀντικαθίσταται, παῖς ὢν ἀδελφῆς Εὐνομίου. Τοῦτον δή φασιν εἰς φιλαργυρίαν τε καὶ τὰ συγγενῆ κατολισθήσαντα πάθη, καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆς ὑφορώμενον δίκην, ἀποσχίσαι μὲν τῆς ὅλης Εὐνομιανῶν μοίρας, ἰδίας δὲ συμμορίας ἀρχηγὸν ἑαυτὸν ἀναδεῖξαι, καὶ συντάγματος οὐκ εὐκαταφρονήτου ἄρξαι· πάντων τῶν ἐπιρρήτων* τε καὶ ποικίλοις πάθεσι καθωπλισμένων πρὸς αὐτὸν ἀπορρυηκότων.

* ἐπιρρύτων.

de Luciano quodã nouæ cuiusdam Eunomianæ sectæ authore.

9. Quod post Eudoxii mortem, qui Eunomianæ synagogæ Constantinopoli præfuit, *Lucianus* ei suffectus fuerit, qui filius erat sororis Eunomii. Hũc verò ait, in auaritiam cognatosque affectus prolapsum, pœnamque exinde metuentem à reliquâ Eunomianorum sectâ defecisse, propriæ verò sectæ ducem semetipsum ostentasse, cœtumque haud contemnendum inchoasse, omnibus male affectis variisque vitiis instructis ad eum deficientibus.

A.D. 421.

10. Ὅτι Ὀνώριος ὁ βασιλεὺς Κωνστάντιον* τὸν στρατηγὸν κατὰ τιμὴν τοῦ κήδους, εἰς τὸ τῆς βασιλείας προσλαμβάνεται σκῆπτρον. ἤδη καὶ παῖδα Οὐαλεντινιανὸν τῆς Πλακιδίας αὐτῷ γειναμένης, ᾧ καὶ τὴν τοῦ ἐπιφανεστάτου προσῆψεν ὁ Ὀνώριος ἀξίαν. αἱ δὲ τοῦ Κωνσταντίου εἰκόνες, ὡς ἔθος ἦν τοῖς ἄρτι προσελθοῦσιν εἰς βασιλείαν περιάγειν, ἀναπέμπονται πρὸς τὴν ἑῴαν·

* infrà Κωνσταντῖνος semper.

de Constantio Imp. facto ab Honorio, eiusq; morte.

10. Quod Honorius Imperator Constantium Magistrum militum, ob affinitatis honorem ad Imperiale sceptrum adsciuerit, cùm iam Placidia ipsi Valentinianum filium edidisset, cui & *Nobilissimi* dignitatem Honorius tribuit. Cæterùm Constãtini imagines (ut moris erat iis qui ad Imperium recenter promoti erant agere) mittuntur in Orien-

Digitized by Google

tem: Verùm Theodosius inaugurationi non acquiescens eas non suscepit. Quare cùm Constantius sese ob hanc iniuriam ad bellum pararet, mors vitam curasque sistens mutationem præbuit, cùm imperasset menses sex.

de Honorii Imp. morte, & de Ioãne Tyranno, & Valentiniano 3. Cæsare mox Imp. facto, & exercitu aduersus Ioannem misso, eoq; capto mox & occiso.

11. Quod *Consulatu Imperatoris Theodosii decimùm & Honorij decimumtertiùm* ipse Honorius intercute morbo mortuus sit: & Joannes Tyrannide occupata Legationẽ ad Theodosium miserit: infecto verò negotio Legatione reuersa & Legati iniuria affecti alius aliò in Propontidem exilio multati sint. ¶ Igitur Placidiam & Valentinianum tertium (qui post Cõstantini mortem Byzantium translati fuerant) misit Theodosius Thessalonicam, ibique Cæsaris dignitatem patrueli contulit, bello aduersus Tyrannum Ardaburio Duci eiusque filio Aspari demandato. ¶ Hi

ἀλλ' ὅ γε Θεοδόσιος οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἀναρρήσει, οὐ προσίετο ταύτας, καὶ δὴ Κωνσταντίῳ παρασκευαζομένῳ διὰ τὴν ὕβριν ἐπὶ πόλεμον, καὶ τῆς ζωῆς καὶ τῶν φροντίδων ἐπιστὰς ὁ θάνατος, τὴν ἀπαλλαγὴν παρέσχε, βασιλεύσαντι μῆνας ἕξ.

12. Ὅτι ἐν ὑπατείᾳ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου τὸ δέκατον, καὶ Ὀνωρίου τὸ τρισκαιδέκατον, A.D. 423.
αὐτὸς Ὀνώριος ὑδέρῳ τελευτᾷ. καὶ Ἰωάννης τυραννίδι ἐπιθέμενος, διαπρεσβεύεται πρὸς Θεοδόσιον. A.D. 424.
ἀπράκτου δὲ τῆς πρεσβείας γεγενημένης, καὶ οἱ πρέσβεις ὑβρισθέντες, ἄλλος ἀλλαχῆ κατὰ τὴν Προποντίδα φυγῇ προσεζημιώθησαν. τὴν μέν τοι Πλακιδίαν καὶ τὸν τρίτον Οὐαλεντινιανὸν (μετὰ γὰρ Κωνσταντίνου θάνατον, πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀνεκομίσθησαν) ἀποστέλλει πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην Θεοδόσιος, κἀκεῖ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν τῷ ἀνεψιῷ περιτίθησιν, Ἀρδαβουρίῳ τῷ στρατηγῷ, καὶ τῷ τούτου υἱῷ Ἄσπαρι τὴν κατὰ τοῦ τυράννου στρατηγίαν ἐγχειρίσας. Οἱ

δὲ ὁ

Digitized by Google

δὴ καὶ συνεπαγόμενοι Πλακιδίαν τε καὶ Οὐαλεντινιανόν, καὶ τούς τε Παίονας καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς διελάσαντες, τὰς Σάλωνας πόλεις τῆς Δαλματίας αἱροῦσι κατὰ κράτος. ἐντεῦθεν ὁ μὲν Ἀρδαβούριος νηίτῃ στόλῳ κατὰ τοῦ τυράννου χωρεῖ. ὁ δὲ Ἄσπαρ τὴν ἱππικὴν δύναμιν συναναλαβὼν, καὶ τῷ τάχει τῆς ἐφόδου κλέψας τὰς αἰσθήσεις, τῆς Ἀκυληΐας μεγάλης πόλεως ἐγκρατὴς γίνεται, συνόντων αὐτῷ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Πλακιδίας. ἀλλ' ὁ μὲν οὕτω τὴν μεγάλην ἀταλαιπώρως παρεστήσατο. τὸν δὲ Ἀρδαβούριον βίαιον ἀπολαβὼν πνεῦμα, σὺν δυσὶν ἑτέραις τριήρεσιν εἰς χεῖρας ἄγει τοῦ τυράννου. ὁ δὲ πρὸς σπονδὰς ἀφορῶν φιλανθρώπως ἐχρῆτο τῷ Ἀρδαβουρίῳ. καὶ πολλῆς οὗτος ἀπολαύων τῆς ἀδείας, τοὺς ἀποστρατήγους τοῦ τυράννου, ἤδη καὶ αὐτοὺς ὑποκεκινημένους, τὴν ἐπιβουλὴν κρατύνει * τὴν κατὰ τοῦ τυράννου, σημαίνει Ἄσπαρι τῷ παιδὶ παραγίνεσθαι, ὡς ἐφ'

A.D. 425.

* κρατύνων

igitur quique comitabantur Placidiam & Valentinianum, Pannoniam & Illyricum transgressi, Salonas Dalmatiæ urbem vi occuparunt. ¶ Inde quidem Ardaburius nauali expeditione aduersus Tyrãnum perrexit: Aspar verò equestrem vim adsumens celeriterque aditus peruestigans notitiam, Aquileiâ magnâ ciuitate potitus est, existentibus cum eo Valentiniano & Placidia. At hic magnam illam segni labore tenuit: Ardaburium verò violentus ventus excipiens cum duabus aliis triremibus in manus Tyranni trusit: qui de fœdere cogitans, erga Ardaburium humaniter sese gessit. ¶ Hic verò ingenti securitate fruens, exauctoratos à Tyranno qui & ipsi iam commoti erant, de insidiis cogitantes aduersus Tyrannum animauit, significauitque Aspari filio vt aduentaret tanquam ad facilem

Digitized by Google

felicemque successum. Cum verò hic celeriter cum equestri exercitu aduentasset, prælio quodam commisso capitur Joannes, eorum qui cum ipso erant, proditione, & ad Placidiam & Valentinianum Aquileiam mittitur: ibique dextera prius amputata postea & capite plectitur, cùm unum cum dimidio annum Tyrannidem tenuisset. ¶ Tunc & Theodosius Valentinianum missis quibusdam Imperatorem renunciauit.

de Aëtio Comite facto, & de Hunnis domũ reuersis.

12. Quod *Aëtius*, qui sub Joanne Tyranno Dux fuerat, tertio post mortem illius die, Barbaros mercenarios ducens ad sexaginta usque millia sese stiterit, & conflictu inter eum & Asparis exercitum inito, magna utrimque cœdes facta fuerit: Postea verò cùm Aëtius fœdus cum Placidia & Valentiniano iniisset, & Comitis dignitatem adsequutus fuerit, Barbarique auro &

ἑτοίμως τὸ κατόρθωμα. τοῦ δὲ θᾶττον σὺν τῷ ἱππότῃ στρατῷ παραγεγονότος, καὶ μάχης τινὸς συῤῥαγείσης, συλλαμβάνεται ὁ Ἰωάννης τῇ τῶν ἀμφ' αὐτὸν προδοσίᾳ, καὶ πρὸς Πλακιδίαν καὶ Οὐαλεντινιανὸν εἰς Ἀκυληΐαν ἐκπέμπεται. κἀκεῖ τὴν* προαποτμηθεὶς, εἶτα καὶ τῆς κεφαλῆς ἀποτέμνεται, ἕνα τυραννήσας ἐπὶ τῷ ἡμίσει ἐνιαυτόν. Τότε καὶ βασιλέα ὁ Θεοδόσιος τὸν Οὐαλεντινιανὸν ἀποστείλας ἀναγορεύει.

* τὴν δεξιάν.

12. Ὅτι Ἀέτιος ὁ ὑποστράτηγος Ἰωάννου τοῦ τυράννου μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς ἐκείνου τελευτῆς, βαρβάρους ἄγων μισθωτοὺς εἰς ξʹ χιλιάδας παραγίνεται, καὶ συμπλοκῆς αὐτοῦ τε καὶ τῶν περὶ τὸν Ἄσπαρα γεγενημένης, φόνος ἑκατέρωθεν ἐῤῥύη πολύς. ἔπειτα σπονδὰς ὁ Ἀέτιος τίθεται πρὸς Πλακιδίαν καὶ Οὐαλεντινιανὸν, καὶ τὴν τοῦ Κόμητος ἀξίαν λαμβάνει, καὶ οἱ βάρβαροι χρυσίῳ

κατα-

καταθέμενοι τὴν ὀργὴν καὶ τὰ ὅπλα, ὁμήρους τε δόντες, καὶ τὰ πιστὰ λαβόντες, εἰς τὰ οἰκεῖα ἤδη ἀπεχώρησαν.

Τέλος τῶν ἐκλογῶν τοῦ παρόντος βιβλίου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Φιλοστοργίου.

iram & arma deponentes, obſidibuſque datis & ipſi inuicem fidem accipientes, ad proprias ſedes reuerſi fuerint.

Finis Excerptorum quæ hoc libro continentur ex Eccleſiaſticâ Philoſtorgij hiſtoriâ.

Digitized by Google

SVPPLEMENTA
Philostorgiana.

Ad Lib. I.

De Josepho, Phlegonte & Dione, *ex Suidâ in voce* φλέγων.

Sicut Philostorgius ait, ... ea quæ circa Judæos acciderunt, attinet, pluribus & copiosius exequi: Phlegontem verò & Dionem breuiter meminisse, eaq; velut insertam quandam historiæ suæ indidisse: Cæterùm eorum quæ ad pietatem aliasque virtutes ducunt, neque ille curam ullo modo gessisse dignoscitur, quemadmodum neque hi: Contrà verò Josephus & reformidanti similis est cauentique, ne Græcos offendat.

Ὡς φησὶ Φιλοστόργιος ὅτι δὴ τὰ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους συμπεσόντα διὰ πλείονος ἐπεξελθεῖν τοῦ πλάτους· Φλέγωνος καὶ Δίωνος βραχέως ἐπιμνησθέντων καὶ παρενθήκην αὐτὰ τοῦ ἰδίου λόγου ποιησαμένων· ἐπεὶ τῶν γε εἰς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἑλκόντων, οὐδ' ὁποιονοῦν οὐδ' οὗτος δείκνυται πεφροντικώς, ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖνοι τρόπον· τοὐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος, καὶ δεδοικότι ἔοικε καὶ εὐλαβουμένῳ ὡς μὴ προσκρούσειεν Ἕλλησι.

Ad Lib. I.c.9. & III.c.4.

De Eusebio Nicomediensi, *&* Theophilo Indo, *ex vno è sex prioribus libris, referente Photio in Bibl.* N. XL.

Quod verò miracula attinet vitámque, Eusebium Nicomediæ, (quem & *Magnum* appellat) & Theophilum Indum, aliosque plures (extollit.)

Ἐν τερασίοις δὲ καὶ βίῳ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, ὃν καὶ Μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν καὶ ἄλλους πλείονας (ἐξαίρει.)

De his

Digitized by Google

De his qui ab Ario *steterunt in* Synodo Nicæna, *ex Niceta,* Thesauro orthod. fid. lib. 5. c. 7, in fin. Ad Lib. I.

Cæterùm (ut Philostorgius primo Historiæ suæ libro author est) ab Ario [in Synodo Nicæna] steterunt hi, quorum nomina subsequuntur, Episcopi: ex superiore quidem *Libya* Sentianus Boræi, Dachius Beronices, Secundus Theuchirorum, Zopyrus Barces, Secundus alius Ptolemaidis, Theon Marmaricæ: Ex Thebis *Aegyptiis* Melitius: ex *Palæstina* Patrophylus Scythopoleos, Eusebius Cæsariensis qui Pamphyli dictus est: Ex *Phœnicia* Paulinus Tyri, Amphion Sigedonis: Ex *Cilicia* Narcissus Irenopoleos, Athanasius Anazarbi, Tarcodimatus Ægôn: ex *Cappadocia* Leontius, Longianus & Eulalius: ex *Ponto*, Basilius Amasiæ, Melitius Sebastopoleos: ex *Bithynia,* Theognis Nicææ, Maris Chalcedonis, Eusebius Nicomediæ, *Magnus* quidem cognomine, qui Luciano Martyri familiaris fuerat, miraculisque clarus, ut qui vel maxime, ex quo etiam *Magni* cognomen adeptus erat.

De Subscriptionum *varietate in Concilio Niceno, ex Niceta* Thesauro orthodoxæ fidei, lib. 5. c. 8. Ad Lib. I.

Philostorgius, *sub finem libri primi*, author est, eorum qui Nicænæ fidei subscripserãt, alios quidem è chirographorum suorum regione ὁμοουσίου dictionem adscripsisse, alios vero ab Eusebio instructos blasphemam ὁμοιουσίου vocem loco ὁμοουσίου supposuisse, præter Secundum & Theonam, qui etiam una cum Ario eiusque presbyteris in Illyricum relegati sunt.

De Pœnitentia *quorundam Arianorum, quod Concilio Niceno subscripsissent: quod refert Nicetas* Thes. orth. fid. lib. 5. c. 8. Ad Lib. II.

Philostorgius, *initio libri secundi,* scribit Eusebium, Theognin & Marin eorum quæ subscripserant pœnitudine ductos ad Imperatorem venisse, hisque apud eum verbis usos:

Iniqui, Imperator, in eo fuimus, quod tui metu perculsi impietati subscripserimus. Ex quo factum sit, ut Imperator excandescens eos in Galatias seu Gallias Occiduas relegarit, Arianos sua quemque patria excedere iusserit.

De Paulino *Ep. Antiocheno facto: quod refert* Nicetas Thesauro orthod. fidei, lib. 5. c. 9.

Imò lib. tertio, v. lib. III. c. 15. Solus Philostorgius *libro Historiarum secundo*, * Paulinum Tyro Antiochiam translatum (in locum Eustathii) author est.

Ad Lib. III. c. 20 *De* Aëtio *&* Eunomio, *ex vno è sex prioribus eius libris, referente Photio in Bibliotb.* N. XL.

Extollit verò in sermonibus maximè *Aëtium* & *Eunomiũ*, prodigiose aiens, Eos solos repurgasse pietatis dogmata tempore contaminata.

Ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα τερατευόμενος.

Ad Lib. IV. c. 12. *De* Acacio *Cæsareæ Pal. Ep. apud Photium in Bibl.* N. XL.

Insectatur vero *Acacij* maximè Cæsareæ Palæstinæ Episcopi seueritatem intolerabilem & versutiam inexpugnabilẽ, quibus eum præualuisse ait præ omnibus tam iis quæ idem sentire viderentur, odio tamen quodam diuisis, quam contraria in religione sentientibus.

Κατηγορεῖ δὲ Ἀκακίου μάλιστα τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τἀναντία φρονούντων.

De Aëtio

Digitized by Google

De Aëtio ex Photij Biblioth. N. XL.

Ad Lib. IV. c. 12. vel Lib. V. c. 1. & ad Lib. VI. c. 7.

Ἱστορεῖ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ κατάρξεως, μέχρι τῆς Ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. Οὗτος δὲ ὁ Ἀέτιος παρὰ τῶν αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς φησὶ καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη.

Narrandi porrò initium fecit ab Arij in hæresin studio & initio ad Aëtij impiissimi reuocationem usque. Hic verò Aëtius à cohæreticis ipsis, quod ipsos impietate superaret, ut hic ipsemet etiam inuitus narrat, diaconatu submotus, ab impiissimo verò Juliano reuocatus & humanissimè exceptus fuit.

De Basilio ex Photij Bibl. N. XL.

Βασιλείου δὲ τοῦ Μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε· τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι, θρασὺν δ' αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ὅτι φησὶν ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Basilio verò Magno calumniam texere ausus est, quâ illustriorem reddidit: vim enim & venustatem sermonis in concionibus ipsa rei euidentia fateri coactus est: temerarium tamen ipsum homo timidus appellat & controuersiarum rudem, eò quod, ut ait, scriptis Eunomium oppugnare ausus est.

Digitized by Google

Ad Lib. VII.

De Leontio *Ep. Tripolit. apud Suidam in* Λεόντιος.

Hunc verò Leontium ſociat improbus Philoſtorgius in libro . . . . velut conſentientem Arianæ ſuæ improbitati.

Τὸν τοιοῦτον Λεόντιον προσεταιρίζεται ὁ κακόφρων Φιλοστόργιος ἐν τῇ βίβλῳ αὐτῇ* τοῦ, ὡς ὁμόφρονα τῆς Ἀρειανικῆς αὐτοῦ κακοφροσύνης. *

Ad Lib. VII.

De Jordane, *& de* Paneade, *quod habet Ioannes Antiochenſis* περὶ ἀρχαιολογίας ἀπὸ τῆς ἱστορίας Φιλοστοργίου.

Ad extremos Palæſtinæ fines, poſt quam Phœnicia excipit, ſita eſt urbs quæ Dan prius vocabatur de tribu Dan: quo tempore eoque haud paruo hi ſoli totius gentis errantes, tandem locis illis occupatis vix & ægre conſederunt, urbemque ad extremos eorum fines ædificãtes, Phylarchi ipſorum nomen indiderunt. Hicque ultimus erat Judææ Phœniciam verſus terminus. Hanc cùm Herodes Magnus poſterioribus temporibus ædificaſſet, mutato nomine Cæſaream Philippi vocauit, nunc verò Paneas vocatur: cùm enim Panis in eâ ſimulacrum poſitum fuiſ-

Ἐπ' ἐσχάτοις τῆς Παλαιστίνης τέρμασι, μεθ' ἣν ἡ τῶν Φοινίκων ἐκδέχεται, κεῖται πόλις Δὰν ὀνομασθεῖσα πρότερον ἐκ τῆς τοῦ Δὰν φυλῆς, ὁπηνίκα χρόνον ἐπ' οὐκ ὀλίγον οὗτοι δὴ μόνοι τοῦ παντὸς ἔθνους πλανώμενοι, τελευταῖον τὰ ταύτῃ κατασχόντες χωρία μόγις ἱδρυνόθησαν, καὶ πόλιν ἐπὶ τοῖς ἄκροις αὐτῶν ὅρεσι δειμάμενοι τὴν τοῦ Φυλάρχου σφῶν* ἐπέθηκαν κλῆσιν. καὶ τοῦτο ἦν τῆς Ἰουδαίας ὁ ἔσχατος πρὸς Φοινίκην ὅρος. Ταύτην χρόνῳ ὕστερον Ἡρώδης ὁ μέγας οἰκοδομήσας Καισάρειαν Φιλίππου μετωνόμασε, νῦν δὲ Πανεὰς ἐστὶ καλουμένη. τὸ γὰρ Πανὸς ἐν ταύτῃ βρέτας στησάμενοι εἰς

τοῦτο

* τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰακὼβ Δάν.

Digitized by Google

τοῦτο τὴν τῆς πόλεως ἔτρεψαν προσηγορίαν. ἐν ταύτῃ τῇ Πανεάδι, τῶν τοῦ Ἰορδάνου πηγῶν ἡ ἑτέρα τίκτεται, δυοῖν οὐσῶν, Δὰν ἐκ τοῦ παλαιοῦ ὀνόματος ἔτι καὶ νῦν ὀνομαζομένη· ἡ γὰρ ἑτέρα, ἥτις Ἰὸρ ἐπικαλεῖται, πόρρωθεν αὐτῆς ὡς ἀπὸ σταδίων ρξʹ κολωνός τις τοῦ αὐτοῦ προΐησιν ὄρους, ὧν ἐξ ἑκατέρας προχεῖται ποταμός, ὁ μὲν Ἰοράτης, ὁ δὲ Δανίτης ἐπικαλούμενος. οἱ διὰ τοῦ ὄρους ἐνεχθέντες ἐπειδὰν καταβαῖεν εἰς τὸ πεδίον, ἐνταῦθα ἤδη ξυνίασιν καὶ ἕνα μέγιστον ἀποτελοῦσι ποταμόν, τὸν Ἰορδάνην. ἐν ταὐτῷ ἤδη τό τε ῥεῦμα, καὶ τὴν προσηγορίαν κιρνάμενος, ὃς τὴν τῆς Τιβεριάδος διέξεισι λίμνην μέσην τέμνων αὐτὴν καὶ δι' ὅλης αὐτῆς ἐν τῷ οἰκείῳ ὄρκῳ* ῥεόμενος μέχρις ἂν ἐπὶ τὴν κατέναντι ἐκπεράσειε γῆν ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ καὶ παραπλήσιος ὤν, κἀντεῦθεν ἤδη διὰ τῆς Παλαιστίνης αἰρεθεὶς ἅπας εἰς τὴν νεκρὰν καλουμένην ἐμπεσὼν ἀφανίζεται θάλασσαν.

v. Euseb. lib. 7. c. 14.

* ὁρμῷ.

ſet, nomen iſtud urbs illa accepit. In hâc Paneade alter è duob. Jordanis fontibus oritur (duo.n.fontes ſunt) qui Dan etiamnum de veteri nomine vocatur: alterum verò qui Jor nominatur, procul ab illo ſtadia circiter 160. collis quidam ex eodem monte profundit, è quo utrimque effunditur fluuius qui quidem Jorates, ſicut ille Danites vocatur, qui per montem detenti ubi in plana deſcenderunt, inde iam confluunt, maximumque fluuium efficiunt Jordanem. Inde iam & fluxum & appellationem miſcens, in lacum Tiberiadis effunditur, medium eum ſecans, perq; totum eum proprio alveo fluens, uſque quò ad oppoſitam terram egreditur ſibi ipſi æqualis & vicinus exiſtens, indeque iam per Palæſtinam labens totus in mare quod mortuum dicitur incidens extinguitur.

Iniqui, Imperator, in eo fuimus, quod tui metu perculsi impietati subscripserimus. Ex quo factum sit, ut Imperator excandescens eos in Galatias seu Gallias Occiduas relegarit, Arianos sua quemque patria excedere iusserit.

De Paulino Ep. Antiocheno facto: quod refert Nicetas Thesauro orthod. fidei, lib. 5. c. 9.

Imò lib. tertio, v. lib. III. c. 15. Solus Philostorgius *libro Historiarum secundo*, * Paulinum Tyro Antiochiam translatum (in locum Eustathii) author est.

Ad Lib. III. c. 20 **De Aëtio & Eunomio, ex vno è sex prioribus eius libris, referente Photio in Biblioth. N. XL.**

Extollit verò in sermonibus maximè *Aëtium* & *Eunomiū*, prodigiose aiens, Eos solos repurgasse pietatis dogmata tempore contaminata.

Ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα τερατευόμενος.

Ad Lib. IV. c. 12. **De Acacio Cæsareæ Pal. Ep. apud Photium in Bibl. N. XL.**

Insectatur vero *Acacij* maximè Cæsareæ Palæstinæ Episcopi seueritatem intolerabilem & versutiam inexpugnabilē, quibus eum præualuisse ait præ omnibus tam iis, quæ idem sentire viderentur, odio tamen quodam diuisis, quam contraria in religione sentientibus.

Κατηγορεῖ δὲ Ἀκακίου μάλιστα τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τἀναντία θρησκευόντων.

De Aëtio

Digitized by Google

De Aëtio ex Photij Biblioth. N. XL.

Ad Lib. IV. c.12. vel Lib. V. c.1. & ad Lib. VI. c.7.

Ἱστορεῖ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ καταρξέως, μέχρι τῆς Ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. Οὗτος δὲ ὁ Ἀέτιος παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς οὗτος καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη.

Narrandi porrò initium fecit ab Arij in hæresin studio & initio ad Aëtij impiissimi reuocationem usque. Hic verò Aëtius à cohæreticis ipsis, quod ipsos impietate superaret, ut hic ipsemet etiam inuitus narrat, diaconatu submotus, ab impiissimo verò Juliano reuocatus & humanissimè exceptus fuit.

De Basilio ex Photij Bibl. N. XL.

Βασιλείου δὲ τοῦ Μεγάλου ἐπιχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε· τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν τοῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι, θρασὺν δ' αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ὅτι φησὶν ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Basilio verò Magno calumniam texere ausus est, quâ illustriorem reddidit: vim enim & venustatem sermonis in concionibus ipsa rei euidentia fateri coactus est: temerarium tamen ipsum homo timidus appellat & controuersiarum rudem, eò quod, ut ait, scriptis Eunomium oppugnare ausus est.

Digitized by Google

Iniqui, Imperator, in eo fuimus, quod tui metu perculsi impietati subscripserimus. Ex quo factum sit, ut Imperator excandescens eos in Galatias seu Gallias Occiduas relegarit, Arianos sua quemque patria excedere iusserit.

De Paulino *Ep. Antiocheno facto: quod refert Nicetas* Thesauro orthod. fidei, lib. 5. c. 9.

Imò lib. tertio, v. lib. III. c. 15. — Solus Philostorgius *libro Historiarum secundo*, * Paulinum Tyro Antiochiam translatum (in locum Eustathii) author est.

Ad Lib. III. c. 20 — *De* Aëtio *&* Eunomio, *ex vno è sex prioribus eius libris, referente Photio in Biblioth.* N. XL.

Extollit verò in sermonibus maximè *Aëtium* & *Eunomium*, prodigiose aiens, Eos solos repurgasse pietatis dogmata tempore contaminata.

Ἐξαίρει δὲ ἐν τοῖς λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα τερατευόμενος.

Ad Lib. IV. c. 12. — *De* Acacio *Cæsareæ Pal. Ep. apud Photium in Bibl.* N. XL.

" Insectatur vero *Acacij* maximè Cæsareæ Palæstinæ Episcopi seueritatem intolerabilem & versutiam inexpugnabilē, quibus eum præualuisse ait præ omnibus tam iis quæ idem sentire viderentur, odio tamen quodam diuisis, quam contraria in religione sentientibus.

Κατηγορεῖ δὲ Ἀκακίου μάλιστα τοῦ Καισαρείας τῆς κατὰ Παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος δριμύτητά τε ἀνυπέρβλητον καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τῶν τἀναντία θρησκευόντων.

De Aëtio

De Aëtio ex Photij Biblioth. N. XL.

Ad Lib. IV. c. 12. vel Lib. V. c. 1. & ad Lib. VI. c. 7.

Ἱστορεῖ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ καταρξέως, μέχρι τῆς Ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. Οὗτος δὲ ὁ Ἀέτιος παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς ἔστι καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη.

Narrandi porrò initium fecit ab Arij in hæresin studio & initio ad Aëtij impiissimi reuocationem usque. Hic verò Aëtius à cohæreticis ipsis, quod ipsos impietate superaret, ut hic ipsemet etiam inuitus narrat, diaconatu submotus, ab impiissimo verò Juliano reuocatus & humanissimè exceptus fuit.

De Basilio ex Photij Bibl. N. XL.

Βασιλείου δὲ τοῦ Μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε· τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν τοῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι, θρασὺν δ' αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ὅτι φησὶν ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Basilio verò Magno calumniam texere ausus est, quâ illustriorem reddidit: vim enim & venustatem sermonis in concionibus ipsa rei euidentia fateri coactus est: temerarium tamen ipsum homo timidus appellat & controuersiarum rudem, eò quod, ut ait, scriptis Eunomium oppugnare ausus est.

Digitized by Google

SVPPLEMENTA
Philostorgiana.

Ad Lib. I.

De Josepho, Phlegonte & Dione, *ex Suidâ in voce* φλέγων.

Sicut Philostorgius ait, ... ea quæ circa Judæos acciderunt, attinet, pluribus & copiosius exequi: Phlegontem verò & Dionem breuiter meminisse, eaq; velut insertam quandam historiæ suæ indidisse: Cæterùm eorum quæ ad pietatem aliasque virtutes ducunt, neque ille curam ullo modo gessisse dignoscitur, quemadmodum neque hi: Contrà verò Josephus & reformidanti similis est cauentique, ne Græcos offendat.

Ὡς φησὶ Φιλοστόργιος ὅτι μὲν τὰ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους συμπεσόντα διὰ πλείονος ἐπεξελθεῖν τοῦ πλάτους Φλέγοντος καὶ Δίωνος βραχέως ἐπιμνησθέντων καὶ παρενθήκην αὐτὰ τοῦ ἰδίου λόγου ποιησαμένων· ἐπεὶ τήν γε εἰς εὐσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἑλκόντων, οὐδ' ὁπωσοῦν οὐδὲ τοῦτος δείκνυται πεφροντικώς, ὥσπερ οὐδ' ἐκεῖνοι τὸ ἔμπον· τοὐναντίον μὲν οὖν ὁ Ἰώσηπος, καὶ δεδοικότι ἔοικε καὶ εὐλαβουμένῳ ὡς μὴ προσπαροξύσξεν ἕλλησι.

Ad Lib. I. c. 9. & III. c. 4.

De Eusebio Nicomediensi, *&* Theophilo Indo, *ex vno è sex prioribus libris, referente Photio in Bibl.* N. XL.

Quod verò miracula attinet vitámque, Eusebium Nicomediæ, (quem & *Magnum* appellat) & Theophilum Indum, aliosque plures (extollit.)

Ἐν τερασίοις δὲ καὶ βίῳ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, ὃν καὶ Μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ Θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν καὶ ἄλλους πλείονας (ἐξαίρει.)

De his

Digitized by Google

De his qui ab Ario *steterunt in* Synodo Nicæna, *ex Niceta,* Thesauro orthod. fid. lib. 5. c. 7, in fin. Ad Lib. I.

Cæterùm (ut Philostorgius primo Historiæ suæ libro author est) ab Ario [in Synodo Nicæna] steterunt hi, quorum nomina subsequuntur, Episcopi: ex superiore quidem *Libya* Sentianus Boræi, Dachius Beronices, Secundus Theuchirotum, Zopyrus Barces, Secundus alius Ptolemaidis, Theon Marmaricæ: Ex Thebis *Aegyptiis* Melitius: ex *Palæstina* Patrophylus Scythopoleos, Eusebius Cæsariensis qui Pamphyli dictus est: Ex *Phœnicia* Paulinus Tyri, Amphion Sigedonis: Ex *Cilicia* Narcissus Irenopoleos, Athanasius Anazarbi, Tarcodimatus Ægôn: ex *Cappadocia* Leontius, Longianus & Eulalius: ex *Ponto*, Basilius Amasiæ, Melitius Sebastopoleos: ex *Bithynia*, Theognis Nicææ, Maris Chalcedonis, Eusebius Nicomediæ, *Magnus* quidem cognomine, qui Luciano Martyri familiaris fuerat, miraculisque clarus, ut qui vel maxime, ex quo etiam *Magni* cognomen adeptus erat.

De Subscriptionum *varietate in Concilio Nicano, ex Niceta* Thesauro orthodoxæ fidei, lib. 5. c. 8. Ad Lib. I.

Philostorgius, *sub finem libri primi*, author est, eorum qui Nicænæ fidei subscripserāt, alios quidem è chirographorum suorum regione ὁμοουσίου dictionem adscripsisse, alios vero ab Eusebio instructos blasphemam ὁμοιουσίου vocem loco ὁμοουσίου supposuisse, præter Secundum & Theonam, qui etiam una cum Ario eiusque presbyteris in Illyricum relegati sunt.

De Pœnitentia *quorundam Arianorum, quod Concilio Nicano subscripsissent: quod refert Nicetas* Thes. orth. fid. lib. 5. c. 8. Ad Lib. II.

Philostorgius, *initio libri secundi*, scribit Eusebium, Theognin & Marin eorum quæ subscripserant pœnitudine ductos ad Imperatorem venisse, hisque apud eum verbis usos:

Digitized by Google

De Aëtio ex Photij Biblioth. N. XL.

Ad Lib. IV. c.12. vel Lib. V. c.1. & ad Lib. VI. c.7.

Ἱστορεῖ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδῆς τε καὶ καταρξέως, μέχρι τῆς Ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. Οὗτος δὲ ὁ Ἀέτιος παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς οὗτος καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη, ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη.

Narrandi porrò initium fecit ab Arij in hæresin studio & initio ad Aëtij impiissimi reuocationem usque. Hic verò Aëtius à cohæreticis ipsis, quod ipsos impietate superaret, ut hic ipsemet etiam inuitus narrat, diaconatu submotus, ab impiissimo verò Juliano reuocatus & humanissimè exceptus fuit.

De Basilio ex Photij Bibl. N. XL.

Βασιλείου δὲ τοῦ Μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε· τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῆς ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐνεργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι, θρασὺν δ' αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον, ὅτι φησὶν ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

Basilio verò Magno calumniam texere ausus est, quâ illustriorem reddidit: vim enim & venustatem sermonis in concionibus ipsa rei euidentia fateri coactus est: temerarium tamen ipsum homo timidus appellat & controuersiarum rudem, eò quod, ut ait, scriptis Eunomium oppugnare ausus est.

Digitized by Google

Ad Lib. VII.

De Leontio *Ep. Tripolis, apud Suidam in* Λεόντιος.

Hunc verò Leontium ſociat improbus Philoſtorgius in libro . . . . velut conſentientem Arianæ ſuæ improbitati.

Τὸν τοιοῦτον Λεόντιον προσαπείζεται ὁ κακόφρων Φιλοστόργιος ἐν τῇ βίβλῳ αὐτοῦ* τῷ, ὡς ὁμόφρονα τῆς Ἀρειανικῆς αὐτοῦ κακοφροσύνης. *

Ad Lib. VII.

De Jordane, *& de* Paneade, *quod habet Ioannes Antiochenſis* περὶ ἀρχαιολογίας ἀπὸ τῆς ἱστορίας Φιλοστοργίου.

Ad extremos Palæſtinæ fines, poſt quam Phœnicia excipit, ſita eſt urbs quæ Dan prius vocabatur de tribu Dan: quo tempore eoque haud paruo hi ſoli totius gentis errantes, tandem locis illis occupatis vix & ægre conſederunt, urbemque ad extremos eorum fines ædificātes, Phylarchi ipſorum nomen indiderunt. Hicque ultimus erat Judææ Phœniciam verſus terminus. Hanc cùm Herodes Magnus poſterioribus temporibus ædificaſſet, mutato nomine Cæſaream Philippi vocauit, nunc verò Paneas vocatur: cùm enim Panis in eâ ſimulacrum poſitum fuiſ-

Ἐπ' ἐσχάτοις τῆς Παλαιστίνης τέρμασι, μεθ' ἣν ἡ τῶν Φοινίκων ἐκδέχεται, κεῖται πόλις Δὰν ὀνομασθεῖσα πρότερον ἐκ τῆς τοῦ Δὰν φυλῆς, ὁπηνίκα χρόνον ἐπ' οὐκ ὀλίγον οὗτοι δὴ μόνοι τοῦ παντὸς ἔθνους πλανόμενοι, τελευταῖον τὰ ταύτῃ κατασχόντες χωρία μόγις ἱδρύνθησαν, καὶ πόλιν ἐπὶ τοῖς ἄκροις αὐτῶν ὄρεσι δειμάμενοι τὴν τοῦ φυλάρχου σφῶν * ἐπέθηκαν κλῆσιν. καὶ τοῦτο ἦν τῆς Ἰουδαίας ὁ ἔσχατος πρὸς Φοινίκην ὅρος. ταύτην χρόνῳ ὕστερον Ἡρώδης ὁ μέγας οἰκοδομήσας Καισάρειαν Φιλίππου μετωνόμασε, νῦν δὲ Πανεὰς ἐστὶ καλουμένη. τὸ γὰρ Πανὸς ἐν ταύτῃ βρέτας στησάμενοι εἰς τοῦτο

* τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰακὼβ Δάν.

Digitized by Google

τὸν τὴν τῆς πόλεως ἔτρεψαν προσηγορίαν. ἐν ταύτῃ τῇ Πανεάδι, τὴν τοῦ Ἰορδάνου πηγῶν ἡ ἑτέρα τίκτεται, δυοῖν οὐσῶν, Δὰν ἐκ τοῦ παλαιοῦ ὀνόματος ἔτι καὶ νῦν ὀνομαζομένη· ἡ γὰρ ἑτέρα, ἥτις Ἰὸρ ἐπικαλεῖται, πόρρωθεν αὐτῆς ὡς ἀπὸ σταδίων ρξ' κολωνός τις τοῦ αὐτοῦ προσοίκων ὄρους, ὧν ἐξ ἑκατέρας προχεῖται ποταμός, ὁ μὲν Ἰοράτης, ὁ δὲ Δανίτης ἐπικαλούμενος. οἱ διὰ τοῦ ὄρους ἐνεχθέντες ἐπειδὰν καταβῶσιν εἰς τὸ πεδίον, ἐνταῦθα ἤδη ξυνίασιν καὶ ἕνα μέγιστον ἀποτελοῦσι ποταμόν, τὸν Ἰορδάνην. ἐν ταὐτῷ ἤδη τό τε ῥεῦμα, καὶ τὴν προσηγορίαν κιρνάμενος, ὃς τὴν τῆς Τιβεριάδος διέξεισι λίμνην μέσην τέμνων αὐτὴν καὶ δι' ὅλης αὐτῆς ἐν τῷ οἰκείῳ ὁρμῷ* ῥεόμενος μέχρις ἂν ἐπὶ τὴν κατ' ἀντικρὺ ἐκπεράσειε γῆν ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ καὶ παραπλήσιος ὤν, κἀντεῦθεν ἤδη διὰ τῆς Παλαιστίνης αὐξηθεὶς ἅπας εἰς τὴν νεκρὰν καλουμένην εἰσπεσὼν ἀφανίζεται θάλασσαν.

v. Euseb. lib. 7. c. 14.

* ὁρμῷ.

set, nomen istud urbs illa accepit. In hâc Paneade alter è duob. Jordanis fontibus oritur (duo.n.fontes sunt) qui Dan etiamnum de veteri nomine vocatur: alterum verò qui Jor nominatur, procul ab illo stadia circiter 160. collis quidam ex eodem monte profundit, è quo utrimque effunditur fluuius qui quidem Jorates, sicut ille Danites vocatur, qui per montem detenti ubi in plana descenderunt, inde iam confluunt, maximumque fluuium efficiunt Jordanem. Inde iam & fluxum & appellationem miscens, in lacum Tiberiadis effunditur, medium eum secans, perq; totum eum proprio alveo fluens, usque quò ad oppositam terram egreditur sibi ipsi æqualis & vicinus existens, indeque iam per Palæstinam labens totus in mare quod mortuum dicitur incidens extinguitur.

Aliter hic in v. Βασίλειος.

γε Ἀπολλιναρείῳ τὸ ὑπομνηματικὸν εἶδος τῆς λέξεως, μακρῷ ἄριστα εἶχε, Βασίλειος δὲ πανηγυρίσαι λαμπρότατος ἦν, τοῦ δέ γε Γρηγορείου καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἐξεταζομένου μείζω βάσιν εἰς συγγραφὴν εἶχεν ὁ λόγος· καὶ ἦν εἰπεῖν, Ἀπολλιναρείου μὲν ἁδροτέρους, Βασιλείου δὲ σταθερωτέρους. τοσαύτης δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ λέγειν καὶ γράφειν δυνάμεως οὔσης, καὶ τὸ ἦθος οὐδὲν ἧττον (4) οἱ ἄνδρες παρείχοντο πρὸς τὴν τῶν πολλῶν θέαν ἐπαγωγότατον, ὥστε καὶ οἷς ὁρῷντο, καὶ οἷς ἔλεγον καὶ ὁπόσα γράφοντες διεδίδοσαν, διαπλύτων ἤρεμον εἰς τὴν ἑαυτῶν κοινωνίαν τοῦ καὶ ὁποιῶν αὐτῶν δι-καρέστερον ἁλίσκεσθαι δυναμένους.

pollinarius ſcil. dicendi genere quod commentationibus eſt aptiſſimum longe præſtabat: Baſilius vero in genere panegyrico ſplendidiſſimus erat: at Gregorij cum utroque comparati oratio ſublimiorem in ſcriptione locum obtinuit: etenim Apollinario erat uberior ſermo: Baſilio vero grauior. ¶ Cùm autem iſti tantùm dicendi & ſcribendi facultate præditi eſſent, non minus etiam mores præ ſe tulerunt ad alliciendam ad ſui ſpectaculum multitudinē aptos, ſic ut eos quibus conſpicerentur, & apud quos verba facerent, & quæcunq; ſcripta ederent, omninò pertraherent in ſui communionem, quotquot qui quauis iſtarum rationum facile capi poterant.

INDEX
IN PHILOSTORGIVM.

A

ABRAHAMVS. Vxor Abrahami Chettura. 3.t.4
Ab ea orti Sabæi seu Homeritæ. *ibid.*

Acacius. Cæsareæ [Palæstinæ] Episcopus 5.t.1
sub Constantio Imp.
Audax & acer & sermone promptus 4.t.12
Alius mente, alius lingua. 4.t.12
Seueritas eius intolerabilis & versutia inexpugnabilis, quibus præualuit tam homodoxis quàm heterodoxis, à Philostorgio proscribitur apud Photium *Biblioth.n.*40.
Cyrillus Hierosolymorum ab eo sacris submotus. 4.t.12
Interfuit Synodo Constãtinopolitanæ [A.D.359.] In secundis positus ibi à parte Aëtij & Eunomij seu eorum qui ἑτερούσιον profitebantur. 4.t.12
Similem cum eis fidem simulauit. *ibi.*
Eius ope consilio ibi subiectus Aëtius depositionis iudicio. *ibidem*
Præeuntésque Ariminensi Occidentalium formulæ subscribunt *ibid.*
Epistolas Synodi Constantinopolitanæ composuit. 4.t.12
Studium eius apud Imp. in Basilio & Aëtio aliisque Episcopis deponendis exilióque multandis. 5.t.1
In Basilianorum & Aëtianorũ locum substituti ab eo ὁμοίου cultores. 5.t.1
è Synodo Constãtinopolitanâ Cęsaream properans, viduatis Ecclesiis Episcopos ὁμοούσιου cultores constituit. *ibid.*
In Eunomium commotus, quod Episcopus Cyzici factus fuisset ab Eudoxio citra communem consensum, & quidem Aëtij discipulus, magistro etiam in hæresi suâ feruentior.
Inde Constantio Imperatori persuadet, vt eum Antiochiam accessat, rationem redditurum in Synodo [A.D. 361.]
Quò venit Eunomius, at non & Acacius, vnde Imperatori suspectus factus, résque ad maiorem Synodum reiecta. 6.t.4

Acacius Tarsi Episcopus.
Ordinatus loco Siluani ab Acacio Cæsareæ Ep. post Synodum Constantinopol. [A.D.359.]
Homoousij cultor. 5.t.1

Acclamationes variæ.
In hymnologiis v. Δοξολογία.
In ordinando Episcopo acclamatum

Digitized by Google

à populo, ἀξιος 9.t.10
Ad Episcopi super aliquo negotio iudicium populi acclamatio 6.t.1
Achaia. Reliquiæ Andreæ Apostoli & Lucæ Euangelistæ in Achaïa. 3.t.2
Translatæ inde à Constantio Imper. Constantinopolim in templum Apostolorum à se excitatum. *ibid.*
Adane. Regio apud Homeritas.
Ibi Romanum Emporium erat, quò scil. Romani appellebant 3.t.4
Adaulphus. Alarichi vxoris frater.
Succedit Alaricho.
Nuptiæ eius cum Placidia Honorij sorore.
Interficitur à quodam è domesticis suis.
Post eius cædem Gothi Placidiam & Attalum Honorio reddunt, redeúntque donis mactati, partéque Galliarum donantur 12.t.4
Adrianus Imp. Ælius prænomine.
Inde Hierosolyma vocata & cur 7.t.11
Adulterij crimen obtentui quæsitum.
aduersus { Ætium Palæstinæ Ep. 3.t.12 | Eusebium Nicomed. 2.t.12 | Eustathium Antiochenum 2.t.7 }
Æoopithecus 3.t.11
Ægos vrbs Ciliciæ. Eius Episcopus Tarcondimatus Arianus in Concilio Nicæno. *lib.* 1. apud Nicetam thesauro orthod. fid. *lib.* 5. *t.* 7.
Ægyptiaca.
Vnus ex duobus sinubus maris Rubri Ægyptum versus tendit 3.t.6
ibi nomen suum amittit *ibid.*
per eum Israeliticus populus Ægyptios fugiens sicco pede transiit *ib.*
Nilus *Ægyptius* dictus apud Græcos 3.t.10
Ægypti & vtriúsque Libyæ populo qui Aëtij & Eunomij sententiam sequebantur præpositi sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio ij qui à Serra erant & Stephano & Heliodoro 8.t.2
de Ægyptio homine breuissimo, ne perdicem quidem æquante. 10.t.11
Mazaces & Auxuriani sub Arcadio Imp. Ægypti partem haud exiguam incursant 11.t.8.v.2.
Ciuitates Ægypti & Episcopi earum.
Alexandria,
Pelusium,
Thebæ Ægyptiacæ: vide *suis locis*.
Aëila vrbs Palæstinæ, sic ab antiquo vocata.
Ad eam alter sinus maris Rubri Palæstinam vergit. 3.t.6
Ælia, id est Hierosolyma.
Sic vocata ab Ælio Adriano Imp. & cur. 7.t.11
Æquinoctialis linea. 3.t.10
Æthyopes. Auxumitæ gens Æthyopum 3.t.6
Theophilus Indus, quod eò profectus res (in religione) constituisset *Æthyops* vocatus ab Euzoio 9.t.3
Aëtius Dux sub Ioanne Tyranno.
Barbaros [i. Hunnos] mercenarios duxit ad 60. millia vsque.
Post mortem Ioannis, conflixit cum Aspare, magnâ vtrimque cæde.
Fœdus pangit cum Valentiniano 3. Imp. & Placidia.
Comitis dignitatem consequitur.
Barbari exinde muneribus deliniti obsidibusq; datis domum reuersi 12.t.12

Digitized by Google

Aëtius Epiſcopus Palæſtinæ ſub Conſtantio Imp.
Adulterij accuſatus.
Suâ ad Athanaſium defectione volens dedecus tegere, nihilominus acerbiſſimam pœnam luit, cruribus fractis 3.t.12
Aëtius hæreticus. Patria eius Cœle Syria.
Pater miles, cuius & bona fiſco addicta.
Iuuenis cum matre paupertimus.
Aurifex fuit initio.
Inde ad ingenij diſciplinas cõuerſus.
Paulini Epiſcopi Antiocheni auditor.
Mortua matre totum ſeſe ad diſciplinas traducit.
Inuidiam in ſe concitat, quæ compreſſa quamdiu Paulinus vixit.
Mox ab Eulalio Antiochia pulſus, Anazarbum Ciliciæ abit.
Aurificinam repetit.
Grammaticam diſcit, & Grammatico operas præſtat.
Ob magiſtri reprehenſionem domo pollitur.
Athanaſio Anazarbi Ep. adhæret.
Ibi Euangeliſtis legendis incumbit.
Inde Tarſum ad Antonium preſbyterum pergit.
Ab eo epiſtolas Pauli diſcit.
Antonio Epiſcopo facto Antiochiam redit.
Leontio preſbytero Antiochiæ adhęret, qui ei Prophetas explicauit.
Pulſus Antiochiâ per inuidiam in Ciliciam profectus.
cum Borborianis in Ciliciâ congreditur: eóſque præualere videns in morbum animíque defectionem incidit.
Viſio ei tunc oblata, quâ ſymbola ei ei præbita inuictæ deinceps ſapientiæ.
Alexandriam profectus Aphtonium Manichæum vincit, qui morbo inde contracto obit.
Medicinæ operatur ſub Sopoli magiſtro.
Gratuitum ægrotis miniſterium præbet.
Vitam tolerat nocturnis operis quas medico alicui præſtabat 3.t.15
Elogia Aëtij.
Comparatio eius cũ Eunomio 8.t.18
Extollit Philoſtorgius in dictis maximè Aëtium & Eunomium, eóſque ſolos repurgaſſe ait pietatis dogmata tempore contaminata, apud Photium, *Biblioth.n.*40.
Admiranda Aëtij manuum opera Philoſtorgius libro nono effingendo, nihil non abſurdi ſcribit. 9.t.1
Hiſtoria Aëtij.
ſub Conſtantio Imp.
ante Aëtium etſi Ariani [Antiochiæ ſcil.] ab his qui homoouſion prædicabant diſſentirent, attamen & precibus & hymnis & conſultationibus aliíſque fermè omnibus præterquam myſtico ſacrificio communicabant: Aëtio verò exorto, & in his diſſenſionem incipiente, rupta compages omnis. 3.t.14
ab Aëtio muti redditi ſuper homoouſio ij qui cũ Baſilio Ancyræ & Euſtathio Seſtaſtiæ ſentiebant. 3.t.16
Diaconus factus Aëtius à Leontio Ep. Antiocheno. 3.t.17. docereq; ab eo iuſſus docuit. *ibid.*
Alexandriam rurſum profectus, vt

Digitized by Google

ibi Athanasio resisteret. 3. t. 17
Episcopatum sibi delatum à Secundo & Serra recusat, & cur. 3. t. 19
Eunomius ad famam Aëtij sapientiæ ex Cappadocia Antiochiam profectus Secundo sese applicuit. Is verò illum Aëtio Alexandriæ agenti conciliauit: Inde coniuncti ambo, ille quidem docens, hic verò sese simul exercens sacris disciplinis. 3. t. 20
Gallus C. in eum concitatus à Basilianis & Eustathianis, sic vt conquiri eum, & vtrúmque crus ei frangi iusserit.
Verùm Leontio Ep. Antiocheno contra agente inter amicos Galli receptus is.
Eóque Gallus C. vsus ad reuocandum Iulianum à cultu Gentilitio.
Magistro eo quoque vsus Gallus C. in diuinis disciplinis. 3. t. 27
Delatus apud Constantium Imp. Aëtius à Basilio Ancyræ quíque cum eo erant, tanquam rebellionis Galli C. conscius & particeps, in accusatorum potestatem datus, Petusam Phrygiæ in exilium missus fuit [A. D. 359.] 4. t. 8. v. & 6. t. 7
In Synodo Constantinopolitana [A. D. 359.] Aëtius & Eunomius antesignani erant à parte eorum qui heteroousion prædicabant. 4. t. 12
Et Aëtius quidem ibi orator fuit, sicut Basilius Ancyræ aduersæ partis.
Cum eo congredi verentur, & aliquamdiu recusant Basiliani.
Victi ab eo Basiliani, & ad ἀτιμίαν adacti.
Constantij ira in Aëtium in illa Synodo ob vocem ἀνόμοιον: Ideoque Regiâ pulsus, depositúsque. *ibid.* & 5. t. 2
Depositioni Aëtij subscribunt omnes, etiam ij qui eius sententiæ adhærebant. *ibid.* & 5. t. 1. Exceptis nonnullis: veluti Serra. 7. t. 6. & Eunomio, quem Eudoxius vt subscriberet inducere nō potuit. 6. t. 3
Quibus laxamentum sex mensium tributum, intra quod nisi abdicationi Aëtij subscriberent, sacerdotij priuatio indicta fuit. Quod reuocatum posteà sub Iuliano Antiochiæ, ab Euzoio in Synodo nouem Episcoporum. 7. t. 6
In exilium missus Aëtius Mopsuestiam Ciliciæ. 5. t. 1. 2
Ab Auxentio Ep. Mopsuestiæ summâ humanitate tractatur 5. t. 2
Inde ab Imp. Acacij opera in Amblada in exilium missus, ibi malè vitam finiturus, eò quod Barbarum & misanthropon hominum genus eam incolebat, pestéque & fame regio assidue affligtaretur.
Verùm narrat Philostorgius, Aëtio eò in exilium misso, Deum soluisse mala, & ab incolis summâ eum beneuolentia cultúque exceptum. 5. t. 2
Georgius Ep. Alexandrinus homodoxos coëgit subscribere libello aduersus Aëtium. 7. t. 2
pro Aëtio restituendo, iusiurandum & sponsio Eudoxij facta Eunomio: qui Ep. Cyzici factus non aliter ordinationem admisit, quàm promissione sibi factâ, Aëtium intra trimestre ab exilio & depositione liberatum iri. 5. t. 3. 7. t. 5. 8. t. 4

Aëtius

Digitized by Google

Aëtius & Eunomius omnium loco fuerũt apud eos qui Synodo Conſtantinopolitanæ & Ariminenſi formulæ in eâ propoſitæ non ſubſcripſere. 7.c.6

¶ Sub Iuliano Imp.

Ab exilio reuocatus Aëtius à Iuliano, ſtatim vt is Imperialem poteſtatem arripuit. 6.c.7

Agrum ei donauit Iulianus affectus ſui ſymbolum, in Leſbo inſulâ circa Mitylenen. 8.c.4

Ordinatus ſub Iuliano in Synodo Conſtantinop. Eudoxio non refragante. 7.c.6

Reſtitutus pariter in Synodo Antiochenâ ab Euzoio, irritaq; facta quæ in eum decreta fuerant. 7.c.6

¶ Sub Iouiano Imp.

Agit Conſtantinopoli cũ Eunomio.

Euzoïus Ep. Antiochiæ quique cum eo erãt, pro Aëtio proque dogmate eius libellum proponunt.

Conſtãtinopoli Aëtius & Eunomius ſeorſim res ſuas adcurant, & Epiſcopos ordinant Conſtantinopoli per Lydiam, Ioniam, Palæſtinam, Leſbum, Pontum, Galatiam, Cappadociam, Ciliciam, Antiochiæ, & Libyam vtrámque.

Aëtij & Eunomij partes Conſtantinopoli auxerunt Eudoxius, & multitudo quarumdam aliarum hæreſeon. 8.c.2

Lydiam venit Aëtius vt Candidum & Arrianum Eccleſiis ibi præficeret.

Oppoſuit his ſeſe Theodoſius Ep. cũ Phœbo & Auxidiano aliíſque.

Inde Synodus Lydiæ à Theodoſianis coacta literas ad Eudoxium & Marin mittit, quibus Aëtij ordinationem reuocabant velut iniuſtam, vt & Candidi & Ariani. Eudoxius his ſubſcribit, nõ habitâ ratione iuriſiurãdi & promiſſionis olim factę de Aëtio reſtituẽdo. 8.c.4

¶ Sub Valente Imp.

Eudoxius cùm poſſet maximè ſub Valente promiſſionibus quas ſuper Aëtio reſtituendo fecerat ſatisfacere, noluit.

Euzoïus pariter cùm poſſet ea quę pro Aëtio & Eunomio [ſub Iuliano] procurauerat Antiochiæ, exequi, executus non eſt.

Imò contra ad maledicendum hic abreptus eſt, *Ouranoboſtas* eos vocans, vt & Theophilum *Æthyopem*: Et aduerſus eorum Eccleſias alia nonnulla iactauit.

Impios eos vocauit & *peſtes*. 9.c.3

Aëtius & Eunomius ſub Valentis initia Conſtantinopoli poſiti, cùm Eudoxium & Euzoium aduerſos ſibi ſentirent, ab his diſceſſerunt, relicto Conſtantinopoli Florẽtio.

Et Aëtius quidem Leſbum nauigauit circa Mitylenem in agrum quem ei Iulianus Imp. donauerat, Eunomius verò Chalcedonem.

Aëtius eò appellentes ſermonibus excepit.

Neuter Eccleſias rexit, verùm ab homodoxis velut communes rectores patréſque habiti. 9.c.4

Accuſatus Aëtius apud eum qui Leſbo præerat ſub Procopio, quod Valenti Imp. faueret.

Quomodo is ab imminente pœna liberatus fuerit. Conſtantinopolim inde cum ſuis abiit.

Ibique cum Eunomio & Florentio conuixit. 9.c.6

Abſente Eudoxio Manianopoli cum Valẽte, clerus Conſtãtinopolitanus

decernit, Aëtium vrbe pellendum.
Aëtius inde Chalcedonē profectus. Eudoxioq; quod acciderat perscribit, qui non ideò commotus est 9.t.7
Proscriptus Aëtius & Eunomius eorúmque, sequaces publicè, & anathematizati à Cyzicenis 9.t.13
Moritur Aëtius, Eunomiúsque ei os occludit eúmque funerat 9.t.6
Afri. Inter Afros & Libyam positi Mazaces & Auxoriani 11.t.8.v.2
Afros incursant sub Arcadio Mazaces & Auxoriani. *ibid.*
Agapetus hæreticus [Arianus.] ex milite presbyter.
Episcopus tandem Synadorum.
Miraculis clarus.
Gentilium multos ad Christi fidem conuertit. 2.t.8
Agelius [aliis, *Agileus*] Procopij Tyrāni Dux. Proditione eius Procopius cum Valente Imp. prelio congressus funditur 9.t.5
Alarichus Gotthus sub Arcadio & Honorio.
in Thraciæ partibus superioribus vires colligit.
Græciam ingressus est.
Athenas & Macedonas tenuit.
Dalmatas finitimos deprædatus est.
Illyricum ingressus.
Transcensis Alpibus Italiam irrupit à Stelichone immissus, qui ei Alpium claustra reserauit, filio suo Eucherio Imperium affectās 12.t.2
Stelichone sublato, filióque eius suscepto, vrbem Romam circūdedit.
Eucherio sublato, bello Romanis illato Portum vrbis Romæ occupauit.
Romam vi capit.
Alaricho permittente Romani Attalum Imperatorem decernunt.
Attalo adsumpto Rauennam aduersus Honorium Imp. mouet.
Sarus Honorij Dux cum Alaricho congressus prælio superior euadit, cúmque Rauennâ propellit.
Alarichus inde Portum [Rauennæ] occupat, Attalúmque Imperio deijcit.
Rauennam mox progressus fœderáque ostentans à Saro repulsam patitur.
Vnde iratus Alarichus, velut hostilem Romam inuadit, incendit, cœdibúsque replet.
Iacente in ruderibus & ruinis vrbe Româ Alarichus Campaniam deprædatus, ibi morbo occumbit 12.t.3
Albionis insula dicta Britannia 1.t.5
Alexander Macedo pulsos ex Syria colonos deduxit in Syriam prope Æthyopas Auxumitas 3.t.6
Alexander quidam Baucalas cognominatus, & cur: Presbyter Alexandrinus.
Alterum ab Ario gradum tenuit.
Initium & causa fuit dissensionis inter Alexandrum & Arium 1.t.4
Alexander Episcopus Alexandrinus.
Episcopatum ei vltrò cessum ab Ario ait Philostorgius 1.t.2
Dissensionis inter eum & Arium causam repetit Philostorgius ab Alexandro quodam presbytero, cognomento Baucala 1.t.4
Paulo ante Synodum Nicænam Nicomediæ versatus, in Osium Cordubæ Ep. quique cum eo erant incidit: ibiq; decretum in Synodo, de præ-

de prædicando ὁμοούσιον & Ario condemnando 1.t.7
Subscripsit literis quas Constantinus post Synodum Nicænam vbique emisit, quibusque ὁμοούσιον lacerauit, & ἑτεροούσιον firmauit.
Ideò & Ariani cum eo conuenêre.
Idem tamen cessante ab Imperatore metu ad propriam sententiam reuersus, Ariúsque ab eo defecit. 2.t.1
Eusebius, Maris & Theognis ab exilio reuocati symbolum fidei proponunt ad euersionem Synodi Nicenæ & Alexandrum Ep. Alexandr. tollendum & abdicandum: Pro quo ad ὁμοούσιον rursum reuersus est 2.t.7
Successorē habuit Athanasium 2.t.11
Alexander quidam Luciani discipulus. Gentilis aliquando factus cedens Tyrannorum vi.
Lapsum posteà emendauit, magistro Luciano eum ad pœnitentiam adducente 2.t.15
Alexander Episcopus Byzantinus seu Constantinopol. In eius demortui locum Eusebius Nicomediæ Ep. translatus 2.t.10
Alexandria.
Baucalas vox Alexandrina, & quid ea significet 1.t.4
Dionysij inter alias Ecclesia Alexandriæ, vbi ordinatus Athanasius 2.t.11
Episcopi Alexandrini, hoc ordine. Alexander, Athanasius, Gregorius, Athanasius rursùm, Georgius [aliis *Gregorius*] Athanasius tertiùm, Georgius, Athanasius quartùm. vide singulos *suis locis.*
Aëtius Alexandriæ bis fuit sub Constantio 3.t.15.17
Eunomius ad Aëtium ex Cappadociâ Alexandriam profectus 3.t.20
Manichæi Alexandriæ, & inter hos Aphtonius sub Constantio: cuius famâ tractus Aëtius Antiochiâ Alexandriam profectus est, cúmque ibi confutauit. 3.t.15
Medicus magnus Alexandriæ sub Constantinopoli Sopolis quidam nomine 3.t.15
Alma Roma dicta Constantinopolis, i. illustris, à Constantino. 2.t.9
Alpes. Apud superiores Galatas seu Gallias. 1.t.5
Succiæ & Iuliæ Alpes: de quibus agit Philostorgius occasione Veteranionis & Magnentij. 3.t.24. v. suis locis.
Altare. 2.t.14: & 7. t.10. in f.
Vestis altaris. 7.t.10. in f.
Amasea vrbs Ponti. lib.1. apud Nicetam lib.5.c.7. & hîc t.8
Episcopus eius Basilius *ibid.*
Amblada. Barbarum & misanthropon ibi hominum genus erat.
Bello & peste regio indesinenter infestata.
In exilium ideò in eam missus Aëtius, velut malè ibi vitam finiturus. 5.t.2
Amphion Episcopus Sigedonis in Palæstina.
Arianus.
Synodo Nicenæ interfuit. *lib.*1. apud Nicetam *thes. orth. fid. lib.*5.*c.*7.
Anazarbum. Ciliciæ vrbs, *lib.*1. (apud Nicetam *lib.*5.*c.*7.) & *lib.*3.*c.*15
Episcopus eius Athanasius, v. *Athanas.*
Aëtius hæreticus Antiochiâ pulsus eò abiit, ibíque aurificinâ rursū exercuit.

Digitized by Google

Ibidem Grammatico operam dedit.
Athanasio Episcopo adhæsit, à quo in Euangelistis edoctus fuit. 3.t.15
Ancyra. Iouianus Imp. ibi constitutus alterum è filiis suis Varronianum valde iuuenem Nobilissimum renunciauit. 8.t.8
Episcopi Ancyrani: Basilius. 3.t.16. 4.t.6. &c.& Athanasius. 5.t.1
Andreæ Apostoli reliquiæ ex Achaïa translatæ à Constantio in Templum Apostolorum à se Constantinopoli excitatum. 3.t.2
Anianus Episcopus Antiochiæ. Ordinatus à Basilianis in Synodo Seleucenâ. 4.t.11
Animalia varia, miráque in partibus Orientalibus & Meridionalibus; prolixa de eo Philostorgij digressio. 3.t.11
Animalibus quibusdam (Equis scil.) Consules vti non potuêre, qui soli Imperatori reseruari erant; alioquin id capital fuit. 11. t.6
Annibalianus. Coniux eius Constantina, Constantij & Constantis soror.
Mortuus iam tempore cœdis Constantis, [i. A.D.350.] 3.t.22
Annona. Ecclesiarum annonas Iulianus Imp. Gentilium Ministris tradidit. 7.t.4
Vrbis Romę annona ab antiquo condita in Portu vrbis Romæ. 12.t.3
Vrbis Constantinopolitanæ incolis à Constantino M. tributa. 2.t.9
Tyranno Veteranioni Prusiam amandato à Constantio Imp. annonæ præbitæ præclaræ & magnificæ. 3.t.22
Ἀνόμοιος Patri Filius ex sententia Aëtij. 4.t.12. & Eunomij: vnde Eunomius *ἀνόμοιος* dictus. 9.t.13
Antiochia, Vrbs Syriæ Cœlæ. 8.t.2
Ecclesia Antiochena sub Decio vel sub Numeriano. 7.t.8
Aëtius Antiochiæ: vnde pulsus, mox Anazarbo & Tarso Antiochiam rediit, quo tempore Leontius presbyter ibi erat. 3.t.15
Antiochiæ omnes qui olim ex clero Basilio consenserant in his quæ contra Eudoxium & Aëtium tentata fuerant, in exilium pulsi sunt ab Acacio post Synodum Constantinopol. 5.t.1
Synodus Antiochena [A.D.361.] indicta à Constantio occasione Eunomij. 6.t.4
Synodus Antiochena sub Iuliano Imp. habita ab Euzoïo, à nouem Episcopis: vbi reuocata quæ contra Aëtium olim gesta fuerant in Synodo Constantinop. [A.D.359.] reuocatum, item sex mensium laxamentum quod datum fuerat in eadem Synodo ad subscribendum Aëtij condemnationi & formulæ Ariminensi. 7.t.6.& 9.t.3
Theophilus Indus sub Iouiano præficitur Antiochiæ ab Aëtio & Eunomio, vt Euzoium pro loci prærogatiuâ excitaret ad perducendum ad finem quę super Aëtio decreta fuerant, sin minus vt ipse populo illic præesset qui fidem Aëtij teneret. 8.t.2
Ecclesiæ Antiochenæ status sub Theodosij M. initia.
Dorotheus Ep. Antiochia fugatus à Theodosio.
Asterius & Crispinus presbyteri cum nonnullis vicinarum vrbium Episcopis

Episcopis Eunomianorum communionem postulant: Qui ab his admittuntur sub certis conditionibus. Ab his Eunomiani vocantur *μιπωεσλίχαι*, & cur. 10.t.1
Episcopi Antio. ne.i hi hoc ordine memorantur à Philostorgio. Babylas. 7.t.8. Eustathius. 2.t.7. Paulinus. 3.t.15. Eulalius. 3.t.15. Leontius. 3.t.17. Eudoxius. 4.t.4. Anianus. 4.t.11. Meletius. 5.t.5. Euzoius. 5.t.5. Paulinus. 3.t.13. & 18. Flauianus. 3.t.13. & 18. Dorotheus. 9.t.19: & 10.t.1
Presbyter Antiochiæ, Leontius. 3.t.15
Monachi Antiochiæ. 3.t.13
Antonius Luciani martyris discipulus. 2.t.3. & 15: 3.t.15.
Tarsi presbyter. 3.t.15
Deum cognosci & comprehendi posse credidit. 2.t.3
Illibatam pietatem eum seruasse ait Philostorgius. 2.t.16
Aëtius ad eum profectus, & ab eo Pauli epistolas edoctus. 3.t.15
Episcopus Tarsi factus. 3.t.15
Antonius quidam in Syriâ ingenti magnitudine quinque cubitorum & vnius palmi. 10.t.11
Amphius presbyter quidam Borissi vico secundæ Cappadociæ.
Homoousij cultor.
Quatuor filiorum pater.
Idem filiam vnicam habuit nomine Eulampiam, quæ mater Philostorgij fuit, vxor Carterij.
Eunomianus factus per filiam. 9.t.9
Ἀθελημάκτως & τὸ ἀθελημάκτον.
Id credidit Asterius. 2.t.16. & Aëtius aliquando id præ se tulit, 4.t.12: 5.t.1: 8.t.4. & Theodosius quidam Episcopus Lydiæ. 8.t.5
Apeliotes. Prope Apelioten & supra mare Hyrcanium in Cordiæis Tigris aperte erumpit. 3.t.7
Aphtonius quidam, Manichæus, Alexandriæ, magnæ famæ; Aëtius famâ eius tractus ad eum proficiscitur, eúmque vincit: qui morbo exinde contracto moritur. 3.t.15
Apollinarius sub Valente Imp. floruit. Laodiceæ Syriæ.
Ὁμοούσιου propugnator strenuissimus vna cum Basilio Cæsareæ Cappadociæ & Gregorio Nazianzeno, sic vt Athanasius præ illis puer censeretur.
In externis disciplinis plurimùm profecerat sacræque Scripturæ multam notitiam habuit, & quidem præ duobus illis:
Hebraicæ quippe linguæ cognitionem habuit.
Dictio eius Commentariis maximè apta fuit.
Gregorij tamen dictio fortior fuit: Apollinarij abundantior.
Moribus talibus fuit, pariter vt duo illi, vt quosuis ad se alliceret, pertraheret, apud Suidam in v. Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος, & in his eclogis 8.t.11
Basilius Apollinario illustrior. 8.t.11
Scripsit aduersus Apologiam Eunomij: cui rescripsit Eunomius libris quinque. 8.t.12
Scripsit quoq; aduersus Porphyrium: ita quidem vt Philostorgius superiorem eum iudicet in his quæ aduersus eundẽ scripsêre Eusebius &

Methodius. 8.t.14
Apollinarium à Basilio & Gregorio diuersum fuisse ait Philostorgius, in eo quod hi dixerint, Filium habitare in homine, non verò factum hominem. 8.t.13
Resurrectionem corporum eum negasse ait Philostorgius. 8.t.13
Episcopum eum fuisse ait. 8.t.15
ex Phrygum familiâ eum descendere. *ibid.*
Apollinis templum Daphne, vna cum simulacro conflagrauit sub Iuliano Imp. 7.t.5
Apostatarum quorumdam sub Iuliano Imp. infelices exitus. 7.t.10.13
Apostoli. Andreæ Apostoli & Bartholomæi reliquiæ. v. *suis locis.*
Templum Apostolorum Constantinopoli excitatum à Constantio Imp. 3.t.2
Apum examen circa Ducem volitans. 10.t.9
Aquileia. Magna ciuitas.
Eam occupauit Aspar Valentiniani Tertij Dux aduersus Ioannem Tyrannum.
Valentinianus ibi egit cum matre Placidia durante bello aduersus Ioannem.
Ioannes eò captus mittitur, capiteq; plectitur. 12.t.11
Arabia Magna & Felix. 3.t.1.4.6
Felix cur dicta. 3.t.1
Bis in anno fert fructus. 3.t.1
Homeritæ seu Sabæi in eâ. 3.t.4
Euphrates vbi ad Arabiam venit in flexum magis è regione maris Rubri prolabitur &c. 3.t.8
Arabissus minoris Armeniæ ciuitas. 4.t.4
Eudoxij Ep. Antiocheni patria. *ibid.*
Ararat mons Armeniæ.
In eo arca [Noe] constitit: cuius fragmina sua adhuc ætate monstrata scribit Philostorgius. 3.t.8
Arbogastes. Aduersus Maximum Tyrannum missus cum Timasio, Richomere & Promoto à Theodosio M. & Valentiniano Iun. & victus ab his Maximus solióque deiectus. 10. t.8
In Galliâ & Viennæ quidem cum Valentiniano Iun. egit.
Valentinianus gladium in eum stringit.
Iram Arbogastes recondit.
Mittit qui Valentinianum strangulent. 11.t.1
Genus ipsius Imperatorem eum esse vetabat.
Ideò Eugenium Magistrum paganum Imperatorem constituit. 11. t.2
Seipsum interficit, Eugenio capto & interfecto. *ibid.*
Arca [Noë.] In monte Ararat Armeniæ conquieuit.
Fragmina eius Philostorgij adhuc æuo monstrata. 3.t.8
Arcadia. Arcadij & Eudoxiæ secunda filia.
Nata ante Eutropij casum. 11.t.6
Arcadius. Theodosij filius.
Imperator factus à patre admodùm iuuenis. 10.t.5
Statura paruus, Habitu macilentus Viribus debilis, Capillo nigro, oculis demissis.
Socordiam animi eius arguebant tùm sermones tùm oculi demissi.
Rufinus summam apud eum potestatem tenuit, simulacro nominéque Imperij ei tantum relicto. 11. t.3

Spuria

Digitized by Google

Spuria natura. 11.t.6
Et Rufinus tamen ab exercitu Româ reuerso in Tribunalio ante Arcadij pedes interfectus. 11.t.5
Vxorem duxit post patris obitum Baudonis filiam. 11.t.6
Filias ex eâ tres suscepit, Pulcheriam, Arcadiam & Marinam, & Filium Theodosium.
In Eutropium ab vxore concitatus Imperatorem sese exerit, cúmque honore exuit, bonis multat, in exilium mittit: mox ex nouâ quadam causâ capite eum affici iussit. 11.t.6
Arctopithecus. 3.t.11
Ardaburius, Dux: Filius eius Aspar. vtérque missus cum Placidiâ & Valentiniano 3. aduersus Ioannem Tyrannum.
Varia eius fortuna, & mors. 12.t.11
Ariminensis Synodus: de eâ agitur sex locis. 4.t.10. & 12: 5.t.1: 6.t.3: 7.t.6: 10.t.2
Indicta ea à Constantio. 4.t.10
Ex Occidentalibus collecta. 4.t.10
Vnde *Occidentalium formula*, pro Ariminensi. 4.t.12: 5.t.1: 7.t.6
Ex trecentis viris coacta. 4.t.10
Formula fidei Ariminensis, *Filium similem Patri secundum Scripturas.* 4.t.10.12
Οὐσίας nomen abdicauit. 4.t.10
Subscribere ei Constantius Imp. mox in Synodo Constantinopoli præsentes iussit.
Et verò omnes in eâ Synodo ei subscripsêre, etiam qui ἀνόμοιον antea prædicauerant. 4.t.12. & vlt. & 5.t.1. (Quod tamen posteà reuocarunt. 5.t.1.) Et in his Meletius. 5.t.1. Excepto Eunomio 6.t.3 & nonnullis aliis. 7.t.6
Arintheus Magister militum.
Eius auxilio cum Secundo Præfecto [Prætorio] Valentinianus Niceæ Imperator ab exercitu creatur. 8.t.8
Arius & Ariani.
De doctrinâ Arij Philostorgij iudicium. 10.t.2
Sententia Arij de Filio à Philostorgio probata, laudata. 2.t.3
de Deo, Quod Deus cognosci & comprehendi non possit, ne quidem ab vnigenito Filio Dei. 2.t.3
Hanc sententiam amplexati omnes, paucis exceptis qui memorantur *ibid.*
Eo nomine à Philostorgio reprehenditur. *ibid.*
Scripsit Arius ab Ecclesiâ recedens Cantica nautica, molaria, viatoria, id genus alia, & quo fine. 2.t.2
Diuisi Ariani in varias hęreses: Nam etsi omnes ὁμοιούσιον Filium dicerent, attamen alij dicebant, κατὰ τὴν προγνώσεων ἑκάτερον.
alij, τὸ πλὴν φύσιν Θεοῦ.
alij, οὐ μὴν ὄντων ἑκάτερος αὐτῶν πρόφασιν δημιουργεῖν. 10.t.3
Sacerdotia pecuniis largiti Ariani. 10.t.3
Voluptates secuti Ariani. *ibid.*
Populi Ariani: Gôthi, eorúmq; Episcopus Vlphilas. 2.t.5
Indi. 2.t.6: 3.t.6
Historia Arij & Arianorum.
Arius cùm suffragia in ipsum inclinarent, Episcopatum vltrò cessit Alexandro. 1.t.3
Dissensionis Arium inter & Alexandrũ causam & initium repetit Philostorgius ab Alexandro Baucali quodam presbytero. 1.t.4

Digitized by Google

Damnatus Arius paulò ante Synodum Nicænam ab Alexandro & Osio in Synodo Nicomediæ habita. 1.t.7

Concilio Nicæno interfuerunt Ariani viginti duo, ex Libya superiore, Ægypto, Palæstinâ, Phœnicia, Cilicia, Cappadocia, Ponto, Bithynia, lib. 1. apud Nicetam. *lib.*5.*c.*7. Inter alios, Secundus Ptolemaidis Ep. Theon Marmaricæ, Eusebius Nicomediæ, Theognis Niceæ, Maris Chalcedonis. 1.t.9. & apud Nicetam. *d. loco.*

Subscripserunt fidei Nicenæ Ariani omnes, excepto Secundo & Theona. 1.t.9

Post Synodum Nicenam cùm Constantinus literas emisisset, quibus *ὁμοούσιον* lacerabat, *ἑτερούσιον* firmabat, quibúsque Alexander Ep. Alexandrinus subscripserat, Ariani cum Alexandro conuenerunt.

Cùm verò cessante ab Imp. metu Alexander ad propriam sententiam reuersus fuisset, Arius ab eo defecit. 2.t.1

Ante Aëtium [Antiochiæ scil.] precibus & hymnis & consultationibus aliísque fermè omnibus Ariani cum iis qui *ὁμοούσιον* colebant, communicabant. 3.t.17

A Theodosio M. statim vt de Gothis victor Constantinopolim venit, Arianis Ecclesiæ ereptæ: Ipsique vrbe pulsi, in quibus fuit & Damophilus Ep. Constantinopol. Nicæa quoque Hypatius pulsus, & Dorotheus Antiochia. 9.t.19

Armenia. Alia maior, alia minor. 3.t.8: 4.t.4

In Armeniâ minore Arabissus. 4.t.4

Sebastia vrbs Armeniorum. v. *Sebastia.*

Euphrates fluuius ex Armeniis oritur. 3.t.8. pérque eas transit. 3.t.8

Mons ibi Ararat, vbi & arca conquieuit, cuius fragmina Philostorgij adhuc ætate monstrabantur. 3.t.8

Eudoxij patria Armenia. 4.t.8

Hunni Armeniam maiorem transito Tanai incursarunt [sub Arcadio] inde Melitenem, Euphratensem, Syriam Cœlem, Ciliciam. 11.t.8. v.1

Arrianus & Candidus sub Iouiano.

Lydiæ & Ioniæ præpositi ab Aëtio & Eunomio. 8.t.2. Cætera vide *in Candidus.*

Admiranda manuum Arriani opera seu miracula Philostorgius absurdissima fingit. 9.t.1

in Orientem ex Constantinopoli cum Eunomio & Euphronio proficiscuntur. 9.t.18. *v. in Eunomius.*

Arsenius. De Arsenij manu accusatio aduersus Athanasium. 2.t.12

Asini agrestes in Oriente. 3.t.11

Aspar Filius Ardaburij.

Dux, cum patre missus à Theodosio Iun. cum Placidia & Valentiniano 3. aduersus Ioannem Tyrannum.

Varia eorum fortuna in eo bello. 12.t.11

Inter Asparem & Aëtium pugna. 12.t.12

Digitized by Google

Asterius Cappadociæ.
Luciani discipulus fuit.
Gentilis factus cedens Tyrannorum vi.
Lapsum posteà emendauit, magistro Luciano eum ad pœnitentiam reducente. 2.c.15
Sententia eius fuit, Filium ἀπαράλλακτον εἰκόνα Patris substantiæ esse. 2.c.16. seu, Filium similem Patri secundum substantiam. 4.c.4
Orationes & scripta eius de eo. 2.c.16. & nominatim Epistolæ eius. *ibid.*
Ex his Asterij epistolis adductus aliquando Eudoxius ad hanc sententiam. *ibid.*
Asterius & Crispinus presbyteri Antiocheni.
Pulso Dorotheo Ep. à Theodosio Imp. quid cum Eunomianis egerint. 10.c.1
Astrologica.
Hypatia in Astrologicis præstantissima. 8.c.9
Philostorgius astrorum diligens obseruator, descriptor, interpres. 3.c.26:10.c.9: & 11.c.7
de Astro Xiphoeide seu Xiphiâ post victoriam de Maximo Tyranno, Theodosio Româ digressuro. 10.c.9. & 11. & lib.11.c.7
Vide & suis locis, *Eclipsis, Iris, vrsa maior, Crucis signum.*
Asylum Ecclesiarum.
Eucherius Stelichonis filius in Ecclesiæ asylum Romæ confugit. 12.c.3
Nihilominus ad Honorij literas asylo potiores, interficitur. *ibid.*
Athanasius Ep. Alexandrinus.
Philostorgius ait, Apollinarium, Basilium, Gregorium Nazianzenum adeò strenuos ὁμοουσίου propugnatores fuisse, vt Athanasius præ illis puer censeretur: apud Suidam in v. Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος.
¶ Sub *Constantino.*
Athanasius Ep. Alexandrinus factus post mortem Alexandri. 2.c.11. & 12
Mendacia Philostorgij de illegitimâ eius ordinatione. 2.c.11. & 12
Ordinationem suam renunciat Constantino, qui eam confirmat. 2.c.11
Mox tamen Constantini iussu *Synodus Tyria* collecta, vt Athanasius ordinationis suæ rationem ibi redderet.
Eò ægrè Athanasius venit.
Vbi venit, iudicium non ingressos Athanasianos, verùm scortum in Eusebium immissum, sed detecta calumnia.
Hinc duplex iam Athanasij crimen: Exauctoratúsque Athanasius.
Qui de eo conquestus apud Constantinum.
Vnde *alia Synodus* ab Imp. indicta, iudicio retractando.
Ibi verò alia crimina Athanasio obiecta & hæc quidem, de Callinico, de Arsenij manu seu nece, de poculo Mystico, & affinia his, Mareotes & Ischyras in id producti.
Vnde Athanasius exauctoratus, eiúsque loco ordinatus Gregorius. 2.c.12
In exilium missus in Galliam, 2.c.18

Digitized by Google

¶ Sub *Constantio.*

Alexandriam ex Galliâ reuersus Athanasius mortuo Constantino. 2. t.18

Gregorio mortuo sedem repetit. *ibi.*

à Constantio posteà Alexandriâ pulsus, eiúsque loco ordinatus Georgius [hic aliis Gregorius.] 3.t.3. [A.D.341.]

Ad Occidentem rursùm sese confert. 3.t.3. & ad Constantem Occidentis Imp. venit. 3.t.12

Donorum multitudine eos qui apud Constantem valebant, subegit, & in his Eustathium Comitem R.P. 3.t.12

Epistolam minacem refert à Constante ad Constantium pro sui restitutione: Constantij super eo consultatio, & Episcoporum sententia.

Episcopatum sic recuperat, Georgio [aliis Gregorius] abdicato. [A.D. 347.]

Athanasij exinde profectus.

Episcopos ad *ὁμοούσιον* pertrahit.

Aëtium quoq; quendam, & Maximum Hierosolymorum Ep. 3.t.12

Cùm Athanasius strenuè *ὁμοούσιον* prædicaret, venit Alexandriam Aëtius iam Diaconus, vt contra staret. 3.t.17

Philostorgius ait, Constantem cæsum per Magnentij Tyrannidem, ob studium erga Athanasium. 3.t.22

¶ Sub *Iuliano.*

in Georgium à Gentilibus Alexandriæ patrata. Athanasij consensu. 7.t.2

Georgio interfecto, Alexandrinis cupidè excipientibus, Athanasius sedem recuperauit. *ibid.*

¶ Sub *Iouiano.*

Candidum & Arrianum. Athanasius apud Iouianum Imp. inconciliare studuit: verum illi ad Imper. Edessam profecti, Athanasio restiterunt:

Iouianúsque in neutram partem præiudicans rem ad Synodum reiecit. 8.t.6

Athanasius Anazarbi Ciliciæ Episcopus. *lib.*1. apud Nicetam. *lib.*5.*c.*7. & hìc *lib.*3.*t.*15.

Vnus ex Luciani Martyris familiaribus. 3. t.15

Arianus, & Synodo Nicenæ interfuit. *d.lib.*1.

Aëtius ab eo in Euangelistis edoctus. 3.t.15

Athanasius Ep. Ancyranus.

Ὁ*μοιούσιον* cultor.

Basilij loco ordinatus Episcopus ab Acacio post Synodum Constantinopol. [A.D.359.] 5.t.1.

Athenæ. Alarichus viribus in Thraciâ collectis sub Arcadio, superstite Stelichone Græciam ingressus, Athenas & Macedonas tenuit. 12. t.2

Attalus Præfectus vrbis Romæ sub Honorio Imp.

Ion genere.

Religione paganus.

Imperator creatur à Romanis Alaricho permittente.

Alarichus eo adsumpto, Ducísq; munus ei præstans, Rauennam mouet aduersus Honorium.

Mandat Attalus Honorio, vt priuatam vitam deligat, & extremitatum abscissione totius corporis salutem redimat.

Alarichus

Digitized by Google

Alarichus Rauennâ pulsus, portúq; occupato Attalum imperio exuit, ob causas, quas exequitur Philostorgius. 12.t.3
Post Adaulphi cædem Honorio à Gothis exhibetur vnà cum Placidiâ sorore. 12.t.4
Ab Honorio Romæ dejicitur.
Duobus dextræ digitis multatur.
Inde in exilium mittitur Liparam insulam, necessariis ei præbitis. 12.t.5

Aurelianus. Præfectus pretorio sub Arcadio.
Cognitor fuit cum aliis viris illustribus in causâ Eutropij. 11.t.6

Aurificina. τὸ χρυσοχοεῖν. 3.t.15
ἡ ποικίλαις ἰδέαις τὴν χρυσίου ἐπιμορφοῦσα τέχνη. ibid.
Aëtius hæreticus aurifex fuit. ibid.

Aurum purissimum in Orientalibus partibus. 3.t.11

Auxentius Mopsuestiæ Episcopus.
Summâ humanitate tractat Aëtium hæreticum Mopsuestiam in exilium missum à Synodo Constantinopol. [A.D.359.]5.t.2.

Auxidianus Episcopus (Lydiæ vt videtur) sub Ioniano Imp. 8.t.4

Auxonius Præfectus Prætorio sub Valente Imp.
Eunomius delatus Procopium Tyrannum in agro suo occultasse, ab Auxonio P.P. in exilium missus fuit. 9.t.8
Successor eius in Præfectura Prætorianâ Modestus. 9.t.11

Auxoriani & Mazaces.
Inter Libyam & Afros habitabant, iuxta Orientalem eorum plagam.
Libyam & Ægypti haud exiguam partẽ incursarũt sub Arcadio Imp. Afros item ad Occidentem solem incursarunt. 11.t.8

Auxumitæ. Æthyopum gens.
Siti ad primas maris Rubri oras, ad sinistram eius exteriorem.
Metropolis gentis, Auxumis: à quâ dicti Auxumitæ.
Ante seu supra hos Syri, ad exteriorem, Orientem versus, siti Oceanum.
Theophilus Indus ad Homeritas missus à Constantio, ex Arabia & Homeritarum regione ad Auxumitas profectus: résque ibi constituit. 3.t.5

Ἄξιος, in Episcoporum ordinatione acclamatum. 9.t.10

B

B*abylas* martyr.
Episcopus Antiochiæ.
sub Numeriano vel sub Decio.
Imperatorem Ecclesiam ingressurum repulit.
Tentatus eius ab Imp. animus, sed frustrà.
Martyrij gloriam ideò subiit vna cum tribus aliis valde iuuenibus.
Corpus eius (Daphne scil. ad Antiochiam) dæmonia ejicit.
Iulianus imp. in id debacchatus.
Inde Apollinis templum fulmine absumptum. 7.t.8
Translatæ reliquiæ sub Iuliano: & exinde oraculum Daphnense exitu caruit. 7.t.12

Baptismus.
Constantius Imp. morbo correptus apud Mopsucrenas, baptizatus ab Euzoio. 6.t.5
Eunomianorum baptismus.

Digitized by Google

Arianorum baptiſma & ordinationem Eunomiani non admiſerunt. 10.c.4
Vnica tantum merſione,non trinâ, in mortem Domini Eunomiani baptizarunt. *ibid.*
Barbari Imperium Romanum lacerarunt ſub Arcadio & Theodoſio Iun. 11.c.8
v. *Getæ, Scythæ.*
Barbatio.
Magiſter militum.
Miſſus Mediolano à Conſtantio Imp.ad Gallum C.purpurâ exuendum,& in exilium mittendum.
Apud Noricos Gallum C.offendit.
Quæ deinceps ab eo acta v.lib.4.c.1.
Barce, vrbs Libyæ ſuperioris.
Epiſcopus eius Zophyrus Arianus in Concilio Nicæno *lib.*1. apud Nicetam *theſauro orthod. fidei lib.* 5. *c.*7.
Bartholomeus Apoſtolus Indos interiores fidem Chriſtianam edocuit. 2.c.6
Baſilius Amaſeæ Epiſcopus Arianus interfuit Concilio Niceno.*lib.*1.*c.*8. & apud Nicetam. *lib.*5.*c.*7.
Baſilius Ancyræ Epiſcopus, & Baſiliani.
Hunc inter celeberrimos ὁμοιοῖν profeſſores memorat Philoſtorgius. *lib.*8.*c.*17. v. & *lib.*4.*c.*6. 8. 11. 12
¶ Sub Conſtantio Imp.
Aëtius ſuper homoouſio cum iis qui cum Baſilio, & cum Euſtathio Sebaſtiæ erant,congreditur, eóſq; mutos reddidit. 3.c.16
Apud Gallum C. Aëtius à Baſilianis & Euſtathianis inconciliatur. 3.c.27
Ægrè fert BaſiliusEudoxium factum Epiſcopum Antiochenum: quod ipſe Epiſcopatui iſti inhiaret. 4.c.6
Aëtium & Eudoxium, & Theophilum IndumBaſilius adſcito ſecum Euſtathio aliiſque apud Imper. Conſtantium criminatus eſt,inter alia quaſi rebellionis Galli C. conſcios & participes.
Et perſuadetur Imperator à mulieribus quas ij qui à Baſilio ſtabant præmunijerant.
Hinc Theophilo exilium irrogatur, Eudoxius Antiochia ſubmouetur, Aëtius aliique in calumniatorum poteſtatem dantur.
Qui à Baſilio ſtabant, corám Imperatore diſſerentes,inter alia, *ſimilem Patri* Filium per omnia maniſeſtè declararunt, nullâ οὐσίας mentione factâ.
Eáque ſententia Synodi iudicio & ſubſcriptionibus firmata, quæ ex 70. conflata erat [nempe in Sirmienſi Synodo. A. D. 359.] 4.c.8
Cùm Eunomius Antiochiâ ad decreta ſoluenda legatus miſſus fuiſſet ad Imp.à Baſilianis captus fuit, Midæúmque Phrygiæ vrbem pulſus fuit, cœteríque prout ſupradictum,exiliis affecti. 4.c.8
Synodo Seleucienſi coacta Baſiliani Nicæam petunt, Synodum impediunt, per ſe conueniunt, *ſimilémque ſecundum ſubſtantiam Patri Filium* firmant, contra ſentientes deponunt, Ordinántque per ſe Anianum Epiſcopum Antiochiæ. 4.c.11.
in *Synodo Conſtantinopol.* [ſub Conſtãtio Imp.A.D.359.] Baſilius & Euſtathius anteſignani erant à parte corum,

Digitized by Google

eorum, qui *Filium ſecundum ſubſtantiam Patri ſimilem* prædicabant. 4.c.12

Baſilius ipſe in eâ Orator erat. *ibid.*

Ibidem Baſiliani offenſi quod cùm ipſi Epiſcopi eſſent cum Diacono Aëtio congrediendum haberent. Reſponſum ad id Aëtianorum. *ibid.*

Depoſitus ibidem Baſilius, & in exilium miſſus in Illyricum. 5.c.1

Depoſiti in eâ Synodo ab Acacio Baſilio & Euſtathio ſtantes. *ibidem.*

Subſtitutus in Baſilij locum Athanaſius. *ibid.*

Baſilius Cæſareæ Cappadociæ.

Sub Valente Imp. floruit, apud Suidam in v. Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος.

Ὁμουσίου ſtrenuus propugnator vna cum Apollinario & Gregorio Nazianzeno, ſic vt Athanaſius præ illis puer cenſeretur. *ibid.*

In externis ſeu profanis diſciplinis plurimum profecerat, & ſacræ Scripturæ multam habuit notitiam. *ibid.*

In Panegyrico genere ſplendidiſſimus erat. *ibid.*

Vim & venuſtatem ſermonis in concionibus ei tribuit Philoſtorgius apud Photium, *in Bibl.n.*40.

Gregorij dictio grauior fuit quàm Baſilij apud Suidam *dictis locis.* & hìc *lib.*8.*c.*11.

Moribus talibus fuit vt quoſuis ad ſe alliceret, traheretque. *ibid.*

Apollinario Baſilius illuſtrior. 8.c.11

Ob ſapientiam eum ſummoperè admiratur Philoſtorgius. 8.c.11

Temerarium tamen eum appellat & controuerſiarum iudem, eò quod Eunomium ſcriptis oppugnare auſus fuiſſet, apud Photium *in Bibl. n.*40.

Scripſit aduerſus Eunomium. *d. loco.* & 8.c.12. aduerſus Apologiam ſcil. Eunomij. 8.c.12

Exinde Eunomius quinque libris reſpondit. *ibid.*

Baſilius cùm incidiſſet in primum ex illis Eunomij libris, dolore aſſectus vitæ finem fecit. *ibid.*

Eunomius quod aduerſus Baſilium ſcripſiſſet, Cæſarienſium odium incurrit, inque proprios agros pulſus fuit. 10.c.6

Ait Philoſtorgius. 8.c.13, Baſilium & Gregorium non dixiſſe, *Filium factum hominem*, verùm, *inhabitare in homine*: & in eo Apollinarium ab iis ſeiunctum fuiſſe. 8.c.13

Baſilius Diaconus in ſuppetiis erat Euſtathio & Baſilio à parte eorum qui *Filium ſecundum ſubſtantiam ſimilem* prædicabant in Synodo Conſtantinopolitanâ A.D. 359. 4.c.12

Eius dicendi vis & audacia. *ibid.*

Baucalas.

Quid ſignificet apud Alexandrinos.

Alexander quidam preſbyter Baucalas dictus, & cur. 1.c.4

Baudo [qui aliis quandóque *Bauto.*]

Genere Barbarus.

Expeditionibus militaribus in Occidente clarus.

Filiam eius Arcadius Imp. poſt patris obitum vxorem duxit.

Huic multum audaciæ inerat.

Ex eâ natæ filiæ tres, Pulcheria, Arcadia, Marina, & filius Theodoſius.

Digitized by Google

Ab Eutropio contumelia affecta Arcadium maritum eò commouit, vt Eutropium omni honore exueres, bonis nudaret & in exilium mitteret. 11.t.6
Beronice vrbs Libyæ superioris, lib. 1. apud Nicetam *Thesauro orthod. fid. lib.5.c.7.*
Berroea. Demophili Ep. Constantinopolitani patria. 9.t.8.&19
Bithynia.
Constantina vxor Galli C. ad fratrem Constantium proficiscens, in Bithyniâ moritur. 4.t.1
Ciuitates Bithyniæ. Drepanum, Chalcedon, Nicæa, Nicomedia, Prusia. vide *suis locis.*
Boraum vrbs Libyæ superioris, lib. 1. apud Nicetam *Thesauro orthod. fid. lib.5.c.7.*
Borboriani hæretici.
In Ciliciâ. 3.t.15
Aëtius cum his congressus.
Ab his victus per visionem erigitur. *ibid.*
Borissum.
Vicus secundæ Cappadociæ. 9.t.9
Anysius quidam presbyter ibi, auus maternus Philostorgij. *ibid.*
Britannia.
Albionis insula dicta. 1.t.5
Constantius Constantini M. pater in eâ mortuus. *ibid.*
Constantinus M. fugiens Diocletiani insidias eò venit.
Mortuum ibi patrem sepeliuit. *ibid.*

C

CÆciat ventus. 3.t.8
Cæsares, de quibus Philostorgius.
Crispus, Veteranio, Gallus, Iulianus, Valentinianus. v. *suis locis.*
Faciendi Cæsaris ius Constantina Constantij Imp. soror sibi vindicauit, & quo iure. 3.t.22
Cæsarea Cappadociæ.
Maza ab initio dicta à Mosoch Cappadocum gentis principe, *Mazaca* per productionem procedente tempore cognominata. 9.t.12
Episcopus Cæsareæ Cappadociæ Basilius. v. *Basilius.*
Eunomius Cæsaream Cappadociæ in exilium missus à Theodosio M.
Cæsariensium odium incurrit Eunomius, eò quod contra Basilium Ep. Cæsariensem scripsit.
Inde igitur pulsus in proprios agros. 10.t.6
Cæsarea Palestinæ, Episcopus eius Acacius. v. *Acacius.*
Cæsarea Philippi vocata, quę olim Dan, posteà Paneas dicta. 7.t.3
Ita vocata ab Herode Magno qui eam condidit. *ibid.* ex *Joanne Antioch.*
Cæsarius.
Præfectus Prætorio sub Arcadio Imp. post Rufinum. 11.t.5
Eutropius ei mandauit, vt Eunomium ex Dacaorenis Tyanam transferret. *ibid.*
Calce recenter illiti cubiculi odore accensis prunis suffocatus Iouianus moritur. 8.t.8
Callinicus confessor.
Episcopus Pelusij.
Hunc ab Athanasio compedibus ferreis vinctum vitáque priuatum Eusebiani in Synodo ab Imper. Constantino indictâ criminati. 2.t.12

Digitized by Google

Camelopardalis descriptio. 3.t.11

Campania.

Alarichus captâ Româ, eáque iacente in ruinis, Campaniam deprædatus est, ibíque morbo occubuit. 12. t.3

Candidus & Arrianus sub Iouiano Imp. Lydiæ & Ioniæ præpositi ab Aëtio & Eunomio. 8.t.2

Aëtius Lydiam venit, vt Candidum & Arrianum Ecclesijs præficeret. 8.t.4

Theodosius quidam Ep. hæreticus Aëtio sese opponit, Candidi & Arriani vitam suæ censuram veritus. *ibid.*

Ordinationémque eorum Synodo coactâ damnauit, déque eâ re vt & de Aëtij ipsius ordinatione literæ ad Eudoxium datæ. *ibid.*

Ad Iouianum Imp. Edessæ constitutum Candidus & Arrianus pergunt, Athanasióque resistunt. Quid ad hæc Iouianus. 8.t.6

Eudoxius aduersus Candidum & Arrianum sub Iouiano Imp. scripsit ad Euzoium. 8.t.7

Euzoius adsumpto Helpidio improbat Eudoxij consilium. *ibid.*

Admiranda Gandidi & Arriani manuum opera effingit Philostorgius, & effingendo nihil non absurdi scribit. 9.t.1

Cantica Nautica, Molaria, Viatoria. ab Atio scripta, quo fine. 2.t.2 vide & infrà *Hymni.*

Cappadocia.

Mosoch Cappadocum gentis princeps, à quo Cæsarea Maza primum, postea Mazaca dicta. 9.t.12

Duæ Cappadociæ, Prima & Secunda. 9.t.9

Vrbes Cappadociæ.

Cæsarea, Parnassus. v. *suis locis.*

Vici Cappadociæ, Borissum, Sadagolthina, vide *suis locis.*

Eunomius ex Cappadocia, v. *Eunomius.*

Gregorius ex Cappadocia, Ep. Alexandrinus. 2.t.12

Vlphilæ maiores ex Parnasso vrbe Cappadociæ. 2.t.5

Equi Cappadoces nobilissimi. 3.t.4

Ducenti missi à Constantio Imper. ad Regem Homeritarum. *ibid.*

Ex his nonnulli Imperatoris solius vsibus reseruati erant. 11. t.6

Historica.

Gothi sub Valeriano & Gallieno Cappadociam ingressi, captiuos inde multos etiam clericos abduxerunt, & in his Vlphilæ maiores. 2.t.5

Ecclesiis Cappadociæ, Ponti, Galatiæ, præpositus sub Iouiano Imp. ab Aëtio & Eunomio, Euphranius. 8.t.2

Isauri Cappadocas ad Pontum vsq; incursarunt sub Arcadio Imper. 11.t.8. *vers.*4.

Carterius pater Philostorgij. 9.t.9

Carterius Palæstinæ Ep. mortuo Theodulo è Chæratopo ab Eunomianis factus. 9.t.18

Mortuo illi substitutus Ioannes. *ibid.*

Carya. Inter fructus pulcherrimos & maximos qui in Orientalibus partibus nascuntur. 3.t.11. *circa fin.*

Caryophyllum.

Flos an fructus sit incertum.

Arbor vna ex Paradisi arboribus quæ fructum illum seu florem fert.

Digitized by Google

Hyphasis seu Physon fluuius caryophyllum fert. 3. t.10
Cassamum gignitur apud Syros, qui prope Auxumitas Æthyopes sunt. 3.t.6
Caueæ ferarum. 3. t.11. vbi de Pane.
Cecropius Episcopus Nicomediensis. 4.t.10:5.t.1
Obrritus cum aliis quatuordecim in templo quò illi conuenerant Nicomediâ terræmotu concussa. 4.t.10
Successor eius Onesimus. 5.t.1
Cerimoniæ. v. infrà Ritus.
Cete in mari Æthyopico. 3.t.11
Charatopi vel *Cheretopi*, vrbs Phrygiæ. 7.t.6: 8.t.2: 9.t.18
Chalcedon. Vrbs Bithyniæ: lib.1. apud Nicetam, thesauro *orthod. fid.* 5. c. 7
Eunomius sub Valentis initia è Constantinopoli Chalcedonem concessit, cum aduersos sibi & Aëtio Eudoxium & Euzoium sentiret.
Hortus ibi quidam proprius Eunomij erat proximus muris maritimis.
Eò accedentes sermonibus excepit. 8.t.4
Procopius Tyrannus Chalcedonem profectus: In Eunomij agro extra vrbem sito sese occultauit. 9.t.5
Maris Episcopus Chalcedonis. *v. Maris.*
Chersonesum Gainas Constantinopoli fugiens transfretat. 11. t.8. vers.3
Chettura, vxor Abrahami.
Ex eâ orti Sabæi seu Homeritæ. 3.t.4
Christiani pro Catholicis dicti à Photio, Arianis oppositi. 2.t.18
Cibalis, patria Valentiniani & Valentis. 8.t.15
Cilicia. Vrbes Ciliciæ, Aegæ, Anazarbus, Irenopolis. v. *suis locis.*
Aëtius rursùm Antiochiâ pulsus Ciliciam proficiscitur. 3.t.15
Ecclesiis Ciliciæ præpositus sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio, Iulianus. 8.t.2. vbi fuit adhuc per Theodosij M. initia. 9.t.18
Hunni Ciliciam post Armeniam maiorem, Melitenem, Euphratensem, Syriam Cœlen, incursant sub Arcadio. 11. t.8. vers.1.
Isauri Ciliciam incursant sub Arcadio. 11.t.8.vers.4
Cinnamomum gignitur apud Syros qui apud Auxumitas Æthyopes sunt. 3.t.6
Circumcisio. Homeritæ circumcisi.
Octauo die circumcisio facta. 3. t.4
Clericos ad munera curialia retraxit Iulianus Imp. 7.t.4
κλωβός, cauea auium. 10.t.11
Cœle Syria. 3.t.15
Patria Aëtij [hæresiarchæ] 3.t.15
v. infra plura in *Syria*, & in *Antiochia.*
Cognomina. Theophilus Indus, Æthyops dictus. 8.t.4
Alexander presbyter Alexandriæ, *Baucalis* dictus, & cur. 1.t.4
Aëtius & Eunomius, *Ouranobosci* dicti. 8.t.3
Eunomiani dicti μητρωλῶαι. 10. t. 1
Columna Porphyretica Constantinopoli, in quâ imago Constantini M. 2.t.18

Comes

Comes Orientis Iulianus, Iuliani Imp. auunculus. 7.t.10
Comes Sacrarum largitionum.
ὁ τῶν θησαυρῶν ἐπιτετραμμένος. 7.t.10
Felix Comes S.L. sub Iuliano Imp. *ibid.*
Comes rerum priuatarum.
Κόμης τῶν λεγομένων πριβάτων. 2.t. 12
Κόμητας πριβάτων ἡ Ῥωμαίων γλῶττα καλεῖ. 7.t.10
Τῆς βασιλικῆς οἰκίας ταμίας. 7.t.10
Eustathius Comes R.P. sub Constante. 3.t.12
Helpidius Comes R. P. sub Iuliano. 7.t.10
Comitis dignitas.
Comitis dignitate augetur Aëtius. 12.t.12
Comes Tribigildus. 11.t.8.vers.3
Comes Cornutorum Valentinianus. 7.t.7
Cometes. 12.t.8
Signa Cometis ista sunt, quod in comam recedat, quod astro similis sit. *ibid.*
Motus eius. *ibid.*
Concilia. vide infrà *Synodus*, & *suis locis* singula.
Constans Imp.
Maximus inter Constantini M. filios. 3.t.1
Constantino fratri bellum infert, eoque cœso, portionem Imperij eius sibi vindicat. *ibid.*
Eustathius Comes R.P. apud eum familiarissimus. 3.t.12
Athanasius ad Constantem Imp. sese confert. *ibid.* & donis qui apud eum valebant subigit. *ibid.* maximè verò Eustathium Com. R. P. *ibid.*
Per Magnentij Tyrannidem vitâ priuatur. 3.t.12. ob studium erga Athanasium. d.t. 12. quo tempore Constantius Edessæ morabatur Mesopotamiæ vrbe, propter bellum Persicum. *ibid.*
Constantina, soror Constantini M. Ariana.
Niceæ fuit tempore Synodi.
Hortante eâ episcopi Ariani Synodo Nicenæ dolo subscripserunt. 1.t.9
Constantina. 3. t.22. vel Constantia. 3.t. vlt. & 4.t.1
Soror natu maxima Constantij & Constantis.
Coniux Anibaliani.
Diademate ornata, *Augustâque* nuncupata à patre Constantino M.
Cæsarem facit Constante Imp. cœso vnum ex Ducibus Veteranionem: quo iure, finéque. 3.t.22
Vxor fuit postea Galli C. 3.t.28: 4.t.1
Montij θρασέως ἀμυνεῖα incensa, cum Protectoribus interficiendum tradit, mox & Domitianum, consentiente Gallo C. 3.t.28
Gallo marito à Constantio Imp. euocato, maritum præcessit, fratrem emollitura.
In Bithyniâ moritur.
Vnde Gallus maiore iam metu affectus. 4.t.1
Constantinopolis.
Byzantium antea dicta, & in Constantinopolim versa à Constantino M. vicesimo octauo Imperij eius anno.
Ambitus eius à Constantino definitus, vi quadam diuinâ eum ducente.

Digitized by Google

Alma Roma à Constantino M. vocata, id est, Illustris.
Senatum ibi constituit Constantinus.
Annonam incolis eius distribuit Constantinus.
Ornatum omnem alium perfectę administrationis in eâ constituit Constantinus, qui sufficeret ad æmulam veteri Romæ gloriam. 2.t.9
Loca varia Constantinopoli.
Ecclesiæ. 1. *Magna* Ecclesia excitata Constantinopoli à Constantio. 3.t.2
2. *Apostolorum* Ecclesia illustris & venerabilis.
Excitata à Constantio. 3.t.2
Ad eam excitatum sepulchrum Constantini M. à Constantio. 3.t.2
Translati in eam à Constantio ex Achaia & Ionia, Andreas Apostolus, Lucas Euangelista, & Timotheus Apostolus. 3.t.2
Pantichium. In eo consistorium habitum. 11.t.6
Tribunalium. In eo Rufinus ante pedes Arcadij interfectus. 11.t.3
Ἐργατεῖα Constantinopoli. *ibid.*
Columna Porphyretica Constantinopoli, & in eâ Constantini M. imago. 2.t.18
Imago Monocerotis expressa Constantinopoli. 3.t.11
Pan animal conditum delatum Constantinopolim. 3.t.1
Episcopi Constantinopolitani.
Alexander.
Eusebius. 2.t.10
Macedonius. 4.t.9
Eudoxius.
Demophilus. 9.t.8.10
Sub Episc. Constantinopolitano an Ep. Cyzicenus constitutus fuerit. v.6.t.1.& 9. t.3.
Constantinopolitanus Episcopus Episcopum Niceæ ordinabat. 9. t. 8
Eudoxij & quarundam aliarum hæreseon reliqua multitudo Aëtij & Eunomij partem Gonstantinopoli auxerunt, sub Iouiano.
Aëtius & Eunomius Constantinopoli propriam Ecclesiam constituunt sub Iouiano.
Episcopus, Ecclesiæ suæ Constantinopoli ordinatus ab his Pœmenius primus, eóque non multo post mortuo, Florentius. 8.t.2
Iouianus Constantinopolim pergit. 8.t.8
Cadauer Iouiani Constantinopolim Dadastanâ delatum. 8.t.8
Valentinianus Constantinopolim profectus, Valentem fratrem ibi Imperij collegam sibi adsciscit. 8.t.8
Procopius Constantinopoli Imperium arripit sine sanguine. 9.t.5
Synodus Constantinopolitana sub Constantino M. post Synodum Tyriam in causa Athanasij. Eam indicat Philostorgius. *lib.2.t.12. vers. ideò & Imperatorem.*
Synodus Constantinopolitana sub Constantio [A.D.359.] de eâ, v. *lib.4.t.12: & lib.5.t.1: lib.7.t.6: lib. 10. t.2.*
Post Synodũ Seleuciensem indicta à Constantio ibi posito, cùm comperisset is quę in Synodo Seleucenâ facta fuerant.
Congregati ibi ex Occidẽte, Oriente &

Digitized by Google

te & Libyæ minore omnes.
A parte eorum qui *Filium secundum substantiam Patri similem* prædicabant, erant antesignani Basilius & Eustathius. Inter eos qui his in suppetiis erant, erat & Basilius alter, tùm diaconus.
A parte eorum qui *heterousion* prædicabant, Aëtius & Eunomius diaconi erant: In secundis verò positi Episcopi, Maris, Eudoxius, Acacius.
Vbi ad congressum ventum est, Basilius illorum Orator fuit, horum verò Aëtius.
Basiliani offensi, quod Episcopsi ipsi eum Diacono congrediendum haberent: Responsum ad id Aëtianorum.
Basiliani victi subscribunt sententiæ, *de Geniti substantia dissimili à Genitoris* & in nullo conueniente.
Hâc arreptâ occasione Constantius iram in Aëtium effudit, ac nominatim voce *[illegible]* offensus: cúmque Regia ejici iussit, tùm & deponi, subscribentibus omnibus, etiam iis qui cum eo sentirent: & Occidentalium [i. Ariminensi] formulæ præsentes subscribere iussit, quâ continebatur. *similem Patri Filium secundum Scripturam.* Quod & factum, etiam ab iis qui *heterousion* prædicabant. 4.t.12. *οὐσίας* & *ὑποστάσεως* nomina in eâ improbata. 10.t.2
Epistolæ Synodi Constantinopolitanæ scriptæ ab Acacio. 4.t.12
Episcopi varij in eâ depositi, exilióq; mulctati. lib. 5.t.1.
Post eam Episcopi varij *heterousion* colentes, constituti ab Acacio 5.t.1
Aëtius inter alios in eâ depositus:
Laxamentúmque sex mensium tributum his qui cum Serra erant ad subscribendum Aëtij abdicationi & Ariminensi formulæ, post quod sacerdotij priuatio his indicta. 7.t.6
Id reuocatum posteà sub Iuliano Antiochiæ. 7.t.6
Constantinus M.
Pater eius Constantius. de eo *v. Constantius.*
Mater eius Helena. v. *Helena.*
Fratres eius (à quibus & posteà veneno interfectus.) 2.t.17. inter alios, Constantius. 3.t.25
Soror eius Constantia, vel Constantina. *v. Constantia.*
Ad patrem se contulit in Britanniam, fugiens insidias Diocletiani.
Superstitem patrem ibi reperit, Mortuum mox sepeliuit, successor Imperij factus. 1.t.5
ad Christianam religionem conuersionis eius occasio. 1.t.6
Victoria eius de Maxentio, & in eâ Crucis visio cum inscriptione, *In hoc vince.* 1.t.6
Eusebianis post Concilium Nicænum pœnam indixit & cur. 2.t.1
Secundianos reuocauit. 2.t.1
Literas vbique emisit, quibus *ὁμοούσιον* lacerabat *ἑτερούσιον* verò firmabat. 2.t.1. quibus & Alexander Alexandriæ Ep. subscripsit. *ibid.*
Crispum filium & vxorem interfecit, & cur, quóve mortis genere. 2.t.4

Eusebium, Theognin & Marin ab exilio reuocauit. 2.t.7
Eustathium Antiochiæ in Occidentem in exilium misit. 2.t.7
Constantinopolis ab eo excitata, veterique Romæ æquata. 2.t.9
Athanasij electionem probauit. 2.t.11
Synodus Tyria ab eo indicta, de quâ. 2.t.11
Eò Athanasius Constantini minis adductus venit. 3.t.12
Athanasij causam post Synodum Tyriam rursùm examinari in aliâ Synodo voluit. 2.t.12
Helenopolis sub eo à matre eius condita. 2. t.13
Obsides ei dati à Diuenis Indis, & in his Theophilus Indus. 3.t.4
Interfectus veneno Nicomediæ à fratribus. 2.t.4.&17
Anno Imperij supra 32. mortuus. 2. t.17.
Testamentum scripsit fini proximus.
Eo vindictam de nece suâ liberis mandauit.
Tradi id Eusebio Nicomediæ Ep. iussit, ne forte & illi simile quid paterentur.
Eusebius quid circa id testamentum fecerit. 2.t.17
Imago eius in columnâ Porphyreticâ Constantinopoli posita. 2.t.18
Eam sacrificiis, lucernis, incenso, precibus, supplicationib. à Christianis (i. Catholicis) cultam criminatur Philostorgius. 2.t.18
Sepulchrum eius à Constantio excitatum ad templum Apostolorum Constantinopoli. 3.t.2
Filij Constantini, Constans, Constantinus, Constantius. 2.t.17; 3. t.1.2
Imperij inter filios eius diuisio, quam secuti postea Valentinianus & Valens. 8.t.2
Filia eius Constantina. 3.t.22. & vlt. lib.4.t.1
Constantinus (Iunior) Constantini M. filius.
Natu minor inter Constantini filios. 3.t.1
Imperij diuisio inter eum & fratres. 8. t.8
Bello cum fratre Constante coeditur.
Portio eius Imperij accedit Constantis Imperio. 3.t.1
Constantius [Chlorus.]
Constantini M. pater.
Virtus eius.
Galliarum Imperator.
Mortuus in Britanniâ.
Filius morienti adfuit, mortuúmque sepeliuit. 1.t.5
Constantius frater Constantini M. Galli C. pater. 2.t.25
Constantius Imper. [Constantini M. filius.]
Primus post mortem patris cõparuit.
Testamentum patris sibi creditum Eusebius illi tradidit,
Vindictam de patris interfectoribus secundum eius testamentum exegit. 2.t.17
Vxor eius [Eusebia] morbo laborans à Theophilo Indo curata. 4. t.7
Patruelis eius Gallus C. 3.t.25
Soror eius Helena, Iuliano ab eo desponsa. 4.t.2
Mulieres apud Constantium plurimum valuêre. 4.t.8
Legatio ab eo missa pro fide ad Homeritas cũ donis magnificis. 2.t.4

Ecclesiæ

Digitized by Google

Eccleſię à Conſtantio Conſtantinopoli excitatæ. 3.t.2
Reliquiæ à Conſtantio Conſtantinopolim tranſlatæ. 3.t.2
Indorum Rex Pana ad eum miſit. 3.t.11
Conſtantis ad eũ minax epiſtola pro Athanaſio reſtituendo. 3.t.12
Conſtantij ſuper eâ conſultatio cum Epiſcopis.
Epiſcoporum conſilium. 3.t.12
Athanaſio Epiſcopatum reſtituit. 3.t. 12
Georgium ad ſua remittit. *ibid.*
Edeſſæ Meſopotamiæ morabatur, propter bellum Perſicum, quo tẽpore Conſtans per Magnentij Tyrannidẽ cæſus fuit A.D.350.3.t.22
Aduerſus Veteranionem & Magnentium. Conſtantij res geſtæ. 3.t.22.24.25. v. in *Veteranio* & *Magnentius.*
Aduerſus Gallum C. Conſtantij res. 3.t.28: 4.t.1
Exilio addictos, Aëtium videl. & Eudoxium &c. ab exilio reuocauit. 4.t.10
Synodos duas celebrari iubet, Arimini & Nicomediæ. 4.t.10
Syngiduni in Myſia fuit A.D. 358. vel 359. 4.t.10
Conſtantinopoli poſitus fuit [A.D. 359.] vbi & Synodum Conſtantinopolitanam habuit. 4.t.12. v. *Conſtantinopol. Synodus.*
Aduerſus Perſas infelix, inde vt cognatos, & in his Gallum C. occidit, & Aëtianos exilio multauit. 5.t.4
Antiochiæ conſtitutus A.D.361. vbi Synodus ab eo coacta propter Eunomium. 6.t.4
Morbo correptus apud Mopſucrenas ab Euzoio baptizatur. 6.t.5
Mors eius apud Mopſucrenas. *ibid.*
Funus eius. 6.t.6
Iulianus ante feretrum eius inceſſit, diademate de capite ſublato &c. 6.t.6
Conſtantius, vel Conſtantinus, ſub Honorio.
Magiſter militum.
Vxor eius Placidia. Honorij ſoror.
Imperator fit ab Honorio.
Filius eius Valentinianus Tertius, Nobiliſſimi titulo eodem tempore decoratus.
Imagines eius in Orientem miſſas Theodoſius non admiſit.
Parat ſeſe ad hanc iniuriam vindicandam.
Verùm hæc cogitans moritur.
Imperauit menſes ſex. 12.t.10
Eo mortuo Placidia & Valentinianus Tertius filius eius Byzantium tranſlati. 12.t.11
Conſul. Eutropij Eunuchi Conſulatus [A.D. 399.] 11.t.4
Theodoſij Imp. 10. & Honorij 13. Conſulatus [A. D. 423.] 12.t.11
Conſules vti non poterant animalibus ſeu equis quibuſdam, qui ſoli Imperatori reſeruati erant. 11. t. 6
Cordiæi. In Cordiæis ſupra Hyrcanium mare prope Apelioten, Tigris fluuius aperte erumpit. 3.t.7
Corduba. Oſius Cordubenſis Epiſcopus. v. *Oſius.*
Cornutorum Comes & Tribunus Valentinianus, qui poſteà Imperator factus eſt. 7.t.7
Corona. v. Diadema.
Coronę inſtar Iris crucem ambiens.

Digitized by Google

Quid ea corona significauerit. 3. t.26

Κοπροφόροι Saraceni. 7.t.15

Crispinus & Asterius presbyteri Antiocheni.

Pulso Dorotheo Ep. à Theodosio Imp. quid cum Eunomianis egerint. 10.t.1

Crispus Constantini M. filius.

Interfectus patris iussu, nouercæ calumniis abrepti.

Inuicem Constantinus filio Crispo vltionem dedit, interfectâ posteà nouercâ vxore suâ, balnei calore, quod delata esset cum vno ex cursoribus mœchari. 2. t.4

Crucis visio exhibita.

Maxentiano bello, seu Constantini M. victoriæ tempore de Maxentio, cum stellarum iride, & inscriptione Latinâ, *In hoc vince*. [A.D. 312.] 1.t.6

Magnentiaci belli tempore, quæ & Hierosolymis & in exercitu visa [A.D. 351.] 3.t.26

Crurifragium.

Aëtio Palæstinæ Ep. adulterij accusato ab Athanasio pœna acerbissima irrogata crurifragij. 3.t.12

Aëtio hæresiarchę à Gallo C. vtrumque crus frangi iussum. 3.t.27

Curialia munera. Ad ea Clericos retraxit Iulianus Imp. 7.t.4

Cursores (Imperatoris.)

Cum vno ex cursoribus (Fausta) Constantini vxor mœchari delata: calore balnei interfecta fuit. 7.t.4

Cynocephalus simiæ genus in Æthyopiâ. 3.t.11

Cyprus insula. Eutropius Eunuchus in eam in exilium missus: Indéque posteà reuocatus capite plectitur. 11.t.6

Isauri Cyprum incursant sub Arcadio. 11.t. 8.vers.4

Cyrillus Hierosolymitanus sacris depositus ab Acacio Cæsareæ Ep. à Basilianis verò per honorem subuectus. 4.t.12

Cyrus, Syriæ vrbs M.

Ibi natus Hypatius Niceæ Ep. *ibid*.

Cyzicum.

Episcopi Cyziceni, Eleusius, Eunomius. v. *suis locis*.

sub Episcopo Constantinopolitano constitutus Episcopus Cyzicenus, & apud eum accusatus sese defendere tenebatur. 6.t.1

Et Cyziceni tamen Episcopum sibi ordinari ab Ep. Constantinopolitano aliquando non passi. 9. t.13

Eunomius cùm sub Valentis initia Chalcedona concessisset, nullum exinde extra Cyzicum sacrum ministerium contigit. 8.t.4

Postquam Eunomius Cyzicum reliquit, nullus intereà eius loco Episcopus cõstitutus fuit: & cùm Demophilus Ep. Constantinopolitanus tentasset, nihil promouere potuit. 9.t.13

Similem secundum substantiam Filium ex Eleusij doctrinâ Cyziceni credebant.

Aëtium & Eunomium Cyziceni anathematizant.

Eunomium *Anomœum* publicè proscribunt, eiúsque doctrinam sequentes anathematizant.

Ordinant sibi ipsi Episcopum, & quidem eum qui clarè *ὁμοούσιον* prædicabat. 9.t.13

Dachius

Digitized by Google

D

Dachius Episcopus Beronices, Arrianus.
In Concilio Nicæno. *lib.*1. apud Nicetam thes. orth. fid. *lib.*5. *c.*7

Dacia. Succiæ Alpes inter Daciam & Thraciam. 3.t.24

Dacora. 10.t.6
In Cappadociâ, vt ex collatione *tm.* 3.*lib.*6. cum *tm.*6. *lib.*10. apparet.
Eunomius ibi agros habuit.
Eò pulsus ex Cæsareâ Cappadociæ sub Theodosio M. quod Cæsariensium odium incurrisset.
Philostorgius ibi Eunomium vidit, vicesimum ætatis annum agens & Constantinopolim proficiscens. 10.t.6
Eunomius ibi mortuus. 11.t.5
Inde Eunomium Tyanam transferri iussit Eutropius. 11.t.5

Dadastana.
Iouianus Constantinopolim pergens, post filium Varonianum Nobilissimum Ancyræ renunciatum, asperrimâ hyeme cum exercitu profectus nonnullis ex suis in itinere mortuis Dadastanam perrexit, ibique in diuersorio ex odore cubiculi recenter calce illiti suffocatus decessit. &c. 8.t.8

Dæmonia. Eiecta dæmonia à corpore Babylæ. 7.t.8
Vi dæmonum homines, an verò furore debachentur, Posidonij super hoc medici sententia. 8.t.10
Flexiloquia dæmonum in perniciem eorum qui his fidem habent. 9.t.15

Dalmatia.
Insulæ Dalmatiæ in exilium in eas mittendi mos. 4.t.1
Salona, vrbs Dalmatiæ. 12. t.11. v. Salona.
Alarichus sub Honorio Stelichone superstite collectis viribus in Thraciâ Græciam ingressus, Athenas & Macedonas tenuit, Dalmatas finitimos deprædatus est. 12. t.2

Dan, filius Iacobi, φυλάξ[illegible]. 7.t.3
Tribus Dan.
Ab eo Dan ciuitas dicta, quæ posteà Paneas. 7.t.3

Daphne, prope Antiochiam.
Apollinis templum cum simulacro Daphne fulmine conflagrauit sub Iuliano. 7.t.8
Babylæ reliquiæ inde translatæ sub Iuliano. 7.t.8
de Oraculo Daphnensi aliisque sub Iuliano exitu carentibus. 7.t.12

Datianus Patricius.
à Iouiano Imp. Constantinopolim pergente in Galatia relictus, propter senium & propter hyemis magnitudinem.
Consilium per literas præbet exercitui Niceæ posito post Iouiani mortem, vt Valentinianum Imperatorem renunciaret. 8.t.8

Decius Imp. sub Decio vel sub Numeriano Babylas martyr. 7.t.8

Demophilus Berroeæ. 9.t.8.19
Translatus Constantinopolim, & Episcopus factus in locum Eudoxij [A.D.370.] 9.t.8.10
Valens Imp. ordinationem eius probat. *ibid.*
Ordinatus à Theodoro Heracleæ Ep.

D 2

In eius ordinatione multi loco ἄξιος, acclamarũt ἀνάξιος. 9.t.10
Fruſtra tentat alium in Eunomij locum Epiſcopum Cyzici ordinare. 9.t.15
Philoſtorgius eum diſcerpit. 9.t.14
Miſcere omnia, & confundere intemperantiſſimus.
De *Filij corpore* quid aliquando dixerit Conſtantinopoli.
Patria eius Theſſalonica.
Genus non ignobile.
Aduerſus Eunomianis. 9.t.14
Vrbe pulſus à Theodoſio M. ſtatim vt de Gothis victor Conſtantinopolim venit. 9.t.19. Mox eò rediit. *ibid.*

DEVS.
Πολυμερῆ καὶ πολυσύνθετον Deum dixit Arius. 10.t.2
Neque ὁρατὸν neque ὑποςατὸν Deum eſſe dixit Arius. *ibid.*
Patrem fuiſſe Deum antequam Filium generaret, vt pote vim generandi habentẽ, Maris & Theognidis è Luciani diſcipulis ſententia fuit. 2.t.16
Cognoſci & comprehendi Deum non poſſe cenſuerunt & Arius. 2.t.3, & 10.t.2. in tantum vt etiam Filium non cognoſcere & comprehendere Patrem, diceret. 2.t.3. & Euſebius Pamphyli. 1.t.2. Quos eo nomine reprehendit Philoſtorgius (vt pote Eunomianus) 1.t.2:2.t.3:10.t.2
Iræ diuinæ ſeſe ſubducere nemo poteſt. 11.t.7.in f.
Sententias alias pias Philoſtorgij de Deo. v. inf. in *ſententia.*

Diaconi.
Docere iuſſi quandóque: vt Aëtius Antiochiæ à Leontio Ep. 3.t.17
In ordinatione Diaconorum manus eis imponebatur ab Epiſcopo. 3.t.4
in Synodo Conſtantinopol. [A.D. 359.] oppoſiti diaconi Epiſcopis, ad congrediendum.
Baſiliani eâ re offenſi.
Aëtianorum ad id reſponſum, quod iudicium tum non inſtitueretur, verùm veritatis tantum inquiſitio. 4.t.12

Diaconicum Eccleſiæ. 7.t.3
Imago Saluatoris Paneade eò tranſlata è loco publico, conuenienter accurata, nullo tamen modo culta vel adorata, ſed tantum ſitu decentiore poſita, vt cum voluptate ad locũ accederent ſpectare volentes, & hâc re deſideriũ ipſius archetypi oſtenderetur. 7.t.3

Diadema Imperatorium.
Diadema pro Imperatoria poteſtate Cæſaris habitui oppoſita. 7.t.vlt.
Quos Imperatores alij factos admitterent, his diadema mittebant. 3.t.22
Sublato diademate de capite ante ferettum Conſtantij Iulianus inceſſit. 6.t.6

Dignitatum, quæ à Philoſtorgio memorantur, Notitia.
Comites varij. v. Comites.
Comes ſacrarum largitionũ, Comes rerum priuatarum, Comes Orientis, Cõſules, Magiſter officiorum, Magiſter militum, Patricius, Præfectus Prætorio, Præfectus vrbi, Præpoſitus ſacri cubiculi, v. *ſingula ſuis locis.*

Dignus. ἄξιος, adclamatum in ordinatione Epiſcopi. 9.t.10

Dio

Digitized by Google

Dio [Caſſius.] De rebus Iudæorum hiſtoriæ ipſius immixtis: apud Suidam, *in v.* φλέγων.

Diuus Inſula. 3.t.4
Vnde Diueni. *ibid.*
Indorum cognomen ferebant.
Patria hæc Theophili Indi fuit.
ſub Conſtantino M. Theophilus Indus obſes datus à Diuenis. *ibid.*
Theophilus Indus legatus ad Homeritas miſſus, poſtquam legatione ibi defũctus eſt, ad patriam Diuus profectus eſt. 3.t.5

Doctrina Chriſtianæ gradus.
Primo Euangeliſtæ diſcentibus proponebantur legendi.
Tum Pauli epiſtolæ.
Tandem Prophetæ. 3.t.15

Domitianus Præfectus Prætorio ſub Conſtantio miſſus à Conſtantio ad Gallum C. vt egreſſum ei ex Antiochiâ præcluderet.
Contumacia eius & illiberale factum aduerſus Gallum C.
Gallus C. de eo interficiendo cogitat, Montio in conſilium adſumpto.
Interfectus. 3.t.28. & 4.t.1

Domninus Ep. Marcianopoleos ſub Valente Imp. Eo, vt & Valente Ep. Murſæ agentibus apud Valentem Imp. Eunomius ab exilio reuocatur. 9.t.8

Dorotheus.
Idem & *Theodorus* promiſcue dicitur. 8.t.17. & 9.t.10
Patria eius Thracia. 9.t.19
Inter celeberrimos ὁμοιούσιον profitentes fuit. 5.t.17
Diſcerpit eum Philoſtorgius & ſuperbiſſimum vocat. 9.t.14
Heracleæ Thraciæ Epiſcopus fuit. 9..t.10.14
Demophilus Ep. Conſtantinopolitanus ab eo ordinatus. 9.t.10
Fruſtra tentat cum Demophilo Cyzicenis Epiſcopum ordinare poſt Eunomium. 9.t.13
Antiochenus Ep. factus poſt Euzoium. 9.t.14
Antiochiâ pulſus à Theodoſio M. 9.t.19: 10.t.1
In Thraciam patriam ſeſe recipit. 9.t.19

Δρομεῖς in exercitu Iuliani. 7.t.15

Δοξολογία. Diuerſitas eius Antiochiæ.
Formulæ eius quatuor.
Philoſtorgius ſecundam ex his probat. 3.t.13

Draconum magnitudo in Orientalibus & Meridionalibus partib. 3.t.11

E

Eccleſia. Annona Eccleſiarum. Iulianus eas Eccleſiis detractas Miniſtris Gentilibus tradidit. 7.t.4
Aſylum Eccleſiarum. v. *Aſylum.*
Dedicatio Eccleſiarum. 3.t.4
Ornatum veterem Eccleſiis reddidit Iouianus Imp. 8.t.5
Onera Eccleſiis impoſita à Iuliano Iouianus remiſit. 8.t.5
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ.
Duæ Eccleſiæ Conſtantinopoli excitatæ a Conſtantio Imp.
1. Eccleſia Magna.
2. Apoſtolorum cõmune templum. Illuſtre id & venerabile.
Tranſlatæ in id à Conſtantio reliquiæ Andreæ Apoſtoli, Lucæ Euangeliſtæ, & Timothei Apoſtoli.

Digitized by Google

Constantini M. patris sepulchrum ad id excitauit Constantius. 3.t.2
Ecclesiarum curam Constantinopoli Theodosius M. ὁμοούσιον profitentibus mandauit statim vt de Gothis victor Constantinopolim venit. 9.t.19
Apud Homeritas à Rege tres Ecclesiæ excitatæ locis opportunis, & à Theophilo Indo dedicatæ. 3.t.4
Eclipsis Solis insignis [A. 418.] mense Iulio sub Theodosio Iun. 12.t.8
Edessa Mesopotamiæ vrbs. 3.t.22
Constantius Imp. ibi moratus propter bellum Persicum, quo tempore Constans cœsus est [A. D. 350.] 3.t.22
Iouianus Imp. ibi constitutus. 8.t.6
Candidus & Arianus eò pergunt, & Athanasio resistunt. *ibid.*
Eirenoupolis in Cilicia: lib.1.apud Nicetam *thes.Orth.Fid.lib.5.c.7*
Episcopus Eirenoupoleos Narcissus. 4.t.10
Elephas. 3.t.6.11
Apud Syrios [Æthyopas] Elephantorum multitudo. 3.t.6
Taurelephanti Elephantorum genus. 3.t.11
Apud Æthyopas Elephantes & Taurelephanti. 3.t.11
Eleusius Cyzici Episcopus. 8.t.17
Depositus in Synodo Constantinopol.cum Eustathio & Eusebio. 5.t.5
Similem secundum substantiam Filium predicabat.9.t.13.Inde igitur inter celeberrimos ὁμοουσίου percones sub Valente post Theodorum Heracleæ, & Georgium Laodiceæ. 8.t.17
Cyziceni eius doctrinam tuiti deinceps sub Valente Imp. 9.t.13
Elizæi Prophetæ ossa in Palęstinâ. Quid circa ea Gentiles moliti sub Iuliano Imp. 7.t.4
Emporia. Romanum Emporium apud Homeritas & Persicum. Eorum situs. Ecclesias duas in his Rex Homeritarum excitauit. 3.t.4
Ἔπαρχος absolutè pro Præfecto Prætorio. 9.t.11
Plenius πραιτωρίων ἔπαρχος. 9.t.8
vel ὕπαρχος. 11.t.5
Ephesus Ioniæ. 3.t.2
Translatæ ex eâ Constantinopolim à Constantio Timothei Apostoli reliquiæ. 3.t.2
Ἔφορος pro Episcopo. 1.t.9: 3.t.4. 12.15: 9.t.8
ἐφορία pro Episcopatu. 3.t.15
Ephranius, præpositus Ecclesiis Ponti, Galatiæ, Cappadociç sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio. 8.t.2
Ἐπιμύλια. i. molaria cantica Arij. 2.t.2
Episcopi Alexandrini, Amaseæ, Anazarbi, Ancyræ, Antiocheni, Berroeæ, Cæsareæ Cappadociæ, Cæsareæ Palestinæ, Chæratapon, Chalcedonenses, Constantinopolitani, Cordubensis, Cyziceni, Eirenoupoleos, Gothorum, Heracleæ Thraciæ, Hierosolymitani, Lesbi, Lydiæ, Marcianopoleos, Marmaricæ, Mopsuestiæ, Mursæ, Nicææ, Nicomediæ, Nisibis, Pelusij, Ptolemaidis, Romæ, Scythopolis, Sebastiæ, Sebastopolis, Synadorum, Tarsi, Tripolis, Tyri. v. *suis locis.*
Docendi munus Episcopi implebant, & sacras Scripturas volentibus explicabant. 3.t.15
vbi de Athanasio Anazarbi Ep.

Digitized by Google

Ordinationes Episcoporum.
Ad Ep. Constantinopolitanum pertinentes v. *Constantinop.*
Ex Imperatoris decreto ordinati Episcopi. 5. t.1.3. & 5
Confirmatæ ordinationes ab Imperatoribus. 2.t.11:9.t.8: in f.
Episcopi Constantinopolitani ordinandi ius ad Ep. Heracleæ pertinuit. 9.t.10
Acclamatum in Episcopis ordinandis, à populo, ἄξιος. 9.t.10
Translati Episcopi ab vnâ sede ad aliam. 9.t.8
Ob culpam deiectos, & eos qui in eorum locum suffecti fuerant Iulianus collisit, datâ cuique faciendi quod ad sui defensionem possent licentiâ. 7.t.4
Equi. Cappadoces nobilissimi. 3. t.4
Ducenti missi à Constantio ad Regem Homeritarum. *ibid.*
Imperatoribus quidam equi reseruati erant, quibus ne Consulibus quidem vti licebat. 11. t.6
Hippagogæ naues. 3.t.4
Euagrij cuiusdam admiranda manuum opera Philostorgius effingit, & effingēdo nihil non absurdi comminiscitur. 9. t.1
Coeterum Aëtianum seu Eunomianum hunc fuisse ex eodem loco liquet.
Euangelista, Euangelium.
Ioannis Euangelium repertum sub Iuliano cum Hierosolyma instauretur. 7.t.14
Doctrinæ Christianæ olim gradus hi erant: vt Euangelistæ primùm discerentur, dein Pauli Epistolæ, tandem Prophetæ. 3.t.15
Lectio Euangeliorum. Euangelia legebantur in Ecclesiâ stante populo. 3.t.5
Lucæ Euangelistæ reliquiæ ex Achaia, Constantinopolim translatæ in Templum Apostolorum à Constantio Imp. 3.t.2
Eucharistia.
Dicitur φρικτὴ θυσία.
ἄχραντος θῦμα. 2.t.14
μυστικὴ θυσία. 3. t.14
In carcere administrata, à Luciano.
Supra altare (θυσιαστήριον) celebrata. Eius vicem quomodo Lucianus martyr in carcere exhibuerit. 2. t. 14
Ne Gentiles hanc ἱερουργίαν viderent veteres Christiani cauebāt. 2.t.14
Poculum in eâ mysticum. 2. t.12
Etsi Ariani [Antiochiæ] ante Aëtium ὁμοούσιον prædicātibus communicarent precibus, hymnis, aliáque ferme re omni, attamen sacrificio mystico non communicabant. 3.t.14
Eucherius filius Stelichonis. 12. t.3. v. Stelicho.
[*Eudoxia*] Baudonis filia.
Multum audaciæ Barbaricæ ei inerat.
Vxorem eam Arcadius Imp. duxit post patris obitum.
Filias tres ex Arcadio suscepit, Pulcheriam, Arcadiam & Marinam.
Filium item Theodosium [Iuniorem.]
Iniuriâ affecta ab Eutropio, Arcadium in eum concitauit. 11.t.6
Eudoxius, Luciani discipulus. 2.t.18
Pater eius Cæsarius nomine, martyr.
Patria eius Arabissus, Armeniæ minoris ciuitas.

Digitized by Google

Germaniciæ Episcopus primùm fuit.

Antiochiæ Episcopus posteà fuit mortuo Leontio. [A.D.351.]

Arianus fuit, etsi antea Aetianus.

Elogium & timiditas eius. 4.t.4

Dictio seu stilus eius. 6.t.2

Doctrina impia. 6.t.2

Historia Eudoxij.

sub *Constantio*.

Eunomium ad Diaconatum promouit. 4.t.5

A Basilio quique cum eo erant apud Imp. Constantium delatus tanquam rebellionis Galli C. conscius & particeps, Antiochia submotus domique manere iussus, in patriam suam Armeniam concessit [A.D.359.] 4.t.8

Synodo Seleuciensi coactâ, Eudoxiani & Aëtiani non vltra Tarsum processerunt, ὁμοούσιον scripto firmarunt, déque eo libellum vbique emiserunt. 4.t.11

Antiochiæ Episcopus fuit Eudoxius. 4.t.12

In Synodo Constantinopolitanâ in secundis positus fuit Eudoxius à parte Aëtij & Eunomij. 4.t.12

Ex Episcopatu Antiocheno Eudoxius, abdicato Macedonio, in locum eius ordinatur Episcopus Constantinopolitanus in Synodo Constantinopol. [A. D. 360.] 4.t.12: & 5.t.1

Eunomius Episcopus Cyzici ordinatus fuit ab Eudoxio & à Mari, ex sententiâ Constantij Imp. 5.t.3

de Aëtio restituendo Eudoxius Eunomio iusiurandum præstat. 5.t.3: 7.t.5: 8.t.4: 9.t.3

Eunomius apud Eudoxium accusatus, à quo & citatus: quid hac occasione inter eos transactum. 6.t.1

Frustrà Eunomio persuadere conatur, vt abdicationi Aëtij & Ariminensi fidei subscribat. 6.t.3.

Imò & ea re offensus Eunomius Cyzico relictâ, patriam repetit. *ibid.*

¶ Sub *Iuliano* Imp.

Instantia Eudoxij super restituendo Aëtio apud Euzoium. 7.t.5

Ordinationi Episcoporum quæ ab Aëtianis Constantinopoli facta non refragatur Eudoxius. 7.t.6

¶ Sub *Iouiano* Imp.

Propriam hæresim Eudoxius apertè constituit Constantinopoli, & in contrarias Eunomio partes transit. 8.t.2

Eò traductus à Pœmenio, quem Aëtius & Eunomius primum Ecclesiæ suæ Episcopum Constantinopoli ordinarunt. *ibid.*

Literæ ad Eudoxium & Marin datæ à Synodo Lydiæ, aduersus Aëtij, Candidi Arianique &c. ordinationes. 8.t.4

Quibus subscribit Eudoxius. *ibid.*

Aduersus Candidum & Arianum ad Euzoium scribit. Ad hæc quid Euzoius. 8.t.7

¶ Sub *Valente* Imp.

Cùm posset maximè sub Valente Imp. promissionibus quas Eunomio fecerat super Aëtio, satisfacere, noluit. 9.t.3

Quæ in Aëtium & Eunomium iactarit. *ibid.*

Aëtius & Eunomius ab Eudoxio & Euzoio discedunt, & Constantinopoli iis relicta in agros suos sese

Digitized by Google

ſeſe recipiunt. 9.t.4
Marcianopoli agit Eudoxius cum Valente. [A.D.367.] 9.t.7
Eo abſente Clerus Conſtantinopolitanus decernit Aëtium vrbe expellendum. *ibid.*
Chalcedonem profectus Aëtius ad Eudoxium ſcripſit id quod acciderat.
At Eudoxius non ideò commotus fuit. *ibid.*
Eunomij cum Valente Imper. congreſſum impedit Eudoxius. 9.t.8
Nicæam profectus Eudoxius, Epiſcopum ibi poſt Eugenium ordinaturus.
Moritur, antequam inſtituto finem imponeret [A.D.370.]
In eius locum ſubſtituitur Demophilus à Berrœa tranſlatus. 9.t.8
Eudoxius alius hæreticus preſbyter, maximus ieiunator. 10.t.12
Eudoxius alius ſub Theodoſio Iun. qui Eunomianæ ſynagogæ præfuit Conſtantinopoli, & poſt eum Lucianus [circa A.D. 420.] 12.t.9
Eugenius Epiſcopus Nicææ. 9.t.8
Eo mortuo Nicæam profectus Eudoxius, vt alium in eius locum ſubſtitueret, verùm huic cœpto immoritur. *ibid.*
Eugenius, Magiſter.
Paganus.
Valentiniano Iun. cæſo ab Arbogaſte Imperator fit.
Apparatus Theodoſij aduerſus eum.
Conflictu habito prope Frigeridum amnem captus capite plectitur: poſt quod Argobaſtes ſeipſum interficit. 11.t.2
Eulalius Epiſcopus Antiochiæ. poſt Paulinum.
Aëtium Antiochiâ pellit. 3.t.15
Eulalius Epiſcopus in Cappadociâ Arianus Synodo Nicenæ interfuit. lib.1.apud Nicetam theſ. orth.fid. lib.5.c.7.
Eulampia, mater Philoſtorgij. 9.t.9
Eunomius, hæreticus, & *Eunomiani.*
Patria Eunomij, Cappadocia. 3.t.20: & 6.t.3. in f. Vico Dacora. 10.t.6: 11.t.5
Sororis eius filius Lucianus, qui ſub Arcadio Imper. poſt Eudoxium Conſtantinopoli Eunomianæ ſynagogæ præfuit, propriamque ſectam inſtituit. 12.t.9
Agrum habuit extra Chalcedonem, muris eius maritimis proximum. 9.t.4.& 5
Eunomij cum Aëtio comparatio. 8.t.18
Encomium Eunomij, per Eudoxium. 6.t.3
Philoſtorgius Eunomij encomium ſcripſiſſe ſe profitetur. 3.t.21
His libris Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ non vno loco encomium eius adſpergit.
Photius in Bibl. n.40. ait, Philoſtorgium vno è ſex prioribus libris extollere Aëtium & Eunomium maxime in dictis: aiens, eos ſolos repurgaſſe dogmata pietatis tempore contaminata.
Lib.10.t.6. ait Philoſtorgius.
Perſonam Eunomij fuiſſe venuſtatis plenam.

Digitized by Google

Sermones ex eius ore procedentes margaritis similes.
Balbum fuisse, sed cum multa suauitate.
Vitiligine faciem eius conspersam. 10.t.6
Scripta Eunomij.
Libri eius varij.
Epistolę eius, & earum commendatio. 10.t.6
Apologiam scripsit.
Aduersus quam scripserunt Basilius & Apollinarius.
Rescripsit Eunomius quinque libris.
Basilius cùm incidisset in primum librum dolore affectus vitæ finem fecit. 8.t.12
Dictio seu stilus Eunomij.
Obscurus, superfluus, improprius, tumidus iniucundè, animi caliginem & auersum Numen ostendens. 6.t.2
Doctrina.
Iosephum post partum ineffabilem virgini coniunctum. 6.t.2
Filium Patris seruum & ministrum esse. 6.t.2
Filium Patri *ἀνόμοιον* secundum substantiam. 6.t.2 vnde Eunomius *Anomœus* dictus. 9.t.13
Spiritum Filij timendum. 6.t.2
Ab Arianorum heresibus Eunomiani secreti. 10.t.4
Adeò vt neque baptisma neque ordinationem eorum admiserint. *ibid.*
Baptizarunt Eunomiani non trinâ mersione, verùm vnica in mortem Domini. *ibid.*
HISTORIA Eunomij & Eunomianorum.

¶ Sub *Constantio* Imp.
Eunomius ad famam Aëtij sapientiæ ex Cappadocia Alexandriam petens Antiochiam prius proficiscitur.
Secundo sese ibi applicat.
Is verò illum Aëtio Alexandriæ tum agenti conciliat.
Inde coniunctis illis, Aëtius quidem docebat, Eunomius verò sese simul sacris disciplinis exercebat. 3.t.20
Diaconus factus Eunomius Antiochiæ ab Eudoxio.
Ministerium non suscepit Eunomius, vsque quò ad doctrinam accuratè peruenisset. 4.t.5
Cùm famâ accepisset Eunomius quę à Basilio facta fuerant [A.D. 359. de quo v. in *Basilium*] Antiochiam profectus, Diaconatum suscepit.
Legatus mittitur Eunomius ad Constantium Imp. vt decreta in Aëtium, Eudoxium, Theophilum Indum reuocarentur.
In viâ capitur à Basilianis.
Et Midæum Phrygiæ vrbem in exilium pellitur. 4.t.8
In Synodo Constantinopolitana [A. D. 359.] Eunomio longe posito in exilio Phrygiæ, Eunomiani ad *ὁμοιον* à Basilianis pertracti fuerunt. 4.t.9
Eunomius & Aëtius omnium loco fuerunt apud eos qui Synodo Constantinopolitanæ & Ariminensi fidei non subscripserunt. 7.t.6
Episcopus Cyzici ordinatus Eunomius. 5.t.3. ab Eudoxio & Mari. *ibid.* & 6.t.4. ex sententiâ Constantij Imp. 5.t.3

Euno-

Eunomius verò non aliter ordinationem admisit, quàm promissione facta ab his Aëtium ab exilio & depositione intra tres menses liberatum iri. 5.t.3
Accusatus Eunomius à quibusdam ex clero Cyziceno apud Eudoxium, 1. Quod ἀνόμοιον Patri Filium induceret, cùm tamen reuerà diceret, Filium ἀνόμοιον secundum substantiam.
2. Quod veteres mores mutaret.
3. Quod secum sentire nolentes laceraret.
Inde tumultus Constantinopoli ortus, commouente Hesychio presbytero.
Citatúrque Eunomius ab Eudoxio, qui tarde venit.
Defendit se, tumultuantésque compescuit.
Eudoxij ad hæc acclamatio. 6.t.1
Iussu Eudoxij sermonem habet apud populum festo Theophaniarum Constantinopoli, in quo impia eorum doctrina detecta fuit. 6. t. 2
Accusatus apud Eudoxium in nullo ab eo reprehensus fuit, imò ab eo insuper laudatus. 6.t.3
Frustrà tamen ei Eudoxius persuadere nititur, vt Aëtij abdicationi & Ariminensi fidei subscriberet.
Imò & Cyzico relictâ in patriam suam Cappadociam rediit [A. D. 361.] 6.t.3
Acacij indignatio & accusatio aduersus Eunomium. ibid.
Eunomius ab Imp. Constantio suasu Acacij ad Synodum Antiochiam vocatus, venit. At non & Acacius. Vnde Acacius Imperatori suspectus factus, resque ad maiorem Synodum reiicitur. 6.t.4
¶ Sub *Iuliano* Imp.
Eunomius Constantinopoli constitutus vnà cum Aëtio, vbi Aëtius restitutus & ordinatus. 7.t.6
¶ Sub *Ioniano* Imp.
Eunomius Constantinopoli agit. Quæ tùm acta vide lib. 8.t.2.
Procopius in agro eius Chalcedonensi delituit sub Iouiano & inter Valentis initia. 9.t.4.5
¶ Sub *Valente* Imp.
Quis Eudoxij & Euzoij animus fuerit sub Valente erga Eunomium & Aëtium. 8.t.3
Constantinopoli positus Eunomius cum Aëtio.
Cùm Eudoxium & Euzoium aduersos sibi sentirent Eunomius & Aëtius, discedunt ab iis, relicto Constantinopoli Florentio.
Eunomiúsq; Chalcedonem concedit in hortum quendam muris eius proximum, Aëtius verò Mitylenen.
Eò appellentes sermonibus excepit.
Neuter verò Ecclesias rexit.
Ab homodoxis velut communes patres & rectores habiti.
Imò quamdiu Eunomius superstes fuit extra Cyzicum sacrum ministerium non contigit.
Etsi homodoxi Episcopi nihil Ecclesiastici absque Eunomij sententia agerent. 8.t.4
Admiranda Eunomij manuum opera Philostorgius effingit, & effingendo nihil non absurdi scribit. 9.t.1
Herennianus & Gerrasianus fratres Eunomio conuixerunt, qui simùl

Digitized by Google

delati apud Procopium Valenti Imp. fauere. 9.t.6

Legatus ad Procopium Cyzicum venit. 9.t.6

A Procopio impetrat liberationem quorundam qui quod Valenti fauerent in vinculis detinebantur. *ibid.*

Constantinopoli sub Procopio agit.

Aëtio mortuo os oculósque occludit, cúmque Constantinopoli funerat. 9.t.6

Delatus apud Valentem Imp. quod Procopium Tyrannidem occupantem in proprio agro occultasset.

In Mauritaniam ideò in exilium missus à Modesto Præfecto Prætorio.

Cùm in exilium duceretur, Mursæ ab Ep. Valente humaniter excipitur.

Ab exilio reuocatur, profecto ad Imperatorem Episcopo Valente eóque vna cum Domuino Marcianopoleos Episcopo Imperatorem vera docente.

Valens Imp. cupiuit Eunomium ad sui conspectum venire: verùm Eudoxius congressum impediuit. 9.t.8

Philostorgij (qui sub Valente Imp. natus est) pater, mater, auunculi Eunomiani erant. 9.t.9

Modestus Præfectus Prætorio Auxonij successor erga Eunomium male affectus.

Velut Ecclesias & vrbes turbans Eunomius à Modesto in Axiam insulam deportatur. 9.t.11

Post relictam ab Eunomio Cyzicum nullus eius loco Episcopus constitutus fuit, & cùm tentasset Demophilus Ep. Constantinopol. constituere nihil promouere potuit: verùm ipsi Cyziceni sibi aliquem ordinarunt, qui clare *ἱμονίαν* [r. *ἱματίνον*] prædicabat. 9.t.17

Eunomius & Aëtius eorúmque sequaces publicè proscripti, anathematizati à Cyzicenis. *ibid.*

Eunomiani Palæstinæ Episcopum post Theodulũ, Carterium, mox Ioannem ordinant.

Eunomius, Arrianus & Euphronius cum Ioanne è Constantinopoli in Orientem proficiscuntur, tanquam ibi Iulianum ex Cilicia, & Theophilum Indum Antiochię adsumpturi, cœteráq; Orientis dispostituri. 5.t.18. vbi hæc Philostorgius narrat post narratam Valentis Imp. cædem, sed tamen id reuerà pertinet ad Imperium Valentis.

¶ Sub *Theodosio* M.

Ecclesiæ ereptæ Eunomianis & Arianis à Theodosio M. statim vt de Gothis victor Constantinopolim venit.

Ipsique vrbe pulsi, in quibus erat & Demophilus Ep. Constantinopol.

Nicæa quoque pulsus Hypatius, & Dorotheus Antiochia. 9.t.19

Asterius & Crispinus presbyteri Antiocheni pulso Dorotheo Ep. à Theodosio Imp. quid cum Eunomianis egerint. v.10. t.1

Theodosius Imper. cùm reperisset quosdam è cubiculo suo Eunomij doctrinam sequentes, eos è Palatio

tio ſuo expulit. 10.t.6
Eunomius eiuſdem iuſſu Chalcedone abripitur. [A. D. 384.385.]
In exilium mittitur Halmyrida Myſiæ ad Iſtrum.
Inde capta Halmyrida à Barbaris Cæſaream Cappadociæ fugatur. [A. D. 386.]
Cæſarienſium odium incurrit, eò quod contra Baſilium ſcripſiſſet.
Inde pulſus in agros proprios qui Dacaoreni vocantur.
Ibi Philoſtorgius eum vidit, cum Conſtantinopolim proficiſceretur, viceſimum ætatis annum agens. [A. D. 388.] 10.t.6
Mortuus & ſepultus Eunomius Dacoræ [in patria.] 11.t.5
¶ Sub *Arcadio* Imp.
Eutropius mandauit Cæſario [qui poſt Rufinum Pręfectus Prætorio fuit [A. D. 395.396.397.] vt Eunomium ex Dacorâ transferret Tyanam, quò à monachis qui ibi erant, ſeruaretur.
Inuidiſſe ſcil. ait Philoſtorgius Eutropium Eunomij gloriæ, neque permiſiſſe cadauer eius ſepulchrum nanciſci cum magiſtro, etſi multi id peterent.
Sed & libros eius publicis edictis aboleri iuſſit. 11.t.5
Eudoxius quidam Eunomianæ ſynagogæ præfuit Conſtantinopoli. 12.t.9
Cui ſucceſſit Lucianus ſororis Eunomii filius. *ibid.*
Euphrates, de Euphrate fluuio, deque ortu eius ex paradiſo, excurſus. 3.t.7.8.9
Euphratenſis Syria. 3.t.8: 11.t.8
Euphrates poſtquam Armeniam vtramque tranſiit, eam ſecat. 3.t.8
Hunni Euphratéſem poſt Armeniam maiorem & Melitenen, mox & Syriam Cœlen Ciliciámq; tranſito Tanai ſub Arcadio incurſarunt. 11.t.8.verſ.1.
Euphronius cum Eunomio & Arriano in Orientem ex Conſtantinopoli proficiſcitur, & cur: vide 9.t.18
[*Euſebia*] vxor Conſtantij.
Vteri dolore laborans à Theophilo Indo curatur. 4.t.7
Euſebius Pamphyli. 1.t.2: 8.t.14
Laudatur à Philoſtorgio, vt & hiſtoria eius Eccleſiaſtica. 1.t.2
Reprehenditur in quibuſdam, ac nominatim quod dixerit, *Deum cognoſci & comprehendi non poſſe.* 1.t.2
Hiſtoriam ſuam deduxit ad Conſtantini M. liberos vſque. 1.t.2
Arianus fuit, ſeu ab Ario ſtetit in Concilio Nicæno. lib. 1. apud Nicetam *theſauro orthod. fid. lib. 5. c. 7.*
Scripſit aduerſus Porphyrium.
Præfert ei hac in re Apollinarium, Philoſtorgius. 8.t.14
Euſebius Nicomedienſis Epiſcopus.
Luciani diſcipulus fuit 2.t.3.& 15
Arianus fuit. 1.t.9
Ob miracula vitámque eum extollit Philoſtorgius apud Nicetam, 5. c. 7. & apud Photium *bibl. n.* 40.
Magnus vocatur. 1.t.9. & apud Photium & Nicetam *dictis locis.*
Credidit, Deum cognoſci & comprehendi poſſe. 2.t.3
¶ Sub *Conſtantino* M.
Nicænæ Synodo interſuit. 1.t.9. & apud Nicetam.

Digitized by Google

Subscripsit Nicænæ Synodo, ne in exilium mitteretur. 1.t.9: 2.t.16
Quid ei prædixerit Secundus Ep. Ptolemaidis. 1.t.10
In exilium missus tribus post Synodum Nicænam mensibus. 1. t.10.
In Gallias lib. 2. apud Nicetam.
Reuersus ad fidem Arianam. 2.t.16
Palinodia Eusebianorum post Synodum Nicænam. Ob id pœna his indicta à Constantino, eo quod cùm alia sentirent, ὁμοουσίῳ subscripsissent. 2.t.1
Ab exilio reuocatus Eusebius decreto Constantini, cum Mari & Theognide. 2.t.7
Symbolum fidei ab exilio reuocatus hæreticis proposuit, & vbique misit ad euersionem Synodi Nicenæ, & Alexandrum Ep. Alexandriæ tollendum & abdicandum. 2.t.7
Eustathium Antiochiæ Ep. Eusebiani accusant, vnde exilium ei irrogatum à Constantino. 2.t.7. idq; in Concilio Nicomediensi. ibid.
Gothorum Episcopus primus ab Eusebio cõstitutus sub Constantino M. Vrphilas. 2.t.5
Episcopus Constantinopolitanus factus Eusebius post Alexandrum, quo tempore Constantinopolis recenter condita erat. 2.t. 10
Constantinus M. testamenti sui tabulas Eusebio tradi iussit. 2.t.17
¶ Sub *Constantio.*
Quid circa tabulas testamenti Constantini M. fecerit. vide *lib.* 1. t.17
Constantio eas tradidit. *ibid.*
Theophilo Indo ad Diaconatum promoto manus imposuit. 3.t.4

Eusebius Episcopus quidam depositus. A.D. 360. in Synodo Constantinopolitanâ, cum Eustathio & Eleusio. 5.t.5
Eusebius Eunuchus sub Constantio Imp.
Præpositus [sacri Cubiculi.]
Constantium aduersus Gallum C. incendit sic vt interfici eum iusserit.
Mittit is festino, qui Gallum interficiant.
Pœnitentiâ ducto Constantio, nuncios præuerti curat, & sic Gallus interficitur. 4.t.1
Iulianus Imp. posteà pœnam ab eo exegit. *ibid. in f.*
Eustathius, Comes rerum priuatarum.
Apud Constantem Imper. maximè valuit, eique familiarissimus fuit.
Athanasius eum subigit donorum multitudine.
Vnde minacem ad fratrem Constantium pro sui restitutione Athanasius refert. 3.t.12
Eustathius, Antiochiæ Episcopus *lib.* 2. *t.* 7. & apud Nicetam. *lib.* 5. *c.* 7.
Accusatus, post tres annos à Synodo Nicæna [i. A. D. 328.] ab Eusebianis ab exilio reuocatis, turpis coitus cum puella. 2.t.7
In exilium ideò missus. 2.t.7: & 3.t.18
à Constantino M. 2.t.7
in Occidentem. 2. t.7
conuentu Nicomediẹ habito. *ibid.*
Paulinus Eustathio suffectus. lib. 2. apud Nicetam. *lib.* 5. *c.* 9.
In doctrinâ eum sequebantur Flauianus & Paulinus, qui posteà Episcopi Antiocheni facti, qui ideò à Leontio Ep. sub Constantio Imp. eiecti [A. D. 349.] 3.t.18

Digitized by Google

Eustathius, Sebastiæ [Armeniæ.]
Aëtius super ὁμοιῶν cum his qui cum Basilio Ancyræ,& Eustathio Sebastiæ sentiebant, congressus est, eósque mutos reddidit. 3.t.16
A Basilio & Eustathio Aëtius apud Gallum C. calumniis appetitus. 3.t.27
De his quæ à Basilio & Eustathio Sebastiæ aliisque 70. in vniuersum facta aduersus Aëtium, Eudoxium, Theophilum Indum [A.D.359.] v. lib. 4.t.8.9. & sup. in *v. Basilius.*
Eustathius & Basilius antesignani à parte eorum qui Filium secundum substantiam similem prædicabant in Synodo Constantinopolitana [A.D.359.] 4.t.12
A Basilio & Eustathio stantes,& Eustathius ipse alij aliis criminibus subiecti, sedibus pulsi in Synodo Constantinopol. ab Acacio [A.D. 359.] 5.t.1.3
Eustathius senex & apud vulgus venerabilis, & persuadendi gnarus inter celeberrimos ὁμοιῶν [ὁμοιουσίων] præcones sub Valente Imp. post Theodorum Heracleæ & Georgium Laodiceæ. 8.t.17
Eutropius sub Arcadio Imp.
E seruo eunuchus.
Post Rufinum in Regiam intromissus.
Præpositi [sacri cubiculi] honorem indeptus.
Quoniam castratio eum ab Imperio arcebat, Patricium & Consulem ab Imperatori se fecit.
Sic Imperatoris pater fuit, qui ne filium quidem generare poterat. 11.t.4
[Eudoxiam] vxorem Arcadij iniuriâ afficit eique minitatur sese eam propediem Regiâ expulsurum.
Vnde irata Eudoxia, Arcadium Imp. in Eutropium concitat, qui sese Imperatorem hîc nunc exerit.
Eutropius honore exutus, bonisque nudatus in Cyprum insulam relegatus.
Non multo post delatus quod cùm Consul esset animalibus soli Imperatori reseruatis vsus fuisset, è Cypro reuocatur, & consistorio super hoc habito ab Aureliano PP. aliisque conuictus capite plectitur. lib.11.t.6.
Has scil. causas Philostorgius reddit Eutropij, dignitatib.& bonis exuti, in exilium missi, tandem & interfecti, cùm alij alias reddant, ait Photius.
Euzoius, Arij gregalis, συναιρετιώτης. 5.t.5
¶ Sub *Constantio.*
In Synodo Constantinopol. [A.D. 359.] in secundis stetit Aëtio & Eunomio. 9.t.3
Alexandriâ translatus.
Episcopus Antiochenus factus in locum Meletij iubente Constantio Imp. 5.t.5. qui & ipse tùm Antiochiæ agebat [A.D.360.]
Constatius Antiochiâ profectus, adscito secum Euzoio, aduersus Iulianum, apud Mopsucrenas morbo correptus, ab Euzoio baptizatur. 6.t.5
¶ Sub *Iuliano.*
Contra Aëtium olim gesta, coactâ Synodo è nouem Episcopis Antiochiæ, reuocauit.

Digitized by Google

Reuocauit & ſex menſium laxamentum, poſt quod his qui cum Serra erant niſi abdicationi Aëtij & Ariminenſi formulę ſubſcriberent, ſacerdotij priuatio pro pœna indicta fuerat. 7.t.6. 9.t.3

Inſtantia. Eudoxij apud Euzoium ſub Iuliano, pro Aëtio reſtituendo. 7.t.5
Quid Euzoius ad hæc. ibid.

¶ Sub Iouiano.
Pro Aëtio & dogmate eius Euzoius libellum proponit. 8.t.2. Quid inde ſecutum. ibid.
Eudoxius aduerſus Candidum & Arrianum ſcripſit ad Euzoium.
Euzoius adſcito Helpidio ad Eudoxium reſcribit, improbatoque eius conſilio, recedere eum iubet à priore ſententiâ.
Inter hæc & Eudoxium accuſat ob longam dilationem eorum quæ Eunomio promiſerat ſuper Aëtio. 8.t.7

¶ Sub *Valente* Imp.
Cùm poſſet ea quæ pro Aëtio & Eunomio ſub Iuliano in Synodo Antiochiæ procurauerat exequi, executus non eſt. 9.t.3
Imò contra ad maledicendum iis abreptus eſt, *Ouranoboſcas* vocans Aëtium & Eunomium, & Theophilum *Æthyopem.* 9.t.3

Exilium, in Amblada. 5.t.2
in Dalmatiæ inſulas. 4.t.1
in Galliam. 2.t.18
in Halmyrida. 10.t.6
in Heracleam Ponti. 4.t.8
in Illyricum. 1.t.9. & apud Nicetam. & 5.t.1
in Liparam inſulam. 12.t.5
in Mopſueſtiam Ciliciæ. 5.t.1
in Phrygiæ vrbes. 4.t.8
in Propontidem. 12.t.11

Exules pietatis cauſa reſtituti à Iouiano Imp. & in his Valentinianus qui poſteà Imperator factus eſt. 8.t.5

F

de *Fabulis* Gentilium & eorum origine & mythologia. 3.t.11
vbi de Pane & de Sphynge.

[*Fauſta*] vxor Conſtantini, nouerca Criſpi C.
Eius calumniis abreptus Conſtantinus filium Criſpum interfecit.
Inuicem Conſtantinus filio vltionem necis dedit, interfectâ poſteà ea balnei calore, delata cum vno ex Curſoribus mœchari. 7.t.4

Febri magna correptus ſi Hyphaſi, qui in S. Scriptura Phiſon dicitur, immergatur, ſtatim morbo liberatur. 3.t.10

Felix Epiſcopus vrbis Romæ.
Conſtitutus medio tempore, quo Liberius in exilium miſſus fuit.
Reſtituto Liberio ſeſe recipit, dignitate Epiſcopi retentâ, nulli tamẽ certę Eccleſiæ prępoſitus. 4.t.3

Felix, Comes ſacrarum largitionum.
Apoſtata ſub Iuliano Imp.
Exitus eius. 7.t.10

Feriæ, *Feſta*.
Theophaniarum feſtum. 6.t.2
Quarta feria & paraſceue. 10.t.12
Pentecoſte. 3.t.26

Fidei formulæ.
Nicæna, Ariminenſis, Sirmienſis, Seleucienſis, Conſtantinopolitana &c. v. *ſuis locis*.

Filius Dei, variæ de eo ſententiæ.
ὁμοούσιος Patri Filium, quod in Synodo Nicæna

Nicæna firmatum. 1.t.4.7.9: 2.t.1. 7. 3.t.12. 14. 16. 17. 19: 4.t.3. 9.12: 5.t.1: 8.t.17. [ibi ſ. reponendum ὁμοιούσιον] 9.t.9.13.19.

Ἑτεροούσιον. 4.t.11.& 12. 5.t.1:6.t.5

Ὁμοιούσιον 1.t.7. Semiarianorum hæc ſententia fuit, Baſilij Ancyræ & Georgij Laodiceni.

Quæ ſententia non vno modo elata. *Similem Imaginem per omnia Patris ſubſtantiæ Filium eſſe*, quæ Aſterij ſententia fuit. 2.t.16

Filium ſimilem Patri ſecundum ſubſtantiam: quæ ipſa Aſterij dicitur & poſt eum Eudoxij. 4.t.4. & Baſilianorum in Synodo Seleucienſi. 4.t.11. Baſilij & Euſtathii. 4.t.12. v.& 6.t.1

Ὅμοιον. Quæ & ipſa ſententia in varias ſubdiuiſa.

Similem Filium Patri per omnia κατὰ πάντα *eſſe* ἀπαραλλάκτως, ſubſtantiæ nomine omiſſo. Baſiliani. 4.t.8

Similem Filium Patri ſecundum præſcientiam. 10.t.3

Similem ſecundum naturam. 10.t.3

Quòd ex nõ entib. vtérq; natus ſit. 10.t.3

Similem Filium Patri ſecundum ſcripturas. 4.t.10.& 12.in f. 6.t.1

Ἀνόμοιον.

Diſſimilem geniti ſubſtantiam à Genitoris, & in nullo conuenire. 4.t.12

Diſſimilem Patri Filium. 6.t.1

Citra paſſionem genitum. 6.t.1

Filium naturâ ?????. 8.t.3

Filium haud vilem Patris ſeruum & famulum dicebant Eunomius & Eudoxius. 6.t.2

Etiam Filium non cognoſcere & comprehendere Patrem, Arius dicebat. 2.t.3

Spiritum Filij Eunomius & Eudoxius dixerunt. 6.t.2

Flauianus.

Flauianus & Paulinus à Leontio Ep. Antiocheno velut ſecum in doctrinâ non conſentientes eiecti Euſtathium ſequebantur. 3.t.18

Epiſcopus Antiochiæ poſteà factus. 3.t.18

Acclamauit primus, *Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto:* idque monachorum multitudine collectâ. 3.t.13

Florentius, Eunomianus.

Sub *Iouiano* Imper. poſt Pœmenium Secundus ab Aëtio & Eunomio Eccleſiæ ſuæ Epiſcopus Conſtantinopoli conſtitutus. 8.t.2

Sub *Valentis* initia.

Conſtantinopoli eum relinquunt Aëtius & Eunomius recedentes ab Eudoxio & Euzoio. 9.t.4

Sub *Procopio* Tyranno. Florentius Conſtantinopoli fuit. 9.t.6

Admiranda Florentij* huius manuum opera effingit Philoſtorgius libro nono, & effingendo nihil non abſurdi commentus eſt. 9.t.1

Florentius, Curator vrbis Nicææ à Procopio conſtitutus.

Multos malo affecit, velut Valenti fauentes.

Procopium agnitum Nicææ ipſe capit, & ad Valentem Imp. ducit.

Igni crematus ab exercitu ob veterẽ iram, quod multos malo affecerat quaſi Valenti fauentes. 9.t.5

Flumina. Euphrates, Frigidus, Gyon, Hyphaſis, Iordanes, Iſter, Nilus, Phyſon, Tanais. v. *ſuis locis.*

Digitized by Google

De Fluminibus sub terrâ fluentibus. 3.t.9

Frauitas Dux.
Gothus genere.
Paganus religione.
Romanis fidus.
In rebus bellicis optimus.
Missus ab Arcadio Imper. aduersus Gainam è Constantinopoli fugientem in Chersonnesum, & in Asiam trajicere cogitantem.
Nauali pugna exercitũ eius frangit.
Vnde Gainas in superiora Thraciæ fugit, & ab Hunnis quibusdam interficitur. 11.t.8. vers.5

Frigidus fluuius.
Eugenius Tyrannus à Theodosio Imper. prope Frigidum fluuium vincitur & interficitur. 11. t. 2

Fritigernus Dux Scytharum Transistrianorum, qui ab Hunnis in Romanum solum pulsi fuerant, posteàque aduersus Romanos rebellarunt. 9.t.17

Fructus, in Orientalibus partibus pulcherrimi & maximi, & in his carya. 3.t.11
Bis in anno fructus Homeritarum plaga ad Mare Rubrum vsq; fert. 3.t.11

G

Gainas Dux Barbarus.
Missus ab Arcadio Imp. aduersus Tribigildum.
Prodit victoriam, paria & ipse aduersus Romanos moliri cogitans.
Tribigildus quasi Gainam fugiens Pisidiam & Pamphyliam deprædatur.
Interfecto in Thraciâ Tribigildo Gainas post proditionem Ducis habitu Constantinopolim reuersus.
In animum inducit Constantinopolim sibi subiicere.
Cœlestis vis armata visa eos qui eam capere cogitabant in ipso actu terrefecit, & vrbs incendio liberatur, multíque deprehensi pœnis afficiuntur.
Gainas statim vrbe fugit.
Chersonesum transfretat.
In Asiam ratibus traiicere cogitat.
Aduersus eum mittitur ab Arcadio Frauitas Gothus genere, religione paganus, Romanis fidus.
Frauitas prælio nauali cum Gainæ exercitu confligit, cumque frangit.
Vnde Gainas in Thraciam fugiens ab Hunnis quibusdam interficitur. 11.t.8. vers.3.

Galatia.
Gothi sub Valeriano & Gallieno Galatiam incursarunt, & captiuos inde plures abduxerunt. 2.t.5
Ecclesiis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ præpositus sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio Ephranius. 8.t.2
Vrbes Galatiæ, v.sup. Ancyra.

Galla, filia Valentiniani Sen. Imper. & Iustinæ.
Soror Gratiani & Valentiniani Iun. 9.t.16: 10.t.7
Vxor altera Theodosij M.
Arriana fuit.
Nata ex eâ Theodosio filia Placidia. 10.t.7

Gallica.
Alpes in Galliis. 1.t.5

Galatia

Digitized by Google

Galatia olim, nunc Galliæ. 1.t.5
Galatiæ superiores pro Galliis. 10.t.5
& Galliæ occiduæ. lib.1. apud Nicetam, *thes. orth. fid.* 5.t.7.
Iuliæ Alpes Illyricum ab Italiâ diuidunt. 3.t.24.
Constantius [Chlorus] Galliarum Imperator. 1.t.5
Eusebius, Theognis & Maris in exilium in Gallias missi à Constantino. lib.2. apud Nicetam *d.lib.* 5.c.7.
Athanasius in exilium missus in Gallias. 2.t.18
Athanasius ex Galliâ Alexandriam reuersus mortuo Constantino M. 2.t.19
Athanasius ad Constantem [in Gallias] venit. 3.t.12
Magnentius Tyrannus Lugduni victus. 3.t.26
Iulianus in gallias missus tuendis iis, quod eæ turbatæ valde essent. 4.t.2
Gratianus in Galliis per Maximi Tyrannidem interfectus. 10.t.5
Valentinianus Iun. per Arbogastis factionem Viennæ strangulatur. 11.t.1
Gothis, cùm Adaulpho cœso Attalum & Placidiam Honorio exhibuissent, pars aliqua galliarum ad inhabitandum data. 12.t.4
Vrbes Galliarum. Lugdunum, Vienna. *v. suis locis.*
Gallus Cæsar.
Filius Constantij, qui Constantini M. frater erat.
Patruelis Constantij.
Cæsar à Constantio factus. 3.t.25
Theophilo Indo interueniẽte, 4.t.1
cùm in Magnentium Tyrannum moueret quod validiore manu Persas moturos audisset. 3.t.25
in Aëtium concitatus à Basilianis & Eustathianis, cui vtrumque crus frangi iubet.
Verùm Leontio Ep. Antiocheno agente in conspectum & amicos Galli recipitur.
Eoque gallus C. vsus ad reuocandum fratrem Iulianum à cultu gentilitio si posset.
Magistro quoque eo in diuinis disciplinis vsus gallus C. 3.t.27
Aduersus Persas optimè fortitérque pugnauit, & sopitum per eum bellum Persicum.
Calumniis apud Constantium Imp. appetitus, & in inuidiam tractus.
Domitianus PP. ad eum missus, vt exitum eius Antiochiâ præcluderet.
Domitiani contumax & illiberale aduersus eum factum.
gallus de Domitiano interficiendo cogitat, Montio in consilium adscito.
Montij θράσος ἀμετρία, & responsum.
Constantia Galli vxor inde incensa.
Montium Protectoribus tradidit, isque statim interfectus.
Domitianus itidem, idque consentiente gallo. 3.t.28
à Constantio post Domitiani & Mótij cœdẽ, gallus C. reuocatur.
Gallus parere decernit.
Præcedit vxor, iram fratris emollitura.
Vxore mortuâ in Bithynia gallus C. maiore metu corripitur.
Non ideò tamen sententiam mutat, & proficiscitur.

Digitized by Google

Theophilus Indus Gallum C. comitatur.
Vbi ad Noricos venit Gallus, Barbatio cò Mediolano miſſus, vt Gallum purpurâ exueret, & in inſulam Dalmatiæ in exilium mitteret.
Theophilus Indus intercedit & impedit.
Hoc comperto Conſtantius Theophilum in exilium mittit, Gallúmque in inſulam deportari ſub cuſtodiâ iubet.
Euſebius eunuchus Præpoſitus cubiculi Conſtantium irritat, & ne pœnitentiæ locus daretur, feſtinò mittit qui Gallum interficiant.
Conſtantius pœnitētia ductus alios emittit necem inhibituros.
Euſebiani prǫuertunt, & Gallus gládio interficitur.
Iulianus Imperium nactus, ab Euſebio iiſq; qui cum ipſo erant, pœnas exegit. 4.t.1
Aëtius, Eudoxius & Theophilus Indus à Baſilio Ancyrę, quiq́ ſe cum eo erant apud Imp. Conſtantium delati tanquam rebellionis Galli C. conſcij & participes exiliis multati [A.D. 359.] 4.t.8
Philoſtorgius Gallo C. fauet, eiúſque cœdem improbat. 3.t.28: 4.t.1: 5.t.4
Garamantæ. Populi Garamantæ.
Aues Garamantides. 3.t.11
Gentiles. Gentilium & Conſtantini M. ad fidem Chriſtianam conuerſio, eiúſque occaſio. 11.t.1
Gentes ad fidem Chriſtianam conuerſæ ſub Conſtantino M. Gothi. 2.t.6
Homeritæ ſub Conſtantio. 3.t.4
Gentilium ſub Iuliano Imp. ſtatus, & in Chriſtianos licentia. 7.t.1. 2. 4
Inſolita & paradoxa mos gentilibus in Deos referre & pro Diis habere. 3.t.11. vbi de Pane & Sphinge.
Geographica. v. per totum Indicem ſecundum ſeriem literarum.
Georgius Cappadox [qui aliis *Gregorius*] 3.t.3. & 12
Sub Conſtantio eiúſque iuſſu Epiſcopus Alexandrinus ordinatus loco Athanaſij. 3.t.3. [A.D. 341.]
Ad Conſtantis Imp. epiſtolam Conſtantius Athanaſio in Epiſcopatum reſtituto, Georgium cum epiſtola ad ſua remiſit [A.D. 347.] 3.t.12
Ibi is agit, ſua adcurans. 3.t.12
Georgius alius ſub Conſtantio & Iuliano.
Alexandrinus Epiſcopus. 7.t.2
Homodoxos ſubſcribere coëgit libello in Aëtium. 7.t.2
in Gentilium res impetum fecit. 7.t.2
Sub *Iuliano.*
Captus à Gentilibus, multíſque in corpus iniuriis illatis, igni traditur. 7.t.2
Id Athanaſij conſenſu factum ait Philoſtorgius.
Athanaſius eo interfecto Alexandrinis cupide excipientibus ſedem ſuam recuperat. 7.t.2
Georgius alius Alexandrinus genere.
Philoſophis oriundus.
Epiſcopus Laodiceæ in Syria.
Celeberrimus ὁμοιούσιος [ὁμοιουσιανός] græco ſub Valente Imp. 8.t.17

Digitized by Google

Germanicia. Eudoxius Germaniciæ Ep. inde Antiochenus. 4.t.4
Gerreſianus & Herennianus fratres. 9.t.6
Getæ olim dicti qui poſteà Gothi. 2.t.5
Gladius Imperatori prælatus in Palatio. 12.t.1
Gomarius. Dux Procopij Tyranni.
Proditione eius Procopius cum Valente Imp. congreſſus funditur. 9.t.5
Gothi. Scythica gens. 11.t.8. verſ.3.
Getæ olim dicti. 2.t.5
Valeriano & Gallieno imperantibus, Gothi Europam incurſarunt, Aſiam & in eâ Galatiam & Cappadociam, captiuiſque multis abductis domum reuerſi ſunt, Ex hoc captiuorum numero Vrphilæ maiores fuerunt.
Chriſtiani multi facti ex conuerſatione captiuorum illorum.
Legati miſſi à Rege Gothorum ad Conſtantinum Imp. & in his Vrphilas.
Gothi Imperatori Conſtantino parebant.
Epiſcopus Gothorum primus Vrphilas.
Literarum Gothicarum inuentor Vrphilas.
Sacræ ſcripturæ verſio in linguam Gothicam ab Vrphila, exceptis libris Regum.
Belli amans gens fuit.
Chriſtiani ob fidem è Gothiâ pulſi in Romanum ſolum, quorum Dux Vrphilas.
In Myſiâ his ſedes datæ à Conſtantino. 2.t.5
de Gothorum in Thraciam incurſionibus, Valente Imper. ab his deuicto, interfecto; viceuerſa de deuictis iis à Theodoſio. 9. t.17. 19. v. in *Scythæ Tranſiſtriani*, nam ita eos vocat Philoſtorgius.
Quid Alaricho Duce ſub Honorio Imper. contra Imperium Romanum fecerint. 12. t. 2. 3. *v. in Alarichus.*
Adaulphus Gothorum Rex poſt Alarichum, v. ſup. *Adaulphus.*
Poſt mortem Adaulphi Placidia Honorij ſoror à Gothis reddita, & Attalus exhibitus,
Gothis pars Galliarum ad inhabitandum data ab Honorio. 12.t.4
Græcia. Alarichus Græciam ingreſſus, Athenas & Macedonas tenuit ſub Arcadio Imp. Stelichone adhuc ſuperſtite. 12.t.2
Grammaticus quidam Anazarbi Ciliciæ: à quo Aëtius inſtitutus. 3.t.15
Grando inſtar lapidis manualis octo librarum. 11.t.7
Gratianus Valentiniani Sen. Imper. filius.
Ad Imperium promouetur à patre, non multo poſt Valentem Imperatorem factum, idque adhuc puer.
Ad patris morem exercetur. 8.t.8
Imperij hæredem eum Valentinianus pater reliquit.
Sororem habuit Gallam, & Fratrem Valentinianum, quem Imperatorem citra conſenſum ſuum factum ægre tulit, & nonnullos qui id fecerant, puniuit: nihilominus fratrem Imperatorem habere voluit, eique patris munus exhibuit. 9.t.16
Philoſtorgius Gratiano iniquus, multas aduerſus eum calũnias fingit,

Digitized by Google

inter alia Neroni eum compara . 10.t.5
Luget Valentem patruum interfe-ctum.
Flet Romanorum calamitatem.
Theodosium Imperatorem creat, & in patrui imperium mittit. 9.t.17
Interfectus in Galliâ per Maximi tyrannidem. 10.t.5
Gregorius Cappadox.
§Sub Constantino. Episcopus Alexandrinus ordinatus loco Athanasij. 2.t.12
§Sub Constantio. Mortuo Constantino & Gregorio Athanasius in Ecclesiam progressus sedem recepit. 2.t.19
Gregorius alius Cappadox Episcopus Alexandrinus, qui Philostorgio Georgius, sub Constantio. 3.t.3. & 12. v. *sup. Georgius*.
Gregorius Nazianzi Episcopus sub Valente.
Ὁμοιοῦ strenuus propugnator vna cum Apollinario & Basilio Cæsareæ, sic vt Athanasius præ his puer censeretur.
In externis seu profanis disciplinis plurimùm profecerat, & sacræ scripturæ quæ ad lectionem & paratam memoriam facerent, multam habuit notitiam.
Oratio Gregorij sublimior in scribendo, quàm Basilij & Apollinarij.
Vberior etiam ei sermo quam Apollinario, grauior quàm Basilio: hîc lib.8.t.11. & apud Suidam.
Moribus talibus fuit, vt quosuis ad se alliceret, pertraheret. Philostorgius [lib.8.] apud Suidam in voce Ἀπολινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος.
Iudicium Philostorgij de eo.
Ob sapientiam eum Philostorgius summè admiratur.
Philostorgius mentitur, cùm ait Gregorium & Basilium non dixisse, *Filium factum hominem*, verùm *Inhabitare in homine*, & in eo Apollinarium ab his seiunctum fuisse. 8.t.13
Gyon apud Mosen Nilus. 3.t.10. v. *Nilus*.

H

Hadrianus Ep. v. *Adrianus*.
Hæretici. Aëtius, Arius, Borboriani, Eudoxius, Eunomius, Manichæi. v. *suis locis*.
Halmyris seu *Halmyra*.
Mysiæ locus ad Istrum.
Eunomius eò in exilium missus à Theodosio Magno.
Capta à Barbaris: quare inde Cæsaream Eunomius fugatus. 10.t.6
Helena Constantini M. mater.
Helenopolin vrbem ædificauit, ad fauces sinus Nicomediæ.
Cur locus ille ab ea delectus. 2.t.13
Helena Constantini M. filia.
Constantij Imp. soror.
Iuliano despondetur. 4.t.2
Helenopolis. Ædificata ab Helena Constantini M. matre.
Ad fauces sinus Nicomediæ.
Cur locus ille ab Helena delectus.
Ibi Lucianus martyr post mortem à delphino depositus. 2.t.13
Heliodorus ex Libya.
§ Sub *Constantio*, vnus fuit ex his qui in Synodo Constantinopolitana [A.D.359.] subscribere noluerunt

Digitized by Google

Aëtij abdicationi & formulæ Ariminenſi. 7.t.6
¶Sub *Iuliano*. Vnus fuit ex his qui Conſtantinopoli ſub Iuliano Aëtium præſentem reſtituerunt, & ordinarunt. 7.t.6
¶Sub *Iouiano*. Heliodorus Serta & Stephanus ab Aëtio & Eunomio præpoſiti populo eorum ſententiæ adhærenti in vtraque Libya & Ægypto. 8.t.2
Helleſpontus. In Helleſpontum vires ſuas reliquas ſeruat Tribigildus ab Iſauris attritus. 11.t.8. *verſ*.1.
Helpidius Comes rerum priuatarum.
Apoſtata ſub Iuliano.
Procopij tyrannidi adhæſit aduerſus Valentem Imp.
Θύτης Helpidius vulgo vocatus.
Bona eius proſcripta.
In perpetua vincula damnatus.
In honore vitam finiuit. 7.t.10
Helpidius ſub Iouiano Imp.
Euzoius Ep. Antiochenus eum ſibi adſciſcit literis, quibus Eudoxio reſpondit ſuper Candido, Arriano & Aëtio. 8.t.7
Ἡμιτύβιον 7.t.14: & 11.t.1
Eo libri inuoluti. 9.t.11
In veſte Imperatoriâ fuit. 11.t.1
Eo Valentinianus Iun. laquei vice circumligatus & ſuſpenſus. 11.t.1
Heraclea Ponti. 4.t.8
Theophilus Indus in eam in exilium miſſus. *ibid.*
Heraclea Thraciæ. 8.t.17: 9.t.10. & 14.
Ordinandi Epiſcopi Conſtantinopolitani ius ad Epiſcopum Heracleæ Thraciæ ſpectabat. 9.t.10
Epiſcopi Heracleæ Thraciæ.
Theodorus 8.t.17: 9.t.10. qui & Dorotheus. 9.t.14
Herba quædam, omnium morborum, tabis maxime, medela, adgnata ad pedes imaginis ſaluatoris Paneade: quæ, eruderatâ ſtatuâ poſtea neque ibi neque vſpiam alibi apparuit. 7.t.3
Heron. Thebis Ægyptiis oriundus.
ad Epiſcopatum promotus.
Sub Iuliano Imper. in apoſtaſiam prolapſus: exitus eius. 7.t.13
Herrenianus & *Gerreſianus* fratres ſub Procopio Tyranno.
Eunomio conuixerunt.
Delati ſimul apud Procopium Valenti fauere.
Quomodo liberati fuerint à pœna imminente. 9.t.6
Heſychius presbyter quidam Conſtantinopoli.
Sub Conſtantio [A.D. 361.] 6.t.1
In Eunomium concitauit Eccleſiam Conſtantinopolitanam. *ibid.*
Ἑτερούσιοι 2.t.1. & 6: 4.t.4. 11. & 12.
Hieroſolyma. Vocata antea *Iebus*, & vnde. 7.t.4
Metropolis totius gentis Hebræorum. *ibid.*
Ælia vocata ab Aelio Adriano Imper. de eius nomine, & cur. 7.t.11
Viſio crucis Hieroſolymis oblata tempore belli Magnentiaci. 3.t.26
Cranium, & mons Oliuarum Hieroſolymis. 3.t.26
Templi Hieroſolymitani ſub Iuliano inſtauratio irrita; deque igne, & terræmotu, qui tum contigere. 7.t.9.14. deque Euangelio Ioannis ibi reperto. 7.t.14
Epiſcopi Hieroſolymitani.
Maximus. 3.t.12
Cyrillus. 4.t.12

Digitized by Google

Subscripsit Nicænæ Synodo, ne in exilium mitteretur. 1.t.9: 2.t.16
Quid ei prædixerit Secundus Ep. Ptolemaidis. 1.t.10
In exilium missus tribus post Synodum Nicænam mensibus. 1. t.10.
In Gallias lib.2. apud Nicetam.
Reuersus ad fidem Arianam. 2.t.16
Palinodia Eusebianorum post Synodum Nicænam. Ob id pœna his indicta à Constantino, eo quod cùm alia sentirent, ὁμουσίῳ subscripsissent. 2.t.1
Ab exilio reuocatus Eusebius decreto Constantini, cum Mari & Theognide. 2.t.7
Symbolum fidei ab exilio reuocatus hæreticis proposuit, & vbique misit ad euersionem Synodi Nicenæ, & Alexandrum Ep. Alexandriæ tollendum & abdicandum. 2.t.7
Eustathium Antiochiæ Ep. Eusebiani accusant, vnde exilium ei irrogatum à Constantino. 2.t.7. idq; in Concilio Nicomediensi. *ibid.*
Gothorum Episcopus primus ab Eusebio cōstitutus sub Constantino M. Vrphilas. 2.t.5
Episcopus Constantinopolitanus factus Eusebius post Alexandrum, quo tempore Constantinopolis recenter condita erat. 2.t.10
Constantinus M. testamenti sui tabulas Eusebio tradi iussit. 2.t.17
¶ Sub *Constantio.*
Quid circa tabulas testamenti Constantini M. fecerit. vide *lib.*1. t.17
Constantio eas tradidit. *ibid.*
Theophilo Indo ad Diaconatum promoto manus imposuit. 3.t.4
Eusebius Episcopus quidam depositus. A.D. 360. in Synodo Constantinopolitanâ, cum Eustathio & Eleusio. 5.t.3
Eusebius Eunuchus sub Constantio Imp.
Præpositus [sacri Cubiculi.]
Constantium aduersus Gallum C. incendit sic vt interfici eum iusserit.
Mittit is festino, qui Gallum interficiant.
Pœnitentiâ ducto Constantio, nuncios præuerti curat, & sic Gallus interficitur. 4.t.1
Iulianus Imp. posteà pœnam ab eo exegit. *ibid. in f.*
Eustathius, Comes rerum priuatarum.
Apud Constantem Imper. maximè valuit, eique familiarissimus fuit.
Athanasius eum subigit donorum multitudine.
Vnde minacem ad fratrem Constantium pro sui restitutione Athanasius refert. 3.t.12
Eustathius, Antiochiæ Episcopus *lib.*2. *t.*7. & apud Nicetam. *lib.*5.*c.*7.
Accusatus, post tres annos à Synodo Nicæna [i. A. D. 328.] ab Eusebianis ab exilio reuocatis, turpis coitus cum puella. 2.t.7
In exilium ideò missus. 2.t.7: & 3.t.18
à Constantino M. 2.t.7
in Occidentem. 2.t.7
conuentu Nicomediæ habito. *ibid.*
Paulinus Eustathio suffectus. lib.2. apud Nicetam. *lib.*5.*c.*9.
In doctrinâ eum sequebantur Flauianus & Paulinus, qui posteà Episcopi Antiocheni facti, qui ideò à Leontio Ep. sub Constantio Imp. eiecti [A. D. 349.] 3.t.18

Digitized by Google

Eustathius, Sebastiæ [Armeniæ.]
Aëtius super ὁμοουσίῳ cum his qui cum Basilio Ancyræ, & Eustathio Sebastiæ sentiebant, congressus est, eósque mutos reddidit. 3.c.16
A Basilio & Eustathio Aëtius apud Gallum C. calumniis appetitus. 3.c.27
De his quæ à Basilio & Eustathio Sebastiæ aliisque 70. in vniuersum facta aduersus Aëtium, Eudoxium, Theophilum Indum [A.D.359.] v. lib. 4.c.8.9. & sup. in *v. Basilius.*
Eustathius & Basilius antesignani à parte eorum qui Filium secundum substantiam similem prædicabant in Synodo Constantinopolitana [A.D.359.] 4. c.12
A Basilio & Eustathio stantes, & Eustathius ipse alij aliis criminibus subiecti, sedibus pulsi in Synodo Constantinopol. ab Acacio [A.D. 359.] 5.c.1.3
Eustathius senex & apud vulgus venerabilis, & persuadendi gnarus inter celeberrimos ὁμοιοῦ [ὁμοιουσίου] præcones sub Valente Imp. post Theodorum Heracleæ & Georgium Laodiceæ. 8.c.17
Eutropius sub Arcadio Imp.
E seruo eunuchus.
Post Rufinum in Regiam intromissus.
Præpositi [sacri cubiculi] honorem indeptus.
Quoniam castratio eum ab Imperio arcebat, Patricium & Consulem ab Imperatori se fecit.
Sic Imperatoris pater fuit, qui ne filium quidem generare poterat, 11. c.4
[Eudoxiam] vxorem Arcadij iniuriâ afficit eique minitatur sese eam propediem Regiâ expulsurum.
Vnde irata Eudoxia, Arcadium Imp. in Eutropium concitat, qui sese Imperatorem hîc nunc exerit.
Eutropius honore exutus, bonisque nudatus in Cyprum insulam relegatus.
Non multo post delatus quod cùm Consul esset animalibus soli Imperatori reseruatis vsus fuisset, è Cypro reuocatur, & consistorio super hoc habito ab Aureliano PP. aliisque conuictus capite plectitur. lib.11.c.6.
Has scil. causas Philostorgius reddit Eutropij, dignitatib. & bonis exuti, in exilium missi, tandem & interfecti, cùm alij alias reddant, ait Photius.
Euzoius, Arij gregalis, συναιρετιώτης. 5.c.5
¶ Sub *Constantio.*
In Synodo Constantinopol. [A.D. 359.] in secundis stetit Aëtio & Eunomio. 9.c.3
Alexandriâ translatus.
Episcopus Antiochenus factus in locum Meletij iubente Constantio Imp. 5.c.5. qui & ipse tùm Antiochiæ agebat [A.D.360]
Constãtius Antiochiâ profectus, adscito secum Euzoio, aduersus Iulianum, apud Mopsucrenas morbo correptus, ab Euzoio baptizatur. 6.c.5
¶ Sub *Iuliano.*
Contra Aëtium olim gesta, coactâ Synodo è nouem Episcopis Antiochiæ, reuocauit.

Reuocauit & ſex menſium laxamentum, poſt quod his qui cum Serra erant niſi abdicationi Aëtij & Ariminenſi formulę ſubſcriberent, ſacerdotij priuatio pro pœna indicta fuerat. 7.t.6:9.t.3

Inſtantia. Eudoxij apud Euzoium ſub Iuliano, pro Ario reſtituendo. 7.t.5

Quid Euzoius ad hæc. *ibid.*

¶ Sub *Iouiano.*

Pro Aëtio & dogmate eius Euzoius libellum proponit. 8.t.2. Quid inde ſecutum. *ibid.*

Eudoxius aduerſus Candidum & Arrianum ſcripſit ad Euzoium.

Euzoius adſcito Helpidio ad Eudoxium reſcribit, improbatoque eius conſilio, recedere eum iubet à priore ſententiâ.

Inter hæc & Eudoxium accuſat ob longam dilationem eorum quæ Eunomio promiſerat ſuper Aëtio. 8.t.7

¶ Sub *Valente* Imp.

Cùm poſſet ea quæ pro Aëtio & Eunomio ſub Iuliano in Synodo Antiochiæ procurauerat exequi, executus non eſt. 9.t.3

Imò contra ad maledicendum iis abreptus eſt, *Ouranoboſcas* vocans Aëtium & Eunomium, & Theophilum *Æthyopem.* 9.t.3

Exilium, in Amblada. 5.t.2

in Dalmatiæ inſulas. 4.t.1

in Galliam. 2.t.18

in Halmyrida. 10.t.6

in Heracleam Ponti. 4.t.8

in Illyricum. 1.t.9. & apud Nicetam. & 5.t.1

in Liparam inſulam. 12.t.5

in Mopſueſtiam Ciliciæ. 5.t.1

in Phrygiæ vrbes. 4.t.8

in Propontidem. 12.t.11

Exules pietatis cauſa reſtituti à Iouiano Imp. & in his Valentinianus qui poſteà Imperator factus eſt. 8.t.5

F

de *Fabulis* Gentilium & eorum origine & mythologia. 3.t.11

vbi de Pane & de Sphynge.

[*Fauſta*] vxor Conſtantini, nouerca Criſpi C.

Eius calumniis abreptus Conſtantinus filium Criſpum interfecit.

Inuicem Conſtantinus filio vltionem necis dedit, interfectâ poſteà ea balnei calore, delata cum vno ex Curſoribus mœchari. 7.t.4

Febri magna correptus ſi Hyphaſi, qui in S. Scriptura Phiſon dicitur, immergatur, ſtatim morbo liberatur. 3.t.10

Felix Epiſcopus vrbis Romæ.

Conſtitutus medio tempore, quo Liberius in exilium miſſus fuit.

Reſtituto Liberio ſeſe recipit, dignitate Epiſcopi retentâ, nulli tamē certę Eccleſiæ prępoſitus. 4.t.3

Felix, Comes ſacrarum largitionum.

Apoſtata ſub Iuliano Imp.

Exitus eius. 7.t.10

Feriæ, Feſta.

Theophaniarum feſtum. 6.t.2

Quarta feria & paraſceue. 10.t.12

Pentecoſte. 3.t.26

Fidei formulæ.

Nicæna, Ariminenſis, Sirmienſis, Seleucienſis, Conſtantinopolitana &c. v. *ſuis locis.*

Filivs Dei, variæ de eo ſententiæ.

ὁμοούσιον Patri Filium, quod in Synodo Nicæna

Digitized by Google

Nicæna firmatum. 1.t.4.7.9: 2.t.1. 7. 3.t.12. 14. 16. 17. 19: 4.t.3. 9.12: 5.t.1: 8.t.17. [ibi f. reponendum ὁμοιούσιον] 9.t.9.13.19.

Ἑτερούσιον. 4.t.11. & 12. 5.t.1: 6.t.5

Ὁμοιούσιον 1.t.7. Semiarianorum hæc ſententia fuit, Baſilij Ancyræ & Georgij Laodiceni.

Quæ ſententia non vno modo elata. *Similem Imaginem per omnia Patris ſubſtantiæ Filium eſſe*, quæ Aſterij ſententia fuit. 2.t.16

Filium ſimilem Patri ſecundum ſubſtantiam: quæ ipſa Aſterij dicitur & poſt eum Eudoxij. 4.t.4. & Baſilianorum in Synodo Seleucienſi. 4.t.11. Baſilij & Euſtathii. 4.t.12. v. & 6.t.1

Ὅμοιον. Quæ & ipſa ſententia in varias ſubdiuiſa.

Similem Filium Patri per omnia κατὰ πάντα *eſſe* ἀπαραλλάκτως, ſubſtantiæ nomine omiſſo. Baſiliani. 4.t.8

Similem Filium Patri ſecundum præſcientiam. 10.t.3

Similem ſecundum naturam. 10.t.3

Quòd ex nõ entib. vtiq; natus ſit. 10.t.3

Similem Filium Patri ſecundum ſcripturas. 4.t.10. & 12. in f. 6.t.1

Ἀνόμοιον.

Diſſimilem geniti ſubſtantiam à Genitoris, & in nullo conuenire. 4.t.12

Diſſimilem Patri Filium. 6.t.1

Citra paſſionem genitum. 6.t.1

Filium naturâ τρεπτόν. 8.t.3

Filium haud vilem Patris ſeruum & famulum dicebant Eunomius & Eudoxius. 6.t.2

Etiam Filium non cognoſcere & comprehendere Patrem, Arius dicebat. 2.t.3

Spiritum Filij Eunomius & Eudoxius dixerunt. 6.t.2

Flauianus.

Flauianus & Paulinus à Leontio Ep. Antiocheno velut ſecum in doctrinâ non conſentientes eiecti Euſtathium ſequebantur. 3.t.18

Epiſcopus Antiochiæ poſteà factus. 3.t.18

Acclamauit primus, *Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto:* idque monachorum multitudine collectâ. 3.t.13

Florentius, Eunomianus.

Sub *Iouiano* Imper. poſt Pœmenium Secundus ab Aëtio & Eunomio Eccleſiæ ſuæ Epiſcopus Conſtantinopoli conſtitutus. 8.t.2

Sub *Valentis* initia.

Conſtantinopoli eum relinquunt Aëtius & Eunomius recedentes ab Eudoxio & Euzoio. 9.t.4

Sub *Procopio* Tyranno. Florentius Conſtantinopoli fuit. 9.t.6

Admiranda Florentij huius manuum opera effingit Philoſtorgius libro nono, & effingendo nihil non abſurdi commentus eſt. 9.t.1

Florentius, Curator vrbis Nicææ à Procopio conſtitutus.

Multos malo affecit, velut Valenti fauentes.

Procopium agnitum Nicææ ipſe capit, & ad Valentem Imp. ducit.

Igni crematus ab exercitu ob veterẽ iram, quod multos malo affecerat quaſi Valenti fauentes. 9.t.5

Flumina. Euphrates, Frigidus, Gyon, Hyphaſis, Iordanes, Iſter, Nilus, Phyſon, Tanais. v. *ſuis locis.*

Digitized by Google

De Fluminibus sub terrâ fluentibus. 3.t.9

Frauitas Dux.
Gothus genere.
Paganus religione.
Romanis fidus.
In rebus bellicis optimus.
Missus ab Arcadio Imper. aduersus Gainam è Constantinopoli fugientem in Chersonnesum, & in Asiam trajicere cogitantem.
Nauali pugna exercitũ eius frangit.
Vnde Gainas in superiora Thraciæ fugit, & ab Hunnis quibusdam interficitur. 11.t.8. vers.3

Frigidus fluuius.
Eugenius Tyrannus à Theodosio Imper. prope Frigidum fluuium vincitur & interficitur. 11. t. 2

Fritigernus Dux Scytharum Transistrianorum, qui ab Hunnis in Romanum solum pulsi fuerant, posteáque aduersus Romanos rebellarunt. 9.t.17

Fructus, in Orientalibus partibus pulcherrimi & maximi, & in his carya. 3. t.11
Bis in anno fructus Homeritarum plaga ad Mare Rubrum vsq; fert. 3.t.11

G

GAinas Dux Barbarus.
Missus ab Arcadio Imp. aduersus Tribigildum.
Prodit victoriam, paria & ipse aduersus Romanos moliri cogitans.
Tribigildus quasi Gainam fugiens Pisidiam & Pamphyliam deprædatur.
Interfecto in Thraciâ Tribigildo Gainas post proditionem Ducis habitu Constantinopolim reuersus.
In animum inducit Constantinopolim sibi subiicere.
Cœlestis vis armata visa eos qui eam capere cogitabant in ipso actu terrefecit, & vrbs incendio liberatur, multíque deprehensi pœnis afficiuntur.
Gainas statim vrbe fugit.
Chersonesum transfretat.
In Asiam ratibus traiicere cogitat.
Aduersus eum mittitur ab Arcadio Frauitas Gothus genere, religione paganus, Romanis fidus.
Frauitas prælio nauali cum Gainæ exercitu confligit, eumque frangit.
Vnde Gainas in Thraciam fugiens ab Hunnis quibusdam interficitur. 11.t.8. vers.3.

Galatia.
Gothi sub Valeriano & Gallieno Galatiam incursarunt, & captiuos inde plures abduxerunt. 2.t.5
Ecclesiis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ præpositus sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio Ephranius. 8.t.2
Vrbes Galatiæ, v.sup.Ancyra.

Galla, filia Valentiniani Sen. Imper. & Iustinæ.
Soror Gratiani & Valentiniani Iun. 9.t.16: 10.t.7
Vxor altera Theodosij M.
Arriana fuit.
Nata ex eâ Theodosio filia Placidia. 10. t.7

Gallica.
Alpes in Galliis. 1.t.5

Galatia

Digitized by Google

Galatia olim, nunc Galliæ. 1.t.5
Galatiæ superiores pro Galliis. 10.t.5 & Galliæ occiduæ. lib.1. apud Nicetam, *thes.orth.fid.*5.t.7.
Iuliæ Alpes Illyricum ab Italiâ diuidunt. 3.t.24.
Constantius [Chlorus] Galliarum Imperator. 1.t.5
Eusebius, Theognis & Maris in exilium in Gallias missi à Constantino. lib.2. apud Nicetam *d.lib.* 5.c.7.
Athanasius in exilium missus in Gallias. 2.t.18
Athanasius ex Galliâ Alexandriam reuersus mortuo Constantino M. 2.t.19
Athanasius ad Constantem [in Gallias] venit. 3.t.12
Magnentius Tyrannus Lugduni victus. 3.t.26
Iulianus in gallias missus tuendis iis, quod eæ turbatæ valde essent. 4.t.2
Gratianus in Galliis per Maximi Tyrannidem interfectus. 10.t.5
Valentinianus Iun. per Arbogastis factionem Viennæ strangulatur. 11.t.1
Gothis, cùm Adaulpho cœso Attalum & Placidiam Honorio exhibuissent, pars aliqua galliarum ad inhabitandum data. 12.t.4
Vrbes Galliarum. Lugdunum, Vienna. *v.suis locis.*
Gallus Cæsar.
Filius Constantij, qui Constantini M. frater erat.
Patruelis Constantij.
Cæsar à Constantio factus. 3.t.25
Theophilo Indo interueniẽte. 4.t.1 cùm in Magnentium Tyrannum moueret quod validiore manu Persas moturos audisset. 3.t.25
in Aëtium concitatus a Basilianis & Eustathianis, cui virumque eius frangi iubet.
Verùm Leontio Ep. Antiocheno agente in conspectum & amicos galli recipitur.
Eoque Gallus C. vsus ad reuocandum fratrem Iulianum à cultu gentilitio si posset.
Magistro quoque eo in diuinis disciplinis vsus gallus C. 3.t.27
Aduersus Persas optimè fortitérque pugnauit, & sopitum per eum bellum Persicum.
Calumniis apud Constantium Imp. appetitus, & in inuidiam tractus.
Domitianus PP. ad eum missus, vt exitum eius Antiochiâ præcluderet.
Domitiani contumax & illiberale aduersus eum factum.
gallus de Domitiano interficiendo cogitat, Montio in consilium adscito.
Montij θράσους ἀμυντεία, & responsum.
Constantia Galli vxor inde incensa. Montium Protectoribus tradidit, isque statim interfectus.
Domitianus itidem, idque consentiente gallo. 3.t.28
à Constantio post Domitiani & Mõtij cœdẽ, gallus C. reuocatur.
Gallus parere decernit.
Præcedit vxor, iram fratris emollitura.
Vxore mortuâ in Bithynia gallus C. maiore metu corripitur.
Non ideò tamen sententiam mutat, & proficiscitur.

Theophilus Indus Gallum C. comitatur.
Vbi ad Noricos venit Gallus, Barbatio eò Mediolano missus, vt Gallum purpurâ exueret, & in insulam Dalmatiæ in exilium mitteret.
Theophilus Indus intercedit & impedit.
Hoc comperto Constantius Theophilum in exilium mittit, Gallúmque in insulam deportari sub custodiâ iubet.
Eusebius eunuchus Præpositus cubiculi Constantium irritat, & ne pœnitentiæ locus daretur, festinò mittit qui Gallum interficiant.
Constantius pœnitẽtia ductus alios emittit necem inhibituros.
Eusebiani prȩuertunt, & Gallus gladio interficitur.
Iulianus Imperium nactus, ab Eusebio iisq; qui cum ipso erant, pœnas exegit. 4.t.1
Aëtius, Eudoxius & Theophilus Indus à Basilio Ancyrȩ, quiq; cum eo erant apud Imp. Constantium delati tanquam rebellionis Galli C. conscij & participes exiliis multati [A.D. 359.] 4.t.8
Philostorgius Gallo C. fauet, eiúsque cœdem improbat. 3.t.28: 4.t.1: 5.t.4
Garamantæ. Populi Garamantæ.
Aues Garamantides. 3.t.11
Gentiles. Gentilium & Constantini M. ad fidem Christianam conuersio, eiúsque occasio. 11.t.1
Gentes ad fidem Christianam conuersæ sub Constantino M. Gothi. 2.t.6
Homeritæ sub Constantio. 3.t.4
Gentilium sub Iuliano Imp. status, & in Christianos licentia. 7.t.1. 2. 4
Insolita & paradoxa mos gentilibus in Deos referre & pro Diis habere. 3.t.11. vbi de Pane & Sphinge.
Geographica. v. per totum Indicem secundum seriem literarum.
Georgius Cappadox [qui aliis *Gregorius*] 3. t.3. & 12
Sub Constantio eiúsque iussu Episcopus Alexandrinus ordinatus loco Athanasij. 3.t.3. [A.D. 341.]
Ad Constantis Imp. epistolam Constantius Athanasio in Episcopatum restituto, Georgium cum epistola ad sua remisit [A.D. 347.] 3.t.12
Ibi is agit, sua adcurans. 3.t.12
Georgius alius sub Constantio & Iuliano.
Alexandrinus Episcopus. 7.t.2
Homodoxos subscribere coëgit libello in Aëtium. 7.t.2
in Gentilium res impetum fecit. 7.t.2
Sub *Iuliano.*
Captus à Gentilibus, multísque in corpus iniuriis illatis, igni traditur. 7.t.2
Id Athanasij consensu factum ait Philostorgius.
Athanasius eo interfecto Alexandrinis cupide excipientibus sedem suam recuperat. 7.t.2
Georgius alius Alexandrinus genere.
Philosophis oriundus.
Episcopus Laodiceæ in Syria.
Celeberrimus ὁμοιούσιος [ὁμοιούσιον] prȩco sub Valente Imp. 8.t.17

Digitized by Google

Germanicia. Eudoxius Germaniciæ Ep. inde Antiochenus. 4.t.4
Gerresianus & Herennianus fratres. 9.t.6
Getæ olim dicti qui posteà Gothi. 2.t.5
Gladius Imperatori prælatus in Palatio. 12.t.1
Gomarius. Dux Procopij Tyranni.
Proditione eius Procopius cum Valente Imp. congressus funditur. 9.t.5
Gothi. Scythica gens. 11.t.8. vers.3.
Getæ olim dicti. 2.t.5
Valeriano & Gallieno imperantibus, Gothi Europam incursarunt, Asiam & in eâ Galatiam & Cappadociam, captiuisque multis abductis domum reuersi sunt, Ex hoc captiuorum numero Vrphilæ maiores fuerunt.
Christiani multi facti ex conuersatione captiuorum illorum.
Legati missi à Rege Gothorum ad Constantinum Imp. & in his Vrphilas.
Gothi Imperatori Constantino parebant.
Episcopus Gothorum primus Vrphilas.
Literarum Gothicarum inuentor Vrphilas.
Sacræ scripturæ versio in linguam Gothicam ab Vrphila, exceptis libris Regum.
Belli amans gens fuit.
Christiani ob fidem è Gothiâ pulsi in Romanum solum, quorum Dux Vrphilas.
In Mysiâ his sedes datæ à Constantino. 2.t.5
de Gothorum in Thraciam incursionibus, Valente Imper. ab his deuicto, interfecto; viceuersa de deuictis iis à Theodosio. 9. t.17. 19. v. in *Scythæ Transistriani*, nam ita eos vocat Philostorgius.
Quid Alaricho Duce sub Honorio Imper. contra Imperium Romanum fecerint. 12.t.2.3. *v. in Alarichus*.
Adaulphus Gothorum Rex post Alarichum, v.sup. *Adaulphus*.
Post mortem Adaulphi Placidia Honorij soror à Gothis reddita, & Attalus exhibitus,
Gothis pars Galliarum ad inhabitandum data ab Honorio. 12.t.4
Græcia. Alarichus Græciam ingressus, Athenas & Macedonas tenuit sub Arcadio Imp. Stelichone adhuc superstite. 12.t.2
Grammaticus quidam Anazarbi Ciliciæ: à quo Aëtius institutus. 3.t.15
Grando instar lapidis manualis octo librarum. 11.t.7
Gratianus Valentiniani Sen. Imper. filius.
Ad Imperium promouetur à patre, non multo post Valentem Imperatorem factum, idque adhuc puer.
Ad patris morem exercetur. 8.t.8
Imperij hæredem eum Valentinianus pater reliquit.
Sororem habuit Gallam, & Fratrem Valentinianum, quem Imperatorem citra consensum suum factum ægre tulit, & nonnullos qui id fecerant, puniuit: nihilominus fratrem Imperatorem habere voluit, eique patris munus exhibuit. 9.t.16
Philostorgius Gratiano iniquus, multas aduersus eum calūnias fingit,

inter alia Neroni eum compara. 10.t.5

Luget Valentem patruum interfectum.

Flet Romanorum calamitatem.

Theodosium Imperatorem creat, & in patrui imperium mittit. 9.t.17

Interfectus in Galliâ per Maximi tyrannidem. 10.t.5

Gregorius Cappadox.

¶Sub Constantino. Episcopus Alexandrinus ordinatus loco Athanasij. 2.t.12

¶Sub Constantio. Mortuo Constantino & Gregorio Athanasius in Ecclesiam progressus sedem recepit. 2.t.19

Gregorius alius Cappadox Episcopus Alexandrinus, qui Philostorgio Georgius, sub Constantio. 3.t.3. & 12. v. *sup. Georgius.*

Gregorius Nazianzi Episcopus sub Valente.

Ὁμοιοῦς strenuus propugnator vna cum Apollinario & Basilio Cæsareæ, sic vt Athanasius præ his puer censeretur.

In externis seu profanis disciplinis plurimùm profecerat, & sacræ scripturæ quæ ad lectionem & paratam memoriam facerent, multam habuit notitiam.

Oratio Gregorij sublimior in scribendo, quàm Basilij & Apollinarij.

Vberior etiam ei sermo quam Apollinario, grauior quàm Basilio: hîc lib.8.t.11. & apud Suidam.

Moribus talibus fuit, vt quosuis ad se alliceret, pertraheret. Philostorgius [lib.8.] apud Suidam in voce Ἀπολινάριος, Βασίλειος, Γρηγόριος.

Iudicium Philostorgij de eo.

Ob sapientiam eum Philostorgius summè admiratur.

Philostorgius mentitur, cùm ait Gregorium & Basilium non dixisse, *Filium factum hominem*, verùm *Inhabitare in homine*, & in eo Apollinarium ab his seiunctum fuisse. 8.t.13

Gyon apud Mosen Nilus. 3.t.10. v. *Nilus.*

H

Hadrianus Ep. v. *Adrianus.*

Hæretici. Aëtius, Arius, Borboriani, Eudoxius, Eunomius, Manichæi. v. *suis locis.*

Halmyris seu *Halmyra.*

Mysiæ locus ad littum.

Eunomius eò in exilium missus à Theodosio Magno.

Capta à Barbaris: quare inde Cæsaream Eunomius fugatus. 10.t.6

Helena Constantini M. mater.

Helenopolin vrbem ædificauit, ad fauces sinus Nicomediæ.

Cur locus ille ab ea delectus. 2.t.13

Helena Constantini M. filia.

Constantij Imp. soror.

Iuliano despondetur. 4.t.2

Helenopolis. Ædificata ab Helena Constantini M. matre.

Ad fauces sinus Nicomediæ.

Cur locus ille ab Helena delectus.

Ibi Lucianus martyr post mortem à delphino depositus. 2.t.13

Heliodorus ex Libya.

¶Sub *Constantio*, vnus fuit ex his qui in Synodo Constantinopolitana [A.D.359.] subscribere noluerunt Aëtij

Digitized by Google

Aëtij abdicationi & formulæ Ariminensi. 7. t.6
¶Sub *Iuliano*. Vnus fuit ex his qui Constantinopoli sub Iuliano Aëtium præsentem restituerunt, & ordinarunt. 7.t.6
¶Sub *Iouiano*. Heliodorus Serta & Stephanus ab Aëtio & Eunomio præpositi populo eorum sententiæ adhęrenti in vtraque Libya & Ægypto. 8.t.2
Hellespontus. In Hellespontum vires suas reliquas seruat Tribigildus ab Isauris attritus. 11.t.8. *vers*.1.
Helpidius Comes rerum priuatarum.
Apostata sub Iuliano.
Procopij tyrannidi adhæsit aduersus Valentem Imp.
Θύμης Helpidius vulgo vocatus.
Bona eius proscripta.
In perpetua vincula damnatus.
Inhonorè vitam finiuit. 7.t.10
Helpidius sub Iouiano Imp.
Euzoius Ep. Antiochenus eum sibi adsciscit literis, quibus Eudoxio respondit superCandido, Atriano & Aëtio. 8.t.7
Ἡμιτύβιον 7.t.14:& 11.t.1
Eo libri inuoluti. 9.t.11
In veste Imperatoriâ fuit. 11.t.1
Eo Valentinianus Iun. laquei vice circumligatus & suspensus. 11.t.1
Heraclea Ponti. 4.t.8
Theophilus Indus in eam in exilium missus. *ibid*.
Heraclea Thraciæ. 8.t.17: 9.t.10. & 14.
Ordinandi Episcopi Constantinopolitani ius ad Episcopum Heracleæ Thraciæ spectabat. 9.t.10
Episcopi Heracleæ Thraciæ.
Theodorus 8.t.17:9.t.10.qui & Dorotheus. 9.t.14
Herba quædam, omnium morborum, tabis maxime, medela, adgnata ad pedes imaginis saluatoris Paneade: quæ, eruderatâ statuâ postea neque ibi neque vspiam alibi apparuit. 7.t.3
Heron. Thebis Ægyptiis oriundus.
ad Episcopatum promotus.
Sub Iuliano Imper. in apostasiam prolapsus: exitus eius. 7.t.13
Herrenianus & *Gerresianus* fratres sub Procopio Tyranno.
Eunomio conuixerunt.
Delati simùl apud Procopium Valenti fauere.
Quomodo liberati fuerint à pœna imminente. 9.t.6
Hesychius presbyter quidam Constantinopoli.
Sub Constantio [A.D.361.] 6.t.1
In Eunomium concitauit Ecclesiam Constantinopolitanam. *ibid*.
Ἑτερούσιον 2.t.1. & 6:4.t.4.11. & 12.
Hierosolyma. Vocata antea *Iebus*, & vnde. 7.t.4
Metropolis totius gentis Hebræorum. *ibid*.
Ælia vocata ab Aelio Adriano Imper. de eius nomine, & cur. 7.t.11
Visio crucis Hierosolymis oblata tempore belli Magnentiaci. 3.t.26
Cranium, & mons Oliuarum Hierosolymis. 3.t.26
Templi Hierosolymitani sub Iuliano instauratio irrita; deque igne, & terræmotu, qui tum contigere. 7.t.9.14. deque Euangelio Ioannis ibi reperto. 7.t.14
Episcopi Hierosolymitani.
Maximus. 3.t.12
Cyrillus. 4.t.12

Digitized by Google

Hippagoga naues. 3.t.4
Hispanica.
Corduba. 9.t.17
Osius Cordubensis. ibid. v. *Osius inf.*
Hispaniæ *Iberiæ* dictæ apud Græcos.
Iberus fluuius in Hispania.
Iberi ab Ibero fluuio dicti. *ibid.*
Homeritæ.
Saba olim dicti. 2.t.6. vel Sabæi. 3.t.4
Orti ex Chettura Abrahami. 3.t.4
Regio eorum Arabia magna seu Felix. *ibid.*
Sita regio ad optimum Oceanum. *ibid.*
Indi interiores fuere. 2.t.6
Christiani facti à Bartholomæo Apostolo. 2.t.6
Ariani facti à Theophilo Indo. 2.t.6
Metropolis Saba.
Regina Sabæ olim ad Solomonem accessit.
Circumcisa ea gens octauo die.
Sacrificabant Soli, Lunæ & Dæmonibus indigenis.
Iudæi multi his immixti.
Legatio ad eos missa à Constantio Imp. vt ad fidem Christianam eos traduceret. Eius legationis magnificentia.
Per quem ea obita, quo successu. 3.t.4
Rex Homeritarum. 3.t.4
Vrbes Homeritarum.
Taphâron gentis Metropolis, vbi Rex vnam è tribus Ecclesiam erexit.
Romanum emporium extrorsum positum ad Oceanum in regione Adan, quò Romani appellebant. Ibi quoque vnam è tribus Ecclesiis Rex excitauit.
Persicum emporium ad alteram regionis partem, ad fauces maris Persici. Et hîc vnam Ecclesiam excitauit Rex. 3.t.4
Fructus bis in anno fert Homeritarum plaga ad mare rubrum vsque. 3.t.5
Ὁμοιούσιον, 1.t.9: 8.t.17: 10.t.2.3. v. sup. FILIVS Dei.
Ὁμοούσιον 1.t.4.7.9: 2.t.1.7: 3.t.12.14, 16.17.19: 4.t.3.9.12: 5.t.1: 8.t.17. [ibi f. reponendum ὁμοιούσιον] 9.t.19.13. 19. v. sup. FILIVS Dei.
Honorius Imp.
Imperator factus à Theodosio M. patre comperta Valentiniani Iun. cæde, & Eugenij Tyrannide. 11.t.2
Occidentem totum Honorio committit Theodosius Mediolani constitutus post Eugenium Tyrannum deuictum & cæsum. 11.t.2
Gener fuit Stelichonis. 12.t.2
Stelicho apud eum summam potestatem habuit, sicut Rufinus apud Arcadium.
Imperij simulacrum noménque ei à Stelichone relictum.
Stelicho ei insidias struens cum suis acceptâ ab eo tesserâ interfectus est. 11.t.3
Rauennæ constitutus erat quo tempore ibi Stelicho interfectus fuit. 12.t.1
Constantinum Magistrum militum sororis suæ Placidiæ cõiugem Imperatorem creat. 12.t.10
Valentinianum ex Constantino & Placidiâ natum Nobilissimum creat. 12.t.10

Moritur

Digitized by Google

Moritur Consulatu suo 13. & Theodosij 9. morbo intercute. 12. t. 11

Hunni. Neuri apud veteres. 9.t.17

Habitabant apud montes Riphæos, ex quibus Tanais in paludem Mæotida fluit.

Transistrianos Scythas appetiêre, Scythæ Hunnis impares in Romanum solum transierunt. 9.t.17

Quidam Hunni in Scythiâ trans Istrum, alij ad Solem Orientem. 11.t.8.vers.1

Vtrique Hunni sub Arcadio Imper. Imperium Orientale incursarunt. *ibid.*

Priores multis terris occupatis deuastatisque, transmisso Istro gelu constricto, per Thraciam diffusi, totam Europam deprædari.

Posteriores transito Tanai in Orientem effusi per maiorem Armeniam in Melitenen irruperunt, exinde Euphratensi incubuerunt, & Syriam Cœlen vsque deprædati, Ciliciamque percurrêtes ingentem hominum cœdem patrarunt. *ibid.*

Ab Hunnis quibusdam interfectus in Thracia Gainas. 11.t.8.vers.1

Hymni. Ariani [Antiochiæ] cum iis qui ὁμοιούσιον profitebâtur hymnis ante Aetium communicabant. 3.t.14

Hymnologia. v. sup. δοξολογία. v. & sup. *Cantica*.

Ὕπαρχος. v. sup. Ἔπαρχος.

Hypatia. Theonis filia.

A patre disciplinis imbuta.

Melior seu doctior Magistro, maximè circa Astrologicam scientiam.

Erudiit multos in disciplinis.

Theodosio Iun. imperante lacerata ab his qui ὁμοούσιον prædicabant. 8.t.9

Hypatius Nicææ Episcopus.

Sub Theodosio M. à quo & Nicæa pulsus cùm Ecclesias ὁμοιούσιον profitentibus restituisset, Ariano &c. & Eunomianos Constantinopoli pepulisset. 9.t.19

Patria eius Cyrus Syriæ. *ibid.*

Quò Nicæa pulsus profectus est. *ibid.*

Hyphasis fluuius.

Physon in S. Scriptura vocatur.

Paradisum & ipse irrigat.

ex Arctois magis Orientis partibus meridiem versus meare videtur.

In Oceanum qui ibi est aquas suas condit, è regione Taprobanæ. 3.t.10

Ibi ad littora maris reperitur caryophyllum.

Sub terrâ nullo modo fluit.

Ex paradiso hûc caryophylli florem secum fert.

Febri magnâ correptus si in id immergatur, statim curatur. 3.t.10

Ὑπόστασις. Deum neque οὐσίαν neque ὑπόστασιν esse dicebat Arius. 10.t.2

Vox ea de Deo damnata in Synodo Constantinopol. *ibid.*

Hyrcanium mare.

In Cordiæis super Hyrcanium mare versus Apelioten Tygris fluuius apertè erumpit. 3.t.7

I

IAcobus Nisibenus Episcopus.

Eius consiliis & supplicationibus

ad Deum Nisibis obsidio cœpta à Sapore Persarum R. sub Constantio, soluta. 3.t.23

Iambres & *Iannes*.

Quæ circa Iannem & Iambrem, eorúmque matrem Moses patrauit. 9.t.2

Iberia, & Iberus fluuius.

Hispaniæ quæ olim dictæ, postea Iberiæ vocatæ ab Ibero fluuio. 9.t.17

Idola Theodosij M. zelus aduersus idola: exinde Theodosij felicitas. 11.t.2

Iebus olim Hierosolyma vocata & vnde. 7.t.14

Ieiunium Quartæ feriæ & Parasceues.

Ad vesperam vsque id durabat.

Non in solâ carnium abstinentiâ cõsistere id Philostorgius scribit:

Verùm καιτίζεσθαι, definitum, ne omninò alimenti quidquam ad vesperam vsque sumatur. 10.t.12.

κατ' ἐξάρξιν. *ibid.*

de Maximo quodam ieiunatore Eudoxio presbytero. *ibid.*

Illyricum.

Mursa vrbs Illyrici. 9.t.8

In exilium missus in Illyricũ Arius, Secundus & Theon. lib.1. apud Nicetam. 5.c.7.

Basilius Ancyræ Episcopus. 5.t.1

Pannoniæ & Illyricum. 12.t.11

Alarichus Illyricum ingressus sub Honorio Stelichone superstite, postquam Græciam ingressus Athenas & Macedonas tenuit. 12.t.2

Imago Saluatoris Paneade.

Hæmorrhousæ fides Saluatorem beneficum remunerata eam statuit.

Ænea ea fuit.

Fixa prope fontem qui intra ciuitatem erat.

Sub dio nuda locata.

Vna cum aliis simulachris voluptatem præbuit spectantibus.

Herba ad pedes eius adnata, omnium morborum, tabis maximè, medela fuit.

Causa eius imaginis ponendæ, & cuius formam exprimeret, totáque adeò historia literis in eâ olim expressa.

E superioribus locis, pluuialibus maximè temporibus, terrâ in eam subinde labente, literæ obliteratæ fuerunt.

Vnde postea [ante Iuliani Imp. tempora] quæri cœptum, cuiusnam ea imago esset, curue ea posita fuisset.

Eruderato quod ei adgestum fuerat luto, repertæ literæ quæ totam historiam edocerent.

Herba post id tempus neque ibi neque alibi apparuit.

Translata inde hæc imago.

Positaque in Diaconico Ecclesiæ.

Conuenienter accurata.

Nullo tamen modo culta aut adorata.

Verùm decentiore tantũ loco, quàm in publico & sub dio, habita.

Et vt cũ voluptate ad Diaconicum accederent spectare volentes.

Et sic desiderium archetypi ipsius ostendentes. 7.t.3

Iuliani temporibus à Paneadis incolis hæc imago reuulsa, perq; plateas tracta.

Christiani, reliquo corpore confracto, caput seruarunt, quos & se vidisse ait Philostorgius. 7.t.3

Adora-

Adorare fas non est æneam vel aliam materiam. 7.t.3
Constantini M. imago.
Constantinopoli in Porphyreticâ columnâ.
Cultam eam à Christianis [i. Catholicis] sacrificiis, lucernis, incẽso, precibus, Philostorgius criminatur. 2.t.18
Imperatorum nouorum Imagines vbique mittebantur. 12.t.10
Philostorgius imaginum cultum probauit. v. *Prolegom.*
Imperatores. Nero, Adrianus, Decius, Valerianus, Gallienus, Numerianus, Diocletianus, Maximianus, Constantius [Chlorus] Constantinus M. Constantinus Iun. Constantius, Constans, Iulianus, Iouianus, Valentinianus, Valens, Gratianus, Valentinianus Iun. Theodosius M. Arcadius, Honorius, Theodosius Iun. Constantinus, Valentinianus Tertius, vide *suis locis.*
Gradus ad Imperatorium fastigium.
Nobilissimi titul'. v. *Nobilissimus.*
Cæsaris. 12.t.10.11
Imperator Romanus esse nõ potuit
Barbarus. 11.t.2
Eunuchus. 11.t.4
Supra scutum elati Imperatores recenter facti. 8.t.8
Imagines nouorum Imperatorum vbique missæ. 12.t.10
Palatium Imperatoris. v. *Palatium.*
Gladius Imperatori prælatus in Palatio. 12.t.1
Diadema Imperatorium. v. *sup. Diadema.*
Purpura seu vestis Imperatoria. v. *vestis.*
Mensæ Imperatoriæ adhibendi honos. 3.t.12
Equis quibusdam Imperatori soli vti licebat, non aliis, ne Consulibus quidem, alioquin id capital fuit. 11.t.6
Nomisma, & quidem certa formâ, nonnisi Imperatori cudere licuit. 12.t.2
Ordinationes Episcoporum Imperatores confirmabant. 2.t.11.9.t.8
Iulianus Diademate de capite sublato feretrum Constantij præcessit. 6.t.6
Funus Imperatorium.
Sepulchra Imperatoria.
Constantini M. sepulcrum Constantinopoli ad Ecclesiam Apostolorum. 3.t.2
Diuisio Imperij inter Constantinum, Constantium & Constantem. 8.t.8
inter Valentinianum & Valentem. 8.t.8
India, Indi.
Indi interiores, *Saba* gẽs olim dicta.
Metropolis eius Saba.
Dicti inde *Saba.*
Homeritæ postea dicti.
Christiani facti ex Bartholomæi institutione.
Heteroousion prædicarunt.
Theophilus Indus ad eos profectus, fidem Arianam eos docuit. 2.t.6
Diuus insula seu Diueni, pars Indorum. 3.t.4
Indi, & quidem Diueni, obsides dedẽre Romanis sub Constantino, in quibus fuit & Theophilus Indus. 3.t.4
Theophilus Indus, post Homeritas

Digitized by Google

& Diuæos in Indiam profectus sub Constantio, in ritibus quædam ibi emendauit. 3.t.4
Mare Indicum. Id mare Nilum subire & circumcursare scribit Philostorgius. 3.t.10
Rex Indorum Constantio Pana misit. 3.t.11
Insulæ. Albionis, Dalmatiæ, Cyprus, Taprobana, Lipara, Lesbos. v. *suis locis*.
Ioannis Baptistæ ossa in Palæstinâ. Quid circa ea Gentiles sub Iuliano moliti. 7.t.4
de Ioannis Euangelio reperto cùm sub Iuliano Hierosolymitanum tẽplum instaurari inciperet. 7.t.14
Ioannes Palæstinæ Episcopus mortuo Catterio ab Eunomianis substitutus. 9.t.18
Cum eo ex Constantinopoli Eunomius, Artianus & Euphronius in Orientem profecti. *ibid.*
Ioannes Tyrannus, post mortem Honorij.
Legationem mittit ad Theodosium Iun.
Legati eius à Theodosio iniuriâ affecti, inque exilium missi.
Theodosius, Valentiniano Cæsaris dignitate tributa bellum aduersus Ioannem Ardaburio Duci filioq; eius Aspari demandat.
Placidia & Valentinianus Cę. simul profecti.
Varia fortuna Ducum Theodosij aduersus Ioannem.
Capitur tandem Ioannes suorum proditione, & ad Placidiam & Valentinianum Cæs. mittitur Aquileiam.
Capite plectitur Ioannes.
Vnum cum dimidio annum Tyrannidem tenuit. 12.t.11
Aëtius sub Ioanne Tyranno Dux fuit. 12.t.12
Ionia. Vrbs Ioniæ Ephesus. 3.t.2
Iulianus ex Ioniâ reuocatur, & Cæsar à Constantio factus in Gallias missus. 4.t.2
Attalus Pręfectus vrbis Romæ, mox & Imperator, Ion fuit. 12.t.3
Ecclesiis Ioniæ & Lydiæ præpositi Candidus & Artianus sub Iouiano Imper. ab Aëtio & Eunomio. 8.t.2
Ior. Vnus ex duob. fontibus qui Iordanem efficiunt. *Iorates* fluuius dictus.
Ab eo Iordanes dictus. *lib*.7. apud Ioannem Antiochenum.
Nascitur 160. stadiis ab vrbe Dan. *ib.*
Iordanes fluuius.
Fontes eius duo, Ior & Dan, qui coniuncti Iordanem efficiunt. v. *suis locis*.
Tiberiadem lacum medium secat.
Lacum Tiberiadem egressus per Palæstinam, tandem in mare Mortuum effunditur. 7.t.3
Lepram curant Iordanis fluenta: quâ vi. 11.t.8
Iosephus. Virgini cõiunctum eum fuisse, post partum eius, Eunomius & Eudoxius dicebant. 6.t.2
Iosephus Historicus.
De eius Historiâ Philostorgij iudicium apud Suidam, *in voce* φιλόσοφ.
Machabæorum libri quarti scriptor Iosephus: deque eo Philostorgij iudicium. 1.t.1
Iouianus Imp.
Imperator factus, postero post Iuliani mortem die ab exercitu.

Pacem

Digitized by Google

Pacem triginta annorum cum Persis init redacto ad decimam partem exercitu, cùm nulla alia salutis spes esset.
Nisibin Persis dedidit, & ciuitates quæ Romanis aduersus Persas Armeniam vsq; prætẽdebantur. 8.t.1
Ecclesiis veterem ornatum (à Iuliano videl. ademptum) restituit.
Onera ab eodem Ecclesiis imposita remisit.
Exules pietatis causa, & in his Valentinianum post Imperatorem, restituit. 8.t.6
Edessæ constitutus. 8.t.6
Ad eum eò pergunt Candidus & Arrianus, Athanasioque resistunt.
Quid ad hæc Iouianus. *ibid.*
Procopius sub Iouiano Imperatore Mesopotamiam relinquit. 9.t.5
Constantinopolim pergit Iouianus.
Ancyræ constitutus, alterum è filiis suis valde iuuenem Nobilissimum renunciauit.
Ancyrâ profectus asperrimâ hyeme cum exercitu, nonnullis suorum in viâ mortuis.
Dadastanam peruenit.
In diuersorio Dadastanæ ex odore cubiculi recenter calce illiti suffocatus decessit.
Decem fermè menses imperauit.
Corpus eius Constantinopolim delatum. 8.t.8
Iouianus Tyrannus sub Honorio, mox & interfectus, vt & Sebastianus frater eius. 12.t.6
Iris coronæ instar crucem ambiens visa, & quid ea significauerit. 3.t.2
Isauri. Aduersus Tribigildum pugnant sub Arcadio Imp. cumque atterunt. 11.t.8.*vers.*3
Romanis varias clades intulerunt sub Arcadio.
Ciliciam, Syriam conterminam, non Cœlem modò sed & alteram ad Persas vsque tendentem, Trachiam, Pamphyliam, Lyciam, Cyprum, Lycaonas, Pisidas, Cappadocas, ad Pontum vsque, incursarunt, & captiuos abduxerunt. 11.t.8.*vers.*4.
Ischyras. De Mareote & Ischyrâ aduersus Athanasium. 2.t.12
Israëliticus populus. Per quem maris Rubri sinum Ægyptios fugiens sicco pede transierit. 3.t.6
Ister. v. *Scythæ, Hunni.*
Italia. Alarichus Illyrico digressus Italiam irrupit Alpibus transcensis sub Honorio Imper. à Stelichone immissus, qui ei Alpium claustra reserauit, Tyrannidem filio suo Eucherio affectans. 12.t.2
Iudaica.
Scriptores rerum Iudaicarum.
Iosephi historiarum seu Antiquitatum Iudaicarum libri, deque iis Philostorgij iudicium. 1.t.1
Phlegon quoq; & Dio res Iudaicas libris suis indidẽre, apud Suidam in v. φλέγων.
Inter Homeritas in Arabiâ Felice Iudæorum haud paruus numerus fuit. 3.t.4
Obstinatio Iudæorũ familiaris. 3.t.4
Miraculis Theophili Indi acquiescit. *ibid.*
Circumcisio. v. sup. in v. *Circumcisio.*
Templũ Hierosolymitanum Iudæos Iulianus instaurare iussit, & ad id pecunias contulit: Irritus circa id conatus. 7.t.9

Digitized by Google

v.inf. *Palestina.*
Iuliæ Alpes. Transitus angustus maximorum montium.
Succiis Alpibus iunctæ.
Illyricum diuidunt ab Italia. 3.t.14
De his egit Philostorgius occasione belli Magnentiaci.
Iulianus Comes Orientis.
Iuliani Apostatæ auunculus.
Apostata & ipse.
Exitus eius. 7.t.10.& 11
Laborante eo Vates consulti responderunt, eum non moriturum, & secus tamen mox accidit. *ibid.*
Iulianus Imperator. Auunculus eius Iulianus Comes Orientis, de quo suprà.
Procopius ad Iulianum Imp. genus suum referebat. 9.t.5
Frater eius, Gallus Cæs. 3.t.27
Priuatus adhuc ad cultum Gentilitium deflexit, Gallúque Cæsar frater eius Aëtio vsus ad reuocandum eum à cultu Gentilitio. 3.t.27.
In Ioniâ fuit:
Cæsar factus à Constantio Imp. reuocatus ex Ioniâ. 4.t.2
Vxor ei Helena Constantij soror desponderur. 4.t.2
In Gallias mittitur, tuendis iis. *ibid.*
Aduersus Constantium Imp. rebellat. 6.t.5
Constantius aduersus eum Constantinopolim mouet, verùm apud Mopsuctenas in itinere moritur. *ibid.*
Imperator.
Galli fratris sui cœdem vindicat. 4.t.1
Ab exilio reuocauit statim vt Imperio potitus est, Aëtium aliosque omnes qui propter Ecclesiastica dogmata in exilium missi fuerant. 6.t.7
Gentilibus per programmata omnem licentiam agendi aduersus Christianos quod in animum induxissent, dedit. 7.t.1
Inde Christiani in omnis generis mala coniecti, Gentilibus intentatum nil relinquentibus. 7.t.1
Gentilium furor sub Iuliano in sanctorum reliquias, ac nominatim Elizæi & Ioannis Baptistæ. 7.t.4
Artes & versutiæ Iuliani aduersus Christianos.
Inuidiam factorum aduersus Christianos penes Gentiles reliquit, non inhibens ea.
Episcopos ob culpam deiectos, & eos qui in eorum locum suffecti fuerant collisit, datâ vtrisque potestate faciendi quod possent ad sui tuitionem.
Clericos ad Curialia munera retraxit.
Annonas Ecclesiarum, Ministris Gentilium donauit. 7.t.4
Ecclesiis veterem ornatum ademit. 8.t.5
Onera Ecclesiis imposuit. *ibid.*
Contra Babylam quæ ab eo gesta, & quæ eâ occasione tùm euenerint. 7.t.8
Hierosolymitani templi instauratio ab eo imperata, verum irrita ea. 7.t.9 & 14
Apostatarum sub Iuliano pœnæ diuinæ. 7.t.10.& 13
Cœdis Iuliani Imper. bello Persico, historia.
Gentilium oraculis persuasus aduersus

Digitized by Google

uersus Persas mouit.
A trâsfugâ quodam Persa irretitus.
Vulneratus ab vno ex fœderatis Saracenis in peritonæo.
Vulnus, & post aciem hastæ extractam stercus secutum cum sanguine.
Saraceno qui Iulianum vulnerauerat caput amputatum à quodam satellite.
Vulneratus Iulianus supra scutum à suis ad tentorium delatus, vnde creditum vulnus id à suis accepisse.
Sanguinem manibus susceptum ad solem iactasse eum ait Philostorgius, addito *Satiare*: Etsi alij dicât, eum sanguinem iactasse ad Saluatorem nostrum.
Oribasius medicus Iuliano morienti adfuit.
Post triduum moritur. 7.c.15
Cæsar fuit quinque annis, Imperator verò duobus cum dimidio. 7.c.15
Cadauer Iuliani.
à Merobaude quique cum eo erant Ciliciam deportatum.
Depositum fortuito è regione sepulchri Maximiani, semitâ tantum loculos eorum separante. *ibid.*
Iulianus quidam sub Iouiano Imper. ab Aëtio & Eunomio Ciliciæ præpositus. 8.c.2: 9.c.18
Vbi adhuc fuit per initia imperij Theodosij M. 9.c.18
Iustina vxor Valétiniani senioris 9.c.16: & 10.c.7
Mater Valentiniani Iunioris. 9.c.16: & 10.c.7. & Placidiæ. 10.c.7
Ariana. 10.c.7
Ab ea & ab exercitu Pannonico filius Imperator factus. 9.c.16

L

Lacus Tiberiadis. 7.c.3
Laodicea. Episcopus Laodiceæ Pelagius. 5.c.1
Lectiones Euangelicæ, in Ecclesiâ. 3.c.5
Sedentes Iudi eas audiebant. *ibid.*
Quod à Theophilo Indo emendatum. *ibid.*
Legationes. Constantij Imp. legatio ad Homeritas.
Magnifica ea, eius finis, & successus.
Obita à Theophilo Indo. 3.c.4
Gothorum legatio ad Côstantinum M. 2.c.5
Ioannis Tyranni legati à Theodosio Iun. iniuriâ affecti, & Propontidem in exilium missi. 12.c.11
Leontius, Episcopus in Cappadociâ.
Arianus.
Nicæno Concilio interfuit, lib. 1. apud Nicetam *thes. orthod. fid.* 5. c. 7.
Leontius, Antiochiæ Episcopus.
Luciani martyris discipulus fuit. 2.c.3. & 15
Deum cognosci & comprehendi posse credidit. 2.c.3
Illibatam pietatem, quomodo Philostorgius accipit, seruauit. 2.c.16
Presbyter Antiochiæ primùm fuit. 3.c.15.17
Magister Aëtij fuit. 3.c.15. & 17
Prophetas ac maximè Ezechielem Aëtio explicauit. 3.c.15. & 17
Episcopus Antiochiæ ex presbytero factus. 3.c.17
Aëtium ad Diaconatum promouit. *ibid.*

Digitized by Google

Flauianum & Paulinum (qui postea Episcopi Antiochiæ facti) velut secum in doctrinâ non consentientes, eiecit. 3.t.18

Philostorgius scribit, hûc Leontium nihil prorsus de sacris Antiochiæ curis, imò de vniuersa pietate temporibus illis adulterari sustinuisse. 3.t.18

Pro Aëtio apud Gallum Cæs. egit, effecitque, vt códemnatoriam in eum sententiam reuocaret, imò & vt in amicos eum reciperet. 3.t.27

Successor eius in Episcopatu Eudoxius [A.D. 351.] 4.t.4

Leontius Tripoleos [Lydiæ] Episcopus.

Arianus, apud Suidam in v. *Λεόντι⊙*.

Iungit eum Philostorgius cum Theodulo à Chæratopis, cum Serra, Theophilo, Heliodoro, tanquam eiusdem cum iis sententiæ, qui neque Aëtij condemnationi, neque Ariminensi fidei subscripserunt in Synodo Constantinopol. [A.D. 359] 7.t.6

Vnus ex iis qui Constantinopoli sub Iuliano Aëtium ibi præsentem restituerunt & ordinarunt. 7.t.6

Admiranda manuum eius opera, i. miracula. Philostorgius effingit, & effingens nihil non absurdi scripsit. 9.t.1

Leontopithecus, simiæ genus. 3.t.11

Lepram curant aquæ Iordanis, & quâ vi. 11.t.8

Lesbus. Mitylene ciuitas in Lesbo. 9.t.4

Aëtio in Lesbo circa Mitylenen Iulianus Imper. agrum donauit. 9.t.4

Episcopus quidam Lesbi constitutus ab Aëtio & Eunomio sub Iouiano. 8.t.2

Aëtius Lesbum cóceffit sub Valentis Imper. initia, cum Eudoxium & Euzoium aduersos sibi sentiret. 9.t.4

Liberius Episcopus vrbis Romæ.

In exilium missus [sub Constantio.]

Felix in eius locum constitutus.

Contra *ὁμοούσιον* & contra Athanasium suoteri, sit, pariter vt Osius, Synodo Sirmiense ad id eos adigente.

Reuocatus ideò ab exilio à Constantio cum Sirmij ageret [A.D. 357.] à Romanis valde expetitus.

Restitutúsque Ecclesiæ Romanæ.

Felici inde relicta nuda Episcopi dignitas. 4.t.3

Libri. Eunomij libri publicis Edictis ab Eutropio (sub Arcadij Imper. nomine) aboleri iussi. 1.t.5

Arij Cantica. v. *Arius*.

Libya. Libyæ duæ. 8.t.2

Superior Libya: In eâ Barce, Beronice, Boræum, Marmarica, Ptolemais, Theuchira, lib. 3. apud Nicetam *thes. orthod. fid. lib. 5. c. 7.*

Inter Libyam & Afros positi Mazaces & Auxoriani. 11.t.8. vers. 2

Incursant eam sub Arcadio Imper. Mazaces & Auxoriani. *ibid.*

Præpositi sub Iouiano Imper. Libyæ vtriusque & Ægypti populo ij qui Aëtij & Eunomij sententiam tenebant ab Aëtio & Eunomio ij qui à Serra erant, & Stephano & Heliodoro. 8.t.2

Lipara insula. Attalus Tyrannus Imperio deiectus, duobus dexteræ digitis amputatis, in exilium Liparam

Digitized by Google

param insulam mittitur, necessariis ei præbitis. 12.t.5
Literarum Gothicarum inuentor Vlphilas. 2.t.5
Λογισμός. 3.t.vlt.
Longianus (siue Longinus) Episcopus in Cappadociâ.
Arianus.
Nicæno Concilio interfuit. lib.1. apud Nicetam *thes.orthod.fid.lib.5. c.7.*
Lucæ Euangelistæ reliquiæ ex Achaia translatæ à Constantio in téplum Apostolorum Constantinopoli à se excitatum. 3.t.2
de *Lucifero.* 10.t.9
Lucianus martyr.
Eucharistia ab eo administrata in carcere in pectus recubante & altaris vicem præbente. 2.t.14
Post mortem à Delphino depositus ad fauces sinus Nicomediæ : vbi ideò Helena Constantini mater Helenopolim ædificauit. 2.t.13
Discipuli Luciani, multi quos Philostorgius recensuerat: In his vndecim sequentes.
Eusebius Nicomediæ. lib.1. apud Nicetam *lib.5.c.7.* 2.t.3.& 15
Maris Chalcedonis. 2.t.15.16
Theognis Nicææ. 2.t.15.16
Leontius Episcopus Antiochenus. 2.t.3.& 15; 3.t.15.16
Antonius Tarsi Ciliciæ. 2.t.3.15.16
Menophantus. 2.t.15
Noominius. 2.t.15
Eudoxius. 2.t.15
Alexander. 2.t.15
Asterius Cappadociæ. 2.t.15.16
Athanasius Anazarbi Episcopus. 3.t.15
Deum cognosci & comprehendi posse crediderunt Luciani discipuli. 2.t.
Lucianus, filius sororis Eunomij.
Eudoxio qui Eunomianæ synagogæ præfuerat sufficitur.
In vitia prolapsus, pœnamque exinde metuens, à reliqua Eunomianorum sectâ defecit, propriæque sectæ ducem extulit.
Non contemnendum cœtũ collegit.
Vitiis instructi ad eum passim defecerunt. 12.t.9
Lugdunum vrbem aufugit Magnentius. 3.t.26
Lunæ montes : ab his Nilus prodit. 3.t.10
Lycaonas incursant Isauri sub Arcadio Imperatore. 11.t.8.vers.4
Lyciam incursant Isauri sub Arcadio Imper. 11.t.8.vers.4
Lydia.
Ab Aëtio & Eunomio præpositi Ecclesiis Lydiæ & Ioniæ Candidus & Arrianus sub Iouiano Imper. 8.t.2
Synodus Lydia sub Iouiano à Theodosio & Auxidiano aliisque Episcopis coacta aduersus Cãdidum & Arrianum,& Aëtium.
Literæ ab ea Synodo super eo ad Eudoxium datæ.
Responsum Eudoxij ad eas literas. 8.t.4
Episcopus Lydiæ Auxidianus. 8.t.4

M

Macchabæorum libri quatuor.
Iudicium Philostorgij super his. 1.t.1
Quarti libri author Iosephus. *ibid.*

Macedonia. Alarichus viribus in Thracia collectis sub Arcadio Imper. superstite Stelichone Græciam ingressus: Athenas & Macedonas tenuit. 12.t.2
Mons Macedoniæ Olympus. 12. t.8
Macedonius Episcopus Constantinopolitanus.
Ad ὁμοιούσιον adducitur à Basilio Ancyræ Episcopo [A.D.359.] 4.t.9
In Synodo Constantinopolitanâ [A. D.359.] ✝positus ab Acacio.
In locum eius ibidem ordinatus Eudoxius. 5.t.1
Inter celebertimos ὁμοιουσίου (ita reponendum, vel intelligendum) prædicatores sub Valente Imper. fuit, post Theodorum Heracleæ & Georgium Laodiceæ. 8.t.17
Mæotis palus. Tanais in eam sese conjicit. 9.t.17
Magister militum Barbatio. 4.t.1
Magister, μάγιστρος, absolutè pro Magistro officiorum. 12.t.1
Dignitas Magistri. 11.t.2
Eugenius qui cæso Valentiniano Iuniore Imperator factus fuit, Magistri dignitate fungebatur. *ibid.*
Olympius qui Stelichonem interfecit, Magister (officiorum scil.) erat. 12.t.1
Magnentius Tyrannus.
Constans per eius tyrannidem cæsus. 3.t.12
Bello Magnentiaco visio crucis cum Iride coronæ instar Hierosolymis oblata, & ab exercitu quoque visa.
Vnde metus Magnentianis obortus, Constantianis addita audacia.
Significatio huius crucis.
Gentilis fuit Magnentius.
Dæmonum auxilio nixus. Varia belli aduersus Magnentium fortuna.
Lugdunum aufugit Magnentius.
Fratrem interficit humanitatis specie.
Gladio ipse incumbit.
Tyrannidem non quatuor annos tenuit. 3.t.26
Magnus, medicus Alexandriæ. 8.t.10
Laudat eum Philostorgius. *ibid.*
Manichai. Furor Manichæorum.
Aphtonius Manichæus Alexandriæ ingentis famæ. 3.t.15. de eo plura in *v. Aphtonius*.
Marathonius & Maximinus presbyteri Ecclesiæ Constantinopolitanæ inter celeberrimos ὁμοιουσίου (ita rescribendum, vel intelligendum) præcones. 8.t.17
Marcianopolis.
Valens Imp. ibi agit. [A. D.367.] & cum eo Eudoxius. 9.t.7
Episcopus Marcianopoleos Domninus. 9.t.8
Mare. Exterius quod Sol adurit. 3.t.10
Eo ad Solem Orientem clauditur paradisus. 3.t.11. in f.
Hyrcanium. 3.t.7
Persicum mare. 3.t.7
Oceanus in id influens id efficit.
Magnum est.
In orbem à multis gentibus circumdatur.
Tigris inter alios fluuios sese in id effundit, Euphratis aquis auctus, qui nomen suum amittit. 3.t.7. & 8
Mortuum mare. 7.t.3
In id Iordanes se effundit. *ibid.*
Rubrú mare 3.t.6.8.10.11.v. inf. *Rubrú.*

Iudicum.

Indicum. 3.t.10

Mareotes. De Mareote & Ischyrâ, inter alias Athanasij accusationes. 2.t.12

Maria virgo. v.inf. *Virgo*.

Marina Arcadij & Eudoxij tertia filia nata post Eutropium cœsum. 11.t.6

Maris. Episcopus Chalcedonis.

Arianus fuit.

Synodo Nicænæ interfuit, eiq; subscripsit. 1.t.9:& 2.t.16

Luciani discipulus extitit. 2.t.15

Ab exilio reuocatus à Constantino M. cum Eusebio & Theognide. 2.t.7

Quid exinde fecerit. *ibid.*

Reuersus ad fidem Arianam. 2.t.16

Inde rursus ad ineptam sententiam delapsus. *ibid.*

In Synodo Constantinopolitana sub Constantio [A. D.359.] in secundis positus à parte Aëtij & Eunomij. 4.t.12

Maris & Eudoxius. v.5.t.3

Marmarica. Vrbs superioris Libyæ. v. *sup. Libya*.

Episcopus Marmaricæ Theon. v. *Theon*.

Mathematicæ & Astrologicæ obseruationes. v. *Astrologica, Eclipses, Terræmotus, visiones*.

Maxentius Tyrannus.

Victoria de Maxentio Constantini, & eius tempore Crucis visio cum inscriptione, *In hoc vince*. 1.t.6

Maximianus Imperator.

Sepulchrum eius in Ciliciâ, vbi & Iuliani Imp. cadauer depositum, mediâ tantum inter vtrumque semitâ. 8.t.1

Maximini. persecutio. 3.t.12

Maximinus & Marathonius presbyteri Constantinopolitani inter celeberrimos ὁμοιωσ (ita rescribendum vel intelligendum) prædicatores. 8.t.17

Maximus Hierosolymorum Episcopus.

In Maximini persecutione martyr altero oculo ob fidem priuatus. 3.t.12

ad Athanasij sententiam accedit. *ibid.*

Maximus Tyrannus.

Gratianus eius apparatu interfectus in Galliis. 10.t.5

Gratiani Imperium obtinuit. 10.t.8

Valentiniani quoque Iunioris imperium vsurpare cogitabat.

Theodosius M. cum Valentiniano Thessalonicæ congressus, expeditionem mouet contra Maximum.

Missi aduersus Maximum ab Imperatoribus Timasius, Richomeris, Promotus, Arbogastes.

Deuictus Maximus à supradictis Ducibus.

Capite truncatur.

Quinq; annis tyrannidem obtinuit. *ibid.*

Maza dicta Cæsarea ab initio, à Mosoch Cappadocum gentis principe.

Mazaca postea dicta per productionem. 9.t.12

Mazaces & Auxoriani.

Inter Libyam & Afros siti, iuxta Orientalem eorum plagam.

Libyam & non exiguam Ægypti partem incursant sub Arcadio Imper.

Afros item ad Occidentem Solem incursarunt. 11.t.8

Medica.

Medici quidam præclari à Philostorgio memorãtur: & quidem quinque sequẽtes, Magnus, Oribasius, Philostorgius, Posidonius, Sopolis. v. *suis locis.*
Aëtius hæreticus medicinæ operatus, gratuitam operam præstitit.
Quomodo vitam tolerarit. 3.c.15
Dæmonum vis aliquã se in morbis immittendis. 8.c.10
Morbi, & eorum curatio. v. *Morbi.*
Herba quædam medica adgnata statuæ Paneadis. 7.c.3
Mediolanum.
Constantius Imper. ibi constitutus erat, quo tempore Barbationem emisit ad Gallum C. purpurâ exuendum, mox & interficiendum. [A.D.354.] 4.c.1
Theodosius M. ibi fuit, post Eugenium cæsum. 11.c.2
Ibidem Honorio filio Occidentem commisit. *ibid.*
Meletius Sebastopoleos Episcopus. Interfuit Synodo Nicænæ. 1.c.8
Meletius Episcopus Sebastiæ, postea Antiochenus. 5.c.5
Patria eius Melitene Armeniorum. 5.c.1
Episcopus Antiochenus factus loco Eudoxij ab Acacio, post Synodum Constantinopol. [A. D. 360.] 5.c.1
ἑτερούσιον initio simulauit, & Imperatoris nutui seruiens Ariminensi formulæ subscripsit. 5.c.1. Vbi verò ad sedem Antiochenam subuectus est, feruidus extitit ὁμοουσίου propugnator. 5.c.1
In exilium ideò missus à Constantio Imper. Antiochiæ agente, in patriam Melitenem, velut perjuriis & mendaciis ludens, & quod ὁμοούσιον valide prædicaret, cùm ἑτερούσιον præ se tulisset. 5.c.5
Euzoius Meletio in Episcopatu Antiocheno substitutus. 5.c.5
Melitene. Hunni transito Tanai sub Arcadio Imper. post Armeniam Maiorem incursarunt Melitenen: inde verò Euphratensem, Syriam Cœlen, Ciliciam. 11.c.8. vers.1.
Patria fuit Meletij Ep. Antiocheni. 5.c.5
Meletius Episcopus Thebarum Ægyptiarum Arianus.
Concilio Nicæno interfuit. lib.3. apud Nicetam *thes. orthod. fid. lib.5. c.7.*
Menophantus (Episcopus Ephesinus.) Luciani discipulus fuit. 2.c.15
Mensæ Principis adhibendi honos. 3.c.22
Merobaudes. Iuliani cadauer ab eo deportatum in Ciliciam. 8.c.1
Mesenorum gens & insula.
Tigris postquam Euphrati mixtus est, in duo flumina diuiditur, quæ in Persicum mare sese immittunt. Terra verò inter duo illa flumina media insulam efficit, quam incolit gens Mesenorum.
Insula hæc fluuiatilis simul & marina est. 3.c.7
Mesopotamia, est id quod inter Tigridem & Euphratem fluuium medium est. 3.c.8
Edesa Mesopotamiæ vrbs. 3.c.22
Constantius ibi constitit aliquando [A.D.350.] ob bellum Persicum. *ibid.*
Valentinianus (postea Imperator) à Con-

Constantio missus ad castra Mesopotamiæ speculaturus vel custoditurus loca illa Persicosque incursus inhibiturus. 7.t.7
Μετωνεμῆ... vocati Eunomiani. v. 10.t.1
Methodius. Scripsit aduersus Porphyrium. Apollinarium ei in eo præfert Philostorgius. 8.t.14
Midaium Phrygiæ vrbs.
Eunomius eò in exilium missus. [A. D.359.] 4.t.8
Miracula.
Hæreticis passim adficta à Philostorgio: puta Aëtio, & Eunomio, præcipuéq; eorum sectatoribus. 2.t.2:9.t.1
Eusebio Nicomediensi apud Photium *n.* 40. & Nicetam. *lib.* 5. *c.* 7.
Agapeto, Synadorum Episcopo. 2.t.8
Leontio. 9.t.1
Candido. 9.t.1
Euagrio. 9.t.1
Ariano, & Florentio. *ibid.*
Theophilo Indo. 3.t.4: 4.t.7. & apud Photium Bibl. *n.* 40.
Prodigia multa in historiâ suâ retulit Philostorgius, vt testatur Photius. v. & *lib.* 10. *t.* 11. *inf.*
S. Babylæ miracula. 7.t.8
Luciani martyris corpus ad fauces sinus Nicomediæ depositum à Delphino. 2.t.13
Euangelium Ioannis repertum, cum sub Iuliano Hierosolyma instauraretur, non sine miraculo. 7.t.14
Miracula & prodigia quibus instauratio templi Hierosolymitani sub Iuliano Imperat. impedita. 7.t.9.14
Iacobi Nisibeni supplicationibus Nisibis obsidio soluta. 3.t.23
Febri maximâ correptus si Hyphasi, qui Physon, immergatur, statim morbo liberatur. 3.t.10
Herba adguata statuæ Paneadis, morborum omnium, tabis maximè, medela fuit. 7.t.3
Vide & Prodigia, Portenta, Visiones, *suis locis*.
Mitylene, in Lesbo.
Agrum in eâ Iulianus Imper. Aëtio hæretico donauit.
Eò concessit Aëtius per Valentis Imper. initia, cùm Eudoxium & Euzoium aduersos sibi sentiret, ab iis sese separans. 8.t.4
Eòdem appellentes Aëtius sermonibus excepit, nullius tamen Ecclesiæ rector. *ibid.*
Modestus Præfectus Prætorio sub Valente Imp.
Successor Auxonij.
Erga Eunomium male affectus.
Exilium Eunomio indicit, velut Ecclesias vrbesque turbanti, in Axiam insulam. 9.t.11
Moesia. v. inf. *Mysia*.
Molaria cantica, ἐπιμύλια. 2.t.2
Monachi Antiochiæ.
Flauianus Episc. Antiochiæ, monachorum multitudine collectâ, primùm acclamauit, Gloria Patri & Filio & spiritui Sancto 3.t.13
In Cappadociâ Tyanæ monachi. 11.t.5
Eunomij corpus seruandum his datum & cur. 11.t.5

Philostorgium monachis inuisum fuisse colligere mihi videor ex duobus locis, quibus de iis agit: nempe 3.t.13:11.t.5
Moneta. v.inf. *Numisma.*
Monocerotis descriptio. 3.t.11
in Æthyopia. ibid.
Montes. Alpes, Sueciæ Iuliæque. v. *suo loco.*
Lunæ mons, Olympus, Riphæi. v. *suis locis.*
Montius (Quæstor.)
Antiochiæ à Gallo C. in consilium adhibitus super Domitiano PP. occidendo.
θράσος ipsius *ἀμετρία*, & ad Gallum C. responsum.
Constantini Galli C. vxor inde incensa, Montium spiculatoribus tradidit: statimque interfectus, & post eum Domitianus PP. 3.t.28: v.& 4.t.1
Mopsestia vel *Mopsuestia*, Ciliciæ.
Aëtius eò in exilium missus. 5.t.1. & 2
Episcopus Mopsuestiæ Auxentius. 5.t.2
Mopsucrene, seu Mopsi fontes.
Constantius Imper. ibi mortuus est, mouens aduersus Iulianum Imp. 6.t.5
Morborum cura miraculosa. 3.t.10:4.t.7: 7.t.3:11.t.8
Lepræ, 11.t.8. Tabis. 7.t.3. Vteri affectionis. 4.t.7. Febris. 3.t.10
Ope fluminum, Iordanis. 11.t.8.
Hyphasis. 3.t.10
Herbę adnatę statuę Paneadis. 7.t.3
Manus impositionis Theophili Indi. 4.t.7
Intercute morbo obiit Theodosius M. 11.t.3
Mortuum mare. v. *Mare.*
Moses. Virga Mosis, qua percussa petra, aquæque indé elicitæ. 12.t.8
circa Iannem & Iambrem eorúmque matrem quæ patrauit. 9.t.2
Alter Moses dictus Vrphilas. 2.t.5
v. *Vrphilas.*
Mosoch Cappadocum gentis princeps, à quo & Maza, dein & Mazaca dicta. 9.t.12
Mursa. Vrbs Illyrici.
Eunomius eò in exilium missus.
Valens Episcopus Mursæ & quidem eo tempore quo Eunomius eò in exilium pulsus: à quo & Eunomius humaniter exceptus.
Valens Ep. ad Valentem Imp. [Marcianopoli constitutum] profectus, vna cum Domnino Ep. Marcianopoleos Eunomium exinde liberat. 9.t.8
Mysia. Halmyris seu Halmyra, Mysiæ locus ad Istrum. 10.t.6
Singidunum vrbs Mysiæ. 4.t.10
Gothi in Mysia, ob fidem Christianam patria pulsi, à Constantino Imp. locati. 2.t.5
Mysticum poculum.
De Mystico poculo fracto accusatio aduersus Athanasium. 2.t.12

N

NAcolia Phrygiæ. 11.t.8.vers.3
Narcissus Irenoupoleos lib.1.apud Nicetam, *thes. orthod. fid. lib.5. c.7.* & hic *lib.4.t.10.*
Arianus fuit. *d.lib.1.*
Concilio Nicæno interfuit. *d. lib.1.*
Singidunum Mysiæ cum Patrophilo Scythopoleos aliisq; ad Constantium Imp. venit.

Ibíque eum edocuerunt quæ à Basilio Ancyræ patrata fuerant.
Quæ inde secuta, vide in *Patrophilo* 4.t.10. [A.D.359.]
Nazianzum statio Cappadociæ. Philostorgius (lib.8.) apud Suidam, *in* *v.* Α'πολλινάρειος & Γρηγόρειος.
Gregorius Nazianzi Ep. v. *suo loco*.
Photius obseruat, Philostorgium vocat: Ναζιανζὸν, pro Ναζιανζὸν. 8.t.11
Neroni Philostorgius comparat Gratianum Imp. 10.t.5
Neuri. Veteres Neuros vocabant, qui posteà Hunni. 9.t.17. *v. Hunnis*
Nicæa. Synodus Nicæna, & fidei Nicænæ formula. Eius mentio. 1.t.7. 8.9: & 2.t.7
Ante eam quoque Arius condemnatus. 1.t.7
Ariani 22. Episcopi Nicæno Concilio interfuerunt ex octo prouinciis. *lib*.1. apud Nicetam. *thes. orth. fid. lib*.5.*c*.7.
Interfuerunt Synodo Nicænæ inter alios Sacerdotes Basilius Amasiæ Ep. & Meletius Sebastopoleos. 1.t.8
Subscripserunt fidei Nicænæ omnes, etiam Ariani, excepto Secundo Ptolemaidis & Theone Marmaricæ. 1.t.9. Dolo tamen & in speciem *ibid*. & apud *Nicetam*: ab Eusebio videl. Nicomediensi instructi apud Nicetam *lib*.5. *c*.8. Constantina Constātini Imp. sorore ad id eos hortante. *ibid*.
Post Synodum Nicænam quid Constantinus Imper. fecerit circa Eusebianos & Secundianos: quid item Alexander & Arius. 2.t.1
Synodum Nicææ cogi statuit Constantius Imp. aduersus Iulianum mouens super ὁπηγμένῳ. 6.t.5
Episcopi Nicææ.
Theognis. v. inf. *Theognis*.
Eugenius. Mortuo eo Nicæam profectus Eudoxius Ep. Constantinop. vt alium in eius locum substitueret, verùm Eudoxius antequam destinato finem imponeret, mortuus est. 9.t.8
Hypatius. 9.t.19
Historica profana de Nicæa.
Valentinianus Iouiano Dadastanę mortuo, post duodecim dies Nicææ ab exercitu Imperator renunciatus. 8.t.8
Procopius victus Nicæam sese recipit.
Curator vrbi ab eo constitutus Florentius.
Procopius ab hoc Florentio agnitus capitur & ad Valentem Imp. ducitur.
Idem multos malo affecerat, velut Valenti Imp. fauentes. 9.t.5
Nicomedia.
Sinus Nicomediæ. 2.t.13
Historica sub *Constantino* M.
Helenopolis ædificata ab Helena ad fauces sinus Nicomediæ, & cur. 2.t.13
Synodus habita Nicomediæ paulò ante concilium Nicænum, ab Alexandro Ep. Alexandrino & Osio Cordubensi aliisque. Ibi ὁμοούσιος firmatum, Ariusque damnatus. 1.t.7
Synodus Eusebianorum Nicomediæ sub Constantino 250. virorum posteaquam ab exilio illi reuocati fuerunt, in Alexandrum

Ep. Alexandrinum & Eustathium Ep. Antiochenum. 2.t.7
Constantinus Nicomediæ veneno à fratribus sublatus. 2.t.17
Sub *Constantio.*
Synodus Nicomediæ indicta à Constantio Imp. ex Oriente Libya & Thraciâ.
Terræmotu, igne, maris inundatione diruta, collapsa. 4.t.10.11
Synodus ideò reiecta quod plerique, inquit Philostorgius, in ὁμοούσιον consentirent. 4.t.10
Quindecim qui eò venerant, & in his Cecropius Episcopus, obruti in templo, vbi coacti erant. 4.t.10
Episcopi Nicomedienses.
Eusebius. v. *Eusebius.*
Cecropius. 4.t.10: & 5.t.1
Onesimus. 5.t.1
Nilus. Ex Paradiso Nilum fluere ait Moses.
Gyon apud Mosen nominatur.
Græci *Ægyptium* vocant.
De eius cursu mira apud Philostorgium.
E Lunæ monte tandem erumpit.
Duos magnos fontes efficit.
Per Æthyopiam Ægyptum fertur, per petras altissimas præceps ruens. 3.t.10
Cataractæ Nili. *ibid.*
Nisibis. Sub Constantio frustra obsessa à Sapore Persarum Rege. Iacobi Episcopi Nisibeni consiliis & supplicationibus apud Deum. 3.t.25
Nobilissimus. 8.t.8: 12.t.10. ἐπιφανέστατος. 8.t.8
Iouianus vnum è filiis suis Varronianum valde iuuenem Nobilissimum renunciauit. 8.t.8
Valentinianus Tertius Nobilissimi dignitatem ab Honorio accepit. 12.t.10
Nonminius. Luciani discipulus. 2.t.15
Norici. Gallus C. ex Oriente à Constantio Imper. euocatus ad Noricos venit.
Eòdem venit Mediolano missus Barbatio Magister militum, vt Gallum Cæs. purpurâ exueret & in exilium mitteret.
Ibidem præsens fuit Theophilus Indus Galli C. comes. 4.t.1
Nouatus. Ex Phrygum familiâ descendere Nouatum scribit Philostorgius. 8.t.15
De eo agit sub Valente Imper. iunctim cum Apollinario. *ibid.*
Numerianus. Sub eo, vel sub Decio, Babylas martyr. 7.t.8
Numisma. Cudendi numismatis penès Imperatorem solum ius fuit. Et ideò Stelicho quoque tyrannidem affectans, numisma solâ formâ excepta cudit. 12.t.2

O

de Oedipo & Sphynge. 3.t.11
Olympius, Magister (officiorum scil.)
Sub Honorio Imp.
Ab eo cæsus Stelicho.
Olympiodorum alij vocant.
Hac Stelichonis cæde non Honorio eum consultum voluisse, verum benefactori insidias struxisse, & tyrannidis accusatum.
Magistrum eum tempore cædis Stelichonis non fuisse quidam scribunt, verùm pro præmio cædis hanc dignitatem eum indeptum.

Non

Non diu post & ipse plumbatis cœsus cœdis pœnam Stelichoni pependit. 12.t.1
Olympus Macedoniæ mons. 12.t.8
Ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον. v. sup. *in litt. H.*
Onesimus Episcopus Nicomediæ.
Ὁμοούσιου cultor.
Ordinatus loco Cecropij ab Acacio post Concilium Constantinopolitanum [A.D. 359.] 5.t.1
de *Oraculis* Gentilium exitu carentibus sub Iuliano Imper. ac nominatim de oraculo Daphnensi. 7.t.12
Orbis Romani calamitas ab [A.D. 399.] ad Philostorgij tempora. 11.t.7
Ordinationes Episcoporum, v. in v. *Episcopi.*
Episcopi Constantinopol. ordinandi ius penes Episcopum Heracleæ fuit. 9.t.10
Acclamatum à populo in ordinandis Episcopis, ἄξιος. 9.t.10
Oribasius Lydius ex Sardis.
Medicus præstantissimus.
Iuliano vulnerato adfuit. 7.t.15
Orientalium partium præ aliis præstantia. 3.t.11
Osius, Cordubæ Episcopus.
Nicomediæ paulò ante Synodum Nicænam constitutus fuit.
Vna cum aliis Episcopis, ac nominatim cum Alexandro Alexandriæ Episcopo.
In ea Synodo ὁμοούσιον stabilitum & Arius condemnatus. 1.t.7
Sirmiensi Synodo ad cõsensum eum adigente subscribit contra ὁμοούσιον & Athanasium.
Restitutus inde & reuersus in diœcesin suam. 4.t.3
Ostrogothica gens.
Ex eâ Placidia Honorij Imper. vxor. 12.t.4
Οὐεστρίβουκαι. 9.t.3
Οὐσίας nomen.
Arius, Deum neque οὐσίαν neque ὑπόστασιν esse dixit. 10.t.2
Basiliani in Sirmiensi Synodo [A.D. 358.] similem Patri Filium per omnia adserentes, οὐσίας nomen non expresserunt. 4.t.8
In Ariminensi & Constantinopolitana Synodo οὐσίας nomen reiectum. 10.t.2
v. & supra *homoousion, homoiousion, heteroousion.*

P

Palæstina, v. & sup. *Iudæa.*
Terminus Palæstinæ versus Phœnicem Dan seu Paneas. apud *Ioan. Antioch.*
Iordanes fluuius in eâ. v. *Iordanes.*
Lacus Tiberiadis. v. *Tiberias.*
Mare mortuum. v. *suo loco.*
Aëila vrbs Palæstinæ. 3.t.6
Alter ex duobus sinubus maris Rubri Palæstinam vergit ad vrbem Aëilan. 3.t.6
Cæsarea Palæstinæ. v. *Cæsarea.*
Paneas, olim Dan, & Cæsarea Philippi. v. *Paneas.*
Palatium Imperatoris.
Rauennæ. 12.t.5
Viennæ. 11.t.1
Gladius Imperatori prælatus in Palatio. 11.t.1
Pamphylia. Eam & Pisidiam Tribigildus deprædatus sub Arcadio Imp. 11.t.8. *vers.* 3.
Isauri eam incursant sub eodem Arcadio Imp. 11.t.8.v.4

Digitized by Google

Pan. Simiæ genus.
Deſcriptio eius.
Indorum Rex Conſtantio Imp. miſit Pana.
Ferum id animal, cauea ideò incluſum.
Conditum Conſtantinopolim deuectum.
Gentiles pro Deo ſibi finxêre. 3.t.11
Panis ſimulacrum Paneadi nomen quæſiuit. 7.t.3
Paneas. *Dan* olim vocata à filio Iacobi Dan.
Caſarea dein *Philippi* dicta.
Paneas tandem, à Panis ſimulacro in ea poſito. 7.t.3
Situs eius. In extremis Paleſtinæ finibus ſita Phœniciæ proximis. Hic Iudææ terminus verſus Phœnicen: apud *Ioann. Antioch.*
Alter in eâ è Iordanis fontibus oritur, qui & nunc Dan vocatur, vnde & *Danites* vocatus. *ibid.*
Fons Paneade. 7.t.3
Simulacra in ea. Panis. 7.t.3
Saluatoris noſtri. v. *Imago.*
Pannonia. Pannoniæ. 12.t.11
à Pannonico exercitu, & à Iuſtinâ matre Valentinianus Iun. Imper. factus. 9.t.16
Pantichium Conſtantinopoli.
In eo conſiſtorium habitum ſub Arcadio Imper. aduerſus Eutropium [A.D.399.] 11.t.6
Paradiſus. Totius Orientis optimus & puriſſimus locus.
Aquis illuſtriſſimis irrigatur.
Præ omni terra ſub Sole primas fert.
Exteriore mari ad Solem Orientem clauſus. 3.t.11.*inf.*
de Paradiſo & quatuor eius fluminibus. 3.t.10
Tigris & Euphrates ex eo oriuntur. 3.t.9
Paraſceues ieiunium. 10.t.12. v. *Ieiunium.*
Parnaſſus. Ciuitas Cappadociæ.
Vrphilæ maiores ex eâ orti.
Vicus ei reſpondens Sadagolthina. 2.t.5
Patricius. 8.t.8: & 11.t.4
Pater Imperatoris. 11.t.4
Datianus Patricius ſub Iouiano & Valentiniano. 8.t.8
Eutropius Eunuchus ab Arcadio Patricius factus, quod abſonum. 11.t.4
Patrophilus Scythopoleos, lib.1. (apud Nicetam *theſ. orthod. fid. lib.*5.*c.*7.) & *lib.*4.*t.*10.
Arianus fuit. *d.lib.*1
Sub Conſtantino M. Synodo Nicænæ interfuit. *d.lib.*1
Sub Conſtantio cum Narciſſo Irenoupoleos aliiſque Singidunum venit.
Ibique Conſtantium Imper. illi edocuerunt quæ à Baſilio Ancyrę patrata fuerant.
Vnde à Conſtantio ab exilio reuocati Aëtius, Eudoxius, Theophilus, Eunomius: duæque Synodi celebrari iuſſæ, Arimini & Nicomediæ. 4.t.10
Paulinus. A Leontio Ep. Antiocheno vna cum Flauiano, velut in doctrinâ ſecum non conſentiens, eiectus. 3.t.18
Euſtathium ſequebatur. *ibid.*
Tyri Epiſcopus primùm fuit. lib. 1. apud Nicetam. *theſ. orthod. fid. lib.* 5. *c.*7.
Arianus fuit, & Concilio Nicæno interfuit. *d.lib.*1.

Antio-

Digitized by Google

Antiochenus Episcopus posteà factus. 3.t.15. & 18
Aëtius hæreticus hunc primum audiuit. ibid.
Quamdiu is vixit, Aëtius inuidiam vicit. ibid.
Sex menses Episcopus Antiochiæ fuit. ibid.
In eius locum substitutus Eulalius. ibid.
D. Pauli epistolæ.
Doctrinæ Christianæ gradus hi olim erant, vt Euangelistæ primùm legerentur discerenturque, deinde Pauli epistolæ, tandem Prophetæ. 3.t.15
Pelagius Laodiceæ Episcopus ordinatus ab Acacio post Synodum Constantinopol. 5.t.1
Pelusium. Callinicus Episc. Pelusij. 2.t.12
Pentecostes festum. 3.t.26
Πεσινοῦς. In eo percussus Iulianus Imper. 7.t.15
Persica. Mare Persicum. v. *Mare*.
CommerciumPersarum cum Sabęis seu Homeritis, & in id emporium. 3.t.4
Constantius Edessæ propter bellum Persicum egit, quo tempore Constans cœsus est [A.D. 350.] 3.t.22
Nisibis obsessa à Persis sub Constantio. 3.t.23. v. *Sapor*.
cùm Constantius aduersusMagnentium Tyrannum moueret, validior Persarum exercitus moueri dictus, & ideò Gallum Cæsarem sibi adsciscit Constantius. 3.t.25
Gallus Cæsar optime fortitérque pugnauit aduersus Persas, imò & bellum Persicum ab eo sopitum. 3.t.28
Infelix Constantius aduersus Persas, exinde vt Gallum C. occidit, & Aëtianos exilio multauit. 5.t.4
Persarum incursus sub Constantio. 7.t.17
Iuliani Imper. bellum Persicum, in quo & cœsus. 7.t.15
Iouianus Imper. imminuto redactóque exercitu ad decimam partẽ, cum spes nulla alia salutis esset. 30. annorum pacem cum Persis iniit. Nisibin ei dedidit, & ciuitates quæ Romano imperio muri instar Armeniam vsque prætendebantur aduersus Persas. 8.t.1
Petusa, Phrygiæ vrbs.
Aëtius in eam in exilium missus. 4.t.8
Philagrius, Philostorgij (qui alius à nostro scriptore) principis medicorum filius.
Posidonij medici frater. 8.t.10
Philippi Cæsarea. v. *Cæsarea*.
Philo Iudæus. Philostorgij de eo iudicium apud Suidam in. *v.* φλύζει.
Philostorgius quidam, à scriptore nostro alius, Medicorum princeps.
Sub Valente & Valẽtiniano floruit.
Filij eius Philagrius & Posidonius. 8.t.10
Phœbus Lydiæ Episcopus. 8.t.4
Phœnix. De ea v.3.t.11
Phœnicia. Vrbes Phœniciæ, Tyrus, Sidon. v. *suis locis*.
Phrygia. Vrbes Phrygiæ, Midæum, Petusa. 4.t.8. Nacolia. 11.t.8.v.3
Exilium in eas Phrygiæ vrbes. ibid.
Nouatus ex Phrygum familiâ descendit. 8.t.15
Physon fluuius in S. Scriptura, qui

Hyphasis, de quo plura. 3.t.10
Pisidas incursant sub Arcadio Imper. Isauri. 11.t.8.v.4
Tribigildus Pisidiam & Pamphyliam sub Arcadio deprædatus. 11.t.8. v.3
Πιστεύω τῷ Θεῷ, formula. 1.t.9
Placidia. Filia Theodosij M. & Gallæ. 10.t.7
Soror Honorij. 12.t.10
Sarmatarum generis & Ostrogothici. 12.t.4
Adaulpho nupta. *ibid.*
Post Adaulphi cœdem à Gothis reddita Honorio. *ibid.*
Constãtij Imp. qui ab Honorio Imp. Imperator factus est, vxor. 12.t.10
Valentiniani Tertij mater. *ibid.*
Placidia (imò *Placilla*) prima Theodosij M. vxor. 10.t.7
Πλήρωμα. 1.t.7:10.t.1
Plumbatis cœsus Olympius Magister officiorum. 12.t.1
Pœmenius, sub Iouiano Imper. primus ab Aëtio & Eunomio Constantinopoli Ecclesiæ suæ Episcopus constitutus fuit. 8.t.2
Is Eudoxium vnitatis spem cum Aëtio & Eunomio auertentem in cõtrarias partes firmiter traduxit. *ibid.*
Mortuus non multo post tempore, Florentio successore. *ibid.*
Pontus. Vrbes Ponti, Amasia, Sebastopolis. v. *suis locis.*
Ecclesiis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ præpositus sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio Ephranius. 8.t.2
Porphyrius. Aduersus eum scripserunt Eusebius, Apollinarius, Methodius. 8.t.14
Philostorgius quoque pro Christianis aduersus eum scripsisse sese ait. 10.t.10
Portenta varia in historiâ suâ passim narrauit Philostorgius. v. inter alia 10.*t*.11.*in f.*
Portus vrbis Romæ.
Nauale maximum.
Tribus portubus constans.
In paruæ ciuitatis magnitudinem extentus.
Annona ibi vrbis Romæ ab antiquo condita.
Alarichus Stelichone & Eucherio filio eius sublato Portum vrbis Romæ occupauit.
Eo occupato ab Alaricho, frumenti inopiâ inter cætera obsessam Romam Alarichus capit, & Romanis decernentibus quod eis permiserat Attalum Imperatorem fecit.
Alarichus mox annonam ex portu vrbis Romæ Romam conuehi permisit.
Rauennæ rursùm repulsam passus Alarichus post annum prioris ad Portum accessus, Romam inuadit. 12.t.3
Possidonius. Filius Philostorgij medicorum principis.
Frater Philagrij.
In Medicinâ clarus.
Dæmonum vi homines debachari negabat, verùm humorum cacochymiam hunc affectum operari dicebat, nullam enim dæmonum vim esse quæ hominum naturam damno afficiat. 8.t.10
Præfectus Prætorio.
Maxima dignatio Præfecti Prætorio. 3.t.28

Sex

Digitized by Google

Sex Præfecti Prætorio memorátur.
Domitianus, Secundus, Auxonius, Modestus, Cæsarius, Rufinus, Aurelianus. v. *suis locis.*
Præfectus vrbi Attalus, Imperator factus. 12.t.3
Præpositus (cubiculi scil.)
Absolutè *Præpositus* dicitur. 4.t.1: 11.t.4
Eusebius Eunuchus Præpositus sub Constantio Imp. 4.t.1
Magna hæc dignitas. v.4.t.1
Eutropius Eunuchus Præpositus sub Arcadio. 11.t.4
Presbyteri.
Vxorati erant in Cappadociâ: vide exemplum sub Valente Imper. [A.D.369.] 9.t.9
Docendi munus nihilo minus quàm Episcopi implebant, & volentibus explicabant Euãgelistas, Pauli epistolas, Prophetas. 3.t.15. vbi *de Antonio Tarsi:* item, vbi *de Leontio.*
Procopius Tyrannus.
Genus suum referebat ad Iuliani genus.
Multi discursus & sermones Imperium ei aptantes differebantur.
Iouiano imperante Mesopotamia relicta variis ob miseriam locis commutatis fugiensq; cum coniuge & occultatus extremam aleam iactauit.
Chalcedonem profectus in Eunomij agro extra vrbem sito seipsum occultauit absente domino. 9.t.5
Eunomius posteà falso delatus in proprio agro Procopium occultasse, atque ideò in exilium missus. 9.t.8
Constantinopolim progressus imperium seu tyrannidem ibi arripit sine sanguine tertio Imperij Valentis anno, quo Valens expeditionem in Persas mouit. 9.t.5
Tyrannidi eius aduersus Valentem adhæsit Helpidius, qui Comes R.P. sub Iuliano fuerat. 7.t.10
Cyzico potitur, ibique agit: quò ad eum venit Eunomius.
Eunomius ab eo impetrat liberationem quorundam, qui quod Valenti fauerent, in vinculis detinebantur. 9.t.6
Aëtius quoque sub eo accusatus Valenti fauere, imminenti periculo liberatur. 9.t.6
Cum Valente bello congressus funditur, proditione Gomarij & Agelij Ducum.
Nicæam fugiens sese recipit: ibique à Florentio vrbis Curatore à se constituto capitur.
Vinctus ad Valentem Imp. ducitur.
Capite plectitur.
Sex mensibus Tyrannidem tenuit.
Florentius proditor eius igni crematus. 9.t.5
Prodigia, v. *Portenta, Miracula, Visiones.*
Promotus, cum Timasio, Richomere & Arbogaste missus à Theodosio M. & Valentiniano Iun. aduersus Maximum Tyrannum, qui ab his victus solioque deturbatus. 10.t.8
Propheta. Elizæ Prophetæ ossa in Palæstinâ. Quid circa ea sub Iuliano Imper. Gentiles. 7.t.4
Doctrinæ Christianæ gradus hi olim erant, vt Euangelistæ primùm legerentur discerentúrque, dein Pauli epistolæ, tandem prophetæ, veluti Ezechiel. 3.t.15

Digitized by Google

Prophetiæ donum hæreticis suis adscribit Philostorgius, veluti Secundo Ptolemaidis. 1.t.9

Propontis. In Propontidem exilium. 12.t.11

Prusia Bithyniæ. Veteranio Tyrannus eò amandatus à Constantio Imp. 3.t.22

Ptolemais. in Libyâ superiore. lib.1. apud Nicetam. *thes. orthod. fid. lib.5.c.7.*

Episcopus Ptolemaidis Secundus. v.*Secundus.*

Pulcheria. Soror Arcadij.

Arcadio Imperatore facto valde iuueni adest Imperij dispositionum adiutrix & directrix. 12.t.7

Pulcheria. Arcadij & Eudoxiæ filia prima. 11.t.6. nata ante Eutropij casum. *ibid.*

Purpura Imperatoria. 4.t.1

Q

Quarta feriæ & parasceues ieiunium. 10.t.12. v.*Ieiunium.*

R

Rauenna. Palatium Rauennæ. 12.t.1

Portus Rauennæ. 12.t.3

Honorius Imp. Rauennæ constitutus. [A. D. 408.] quo tempore ibi Stelicho ab Olympio cæsus fuit. 12.t.1

Alarichus Attalo Imperatore facto secúmque adscito Rauennam aduersus Honorium exercitum mouit.

A Saro inde repulsus.

Mox Attalo Imperio deiecto Rauennam rediit, pacem ostentans, sed repulsam passus à Saro ad portum rediit, Romamque occupauit. 12.t.3

Regum libri ab Vrphila in linguam Gothicam non versi & cur. 2.t.15

Reliquiæ.

In templum Apostolorum Constantinopoli translatæ à Constantio Imp: puta,

Andreæ Apostoli, ex Achaia.

Lucæ Euangelistæ, ex eadem Achaia.

Timothei Apostoli, ex Epheso Ioniæ. 3.t.2

Babylæ reliquię prope Antiochiam, deque eius miraculis. 7.t.1

Gentilium furor sub Iuliano in reliquias sanctorum, ac nominatim Elizæi Prophetæ & Ioannis Baptistę, quas loculis suis exemptas, ignique crematas & irrationabilium animalium ossibus mixtas in aërem dispersetunt. 7.t.4

Statuæ reliquiæ translatæ in Diaconicum. 7.t.3

Richomer cum Timasio, Promoto & Arbogaste missus à Theodosio M. & Valentiniano Iun. aduersus Maximum Tyrannum, qui ab his victus solioque deturbatus. 10.t.8

Riphæi montes.

Ex his Tanais fluens in paludem Mæotida se immittit. 9.t.17

Hunni ad hos montes habitabant. *ibid.*

Ritus Ecclesiastici.

Acclamationes, Baptisma, Cantica, Dedicatio Ecclesiæ, Eucharistia, Festa, Hymni, Ieiunia, Lectiones Euāgelicæ, Ordinationes Episcoporū, Preces, Reliquiarum translatio, Imagines in Diaconico locatæ. v. singula *suis locis.*

In ti-

Digitized by Google

In ritibus quædam emẽdata à Theophilo apud Indos. 3.t.5
Roma. Vetus Roma. 2.t.9
Constantinopolis *alma Roma* à Constantino vocata.
Et ad æmulam veteri Romæ gloriam subuecta. *ibid.*
Portus vrbis Romæ. 12.t.3. v. *Portus*.
Annona vrbis Romæ in Portu condita. *ibid.*
Theodosius M. Romam venit post victoriam de Maximo Tyranno.
.Inde digressuro eo astrum quoddam visum Xiphoeides, de quo. 10.t.9
Alarichus Stelichone sublato Romam mouet.
Eucherius Stelichonis filius in asylum Templi quoddam Romæ confugit. 12.t.3
Alarichus Eucherio sublato Portum vrbis Romæ occupat.
Inde frumenti inopia famésque.
Alarichus Romam occupat.
Romanis decernentibus quod eis Alarichus permiserat, Attalus Præfectus vrbi creatur Imperator.
Fames ingens Romæ, vnde mutua comestio.
Annona ex portu Romam subuehitur, permittente Alaricho.
Alarichus ad sumpto Attalo Româ Rauennam aduersus Honorium mouet.
Alarichus à Saro victus apud Rauennam portum [Rauennæ] occupat, & Attalum Imperio priuat.
Inde Rauennam rursum profectus, repulsamque passus, post annum prioris ad Portum accessus velut hostilem inuasit Romã.
Romanæ vrbis gloriæ magnitudo & potentiæ fama.
Romam ignis & gladius Gothorum depascitur.
Iacente Roma in ruderibus, Alarichus Campaniam deprędatus, ibi morbo occubuit. 12.t.3
A malis respirans Roma post Alarichum rursum incolitur.
Honorius Imperator Romam venit.
Inhabitationem vrbis Romæ & manu & sermone firmauit.
Tribunali Romæ ascenso Honorius Attalum deiicit. 12.t.5
De Ecclesia quadam Romæ, in quam Eucherius Stelichonis filius confugit. 12.t.3
Episcopi vrbis Romæ.
Liberius.
Felix. v. *suis locis*.
Romani. Commercium Romanorum cum Sabæis seu Homeritis, & in id emporium apud eos. 3.t.4
Rubrum mare.
Euphrates, vbi ad Arabiam venit in flexum magis, è regione maris Rubri prolabitur. 3.t.8
Oceanus in rubrum mare sese insinuans, id efficit.
Immotum vt plurimum.
In duos sinus diuiditur: quorum vnus Ægyptum versus tendit, vbi nomen suum ferens, moritur, per quem Israelitæ Ægyptios fugientes sicco pede transiêre.
Alter, Palæstinam versus ad vrbem Ælam.
Auxumitæ ad mare rubrum ad sinistram exteriorem habitabãt. 3.t.6
Homeritæ quoque ad mare rubrum siti. 3.t.11.circa f.

Digitized by Google

Nilum subire mare rubrum, & ad alteram eius partem ad montem Lunæ exire ait Philostorgius, & ibi duos magnos fontes efficere. 3.t.10
Dissilum per Mosen mare rubrum. 12.t.8

Rufinus.
apud Arcadium Imper. in Oriente summam potestatem tenuit, sicut in Occidente Selicho.
Arcadio Imperij simulacrum & nomen dereliquit, vim autem Imperij ipse tenuit, sub Præfecti appellatione Imperans imperanti.
Ab exercitu Româ reuerso, qui Theodosio M. aduersus Eugeniũ militauerat, Rufinus in Tribunalio ante ipsos Imper. Arcadij pedes interfectus fuit, ex Stelichonis mandato, & quia ipsum irriserat, idque eo ipso die quo Duces ei purpuram circumdaturi erant.
Ingenium Rufini describit Philostorgius, cumque Arcadij Imper. ingenio id confert.
Caput Rufini amputatum cum dextra per vrbem Constantinopolit. circumlata, stipisque inde corrogata. 11.t.3

S

SAba gens & vrbs.
Metropolis gentis Saba, vnde Saba gens. 2.t.6: & 3.t.4
Indi interiores erant. 2.t.6
Homeritæ postea dicti. 2.t.6: & 3.t.4
Christiani facti à Bartholomæo Apostolo.
Ariani facti à Theophilo Indo. 2.t.6
Regina eius olim ad Solomonem accessit. 3.t.4. v. plura *in Homerita.*
Orti ex Chettura Abrahami vxore. 3.t.4

Sacra Scriptura.
Versa in linguam Gothicam ab Vrphila, exceptis libris Regum, & cur. 2.t.5
Doctrinæ Christianæ gradus: primùm Euangelistæ discebantur, dein Pauli Epistolæ, tandem Prophetæ. 3.t.15
Lectiones Euangelicæ in Ecclesiâ. 3.t.5
Loca S. Scripturæ apud Philostorgium.
De Tigride & Euphrate ex Paradiso Orientibus. 3.t.9
Ex Psalmis Dauidis. 3.t.9
aduersus Tyrannos. 12.t.5

Sacerdotia pecuniis vendiderunt Ariani. 10.t.5
Sadagolthina vicus Cappadociæ.
Ciuitati Parnasso respondebat.
Vrphilæ maiores exinde orti. 2.t.5
Salona, vrbs Dalmatiæ. 12.t.11
Occupata ab Ardaburio & Aspare Ducibus Valentiniani Tertij missis aduersus Ioannem Tyrannum. 12.t.11
Saluatoris nostri imago Paneade: de eâ prolixè 7.t.3. v. sup. *Imago.*
Sapor Persarum Rex sub Constantio Imper.
Nisibia frustrà obsidet. 3.t.23
Saracenis, Fœderati Persarum.
Hastiferi κοντοφόροι.
Ab vno ex Saracenis Iulianus Imp. hasta percussus: cui caput amputatum. 7.t.15
Sardi in Lydiâ.

Oriba-

Oribasius medicus sub Iuliano Imp. inde ortus. 7.t.1
Sarus. Militare imperium post Stelichonē sub Honorio Imp. tenebat.
Cum Alaricho congressus apud Rauennam prælio eum vincit, Rauennáque pellit.
Attalo inde de Imperio deiecto, Alarichus rursum Rauennam pergit, fœderáq; ostentans à Saro repulsam patitur. 12.t.3
Satyrus, Simiæ genus.
Descriptio eius.
à Gentilib. inter Deos habitus. 3.t.11
Scutum. Factus Imperator Valentinianus, supra scutum leuatus. 8.t.8
Vulneratus Iulianus Imp. supra scutum ad tentorium delatus. 7.t.15
Scythæ. Varia Scytharum genera. 11.t.8. vers.3.
Gothi inter Scythas. *ibid.*
Transistriani Scythæ. 2.t.5: & 9.t.17. v. *Gothi.*
Ab Hūnis petiti bello, imparesque, in Romanum solum amico animo transeunt.
Ab initio moderati, ad latrocinia mox dein & ad bellum Romanis inferendum sese conferunt.
Valens Imper. hæc edoctus, Antiochiâ digressus Constantinopoli in Thraciam pergit, prælióque victus ab hostibus in agresti tugurio crematur.
Exinde Barbari omnem Thraciam securè deprædati Fritigerno Duce. 9.t.17
Scythopolis. Episcopus Scythopolitanus Patrophilus. 4.t.10
Sebastia Armeniorum.
Episcopus Sebastiæ Eustathius.
Meletius. v. *suis locis.*
Sebastianus Tyrānus sub Honorio Imp. Iouiani Tyranni frater.
Pœnas dat. 12.t.6
Sebastopolis, Episcopus Sebastopoleos Meletius. 1.t.8. & apud Nicetam.
Secundus Præfectus [Prætorio.]
Eius ope auxilio Valentinianus Imperator creatur. 8.t.8
Secundus Ptolemaidis Episcopus.
Nicænæ Synodo interfuit. 1.t.9
Arianus fuit. 1.t.9. & apud Nicetam, *thes. orthod. fid. lib.5.c.7.*
Solus is vna cum Theone fidei Nicænæ non subscripsit. 1.t.9
In exilium ideò missus. *ibid.*
Prædictio eius de Eusebio Nicomediensi. *ibid.*
Ab exilio reuocatus à Constantino M. & cur. 2.t.1
Credidit cum paucis, Deum cognosci & comprehendi posse: quod in eo laudat Philostorgius. 2.t.3
Vna cum Serra Episcopatum Aëtio defert, quem is recusat. 3.t.19
Eunomius ad famam sapientię Aëtij ex Cappadocia Antiochiam profectus, Secundo sese applicat.
Secundus Eunomium Aëtio Alexandriæ agenti conciliat. 3.t.20
Secundus Theuchirorum Episcopus.
Arianus.
Concilio Nicæno interfuit, lib.1. apud Nicetam *thes. orth. fid. lib.5.c.7*
Seleuciensis Synodus.
Post Synodum Nicomediæ indictā, & interruptam per terræmotum Nicomediensem, habita.
Exitus eius.
Basiliani Synodum impediunt, per se conueniunt firmántque, *secundum substantiam similem Filium Patri, & damnant* ἑτερούσιον.

k

Digitized by Google

Anianum Episcopum Antochię ordinant.
Eudoxiani ἐπιγέγραπται firmant, déque eo libellum vbique emittũt. 4.t.11
Senatus Constantinopoli à Constantino M. constitutus. 2.t.9
Sententiæ Philostorgij piæ.
In genere Photius in Bibl. n.40. ait, Philostorgium εὐσεβῶς γνωμολογεῖν.
In specie.
Dæmonum flexiloquia in perniciem eorum qui hisce fidem adhibent, cedere. 9.t.15
Iræ diuinæ neminem sese subducere posse. 11.t.7.in f.
Creatorem quancumque creaturam in quem voluerit vsum mutare posse, vt qui omnem nullique obnoxiam potestatem habeat. 12.t.8
Terræmotus & id genus alia non naturali serie procedere, verùm diuinæ iræ flagella hæc à Deo immitti. 12.t.8. seu solâ Dei voluntate ad conuersionem & emendationem peccatorum. *ibid.*
Sentianus Episcopus Boræi ex Libya superiore. lib.1. apud Nicetam, *thes.orth.fid.lib.5.c.7.*
Sepulchra Imperatorum. v. *Imperator.*
Serra, Episcopus Libyæ. 7.t.6
Sub *Constantio.*
Vna cum Secundo Aëtium ad Episcopatum delegit, verùm id recusat Aëtius. 3.t.9
Exilio mulctatus à Constantio Imp. vna cum Aëtio & Theophilo, à Basilio inducto [A.D.360.] 5.t.4
Vnus fuit ex his qui [in Synodo Constantinopol. sub Constantio Imp. A. D. 359.] subscribere noluerunt Aëtij abdicationi & formulæ Ariminensi. 7.t.6. quibúsque datum sex mensium laxamentum ad subscribendum. *ibid.*
Sub *Iuliano.*
Vnus fuit ex iis qui sub Iuliano Constantinopoli Aëtium ibi pręsentem restituerũt & ordinarunt. 7.t.6
Sub *Iouiano.*
Serras, Stephanus & Heliodorus sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio præpositi populo eorum sententiæ adhærenti in vtraque Libya & Ægypto. 8.t.2
Sidon, vrbs Phœniciæ.
Episcopus eius Amphion Arianus in Synodo Nicæna. lib.1. apud Nicetam, *thesauro orthod.fid. lib.5. c.7.*
Silentiarius. 7.t.7
Missi silentiarij ab Imperatoribus ad euocandos aliquos. 7.t.7
Siluanus, Tarsi Episcopus.
Successor eius Acacius. 5.t.1
Simiæ, de Simiis prolixè agit Philostorgius, lib.3.t.11
Genera simiarum varia.
Ægopithecus, Arctopithecus, Cynocephalus, Leontopithecus, Pan, Satyrus, Sphinx. 3.t.11
Singidunum, Mysiæ vrbs.
Constantius Imp. ibi fuit [A.D.359.]
Eò Patrophilus Scythopoleos & Narcissus Irenupoleos ad eum venerunt. 4.t.10
Sirmium.
Constantius Imp. Sirmij constitutus erat, cùm Liberium, Ep. Rom. ab exilio reuocaret, eúmque sicut & Osium Episcopatui suo restitueret. 4.t.3
Synodus Sirmiensis prima sub Constantio

Digitized by Google

ſtantio habita [A. D. 357. 358.] Conſtantio ibi poſito.
Hic Synodo adigente Liberius & Oſius contra *ὁμοούσιον* & in Athanaſium ſubſcribunt: poſt quod iidem diœceſibus ſuis reſtituti. 4.c.3
Synodus Sirmienſis altera ſub Conſtantio Imper. [A. D. 359.] 4.c.8
Ibi decretum, *Similem per omnia Filium Patri eſſe*, *οὐσίας* nomine prætermiſſo. *ibid.*
Valentinianus Imperator factus, poſt Valentem in imperium adſcitum, Conſtantinopoli Sirmium in Occidentem pergit, vna cum fratre Valente.
Ibi ea quæ ad fratris imperium pertinebant diſponit, eique Occidentem credit.
Indéque Valens Conſtantinopolim redit. 8.c.8
Theodoſius prope Sirmium cum Tranſiſtrianis Scythis congreſſus, ſtatim vt Imperium cœpit, bello eos deuicit, indéque victor Conſtantinopolim magnificè conceſſit. 9.c.19
Σιττάκη pro Pſittaco. 3.c.11. *circa f.*
Sopolis, medicus [forte Alexandrinæ] Vir in medicinâ nulli ſecundus: Aëtius hæreticus hoc magiſtro vſus in medicinâ. 3.c.15
Sphinx. Simiæ genus eſt.
Deſcriptio eius.
Haud facile manſueſcit.
Mythologia eius. 3.c.11
Spiritus Sanctus.
Spiritum Filij Eunomius & Eudoxius dixerunt. 6.c.2
Statua Saluatoris noſtri Paneade. v. *Imago.*
Stephanus, Serra, & Heliodorus ſub Iouiano ab Aëtio & Eunomio præpoſiti populo eorum ſententiæ adhærenti in vtraque Libya & Ægypto. 8.c.2
Stelicho.
In Occidente apud Honorium Imp. ſummam poteſtatem tenuit, ſicut Rufinus apud Arcadium in Oriente. 11.c.3
Imperij ſimulacrum nomenque, vi penes ſe retentâ, Honorio reliquit. 11.c.3
Gener eius Arcadius. 12.c.2
Filio ſuo Eucherio imperium aptare niſus. *ibid.* & 12.c.2
Rufinus Stelichonis mandato ab exercitu qui Theodoſio aduerſus Eugenium militauerat Româ reduce, occiſus. 11. c.3
Numiſma ſola formâ exceptâ, Imperatorium cudit. 12.c.2
Alarichum ſeu Gothos in Italiam immiſit, reſeratis ei Alpium clauſtris. 12.c.2
Inſidias Honorio ſtruens cum participibus ſuis acceptâ ab Imperatore teſſera interfectus eſt. 11.c.3
Arguit eum Philoſtorgius in multis alijs.
Tyrannidis reum fuiſſe ait. 12.c.1
Olympius Honorio Imper. Rauennæ agente, prælatum in Palatio Imperatori gladium arripiens eo Stelichonem interfecit.
Poſt Stelichonis cædem pro premio dignitatem Magiſtri [officiorum] Olympium adeptũ quidã ſcribũt.
Cædẽ Stelichonis iniuſtã fuiſſe quidam ſcribunt, & Olympium interfectorem eius cædis pœnam mox pependiſſe. 12.c.1

Digitized by Google

Sublato Stelichone, Alarichus suscepto filio eius Eucherio, vrbem Romam circumdedit. 12.t.3
Eucherio sublato bello Romanis illato Alarichus vrbem Romam inuadit. 12.t.3
Stellæ nouæ visæ. v. sup. *Astrum.*
Στρατόλογος. 11.t.3
Subterranea flumina. 3.t.9
Succiæ Alpes. Transitus angusti sunt maximorum montium.
Iuliis Alpibus iunctæ.
Thermopylarum angustiis similes.
Inter Daciam & Thraciam sitæ.
Veteranio Tyrannus has occupare nisus, in rebellionis suspicionem venit. 3.t.24
Susa & *Susiana.*
Tigris, vbi ad Susam seu Susianã peruenit, Euphrati iũgitur. 3.t.7. & 8
Synadorum Episcopus, Agapetus Arianus. 2.t.8. v. *Agapetus.*
Synodi variæ.
Sub *Constantino* M.
Nicomediensis, paulo ante Nicænam. 1.t.7
Nicæna. v. *suo loco.*
Nicomediensis, paulo post Nicęnam 2.t.7
Tyria. 2.t.12
Constantinopolitana, post Tyriam. *ib.*
Sub *Constantio.*
Sirmiensis prima [A.D. 357. 358.] 4.t.3
Sirmiensis altera [A.D. 359.] 4.t.8
Nicomediensis indicta à Constantio. 4.t.10
Ariminensis. v. suprà *suo loco.*
Seleuciensis. 4.t.11
Antiochena. 6.t.4
Sub *Iuliano.*
Antiochena. 7.t.6
Sub *Iouiano.*
Lydia. 8.t.4
Indictæ Synodi ab Imperatoribus. *passim.*
Habitæ Synodi, præsente Imperatore in Regiâ. 4.t.12
Forma. Delecti antesignani partium qui in Synodis loquerentur, alij qui in suppetiis essent. 4.t.12
An Diaconi cum Episcopis ibi congredi potuerint. 4.t.12
Syria, pro Assyriâ. 3.t.7
Syria. Tigris per Syriam fluit. 3.t.7
Syria, Cœle. Eam vt & Ciliciam post Armeniam maiorem, Melitenem & Euphratensem, incursarunt Hunni sub Arcadio. 11.t.8. vers.1.
Altera Syria, contermina ad Persas vsque.
Vtramque Isauri sub Arcadio incursant. 11.t.8. vers.5.
Antiochia in Syriâ Cœle. 8.t.2
Euphratensis Syria. v. *suo loco.*
Syri quidam.
Siti ante Auxumitas Æthyopes, ad exteriorẽ Oceanũ Orientẽ versus.
Hanc appellationem etiam apud illos ferebant.
Alexander Macedo hos Syriâ pulsos eò colonos deduxit.
Linguâ patriâ & nunc vsos scribit Philostorgius.
Nigri hi valde erant, adurentibus eos Solis radiis.
Gignitur apud hos Xylocassia maximè, cassia, cassamum, cinnamomum, & elephantorũ multitudo.
Theophilus Indus ad hos non peruenit ab Homeritis digressus, verùm ad Auxumitas. 3.t.6

T

T*Anais.* Oritur ex Riphæis montibus. 9.t.17

Digitized by

Inde fluens immittit se in paludem Mæotida. *ibid.*
Hunni ad eum siti. 11.t.8.v.7.
Tapharon. Metropolis Homeritarum.
Ibi Ecclesiam vnam è tribus excitauit Rex Homeritarum sub Constantio Imper. 3.t.4
Taprobana insula.
E regione eius Hyphasis fluuius in Oceanum aquas suas condit. 3.t.10
Tarcondimatus. Ægôn in Ciliciâ Episcopus Arianus.
Synodo Nicææ interfuit. lib. 1. apud Nicetam, *thes. orthod. fid. lib. 5. c. 7.*
Tarsi Episcopi. Antonius. 3.t.15
Siluanus. 5.t.1
Acacius. 5.t.1
Taurelephas apud Æthyopes, eiusque descriptio. 3.t.11
Terræmotus. De causis terræmotuum. 12.t.8
Frequentes terræmotus Philostorgij sæculo. 11.t.7
Testamentum Constantini M. 2.t.17
Thebæ, Ægyptiæ. 7.t.7. & 8.t.3
In exilium eò missus Valentinianus qui posteà Imper. fuit, à Iuliano. *ibid.*
Episcopus Thebarum Ægyptiarum Melitius Arianus, in Concilio Nicæno. lib. 1. apud Nicetam *thes. orthod. fid. lib. 5. c. 7.*
Bœotiæ. 3.t.11. vbi & de Sphinge.
Theodorus Episcopus Heracleę in Thraciâ.
Inter eos qui ὁμοιούσιον (ita n. accipiendum) prędicabant, celeberrimus. 8.t.17
Idem cum Dorotheo. v. sup. *Dorotheus.*
Ordinauit [A. D. 370.] Demophilum Episcopum Constantinopoli. 9.t.9
Theodorus quidam, Tyrannidem occupare nisus, sub Valente vaticinij cuiusdam occasione, occisus. 9.t.15
Theodosius M. Imperator.
Imperator factus à Gratiano.
In Valentis imperium mittitur.
Hispanus fuit. 9.t.17
Statim vt imperium cepit, Transistrianis Scythis Thraciam post Valentis mortem securè deprædantibus, Sirmium profectus est.
Prope Sirmium cum Barbaris congressus bello eos deuicit.
Victor Constantinopolim magnificè concessit.
Iis qui ὁμοούσιον profitebantur (redux) Ecclesiarum curam mandauit.
Arianos & Eunomianos vrbe expulit. 9.t.19. & in his Demophilum Ep. Constantinopol. *ibid.*
Arcadium filium admodum iuuenem Imperatorem creauit. 10.t.5
Vxor eius prima Placidia: (imò Placilla) Altera, Galla Valentiniani Sen. filia, Iunioris soror. 10.t.7
Filia Theodosio nata, Placidia ex Gallâ vxore. 10.t.7
Cum Valentiniano Iun. Thessalonicæ in congressum venit.
Contra Maximum Tyrannum mouet.
Mittit aduersus eum Timasium, Richomerem, Promotum, Arbogastem, à quib. Maximus deuictus, solioque deturbatus, mox & capite plectitur. 10.t.8
Post victoriam de Maximo Romam venit.

Digitized by Google

Româ digressuro Theodosio astrum quoddã Xiphoeides visum. 10.t.9
Valentiniani Iun. cœde & Eugenii per Arbogasten Tyrannide intellectâ Honorium filium Imperatorem creauit.
Apparat sese ad bellum aduersus Eugenium Tyrannum, & expeditionem mouet.
Alpibus potitur proditione.
Conflictu cum Tyranno habito prope fluuium Frigidum victoriâ tandem potitur.
Tyrannus captus, capite plectitur.
Arbogastes seipsum gladio interficit. 11.t.2
Mediolani constitutus Theodosius Honorio filio totum Occidentem committit.
Moritur intercute morbo.
Imperauit sedecim annis. 11.t.2
Ob zelum contra Idola felicissimus vndique fuit.
Exprobrat ei Philostorgius intemperantiam viæ luxumque immodicum, & exinde mortem contractam scribit. ibid.
Theodosius Iunior Imp.
Filius Arcadij & Eudoxiæ.
Sororibus suis iunior.
Natus post Eutropij casum. 11.t.6
Orientalis Imperij successor.
Imperator factus valde iuuenis.
Soror ei adfuit Imperialium dispositionũ adiutrix & opitulatrix. 12.t.7
Eclypsis Solis, terræmotus, aliáque sub eo. 12.t.8. [A.D. 418.]
Hypatia Philosopha, imperante eo lacerata ab is qui *ὁμοούσιον* prædicabant. 8.t.9
Constantij Imperatoris facti ab Honorio, imagines nõ recepit. 12.t.10
Consulatus eius decimus. 12.t.11
Ioannis Tyrãni Legatos exilio multat in Propontidem. 12.t.11
Valentinianum Tertium patruelem Cæsarem creauit. 12.t.11
Ardaburium & Asparem aduersus Ioannem misit. 12.t.11
Valentinianum Tertium post deuictum Ioannem Tyrannum, Imperatorem creat. 12.t.11
Theodosius Episcop. Lydiæ, sub Iouiano.
Hæresin inducit, quam describit Philostorgius. 8.t.3
De eodem agit. 8.t.4
Synodi pars fuit aduersus Aëtium. *ib.*
Aëtij vt & Candidi ordinationem improbauit. *ibid.*
Theodulus à Chæratopis. 7.t.6: 8.t.2: 9.t.18
Sub *Constantio.* Vnus ex his fuit, qui [in Synodo Constantinopolitana sub Constantio A.D. 359.] subscribere noluerunt damnationi Aëtij & formulæ Ariminensi. 7.t.6
Sub *Iuliano.* Vnus ex his fuit, qui Constantinopoli sub Iuliano Aëtium ibi præsentem restituerunt, & ordinarunt. 7.t.6
Sub *Iouiano.* Ab Aëtio & Eunomio Constantinopoli constitutis Episcopus Palæstinæ factus. 8.t.2: vide & 9.t.18
Sub *Valente.* Mortuo eo [A. D. 379.] Eunomiani Carterium loco eius elegerunt. 9.t.18
Theognis Episcopus Nicææ, lib. 1. (apud Nicetam, *thes. orthod. fid. lib. 5. c. 7.* & hic, t. 9: & 2.t.15
Arianus *d. lib.* 1. apud Nicetã. & d.t. 9
Synodo Nicænæ interfuit, & subscripsit. *ibid.*
Ab exilio reuocatus decreto Imper.
Constan-

Constantini cum Eusebio & Mari. 2.t.7. Quid exinde fecerit v. in *Eusebio*.
Abreptus ad fidem Nicænam.
Reuersus ad fidem Arianam.
Inde rursus ad ineptam sententiam delapsus, *Deum antequam Filium generaret, Patrem fuisse, vt pote vim habentem generandi.* 2.t.16
Theon Marmaricæ Episcopus. 1.t 9. & apud Nicetam. *thes. orthod. fid. lib.* 5.c.7
Arianus. *dictis locis.*
Nicænæ Synodo interfuit.
Non subscripsit is vna cum Secundo fidei Nicænæ. 1.t.9
Credidit, Deum cognosci & comprehendi posse. 2.t.3
Theon. Hypatia Philosopha eius filia. 8.t.9
Theophaniarum festum. 6.t.2
Theophilus Indus.
Diuenus, ex Diuu insulà. 2.t.6
Arianus. 2.t.6
Miraculis clarus. lib.3.t.4: & lib 4.t.7 & apud Photium. *n.*40.
Sub *Constantino.*
Iuuenis admodum obses à Diuenis ad Romanos missus.
Haud paruo tempore inter Romanos egit.
Mores ad summã virtutis efformauit.
Christianus factus. 3.t.4
Diaconus factus ab Eusebio [Nicomed.] *ibid.*
Sub *Constantio.*
Episcopus factus ab Arianis.
Legationem obiit pro Constantio ad Indos interiores, qui Sabæ olim, postea Homeritæ dicti: 2.t.6: 3.t.4. & legationis princeps fuit. *ibid.*
Miracula eius. 3.t.4. & apud Photium? *Bibl. n.*40.
Successus legationis istius.
Rex Homeritarum ad fidem Christianam conuersus.
Ecclesiæ tres à Rege apud Homeritas excitatæ, suo sumptu, & à Theophilo dedicatæ. 3.t.4
Exinde Theophilus in patriam Diuu profectus.
Mox in Indiam, vbi multa emendauit, non quidem in religione, quia ἑτερούσιον profitebantur. 3.t.5. & tamen idem Philostorgius. 2.t.6. scribit, eum Arianam fidem eos docuisse.
Ad Auxumitas postea profectus est, vbi reb. constitutis in imperium Romanum rediit. 3.t.6
A Constantio Imper. post reditum multis honoribus mactatus.
Non peculiaris alicuius ciuitatis Episcopus fuit, verùm ceu cõmune simulacrũ ab Arianis habitus. 3.t.6
Quo tempore Gallus Cæsar factus fuit, & iureiurando amicitia fidésque inter eum & Constantium sancita, Theophilus Indus medium sese præbuit, & concordiam eorum conciliauit. 4.t.1
Gallo Cæsari comes adhæsit à Constantio euocato, & ad eum proficiscenti.
Vbi ad Noricos ventum, quò & Barbatio venit, Gallum purpurâ exuturus & in exilium missurus, Theophil⁹ intercessit & impediit.
Hoc comperto Constantius Theophilum in exilium misit. 4.t.1
Ab exilio reuocatus, Eusebia Constantij vxore id agente.
Morbos curat vi diuina, & nominatim Eusebiam. 4.t.7

Digitized by Google

à Basilio quique cum eo erant apud Imp. Constantium delatus, tanquam rebellionis Galli C. cōscius & particeps, Heracleam Ponti in exilium missus. 4.t.8. [A.D.359.]

Sub *Ioviano.*

Præficitur Antiochiæ Cœlę Syriæ ab Aëtio & Eunomio, vt Euzoium pro loci prærogatiua excitaret ad perducendum ad finem quę super Aëtio decreta fuerant: siminus vt ipse populo illi præesset, qui fidem Aëtij teneret. 8.t.2

Sub *Valente.*

Euzoius sub Valente eum per deridiculum *Æthyopem* vocabat. 8.t.5

Antiochiæ Arrianus & Euphronius eum ad sumpturi, mox & in Orientem profecti, 9.t.18

Theophilus ex Libya.

Sub *Constantio.* Vnus ex ij fuit, qui [in Synodo Constantinopolitanâ A.D.359.] subscribere noluerunt Aëtij abdicationi & Ariminensi formulæ. 7.t.6

Et ideò exilio multatus vna cum Serta & Aëtio. 5.t.4

Sub *Iuliano.* Vnus ex ij fuit qui Constantinopoli sub Iuliano Aëtium ibi præsentem restituerunt & ordinarunt. 7.t.6

Theotecnus. Sub Iuliano Imp. ad apostasiam prolapsus; exitus eius. 7.t.13

Thermopylarum angustiæ: similes his Iuliæ & Succiæ Alpes. 3.t.24

Thessalonica.

Theodosius M. cum Valentiniano Iun. Thessalonicæ congressus, inde expeditionem mouet contra Maximum Tyrannum. 10.t.8

Valentinianus Tertius post Constātini patris mortem cum Placidiâ matre Byzātium trāslatus Thessalonicā mittitur à Theodosio Iun. Ibi constitutus Cæsaris dignitate augetur.

Inde ad capessendum Occidentis Imperium mittitur. 12.t.11

Theuchira, in Lybiâ superiore.

Episcopus Theuchirorum Secundus Arianus in Concilio Nicæno. lib. 3. apud Nicetā *thes. orth. fid. lib.* 5.c.7.

Thracia.

Potissima & optima Imperij Romani pars.

Valente cæso Barbari eam securè deprædati, Fritigerno duce. 9.t.17

Hunni eam incursant sub Arcadio. 11.t.8.vers.1.

Tribigildus in eā transfretat ex Hellespōto ab Isauris attritus. 11.t.8.v.3

Alarichus sub Arcadio in superioribus Thraciæ partib. superstite Stelichone vires colligens Græciam ingressus est. 12.t.2

Heraclea Thraciæ. v. *Heraclea.*

Tiberiadis lacus. 7.t.3

Iordanes eum medium secat: apud *Ioannem Antioch.*

Tigris fluuius. Ortus ei⁹ ex paradiso. 3.t.9

De eo Philostorgij excursus. 3.t.7.8.9

Timasius cum Richomere, Promoto & Arbogaste, missus à Theodosio M. & Valētiniano Iun. aduersus Maximum Tyrannum, qui ab his victus, solioque deturbatus. 10.t.8

Timothei Apostoli reliquiæ ex Ephesó Ioniæ translatæ à Cōstantio Imp. in templum Apostolorum à se Constantinopoli extructum. 3.t.2

Tũos, i. formula fidei. 4.t.12; 5.t.1; 7.t.6

Trachea. Isauri eam incursant sub Arcadio. 11.t.8.v.4

Tribigildus sub Arcadio Imper.

Scytha

Digitized by Google

Scytha seu Gothus genere.
Manum Barbaricam habens, in Nacoliâ Phrygiæ consistit.
Comitis honorem gerebat.
In Romanorum inimicitiam versus à Nacolia orsus plurimas Phrygię ciuitates occupauit, magnamque hominum cœdem patrauit.
Gainas aduersus eum missus, victoriam prodidit, paria & ipse aduersus Romanos moliens.
Exinde Tribigildus quasi Gainam fugiens, Pisidiam & Pamphyliam inuadit & deprædatur.
Posteà multis miseriis, mox & Isauricis pugnis attritus vires suas in Hellespontum seruat.
In Thraciam transferens non multo post interficitur. 11.t.8.vers.3.
Tribunalium, locus Constantinopoli. 11.t.3.v.*Constantinopolis*.
Tripolis (Lydiæ) Episcopus Leontius. v.*Leontius*.
Tyana. Eunomium mortuum ex Dacora Tyanam transferri iussit Eutropius, vt à Monachis qui ibi erant seruaretur. 11.t.5
Tyranni, de quibus apud Philostorgium ordine temporum seruato.
Maxentius, Magnentius, Veteranio, Procopius, Theodorus, Maximus, Eugenius, Rufinus, Tribigildus, Gainas, Stelicho, Attalus, Iouianus, Sebastianus, Ioannes. v. *suis locis*.
Legati Ioannis Tyranni à Theodosio Iun. iniuriâ affecti, & in Propontidem in exilium missi. 12.t.11
Victi Tyranni quomodo habiti. 3.t.22:9.t.5
Tyrus, Phœniciæ vrbs: lib.1. (apud Nicetam, *thes. orthod. fid. lib.* 5.c.7.) & lib.2.t.12
Episcopus Tyri Paulinus. 3.t.15
Synodus Tyria, collecta Constantini M. iussu.
Finis eius indicendæ, vt Athanasius ibi rationem redderet ordinationis suæ.
Athanasius eò ægrè venit.
Vbi eò venit, Athanasiani iudicium ingressi non sunt.
Scortũ ibi in Eusebium immissum.
Calumnia hæc quomodo detecta.
Hinc duplex iam Athanasij crimẽ.
Exauctoratusque. *ibid.*
Qui de eo conquestus.
Vnde alia Synodus ab Imperatore Constantino indicta, iudicio retractando, &c. 2.t.12

V

V*Alens*, Patria eius Cibalis. 8.t.16.
Imperij collega adscitus à fratre Valentiniano, Constãtinopol.
Sirmium pergit vnà cum fratre.
Valentinianus Sirmij ea quæ ad Valentis imperium pertinebant, disponit.
Orientem in partem Imperij accipit, sicut Constantius imperauerat, Valẽtiniano duas reliquas partes & sic totum Occidentem sibi seruante. 8.t.8
A fratre digressus post diuisionem Imperij in Illyrico. 8.t.5
Constantinopolim inde à fratre missus. 8.t.3.& 8
Eudoxium in honore habuit. 8.t.5
Agit Marcianopoli [A. D. 367.] 9.t.7.8.
Et cum eo Eudoxius. *ibid.*
Quo tempore Domninus Episc. Marcianopoleos erat. d.t.8
Vaticinium quoddam sub Valente:

l

vnde periculum creatũ his quorũ nomina incipiebant à *Theod.* 9.t.15
Eunomium ab exilio liberat Valens Imp.suff agantib. Valente Mursæ Ep. & Domuino Ep. Marcianopoleos. 9.t.8
Eunomium in sui conspectum venire cupiuit: verùm id Eudoxius impediuit. *ibid.*
Aduersus Scythas Transistrianos qui in solum Romanum admißi rebellauerant Antiochia Constantinopolim profectus.
In Thraciam pergit.
Prælio cum Barbaris inito victus.
Victus ad agreste tugurium sese recepit. Ibique ab hostibus ignaris crematur. 9.t.17
Valens Episcopus Mursæ. 9.t.8
Eunomium in exilium proficiscentem humaniter excepit.
Ad Imper. Valentem profectus.
Vna cum Domuino Ep. Marcianopoleos ab Imperatore liberationem Eunomij impetrat. *ibid.*
Valentinianus Imperator.
Patria eius Cibalis. 8.t.16
Sub *Constantio*, Imper.
Ignis flamma ex eius dormientis ore emanare visa.
Hoc renunciato Constantius Imp. eum ad castra Mesopotamię misit ea loca speculaturum seu custoditurum, & Persarum excursus prohibiturum. 7.t.7
Sub *Iuliano.*
Tribunus & Comes Cornutorum.
Frustra tentatus à Iuliano, vt à pietate deficeret.
Dignitate ideò priuatus Thebas Ægyptias in exilium ab eo missus. 7.t.7
Sub *Iouiano.*
Ab exilio reuocatur à Thebis Ægyptiis à Iouiano. 8.t.5
Imperator factus.
Duodecim diebus post mortem Iouiani ab exercitu apud Nicæam.
Consilio Datiani Patricij ex Galatia dato per literas.
Auxilium præbente Secundo Præfecto (Prætorio) & Arintheo Magistro militum,& Dagalaipho Comite domesticorum. 8.t.8
Post electionem Valentinianus supra scutum elatus.
Ab exercitu rogatur, vt collegam Imperij aliquem sibi adsciscat.
Quid ad hæc Valentinianus pro authoritate Imperatoria dixerit.
Constãtinopolim profectus Valentẽ fratrẽ Imperij collegã sibi adsciscit.
Sirmium in Occidentem pergit adsumpto Valente.
Sirmij quæ ad Valentis imperium pertinebant disponit.
Inde fratrẽ Cõstantinopolim mittit.
Orientem in partem Imperij fratri credit, sicut Constantius (partito cũ fratrib. imperio) imperauerat.
Valentinianus duas reliquas per Occidentem partes in Imperij partitione sibi seruat,totiq; adeò Occidenti imperat.
Gratianum filium puerum adhuc nõ multo post ad Imperiũ promouet, & ad suum morem exercet. 8.t.8
Mors eius.
Duodecim annos imperauit.
Gratianũ filium hæredẽ Imperij reliquit.
Duos alios liberos reliquit, Gallam & Valentinianum. 9.t.16
Valentinianus Iun.Imp.
Valentiniani Senioris filius.

Gratiani

Gratiani & Gallæ frater. (patris.
Quatuor natus annos tēpore mortis
Iustina mater eius.
Imperator factus ilicò post mortem patris à matre & ab exercitu Pannonico:
Id citra cōsensum suū factū Gratianus ægre tulit, & ideò quosdā puniuit.
A fratre Gratiano nihilominus pro Imperatore habitus.* (t.16
Patris mun* ei exhibuit Gratianus. 9.
Thessalonicæ cū Theodosio M. congressus: indeq; exercitus mouetur aduersus Maximū Tyrannū. 10.t.8
Venationi ferarum deditus. 11.t.1
Iræ immodicę fuit, quod & vitâ eum priuari fecit.
Gladium stringit in Arbogastem.
Arbogastes in eum iram recondit.
Viennæ Galliarum cœsus, post prandium medio diei ad ripā fluminis volutari visus in secessu Palatij.
Strangulatus, nullo ministrorum præsente, quia pransum ierant.
Sudarium eius proprium ei iniectū, quasi seipsum suspendisset. 11. t.1
Valentinianus Tertius.
Constantij & Placidiæ filius.
Patre Imperatore facto ab Honorio, & ipsi Nobilissimi titulum Honorius tribuit. 12.t.1
post Constantii patris mortē Byzantium translatus cū Placidiâ matre.
Thessalonicā mittitur à Theodosio.
Cæsaris dignitate à Theodosio Iun. augetur.
Mittitur cū Placidia aduersus Ioannem Tyrannum.
Duces ei rei militaris additi Ardurius & Aspar filius eius.
Pannonias & Illyricū transgressi, Salonas Dalmatiæ vrbē vi occupāt.
Ardaburij & Asparis varia fortuna.
Ioannes captus suorū proditione ad Placidiam & Valentinianū Aquileiā mittitur, ibiq; capite plectitur.
Hoc facto Valentinianus Imperator fit à Theodosio Iun. 12.t.11
Valerianus Imp.
Sub Valeriano & Gallieno Gothorū in Europā, Asiam, Galatiam, Cappadociam incursio. 2.t.5. v. *Gothi.*
Varronianus, alter è filiis Iouiani.
Hunc valde iuuenem, Nobilissimum Ancyræ pater renunciauit. 8.t.8
Vates responsa sua scripta dabant. 7.t.12. *inf.*
Vaticinium quoddam sub Valente, vnde periculum creatum his quorū nomina incipiebāt à *Theod.* 9.t.15
Vestis Imperatoria, Cæsarea. 3.t.22: & 4.t.1
ἱμάτιον v. sup. *suo loco.*
Purpura. v. *suo loco.*
Exuti veste Imperatoriâ purpurâque qui dignitate deiicerentur. 3.t.22. 4.t.1
Veteranio. Οὐετρανίων exertè Philostorgio.
Cæsar factus à Constantina Constātij sorore maximâ, ne Magnentius Tyrannus omnia occuparet.
Constantius cùm hæc didicisset, Veteranioni diadema misit, confirmans ei dignitatē Imperatoriam.
Cōstantio in Occidentē profecto aduers* Magnētium, & Veteranioni amicè iūgi cupiente, Veteraniò suspicionē rebellionis prębuit. 3.t.22
Succias nempe Alpes, quæ inter Daciam & Thraciam sunt, occupare aggressus in rebellionis suspicionem venit. 3.t.24
Quare Veteranio captus & Impera-

toriâ veste exutus fuit, nullo tamen malo affectus.
Imò & ad mēsam adhibitus, Prusam tantū Bithyniæ amandatus, annonæq; magnificæ ei præbitæ. 3.t.22
Vici. Ciuitatibus respondebant.
Veluti vicus Sadagolthina in Cappadocia respōdebat Parnasso. 2.t.5
Vienna Gallarium. 11.t.1
Ibi Valentinianus Iun. ab Arbogaste interfectus.
Palatium Imperatoris Viennæ ad ripam fluminis. *ibid.*
Virga Mosis aquam ex petrâ eliciens. 12.t.8
Virgo (Maria) Iosephum ei post partum coniunctum fuisse Eunomius & Eudoxius dicebant. 6.t.2
Visiones.
Constantino M. visio crucis cum inscriptione ἐν τούτῳ νίκα oblata, tempore victoriæ de Maximo Tyranno [A.D.312.] 1.t.6
Constātino M. visio oblata tempore delineationis vrbis Constantinopol. [A.D.328.] 2.t.9
Magnentianæ Constantij victoriæ tempore visa crux Hierosolymis & in exercitu. [A.D.353.]
Eius descriptio & significatio. 3.t.26
Aëtio [hæretico] visio oblata cum à Borborianis in Ciliciâ victus fuisset, quâ symbola inuictæ deinceps sapientiæ accepit. 3.t.15
Cœlestis visio armata oblata Constātinopoli iis qui Gainæ nomine eam capere cogitabant, quâ & terrefacti sunt. 11.t.8.vers.3.
Philostorgius visiones interpretatur. 3.t.26
Vrphilas. (qui aliis *Vlphilas*.)
Cappadox genere seu à maiorib. fuit.
E ciuitate Parnasso, vico Sadagolthina.
Capti maiores eius sub Valeriano & Gallieno à Gothis & in Gothiam abducti.
Legatus à Rege Gothorum Vrphilas vna cum aliis missus ad Constantinum M.
Episcopus ordinatus in eâ legatione Vrphilas ab Eusebio Nicomediensi Episcopo.
Primus Gothorum Episcopus fuit.
Literarum Gothicarum inuentor.
Sacras Scripturas vertit in linguam Gothicam.
Libros tantū Regū non vertit & cur.
Cùm Christiani è Gothia pulsi fuissent, Vrphilas Dux eorum fuit.
Moses alter ideò vocatus à Constantino M.
In Mysia collocatus cum Gothis illis à Constantino M.
Magno honore affectus à Cōstātino.
à Philostorgio multis laudatur.
Arianus fuit vna cum gente suâ. 2.t.5
Vrsa maior. 10.t.9

X

Xiphias seu *Xiphoeides* astrum. 10.t.9. & 11. lib.11.t.7.
Xylocassia gignitur apud Syros qui prope Auxumitas Æthyopas sūt. 3.t.6

Z

Zodiacus. 10.t.9
Zona magna. 3.t.10
Zopyrus (vel *Zephyrus*) Episcopus Barces in Libyâ superiore.
Arianus.
In Concilio Nicæno fuit, lib.1. apud Nicetam, *thes. orthod. fid. lib.5.c.7.*

FINIS.

Digitized by Google

RESTITVENDA IN PHILOSTORGIO, eiúsque Versione.

LIB. I.

PAg.3.lin.17 loco πόδε ὑστερὸν quod est in MS. restituo τὸ δεύτερον. Pag.4.l.2 pro καλᾶν, emenda, καλαῖν.

pag.5.cap.5.l.4 loco καλύμβραι, emenda, καλυμβραι. & l.11 pro νοβιῶντα, quod est in MS. restitue νοσοῦντα, atque ita in versione pro *superstitem*, repone *ægrotantem*, vel ἀποβιοῦντα.

p.6. cap.6. lin.9 loco δικὸν, emenda δῆκον.

p.7.c.9.l.9 loco ἀποθειάζει, emenda ἀποθειάζει.

p.8. l.6 loco καθὰ, emenda κατά.

IN LIB. II.

Pag.9.c.2.l.7. loco ἀρμόζειν, emenda ἀρμόζειν. l.8 loco ἐκκλέπτω, emenda ἐκκλέπτων. & ad marginem loco *tm.vlt.* emenda *tm.9* c.3.l.1 loco ἐν τᾷ, quod est in MS. repone ἔνθα, & in versione loco *Dei hostis hic*, emenda *hîc*. l.2 in margine expressum oportuit, θεομανὴς, vel θεομάχος. l.5 loco ἰσηγεῖται, emenda εἰσηγεῖται. l.7 restituo, ὃ κακὸν μειζιώτερον, ἴσως ἀλλὰ &c. & verto: *neque ab hominibus solum, quod minus malum, verùm æqualiter ab ipsomet etiam vnigenito Filio Dei.*

p.10.c.4.l.6 loco λυξει emenda λύτρου. l.8 restituo: καὶ τῷ παιδὶ τῷ ξίφους διδοῦντα Κωνσταντῖνον τὴν δίκην, μετ᾽ οὐ πολὺ &c. & verto; *& cùm Constantinus filio gladij vltionem pependisset, non multò post &c.* c.5.l.vlt. pro ἐλαθέντας, forte ἐλαθέντα.

p.11.l.3 emenda Γαλλιλαίων. l.8 verte, *Cùm verò transcendissent in Asiam & Galatiam, Cappadociam quoque ingressi sunt.*

pag.12. lin.10, pro ἀρετὴς, emenda ἀρετῆς. l.25 restituo πεὶ τῷ τῆς Μυσίας χωρία εἰς ἑκάστω φίλον ἦν.

p.13. l.2 emenda αὐτοῦ. c.6.l.10 tolle vocem *eorum*.

c.7.l.3 vox βασιλείας sustineri potest, nisi malit quis βασιλέως

τοῦ Κωνσαντίου. l.10. & 11 verte, *depulisse & abdicasse*.
pag.14.l.2 reponendum videtur, Εὐςαθίῳ.
p.15. l.10 pro φαίαν, emenda φαῖαν. l.19 emenda δαπάνην.
p.16. c.11.l.7 loco ὀψείαν, emenda ὀψίαν. l.9 versionis, verte *circa tempus vespertinum*. l.11 pro δέοντα, emenda δέοντα. lin.13 pro ἐπικλεισάμενον, emenda ἐπικλεισάμενον. l.13 Lat. post *Aegyptiis*, adde *Episcopis*. l.14 loco ὑπελθῆ, emenda ὑπελθεῖν, & in versione loco *meruisse*, *processisse*. lin.22 παρεπέμψατο sustineri potest.
p.17. c.12.l.9 τις, ita MS: fortè τόν. l.18 ὑπεκλέψαι, ita MS. repone ὑποκλέψαι.
p.18.l.6 repone διαπόντα. l.15 loco φυγὴν, & in margine φυγεῖν, repone φλέγειν. l.22 in vers. loco *impia* repone *impiissima*. l.23 pro ἀπεχθεία, emenda ἀπεχθείᾳ. l.23 pro συνεδρεύσαντας, emenda συνεδρεύσαντας. pag.19.l.16 pro σιδήραις, emenda σιδήραις. c.13. lin.1 pro βασίλεως, emenda βασιλέως.
p.20. c.14.l.12 pro εἱρκτῇ, emenda εἱρκτῇ. l.18 Lat. pro *morientem*, verte, *mortuum*. c.15. l.6 pro συνιστάτη, quod etiam habet MS. emenda συνιστάτει. in vers. loco *alterum qui*, repone, *qui postea*, & vide *lib.3.c.18*.
p.21. l.6 pro ἧτταν, emenda ἧτταν. c.16.l.3 loco ἀσέβειαν, quod habet etiam MS. repone ex Philostorgij mente εὐσέβειαν: nisi istud ex Photij mente accipiendum putemus. l.10 loco ἀτοπείαν quod etiam habet MS., repone ἀτοπίαν. l.vlt. loco διαμαρτυρομένης, emenda διαμαρτυρόμενον.
p.22.l.9 pro κελεῦσαι δὲ εἰ τῆ μήπη &c. quod habet MS. repone κελεῦσαι δὲ, δεῖ τῆ μήπη &c. & verte. *Iussisse vero, ob metum, ne forte* &c. *l.22* adde, *vt animo praeuiderat*.
p.23. l.2 Lat. pro *quasi*, possis quoque vertere, *quòd* l.4 pro λυχνοκαΐαις, quod habet etiam MS. repone λυχνοκαΐαις. l.6 pro ἱκετηείας, emenda ἱκετηρίας. l.8 pro κατηγορεῖν, quod habet etiam MS. repone κατηγορεῖ. c.19.l.vlt. pro πεποιηκότα, emenda πεποιηκότα.

IN LIB. III.

p.24. c.2 pro καὶ τὸν, repone κλειτὸν, i. celebre, inclytũ, praeclarum. c.3. ad

Digitized by Google

c.3. ad marginem repone A.D.342. pariter vt initio *pag.*25.

p.25. c.4 l.11 pro Σαβα, emenda Σαβά.

p.26. l.1 pro οἰκιώσασθαι, emenda οἰκειώσασθαι. l.4. pro ὄρειν, emenda ὄρεῖν. l.5.& seq. verte, *Rogauit & vt facultatem praeberet iis qui ex Romanis ibi consistebant Ecclesias excitandi.* l.11 adde δὴ, ibi, ταύτης δὴ. l.21 pro Ρωμαίους, emenda Ρωμαίοις. l.26 pro καὶ δὴ, emenda καὶ δὴ. p.27. l.18 in versione pro *Gentis Praefecto*, verte, *ei qui genti imperabat*, vt & mox *in f.* l.21 pro ἐπιδειξάμενος emenda ἐπιδειξαμένου, & in versione pro *testantibus*, verte, *testantis.* p.28. l.14 pro ἔθνος quod etiam habet MS. repone ἦθος. l.16 Latinâ, pro *ex Romanis*, verte potius *ex orbe Romano.* c.5. l.6 in MS. recte Δίβου νῆσον, & ita editum oportuit, nota ad marginem deletâ. p.29. c.6. l.11 pro κλίσμα emenda κλίμα. l.12 pro καθ' ὁ, emenda καθ' ὅ. p.30. l.6 pro ἀμὰ γὰρ, repone ἀνὰ γὰρ. l.16 pro φεέρτης emenda φιέρτης. l.21 pro ἀπαίτες, emenda ἅπαιτες. l.22 pro ἡλίε emenda ἡλίε. l.26 pro πλῆθος emenda πλῆθος. l.27 pro ϖερὶ emenda ϖερὸς. p.31. l.5 pro αἰσφοράν, emenda ἐφοράν. c.7. l.8 in vers. pro *prope Apelioten*, verte *ad Apelioten.* lin.12 pro ἑλκόμενος, emenda ἑλκόμενος. p.32. l.7 pro ἣν, emenda ἣν. c.8. l.12 pro ἐμβαλλόντας emenda ἐμβάλλοντας. l.13 pro αὐτὸν, quod habet etiam MS. repone, αὐτοῦ.

p.33. substituendus hic numerus loco 49. l.1 pro διαμεμψάμενος editum oportuit, vt MS. habet, διαμειψάμενος, vertóque, *Hâc verò vt & illâ peragratâ.* l.2 pro διοσπῶν, vt est in MS. repone διασπῶν, quomodo & ad marginem editum oportuit: & verte *sulcóque diuiso*: mox repono ἣν δίνοι, i. *quem transmittit.* l.7 pro ἐἰκοπωσάμενος, vt est quoque in MS. repono ἐγκολπωσάμενος. l.10. Lat. pro *Boraam* emenda *Boream.* l.15 pro ϖεραγάλλυμενος, vt est in MS. repono ϖεριαναλώμενος, & verte *partibus quibusdam in medio absumptus.* l.24 pro Μεσοποταμεία emenda Μεσοποταμία. p.34. l.16 pro κεϊπῖδος vt est quoque in MS. repone κρηπῖδος. l.25 pro ἀστινίστεροι, emenda ἀσθενέστεροι.

p.35. l.16 pro ἐφομβρτῆσαι, repone ἐφομβρτήσας. l.20. Lat. pro *intemperetur*, melius *damno afficeretur.* l.19 Gr. pro χορήστως, re-

Digitized by Google

pone χωρήσεως. p.36.c.10.l.12 pro ἡ, emenda ἤ. p.37.l.23 Lat. pro *valida*, emenda *validâ*. p.38.l.15 post vocem καλέμενον supple vocem ὄρος, vt etiam habet Nicephorus. l.18 pro βιαίας, emenda βιαίως. p.39.l.14 pro δρακόντες, emenda δράκοντες. l.26 pro ζάχιλος, emenda ζάχηλος. p.40.l.2 pro ἐκτύπομα, emenda ἐκτύπωμα. l.5 pro ἡ emenda ἥ. l.17 pro αἰγιπιθηκις, emenda αἰγοπίθηκος. l.19 pro αρκοπίθηκοι, emenda vt in MS. supra lineam emendatum, & apud Nicephorum, ἀρκτοπίθηκος. l.29 in Lat. pro *afferuntur*, emenda *afferantur*.

p.41.l.6 πλέγμα verti potest quoque *septum*. ead.l.6 pro θεειώδες, emenda θηειώδες, & pro εἰργμένον, emenda εἰργμένον. l.8 pro κομιζόντες, emenda κομίζοντες. l.9. & 10. Lat. verte, *vt insoliti spectaculi imaginem praberet*. l.25 Lat. pro *aliarum*, repone *alioru*.

p.42.l.2 pro συναρπαζομένη emenda συναρμοζομένη. l.3 pro ἐνεστρωγγύλωται, emenda ἐνεστρογγύλωται. l.5 pro ἤ τι, emenda ἤ, τι. l.11 pro τι, emenda τὶ. l.13 pro ῥαδίας, emenda ῥαδίως. l.13 Lat. emenda. *Ferum autem istud animal & vaferrimum est, neque facilè mansuescit*. l.17 Lat. post *Thebas olim*, insere *Bœotias*. l.21 pro καταφερνδῶσαι, emenda καταφονδῶσαι. p.43 in margine, emendâ αἰνιγματῶδες. l.13 pro τῷ, emenda τοῦ. l.25 pro ἀδελφιρειας, emenda ἀδελφερείας. p.44. l.5 pro ἐπονυμίας, emenda ἐπωνυμίαν. l.15 pro κάλλισοι emenda καλλισοί. l.17 pro Ἀλλὰ μὴν, emenda Ἀλλὰ μὴν. p.46.l.1 ἀνεῖται, retineri potest, etsi mallet quis ἀνεῖται. l.20 pro διασαπίντος, emenda διασαπέντος, & distingue δοιῦναι δοκεῖν ὅμως ὀξύτατα. Et verte, *Attamen accerrime vel celerrime pœnam dedisse probro manifisto reddito*. l.26 pro διωγμὸν, emenda διωγμός. l.28 pro διορωρυγμένον, repone διερωρυγμένον. p.47.l.c.13.l.7 pro λέγει quod etiam habet MS. repone λέγειν. c.14.l.9 verte, *& dissensionem circa hæc incepit*. p.48.l.10 ἀμωσγέπως. Ita quoque in MS. nunc lego. l.14 Lat. emenda, *eius*. l.16 pro διαβίωται, emenda διαβιῶν. l.18 pro κατέση, emenda καθέσῃ. l.25 pro θάττοι, emenda θᾶττον, & ἁμίλλαν pro ἁμίλλαν.

p.49.l.7 Lat. emenda *mouisse Eulalium vt Antiochiâ Aëtium expelleret*. l.11 pro ἀφισάμενον, emenda ἀφισάμενος, vt in MS.

supra

Digitized by Google

ſupra lineam emendatum. l.13 pro ἅμιλλα, emenda & in textu & ad marg. ἁμίλλας. l.vlt. pro ἐλαθεὶς, emenda ἐλαθεὶς.
p.50.l.25 pro ἀληθεινον, emenda ἀληθεστάτων. p.53.l.1 repone, *Theophilus*. c.17.l.11 ὃς ita MS. verùm repone ὃν. l.13 ἐξαρκέσειν, ita repoſui: MS. enim perperam habet ἐξαρέσκειν. l.14 repone Ἀλεξανδρείας. p.54.l.10 repone *qui* pro *quique*, ſcil. Leontius. c.20 pro πίςιν, emenda πύςιν, & Ἀετὶς pro Ἀετίου. l.5 ita in MS. ἐν Ἀνδρεία citra remonem, ſeu notam contractæ vocis. p.55.c.22.l.1 pro τὴν emenda τὸν. l.3 pro τυραννιδι, emenda τυραννίδι. l.9 pro ἀπαιτεῖ, emenda ἀπῄτει. l.11. pro Κωνςαντίναν, emenda Κωνςαντῖνα. l.13 pro φθάσει ἐν, compulſis literis emenda φθάσειεν. l.14 pro παντὴν, emenda πάντων. l.20 repoſui αὐτὴν: in MS. malè αὐτὸν. p.56.l.4 poſt vocem *Veteranionem*, adde *quidem*. c.23.l.4.5 inuerte ſic, *obſidionemq́ eius tentaſſe, verùm fruſtra*. l.7 pro Ιακώβοι, emenda Ιακώβῳ. c.24.l.2 pro χαλώμεναι, emenda χαλωμέναι. l.3 pro ὁρῶν, emenda ὁρῶν. p.57.l.8 pro ἐπιφερόμενος, emenda ἐπιφερόμενος. c.25.l.2 ad marginem emenda περίβασις. l.4 pro ἴσως, emenda ἴσας, item pro βαρυτίερα, emenda βαρυτέρα. l.6. Lat. verte, *eò neceſſitatis adductum vt Gallum Cæſarem ordinaret, & aduerſus eos mitteret*. p.58.l.4 pro πεντηκοςῆς, emenda πεντηκοςῆς. l.9 pro παντοχόθεν, emenda πανταχόθεν, & mox pro ἀπελαττούσης, repone vt apud Nicephorum ἀπελαττούσης. l.16 pro ὁρώμενον, emenda ὁρώμενον. p.59. pone CONSTANTIVS A. ET GALLVS C. l.10 pro *ilia*, expreſſum oportuit *interſcapilio*. p.60: hunc numerum repone, loco 50.
p.61.l.12 repoſui διδυμένη, in MS. erat malè διδυμένοις. l.14 pro δι᾽ αὐτῆς, emenda δι᾽ ἑαυτῆς. l.17 pro ἀεραμένη, in MS, ἀεραμένοις. l.pen. pro ἄμφω χοίνοις ἐξαψαμένοις, in MS χοίνοις ἐξαψαμένης. l.vlt. pro συνεπιψηφίζαντος, in MS. συνεπιψηφίζοντος.

IN LIB. IV.

Pag.62.l.13 pro ἀδελφῶν, emenda τ᾽ ἀδελφοῦ. l.21 pro Ναζικοὺς quod eſt in MS. repone Νοβικοὺς.
pag. 63. lin.10. pro οἱ, repone οἷς. lin. 12 pro διαπέθεντο,

Digitized by Google

emenda διετέθειτο. l.13 in Lat. distingue & verte, *mediator ipse fuerat.* lin.15 pro μαθῶν, emenda μαθών. l.21 ante ἄψυχος, pone ὁ: & mox pro ὁ εἷς, emenda ὃς εἷς. l.25 pro ἀιδιότα, emenda ἀιδιότης. ibidem pro ὄρκων, emenda ὁρκῶν.

p.64.l.1 pro Τίβειω, emenda Τίνιω. l.2 pro οἳ emenda οἱ. l.3. pro ἀναιρήσαντες, emenda ἀναιρήσοντες. l.19 pro εἰσπεπράξατο, emenda εἰσεπεπράξατο. p.65.l.15 voci Κονθρήβλω (pro quâ & emenda Κουδρυβλω) præmittenda vox τὴν. l.18 Lat. verte, *sedi sua præfuisse.* c.4.l.3 pro Γερμανικίας, emenda Γερμανικείας. p.66.c.4 in f. forte pro καθαρσίαν, legendum καθάρσιον scil. θάνατον. c.5 in Lat.l.1 repone *Eudoxium quidem.* p.67. c.7.l.12 pro θεράπειαν ἐκυπαρῆσαι, emenda θεραπείαν ἐκλιπαρῆσαι: locúmque hunc ita verte, *Vbi verò is aduenit, & ob ea quæ in ipsum peccauerat veniam petiisse, & vt ad mulieris curam accederet impensè rogasse, neque eum &c.* p.68. l.20 Lat. repone, *ὑιας tamen.* Et vltima ita verte. *Non multo post verò Eunomius cum fama eorum quæ à Basilio facta fuerant Antiochiam peruasisset.*

p.69.c.9.l.5 in MS. est καὶ τὸν Κωνσαντινοπόλεως Μακεδόνιον. l.11 pro λόγος, emenda λόγοις. p.70.l.2 pro ἐν Σεγγιδόνι, emenda ἐν Σιγγιδόνῃ. l.6 pro καταπαγλῦτα, emenda καταπλαγλῦτα. l.26 in MS. τὸ μὴ: l.27 pro δύσατο, emenda ἐδύσατο. p.71.l.3 pro κατερειπωθεῖσας, in MS. κατερειπωθείσης. l.20 pro κερτλυάμθροι, emenda κερτυλάμθροι. c.12.l.5 pro ἰῶας, emenda ἰῶας. p.73.l.7 pro ἄμιλλαν, emenda ἅμιλλαν. l.22 pro ἀξὶ, emenda ἀξίας, & verte, *Quod non de dignitate nunc controuersia esset.* l.23 pro ἀληθείας, emenda ἀληθείας.

p.74.l.1 pro γλυνθέντος, emenda γλυνθέντος. l.2 Lat. emenda *à Genitoris substantia.* p.76 notata. p. 80, emenda 76.

IN LIBRO V.

p.76.l.12 distingue ita, αἰτηκαθιδρύεται περὶ θεῶνω, ἰσοροείζονται ἦ. l.14 pro Ιλλυρίοις, emenda Ιλλυριοῖς. l.15 pro Οἱ emenda Οἳ.

p.77. l.1. pro ἔχθαι, repone ἔχθεαι. l.15 pro χηρδῦσι, emenda χηρδύσαις. l.20 pro Αγχύρᾳ, emenda Αγκύρᾳ. l.vlt. pro ἐλαύνοντο, emenda ἠλαύνοντο.

Digitized by Google

p.78.l.9 pro θεόγον, emēda θεόγνυ. l.17 pro εἰκαθισαίᾳ quod est in MS. repone ἐϊκαθισαίᾳ, vel ἐπικαθισαίᾳ. p.79.l.20 inuerte sic, εἰς τ̃.

LIB. VI.

Pag.80. in vers.l.vlt. pro *eueiteret*, emenda *peruerteret*,

p.83. l.2 pro αἰοιδαχμένη, emenda αἰοιδυμένη. c.3.l.3.4.5 sic vertam, *non modo nihil eorum de quibus culpabatur, à se amoliri sustinuerit.* l.5 ita interpunge, ἐπιχείρει πείθειν, γραφῇ τε, &c. p.84.l.1 vers. pro *ordinasset*, emenda *ordinassent*. l.6 pro Αντιοχείας, emenda Αντιοχεία. l.14 pro βασιλίας, emenda βασιλεία. l.18 pro ὑπουσίας ἢ, emenda ὑπονοίας τε. l.19 pro ἀπαχθημοσυνη emenda ἀπεχθημοσυνη.

p.85.l.9 pro βασίλειαν, emenda βασιλείαν. c.6.l.2 adde ὁ ante Ιυλιανός. l.6 pro ἐπιστρέψασιν, emenda ἐπιστρέψαντες. c.7.l.4 pro ἀνακαλῆται, emenda ἀνακαλεῖται.

LIB. VII.

p.86.l.5 pro εἰσενεγκῶν, emenda εἰσενεγκών. l.9 ante ἑλληνιστῶν, adde vocem τῶν. l.10. pro αἰκίας, emenda αἰχίας, & verte *iniurias*. mox pro κοπαὶ, emenda χαναὶ. c.2.l.2 in vers. pro *Alexandria*, emenda *Alexandrina*. l.3.& 4. repone, καὶ τῶν, &c. τόμῳ. p.87. l.3 pro Αλεξανδρείων, emenda Αλεξανδρέων. l.4 pro ἀσμένοις ὑποδεξάμενος quod est in MS. repone ἀσμένως ὑποδεξαμένων. c.3. l.10 pro ἀναφυείσης emenda ἀναφυείσης l.19 pro ἄμβρον, emenda ἄμβρων. p.88 repone hunc numerum, loco 80. l.16 pro ἐπιδεικνυμένους, habet MS. ἐπιδεικνύμενοι, vt & Nicephorus. l.17 MS. habet τὸ ἐκκλησιαστικῶς. l.20 pro βαθρῶν, emenda βάθρων. l.21 pro ἐκδημώμενοι, quod est in MS. emenda ἐκδημούμενοι, vt apud Niceph. l.24 pro διασπάμενοι, emenda διασπώμενοι.

p.89.l.2 pro ζαύτοις, MS. ζαύτοις. c.4 l.3. pro παλαμωμένων, emenda παλαμωμένων. l.8 pro ἐπιθάπτω, emenda ἐπιθάπτο. l.9 pro ζῶον, vt est in MS, ζώων. l.12 pro διεσπείραντο, emenda διεσπείροντο. l.13 pro συλλαμβανόντο, emenda συλλαμβανόντες, vt est apud Niceph. l.15 pro πολλῶν, emenda πολλῶν.

Digitized by Google

l.15 Lat. post *Christianos*, adde, *captos*. p.90. l.7 post vocem τοιαύτης addit Nicephorus *μανίας*. l.8 pro τῆς, emenda τῶν.

p.91 l.1 vox ἐκ abest à Nicephoro. Et rectius: Quare & sic verte, *Omniaq; vt facerent permisit, per quæ &c.* p.92 l.17 pro ἐλύσε, emenda ἔλυσε. l.18 pro ἐξαμλῶν, emenda ἐξαμλῶου. l.19 Σάῤῥαν, ita hic MS. aliàs Σέῤῥαν. l.25 ἀποςέλλει, ita in MS. verùm repone ἀποςέλλειν. p.93. l.20 pro ἀγγελία, emenda ἀγγελία. l.23 ista παραμυθέμενος δὲ τὸ οἰκεῖον δέος, verte sic, *verum permulcendo metui suo*. Pro quo habet Nicephorus, τό γε μὴν δέος αὐτοῦ ἀνακτώμενος. Eodem sensu. Vtraque scil. vox refocillare, recreare significat, ἀνακτάομαι, & παραμυθέομαι.

p.94. l.20 Nicephorus ita hæc exhibet, καὶ δή τινα δαίμονα γνώμην, Νεμεσειανοῦ ἔρως ἐμπεσεῖν. l.21 πλυθυνέσης ita MS. & recte: Nicephorus mutauit in πληθύσης. p.95. l.12 pro ἀντιταζόμενον quod habet & MS. repone ἀντιταξάμενον, & verte *renuisset* vel *restitisset*. Apud Nicephorum ἀντιταξάμενον.

l.13 pro ἀναδείσασθαι, repone vt apud Niceph. ἀναδήσασθαι: & verte, *martyrij coronam adeptus est*. p.96. l.11 pro ἀκαταίσχυντον, emenda ἀκαταίσχυντον. c.10. l.6 pro ἰῶας, emenda ἰῶας. in f. pro ἐμφανεῖς, emenda ἐμφανῶς. p.97. l.4 emenda τοῖς ὁρῶσι. l.10 pro δυστεκμάριτῳ, emenda δυστεκμάρτῳ. l.12 pro ἐπομάδην, habet Niceph. ἀποτάδην. l.15 pro ὑποῤῥαίσας, emenda ὑποραίσας. l.20 pro ἀνενεγκῶν, emenda ἀνενεγκών.

l.pen. pro ὄς, emenda ὅς. p.98. l.17 pro οἰκτεῖς ἄλγεν, emenda οἰκτρῶς ἄγαν: & verte, *miserè admodum, & supra quam narrari potest*. c.11 l.3 emenda τὰ Ἱεροσόλυμα.

l.5 pro αὐτῆς, emenda αὐτῆς vt & Niceph. habet.

p.99. l.3 pro ἐχύσης, quod habet MS. repone ἔχωσι: quod habet & Niceph. c.12. l.6 ante ἀπίλεσοι, copulam, καὶ adde, quam habet & Niceph.

p.100. c.13 l.9 pro πανθαχόθεν, emenda πανταχόθεν.

p.101. c.14. l.10 pro ἐσχάτην, emenda ἐσχάτην. l.17 ἄπορος, ita MS, verum repone ἄπορον, vt habet quoque Nicephorus.

p.102. l.4 εἰσίκη ita MS: Nicephorus habet σήλη. Forte εἰσίθμη, quæ est εἴσοδος στενὴ vel ῥύμη, i. sulcus. l.6 pro διείσωσι, emenda διρίσωσι.

Digitized by Google

διείσει. l.8 emenda ἡμιπβίῳ compulsis literis. l.14 pro ἀθινῆ habet Nicephorus ἀθηνῆ. l.16 pro ὁ, emenda ὅ. l.19 pro μεγάλως, emenda μεγάλοις. p.103.l.5 φεγσανεῖπε, ita MS. φεγανεῖπε Nicephorus. l.8 pro ἀπάιτων, emenda ἀπάντων. l.18 emenda διὰ τοῦ Ιωάβου. c.15.l.3 pro ἀναπειθεῖς, in MS. & apud Niceph. rectè ἀναπειθεῖς.

p.104. lin.10 pro δὴ quod est in MS, emenda δὲ, vt est quoque apud Niceph.nisi malis τόθι,*ibi*. Et locus ita interpungendus: τὸ δὲ περσικὸν ἀπελαύνει κατ' αὐτῶν [scil. πολεμίων] συνεπαγόμενον καὶ τοὺς &c.& verte, *Persicus exercitus in eos irruit,secum duces*,&c. l.18 pro ἰχὺ, emenda ἰχύι. p.105.l.10 pro θεράπειαν,emenda θεραπείαν.

IN LIBRO VIII.

pag.106. l.8 ζιακοντούτεις, ita quoque Theodoretus *lib.4.c.2.* l.15 Lat.post vsque,adde, *muri instar.* p.107.l.2 pro παραγγεῖν, emenda παραγγεῖν. l.20 pro ὁ καὶ, emenda ὃ καὶ : & in versione *quod* pro *qui.* p.18.l.1 voci δὲ præmitte τῇ p.109.l.1 pro καὶ δὲ ὡς,emenda καὶ δὲ καὶ ὡς. l.5 pro ἀκούσοιτο,emenda ἀκύοιτο. c.4.l.9 pro καθ' αὐτοῦ, emenda κατ' αὐτοῦ. p.110.l.10 pro ὁ δίον, emenda ὁ διόν. l.13 pro καὶ μὴν,emenda καὶ μὴν. l.19 in Lat. pro *aliàs*,emenda *alias*. l.20 pro *eran*l,emenda *erant*.

p.112.l.2 pro ἐπηπάτο, emenda ἐπηπάτο. c.8.l.4 pro παιδῶν, emenda παίδων. l.10 pro Οὐ πολλοὶ, forte οὐ πολλοὶ & verte, *multis.* p.113 in capite solius VALENTINIANI nomen ponendum,expuncto VALENTIS nomine. l.2 pro Κωνςαντινόπολιν, emenda Κωνςαντινούπολιν. l.10 pro ὑπελλείπετο, emenda ὑπελίλειπτο. l.21 pro βασιλικῶν,Niceph. βασιλικοῦ, in margine pro *adscit*,emenda *adscito*. p.115.l.3 pro *natum* verte *notum* vel *extitisse*. l.4 Lat.ante *filios* adde vocem *&*.

p.116.c.13.l.8 pro τοῖς, quod in MS.repone, τῆς. l.pen. pro ἀνάςησιν,emenda ἀνάςασιν. p.117. c.16.l.2 pro Κιβάλω,emenda Κίβαλιν. c.17.l.5 pro Γεωργιός,in MS.Γεωργός. l.8 pro ἐπιςατῶν, emenda ἐπιςατῶν. p.118.l.8 Αἴτιος: ita rescribendum:in MS. malè Αετιε. l.10 pro ἀθεωςκιδαι,emenda ἀθεέως κεῖσθαι.

Digitized by Google

RESTITVENDA

LIB. IX.

p.119.l.7 pro φλορεντίυ, emenda φλωρεντίυ. c.2. l.4 pro τῦτον, emenda Ͳύτων. pag.120. lin.14 pro Αἰθιοπίν τε, emenda Αἰθιοπόν τε.

p.122. l.1 ante πέρσας, adde vocem ἐπὶ. p.125.c.6.l.11 pro ὑπελθὼν in M S. perperam ὑπελθεῖν. l.12 pro ἐπαίνηκεν, emenda ἐπαινῆκεν. p.124. l.18 pro συναλαβὼν, emenda συναναλαβών. p.125. ita emendandum pro 119. l.pen. Δομυίνῳ, emenda Δομϋίνῳ, & mox pro Μαρκίανυ πόλεως, emenda Μαρκιανυπόλεως.

p.127.l.1 pro ποθεῖσα quod est in M S. repone πειθεῖσα. c.10.l.3 pro Θεοδόρυ, emenda Θεοδώρυ c.11.l.3 pro εἴχων, emenda ἴχων. c.12.l.3 pro γλυάρχυ, emenda γλυνάρχυ. p.131.c.17.l.2 pro Ουύων, emenda Ουΰων. p.132. l.9 pro ἀδίως, emenda ἀδιῶς. l.11 pro τὸ θεῖον, quod est in M S. repone τὸν θεῖον. c.18.l.2 pro Θεοδόλυ, emenda Θεοδύλυ. p.133.l.2 pro ἰῶαν, emenda ἰῶαν, vt & mox l.6 emenda ἰώας.

LIB. X.

p.134. l.8 pro ἀεὶ ξ. emenda αἰεὶ ξ. l.14 pro συζγεάμμασι, emenda συζγεάμμασι. l.19 pro πεέσλησιν, emenda πρέσκλησιν. l.20 Nicephorus habet hic χαχίζειν, quod forte etiam hîc admittendum. p.135.l.vlt. ἑκάτερον, verte *alterum*, pariter vt *pag.prox.* p.136.l.2 pro θεὸς, emendem θεὸν. l.3 ἑκάτερος αὐτῆς, verte *alter* (i. minor & inferior) *inter eos*, & mox, πέφυκε δημιυργεῖν, *productus ad creandum*. l.3 in vers. possis & loco *Tum*, vertere *Hic*. p.137.l.1 pro εἰς legere mihi videor in M S. ἀεὶ. c.6.l.9 pro ἐγκελδύετο quod habet M S. repone ἐπεκελεύετο, quod habet etiam Nicephorus. p.138.l.7 post ἱεροθειάζει, addendum ἢ. l.16 pro ἀποσεμνυνόειν, forte ἀποσεμνύνει quod habet etiam Nicephorus : vnde & in versione reponendum fuerit, *cohonestat*. p.141. l.9 pro ἰωσφόρῳ, emenda ἰωσφόρῳ. l.21 pro χὰν, emenda χᾶν. p.142.cap.11. lin.13 lacunam quæ in M S. ita exple ex Nicephoro τὸ βλαισὸν, & in vers. emenda, *intorti variiq́; essent*. vbi ad marg. asteriscus notatus, post πέρδικι, adde καὶ

μηδὲ

Digitized by Google

μηδ' ἀχάριστον ἐν κλωβῷ τὴν ἐκείνου τῆς φερομελίαν. l.18 lacunam ita partim exple, partim emenda ἐκμιμεῖσθαι.

p.143.l.2 pro voce εἴπλον, emenda εὐάκμαστι, vt recentiore manu emendatum in MS. & Nicephorus quoque hîc vocem ἀκμάσαντες vsurpat. In versione quoque hîc pro *vixit*, magis placeat *viguit*. l.3 pro θᾶττον, emenda θᾶττον. c.12 ad marginem emenda τῶν ἰδίων: sedenim hic locus ita restituendus videtur. ἐσκληκὼς μὲν δὲ ἐκ τῶν νηστειῶν οὐ διαδοχῆ, & verte, *Macilentus verò factus ex ieiuniis, non verò ex successione.* l.10 pro Τιάδι, emenda Τίονδι.

LIB. XI.

p.144. l.7 pro ἐξιδιοκελεν, emenda ἐξιδιοκελευσαν. l.14 pro ἐπεβάλλετο, repone vt apud Nic. ἐπεβάλετο. l.vlt. pro διαχρήσασθαι, emenda διαχειρήσασθαι. p.145. l.8 in marg. pro τοι, emenda τό. l.23 pro οἰκεία, emenda οἰκεῖα. Pag.147.l.8 pro βασιλέων, quod habet etiam MS. repone βασιλείων, vt apud Niceph. l.14 pro ἐξενέγκειν, emenda ἐξενεγκὼν. l.18 pro τὸ ψυχῆς ἀμετρίας, emenda καὶ τὸ ψυχῆς ἀμετρία. c.3.l.2 benè Ρουφῖνος, in MS. malè Ρουφίνῳ. p.142. l.5 pro ὑπῆρχη, emenda ὑπῆρχε. l.20 forte στρατολόγοι hic sunt στρατηγοί, vel *numeri miliiares*. l.21 pro ἀλυργίδα, emenda ἁλυργίδα. l.23 Lat. verte *circumdederant*.

p.150. l.6 pro ἀλυργίδος, iterum repone ἁλυργίδος. p.151.l.13 pro ἀπενεγκεῖν, emenda ἐπενεγκεῖν. l.21 pro γυναῖκα, τέχνη, quod habet etiam MS. repone γυναικεία τέχνη. l.26 pro βραϋκαλομένων, emenda βραυκαλομένων: & in margine emenda βρυχομένων. p.152. l.13 pro καθεσθέντος, quod habet MS. repone κατεσθέντος, quomodo & Niceph. habet. l.21 pro ἐνθαλυφθῆναι, emenda ἐνθαλυφθῆναι. l.22 pro τῖς quod in MS. repone τῆς. p.153.l.5 Lat. pro *aliqua*, emenda *aliquam*. l.10 pro ὅσαι quod est in MS. repone vt est etiam apud Niceph. ὅσα. *ibid.* pro ὑποτίλει, emenda ὑποτιλεῖ. l.22 pro αἰχμοί, emenda αὐχμοί. l.25 pro ἀφορητὸν, emenda ἀφόρητον. l.pen. post ἄγει supple vocem γὰρ. p.154 c.8.l.pen. in MS. erat ἀρισόρητον.

p.156.l.5 pro φθορὰν, repono φορὰν, id est *fructum*. p.157.l.7 pro περιέπεμπε, emenda περιέπεμπε. l.19 ἐκομίσθω, in MS. ἐκομίσθη.

l.vlt. ἄπυζα, reponam ἄπςα. d.l.vlt. pro *Thraciam*, verte, *Tracheiam*, siue *Asperam*, Ciliciam scil.

p.158.l.vlt pro ἀλισκομβροις, emenda ἀλισκομβρίοις.

LIB. XII.

p.159.l.12 pro Ραβῖναν, emenda Ράβενναν vt & p.163.l.2.

p.160.l.23 pro ὁ θισμὸν, emenda κ̓ θεσμὸν. p.161.l.2 pro σιωόντες, emenda σιωόντες. l.3 διαλαβόντες, in MS διαλάβοντες.

p.163.l.19 post Αλλαρίχος, ante Καμπανίαν, insere, τὰ κτ̓ Καμπ. &c.

pag.164.l.14 pro τὴν Ατταλον, repone τὸν. p.166 ad marginem cap.7. pro *Placidia*, emenda *Pulcheria*. p.168.l.21 pro ἀῤῥαγμῶν, emenda ἀῤῥαγμῶν. p.170.l.12 pro ὂν repone ὢν.

l.15 pro μηδημίας, emenda μηδημιας. l.23 post αὐτῆς, insere vocem ταῦτα. l.26 pro τὴν, emenda ἣν.

p.173. l.14 ante, κ̓ insere τι. l.16 pro παραιςήσαιτο, emenda παραιςήσαιτο. l.17 pro ὑπολαβὼν, emenda ὑπολαβὸν.

In INDICE quoque nonnulla admissa, omissaque.

In litera K vbi Κλωβ editum, repone Κλωβός. Cætera repurgabit vel replebit repetita editio.

Digitized by Google

DISSERTATIONES
IN
PHILOSTORGIUM.

Digitized by Google

Digitized by Google

DISSERTATIONES IN LIBRVM PRIMVM.

¶ AD CAP. I. *De libris Machabæorum.*

DE LIBRIS *Macchabæorum* primum hoc Philoſtorgii caput eſt: ubi primò notat Photius, quatuor Machabæorum libros à Philoſtorgio memorari; quot pariter memorantur in Synopſi apud Athanaſium, ubi etiam inter ἀντιλεγόμενα βιβλία, καὶ οὐ κανονιζόμενα, omnes recenſentur: cum alias vel duo tantum vel tres memorentur, etiam Photij æuo. Secundò obſeruat Photius Philoſtorgij de ſingulis Machabæorum libris iudicium, qui non vno videlicet eodémque commate perticáve eos cenſuerit, quinam, inquam, eorum auctores ſint, & qui cuiúſque fidei. De primo Machabæorum libro Philoſtorgius duo ait: Primò, authorem eius in incerto eſſe. Secundò, de eo ita cenſet, eum recipiendum, ἀποδοχῆς ἄξιοι: qua formula, & pleniore etiam, D. Paulus 1. *ad Timoth. cap.* 4. πιστὸν λόγον καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιον dixit, pro eo qui dignus eſt, quem

omnes adprobent, vel admittant, ſuſcipiantve : Sic & Diogenes Laertius, Theophraſtum ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι ab Athenienſibus refert: vt & alibi ἀποδοχῆς πολλῆς ἄξιον dixit. Certe B. Auguſtinus quoque, *de Ciuit. Dei 18. cap. 36.* ſcribebat, etſi Machabæorum libri inter Scripturas ſanctas quæ *Canonicæ* appellantur non eſſent, & Iudæi pro Canonicis eos non haberent, attamen *Eccleſiam eos pro Canonicis habere*, &c. Sed quatenus pro Canonicis eos haberi ſenſerit, idem alibi explicat *lib. 2. contra Gaudentium cap. 21.* *Scripturam* ſcilicet *quæ appellatur Machabæorum non habere Iudæos ſicut Legem & Prophetas & Pſalmos quibus Dominus teſtimonium perhibet, &c. ſed* RECEPTAM *ab Eccleſia non inutiliter, ſi ſobriè legatur vel audiatur.* Quomodo & Hieronymus ῥητῶς in Chronico, *Machabæorum libros inter diuinas Scripturas* NON RECIPI ait. Et idem *præf.* in Prouerbia; *Machabæorum libros legit quidem Eccleſia, ſed eos inter Canonicas Scripturas* NON RECIPIT &c. *legat ad ædificationem plebis, non ad authoritatem Eccleſiaſticorum dogmatum confirmandam.* Idémque in prologo galeato, Machabæorum libros in Canone non eſſe ſatis teſtatur. Sed & Rufinus *in expoſitione ſymboli*, LEGI *quidem in Eccleſiis voluerunt, non tamen proferri ad authoritatem confirmandam.* Græci dicerent βίβλον οὐ πεπιστευμένην. Sic liquet, quatenus Machabæorum libros ἀποδοχῆς ἀξίους, ſeu *recipiendos* Catholici Scriptores quidam olim cenſuerint : etſi Philoſtorgius, de Ario & Eunomio totus, librum primum Machabæorum ἀποδοχῆς πάσης ἄξιον cenſuiſſe videatur. ¶ Ἀποδοχῆς porrò iſtius *cauſas* duas reddit Philoſtorgius : Priorem,

quod

quod primus ille Machabæorum liber prophetiis Danielis consentientia narret, συνᾴδοντα διηγούμενον ταῖς τοῦ Δανιὴλ προφητείαις.: quod quidem verum esse vel eius lectio testatur: vtilissimus quippe is ad ea explicanda quæ habentur in prophetia Danielis, *cap.* 7. 8. 11. de cornu illo, à quo sanctuarium profanatum est: nam cornu illud fuit Antiochus, cuius flagitia omnia sic explicantur primo hoc & secundo Machabæorum libro, quæ memorantur à Daniele Propheta, vt etiam tempus ipsum & dierum numerus, quem Daniel significat, apertissime rei veritati respondisse doceatur. Hæc igitur causa, cur historiam istam tanti fecerint patres. Alteram τῆς ἀποδοχῆς rationem addit Philostorgius, quod λίαν προμηθῶς narret, quomodo hominum malitia Iudæorum res attritæ fuerint, quomodo viceuersa virorum quorundam virtus eas rursùm erexerit, templúmque Hierosolymitanum Gentilium piaculis & inquinationibus repurgatum fuerit. Sic sanè Augustinus, *dicto loco de Ciuitate Dei*, Machabæorum libros pro Canonicis ab Ecclesia haberi dicit, *propter quorundam Martyrum passiones vehementes atque mirabiles, qui antequam Christus venisset in carnem vsque ad mortem pro Lege Dei certauerunt, & mala grauissima atque horribilia pertulerunt.* Et iterùm superius iam laudato loco, *contra Gaudentium*, Machabæorum scripturam ab Ecclesia receptam non inutiliter dicit, si sobriè legatur vel audiatur, *maximè propter Machabæos qui pro Dei Lege sicut veri martyres à persecutoribus tam indigna atque horrenda perpessi sunt.*

Quomodo & Gregorius M. *moral. in Iob. lib. 19. cap. 17.* testimonium ex Machabæorum libris proferens, ait disertè, *testimonium se proferre ex libris licet non Canonicis, sed tamen ad plebis ædificationem editis.* Addamus, & ad aliquam libri primi Machabæorum ἀποδοχὴν & commendationem, quod is Hebraicus reperiretur, teste Hieronymo *prologo galeato in libros Regum.* Et hæc quidem de primo Machabæorum libro quem Philostorgius ἀποδοχῆς ἠξίου: quémque etiam hodie maioris alicuius fidei quàm cæteros & dignitatis esse definiunt qui Machabæorum alioquin libros in totum in canonem referendos negant. *Secundi* Machabæorum libri, alium quam primi auctorem facit ῥητῶς Philostorgius: Quod & ipsum Interpretes hodie rectè notant. Addítque, synopsin seu breuiarium esse eum quinque librorum Iasonis Cyrenæi: Quod postremum certe ipsemet disertis verbis præfert *cap. 2. v. 19* &c. De hoc verò secundo libro quid senserit Philostorgius non hîc exprimitur à Photio, num videlicet & eum ἀποδοχῆς ἄξιον censuerit: Vterque certè inter Canonicos haberi cœpit, concilio iam Carthaginiensi, si fides Latinæ editioni, nam Græci codices nil tale habent, ut nec Cresconii collectio. Et sanè Philostorgij quoque hæc sententia fuisse videtur. *Tertium* Machabæorum librum ait Photius, Philostorgium improbasse (ἀποδοκιμάζειν) eúmque *portentosum* vocasse τερατώδες βιβλίον. Et in canonibus tamen Apostolorum qui Clementi tribuuntur, *can. 84.* & apud Balsamonem *can. 85.* videas & hunc tertium Machabæorum librum inter

ἐσβώσ-

σεβάσμια καὶ ἅγια numerari. Huius ſanè tertij libri meminit quoque ſiue Euſebius ſiue Hieronymus *Chronico num.* 1796. in rebus Ptolemæi Philopatoris Regis Ægyptii, ad cuius tempora is pertinet: poſitúſque is adeò tertio loco αἰτιστρόφῳ τάξει, cùm tempore prior ſit, quod & Græca in Euſebij Chronico monent. Quarti tandem Machabæorum libri (quem Euſebius *lib.*3. *Hiſtor. Eccleſ. cap.*9. ἐκ ἀξίοις ἀνάδασμα, Hieronymus *valde elegantem* vocat) Philoſtorgius Ioſephum diſertè authorem facit: in hoc, vt Photius notat, aliis συνομολογῶν: Hierònymus certè *de Scriptorib. Eccleſ.* & *lib.* 2. *contra Pelagium*, paulò laxius, vt mitius dicam, *Machabæorum hiſtoriæ ſcriptorem eum ferri dixit*: Euſebius contrà *lib.* 3. *hiſtor. Eccleſ. cap.* 10. hunc Ioſephi librum, qui & ipſe Machabæorum ab aliis inſcribitur, & verò quartus inter Machabaicos à Philoſtorgio nominatur, à libris Machabæorum diſtinguit: cuius verus titulus eſt, περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ: cuius meminit & Gregorius Nazianzenus *Orat.* 22. *in Machabæos.* Et hæc quidem de Machabæorum libris: quæ Photius ideo tanquam ſingularia, vel ab aliis ſuove partim ſæculo diuerſa, excerpendo notare voluit: Quæque adeò deinceps vſurpari poterunt, ad partitiones ſeu diſtinctiones varias librorum qui ſub Veteris Teſtamenti appellatione ambulant.

Cur autem hoc Hiſtoriæ ſuæ initio Philoſtorgius in hunc de Machabæorum libris ſermonem ingreſſus ſit, non expediunt hæ Photij ἐκλογαί: Verum coniectura in procliui, *Præfationis*, quam hiſtoriæ ſuæ Eccleſiaſticæ

Philoſtorgius præmiſerat, hoc ſegmentum eſſe: vbi videlicet is recenſere inſtituerat, rerum Eccleſiaſticarum, qui paulo ante Saluatorem noſtrum, vel deinceps poſt exhibitum eum, extitêre, ſiue Iudaicæ ſiue Chriſtianæ Eccleſiæ ſcriptores: tùm eos qui expreſsè eas διὰ πλείονος τοῦ πλάτους ſcripſerant, tùm qui βραχέως παρενθήκῃ τοῦ ἰδίου λόγου memorarunt: vt ex altero inſuper Philoſtorgij ſegmento, quod Suidas habet, *in voce* Φλέγων, quódque adeò huic coaſſandum venit, diſcere licet, quod in ſupplementum ſex priorum Philoſtorgij librorum conjecimus. In hoc igitur ſcriptorum cenſu Machabæorum quoque libros Philoſtorgius memorauit, vt & Ioſephum, qui certè διὰ πλείονος τοῦ πλάτους res iudaicas memoriæ conſignauit: Sed & Phlegontem & Dionem, qui βραχέως tantum & παρενθήκῃ τοῦ ἰδίου λόγου, vt apud Suidam dicto loco dicitur. Certe, quod Phlegontem attinet, Trallianum ſcilicet, Auguſti, non Octauij, verùm Hadriani libertum, ſatis quoque aliunde conſtat, eum res Iudaicas Chriſtianorúmque libris ſuis 16. Olympionicorum ſeu Chronicorum indidiſſe: ſic quidem vt libro quartodecimo de terræmotu nominatim & eclipſi tempore paſſionis Dominicæ egerit, quod refert Origenes, *tractatu in Matthæum* 35. & Euſebius *in Chronico*: déque Chriſto & Petro nonnulla attigerit, quod idem Origenes memorat *lib* 2. *aduerſus Celſum*. De Dionis Caſſij hiſtoriis quoque clarum, ſimili παρενθήκῃ τοῦ ἰδίου λόγου eum res Chriſtianorum & Iudæorum iis delibaſſe. Quod Ioſephum rurſùm attinet, Philoſtorgij de eo judicium eſt apud Suidam *dicto*

loco,

Digitized by Google

loco, cum libris ſuis reformidanti metuentíque ſimilem eſſe ne Gentiles offenderet: ſuſpenſum proinde ex prudentiâ ſeu œconomiâ quadam ſtylum Ioſepho tribuit: quomodo diſertè quoque auctor de excidio vrbis Hieroſolym *ſermonum ſobrictatem* ei tribuit. Et quid mirum, cùm is ſub Domitiano Romæ ſcriberet: à quo etiam, vt & ab vxore eius, tot honoribus & beneficiis, quæ & ipſe prædicat, affectus fuerit? Sed & illud prætereà, Ioſephum inter, & alios, Phlegontem & Trallianum, diſcrimen addit Philoſtorgius apud Suidam, quòd iſti eorum quæ ad pietatem aliáſque virtutes ducunt nullam rationem habuerint: imò ne tertius quoque quidam, qui alioquin res Iudæorum pluribus & copioſius perſecutus fuerat: quod quidem ego de Thallo vel Iuſto Tiberienſi accipiam, niſi ſi Hegeſippum illum accipiamus, qui de geſtis Iudæorum ſcripſit, inde à Machabæis ad vrbis excidium vſque, qui hodie extat. Atque ita quoque interim locum illum Philoſtorgii, mutilum alioquin vel coruptum, apud Suidam, hac ocaſione illuſtratum volui.

¶ AD CAP. II. *De Euſebio Pamphyli.*

Præfatione ſuâ Philoſtorgius, ſicut de aliis Hiſtoricis, è quibus Eccleſiaſticæ hiſtoriæ cognitio hauriri poteſt, egerat, ita & de *Euſebio* nominatim, Pamphyli Cæſareæ Paleſtinæ Epiſcopo egit: de quo & cæteri fermè hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Scriptores, commentationum ſuarum initio agunt, eúmque ſibi velut hiſtoriæ Eccleſiaſticæ parentem principémve proponunt, vel certe

velut limitem, à cuius fine historiæ suæ initium ipsi ducunt, figunt: veluti Socrates, *lib.1.cap.1.* Theodoretus *lib.1.cap.11.* Sozomenus *lib.1. cap.1.* Eodem proinde more finéque & quartus hic Philostorgius noster de *Eusebio* hic agit. Quod etiam de his quatuor exertè tradit Nicephorus *lib.1.cap.1.* τὸ πέρας ἐκείνου τὴν ἀρχὴν τῶν ἰδίων πεποιημένοι πραγματειῶν Quibus addendus & Euagrius *lib.1.cap.1.*

¶ Iudicium porrò super Eusebio suum hoc initio expromsit Philostorgius: laudato eo tùm in aliis tùm in historiâ suâ, quomodo etiam Sabinus Macedonianus olim fecerat in collectione suâ Synodorum, vt testatur Socrates *lib.1. cap.5. pag.508.* qui certe eum σοφὸν καὶ ἀξιόχρεων μάρτυρα vocauit, etsi in historiâ Concilii Nicæni eum rejiciat imperitúmq; vocet Sabinus ille *d.p.508.* & rursùm *p.515.* Itidem & Philostorgius quoq; nunc, etsi Eusebium quo ad historiam laudet, in negotio tamen religionis eum reprehendit, & immeritò quidem, quod Photius hîc indicatum voluit, cùm eum ἀσεβῆ vocauit. Et Eusebii errorem inter alios designat, quod dixerit, ἄγνωστον τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον, *Deum cognosci & comprehendi non posse.* In quo Philostorgius Anomœum sese seu Eunomianum aperte profitetur: Istud enim Eunomij & Anomœorum delirium fuit, Deum Deíque substantiam, cognosci & comprehendi ab hominibus optime posse, non minùs quàm quis semetipsum cognoscat, imò melius, Deúmque se non fidei modo intelligentia, verùm & animo proinde concipere vt quilibet spectabilia ista & tractabilia cognoscit, vt lignum, lapidem &c. de quo vide Epiphanium,

Digitized by Google

nium, *hæresi Anomæorum* 76.*p*.916.989.990.991. Basilium, *libris contra Eunomium* & *ep*.168. Hieronymum 2. *in Matthæum cap*.11. Chrysostomum περὶ ἀκαταλήπτου *aduersus Anomæos tomo* 6.*Saui*: Eiusdem *homil*.5. περὶ ἀκαταλήπτου, *tomo* 1.*Paris.à pag*.294. Theodoritum 4. *hæreticarum fabularum*: Proclum *epist. ad Armenios* : Eodémque nomine Arium Philostorgius quoq; reprehendit, pariter vt hic Eusebium, ducem alioquin suum, infrà *lib*.2.*tm*. 4. & iterùm *lib*.10. *tm*. 2. quem ideò hâc parte ἀτόποις ἐνέχεσθαι ait. Ergo & Eusebium Cæsariensem quoque eo nomine notauit Philostorgius. Neque eo nomine solum, sed & in aliis similibus Eusebium peccare ait Philostorgius, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα φησὶν αὐτὸν πλημμελεῖν. Quod quidem de iis sententiis quæ apud Eusebium occurrunt ad Arianismum inclinantibus & incommodis accipiendum minime est (de quibus nos infrà *tm*. 8: *huius libri*) vt pote cùm Philostorgius noster de Ario sapiat : Imò contra de iis quæ aliquantum ab Arij mente recedere & ad Orthodoxam fidem propius accedere videntur, vt sunt ea quæ Socrates adfert *lib*.2. *cap*.21. ad Eusebium ab Arianismo liberandum, quibus eos condemnat qui *Filium creaturam* appellant: etsi ad Orthodoxam Eusebij fidem ea nil faciant, vt *d. tm*. 8. pleniùs. Tandem id quoque notat Photius in Philostorgio, quod is Historiam suam ad id vsque tempus deduxerit, quo Constantino M. liberi eius successerunt. Quod sanè erroneum est, citerius enim Eusebii historia consistit.

¶Ad Cap. III. *De Alexandri Ep. Alexandrini ordin.*

Hiſtoriam ſeu Hiſtoricas narrationes ſuas iam ingreditur Philoſtorgius: initio videl. ducto, ab *Ario* & *Alexandro*: Quod Photius quoque in Bibliothecâ notauit. Vnde pariter initium fermè ducunt Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ poſt Euſebium ſcriptores alij, Rufinus, Socrates, Sozomenus, Theodoretus, quem vltimum vide non tantum *lib.1.cap.2.* ſed & *ſub finem Hiſtoriæ*. Hæc ſcilicet Epocha quoque Philoſtorgio Ariano propoſita fuit, hic ſcriptionis eius limes, hic terminus. Vbi ſtatim, rem à principio repetens, illud adnititur hoc & proximo capite, vt diſſenſionis in Eccleſia inuidiam, ambitioniſque næuum ab Ario diſpellat, inque alios, ac nominatim in Alexandrum Ep. Alexandrinum retorqueat, narrationibus nouis, falſiſque, quod & Photius ſtatim initio indicatum voluit, cùm eum δυσσεβῆ vocauit. ¶Ait igitur hoc tmemate, Arium cùm de Epiſcopo Alexandrino eligendo ageretur, ſuffragia καὶ ψήφους τῆς ἀρχιερωσύνης in ſe inclinantia Alexandro vltro ceſſiſſe-donaſſe: cùm contra Hiſtorici alij Arij venenum exortum ex inuidiâ eius ob prælatum ſibi Alexandrum velint, de quo vid. Theodoritus, *lib.1.c.3. & lib.3.c.7.* & *hæretic.fab. lib.7.c.de Ario* 1. ſed enim Ariani Ario inuidiam hanc falsò conflatam contendêre, próque ſimultatibus priuatis Epiſcopum Alexandrum rem contentiosè agitaſſe æmulationis ſtimulo confixum, quod Arius apud plebem ſatis carus habebatur, tradidêre: teſte Rufino *lib.1.c.11.* & Sozom. *lib.2.c.26.* Neque dubito, Philoſtorgium hæc & ſimilia hauſiſſe ex

epiſtolis

Digitized by Google

epiſtolis tum à parte Arij ſcriptis collectíſq;, ex quibus Socrates diſertè *lib.1.cap.3.in fin.* ſcribit, Arianos, & Eunomianos &c. anſam ad defenſionem ſuam arripuiſſe. Neque enim hæc ad doctrinam pertinent, verùm ad rerum geſtarum fidem, quod tamen Interpres Socratis credidit, vt ex gemino fermè Sozomeni loco liquet *lib.1.c.1. p.198.* Quinimo narrat Niceph. *lib.8. c.5.* Arium ægrè tuliſſe Alexandri ordinationem, addito, ὑπόψηφος γὰρ καὶ αὐτὸς ἐτύγχανεν, i. (non vt Interpres alias malè vertit) *& hunc ſuffragia tuliſſe.* Certe quod contentionem iſtam Alexandrum inter Ariúmque attinet, Conſtantinus ipſemet *epiſtolâ ſuâ* (ſi penitus ea γνήσιος eſt) *ad Alexandrum & Arium,* ipſummet Alexandrum in partem huiuſce mali & contentionis vocat apud authorem vitæ Conſtantini *lib.2. cap.66.67.&c.* & Socratem *lib.1.cap.4.* & vt Sozomenus ait *lib.1. cap.15.* ἐν αἰτίᾳ ποιούμενος Ἀρειόν τε καὶ Ἀλέξανδρον. Illud interim notandum, & Arij initia & Alexandri ordinationem hîc à Philoſtorgio memorari ante Conſtantii Chlori & Conſtantini M. initia, non ſeruato temporum ordine, verùm quia ab Ario & Alexandro Hiſtoriam ſuam ad ſua tempora deduceret, poſt quod de Conſtantino M. eiúſque Patre actum oportuit, etſi eorum initia Arium anteuerterent. Certe hactenus rectè Alexandri initia adſignari videntur Anno D. 310.

¶Ad Cap. IV. *De Alexandro Baucali.*

Alterum hoc tmema eſt, quo Philoſtorgius diſſenſionis in Eccleſiâ næuum ab Ario remouere adnititur: peculiari pariter narratione, cuius altum apud

omnes alios ſilentium, quod & ideò velut Philoſtorgio peculiare Photius excerpendo indicatum voluit: quod exſcriptum alioquin à Nicephoro Calliſti *lib.8. cap.5. in fin.* tacito tamen Philoſtorgij, vt fermè aliâs, nomine: εἰσὶ δὲ inquit, οἱ φασί. Nempe narrat Philoſtorgius, Alexandrum quendam cognomento *Baucalin*, cùm alterum ab Ario gradum δευτέραν τάξιν teneret, initium diſſenſionis Alexandrum inter Ariúmque feciſſe, ſimùl & prædicationem ὁμοουσίου inde ἐπιτεχνασθῆναι, i. adinuentam fabricatam, pro quo Nicephorus ſimpliciter γενέσθαι. Et explicat id Nicephorus, ſcilicet quod Baucalis iſte prælatum ſibi honore Arium ægre ferens, nouationem dogmatis Ario adſcripſerit, τὸν περὶ τὸ δόγμα ἐπῆγε νεωτερισμὸν ἐκείνῳ; Alexandrúmque Epiſcop. in Arium concitarit: Et ſubjicit Nicephorus iam illa quę apud Sozomenum *lib.* 1. *cap.* 15. *pag.* 215. occurrunt, nempe partem Catholicorum & Arianorum à contentione abducere volentem, εἰς ἅμιλλαν λόγων ad collationem ſeu diſputationem inuitaſſe, diſſidium ſopire perſuaſione potius quàm vi cupientem: cúmque multoties diſputando congreſſi fuiſſent, ſicuti fieri adſolet, Epiſcopum Alexandrum nunc huic nunc illi adhæſiſſe: poſtremùm ipſum συναΐδιον καὶ ὁμοούσιον Patri Filium, ita vt antea ſenſerat, palàm pronunciaſſe, eadémque Arium ſentire iuſſiſſe: quod vbi ille vt faceret in animum inducere non potuit, Arium ab eo eiectum. Verùm altum vt dixi de hoc Alexandro Baucali apud alios ſilentium. Illud equidem reperio (quod ad *Baucalis* nomen alludit) quod memorat Epiphanius,

hæreſi-

hæresi Meletianorum 68. num.4. & *in hæresi Arianorum 69. num. 1.& 2.* & exinde Nicetas *thesauro orthodoxæ fidei lib.5.cap.4.* Arium ipsum Alexandrinæ cuiusdam inter alias Ecclesiæ, quæ *Baucalis* dicebatur, presbyterum fuisse, eiúsque Ecclesiæ *Baucalensis* populum ei adhæsisse. Vnde contorta forte ab Ariomanitis fabella, quò penes Baucalin aliquem, & alterum insuper Alexandrum schismatis inuidia collocaretur, quæ reuerà penes Arium Baucalensis Alexandrinæ Ecclesiæ presbyterum, populúmque adeò eius Ecclesiæ Ario fauentem erat. ¶ Illud quoque nouum hactenùs, quod de *Baucalis* nomine Philostorgius adjicit, apud Alexandrinos vas testaceum, molémque seu gibbum ad eius instar in dorso collectum ita vocari, atque inde Alexandrum illum *Baucalin* dictum. Cuius rei fides penes eum esto. Certè ab hâc voce non abludit Germanica hodie quâ gibbus significatur. Aliâs Hesychio, & ipsi Alexandrino, βαυκαλᾶν est κατακοιμίζειν, πλευεῖν, παιδία μετ' ᾠδῆς κοιμίζειν.

¶Ad Cap. V. *De Constantio Chloro & Const.M.*

Ad *Constantinum M.* iam accedit Philostorgius hoc capite & proximo. Ac primò quidem agit de Constantio Constantini M. patre, déque huius ad patrem in Britanniam sub tempus mortis eius profectione, & exinde eo Imperatore facto. In quibus omnibus Philostorgio conuenit cum aliis scriptoribus Paganis, Christianis, Eusebio, *lib.8. hist. Ecclesi. c.26.29.* Praxagora *apud Photium*, Eutropio, Auctore vitæ Constantini *lib.1.c.13.14.15.* Zosimo, *lib.2. pag.672.* In eo quoque, quod narrat de fugâ Con-

Digitized by Google

ſtantini propter Diocletiani inſidias: etſi Politiæ auctor apud Photium *nu.* 25. de Maximiani inſidiis id memoret. Infantiam modò ſuam, vt hîc, ita & alibi haud ſemel prodit Philoſtorgius circa notitiam Occidentis regionum. Nempe enim & hîc Alpes veluti mundi finem aliquem, ſaltem velut περατῶδες aliquid memorat, eáque vnâ re Gallias potiſſimùm cenſet, τὴν ἄνω Γαλατιῶν, ἐν αἷς καὶ αἱ καλούμεναι Ἄλπεις: mox & loca hæc δυσέμβολα καὶ δυσπρόσοδα vocat: Et de Galliis agens τὰς δὲ Γαλλίας, inquit, οἱ νῦν Γαλλίας ὀνομάζουσιν. Quaſi verò non ab antiquo *Galliæ* hæ dictæ fuerint. Sed ſimilis eiuſdem infantia eſt circa Britanniam *hoc ipſo tm.* κατὰ Βρετανίαν, τὴν Ἀλβίωνος καλουμένην: quaſi verò non Britanniæ nomen hoc æuo obtinuerit, obliterato fermè, Albionis nomine. Simili rurſùm infantiâ, quâ *lib* 9. *tm.* 17. de Hiſpaniâ, τὰς Ισπανίας ἃς νῦν Ἰβηρίας καλοῦσι, τοῦ δι' αὐτῆς ῥέοντος Ἴβηρος ποταμοῦ τὴν προτέραν ἐκνικήσαντος ὀνομασίαν. Quaſi verò non Hiſpaniæ nomen hoc æuo obtinuerit, imò Ibericum fermè vicerit. Verùm Græculis huius fermè ſæculi Scriptoribus mos hic fuit, vſurpatas iam olim in Græcia priſcíſque monumentis inditas locorum gentiúmque appellationes retinere, præferre: quomodo Albionis, Iberiæ, Galatiæ, pro Britannia, Hiſpania, Gallia. De Albione alioquin ita quoque Plinius olim, *Britannia inſula clara Græcis noſtriſq; monumentis, Albion ipſi nomen, cùm Britanniæ vocarentur omnes.* vide & Ptolemæum *lib.* 5. *cap.* 5. & 8. *Europæ tab.* 1.

¶ AD CAP. VI. *De Crucis &c. viſione.*

De *Crucis* & inſcriptionis circum ea viſione Conſtantino M.

Digitized by Google

tino M. oblatâ, est hoc caput: quam & tempore victoriæ de Maxentio oblatam ait, victoriámque ipsam occasionem fuisse μεταβολῆς conuersionis Constantini ad Christianismum, & exinde fidei Christianæ ad alios quoque propagatæ, τοῖς ἄλλοις φλεγομένου. Quam quidem narrationem exscribit hinc fermè Nicephorus, *lib.8. cap.3.* qui similem alioquin alteram iam ex Socrate fermè memorauerat, *lib.7. cap.29.* Hanc verò visionem, non Gentiles modò scriptores (quod Baronius rectè obseruauit) nuspiam memorant, imò ne Publius Optatianus Porphyrius quoque, qui in Dædaleo alioquin opere suo *seu Panegyrico ad Constantinum*, multa habet de Christi monogrammate, quod & *cæleste signum* vocat, verùm neque Eusebius ipsemet historiæ Ecclesiasticæ libris: qui illud tantum refert, *lib.9. cap.8.* Constantinum subsidij sibi diuinitus allati conscium, statim passionis salutiferæ trophæum, seu crucis signum, Romæ dexteræ statuæ suæ imponi voluisse, cum inscriptione præferente, *sese vrbem Tyranni iugo liberasse*, &c. τούτῳ τῷ σωτηριώδει σημείῳ τῷ ἀληθινῷ ἐλέγχῳ τῆς ἀνδρείας. At de crucis visione Constantino oblatâ nihil Eusebius libris illis: Quod posteriùs tamen memoriæ proditum passim libris de vitâ Constantini *lib. 1. cap. 22.* & à Rufino *lib. 9. cap. 9.* Socrate *lib.1. cap.1.* Sozomeno *lib.1. cap.3.* Politiæ auctore apud Photium, *num. 256. pag. 1408.* Auctore Chronici Alexandrini, Cedreno, aliis: quibus omnibus deinceps Philostorgius hic addendus venit: Quam tamen fabulam suspicatos nonnullos jam olim

Gelasius Cyzicenus *lib. 1. histor. Concil. Nic. cap. 4.* tradit. Certè diuersimodè hæc visio narratur (id quod & Photius istud excerpendo indicatum voluit , & à Baronio prætermissum , qui etiam solum authorem vitæ Constantini,& Artemium super hac visione allegat) Auctor quippe vitæ Constantini M. vt & Socrates,& ex eo Nicephorus, aiunt, Sole diéque in pomeridianum tempus paulùm inclinante, crucis trophæum ἐκ φωτὸς συνιστάμενον ex lucis splendore figuratum in cœlo soli imminens conspectum, ínque eo inscriptionem συνῆφθαι, Τούτῳ νίκα, vel vt Socrates ait , στῦλον φωτὸς σαυροειδῆ, in quo literæ erant, exprimentes Ἐν τούτῳ νίκα, vocula ἐν amplius additâ, *In hoc vince*, pariter vt apud Philostorgium *hîc*, & Rufinum , Politiæque authorem apud Photium. At Sozomenus ex traditione ait , vt & Rufinus , Constantinum vidisse ὄναρ , *per soporem* ait Rufinus , crucis signi in cœlo splendescentis , visionéque obstupefacto illi Angelos adstantes dixisse , Ὦ Κωνσταντῖνε ἐν τούτῳ νίκα : mox & alteram Christi visionem oblatam,quæ etiam memoratur in vitâ Constantini *lib.1. cap. 4.* & apud Socratem *lib. 1. cap. 1.* Sozom. *lib.1. cap.3.* Atenim Philostorgius ita rem narrat: Crucis signum in Oriente (quod etiam Rufinus habet) visum longius distentum , splendore præfulgido figuram eius exprimente, stellísque eam circumcursantibus Iridis instar,compositis ad literarum characterem, quibus exprimebatur *In hoc vince.* Quod quidem,de Iride & stellis circumcursantibus verbáque illa exprimentibus,vnus ex vetustioribus Philostorgius habet,& ex eo recen-

recentiores, veluti Nicephorus *dict.lib.8.cap.3.* (qui idem & *lib.7. cap.29.* narrationi quam ex Socrate alioquin de eadem viſione deſumpſerat, ex hoc loco hæc verba inſeruit, γράμμασι Ῥωμαϊκοῖς δι' ἀστέρων ἴσων ἐντυπωθεῖσιν.) & Cedrenus quoque *pag.* 222. ἔχων ἐπιγραφὴν δι' ἀστέρων. vt & Zonaras *tomo* 3. *p.* 3. τύπος αὐτῷ σταυρικὸς μεσούσης ἡμέρας δι' ἀστέρων ἐφάνη κατ' οὐρανὸν, καὶ γραφὴ περὶ τὸν σταυρὸν Ῥωμαϊκοῖς στοιχείοις δι' ἀστέρων καὶ αὐτοῖς τετυπωμένοις καὶ φράζουσιν, ἐν τούτῳ νίκα. Sic ſane rurſùm idem Philoſtorgius *lib.3.tm.26.* belli Magnentiaci tempore, i. A.D. 351. crucis ſignum Hieroſolymis viſum memorat, magna Iride coronæ inſtar vndíque eam ambiente. Et rurſum, *lib.10.tm.9.* poſt victoriam de Maximo, i. A. D. 389. narrat, aſtrum quoddam in cœlo viſum magnum lucidúmque, & ad id ſtellarum concurſum vndíque factum, ſimili ſpectaculo quo apum examen circa ducem volitantium, & exinde congreſſu mutuo velut coacta ex omnibus luce in vnam eluxiſſe flammam, gladiíque formam expreſſiſſe. Ergo verba hæc *In hoc ſigno vince* Philoſtorgius expreſſa fuiſſe ait ex concurſu ſtellarum Iridis inſtar crucis ſignum circumcurſantium, περικύκλῳ ſcil. γραφῇ δι' ἀστέρων, cùm alioquin in ipſamet cruce verba illa fuiſſe dicant author vitæ Conſtantini & Socrates, Sozomenus verò ab Angelis Conſtantino dicta ſcribat: & Artemius tandem apud Metaphraſten & Surium 20. *Octobris*, dicat, ſignum crucis radiis ſolis ſplendidius fuiſſe, literáſque *aureas* fuiſſe belli victoriam ſignificantes. Illud quoque notandum in Philoſtorgio, quod is verba hæc *In hoc vince* lingua

Romana expressa ῥητῶς scribit, cùm tamen id non ita exprimant alij. In illo quoque differentia inter scriptores intercedit; quod Auctor vitæ Constantini à toto exercitu id visum tradit, vt & Socrates ὑπὸ τῶν παρόντων, ipséque Artemius & αὐτόπτην sese fuisse literásque legisse, totúmque exercitum contemplatum adserit: Et Philostorgius noster in genere ὤφθη. Atenim, vt dixi, & Rufinus *per soporem* oblatam ei hanc visionem dicit: & Sozomenus ὄναρ istud Constantino oblatum scribit, etsi mox auctoris vitæ Constantini verba quoque apponat. Discrimen & circa tempus: Philostorgius ait, ipso victoriæ de Maxentio tempore crucis signum apparuisse, alij ante visum scribunt, cùm scilicet is institueret bellum aduersus Maxentium, & aliquò profectus fuisset: eáque occasione multa à Constantino facta, & inter alia quoque signum crucis effectum, & exercitui prælatum, de quo nihil Philostorgius hoc loco. Differentia denique in eo, quod Philostorgius victoriam de Maxentio causam fuisse μεταβολῆς Constantini dicat: cùm alij ante victoriam Constantinum Christianum fuisse adserant. ¶ Cæterum neque illud omittendum, quod Nicephorus scribit *lib. 7. cap. 47.* post Licinium quoque deuictum cum Byzantium oppugnaturus esset, similem visionem oblatam Constantino: καὶ σταυρὸς πάλιν ἀπὸ ἀστέρων ἐστηριγμένος ἐν οὐρανῷ, καὶ γραφὴ περικύκλῳ ταῦτα διαγορεύουσα, ἐν τούτῳ τῷ σημείῳ πάντας νικήσεις τοὺς πολεμίους. Imò idem & tertiò bello Scythico idem signum ei oblatum memorat *lib. 7. cap. 49.*

¶ Ad

¶AD CAP. VII. *De decr. ante Syn. Nic.*

Ante Synodum quoque Nicænam ὁμοούσιον stabilitum, Ariúmque in Synodo damnatum, ait Philostorgius ab Alexandro Episc. Alexandrino. De quo aliunde quoque patet: vt & de Osij Episc. Cordubensis in Ægyptum & Alexandriam legatione rebúsque ab eo aduersus Arium gestis. Atenim quod Philostorgius ait, id factum in concilio Nicomediensi, cùm eò Alexander venisset, ibidémque in Osium incidisset, id nuspiam alibi memoratur. Et verò Photius id excerpendo tanquam Philostorgio peculiare hîc indicatum voluit. Et quomodo id verum esse possit, quando & Nicomedia extra diœcesin Alexandri fuerit, & in eâ vrbe Eusebius Episc. Nicomediensis Ario suffragabatur, Arióque Topanta erat? Cæteríque scriptores id indubiè Alexandriæ factum scribant. Vide vel Socratem, *lib.1. cap.4. & 6.* Certe, quod *Nicomediam* attinet, duo circa hæc tempora reperio ibi transacta ante Synodum Nicænam quæ ad Arium pertinent, verùm neque ab Alexandro neque ab Osio, imò vnum ex his etiam pro Ario. Primò scilicet ita comperio, Arium ab Alexandro Ecclesia eiectum Palæstinam primùm, dein Nicomediam Bithyniæ profectum, literas ex eâ vrbe ad Alexandrum dedisse, quibus in proposito errore perstitit, vt memorat Epiphanius, *hæresi Meletianorum 68. pag.720.* & *Arianorum 69. pag. 730. 732.* paulóque post habitam Synodum: Imò Sozomenus *lib.1. cap. 14. circa fin.* & ex eo Nicetas, *in thesauro orthodoxæ fidei lib.5. cap.4.* memorant, cùm Arius in se de-

Digitized by Google

creta factáque ad Eusebium Nicomediensem scripsisset, coactam Synodum in Bithyniâ, ait Sozomenus, (addit Nicetas Nicomediæ ex CCL. qui eò conuenerunt) Eusebiúmque cum Episcopis ad vniuersos Episcopos, vt cum Ario tanquam cum Orthodoxo communicarent, quos tamen vt id facerent adducere non potuerit, & cùm Eusebiani instarent, accito Ario & excommunicato Alexandro Alexandriæ Episc. ὁμοουσίου hæresin anathemati subjecisse: Ariúmque ibi animum resumpsisse, &c. A quâ Synodo Nicomediensi distinguenda proinde fuerit altera quæ è totidem CCL. conflata, habitáque post Synodum Nicænam: de qua *inf. lib. 2. tm. 7.* cùm contra Philostorgius hic scribat, ante Synodum Nicænam, Alexandrum Nicomediæ in Synodum conuenisse, ibíque decretum de ὁμοουσίῳ prædicando, & Ario condemnando factum, quæ planè contraria sunt. Secundò & illud proditum, Constantinum M. dissidio ob Arium sopiendo incubuisse, cúmque ad Nicomediensem ciuitatem aliquando venisset (de quo Constantini Nicomediam aduentu vide & Socratem *lib. 1. cap. 5. pag.* 501. vt cæteroquin hoc tempore Nicomedia fermè Imperatorum in Oriente regia seu sedes erat) & in Eusebium Episcop. Nicomediensem qui apud ipsum plurimum poterat, incidisset, in Orientem vlterius perrecturum quoque eo fine fuisse, nisi inde retractus fuisset: quod ipsemet Constantinus testatur literis quas posteà ad Alexandrum & Arium scripsisse memoratur apud auctorem vitæ Constantini *lib. 2. cap. 70.* & ex eo apud Socratem *lib. 1. cap. 4.*

quod

Digitized by Google

Quod quidem nonnisi post Licinianum bellum confe-ctum accidisse oportet, quando exinde tantum Constantinus Nicomediâ potitus est, cùm ad eam vrbem A. D. 323. victoriam obtinuisset, de quo alibi. Quod *Osium Cordubensem* attinet, illud quoque certum, eum à Constantino M. componendo Arij dissidio, (cum literis illis quas dixi Nicomediæ scriptis) in Orientem & Ægyptum missum: quod Socrates disertè scribit, *lib.*1. *cap.* 4. (& ex eo Nicephorus *lib.*8. *cap.*53.) & Sozomenus, *lib.*1. *cap.*15. *&* 16. Imò & Theodoretus *lib.*1. *cap.*7. & Auctor vitæ Constantini *lib.*2.*cap.*2. *& vlt.* qui etsi Osij nomen non exprimant, attamen suis notis eum describunt. Imò & idem Auctor vitæ Constantini *cap.*5. irritum hâc in re conatum Constantini memorans ait, neque Imperatoris, neque Osij authoritate promotum: Quâ in re etiam omni, sicut vitæ Constantini Author, ita & Socrates, *dict. lib.* 1. *cap.*4. *&* 5. *& lib.*3. *cap.*5. & Sozomenus, & Nicephorus, & Nicetas *duobus locis*, vetustiores secuti, Osium à Constantino πρῶτος missum scribunt, & ad eum irritâ legatione reuersum: quem tamen Baronius à Syluestro Papâ missum mauult *A.*318.*num.*88.89. & *A.*316.*num.*22. 23. 24. 25. 26. de cuius argumentis alibi viderimus. Secundò & illud reperio, Alexandrinæ nominatim Synodo, de quâ modo Osium adfuisse, imò præfuisse, in quâ & Colluthus in ordinem redactus est, teste Athanasio *Apol.* 2. & quædam contra Sabellianos definita, teste Socrate, *lib.*3. *cap.*5. (ne quid nunc dicam de Osij præsentia in Concilio Nicæno) propter quæ Osium pro

Ægyptio habitum, & verò à Zosimo vocari, quis credat, propter ingentes videlicet labores in Ægypto exantlatos: nisi malimus credere, Osium Ægypto oriundum fuisse, quomodo & Osius quidam Comes S. L. mox & Magister officiorum Ægyptius sub Arcadio occurrit apud Claudianum, & in *Cod. Theod. A. D.* 395. 396. 398. Hæc inquam ita comperio, & de Nicomedia & de Osio in rebus Arij: quæ tamen omnia ab hac Philostorgij narratione plurimùm recedunt. Et profectò haud immeritò credat quis, hæc ab Ariomanitis efficta, vt ita Catholicorum querelis hæc opponerent, qui Nicomediensi potissimum Episcopo Arianorum signifero, antesignano, quique apud Arium ὅλος ὑπῆρχεν, vt Epiphanius testatur, Synodóque Nicomediensi, Arij Arianæque hæreseos defensionem adscribebant, Nicomediámque adeò totius mali officinam τῆς ἀσεβείας ἐργαστήριον quiritabantur: & sic vt penes Alexandrum Osiúmque dissidij inuidiam collocarent.

¶Ad Cap. VIII. *De Nicæna Synodo.*

Ad ipsammet *Concilij Nicæni* historiam hoc & duò sequentia capita pertinent: quibus addendum & quartum insuper, quod *initio libri secundi* occurrit, sed & quintum quod eiusdem *libri tm.* 7. continetur. Et istud quidem tmema est, de Episcopis Arianis, qui Synodo Nicænæ interfuerunt, quorum recensum instituit Philostorgius: Exemplo videlicet & æmulatione Catholicorum scriptorum, qui & ipsi vel Episcoporum, vna cum vrbium ὀνομασίαις, omnium catalogum scriptis suis exhibuêre,

veluti

veluti Athanaſius in *συνοδικοῖς*, vel illuſtriorum ſaltem in eà Synodo Epiſcoporum nominatim recenſum agunt, laudéſq; decantant, & in his Oſij, Paphnutij & Spiridionis velut eximiorum etſi inter hæc Arianorum quoque potiores memorent: Vide Socratem *lib.1.c.5.9.* Theodor. *1.cap.7.* Sozom *lib.1.cap.16.* ¶ Cæterùm ampliorem longe ex hoc Philoſtorgij libro primo recenſum refert Nicetas, *theſauro orthod. fid.lib 5. cap.7. in fin.* quàm epitome hæc Photiana habet, loco qui inter ſupplementa Philoſtorgiana habetur. ¶ Igitur viginti duos Epiſcopos qui in Synodo Nicæna ab Ario ſteterunt memorauit Philoſtorgius, referente Niceta; & quidem, vt repeto, ex octo prouinciis: ex *Libya ſuperiore* ſex, ex *Aegypto* vnum, è *Palæſtinâ* duos, è *Phænicia* totidem, è *Ciliciâ* tres, è *Cappadocia* tres, è *Ponto* duos, ex *Bithyniâ* tres: vt proinde hæ octo prouinciæ fuerint, quas iam tum Arianum virus perfuderat, continuo videlicet tractu ſitúque à Libya ſuperiore Bithyniam vſque: è quibus viginti duos Epiſcopos qui Synodo Nicænæ interfuerunt, memorauit Philoſtorgius: cùm tamen Rufinus *lib.10. cap 5.* vt & acta Synodi Nicænæ ſeptemdecim tantum memorent, Niceta quoq; referente, *d.lib.5.cap.7.* Nos de ſingulis nunc fermè, intra modum tamen, videamus, quantum videlicet illuſtrando huic loco ſufficit. ¶ Primus, ordine locorum ſeruato, ex Arianis qui concilio Nicæno interfuerunt memoratur *Sentianus Boræi* ex Libya ſuperiore, qui certè inter Epiſcopos & quidem prouinciæ Libyæ qui Synodo Nicænæ ſubſcripſerunt, non apparet. *Boræum*

porrò Cyrenaicæ Libyæ promontorium fuit ad Syrtim maiorem, Ptolemæo teſte, pariter vt Berenice & Arſinoe, de quâ mox. ¶ Secundus, ex eadem Libya *Dachius Beronices* nominatur, qui *Dathas* vel *Dathes*: Berenices inter Epiſcopos prouinciæ Libyæ in ſubſcriptione concilij Nicæni dicitur: imò & in nonnullis codicibus *Dachis*. *Beronice* autem ſiue Berenice hæc vrbs Libyæ fuit, vna è quinque in Pentapolitana, alio nomine Heſperides, à Ptolemæo collocatur. In Itinerario Peutingeriano, *charta E extrema* ſcriptum, *Bernicide portum*, pro *Beronicide portum*: vt *in charta F* ſimiliter *Pernicide portum*, pro *Beronicide*. Mentio eius quoque apud Plinium *lib.* 5. *cap.* 5. Ammianum Marcellinum *lib.* 22. in Itinerario Antonini, & apud Stephanum, *de vrbibus*. ¶ Tertius ex eâdem Libya nominatur *Secundus Teuchirorum*: pro quo ſubſcriptio concilij Nicæni habet, *Secundus Taurinenſis* vel *Tauritanenſis prouinciæ Libyæ*: Vbi reſcribendum *Tauchiranenſis*: nam *Tauchira* & *Teuchira* promiſcuè dicta: Sic ſanè quoque in optimo Itinerario Peutingeri, *Tauchira*, & apud Stephanum pariter Ταύχειρα πόλις Λιβύας. Marcellini locus *dict. lib.* 22. hic apponendus eſt. *In Pentapoli Libya Cyrene & Ptolemais, & Arſinoë (eademq́ Teuchira) & Darnis & Berenice, quas Heſperides appellant.* De eâdem vide & Syneſium *epiſt.* 3. ¶ Quartus ex eadem Libya memoratur *Zopyrus Barces*, qui in concilio Nicæno ſubſcriptus apparet inter Epiſcopos prouinciæ Libyæ ita, *Zephyrus Barces*. Barce autem Libyæ vrbs Ptolemæo, Plinio. Apud Athanaſium *ad ſolitar. vit. ag. pag.* 660. memoratur quoque Secundus quidam

Digitized by Google

quidam Barcæ presbyter. ¶ Quinto sextóque loco ex eadem Libya inter Arianos stetisse in Synodo Nicæna dicuntur, *Secundus Ptolemaidis* & *Theon Marmaricæ*, quod & aliunde notum. Vide vel Theodor. 1. *cap.* 7. *in fin.* & subscriptionem Concilij Nicæni, vbi inter Episcopos prouinciæ Ægypti Secundus hic Ptolemaites ponitur: de hoc infrà quoque hoc ipso libro, *tm.* 9. *&* *lib.* 2. *t.* 1. 3. *&* *lib.* 3. *tm.* 19. 20. de Theone *dict. tm.* 9. *&* *lib.* 2. *t.* 3. ¶ Septimus *Melitius* ex Thebis Ægyptis memoratur. Meletius verò hic ille est, qui Græcis fermè Μελίτιος, in Thebaide Episcopus Lyci dicitur: de quo multa in Concilio Nicæno: Lycus enim illa in Thebaide Ægypti prouincia fuit, sed non Thebæ ipsæ, neque Meletius Thebaidis vrbis Episcopus fuit, verùm in Thebaide regione Lyci: Culcitanus quippe tùm Thebaidi vrbi ipsi præerat, teste Epiphanio *hæresi Meletianorum* 68. *numer.* 1. Sic quoque Epiphanius de Melitio *hæresi Arianorum* 69. *num.* 3. Μελίτιος ὁ τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ Θηβαΐδος δοκῶν εἶναι καὶ αὐτὸς Ἀρχιεπίσκοπος: & mox, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μελίτιος ὁ κατὰ τὴν Αἴγυπτον. Thebæ porrò ipsæ & Diospolis dictæ vide Ptolemæum *lib.* 4. *cap.* 5. Itiner. Peutinger. Notitia Imperij. *sub Duce Thebaidos.* LYCO, *Hermapoli*, *Tentyræ*, *Copto*, DIOSPOLI, *Lato*: & post, *Syene*, *Copto*, *Filis*, THEBIS. Cassianus quoque *lib.* 4. *de institutis renunciantium*, *Lycum*: *in extrema Thebaide esse* ait. Stephanus duas Lycos nominat, vnam in nomo Lycopolite Ægypti, alteram maritimam in nomo Sybennite, quarum illam hùc traho. Hunc igitur Melitium Arianis quoque accenset hîc Philostor-

Digitized by Google

gius: & certe etsi Melitius hæreticos Arianos primus detexisse dicatur ab Epiphanio *hæresi Melitianorum 68. pag. 719.720.* Meletiani his posteà sociati fuère. Quod autem Philostorgius eum Synodo Nicenæ interfuisse ait, id verum esse potest: Certe & Synodicæ literæ à Concilio Nicæno ad Alexandrinos datæ durante adhuc Synodo apud Theodoretum *lib.1. cap.9.* ostendunt, eum tum superstitem fuisse: vt proinde quod longe ante Concilium Nicænum mortuum eum indicat Epiphanius, *hæresi Arianorum 69.num.4.* plane erroneum sit. Mortuus enim hic videtur, vel durante adhuc Synodo, vel ilicò post: Certe Concilio Nicæno hodie subscriptus non reperitur. ¶ Octauus ab Arrianorum parte Synodo Nicænæ interfuisse dicitur à Philostorgio *Patrophilus Scythopoleos* ex Palæstinâ: quod vel ex Theodoreto quoque patet, *lib.1. cap.7. in fin.* qui & subscriptus Concilio Nicæno reperitur: de quo infrà quoque *lib.4.t.10.* ¶ Nonus ex eadem Palæstina *Eusebius Pamphyli* Cæsariensis Episc. inter Arianos numeratur: qui & subscriptus Synodo Nicænæ reperitur. Hoc proinde iam Philostorgij testimonium de Eusebio Cæsariensi Ariano tot aliis veterum testimoniis deinceps accedere poterit: in quibus sunt Eustathius Antiochenus, apud Socratem, *lib.1.c.23.* Marcellus Ancyræ, apud Eusebium ipsum *lib.1.contra Marcellum cap. 4.p.27.* Episcopi Aegyptij, in libello proposito in Synodo Tyriâ, quem refert Athanasius *Apolog.2.pag.618.* Sardicense concilium, in encyclica apud eundem Athanasium, *dict.Apolog.pag.594.* Athanasius, *de decretis Synodi Nicænæ*

Digitized by Google

cænæ pag. 422. 423. & *lib.de Synodis Arimini & Seleuciæ p.* 683. & *epist. ad Africanos* : Hilarius *ad Constantium* : Basilius *de Spiritu sancto cap.*23. Epiphanius *hæresi* 68.69. Hieronymus *apolog.contra Rufinum*, & *epist.*65. & 152. & *lib.contra Rufinum* 1. *cap.* 2.3. *lib.*2. *cap.* 4. *lib.*3. *cap.*1. ad *Ctesiphontem aduersus Pelagium* : ad *Pammachium & Oceanum de errorib. Origenis*: Theodoretus, *lib.*1. *cap.*5.6.12.13.21.28. & *lib.*2. *cap.*8. Sozomenus *lib.*1. *cap.*20. & *lib.*2. *cap.* 17.18.19.24. *lib.*3.*cap.*5. Theodoretus Mopsuestænus apud Nicetam *thes.orthod.fid.lib.*5.*cap.*7. Suidas *in v.* Εὐσέβιος, Gregorius Syncellus, Secunda Synodus Nicæna, Photius *in Biblioth. num.* 5. 9.13. 163. Zonaras *tomo* 3. *p.*9. Nicephorus, (qui alibi tamen eum Arianismo purgatum vult *lib.* 8. *cap.* 21.) sibi contrarius *lib.*6. *cap.*37. *lib.*8.*cap.*18.45. Quibus omnibus & compluribus aliis accedat deinceps & hic Philostorgius noster. Sed quid aliunde testimonia conquirimus, cum ipsemet fidem suam satis prodat? Quid? non libri *Demonstrat. Euangel.* pleni sunt parum orthodoxarum sententiarum, quod Billius rectè obseruauit 1.*obseruat.*23.? Non, *lib.*4.*cap.*2. Filium Patris δημιούργημα & Patris ὑπηρέτην vocat? Eodémque *libro cap.* 3. & 8. Filium ἔπειόν τι à Patre docet, item ὑπομένον consilij & potestate Patris? Quod Pater προϋπάρχει, προϋφέστηκε Filio ante ipsius generationem: quod causa sit constitutionis Filij, quod Filius ab ipso procedat tanquam à causa sua. Et *lib.*5.*cap.*1. Filium secundam causam vocat: & *cap.*2. quod Deus filium honoret secundo sceptro: & *cap.*3. vocat Filium secundum Dominum: & *cap.*4. eum δευτερείων ἠξιῶσθαι : Item vnum solum verum

Deum, quíque ita propriè appelletur, Patrem esse, secundum autem hoc est Filium participatione duntaxat veri societatem adsecutum esse : Et paulo post, Filium post Patrem tanquam Deum honorandum esse propter inhabitantem in eo Deum : & alia similia *eod.cap. & cap.* 6. Et *cap.*8. Patrem Filij Deum ac Dominum esse. Et *cap.* 11. præstantiorem quidem Filium omni Angelicâ natura esse, inferiorem tamen μείονα prima causa. Et *præfat.lib.* 6. Filium δεύτερον μετὰ τὸν πατέρα οὐσίαν. Libris pariter *de præparatione Euangel.lib.*7. *&* 11. vocat Filium δευτέραν οὐσίαν, δεύτερον θεὸν : & *libris contra Marcellum* passim, & inter alia *lib.*1. *cap.*7. *sub fin.* ait, Filium non eundem esse cum Deo atque Patre, neque enim secundum pietatem verè senserit is qui profiteatur esse illum Deum qui est super omnia, contra expressum Pauli locum *ad Romanos* 9. *vers.*8. Et *cap.* 11. vocat Patrem Deum & caput Filij : *& cap.* 13. quod Filius ante incarnationem honoratus fuerit Deitate gloriæ paternæ : & *cap.* 20. quod Filius Dei minister fuerit in creatione, ὑπηρετικὸς, διακονησάμενος : *ibid.* quod Filius alius sit à Deo inuisibili : *ibid.* quod hæc propositio falsa sit, quod ante creationem nihil aliud erat quàm Deus : & *lib.*2. *cap.*2. quod Pater & Filius non sint ἰσότιμοι : *cap.*6. quod Pater sit Dux filij : *cap.*7. quod Filius non sit ἀΐδιος æternus, quod Filius Patrem adoret : *cap.*14. quod Filius sit ὑπηρετικὸς, διακονησάμενος. Et *lib* 3. *cap.*7. vocat pariter ἐξυπηρετούμενον. Vt omittam incommodas eius sententias de Spiritu sancto. Vt proinde Socrates *lib.*1.*cap.*3. & *lib.*2.*cap.* 17. hunc Aethyopem frustra lauare conatus sit, vt maximè

mè consubstantialis vocem admiserit, & Synodo Nicænæ tandem subscripserit, negarítque Filium Creaturam esse, neque de nihilo, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτίσμασιν: Nam & hisce verbis Eusebius non negat abscisè Filium creaturam esse, imò contra supponit, similem tantum aliis creaturis creaturam negans: Haud aliter, atque reliqua Arianorum cohors Nicæno Concilio subscripsit, atque ὁμοουσίου vocem amplexata est, verum fraude dolóque, ὁμοιουσίου vocem sub ea occultans: de quo *infrà tm. 9.* & apud Nicetam *lib. 5. cap. 8.* & vt plenissimè fidem facit Eusebij epistola ad Cæsarienses apud Socratem *lib. 1. cap. 5.* ¶ Decimus ab Arianorum parte Concilio Nicæno interfuisse dicitur à Philostorgio *Paulinus Tyri* ex Phœniciâ, de quo vide & *infrà lib. 5. tm. 5.* ¶ Vndecimus, *Amphion Sigedonis* ex eadem Phœniciâ: vbi voluisse videri possit Philostorgius *Amphion Sidonis*, quæ trans Tyrum in eadem Phœniciâ, cuius Episcopum Paulinum modò memorauit. Verùm huic obstat subscriptio Concilij Nicæni, vbi comparet *Theodorus Sidonos*. Alioquin *Amphion* hoc æuo memoratur, verùm Ciliciæ (de quâ immediate mox Philostorgius) & quidem Epiphaniæ in Cilicia, Ep. Sozom. 1. *c.* 10. qui & subscriptus in Concilio Nicæno inter Episcopos Ciliciæ reperitur, quíque contra Arianos scripsit, teste Athanasio *orat. 1. contra Arianos p. 122.* καὶ Ἀμφίωνος ἀπὸ τῆς Κιλικίας, vbi malè Interpres *Appianum* substituit. Meminit eiusdem & Sozom. *lib. 1. cap. 10.* Interfuit idem & Synodo Ancyranæ & Neocæsariensi. Amphionis etiam Ariani mentio hoc æuo, qui Nico-

amediæ Euſebio ſuffectus eſt : vt docet ep. Synodi Alexandrinæ apud Athan. *apol. 2.* Theodoretus 1.*cap.20. in fi.* Sozom.2.*cap.16.* Quare hæc ſiue impoſtura Philoſtorgij fuerit, ſiue menda. ¶ Sequuntur nunc tres è Ciliciâ Arianorum Epiſcopi qui Concilio Nicæno interfuerunt: primus, qui ordine iam duodecimus eſt, *Narciſſus Irenopoleos*, quod etiam Theodoretus *lib.1. cap.7. in fin.* teſtatur, qui & ipſe ſubſcriptus Concilio Nicæno, de quo *inf. lib.4. tm.10.* ¶ Decimus tertius *Athanaſius AnaZarbi*, qui Concilio Nicæno ſubſcriptus non reperitur: de eo quoque *infrà lib.3. tm 15.* ¶ Decimus quartus *Tarcondimatus Aegon* eiuſdem Ciliciæ. In ſubſcriptione Concilij Nicæni dicitur *Tarcondumantus Aegirates*, vel, vt alij rectius, *Tarcondimantus Aegetanus.* Aegeates vel Aegetanus, ab Aegis vrbe Ciliciæ. Hic idem ſedecim annis poſt Concilio quoque Antiocheno ſubſcriptus reperitur: *Prouinciæ Ciliciæ, &c. Narciſſus Irenopolis, Tarcondimantus Aegerates,* vbi rurſùm reſcribe *Aegeates :* Αἰγαῖος vel Αἰγεάτης ab Aegis vrbe Ciliciæ, vt docet Stephanus : nam Αἰγινήτης vel Αἰγιναῖος ab Aegina inſula. ¶ Sequuntur tres Cappadociæ Epiſcopi, *Leontius, Longianus & Eulalius*, qui quintodecimo, ſextodecimo, ſeptimodecimo loco inter Arianos in Concilio Nicæno fuêre: quorum vrbes vt in aliis non adſcribit Philoſtorgius: *Leontius* vero hic eſt Cæſarienſis Cappadociæ Epiſc. qui & ſubſcriptus Concilio Ancyrano, vbi Nerodianenſis vocatur, Neocæſarienſi, & Nicæno, quem tamen Athanaſius inter Orthodoxos memorat *Orat. 1. contra Arianos pag. 121.* cùm Philoſtorgius eum

Arianis

Digitized by Google

Arianis accenſeat. Quod *Longinum* attinet, quem Λογγινὸν vocat Athanaſius, is Neocæſarienſis Ponti Polemoniaci Epiſcopus ſubſcriptus reperitur Synodo Anciranæ (vbi *Longinus Dicaſionenſis* dicitur) & Neocæſarienſi & Nicænæ, quem & ipſum Orthodoxis accenſet Athanaſius *dict. loco pag.* 122. *Eulalius* decimus ſeptimus iam inter Arianos à Philoſtorgio numeratur, & quidem inter Epp. Cappadociæ. In Synodo Nicænâ Eulalius ſubſcriptus reperitur, verùm Iconienſis Piſidiæ Epiſcopus: Gangrenſi quoque Concilio *Eulalius* ſubſcriptus extat. Eulalij certè multi memorantur, Eulalius Amaſeæ (Cappadociæ) ad Pontum, Eulalius Cæſareæ Cappadociæ, qui poſteà Epiſc. Antiochenus fuit: de quo *infrà lib.* 3. *tm.* 15. & Eulalius Dorenſium. ¶ Sequuntur Epiſcopi duo ex Ponto; *Baſilius* igitur *Amaſiæ* in Ponto decimus octauus iam Arianorum qui Concilio Nicæno interfuerunt à Philoſtorgio nominatur, & ex eadem Ponto decimus nonus *Meletius Sebaſtopoleos*: Quos duos ſolos cæteris præteritis hâc ecloga ſua Photius memorat, dicens, Philoſtorgium narrare, quod Synodo Nicenæ cum aliis Sacerdotibus Dei & hi duo interfuerint: non expreſſo etiam quod ab Ario ſteterint. Cur igitur hos duos tantum ex ſuperiore catalogo eorum quos Philoſtorgius concilio Nicæno interfuiſſe ſcripſerat, Photius excerpſit? Nempe primo, quia hi reuerà orthodoxi fuêre, & ideò inter Orthodoxos eos recenſet Athanaſius, *Orat.* 1. *contra Arianos, p.* 122. vt & Niceph. *lib.* 8. *cap.* 4. Deinde quia Baſilium Amaſeæ alij ſub Licinio interfectum ſcribunt, vt Euſebius *Chronico* (etſi

is *lib.10.Histor.Eccles. c.8. p.294.* persecutionem Licinij Amaseæ describens nil tale de Basilio memoret) & acta apud Metaphrast. & Surium 26. Aprilis, imò & Nicephorus sibi ipsi contrarius *lib.7. cap.44.* Certe Concilio Nicæno subscriptus reperitur *Eutychius Amaseæ Episcopus,* Basilij successor. Hæc igitur causa, cur Photius istud in Philostorgio tanquam peculiare & suspectum notat, vt & in altero, quod *Meletium* attinet. Nullibi quippe Meletius occurrit Sebastopoleos in Ponto Episc. verùm Melitius Sebastiæ in Armeniâ, post Eustathium Antiochenum, de quo etiam *infrà lib.5.tm.1.* & hoc ipsum sub Constantio post Synodum Seleuciensem, de quo Socrates *lib.2.cap.33.34.* Theodoretus *lib.2.cap.31.* Sozomenus *lib.4. cap.27.* Et Sebastia alia à Sebastopoli: quomodo clarè in Itinerario Antonini duobus locis separantur: modico tamen interuallo, 73. circiter M P. Ab hac verò Armeniacâ Sebastopoli sejungenda altera Ponti Polemoniaci, quæ & ipsa postea Armeniæ secundæ adscripta: v. Iustin. *Nou.28.31.* Procopium *lib.1. & 3.* περὶ κτισμάτων. & Stephanum *in v.* Διοσκουριάς. Sebastopoleos tandem mentio quoque in Notitia Imperij *sub Duce Armeniæ.* ¶ Vltimùm, tres è Bithynia Episcopi Ariani concilio Nicæno interfuisse à Philostorgio memorantur, *Theognis Niceæ, Maris Chalcedonis, Eusebius Nicomediæ,* de quibus tribus passim alij velut potioribus, & in his Socrates *lib.1. cap.5.* v & nostrum *infr.tm.prox.* ¶ Et hos quidem 22. Episcopos memorat Philostorgius, præter quos & alij memorantur: & in his Menophantus Ephesius à Theodoreto

Digitized by Google

reto *lib.1. cap. 7. in fin.* quem & inter principes Eusebianorum Athanasius numerat. ¶ Circa *Eusebium* verò nominatim Nicomediensem tria apud Philostorgium hîc notanda. Primò, quod eum *Magnum* vocet,&,quod secundum, hoc cognomen ideò adeptum scribat, quod miraculis clarus maximè fuerit. *Miraculorum* scil. vim,vt & diuinandi Ariani suis quoque tribuêre(de Aetianis & Eunomianis alibi dicetur) & in his Eusebio Nicomediensi,vt hic Philostorgij locus ostendit apud Nicetam: ídque Photius etiam notabat *in Biblioth. num.*40. ex Philostorgio: haud aliter atque Catholici suos, & quidem eos qui concilio Nicæno interfuerunt,& in his Paphnutium Spiridionem, Iacobum Nisibenum,miraculis maximè claros deprædicant: vide Rufinum *lib.*10. *cap.*4.5. Socratem *lib.*1 *cap.*8. Theodoretum *lib.*1. *cap.*7. Sozomenum *lib.*1. *cap.*11. Politiam Metrophanis apud Photium *num.* 256. *pag.* 1409. Sic & vaticinandi vim suis tribuêre Ariani,vt ex Secundi exemplo patet *infrà im.prox.* Denique scriptorum hic Ecclesiasticorum hoc æuo mos, vt suæ quisque sectæ vel sententiæ hominum miracula efferant. Sic & Socrates *lib.*1.*cap* 9. *&* *lib.*7. *cap.*17. Nouatianis suis miracula tribuit. Quod *Magni* pariter cognomentum attinet,& Catholici & hæretici huius æui illustriores Episcopos suos hoc cognomento donauêre. Sic Catholici Eustathium Magnum & πανάοιμον: Theodor. *lib.*1. *cap* 17. *&* 25. *&* *lib.*3. *cap.*4. Photius libello cui titulus συναγωγὴ καὶ ἀπόδειξις περὶ ἐπισκόπων: Sic Osium, Basilium, Meletium Magnos indigetat Athanasius, *orat.*1. *contra Arianòs*

*pag.*122. Sic igitur & hæretici ſuos *Magnos* dixêre : & Ariani quidem inter alios & præ aliis Euſebium Nicomedienſem, quem ideò Philoſtorgius non vno loco ita vocat, *hic*, & *tm.9.inf.* & apud Photium *Bibl.num.* XL. Tertiò notandum, quod obſeruat Philoſtorgius, Euſebium Nicomedienſem Luciani Martyris familiarem fuiſſe, quod & ipſum repetit *infrà lib.2. tm.3. & 15.* & ſic Collucianiſtam, quomodo Arius eum epiſtolâ ſuâ in ἀσυλλουκιανιστά compellat, apud Epiphanium *hæreſi Arianorum 69. num.6. in fin.* & Theodor. *lib.1.cap.5.in fin.* De quibus Collucianiſtis dicetur plenius infrà, *lib.2.tm.15.*

¶Ad Cap. IX. *De Subſcriptionib. Conc. Nic.*

Secundum hoc caput eſt, ad *Concilij Nicæni* hiſtoriam pertinens, de his videlicet qui Nicenæ formulæ conſenſerunt, *ſubſcripſerunt* : vbi quinq; à Philoſtorgio indicantur. Primò, Arianos quoque, & in his Euſebium Nicomedienſem, Theognin Niceæ, Marin Chalcedonenſem, de quibus *ſuper. cap.* ſubſcripſiſſe. Quod quidem Photius hâc eclogâ, ET *Philoſtorgium ipſum fateri* obſeruat, ὅτι καὶ αὐτὸς συνωμολογεῖ. Nempe aliàs id Orthodoxi ſcriptores ceu veriſſimum memorant paſſim : Rufinus *lib.1. cap.5. in fin.* Socrates *lib.1. cap.5. pag.*508. Theodoretus *lib.1. cap.7. in fin. & cap.8. in fin. & cap.*13. Sozomenus *lib.1. cap.* 20. Et Theodorus quoque Mopſueſtenus apud Nicetam, *theſauro orthod.fidei, lib.5.cap.7.* Nicephorus ex *Theodoreto, lib.8. cap.18 in princ. & cap.* 43. Id igitur velut ſingulare iam notat Photius in Philoſtorgio, vt ita Ariani quoque ſcriptoris teſtimonio liqueat, Arianos Nicenæ formulæ

ſeu

Digitized by Google

ſeu fidei ſubſcripſiſſe, quod Ariani poſteà negarunt, idcóque confutari eos oportuiſſe ſcriptorum teſtimoniis diſcere eſt ex Theodoreto, *lib.1. cap. 13. in princip. & fine.* Secundo notat Photius, & hîc & rurſum *infrà lib. 2. tm. 2.* Philoſtorgium quoque (καὶ αὐτός φησι) fateri, Arianos fidei Nicænæ dolo ἐν δόλῳ ſubſcripſiſſe, ſub voce ſcil. ὁμοουσίου, ὁμοιούσιον (nam ita hîc reſcribendum) ὑποκλέψαντες occultantes: & ſic κατὰ τὸ θεοφανές, *infrà tm. prox.* Imò & Nicetas, *in theſauro orthodoxæ fidei lib. 5. cap. 8.* notat, Philoſtorgium authorem eſſe, eorum qui fidei Nicænæ ſubſcripſerunt, alios quidem è regione chirographorum ſuorum ὁμοουσίου dictionem adſcripſiſſe, alios verò ab Euſebio inſtructos blaſphemam ὁμοιουσίου vocem loco ὁμοουσίου ſuppoſuiſſe. Nempe & Photius & Nicetas, obſeruatione vel eclogâ ſuâ Ariani quoque ſcriptoris teſtimonio, Philoſtorgij inquam, verſipellem Arianorum animum cùm formulæ Nicænæ ſubſcriberent, teſtatum facere voluerunt: quod alioquin Orthodoxi ſcriptores alij narrant, Rufinus, *lib. 1. cap. 5. in fin.* Theodoretus *lib. 1. cap. 8. in princ.* (ex eo Nicephorus *lib. 8. cap. 18.*) quorum ille ait, *manu* ſcil. *non mente ſubſcripſiſſe*: hic pariter, ὑπούλως καὶ οὐκ εἰλικρινῶς: & politia patrum apud Photium *in Biblioth. num. 256. pag. 1412.* μὴ ἐξ εἰλικρινείας ἀλλ' ὑπούλῳ γνώμῃ: & Theodoretus nominatim *lib. 1. cap. 19.* Arianos ideò ſubſcripſiſſe ait, vt ouium pellibus induti rapacium luporum partes agerent, ὡς αἱ τὰ κώδια περικείμενοι τὰ τῶν λύκων εἰργάσαντο. ¶ Duos tantùm *hîc* & apud Nicetam *lib. 5. cap. 8.* excipit Philoſtorgius, quod tertio loco hîc obſeruandum, ex Arianis qui formulæ

Digitized by Google

Nicænæ non ſubſcripſerunt: nempe, *Secundum Ptolemaidis* & *Theonem Marmaricæ*: pariter vt Theodoretus, *lib.1.cap.7. in fin. & cap.8. in fin.* & ex eo Nicephorus *lib.8. cap.18. in pr. & in fin.* Sozomenus, *lib.1.cap.20.* in genere pleroſque & in his Euſebium Nicomedienſem ſubſcripſiſſe ait. Rufinus, *lib.10 cap.5. in fin.* vt & acta Synodi aiunt ſex in errore perſtitiſſe, paſſóſque ſeſe expelli. Socrates *lib.1. cap.5. pag.* 508. vt & politia Patrum apud Photium *pag.* 140. quinque Epiſcopos à Synodo ſeceſſiſſe ſcribit, puta præter Secundum & Theonam (de quibus Philoſtorgius noſter) Euſebium Nicomediæ, Theognin & Marin: quos tres tamen diſertè Nicænæ fidei ſubſcripſiſſe ait Philoſtorgius: & certè idem Socrates mox *pag.*509 ſcribit, cùm Ariani in exilium ire iuſſi fuiſſent, Euſebium quoque tùm & Theognin ſubſcripſiſſe ὁμοουσίῳ: vide & Hieron. *aduerſ. Lucif.* Quare diſtinguenda ſunt tempora: initio quidem plures detrectabant, verùm poſt decretum de exilio fatiſcentibus aliis, & in his quoque Euſebio Nicomedienſi (de quo *im. prox.*) duo ſoli non ſubſcripſere, Theon & Secundus: Et ſic Euſebius quoque Nicomedienſis qui initio non ſubſcripſerat, mox exilij metu ſubſcripſit, quod & Philoſtorgij & Socratis & Theodoreti, & Theodori Mopſueſteni teſtimoniis firmatur. Quod quidem Baronij obſeruationi ſiue adponi ſiue opponi velim *ann.*325. *num.* 78. vbi tradit, Euſebium & Theognin ſolos Arij anathemati ſubſcribere noluiſſe. Quod *Secundum Ptolemaidis* attinet, certe actorum Nicænorum ſubſcriptio Philoſtorgio aliiſque plane aduer-

aduerſatur : ibi quippe *Secundus* hic quoque ſubſcriptus reperitur. De hoc alioquin Secundo vide & *infrà tm.*10. & *lib.*2.*tm.*1.3. *lib.*3.*tm.*19.20.

Quartò hoc capite obſeruandum, quod Philoſtorgius addit, & Photius velut ſingulare excerpſit, doli huius & ſimulationis, quibus Ariani formulæ Nicænæ ſubſcripſerunt (*κατὰ τὸ προφανὲς* ſcil. vt *tm. prox.* ait) Conſtantinam Conſtantini M. ſororem auctorem fuiſſe, *εἰσηγησαμένης αὐτοῖς τὴν εἰς τοῦτο παραίνεσιν*, cùm tamen Rufinus *lib.*10.*cap.*5. *in fi.* dicat, huius ſimulationis præcipuum authorem extitiſſe Euſebium Nicomediæ Ep. Conſtantinam certe ſiue Conſtantiam hanc, quæ Conſtantini M. ſoror, Licinij vidua fuit, Arianorum fautricem fuiſſe aliunde claret: vnde Hieronymus *aduerſus Pelagium ad Cteſiphontem*, *Arius*, inquit, *vt orbem deciperet, ſororem Principis ante decepit*. Eadem poſteà, quod Sozomenus refert, *lib.*3.*cap.*19. & poſt eum Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 21. ſomnio confiɛto Conſtantino fratri perſuaſit, vt Euſebius Nicomedienſis & Theognis Nicææ ab exilio reuocarentur quaſi innoxij iniuſtéque exilio damnati fuiſſent. Eadem preſbyterum Arianum moriens fratri commendauit, quídque exinde ſecutum ſit narrant Rufinus *lib.*10. *cap.*11. Socrates *lib.*1. *cap.*19. *lib.* 2. *cap.*2. Theodoretus *lib.* 1. *cap.*3. Sozomenus *lib.*2. *cap.*26. Gelaſius Cyzicenus *in actis Synodi Nicænæ*. His omnibus adde, quod refertur *in actis Concilij Nicæni, act.*6. de poſtulatâ ab ea Chriſti imagine ab Euſebio Cæſarienſi, eáque denegata, quam in rem epiſtola *ibidem* ſub Euſebij nomine refertur. Vtriuſque igitur & Conſtantinæ & Euſe-

Digitized by Google

bij Nicomedienſis ſuggeſtione id factum veriſimile eſt, quod Ariani Conſtantinæ potius adſcribere maluerint, ad doloſi facti inuidiam ab Euſebio Nicomedienſi amoliendam. ¶ Illud inſuper addit Philoſtorgius apud Nicetam, nempe ab Euſebio inſtructos nonnullos Arianorum, ὁμοιουσίου vocem loco ὁμοουσίου ſubſcripſiſſe, quod nuſpiam alibi occurrit, & verò à Philoſtorgio additum videtur, ad amoliendam vt dixi ab Euſebio doloſi facti inuidiam, qui ὁμοιούσιον non ὁμοούσιον ſubſcribi effecerit.

Quinto ait Philoſtorgius, Secundum & Theonam qui Nicænæ fidei non ſubſcripſerant vna cum Ario eiúſque presbyteris in Illyricum relegatos. De exilio Ario eiúſque aſſeclis in concilio Nicæno à Conſtantino irrogato vt aliunde quoque liquet, ac nominatim ex Rufino *lib.* 10. *cap.* 5. ita ex hoc quoque Philoſtorgij loco, quod tamen an reuerà Arius pertulerit Baronius diſquirit *Ann.* 325. *num.* 78. 79. 80. 81. de Secundi exilio rurſum *tm. prox.* Vnus Philoſtorgius id habet, quod in Illyricum relegati illi fuerint: ſic ſane & poſtea Baſilius Ancyræ in Illyricum in exilium miſſus fuit, *lib.* 5. *t.* 1. ¶ Obiter interim hoc capite notandum. Et hic, & alibi ſæpe, vt *lib.* 3. *tm.* 4. 12. 15. *lib.* 9. *tm.* 8. Philoſtorgium ἐφόρων vocem pro Epiſcopis vſurpare. Et ἐφορείας pro Epiſcopatu, *lib.* 9. *tm.* 15.

¶ Ad Cap. X. *De Euſebij exilio.*

Tertium hoc iam tmema eſt, partim ad hiſtoriam Concilij Nicæni pertinens, partim ad id quod mox poſt Concilium Nicænum euenit, circa *Euſebij Nicomedienſis exilium*, quò pertinet quoque *caput* 1. *libri* 2: vbi quatuor

notanda

notanda veniunt. Primo quidem, quod ait exilij metu Eusebium fidei Nicænæ subscripsisse; nempe enim cùm Imp. exilium ei indixisset, paulò post pœnitentiæ libellum obtulit, & ab exilio liberatus fuit decreto Imp. suæque Ecclesiæ restitutus, teste Socrat. *lib.1. cap.5. p.509. & cap.10. in princ.* Secundò ait Philostorgius, Eusebio Nicomediensi à Secundo Ptolemaidis Episc. cum ipse in exilium mitteretur (de quo *super. cap.*) tanquam ex vaticinandi scientiâ prædictum, fore videlicet, vt quamuis is vitando exilio fidei Nicænæ subscripsisset intra annum in exilium mitteretur. Vaticinandi scilicet vim, & prophetiæ donum suis quoque Ariani, atque adeò & Philostorgius adseruêre, pariter vt miraculorum vim de quo iam *suprà tm.4.* vbi de ipso Eusebio Nicomed. Et verò addit Philostorgius hic, quod tertium, Eusebium post Synodum Nicænam in exilium missum, de quo & *tm. 1. lib. prox.* & Constantini ipsius epistola apud Theodoretum *lib. 1. cap. 20.* & ipse Theodoretus *lib. 1. cap. 19.* Sozom. *lib.1. cap.20.* Id vero, quod quartum, tribus post Synodum Nicænam mensibus accidisse ait, & sic mense Nouembri *A.D.325* finita quippe Synodus eo anno v. II Kal. Septembris. Verùm omnis hæc de Eusebij exilio intricata valde historia est: de quo alioquin vide quæ apud Socratem *lib.1. cap 5 pag.509. & cap.10. in princ.* Theodoretum *lib.1. cap.20.* Sozomenum *lib.1. cap.15. in princ. & cap.20. in fin.* Nicetam in *thesauro orthod. fid. lib.1. cap.8.* Philostorgius sanè post tres à Synodo Nicænâ menses Eusebium in exilium missum vult, reuocatum verò ab exi-

Digitized by Google

lio poſt tres annos integros, i. A.D. 328. *lib.2. tm.7.* Baronij ſententia eſt, in exilium demùm miſſum A. D. 329: reuocatum verò ab exilio A. D. 330. De huius verò Euſebij Nicomedienſis exilij causâ locóque, *libro proximo cap.1.* ¶ Obiter interim duo hoc capite notanda veniunt: Primò quidem in Secundi verbis, iſta πιστεύω τῷ Θεῷ. Hæc ſcilicet formula eſt rem certam ſibi pollicentis. Sic & Conſtantinus ad Arium apud Epiphanium *hæreſi Arianorum 69. num.9.* ὅτι πεπίστευκα τῷ Θεῷ εἰ δολίως ἔχεις τι κεκρυμμένον καὶ ἀρνεῖσθαι τάχιον ὁ πάντων δεσπότης ἐλέγξαι σε ἔχει μάλιστα καθ' ὃ ὤμοσας. Secundo obſeruandum quod dicitur, Euſebium κατὰ τὸ προφανὲς in ſpeciem ad impietatem εἰς ἀσέβειαν prolapſum, ſubſcribendo concilio Nicæno. Id quod ex mente Philoſtorgij accipiendum eſt, ἀσέβειαν vocantis fidem Nicænam & ὁμοούσιον. Arianorúmque his ſubſcriptionem, etſi κατὰ τὸ προφανές. Sic & Euſebiani apud Conſtantinum id ipſum eodem *impietatis* nomine deſignant *lib.4. tm.1.* Ab eadem Philoſtorgij mente accipiendum eſt, quod retrò *lib. prox. cap.1*, Arij ſententia δυσσέβεια vocatur: ibi, τὴν τῆς περὶ τὸν Εὐσέβιον πρὸς τὴν δυσσέβειαν παλινῳδίαν. Et in genere moneri Lectorem operæpretium, in hiſce Photij eclogis alia ex Philoſtorgij ipſiuſmet ſenſu accipienda: alia verò ex Photij mente qui eas confecit, excerpſit, iudicij ſui prærogatiuâ ſæpe addita: de quo καθ' ἕκαστα deinceps, & *in Prolegomen.* plene.

AD

IN LIBRVM SECVNDVM.

¶Ad Cap. I. *De Gestis post Concil. Nic.*

DE his quæ *post Concilium Nicænum* statim ab Eusebianis, & ab Imper. Constantino M. atque ab Alexandro Episc. Alexandrino, Arióque gesta sunt, est hoc tmema; cui coassandum venit & alterum segmentum, quod Nicetas *thesaur. orthod. fid. lib. 5. cap. 8. in fin.* exertè hoc libri secundi initio positum fuisse testatur, præterquam quod res ipsa seu materia huic cohæsisse id clamat. Vbi multa siue singularia siue paradoxa occurruut, quæ Photius mendacissima & improbissima indicatum voluit, duplici, initio statim ad Philostorgij nomen allusione, vel potius eius immutatione, ὁ φιλοψευδὴς ἐστὶ κακοστόργιος.

Primò ait Philostorgius, Eusebianos qui Nicænæ formulæ subscripserant, post Synodum Nicænam mutatâ sententiâ, manifestam palinodiam fecisse, & ἑτερούσιοι aperte professos. Id quidem etiam alij testantur: sic quidem, vt Nicephorus *lib. 8. cap. 46. in fin.* vnde-vnde scribat Eusebium & Theognin arte quadam eo cui decreta Nicæna adseruanda data fuerant, circumuento, subscriptiones suas deleuisse. Addit autem Philostorgius, ab Eusebianis aditum Imp. Constantinum, eúmque his verbis compellasse; *Impij, Imperator, in eo fuimus quod tui*

metu percussi impietati subscripserimus. Atque hanc, quod secundum, causam fuisse, cur his pœnam indixerit: inde quippe Imperatorem irritatum fuisse, nempe quòd cùm alia omnia sentirent, ὁμοουσίῳ subscripsissent, eósque in exilium misisse, Arianósq; suâ quémque patriâ excedere iussisse. Quæ quidem ita Philostorgius fabulosè narrat, vt Eusebianotum & Arianorum in fide Arianâ constantiam efferat, qui etsi primò metu Imperatoris inflexi fuerint, mox tamen ad sese redierint, & quidem eo maiore fiduciâ, quod id aduersus recens Nicænæ Synodi decretum facere ausi sint, atque in os ipsius Imperatoris. Deinde, vt exilij causam dissimulent, quasi ob pristinam tantum in Synodo Nicænâ dissimulationem eo affecti fuerint, non quod Arianorum doctrinam Imperator Constantinus improbaret; Quem contra Arianum apertè mox facit Philostorgius. Quæ omnia fabulosissima sunt: Eusebius quippe Eusebianique & Ariani in exilium post Synodum Nicænam pulsi fuêre, quibus antea Constantinus pepercerat, exiliúmque relaxauerat, quod videlicet & nouos iam motus excitarent, neque Arij condemnationi subscribere vellent: de quo vide Theodoretum, *lib.1.cap.19.in fin.& c.20.* Sozomenum, *lib.1. cap.20.in fin.* Cæterùm, quod tertium neque vspiam alibi occurrit, ait Philostorgius in segmento quod apud Nicetam extat, eos in Gallias relegatos. Nempe & ita postea quoque Athanasius in Gallias relegatus.

Quartò ait contrà Philostorgius, Secundianos, i. Secundum Ptolemaidis, & Theona Marmaricæ à Constantino,

ſtantino, tempore Concilij Nicæni eò quod fidei Nicænæ ſubſcribere noluiſſent (de quo *ſupr. lib. 1. tm. 9. & 10.*) exilio addictos ab exilio nunc reuocatos : ſcilicet quia illi iis quæ non ſentirent conſtanter quoque ſubſcribere renuiſſent, apertéque ἑτεροούσιον profeſſi fuiſſent, non vt Euſebiani, qui cùm alia ſentirent ὁμοουσίῳ tamen κατὰ τὸ προφανὲς ſubſcripſiſſent. Quod & ipſum portentoſum eſt. Atenim falſiſſima & mendaciſſima ſunt omnium ea quæ in Conſtantinum Imper. ipſummet & Alexandrum Epiſc. Alexandrinum effundit. Nempe ait, (quod Quintum iam) Conſtantinum Imp. paulò poſt Synodum Nicænam, cùm hæc quæ dixit ſupra procederent, literas γράμμασι, Edicta vbique emiſiſſe, quibus ὁμοούσιον lacerabat, ἑτεροούσιον verò firmabat, τὸ μὲν ὁμοούσιον διαβάλλοντα, κρατύνοντα δὲ τὸ ἑτεροούσιον : Et Alexandrum Epiſc. Alexandrinum (quod *Sextum*) illis Conſtantini literis ſubſcripſiſſe : Et ideò (quod *Septimum*) Arianos quoque cum eo conueniſſe, quò num referri poſſit Sozomeni locus *lib. 2. cap.* 30. tu videris Lector : Mox tamen, (quod *Octauum*) Alexandrum diſcuſſo Imperatoris metu ad propriam priſtinámq; ſententiam ſeu ὁμοούσιον reuerſum (quod & ipſum rurſùm inculcat *infrà tm. 7.*) Atque ideò (quod *Nonum*) Arium cum ſuis tum ab eo & ab Eccleſiâ rurſùm defeciſſe. Quæ quidem omnia mendaciſſimè à Philoſtorgio vel ab Arianis conficta fuiſſe Photius indicat. Et verò conficta ſunt, vt ita & Inconſtantiæ næuus, & Diſſenſionis ſeu ſchiſmatis in Eccleſiâ cauſa penes Catholicos & Alexandrum ſemper collocaretur : cuius inuidiam ab

Arianis amoliri vt libro ſuperiore cœpit, ita & nunc porrò amoliri pergit. Et quid mendacius his quæ de Conſtantino M & Alexandro Epiſc. Alexandrino effingit? Nam quod Conſtantinum M. attinet, certè manſiſſe eum ſemper in fide integra integrum diſertè teſtantur veteres, & in his Athanaſ. *ad ſolitar. vit. ag.* Epiphanius *hæreſi 69.* : Theodoretus *lib. 2. cap. 5.* Et hoc ipſo anno 326 id conteſtatur apertiſſimè eius conſtitutio in hæreticos & ſchiſmaticos data, puta *lex 1. Cod. Theod. de hæretic.* Etſi hinc Ariani neſcio quid ſpargerent, Meletianíque, qui, vt diſcere eſt ex Epiphanio *hæreſi 68*, iactabant, factam ſibi à Conſtantino poteſtatem, vti ſeparatim & ſeorſim ab Epiſc. Alexandrino in cœtum coirent conuenirent, quam calumniam ipſæmet Conſtantini literæ refutant apud Athanaſium *Apolog. 2.* Inde verò clemens nimis Conſtantinus viſus nonnullis fuiſſe, quòd Arium quoque ab exilio reuocauerit, interdicto ei quidem primùm Alexandriæ ingreſſu mox tamen ei indulto, de quo Socrates *lib. 1. cap. 20. in princ.* Sozom. *lib. 2. cap 15.* Vide & quæ Nicephorus ſcribit *lib. 7. cap. 35. pag. 492. a. b.* Quod verò Alexandrum Epiſc. Alexandrinum attinet, & hic, vt prodit Athanaſius *orat. 1. contra Arianos pag. 132.* ad mortem vſque (quam obiit haud integro poſt Synodum Nicænam anno, puta A. D. 326. vt diſcere eſt ex eodem Athanaſio *Apolog. 2. pag. 603.* Epiphanio *hæreſi 69.* & Sozomeno *lib. 2. cap. 26.*) in fide integrâ integer manſit. Ex hoc interim quoque Philoſtorgij loco colligitur, Arium poſt Synodum Nicænam adhuc vixiſſe, quod omnes

Digitized by Google

omnes alij quoque agnoſcunt, vno Epiphanio excepto, *hæreſi Meletianorum 68.num.4.* & *Arianorum 69.num.10.11.* qui omnium conſenſu refellitur.

¶ AD CAP. II. *De Arij Canticis.*

De *Arij Canticis* ἄσματα ait Philoſtorgius, & ex eo Photius, ſuis tamen verbis immixtis, Arium cùm ab Eccleſiâ receſſiſſet, cantica quædam edidiſſe, quæ cuique conuenire exiſtimabat, vt ita cantus dulcedine ad *ſuam impietatem* imperitiſſimos quoſque (ſunt hæc verba Photij, non Philoſtorgij) ſenſim traheret (ἐκκλέπτων) veluti cantica ναυτικὰ, ἐπιμύλια, ὁδοιπορικὰ & ſimilia. De Thaliâ equidem, Sotadicis numeris, effœminatis, diſſolutis, ridiculis ſcriptâ, quæ à Conſtantino M. & à Synodo Nicæna damnata fuit, res nota eſt: de quo Athanaſius, *de ſententia Dionyſii pag.*431. *orat.*2. *contra Arium pag.*335. de *Synodo Ariminenſi & Seleuc. pag.*680. & 681. Socrates, *lib.*1.*cap.*515. Sozomenus, *lib.*1. *cap.*20. Atenim præter Thaliam ἄσματα quædam alia Arium ſcripſiſſe Athanaſius quoque indicare videtur, quæ ideò à Thaliâ diſtinguit, *de decretis Synodi Nicænæ pag.*413. ἐκεῖνο λοιπὸν ἔχουσιν ὑπολειπόμενον, ὃ καὶ ἐν ἀσματίοις Ἄρειος, καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ Θαλίᾳ ὡς ἐπιπορῶν μυθολογεῖ. Ἄσματα verò hæc quænam fuerint Philoſtorgius explicat, nempe ναυτικὰ, ἐπιμύλια, ὁδοιπορικὰ & ſimilia, quæ cuique ſcilicet conuenirent, quæ nauigantes, quæ iter facientes; quæ denique in piſtrinis ſtantes ad fallendum otium & voluptatem cantarent. Ἐπιμύλια ſunt cantica, quæ in piſtrinis inter molendum canebantur, ἃ ᾠδαὶ τοῖς ἀλέτοις ᾖδον: Quorum mentio apud Pollucem, *lib.*7. *cap.*33. *tm.*8.

(vbi ἐπιμύλιος ᾠδὴ vocatur) imò ex nonnullorum coniecturâ & *lib.* 4. *cap.*7. *tm.*1. *in fin.* & apud Athenæum, *lib.* 14. *pag.*168. Haud obſimilia porrò nonnulla de Apollinario vide & apud Sozomenum, *lib.*6. *cap.* 25. Illud mirum, Thaliæ nullam à Philoſtorgio mentionem hîc fieri, cuius fortes & ipſum ſuppudabat: niſi putemus, & ἀσμάτια hæc ipſa Thaliæ conſtituiſſe vel certe Photium id velut notum iam omiſiſſe.

¶Ad Cap. III. *De Arij doctrina.*

De *Arij doctrina* Philoſtorgij iudicium ſequitur: cui addet & alterum eiuſdem *infrà lib.*10. *tm.* 2. Primùm igitur quo ad ea quæ FILII perſonam ſpectant, κατὰ τοῦ υἱοῦ Philoſtorgius Arium ἀποθειάζει, i. diuinis laudibus effert. In quo Philoſtorgius θεομάχον ſe, (vt Photius eum ideò hîc vocat) oſtendit, Arianúmque ſeſe aperte profitetur, vel certe de ſurculo aliquo Arij, vt ſunt Eunomiani: quorum ideò ἀρχηγὸς dicitur *dict.lib.*10.*tm.*2. Atenim in eo; quod ſecundum. Philoſtorgius Arium reprehendit & ἀτόποις ἐνέχεσθαι *abſurdis* eum *teneri* ait, quòd Deum ἀγνωστὸν καὶ ἀκατάληπτον πανταχῆ καὶ ἀπερινόητον, inducat: quo nomine rurſum aliíſque præterea duobus eundem notat *dict. lib.* 10 *tm.*2. pariter vt Euſebium Cæſarienſem ſuprà notabat *lib.*1.*tm.*2. de quo ad eum locum: Et ſic, quod ibi quoque iam dixi, Eunomianum ſeſe hac parte Philoſtorgius profitetur. Subjicit tertio loco, Arium in tantum definiuiſſe, *Deum cognoſci comprehendíq; non poſſe*, vt *etiam à* FILIO *Dei vnigenito eum cognoſci comprehendive poſſe negauerit.* Id quod etiam Athanaſius teſtatur, *diſput.*1.
contra

Digitized by Google

*pag.*125. *l.b.* & *p.*138. *l. c.* Auguſtinus *lib.*3. *contra Maximinum cap.vlt.* Nicetas *lib.*5. *cap.*2 *p* 440. apud Socrat. *lib.*1.*c.*3. ὅτι ἄῤῥητός ἐστιν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ, οὔτε γὰρ τελείως οὔτε ἀκριβῶς γινώσκει ὁ υἱὸς τὸν πατέρα, οὔτε τελείως ὁρᾷν αὐτὸν δύναται. Et Arius ipſe apud Athanaſ. συνελόντι εἰπεῖν τῷ υἱῷ ὁ θεὸς ἄῤῥητος ὑπάρχει. & *ibid.* ἔστι γὰρ αὐτῷ ὅ ἐστι, τοῦτ᾽ ἔστιν ἄλεκτος. Cæterùm locus Philoſtorgij hic ita reſtituendus. καὶ οὐκ ἀνθρώποις μόνοις, ὃ κακὸν μετριώτερον, ἴσως ἀλλὰ καὶ αὐτῷ, &c. Et verto: *neque ab hominibus ſolum (quod minus malum) verùm æqualiter etiam ipſimet vnigenito Filio Dei.* Subjicit poſtremò Philoſtorgius, ad hanc de Deo ἀγνώστῳ & ἀκαταλήπτῳ ſententiam (quam ἀτοπίαν ipſe vocat) pleroſque non Arium modò, verum paucis exceptis hoc tempore reliquam impietatis cohortem abreptos, καὶ ἄλλο τῆς ἀσεβείας σύνταγμα πρὸς ταύτην ἀποῤῥυῆναι τὴν δόξαν: Excepto ſcilicet Secundo Ptolemaidis Epiſc. & Theona Marmaricæ, itémque diſcipulis Luciani martyris, puta Leontio Epiſc. Antiocheno, Antonio Tarſi Ciliciæ, Euſebio Nicomediæ. Quinque igitur hos Epiſcopos hoc tempore ſententiam, quæ poſtea Eunomij fuit, de Deo, quod cognoſci is & comprehendi optimè poſſit ſectatos ſcribit, & in his Lucianiſtas, de quibus ad *tm.*15. *infr.* Et ſic, quod iam ante monui, Eunomianum ſeſe apertiſſimè prodit Philoſtorgius.

¶ AD CAP. IV. *De Criſpi Cæſ. & Fauſtæ cæde.*

De *Criſpi* Cæſaris & *Fauſtæ* cæde eſt hoc caput. Quod quidem Philoſtorgij deinceps teſtimonium ad fidem huic rei geſtæ faciendam compluribus aliorum ſcriptorum teſtimoniis addi poterit, non Gentilium modo

Digitized by Google

(quorum hanc de Constantino calumniam fuisse credidit Sozomenus *lib.1.cap.5.*) veluti Sexti Aurelij Victoris, *cap.41* Ammiani Marcellini, *lib.14.* Zosimi, *lib.2.* Eutropij, *lib.10*, Victoris *alterius*, verum etiam Christianorum, Artemij, (si Deo placet) apud metaphrastem & Surium 20. *Octob.* Hieronymi, *Chronico*, Orosij, *lib.7.cap.29.* Sidonij Apollinaris, *lib.5. epist.8.* Idacij, Zonaræ, Suidæ, aliorúmque qui eos secuti sunt. Quam tamen historiam author vitæ Constantini & Socrates non habent: imò eam velur falsam iam olim eierarunt Sozomenus, *lib.1. cap.5.* & Euagrius, *lib.3. cap.40.* & post Sozomenum Nicephorus, *lib.7. c.35.* Et forte etiam Photius, qui ideò hæc ex Philostorgio dùm excerperet, & notare ea velut falsa voluerit.

2. Quod *Causam* necis attinet, & Crispi quidem, in eo quoque Philostorgio cum cæteris fermè conuenit, puta quod nouercæ calumniis abreptus Constantinus Crispum sustulerit: Solus Zosimus, *lib.2.pag.685.* causam hanc tradit, quòd in suspicionem Crispus venisset cum Fausta consuescere: εἰς ὑποψίαν ἐλθόντα τῇ φαύσῃ τῇ μητρυιᾷ συνεῖναι. Victor Schotti ait, incertum qua causa: pariter Orosius, causas latere dicit, *lib.7. cap.28.* Gregorius Turonensis, *lib.1. histor. Franc. cap.36.* quòd Regni proditor esset. Quod Faustam verò attinet, hanc necis eius causam reddit Philostorgius, quòd delata esset, cum vno ex Cursoribus (Imperatoris scilicet) mœchari. Quod præter ipsum nemo hactenus dixit: alij enim fermè ideò interfectam scribunt, quod eius dolo Crispus occisus fuisset, in quibus Victor alter, Gregorius Turon. Suidas, Arte-

Artemius. Ideò Zosimus quoq; *lib.2. p.685.* ad solatium matris Helenæ cœsam scribit, ex cœde Crispi summopere affectæ. Qui idem *pag. 691.* alteram nescio quam vxorem adulterij insimulatam à Constantino necatam scribit, ἐπήχθησαν δὲ ἤτοι ἐκ ὑπὸ φαύσης, &c. ἀλλ' ἐξ ἄλλης, ἢ μοιχείας ἐπαγαγὼν μέμψιν ἀπέκτεινε. De quâ tamen alterâ Constantini vxore altum apud alios silentium. Zonaras, *tomo 3. p.6.* vtrumque coniungit, διὰ τὸ τῆς ταύτης ἀκόλαστον, καὶ τὸν φόνον τὸν τοῦ παιδός. 3. Quod *supplicij genus* attinet, cùm multi id non exprimant, Philostorgius Crispum gladio sublatum vult, quod & Marcellinus indicare videtur; atenim Sidonius Apollinaris, & post eum Gregorius Turonensis, frigore veneni interfectum aiunt: Faustam verò calore balnei interfectam Philostorgius scribit: in quo ei iam cum Zosimo & cum Apollinari conuenit. Et Chrysostomus tamen *homilia 15. in Philippens.* Faustam in montibus alligatam bestiisque deuorandam obiectam, nescio quem authorem secutus, indicat. 4. Quod *Rationem temporis* attinet, memorat Crispi Faustæque cœdem Philostorgius hoc libro secundo, post Synodum Nicænam, de qua libro 1. egit. Hieronymus *Chronico*, anno nono ex quo Crispus Cæsar factus est, qui annus congruit anno 325. Orosius, pariter & alij apud Sozomenum, *lib.1.cap.5.* anno vigesimo imperij Constantiniani adscribunt, id est A. D. 325. Idacius verò *in Fastis* disertè Constantino 7. & Constantino Cæs. Coss. i. A. D. 326. Auctor Chronici Alexandrini ad ann. 325. quo Concilium Nicænum habitum fuit id refert. Eutropius ad annum vicesimum

Digitized by Google

ſecundum Imperij Conſtantini, id eſt,ad A.D.327. Zoſimus diſerte, poſtquam Conſtantinus Romam veniſſet: quod liquido congruit A.D.326. vt pluribus doceo ad *leg.3. Cod.Th. de infirmand.his quæ ſub Tyrannis.* 5. Quod tandem Philoſtorgius de *Conſtantino à fratribus veneno ſublato* hic ſubjicit, repetitúrque infra ſuo tempore *tm.* 17. id non alio fine hic ſubjecit Philoſtorgius, quam in Conſtantini inuidiam, quaſi ob Criſpi & Fauſtæ cœdem ſimili ipſe morte obierit. Simile porró Philoſtorgij iudicium occurrit infrà de Conſtantij aduerſus Perſas infelicitate, poſteaquam is Gallo C. nominatim interfecto, gentilitio cruore manus fœdauit, *lib.5.tm.*4. Vt omittam nunc ſequiora eius judicia alia compluria, Arianæ tantum fidei ſtudio, ſiue de Principum, ſiue de Epiſcoporum exitu, quæ alibi colligo.

¶ AD CAP. V. *De Vrphila Gothorum Epiſcopo.*

De *Vrphila* (ſic enim conſtanter apud Philoſtorgium expreſſum hoc nomen, quē alij *Vlphilam* vocant) Gothorum Epiſcopo, déque Gothis, quando quáue occaſione Chriſtiani facti fuerint, agit hoc capite Philoſtorgius: de quo alioquin agunt Socrates, *lib.4.c.27.* Theodoret. *lib.4. cap.vlt.* Sozom. *lib.6. cap.36.* Nicephor. *lib.9.c.44. & lib.11. c.48.* Verùm omnes iſti ſub Valente, non ſub Conſtantino M. vt Philoſtorgius, de Vlphila hoc agunt, de quo mox. Nos Philoſtorgij veſtigiis inſiſtamus, quorum aliquammulta nuſpiam alibi, vel certe non ita occurrunt. 1. Primùm ait, maiores Vrphilæ genere Cappadoces fuiſſe, & quidem è ciuitate Parnaſſo, vico Sadalgothina. *Parnaſſi*

huius

Digitized by Google

huius mentio quoque in Itinerario Burdegalensi, seu Hierosolymitano: *Ciuitas Arpona* M. XVIII. *Mutatio Galea* M. XIII. *Mutatio Andrapa* M. IX. *Finis Galatiæ & Cappadociæ. Mansio Parnasso* M. XIII. *Mansio Iogala* M. XVI. *Mansio Nitalis* M. XVIII. *Mutatio Augustana* M. XIII. *Ciuitas Colonia* M. XVI. Et in Itinerario Antonini, in itinere ab Ancyra per Nyssam Cæsaream vsque. GALATIA. *Gorbeum m. p.* XXIV. *Rosologiacum, m. p.* XVIII. *Asponam, m. p.* XX. CAPPADOCIA. *Parnassum, m. p.* XXII. *Nyssam, m. p.* XXIV. *Osianam, m. p.* XXXII. *Saccasena, m. p.* XXVIII. *Cæsaream, m. p.* XXX. Ex quibus locis de situ Parnassi satis liquet: nempe haud procul Archelais, & Diocæsarea, vbi & *Neanassus* seu *Nyssa*: vt Parnassus videatur παρὰ Νάσσον: denique in Garsauria præfectura. Extat & Basilij Cæsareæ Cappadociæ Episcopi, epistola 185. παραμυθητικὴ, τῇ Ἐκκλησίᾳ Παρνασοῦ, quâ Parnasios solatur ob amissum pastorem. Eiusdem mentio quoque apud Constantinum Porphyrogenetam: & forte hùc quoque pertineat παρνασσὸς πόλις apud Suidam. De *Sadagolthina* vico ad Parnassum nihil mihi compertum: ad cuius vocem prope accedit apud Ptolomæum *Sadàgena*, vt est in Palatino codice, vel *Salgena*, in Cappadociâ sub Præfecturâ *Sargaurasenâ lib. 5. cap. 6.* sed tamen alio id situ collocatur. Secundò de Vrphilâ ait Philostorgius, maiores Vrphilæ sub Valeriano & Gallieno à Scythis Gothis captos fuisse, qui transcenso Istro Europam, Asiam, Cappadociam & Galatiam incursarunt, de quâ Gothorum incursione passim quoque veteres, quæ referenda est ad A. D. 263. De Cappadociâ

Digitized by Google

verò nominatim à Gothis tum infeſtatâ, quod Philoſtorgius hic ait, Trebellius quoque Pollio, *in vita Gallienorum, pag.179. Scythæ in Cappadociam peruaſerunt, illic captis ciuitatibus; bello etiam vario diu acies ad Bithyniam contulerunt.* Zoſimus *lib.1.* hanc Gothorum incurſionem memorans prolixè, nil tale de Cappadociâ memorat, ſed ea tantum parte de Bithynia agit: illúdque refert, Valerianum intellectis iis quæ in Bithyniâ gerebantur, ab Antiochiâ Cappadociam progreſſum, tranſitu duntaxat attritis oppidis, pedem retuliſſe. αὐτὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας ἄχρι Καππαδοκίας ἐχώρει, καὶ τῇ παρόδῳ μόνον ἐπιτρίψας τὰς πόλεις, ὑπέστρεψεν εἰς τοὐπίσω. Tertio ait Philoſtorgius, inter alios captiuos Chriſtianos nonnullos ex clero fuiſſe, & inter alios Cappadoces in Gothiam abductos fuiſſe & maiores Vrphilæ. Quarto ait, captiuos illos, à Gothis inquam in Gothiam abductos, cum Barbaris conuerſantes multos ad Chriſtianam fidem traduxiſſe, & ſic Gothicam gentem hac occaſione Chriſtianâ religione primùm imbutam fuiſſe. Et verò Sozomenus quoque pariter in rebus Conſtantini *lib.2. cap.5.* Chriſtianæ religionis initia apud Gothos ab iiſdem Imp. Gallieni temporibus repetit, & ab eadem captiuorum occaſione, in quibus & πολλοὶ ἱερεῖς fuêre. At Socrates *lib.1. cap.14.* tradit, Gothos Conſtantini M. victoriis obſtupefactos, tunc primùm Chriſtianæ religioni colendæ, cuius præſidio Conſtantinus incolumis euaſerat, totos ſeſe tradidiſſe. Hæc de fide Chriſtianâ à Gothis ſuſceptâ, & diuerſimodè adhuc ſcriptores. Atenim iidem deinceps non iam fidei

fidei Christianæ, verum Arianæ hæreseos apud ipsos initia Valentis temporibus, & huic eidem Vlphilæ, adscribunt, qui videlicet in Synodo Constantinopolitana A. D. 359. ab Eudoxio & Acacio ad Arianismum traductus fuerit: de quo vide Socratem *lib. 4. cap. 27.* Theodoretum, *lib. 4. cap. vlt.* Sozom. *lib. 6. cap. 36.* Quibus adde & quæ Epiphanius scribit, *hæresi* 70. de Audæo (vnde Audiani) qui multos Gothorum ad fidem instruxit, multáque monasteria in Gothia excitauit. Quintò ait Philostorgius, Vrphilam cum aliis nonnullis ad Constantinum M. à Rege Gothorum Legatum missum. Certe, Sozomenus quoque, *lib. 6. cap. 36. pag. 406. & 407. a.* Vlphilam istum à Gothis bis Legatum missum memorat, sed primâ vice non ad Constantinum, verùm ad Constantium Constantini filium, circa tempus concilij Constantinopolitani, quod habitum, vt iam dixi, A. D. 359. & rursùm sub Valente, cùm Gothi ab Hunnis pulsi Istro transito sedes ab Imp. postularunt. Sextò ait Philostorgius, Vrphilam in ea ad Constantinum legatione constitutum, ab Eusebio Episc. Nicomediensi iísque qui cum illo erant Episcopum Christianorum qui in Gothia erant ordinatum, & primum quidem: Cùm tamen & ante Vlphilam Theophilus Gothorum Episcopus Synodo Nicænæ adscriptus legatur: Et Vlphilam in Synodo primùm Constantinopolitana, vt modo dixi, sub Constantio ad Arianismum traductum alij scribant. Septimò ait Philostorgius, Vlphilam inter cætera, etiam propriarum literarum Gothicarum inuentorem fuisse,

& Scripturas ſacras in linguam Gothicam vertiſſe: quod & ipſum ſcribunt Socrates, *lib.4.cap.27. in fin.* & Sozomenus, *lib.6.cap.36.* Octauo loco ait, Vrphilam, cùm cæteros ſacræ Scripturæ libros in Gothicam linguam vertiſſet, non vertiſſe tamen libros *Regum*: hac ratione, quod Gothica gens ad bella prona eſſet, φιλοπόλεμος, frænóque magis quam incentiuo ad bellum opus haberet, cæterùm libri Regum res bellicas memorarent, quæ ſi Gothi legerent, in bella quoque porrò ruerent: additâ ſententia, *Ea maximè ad bellum incentiuo ſeu protelo eſſe ſolere, quæ & religioſa maxime habentur, &c.* ὅπερ ἰσχὺν ἔχει ταῦτα ποιεῖν σεβάσμιά τε μάλιστα νομιζόμενα καὶ πρὸς τὴν τοῦ θείου θεραπείαν τοὺς πειθομένους παραρυθμίζοντα. Quæ quidem omnia vnus Philoſtorgius habet. Nonò ait, Chriſtianos Gothos ſub Conſtantino è Gothiâ pulſos ob fidem Chriſtianam, in Romanum ſolum tranſgreſſos, Vrphilam Ducem habuiſſe, καθηγήσατο τῆς ἐξόδου τῶν εὐσεβῶν, vnde & *ſui temporis* Moſes à Conſtantino Imp. vocatus fuerit, Gothóſque à Conſtantino M. in regionibus Myſiæ prout cuíque libitum fuiſſet locatos: περὶ τὰ τῆς Μυσίας χωρία, ὡς ἑκάστῳ (ita enim reponendum) φίλον ἦν: Cùm tamen hæc Valentis temporibus adſcribant alij; & Sozomenus, *lib.6. cap.36.* ſpeciatim dicat, Gothos ab Hunnis pulſos ſub Valente tranſito Iſtro, Legatóq; miſſo Vlphila ſedes in Thraciâ vbi vellent obtinuiſſe. Interim non omninò abludit ab hac Philoſtorgij narratione quod A.D.323. Gothi, cùm Thraciam *Myſiamq;* vaſtaſſent, à Conſtantino repreſſi dicuntur, eorúmque captiui per vrbes diſtributi: de quo Anony-

Digitized by Google

mus Sirmondi auctor vitæ Constantini, & Zosimus *lib. 2. pag.680. Sozom. lib.1. cap.8.* Decimo ait Philostorgius, Constantinum M. magno honore Vrphilam affecisse, & inter alia (quod iam dixi) *sui temporis Mosen*, ὁ ἐφ' ἡμῶν Μωσῆς, vocasse, quod & ipsum nuspiam occurrit. Certe & alios ita hoc æuo cum Mose comparari video: Ipsummet Constantinum cum Mose componit author vitæ Constantini, *lib.1. cap 8. & 14.* & Basilius *lib.de Spir.sanct.cap.29.* Gregorium M. Thaumaturgum ob miraculorum vim ab ipsis quoque veritatis hostibus *alterum Mosem* appellatum scribit δεύτερον Μωϋσῆν. Tandem Vrphilam hunc depredicans θειάζων Philostorgius, addit, eum, quique sub eo erant, hæreticæ opinionis suæ sectatorem, id est Arianum fuisse, seu ἑτεροούσιον professum, vt ait *cap. prox.* quod etiam testatur Socrates, *lib.4.cap 27.* Theodoretus, *lib.4. cap vlt.* Sozomenus, *lib.6. cap* 36. Et verò hæc causa est, cur hoc loco Philostorgius de Vrphila agat, tótque adeo illa de eo prædicet. ac nominatim de eo Episcopo Gothorum ab Eusebio Episcopo Nicomediensi facto: & quidem sub Constantino M. vt ita Arianæ fidei propagationem, eiúsque antiquitatem, per varios quoq; & Barbaros populos efferret: Eo exemplo, quo Catholici scriptores in rebus Constantini prolixè memorant, quantum & per quos religio Christiana sub Constantino M. profecerit, & ad quos populos ea propagata fuerit, Indos videlicet, Iberos &c. quod sane exequuntur Rufinus post Bacurium, *lib.1.cap.9.* Socrates, *lib.1.cap* 15.16. Theodor. *lib.1. cap.23.24.* Sozom. *lib.2.cap.6.7.* Eodémque

pertinet & tmema proximum. ¶ In transcursu & illud obseruandum, quod Philostorgius ait, *Gothos Constantino M. paruisse*. Nempe ita paulò liberalius scriptores Romani: victi equidem Gothi à Constantino fuêre, de quo supra: testésque etiam nummi Constantini, in quibus *Victoria Gothica* designatur: vt & *Ludi Gothici* in Kalendario Heruagiano: sed fœdus cum his factum: vide Sozom. *lib.1.cap 8* & authorem *vitæ Constant. lib. 4 cap.5.6.*

¶ Ad Cap. VI. *De Indis interioribus.*

De *Indis interioribus*, quos & Sabæos olim, posteà verò Homeritas dictos ait, est hoc tmema; ad eundem scil. finem comparatum, quò superius de Gothis, puta vt ostenderet Philostorgius profectum seu propagationem Arianæ fidei iam sub Constantino M. Quæ tamen narratio ad Constantij tempora propriè pertinere magis videtur, sub quo idem hanc rem pleniùs edisserit, *tm. 4. lib.3 in fi.* nonnihilum etiam sibi contrarius. ¶ Ait igitur *hoc cap.* interiores Indos Christum colere edoctos ex Bartholomæi Apostoli institutione, v. & Rufin. *eod. cap.9.* (hodie Æthyopes & sic Axumitæ vetustatem Christianismi à Philippo Apostolo repetunt) ἑτερούσιον profiteri: Theophilúmque Indum hanc fidem amplectentem, ad ipsos profectum fidem eorum penitus direxisse τὴν αὐτοῖς ἐνδιηγεῖσθαι δόξαν. In quo Philostorgius à cæteris scriptoribus abit, qui aliter id narrant, puta Rufin. *lib.10. cap.9.* & ex eo Socrates, *lib.1.cap.15.* Theodoret. *lib.1.cap.23.* Sozom. *lib.2.cap.23.* & ex eo Niceph. *lib.8. cap.35.* Narrant illi, Indiam equidem quæ Æthyopiæ vicina est seu adhæret, id

Digitized by Google

eſt interiorem, iam olim ſortitam eſſe Bartholomæum Apoſtolum: Atenim interiorẽ Indiam, ſeu vlteriorem, (quæ inter citeriorem & Parthiam media iacet longo tractu interiorem, quam permultæ gentes incolunt linguis inter ſe diuiſæ) interiores denique Indos, ἀπειράτους μείναντας τῶν Βαρθολομαίου κηρυγμάτων (inquit Sozomenus, *lib.2. cap.23.*) quam Indiam velut longe remotam nullus Apoſtolicæ prædicationis vomer impreſſerat, vt loquitur Rufinus *dict.cap.9*, Conſtantini tempore primùm Chriſtianâ religione imbutos: & quidem, non per Theophilum, cuius ne minimam quidem hac in re mentionem illi faciunt, verùm per Frumentium & Ædeſium, Meropij Philoſophi Tyrij ex fratre nepotes, & per Frumentium maximè, qui ab Athanaſio Epiſcopo conſtitutus fuit: addito temporis characteriſmo, cùm Athanaſius νεωστὶ recenter Epiſcopus Alexandrinus factus fuiſſet, quod vtique congruit A.D.326. quo ipſo temporis momento hanc ſuam narrationem Philoſtorgius hîc ſubſtituit, de Theophilo inquam Indo, qui Arianus, & vt dicitur *infrà tm.4. lib 3* ab Arianis Epiſc. factus fuit: Qua in re quantum inter ſe differant hæ narrationes, quilibet per ſe videre poteſt. Igitur & hæc Philoſtorgianæ χρύψεως & ψευδολογίας ſtrictura eſt; qua cauſa Photius in ingreſſu huius narrationis eum δυσσεβῆ vocat, & Theophilum inducere ait, εἰσάγει, falsò ſcilicet. ¶ Interim hîc obiter obſeruandum, gentem Sabæam, non modò Sabæos dictos, verum etiam *Sabam* gentem. Sic & *Sabæ* Dionyſio periegetæ, & forte Vranio apud Stephanum

in χατεαμοπτης. Σαββαῖοι καὶ Ομηρῖται: ibi quippe legendum videtur, Σάββαι οἱ καὶ Ομηρῖται, vt hic Philoſtorgius, Σάβα μὲν πάλαι, τὰ νῦν δὲ Ομηρίτας καλεῖσθαι. Item illud notandum, Homeritas ſeu Sabæos Indis accenſeri. Sic & Arabicus ſinus Procopio Gazenſi, *in* 1. *Regum*, Ινδικὴ θάλασσα ſeu Ινδικὸς πέλαγος vocatur: vel vt Procopius Cæſar. 1. *Perſicon*, paulò mitius, αὕτη δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ινδῶν ἀρχομένη. Mitto alia.

¶AD CAP. VII. *De Euſebianis reuocatis, & Euſtathio Antioch. in exilium miſſo.*

De *Euſebianis* ab exilio reuocatis, eorúmque exinde geſtis aduerſus fidem Nicænam, & aduerſus Alexandrum Epiſc. Alexandrinum, & *Euſtathium* Antiochenum, déque *Nicomedienſi* Arianorum Synodo. ¶Narrat primùm Philoſtorgius, Euſebium, Marin & Theognin ab Imp. Conſtantino ab exilio reuocatos. In quo conuenit ei cum cæteris ſcriptoribus, Socrate, *lib.*1. *cap.*10. & 18. Theodoreto, *lib.*1. *cap.*20. *in fin.* Sozomeno, *lib.*2. *cap.*18. Et tempus addit, μετεῖς ὅλους ἐνιαυτούς, vbi reſcribendum μετὰ τρεῖς: quod diſerte ex Philoſtorgio refert Nicetas, *in theſauro orthod. fidei, lib.* 5. *cap.*8. *in fin.* poſt narrationem quippe de palinodiâ Euſebianorum poſt concilium Nicænum, & exinde exilio eorum, ex initio libri ſecundi Philoſtorgij, ſubjicit, tmemáque illud his verbis concludit; *Cæterùm exacto triennio, Euſebianis ad ſua poſtliminio redire permiſit* [Conſtantinus Imp.] Quare referendum iſtud fuerit ad A.D. 328. ¶Secundò ait Philoſtorgius, Euſebianos ab exilio à Conſtantino reuocatos, hæreticæ (hæc vox Photij eſt) fidei ſymbolum vbique miſiſſe aduerſus Synodum Nicænam, & ad Alexandrum Epiſc. Alexan-

Digitized by Google

drinum abdicandum, eò quod ad ὁμοιούσιον ipſe regreſſus eſſet (de quâ alioquin ab Arianis ſuppoſitâ Alexandri palinodia iam ſuprà quoque *tm.*1.) Certè Socrates quoque *lib.*1. *cap.*17. & Theodoretus, *lib.*1. *cap.*21. Euſebium & Theognin ab exilio reuocatos, omne ſtudium ſuum ad euertendam fidem Nicænam contuliſſe aiunt. Verùm, quod de Alexandro Philoſtorgius ait, déque eo abdicando Euſebianos tùm adlaboraſſe, id de Athanaſio illi conſtanter memorant: & verò temporum quoque ratio Philoſtorgium conuincit: hoc enim tempore, tertio videl. quartóque poſt Nicænum concilium anno, quo hæc Philoſtorgius narrat, non Alexander, verùm Athanaſius Eccleſiæ Alexandrinæ præerat: iam enim diu, paucis poſt Synodum Nicænam menſibus, anno 326. Alexander deuixerat, Athanaſiúſque ei ſuffectus fuerat. ¶ Tertiò narrat Philoſtorgius, Euſebianis ab exilio reuerſis, *Euſtathium Epiſc. Antiochenum* ab Imp. Conſtantino in exilium miſſum (quod & ipſum rurſum inculcatur, *lib.*3. *tm.*18.) in Occidentem. Quâ parte tres circumſtantiæ perpendendæ ſunt. Prima de *Tempore*, nempe factum id ait, ſub Conſtantino ſcilicet, triennio poſt Synodum Nicænam exacto, cùm Euſebiani ab exilio reuerſi fuiſſent: In quo conueniunt Socrates, *lib.*1. *cap.*18. Theodoretus, *lib.*1. *cap.*21. Sozomenus, *lib.*1. *cap.*18. Certè Hieronymus quoque *Chronico* id refert ad A.D. 327. & Socrates id narrat ſub Conſtantino poſt Synodum Nicænam, & quidem vt hic, circa id ipſum tempus quo Euſebiani ab exilio reuocati aduerſus fidem Nicænam laborarunt.

Digitized by Google

Idem & Theodoretus, qui & alibi *lib.2. cap.31*, Meletij promotionem, quæ contigit anno 360. triginta annis post has in Eustathium insidias computat. Idem & Sozomenus, sed & author vitæ Constantini *lib.3 cap.57.* id in Constantini rebus refert. Et certe sub eodem Constantino Flaccillus tertius iam post Eustathium Antiochenus Episcopus reperitur in concilio Tyrio, quod habitum A.D.334. Et id tamen, aduersus tam constantem tot authorum fidem, quibus & Philostorgius nunc accedat, referre maluit Baronius ad Constantij tempora, seu ad A.D.340. vide eum in *Annalib. ann.*340. *num.*21 duabus primùm rationibus, totidémque dein authoritatibus. Prior ratio, quod Theodoretus ipsemet depositionem Eustathij referat eo tempore quo iam Eusebius ad Constantinopolitanam sedem translatus fuerat, (id quod nonnisi sub Constantio Anno 340 factum est) Verùm hic Theodoreti error est, qui in hac circumstantia peccat, cùm & ipse Eustathij abdicationem ad Constantini M. tempora referat. Neque mouet altera ratio, quod Eustathius dicatur sede deiectus, quòd fidem concilij Nicæni adprobaret, cæterùm Constantino superstite ne mutire quidem cuiquam aduersus fidem Nicænam licuisse, imò & Eusebianos & ipsos eam profiteri simulasse. Quia, vt Eusebiani ipsi post reditum ab exilio fidem Nicænam impugnarunt, & Catholicos insecuti sunt, ínque Synodum Nicomediensem in id, de quo mox, conuenerunt, etsi Eustathium reuerà ob fidem persequerentur (vnde Theodoretus, *d.loco* κατὰ τῆς εὐσεβείας πόλεμον

vocat

vocat & Sozomenus, *lib.2.cap.*18. ſcribit, τὸ μὲν ἀληθὲς ὡς πολὺς ἔχει λόγος καθότι τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐπήνει. & Hieronymus, vt & martyrologia, eum propter fidem abdicatum ſcribunt) Attamen non aperte ob fidem Nicænam, verum alio nomine Imperatori inconciliarunt, quod & hic dicitur, de quo mox: & ſic, quod Sozomenus *dict. loco* ait, πρόφασιν ſeu prætextum alium obtentum: Quem locum interpres peſſimè etiam vertit. Neque locus aut Athanaſij, *epiſt. ad ſolitariam vitam agentes*, aut Hieronymi *de ſcriptoribus Eccleſiaſt.* quidquam mouere aut turbare nos debet, quando & aliàs vulgato errore vtrobique *Conſtantij* nomen, loco *Conſtantini* librariorum vitio editum eſt, & apud Athanaſium: quod vel inde quoque manifeſtum fit, quod ipſemet Flaccilli qui Euſtathio depoſito ſucceſſit in Synodo Tyria, quæ habita ann. 334. meminerit: & apud Hieronymum, vt etiam nonnulli Codices oſtendunt, & ex Sophronio Hieronymi interprete liquet, qui *Conſtantini* nomen ibi habet. Quod annos verò attinet, quos Epiſcopis Antiochenis Zonaras & Nicephorus tribuunt, ii apertiſſimè erronei ſunt. Secunda circa Euſtathij Epiſc. Antiocheni depoſitionem, & exinde exilium, circumſtantia eſt, πρόφασις ſeu titulus & obtentus eius: veram enim cauſam iam diximus, quam & Sozomenus reddit, *lib.2. cap.*18. vbi τὸ ἀληθὲς vocat: eique etiam ſubſcribunt Hieronymus, & menologium Græcorum 15. *Iunij.* Atenim aliæ cauſæ obtentui quæſitæ: & Philoſtorgius quidem hanc adſignat, accuſationem videlicet de vitio puellæ oblato: cuius ſtrophæ hiſtoriam

Digitized by Google

integram habet Theodoretus, *lib.1.cap.21.* Socrates paucis attigit, *lib.1.cap.18.pag.523.* ὡς μὲν οὖν τινές φασιν, δι' ἄλλας οὐκ ἀγαθὰς αἰτίας: addito, hoc Episcopis in more positum, vt eos qui abdicantur & accusent, & impios pronuncient, causam tamen impietatis non exprimant. Sed & Sozom. *lib.2.cap.18* πρόφασιν δὲ ὡς οὐχ' ὁσίαις πράξεσι τὴν ἱερωσύνην αἰσχύνας ἐφωράθη: & sic ὡς μοιχὸς, vt ait Theodoretus, Eustathius Antiochenus abdicatus. Consentit & martyrologium Græcum 16. *Iulij.* Adiunctum & aliud crimen, nempe quod in matrem Imperatoris contumeliosus fuisset; quod crimen exprimit Athanasius *epist. ad solit. vit. ag.* quò fortè vel ad simile m indeuotionis in imperatorem titulum, & speciem pertinet, quod Theodoretus *fine cap.* 21. ait, eum ὡς μοιχὸν ὁμοῦ καὶ τύραννον apud Constantinum accusatum inque exilium missum. Fuerunt & qui ideò Eustathium abdicatum scriberent, puta Georgius Laodicenus, quod Sabellij magis errori, quàm fidei Nicænæ assentiretur, quem refutat Socrates, *lib.1.cap.18. & lib.2. cap.6.* Vt ad adulterij obtentum redeamus: simili posteà strophâ adulterij crimen Athanasio impactum in concilio Tyrio, de quo dicam *infrà tm 12.* Tertio notandus *Locus* exilij Eustathij; nempe ait Philostorgius, eum in Occidentem in exilium missum. Hieronymus *de scriptor. Eccles.* ait, *pulsum in exilium Traianopolim Thraciarum, vbi & conditus est.* Quomodo & Chrysostomus, *homilia de Eustathio*, eum in Thraciâ sepultum non vno loco scribit. Quos sequuntur & Martyrologium Romanum, Beda, Vsuardus, Ado, aliique Socrates, *lib.4.cap.13.* ait,

Digitized by Google

ait, ἐν Βιζύῃ τῆς Θρᾴκης πόλει περιορίζεται. idémque & Sozomenus, *lib.6.c.13.* & vita Athanaſij apud Photium & Metaphraſtem. Theodoretus, *d. cap.* 21. paulo aliter ait, per Thraciam in Illyricum: καὶ ἐκεῖνος μὲν διὰ τῆς Θρᾴκης εἰς Ἰλλυρικὴν πόλιν ἀπήχθη: vt & Theodorus Lector *in collectaneis*, ait, Philippos Macedoniæ vrbem : vt & Menæum Græcorum, ἐπέμφθη διὰ τῆς Θρᾴκης εἰς Φιλίππους πόλιν Μακεδονίας. Quod item ad Valentis tempora referendum : & quidem ad Euſtathium preſbyterum, vt videtur Conſtantinopolitanum. Poſtremò ait Philoſtorgius, hæc omnia in Euſtathium geſta procurata, in *Concilio* habito *Nicomediæ*, quod & coactum fuerit ex CCL. viris. Quod quidem & Nicetas *in theſauro orthod. fid. lib.5. cap.9.* narrat, proculdubio ex hoc Philoſtorgii loco, quem immediatè antea laudauerat. In quo tamen Philoſtorgius aliorum teſtimoniis opprimitur, qui id Antiochiæ factum aiunt, Socrates, *lib.1. cap.18.* Theodoretus, *lib.1.cap.21.* His omnibus addatur, quod apud Nicetam Philoſtorgius ait, loco qui cum hoc coaſſandus venit, Paulinum Tyro Antiochiam in Euſtathij locum tranſlatum. Quod quidem ſolus rurſùm Philoſtorgius habet, cùm alij ſuffectum Euſtathio Euphronium ſcribant, vt Theodorus Mopſueſtæus, Socrates & Sozomenus ; vel certe Eulalium, vt Theodoretus & Theophanes. Quam ſcriptorum hâc in re διαφωνίας Nicetas expreſſe notauit : de quo infra rurſum, *lib.3. in* 15.

¶AD CAP. VIII. *De Agapeto Synadorum Epiſcopo.*

De *Agapeto* Synadorum Epiſcopo, eóque Θαυματουργοῦ

& Christianæ religionis propagatore, est hoc Philostorgij tmema: ad eundem finem, quo supra de Vrphila & Theophilo Indo egit. Huic porrò geminus Eusebij Pamphyli locus occurrit, apud Suidam, *in voce* Ἀγαπητὸς. Ἀγαπητὸς Ἐπίσκοπος Σιννάδων, ὃν ἐν ἐπαίνῳ πολλῷ τίθεται Εὐσέβιος ὁ Παμφίλους, καὶ θαυμάτων αὐτοῦ ἐξαισίων μνήμην ποιεῖται, ὀρῶν μεταστάσεις καὶ ποταμῶν, καὶ νεκρῶν ἐγέρσεις, καὶ ὅτι στρατιώτην ὄντα ἠβουλήθη ὁ Μαξιμῖνος ὡς χριστιανὸν ἀποκτεῖναι, διὰ τὸ πυνθάνεσθαι πολλοὺς τὰ παρ' αὐτοῦ πλήμμυρα ἐσφραγισμένους. Quem locum alioquin memorat quoque Baronius *ann.* 311. *num.* 19. cuius deinceps Annalibus, simùl & illustrando Suidæ loco, hic Philostorgij locus accedere poterit. Illud peculiare apud Philostorgium, quòd Agapetum hunc Arianum facit. Et verò non alio fine de eo hîc egit, quàm vt & hoc Agapeti huius exemplo ostenderet, & Christianæ religionis per Arianos profectum, & Arianos miraculorum vi illustres fuisse, quomodo & Catholici scriptores, suos Thaumaturgos eorúmque miracula sub eodem Constantino efferunt: de quo iam *sup. lib.* 1. *tm.* 8. ¶ Alius vero ab hoc Agapeto Synadorum Episcopo fuit Agapetus Macedonianus sub Arcadio Imp. de quo Socrates, *lib.* 7. *cap.* 3. & ex eo Nicephorus, *lib.* 14. *cap.* 11. ¶ Cæterum *Synada*, vel *Sinas*, cuius Episcopus Agapetus hic dicitur, vrbs Phrygiæ fuit: vide vel Strabonem, Ptolemæum, Itinerarium Peutingerianum, Apollinarem, Socratem, Concilium Constantinopolitanum 6. & Stephanum. Inde & *Phrygia Sinas* Martiali, & *Synadicum marmor*, de quo Plinius.

¶ Ad

Digitized by Google

¶Ad Cap. IX. *De Constantinopoli excitata à Constantino M.*

De *Constantinopoli* à Constantino M. excitata est hoc caput, cuius partem quoque exscribit Nicephorus, tacito, vt alias sæpe, Philostorgij nomine, *lib.8. cap.4*: Vbi primò characterismus temporis notandus venit: Ait scilicet Philostorgius, Constantinopolim excitatam à Constantino octauo & vicesimo Imperij eius anno, qui quidem incidit in Annum Domini 333. Atquin contestatissimum est, iacta Constantinopoleos fundamenta A.D.328, Ianuarino & Iusto COSS. 26. Nouembris, teste Cedreno, & Chronico Alex. v. & Iulianum *Orat.1. p.330.* dedicatam verò eam, seu encænia eius celebrata, A. D. 330. mense Maio, Chron. Alex. Consularia Idaciana, Cedrenus. Verùm, vt Philostorgium cum aliis si pote componamus, illud obseruo, tùm demum Constantinopolim nonnullis olim perfici visam, πλήσαι παντάπασι, cùm replendæ illi tot à Constantino excogitata, constitutáque fuêre, quæ hoc ipso tmema tememorantur: nempe, cùm Annona ciuica gratuita his qui eam incolerent destinata fuit, quod factum certe A. D. 332. vt testatur author Chronici Alexandrini: cùm Operibus publicis, & vt Annona sufficiens ad tantam multitudinem alendam, à Constantino M. enixè cautum fuit, quod factum A. D. 332. 333. 334. quam in rem vide vel *l.1. Cod. Theod. de excusat. artif. & l.6.7. Cod. Theod. de nauicularijs:* vbi in *l.7.* (quæ data est anno 334) illa verba obseruentur, *Pro commoditate vrbis, quam æterno nomine Deo iubente*

Digitized by Google

donauimus. Si hæc interpretatio minus placet, manifestissimus fuerit hic Philostorgij metachronismus. ¶ Suauem porrò Philostorgius (quod *secundo* loco hîc notandum venit) circumstantiam & historiam memorat, circa designandum vrbis Constantinopolitanæ ambitum, vi aliquâ diuinâ ducente, quam & Nicephorus, *lib*.8. *cap*. 4. exscribit, tacito, vt aliâs sæpe, quod dixi, Philostorgij nomine: καὶ τοῦτο δὴ περὶ ταύτης ἱστορεῖται: cuiusmodi narrationes siue næniæ plures aliæ Græculis placuerunt circa Constantinopolim & Constantinum ipsummet, de quibus nos cùm *Constantinum* vindicaturi sumus: Et visiones quidem. Certe ad hanc historiam accedunt proximè vel alludunt, quæ veteres memorant de vrbis formâ & magnitudine primum à Constantino apud Ilium designatâ, mox verò diuinâ visione admonito, Byzantio ab eo dilatata, amplissimísque mœnibus cincta: de quo Zosimus *lib*.2.*pag*.686. Sozomenus, *lib*.2.*cap*.2. & ex eo Nicephorus, *lib*.7. *cap*.48. & *lib*.8. *cap*.4. & Socrates *lib*.1. *cap*.12. (qui tamen nihil de visione memorat) Porrò de amplissimo Constantinopoleos ambitu à Constantino designato, & maiore adhuc postea facto, vide Zosimum *lib*.2. & quidem à Theodosio M: v. Themistium *Orat*.6. ¶ *Tertiò* ait Philostorgius, Constantinum vocasse Constantinopolim *Almam Romam*, i. vt ipsemet interpretatur, illustrem: quod & ipsum exscribit Nicephorus, *dicto libro* 8. *cap*.4. Quod Romæ nomen attinet Constantinopoli tributum, id ex aliis notissimum est: sed quod de *Alma* Philostorgius adjicit, perridiculum

lum

Digitized by Google

lum eſt : nam etſi *Alma* quoque Conſtantinopolis dici meruerit, haud peculiari tamen ſanctione vel προνομίῳ cognomen iſtud à Conſtantino ei tributum fuit, verùm Νέαν ſiue Nouam Romam, vel etiam δευτέραν, *alteram*, vocari iuſſiſſe alij ſcribunt. Suſpicari libet, Philoſtorgium alicubi legiſſe *Almam Romam*, pro *Alteram Romam*, vel *Aemulam* Romam, vel ἅμιλλαν Romam. Nempe *altera Roma* Conſtantinopolis dicta fuit, quod & Eccleſiaſtici ſcriptores teſtantur, ſeu δευτέρα καὶ νέα Ῥώμη; vel etiam ἰσάμιλλος : & verò vt ita vocaretur Edicto iuſſiſſe Conſtantinum ſcribit Sozomenus, *lib.1. cap.12.* Itaque pro ἰσάμιλλον vel ἅμιλλαν, legerit Philoſtorgius *Almam*. Certè & ipſe Philoſtorgius mox *fine capitis* Conſtantinopolitanæ vrbis ἀντίπαλον κλέος τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ vocat. ¶ *Quarto* loco deſignat Philoſtorgius inſigniora προνόμια, præcipua, πρεσβεῖα alia Conſtantinopoli à Conſtantino M. tributa, & duo quidem. Primò, quod *Senatum* ibi conſtituerit, quod quidem pro inſigni aliquâ prærogatiuâ memorant pariter alij, & in his Chronicon Alexdr. A. D. 330. quæ & ἑτέρα βουλὴ Sozomeno dicitur *lib.2. cap.32* : *Senatus ſecundi ordinis*, anonymo authori, quem à V. C. Sirmondo acceptum Vir. Doct. Valeſius edidit. De hoc verò Senatu Conſtantinopoli à Conſtantino conſtituto conſentit & Libanius, *Orat. ad Theodoſium de ſeditione.* Sozomenus *dict. cap.32.* & Auctor Chron. Alex. Atenim Zoſimus, *lib.3. pag.713.* id ad Iulianum refert, ἔδωκε τῇ πόλει γερουσίαν ἔχειν ὥσπερ ἐν τῇ Ῥώμῃ. Alterum Conſtantinopolitanæ vrbi προνόμιον à Conſtantino collatum, eſt Annona gra-

tuita, σιτηρεσίων δαπάνη, incolis à Constantino M. tributa, quod quidem ipsum inter præcipua hîc memorat Philostorgius, pariter vt alij, & in his Zosimus, *lib.2.* & Sozomenus, *d.lib.2.cap 32. l.c.* (vbi pet φόρους, pensitationes, præbitiones & quidem gratuitæ accipiendæ, sunt quæ δαπάνη hic vocatur, nõ verò *vectigalia*, vt vertit Interpres) & Chronici Alex. author. καὶ δὴ ὅσα γέγονεν ἐν αὐτῇ ἔνδοξά τε καὶ σιτομετρία τῶν δορηθεισῶν αἰννονῶν. De hisce annonis passim quoque *Cod.Theod.* vide vel *l.10. de annonis ciuicis, l.2. de frumento vrbis Constant.*

¶ Ad Cap. X. *De Eusebio Nicomediensi facto Episc. Constantinopolitano.*

Eusebium Nicomediensem Episcopum translatum ait Philostorgius ad sedem Constantinopolitanam post mortem Alexandri. Quod verum est. De hâc verò translatione vide & Athanasium, *non vno loco:* Socratem, *lib.2. cap.5.* Theodoretum, *lib.1.cap.19.26.* Sozomenum, *lib.3.cap.4. in fin.* vitam Pauli apud *Photium, num.257.* Atenim non immediate post mortem Alexandri id factum: Paulus enim Alexandro primùm successit, post quem demùm Eusebius Episcopus Constantinopolitanus factus est. ¶ Sed & alter Philostorgij error videtur, qui, vt ex serie, imò & verbis ipsius colligitur, hanc Eusebij promotionem ad sedem Constantinopolitanam ad Constantini M. tẽpora refert: quæ tamen non nisi sub Constantio facta fuit A.D.340. Sed forte anticipatò hæc tantum narrauit Philostorgius, occasione vrbis Constantinopolitanæ recenter excitatæ. Et certe ipsemet

Digitized by Google

met Philoſtorgius *infr.tm.16.* tempore mortis Conſtantini Euſebium Nicomedienſem ſemper vocat, eíque teſtamenti tabulas Nicomediæ Conſtantinum tradi iuſſiſſe ſcribit.

¶AD CAP. XI. *De Athanaſio facto Epiſcopo Alexandrino.*

Athanaſium vi-dolo Epiſcopum Alexandrinum factum ſcribit Philoſtorgius hoc tmemate, qui ideò rurſùm *tm. prox.* illegitimam Athanaſij ordinationem vocat: *τὴν ἐν διαγῇ χειροτονίαν.* Quod aliis Philoſtorgij ψευδολογίαις adnumerandum, quâ cauſa eum δυσσεβὴς τῆς ψεύδους ὄργανον Photius hîc vocat. Ex Arianorum ſcilicet ore id ita narrat Philoſtorgius, à quibus certe id olim ilicò poſt Athanaſij ordinationem iactatum ſparſúmque fuit, eam ὡς ἀναξίου, καὶ μὴ ὡς ὑπὸ ἀξιοπίστων factam, verùm à ſex vel ſeptem tantum cùm quinquaginta quatuor eſſent, violato iureiurando contra omnium voluntatem clam & in loco obſcuro, veſpera: eapropter & multos tùm ex populo, tum ex clero Ægypti, eius communionem vitaſſe: vt videre eſt apud ipſummet Athanaſium, *Apol.2. circa princ. pag 565.* Socratem, *lib.1. cap.18. in princ.* Sozomenum, *lib.2. cap.16. & 24.* vide & *lib.3. c.5.* è quo Sozomeno idem refert Nicephorus *lib.8. cap.44.* Et ita quoque res ad Imperatorem Conſtantinum tùm perlata: Contra verò Synodus Alexandriæ ab omnibus Ægypti, Libyæ & Pentapoleos Epiſcopis, ad eiuſmodi calumniam refellendam habita, & in id epiſtola encyclica ſcripta, quam refert ipſemet *dicto loco pag.565.566.* quâ teſtati illi, com-

munibus omnium votis, vociferationibus, acclamationibus, ſuffragiis, alacritate & lætitiâ publicâ Athanaſium feliciter ordinatum fuiſſe, τὴν κατάστασιν Ἀθανασίου ὑπὸ πάντων ἐπὶ καλοῖς μαρτυρουμένην : quod etiam Epiphanius ſcribit, *hæreſi Meletianorum 68 num.6.* vbi diſertè ſcribit, conuocatâ vndíque Synodo Athanaſium ordinatum, traditámque ſedem digno, καὶ ἀπεδόθη αὐτῷ ὁ θρόνος τῷ ἀξίῳ (vbi alludit ad Acclamationis formulam in ordinationibus ſolemnem, de quâ *infrà lib.9 tm.10.*) Vetus igitur hæc criminatio de Athanaſij ordinatione fuit, quam licet iuſte atque ilicò profligatam, tanto poſt tamen, quod hæreticorum ingenium eſt, tempore in ſcenam reponere, próque vera obtrudere Ariani porrò perſtitêre : etiam in Synodo Tyria Anno 335, ſi fides Philoſtorgio *tm. prox.* & authori, vnde Sozomenus, *lib.2.cap.24.* id exſcribit, & verò Philoſtorgius hîc reponit, complurimis etiam emblematis & circumſtantiis adornatam, quæ expendendæ veniunt. Prima *Tempus* reſpicit: ita videlicet Athanaſij ordinationem narrat, quaſi poſt Conſtantinopolim demùm excitatam facta fuerit, pariter vt auctor Chronici Alexandr. A.330. 14. Kal. Maias: cùm tamen id factum fuerit anno 326. Altera circumſtantia eſt *Loci*, vbi ea Athanaſij ordinatio facta: Ait ſcilicet Philoſtorgius factam eam in Eccleſiâ *Dionyſii.* Dionyſij hæc Eccleſia vna fuit ex Eccleſiis *Alexandrinis*, quæ & Athanaſio in exilium miſſo ſuffectóque ei Gregorio (de quo infrà *lib.3. tm.3.*) incenſa fuit A.D.342. vide Epiphanium *hæreſi Arianorum 69. pag.* 728. (vbi inter alias hanc primam ferme nominat)

Digitized by Google

nominat) Socratem, *lib.2. cap.8. in fin.* Sozomenum, *lib.3. cap.5. in fin.* autorem vitæ Pauli Constantinopolitani, *apud Photium num.257. pag.1422.* authorem vitæ Athanasij *n.258. pag.1439.* Tertium est, quod Philostorgius ait, reliquam Episcoporum, præter paucos illos qui Athanasium ordinauerant, cateruam præsentem, Athanasium anathemati subiecisse. Quod de suo peculio Ariani prodidêre. Tandem & precariò addit, Athanasium de sua ordinatione ad Imper. Constantinum, tanquam à Communi totius ciuitatis, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως, factâ scripsisse, & verò Constantinum cùm rem ita sese habere crederet, Athanasij ordinationem confirmasse.

¶ AD CAP. XII. *De Synodo Tyria & Constantinopol. in causa Athanasij.*

De *Synodo Tyriâ* à Constantino M. indictâ, Athanasij occasione, déq; iis quæ in eâ Synodo gesta sunt, primum huius capitis membrum est: vbi, si quo alio, Philostorgius verè Φιλοψευδὴς & Κακοσόργιος apparet: quibus ideò nominibus eum hîc persequitur Photius, qui & ideò quoque subjicit, eum portentose multa narrare de S. Athanasio, περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τερατεύεσθαι. Primò quidem, quod *Causam* Synodi Tyriæ indicendæ attinet, quantum quidem ea Athanasium respicit, hæc à Philostorgio traditur, vt Athanasius ordinationis suæ rationem redderet. At verò causas alias alij memorant: nempe, vt de accusationibus, quæ post Meletianos iam conuictos ab Eusebianis intentabantur, cognosceretur: quæ illa ex parte crimina sunt, quorum infra mox mentio fit, quæ-

munibus omnium votis, vociferationibus, acclamationibus, ſuffragiis, alacritate & lætitiâ publicâ Athanaſium feliciter ordinatum fuiſſe, τὴν κατάςασιν Ἀθανασίου ὑπὸ πάντων ἐπὶ καλοῖς μαρτυρουμένην : quod etiam Epiphanius ſcribit, *hæreſi Meletianorum* 68 *num.6.* vbi diſertè ſcribit, conuocatâ vndique Synodo Athanaſium ordinatum, traditámque ſedem digno, καὶ ἀποδοθῆναι αὐτῷ ὁ θρόνος τῷ Ἀξίῳ (vbi alludit ad Acclamationis formulam in ordinationibus ſolemnem, de quâ *infrà lib.9 tm.*10.) Vetus igitur hæc criminatio de Athanaſij ordinatione fuit, quam licet iuſte atque ilicò profligatam, tanto poſt tamen, quod hæreticorum ingenium eſt, tempore in ſcenam reponere, próque vera obtrudere Ariani porrò perſtitêre : etiam in Synodo Tyria Anno 335, ſi fides Philoſtorgio *tm. prox.* & authori, vnde Sozomenus, *lib.2.cap.*24. id exſcribit, & verò Philoſtorgius hîc reponit, complurimis etiam emblematis & circumſtantiis adornatam, quæ expendendæ veniunt. Prima *Tempus* reſpicit: ita videlicet Athanaſij ordinationem narrat, quaſi poſt Conſtantinopolim demùm excitatam facta fuerit, pariter vt auctor Chronici Alexandr. A.330. 14. Kal. Maias: cùm tamen id factum fuerit anno 326. Altera circumſtantia eſt *Loci*, vbi ea Athanaſij ordinatio facta: Ait ſcilicet Philoſtorgius factam eam in Eccleſiâ *Dionyſii.* Dionyſij hæc Eccleſia vna fuit ex Eccleſiis *Alexandrinis*, quæ & Athanaſio in exilium miſſo ſuffectóque ei Gregorio (de quo infrà *lib.*3. *tm.*3.) incenſa fuit A.D.342. vide Epiphanium *hæreſi Arianorum 69. pag.* 728. (vbi inter alias hanc primam ferme nominat)

Digitized by Google

nominat) Socratem, *lib.2. cap.8. in fin.* Sozomenum, *lib.3. cap.5. in fin.* autorem vitæ Pauli Constantinopolitani, *apud Photium num.257. pag.1422.* authorem vitæ Athanasij *n.258. pag.1439.* Tertium est, quod Philostorgius ait, reliquam Episcoporum, præter paucos illos qui Athanasium ordinauerant, cateruam præsentem, Athanasium anathemati subiecisse. Quod de suo peculio Ariani prodidêre. Tandem & precariò addit, Athanasium de sua ordinatione ad Imper. Constantinum, tanquam à Communi totius ciuitatis, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως, factâ scripsisse, & verò Constantinum cùm rem ita sese haberet crederet, Athanasij ordinationem confirmasse.

¶AD CAP. XII. *De Synodo Tyria & Constantinopol. in causa Athanasij.*

De *Synodo Tyriâ* à Constantino M. indictâ, Athanasij occasione, déq; iis quæ in eâ Synodo gesta sunt, primum huius capitis membrum est: vbi, si quo alio, Philostorgius verè Φιλοψευδὴς & Κακοσόργιος apparet: quibus ideò nominibus eum hîc persequitur Photius, qui & ideò quoque subjicit, eum portentose multa narrare de S. Athanasio, περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τερατεύεσθαι. Primò quidem, quod *Causam* Synodi Tyriæ indicendæ attinet, quantum quidem ea Athanasium respicit, hæc à Philostorgio traditur, vt Athanasius ordinationis suæ rationem redderet. At verò causas alias alij memorant: nempe, vt de accusationibus, quæ post Meletianos iam conuictos ab Eusebianis intentabantur, cognosceretur: quæ illa ex parte crimina sunt, quorum infra mox mentio fit, quæ-

munibus omnium votis, vociferationibus, acclamationibus, suffragiis, alacritate & lætitiâ publicâ Athanasium feliciter ordinatum fuisse, τὴν κατάστασιν Ἀθανασίου ὑπὸ πάντων ἐπὶ καλοῖς μαρτυρουμένην: quod etiam Epiphanius scribit, *hæresi Meletianorum 68 num.6.* vbi disertè scribit, conuocatâ vndique Synodo Athanasium ordinatum, traditámque sedem digno, καὶ ἀπεδόθη αὐτῷ ὁ θρόνος τῷ ἀξίῳ (vbi alludit ad Acclamationis formulam in ordinationibus solemnem, de quâ *infrà lib.9 tm.*10.) Vetus igitur hæc criminatio de Athanasij ordinatione fuit, quam licet iuste atque ilicò profligatam, tanto post tamen, quod hæreticorum ingenium est, tempore in scenam reponere, próque vera obtrudere Ariani porrò perstitêre: etiam in Synodo Tyria Anno 335, si fides Philostorgio *tm. prox.* & authori, vnde Sozomenus, *lib.2.cap.*24. id exscribit, & verò Philostorgius hîc reponit, complurimis etiam emblematis & circumstantiis adornatam, quæ expendendæ veniunt. Prima *Tempus* respicit: ita videlicet Athanasij ordinationem narrat, quasi post Constantinopolim demùm excitatam facta fuerit, pariter vt auctor Chronici Alexandr. A.330. 14. Kal. Maias: cùm tamen id factum fuerit anno 326. Altera circumstantia est *Loci*, vbi ea Athanasij ordinatio facta: Ait scilicet Philostorgius factam eam in Ecclesiâ *Dionysii.* Dionysij hæc Ecclesia vna fuit ex Ecclesiis *Alexandrinis*, quæ & Athanasio in exilium misso suffectóque ei Gregorio (de quo infrà *lib.3. tm.3.*) incensa fuit A.D.342. vide Epiphanium *hæresi Arianorum 69. pag.* 728. (vbi inter alias hanc primam ferme

nominat)

nominat) Socratem, *lib.2. cap.8. in fin.* Sozomenum, *lib.3. cap.5. in fin.* autorem vitæ Pauli Constantinopolitani, *apud Photium num.257. pag.1422.* authorem vitæ Athanasij *n.258. pag.1439.* Tertium est, quod Philostorgius ait, reliquam Episcoporum, præter paucos illos qui Athanasium ordinauerant, caterúam præsentem, Athanasium anathemati subiecisse. Quod de suo peculio Ariani prodidêre. Tandem & precariò addit, Athanasium de sua ordinatione ad Imper. Constantinum, tanquam à Communi totius ciuitatis, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως, factâ scripsisse, & verò Constantinum cùm rem ita sese habere crederet, Athanasij ordinationem confirmasse.

¶ Ad Cap. XII. *De Synodo Tyria & Constantinopol. in causa Athanasij.*

De *Synodo Tyriâ* à Constantino M. indictà, Athanasij occasione, déq; iis quæ in eâ Synodo gesta sunt, primum huius capitis membrum est: vbi, si quo alio, Philostorgius verè Φιλοψευδὴς & Κακοσόργιος apparet: quibus ideò nominibus eum hîc persequitur Photius, qui & ideò quoque subjicit, eum portentose multa narrare de S. Athanasio, περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τερατολογεῖ. Primò quidem, quod *Causam* Synodi Tyriæ indicendæ attinet, quantum quidem ea Athanasium respicit, hæc à Philostorgio traditur, vt Athanasius ordinationis suæ rationem redderet. At verò causas alias alij memorant: nempe, vt de accusationibus, quæ post Meletianos iam conuictos ab Eusebianis intentabantur, cognosceretur: quæ illa ex parte crimina sunt, quorum infra mox mentio fit, quæ-

donauimus. Si hæc interpretatio minus placet, manifeſtiſſimus fuerit hic Philoſtorgij metachroniſmus. ¶ Suauem porrò Philoſtorgius (quod *ſecundo* loco hîc notandum venit) circumſtantiam & hiſtoriam memorat, circa deſignandum vrbis Conſtantinopolitanæ ambitum, vi aliquâ diuinâ ducente, quam & Nicephorus, *lib.*8. *cap.* 4. exſcribit, tacito, vt aliâs ſæpe, quod dixi, Philoſtorgij nomine: καὶ τοῦτο δὲ περὶ ταύτης ἱστορεῖται: cuiuſmodi narrationes ſiue næniæ plures aliæ Græculis placuerunt circa Conſtantinopolim & Conſtantinum ipſummet, de quibus nos cùm *Conſtantinum* vindicaturi ſumus: Et viſiones quidem. Certe ad hanc hiſtoriam accedunt proximè vel alludunt, quæ veteres memorant de vrbis formâ & magnitudine primum à Conſtantino apud Ilium deſignatâ, mox verò diuinâ viſione admonito, Byzantio ab eo dilatata, ampliſſimíſque mœnibus cincta: de quo Zoſimus *lib.*2. *pag.*686. Sozomenus, *lib.*2. *cap.*2. & ex eo Nicephorus, *lib.*7. *cap.*48. & *lib.*8. *cap.*4. & Socrates *lib.*1. *cap.*12. (qui tamen nihil de viſione memorat) Porrò de ampliſſimo Conſtantinopoleos ambitu à Conſtantino deſignato, & maiore adhuc poſtea facto, vide Zoſimum *lib.*2. & quidem à Theodoſio M: v. Themiſtium *Orat.*6. ¶ *Tertiò* ait Philoſtorgius, Conſtantinum vocaſſe Conſtantinopolim *Almam Romam*, i. vt ipſemet interpretatur, illuſtrem: quod & ipſum exſcribit Nicephorus, *dicto libro* 8. *cap.*4. Quod Romæ nomen attinet Conſtantinopoli tributum, id ex aliis notiſſimum eſt: ſed quod de *Alma* Philoſtorgius adjicit, perridiculum

Digitized by Google

lum est: nam etsi *Alma* quoque Constantinopolis dici meruerit, haud peculiari tamen sanctione vel προνομίῳ cognomen istud à Constantino ei tributum fuit, verùm Νέαν siue Nouam Romam, vel etiam δευτέραν, *alteram*, vocari iussisse alij scribunt. Suspicari libet, Philostorgium alicubi legisse *Almam Romam*, pro *Alteram Romam*, vel *Aemulam* Romam, vel ἅμιλλαν Romam. Nempe *altera Roma* Constantinopolis dicta fuit, quod & Ecclesiastici scriptores testantur, seu δευτέρα καὶ νέα Ῥώμη; vel etiam ἰσάμιλλος: & verò vt ita vocaretur Edicto iussisse Constantinum scribit Sozomenus, *lib.1. cap.12.* Itaque pro ἰσάμιλλον vel ἅμιλλαν, legerit Philostorgius *Almam.* Certè & ipse Philostorgius mox *fine capitis* Constantinopolitanæ vrbis ἀντίπαλον κλέος τῇ προτέρᾳ Ῥώμῃ vocat. ¶ *Quarto* loco designat Philostorgius insigniora προνόμια, præcipua, πρεσβεῖα alia Constantinopoli à Constantino M. tributa, & duo quidem. Primò, quod *Senatum* ibi constituerit, quod quidem pro insigni aliquâ prærogatiuâ memorant pariter alij, & in his Chronicon Alexdr. A. D. 330. quæ & ἑτέρα βουλὴ Sozomeno dicitur *lib.2. cap.32*: *Senatus secundi ordinis*, anonymo authori, quem à V.C. Sirmondo acceptum Vir. Doct. Valesius edidit. De hoc verò Senatu Constantinopoli à Constantino constituto consentit & Libanius, *Orat. ad Theodosium de seditione.* Sozomenus *dict. cap.32.* & Auctor Chron. Alex. Atenim Zosimus, *lib.3. pag.713.* id ad Iulianum refert, ἔδωκε τῇ πόλει γερουσίαν ἔχειν ὥσπερ ἐν τῇ Ῥώμῃ. Alterum Constantinopolitanæ vrbi προνόμιον à Constantino collatum, est Annona gra-

met Philostorgius *infr.tm.16.* tempore mortis Constantini Eusebium Nicomediensem semper vocat, eique testamenti tabulas Nicomediæ Constantinum tradi iussisse scribit.

¶AD CAP. XI. *De Athanasio facto Episcopo Alexandrino.*

Athanasium vi dolo Episcopum Alexandrinum factum scribit Philostorgius hoc tmemate, qui ideò rursùm *tm. prox.* illegitimam Athanasij ordinationem vocat: τὴν ἐκ διαγῆ χειροτονίαν. Quod aliis Philostorgij ψευδολογίαις adnumerandum, quâ causa eum δυσσεβὲς τῆ ψεύδους ὄργανον Photius hîc vocat. Ex Arianorum scilicet ore id ita narrat Philostorgius, à quibus certe id olim ilicò post Athanasij ordinationem iactatum sparsúmque fuit, eam ὡς ἀναξίου, καὶ μὴ ὡς ὑπὸ ἀξιοπίστων factam, verùm à sex vel septem tantum cùm quinquaginta quatuor essent, violato iureiurando contra omnium voluntatem clam & in loco obscuro, vespera: eapropter & multos tùm ex populo, tum ex clero Ægypti, eius communionem vitasse: vt videre est apud ipsummet Athanasium, *Apol.2. circa princ. pag 565.* Socratem, *lib.1. cap.18. in princ.* Sozomenum, *lib.2. cap.16. & 24.* vide & *lib.3. c.5.* è quo Sozomeno idem refert Nicephorus *lib.8. cap.44.* Et ita quoque res ad Imperatorem Constantinum tùm perlata: Contra verò Synodus Alexandriæ ab omnibus Ægypti, Libyæ & Pentapoleos Episcopis, ad eiusmodi calumniam refellendam habita, & in id epistola encyclica scripta, quam refert ipsemet *dicto loco pag.565.566.* quâ testati illi, com-

Digitized by Google

munibus omnium votis, vociferationibus, acclamationibus, ſuffragiis, alacritate & lætitiâ publicâ Athanaſium feliciter ordinatum fuiſſe, τὴν κατάστασιν Ἀθανασίου ὑπὸ πάντων ἐπὶ καλοῖς μαρτυρουμένην : quod etiam Epiphanius ſcribit, *hæreſi Meletianorum* 68 *num.*6. vbi diſertè ſcribit, conuocatâ vndíque Synodo Athanaſium ordinatum, tradítámque ſedem digno, καὶ ἀποδοθῆ αὐτῷ ὁ θρόνος τῷ ἀξίῳ (vbi alludit ad Acclamationis formulam in ordinationibus ſolemnem, de quâ *infrà lib.*9 *tm.*10.) Vetus igitur hæc criminatio de Athanaſij ordinatione fuit, quam licet iuſte atque ilicò profligatam, tanto poſt tamen, quod hæreticorum ingenium eſt, tempore in ſcenam reponere, próque vera obtrudere Ariani porrò perſtitêre : etiam in Synodo Tyria Anno 335, ſi fides Philoſtorgio *tm. prox.* & authori, vnde Sozomenus, *lib.*2.*cap.*24. id exſcribit, & verò Philoſtorgius hîc reponit, complurimis etiam emblematis & circumſtantiis adornatam, quæ expendendæ veniunt. Prima *Tempus* reſpicit: ita videlicet Athanaſij ordinationem narrat, quaſi poſt Conſtantinopolim demùm excitatam facta fuerit, pariter vt auctor Chronici Alexandr. A.330. 14. Kal. Maias : cùm tamen id factum fuerit anno 326. Altera circumſtantia eſt *Loci*, vbi ea Athanaſij ordinatio facta : Ait ſcilicet Philoſtorgius factam eam in Eccleſiâ *Dionyſii.* Dionyſij hæc Eccleſia vna fuit ex Eccleſiis *Alexandrinis*, quæ & Athanaſio in exilium miſſo ſuffectóque ei Gregorio (de quo infrà *lib.*3. *tm.*3.) incenſa fuit A.D.342. vide Epiphanium *hæreſi Arianorum* 69. *pag.* 728. (vbi inter alias hanc primam ferme nominat)

Digitized by Google

nominat) Socratem, *lib.2. cap.8. in fin.* Sozomenum, *lib.3. cap.5. in fin.* autorem vitæ Pauli Constantinopolitani, *apud Photium num.257. pag.1422.* authorem vitæ Athanasij *n.258. pag.1439.* Tertium est, quod Philostorgius ait, reliquam Episcoporum, præter paucos illos qui Athanasium ordinauerant, cateruam præsentem, Athanasium anathemati subiecisse. Quod de suo peculio Ariani prodidêre. Tandem & precariò addit, Athanasium de sua ordinatione ad Imper. Constantinum, tanquam à Communi totius ciuitatis, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως, factâ scripsisse, & verò Constantinum cùm rem ita sese habere crederet, Athanasij ordinationem confirmasse.

¶AD CAP. XII. *De Synodo Tyria & Constantinopol. in causa Athanasij.*

De *Synodo Tyriâ* à Constantino M. indictâ, Athanasij occasione, déq; iis quæ in eâ Synodo gesta sunt, primum huius capitis membrum est: vbi, si quo alio, Philostorgius verè Φιλοψευδὴς & Κακοστόργιος apparet: quibus ideò nominibus eum hîc persequitur Photius, qui & ideò quoque subjicit, eum portentose multa narrare de S. Athanasio, περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τερατεύεσθαι. Primò quidem, quod *Causam* Synodi Tyriæ indicendæ attinet, quantum quidem ea Athanasium respicit, hæc à Philostorgio traditur, vt Athanasius ordinationis suæ rationem redderet. At verò causas alias alij memorant: nempe, vt de accusationibus, quæ post Meletianos iam conuictos ab Eusebianis intentabantur, cognosceretur: quæ illa ex parte crimina sunt, quorum infra mox mentio fit, quæ-

que Athanasio in alia Synodo (Constantinopolitana videlicet) obiecta Philostorgius ait: de Arsenij videlicet cœde manúque, & de mystico calice seu poculo fracto, (quod scilicet populo propinabatur νομίμως) Athanasius *Apolog.2.pag.567.568.569.570.& 612.* Socrates, *lib.1.cap.20.21.* Theodoretus, *lib.1.cap.28.30.* Sozomenus certè, *lib.1.c.24.* idem scribit cum Philostorgio, in eâdem Synodo Tyriâ inter alia Athanasio obiectam eius ordinationem, ceu periurio factam vísque extortam, lectis etiam tabulis, in quibus continebantur populi vociferationes, ac si plebs Alexandrina propter eam ad Ecclesiam conuenire renuisset. Id quod proculdubio Sozomenus habet ex Ariano scriptore aliquo: neque enim (quod Baronius rectè obseruauit, *anno 335. num. 16.17.*) ipsemet Athanasius vllam eiusce rei mentionem facit. Sed neque Synodus Alexandrina *in epist.* quâ aduersariorum accusationes, gestáque in Tyriâ Synodo continentur.

Secundò ait Philostorgius, Athanasium Imperatoris Constantini minis vix tandem cedentem ad Synodum Tyriam venisse. In hoc verò Philostorgio conuenit cum aliis, Socrate & Sozomeno: Socrates quippe *lib.1 cap.20. in fin.* scribit, Athanasium Tyrum accedere primùm noluisse; sed hac causa addita, non quod crimina obiecta vereretur (quod Philostorgius quoq; credi vellet) quando nullius criminis conscius esset, verùm quòd reformidaret, ne quid illic contra Nicæna decreta sanciretur: Sed quoniam minaces Imperatoris literæ eius animo haud parum timoris incuterent, quib. ad eum scripserat,

si sua

si sua sponte accedere nollet, vi eò deductum iri, ad concilium ex necessitate venisse. Et Sozomenus, *lib. 2. cap. 24.* quoque, Athanasium, licet grauiter vrgeretur vt Cæsaream veniret, *profectionem* distulisse ad trigesimum mensem vsque (vbi Baronius *ann. 365. num. 6.* mauult, ad tertium mensem vsque) tandem vehementius adhuc impulsum Tyrum venisse: *μετὰ δὲ ταῦτα σφοδροτέρως βιασθεὶς ἧκεν εἰς Τύρον.*

Tertiò ait Philostorgius, Athanasium cùm Tyrum venisset, iudicio sese non stitisse. Quod contrarium planè est iis quæ Epiphanius narrat, *hæresi Meletianorum 68.* & Theodoretus, *lib. 1. cap. 30.* & ex eo Nicephorus, *lib. 8. cap. 49.* in tantum, vt Epiphanius narret, *d. loco*, Potamionem Episc. cùm stantem in Synodo Athanasium ceu reum vidisset, in Eusebium Cæsariensem grauiter inuectum. Posteà equidem Athanasius, cùm Vrsacius & Valens ex Mareotide reuersi fuissent, vehementémque conspirationem videret, Tyro recessit, *πρὶν εἰσελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον ἢ εἰς πρόσωπον τὰ συκοφαντούμενα αὐτῷ κατὰ τῆς ἀσεβῶς γένηται*, vt idem Epiphanius scribit, *d. hæresi 68. num. 8.* vel, vt Socrates, *lib. 1. cap. 21. in fin.* narrat, cùm eos quos reiecerat, Mareotidem missos vidisset, causámque fallaciis dolóque malo agi clamasset, nemóque esset qui illi animum attenderet, clàm sese exinde subduxit. Hæc igitur Eusebianorum commenta fuêre; quare & inter alias abdicationis eius in concilio Tyrio causas, *καθαιρετικὰ αὐτοῦ*, hæc quoque ab Eusebianis obtenditur: *ἄλλοτε δὲ καλούμενος ὑπ' αὐτῶν, μὴ ὑπακούων, ποτὲ δὲ κρίνεσθαι μὴ ἀξιῶν*, apud Sozomenum *lib. 2. cap. 24. circa fin.* Quartò ait Philostorgius, muliebre

ſcortum ab Athanaſianis conductum in Synodo Tyriâ in Euſebium Nicomedienſem Synodi Coriphæum (quod poſtremum de Euſebio Synodi Tyriæ coriphæo teſtantur quoque Athanaſius, *Apol.* 2. Epiphanius, *d. hæreſi* 68. Theodoretus, *lib.* 1. *cap.* 28.) Euſebióque ſeſe ideò è Synodo ſubducere per metum cogitante, detectam ſtropham eâ quam ediſſerit ratione ad Euſebij interrogationem. Quod planè contrarium eſt iis quæ alij narrant, Rufinus, *lib.* 10. *cap.* 17. Theodoretus, *lib.* 1. *cap.* 30. & ex eo Nicephorus, *lib.* 8. *c.* 49. Sozomenus, *lib.* 2. *cap.* 24. *p.* 253. & auctor vitæ Athanaſij apud Photium, *nu.* 258. *pag.* 1438. (nam Socrates de eo nihil habet, neque Athanaſius ipſe) Nempe aiunt illi ſcortum in Athanaſium conductum, cuius ſtropha ad Timothei preſbyteri Alexandrini & ſcorti reſponſum detectum fuerit, quod tamen in acta Synodi Tyriæ non relatum ait Sozomenus, ἐκ ἐμφέρεται τοῖς πεπραγμένοις: ratione addita, quod videl. tam turpem & ridiculam rem in Synodalib. geſtis ſcribi non oporteat. Inde forte iam Euſebianis anſa præbita, id in Athanaſium retorquendi, de quo ſcripto reuinci non poſſent.

Quintò ait Philoſtorgius, veritate detectâ, nulláque alia re in Synodo Tyria geſta, Euſebium Nicomedienſem à calumniâ vindicatum, contra Athanaſium duplicis criminis reum conuictum: puta & Ordinationis impiæ, & calumniæ, atque ideò exauctoratum eum, contra quod Athanaſius impudentia vſus (προσαναχωρήτῳ) proteſtatus ſit, *ſeſe per inimicitiam abdicatum.* Atenim alij contrà ſcribunt, & Athanaſium νικηφόρον fuiſſe, vt Theodoretus,

doretus, *lib.1. cap.30. in fin.* & Liberius apud eundem *lib.2. cap.16. p.68.* & poſt detectam, quam dixi in Athanaſium, ſtropham quod ſcribit Theodor. *lib.1. cap.30.* & Sozomenus, *lib.2. cap.24.* cætera iam crimina in Synodo Tyriâ Athanaſio intentata, nempe de manu Arſenij & poculo fracto. In eo Philoſtorgio cum aliis conuenit, veluti Socrate, *lib.1. cap.21.* Sozomeno, *lib.2. cap.24.* quod dicit, in ea Synodo Athanaſium exauctoratum fuiſſe, quódque de Synodi iudicio conqueſtus ſit, quando & plures Sacerdotes qui concilio aderant hoc iudicium minimè ſincerum exiſtimarent, teſte Sozomeno *lib.2. cap.25.* Illud notandum, quod Theodoretus notat, *lib.1. cap.30. in fin.* quamuis calumniæ in Athanaſium detectæ conuictæque fuiſſent, aduerſarios tamen mendacia quædam ilicò contra eum confinxiſſe, confictóſque quoſdam commentarios, & calumnias iam ante detectas tanquam vera crimina ad Imperatorem deferri curaſſe, τὸ ψεῦδος ὑφήναντες, καί τινα ὑπομνήματα διαπλάσαντες, καὶ τὰς γυμνωθείσας συκοφαντίας ὡς ἀληθεῖς συνθέντες κατηγορίας, ἀπέστειλαν βασιλεῖ. Quibus haud abſimilia ſunt quæ Socrates ſcribit *lib.1. cap.21. in fin.* Et quis dubitat, huiuſmodi vel ſimiles commentarios Philoſtorgium hîc ſecutum?

Et hæc quidem de Synodo Tyria. Nunc de *Conſtantinopolitanâ*, quæ eandem ſtatim eadem occaſione ſecuta eſt. Ait igitur Philoſtorgius, poſt Synodum Tyriam, & ad querelam Athanaſij, Conſtantinum M. Imperatorem iuſſiſſe, in alia Synodo ea quæ ad Athanaſium pertinerent examinari. Certe Hieroſolymam primùm, mox

Conſtantinopolim (quò poſt Tyriam ſtatim Athanaſius ad Imp. confugerat) Synodus indicta fuit: teſtis ipſe Athanaſius, *Apolog.2.pag.568.623*, Socrates, *lib.1. cap.22.24.* & ex eo Nicephorus, *lib.8. cap.50. pag.663.lit.d. 654.lit.c.d.* Theodor.*1.cap.31.in fin.* Sozomenus, *2.cap.27.*

Secundò ait Philoſtorgius, in eâ Synodo (Conſtantinopolitana ſcil.) Athanaſio noua crimina intentata fuiſſe. Quod etiam alij ſcribunt, & Athanaſius ipſe *Apol.2. pag.568.& 624.* Verùm in eo diſſidet Philoſtorgius, quod illa crimina, quæ alij in Tyria Synodo objecta iam ſcribunt, puta de Arſenij manu, poculo myſtico, ea in Synodo Conſtantinopolitana, tanquam noua crimina, Athanaſio intentata ſcribit, cùm contra Athanaſius ipſe, *Apolog 2. pag.* 568. 574. 624. diſertè nullam in ea Synodo calicis aut Arſenij mentionem factam dicat, verùm accuſatum ſeſe, quaſi frumentum & naues quominus Alexandria Conſtantinopolim commearent detenturum ſeſe minatus fuiſſet: item quod frumentum viduis pauperibus ab Imperatore dari ſolitum ſuos in vſus conuertiſſet: quod referunt quoquè Socrates, *lib.1.c.23.* & Theodoretus *lib.1. cap.31. in fin.*

Tertiò ait Philoſtorgius, in eâdem Synodo Conſtantinopolitana actum quoque de Callinico, Mareote & Iſchyra: de Callinico, inquam, Peluſij Epiſcopo, nempe quod Callinicus poſt tormenta, compedes ferreas, cuſtodiam, iniurias, interfectus tandem fuiſſet. Sozomenus quoque hanc de Callinico aduerſus Athanaſium accuſationem memorat, eodémque modo deſcribit, στρατιωτικῆς

τικῆς φρουρᾶς καὶ αἰκισμῶν καὶ δικαστηρίων πειραθῆναι ἐποίησε: (vbi obiter δικαστηρίων Interpres malè vertit, *in iudicium adductum*: δικαστήριον enim ibi eſt κολαστήριον, vt apud Heſychium & Suidam) verùm in Synodo Tyria id factum ſcribit, non in Conſtantinopolitana, quæ eam mox ſecuta eſt: Pariter vt idem Sozomenus in Synodo Tyria de Iſchyra agitatum ſcribit, quod Philoſtorgius ad Synodum Conſtantinopolitanam hîc refert: rémque ita deſcribit Sozomenus, nempe Athanaſio crimini datum, quod Iſchyrionem presbyterum ſæpe in carcerem conieciſſet, quinetiam quod nomine ipſius ad Hyginum Præfectum Ægypti falsò delato, quod videlicet in imagines Imperatoris lapides conjeciſſet, vinculis conſtringendum curauerat. Interim videtur hic reponendum καὶ ὁ Μαρεώτης ὁ Ἰσχύρας, ſublato καὶ: καὶ ὁ Ἰσχύρας: Iſchyras enim Mareotes fuit: vide Athanaſ. *Apol.* 2. Cæterùm ſimilia alia Athanaſio objecta ſcribit: quæ idem Sozomenus eodem loco habet, verùm ſemper in Synodo Tyria obiecta refert.

Poſtremò ait Philoſtorgius, Athanaſium à Synodo Conſtantinopolitana exauctoratum, ínque eius locum Gregorium ex Cappadocia à Synodo ordinatum: de quo Gregorio iterum *inf. vlt. huius libri.* Atenim huius facti, Gregoriíque ſub Conſtantino M. Athanaſio ſuffecti nulla alibi mentio extat: Niſi quod Epiphanius quoque *hæreſi Meletianorum 68. num. 9*, vnde vnde, eum qui ſub Conſtantio reuerà Athanaſio ſuffectus fuit, ad Conſtantini pariter tempora perperàm refert. Et certe, ſiue

Arianorum, ſiue Philoſtorgij, hoc inter alia mendacium eſt; quo etiam nomine Photius *hîc* eum φιλοψευδῆ & χριστοσέβειαν vocat. Diſertè quippe Athanaſius, duobus locis, *Apol.2.pag.*582. & ad *ſolitar. vitam ag. pag.*653. teſtatur, ſibi à Synodo exauctorato, mox & à Conſtantino in Gallias relegato, nullum ſubſtitutum, Imperatorémque poſtulantes id à ſe Euſebianos compeſcuiſſe, & iam rem ipſam conantes grauibus minis deterruiſſe: deniq; cum ab exilio rediret, Eccleſiam etiamtum vacantem σχολάζουσαν reperiſſe. De duobus illis qui reuerà Athanaſio ſuffecti ſub Conſtantio fuêre, Gregorio primùm, mox Georgio, agitur *infr. lib.3. tm.3. & lib.7. tm.2.*

¶AD CAP. XIII. *De Helenopoli excitata ab Helena Conſtantini M. matre.*

De *Helenopoli*, excitata ſub Conſtantino, de quo & Socrates, *lib.1. cap.13. in princ. & cap.14. in fin.* Sozomenus, *lib.2. cap.1. in fin.* eſt hoc tmema, quod exſcriptum à Nicephoro, *lib.8. cap.31. pag.*600. qui alioquin de eâdem re iam ex alio ſcriptore egerat, *lib.7. cap.49 in fin.* Hac verò parte Philoſtorgio non vbiq; cum cæteris conuenit. Primum enim ait is minus cautè, ædificatam eam àb Helena Conſtantini matre: dicere debuerat, à Conſtantino M. de nomine, & in Helenæ matris honorem: quod cæteri ſcribunt, etiam Procopius. Secundò, quod *Tempus* attinet, narrat id Philoſtorgius poſt Conſtantinopolim *excitatam*, imò & poſt Synodum Tyriam, quæ abſoluta A.D.335. ante Conſtantini obitum A.D.337. Atenim refert id Hieronymus, *in Chronico*, ad annum 21. Imperij Conſtan-

Conſtantini. i. ad A. D. 327. pariter vt Chronicon Alex. ad eius anni Conſules, *Conſtantino Cæſ. V. & Maximo.* Tertiò, quod *Cauſam* Helenopoleos excitandæ attinet, eam (vnicam ſcilicet) adfert Philoſtorgius, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, nempe ob miraculum Luciani, de quo mox: Atenim Nicephorus *lib.8. cap.31. pag. 600.* qui hunc alioquin locum, vt dixi, exſcribit, alteram inſuper cauſam addit, quod Helena Drepani nata eſſet, vbi Helenopolis ab ea excitata: qui tamen idem Conſtantinum ipſum ibi natum dixerat, *lib.9, cap.49.* Procopius quoque περὶ κτισμάτων λόγῳ ε. *pag. 46.* ἐκ ταύτης Ἑλένην ὡρμῆσθαι φασί: mox eius vrbis τρόφιμον Ἑλένην vocat, item Conſtantinum huic vrbi τὰ τροφεῖα ſoluiſſe, eam vrbem è vico excitando. Miraculum, quod quarto loco Philoſtorgius narrat, de delato Luciani martyris corpore ad littus à delphino, habent & Luciani acta apud metaphraſt. & Surium *7. Ianuarij:* quorum deinceps actorum fides hinc ſaltem firmari deinceps poſſe videri queat. Certe & Hieronymus *de ſcriptor. Eccl.* Lucianum ante Helenopoli Bithyniæ ſepultum ſcribit. Illud omittere non poſſum, quod Chronici Alexandrini auctor ſcribit, à Conſtantino M. eius vrbis Helenopoleos agro immunitatem datam, ἕως φανερᾶς περιοχῆς πρὸ τῆς πόλεως, in quantum vrbis territorio & ambitu includitur: Interpres malè, *quáque patet ante vrbem proſpectus.* Procopius περὶ κτισμάτων, *dict. pag. 46.* nihil aliud huic vrbi à Conſtantino datum ſcribit, quàm quod ex ignobili vico vrbem fecerit, noménque mutarit.

¶Ad Cap. XIV. *De Luciano martyre, & Eucharistia ab eo celebrata in carcere.*

Quando de *Luciano* Martyre superiore narratione Philostorgius aliquid dixerat, occasione Helenopoleos; déque Luciani discipulis nonnulla hoc opere iam supra adspersit, *lib.1. tm.8.* hoc ipso libro 2. *tm.* 3. quo Luciano sese Ariani efferebant, de Luciano eiúsque discipulis prolixius nunc agere Philostorgius instituit hoc & duobus sequentibus capitibus 15. *&* 16. κατὰ διέξοδον seu παρέκβασιν: Cuius explicationem antequam adgredior Epiphanij locus de hoc Luciano hic apponendus venit, *hæresi Lucianistarum* 43. vbi de tribus fidem facit: Nempe eâ hæresi quæ Arianorum fuit, infectum fuisse: sub Constantino [Constantio] seniore eum extitisse: denique ab Arianis pro martyre habitum: sic enim ille de Luciano quodam vetustiore hæretico (vnde Lucianistæ) acturus, sermonem ingreditur. Λουκιανός τις ἀρχαῖος, οὐχ ὁ νῦν ἐν χρόνοις Κωνσταντίνου (Κωνσταντίου) τοῦ γέροντος γεγονώς, ὃν δῆθεν οἱ Ἀρειανοὶ ἐν μάρτυσιν ἐπιψηφίζονται, ἦν γὰρ καὶ οὗτος, ὁ Λουκιανὸς ὁ πρόσφατος φημί, προσανέχων τῇ τῶν Ἀρειανῶν αἱρέσει, περὶ οὗ ὕστερον ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἀνατροπῇ λέξομεν. νῦν δὲ πρὸς τὸν εἰρημένον ἀρχαῖον Λουκιανὸν ἀποτείνεται ὁ λόγος. Idem Epiphanius, *hæresi Arianorum* 69. *num.* 9. Eusebium Nicomediensem cum hoc Luciano Nicomediæ conuixisse ait, ἅμα Λουκιανῷ ἐν Νικομηδείᾳ συμβεβηκώς. Sed & Alexander Episc. Alexandrinus, ep. suâ ad Alexandrum Episc. Constantinopol. apud Theodor. *lib.1. cap.* 4 *pag.* 9. Lucianum Pauli Samosateni peruersæ doctrinæ successorem factum, multorum annorum spatio à tribus Episco-

Episcopis exclusum ab Ecclesiâ mansisse, Arianósque horum hæreticorum impietatis feces vocat, & occultos illorum stolones: ἐν τῆς ἀσεβείας τὴν τρύγα ἐῤῥοφηκότες, &c. τὰ ἐκείνων κεκρυμμένα μοχθύματα. Tandem, de quo proximè *cap. prox.* in Synodo Antiochenâ Ariani formulam fidei tanquam Luciani istius edidêre. Quibus omnibus testimoniis conficitur, haud temerè Arianos Lucianum hunc sectæ suæ tanquam fauentem prætulisse: etsi Baronius hoc æuo eum hæresi liberare conetur, & *notis in Martyrologium*, & *Annalib. ann.* 311. *&* 318. ¶ Nos ad Philostorgium redeamus. Memorat is hoc capite historiã de Eucharistiâ citra altare in carcere à Luciano administrata, quam exscribit, tacito Philostorgij nomine, Nicephorus, *lib.* 8. *cap.* 31. *pag.* 600. & velut decantatam refert, λόγος, inquit, διατεθρύλληται. E quâ historiâ multa educi possunt, & verò iam ex Nicephorianis hinc translatis educuntur, quæ ad Eucharistiæ religionem, communionem, ritum eiúsque conspectum infidelibus ademptum (de quo alibi notatum) pertinent, quæ etiam Index exhibebit.

¶ Ad Cap. XV. & XVI. *De Luciani discipulis.*

De *Lucianistis*, seu Luciani discipulis, sunt hæc duo capita: quò pertinet & tertium *suprà lib.* 1. *tm.* 8. & quartum *tm.* 3. hoc ipso libro. Prius exscribit quoque Nicephorus *lib.* 8. *cap.* 31 *in fi.* tacito rursùm Philostorgij, vt aliàs ferme, nomine, ídque quasi vulgare dictum memorat, φασὶν, inquit. Cum plures porrò hîc Luciani discipulos memorasset Philostorgius, decem tantum ex his Photius hâc

ecloga sua recenset, quibus vndecimus prætereà addendus venit ex *lib.3.tm.15*, Athanasius videlicet Anazarbi Episcopus. ¶ Fuit hoc scilicet olim veluti sodalitium quoddam φατεία eorum qui Luciani martyris discipuli fuissent, quíque hoc magistro gloriabantur: eò quod Ariani nonnulli hunc sectæ suæ πρόφασιν habebant, tanquam eiusdem cum Ario sententiæ: cuius tamen vindicias Baronius vt dixi, non vno loco adsumit, pro Catholicâ eius fide. Hinc adeò in Synodo Antiochenâ A.D.341. in quâ Athanasius abdicatus est, Ariani formulæ suæ inserentes, Filium ἀπαράλλακτον εἰκόνα καὶ πρωτότυπον πάσης κτίσεως esse, eam Luciani formulam esse dixerunt, teste Sozomeno *lib.3. cap.5.* quam formulam etiam proponit Socrates, *lib.2.cap.7.* ¶ Discipuli verò hi sese mutuò Συλλουκιανισταὶ dixêre: quomodo certe Arius Eusebium Nicomediensem (qui vtique Luciani discipulus fuit, vt testatur tribus locis Philostorgius *lib. 1. tm.8.* apud Nicetam *lib.5. cap.7.* & hoc libro *tm.3. & hoc 15.*) συλλουκιανιστὴν compellat *epistolæ suæ fine*, apud Epiphanium, *hæresi Arianorum 69.num.6.in fin.* & Theodoretum, *lib.1.cap.5.l.fin.* Cæterùm nil attinet nunc singulis prolixè immemorari. ¶ De Lucianistis his duo ait Philostorgius: Primo, quod etiam Nicephorus exscripsit *dict. lib.8. cap.31.* tacito Philostorgij, vt aliàs fermè, nomine. φασὶν inquit) nonnullos ex his tempore persecutionis cedentes Tyrannorum vi ἑλληνίσαι Gentiles factos, in quibus fuit Alexander, & Asterius Cappadociæ. De Asterij verò lapsu id quoque nominatim prodit Epiphanius, *hæresi Anomæorum 76.num.5.* ídque tempo-

Digitized by Google

tempore persecutionis Maximiani. De eiusdem lapsu & doctrinâ Athanasius, *Orat. 3. contra Arianos p. 205. c. 208. b. de decretis Synodi Nicænæ pag. 406. c: de Synodis Arimini & Seleuc. pag. 684. a.* passimque alibi de eo Athanasius. Hieronymus quoque *de scriptor. Eccl.* eum Arianæ factionis fuisse ait, eiúsque scripta à suæ partis hominibus studiose lecta testatur. Secundo, quod iam argumentum est tmematis 16. quod etiam ex parte exscripsit interpolatum Nicephorus *dict. lib. 8. cap. 31. in fin.* Lucianistarum tres ordines facit: Nempe, quosdam ait, ad fidem Nicænam nunquam accessisse, puta Antonium Tarsi Ciliciæ Episcopum, & Leontium Episc. Antiochenum: Quosdam accessisse quidem, verùm ad frugem postea rediisse, puta Eusebium Nicomediensem, Marin Chalcedonis, Theognin Nicææ. Quosdam denique nouas opiniones inuexisse, quas Philostorgius proscribit: & sic inter se sententiis diuisos fuisse Collucianistas docet: Marin scilicet & Theognin docuisse, *Quod Deus antequàm Filium generaret Pater fuerit, vt pote vim generandi habens:* Asterium dixisse, *Quod Filius ἀπαράλλακτος εἰκὼν*, i. *omninò similis sit substantiæ Patris.* De priore illâ sententiâ vide & Sozomenum, *lib. 7. cap. 17.* & Socratem, *lib. 5. cap. 22.* (& ex eo Suidam *in v.* Ἀρειανός) vbi Marinum hanc sententiam defendentem inducit aduersus Dorotheum, vnde & Psathyriani & Gothici hi dicti fuerint, & quandiu hæresis illa Constantinopoli durauerit, puta ad Plinthum vsque qui Consul & Magister vtriusque militiæ fuit, quique eos in concordiam reuocauit. ¶ Quod posteriorem Asterij sen-

tentiam de ἀπαραλλάκτῳ attinet, quod Filius ἀπαράλλακτος εἰκὼν ſit ſubſtantiæ Patris, memorat eam rurſum *inf. lib.* 4. *tm.* 4. vbi tamen ſic eam exprimit, *Filium ſimilem Patri ſecundum ſubſtantiam eſſe.* Hæc verò ſententia, quod Filius ἀπαράλλακτος εἰκὼν ſit οὐσίας Patris, in Antiocheno concilio *ſub Conſtantio* A.D. 341. (quo Athanaſius depoſitus, Gregoriúſque ei ſuffectus fuit, de quo *infrà lib.* 3. *tm.* 3. 13.) formulæ cum aliis indita: teſte Athanaſio *de Synodis pag.* 687. 688. vbi ipſa formula extat 702. 703. Socrate, *lib.* 2. *c.* 7. Sozomeno, *lib.* 3. *cap.* 5. & *lib.* 4. *cap.* 21. Et quidem quaſi ea Luciani foret formula, teſte Sozomeno *dict. lib.* 3. *cap.* 5. qui ait, neſcire ſe, vtrum verum id ſit, an verò propriam ibi fidem ſuam martyrio titulo inſignire ſtuduerint. Certe apud Athanaſium *de Trinitate, dial.* 3. Macedonius hanc de ἀπαραλλάκτῳ ſententiam ad Lucianum refert *pag.* 180. 191. vbi vides pariter, hanc formulam ad Lucianum auctorem relatam, quomodo Philoſtorgius hîc ait, eam à Lucianiſtis nonnullis propoſitam. De Aſterio alioquin eiúſque ſententiâ præter Athanaſium vide Epiphanium, *hæreſi Anomæorum num.* 3. Socratem, *lib.* 1. *cap.* 24. Sozomenum, *lib.* 2. *cap.* 31. De voce ἀπαράλλακτος vide & *infrà lib.* 4. *tm.* 12. *lib.* 5. *tm.* 1. *lib.* 8. *tm.* 4. Απαράλλακτον eſt, quod alteri prorſus, omnino, nullo mutato eſt ſimile, in nullo ab altero quopiam diuerſum ſeu varium. Gloſſæ veteres ἀπαράλλακτος *indiſcretus.* Gregorius Nyſſenus *Orat.* 3. *contra Eunomium pag.* 138. ſicut παρηλλαγμένον ἀνάρμοστον definit, ita τὸ παράλλακτον τὸ ἀνάρμοστον πάντως. ἀπαράλλακτος εἰκὼν *indiſcreta* ſeu *indiſcrepans, omninò ſimilis imago*: ſic (vt alia omittam) Chryſo-

Chryſoſtomus, *homilia* 1. *ad Antiochenos, edit. Pariſ. p.* 5. *lit. e.* ἀπαράλλακτον ἀυτοῦ αὐτῶ dixit, *ſtudium alteri omninò ſimile* & indiſcretum: Alij ἀπαράλλακτον vertunt, *conformem, expreſſam.* Porrò Catholici quoque ſcriptores hoc ipſum de Filio dixêre, eum eſſe ἀπαράλλακτον εἰκόνα τοῦ πατρός, Athanaſius *contra Gentiles pag.* 36. *diſput.* 32. contra *Arianos pag.* 155. & *homilia de Deipara*, vbi vocat ἀπαράλλακτον σφραγῖδα. Gregorius Nazianz. *Orat. de natiuitate* 42. Baſilius *homilia* 15. *de fide pag.* 499. Et Baſilius iterum diſertè *epiſt. ad Maximum* 41. *pag.* 803. ait, ſi quis hanc vocem ἀπαράλλακτος addat ὁμοίῳ κατ᾽ οὐσίαν, idem ſignificare quod ὁμοούσιον, atque ideò hanc fidem probare ſeſe: vide eundem *aduerſ. Eunomium lib.* 3. *pag.* 98. *a. & c.* Sozomenus quoque *d. lib.* 3. *cap.* 5. fidei Nicænæ formulam hanc Antiochenam conſentire ſibi videri ſcribit, niſi forte inquit ſenſus à ſe non intellectus in verbis obſcurè incluſus ſit.

¶AD CAP. XVII. *De Conſtantini M. obitu, eiuſq; teſtamento.*

De *Conſtantini* M. obitu, déque eius *Teſtamento* eſt hoc caput: vbi varia notanda veniunt. Primò quidem temporis ratio: Ait ſcilicet Philoſtorgius, Conſtantinum poſt tricesimum ſecundum Imperij annum obiiſſe: *Perperàm:* Imperium quippe auſpicatus eſt Conſtantinus A. D. 306. 8. Kal. Auguſt. triceſimo ætatis anno, obiit verò A. D. 337. 11 Kalen. Iun. Ergo non poſt triceſimum ſecundum, verùm triceſimo ſecundo, quomodo ſcribunt Victor Schotti, Epiphanius *lib. de menſuris & ponder.* Auctor

vitæ Constantini *lib.4. c.53.* Zonaras & alii recentiores, anno scilicet 31. & mense decimo, vt Chronic. Alexand. vnde alii aiunt, eum imperasse annos 31. vt Eutropius, Hieronymus, Socrates *lib.1.c.vlt.in fi.* Secundò ait Philostorgius, Constantinum M. veneno φαρμάκοις interfectum à fratribus, quod & ipsum jam in antecessum dixerat, hoc ipso *lib.2 tm.4.* Atenim non produnt veteres scriptores, nō Gentiles, Victor, Eutropius, Zosimus: non Ecclesiastici, Socrates, Theodoretus, Sozomenus. Produnt id quoque Zonaras & Cedrenus *p.244.* qui postremus ait, id percrebuisse, δόξα δὲ κατέχει, vt & Arthemius in actis apud metaphr. & Surium 20. *Octobris.* Zonaras insuper (& ex eo Pomponius Lætus) Soteropoli, quæ & Pythia id actum tradit. Tertiò ait Philostorgius, Constantinum vindictam testamento suo de interfectoribus, liberis mandasse, quod & factum postea fuerit. Id quod etiam Cedrenus refert *dict.pag.* 244. Quartò ait, Constantinum, veritum ne & liberi ipsius tale quid paterentur, testamenti tabulas Eusebio Nicodemiensi tradi jussisse. Atenim Rufinus *lib.1. cap.11.* Socrates, *lib.1. cap.vlt. & lib.2.cap.2.* Theodoretus, *lib.2.c.3.* Sozomenus *lib.2.cap.32.* de presbytero quodam Ariano id memorant, qui à Constantiâ sorore ei commendatus fuerat. Quod de Acacio (Eutocius hic Gelasio Cyziceno) Cæsariensi Lusco presbytero qui in sede Cæsariensi Palæstinæ post Eusebium Pamphyli successit, accipit Baronius *an.337.n.9.* In actis quoque Metrophanis & Alexandri apud Photium *n.256. pag.*1416. & in vitâ Athanasij apud eundem *pag.*1435.

dicitur

Digitized by Google

dicitur, teſtamentum Preſbytero commiſſum, quod Conſtantinus M. Conſtantino filio tradi mandauerit, verùm preſbyterum id Conſtantio contra fidem tradidiſſe. Addunt acta Metrophanis, proditionis huius adiutorem fuiſſe Euſebium Nicomedienſem : vbi vides partes aliquas Euſebij quoque Nicomedienſis fuiſſe circa teſtamentum Conſtantini. At nemo ſimile quid iis quæ hic adiungit Philoſtorgius ſcribit, de mandato videlicet Conſtantini, vt ei qui primus ex liberis venturus eſſet id Euſebius traderet. Nam imò Socrates *lib.1.cap.vlt.* & *lib.2.cap.2.* Theodoretus, *lib.2.cap.3.* mandaſſe Conſtantinum aiunt, vt Conſtantio traderetur. Nemo de vafro Euſebij conſilio, imò fabellâ, de accepto teſtamento ab eo, mox verò in manus Conſtantini mortui reddito, vt ita à patruorum inſidiis liberi eius liberarentur. Illud omnium conſenſu traditum, poſt Conſtantini mortem eas tabulas Conſtantio traditas, qui ſcilicet primus è Conſtantini liberis venerat, vt ait Philoſtorgius. Vnde quoque patet, nullum Conſtantino morienti ex eius liberis adfuiſſe, verùm Conſtantium mox ſuperueniſſe: quod etiam author vitæ Conſtantini, *lib.4. cap.67.* Rufinus, *lib.1. cap.11.* Socrates, *lib.1.cap.vlt.* Theodoretus, *lib.2. cap.3.* Sozomenus, *lib.2.cap.vlt.* tradunt. Etſi Iulianus *Orat. 1.p.50.* Conſtantium ſuperueniſſe, *ζῶντος μὲν ἔτι καὶ πιεζομένου τῇ νόσῳ* diſertè teſtatur. Verum id ita ſparſum creditúmque, quod Conſtantini mors in Conſtantij aduentum celata eſſet: Rufinus, *lib.1.c.11.* Tandem ait Philoſtorgius, Conſtantium haud multo poſt patris mortem, de pa-

Digitized by Google

truis vindictam ſumpſiſſe : quod etiam Zoſimus *lib.* 2. Eutropius *lib.*10, Hieronymus *Chronico*, Cedrenus, alij, ſcribunt, nempe interfectos ſtatim à Conſtantio patruos & patrueles, Conſtantem, Dalmatium Cæſarem, & Aniballianum.

¶Ad Cap. XVIII. *De Imagine Conſtantini M. eiuſq; cultu.*

De *Imagine* Conſtantini M. eſt hoc tmema, quæ videlicet Conſtantinopoli in columnâ Porphyreticâ ſtabat Cuius alioquin imaginis & columnæ mentio fit in Veteri vrbis Cõſtantinopolitanæ deſcriptione (quæ ſub Theodoſio Iun. Philoſtorgij tempore conſcripta fuit) *regione 6.* Meminit eius & Socrates, *lib.*1.*cap.*13.*&* 25. Theodoretus *lib.*1. *cap.vlt. in fin.* Chronicon Alexandr. *ann.* 328. *&* 416. Nicephorus, *lib.*8 *cap.*4. Zonaras *in Conſtantino* & *in Nicephoro Phocâ*, Codinus *in originibus Conſtantinop. p.*24. Cedrenus *pag.*243, qui vnà cum Nicephoro *lib.*7. *cap.*49. ad eius columnæ baſim ſeptem ſportas & duodecim cophinos à Conſtantino poſita fuiſſe ait: Crucis quoque Saluatoris partem ſtatuæ ſuæ huic Conſtantinum incluſiſſe ex traditione ſcribit Socrat. *lib.*1. *c.*13. etſi Theodor. de Palatio id memoret *lib.*1. *cap.*18. Haud procùl etiam ab eâ Arius diſruptus dicitur à Socrate *lib.*1. *cap* 25. ¶ De hâc vero Conſtantini M. imagine ait Philoſtorgius, eam à Chriſtianis ita cultam, vt ſacrificiis eam propitiarent, lucernis & incenſis colerent, precéſque velut Deo allegarent, & ſupplicationes malis auerruncandis peragerent; Eóque nomine Philoſtorgius Chriſtianos incuſat,

id eſt,

id est, Catholicos, Orthodoxos. Atenim Photius hîc falsi dicam ei impingit, & θεομάχε ideò titulo eum nuncupat. Imagines equidem Imperatorum hoc sæculo nimio cultu & adoratione publicis locis erectas, habitas, propositásque constat, quem cultum & Chrysostomus aliíque damnauêre, imò & Imperatores ipsimet constitutionibus reprimere necesse habuêre, hoc ipso Philostorgij sæculo, quod docent nonnullæ constitutiones, vtroque Codice, Theod. & Iust. tit. *de Imaginib. Imperialib.* & tit. *de statuis & Imaginibus.* Illúdque speciatim obseruo, Imagines Imperiales & adclamationibus tanquam ad præsentis numinis ἐπιφάνειαν, festiuitatibus ludicrísque cùm erigerentur, vel cùm populis inhiantibus proponerentur, adoratas, cultas, vt ex Cod. Theod. Socrate *lib. 6. cap. 16.* Sozomeno, *lib. 8. cap. 22.* discere est, & Chrysostomo, εἰς σταυρόν. βασιλέως εἰκόνα καὶ προσκυνοῦσιν ἄρχοντες καὶ ἱερεῖς νυμφίαν ἐπιπλοῦνται, καὶ ὑπαντῶσι δῆμοι καὶ προσκυνοῦσι: Cuius & alterum eadem de re testimonium extat, λόγῳ 7. *in Paulum Apost. tomo 8. pag. 57.* Sed & in actis secundæ Synodi Nicænæ. *Labrata & Icones quæ mittuntur ad ciuitates vel regiones obuij adeunt populi cum* CEREIS & INCENSIS, *non cerâ perfusam tabulam, sed Imperatorem honorantes.* Nota etiam hoc ipso æuo historiâ, de Ioannis Chrysostomi libertate aduersus Eudoxiæ statuam, quæ & ipsa in porphyreticâ columnâ stabat, ad quam χορόι τε καὶ δημώδεις θέαι ὀρχηστῶν τε καὶ μίμων ἐπετελοῦντο. Tandem Hieronymus quoque, in Danielem *cap. 3. Statuam*, inquit, *siue imaginem cultores Dei adorare non debent: Ergo Iudices & Principes sæculi qui*

Imperatorum statuas ADORANT *& imagines, hoc se facere intelligant, quod tres pueri facere nolentes placuerũt Deo.* Et quidem hic cultus adorationis delatus nominatim à Iudicibus etiam Christianis hoc æuo, quod & locus ille Hieronymi, & alter Chrysostomi apertè testantur: imò & lex vn. Cod. Theod. *de Imaginib. Imper.* seu *l. 2. Cod. de statuis & imaginib. Si quando nostræ statuæ vel imagines eriguntur, seu diebus vt adsolet festis siue communibus, adsit* IVDEX *sine adorationis ambitioso fastigio.* Id igitur ea l. vetiti facere *Iudices*, qui alioquin Imperatores pro Diis tùm non habuêre. An igitur hæc ipsa cultu ciuili ad illam Constantini M. imaginem Porphyreticam, quæ publicè in foro erat, Constantinopoli peracta, quæ Philostorgius aliò verterit, & liberalius acceperit, pro suo in Orthodoxos liuore θεόμαχος ipse? Orthodoxos, inquam, quos *Christianos* hic Photius vocat: Christiani scilicet pro Orthodoxis; & Arianis oppositi: Ariani quippe iam olim Patribus nequaquam Christiani visi: vide Athanasium *disput. 1. contra Arianos pag. 125. d: disput. 2. pag. 156. a, b, 142.* & *contra Arianos orat. 2. pag. 186. a, b: ad Serapionem, pag. 367. in fin.* Item illud quoque certum, Photij æuo *Imaginum sacrarum* (de Imperatoria hic tantum sermo est, & quidem de ea quæ in foro posita) vsum cultúmque inoleuisse: Quem & ideò Photius non vno Bibliothecæ suæ loco tuetur, Iconomachorúmq; adeò hostem sese profitetur *num. 29. 52. 110. 111. 114. 119. 160.* (de quo etiam aliquid *lib. 7. tm. 3.*) Adeò quidem, vt Patriarcha in locum Ignatij suffectus, vt Legationem à Papa Nicolao emereretur, quò reuerà Ignatij

depositio

depoſitio firmaretur, hunc ſpecioſum titulum & prætextum obtenderit A. D. 859. vt eos qui hæreſin Iconomachorum tuerentur, à Chriſtiano nomine reſcinderet, vt ſcribit Nicetas *in ver. Ignatij*; & Anaſtaſius *in verb. Nicolai pag.*311. quod & ipſum Michaël Imp. eodem fine obtendit. Et verò poſt id miſſi à Papa Legati κτ̃ τῶν εἰκονομάχων: teſte Cedreno *p.*453. Item de Conſtantino id proditum, quod Eutropius tradit *lib.* 10. eum in Diuos relatum: Imò & illud conſtat, eum à Græcis non tantum vt ἰσαπόστολον habitum, verum diſerte vt ſanctum cultum, quod Menæa Græcorum teſtantur. Item illud comperio apud auctorem vitæ Conſtantini, *lib.*4. *cap.*57. Conſtantini funus ſeu cadauer à Comitibus & Magiſtratibus Senatúque eodem honore cultum quo ſuperſtitem, ſic vt genu flexo id adorarent, γονυκλινεῖς ἠσπάζοντο: Item, quod huic proximum, apud Gregorium Nazianzenum στηλιτ. *pag.* 118. lego, Conſtantij corpus Conſtantinopolim relatum celebri pompa, ſed & piis officiis nocturnis, cantibus & facibus διαδουχίαις, αἷς Χριστιανοὶ, inquit, τιμᾷν μεταστάσεων εὐσεβῆ νομίζομεν. Tandem apud Theodoretum quoque lego, *lib.*1.*cap.vlt.* (cuius verba non vbíque rectè vertit Interpres) & poſt eum apud Nicephorum *lib.*7. *cap. vlt. pag.*666. cum iuſto iam incremento, creditum miracula & ſanationes morborum ad eam Conſtantini M. ſtatuam & ad eius ſepulchrum facta. Hæc inquam omnia reperio, præter ea quæ de eiuſdem ſepulchro auctor vitæ Conſtantini, *lib.*4. *cap.*71: Nihil tamen quiſquam de eo cultu, cuius nomine Chriſtianos incuſat

Digitized by Google

Philoſtorgius, memorat. Neque illud etiam omittendum, quanta columnæ iſtius ſub Theodoſio Iun. ratio habita fuerit, vt ſarta ſeruaretur: de quo vide Chron. Alex *ann* 416.

¶AD CAP. XIX. *De Athanaſii è Gallia reditu poſt Conſtantini M. obitum.*

De *Athanaſii* è Gallia (quò ſcil. in exilium à Conſtantino miſſus fuerat) poſt Conſtantini mortem ad Epiſcopatum reditu eſt hoc caput: de quo ipſemet Athanaſius, *Apol.2.pag.624* & ad *Solitar.vit. pag.* 631. Epiphanius *hæreſi Mel tianorum 68.num.9.* Socrates *lib.2.cap.2.* Theodoretus *lib 2.cap.1.* Sozomenus *lib.3.cap.2.* & poſt eos Nicephorus *lib 9.cap.3.*¶ Tria porrò ſuper hac re narrat Philoſtorgius. Primò ait, Athanaſium è Gallia Alexandriam ab exilio reuerſum, pariter vt cæteri qui exiliis adflictabantur redeundi poteſtatem accepêre. Quod poſtremum ab Athanaſio quoque proditum, *ad Solitar. vit. ag. pag.631.a.* Ipſe verò Athanaſius reſtitutus Conſtantini Iun. Galliarum Imperatoris literis, ex vrbe Treuirorũ datis, ídque patris iudicium & deſtinationem ſecuti, quod ipſemet Athanaſius non vno loco tradit: At Epiphanius *dict. loco* ait, ἐκ τῶν δύο βασιλέων, Conſtantini ſcil. & Conſtantis mandato, & Conſtantio probante, συνδοκοῦντος. Secundò ait Philoſtorgius, Athanaſium Gregorio (de quo *ſup.tm.12.*) tùm mortuo ſedem recuperaſſe: Quod & ipſum ſcribere videatur Epiphanius, *dict.num.9* καὶ καθίζει πάλιν εἰς τὸν θρόνον μετὰ τὸν διαδεξάμενον αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν πεμφθέντα Γρηγόριον ὄντα ἤδη ἐν ἀξιωμάτι Ἀθανάσιον. Verùm de hoc,

ad d.tm.

ad d.tm.12. Poſtremò Philoſtorgius Athanaſium eo nomine reprehendit, vel potius calumniatur, quod ſedem Alexandrinam nulla eorum qui eum depoſuerant ratione habitâ receperit, Tyriam videlicet & Conſtantinopolitanam Synodum indicans, ann.335. & 336. in quibus Athanaſius exauctoratus fuerat, de quo *d.tm.* 12. *ſup.* Id verò olim crimini datum Athanaſio ab Arianis mox in Synodo Antiochenâ A.D.341. quod videlicet à Synodo damnatus abſque Synodo ſedem contra canones repetiiſſet: vide Socratem 2.*cap.*2. *in fi.&* 5. & Sozomenum *lib.*3. *cap.*2. *in princ. & cap.*3. de quo infrà *lib.*3.*cap.*3. Quod crimen Philoſtorgius tanto poſt auidè hic ſublegit & in ſcenam iterùm repoſuit.

IN LIBRVM TERTIVM.

¶ AD CAP. I. *De Conſtantini Iun. cæde.*

DE *Conſtantini Iun.* cœde eſt hoc caput, vbi Philoſtorgius non vno modo vel peccat, vel ab aliis recedit. Primò, perperàm Conſtantem natu maximum inter Conſtantini liberos facit: cùm reuera Conſtantinus Iun. natu maximus fuerit, Conſtans verò natu minimus, νεώτατος, vt diſertè alij, & vel Zoſimus, *lib.*2 *pag.*691. Socrates, *lib.*2.*cap.*3.*&* 11. *in princ.* & Theodoretus, *lib.*1.*c.*32.*in fi.lib.*2.*c.*5.*in pr.*

Secundò ait Philoſtorgius, Conſtantem fratri Conſtantino inſidias ſtruxiſſe, cùm contra prodant alij, Conſtantinum de Africâ nominatim fratri Conſtanti controuerſiam mouentem aduerſus eum bellum mouiſſe. Zoſimus, Hieronymus, *Chronico. Conſtantinus bellum fratri inferens occiditur.* Victor alter, *latrocinij ſpecie in fines eius irrumpens.* Socrates *lib.2.cap.3* Κωνςαντῖνος ἐπιὼν τοῖς μέρεσι τοῦ νέου ἀδελφοῦ Κώνςαντος. Sozomenus, *lib.3.cap.2.* Κωνςαντῖνος πόλεμον ἐπαγαγὼν Κωνςαντίῳ (pro Conſtante) vide & Zonaram qui *p.*11. ait, Conſtantinum primum huius rei auctorem & cauſam fuiſſe ὅτι ἀδικῶν ἦρξε: & Cedrenum. Zoſimus equidem *lib.2. pag.692.* ait, *Conſtantem incautum fratrem opprimere volentem, inimicitias toto triennio diſſimulaſſe, expectatoq; tempore quo prouinciam ſibi fidam & beneuolam ingreſſus erat, ablegaſſe milites, ſpecie quidem ſubſidio futuros Conſtantio ad bellum Perſicum, ſed reapſe Conſtantinum nil tale opinantem oppreſſiſſe.* Verùm ita deprehendo, vt Gentiles ita & Arianos in Conſtantem iniquiores fuiſſe: illos quidem ob templa Gentilium ab eo diruta, de quo alibi, hos vero, ob fidem Catholicam, eiúſque in Athanaſium ſtudium. Certe Philoſtorgius, non vno inſuper loco ſuum in Conſtantem odium prodit: veluti hoc ipſo libro *cap.12.* cùm ait, Athanaſium, cùm ad eum veniſſet, donorum multitudine eos qui apud eum valebant ſubegiſſe, maximè verò Euſtathium Comitem R. P. qui apud Imperatorem familiariſſimus erat: vbi & minaces Conſtantis ad fratrem Conſtantium pro Athanaſio reſtituendo literas acrius repræſentat. Item cùm *cap.22.* ait, Conſtantem ob

tem ob ſtudium erga Athanaſium per Magnentij tyrannidem vitâ priuatum. Cùm tamen Orthodoxi Conſtantem miris laudibus efferant, & in his Athanaſius, tanquam piiſſimum εὐσεβέστατον φιλόχριστον, *Apologia ad Conſtantium pag.525. e.* & Arianæ ſectæ infeſtum, vt qui Euſebianos legatos ad ſe miſſos ad Athanaſium accuſandum calumniæ conuictos reiecerit, vt teſtatur ipſe *ad Solitar. vitam agentes pag. 631. c*: Athanaſio contrà cùm maximè fauerit, concilium Sardicenſe promouerit; Eccleſias item donariis repleuerit, *apolog. ad Conſtantium pag.* 528. vbi eundem & beatum vocat, imò & martyrem. Illud equidem Socrates ſcribit *lib.2. cap.20*, Conſtantem etſi fratrem interfici non iuſſerit, attamen cœdem eius non vetuiſſe.

¶AD CAP. II. *de Conſtantij laudibus, & Eccleſiis ab eo excitatis Conſtantinopoli, &c.*

In *Conſtantij* laudes effertur hoc capite Philoſtorgius, vti contrà Conſtantem ſuperiore capite inſectatus fuerat: Et quidem tùm ob Eccleſias excitatas, tùm ob reliquias Apoſtolorum Conſtantinopolim tranſlatas. Quod *Eccleſias* attinet, duas à Conſtantio Conſtantinopoli excitatas memorat Philoſtorgius: Primo quidem, *Magnam Eccleſiam*, ἥνπερ, inquit, καὶ καλουμένην μεγάλην, (quæ & alias ſiue Εἰρήνη ſiue Σοφία dicta fuit.) De qua Eccleſia inter alios Hieronymus, *Chronico*, Socrates, *lib.2. cap. 12. in fi. & 33.* Sozomenus, *lib.1. cap 12. & lib.3. cap.5. in princ.* auctor martyrij Pauli Conſtantinop. *apud Photium pag.* 1423. Cedrenus *pag.* 245. Chronicon Alexand. vbi pro τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλην

ἐκκλησίαν, reponendum μεγάλην: vt apud eundem authorem A. 360. *pag.* 684. dicitur μεγάλη ἐκκλησία: quomodo hîc ea vocatur, & à Socrate *lib.2.c.12.in fin.* Porrò narrat id Philostorgius inter Constantini Iun. cædem, quæ congruit A.D. 340. & alterum Athanasij exilium, quod incidit in A.D. 341. (quo alioquin interuallo Sozomenus *lib.3. cap.5. in princ.* Dominicum Antiochiæ absolutum refert) Socrates id narrat post secundum statim exilium Athanasij. Encœnia certe magnæ Ecclesiæ illius absolutæ longe posteriora sunt & referenda ad Constantium decimum, & Iulianum tertium, coss. A.D. 360. quod faciunt exerte Socrates *lib.2.cap.33.* Sozom. *lib.4. cap.25. in princ.* Consularia Idaciana, & Chronicon Alex. *pag.* 682. Porrò cœpta fuerat hæc Ecclesia à Constantino M. à Constantio verò absoluta (& ab Eusebio dedicata) quod Socrates scribit *lib.2.cap.12.in fin.* Cedrenus *pag.* 245. & auctor Chronici Alexand. *d.pag.* 684. vbi addit, absolutam eam 34. plus minus anno posteaquàm à Constantino fundamenta eius iacta fuerant. Vnde colligitur, Constantinum hanc Ecclesiam, statim vt de Constantinopoli excitanda cogitauit, A.D. 328. excitare cœpisse. Ex quo authore vt & Socrate *lib.2. cap.33.* etiam illud discimus 14. vel 15. Februarij Encœnia huius Ecclesiæ celebrata. Conflata porrò hæc magna Ecclesia ex duabus Ecclesiis, Pacis εἰρήνης quæ à patre excitata fuerat, & σοφίας quam Constantius ædificauit: sic vt vno muro circumdatæ vno quoque nomine appellarentur: quæ omnia scribit Socrates *dict.lib.2. cap.15.in fin.* Sic & Dominicum Antiochiæ

Digitized by Google

chiæ à Constantino M. cœptum, à Constantio verò absolutum fuisse, scribit Sozomenus *lib.3.cap.5.* ¶ Alterum templum à Constantio Constantinopoli excitatum, Philostorgius ait, τὸ κοινὸν τῶν Ἀποστόλων ἐπιφερόμενον ὄνομα, quod sub finem περιώνυμον καὶ σεβάσμιον οἶκον vocat. Et tamen à Constantino M. excitatum id ait author vitæ Constantini, *lib.4.cap.58.59.60.* vt & Socrates, *lib.1.cap.12. in fin. cap. vlt.* & Procopius περὶ κτισμάτων, περὶ τοῦ Αὐγουσταίου *pag.8.* ¶ Tertio loco ait Philostorgius, ad Apostolorum Ecclesiam excitatum à Constantio sepulchrum patris Constantini. Et tamen id à Constantino M. ipsomet factum scribunt rursum iidem, Auctor vitæ Constantini, *lib.4.cap.60.* Socrates *lib.1.cap.vlt.* & post eum Nicephorus, *lib.8.c.vlt. p.166.* Procopius ait, Constantinum iussisse ibi sibi sepulchrum fieri, τὰς θήκας γενέσθαι αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα βασιλεύουσιν ἐνταῦθα τάξας. ¶ Quarto ait Philostorgius, *prope eam* Apostolorum Ecclesiam (ἐκ πλησίον) Constantium Constantini patris sepulchrum excitasse: Rectè *propè*: neque enim in ipsomet Apostolorum templo sepultus à Constantio Constantinus, verum in atrio & vestibulo eius, teste Chrysostomo, *aduersus Gentiles, quod Christus sit Deus*, & *homilia 26. in 2. ad Corinthios*, & *homilia 60. ad populum Antiochenum*. Zonaras quoque *tomo 3. pag. 9.* ἐν τῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἱερῷ ἐν ἰδιαζούσῃ μέντοι στοᾷ, ἣν ἐπὶ τῇ ταφῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ [Κωνσταντίου] ᾠκοδόμησεν. Et author tamen vitæ Constantini ait, in ipsomet templo, & medio quidem inter duodecim Apostolorum thecas loculo, quem Constantinus ipsemet excitauit, conditum Constantinum *lib.4.cap.60.*

Digitized by Google

& cap.70. ¶ Quinto ait Philostorgius, Reliquias varias Apostolorum & Euangelistarum à Constantio in Apostolorum Ecclesiam Constantinopolim translatas, puta Andreæ Apostoli, Lucæ Euangelistæ, cuius nomen celeberrimum fuisse ait (nam ita hîc repono ὄνομα ἦ κλεινὸν, vel κλητὸν) & Thomæ Apostoli. Id verò memorant & Hieronymus, *Chronico, anno Constantij 19. & 20.* & Theodorus Lector *fine collectan.* & auctor Chronici Alexandrini, qui id factum memorant A. 356. & 357. (id est, A. 355. 356) & Acta Artemij 20. Octobris apud Surium *pag.* 311. ex metaphraste, Nicephorus *lib.* 10. *cap.* 11. qui per Artemium Ducem (cuius alioquin Artemij mentio apud Iulianum *epist.* 10. Marcellinum *lib.* 22. Theodoretum *lib.* 3 *cap.* 17. & Chron. Alexand. *ann.* 363.) translatas has sub Constantio reliquias scribunt. Et tamen id à Constantino factum præferunt Hieronymus, *in Vigilantium*, & lib. *de scriptor. Ecclesi. in Luca.* Paulinus apud Dungalum, referente Baronio *ann.* 336. *nu.* 70. Verùm antiquæ editiones libri *de scriptor. Eccles.* præferunt vocem *Constantij*, teste *Victorio.* Quod reliquias verò has attinet, meminit earum quoque Procopius *lib.* 1. περὶ κτισμάτων *pag.* 8. vt & Nicephorus *d. lib.* 10. *cap.* 11. & Chronicon Alex. *ann.* 337. *pag* 671. eodem etiam ordine quo hic, Andreæ, Lucæ, Timothei: Theodorus Lector aliter. Ex superioribus interim constat, è quinque illis quæ hoc capite à Philostorgio Constantio tribuuntur, complurima ab aliis fermè Constantino tribui: quæ & ideò Photius excerpere & sic notare hic voluerit.

¶ AD

Digitized by Google

¶AD CAP. III. *De altero Athanasii exilio, & Georgij ei suffecto.*

De *Athanasio* iterùm, sub Constantio iam, (in Synodo *Antiochenâ*) Alexandriâ pulso, & *Georgio* (imò *Gregorio*) ei suffecto, & alterâ proinde Athanasij in Occidentem profectione seu exilio, est hoc caput. ¶ Ait primùm Philostorgius, Constantium Imper. cùm comperisset (nempe ab Eusebianis) Athanasium sedem suam (è quâ deiectus fuerat à Synodo Tyriâ & Constantinopolitana) recepisse: de quo *cap. vlt. super. lib.* (citra Synodi videlicet consensum: nam id vitio datum Athanasio inter alia: vide Socratem *lib. 2. cap. 2. in fin. & cap. 5.* Sozomenum, *lib. 3. cap. 2. pag. 266. f. & cap. 5.*) Alexandria eum expulisse. Id quod certe factum in Synodo Antiochenâ, *Marcellino* & *Probino* COSS. A.D. 341. vbi præsens fuit Constantius, quo consentiente Athanasius damnatus fuit. *Causam* porrò alteram abdicationis Athanasij adjiciunt, Theodoretus *lib. 2 cap. 3*, & Sozomenus *lib. 3 cap. 2 & cap. 5.* nempe quod Ariani Imperatori dixerint, Athanasij reditum multorum malorum & tumultuum causam extitisse, neque Ægyptum solum, sed & Palæstinam, Phœniciam, aliásq; finitimas prouincias turbulentis fluctibus grauiter agitari.

Secundò ait Philostorgius, Georgium tùm (in Synodo vid. Antiochenâ) Athanasio suffectum: vbi *Georgium* ipse vocat, pariter vt *numero 12. infrà*, cùm alij hunc *Gregorium* constanter vocent, de hac suffectione agentes: apud Athanasium passim, & nominatim, *Apolog. 2 pag. 582*

583 584 590 595, *epist. ad Solit. vitam agent* (vbi interpres vbique malè *Georgium* vertit) Rufinus *lib.*1 *cap.* 19. Socrates *lib.*2 *cap.*7.8. Theodoretus *lib* 2 *cap.*4. Sozomenus *lib.*3 *c.*5: quem & idem Theodoretus sex annis eam sedem occupasse ait: Quod verissimum est: suffectus enim is Athanasio A.D.341. vt dixi in concilio Antiocheno, Marcellino & Probino COSS. depositus verò in Synodo Sardicensi A.D.347. vide ipsammet Synodi epistolam apud Athanasium *Apol.*2. *pag.*590. Postea certe Georgius quidam Athanasio suffectus fuit, post Liberij videl. Osiíque lapsum: de quo *infrà lib.*7. *cap.* 2. Athanasius *epist. ad Solit. vitam agentes pag.* 652. 653. *&* 266. (quâ *epist. pag.*653 duos istos qui Athanasio sub Constantio distinctis vicibus suffecti fuerunt, ita disertè distinguit, ἀπέστειλε τὸ μὲν πρῶτον Γρηγόριον, καὶ νῦν δὲ τὸν ταμειογράφον Γεώργιον: & similiter *pag.*665 666) Rufinus *lib.*1.*cap.*19. Sozomenus *lib.* 2.*cap.*10.*in fin.* Socrates *lib.*2.*cap.*10.*in fin.* vbi in ratione temporis peccat.

Tertiò ait Philostorgius, Georgium hunc (qui aliis *Gregorius*) Cappadocem fuisse: quod & de priore illo, qui ipsi Gregorius, prædicat *dict. num.*12. prædicat & Athanasius passim, aliíque. Imò & tertium quoque illum Georgium (sub Iuliano scilicet) de quo *infrà lib.*7. *cap.*2. Cappadocem faciunt scriptores: quem tamen Marcellinus apud Epiphaniam Ciliciæ oppidum natum scripsit *lib.*22, quod Baronius iam notauit.

Quartò ait Philostorgius, Georgium hunc, qui aliis Gregorius, iussu Imperatoris creatum. Sic sanè & Georgius ille, de quo *infrà lib.*7. *cap.*2. pariter (ex susceptore tribu-

Digitized by Google

tributorum, ὑποδίκτης ἐν Κωνσταντινουπόλει ταμιακῶν γενόμενος καὶ σφετερισάμενος, Athanasio teste *ad Solit. vit. ag. pag. 666*, seu ἀπὸ ὑποδικτῶν, de *Synodis Arimini & Seleuciæ pag. 673*. ταμειοφάγος *ad Solit. pag. 553*) ab Imp. Constantio missus fuit, ἀποστελλόμενος παρὰ τοῦ βασιλέως κατάσκοπος, *ad Solit. vit. ag. pag. 652*. ἀπὸ τοῦ Κωμιτάτου, *epist. ad Orthodod. pag. 723* (quem alioquin locum non cepit Interpres) manúque militari introductus. Certe Athanasius non vno loco istum militari manu à Constantio Alexandriam missum testatur. Et Socratis error est, qui *lib. 2. cap. 8* quæ de Syriano Duce (de quo Athanasius variis locis) militibúsq; armatis ad 5000 qui Gregorium Alexandriam deduxerunt scribuntur, ad hunc Gregorium refert, cùm referenda sint ad tertium; de quo modo & ad A. D. 356.

Quintò ait Philostorgius, Athanasium, minas Imperatoris veritum & exinde mortem, (quod idem & Socrates tradit *lib. 2. cap. 13*) iterum ad Occidentis Imperatorem profectum. Ait Philostorgius, ad Occidentis Imperatorem profectum: At Theodoretus *lib. 2. cap. 4. in pr.* simpliciter τὴν ἑσπέραν κατείληφε: Socrates *lib. 2. cap. 8.* & Sozom. *lib. 3. cap. 5. in fin.* aiunt, eum Romam siue contendisse siue vocatum à Iulio, quod etiam Theodoretus scribit *dict. lib. 2. cap. 4.* de quo ad *cap. 12.* pleniùs. Et istud quidem secundum Athanasij exilium, seu altera hæc eius fuga fuit: de quo & *infrà cap. 12.* Cæterùm timiditatis Athanasium hâc quoque narratione Philostorgius apertè arguit: quæ Arianorum quoque criminatio fuit eo tempore quo ad mortem à Syriano Duce quæsitus

Philoſtorgius, memorat. Neque illud etiam omittendum, quanta columnæ iſtius ſub Theodoſio Iun. ratio habita fuerit, vt ſarta ſeruaretur: de quo vide Chron. Alex *ann* 416.

¶AD CAP. XIX. *De Athanaſii è Gallia reditu poſt Conſtantini M. obitum.*

De *Athanaſii* è Gallia (quò ſcil. in exilium à Conſtantino miſſus fuerat) poſt Conſtantini mortem ad Epiſcopatum reditu eſt hoc caput: de quo ipſemet Athanaſius, *Apol. 2. pag. 624* & ad *Solitar. vit. pag. 631.* Epiphanius *hæreſi Mel tianorum 68. num. 9.* Socrates *lib. 2. cap. 2.* Theodoretus *lib 2. cap. 1.* Sozomenus *lib. 3. cap. 2.* & poſt eos Nicephorus *lib 9. cap. 3.* ¶ Tria porrò ſuper hac re narrat Philoſtorgius. Primò ait, Athanaſium è Gallia Alexandriam ab exilio reuerſum, pariter vt cæteri qui exiliis adflictabantur redeundi poteſtatem accepêre. Quod poſtremum ab Athanaſio quoque proditum, *ad Solitar. vit. ag. pag. 631. a.* Ipſe verò Athanaſius reſtitutus Conſtantini Iun. Galliarum Imperatoris literis, ex vrbe Treuirorũ datis, ídque patris iudicium & deſtinationem ſecuti, quod ipſemet Athanaſius non vno loco tradit: At Epiphanius *dict. loco* ait, ἐκ τῶν δύο βασιλέων, Conſtantini ſcil. & Conſtantis mandato, & Conſtantio probante, συνδοκοῦντος. Secundò ait Philoſtorgius, Athanaſium Gregorio (de quo *ſup. tm. 12.*) tùm mortuo ſedem recuperaſſe: Quod & ipſum ſcribere videatur Epiphanius, *dict. num. 9* καὶ καθίζεται πάλιν εἰς τὸν θρόνον μετὰ τὸν διαδεξάμενον αὐτὸν ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν πεμφθέντα Γρηγόριον ὅτε ἦν ἐν ἐξορίᾳ Ἀθανάσιος. Verùm de hoc,

Digitized by Google

ad d.tm.12. Poſtremò Philoſtorgius Athanaſium eo nomine reprehendit, vel potius calumniatur, quod ſedem Alexandrinam nulla eorum qui eum depoſuerant ratione habitâ receperit, Tyriam videlicet & Conſtantinopolitanam Synodum indicans, ann.335. & 336. in quibus Athanaſius exauctoratus fuerat, de quo *d.tm. 12. ſup.* Id verò olim crimini datum Athanaſio ab Arianis mox in Synodo Antiochenâ A.D.341. quod videlicet à Synodo damnatus abſque Synodo ſedem contra canones repetiiſſet: vide Socratem *2.cap.*2. *in fi.&* 5. & Sozomenum *lib.3. cap.2. in princ. & cap.3.* de quo infrà *lib.3.cap.3.* Quod crimen Philoſtorgius tanto poſt auidè hic ſublegit & in ſcenam iterùm repoſuit.

IN LIBRVM TERTIVM.

¶ AD CAP. I. *De Conſtantini Iun. cæde.*

DE *Conſtantini Iun.* cœde eſt hoc caput, vbi Philoſtorgius non vno modo vel peccat, vel ab aliis recedit. Primò, perperàm Conſtantem natu maximum inter Conſtantini liberos facit: cùm reuera Conſtantinus Iun. natu maximus fuerit, Conſtans verò natu minimus, νεώτατος, vt diſertè alij, & vel Zoſimus, *lib.2 pag.691.* Socrates, *lib.2.cap.3.& 11. in princ.* & Theodoretus, *lib.1.c.32.in fi.lib.2.c.5.in pr.*

tem ob ſtudium erga Athanaſium per Magnentij tyrannidem vitâ priuatum. Cùm tamen Orthodoxi Conſtantem miris laudibus efferant, & in his Athanaſius, tanquam piiſſimum εὐσεβέστατον φιλόχριστον, *Apologia ad Conſtantium pag.525. e.* & Arianæ ſectæ infeſtum, vt qui Euſebianos legatos ad ſe miſſos ad Athanaſium accuſandum calumniæ conuictos reiecerit, vt teſtatur ipſe *ad Solitar. vitam agentes pag. 631. c*: Athanaſio contrà cùm maximè fauerit, concilium Sardicenſe promouerit; Eccleſias item donariis repleuerit, *apolog. ad Conſtantium pag. 528.* vbi eundem & beatum vocat, imò & martyrem. Illud equidem Socrates ſcribit *lib. 2. cap. 20*, Conſtantem etſi fratrem interfici non iuſſerit, attamen cœdem eius non vetuiſſe.

¶AD CAP. II. *de Conſtantij laudibus, & Eccleſiis ab eo excitatis Conſtantinopoli, &c.*

In *Conſtantij* laudes effertur hoc capite Philoſtorgius, vti contrà Conſtantem ſuperiore capite inſectatus fuerat: Et quidem tùm ob Eccleſias excitatas, tùm ob reliquias Apoſtolorum Conſtantinopolim tranſlatas. Quod *Eccleſias* attinet, duas à Conſtantio Conſtantinopoli excitatas memorat Philoſtorgius: Primo quidem, *Magnam Eccleſiam*, ἥσπερ, inquit, καὶ καλουμένην μεγάλην, (quæ & alias ſiue Εἰρήνη ſiue Σοφία dicta fuit.) De qua Eccleſia inter alios Hieronymus, *Chronico*, Socrates, *lib. 2. cap. 12. in fi. & 33.* Sozomenus, *lib. 1. cap 12. & lib. 3. cap. 5. in princ.* auctor martyrij Pauli Conſtantinop. *apud Photium pag. 1423.* Cedrenus *pag. 245.* Chronicon Alexand. vbi pro τὴν τοῦ θεοῦ μεγάλην

Digitized by Google

ἐκκλησίαν, reponendum μεγάλην: vt apud eundem authorem A. 360. *pag.* 684. dicitur μεγάλη ἐκκλησία : quomodo hîc ea vocatur, & à Socrate *lib.2.c.12.in fin.* Porrò narrat id Philoſtorgius inter Conſtantini Iun. cœdem, quæ congruit A.D. 340. & alterum Athanaſij exilium, quod incidit in A.D. 341. (quo alioquin interuallo Sozomenus *lib.3. cap.5. in princ.* Dominicum Antiochiæ abſolutum refert) Socrates id narrat poſt ſecundum ſtatim exilium Athanaſij. Encœnia certe magnæ Eccleſiæ illius abſolutæ longe poſteriora ſunt & referenda ad Conſtantium decimum, & Iulianum tertium, COSS. A.D. 360. quod faciunt exerte Socrates *lib.2.cap.33.* Sozom. *lib.4. cap.25. in princ.* Conſularia Idaciana, & Chronicon Alex. *pag.* 682. Porrò cœpta fuerat hæc Eccleſia à Conſtantino M. à Conſtantio verò abſoluta (& ab Euſebio dedicata) quod Socrates ſcribit *lib.2.cap.12.in fin.* Cedrenus *pag.* 245. & auctor Chronici Alexand. *d.pag.* 684. vbi addit, abſolutam eam 34. plus minus anno poſteaquàm à Conſtantino fundamenta eius iacta fuerant. Vnde colligitur, Conſtantinum hanc Eccleſiam, ſtatim vt de Conſtantinopoli excitanda cogitauit, A.D. 328. excitare cœpiſſe. Ex quo authore vt & Socrate *lib.2. cap.33.* etiam illud diſcimus 14. vel 15. Februarij Encœnia huius Eccleſiæ celebrata. Conflata porrò hæc magna Eccleſia ex duabus Eccleſiis, Pacis εἰρήνης quæ à patre excitata fuerat, & σοφίας quam Conſtantius ædificauit : ſic vt vno muro circumdatæ vno quoque nomine appellarentur : quæ omnia ſcribit Socrates *dict.lib.2. cap.15.in fin.* Sic & Dominicum Antiochiæ

chiæ à Conſtantino M. cœptum, à Conſtantio verò abſolutum fuiſſe, ſcribit Sozomenus *lib.3.cap.5.* ¶ Alterum templum à Conſtantio Conſtantinopoli excitatum, Philoſtorgius ait, τὸ κοινὸν τῶν Ἀποστόλων ἐπιφερόμενον ὄνομα, quod ſub finem περιώνυμον καὶ σεβάσμιον οἶκον vocat. Et tamen à Conſtantino M. excitatum id ait author vitæ Conſtantini, *lib.4.cap.58.59.60.* vt & Socrates, *lib.1.cap.12. in fin. cap. vlt.* & Procopius περὶ κτισμάτων, περὶ τοῦ Αὐγουσταίου *pag.8.* ¶ Tertio loco ait Philoſtorgius, ad Apoſtolorum Eccleſiam excitatum à Conſtantio ſepulchrum patris Conſtantini. Et tamen id à Conſtantino M. ipſomet factum ſcribunt rurſum iidem, Auctor vitæ Conſtantini, *lib.4.cap.60.* Socrates *lib.1.cap.vlt.* & poſt eum Nicephorus, *lib.8.c.vlt. p.166.* Procopius ait, Conſtantinum iuſſiſſe ibi ſibi ſepulchrum fieri, τὰς θήκας γενέσθαι αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα βασιλεύσουσιν ἐνταῦθα τάξας. ¶ Quarto ait Philoſtorgius, *prope eam* Apoſtolorum Eccleſiam (ἐκ πλησίον) Conſtantium Conſtantini patris ſepulchrum excitaſſe: Rectè *propè*: neque enim in ipſomet Apoſtolorum templo ſepultus à Conſtantio Conſtantinus, verum in atrio & veſtibulo eius, teſte Chryſoſtomo, *aduerſus Gentiles, quod Christus ſit Deus*, & *homilia 26. in 2. ad Corinthios*, & *homilia 60. ad populum Antiochenum.* Zonaras quoque *tomo 3. pag. 9.* ἐν τῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἱερῷ ἐν ἰδιαζούσῃ μέντοι στοᾷ, ἣν ἐπὶ τῇ ταφῇ τοῦ πατρὸς αὐτὸς [Κωνστάντιος] ᾠκοδόμησεν. Et author tamen vitæ Conſtantini ait, in ipſomet templo, & medio quidem inter duodecim Apoſtolorum thecas loculo, quem Conſtantinus ipſemet excitauit, conditum Conſtantinum *lib.4.cap.60.*

Digitized by Google

& cap.70. ¶ Quinto ait Philoſtorgius, Reliquias varias Apoſtolorum & Euangeliſtarum à Conſtantio in Apoſtolorum Eccleſiam Conſtantinopolim tranſlatas, puta Andreæ Apoſtoli, Lucæ Euangeliſtæ, cuius nomen celeberrimum fuiſſe ait (nam ita hîc repono ὄνομα οὐ κλειτὸν, vel κλητὸν) & Thomæ Apoſtoli. Id verò memorant & Hieronymus, *Chronico, anno Conſtantij 19. & 20.* & Theodorus Lector *fine collectan.* & auctor Chronici Alexandrini, qui id factum memorant A.356. & 357. (id eſt, A.355. 356) & Acta Artemij 20. Octobris apud Surium *pag.* 311. ex metaphraſte, Nicephorus *lib.10. cap.11.* qui per Artemium Ducem (cuius alioquin Artemij mentio apud Iulianum *epiſt.*10. Marcellinum *lib.22.* Theodoretum *lib.3 cap.17.* & Chron. Alexand. *ann.363.*) tranſlatas has ſub Conſtantio reliquias ſcribunt. Et tamen id à Conſtantino factum præferunt Hieronymus, *in Vigilantium*, & lib. *de ſcriptor. Eccleſ. in Luca.* Paulinus apud Dungalum, referente Baronio *ann.336. nu.70.* Verùm antiquæ editiones libri *de ſcriptor. Eccleſ.* præferunt vocem *Conſtantij*, teſte *Victorio.* Quod reliquias verò has attinet, meminit earum quoque Procopius *lib.1.* περὶ κτισμάτων *pag.* 8. vt & Nicephorus *d.lib.10. cap.11.* & Chronicon Alex. *ann.337. pag 671.* eodem etiam ordine quo hic, Andreæ, Lucæ, Timothei: Theodorus Lector aliter. Ex ſuperioribus interim conſtat, è quinque illis quæ hoc capite à Philoſtorgio Conſtantio tribuuntur, complurima ab aliis fermè Conſtantino tribui: quæ & ideò Photius excerpere & ſic notare hic voluerit.

¶ AD

Digitized by Google

¶ Ad Cap. III. *De altero Athanasii exilio, & Georgij ei suffecto.*

De *Athanasio* iterùm, sub Constantio iam, (in Synodo *Antiochenâ*) Alexandriâ pulso, & *Georgio* (imò *Gregorio*) ei suffecto, & alterâ proinde Athanasij in Occidentem profectione seu exilio, est hoc caput. ¶ Ait primùm Philostorgius, Constantium Imper. cùm comperisset (nempe ab Eusebianis) Athanasium sedem suam (è quâ deiectus fuerat à Synodo Tyriâ & Constantinopolitana) recepisse: de quo *cap. vlt. super. lib.* (citra Synodi videlicet consensum: nam id vitio datum Athanasio inter alia: vide Socratem *lib. 2. cap. 2. in fin. & cap. 5.* Sozomenum, *lib. 3. cap. 2. pag. 266. f. & cap. 5.*) Alexandria eum expulisse. Id quod certe factum in Synodo Antiochenâ, *Marcellino* & *Probino* COSS. A. D. 341. vbi præsens fuit Constantius, quo consentiente Athanasius damnatus fuit. *Causam* porrò alteram abdicationis Athanasij adjiciunt, Theodoretus *lib. 2 cap. 3*, & Sozomenus *lib. 3 cap. 2 & cap. 5.* nempe quod Ariani Imperatori dixerint, Athanasij reditum multorum malorum & tumultuum causam extitisse, neque Ægyptum solum, sed & Palæstinam, Phœniciam, aliásq; finitimas prouincias turbulentis fluctibus grauiter agitari.

Secundò ait Philostorgius, Georgium tùm (in Synodo vid. Antiochenâ) Athanasio suffectum: vbi *Georgium* ipse vocat, pariter vt *numero 12. infrà*, cùm alij hunc *Gregorium* constanter vocent, de hac suffectione agentes: apud Athanasium passim, & nominatim, *Apolog. 2 pag. 582*

583 584 590 595, *epist. ad Solit. vitam agent* (vbi interpres vbique malè *Georgium* vertit) Rufinus *lib.1 cap.19.* Socrates *lib.2 cap.7.8.* Theodoretus *lib 2 cap.4.* Sozomenus *lib.3 c.5*: quem & idem Theodoretus sex annis eam sedem occupasse ait: Quod verissimum est: suffectus enim is Athanasio A.D.341. vt dixi in concilio Antiocheno, Marcellino & Probino COSS. depositus verò in Synodo Sardicensi A.D.347. vide ipsammet Synodi epistolam apud Athanasium *Apol.2. pag.590.* Postea certe Georgius quidam Athanasio suffectus fuit, post Liberij videl. Osiíque lapsum: de quo *infrà lib.7. cap.2.* Athanasius *epist.ad Solit. vitam agentes pag.652. 653. & 266.* (quâ *epist. pag.653* duos istos qui Athanasio sub Constantio distinctis vicibus suffecti fuerunt, ita disertè distinguit, ἀπέστειλε τὸ μὲν πρῶτον Γρηγόριον, καὶ νῦν δὲ τὸν ταμειογράφον Γεώργιον: & similiter *pag.665 666*) Rufinus *lib.1.cap.19.* Sozomenus *lib.2.cap.10.in fin.* Socrates *lib.2.cap.10.in fin.* vbi in ratione temporis peccat.

Tertiò ait Philostorgius, Georgium hunc (qui aliis *Gregorius*) Cappadocem fuisse: quod & de priore illo, qui ipsi Gregorius, prædicat *dict. num.12.* prædicat & Athanasius passim, aliíque. Imò & tertium quoque illum Georgium (sub Iuliano scilicet) de quo *infrà lib.7. cap.2.* Cappadocem faciunt scriptores: quem tamen Marcellinus apud Epiphaniam Ciliciæ oppidum natum scripsit *lib.22*, quod Baronius iam notauit.

Quartò ait Philostorgius, Georgium hunc, qui aliis Gregorius, iussu Imperatoris creatum. Sic sanè & Georgius ille, de quo *infrà lib.7. cap.2.* pariter (ex susceptore tribu-

Digitized by Google

tributorum, ὑποδέκτης ἐν Κωνσταντινουπόλει ταμιακῶν γενόμενος καὶ σφετερισάμενος, Athanaſio teſte *ad Solit. vit. ag. pag. 666*, ſeu ἀπὸ ὑποδεκτῶν, de *Synodis Arimini & Seleuciæ pag. 673*. ταμειοφάγος *ad Solit. pag. 553*) ab Imp. Conſtantio miſſus fuit, ἀποσταλόμενος παρὰ τοῦ βασιλέως κατάσκοπος, *ad Solit. vit. ag. pag. 652*. ἀπὸ τοῦ Κωμιτάτου, *epiſt. ad Orthodod. pag. 723* (quem alioquin locum non cepit Interpres) manúque militari introductus. Certe Athanaſius non vno loco iſtum militari manu à Conſtantio Alexandriam miſſum teſtatur. Et Socratis error eſt, qui *lib. 2. cap. 8* quæ de Syriano Duce (de quo Athanaſius variis locis) militibúſq; armatis ad 5000 qui Gregorium Alexandriam deduxerunt ſcribuntur, ad hunc Gregorium refert, cùm referenda ſint ad tertium; de quo modo & ad A. D. 356.

Quintò ait Philoſtorgius, Athanaſium, minas Imperatoris veritum & exinde mortem, (quod idem & Socrates tradit *lib. 2. cap. 13*) iterum ad Occidentis Imperatorem profectum. Ait Philoſtorgius, ad Occidentis Imperatorem profectum: At Theodoretus *lib. 2. cap. 4. in pr.* ſimpliciter τὴν ἑσπέραν κατείληφε: Socrates *lib. 2. cap. 8.* & Sozom. *lib. 3. cap. 5. in fin.* aiunt, eum Romam ſiue contendiſſe ſiue vocatum à Iulio, quod etiam Theodoretus ſcribit *dict. lib. 2. cap. 4.* de quo ad *cap. 12.* pleniùs. Et iſtud quidem ſecundum Athanaſij exilium, ſeu altera hæc eius fuga fuit: de quo & *infrà cap. 12.* Cæterùm timiditatis Athanaſium hâc quoque narratione Philoſtorgius apertè arguit: quæ Arianorum quoque criminatio fuit eo tempore quo ad mortem à Syriano Duce quæſitus

fugâ ſibi conſuluit, quod argumentum eſt *Apologiæ* 1. *&* 2. *de fugâ ſuâ*. Quâ ratione autem fugerit vide apud Sozomenum *lib.* 2. *cap.* 5.

¶AD CAP. IV. De *Homeritis & Legatione ad eos miſſa, à Conſtantio*, &c. *deq; Theophilo Indo.*

De *Homeritis* & Legatione ad eos à Conſtantio Imp. miſsâ, ad fidem Chriſtianam his inſinuandam (de quo iam ſuprà *lib* 2. *cap.*6.) & exinde Theophili ad Axumitas profectione Philoſtorgij bene longa narratio hæc eſt, quam exſcribit Nicephorus ex parte *lib* 8. *cap.*35. & pleniùs *lib.*9. *cap.*18. Cui nihil tale apud alios hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptores occurrit: cuius etiam occaſione Philoſtorgius in longam παρέκβασιν ſeſe effundit, *cap.* 7,8,9, 10,11. Hanc verò Legationem, vt temporis rationem ſtabiliamus, memorat Philoſtorgius medio tempore inter ea quæ contigêre A. D. 341. & A. D 346. Quare medio hoc quinquennij ſpatio. Quod tamen Baronius decennio poſt referre maluit ad A. D 354.

Nunc de ipſis *Homeritis* ante omnia videndum eſt, & initio quidem, de eorum Nomine & Origine, Situ, Ritúque, quam partem exſcribit Nicephorus, tacito vt aliâs fermè Philoſtorgij nomine *lib.*8. *cap.*35. φασὶν inquit. Homeritas igitur Philoſtorgius, & ſuprà iam *lib.* 2. *cap.*6. & hîc iterum, cum Sabæis eoſdem facit, pariter vt Procopius Gazenſis in 1. *Regum*, qui tamen apud Ptolemæum diſtinguuntur. Cæterùm à Saba metropoli *Sabæos dictos* ait: Addítq; Sabæos hos ex Chettura Abrahami vxore ortos, de quo & Ioſephus *lib.*1. *cap.*16. vnde proculdubio habet

habet Philoſtorgius. Subjicit & Reginam inde ad Salomonem acceſſiſſe, cùm tamen Ioſephus *lib.8.cap.6.* Reginam illam Ægypti & Æthiopiæ faciat. Verùm eandem cum Philoſtorgio ſententiam ſequuntur hodie viri docti: nam & Arabia Felix, auri & aromatum abundantiſſima eſt, & Iudææ reſpectu ad Auſtrum ſpectat, cuius *Auſtri regina* dicitur à Chriſto: denique à Iudæa remotiſſima, & in finibus terræ, vnde ea veniſſe dicitur. Hoc primum. ¶Quod *Situm* verò Homeritarum attinet, Philoſtorgius ad extimum Oceanum eos collocat, & ſpecialiùs adhuc in Arabia maiore ſeu Felice, cuius metropolis Saba. Rectè hæc fermè omnia Philoſtorgius: Homeritæ enim ad Oceanum ſiti Arabum gens fuit, Saracenis proxima, gentibus his inter ſe mari Rubro ſeu Arabico diſparatis: quod ex Plinio diſcere eſt, *lib.6. c. 28.* (quos & idem inter Arabas numeroſiſſimos fuiſſe ait, ex relatione Ælij Galli) & Ptolemæo *lib.6.c.7.* Procopio *1. Perſic.* & Procopio Gazenſi *in 1. Regum:* Theodoreto *quæſt. in vetus teſtam.* Nonnoſo, apud Photium, *num.3.* De quibus & Vranius primo Arabicorum, apud Stephanum, Καμηλοκόμοι Χατραμῶται, Σαββαῖοι (ισ. Σάββαι οἱ) καὶ Ομηρῖται. E regione Homeritarum Axumitæ fuère, de quibus *cap. prox.* Denique Homeritæ inter Arabes ſeu in Arabiâ cenſiti, à Plinio quoque *dict. lib.6. cap.28.* Ariano *in periplo maris Erythræi*, & Ptolemæo *lib. 6. cap. 7.* Quare manifeſtus error eſt Stephani, qui Homeritas Æthiopum gentem facit, quod de Axumitis verum eſt: Et eorum maximè, qui Homeritas eoſdem cum Axumi-

tis faciunt, hoc tantùm discrimine, quod qui priùs Homeritæ dicebantur quamdiu in Arabia fuerunt, postea in Æthiopiam translati Axumitæ dicti fuerint. Quibus vel Philostorgius noster refutandis deinceps sufficiet, qui tam clarè eos distinguit. Procopius quoque Gazensis in 1. *Regum* de Sabæis. ἔθνος ἐστὶν Αἰθιοπικόν· ἐντεῦθεν δὲ κεῖσθαι φασὶν αὐτοὺς τῆς θαλάσσης τῆς Ἰνδικῆς, ὀνομάζουσι δὲ αὐτοὺς Ομηρίτας, κατ' ἀντικρὺ δέ εἰσι τῶν Αὐξουμιτῶν· μέση δὲ τούτων κἀκείνων ἡ θάλασσα: Qui locus egregiè cum Philostorgio concinit, in describendo eorum situ. ¶ 3. Nunc de Homeritarum *Vrbibus*. Philostorgius igitur Homeritarum metropolin, non Sabam tantùm (vnde Sabæi) verùm & *Tafaron* quoque fuisse ait. Τάφαρα hæc dicuntur apud Stephanum. Τάφαρα, inquit, οὐδετέρως, πόλις τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, ὁ πολίτης Ταφαρηνὸς (hoc ipsum repetitur & in voce Ἄδανα) ὡς Ζόαρα Ζοαρηνὸς, Αὔαρα Αὐαρηνὸς, ὡς Οὐράνιος ἐν Ἀραβικῶν τρίτῳ. Ammianus quoque Marcellinus, *lib.23.pag.274.* inter eximias Arabum beatorum ciuitates hanc *Tapharum* memorat, & *Taphron*, vel vt alij, *Taphra* vocat. *Ac licet abundet vrbibus mediterraneis atque maritimis, campisque copiosis & vallibus, has tamen habet ciuitates eximias, Geapolim & Nascum & Baraba, itidemque Nagara & Mephran, &* TAPHRON (al. TAPHRA) *& Dioscuriada*: Apud Ptolemæum quoque, *lib.6.cap.7,* Ταπφαρῖται (nam ita disertè codices quidam habent, etsi alij Σαπφαρῖται) iuxta Homeritas in Arabia Felice memorantur: & mox Σάπφαρα vel Σάπφαρ μητρόπολις: vt & *lib.8. pag.241.* Σάπφαρ: vbi & interuallum eius ab Alexandria designat. Et apud Arianum

in periplo

in periplo maris Rubri pag. α. 11. Τάπαρα ἐμπόριον Βαρβαρικά: item Ἀφάρ, quam disertè metropolin Homeritarum vocat *pag.* α. 111. Et hæc deApharo. 4. Atenim præter Sabam & Tapharon, duo præterea Homeritarum emporia memorat hic Philostorgius: nempe, Emporium Romanum, & Emporium Persicum. De *Romano* Homeritarum *emporio* tria ait, 1. situm id extrorsum ad Oceanum: 2. Regionem vocari *Adanen*: & sic Emporium Romanum istud fuisse in regione, quæ vocatur *Adane*. De hâc Adane Vranius quoque *lib.* 3. *Arabicorum*, & Herodianus *lib.* 4. apud Stephanum in Ἄδανα. Ἄδανα ἐστι δὲ καὶ ἑτέρα πόλις ἐν μεσογείῳ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, ὡς Οὐράνιος φησὶν ἐν Ἀραβικῶν τρίτῳ. Sic & apud Ptolemæum, ad marginem τῆς Ἀραβίας ἐμπορίου, adscriptum, *Aden aliis vocari*. Ea verò hodienum *Aden* vrbs regnúmque dicitur. 3. Ait Philostorgius ad Romanum Homeritarum emporium appellere Romanos solitos (nempe commercij ergo.) Hoc verò proculdubio emporium illud est, quod Ptolemæus *lib.* 6. *cap.* 7. in Homeritarum regione disertè vocat Ἀραβίας ἐμπόριον, vbi ad marginem, vt dixi, adscriptum, *Aden aliis vocari*: cuius eiusdem meminit & *lib.* 8. *pag.* 242. vbi & distantiam eius ab Alexandria designat: à quo eodem in eâdem Arabiâ Felice alia Emporia memorantur: puta in Adranitarum regione, Καὶν ἐμπόριον καὶ ἄκρον: in Elisarorum, Μοῦσα ἐμπόριον, Ὄκηλις ἐμπόριον: in Mediterraneâ Arabiâ, Ὀμανὸν ἐμπόριον: quorum etiam omnium interualla ab Alexandriâ (quò scilicet merces Arabicæ conuehebantur) describit *lib.* 8. *pag.* 241. 242. Nempe felix illa

diuéſque Arabia, Romanorum commerciis patuit; in quem finem emporia quædam ſeu commerciorum loca deſtinata erant, pariter vt apud alias vicinas Romanis gentes commerciorum loca fuêre: vide vel Ammianum Marcellinum, & Itiner. Peutingerianum: vti viceuerſâ certa commerciorum loca in Orbe Romano Barbaris patuêre: de quo vtroque vide vel *l.4. Cod de commerciis & mercatoribus*. Et hæc de Romano Emporio apud Homeritas. *Perſicum* quoque apud eoſdem *emporium* memorat hic Philoſtorgius; nempe quò Perſæ commercij ergo commeabant, quibus Arabes felices à læua Perſico mari collimitabant, vt ait Marcellinus *lib.23 pag.255.* qui etiam ait, ibi fuiſſe *Emporia denſa* Verùm quænam ſiue Romana ſiue Perſica emporia ibi fuerint, ſi quis ſcire aueat, & quid ad quemque locum comportatum, commercatumque fuerit, legat is Ariani *periplum maris Erythræi*. Et hæc de ſitu vbibuſque Homeritarum.

4 ¶Quod *Ritus moréſque* Homeritarum attinet, ait Philoſtorgius (quod etiam exſcripſit Nicephorus, *lib.8. cap.35*) Primò, circumciſam eam gentem fuiſſe. Certe de iis quoq; populis paſſim Æthyopibus, Troglodytis (qui poſtea Axumitæ dicti, de quibus *cap prox.*) & Herodotus, & Agatharchides, *l.b.5.cap.30* & Diodorus, *lib.3.* & Strabo *lib 16 p.530.531.* notat, eos κολοβοὺς τὰς βαλαίους, imò & γυναῖκας Ἰουδαϊκῶς ἐκτετμημένας fuiſſe: & à Pytholai promontorio rurſum ὁλοκλήρους fuiſſe. De Idumæis, de Chetturâ & Ægyptis Theodoretus in Catena Patrum *in Pentateuchum*. Secundò, quod tempus circumciſionis attinet, ait Homeritas

meritas circumcisos octauo die: Nempe more Iudaico. Et Iosephus tamen *lib. 1. Antiq. 23* & Eustathius *in Hexaemeron pag. 60.* ait Arabas post decimum tertium annum id facere. Tertiò ait Philostorgius, Homeritas sacrificasse Soli, Lunæ, cæterísq; dæmonibus indigenis: Quod etiam habent acta Metaphrastis apud Surium 24. *Octob.* totidem penè verbis, vbi de Axumitarum & Homeritarum Rege: *Omnes qui erant in sua potestate habebat circumcisos, partim quidem Iudaicam sequentes superstitionem, partim autem plane Gentiles, Soli & Lunæ sacrificantes & dæmonibus*, &c. Certe Arabes Soli & Lucifero sacrificasse testatur quoq; Nilus, *in narratione de cæde Monachorum montis Sinai, & Theoduli filij captiuitate.* Et iam olim Arabes duo tantum numina coluisse Arrianus scribit, *4. de exped. Alex. pag. 161*: Cœlum, quod Solem astráque alia in se contineret, & Dionysium, ob famam ducti ad Indos exercitus. Sic & Blemyes Soli sacrificasse, & quidem humana hostia scribit Procopius 1. *Persic.* Postremò ait Philostorgius, Iudæos quoque multos hoc æuo apud Homeritas fuisse, ídque duobus locis huius capitis scribit. Prodit id quoque Procopius 1. *Persicorum pag. 34.* ἐπειδὴ Ὁμηρειτῶν ἔγνω πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους ὄντας, &c. & prædicta acta apud Surium sub Iustino Imp. Vt proinde mirum non sit, si circumcisa gens ea fuerit, quando & ex Chetturâ Abrahami ea orta: & Iudæi his plurimi immixti fuēre. Et hactenus quidem de Homeritis ipsis, eorúmque moribus.

¶ Nunc, de *Legatione*, quam à Constantio ad Homeritas missam Philostorgius scribit, quisve eius Legationis

exitus fuerit. Quam quidem narrationem à Nicephoro, vti dixi, ex Philoſtorgio mutuatam, Baronius pro ſuſpectâ habuit A. D. 354. *num.* 14. 15. 16. quando nulli præterea ex hiſtoricis Eccleſiaſticis idem memorant. Addo, Philoſtorgium ſibi vix in omnibus conſtare videri, vt ex collatione capitis 6 *ſuperiori libro* cum hoc colligitur. Tandem, non alio fine hæc ſcripta à Philoſtorgio, quàm in Ariomanitarum gratiam. Nos Philoſtorgium ſequamur, qui non omninò ſaltem falſus, vel in omnibus. Primò ſpectandum illud, agi hîc de amicâ Conſtantij ad Homeritas legatione, pariter vt ad Axumitas. Nempe, vt ab antiquo Homeritæ & Axumitæ Romanorum fœderati fuêre (quod de Homeritis quoque nominatim teſtatur Arrianus, *in periplo maris Rubri p.* α. 1111.) ita & ſub Conſtantio Imp. nominatim, ſub quo nunc verſamur. Fidem facit de Axumitis Conſtantij Imp epiſtola *ad Tyrannos Axumitarum Aizanam & Sazanum*, in quâ de Frumentio Epiſc. Auxumitano & Athanaſio Alexandrino agit, quam memorat Athanaſius. *Apolog. ad Imp. Conſtantium pag.* 540. & ipſam conſignat *pag.* 542. vbi & fine epiſtolæ Conſtantius eos vocat ἀδελφοὺς τιμιωτάτους: Eáque refert, ſeſe his paria cum Romanis iura tribuiſſe, τῆς αὐτῆς προνοίας ἀξιοῦντες ὑμᾶς καὶ τὴν ἴσην Ῥωμαίοις μεταδιδόντες. De vtriſque, de Axumitis inquam & Homeritis, teſtis quoque eiuſdem Conſtantij Imp. conſtitutio: quæ eo ipſo anno 356 data eſt quo ſuperior illa eiuſdem Imperatoris epiſtola ad Tyrannos Axumitarum. Ea ſic habet *l. 2. Cod. Theod. de Legatis.*

Digitized by Google

Constantius A. & Iulianus C. Musoniano PP.

Nullus ad gentem Axumitarum & Homeritas ire præceptus vltrà annui temporis spatium debet Alexādriæ de cætero demorari, nec post annum percipere alimonias annonarias. Dat. XVIII. Kal. Febr. Med. Indictione XV. Constantio A. VIII. & Iuliano Cæs. Coss. Fœderati igitur Romanis fuêre & Homeritæ & Axumitæ hoc Constantij æuo: vt & deinceps quoque mansêre etiam sub Iustiniano, Procopio teste, *lib. 1. Persicor. p. 32.* & Nonnoso, *apud Photium*; aduersus Persas videlicet quibus vicini erant; cum quibus Persis sanè Constantio Imp. hoc æuo res erat, qui tùm Armeniam & Mesopotamiam incursabant, cùm Musonianus PP. esset (cui superior lex illa inscribitur) teste Ammiano Marcellino, *lib. 15. pag. 61. 62: lib. 16. pag. 64: lib. 17. p. 102.* Inde igitur Legationes istæ à Constantio ad Homeritas & Axumitas missæ, vt non tantum ex hoc Philostorgij loco liquet, verùm etiam ex *dict. l. 2.* quæ proinde Philostorgium non omninò neque vbique falsum in hâc narratione ostendit.

Finis porrò, quod secundum, Legationis istius, quam præ manibus nunc habemus, à Constantio videlicet ad Homeritas missæ, hic à Philostorgio redditur, puta vt ad pietatem seu fidem Christianam eos traduceret: de quo iam ad *cap. 6. superioris libri 2.* Et Metaphrastes *apud* Surium 24. *Octob.* cuius verba, siue hinc siue è Nicephoro mutuata, hîc apponere juuat, vt appareat *quomodo ea* inflexa ab eo scriptore fu[illegible] *[illegible] meritide que vocatur Nigren, cum iam [illegible] ad agnitionem veritatis [illegible]*

Magni Constantini filius ad Sabæos qui nunc vocantur Homeritæ, orti vero sunt ex Cætura Abrahæ, misit Legatos, & Rege gentis illius muneribus sibi conciliato ædificauit hâc in ciuitate Ecclesias: & quendam virum pium, qui ad vitam declinarat monasticam, & moralibus & actiui virtutibus erat magnus, atque adeò omnibus sui temporis superior, misit, vt præesset iis qui ad veram accesserant religionem. Quo quidem tempore Iudæis resistentibus & Barbaro suadentibus ne tam facile hospitem admitteret in ciuitatem, neque circa res diuinas aliquid innouaret, nisi prius vir religiosus aliquod signum ostenderet (quomodo solent isti petere, vt qui sint increduli) quod quidem si præstiterit, tunc ei concederet ingressum in ciuitatem. Ille diuinis fretus promissis, quod signa sequerentur eos qui crediderint, annuit citra vllam dubitationem, & eorum quæ petebantur miraculorum magnam ostendit operationem. Ab illo tempore ciuitas Dominum pure colens & orthodoxa diuinorum patrum sequens dogmata perseuerabat, &c. Quæ præterea sub Iustino & Iustiniano Imp. apud hos populos facta circa fidem Christianam, vide apud *Cedrenum*, & Historiæ *Miscellæ scriptorem*. Tertiò, *Theophilum* Legationis istius à Constantio ad Homeritas missæ principem fuisse, ait Philostorgius: De quo Theophilo multa habet, vt hoc opere passim, ita hoc capite, quæ hinc etiam exscripsit Nicephorus *lib.9. cap.* 18. déque eo Thalassij locus apud Suidam, quem vide *infrà extremo cap.6.* Primò ait, eum *Indum* fuisse, ex insula *Divu.* Διϐȣ̃, vel Διϐȣ̃ς, insula, de qua bis hoc capite, à quâ & incolæ ab eodem Philostorgio Διϐληνοὶ dicuntur: male apud Nicephorum *lib. 9. cap.* 18. Διαβȣ̃ς & Διαβλῶοι: vnde maiore adhùc errore Interpres

Adiabenos

Digitized by Google

Adiabenos fecit, quem alioquin etiam ſecutus eſt Baronius in Annalibus *Ann.354.num.12.& 14.Divu* ſcilicet hæc gens eſt, hi *Diuæi*, quorum meminit Vetus Orbis deſcriptio, ſub hoc ipſo Conſtantio Imp. ſcripta, quam nos extulimus, *cap.* 9. poſteaquam enim de Seribus, Brachmanis, Euilæis, Emeritis, Nebuſæis, Diſaphenis, Ioneis ante Indiam egit, de Diuæis hæc ſubjicit, vt habet vetus & inficeta Latina interpretatio: *Diua gens eodem modo regnatur à Maioribus, habentes terram manſionum ducentas decem*, quam quia nos Græcam primo conatu reſtituere adniſi ſumus, terſiorem fors aliquando edituri, ideò inclementer nobis nonnullis dicere viſum, imò & id falſo objectare auſi, quaſi pro authenticâ eam obrudere ſuſtinuerimus, quos vel *præfatio* ibi noſtra refellit. Verùm ad rem. Horum *Diuorum* & *Serindiuorum* mentio quoque apud Ammianum Marcellinum, *lib.22.pag.*211. vt ex Codice Regio & Florentino tuetur Doctiſſ. Valeſius. Cæterùm & hos Indos dictos Philoſtorgius ait, id eſt inter Indos cenſitos, vnde & *Serindiui* Marcellino. Situs porrò eorum inter Homeritas & Indiam fuit, vt ex Theophili Itinerario infrà mox colligitur. Tandem inſulam hanc facit Philoſtorgius, quod neque Vetus deſcriptio, neque Marcellinus indicāt. Vt videri poſſit, *Deuadæ inſula*, quam eo omninò tractu Arabiæ memorat Plinius, *lib.6. cap.*28. vel quæ Straboni, *lib.16. pag.* 534. eo pariter tractu, νῆσος καλουμένη Δία: vel qui apud eundem *pag.*535. Δίβαι vocantur (vbi eſt qui reponat Δειδίφαι) de quibus & Agatarchides, *lib.5.cap.*48. & Diodorus, *lib.3. pag.*125. Verùm haſce ſimi-

lesve conjecturas aliis & potioribus relinquo. Secundò de Theophilo hoc Indo Philostorgius, & ex eo Nicephorus, ait, eum Constantino M. imperante iuuenem obsidem à Diuæis ad Romanos missum fuisse. Certe, Indorum, marísque Rubri accolarum, multa mentio in rebus Constantini M. qui fœdus & amicitiam eius expetiêre, donáque ei misêre: videndus panegyricus Publilij Optatiani Porphyrij *ad Constantinum*, *carmine* 15. 16. *edit. Velser.* Auctor vitæ Constantini, *lib.* 4. *cap.* 50. Socrates *lib.* 1. *cap.* 15. Theodoretus, *lib.* 1. *cap.* 23. Sozom. *lib.* 1. *c.* 23.

Tertiò ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum hunc diu apud Romanos vixisse, moréſque ad summam virtutis composuisse, εἰς τὸ ἀκρότατον πρὸς ἀρετὴν ῥυθμίσαι, fidémq; ad *pietatem*, καὶ τὴν δόξαν πρὸς εὐσέβειαν conuertisse. Quod pietatem attinet, hoc vocabulo Philostorgius non Christianam in genere fidem, verùm Arianam intelligit: fuit enim Theophilus hic Arianus, quod passim ostendit Philostorgius & Nicephorus *lib.* 9. *cap.* 18. *in prin.* Imò addit, quod quartum, Theophilum sectatum μοναύλιον βίον: Quod Nicephori Interpres accipit de monasticâ vitâ: id verò & de cœlibe vitâ intelligat quis: quo sensu μοναυλία Platoni, *de legibus*. Subjicit Philostorgius Theophilum diaconum factum, imponente ei manus Eusebio Nicomediensi, imò & Ephorum (i. Episcopum) ab Arianis cùm in Legationem mitteretur, ordinatum.

Quintò ait, Theophilum hunc miraculis quoque clarum fuisse: neque hîc tantum, sed & apud Photium *Bibl. num.* 40. & *lib.* 4. *cap.* 7. *infrà.* Quomodo & alios ex Aria-

Digitized by Google

Arianis insigniores Thaumaturgos nobis facit Philostorgius: de quo ad *super.lib.cap.*8.

¶Ad Legationem ipsam Constantij ad Homeritas redeamus: Eam verò magnificam & munificam valde describit Philostorgius: Inter alia verò munera ad Homeritas à Constantio missa, ait, & ex eo Nicephorus, & ducentos equos è Cappadocibus nobilissimis, missos. De Cappadocum equorum nobilitate & præstantia nota iam res est: déque his & nosmetipsi iam ad *Veterem Orbis descriptionem.* Tanta vero eorum nobilitas fuit, vt Imperatorum fermè vsibus seruarentur, vnde & *Diuina animalia* in dictâ *Veteri orbis descriptione*, i. Imperatoria, de quibus & Nemesianus *Cynegetico* & Claudianus *in laudem Serenæ.* Ex his equis erant Palmati illi, de quibus Nemesiani locus, Hesychij, lib.1. Chronicorum *in Glossis Nomicis: lex vn.C.Theod.de grege dominico:* & *lex 1.eod.Cod. de equis Curulibus*, tandem & Itinerarium Hierosolymitanum, prout eius verba iam olim restituimus. Huiuscemodi equis nonnullis nulli fas fuit vti, vel factionibus diuidere præter Imperatorem, ne Consulibus quidem: vide Capitolinum *in Gordianis pag.* 152. De quo accipio & quod infrà dicitur, *lib.*11. *cap.*6. Ergo & inter dona munera, & quidem nobilissima & ad Reges exteros missa fuêre equi Cappadoces, & nunc ideò ad Homeritas à Constantio missa.

Quod *Exitum* huius Legationis attinet, ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Homeritarum Regem ad Christi fidem conuersum, trésque ab eo Ecclesias locis

opportuniſſimis excitatas : Primam quidem in metropoli gentis, Tapharone: Secundam, in Emporio Romano, quò Romani commercaturi commeare ſolebant, extrorſum ad Oceanum : Tertiam, ad alteram regionis partem, ad fauces videlicet Perſici maris, in Emporio Perſico. Vnde diſcimus iam, Homeritarum regionem à mari Rubro & Oceano ad Perſicum mare vſque tum procurriſſe : cùm tamen Ptolemæus ſuo tempore Homeritarum fines inter *Madocen* ciuitatem & *Melan* montem coërceat.

¶AD CAP. V. *De Diuæis & Indis ad quos profectus Theophilus.*

Hactenus de Homeritis, déque Theophilo Indo ad eos Legato à Conſtantio miſſo, eiúſque exitu. Reliquum Theophili iter perſequamur. Ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum Indum poſt Homeritas ad *Diuæos* ſuos qui Indi erant (de quibus iam ſupra) profectum : indéque vlterius in *Indiam*, εἰς τὴν ἄλλην Ἰνδικήν: ibíque & ritus quoſdam emendaſſe, & ἱερουργίαν firmaſſe. Duo ſcilicet hæc apud Indos præſtitiſſe Theophilum ait : Primo, quod *Ritus* attinet, ait eum multa quæ apud eos haud ritè fiebant emendaſſe, & inter alia iſtud, quòd apud Indos *Lectiones Euangelicas ſedentes audirent*, καθεζόμενοι τῶν εὐαγγελικῶν ἀκουσμάτων ἐποιοῦντο τὴν ἀκρόασιν. Vt varij ſcil. iam olim ritus, & diuerſi quidem ſæpe per diuerſas Eccleſias fuêre, ita & habitus quoq; corporis diuerſus per diuerſas Eccleſias ſæpe fuit. Vt omittam de adgeniculatione vel ſtatione ad Orationem, de quo vel Tertullia-

nus

Digitized by Google

nus,& canones Nicæni, & Baſilius de *Spiritu ſancto cap.* 27. vt omittam quod à Diacono acclamatum ὀρθοὶ στῶμεν καλῶς, etſi id ad animum quoque pertineat, vide vel Chryſoſtomum περὶ ἀκαταλήπτου *hom.* 4. ita ſanè & cùm Euangelia legerentur, quorum ſtatæ etiam certæque Lectiones, ἀναγνώσεις, ἀκούσματα erant (cuius rei luculentum inter alia teſtimonium extat in Hippolyti Paſchali, vbi Lectiones huiuſmodi in cellulis areæ laterculi ſtatæ deſignantur, de quo plene alibi) certo quoque corporis habitu Chriſtiani in Eccleſia fuêre: Nempe enim à ſtantibus Euangeliorum Lectiones audiri oportuiſſe hic Philoſtorgij locus indicat; quem ritum, quam obſeruantiam τοῦ ὀρθίου σχήματος, cum Indi non ſequerentur, ſedentéſque adeò Euangeliorum lectionem audirent, eum Theophilus ibi reuexerit. Certè Sozomenus quoque *lib.* 7. *cap.* 19. varios & diuerſos per Eccleſias ritus hàbitúſque commemorans, notat, in ſolâ Alexandrinâ Eccleſiâ Epiſcopum Alexandrinum dum Euangelium recitaretur, non adſurrexiſſe. Ξενὸν δὲ κἀκεῖνο παρὰ Ἀλεξανδρεῦσι τούτοις, ἀναγινωσκομένων γὰρ τῶν εὐαγγελίων οὐκ ἐπανίσταται Ἐπίσκοπος, ὃ παρ' ἄλλοις οὔτ' ἔγνων οὔτ' ἀκήκοα: Quod nullibi ita fieri ſubjicit. Fuit ergo ſolemnis hic olim in Eccleſiâ habitus, vt à ſtantibus Lectiones Euangelicæ audirentur, quod ex Philoſtorgio & Sozomeno iam diſcimus: à quo more receſſerint tum Epiſcopi Alexandrini, tum Indi. Eidem quoque mori Burgundiones olim obrogaſſe comperio: in eorum quippe Eccleſiis ſacram Scripturam legi ſolitam non ſtantibus verùm ſedentibus preſbyteris aliiſque, conſtat ex *epiſtola*

diuésque Arabia, Romanorum commerciis patuit; in quem finem emporia quædam seu commerciorum loca destinata erant, pariter vt apud alias vicinas Romanis gentes commerciorum loca fuêre: vide vel Ammianum Marcellinum, & Itiner. Peutingerianum: vti viceuersâ certa commerciorum loca in Orbe Romano Barbaris patuêre: de quo vtroque vide vel *l.4. Cod de commerciis & mercatoribus.* Et hæc de Romano Emporio apud Homeritas. *Persicum* quoque apud eosdem *emporium* memorat hic Philostorgius; nempe quò Persæ commercij ergo commeabant, quibus Arabes felices à læua Persico mari collimitabant, vt ait Marcellinus *lib.23 pag.255.* qui etiam ait, ibi fuisse *Emporia densa.* Verùm quænam siue Romana siue Persica emporia ibi fuerint, si quis scire aueat, & quid ad quemque locum comportatum, commercatumque fuerit, legat is Ariani *periplum maris Erythræ*. Et hæc de situ vrbibusque Homeritarum.

4 ¶Quod *Ritus moréque* Homeritarum attinet, ait Philostorgius (quod etiam exscripsit Nicephorus, *lib.8. cap.35*) Primò, circumcisam eam gentem fuisse. Certe de iis quoq; populis passim Æthyopibus, Troglodytis (qui postea Axumitæ dicti, de quibus *cap prox.*) & Herodotus, & Agatharchides, *l.b.5.cap.*30 & Diodorus, *lib.*3. & Strabo *lib* 16 *p.*530.5.1. notat, eos κολοβοὺς τὰς βαλαίους, imò & γυναῖκας Ἰουδαϊκῶς ἐκτετμημένας fuisse: & à Pytholai promontorio rursum ὁλοκλήρους fuisse. De Idumæis, de Chetturâ & Ægyptis Theodoretus in Catena Patrum *in Pentateuchum.* Secundò, quod tempus circumcisionis attinet, ait Homeritas

meritas circumcisos octauo die: Nempe more Iudaico. Et Iosephus tamen *lib.1. Antiq.23* & Eustathius *in Hexaemeron pag. 60.* ait Arabas post decimum tertium annum id facere. Tertiò ait Philostorgius, Homeritas sacrificasse Soli, Lunæ, cæterísq; dæmonibus indigenis: Quod etiam habent acta Metaphrastis apud Surium 24. *Octob.* totidem penè verbis, vbi de Axumitarum & Homeritarum Rege: *Omnes qui erant in sua potestate habebat circuncisos, partim quidem Iudaicam sequentes superstitionem, partim autem plane Gentiles, Soli & Lunæ sacrificantes & dæmonibus*, &c. Certe Arabes Soli & Lucifero sacrificasse testatur quoq; Nilus, *in narratione de cæde Monachorum montis Sinai, & Theoduli filij captiuitate.* Et iam olim Arabes duo tantum numina coluisse Arrianus scribit, *4. de exped. Alex. pag. 161:* Cœlum, quod Solem astráque alia in se contineret, & Dionysium, ob famam ducti ad Indos exercitus. Sic & Blemyes Soli sacrificasse, & quidem humana hostia scribit Procopius 1. *Persic.* Postremò ait Philostorgius, Iudæos quoque multos hoc æuo apud Homeritas fuisse, ídque duobus locis huius capitis scribit. Prodit id quoque Procopius 1. *Persicorum pag. 34.* ἐπειδὴ Ὁμηριτῶν ἔγνω πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους ὄντας, &c. & prædicta acta apud Surium sub Iustino Imp. Vt proinde mirum non sit, si circumcisa gens ea fuerit, quando & ex Chetturâ Abrahami ea orta: & Iudæi his plurimi immixti fuêre. Et hactenus quidem de Homeritis ipsis, eorúmque moribus.

¶ Nunc, de *Legatione*, quam à Constantio ad Homeritas missam Philostorgius scribit, quisve eius Legationis

exitus fuerit. Quam quidem narrationem à Nicephoro, vti dixi, ex Philoſtorgio mutuatam, Baronius pro ſuſpectâ habuit A.D.354. *num.* 14. 15. 16. quando nulli prætereà ex hiſtoricis Eccleſiaſticis idem memorant. Addo, Philoſtorgium ſibi vix in omnibus conſtare videri, vt ex collatione capitis 6 *ſuperiori libro* cum hoc colligitur. Tandem, non alio fine hæc ſcripta à Philoſtorgio, quàm in Ariomanitarum gratiam. Nos Philoſtorgium ſequamur, qui non omninò ſaltem falſus, vel in omnibus. Primò ſpectandum illud, agi hîc de amicâ Conſtantij ad Homeritas legatione, pariter vt ad Axumitas. Nempe, vt ab antiquo Homeritæ & Axumitæ Romanorum fœderati fuêre (quod de Homeritis quoque nominatim teſtatur Arrianus, *in periplo maris Rubri p. α.* IIII.) ita & ſub Conſtantio Imp. nominatim, ſub quo nunc verſamur. Fidem facit de Axumitis Conſtantij Imp epiſtola *ad Tyrannos Axumitarum Arzanam & Sazanum*, in quâ de Frumentio Epiſc. Auxumitano & Athanaſio Alexandrino agit, quam memorat Athanaſius. *Apolog. ad Imp. Conſtantium pag.* 540. & ipſam conſignat *pag.* 542. vbi & fine epiſtolæ Conſtantius eos vocat ἀδελφοὺς τιμιωτάτους: Eáque refert, ſeſe his paria cum Romanis iura tribuiſſe, τῆς αὐτῆς προνοίας ἀξιοῦντες ὑμᾶς καὶ τῆς ἴσου Ῥωμαίοις μεταδιδόντες. De vtriſque, de Axumitis inquam & Homeritis, teſtis quoque eiuſdem Conſtantij Imp. conſtitutio: quæ eo ipſo anno 356 data eſt quo ſuperior illa eiuſdem Imperatoris epiſtola ad Tyrannos Axumitarum. Ea ſic habet *l. 2. Cod. Theod. de Legatis.*

Con-

Constantius A. & Iulianus C. Musoniano PP.

Nullus ad gentem Axumitarum & Homeritas ire præceptus vltrà annui temporis spatium debet Alexãdriæ de cætero demorari, nec post annum percipere alimonias annonarias. Dat. XVIII. Kal. Febr. Med. Indictione XV. Constantio A. VIII. & Iuliano Cæs. Coss. Fœderati igitur Romanis fuêre & Homeritæ & Axumitæ hoc Constantij æuo: vt & deinceps quoque mansêre etiam sub Iustiniano, Procopio teste, *lib.1. Persicor. p.32.* & Nonnoso, *apud Photium*; aduersus Persas videlicet quibus vicini erant; cum quibus Persis sanè Constantio Imp. hoc æuo res erat, qui tùm Armeniam & Mesopotamiam incursabant, cùm Musonianus PP. esset (cui superior lex illa inscribitur) teste Ammiano Marcellino, *lib.15. pag.61. 62: lib.16. pag.64: lib.17. p.102.* Inde igitur Legationes istæ à Constantio ad Homeritas & Axumitas missæ, vt non tantum ex hoc Philostorgij loco liquet, verùm etiam ex *dict. l.2.* quæ proinde Philostorgium non omninò neque vbique falsum in hâc narratione ostendit.

Finis porrò, quod secundum, Legationis istius, quam præ manibus nunc habemus, à Constantio videlicet ad Homeritas missæ, hic à Philostorgio redditur, puta vt ad pietatem seu fidem Christianam eos traduceret: de quo iam ad *cap.6. superioris libri 2.* Et Metaphrastes apud Surium 24. *Octob.* cuius verba, siue hinc siue è Nicephoro mutuata, hîc apponere iuuat, vt appareat quomodo ea inflexa ab eo scriptore fuerint. *Ciuitas in Homeritide quæ vocatur Nigren, cum iam longo ab hinc tempore venisset ad agnitionem veritatis & pietatem suscepisset, nempe ex quo Constantius*

Digitized by Google

Magni Constantini filius ad Sabæos qui nunc vocantur Homeritæ, orti vero sunt ex Cætura Abrahæ, misit Legatos, & Rege gentis illius muneribus sibi conciliato ædificauit hâc in ciuitate Ecclesias: & quendam virum pium, qui ad vitam declinarat monasticam, & moralibus & actiui virtutibus erat magnus, atque adeò omnibus sui temporis superior, misit, vt præesset iis qui ad veram accesserant religionem. Quo quidem tempore Iudæis resistentibus & Barbaro suadentibus ne tam facile hospitem admitteret in ciuitatem, neque circa res diuinas aliquid innouaret, nisi prius vir religiosus aliquod signum ostenderet (quomodo solent isti petere, vt qui sint increduli) quod quidem si præstiterit, tunc ei concederet ingressum in ciuitatem. Ille diuinis fretus promissis, quod signa sequerentur eos qui crediderint, annuit citra vllam dubitationem, & eorum quæ petebantur miraculorum magnam ostendit operationem. Ab illo tempore ciuitas Dominum pure colens & orthodoxa diuinorum patrum sequens dogmata perseuerabat, &c. Quæ præterea sub Iustino & Iustiniano Imp. apud hos populos facta circa fidem Christianam, vide apud *Cedrenum*, & Historiæ *Miscellæ scriptorem*. Tertiò, *Theophilum* Legationis istius à Constantio ad Homeritas missæ principem fuisse, ait Philostorgius: De quo Theophilo multa habet, vt hoc opere passim, ita hoc capite, quæ hinc etiam exscripsit Nicephorus *lib. 9. cap.* 18. déque eo Thalassij locus apud Suidam, quem vide *infrà extremo cap. 6.* Primò ait, eum *Indum* fuisse, ex insula *Divu.* Διβοῦ, vel Διβοῦς. insula, de qua bis hoc capite, à quâ & incolæ ab eodem Philostorgio Διβηνοὶ dicuntur: male apud Nicephorum *lib. 9. cap.* 18. Διαβοῦς & Διαβηνοῖ: vnde maiore adhuc errore Interpres

Adiabenos

Adiabenos fecit, quem alioquin etiam ſecutus eſt Baronius in Annalibus *Ann.354.num.12.& 14.Divu* ſcilicet hæc gens eſt, hi *Diuæi*, quorum meminit Vetus Orbis deſcriptio, ſub hoc ipſo Conſtantio Imp. ſcripta, quam nos extulimus, *cap. 9.* poſteaquam enim de Seribus, Brachmanis, Euilæis, Emeritis, Nebuſæis, Diſaphenis, Ioneis ante Indiam egit, de Diuæis hæc ſubjicit, vt habet vetus & inficeta Latina interpretatio: *Diua gens eodem modo regnatur à Maioribus, habentes terram manſionum ducentas decem*, quam quia nos Græcam primo conatu reſtituere adniſi ſumus, terſiorem fors aliquando edituri, ideò inclementer nobis nonnullis dicere viſum, imò & id falſo objectare auſi, quaſi pro authenticâ eam obrudere ſuſtinuerimus, quos vel *præfatio* ibi noſtra refellit. Verùm ad rem. Horum *Diuorum* & *Serindiuorum* mentio quoque apud Ammianum Marcellinum, *lib.22.pag.*211. vt ex Codice Regio & Florentino tuetur Doctiſſ. Valeſius. Cæterùm & hos Indos dictos Philoſtorgius ait, id eſt inter Indos cenſitos, vnde & *Serindiui* Marcellino. Situs porrò eorum inter Homeritas & Indiam fuit, vt ex Theophili Itinerario infrà mox colligitur. Tandem inſulam hanc facit Philoſtorgius, quod neque Vetus deſcriptio, neque Marcellinus indicăt. Vt videri poſſit, *Deuadæ inſula*, quam eo omninò tractu Arabiæ memorat Plinius, *lib.6. cap.28.* vel quæ Straboni, *lib.16. pag.* 534. eo pariter tractu, νῆσος χαλυμδὴν Δία: vel qui apud eundem *pag.535.* Δίβαι vocantur (vbi eſt qui reponat Διδίφαι) de quibus & Agatarchides, *lib.5.cap.*48. & Diodorus, *lib.3. pag.125.* Verùm haſce ſimi-

leſve conjecturas aliis & potioribus relinquo. Secundò de Theophilo hoc Indo Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, ait, eum Conſtantino M. imperante iuuenem obſidem à Diuæis ad Romanos miſſum fuiſſe. Certe, Indorum, maríſque Rubri accolarum, multa mentio in rebus Conſtantini M. qui fœdus & amicitiam eius expetière, donáque ei misère: videndus panegyricus Publilij Optatiani Porphyrij *ad Conſtantinum*, *carmine* 15. 16. *edit. Velſer.* Auctor vitæ Conſtantini, *lib.* 4. *cap.* 50. Socrates *lib.* 1. *cap.* 15. Theodoretus, *lib.* 1. *cap.* 23. Sozom. *lib.* 1. *c.* 23.

Tertiò ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum hunc diu apud Romanos vixiſſe, moréſque ad ſummam virtutis compoſuiſſe, εἰς τὸ ἀκρότατον πρὸς ἀρετὴν ῥυθμίσαι, fidémq; ad *pietatem*, καὶ τὴν δόξαν πρὸς εὐσέβειαν conuertiſſe. Quod pietatem attinet, hoc vocabulo Philoſtorgius non Chriſtianam in genere fidem, verùm Arianam intelligit: fuit enim Theophilus hic Arianus, quod paſſim oſtendit Philoſtorgius & Nicephorus *lib.* 9. *cap.* 18. *in prin.* Imò addit, quod quartum, Theophilum ſectatum μονaύλιον βίον: Quod Nicephori Interpres accipit de monaſticâ vitâ: id verò & de cœlibe vitâ intelligat quis: quo ſenſu μοναυλία Platoni, *de legibus*. Subjicit Philoſtorgius Theophilum diaconum factum, imponente ei manus Euſebio Nicomedienſi, imò & Ephorum (i. Epiſcopum) ab Arianis cùm in Legationem mitteretur, ordinatum.

Quintò ait, Theophilum hunc miraculis quoque clarum fuiſſe: neque hîc tantum, ſed & apud Photium *Bibl. num.* 40. & *lib.* 4. *cap.* 7. *infrà*. Quomodo & alios ex

Aria-

Arianis insigniores Thaumaturgos nobis facit Philostorgius: de quo ad *super.lib.cap.*8.

¶Ad Legationem ipsam Constantij ad Homeritas redeamus: Eam verò magnificam & munificam valde describit Philostorgius: Inter alia verò munera ad Homeritas à Constantio missa, ait, & ex eo Nicephorus, & ducentos equos è Cappadocibus nobilissimis, missos. De Cappadocum equorum nobilitate & præstantia nota iam res est: deque his & nosmetipsi iam ad *Veterem Orbis descriptionem.* Tanta vero eorum nobilitas fuit, vt Imperatorum fermè vsibus seruarentur, vnde & *Diuina animalia* in dictâ *Veteri orbis descriptione*, i. Imperatoria, de quibus & Nemesianus *Cynegetico* & Claudianus *in laudem Serenæ.* Ex his equis erant Palmati illi, de quibus Nemesiani locus, Hesychij, lib.1. Chronicorum *in Glossis Nomicis: lex vn.C.Theod.de grege dominico: & lex 1.eod.Cod. de equis Curulibus*, tandem & Itinerarium Hierosolymitanum, prout eius verba iam olim restituimus. Huiuscemodi equis nonnullis nulli fas fuit vti, vel factionibus diuidere præter Imperatorem, ne Consulibus quidem: vide Capitolinum *in Gordianis pag.*152. De quo accipio & quod infrà dicitur, *lib.*11. *cap.*6. Ergo & inter dona munera, & quidem nobilissima & ad Reges exteros missa fuêre equi Cappadoces, & nunc ideò ad Homeritas à Constantio missa.

Quod *Exitum* huius Legationis attinet, ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Homeritarum Regem ad Christi fidem conuersum, trésque ab eo Ecclesias locis

opportuniſſimis excitatas : Primam quidem in metropoli gentis, Tapharone: Secundam, in Emporio Romano, quò Romani commercaturi commeare ſolebant, extrorſum ad Oceanum : Tertiam, ad alteram regionis partem, ad fauces videlicet Perſici maris, in Emporio Perſico. Vnde diſcimus iam, Homeritarum regionem à mari Rubro & Oceano ad Perſicum mare vſque tum procurriſſe : cùm tamen Ptolemæus ſuo tempore Homeritarum fines inter *Madocen* ciuitatem & *Melan* montem coërceat.

¶AD CAP. V. *De Diuæis & Indis ad quos profectus Theophilus.*

Hactenus de Homeritis, déque Theophilo Indo ad eos Legato à Conſtantio miſſo, eiúſque exitu. Reliquum Theophili iter perſequamur. Ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum Indum poſt Homeritas ad *Diuæos* ſuos qui Indi erant (de quibus iam ſupra) profectum : indéque vlterius in *Indiam*, εἰς τὴν ἄλλην Ἰνδικήν: ibíque & ritus quoſdam emendaſſe, & ἱστορούμενον firmaſſe. Duo ſcilicet hæc apud Indos præſtitiſſe Theophilum ait : Primo, quod *Ritus* attinet, ait eum multa quæ apud eos haud ritè fiebant emendaſſe, & inter alia iſtud, quòd apud Indos *Lectiones Euangelicas ſedentes audirent*, καθεζόμενοι τῶν εὐαγγελικῶν ἀκουσμάτων ἐποιοῦντο τὴν ἀκρόασιν. Vt varij ſcil. iam olim ritus, & diuerſi quidem ſæpe per diuerſas Eccleſias fuêre, ita & habitus quoq; corporis diuerſus per diuerſas Eccleſias ſæpe fuit. Vt omittam de adgeniculatione vel ſtatione ad Orationem, de quo vel Tertullianus

Digitized by Google

nus, & canones Nicæni, & Basilius de *Spiritu sancto cap.* 27. vt omittam quod à Diacono acclamatum ὀρθοὶ στῶμεν καλῶς, etsi id ad animum quoque pertineat, vide vel Chrysostomum περὶ ἀκαταλήπτου *hom.* 4. ita sanè & cùm Euangelia legerentur, quorum statæ etiam certæque Lectiones, ἀναγνώσεις, ἀκούσματα erant (cuius rei luculentum inter alia testimonium extat in Hippolyti Paschali, vbi Lectiones huiusmodi in cellulis areæ laterculi statæ designantur, de quo plene alibi) certo quoque corporis habitu Christiani in Ecclesia fuêre: Nempe enim à stantibus Euangeliorum Lectiones audiri oportuisse hic Philostorgij locus indicat; quem ritum, quam obseruantiam τοῦ ὀρθίου σχήματος, cum Indi non sequerentur, sedentésque adeò Euangeliorum lectionem audirent, eum Theophilus ibi reuexerit. Certè Sozomenus quoque *lib.* 7. *cap.* 19. varios & diuersos per Ecclesias ritus hàbitúsque commemorans, notat, in solâ Alexandrinâ Ecclesiâ Episcopum Alexandrinum dum Euangelium recitaretur, non adsurrexisse. Ξενὸν δὲ κἀκεῖνο παρὰ Ἀλεξανδρεῦσι τούτοις, ἀναγινωσκομένων γὰρ τῶν εὐαγγελίων οὐκ ἐπανίσταται Ἐπίσκοπος, ὃ παρ' ἄλλοις οὔτ' ἔγνων οὔτ' ἀκήκοα: Quod nullibi ita fieri subjicit. Fuit ergo solemnis hic olim in Ecclesiâ habitus, vt à stantibus Lectiones Euangelicæ audirentur, quod ex Philostorgio & Sozomeno iam discimus: à quo more recesserint tum Episcopi Alexandrini, tum Indi. Eidem quoque mori Burgundiones olim obrogasse comperio: in eorum quippe Ecclesiis sacram Scripturam legi solitam non stantibus verùm sedentibus presbyteris aliisque, constat ex *epistola*

Anaſtaſij ad eoſdem data, in quâ eam conſuetudinem à maioribus acceptam abrogat. Cæterùm, ex hoc Philoſtorgij loco liquet, quò proceſſerit veterum tum, vel ſaltem Arianorum ſimiliúmque, circa nudos Eccleſiæ ritus ſtudium; quaſi non εὐσχημονίας tantum, cuius in Eccleſia maximam profectò rationem haberi oportet, verùm pietatis fermè pars hæc & eiuſcemodi alia eſſent. Vide enim quàm Philoſtorgius grauiter de hoc quoque cenſeat: πολλὰ, inquit, παρ' αὐτοῖς οὐκ ΕΥΑΓΩΣ δρωμένων ἐπηνωρθώσατο· καὶ γὰρ καθεζόμενοι τὴν τῶν εὐαγγελικῶν ἀναγνωσμάτων ἐποιοῦντο τὴν ἀκρόασιν, καὶ ἄλλα τινὰ ὧν μὴ ΘΕΙΟΣ (Nicephorus ſubſtituit ἐκκλησιαστικὸς) ΘΕΣΜΟΣ ἐπιτάττει διεπράττοντο· ἀλλὰ ταῦθ' ἕκαστα πρὸς τὸ σεβάσμιον αὐτοῖς καὶ ΘΕΟΦΙΛΕΣ μεταρρυθμίσας, &c. Et hæc de ritibus, quæque circa eos Theophilus ſub Conſtantio, vt Philoſtorgius equidem memorat, apud Indos emendauit.

Quod dogmata verò attinet, ait idem Philoſtorgius, & poſt eum Nicephorus, Theophilum Eccleſiæ dogma ſeu ἑτεροούσιον apud eos tantum firmaſſe, iam enim eos ab antiquo ἑτεροούσιον credidiſſe. At Nicephorus *lib. 9. cap* 18. hunc alioquin locum deſcribens, contrarium ait, nempe Theophilum id eos docuiſſe, ſcilicet quod Philoſtorgium mentiri crederet. Et verò Photius quoque hîc apertè mendacij dicam Philoſtorgio impingit: φησὶν, inquit, ὁ δυσσεβὴς οὗτος. Et nos iam ſuprà ſemel notauimus, Philoſtorgij ſtudium in vindicanda Arianiſmi, ſeu ἑτεροουσίου antiquitate, pérque varias gentes propagatione. Itinerarium Theophili, Philoſtorgio duce perſequamur.

¶AD

Digitized by Google

¶Ad Cap. VI. *De Auxumitis, & Theophili Indi apud eos gestis, deque Theophili reditu.*

Ad *Auxumitas* profectum sub Constantio Theophilum Indum Arabia digressum, scribit Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib.9. cap.18. pag.720.* De *Auxumitis* his (quorum nullam mentionem reperio apud Strabonem aut Plinium) multa nos docet Philostorgius, & quidem initio situm eorum describit: nempe enim 1. Æthiopes eos fuisse ait: 2. ad primas maris Rubri oras & ad sinistram quidem exteriorem, eos habitasse: 3. Ante hos Auxumitas Orientem versus ad exteriorem Oceanum habitasse Syros (de quibus mox) Quibus omnibus graphicè situs eorum describitur. 4. Auxumitas denique dictos à metropoli *Auxuma*. Quæ omnia verissima sunt: Auxumitæ scilicet Æthyopica gens fuit, mari Rubro ab Homeritis disparati. Quod & Ptolemæi tabulæ docent, gradu vt ipsemet ait, 65. 11. & Arianus, *periplo maris Erythræi*, & Procopius, 1. *Persicorum pag.32.33.34.* & περὶ κτισμάτων *pag.51.* Theodoretus *in Vetus Testamentum*, Nonnosus apud *Photium, num.3.* In nummo quoque Imp. Heliogabali legimus Αξυμειτῶν. Et Axomitarum horum meminit quoque junctim cum Blemyibus (qui & ipsi Æthiopes fuêre) & Arabibus felicibus Vopiscus *in v. Aureliani: Blemyes,* inquit, *Axomitæ, Arabes Eudæmones*: pariter vt Epiphanius ἐν συντόμῳ λόγῳ: τὴν μικρὰν Αἰθιοπίαν Ανυβίτην, τε καὶ Βλεμμυίαν, καὶ Ἀξωμίτην. Et Stephanus *in v.* Αξυμίτης, vbi & metropolim ipsam Αξυμίτην nominat, pariter vt Arianus *in periplo.* Meminit horum & Epiphanius, *initio Anchorati*, & *hæresi*

Digitized by Google

Sethianorum 39. num. 7. & in *hæresi Manichæorum 66. num. 83.* Αὔξουμιν metropolin vocat Philoſtorgius : pariter vt Ptolemæo Αὐξούμη vel Ἀξούμη dicitur, ἐν ᾗ βασίλειον. Nonnoſus apud Photium *num.* 3. ait, maximam ciuitatem eſſe, & quaſi totius Æthyopiæ metropolim, ſitam verò eam μεσημβρινωτέραν καὶ ἀνατολικωτέραν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Ibi vero regnaſſe Reginam Sabam iuxta Theodoretum Æthiopum Annales memorant (quod Philoſtorgius Homeritis ſuprà adſeruit) Imò & Candacem Reginam (cuius Eunuchus à B. Philippo baptizatus eſt, & à quâ vt & à Philippo Apoſtolo antiquitatem Chriſtianiſmi repetunt) Quorſum vide & Strabonem *lib. 17. pag. 564.* Hodie retento veteri nomine *Chaxuma* vel *Caſſuma* vocatur : de quo videnda Æthyopica hiſtoria Franciſci Alvarez *cap. 38. 39. 40. 41.* & Odoardus Barboſa. De horum verò fœdere & amicitiâ cum Romanis, & quidem ſub Conſtantio, iam ſuprà dixi, adductâ eam in rem quoque ipſiuſmet Conſtantij Imp. tum epiſt. ad Tyrannos Auxumitarum Aizanam & Sazanum, vbi & in fine eos vocat ἀδελφοὺς τιμιωτάτους, iiſque ſeſe paria cum Romanis iura conceſſiſſe ait, tum & Conſtitutione, puta *l. 2. Cod. Theod. de Legatis.*

¶ Cœterùm, Auxumitarum occaſione, ſitúſq; eorum ad mare Rubrum, Philoſtorgius obiter de mari Rubro quædam attingit. Nempe ait, mare Rubrum in duos κόλπους (alij μυχοὺς vocant) diuidi : vnum, qui Aegyptum verſus tendit (hic vero *Hermopoliticus* eſt) vbi nomen ſuum retinens interit, per quem olim populus Iſraeliticus tranſiit : alterum Palæſtinam verſus, ad vrbem Aeila,

καὶ πό-

Digitized by Google

καὶ πόλιν Ἀειλὰ ἐκ παλαιοῦ καλουμένην. Recte omninò. Hic ſcilicet *Ailaniticus*, vel *Elaniticus* maris Rubri ſinus eſt: cuius vrbis Αειλὰ nomen in terra Idumeæ variè admodum exprimitur. Philoſtorgius noſter Ἀειλαῖ vel Αἰλαί vocat, pariter vt Strabo, *lib.16.* & Epiphanius, *hæreſi 66. num.1. pag. 618.* Αειλαῖ, ἥτις ἐστὶ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ. Alij proximè Αἴλαι vt Glaucus Arabicus apud Stephanum in Αἴλανον: & Procopius 1. *Perſicorum.* vbi ſitum eius ſimiliter cum Philoſtorgio deſcribit. Notitia Imperij ſub Duce Palæſtinæ, *Præfectus Legionis decimæ Fretenſis Ailæ:* & apud Hieronymum *de locis Hebr. & in 47. Ezech.* Vnde & *Petrus Ailenſis* Epiſc. inter Palæſtinæ Epiſcopos in Concilio Nicæno. Αἰλανίτης μυχὸς ſeu κόλπος, aliis Ælana, Elana, Ælaniticus, Elaniticus: quam diuerſitatem & olim iam notauit Plinius, *lib.6. cap.28.*

Ad Auxumitarum ſitum redeamus. Ait Philoſtorgius, ante Auxumitas Orientem verſus habitare *Syros:* pro quâ voce Nicephorus, *lib.19. cap.18.* hunc locum ex ſcribens, repoſuit perperam *Aſſyrios.* De hiſce verò Syris hæc tradit Philoſtorgius. Primo, vt iam dixi, eos ſupra Auxumitas Orientem verſus ad exteriorem Oceanum habitare: πρόσω δὲ τούτων τῶν Αὐξουμιτῶν, ἐπὶ τὸν ἐξωτάτω πρὸς ἀνατολὰς καθήκοντες Ὠκεανὸν παροικοῦσιν οἱ Σύροι. Secundò ait, eos hanc Syrorum appellationem apud illos ferre. Tertiò, nominis iſtius rationem reddit, nempe quod Alexander Macedo hos Syriâ pulſos eò colonos deduxerit. Quartò, eos & nunc patriâ ſeu Syriacâ linguâ vſos. Quintò, hos nigros valde eſſe, vt pote cùm acutis ſolis

radiis adurantur. Postremò, apud hos gigni xylocassiam, & Cassiam & Cassamum, cinnamomum, & Elephantorum multitudinem: de quo fermè & Strabo *lib.* 1. *pag.* 532. Plinius 12. *cap.*19. Quod *Cassiam* attinet, putet quis *in l.vlt.ff.de publ.& vect.* hanc illam Cassiam esse, quæ ibi Turiana pro *Suriana* fortè dicatur, nempe ab his *Syris*. Quod *Cassamum* attinet, putet quis hic reponẽdum Κόϛον, ἄμωμον. Certe hæc quatuor, *Cassia, cinnamomum, Costum & amomum*, vnà fermè ambulant: vide vel Dioscoridem *lib.*1: vel reponendum videatur vna voce *Costamomum*, vt in *dict.l.vlt. ff.de publ.* Verùm nil mutandum: *Cassamum* ita quoque in *d.l.vlt.* in nonnullis Codicibus legitur loco *costamomum*: *Cassanium* perperam editum apud Æginetam, vbi ait quosdam dicere id esse fructum balsami. Idem verò forte cum *cancamo*, quod cum casia & cinnamo jungitur à Plinio *lib.*12.*cap.*20. quæ inuehi ait per Nabatæos Troglodytas qui consedère ex Nabatæis: & ab Ariano, *in periplo maris Eryth. l.α.* 11.*b.* Vt proinde his omnibus inspectis *Syri* hi videantur, Troglodytarum Adulitæ (hodie *Adel*) Megabardi, Aualitæ, Mosyli (qui aliis *Syli*) cum Azania forte: Nam & situs respondet, siti quippe illi supra Auxumitas ad exteriorem Oceanum, Orientem versus, & nigerrimi sunt, & Elephantorum ibi multitudo ingens est (vnde & ibidem *Elephas* mons) & regio hæc myrrhifera & cinnamomifera est, & aromatum ferax: Quibus alioquin Æthyopia olim censita, vide Plinium, *lib.*9. *c.*19. Solinum, *c.*30.&c. At *Syrorum* ibi nomen apud nullum præterea scriptorem occur-

Digitized by Google

occurrit: neque vlla alibi Syrorum eò deductorum ab Alexandro Macedone mentio. Et certè Philostorgij hic inter alios error est. Arabes equidem *Syros* dictos reperio διὰ τὴν ἐκ τοῦ ὁμορεῖν ἐπιμιξίαν αὐτῶν, teste Eustathio. Imò Syrorum nomine regio omnis ab ora Syriæ maritimâ vsque ad Babylonem, & à Babylonia vsque ad Issicum flumen continebatur. Item & illud compertum, Alexandrum è *Syriâ* Africam petere statuisse, teste Q. Curtio *lib.* 10. *cap.* 1. Tandem & illud notum, & Afros & Æthiopes legatos ad Alexandrum Babylonem misisse memorari ab Arriano *lib.* 7. Verùm de Syris in Æthyopia nulla alibi mentio. Et hæc de Auxumitarum situ.

Quod *Religionem* verò seu *Fidem* eorundem Auxumitarum attinet, nihil de eâ hîc ῥητῶς Philostorgius, nisi quod & hos Arianam fidem sectatos indicare voluisse videtur, eo, quem supra dixi, semper fine: ait enim, Theophilum Indum eò profectum res ibi constituisse, indéque ad Romanos repedasse: καὶ τὰ ἐντεῦθεν καταστησάμενος ἐπὶ Ῥωμαίους ἀνακομιδῆς εἴχετο. Athanasius certè, *Apol. ad Constantium pag.* 540. ait, ad se famâ perlatum, Constantium ad Auxumitanos scripsisse, vti Frumentium Episcopum inde ad se mitterent, & Athanasium vbicunque etiam apud Barbaros requirerent, & ad Commentarienses Præfecti Augustalis mitterent, populósque & clericos ad communionem hæresis Arianæ cogerent, eósque qui ex his non obtemperarent, interfici curarent: Quod & opere ipso completum sit. Ipsa Constantij epistola, quam exhibet Athanasius, *pag.* 542. eos vnum cum Ro-

manis dogma ſeruare jubet, τὴν ἴσων Ῥωμαίοις μεταδιδόντες, ἵνα μετ' αὐτῶν κρατεῖν δόγμα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις κελεύομεν: Frumentiúmque Epiſc. in Ægyptum ad Georgium Epiſc. Alexandrinum Synodúmque Ægypti mitti, ne videlicet ſermonibus ſuis Auxumitanos corrumperet, βλασφημῶν εἰς τὸν κρείττονα, & vt ab Athanaſio Epiſcopus perperàm factus, fidémque Arianam amplexans, in Epiſcopatu rite conſtituatur. Vnde conſtat, Auxumitanos orthodoxam fidem per Frumentium Epiſc. ab Athanaſio miſſum tenuiſſe hoc tempore quo Theophilum Indum Arianum ibi fuiſſe narrat Philoſtorgius: verùm ad Arianam fidem Conſtantium & Georgium Epiſc. Alexandrinum eos traducere ſtuduiſſe. Quod forte tentatum ab his per Theophilum Indum, quod tamen nullus prætereà ſcriptorum Eccleſiaſticorum refert.

Tandem ſub finem huius capitis Philoſtorgius ait, Theophilum ad Romanos reducem, ab Homeritis, Diuæis, Indis & Auxumitis (Antiochiam ſcilicet) Primo multis ab Imp. Conſtantio honoribus affectum, πολλῆς τε τιμῆς παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀξιωθείς: Secundò ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum ab Homeritis & Auxumitis reducem peculiaris alicuius ciuitatis curam, i. Epiſcopatum, ſortitum non eſſe, verùm ceu commune ſimulachrum, κοινὸν δὲ ὥσπερ ἄγαλμα ob virtutem ab homodoxis ſuſpectum. Hoc verò ipſum vtrumque & Suidas memorat *in verb.* Θεόφιλος, proculdubio ex hoc Philoſtorgij loco, vbi & nonnulla alia ad Theophili commendationem occurrunt, quæ ex parte

author

author ille à Thalaſſio habet: Operæ puto locum integrum hîc adſcribere. Θεόφιλος δὲ ἐξ Ἰνδῶν ἐπανελθὼν, ἐν Ἀντιοχείᾳ διῆγεν, ἐκκλησίαν μὲν ἀφορισμένως οὐδεμίαν ἔχων αὐτὸς, κοινὸς δέ τις ὤν, ὡς πάσαις αὐτὸν μετ' ἀδείας ἐπιφοιτᾶν ὡς ἰδίαις ἐξὸν, βασιλέως αὐτὸν ἐς τὰ μάλιστα διὰ τιμῆς τε πάσης καὶ αἰδοῦς ἄγοντος, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁπόσοις ἐπισταίη μετὰ πάσης προθυμίας αὐτὸν ὑποδεχομένων, καὶ τὸ τῆς αἰδῆς αὐτοῦ μέγεθος καταπληττομένων. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ κρείσσων ἢ ὡς ἄν τις δηλώσειε λόγῳ, ὡς ἄν τις τῶν ἀποστόλων εἰκών. λέγεται γέ τοι ποτὲ καὶ νεκρὸν ἀναστῆσαι ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἰουδαίας τινός. Θαλάσσιος δὲ τοῦτο φησὶ, τῶν ἐπ' οὐκ ὀλίγον τῷ ἀνδρὶ συγγενομένων χρόνον. καὶ ἥκιστα δὴ εἰς τὰ τοιαῦτα ψεύδεσθαι ὕποπτος ὤν, ἄλλως τε καὶ ἔχων οὐκ ὀλίγους τῶν κατὰ τὸν αὐτὸν αὐτῷ γενομένων χρόνον τοὺς ἐπιμαρτυροῦντας. Quo loco *Thalaſſius* non eſt Præfectus Prætorio, de quo Marcellinus, *lib.14.pag.3.* vt cenſet Baronius *Ann.354.num.15.* qui antea Comes fuerat: cuius meminit quoque Athanaſius *ad Solit. vit.ag.pag.* 657. verùm Thalaſſius potius alter ex proximo libellorum, de quo idem Marcellinus in A D.362.*lib.20. pag.221.* qui & idem inſidiator Galli C. fuit, cui Gallo C. Theophilus Indus comes adhæſit: vide *infrà lib.4. cap.1.*

¶Ad Cap. VII. *De Tigride fluuio.*

Occaſione ſuperioris narrationis de Theophili Indi in Arabiam felicem & Æthyopiam ſub Conſtantio Imp. profectione, vbi & de mari Rubro & Perſico actum fuit, item poſt ea quæ de Theophilo narrauit (κατὰ τὸν εἰρημένον Θεόφιλον ait Nicephorus, *lib.9. cap.19. in princ.* vbi Interpres peſſimè vertit, *ex ſententiâ Theophil.*) Philoſtorgius iam ἱστορῶν διεξέρχεται, inquit Nicephorus, παρεκβατικώτερα, vt

loquitur idem *lib 9. cap. 19. in fin. pag. 727.* vbi ea ex Philostorgio nominatim exſcribit. Cuius παρεκβάσεως duæ partes ſunt : prior, quæ continetur quatuor capitibus puta 7.8.9.10, eſt de Tigride & Euphrate, eadémque occaſione, de Quatuor Paradiſi fluminibus, & Paradiſo ipſo : Et quidem de Tigride ſigillatim hoc *cap.* 7. de Euphrate proximo *cap.* 8. de Quatuor Paradiſi fluminibus, & de Paradiſo, *cap. 9. & 10.* Quâ parte de Tigridis & Euphratis origine, curſu, concurſu, exitu in mare Perſicum, Philoſtorgio ratio conſtat, cúmque cæteris Geographis conuenit, quod ſigillatim enarrare nihil attinet. Singularia tantum quædam hîc ſublegemus: ac primo quidem circa Tigrin fluuium. ¶ Primùm ait, *Tigrin* à Tigride ferâ dictum dici, quod magnus & aquarum vi rapidus fragoſo ſonitu prouoluatur : quod etiam Hieronymo placet de *locis Hebraicis* & Iſidoro. Atenim & Curtius, *lib. 6.* & Strabo, *lib. 8.* & Plinius, *lib. 6. cap. 27.* Tigrin à celeritate ſagittæ inſtar dictum volunt, quia ita, *Tigrin* inquam, Medi ſagittam appellent. ¶ Secundò ait Philoſtorgius, Tigrin per Syriam meare, indéque ad terram Suſida peruenire : vbi *Syriam* pro Aſſyria dixit, vt paſſim apud alios, quod viris doctis iam obſeruatum. Tigris ſcilicet διὰ τὴν Συρίαν ἑλκόμενος. Exerte Epiphanius *Ancorato num.* 58. Τίγρις ὁ πορευόμενος ὁ κατεναντι τῶν Ἀσσυρίων, διατέμνει γὰρ τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, καὶ δύνει ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ ἀνίσχει ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας κατὰ μέσον Καρδιαίων καὶ Ἀρμενίων, καὶ ἀναπηγάζει πάλιν καὶ ἀνατέμνεται εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων γῆν : vide & Marcellinum, *lib. 23. pag. 269.* Hieronymus *de locis Hebr. Tigris fluuius de paradiſo exiens* per-

pergensq; contra Assyrios, & post multos circuitus, vt vult Iosephus, in mare Rubrum influens. ¶ Tertiò, de Tigride ait Philostorgius, eum antequam in mare sese effundat, scindi in duo magna flumina, duobúsque exinde ostiis longe à se inuicem dissitis in Persicum mare sese condere: Terram autem siue insulam illam quæ inter duo illa flumina ostiáque Tigridis sita est, *Mesenorum* gentem incolere. Hæc scilicet *Mesena* est, quam cum Mesopotamia vide ne cum nonnullis confundas, quas Philostorgius hîc recte distinguit, iuxta veteres, veluti Strabonem, *lib.* 2. *pag.* 58. Asinius quoque Quadratus apud Stephanum: χώρα Μεσηνὴ δι' ἑνὸς σ. ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν μεσαζομένη. Et idem apud eundem: Ἀπάμεια ἐστὶ ἄλλη ἐν τῇ Μεσηνῶν γῇ, τῷ Τίγρητι περιεχομένη, ἐν ᾗ σχίζεται ὁ Τίγρις ποταμός: καὶ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ μοίρᾳ περιέρχεται ποταμὸς Δέλας, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Τίγρης ὁμώνυμος τῷ μεγάλῳ. Quæ apprimè respondent Philostorgianis. Quibus concinit & Plinius, *lib.* 6. *cap.* 27. *Circa Apamiam Mesenes oppidum citra Seleuciam Babyloniam* CXXIV. *M. P. diuisus in alueos duos, altero meridiem ac Seleuciam petit, Mesenen perfundens, altero ad Septentrionem flexus, eiusdem gentis tergo campos Cauchos secat.* Et mox: *Proxima Tigri regio Parapotamia appellatur: in eâ dictum est de Mesene:* vide & Dionem apud Xiphil. *in Adriano.* Horum Mesenorum, vt & Apamiæ (quæ ideò *Apamia Mesena* cognominatur) meminit quoque Ammianus Marcellinus, *lib.* 23. *pag.* 251. *lib.* 24. *pag.* 270. ¶ Rectè autem Philostorgius Insulam Mesenam, fluuialem simùl & maritimum vocat, ποταμίαν τε ἅμα καὶ θαλαττίαν; quia scilicet duobus Tigridis alveis ad latera, à fronte

verò Persico mari ea efficitur & concluditur: Inde igitur iam & Μισαγίτης κόλπος sinus Persicus, qui eâ parte est, Ptolemæo *lib.5.cap.19. & lib.6.cap.7.*

¶AD CAP. VIII. *De Euphrate fluuio.*

Circa ea quæ de *Euphrate* vel eius occasione Philostorgius hoc capite memorat, cùm reliqua ex collatione aliorum scriptorum illustrari facile possint, hæc tria tantum nunc sublegere juuat. Primò notandum, quod ait de monte *Ararat* in Armeniâ; quem ait etiamnum ita apud Armenios vocari, ínque eo Arcæ, quam ibi (conquieuisse S. Scriptura dicit) etiamnum haud parua lignorum & clauorum fragmina superesse dici. Id sanè de suis adhuc temporibus olim Berosum Chaldæum, dein & Nicolaum Damascenum lib. 96. de suis, retulisse scribit Iosephus & Hieronymus: & ipsemet Iosephus, de suo quoque æuo idem memorat *lib.1. Antiq.Iud. cap.4. pag.*10. & Hieronymus *de locis Hebraicis*, de suis. Quibus quintus hic nunc accedat Philostorgius, qui 400 fermè post Iosephum annis de suo quoque æuo id adhuc tradi scribit.

Secundo ait, Euphratem secare Syriam, quæ propriè *Euphratensis* vocatur: de hâc verò Euphratensi, vel Augusto Euphratensi Syria, quæ olim Comagena, videndus Marcellinus, *lib.14. & lib.23.* Victor *in Vespas.* Index Sconhouianus, Notitia Imperij, *Lex 2.Cod.Theod.de venat.ferarum: Lex 2.eod.Cod.ne Comitibus: Lex 10. Cod.de ædif.priu.l.1.C. de diu.off.* Procopius *lib.1. de bello Persico,*&c. Cæterum inter

Syriæ

Digitized by Google

Syriæ prouincias Philoſtorgius hanc Euphratenſem cenſet: Atenim Marcellinus *lib.* 14. à Syriâ eam ſeparat, quod facit & Index Sconchou. & Notitia Imperij, etſi ſub eodem Duce Syriæ haberetur.

Tertiò ait, Euphratem ad *Suſas* potiſſimùm Tigridi ſociari, κατὰ Σούσας: melius *ſuper. cap.* κατὰ Σουσίδα γῆν: neque enim ad Suſas ipſas jungitur. Hinc interim apparet, à Tigridis atque Euphratis confluentibus incipere Suſianam, quod & Ptolemæus indicat, cùm Suſianam Tigridem verſus ab aris Herculis incipere ait *lib.6. cap.3.* Quare peccatum ab iis qui tabulas Ptolemaïcas delinearunt, qui infra confluentes Suſianæ initium ducunt.

¶Ad Cap. IX. & X. *De quatuor Paradiſi fluminibus, & de Paradiſo.*

Superioribus duobus capitibus, de Tigridis & Euphratis ortu & origine ſigillatim, κατὰ μὲν τὸ ἐμφανές, vt hoc *cap.9.* loquitur: κατὰ τὸ προφανές, vt *ſuper. cap.* 8, i. quantum quidem oculis percipi poteſt, egiſſe ſeſe Philoſtorgius ait: At nunc, vt *hoc* ita & *prox. cap.* 10. hoſce duos fluuios ex Paradiſo reuerà *oriri* ait, vna cum duobus aliis, Phyſone videlicet & Gyone: Paradiſum autem immenſo terrarum mariúmque tractu à fluuiorum illorum ortu qui κατὰ τὸ προφανές eſt ponit. Et vt exinde ortum eorum repetat, de Tigridis, Euphratis, Phyſonis & Gyonis fluxu mira & incredunda narrat: Quæ & Nicephorus exſcripſit *lib.9.cap.19.* Ingens equidem ſemper de loco Paradiſi, déque Quatuor fluminibus quibus Paradiſus irrigaba-

Digitized by Google

tur & olim diſceptatio fuit; videndus vel Epiphanius *in Anchorato num.*58. qui & ipſe de eo ex profeſſo agit, & hoc ſœculo id argumentum plures curæ ſuæ fecère: Sedenim tam portentoſa, tot tantáque omni Geographiâ inuitâ nemo veterum, nemo recentiorum, commentus eſt, vt Philoſtorgius hic noſter. Nos ea paucis tantum ediſſeremus. Vbi prius dixero, Fragmentum quoddam de Quatuor Paradiſi fluminibus à CLAR. V. Salmaſio laudari, *in Solinum pag.* 693. quod ex hoc Philoſtorgio noſtro deſumptum videri poſſit: certè ſimilia omninò ibi his quæ hîc continentur occurrunt, *Tigrin ſcilicet & Euphratem à fontibus ſuis protinus merſos ſub terrâ fluere, & in Tauro monte vtrumque erumpere & apparere: Hinc vtriuſque fontes ibi agnouiſſe tantum veteres, vbi incipiunt exiſtere.* Theodoritus pariter huic Philoſtorgij loco & ſententiæ apprimè conuenit concinítque *in Catena Patrum*, *in Pentateuchum*, cuius interpretationem edidit olim Franc. Zephyrus, à ſe haud parum, quod & ipſe profitetur, interpolatam. Πῶς ἐκ τοῦ παραδείσου φησὶν ὁ Μωσῆς τὸν Τίγριτα ἐξιέναι καὶ τὸν Εὐφράτην, οὓς φασί τινες ἐκ τῶν ὀρῶν ἀναβλύζειν τῆς Ἀρμενίας; ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἄλλους ποταμοὺς ἑτέρωθεν μὲν ἐξιόντας, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν γῆν διά τινων καταδύσεων χωροῦντας, καὶ πάλιν ἄνωθεν ἀναβλύζοντας: τοῦτο καὶ ἐπὶ τούτων γεγένηται τῶν ποταμῶν: ἐξίασι μὲν γὰρ φησὶ ἡ θεία γραφή, εἶτα διά τινων ὑπογείων διϊόντες πόρων ἑτέρας ἀρχὰς ἐνταῦθα λαμβάνουσι. τοῦτο δὲ οὐ μάτην ἐνόμασεν [ἐπενόησεν, excogitauit] ὁ τῶν ὅλων θεός, ἀλλὰ τὴν περιττὴν τῶν ἀνθρώπων πολυπραγμοσύνην ἐκκόπτων: εἰ γὰρ δῆλος ἦν αὐτῶν ἅπας ὁ πόρος, ἐπειράθησαν μὲν ἄν τινες παρὰ τὰς τούτων ὄχθας ὁδεύοντες τὸ τοῦ παραδείσου κατοπτεῦσαι χωρίον: διημάρ-

τανον

πανον δὲ τοῦ ποθουμένου, καὶ τῷ μήκει τῆς ὁδοιπορίας κοπτόμενοι καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων διαφθειρόμενοι, καὶ τινὲς μὲν εἰς δυσχωρίας, τινὲς δὲ εἰς ἐρημίας ἐμπίπτοντες, ἔστι δὲ ὅτι καὶ ἀπλωτοῖς βαρβάροις ἀνθρώποις περιπίπτοντες: καὶ τούτων τὴν σεμνυνθέμενος ὁ φιλοικτείρμων θεὸς ἀλλήλοις αὐτῶν τοὺς πόνους [πόρους] ἀπέφλωεν. Hactenùs Theodoritus. ¶De Paradiso igitur hæc Philostorgij sententia est, cum κατὰ τὰς ἰσημερίας τῆς Ἠοῦς, i. ad Æquinoctium Orientale situm esse, non vero meridiem versus, vbi media seu torrida Zona est, & vbi omnia fermè inhabitata sunt. Hoc quidem recte; sedenim mox ostendit, quam longè hunc Orientis tractum ponat, in quo Paradisus fuerit: Nempe Phisonem qui & ipse Paradisum irrigabat, quémque Hyphasin fluuium ipse facit, ait ex Arctois magis Orientis partibus meridiem versus fluere, & in Oceanum qui ibi est aquas suas condere è regione insulæ Taprobanæ. Sic Paradisum in Indiâ apertè collocat: Sic Phison ei Hyphasis est, qui certe Indiæ fluuius est: quò & Alexander victoriis suis peruenit: de cuius ostiis adhuc quæritur, vtrum videlicet in mare decurrat, vt Philostorgius ait, an verò in Indum fluuium non in mare sese exoneret. Alij propè omnes veteres Phisonem cum Gange eundem faciunt, qui Indus à Græcis vocatur, vt Epiphanius in *Ancorato*, qui etiam addit, eum maiorem Æthyopiam permeare & ad austrum conuersum in Gaditanum Oceanum irrumpere. Quæ mira Geographia est. Et Hieronymus tamen quoque, *Fison*, inquit, *quem nostri Gangen vocant, de Paradiso exiens & pergens ad Indiæ regiones, post quas erumpit in*

pelagus. Cæterùm vt probet Philoſtorgius, Phiſonem eò loci collocandum, addit, ad ripas Hyphaſis reperiri caryophilum (ſiue is flos ſiue fructus eſt) & incolas credere hanc arborem eſſe ex arboribus Paradiſi. Certe Indi quoque hodie Gangem (quem Ioſephus, Epiphanius, Auguſtinus, Hieronymus, aliíque, Phiſonem faciunt) è Paradiſo originem trahere credunt, magnáque ab his veneratione frequentatur qui eò lauandi gratia confluunt, atque eâ lotione à peccatorum ſordibus luſtrari ſibi perſuadent, etiam mortuos ad genua vſque demergunt, vt recta ad beatorum ſedes demigrent. Cui certe proximum eſt, quod pro ſecundo iam argumento ponit Philoſtorgius ad miraculum confugiens, ad probandum Hyphaſin ex Paradiſo procedere, nempe, quòd validâ febri correptus ſi in flumen illud immergatur, ſtatim morbo liberetur: quod argumentum vocat, σύμβολον τῆς παρὰ τὸν παράδεισον γενεᾶς ἐπιμιξίας. Ergo Phiſonem in Indiâ ex Paradiſo oriri ait, ſic quidem vt ſtatim ab exitu Paradiſi terrâ conditus ſub eâ labatur, florem exinde ex Paradiſo ferens, quod niſi terrâ conderetur facere non poſſet: & verò cæteros tres fluuios, qui ex Paradiſo pariter oriuntur, nullum talem florem ferre, quandoquidem illi modò ſub terrâ condantur, modò emergant. An non hæc aperta Philoſtorgij ſomnia ſunt? Quibus ſimilia iam accipe. Et de *Geone* primùm, quem ipſe quoque Nilum facit, qui Græcis Ægyptius, vt multi ex veteribus. Sed quomodo Nilus in India, vbi Paradiſus ſcilicet erat? Expecta ſis, & miram Philoſtorgij

Geo-

Geographiam audies. Hic, inquit, vt conjicere licet, ὡς ἔςι συμβαλεῖν, è Paradiso (nempe in India) prodiens, antequam supra terram habitabilem (nempe in Æthyopiâ) appareat, demersus, exinde Indicum mare subit, eóque in orbem circumcursato, ἔπι καὶ κύκλῳ γε αὐτὴν [Ἰνδικὴν θάλατταν] περιελεχθείς, vt verisimile est, ὡς εἰκάσαι (ecquis enim addit, hominum hæc perscrutetur, subtúsque omnem quæ in medio est terram illatus ad Mare Rubrum vsque & sub eo fluens, ad alteram eius partem exit ad montem Lunæ. Hoc scilicet Nili apud Philostorgium Itinerarium est: ex Indiâ in mare Indicum is immergitur; exinde & Mare Rubrum emetitur, inde in Æthyopia penetrans ad montem Lunæ erumpit. De eruptione Nili in Æthyopia è monte Lunæ res nota Geographis, etiam ex Philostrato & Geographo Arabe *part.4.clim.1.* Et hæc de Phisone & Geone, quorum illum Hyphasin Philostorgius facit, hunc verò Nilum: cùm alij Gangem & Nilum nominent: in quibus & Acacius Cæsareæ, in optima Catena Patrum. Τὰ τῶν τεσσάρων ποταμῶν ὀνόματα καὶ τὰ παρ' Ἑβραίοις οὕτω καλεῖται, ὁ μὲν πρῶτος Φεισών, ὁ δὲ δεύτερος Γεών, ὁ τρίτος Φαρράδ, ὁ τέταρτος Εδδεκέμ: παρὰ δὲ Ἕλλησι Γάγγης, Νεῖλος, Εὐφράτης, Τίγρης. ¶ De Tigride & Euphrate Philostorgius eadem indicat: nempe, eos è Paradiso oriri [in Indiâ scilicet] eósque aliquamdiu quidem supra terram fluere, mox verò magnâ terrâ deserta & arenosissima dehisci, inde tandem vbi oriri creduntur, erumpere; additis aliis quibus id non incredibile videatur, ὡς εἰκὸς αὐτοῖς, eos sub terrâ tam longo spatio procedere, quæ quis-

Digitized by Google

que per ſe legere poteſt : Inter cætera verò de fluminibus ſub terrâ labentibus dein erumpentibus (quorum pleniſſimum catalogum contexuit nuper Doct. Freinshemius ad Curtij *lib.6. cap.4. num.4.*) iam & illud Dauidicum allegat : *Ipſe ſuper maria fundauit eum, & ſupra flumina præparauit eum* : Inter hæc alioquin piè diſſerens de ineffabili Dei ſapientiâ.

¶AD CAP. XI. *De variis Animalibus regionum Orientalium & Meridionalium, deq; earundem Fructibus & Frugibus: deq; Paradiſi eximio ſitu.*

De variis *Animalibus*, quæ in regionibus ad Solem Orientem & Meridiem verſus, atque adeò & in Æthyopia & Arabia reperiuntur, prolixa hæc, eâdem occaſione quâ ſuperior, Philoſtorgij παρέκβασις eſt, quam exſcribit Nicephorus, *lib.9. cap.19. pag.724.725.726.727.* cui & nos breuiter ſaltem inſiſtere oportet: quando Eccleſiaſticis vel iis quæ eò propiùs faciunt libentius immoramur. ¶Igitur ait, in hiſce regionibus maxima Cete in Oceano ludere, Elephantos maximos eſſe, & Taurelephantos, & Dracones immenſæ magnitudinis, & Monocerotes, Camelopardalos, Simiarum item varia genera (& in his quoque Pana, Satyrum, & Sphyngen) Aſinos item agreſtes, Phœnicen, Pſittacos, Garamantas aues. Cum quo inter alios committendus eſt Agatharchides, Strabo, *lib. 16. pag.533.* Plinius, *lib.6. cap.29. lib.8. cap.20.* Solinus, *cap.30. 52.* Illud verò obſeruandum, Philoſtorgium multa ex his ad Romanos allata ſemetipſum vidiſſe profiteri, veluti

veluti Taurelephantas, Draconum maximorum exuuias, Monocerotis item imaginem, Simiarum varia genera, Psittacos, Garamantas aues. Et sic de visu tectis Philostorgius (cui adeò tanto magis fides in his saltem describendis habenda) Et quidem Constantinopoli: de qua ipsius Constantinopoli mora, vide *infrà lib.10. cap.6.* Quod *Dracones* attinet, de eorum pariter magnitudine in Æthyopia Plinius *lib.8. cap.13.* Quod *Taurelephantos* spectat, & hos quoque exprimit Philostorgius: apud eum quippe pro ταρελεφάντας, rescribendum ταυρελεφάντας: pro quo apud apud Nicephorum perperàm editum παρελεφάντας, vnde Interpres *spurios elephantos* effecit, quod stolidum esse, vel sequentia apud Philostorgium indicant: Describit enim elephanti genus, quod boui maximo ferme simile (*Bos Lucas* inde & pro elephanto apud Italos, quod in Lucania primùm visus fuerit) corio tantum, colore & magnitudine ferme elephas est. *Monocerotem* autem longe aliter describit Philostorgius, quam Plinius, *lib.8. cap.21.* & Solinus, *cap.52.* Inter alia verò, longam ei ceruicem tribuit in altum protensam, syrmati draconis proximè accedentem, ὁλκὰς δράκοντος (Suidas ὁλκὸς κυρίως τὸ τῶν δρακόντων σύρμα: & minus rectè apud Nicephorum Interpres *tractum* vertit) *Camelopardalim* deinceps describit fermè vt alij. Vnus etiam Strabo, *lib.16. pag.533.* idem cum Philostorgio dicit, de pedibus anterioribus qui posterioribus altiores sunt: apud Æthyopes *Nabis* dictus, *Giraffa* hodie: de Camelopardali Indica nominatim Bassus in *Geoponicis*, *lib.16. cap. vlt.* Simia-

rum inde genera varia Philoſtorgius fuiſſe ait, 1. Αἰγοπίθηκον, ſimilem videlicet capræ ſimiam, 2. Αρκτοπίθηκον ſimilem vrſo ſimiam, nam ita legendum, quomodo & apud Nicephorum iam ex ingenio reſtituit Geſnerus *cap. de ſimiis pag.* 870. qui & figuram eius exprimit. 3. Λεοντοπίθηκον, ſimilem Leoni ſimiam. 4. Κυνοκέφαλον, capite canino ſimiam: Nam & hanc in ſimiarum genere ponit, pariter vt Ariſtoteles, Plinius *lib* 8. *cap.* 54. *in fin.* Solinus, *cap.* 27. Galenus, *de anatom. admin. lib.* 1. *cap.* 2 aliiſque, vnde & quod de ſimiarum mœrore, ſeu triſtitia, cauâ ſeu lumine caſſa lunâ, ab aliis dicitur, id de Cynocephalo ſcribit Orus Apollo in *Hieroglyphicis*. His ſcilicet ſimiarum generibus animalium illorum quorum nomina his adjiciuntur ſpecies immixta erat: vnde his nomina indita. In quo concinit Plinius, *lib.* 8. *cap.* 54. Solinus, *cap.* 27. *circa fin.* qui & *ſimiarum plebem* ſeu *vulgus* vocat, pariter vt Philoſtorgius hic πιθήκων δῆμον. 5. *Pana* quoque ſimiarum generi adſcribit Philoſtorgius, quod nullus præterea facit. Ait verò eam caprinâ facie eſſe: inde certè & *Aegipanes* dicti, de quibus Plinius, Solinus, Mela, Capella, alij. Ait etiam, miſſum Pana à Rege Indorum ad Conſtantium Imp. Quomodo & Auctor vitæ Conſtantini, *lib.* 4. *cap.* 50. id de Conſtantino in genere notat, *varia animalia ad eum à R. Indorum miſſa*: Vti viceuerſa dona à Conſtantio ad Homeritas miſſa vidimus. Mythologiam tandem Panis, cultúſque eius ex Philoſtorgio hic obſerua. 6. *Sphyngem* quoque ſeu *Sphyngia* in Æthyopiâ, aliiſque Orientalibus & Meridionalibus

partibus

Digitized by

partibus nasci ait: de Æthyopia v.Strabonem *lib.16.p.533.* Plinium *lib.6.c.29.* Cæterùm eum in simiarũ censu ponit pariter vt Plin.*lib.*8.*c.*54.Solin.*c.27.in fi.* Quod descriptionem eius attinet,conuenit ea cum Agatharchidis descriptione: Verùm hæc Philostorgiana exactissima omnium est: vt & Mythologia eius singularis,quam tute vide. Et hæc de Simiarum generibus. Sequuntur *Onagri* seu asini agrestes,de quibus & eorum pullis (quos *Lalisiones* appellabant) videndus quoque Plinius, *lib.*8.*cap.*30.44 & Solinus,*cap.27.p.53.*Nemo tamen varietatem eorum describit præter Philostorgium.De *Phœnice* aue,quæ in Æthyopia nasci, in Ægypto mori dicitur, res nota, quam tamen Photius juxta alios plures in dubium reuocat. Bibl.*num.* 126. vt & de *Psittacis* : quos è Gagandâ Æthyopiæ insula primum missos à Neronis exploratoribus relatum ait Plinius, *lib.6. cap.29. in fin.* De *Garamantibus* auibus diserte hoc nomine nulla alibi mentio occurrit : vocat autem eas ποικίλους & κολαστηγέις variegatas & punctis distinctas: Certe *Aethyopicas* aues discolores maximè ait Plinius, *lib.* 10.*cap.*2. *Aethyopes atque Indi discolores maximè & inenarrabiles ferunt aues, & ante omnes nobilem Arabia Phœnicem.* Hæ igitur illæ Garamantes aues sunt. De *Auro* & χρυσείοις non modo Indorum Arabúmque,quæ notissima sunt,verum etiam de auro Æthyopum , déque modo auri ibi conficiendi , pauperúmque miseriâ in ergastulis illis , Agatharchides,*lib.5. cap.11.* & ex eo Diodorus,*lib.3 pag.*104.105. Strabo,*lib.17. pag.565.* Et hæc de Animalibus auróque.

Inter cæteras etiam dotes Orientalium & Meridio-

Digitized by Google

nalium regionum ponit Philoſtorgius fructus & in his *Carya*, ὧν γνώειμα τὰ κάρυα : Intelligit ſcilicet carya ſeu caryotas palmulas, φοίνικας, quæ nucis formâ ſunt, vnde & nomen habent, in quibus præcipuæ *Nicolai palmulæ* in Palæſtinâ, de quibus iam ad *Veterem Orbis deſcriptionem*: Babylonicæ item, Ægyptiacæ, Thebaïcę, de quibus Dioſcorides, Strabo, Plinius, Galenus, alij : Arabicæ, apud Plinium *lib.*13. *cap.*4. & Diodorum Siculum : Æthiopicæ item apud Strabonem *lib.*17. *pag.*565. De palmâ alioquin Æthyopicâ, quæ Κόϊξ dicta, in quâ pomum rotundum maiore quàm mali amplitudine, vide Theophraſtum, *lib.*2. *hiſtor.* Heſychium, Plinium, *lib.*13. *cap.*4. Strabonem, *lib.*17. *pag.*565. De *biferâ* tandem Arabiâ, vnde & *Felix* maximè dicta v. vel Strabonem, *lib.*16. *pag* 628.

¶ AD CAP. XII. *De Athanaſii apud Conſtantem Imp. gratia, deq; eius per eum reſtitutione, geſtiſq; in reditu, in Palæſtina nominatim.*

De *Athanaſii* apud Conſtantem Imp. gratiâ, déque eius per Conſtantem in Epiſcopatum reſtitutione, déque ὁμοουσίοις per Athanaſium propagatione eſt hoc caput. ¶ Ait primò Philoſtorgius, Athanaſium, cùm ad Conſtantem Imp. veniſſet, donorum multitudine eos qui apud Imp. valebant ſubegiſſe : ac nominatim Euſtathium Comitem rerum priuatarum. Quæ inſignis inter alias in Athanaſium & Conſtantem Imp. Philoſtorgij calumnia eſt, ab Euſebianis deriuata, quam hîc tanto poſt reponit. Quales etiam Sabini ſcriptoris Macedoniani

niani calumniæ ſunt, vt teſtatur Socrates, *lib.1. cap.5. & lib.2. cap.13.* de quo dico in *Prolegomenis.* Primùm illud *hîc* & *c.3. ſup.* mendax, quod Athanaſius ad Conſtantem, ſeu Comitatum eius, ſecundùm nunc exul, profectus fuerit. : Id enim ab Euſebianis iam olim objectum diluit ipſemet *Apolog. ad Conſtantium*, verùm Romam profectum ſeſe ait, & *ibi* & *epiſt. ad Solit. vit. ag. pag. 632.* quod etiam Sozom. *lib.3. cap.5.* & *7. in fin.* ſcribit, & Theodoretus quoque teſtatur *lib.2 cap.4.* (Socrates indefinitè *lib.2. cap.11.* in Italiam trajeciſſe eum ſcribit) ibique triennium manſit, vſque quo ab Imp. Mediolanum vocatus fuit, quarto iam exilij ſui anno, vt idem ibidem teſtatur *pag. 526.* quod poſtremum congruit Anno Domini 346. Et ita accipiendum eſt, quod Theodoretus ſubjicit *cap.5. dict. lib.2.* Nempe, Euſebiani ſeu Ariani id agebant, vt Athanaſium arguerent, quaſi Principum animos commouentem. Quomodo certe obiectum ei, quod hoc ipſo tempore Conſtantium apud fratrem Conſtantem calumniatus eſſet, eúmque in illum concitaſſet: quod & ipſe multis diluit *in dicta apologia.*

Secundò & illud hîc mendax, quod Athanaſius donorum multitudine eos qui apud Conſtantem Imp. valebant, τοὺς αὐτῷ παραδυναστεύοντας ſubegerit, ac nominatim Euſtathium Comitem R.P. & ſic per eos Conſtantis Imp. gratiam aucupatus ſit: ſcilicet & hæc commenti olim Ariani, vt ita Orthodoxis id reponerent, qui Euſebium & Euſebianos prædicabant Conſtantij beneuolentiam per conjugem & Eunuchos, ac nominatim per Euſebium

eunuchum Præpoſitum S. cubiculi, nactos, querebantúrque τοὺς παραδυναστεύοντας Conſtantij animum hùc illuc vertiſſe, quod docet vel Theodoretus *lib.2.cap.12. & 13. in princ.* Cæterùm Euſtathij nominatim Comitis R. P. inter παραδυναστεύοντας apud Conſtantem meminit Philoſtorgius. Hic verò ille eſt Euſtathius Comes R. P. cui inſcribitur A.D. 345. additâ pariter dignitate, *lex 7. C. Th. de petitionibus.* Quod huic loco, hujúſque narrationis de Athanaſio æræ conuenientiſſimum eſt: vt viciſſim ex hoc Philoſtorgij loco legi illi non parùm lucis accedit: hinc enim inter alia quoque diſcimus, legis illius non Conſtantium verùm Conſtantem Imp. authorem eſſe, quando Euſtathius cui ea lex inſcribitur apud Conſtantem inter παραδυναστεύοντας erat, & Comitiuam R.P. apud eum gerebat. Hic verò Euſtathius paulo poſt A.D. 349. Præfectus Prætorio Italiæ fuit, vt docet *lex 1. C. Th. de Iuriſdict.* & *lex 6. eod. C. de exaction.* quæ duæ leges vnius & eiuſdem conſtitutionis partes ſunt, atque ideò inter ſe coaſſandæ veniunt. Ex his interim patet, verum ſaltem illud eſſe quod Philoſtorgius ſcribit, Euſtathium inter alios Conſtanti Imperatori παραδυναστεύοντας fuiſſe, & τῷ βασιλεῖ πιθανώτατον, quando ſummas eum in Palatio dignitates, Comitiuam ſcilicet primo R. P. mox & ſummum Præfecturæ prætorianæ culmen conſcendiſſe videmus. Proculdubio autem Euſtathium hunc veri numinis cultorem ſeu Orthodoxum fuiſſe oportet, quando eo loco apud Conſtantem habitus fuit, Principem certè Chriſtianiſſimum: quando item Euſebianorum & Philoſtor-

lostorgij quoque in eum virus sese hîc effundit, quasi donis ab Athanasio subactum. De dignitate porrò hâc, id est de Comitiuâ rerum priuatarum infrà rursum *lib.* 7. *cap.* 1. vbi dicitur ὁ τῶν θησαυρῶν προεστώς, & plenius Zosimo *lib.* 5. ὁ τῶν ἰδίᾳ τῷ βασιλεῖ προσηκόντων ταμιείων προβεβλημένος. Tertiò ait Philostorgius, Athanasium à Constante minaces ad Constantium literas retulisse pro sua restitutione. Hanc verò epistolam Constantis, Laconicam & minacem, exscribit Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 21. Paulò aliter, etsi eodem sensu, eam refert Socrates, *lib.* 2. *cap.* 18. Meminit & harum literarum Theodoretus, *lib.* 2. *cap.* 28. *in fin.* Imò & Sozomenus, *lib.* 3. *cap.* 19. aperte quoque Constantem fratri Constantio bellum minatum refert: vide & authorem vitæ Pauli apud Photium *pag.* 1426. Et apud Athanasium tamen nil tale occurrit, imò, Constantium ad fratrem Constantem literas scripsisse ait, quibus hortabatur παρακαλεῖσθαι, vt Athanasium Constans ad reditum hortaretur, additis aliis complurimis, quin & aliis pluribus Comitibus suis eadem scribere iussis: *Apolog.* 2. *pag.* 597. *epist. ad Solit. vit. ag. pag.* 637. Quartò ait Philostorgius, Constantium acceptis minacibus illis Constantis fratris literis pro Athanasio restituendo, cum Episcopis in consilium iuisse, quid facto opus esset: illos verò, satius esse dixisse Athanasium, restitui, quam bellum fratri indici. Id vero ipsum memorant Socrates *lib.* 2. *cap.* 18. & Sozomenus, *lib.* 3. *cap.* 19. & Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 21. qui Philostorgium alioquin secutus, ita Episcoporum consilium reddit: ἄμεινον ἔφασαν ἐκεῖνοι, Ἀθανασίῳ παρα-

χωρεῖν τῶν ἐκκλησιῶν ἢ ἐμφυλίοις διαχεῖσθαι μάχαις. Quintò ait, post hasce literas Constantium Imp. Athanasio permisisse, vt Episcopatum repeteret, id quod in fratris gratiam ad tempus tantùm à se indultum posteà publicis edictis Constantius professus est, vt scribit Athanasius *ad Solit. vit. ag. pag. 652. in fin. & 653. in princ. & fin.* Id quod ibi refutat Athanasius. Retrò addit, quod Sextum, Philostorgius, Georgium qui Athanasio suffectus fuerat cum epistolâ in patriam suam Cappadociam remissum: De quo non Georgio verùm Gregorio jam suprà *cap.* 3. Socrates, *lib.* 2. *cap.* 10. *in fin. &* 11. vtrumque & Gregorium & Georgium hoc tempore vnum post alterum Athanasio suffectum per errorem scribit. Atenim temporum ratio & ordo hîc egregiè constat, de Gregorio videlicet Alexandriâ pulso post Constantis ad Constantium literas, déque Athanasij in sedem Alexandrinam restitutione (post Concilium videlicet Sardicense, cuius nulla hîc mentio, quod habitum A.D. 347.) Et rectè Theodoretus, *lib.* 2. *cap.* 4. qui Gregorium hunc sex annos Alexandrinam Ecclesiam tenuisse scribit: tot enim sunt anni ab A. D. 341. vel 342. (quo Athanasius in exilium missus est) & Gregorius ei suffectus, ad hoc tempus vsque i. A. D: 348. Cæterùm ait Philostorgius, Gregorium ad sua cum epistola à Constantio remissum, ibi sua deinceps accurasse. Atquin à Synodo Sardicensi prius depositum, A. D. 347. mox à suis Alexandrinis occisum scribit Theodoretus, *lib.* 2. *cap.* 12. Athanasius autem, *epist. ad Solit. vitam agentes*, *pag.* 637. decem mensibus post missam à Sar-

Digitized by Google

à Sardicensi Concilio ad Constantium Imp. legationem defunctum scribit, nullâ cædis eius mentione facta: idémque ait, defuncto demum hoc Gregorio Athanasium à Constantio accersitum. Et verò Theodoreti lapsus ille videtur: de Gregorio quippe priore, de quo *suprà lib.2.cap.2.12.* id traditum, eum à suis occisum: vide Socratem, *lib.6. cap.6. in fin.* vt & de tertio Georgio: de quo *infrà lib.7. cap.2.*

Septimo loco narrat deinceps Philostorgius *Athanasii* ab exilio Alexandriam reuertentis in itinere pro ὁμουσίῳ gesta factáque & quidem in Palæstinâ, quò pertinet hoc caput: vt & in Syriâ Antiochiæ: quâ partim occasione Philostorgius tractat ea quæ continentur *cap.13. 14. 15. 17. 18.* Ait igitur, Athanasium maiore iam animo per ciuitates transeuntem, διϊόντα τὰς πόλεις, Episcopos ad quos accessit, ad ὁμούσιον perduxisse. Certe Athanasius ipse *epist. ad Solit. vit. ag. pag.639.* ait, in hoc itinere suo, omnes Palæstinæ Episcopos, exceptis duobus vel ad summum tribus, Athanasium excepisse, eiúsque communionem amplexos, scriptísque verbísque protestatos, se quæ antea scripserant non voluntate, sed vi coactos fecisse. At Philostorgius liberaliùs jam Athanasium Episcopos Palæstinæ ad ὁμούσιον perduxisse scribit: imò & vt ne alios quàm Homoousiastas admitterent persuasisse: Inter alios verò & *Maximum* Episc. Hierosolymitanum ad Athanasij sententiam accessisse. Hinc verò nouo iam crimine Athanasio mox objectum ab Arianis, quod in itinere & extra diœcesim suam ordinationes fecisset:

κ᾽ πόλεις ἐν ταῖς ἄλλων παροικίαις. Socrates *lib.2.cap.19.in fin.*(& ex eo Nicephorus, *lib.8.cap.26.*) & *cap.21*: & Sozomenus, *lib.3. cap. 20.* διὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενος. Illud proculdubio calumniosum, quod adjicit, de *Aëtio* Palæstinæ Episc. (Lyddæ scilicet) de quo alioquin Aëtio vide epistolam ad Eusebium Nicomediensem apud Theodoretum, *lib.1. cap 5* vbi Arius eum sibi assentientem ait: qui idem & *lib.1. cap.21* Ariana labe infectum fuisse testatur. Hic Aëtius quoque pars fuit Synodi Antiochenæ Arianorum, in qua Eustathius depositus fuit (A.D.328) teste Theodoreto, *lib.1.cap.20.* Interfuit & cum Maximo Sardicensi Synodo A.D.347, vt testatur Athanasius, *Apol. 2. p.597.* Παλαιστίνης, inquit, Μάξιμος, Αἴτιος. & quidem inter Orthodoxos iam: Interfuit idem & Synodo Hierosolymitanæ. A.D.349. quæ Athanasium in communionem recepit: teste eodem Athanasio *Apol.2. pag. 602.* Ex quibus quidem apparet, eum Orthodoxum hoc tempore fuisse, & Athanasij sententiæ adhæsisse, quod Philostorgius ait: Atenim meras calumnias esse, quasi id fecerit Aëtius, & nunc demum & vt adulterij pœnam euitaret, mox tamen nihilominus acerbissimam pœnam crucifragij luerit. Quæ proculdubio Eusebianorum commenta sunt ex Athanasij odio, & quod Aëtius hic ex Arianismo ad Orthodoxam fidem accessisset: Et nominatim quidem, quod adulterij accusationem attinet quæ hoc æuo passim objecta Episcopis ab aduersariis vt ostendunt ea, quæ aduersus Eustathium pariter commenti, *lib.2.cap.7.sup.* & in Athanasium, de quo ad *l.2.c.12.*

Ad

Digitized by Google

Ad retundendas videlicet ſimiles Catholicorum accuſationes; quæ paſſim plures occurrunt apud hiſtoriæ Eccleſ. ſcriptores. Tandem de hoc ipſo *Aëtio* Palæſtinæ Epiſcopo agit Epiphanius, *hæreſi Archonticorum* 40: vbi ait, Petrum quendam Gnoſticorum hæreſeos conuictum ab hac Aëtio ſacerdotio exauctoratum, & in Cochaben Arabiæ oppidum ex Palæſtina profectum. ¶Addit & Philoſtorgius, *Maximum* quoque Epiſcopum Hieroſolymitanum tùm ad Athanaſij ſententiam acceſſiſſe, id eſt ad ὁμοούσιον, poſt reditum videlicet Athanaſij à ſecundo exilio. Quod & ipſum falſiſſimum eſt. Verum equidem illud, Maximum aliquando in Synodo Tyriâ ſub Conſtantino A. D. 335. lapſum circumuentúmque, verùm à Paphnutio mox erectum, & perpetuâ dehinc communione Athanaſio ſociatum, teſtis eſt Rufinus, *lib.*1. *cap.*17. & Sozomenus, *lib.*2. *cap.*24. *in fin.* Inde igitur neque ad Synodum Antiochenam, quæ A. D. 341. ad euerſionem fidei homoouſianæ & Athanaſij depoſitionem vergebat, venit authore Socrare *lib.*2.*cap.*5. & Sozomeno *lib.*3. *cap.*5. Contra Synodo Sardicenſi A. D. 347, inter Palæſtinæ Epiſcopos & primus quidem ſubſcripſit, apud Athanaſ. *Apol.*2. *pag.*597. Et Hieroſolymitanum Synodum pro Athanaſio in communionem recipiendo A. D. 347 coëgit, eíque ſubſcripſit. Athanaſius *d. Apolog.*2. *pag.*602: Socrates, *lib.*2. *cap.*19: Sozomenus, *lib.*3. *cap.*20. *in fin. & cap.*21. Vnde poſteà etiam ante Synodum Seleucenam depoſitus, & ab Eccleſiâ pulſus eſt. Socrates, *lib* 2. *cap.*38. Sozom. *lib.*4. *cap.*20. Et Socrates tamen quoque

Digitized by Google

lib.2. cap.19: & Sozom. *lib.3. cap.5* ſcribunt, Maximum autem in fraudem impulſum calculo ſuo Athanaſium abdicaſſe, ſed facti poſteà pœnitentem, ad Synodum Antiochenam venire noluiſſe. Sedenim quidquid medio tempore fecerit Maximus, vt iam dixi, & Sardicenſi ipſe Concilio ante aduentum Athanaſij ſubſcripſit, & nunc pleniſſimè in Hieroſolymitanâ Synodo Athanaſio communionem & dignitatem reſtituit. Et verò, hanc aduerſarij Athanaſij aduerſus Maximum vociferandi occaſionem arripuêre, σφόδρα καταπτωχύσαντο τῦ Μαξίμυ, quod videlicet cùm Athanaſium antea ſuo quoque ſuffragio abdicaſſet, nunc mutatâ ſententiâ illi ſuffragatus eſſet, & communionem dignitatémque ſimùl reſtituiſſet, vt diſertè ſcribit Socrates, *dict. lib.2. cap.19.* Inde & hoc ipſo facto, tanquam illuſtri maximè pro Athanaſio, Maximum nunc demùm ad Athanaſij ſententiam acceſſiſſe Philoſtorgius falsò credi voluit: eidémque conuicium facit: exprobrato etiam, quod à priſcâ conſtantiâ receſſiſſet, vtpote qui Maximiani perſecutione martyr extitiſſet, alterúmque oculum ob pietatem effoſſum ferret (Quod & Nicephorus, tacito Philoſtorgij nomine, inſeruit *lib 9. cap.26.* vbi Interpres per errorem habet *ſub Licinij perſecutione*) De quo alioquin Maximi martyrio Rufinus *lib.1. cap.17*: Sozomenus, *lib.1 cap.10*, & *lib.2 cap.19*: Theodoretus, *lib.2. cap.27.* qui oculum dextrum effoſſum aiunt: addúntque nonnulli, & pedis ſiue dextri ſiue ſiniſtri flexum inciſum.

¶Ad

¶AD CAP. XIII. *De Δοξολογίᾳ, variisq; eius formulis Antiochiæ.*

De Δοξολογίᾳ seu *Hymnologia*, & eâ quidem quæ in Ecclesiâ Antiochenâ vsurpabatur, variisque eius formulis, seu ἐν τοῖς ὕμνοις διαφωνίᾳ, est hoc caput: quod in historiam suam transtulit, narrationique, ex Sozomeno alioquin desumptæ, inseruit Nicephorus, *lib.9. cap.24. pag.737.* vnde etiam hic locus emendandus supplendúsque venit: nam cùm tres tantum δοξολογίας formulæ hîc occurrant, quatuor ibi apponuntur. Tria autem hoc capite proponit Philostorgius. Primò formularum ipsarum diuersitatem. Sunt autem istæ: Prima, Δόξα πατρὶ ΚΑΙ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. Secunda, πατρὶ ΔΙ' υἱοῦ ΕΝ ἁγίῳ πνεύματι. Tertia, πατρὶ ΚΑΙ υἱῷ ΕΝ ἁγίῳ πνεύματι. Quarta, πατρὶ ΕΝ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. Nempe tertia illa hîc deficit. Cæterùm, vti prima Catholicorum est & orthodoxa, de quâ mox, ita tres hæ posteriores Arianorum fermè fuêre, è quibus primam illam, quæ hîc ordine secunda est, πατρὶ δι' υἱοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι Philostorgius maximè laudare sese ait: Scilicet quæ & inæqualem Patri Filium, & Filio inæqualem Spiritum sanctum profitebatur: quod illa formula exertè indicat. Ea verò inter Ariomanitas Eunomij & Eudoxij sententia fuit. Nam vt Ariani in commune Filium inæqualem Patrique ἑτερούσιον dicebant, imò Filium Patris δοῦλον καὶ ὑπηρέτην, ita Eunomianorum hæc hypothesis fuit, Spiritum sanctum à Filio creatum, Filiique mittendarium esse, de quo infrâ *lib.6. cap.2.* eúmque adeò non αὐτοσύστατον esse. Atque ita Philostorgius, vt

Digitized by Google

toto hoc opere, ita & hîc Eunomianum ſeſe prodit, de quo plenè in *Prolegomenis.* Ergo tres hæ poſteriores formulæ Arianorum fuêre, quas ita variè concepêre, & quidem in Concilio fermè Antiocheno A. D. 341. vbi Athanaſius abdicatus fuit. Hinc igitur iam diſſenſio in Eccleſiâ Antiochenâ, pro ſymbolo videlicet ſingulis varias formulas vſurpantibus in doxologiâ ſub finem Pſalmodiæ ſeu hymnologiæ, vnde ſinguli velut teſſerâ internoſcebantur, τὴν οἰκείαν προαίρεσιν ἐπιδείκνυον, vt ait Sozomenus, *lib.3. cap.19. in fin.* vel, vt ait *lib.4. cap.27.* πρὸς τὴν οἰκείαν δόξαν μεθαρμόζον τὸ ψαλλόμενον. Et hæc de formularum illarum diuerſitate, ſic vt ex Arianeis præcipua eſſet illa quam dixi. Et tamen, quod notandum, Baſilius quoque Cæſarienſis inter alias & ipſe eam velut legitimam vſurpauit, cúmque eo nomine reprehenderetur, defendit, quod argumentum inter alia eſt *lib. de Spiritu ſancto ad Amphilochium*: vide ibi *cap.1.* quo libro & illam quoque tuetur μετὰ τοῦ υἱοῦ σὺν τῷ πνεύματι. Et tamen prior illa ſyncera maximè, orthodoxa & Catholica habita eſt. Quare & Theodoretus, *lib.2. cap.24* & Sozomenus, *lib.3. cap.19. in fi.* & Theodorus Mopſueſtiæus *apud Nicetam*, duas tantum formulas δοξολογίας diuerſas memorant, in quas diuiſi fuêre Anriocheni δίχη διῃρημένοι: Catholicam videlicet & primam inter Arianeas, quam ſibi placere maximè Philoſtorgius ait. Secundo, Catholicæ iſtius formulæ primum authorem, & quidem in Eccleſia Antiochena facit Philoſtorgius Flauianum qui Antiochenus Epiſcopus poſteà factus eſt: de quo *infrà cap.18.* Theodoritus equidem

Digitized by Google

equidem *d. lib. 2. cap. 24.* posteaquàm in hâc ipsa historiæ serie, puta de reditu Athanasij, duas diuersas pariter formulas illas ex superioribus Antiochiæ vsurpatas memorauit, subjicit, Flauianum & Diodorum admirabiles viros, quanquam Sacerdotij administrationem nondum essent adsecuti, verùm inter Laicos tantum essent, τὴν ἀσκητικὴν ἀσπαζομένους πολιτείαν apertè Apostolicam doctrinam tuitos aduersus insidias Leontij Episcopi Antiocheni (de quo *infrà cap. 18.*) Ariana hæresi infecti, qui tegendo veneno tacitè apud se δοξολογίαν Arianam recitabat, sic vt qui prope eum starent, nonnisi, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων audirent: sed & Aëtij ad Diaconatum promotionem arguisse: Item, *Noctu dieq; ad pietatis studium sedulò omnes excitasse, eosq; primos Psallentium choros in duas partes diuisisse, hymnos Dauidicos alternis canendos tradidisse: Quæ res Antiochiæ primùm cœpta vbiq; peruaserit, & ad vltimas orbis terræ oras peruagata sit*: οὗτοι πρῶτοι διχῇ διελόντες τοὺς τῶν ψαλλόντων χορούς ἐκ διαδοχῆς ᾄδειν Δαυϊτικὴν ἐδίδαξαν μελῳδίαν, καὶ τοῦτο ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτον ἀρξάμενον πάντοσε διέδραμε καὶ κατέλαβε τῆς οἰκουμένης τὰ τέρματα: Subjicítque, *Leontium subdolè postulasse à Flauiano & Diodoro, vt hoc ministerium in Ecclesiis obire vellent, quod ipsi amplexati sint & perfecerint.* Sed tamen neq; Theodoretus, neq; Sozomenus Flauianum auctorem faciunt primum Antiochiæ τῆς ὑμνολογίας, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*: quod Philostorgius tamen facit: vt & Theodorus Mopsuestæus apud Nicetam, *thesauro orthod. fidei lib. 5. c. 30.* Nempe ait is, *Flauianum & Diodorum, quorum ille Antiocheno Episcopatui, hic Tarsensi posteà præfectus est, illam Psalmodiæ*

Digitized by Google

ſpeciem, quas Antiphonas dicimus, ex Syrorum linguâ in Græcam tranſtuliſſe, & omnium prope ſolos admirandos huius operis omnibus orbis Chriſtiani hominibus authores apparuiſſe. Additque, *Heterouſiaſtæ quidem certe, hoc eſt Ariani, diuerſum Filium à Patre ſubſtantiâ eſſe dicentes ita canere ſolebant, Gloria Patri* PER *Filium* IN *Spiritu ſancto: Flauianus autem primus ceciniſſe fertur, Gloria Patri & Filio & Spiritui ſancto.* Niſi poſtrema hæc ex Philoſtorgio Nicetam addidiſſe putemus. ¶ Tertiò ait Philoſtorgius, Flauianum hoc Antiochiæ feciſſe, *Monachorum multitudine in vnum coactâ*, πλῆθος μοναχῶν συναγείρας. Certe vt hoc æuo monachorum drungi Antiochiæ vel prope eam in montibus fuêre, de quo plenè dixi ad Libanij *Orationem* ὑπὲρ τῶν ἱερῶν, *pag.* 46. 49. 62. ita & pleraque magni momenti, quæ efficaciam deſiderarent aliquam, per eos potiſſimùm hac tempeſtate tranſacta: de quo *ibid.* quibus accedat & hoc exemplum, ſi verum, ex Philoſtorgio: qui vt *hîc* ita & alibi *inf. lib.* 11. *cap.* 5. auerſum à Monachis animum arguere videtur: ſi conjicere licet, ideò quod monachi Eunomianæ hæreſi valde reſtiterunt, teſte Sozom. *lib.* 6. *cap.* 27. ¶ Ab hoc interim capite & ſequente notandum eſt, incipere hiſtoriam hæreſeos ÆTIANÆ, vnde & *cap.* mox ab hinc altero, in Aëtij vitam ſeſe diffundit Philoſtorgius: eóque & illa ſpectant fine *cap. prox.* εἰς αἰπόλον τοῦτον περιεκυλίσας καταστῆναι μοῖραν.

¶ AD CAP. XIV. *De Arianorum totali receſſu ab homoouſiaſtis.*

De *Cauſis*, ob quas Ariani ab homoouſiaſtis penitùs hoc

hoc

hoc tempore recesſêre, eſt hoc caput: quod Nicephorus quoque exſcripſit *lib.9.cap.11.pag.718*: Philoſtorgij tamen nomine, vt aliàs, ſuppreſſo, & nonnullis prætereà detractis, immutatis, per quæ longe alius iam huiuſce loci apud eum ſenſus eſt, quando omnem in Aëtium diſceſſionis & ſchiſmatis inuidiam culpámq; ibi conuertit, quâ hîc Philoſtorgius Aëtium liberat. Nempe ait hîc Philoſtorgius, cùm hactenus ad Aëtij exortum vſque homoouſiaſtæ cum Arianis communicarent & precibus & hymnis & conſultationibus, καὶ εὐχῶν, καὶ ὕμνων, καὶ βουλευμάτων, & omnibus fermè aliis, quæ δεσμοὺς φιλίας καὶ συνηθείας vocat, excepto tantum myſtico ſacrifico, vbi ſemel circa hæc, preces inquam & hymnos (*de quo ſuper. cap.*) Aëtius diſſenſionem & diuerſitatem cœpit, τῆς ἐν τούτοις διαστάσεως ἄρξαντος, Homoouſiaſtas (τὴν ὁμόδοξον συναγωγὴν) ruptis omnibus, quibus ante Arianis τοῖς ἑτεροδόξοις conjungebantur amicitiæ & conſuetudinis vinculis, materiam Arianis maximè præbuiſſe aduerſam partem conſtituendi, εἰς ἀντίπαλον τούτοις μάλιστα παρασκευάσαι καταστῆσαι μοῖραν. Quod quidem de Antiochiâ nominatim accipiendum eſt: ibi quippe hymnologiam & δοξολογίαν immutatam dixit *ſuper. cap.* & ibi Aëtius hoc tempore agebat, vt ex *prox. cap.* apparebit: denique & Antiochenæ Eccleſiæ ſtatus, quem aliunde diſcimus, id euincit. Nempe enim hoc tempus eſt, quo Leontius Arianus poſt Placitum & Stephanum Epiſc. Antiochenus, de quo *infrà cap.17*, hæreſin ſuam callidè tantum occultare τὴν γνώμην κρυπτόμενος, multitudinis metu, & ob Conſtantij

minas deprehensus fuit; Aëtio inter hæc Diacono facto (de quo alioquin *cap.* 17) & de quo Athanas. *de Synodis Arimini & Seleuciæ pag.* 703. 767 : Theodoretus, *lib.* 2. *cap.* 24. Quem tamen Leontius, instante Flauiano & Diodoro, vtpote minatis *communionem* sese illius Ecclesiæ derelicturos, & in Occidentem profecturos, vti fraudulentos eius conatus ibi declararent, ministerio abdicare mox coactus est. Quæ quidem in huius temporis historia memorat Theodoretus, *lib.* 2. *cap.* 24. (& ex parte quoque *cap.* 27 *pag* 82) eo ipso capite & tempore quo ea quæ de δοξολογίας diuersitate in Ecclesia Antiochena superius narrauimus, edisserit. Hæc illa verò est totalis iam diuisio & scissura in Antiochenâ Ecclesia, quam Philostorgius vult eo tempore inuectam; Aëtio, si credere fas est, necessitate eò adacto. Quo etiam tempore Leontius Arianæ sectæ addictos passim ad munia Ecclesiastica prouexit, præteritis qui doctrinam Apostolicam sequebantur, vt idem Theodoretus *ibid.* ait. ¶Quod verò ait Philostorgius, hactenùs Arianos precibus & hymnis &c. cum homoousiastis communicasse, id quoque eo probari videtur, quod Sozomenus, *lib.* 3. *cap.* 19. hoc ipso tempore scribit, Arianis Ecclesias Antiochiæ occupantibus, totum clerum ac populum Antiochenum eorum opinionibus non penitus adhærentem, per choros, vt moris est, cùm hymnos canerent, distributos, sub finem hymnorum suam singulos opinionem declarasse. κατὰ χορούς, ὡς ἔθος ἐν τῷ ὑμνεῖν τὸν θεὸν συνιστάμενοι πρὸς τῷ τέλει τῶν ᾠδῶν τὴν οἰκείαν προαίρεσιν ἐπεδείκνυον : quod & repetit *lib.* 4. *cap.* 27. additque,

Digitized by Google

additque, Leontium non ausum κωλύειν παραδόσωσι τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸν Θεὸν ὑμνοῦντας prohibere metu populi ne is seditionem moueret, tantum manu ad caput quod iam valde canescebat, admotâ dixisse, *Hac niue liquefactâ multum fore luti*: indicans, se mortuo dispares illos hymnorum modos, τὴν ἐν ὕμνοις διαφορίαν tandem in populi seditionem euasuram, quando Episcopi qui ei succederent nullo modo passuri essent itidem sese populi arbitrio in omnes partes circumferri. Quod vtique conuenit illis quæ hîc dicuntur de Aëtio περὶ τῆς ἐν τύποις (ὕμνοις scilicet) διαστάσεως ἄρξαντος.

¶ Illud præterea notari cupio, quod ait, *Mysticum sacrificium* seu *Eucharistiam* vnam exceptam, cuius communionem Ariani cum homoousiastis non habebant, etsi cætera fermè communia haberent preces, inquam hymnos, & consultationes. Eucharistiæ scilicet communio arctissima fidei contesseratio semper visa fuit, cui nemo cum alio nisi ὁμόδοξος planè participabat.

¶ AD CAP. XV. *De Aëtij vita.*

Aëtij vitam, de quo iam superiore capite agere cœpit, quíque deinceps vna cum Eunomio discipulo, potissimum huius Historiæ argumentum erit, describit *hoc cap.* Philostorgius: quod quidem exscribit in partem Suidas, *in verb.* Ἀέτιος, & Nicephorus, *lib.9. cap.17.* resectis quę ad laudem Aëtij faciunt, tacitóque Philostorgij & hîc nomine. De eodem verò Aëtio agunt expressis pariter capitibus, & hoc ipso fermè tempore Triumviri

Eccleſiaſtici, Socrates *lib.2.cap.28*: Theodoretus, *lib.2. cap.27.28.29.* Sozomenus, *lib.4.cap.11.* De eodem vide & Nicetam *theſauro orthod.fid.lib.5.cap.30 31*, & ſuperioribus omnibus antiquiorem Epiphanium *in eius hæreſi quæ Anomæorum 76.* Ex quorum omnium collatione illuſtrari facile poterunt quamplurima, quæ à Philoſtorgio hîc de Aëtio dicuntur: Nos pauca tamen quædam ex hâc Aëtij vita ſublegemus.

Primò, quod *patriam* Aëtij attinet, Cœlen Syriam ei adſignat Philoſtorgius: pariter vti Baſilius, *lib.1. aduerſ. Eunom.pag.10.* Imò Socrates, *lib.2. cap.28*, & incertus author apud Suidam *in* Ἀέτιος, Antiochiam ipſam in Syriâ-Cœle patriam ei adſignat.

Secundò, quod *artificium* Aëtij attinet, Aurificem ſeu Aurifuſorem eum fuiſſe ait Philoſtorgius, ἐπὶ τὸ χρυσοχοεῖν ὁρμῆσαι: quam artem ita mox graphicè deſcribit, τὴν ποικίλαις εἰδέαις τὸν χρυσὸν ἐπιμορφοῦσαν τέχνην: & in fine his verbis quoque indicauit, ὅσοι τῷ χρυσίῳ τεχνικωτέρας ἐδέοντο χειρός. Nempe aurifoſorum ars hæc occupata fuit circa aurum in varias ſpecies formandum: cuiuſmodi artificem Aëtium fuiſſe ait Philoſtorgius: quod non tantum Suidas & Nicephorus referunt, verùm etiam expreſſe, ex hoc tertio Philoſtorgij libro, Nicetas, *theſauro orthod.fid.lib.5.cap.30 pag.180* vbi & nonnulla præterea alia ſubjicit, quæ forte habet ex hoc eodem Philoſtorgio. Idem verò Nicetas, ex Theodoro Mopſueſtiæ Aëtium patre *aurifice papilionario* natum ait, in quo artificio à patre inſtructus fuerit; & *aurificem papilionarium* interpretatur, qui

Digitized by Google

qui ædibus carens, papilionem ſeu vile tabernaculum è pilis ſetíſque contextum circumferebat, atque adeò circumforaneus & minutis quibuſdam friuolíſque operibus victum in diem ſibi comparabat : Quibus verbis circitorem aurificem deſcribit. Idem quoque Nicetas Nyſſenum iam narrantem inducit, Aëtium mulieri cuidam nomine Ampelidi ſeruiiſſe fabrilem artem exercentem, nempe eam quæ paruo malleo paruáque incude vaſa ærea detrita ſarcit, foramina obturat, & liquefactum ſtannum eis infundit, lebetum denique ventribus infuſo plumbo medetur. Quod faciunt hodie circitores noſtri Cacabarij.

Tertiò apud Philoſtorgium obſeruandum, quod ait, Aëtium ad diſciplinas conuerſum, *Paulinum* Epiſcopum Antiochenum, antea Tyri Epiſc. audiuiſſe. Quod & Suidas habet, *in verb.* Αἴτιος : qui addit, ἀρτίως recenter tùm Paulinum è Tyro Antiochiam promotum, ídque ſub Conſtantini M. adhuc temporibus. Certe Paulinus hic Epiſc. Antiochenus factus fuit A.D.319. mortuus verò A.D.324. Quare quod mox hîc adjicitur, Paulinum poſt ſex menſes mortuum, id accipiendum & dimetiendum eſt ab eo tempore, quo Aëtius Paulinum audiuit. Nicephorus ſanè *Chronico*, vt & Zonaras *fine tom. 2.* hunc Paulinum quinque annos ſediſſe ſcribunt. Quo magis apparet, de optimâ fide eorum ſcriptorum (quibus addendus & Hieronymus *Chronico*) qui Paulinum ſub Conſtantino Epiſcopum Antiochenum in locum Philogonij ſuffectum ponunt : contrà, de erro-

re Theodoreti liquet, *lib.*1. *cap.*7. Eustathium Philogonio subrogatum ponit, nullâ Paulini post Philogonium factâ mentione, quod Baronius iam rectè monuit *ann.*319. *num.*27.

Quartò ait Philostorgius, *Eulalium* Paulino in Episcopatu Antiocheno subrogatum : quod & ipsum apud Suidam *in verb.* Αἴνος expressè dicitur : addito, Eulalium vicesimum tertium ab Apostolis Episcopum Antiochenum extitisse. Atquin Eustathium Paulino suffectum scribunt Hieronymus *Chronico*, & Sozomenus *lib.*1. *cap.*2. vbi tamen μετὰ Ῥωμανὸν pro μετὰ Παυλῖνον scripsit: & Nicephorus, *Chronico* : Eulalium verò Arianum pulso demùm in exilium Eustathio ab Eusebianis Episcopum Antiochenum factum scribunt Hieronymus *Chron.* Theodoretus *lib.*1. *cap.*22. & Theophanes apud Nicetam, *lib.*5. *cap.*9. At rursum Mopsuestiæus apud eundem Nicetam *d.cap.*9. & Sozomenus *lib.*2. *cap.*18. Eustathio deposito Euphronium suffectum scribunt : & Socrates itidem *lib.*1. *cap.*18. scribit, cùm post Eustathij abdicationem octo annos Episcopatus Antiochenus vacasset, tandem Euphronium subrogatum. Verùm nihil incertius serie Episcoporum Antiochenorum hoc tempore. Illud suspicor, Eusebianos & Arianos scriptores hanc rem incertam reddidisse, quod suarum partium Episcopos, vti fuit Paulinus & Eulalius, præteritis Catholicis, memorarent. Certe Philostorgius noster hâc parte sibi non constat : hoc scilicet loco Eulalium Paulino (qui decessit A.D.324) suffectum vult : Atquin idem, *sup.lib.*2. *cap.*7, Eustathium Episcopum Antiochenum hoc tempore ponit. Imò, quod

magis, refert Nicetas, *thesauro orthod. fid. lib. 5. cap. 9.* solum Philostorgium *libro secundo Historiarum* authorem esse, Paulinum Tyro Antiochiam translatum in locum Eustathij abdicati. Tandem hunc Antiochenorum Epp. catalogum exhibet nobis Philostorgius (præter Babylam sub Valeriano, de quo *lib. 7. cap. 8*) Paulinum, & Eulalium *hoc cap.* Eustathium, *lib. 2. cap. 7. & lib. 3. cap. 18.* Leontium, *inf. cap. 17.* Eudoxium, *lib. 4. cap. 4.* Anianum, *lib. 4. cap. 11.* Meletium, *lib. 5. cap. 5.* Euzoium, *lib. 5. cap. 5.* Flauianum, *infrà cap. 13. & 18.* Paulinum, *dict. cap. 18.* Dorotheum, *lib. 9. cap. 19, lib. 10. cap. 1.*

Quintò ait Philostorgius, inuidiam ad vim suam regressam, mouisse Eulalium, vt Aëtium Antiochiâ expelleret. Apud Suidam inuidiæ causa additur; πολλοὶ τῶν ὑπὸ Ἀετίου ἐλεγχομένων δεινὸν ποιησάμενοι, πρὸς ἀνδρὸς δημιουργοῦ καὶ νέου κατακρατῶς ἐλαύνεσθαι, συστάντες ἐξέλασαν αὐτὸν τῆς Ἀντιοχείας: nempe ait, *multos ex his qui ab Aëtio arguebantur graue arbitratos, quòd ab homine opifice & adolescente acerrimè agitarentur, conspiratione factâ eum Antiochiâ expulisse.*

Sextò ait, Aëtium Antiochiâ pulsum, Anazarbum Ciliciæ venisse: (quod apud Suidam quoque dicitur) ibique, post alia enarrata, Athanasio Anazarbi Episcopo adhæsisse: Ariano scilicet (pariter vt Paulinus & Eulalius Antiocheni fuêre) quique inter Arianos Episcopos Concilio Nicæno interfuit, eodem Philostorgio nostro teste apud Nicetam, quod habetur *sup. lib. 1. cap. 8*: & Ario *in epist. ad Eusebium*, vbi queritur eum anathemate percussum quod secum senserit apud Theodoretum *lib. 1. c. 5.* Quare & hîc Philostorgius eum vnum è Lucianistis

Digitized by Google

facit, de quibus *suprà lib.2.cap.15* & *16*. Plura & posteriora de hoc Athanasio, aliis relinquo.

Septimò ait, Aëtium *Tarsum* perrexisse: ibíque *Antonio* qui primùm presbyter erat, mox Episcopus factus fuit, adhæsisse. Huius verò Antonij Tarsensis nullam in præsens mentionem reperio, quàm apud vnum Philostorgium, quíque ex eo habet Nicephorum, *lib.9. cap.17.* Eius verò meminit idem tribus prætereà locis *suprà lib.2. cap.3.15.& 16*: eúmque inter Collucianistas & hic & *dict. lib.2. cap.3.& 15.* ponit, Deúmque cognosci & comprehendi posse credidisse ait, *lib.2. cap.3*: Illibatam denique pietatem seruasse scribit *lib.2. cap.16.* Quæ omnia Philostorgius ad suæ sectæ Eunomianæ scilicet commendationem inculcat.

Octauò ait, Aëtium inde Antiochiam rediisse, Leontiúmque qui ibidem presbyter & Collucianista erat, audiuisse, qui ipsi Prophetas, ac potissimùm Ezechielem explicauit. De hoc Leontio (qui & postea Episc. Antiochenus ordinatus fuit) variis prætereà locis agit Philostorgius, *lib.2. cap.3.* hoc *libro tertio cap.17.18.27. lib.4. cap.1*: quæ per se quisque videre potest, cum iis quæ ibi dicimus.

Illud jam obseruandum (quod *Nonum* hîc esse potest) quod Aëtius dicitur primò Euangelistas legisse apud Athanasium Anazarbi Episcopum: deinde, ab Antonio Tarsensi presbytero, Apostoli (Pauli scilicet) epistolas edoctus: tandem, Leontium presbyterum Antiochenum Prophetas Aëtio explicasse, ac potissimùm Ezechielem.

chielem. Inde ſcilicet notandi veniunt doctrinæ Chriſtianæ hoc æuo gradus : Primùm ſcilicet Euangeliſtæ propoſiti, explicatíque diſcere cupientibus: Secundo loco, Pauli epiſtolæ: Poſtremo omnium loco, Prophetæ, in quibus Ezechiel pro obſcuriſſimo habitus.

Decimò ait Philoſtorgius, Aëtium iterùm Antiochiâ inuidiâ pulſum. Ita quidem Philoſtorgius ληρεῖ : atenim Photius mendacij dicam ei impingens ſubjicit, *imo vt vtrum dicatur propter* τῆς γλώσσης ἀκρασίαν, καὶ τὸ τοῦ φρονήματος δυσσεβὲς. Quod Nicephorus etiam vnum hîc habet, Philoſtorgij judicio ſeu ſententiâ omiſsâ.

Vndecimò ait, Aëtium inde Ciliciam profectum, & *Borborianorum* ſermonibus implicitum fuiſſe. Quod Nicephorus omiſit. De his Borborianis ſeu Borboritis agunt Epiphanius *hæreſi Gnoſticorum 26. num.3* : Hieronymus *proœmio epiſt. ad Galatas lib. 2.* Philaſtrius Brixienſis *cap. 74* : Theodoſius Iun. conſtitutione ſuâ anno 428 Cod. Theodoſiano *l.65. de hæreticis*, Cod. Iuſtin. *l.5. dicto tit.* Theodoretus *de hæreticorum fabulis*. Hæreſis autem iſta fuit portio Gnoſticorum, voluptatibus ſeſe volutantium, de quo & Epiphanius *dicto loco*: vnde & Borborianorum nomen his inditum propter τῆς ἀγυρτώδους αἰσχρουργίας βορβορώδη καὶ κακόνοιαν φύσις Βορβοριανοὶ, inquit Epiphanius. Iidem & extremum judicium negabant, teſte Philaſtrio. Hos porrò in Ciliciâ quoque fuiſſe hic Philoſtorgij locus oſtendit: vt & in Galatiâ Ancyræ, Hieronymus *dicto loco*: Denique ſub Conſtantino vel Conſtantio jam eos extitiſſe, hic idem locus edocet,

Duodecimò narrat, περιττολογεῖ, Philoſtorgius, quòd & ipſum â Nicephoro omiſſum, ὀπτασίαν, ſeu viſionem quandam, Aëtio oblatam, quæ certiſſimam illi perpetuámque victoriam in omnibus commiſſionibus, congreſſibus, συμπλοκαῖς, ſignis quibuſdam συμβόλοις τὸ ἀνανταγώνιστον ſponderet. Nempe vt miraculis, de quo *ſup.* ita & viſionibus quoque ὀπτασίαις ſuos inſignes facit Philoſtorgius: ac nominatim Aëtium hîc: cui etiam in Synodo Conſtantinopolitanâ A.D.359 objectum, quod temeraria audaciâ elatus dixiſſet, *Deum ſibi reuelaſſe ea quæ ab Apoſtolorum temporibus hactenùs occultauerat*, vt narrat ipſa Synodica epiſtola aduerſus eum apud Theodoretum *lib.2. cap.28.* Hâc verò ὀπτασίᾳ tributam Aëtio ait Philoſtorgius diuinitus vim τοῦ ἀνανταγωνίστου, & vt ἀκαταμάχητος τοῖς λόγοις eſſet: Ita certe quoque habitus inter ſuos vide Sozomenum *lib.4.cap.22.pag.*322: qui & *lib.3.cap.*14: pariter vt Socrates *lib.2. cap.*28. de dicendi diſſerendíque eius vi & argutia Sophiſticâ agit.

Decimotertiò memorat Philoſtorgius Aëtij congreſſum cum Aphtonio quodam Manichæorum principe, ídque Alexandriæ, vnde Manichæus victus morbo ideò correptus intra ſeptimum diem mortuus ſit. De Aëtij certe aliquando Alexandriæ morâ, & quomodo literis ibi operam dederit, agit quoque Socrates, *lib.2 cap.*28: & Sozomenus *lib.3. cap.*14: & vetus auctor apud Suidam, *in* Αἴτιος. nihil verò illic de hoc Aphtonio Manichæo, nihil de Aëtij cum eo Alexandriæ congreſſu memorant, quæ vnus Philoſtorgius habet. Manichæi certe vt iam olim Alexan-

Digitized by Google

driæ fuêre, vt pote cùm Hermeas vnus ex tribus Manetis diſcipulis Ægyptum ſortitus ſit, teſte Epiphanio, ita & hoc æuo ibi extitiſſe hinc diſcimus, & ex Athanaſio *ad Solit.vit.ag.pag.659.665.*

Decimoquartò ait Philoſtorgius, quod etiam habet Nicephorus, Aëtium tunc quoque medecinæ operatum (proculdubio Alexandriæ) ſub magiſtro Sopoli, qui nulli in hac ſcientiâ ſecundus erat, gratuitámque ægris operam præſtitiſſe. Certè Sozomenus quoque, *lib.3.c.14,* Aëtium medicinæ operatum, & Antiochiæ quidem, ſcribit. Quod verò nonnulli huius Aëtij putant *contractæ ex veteribus medicinæ tetrabiblon*, erroneum plane eſt; is enim & Amidenus, & Opſicij Comes fuit. Quæ dignitas non huius, verùm inclinantis, æui fuit. *Sopolis* verò medicus ille, quem hîc memorat Philoſtorgius, nuſpiam alibi apparet: Alius enim hic à Sopoli Sophiſta, de quo Eunapius, *in vitis Sophiſtarum pag.138.165.166.*

Vltimo loco repræſentat Philoſtorgius, quomodo Aëtius cùm medicinam gratuitam faceret, vitam tolerauerit; nempe ait, noctem eum egiſſe in aurificinâ, ſeu in efformando auro, atque inde mercede relatâ vitam toleraſſe.

¶AD CAP. XVI. *De Aëtij congreſſu cum Baſilio Ancyræ & Euſtathio Sebaſtiæ.*

De Aëtij congreſſu cum Baſilio Epiſcopo Ancyræ & Euſtathio Sebaſtiæ ſuper ὁμουσίῳ eſt hoc caput, quod omiſſum à Nicephoro: vbi aït Philoſtorgius, eos ab Aëtio victos: id quod Photius aliis Philoſtorgij πεαω-

Digitized by Google

λογίαις adnumerat. ¶Quod autem eos ſuper ὁμοουσίῳ contendiſſe ait, id emendandum videatur, reponendúmque ὁμοιουσίῳ; quandoquidem Baſilius & Euſtathius Semiariani ſeu ὁμοιουσίῳ addicti erant, profitebantúrque *ſimilem Patri Filium*; ídque modò *ſimilem ſecundum* οὐσίαν, modò *per omnia ſimilem*, οὐσίας nomine omiſſo, vt ipſemet Philoſtorgius ſcribit infrà *lib.* 4. *cap.* 8. 11. 12. Epiphanius quoque, *hæreſi Semi-Arianorum* 73. *pag.* 845. Baſilium ὁμοιούσιον profeſſum diſertè ſcribit, vt & Athanaſius *de Synodo Arimini & Seleuciæ pag.* 705. & vetus auctor apud Suidam *in verb.* Βασίλειος, *& verb.* Εὐστάθιος, Conſtantio (nam ita reſcribendum) imperante, Baſilium Ancyranum cum Sebaſtiæ Epiſc. Euſtathio, Macedonianæ ſectæ præfuiſſe ait. Hinc adeò inter alia à Semi-Arianis è Synodo Ancyrana A. D. 358. vterque miſſus ad Conſtantium, teſte Sozom. *lib.* 4. *cap.* 12. vt & idem Euſtathius rurſùm è Lampſaco A. D. 364. in Occidentem ad Valentinianum Imp. & Epiſc. Romanum, eodem teſte, *lib.* 6. *cap.* 10. Verùm nihil temerè mutem: Nam vt Ariani ſub ὁμοουσίου appellatione ὁμοιούσιον aliquandò occultauêre, ita Aëtiani vtriſque iuxta infeſti fuêre, ſcilicet & qui ὁμοούσιον & qui ὁμοιούσιον profitebantur, quando ipſi non modo ἑτεροούσιον, verùm & ἀνόμοιον ſtatuerent. Vt proinde inter ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον illi minùs diſtinguerent. ¶Magnum porrò inter duos illos Epiſcopos, Baſilium & Euſtathium, & Aëtium Ætianóſque & Eudoxianos, odium fuiſſe docent ea quoque quæ narrantur *infrà cap.* 27. *& lib.* 4. *cap.* 6. 8. 11. *&* 12: aduerſus quos tandem etiam Epiſcopos commotus fuit Conſtantius,

lib. 5.

lib.5. cap.1. infrà : iidémque apud homoousiastas pro Arianis vel Semi-Arianis habiti fuêre, quando & Basilius ab Arianis in Marcelli locum ordinatus fuit, vt testatur Athanasius, *Apol.2. pag.595.d,e.* Et de eo tamen vt propemodum Orthodoxo sentit idem Athanasius, *de Synodis Arimini & Seleuciæ pag.705. b,c*, quandoquidem negaret, Filium creaturam esse, *dict.pag.705*, vel ex aliâ substantiâ quam Patris esse: Imò, quod æternum cum Patre Filium profiteretur, *ibid.* sic vt commodâ interpretatione adhibitâ sententia eius ad orthodoxam reduci posset: vnde & tanquam Homoousiastæ in Synodo Constantinopolitanâ ab Arianis Episcopi illi depositi fuêre: vide *infrà lib.5. cap.1.* Quod Eustathium nominatim attinet, Philostorgius semper de eo agit tanquam ὁμοιουσίου sectatore, & Aëtij inimico, hîc & *cap.23. inf.* & *lib.4.cap.8.9.12*: *lib.5.cap.13*: *lib.8. cap.17.* Et tamen velut chamæleontem nobis exhibet Basilius *epist.72.74.82.85*: Imò & velut Aëtij magistrum repræsentat, *dict.epist.72.& 79.*

¶AD CAP. XVII. *De Leontio facto Ep. Antiocheno, & Aëtio ab eo Diacono ordinato.*

De *Leontio* Episcopo Antiocheno facto, & de *Aëtio* Diacono ab eo ordinato, docendíque potestate eidem factâ, est hoc caput, quod exscribit jam Nicephorus *lib. 9. cap.17. pag.717.* De priore illo, de Leontio inquam Ep. Antiocheno facto (quod euenit A.D.348) vide & Socratem, *lib.2.cap.21.in fin.& cap.28.* Theodoretum, *lib.2.cap.10. & 24*: Sozomenum, *lib.3. cap.19*: de eiusdem morte, &

Digitized by Google

ſucceſſore eius Eudoxio A.D.358, vide *inf.lib.4.cap.4.* De poſteriore, de Aëtio, inquam Diacono facto, à Leontio idem Athanaſius, *de Synodis pag.703.d*: Socrates, *lib.2.cap.28.& 29.pag.588*: Theodoretus, *lib.2.cap.24.pag.78*: Sozomenus, *lib.4.cap.11*: Athanaſius, *de Synodo Arim. & Seleuc. pag.703.* Incertus auctor apud Suidam, in Ἀέτιος. Atenim Epiphanius, *hæreſi Anomæorum 76, num.1.* Aëtium à Georgio Alexandrino Diaconum factum ſcribit. ¶ Ait autem Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Aëtium *Diaconatum* ſuſcipere noluiſſe: Quod contrarium eſt iis quæ memorat Theodoretus *lib.2.cap.24.* & ex parte quoque *cap.27. pag.82*, nempe aiunt, Leontium, inſtante Flauiano & Diodoro, qui minati fuerant ſeſe communionem Eccleſiæ illius derelicturos, & in Occidentem profecturos, vti fraudulentos conatus eius declararent, coactum abdicare Diaconatu Aëtium: τῆς μὲν λειτουργίας ἔπαυσε τὸν Ἀέτιον, vel vt habetur *d.cap.27.* τῆς διακονίας ἐγύμνωσε. ¶ Addit ſecundo loco Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Aëtium Diaconatu quamlibet recuſato, docendi tamen munus ſibi delatum admiſiſſe, διδάσκειν δὲ ἀνεδέξατο: Cui proximum eſt, quod Theodoretus poſt ſuperiùs relata adjicit, τῆς δὲ ἄλλης αὐτὸν θεραπείας ἠξίου, Leontium videl. etſi Aëtium diaconatu abdicaſſet, attamen omni alio miniſterio eum dignatum, ita enim verba illa vertēda erant, non vt Interpres, *interim tamen reuerebatur.* θεραπείας porrò pars eſt, docere: quod quidem docendi munus in Eccleſiâ nemo niſi Epiſcopi voluntate vſurpare poterat: ídq; impoſitum aliis quandoque quàm preſbyteris, ad quos alio-

alioquin id pertinebat: vt hîc Aëtio à Leontio Episc. Antiocheno, ad diaconatum promoto, prætereà docendi munus in Ecclesiâ delatum. ¶Tandem ait Philostorgius, Aëtium Antiochiâ Alexandriam rursùm profectũ: eò quod Athanasius in eâ iam multus erat in ὁμοουσίῳ ῥέων; aliquémque esse oportebat qui contrà staret, ἐχθρῷ τὸν ἀντιπνέοντα. Hæc ex sensu suo Philostorgius, ἐχθρῷ. At Nicephorus hunc alioquin locum exscribens, de facto tantum ipso sic scribit, ἀντιπνεύσων δῆθεν Ἀθανασίῳ.

¶Ad Cap. XVIII. *De Flauiano & Paulino à Leontio Episc. Antiocheno depositis.*

De *Flauiano* & *Paulino* (quos posteà Episcopos Antiochenos factos ait, quod de Flauiano verum est) à Leontio Episc. dejectis: non tamen Episcopatu, vt minus pense Interpres Nicephori, est hoc caput quod exscriptum fermè à Nicephoro, *lib.9. cap.16. pag.*711. Dejectos igitur hos à Leontio ait, quia secum in doctrinâ non consentirent, verùm contrà Eustathium sequerentur qui in exilium missus fuerat, de quo Eustathij exilio jam suprà quoque *lib.2. cap.7.* (Ita enim hoc accipiendum est, non vt Nicephori Interpres vertit, *qui Eustathio in exilium deportato Comites fuêre*: Imò neque vt Nicephorus ipse, qui hunc locum ita immutauit, ὅτι δὲ ἦσαν οἱ Εὐσταθίῳ τὴν μεθόριον ἀπαχθέντι συνείποντο) Pariter, vt pars magna populi Antiocheni Eustathio addicta erat, sanámque doctrinam sequebatur, teste Theodoreto, *lib.2. cap.21. in fin.* & Sozomeno, *lib.3. cap.19*, cum quibus ideò hoc ipso tempore Athana-

Digitized by Google

ſius, Alexandriam reuertens, communicauit, eodem Sozomeno teſte *ibid.* At quomodo hoc quod de dejectis à Leontio, Flauiano & Paulino dicitur, verum eſſe poſſit, cùm Theodoretus *d.c.24*, primò, non Flauianum & Paulinum ſociet, verùm Flauianum & Diodorum, velut Euſtathianos: Secundò, cùm Flauianum & Diodorum hoc tempore nullo ſacerdotio functos, verùm laicos fuiſſe idem dicat, ἱερατικῆς μὲν λειτουργίας μηδέπω τετυχηκότας, τῷ δὲ λαῷ συντεταγμένοι: Imò, quod tertium, cum Leontium eos munus obire voluiſſe dicat, τὴν λειτουργίαν ἐξῆς, hymnorum in Eccleſiâ canendorum, quos illi primi inuexerant, quod etiam in ſe illi receperint. Verùm & hæc Philoſtorgij ſiue Arianorum impoſtura eſt, qui videri nolebant, Flauianum & Diodorum Catholicos & Euſtathianos à Leontio Epiſc. Ariano toleratos, multo minus in Eccleſiâ promotos. Quam mentem ſuam Philoſtorgius in ſequentibus manifeſte prodit, cùm de Leontio ſubjicit, *Leontium nihil prorſus de ſacris Antiochiæ curis, imò de vniuerſâ pietate temporibus illis adulterari,* συγκαπηλεύεσθαι, *ſuſtinuiſſe.* Quæ quidem verba de Leontio omninò ex Philoſtorgij ſententiâ accipienda ſunt: Quomodo de eodem Leontio pariter omninò ſupra *lib.2.cap.16*, *illibatam eum pietatem ſeruaſſe* ait. Atenim Nicephorus jam (qui hoc alioquin caput fermè vti dixi exſcribit) ea verba præter mentem Philoſtorgij Euſtathio aptauit.

¶AD CAP. XIX. *De Epiſcopatu Aëtio à Secundo delato, eoq̃ recuſato.*

De Epiſcopatu *Aëtio* delato à Secundo (Ptolemaïdis Epiſc.)

Episc.) & Serra (Libyæ Episc.) & ab Aëtio recusato est hoc caput: Quod in partem exscripsit & Nicephorus *lib.9.cap.17.pag.718.a.* Ait Philostorgius, Aëtium Episcopatum sibi ab illis delatum recusasse, hoc obtentu quod diceret, *Eos ipsos haud rite ordinatos fuisse, propterea quod in eorum scilicet ordinatione immixti fuerant* ὁμοουσίᾳ *cultores.* Quod quomodo verum esse possit, cùm Secundus ab Alexandro & à Nicæna Synodo depositus & in exilium missus fuerit, *de quo supr. lib.1. cap.vlt.* & Athanasio teste *contra Arianos disp.1.pag.120.* & *ad Solitar.pag.664.* sæpe exauctoratus, ab Arianis susceptus restitutus fuerit: Serra verò à Secundo quamlibet per Synodum Nicænã exauctorato ad ordines Ecclesiasticos promotus fuerit, Athanasius *de Synodis Arimini & Seleuc.pag.678*: de eodem alioquin Serra vide & *infrà lib.5. cap.4. lib.7.cap.6. lib.8. cap.2.* Epiphanium *hæresi 73.* Theodoretum *lib.2. cap.28.*

¶AD CAP. XX. & XXI. *De Eunomij cum Aëtio sociatione.*

De EVNOMII cum Aëtio sociatione A.D.349.vel 350. est hoc caput, quod exscribit Nicephorus *lib.9.cap.12.pag.718.* vnde jam historia *Eunomiana* ad Arcadij Imp. vsque tempora per 45. fermè annos incipit, quam omnem Index noster colligit: Et in quâ accuratum sese præbet maximè Philostorgius, vt pote de Eunomio totus seu Eunomianus; cujus & ideò Eunomij encomium literis mandasse sese ipse profitetur *cap.21.* præter elogium ejus infrà *lib.10.c.6.* ¶Ait igitur hoc capite, Eunomium ad famam sapientiæ Aëtij, Antiochiam è Cappadociâ profe-

ctum, Secundo (Ep. ſcilicet Ptolemaidis, de quo *ſuper. cap.*) conciliante Aëtio Alexandriæ junctum fuiſſe: ſic, vt ille quidem doceret, hic verò, Eunomius inquam, ſeſe ſimùl ſacris diſciplinis exerceret, συνασκούμενος, pro quo Nicephorus habet ἐνασκούμενος. Vetus auctor apud Suidam *in verb.* Αὐξέντιος ait, Aëtium quoque Eunomio docendi partes delegaſſe; vbi addit quoque, quantum Eunomius præ Aëtio in docendo excelluerit. Porrò Eunomius Aëtij non modò diſcipulus fuit, verùm etiam amanuenſis ταχυγράφος, vt habet Socrates, *lib. 2. cap. 28. in fin.* & ex eo Suidas *in verb.* Αἴτιος, vel ὑπογραφεύς, vt idem Socrates *lib. 4. cap. 7.*

¶AD CAP. XXII. *De Conſtantis Imp. cæde per Magnentium, deq. Veteranione altero Tyranno.*

De *Conſtantis* Imp. cœde per Magnentium Tyrannum, & de *Veteranione* altero Tyranno eſt hoc caput. De priore, Magnentio inquam, primò ait, Conſtantem à Magnentio cœſum ob ſtudium erga Athanaſium. En virus Arianum Philoſtorgij in Athanaſium, & per hoc in Conſtantem Imp. (cuius ſcilicet ope-auxilio Athanaſius Eccleſiæ ſuæ reſtitutus fuerat, de quo *cap. 12. ſup.*) Quomodo & Vrſacius & Valens qui pœnitentiam profeſſi Romæ fuerant, Arianámque hæreſin anathemate perculerant, ad vomitum mox reuerſi, cauſati ſunt, hæc metu Conſtantis ab ipſis extorta: teſte Athanaſio, *ad Solit. vit. ag. p. 640. 641.* & Oſio, *epiſt. ad Conſtantium pag. 649.* Atenim cauſas longe alias cœdis Conſtantis produnt alij, & in his Victor Schotti *cap. 41.* Eutropius *lib. 10.* Zoſimus *lib. 2.*

lib.2.p.692. Et casum eius defleuêre Orthodoxi summoperè, & in his Athanasius ipse *Apol. ad Constantium*, & Patres in *epist. ad Constantium, lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ.* Illud equidem verum, Constante cæso Constantium pristinum in Athanasium odium repetiisse: de quo Athanas. *ad Solit. vit. ag. pag. 641.* Secundò ait, Constantium eo tempore Edesæ Mesopotamiæ, vt pote bello Persico illigatum, constitisse; quod etiam ex parte Nicephorus hinc exscripsit, *lib. 9. cap. 28. pag. 744.* de hoc verò vide & Iulianum *Orat. 1.* Edessæ igitur Mesopotamiæ vrbe constitutus Constantius hoc anno 350: pariter vt decennio quoque post, A.D. 360, ob idem bellum Persicum ibidem constitit, teste Ammiano Marcellino, *lib. 20. pag. 172.* & A.D. 361. *lib. 21. pag. 187.* Et hæc quidem de Constantis cœde.

Secundum huius tmematis caput est, de *Veteranione* Tyranno (cuius nomen hîc rectè expressum, pariter vt apud Marcellinum, cùm aliis *Vetranio* dicatur) Vbi quatuor de eo Philostorgius prædicat. Primò, à quo, quâve de causa Veteranio Cæsar factus fuerit. Nempe ait Philostorgius, Cæsarem factum à Constantina (sic enim ea hîc vocatur, quæ promiscuè aliàs & *Constantia*, vt *infrà cap. 28*: & *lib. 4. cap. 1*) natu maxima Constantij sorore, vt ait Philostorgius: rectè, Helena enim natu iunior erat, quæ Iuliano postea desponsa fuit. Addit Philostorgius, eam Annibaliani viduam fuisse, quod præter Philostorgium testatur quoque Marcellinus, *initio libri 14.* & excerpta veteris authoris, quæ à Sirmondo accepta Vale-

ſius edidit. Hanc verò Magnentium quoque vxorem ſibi petiiſſe teſtis eſt Petrus Patricius, *in excerptis Legationum*: mortuus quippe jam fuerat Annibalianus, cùm Magnentius tyrannidem adſumpſit, vt hic locus oſtendit. Hæc denique poſtea Gallo Cæſari deſponſa fuit. Ergo à Conſtantina iſta Veteranionem Cæſarem factum ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus *lib.9.cap.28. pag.744. in fin.* quod & ipſum ait Chronici Alexandrini auctor *pag.676.* Et alij tamen id exercitui modò tribuunt, vt Iulianus, *Orat.1*: Zoſimus, *lib.2. pag.693.* Scriptores item Eccleſiaſtici, Socrates *lib.2. cap.20. in fin.* Sozomenus, *lib.4. cap.1. & 3.* nullâ Conſtantinæ in eo mentione factâ. Et cauſam facti huius addit Philoſtorgius, nempe quod Conſtantina vereretur, ne Magnentius Tyrannus totum Imperium ſibi vindicaret: Nicephorus quoque *dict. lib.9. cap.28.* ait, Conſtantiam veritam impotentem Magnentij animum *τοῦ δὲ τὴν ἄκρατον ῥύμην δεισάσα Κωνσταντία*: Nempe enim Magnentius Galliis, Italiâ, Africâq; jam potiebatur: teſte Socrate *dicto loco*: proinde Veteranio hic velut obex Magnentio plus vltra & ad aliam Imperij partem progreſſuro, oppoſitus. Quin & Ius *facti* iſtius addit quoque Philoſtorgius: ſcilicet ait, Conſtantinam id ſibi viſam facere poſſe, quòd Conſtantinus M. pater eius eam diademate ornaſſet, *Auguſtamq;* nuncupaſſet, quod & ipſum repetitur *inf. cap. vlt.* Quod tamen nuſpiam alibi occurrit, & verum tamen eſſe videtur; nempe Conſtantiam Auguſtam factam tùm veriſimile eſt, cùm Conſtantinus M. Anniballianum cui eam deſpon

despondit fratris filium Regem Armeniorum & Ponticarum gentium fecit; de quo alioquin Annibaliano Rege Ammianus quoque Marcellinus, *initio lib.*14. Victor alter, Auctor Chronici Alexandrini, *Constantio & Albino* COSS. [i. A. D. 335] & excerpta Sirmondi. Imò & Itinerarium Hierosolymitanum. *Mansio* (inquit) *Libissa: Ibi positus est Rex Annibalianus, qui fuit Afrorum:* quod postremum siue erroneum siue vitiosum est: forte reponendum *Armeniorum:* Victor enim disertè, *Annibalianus habebat ARMENIAM nationesq; circum socias*: Quem alij *Ponticarum gentium* (in quibus certè Armenia) *Regem* constitutum, & ideò Cæsaream Cappadociæ missum scribunt, Excerpta Sirmondi & Chron. Alex. Denique fuit hic Rex constitutus Ponti Cappadociæ & ARMENIÆ minoris.

Secundo loco Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib.* 9. *cap.* 28 de Veteranione ait, *Confirmatum* approbatúmque ei à Constantio Imp. Imperium, misso ad eum diademate, tributáque Imperatoriâ dignitate. Id verò quoque singulare est: Illud enim hactenùs cœteri scriptores narrant, Constantium Imp. Veteranionem ad legationem ipsius, vel mutuas etiam legationes, fidum sese fore pollicitum, firmasse, copiásque & pecunias illi, quibus Magnentio Tyranno obsisteret, tradidisse. Iulianus *Orat.* 1. *pag.* 54. 55. Hinc interim apparet, diademate misso, Imperatoriam dignitatem tributam, cuius σύμβολον fuit diadema; quemadmodum contrà mox Veteranioni ademptum diadema abrogato Imperio, vt Socrates, *lib.* 2.

cap. 23. disertè,& Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 32.

Tertio loco agit Philoſtorgius, de *abrogato Veteranioni imperio*, in quo Philoſtorgio non omninò conuenit cum aliis. Iſti enim hactenùs,nullâ rebellionis aduerſus Conſtantium mentione factâ, Veteranionem cum ad congreſſum veniſſent,Imperio dejectum eloquentiæ vi militúmque conſenſu volunt, Victor Schotti *cap.* 42. Eutropius *lib.* 10. Gregorius Nazianzenus, *στηλιτευτ.* 1. Zoſimus, *lib.* 2. *pag.* 694. 695. Imò & Zoſimus *d. pag.* 694, Conſtantij perfidiam & dolum hâc in re ſignificat, & inter alia milites Veteranionis donis ad proditionem traductos, quod etiam Socrates indicat *lib.* 2. *cap.* 23. (& ex eo Hiſtoria Miſcell. *lib.* 11.) & Sozomen *.lib.* 4. *cap.* 3. Atenim Philoſtorgius,& ex eo Nicephorus,rebellionis ſuſpicionem obtendit: Vnum certè Iulianum *Orat.* 1, Philoſtorgius adſtipulantem habet,qui ait,Veteranionem poſteaquam fidum ſeſe Conſtantio futurum promiſiſſet, & viciſſim Conſtantius eum & copiis & pecuniis & cæteris omnibus juuiſſet, neſcio cujus Dæmonis afflatu mente captum perfidúmq; cum Magnentio pacem & ξυμμαχίαν iniiſſe,& ideò ob ἀπιστίαν,ſeu ἄπιστον & πολέμιον τῇ γνώμῃ φανέντα pœnas dediſſe. ¶ Porrò addit Philoſtorgius *cap.* 24. *inf.* vnde rebellionis ſuſpicio orta ſit,nempe quòd Veteranio Alpes, Succias, quæ inter Daciam & Thraciam ſunt (de quibus ad *dict. cap.* 24) mox occupare adgreſſus fuiſſet. Id quod etiam nuſpiam alibi occurrit.Nicephorus ſupra dicto loco ait, Veteranionem poſtquam ei à Conſtantio diadema miſſum fuiſſet,imperandi libidine corre-

Digitized by Google

correptum, in Tyrannidem Sirmij erupiſſe. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπιθυμηθεὶς τῇ ἀρχῇ τύραννος ἐν Σιρμίῳ καθίστατο. Id quod verum eſt de eo tempore, quo primùm Tyrannidem arripuit: vt Socrates quoq; ſcribit *lib.2.cap.20.* & Sozomenus, *lib.4. cap.1.* Quod Nicephorus minus pensè ad hoc tempus retulit.

Poſtremo loco ſubjicit Philoſtorgius, *quomodo Veteranio Imperio deiectus à Conſtantio habitus fuerit:* nempe narrat, nihil mali Conſtantium ei intuliſſe, imò & ad menſæ communionem eum admiſiſſe, & annonas ei ampliſſimas deſtinaſſe. In quo conuenit ei cum cœteris ſcriptoribus, & quidem cum Zoſimo, *lib.2. pag.694 695:* vbi pariter: Κωνστάντιος δὲ οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας ἐδίδου βίον αὐτῷ διατρίβοντι κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἀρκοῦντα. & cum Socrate, *lib.2. cap.23. in fin.* ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ παντοίας δαπάνας ἐκ δημοσίων φόρων ἐκέλευσε δίδοσθαι· πολλάκις δὲ αὐτῷ ὕστερον ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας διάγοντι γράφων, &c. (quem ſecutus & Nicephorus *lib.9. initio cap.32*) Sozomenus quoque *lib.4. cap.3.* καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόνως ἔχειν ἀπὸ τοῦ δημοσίου προσέταξεν. Zonaras quoque *pag.24.* eadem narrat, de Veteranione menſæ adhibito, Pruſam Bithyniæ ablegato, & annonis ei præbitis: addito, aſſignatos in id ei agros, καὶ χωρία πρὸς χορηγίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπονενέμηντο. Quod *menſæ communionem* attinet, idem & Chronici Alexandrini auctor ſcribit, ex hoc opinor Philoſtorgio noſtro, vt nonnulla alia. Cæterum eadem & antea humanitas Licinio exhibita à Conſtantino M. vt habent excerpta Sirmondi. De honore alioquin menſæ Imperatoriæ alibi. Et hæc de ipſo Veteranione Con-

Digitized by Google

cap. 23. disertè, & Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 32.

Tertio loco agit Philoſtorgius, de *abrogato Veteranioni imperio*, in quo Philoſtorgio non omninò conuenit cum aliis. Iſti enim hactenùs, nullâ rebellionis aduerſus Conſtantium mentione factâ, Veteranionem cum ad congreſſum veniſſent, Imperio dejectum eloquentiæ vi militúmque conſenſu volunt, Victor Schotti *cap.* 42. Eutropius *lib.* 10. Gregorius Nazianzenus, στηλιτευτ. 1. Zoſimus, *lib.* 2. *pag.* 694. 695. Imò & Zoſimus *d. pag.* 694, Conſtantij perfidiam & dolum hâc in re ſignificat, & inter alia milites Veteranionis donis ad proditionem traductos, quod etiam Socrates indicat *lib.* 2. *cap.* 23. (& ex eo Hiſtoria Miſcell. *lib.* 11.) & Sozomen *lib.* 4. *cap.* 3. Atenim Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, rebellionis ſuſpicionem obtendit: Vnum certè Iulianum *Orat.* 1, Philoſtorgius adſtipulantem habet, qui ait, Veteranionem poſteaquam fidum ſeſe Conſtantio futurum promiſiſſet, & viciſſim Conſtantius eum & copiis & pecuniis & cæteris omnibus juuiſſet, neſcio cujus Dæmonis afflatu mente captum perfidúmq; eum Magnentio pacem & ξυμμαχίαν iniiſſe, & ideò ob ἀπιστίαν, ſeu ἄπιστον & πολέμιον τῇ γνώμῃ φανέντα pœnas dediſſe. ¶ Porrò addit Philoſtorgius *cap.* 24. *inf.* vnde rebellionis ſuſpicio orta ſit, nempe quòd Veteranio Alpes, Succias, quæ inter Daciam & Thraciam ſunt (de quibus ad *dict. cap.* 24) mox occupare adgreſſus fuiſſet. Id quod etiam nuſpiam alibi occurrit. Nicephorus ſupra dicto loco ait, Veteranionem poſtquam ei à Conſtantio diadema miſſum fuiſſet, imperandi libidine corre-

Digitized by Google

correptum, in Tyrannidem Sirmij erupiſſe. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἐπιδιωχθεὶς τῇ ἀρχῇ τύραννος ἐν Σιρμίῳ καθίσατο. Id quod verum eſt de eo tempore, quo primùm Tyrannidem arripuit: vt Socrates quoq; ſcribit *lib.2.cap.20.* & Sozomenus, *lib.4. cap.1.* Quod Nicephorus minus pensè ad hoc tempus retulit.

Poſtremo loco ſubjicit Philoſtorgius, *quomodo Veteranio Imperio deiectus à Conſtantio habitus fuerit*: nempe narrat, nihil mali Conſtantium ei intuliſſe, imò & ad menſæ communionem eum admiſiſſe, & annonas ei ampliſſimas deſtinaſſe. In quo conuenit ei cum cœteris ſcriptoribus, & quidem cum Zoſimo, *lib.2. pag.694 695*: vbi pariter: Κωνστάντιος δὲ οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας ἐδίδου βίον αὐτῷ διατρίβοντι κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἀρκοῦντα. & cum Socrate, *lib.2. cap.23. in fin.* ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ παντοίαν δαπάνην ἐκ δημοσίων φόρων ἐκέλευσε δίδοσθαι: πολλάκις δὲ αὐτῷ ὕστερον ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας διάγοντι γράφων, &c. (quem ſecutus & Nicephorus *lib.9. initio cap.32*) Sozomenus quoque *lib.4. cap.3.* καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόνως ἔχειν ἀπὸ τοῦ δημοσίου προσέταξεν. Zonaras quoque *pag. 24.* eadem narrat, de Veteranione menſæ adhibito, Pruſam Bithyniæ ablegato, & annonis ei præbitis: addito, aſſignatos in id ei agros, καὶ χωρία πρὸς χορηγίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπονενέμηντο. Quod *menſæ communionem* attinet, idem & Chronici Alexandrini auctor ſcribit, ex hoc opinor Philoſtorgio noſtro, vt nonnulla alia. Cæterum eadem & antea humanitas Licinio exhibita à Conſtantino M. vt habent excerpta Sirmondi. De honore alioquin menſæ Imperatoriæ alibi. Et hæc de ipſo Veteranione Con-

cap. 23. disertè, & Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 32.

Tertio loco agit Philoſtorgius, de *abrogato Veteranioni imperio*, in quo Philoſtorgio non omninò conuenit cum aliis. Iſti enim hactenùs, nullâ rebellionis aduerſus Conſtantium mentione factâ, Veteranionem cum ad congreſſum veniſſent, Imperio dejectum eloquentiæ vi militúmque conſenſu volunt, Victor Schotti *cap.* 42. Eutropius *lib.* 10. Gregorius Nazianzenus, στηλιτεύτ. 1. Zoſimus, *lib.* 2. *pag.* 694. 695. Imò & Zoſimus *d. pag.* 694, Conſtantij perfidiam & dolum hâc in re ſignificat, & inter alia milites Veteranionis donis ad proditionem traductos, quod etiam Socrates indicat *lib.* 2. *cap.* 23. (& ex eo Hiſtoria Miſcell. *lib.* 11.) & Sozomen. *lib.* 4. *cap.* 3. Atenim Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, rebellionis ſuſpicionem obtendit: Vnum certè Iulianum *Orat.* 1, Philoſtorgius adſtipulantem habet, qui ait, Veteranionem poſteaquam fidum ſeſe Conſtantio futurum promiſiſſet, & viciſſim Conſtantius eum & copiis & pecuniis & cæteris omnibus juuiſſet, neſcio cujus Dæmonis afflatu mente captum perfidúmq; eum Magnentio pacem & ξυμμαχίαν iniiſſe, & ideò ob ἀπιστίαν, ſeu ἄπιστον & πολέμιον τῇ γνώμῃ φανέντα pœnas dediſſe. ¶ Porrò addit Philoſtorgius *cap.* 24. *inf.* vnde rebellionis ſuſpicio orta ſit, nempe quòd Veteranio Alpes, Succias, quæ inter Daciam & Thraciam ſunt (de quibus ad *dict. cap.* 24) mox occupare adgreſſus fuiſſet. Id quod etiam nuſpiam alibi occurrit. Nicephorus ſupra dicto loco ait, Veteranionem poſtquam ei à Conſtantio diadema miſſum fuiſſet, imperandi libidine

corre-

correptum, in Tyrannidem Sirmij erupisse. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀναδειχθεὶς τῇ ἀρχῇ τύραννος ἐν Σιρμίῳ καθίσατο. Id quod verum est de eo tempore, quo primùm Tyrannidem arripuit: vt Socrates quoq; scribit *lib.2.cap.20.* & Sozomenus, *lib.4. cap.1.* Quod Nicephorus minus pensè ad hoc tempus retulit.

Postremo loco subjicit Philostorgius, *quomodo Veteranio Imperio deiectus à Constantio habitus fuerit*: nempe narrat, nihil mali Constantium ei intulisse, imò & ad mensæ communionem eum admisisse, & annonas ei amplissimas destinasse. In quo conuenit ei cum cœteris scriptoribus, & quidem cum Zosimo, *lib.2. pag.694 695*: vbi pariter: Κωνστάντιος δὲ οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας ἐδίδου βίον αὐτῷ διατρίβοντι κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἀρκοῦντα. & cum Socrate, *lib.2. cap.23. in fin.* ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ παντοίαν δαπάνην ἐκ δημοσίων φόρων ἐκέλευσε δίδοσθαι: πολλάκις δὲ αὐτῷ ὕστερον ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας διάγοντι γράφων, &c. (quem secutus & Nicephorus *lib.9. initio cap.32*) Sozomenus quoque *lib.4. cap.3.* καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόνως ἔχειν ἀπὸ τοῦ δημοσίου προσέταξεν. Zonaras quoque *pag. 24.* eadem narrat, de Veteranione mensæ adhibito, Prusam Bithyniæ ablegato, & annonis ei præbitis: addito, assignatos in id ei agros, καὶ χωρία πρὸς χορηγίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπονενέμηντο. Quod *mensæ communionem* attinet, idem & Chronici Alexandrini auctor scribit, ex hoc opinor Philostorgio nostro, vt nonnulla alia. Cæterum eadem & antea humanitas Licinio exhibita à Constantino M. vt habent excerpta Sirmondi. De honore alioquin mensæ Imperatoriæ alibi. Et hæc de ipso Veteranione Con-

Digitized by Google

cap. 23. diſertè,& Nicephorus, *lib.* 9. *cap.* 32.

Tertio loco agit Philoſtorgius, de *abrogato Veteranioni imperio*, in quo Philoſtorgio non omninò conuenit cum aliis. Iſti enim hactenùs, nullâ rebellionis aduerſus Conſtantium mentione factâ, Veteranionem cum ad congreſſum veniſſent, Imperio dejectum eloquentiæ vi militúmque conſenſu volunt, Victor Schotti *cap.* 42. Eutropius *lib.* 10. Gregorius Nazianzenus, στηλιτ. 1. Zoſimus, *lib.* 2. *pag.* 694. 695. Imò & Zoſimus *d. pag.* 694, Conſtantij perfidiam & dolum hâc in re ſignificat, & inter alia milites Veteranionis donis ad proditionem traductos, quod etiam Socrates indicat *lib.* 2. *cap.* 23. (& ex eo Hiſtoria Miſcell. *lib.* 11.) & Sozomen. *lib.* 4. *cap.* 3. Atenim Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, rebellionis ſuſpicionem obtendit: Vnum certè Iulianum *Orat.* 1, Philoſtorgius adſtipulantem habet, qui ait, Veteranionem poſteaquam fidum ſeſe Conſtantio futurum promiſiſſet, & viciſſim Conſtantius eum & copiis & pecuniis & cæteris omnibus juuiſſet, neſcio cujus Dæmonis afflatu mente captum perfidúmq; eum Magnentio pacem & ξυμμαχίαν iniiſſe, & ideò ob ἀπιστίαν, ſeu ἄπιστον & πολέμιον τῇ γνώμῃ φανέντα pœnas dediſſe. ¶ Porrò addit Philoſtorgius *cap.* 24. *inf.* vnde rebellionis ſuſpicio orta ſit, nempe quòd Veteranio Alpes, Succias, quæ inter Daciam & Thraciam ſunt (de quibus ad *dict. cap.* 24) mox occupare adgreſſus fuiſſet. Id quod etiam nuſpiam alibi occurrit. Nicephorus ſupra dicto loco ait, Veteranionem poſtquam ei à Conſtantio diadema miſſum fuiſſet, imperandi libidine corre-

correptum, in Tyrannidem Sirmij erupisse. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀνδλωθεὶς τῇ ἀρχῇ τύραννος ἐν Σιρμίῳ καθίςατο. Id quod verum est de eo tempore, quo primùm Tyrannidem arripuit: vt Socrates quoq; scribit *lib.2.cap.20.* & Sozomenus, *lib.4. cap.1.* Quod Nicephorus minus pensè ad hoc tempus retulit.

Postremo loco subjicit Philostorgius, *quomodo Veteranio Imperio deiectus à Constantio habitus fuerit*: nempe narrat, nihil mali Constantium ei intulisse, imò & ad mensæ communionem eum admisisse, & annonas ei amplissimas destinasse. In quo conuenit ei cum cœteris scriptoribus, & quidem cum Zosimo, *lib.2.pag.694 695*: vbi pariter: Κωνςάντιος δὲ ὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας ἐδίδου βίον αὐτῷ διατρίβοντι κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἀρκοῦντα. & cum Socrate, *lib.2. cap.23. in fin.* ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ παντοίαν δαπάνην ἐκ δημοσίων φόρων ἐκέλευσε δίδοσθαι: πολλάκις δὲ αὐτῷ ὕςερον ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας διάγοντι γράφων, &c. (quem secutus & Nicephorus *lib.9.initio cap.32*) Sozomenus quoque *lib.4. cap.3.* καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόνως ἔχειν ἀπὸ τῦ δημοσίυ προσέταξεν. Zonaras quoque *pag. 24.* eadem narrat, de Veteranione mensæ adhibito, Prusam Bithyniæ ablegato, & annonis ei præbitis: addito, assignatos in id ei agros, καὶ χωρία πρὸς χορηγίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπονενέμηντο. Quod *mensæ communionem* attinet, idem & Chronici Alexandrini auctor scribit, ex hoc opinor Philostorgio nostro, vt nonnulla alia. Cæterum eadem & antea humanitas Licinio exhibita à Constantino M. vt habent excerpta Sirmondi. De honore alioquin mensæ Imperatoriæ alibi. Et hæc de ipso Veteranione Con-

sius edidit. Hanc verò Magnentium quoque vxorem sibi petiisse testis est Petrus Patricius, *in excerptis Legationum* : mortuus quippe jam fuerat Annibalianus, cùm Magnentius tyrannidem adsumpsit, vt hic locus ostendit. Hæc denique postea Gallo Cæsari desponsa fuit. Ergo à Constantina ista Veteranionem Cæsarem factum ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib.9. cap.28. pag.* 744. *in fin.* quod & ipsum ait Chronici Alexandrini auctor *pag.* 676. Et alij tamen id exercitui modò tribuunt, vt Iulianus, *Orat.*1: Zosimus, *lib.2. pag.*693. Scriptores item Ecclesiastici, Socrates *lib.2. cap.*20. *in fin.* Sozomenus, *lib.*4. *cap.*1. *&* 3. nullâ Constantinæ in eo mentione factâ. Et causam facti huius addit Philostorgius, nempe quod Constantina vereretur, ne Magnentius Tyrannus totum Imperium sibi vindicaret : Nicephorus quoque *dict. lib.9. cap.*28. ait, Constantiam veritam impotentem Magnentij animum τῦ δὲ τὴν ἄκρατον ῥύμην δεισάσα Κωνςαντία : Nempe enim Magnentius Galliis, Italiâ, Africáq; jam potiebatur: teste Socrate *dicto loco:* proinde Veteranio hic velut obex Magnentio plus vltra & ad aliam Imperij partem progressuro, oppositus. Quin & Ius *facti* istius addit quoque Philostorgius : scilicet ait, Constantinam id sibi visam facere posse, quòd Constantinus M. pater eius eam diademate ornasset, *Augustamq;* nuncupasset, quod & ipsum repetitur *inf. cap. vlt.* Quod tamen nuspiam alibi occurrit, & verum tamen esse videtur; nempe Constantiam Augustam factam tùm verisimile est, cùm Constantinus M. Anniballianum cui eam despon

desponđit fratris filium Regem Armeniorum & Ponticarum gentium fecit; de quo alioquin Annibaliano Rege Ammianus quoque Marcellinus, *initio lib.*14. Victor alter, Auctor Chronici Alexandrini, *Constantio & Albino* COSS. [I. A. D. 335] & excerpta Sirmondi. Imò & Itinerarium Hierosolymitanum. *Mansio* (inquit) *Libissa: Ibi positus est Rex Annibalianus, qui fuit Afrorum:* quod postremum siue erroneum siue vitiosum est: forte reponendum *Armeniorum:* Victor enim disertè, *Annibalianus habebat ARMENIAM nationesq; circum socias*: Quem alij *Ponticarum gentium* (in quibus certè Armenia) *Regem* constitutum, & ideò Cæsaream Cappadociæ missum scribunt, Excerpta Sirmondi & Chron. Alex. Denique fuit hic Rex constitutus Ponti Cappadociæ & ARMENIÆ minoris.

Secundo loco Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib.* 9. *cap.*28 de Veteranione ait, *Confirmatum* approbatúmque ei à Constantio Imp. Imperium, misso ad eum diademate, tributáque Imperatoriâ dignitate. Id verò quoque singulare est: Illud enim hactenùs cœteri scriptores narrant, Constantium Imp. Veteranionem ad legationem ipsius, vel mutuas etiam legationes, fidum sese fore pollicitum, firmasse, copiásque & pecunias illi, quibus Magnentio Tyranno obsisteret, tradidisse. Iulianus *Orat.* 1. *pag.* 54. 55. Hinc interim apparet, diademate misso, Imperatoriam dignitatem tributam, cuius σύμβολον fuit diadema; quemadmodum contrà mox Veteranioni ademptum diadema abrogato Imperio, vt Socrates, *lib.* 2.

Digitized by Google

correptum, in Tyrannidem Sirmij erupisse. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐναβρυνθεὶς τῇ ἀρχῇ τύραννος ἐν Σιρμίῳ καθίστατο. Id quod verum est de eo tempore, quo primùm Tyrannidem arripuit: vt Socrates quoq; scribit *lib.2.cap.20.*& Sozomenus,*lib.4. cap.1.* Quod Nicephorus minus pensè ad hoc tempus retulit.

Postremo loco subjicit Philostorgius, *quomodo Veteranio Imperio deiectus à Constantio habitus fuerit*: nempe narrat, nihil mali Constantium ei intulisse, imò & ad mensæ communionem eum admisisse, & annonas ei amplissimas destinasse. In quo conuenit ei cum cœteris scriptoribus, & quidem cum Zosimo, *lib.2.pag.694 695*: vbi pariter: Κωνστάντιος δὲ οὐδὲν ἄχαρι παθεῖν αὐτὸν συγχωρήσας ἐδίδου βίον αὐτῷ διατρίβοντι κατὰ τὴν Βιθυνίαν ἀρκοῦντα. & cum Socrate,*lib.2. cap.23. in fin.* ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ παντοίαν δαπάνην ἐκ δημοσίων φόρων ἐκέλευσε δίδοσθαι: πολλάκις δὲ αὐτῷ ὕστερον ἐν Προύσῃ τῆς Βιθυνίας διάγοντι γράφων, &c. (quem secutus & Nicephorus *lib.9.initio cap.32*) Sozomenus quoque *lib.4. cap.3.* καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόνως ἔχειν ἀπὸ τοῦ δημοσίου προσέταξεν. Zonaras quoque *pag.24.* eadem narrat, de Veteranione mensæ adhibito, Prusam Bithyniæ ablegato, & annonis ei præbitis: addito, assignatos in id ei agros, καὶ χωρία πρὸς χορηγίαν τῶν ἐπιτηδείων ἀπονενέμηντο. Quod *mensæ communionem* attinet, idem & Chronici Alexandrini auctor scribit, ex hoc opinor Philostorgio nostro, vt nonnulla alia. Cæterum eadem & antea humanitas Licinio exhibita à Constantino M. vt habent excerpta Sirmondi. De honore alioquin mensæ Imperatoriæ alibi. Et hæc de ipso Veteranione Con-

ſtantij porrò humanitas vlterius quoque proceſſit; Scribit Iulianus *Orat.1.pag.58.* omnibus qui cum Veteranione erant, integram dignitatem ſeruatam, nec vlla re cuiquam detracta pleroſque etiam muneribus affeciſſe.

¶Ad Cap. XXIII. *De Niſibi à Perſis fruſtra obſeſſa: deq. Iacobo Niſibeno Epiſcopo.*

De *Niſibi* à Perſis obſeſſa, eáque obſidione liberata Iacobi Epiſcopi Niſibeni orationibus, eſt hoc caput, de quo paſſim ſcriptores alij. Quod quidem ex ipſa capitum ſerie apparet, factum indicari circa tempus cœdis Conſtantis Imp. & tyrannidis Magnentianæ: quod omnino congruit A. D. 350. Hic proinde locus deinceps accedere poterit ad veram Patauij, *in Iulianum pag.* 252. & Valeſij, *in Marcellinum lib.20. pag.*181.182 ſententiam, qui tres diuerſas Niſibis obſidiones recte diſtinguentes, hanc ſecundam, & Iacobi Epiſc. Niſibeni factum, ad A.D.350. referendam oſtenderunt.

¶Ad Cap. XXIV. *De Alpibus Succiis & Iuliis.*

De *Alpibus Succiis & Iuliis* eſt hoc caput, quod ferme exſcribit Nicephorus,*lib.9.cap.32.pag.757.* De vtriſque ait Philoſtorgius, eſſe eos tranſitus anguſtos maximorum montium, vtrimque in vnam regionem, ſic vt fermè conjungantur,concluſorũ,& anguſtiis Thermopylarum ſimiles eſſe. Pariter omninò Marcellinus, *lib.21. pag.* 204, qui & montes ipſos nominat: *Conſertæ*, inquit, *celſorum montium ſummitates, Hæmi & Rhodopes, quorum alter ex ipſis Iſtri marginibus, alter ex Axij fluminis citeriori parte conſurgit in an-*

in angustias tumulosis collibus desinentes, Succiarum nominatim, de quibus Marcellinus non vno loco agit, situm exertè, Daciam Thraciámque inter, rectè describit Philostorgius, quomodo & Socrates in gestis A.D 347, id est quadriennio ante, *lib.2. cap.18*, καὶ ἦν ὄρος τῆς κοινωνίας αὐτοῖς τὸ ὄρος λεγόμενον τι Σοῦκις (ita dispescenda vox illa, quæ malè ibi edita compulsis literis Τισοῦκις, more Græcorum apud quos τὶ sæpe παρέλκει, & Baronius malè reponebat *Tisuris*) ὅπερ ἐστὶν Ἰλλυριῶν καὶ Θρᾳκῶν: pariter vt Marcellinus post superiora statim subjicit *lib.24. pag.204.211. Succorum angustias interscindere & Thracas, hinc vicinas mediterraneis Dacis & Serdicæ, inde Thracias despectantes & Philippopolim.* Et *lib. 27. pag.363. Succorum angustiæ Thracias dirimentes & Daciam.* Ergo Succiæ Alpes hæ & angustiæ tribus his terminis, Illyrici Daciæ & Thraciæ concludebantur. Hícq; etiam Imperij Orientalis & Occidentalis hoc tempore terminus erat: Orientalis inquam, quod Constantio in Imperij diuisione cum fratribus cesserat: Occidentalis, seu Arctoarum prouinciarum, quæ vni Constanti cœso fratre Constantino parebant: Quâ parte proximæ vrbes erant, Sardica & Philippopolis. Hinc adeò Sardicense concilium ex compacto inter duos fratres habitum, cujus concilij qnoque pars Philippopolim sese contulit. Socrates *lib. 2. cap. 22.* Succiæque adeò angustiæ hæ Imperij Orientalis claustra fuêre, vt non vno loco Marcellinus prodit. Hinc & Veteranio iam, vt Philostorgius memorat, pro suspecto, imò pro rebellione & antarta, apud Constantium Imp. habitus, quod eas occupare

tentaſſet, & ſic Imperium Orientale perfringere; vt hîc exerte Philoſtorgius, qui certè hoc loco non alio fine de Succiis his Alpibus egit, quàm occaſione Veteranionis (de quo etiam ſuprà capite ab hinc altero 22) qui eas ſcil. occupare niſus dicebatur. ¶ De *Iuliis* verò Alpibus egit hic Philoſtorgius, non tam propter contiguitatem, quomodo Marcellinus *lib.* 21, *pag.* 205 de vtriſque Alpibus pariter junctim agit; quàm ſignate propter Magnentium, qui è Galliâ in Italiam mox & Pannonias per Alpes Iulias aduerſus Conſtantium in ſe mouentem perrexit, mox per eaſdem Iulias Alpes in Galliam retrò ceſſit, vide Zoſimum *lib.2.pag.*700 : & Nicephorum *dict.lib.*9. *cap.*32, *pag.*757. qui certè junctim de vtroque ibi agit, & de Alpibus iſtis, hunc locum exſcribens, & de Magnentij per eas retroceſſione in Gallias. Denique fuit hic ſolemnis per Iulias Alpes ex Italiâ in Pannonias & Illyricum tranſitus: & inde retrò in Italiam & Gallias regreſſus: Vt omittam alia & vetuſtiora, vide & Sozomenum *lib.*7. *cap.*22 : & ex eo Nicephorum *lib.*12, *cap.*39, vbi de Eugenio agunt, eáſque Alpes τῆς Ἰταλίας πύλας vocant: vt Iulia clauſtra dixit Pacatus, *in panegyrico.* Quare erroneum eſt, quod hîc legitur, ἀλλ' αἱ μὲν Ἰουλίαι Ἄλπεις τὰς Γαλλίας καὶ Ἰταλίαν διορίζουσι τῶν Ἰταλῶν. Neque melius, imò peius Nicephorus habet *dict. pag.*757, αἱ μὲν οὖν Ἰουλίαι Ἄλπεις τὰς Γαλλίας τῶν Ἰταλιῶν διορίζουσι. Imò dic, Iulias Alpes diſterminare Pannonias & Illyricum ab Italiâ & Galliâ. Quare hîc reponendum mihi videtur, τὰς Γαλλίας καὶ Ἰταλίαν διορίζουσι τῶν Ἰλλυριῶν. Ait Iulias Alpes Gallias & Italiam ab Illyrico ſeparare:

Digitized by Google

ſeparare: Gallias inquam, quod verum, mediatè, & eo ſenſu quem modò dixi.

¶AD CAP. XXV. *De Gallo Cæſare facto.*

De *Gallo* à Conſtantio Cæſare facto quæ hîc ſcribit, ea omnia alij quoque memorant: de tempore videlicet, quo is in Magnentium Tyrannum mouit: de cauſa eius Cæſaris faciendi, ſcilicet quod ſe mox abſfuturo, Perſæ validiorem procinctum mouerent; & ſic, vt Gallum C. aduerſus Perſas mitteret: de cognatione tandem Galli C. cum Conſtantio: vide nunc ſaltem Zoſimum, *lib.2. pag.695.*

¶AD CAP. XXVI. *De Crucis ſigno viſo tempore expeditionis aduerſus Magnentium.*

De *Crucis* ſigno quod Iris coronæ inſtar ambiebat viſo tempore expeditionis Conſtantij aduerſus Magnentium eſt hoc caput, quod ex parte exſcribit Nicephorus, *lib.9. cap.32, pag.756,757.* De quo etiam agunt, Hieronymus *Chronico* (quanquam id à ſcriptis omnibus abeſt) Socrates *lib.2.cap.24*: Sozomenus, *lib.4. cap.4*: Chronicon Idacio ſubditum, Chronicon Alexand. *ann.351*, Cedrenus *pag.248*, & obiter *pag.252. l.57.* Et egit Cyrillus olim eo ipſo tempore Ep. Hieroſolymitanus, expreſsâ in id *epiſtolâ ad Conſtantium.* ¶Quod verò rationem *Temporis* attinet, referunt id omnes pariter circa tempus expeditionis & victoriæ Magnentiacæ. Socrates vt & Sozomenus aiunt eo tempore quo Gallus jam Cæſar factus erat, & Antiochiam peruenit, quòd congruit anno 351: à quo etiam non abeſt Philoſtorgius: hanc quippe crucis viſionem

memorat ſtatim poſt Galli C. ordinationem, pariter vt Socrates & Sozomenus : Et diſerte ad eundem ann. 353 id refert Chronicon Idacio ſubditum, & quidem die tertio Kal. Februar. Luna 28. vt & Chronicon Alex. Petauius tamen ad annum ſequentem 352 id refert. ¶ Circa *diem* quoque diſſenſus aliquis : Philoſtorgius ait feſto Pentecoſtes : certe & Cyrillus, qui tùm Epiſtolam ſuper hâc viſione expreſſam ad Conſtantium ſcripſit, refert, conſpectum id fuiſſe per dies Pentecoſtes, Nonis Maij, vt & menologium Græcorum 7. Maias. Atenim auctor Chronici Idaciani ait 3. *Kalend. Februarij.* ¶ Quod *locum* attinet, viſum id in Oriente Hieroſolymis conueniunt alij : Sedenim viſum id quoque (in Pannoniâ ſcilicet) ab exercitu ſcribit hîc Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, vt & Chronici Alexandrini auctor: Quomodo & Cedrenus *pag.* 248 Conſtantio viſum ait : Cùm tamen Sozomenus *lib.* 4. *cap.* 4, id innotuiſſe tantum dicat Conſtantio, cùm per alios nuncios tùm per literas Cyrilli. Certe quod auctor Chronici Alexandrini ait, in Pannoniâ viſum id quo tempore ad Murſam pugnabatur, verum eſſe non poteſt, quando Murſenſe prælium contigit ſub finem autumni, teſte Iuliano *Orat.* 1 : vel certe IV. Kal. Octobris, A. D. 352. ¶ Huius verò viſionis interpretationem Philoſtorgius addit, ejúſque Interpretem agit : vt cæteroquin Mathematicæ & Aſtrologiæ operatum ſeſe non vno loco prodit (contra quam Catholici, qui Mathematicam damnauêre, vt teſtatur vel id quod Socrates ſcribit *lib.* 2. *cap.* 6. *lit. d*) quod nemo alius veterum.

Etſi

Etsi alioquin Sozomenus ſcribat, *lib.4.cap.4.* dictum fuiſſe à viris harum rerum peritis, ἐλέγετο παρὰ τῶν τὰ τοιάδε ἐπιστημόνων, hanc viſionem diuinâ quadam prophetiâ in ſacrâ Scripturâ quoque præſignificatam fuiſſe, ídque ipſum, multos tum Gentiles tum Iudæos ad Chriſtianiſmum, perduxiſſe. Interpretatio vero hæc Philoſtorgij eſt, Iridem ſignificaſſe τὴν τοῦ στραφέντος καὶ ἀναληφθέντος ὁμόνοιαν, coronam verò τὴν τοῦ βασιλέως νίκην. Vbi priora illa obſcura ſunt: quæ tamen ego ſic accipiam de Veteranione, qui proſtratus ſuſceptúſque à Conſtantio humaniſſimè habitus fuit: de quo *cap.22.* Nempe Iris diuinæ vt alias benignitatis ſignum, ita & hîc interpretatus Philoſtorgius, velut ſymbolum humanitatis clementiæ, benignitatis in deuictum. ¶Cætera, quæ memorat Philoſtorgius, de Magnentio qui Lugdunum fugit, déque fratre, altero ſcilicet à Decentio (quod exertè dicunt Eutropius & Sozomenus, *lib.4. cap.6*) ab ipſomet humanitatis ſpecie interfecto, quomodo item ipſemet gladio incubuerit, alij pariter memorant. ¶Illud tandem quod ſubjicit, Magnentium haud integros quatuor annos Tyrannidem tenuiſſe, verum eſt: Nam Magnentius Tyrannidem aſſumpſit A.D.350. XV. Kal. Febr.: deuixit autem A.D.353, menſe Auguſto. Quare & Eutropius *lib.10*, & Zoſimus *lib.2. pag.701* aiunt, eum triennium & ſex menſes imperaſſe.

¶AD CAP. XXVII. *De Aëtio apud Gallum C. accuſato, eoq; in amicos & magiſtro ab eodem recepto.*

De *Aëtio* apud Gallum C. accuſato, mox ab eodem

in amicos, & magiſtro recepto: quod exſcribit fermè Nicephorus *lib.9.cap.17.pag.*718. Ait Philoſtorgius, eos qui à Baſilio (Ancyræ videlicet Epiſc.) & Euſtathio (Sebaſtiæ ſcil. qui fermè cum Baſilio ambulare ſolet & aduerſus Aëtium conjungitur, vt hîc, ita & *ſupr.cap.16. lib.4.cap.8.9. lib.5. c.1.3.*) erant calumnias & quidem abſurdas aduerſus Aëtium intentaſſe, & Gallum C. in eum concitaſſe: ſic quidem vt Gallus C. Aëtium conquiri, & utroque crure mutilari juſſerit: verum Leontio Epiſcopo Antiocheno contraria Cæſarem docente, & damnatoriam ſententiam reuocatam, & Aëtium in amicos Galli C. receptum, ſic vt eo magiſtro in ſacris diſciplinis vſus ſit Gallus, eúmque ad Iulianum (qui poſtea Imp.) fratrem ſuum miſerit ad reuocandum eum ab impietate. Hæc Philoſtorgius: vbi primò non liquet, quænam illæ διαβολαὶ ἄτοποι ſint, quæ intentatæ aduerſus Aëtium apud Gallum C. Nicephorus tantum in genere, & de ſuo peculio hoc alioquin caput fermè exſcribens, ait, ὡς μὴ καλῶς δοξάζοντα. Notandum ſecundò inter alia quod Philoſtorgius indicat, Iulianum nondum Cæſarem, Gallo C. fratre adhuc ſuperſtite, A.D.353, ad gentilitiam religionem abreptum. Id verò aliis quoque proditum, nempe Iulianum priuatum adhuc à Chriſtianâ pietate deſciuiſſe, inductum à Maximo, Priſco, aliíſque Ædeſij diſcipulis: quod teſtantur Marcellinus, *lib.21.pag.*180, Libanius προσφωνητικῷ *pag.* 175, 176, & *Orat.*10 *in Iuliani necem, pag.*265, 266: Eunapius *in Maximo pag.* Socrates, *lib.3.cap.*1. Theodoretus, *lib.3 cap.3.* Sozomenus, *lib.5.cap.2.* vnde & Gregorius Nazianzenus

1. στηλι-

1, στηλιτευτικῷ Aſiam Iuliano impietatis & magicarum artium ſcholam fuiſſe ait. Et tamen non apertè verùm occulte deſciuiſſe eum vt alij, ita & idem Marcellinus ſcribit. Tertio loco hîc obſeruandum, Aëtium à Gallo C. in amicos receptum, quod Sozomenus quoque ſcribit *lib*.3.*cap*.14. *lib*.5.*cap*.5 *in fin*. vnde ſuſpectus poſteà apud Conſtantium factus, quod diſcere eſt & ex *lib*.4.*cap*.8. & Sozomeno *dict. loco*. Imò & Aëtio magiſtro vſum Gallum hîc ait Philoſtorgius, mox & eo vſum ad Iulianum ab impietate Gentilitiâ reuocandum: Quorum nullum alibi veſtigium extat: de Iuliani certè poſteà Imp. in Aëtium affectu agetur infrà *lib*.6. *cap*.7. & *lib*.8. *cap*.4.

¶AD CAP. XXVIII. *De Gallo C. in inuidiam tracto apud Conſtantium: deq; iis quæ ab eo hac occaſione in Montium & Domitianum PP. patrata.*

De *Gallo* C. in inuidiam apud Conſtantium Imp. vocato, quæque hâc occaſione Conſtantius aduerſus eum fecerit: & quid ipſe viciſſim, vnà cum Conſtantia vxore, in Montium, & in Domitianum PP. auſus ſit, eſt hoc caput. Quam quidem hiſtoriam narrat fusè & exactè Marcellinus, *lib*.14: quo & Philoſtorgium vſum puto. In hac verò narratione (vt & alibi *lib.prox*. 4. *cap*.1. & *lib*.5. *cap*.4) Philoſtorgius apertè Gallo Cæſari fauere ſeſe oſtendit, vt immeritò cœſum adſtruat: de quo *lib.prox*. *cap*.1. contra quam Marcellinus, & alij multi, etiam cæteri hiſtoriæ Eccl. ſcriptores. Ait igitur, Gallo aduerſus Perſas optimè fortitérque pugnante, calumniis gauden-

tes Imperatorem Conſtantium aduerſus eum concitaſſe: quod Gentiles ſcriptores quoque produnt, Libanius, *Orat.* 10. *in Iuliani necem pag.* 266: & Zoſimus, *lib.* 2. *pag.* 701. Quin & Iulianus ipſe, Galli C. frater, *epiſt. ad Senatum populumq; Athenienſem pag.* 501, Conſtantium inuidiâ motum aduerſus Gallum C. ſcribit. Item ait Philoſtorgius, Galli virtute ſopitum bellum Perſicum. Tertiò ſcribit, Domitianum PP. ideò à Conſtantio miſſum, vti clàm Gallo Antiochiæ exitum præcluderet, quò ita gloriam eius ob fortitudinem reíque publicæ curam imminueret. Imò præcipuam mali omnis cauſam, hinc in illiberale & contumax Domitiani factum, de quo & Zonaras, & immoderatam Montij audaciam, inde in Conſtantiam vxorem deriuat. At Gregorius Nazianzenus 1. στηλιτευτικῷ vtrumque, & Conſtantium & Gallum, hâc in re juxta carpit. Contrà, præter Marcellinum, qui diſertè Gallum actus oppreſſiſſe crudeles ait, Eutropius, *lib.* 10, Socrates, *lib.* 2. *cap.* 27, Sozomenus, *lib.* 4. *cap.* 6. Cyrus monachus, & Cedrenus in Gallum culpam fermè omnem deriuant: nempe enim eum ſecundæ fortunæ flatum ferre non potuiſſe, Tyrannidémque occupare voluiſſe aiunt. Victor quoque & Marcellinus ob ſæuitiam animíque aſperitatem nimiam Auguſti juſſu interiiſſe ſcribunt: & hic quidem eum truculentum & leuem vocat. Certe Iulianus ipſe, frater eius, *d. epiſt. ad Senat. populumq; Athen. pag.* 499. 500. Gallum περὶ τὸν τρόπον ἄγριον καὶ τραχὺ agnoſcit, & ἀκρατίστερον: at non ideò interfici eum oportuiſſe: quomodo & Gregorius Nazianzenus, eum τὴν φύσιν θερμότερον fuiſſe ſcri-

ſcribit. Quod autem apud Hieronymum Chronicò legitur, *eum in ſuſpicionem veniſſe ob Regiam indolem*, id Scaliger vellicabat, velut malè expreſſum ex Græco auctore. Quod factum non oportuit: *Regiam enim indolem* dixit Hieronymus φύσιν & ingenium quod ad Regnum ſeu Imperium & Tyrannidem affectaret, βασιλειῶντα καὶ θυεργνεῖν ὁρμῶντα, inquit Cyrus monachus: Quo neceſſitatis certe adductum eum, vt principem locum, ſi qua patuiſſet copia, affectaret, Marcellinus quoq; ſcribit: *Regia indoles* eſt, non quæ Rege digna, ſed quæ ad Regiam dignitatem contenderet, vt *Regia genitura*, quæ Regnum pollicetur. Ergo Philoſtorgius hinc Gallum C. fortitudine, reíque publicæ curâ, & exinde gloria commendat; inde inuidiam Conſtantio tribuit. Et alioquin Gallum, non tantum ob res feliciter aduerſus Iudæos geſtas ſcriptores commendant, verùm etiam ob pietatem, quam ad finem vſque tenuit, Theodoretus *lib.3. cap.3.* vt & ob martyrum cultum, Sozomenus, *lib.5.cap.18*: vt proinde non debuerit vir doctus pronunciare, *nihil laudabile fuiſſe in hoc Principe Gallo.* ¶Quod hiſtoriam, quæ hoc capite continetur, attinet, committenda ea eſt καθ' ἕκαστα cum iis quæ Marcellinus *dict. loco* narrat, quod cuiuis procliue. Pauca tantum nunc illuſtrare iuuat. *Montij* primo dictum obſeruandum, quod neque apud Marcellinum neque alium occurrit, ad Gallum C. *Ne* λογιστὴν *quidem occidere tibi licet, & quomodo Præfectum Prætorio tollere valeres?* Nempe hiſce indicatur, quod aliunde notiſſimum, ſummum Præfecti Prætorio culmen, & faſtigium

& quidem præ λογιςῇ fuisse : λογιςὴς autem hic est, vilis Numerarius, qui inter officiales P^i. P^o. erat; Cæterùm obseruandum, Montium hunc Quæstorem fuisse, quod Marcellinus, Eutropius, Chronicon Alex. exprimunt: *Magnum* hunc vocant Socrates, *lib.2. cap.27*: Sozomenus, *lib.4. cap.6.*

Secundò notandum, quod de Constantia seu Constantinâ Galli vxore (de quâ supra jam *cap.12*) dicitur: In eam certe quoque culpam deriuat Marcellinus, *lib.14*, quam Galli acerbitati graue accessisse incentiuum ait, imò tanquam Megæram quandam inflammatricem sæuientis adsiduam & humani cruoris auidam traducit, eámque abrupte mariti fortunas trusisse ait in exitium præceps. Verùm, quod Philostorgius ait, Constantiam suo Marte ea quæ in Domitianum & Montium patrata sunt fecisse, id Marcellinus aliter: nempe enim Gallum ea jussisse disertè ait, vbi & Galli orationem refert apud milites super Montio. In illo quoque Philostorgium diuersum deprehendo à Marcellino, quòd Marcellinus ante Montium sublatum protectoribus mandatam, Domitiani custodiam à Gallo C. scribit: Philostorgius verò tantum, Gallum vlcisci se de Domitiano volentem in consilium adsciuisse Montium: cuius contumacia offenso eo, in Montium primò itum fuerit, deinde in Domitianum. In cœde alioquin Domitiani consentiunt illi: nempe Montij cœdem præcessisse, mox statim, τὴν ταχίςην, eodem impetu ait Marcellinus, & Domitiani; de cuius alioquin Domitiani cœde præter

Marcel-

Digitized by Google

Marcellinum & Philoſtorgium, Socratem & Sozomenum, Libanius quoque, *de vitâ ſuâ pag.36.37.* Cœdis genus ita deſcribit Philoſtorgius: κἀκεῖνον καταστρέψαντες τοῦ θρόνου ἄμφω σχοίνοις τῶν ποδῶν ἐξαψαμένους κακοὺς κακῶς ἀπολέσαι, id eſt, *& ipſum throno deturbatum, fune conſtrictis ambobus pedibus, malè illi malè occiderunt.* Vnde Marcellino quoque lux, qui ait, *Domitianum præcipitem per ſcalas, funibus conſtrictum.* Vbi quæritur ad hanc diem, quid per *ſcalas* ibi intelligendum ſit: Philoſtorgius rem nunc aperiet: nempe, *throno deturbatum Domitianum Præfectum Prætorio* ait. *Scalæ* ſcilicet ſunt hîc quibus thronus ſeu tribunal altum Præfecti prætorio conſcendebatur. Thronus ſeu ſedes & Tribunal inter inſignia Præfecti Prætorio fuit, quod excelſum erat. Caſſiodorus in formulâ Præfecti Prætorio; *Tribunal tuum ideò tam excelſum factum eſſe noueris, vt locatus ibi nihil humile abiectumq́ue cogitares.* Vnde & ſuggeſtus hic eidem *lib.9.f.24. in fin. Quapropter in Præfecturæ Prætorianæ te ſuggeſtu atque inſignibus collocamus.* Gradibúſque adeò conſcendebatur, vt alia tribunalia. Prudentius,

Fronte ſub aduerſa gradibus ſublime tribunal
Tollitur.

Ergo *ſcalas* Græculus ſcriptor Marcellinus dixit κλιμακίδας βαθμίδας, gradus throni ſeu ſedis, & tribunalis excelſi Præfecti Prætorio, vnde deturbatus Domitianus: Quomodo & Imperatorij tribunalis βαθμίδες fuêre: vide *infr. lib.12. cap.5.* vbi de Attali Tyranni pœna.

Digitized by Google

IN LIBRVM QVARTVM.

¶ AD CAP. I. *De Galli C. cæde.*

DE *Galli Cæsaris cæde* est hoc caput, è quo pleraque exscribit Nicephorus *lib.9. cap.32. pag.758*: vt & acta Artemij ex Simeone metaphraste apud Surium *20. Octobr. pag.311. nu.7.* vel ex hoc Philostorgij loco, vel certe simili scriptore. Alioquin Marcellinus plenè de hoc agit *lib.14*: Breuiter tantum hanc cœdem memorant Socrates & Sozomenus. In hâc porrò narratione notabimus sequentia. Primò, quod de *Constantia* Galli C. vxore dicitur, de præuio inquam eius itinere ad emolliendam Constantij fratris iram, eiusdémque in Bithynia interitu. Quibus paria omninò habet Marcellinus *d.lib.14.pag.27.* vt & prædicta acta Artemij, & Nicephorus ex Philostorgio, & Zonaras.

Secundò, notanda ea quæ de *Theophilo Indo* ejúsque interuentu hic apud Philostorgium, quíque ex eo habet Nicephorum, in hoc negotio narrantur, quorum alibi neque vola neque vestigium extat. Quatuor verò de eo hic prædicantur. Primò, eum quo tempore Gallus Cæsar factus fuit, medium, pararium & proxenetam inter Constantium & Gallum fuisse, & concordiam inter eos conciliasse, αὐτὸς ὁ μεσίτης ἦν καὶ ὁ συνέχων αὐτοῖς τὴν ὁμόνοιαν. Secundò, profectum eum cum Gallo C. proficiscente ad Con-

stantij

ſtantij mandatum, comitémque adeò itineris huiuſce fuiſſe. Tertiò, miſſo Barbatione Mediolano ad Noricos, (quò Gallus cum eo peruenit) ad Gallum purpurâ exuendum, & in inſulam aliquam Dalmatiæ in exilium mittendum, Theophilum hunc Indum negotio huic interceſſiſſe & impediſſe: Tandem, re Conſtantio ſignificatâ Theophilum hunc ideò in exilium miſſum. Quæ omnia nuſpiam præterea apparent. Ipſe infrà *cap.* 7. huius exilij rurſum meminit, cuius veniam Conſtantius à Theophilo petierit. De altero exilio Theophili vide *infrà cap.* 8. Et hæc de Theophilo.

Tertiò notatur, Conſtantium hoc tempore quo Gallus C. interfectus *Mediolani* fuiſſe dici, atq; inde Barbationē miſſum. Mediolanum ſcilicet Conſtantius hoc anno 354 icto cum Alemannis fœdere profectus eſt, teſte Marcellino *lib.* 14. *pag.* 28. 29: ibíq; conſilium de Gallo C. interficiendo captum, eodem teſte: eòdem & nuncius perlatus de Galli cœde, Marcellinus *initio libri* 15. Hinc adeò Mediolani data à Conſtantio hoc eodem anno *lex* 6. *Cod. Th. de annonâ & trib.* & *l.* 42. *eod. Cod. de decurionib.*

Quartò obſeruetur quod ait, Gallum C. ad Noricos veniſſe, eóque miſſum Barbationem Comitem rei militaris: quod vtrumque etiam ait Marcellinus *lib.* 14. *pag.* 31. 32, addito, Petauionem Noricorum vrbem veniſſe.

Quintò loco ſequuntur quæ ad exilium Galli C. pertinent ejúſque mox cœdem ſpectant. Nempe ait primò iuſſum in inſulam aliquam Dalmatiæ in exilium mitti. Certe ſolemne hoc æuo exilium fuit in inſulas Dal-

Digitized by Google

matiæ, veluti in insulam Boas: v. Marcellinum *lib. 22. pag. 222.* & *lib. 28. pag. 386.* & *l. 53. Cod. Theodos. de hæreticis.* quæ insula alioquin quoque memoratur in Itinerario Peutingeriano *segmento* 4. Secundò addit, Constantium iussisse Gallum C. in insulam deportari sub custodiâ, quod & factum, vbi & occisus fuit. Hæc ita Philostorgius: Insulam verò *Flauonem* vocant Eutropius, Socrates *lib. 2. cap. 27.* Sozomenus, *lib. 4. cap. 6.* Idacius, in *Fastis Consular.* quæ vrbs maritima Istriæ Plinio, & Ptolemæo: vnde Marcellinus *lib. 14. in Istriâ prope oppidum Polam* Gallum C. occisum scribit: & Hieronymus *Chronico*, *Istriæ occisum.* At Chronicon Alexandr. ait ἐν Ἴσσῳ τῇ νήσῳ quæ certe *Issa* insula Dalmatiæ prope Polas fuit: Forte, duce Philostorgio, Gallus in insulam primò Dalmatiæ in exilium missus, & missus *Issum*: posteà verò in insulam Istriæ deportatus, *Flauonem* scilicet: quæ apud Cedrenum male Φαλαμών, apud Historiæ miscellæ auctorem, *Falconensis insula.* Tertio addit Philostorgius (quod notandum) Constantium, posteaquam Gallum C. in insulam deportari iussisset, pœnitentia ductum, emisisse qui necem eius inhiberent, verum nuncios ab Eusebio detentos, vsque quò Gallus cœsus fuisset. Quod & ipsum nullus alius dixit, Zonara excepto, qui & ipse citra iussum Constantij Gallum occisum scribit; & cùm eum Cæsaris spoliatum dignitate primo tantum relegasset, postea incitatum à proximis misisse qui eum interficerent, mox pœnitentiâ ductum datis literis interfectores reuocasse, verum Eusebium cubiculi Præpositum, vt literæ demum cœde

peractâ

Digitized by Google

peractâ redderentur, curasse. Quæ proculdubio Zonaras habet à Philostorgio nostro. Tādem *Eusebium Eunuchum, Præpositum* cubiculi scilicet, præcipuum cœdis Galli C. authorem & artificem nobis describit Philostorgius; quod faciunt etiam alij: & Marcellinus quidem tùm in consilio de Galli cœde capiendo, vbi & effusiorem ad nocendum vocat *lib.14.p.29.* tùm in Gallo interrogando *d.lib.14.pag.32.* Imò & in inquisitione in Galli reliquias *lib.15.pag.35.* De eo sensit & Iulianus *epist. ad Senatum populumq; Athen.pag.501.* cùm ait, Gallum cœsum in vnius spadonis & cubicularij gratiam, εἰς χάριν ἑνὸς ἀνδρογύνου καὶ κατακοιμιστοῦ, καὶ προσέτι τοῦ τῶν μαγείρων ἐπιτρόπου. Vt & Libanius *Orat. in Iuliani necem pag.298.* δοῦλος αὐτὸς ὤν, καὶ τὸ περὶ δεσπότην εὐνοῦχος αἰτιώτατος ἐγεγόνει τῷ Γάλλῳ τῆς ὠμοτάτης τελευτῆς. Huius eiusdem cæteroquin Eusebij multa mentio apud Marcellinum & alios. ¶ De eo tandem posteà interfecto à Iuliano vti Philostorgius agit huius capitis fine, ita & Marcellinus, *lib.22.pag.223.* & Libanius *dict.pag.298.* Sozomenus *lib.5. cap.5.pag.339.* qui eandem cœdis eius caussam cum Philostorgio memorat, nempe quod Gallus C. insidiis eius interfectus fuisset: quod & ipsum affirmat Libanius *dict pag.298.*

¶AD CAP. II. *De Iuliano Cæsare facto à Constantio, eoq; in Gallias misso.*

De *Iuliano* à Constantio ex Ioniâ reuocato, desponsâque ei vxore Helenâ, Cæsare facto, & ad Gallias quæ valde turbatæ erant misso, est hoc segmentum. De quo omni prolixè Marcellinus *lib.15. pag. 47. 48. 49. 50.* Hoc

Digitized by Google

vero caput exſcribit Nicephorus *lib.9. cap.32. in fin.* vide de eadem re & Libanium προσφωνητικῷ, & *alibi*: vt & Zoſimum *lib.3. pag.702.703.*

¶ Ad Cap. III. *De Liberij, Oſiiq; lapſu, & reſtitutione in Synodo Sirmienſi.*

De Liberii Epiſc. Romani, Oſiique Cordubenſis lapſu, mox & in Epiſcopatum reſtitutione, déque Synodo *Sirmienſi*, vbi hæc peracta, eſt hoc caput: vbi ſingula accuratè perpendenda veniunt. Primo quidem temporis ratio ſtabilienda nobis eſt, quando videlicet hæc acta fuerint. Narrat igitur hæc Philoſtorgius, poſt Galli C. cœdem [A.D.354] item poſt Iulianum Cæſarem factum [A.D.355] tandem quo tempore Conſtantius Imp. Sirmij agebat, ibidémque Synodus Sirmienſis habita fuit. Certe Conſtantius, cùm vrbe Româ anno 357 digreſſus, initio adhuc menſis Decembris eius anni Mediolani conſtitiſſet (vt docet *lex 5. Cod.Theod. de maleficis & math. lex 14. de Epiſcopis: lex 9. de curſu publico*) extremo iam menſe Decembri *Sirmium* peruenit, vti docet ſubſcriptio *legis 27. Cod.Theod. de appellat.* Exindéque integro A.D.358, & medio ferme A.D.359 Sirmij conſtitit: de qua alioquin Conſtantij morâ Sirmij Marcellinus quoque *lib. 16. pag. 78.* Ibi igitur conſtituto Conſtantio & Sirmienſis illa Synodus habita fuit A.D.358 (quæ longe alia eſt ab ea, quæ habita aduerſus Photinum A.D.357, vt diſerte ſcribit Socrates *lib.2. cap.24*: & Sozomenus *lib.4. cap.5* in quibus tamen diſcernendis Baronio aqua hæſit) Et in illâ vero tandem Libanius Oſiúſque ἐκ τοῦ ἐπιτάγματος euicti fuêre,

& ex-

& exinde vterque Epiſcopatui ſuo reſtitutus. Quod poſtremum ad A. D. 358 referendum rectè vidit Baronius *ann.*357 *num.*68. Quod exinde quoque patet, quod Athanaſius *Apolog.* 2. *pag.* 265. & *epiſt. ad Solitar. vit. ag. pag.* 647, Liberium poſt biennium exactum in exilio (& ſic tertio exilij anno) reſtitutum ſcribit: In exilium porrò miſſus Liberius Arbitione & Lolliano COSS. i. A. D. 355, Seuero Sulpitio *lib.*2. *ſacræ hiſtoriæ* teſte: quo tempore Leontius Præfecturam vrbis adminiſtrabat, ait Marcellinus *lib.*15. *pag.*40 (ad quem Leontium P.V. extat & Conſtantij Imp. conſtitutio A. D. 356, puta *lex* 13. *Cod. Theod. de Epiſcop. Eccl.*) Item ex eo, quod Oſius à Conſtantio Sirmij anno integro detentus, póſtque eum Arianæ fidei aſſenſus dicitur, ab Athanaſio *ad Solitar. vitam ag. pag.* 651. Porrò Conſtantio Sirmij conſtituto hæc facta ait disertè Philoſtorgius, pariter vt Sozomenus, *lib.* 4. *cap.* 14. At minus exactè Theodoretus *lib.* 2. *cap.* 17. hæc Conſtantio Romæ conſtituto facta indicat. Cæterùm, quod antea dixi, Conſtantius Sirmium venit ſub finem A. D. 357. Ergo non ante annum 358 hæc fieri potuêre. His omnibus ad temporis rationem firmandam, quod Baronij quoq; diligentiam non fugit, adde, quòd Felix ille qui Liberio in exilium miſſo in Epiſcopatu Romano ſuffectus fuerat, eum Epiſcopatum adhuc tenuit menſe Decembri anni 357, vt teſtatur Conſtantij ad eum conſtitutio, puta *lex* 14. *Cod. Theod. de Epiſc. Eccl.* & *Cler.* Quare non ante annum 358 Liberius reſtitui potuit. Et hæc quidem de temporis ratione,

Digitized by Google

Quod *lapsum* ipsum Liberij Osiíque attinet, ait Philostorgius, vtrumque & aduersus ὁμοούσιον & aduersus Athanasium subscripsisse. Quod & ipsum de Liberij lapsu nominatim testantur Hilarius, *ad Constantium*, Hieronymus *de Scriptorib. Eccles. cap. 97. de Fortunatiano, & in Chronico.* Athanasius de vtriusque & Liberij & Osij lapsu, *Apolog. 2. in fin. pag 625. & epist. ad Solitar. vitam agetes, pag. 647. 648. 651.* & Sozomenus, *lib. 4. cap. 11. & 14.* Atenim, & Phœbadius *contra Arianos cap. penult. & vlt.* & Seuerus Sulpitius *lib. 2. sacr. hist.* & duo scriptores Ecclesiastici, Socrates *lib. 2. cap. 26.* & Theodoretus *lib. 2. cap. 17.* de solo Osij lapsu scribunt, nihil verò de Liberij lapsu memorant: contra quam superiores illi, & cum his Philostorgius nunc, qui de vtriusque lapsu & ipse testatur, in quo vt dixi superiores illos habet suffragantes. Et duplicem quidem in vtroque lapsum describit, & quòd aduersus ὁμοούσιον subscripserint, & aduersus Athanasium. Athanasius quoque ipse certè *dict. epist. ad Solit. vit. pag 647*, de Liberio absolutè ait, ὑπέγραψεν, mox & Liberij defensionem ingrediens ob vim ei illatam, vtriq; eum subscripsisse testatur: ἀλλὰ καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἐκείνων μὲν τὴν βίαν, Λιβερίου δὲ τὸ κατὰ τῆς αἱρέσεως μῖσος, καὶ τὴν ὑπὲρ Ἀθανασίου ψῆφον, ὅτε τὴν προαίρεσιν εἶχεν ἐλευθέραν. Sed & Hieronymus *dict. cap. 97.* disertè *Liberium ad subscriptionem hæreseos compulsum* scribit: & in *Chronico*, eum *in hæreticâ prauitate subscripsisse.* Et Sozomenus quoque *lib. 4. cap. 14* scribit, Liberium coactum subscribere aduersus ὁμοούσιον: ἐβιάζετο αὐτὸς ὁμολογεῖν μὴ εἶναι τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ὁμοούσιον, cúmque ὁμοιούσιον seu κατ' οὐσίαν ὅμοιον professum, etsi Eudo-

xius

xius quique cum eo erant Aëtiani etiam ἀνόμοιον profeſſum falſo jactarent: Ita enim locus ille Sozomeni intelligendus eſt, neque mutanda eius lectio vel in alium ſenſum is detorquendus, quod alioquin facit Petauius apud Epiphanium *pag.* 316. Hæc etſi tam apertè à veteribus prodita ſint, recentiorum tamen nonnulli, & in his Illuſtriſſimus Annalium Eccleſiaſticarum ſcriptor Baronius *an.* 357, *inde à num.* 46. Cardinalis Perronius *poſtumo ad Sereniſſ. Magnæ Britanniæ Regem*, Petauius, *ad Epiphanium dict. pag.* 316. 317, aliíque poſt hos, malunt ſubſcripſiſſe quidem Liberium in Athanaſium, at non aduerſus ὁμοούσιον disertè ſubſcripſiſſe, ſed ὁμοουσίου tantum nomen ſuppreſſiſſe: ei quippe Arianorum profeſſioni ſubſcripſiſſe, quâ id hactenus cauebatur, ne quis ὁμοουσίου vocabulo deinceps vteretur, & ſic ſimplicem à Liberio controuerſi vocabuli ſuppreſſionem extortam: quod cum Liberius de Catholicâ ſeueritate remiſiſſet, & Athanaſij inſuper damnationi conſenſiſſet, *viſum* eum eſſe in hæreſin prolapſum, eámque opinionem poſtea percrebuiſſe Arianorum fraudibus & calumniis. Quæ ſine teſte dicuntur omnia, imò contra expreſſa quæ dixi veterum & quidem Catholicorum teſtimonia. Quid quod formula quoque illa ipſa, cui Liberium ſubſcripſiſſe ex Sozomeno liquet, *d. lib.* 4. *cap.* 14, quâ Filius Patri ſubſtantia cæteriſque omnibus SIMILIS dicitur, omninò ὁμοούσιον impugnat, & ὁμοιούσιον aperte inducit, Liberiúmque ab ἀνομοίῳ tantum liberat, quod Eudoxiani de eo prædicabant? Et à veteribus tamen nonnullos quoque de eo dubitaſſe

Digitized by Google

putet quis: in quibus Rufinus, *lib.10. cap.27.* *Liberius*, inquit, *Constantio viuente regressus est: sed hoc vtrum quod adquieuerit voluntati suæ* [Constantij] *ad subscribendum, an ad populi Romani gratiam à quo proficiscens fuerat exoratus, pro certo compertum non habeo.* Sedenim Rufini verba si quis accuratè attendat, non tam ea sunt, de veritate lapsus Liberij dubitantis, quàm de causâ restituendi eius. De Osij sane lapsu addubitabat olim Seuerus Sulpitius *lib.2. histor. Osium quoque in eandem perfidiam concessisse opinio fuit: quod eò mirum atque incredibile videtur, quia omni fermè tempore constantissimus nostrarum partium, & Nicæna Synodus auctore illo confecta habebatur, nisi fatiscente æuo delirauerit.* Et Phœbadius quoque de Osij lapsu nonnisi cunctabundus agit. Tandem neque ipse dubito, Photium quoque huic de Liberij Osiique lapsu seu subscriptione narrationi fidem non habuisse, quam ideò vel excerpendo hîc notare & castigare voluerit. Quod Osium rursum attinet, scribit Athanasius, *epist. ad Solitar. vitam ag. pag.651.* eum quidem tandem ægréque cum Valente & Vrsacio communicasse, sed tamen contra Athanasium non subscripsisse: idémque *Apologia 2. pag.625.* scribit, quod Osius se Athanasium non condemnauerit, μὴ καταγνοὺς ἡμῶν, verum ad tempus cesserit, πρὸς καιρὸν εἶξεν αὐτοῖς. Atenim Philostorgius hîc abscisè vtrumque ab Osio factum asserit. Et hæc de ipsomet lapsu, tùm Liberij tùm Osij.

Tertiò ait Philostorgius, Liberium & Osium à Synodo Sirmiensi ad consensum vi adactos, συνόδου εἰς συμφωνίαν αὐτοὺς ἀπαναγκασαμένης: Quod certe etiam de Liberij

Osiique

Osiíque lapsu scribunt Athanasius *Apolog. 2. in fin.* & *ad Solit. vitam ag. pag. 647* (vbi de Liberio nominatim ait, inflexum eum minísque mortis inductum, ὤκλασε, καὶ φοβηθεὶς τὸν ἀπειλούμενον θάνατον ὑπέγραψεν) & *pag. 651*: vt & Socrates de Osij lapsu, *lib. 2. cap. 26.* Sozomenus, *lib. 4. cap. 14.* Quanquam ipsemet Liberius *libenti animo* Arianorum confessionem recepisse se profitetur.

Quartò ait Philostorgius, Liberium restitutum Romanis valde expetentibus & flagitantibus. Certe Rufinus quoque, *lib. 1. cap. 27* hanc causam refert Liberij restituti, ad populi Romani videlicet gratiam, à quo proficiscens fuerit exoratus. Socrates, *lib. 2. cap. 29. in fin.* scribit, Liberium ab exilio reuocatum sedem Episcopatus ideò recuperasse, quod populus Romanus seditione conflatâ Felicem Ecclesiâ illâ ejecisset, Imperatorémque ipsum etiam inuito animo illis consensisse. Theodoretus *lib. 2. cap. 17.* refert, matronas Romanas τὰς ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασιν ὁμοζύγους pro Liberio apud Constantium Imper. Romæ constitutum intercessisse: nempe illas matronas, quarum oblationibus Episcopos Romanos ditatos scribit Marcellinus *lib. 27. pag. 362.* Denique Sozomenus, *lib. 4. cap. 14.* ait, Populum Romanum Liberium adeò charum habuisse, vt seditio maxima eius causa conflata fuerit, & ad cœdem vsque res processerit: sed & *lib. 4. cap. 10. in fin.* scribit, Constantium, cùm Romam ingressus esset, magnáque populi multitudo pro Liberio inclamaret oraretque, καὶ πολὺς ἦν ἐνθάδε δῆμος περὶ Λιβερίου ἐκβοῶν καὶ δεόμενος αὐτὸν ὑπολαβεῖν, consilio cum Episcopis qui cum eo erant

Digitized by Google

capto, decreuiſſe eum reuocare, populóque petenti reddere, ſi modò Epiſcopis quos ſecum haberet conſentire vellet.

Poſtremò ait Philoſtorgius, Liberio reſtituto, *Felicem* nudum Epiſcopi nomen retinuiſſe, abſque vllâ certâ ſede, ſeſéque recepiſſe, εἰς ἑαυτὸν ἀπήει. Vnde Marcellinus, & Hieronymus *Chronico*, Liberium Romam velut victorem ingreſſum ſcribunt. Atenim Theodoretus *lib.2. cap.17. in fin.* & Sozomenus, *lib.4. cap.14.* & ex eo Nicephorus, *lib.9. cap.37.* aiunt, Conſtantium Imp. & Synodum Sirmienſem vtrique & Liberio & Felici ſedem ſeruaſſe. Adítque Theodoretus, cùm populus Romanus duos Epiſcopos ferre nollet, Felicem ſeſe recepiſſe ὑποχωρῆσαι (vbi interpres malè vertit, *clàm ſeſe ſubduxiſſe*) & ad aliam vrbem migraſſe, ἑτέραν ᾤκησε πόλιν: quod Philoſtorgianæ narrationi conuenit: Ex quibus jam apparet, Felicem non Epiſcopali dignitate depoſitum, non à Conſtantio vel Synodo ſede ſuâ pulſum, multo minus martyrio occubuiſſe quod Conſtantium damnaſſet, quod alioquin etiam liber *de Romanis Pontificibus* præfert, & ex inſcriptione inſuper quadam probare conantur.

¶Ad Cap. IV. *De Eudoxio Epiſcopo Antiochiæ facto.*

De *Eudoxio* Epiſcopo Antiochiæ facto eſt hoc ſegmentum: de quo & Socrates, *lib.2. cap.29. pag.588.* Theodoretus *lib.2. cap.25.* Sozomenus, *lib.4. cap.11.* & poſt eum Nicephorus, *lib.9. cap.36.* Vbi primò ratio temporis ſtabilienda venit. Philoſtorgius igitur de eo hîc agit, medio

dio loco & tempore, inter Liberij reſtitutionem (quæ certè agitata primùm Conſtantio Romæ conſtituto, A.D. 357, mox Sirmij A.D. 358 decreta) & concilium Ariminenſe, quod habitum A.D. 359. Et verò Socrates quoque id diſertè, *lib. 2. cap. 29. pag. 586*, refert ad id tempus, quo Conſtantius & cum eo Eudoxius Romæ erat, & ad tempus concilij Ariminenſis: pariter vt Sozomenus, *lib. 4. cap. 11.* circa tempus reſtitutionis Liberij. Ergo referendum id ad A.D. 358, & quidem poſt Liberij lapſum, vt ordo ſeu ſeries Philoſtorgij oſtendit. Quare error eſt eorum, qui anno ante Liberij lapſum Eudoxium Epiſc. Antiochenum factum volunt.

Secundò ait Philoſtorgius, Eudoxium ad ſedem Antiochenam tranſlatum è *Germanicià*, quam Syriæ vrbem facit diſertè Socrates, *dict. lib. 2. cap. 29*, & indicat quoque Sozomenus, *d. lib. 4. cap. 11.* At Theodoretus, *d. lib. 2. cap. 25.* ſpecialius adhuc, vrbem eam facit, ἐν μεθορίῳ Ciliciæ Syriæ & Cappadociæ, Euphrateſiæ nominatim: quomodo veteres omnes Syriæ vrbem eam faciunt, & in his Ptolemæus: Itinerarium Antonini, Comagenæ quæ & Euphratenſis.

Tertiò ait Philoſtorgius, Eudoxium Arianum fuiſſe: excepto quod ſecundum Aſterij epiſtolas credebat, *Filium ſimilem Patri ſecundùm ſubſtantiam* (Aſterius certe ὁμοιούσιον credidit: de quo jam *ſuprà lib. 2. cap. 16*) mox tamen ab Arianis, à quibus ad ſedem Antiochenam euectus fuerat, ad ἑτερούσιον adactum. Alij ſcriptores ſimpliciter aiunt, Eudoxium Aëtij dogma fouiſſe, qui aſſerebat

Digitized by Google

Filium Patri substantiâ omninò dissimilem, cùm alioquin cæteri Ariani, qui modestiores paulò haberi volebant, licet ὁμοούσιον negarent, ὁμοιούσιον tamen facile concederent: vnde & ortum posteà magnum inter Eudoxium aliósq; Arianos dissidium. In Concilio ideò Constantinopolitano Oecumenico 2, Eudoxiani, vt ab Eunomianis seu Anomœis separantur, ita Arianis conjunguntur, & inter Arianos Semi-Arianósque ponuntur & condemnantur. Quam de Eudoxio & Eudoxianis historiam omnem, repudiata Sozomeni historia, vt & Synodo Constantinopolitanâ, Romana Ecclesia ignorauit, vt testatur Gregorius M. *lib.6. epist.195.*

Quarto loco subjicit Philostorgius *elogium* Eudoxij: nempe ait is, Eudoxium æquanimum, moribus ornatum & ad cætera industrium, sed timidum eum fuisse, quo nomine in eum maximè inuehitur: cùm tamen scriptores alij & audacissimum & urgentissimum maximè faciant, & dolosum, Sozomenus *lib.4. cap.11.12.13.25*: Socrates *lib.2. cap.29. pag.588*, vbi & dolo Episcopum Antiochenum factum ait. Philostorgio scilicet & Eunomianis vbíque dolebat, quod cùm Eudoxius eadem cum Aëtio & Eunomio suo sentiret, commodámque sæpe Aëtij restituendi, quod & pollicitus fuerat (de quo *infrà lib.5. cap.3*) occasionem habuisset, id tamen non fecisset. Hinc igitur timiditatis eum maximè arguit.

Postremo loco agit Philostorgius de *Genere* eius & *Ortu*: Patriam scilicet Arabissum, & Cæsarium patrem Eudoxij fuisse martyrem: quod & Suidas sequitur in

voce

Digitized by Google

voce Εὐδόξιος, forte ex hoc ipso Philostorgij loco. Εὐδόξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ἐξ Ἀραβισσοῦ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας: ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ Καισάριος ἐπὶ Μαξιμιανοῦ τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδήσατο, καί τοι πρότερον ἡδονῶν ἥττων φανείς, ἀλλ' ἐβουλήθη τὰς πρώτας κηλῖδας διὰ τοῦ μαρτυρίου τοῦ αἵματος ἀπορρήψασθαι, & quæ ibi sequuntur. Ex postremis interim illis apud Suidam verbis apparet, quis sensus sit postremorum hîc apud Philostorgium verborũ (quæ ex eorum alioquin censu sunt quæ audacius nimiúmq; detorta in frigidũ & improprium sermonẽ incidere apud Philostorgium notat Photius *in Biblioth.* καθαρσίων τε τῶν μολυσμάτων καὶ πρός γε στεφάνους ἀθλητικοὺς ἐπιφέροντα) nempe, Cæsarium Eudoxij patrem, cùm antea siue adulteriis siue stupris vitam contaminasset, veterem maculam martyrij gloriâ eluisse. Hæc de patre Eudoxij. Patriam verò eius fuisse ait hîc Armeniam, vt & *infrà cap.8. in fin.* & quidem Arabissum, quæ Armeniæ minoris ciuitas fuit: quod præter Philostorgium & Suidam, etiam Itinerarium Antonini testatur. Hinc & in concilio Constantinopolitano *Episcopus Arabissensis in Armeniâ minore.*

¶Ad Cap. VI. *De Basilio Ancyræ Episc. & inuidia eius aduersus Eudoxium.*

Basilium Ep. Ancyræ ægrè tulisse ait, ob promotum ad sedem Antiochenam Eudoxium, eò quod ipse sedi illi inhiaret, vt eam in fide suâ stabiliret (nempe in ὁμοιουσίῳ, quod Basilius profitebatur: vide *infr.c.*8.11.12, & *lib.*8.*c.*17. Epiphanium, *hæresi Semiarianorum* 73) Philostorgius verò passim Basilium hunc Ancyranum cum Eudoxio, Aëtio

Quidquid certe hic dicat Philoſtorgius, de curatâ ea à Theophilo, ſtatim ea mortua eſt. Author enim eſt Marcellinus *lib.21. pag.* 200, Conſtantium Fauſtinam aliam conjugem duxiſſe A.D.360, *amiſsâ* IAMPRIDEM *Euſebiâ:* Quo caſu vero ea deceſſerit, narrat Chryſoſtomus, *homiliâ 15 in Philippenſes*, nempe πεσσῶν διεφθαρεῖσα. ¶ Illud quoque hîc notandum quod ait Philoſtorgius, Conſtantium veniam impetraſſe à Theophilo, ob ea quæ in eum peccaſſet, nempe quod exilium ei irrogaſſet, de quo *cap.1 huius libri.*

¶ AD CAP. VIII. *De geſtis apud Conſtantium Imp. vel ab eo Sirmij aduerſus Aëtianos, deq; altera* Sirmienſi *Synodo.*

De geſtis apud Conſtantium Imp. vel ab eo *Sirmij* aduerſus *Aëtianos* (de quo vide & *infrà lib.5 cap.1 & 4.*) déque alterâ iam (de priore Sirmienſi actum *ſuprà cap.3.*) *Sirmienſi* Synodo ſub Conſtantio Sirmij conſtituto habita (de cuius ærâ alioquin non modò apud recentiores, verùm & apud antiquiores nulla certa ratio conſtat) eſt hoc caput, quod fermè exſcribit Nicephorus, *lib.9. cap.18. in fin.* Hæc vero illa Sirmienſis Synodus eſt, quæ habita fuit *Euſebio & Hypatio* COSS. id eſt, A.D.359, vt diſertè ἔκθεσις ipſa eius Synodi præfert apud Athanaſium, *de Synodis Arimini & Seleuciæ, pag.674*: Socratem, *lib.2 cap.29 pag.589*: & Sozomenum, *lib.4 cap.16 pag.312* : & quidem XI. Kal. Iun. quo ipſo die à Conſtantio data occurrit Sirmij *lex 14 & 15 Cod. Theod. de Prætoribus.* Quam æram quoque egregiè firmat hîc ſeries ipſa Philoſtorgiana: nempe hæc

Digitized by Google

memorat, poſt Liberium reſtitutum, póſtque Eudoxium Epiſc. Antiochenum factum, quæ ſanè A.D.358 euenêre, vt ſuprà oſtendimus. Nos vero acta nunc iſta Sirmij ſiue apud Conſtantium, ſiue in Synodo iſtâ Sirmienſi, prout ea Philoſtorgius memorat, ſectemur. Primùm ait, Aëtium, Eudoxium & Theophilum (Indum ſcilicet) accuſatos à Baſilio Ancyræ & Euſtathio Sebaſtiæ, qui & aliis locis velut Aëtij hoſtes coniunguntur *ſup.lib.3, cap.16, 27: infrà cap.9 hoc lib. & cap.12.* Adde & Serram: vide *inf. lib.5 cap.4.* Certè Theodoretus quoque *lib.2 cap.25* ſcribit, Baſilium & Euſtathium, poſteaquam Eudoxius Epiſcopatum Antiochenum rapuit, intellectâ iniquitate & rabie Eudoxij, quam aperte contra Apoſtolicam doctrinam exerebat, audacia eius facinora Imperatori Conſtantio ſignificaſſe. Hæc Theodoretus. At Philoſtorgius, inter alias Aëtij, Eudoxij & Theophili accuſationes, addit, accuſatos eos falsò à Baſilio & Euſtathio cæteriſque, quod conſcij & participes fuiſſent rebellionis Galli Cæſaris, τῇ ὡς εἴησαν μύσται καὶ κοινωνοὶ τῆς κατὰ Γάλλον ἐπαναστάσεως. Quod & ipſum hinc Nicephorus refert, *lib.9, cap.18, in fin.* ſed iam aſſeueranter, τὸ πλέον διὰ τὸ συμβούλους καὶ ὁμοψύχους εἶναι Γάλλῳ τῷ Καίσαρι. Sozomenus quoq; in Iuliani rebus, *lib.5. cap.5. in fin.* eum ſuſpectum fuiſſe ſcribit ob conſuetudinem cum Gallo, atq; ideò in exilium miſſum indicat. Specioſum verò apud Conſtantium crimen iſtud, qui ſane Galli reliquias crudeliter perſecutus dicitur: cuius rei hiſtoriam exequitur Marcellinus *lib.15* (ſed ante quinquennium in geſtis A.D.354) Certè de amicitiâ Galli C. erga

Aë-

Aëtium iam *sup.lib.3.cap.27.* Secundò ait Philoſtorgius, Conſtantium per mulieres perſuaſum, has enim qui à Baſilio erant ad eius ſentẽtiam adduxiſſe. Veráne nunc narret in hac hiſtoria Philoſtorgius, nec ne, non liquet, illud liquet vt hîc à Philoſtorgio ita & ab aliis Conſtantium velut γυναικοκρατούμενον, & mulieribus obnoxium deſcribi. Marcellinus inter alios *fine libri 21. Vxoribus ac ſpadonum gracilentis vocibus, & Palatinis quibuſdam nimium quantum addictus, ad ſingula eius verba plaudentibus, & quid ille aiat vel negat, vt aſſentiri poſſent, obſeruantibus.* Imò illud ipſum quod Philoſtorgius Baſilianis hic exprobrat, nempe eos per fœminas ad Conſtantium aditum habuiſſe, id Athanaſius Euſebianis imputat *ad Solit.vit.ag.pag.630,a.* εἶχον γὰρ τὴν πρὸς βασιλέα παρὰ γυναικῶν σύστασιν, καὶ πᾶσιν ἦσαν φοβεροί.

Tertiò narrat Philoſtorgius, ideò Aëtium, Eudoxium, Theophilum partim in exilium pulſos, partim in accuſatorum poteſtatem datos: 1. *Aëtium* ſcilicet Petuſam Phrygiæ in exilium datum. Theodoretus *lib.2. cap.27.* ſimpliciter ait Aëtium in exilium miſſum, εἴς τι χωρίον τῆς Φρυγίας: at non hoc tempore verùm concilij mox Conſtantinopolitani tempore: quo tamen Aëtium Mopſueſtiam Ciliciæ in exilium miſſum Philoſtorgius ait, *infr. lib. prox. cap.1 & 2.* Quod Petuſam attinet, nulla certe talis mihi alibi Phrygiæ vrbs adhuc occurrit: etſi *Pitiuſam* reperio Ponti Cappadociȩ, *Pitniſſam* in Lycaonia, *Pityaſſum* Piſidiæ. De hoc interim Aëtij exilio, præter Philoſtorgium, Theodoretus, vt dixi, qui male id refert ad tempus concilij Conſtantinopolitani, de quo *inf.c.12.*

Et hæc de Aëtij exilio: 2 *Theophilum* quoq; Indum in Heracleam Ponti in exilium (de quo infrà quoque *lib.5. cap.4*) missum ait, quod & Niceph. refert *fine cap.18. lib.9.* 3 *Eudoxium* ait Antiochiâ submotum domíque manere iussum, in patriam suam Armeniam (de quâ *supr. cap.4*) concessisse: de hoc verò Eudoxij exilio vide & Sozomenum *lib.4 cap.12 & 13.* Nicephorum *fine cap.18 lib.9.*

Quartò ait, Eunomium cùm famâ accepisset quæ à Basilio facta fuerant, Antiochiam profectum, Diaconíque ordinatione susceptâ (de quâ *sup. cap.5*) legatum ad Constantium Imp. missum, quò is decreta (in Aëtium, Eudoxium & Theophilum scilicet) reuocaret, in itinere à Basilianis captum, Midæum Phrygiæ vrbem in exilium pulsum. Quod indicat & *infr. lib.5 cap.1.* *Midæum* vrbem Phrygiæ pariter facit Ptolemæus, vnà cum Dorylleo. Δορύλλειον, & Μιδάειον. Meminit & Itinerarium Peutingerianum *charta 6. à Nicæa Agrillo 24. Dorylæo 35. Transis Sagarium f. Midæum 25.* Marcellinus quoque *lib.26.pag.347* (vbi Mygdum vocat) *Procopius à Nicæa progressus &c. Mygdum accelerauit, qui locus Sangario adluitur flumine.*

Quintò ait, Basilianos id in Synodo (Sirmiensi scil.) egisse, *vt Filius Patri per omnia* κατὰ πάντα *similis* apertè declararetur, obliterato tamen οὐσίας nomine. Hæc verò illa est iam Sirmiensis ἔκθεσις seu formula, quæ vt dixi, Sirmij sub præsentia Constantij Latine conscripta, *Eusebium* & Hypatium COSS. & XI. Kal. Iunij subscriptos habet, apud Athanasium, Socratem & Sozomenum: quæque mox Arimini producta, de quo *cap. 10 inf.* quæ & *tertia Sirmiensis*

Digitized by Google

Sirmienſis formula audit: qua certe decretum, *vt οὐσίας nomen tolleretur, Filiuſq; Patri per omnia ſimilis diceretur*: vt teſtatur ἔκθεσις illa ipſa: vide & Epiphanium, *hæreſi Semi-Arianorum 73, num. 14 in fin. & num. 15 & 22.*

Tandem ait Philoſtorgius, collectam hanc Synodum (Sirmienſem) è ſeptuaginta; quod nullibi prætereà reperio. De ſolemni alioquin *ſeptuaginta* Epiſcoporum numero, ſeu *numero in Occiduâ librâ*, in Conciliis abdicandíſque Epiſcopis alibi dixiſſe me memini.

¶AD CAP. IX. *De geſtis poſt Synodum Sirmienſem à Baſilianis [in Synodo videl.* Ancyrana]

Ad Sirmienſis Synodi, de quâ modò, quæ habita fuit A.D. 359, hiſtoriam pertinet quoq; hoc caput, ſaltem ad id quod ſtatim eam inſecutū eſt (in *Ancyranâ* videl. Synodo collecta à Baſilio) Vbi Philoſtorgius ait, à Baſilianis poſt confectam Synodum, quamplurimos ad ὁμοιουσίαν ſententiam pertractos, quà ſermonibus quâ vi, τοὺς δὲ τῇ πειθοῖ συμπεριενεγκαμένους ἐν βίᾳ, & in his Macedonium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, multóſque prætereà ex Eunomianis. Hæc verò illa eſt Synodus fidéſque Ancyrana, de qua Epiphanius *hæreſi 73. à num.* 1: Sozom. *lib. 4. cap.* 12: in qua ὁμοιούσιον ſtabilitum (aduerſus Sirmienſem Synodum modò habitam) cuius ἀρχηγὸς fuit Baſilius. De Macedonio id quoque aliunde clarum, eum cùm aliquando eadem cum Arianis ſenſiſſet quoad Filium attinet, poſteà ὁμοιούσιον profeſſum, Baſilióque Ancyræ adhæſiſſe: teſtis Theodoretus, *lib. 2. cap. 6*: & *lib. 4. hæreticarum fabularum.* Hinc adeò Hieronymus *de Script. Eccl.* Baſilium Ancyræ

cum Eustathio Sebasteno Macedonianæ partis Principem fuisse, scribit. At idem posteà ad ὁμοούσιον aliquando accessit, si vera est lectio *inf. lib. 8. cap. 17.*

¶Ad Cap. X. *De gestis Singiduni: deq; Concilio Ariminensi, & clade Nicomediensi.*

Et hoc caput pertinet ad ea quæ post Sirmiensem Synodum, & Arianorum exilia, contigêre: quæ quidem tria sunt.

Primum est de his quæ *Singiduni* Mysiæ vrbe apud Constantium Imp. vel ab eo facta fuêre. Quod *Singidunum* certè, Constantiíque hoc tempore ibi moram, attinet, ratio temporis optimè Philostorgio hic constat: Constantium enim, quem his COSS. *Eusebio & Hypatio*, XI. Kal. Iun. Sirmij in Pannoniâ adhuc fuisse, eóque ibi posito Sirmiensem Synodum dictis Consulibus habitum suprà demonstratum est, reperio, mox iam XIV. Kal. Iul. iisdem COSS. Singiduni exstitisse, vti docet singularis subscriptio *legis 28. Cod. Th. de appellationib.* Singiduni igitur hoc anno, statim post Synodum Sirmiensem, constituto Constantio, hæc contigisse Philostorgius tradit. Patrophilum scilicet Scythopoleos, & Narcissum Eirenoupoleos, aliósque cum his, Singidunum venisse, Constantiúmque edocuisse quæ à Basilio patrata fuerant (opinor, quod post Synodum Sirmiensem, vbi ὁμοιούσιον repudiatum fuerat, ὁμοιούσιον ipse prædicasset, aliósque eò adduxisset, etiam Macedonium Constantinopolit. de quo *sup. cap. 9.*) Vel certè, structam à Basilio calumniam Aëtio, Eunomio & Eudoxio, ob quam in exilium missi fuerunt,

Digitized by Google

fuerunt(de quo *cap.*8. arg. eorum quæ mox ſubjiciuntur: vt & quæ *inf. cap. vlt. ſub fin.*) Conſtantium adhæc mœrentem affectúmque exilio addictos reuocaſſe: duáſque Synodos indixiſſe : vnam Arimini, alteram Nicomediæ. Quod Patrophilum attinet, de eo iam ſuprà *lib.*1, déque eo Epiphanius *hæreſi Semi-Arianorum* 73. *pag.* 872, vt omittam eius antea depoſitionem vnà cum Narciſſo in Synodo Sardicenſi, teſte Athanaſio, *contra Arianos diſp.*1. *pag.* 116, & *Apolog.*2. Certe hos duos, Patrophilum, inquam, & Narciſſum, velut Arianæ factionis anteſignanos deſcribit non vno loco Athanaſius, quos & πρὸς πᾶσαν ἀσέβειαν τολμηρούς vocat, *dict. diſput.*1. *contra Arianos pag.*116. Imò, quod cum Philoſtorgio optimè conuenit, Seleucienſis Synodi (de quâ mox *cap. prox.*) conuocandæ Patrophilum inter alios authorem facit idem Athanaſius, *initio epiſt. de Synodis Arimini & Seleuciæ pag.*670 (vbi & depoſitus teſte eodem Athanaſio, *ibid. pag.*679: Socrate, *lib.*2. *cap.*32. *pag.*601: Sozomeno, *lib.*4. *cap.*24. *in fin.*) Id quod, vt dixi, huic Philoſtorgij narrationi adprimè conuenit : Ait enim Philoſtorgius, Pamphilum & Narciſſum occaſionem præbuiſſe indicendæ Synodi Nicomedienſis, cuius loco, Nicomedia dirutâ, mox Synodum Seleucienſem indictam ait: Hactenùs prior narratio.

Secundò narrat Philoſtorgius, Conſtantium à Patrophilo & Narciſſo perſuaſum, duas Synodos celebrari iuſſiſſe : vnam, *Arimini*, ex Occidentalibus : alteram, *Nicomediæ* ex Orientalibus, verùm ſolutam Nicomedienſem ob terræmotum, Seleuciámque tranſlatam. Quâ parte

Digitized by Google

Philostorgius non parum à cæteris scriptoribus Ecclesiasticis abit, & *μεταχρονισμῷ* quoque peccat. Narrant quippe cæteri scriptores, Nicomediensem Synodum indictam, solutámque ob terræmotum, post priorem Sirmiensem Synodum, in quâ Liberius restitutus fuerat (de quâ *cap.*3) non verò post illam, de quâ *supra cap.*8. quod Philostorgius vult, ídque Constantio Singiduni existente, cùm contra Sozomenus dicat, *lib.*4 *cap.*15, Sirmij existente. Secundò, etsi Socrates, *lib.*2 *cap.*29 *pag.*588 turbidè Philostorgio consentire videatur, quasi eodem tempore Ariminensis Synodus & Nicomediensis indictæ fuerint, attamen & quæ ipsemet subjicit *cap.* 31: id euertunt, & Sozomenus aperte Nicomediensis indictionem, & terræmotum ante Ariminense memorat, *lib.*4. *cap.*15.16. Et ipsa temporum ratio non patitur, vt Nicomediensis Synodus eodem tempore indicta fuerit, quo Ariminensis aut Seleuciensis: Hæ quippe duæ liquidò habitæ fuerunt A.D.359, Eusebio & Hypatio COSS. Atquin & Nicomediam indicta Synodus, teste Socrate *lib.* 2. *cap.*31, & Nicomedia terræmotu diruta, Datiano & Cereale COSS. A.D.358, vt disertè quoque istud tradunt Sex. Aurelius Victor horum temporum scriptor. *cap.*16. & Idacius *in Fastis*: erratum enim in Chronico Alexandrino, vbi id signatum sub A.D.359. Tertiò exerte Sozomenus *lib.* 4. *cap.*15 ait, post cladem Nicomediensem diu tractatum deliberatúmque super transferendo aliò concilio & in alium annum, Nicæámque primùm, post longam postea deliberationem indictam Ariminensem, & Seleu-

& Seleuciensem. Quartò, cæteri scriptores duas Synodos eodem tempore à Constantio indictas aiunt, non Nicomediensem & Ariminensem vt Philostorgius ait, verùm Ariminensem & Seleuciensem, de quâ *cap. prox.* vt diserte Athanasius, *de Synodis Arimini & Seleuciæ pag.* 670 *&* 674: Socrates, *lib.* 2. *cap.* 3: Sozomenus, *lib.* 4. *cap.* 15. *pag.* 311. *& cap.* 16. *in princ.* & quidem vtramque post Nicomediensem. Ergo verum est, Constantium quidem primùm A.D. 358 Nicomediam Synodum indixisse, deinde de Nicæa, mox Tarso cogitatum: tandem Seleuciam indictam Synodum A.D. 359: quod disertè scribunt Socrates, *lib.* 2. *cap.* 31: & Sozomenus *lib.* 4. *cap.* 21. Et hæc de temporum ratione. ¶ Quod terræmotum Nicomediensem attinet (de quo & Marcellinus & Libanius *monodiâ* in id expressa, aliíque) tria de eo ad Ecclesiasticam historiam pertinentia commemorat Philostorgius. Primò, Cecropium Episcopum Nicomediensem (de quo Cecropio infrà rursum *lib.* 5. *cap.* 1: déque successore eius Onesimo) eo terræmotu occisum. In quo conuenit ei cum cæteris scriptoribus qui idem produnt: Sozomeno *lib.* 4. *cap.* 15, & auctore Chronici Alexandrini. Secundò ait, eo terræmotu concussum Templum seu Ecclesiam Nicomediæ, quod & ipsum scribit Sozomenus, *dict. cap.* 15. Quod verò tertio loco addit, coactos ibi tùm fuisse quindecim Episcopos homoousiastas, id jam tum sparsum perlatúmque fuisse ad Constantium Imp. scribit Sozomenus *dict. cap.* 15, & multitudinem Episcoporum aliorumque virorum, puerorum & mulierum, qui eò, tutos sese

Digitized by Google

fore ſperantes confugerant, verum id falſum eſſe idem oſtendit: vt pote cùm hinc nuncius de terræmotu Epiſcopos in itinere deprehenderit, inde verò, horâ diei ſecundâ quo nullus agebatur in Eccleſiâ conuentus, οὐ συν-αξίμου ἡμέρας, terræmotus vrbem inuaſerit, & ex Epiſcopis Cecropius vnus adfuerit & alter inſuper ex Boſphoro qui extra Eccleſiam interierunt. Tandem ait, quò & ſuperior calumnia tendebat, Nicomedienſem Synodum terræmotu rejectam, eò quod plerique in ὁμοούσιον conſentirent: Quæ Philoſtorgij calumnia à Photio notatur. Sic & retrò Catholici de Nicæa terræmotu concuſsâ judicium tulêre aduerſus Eudoxianos, apud Theodoretum, *lib.2.cap.26.pag* 80. Adeò, vt adſolet, caſus hos variè in ſuum quíque fauorem, aliorum contra odium interpretati. Baſilius certe Ancyræ Conſtantium per epiſtolam ſolatus eſt de clade Nicomediæ, petitis ſimilibus è ſacrâ Scripturâ exemplis, teſte Sozomeno *d.lib.4. cap.15.* ¶ Nunc porrò videndum eſt, quid de *Synodo Ariminenſi* dicat Philoſtorgius; de quâ & de fide ibi conditâ agit inſuper mox *cap* 12: & *lib.5.cap.1*: *lib.6.cap.3*: *lib.7. cap.6*: *lib.10.cap.2.* De quâ etiam prius hic agit Philoſtorgius quàm de Seleucienſi, vt pote quæ priùs coacta fuerit: teſte etiam Sozomeno *lib.4.cap.16.* Primò igitur ait, Ariminenſem Synodum ex Occidentalibus collectam, quod verum eſt: vide & Athanaſ. *de Synodis*, Socratem & Sozomenum, &c. Inde & *Occidentalium formula*, pro Ariminenſi, apud Philoſtorgium *infra cap.12*: *lib.5.cap.1*: *lib.7. cap.6*: quanquam & de Orientalibus eò quoque cogendis a-

Digitized by Google

dis agat Theodoretus *lib.2. cap.18.* & Socrates exerte testetur *lib.2. cap.29*, Episcopos quosdam Orientis ibi fuisse. Secundò, quod *Numerum* attinet eorum qui eò conuenêre, ait, Synodum Ariminensem ex trecentis viris coactam. Atenim Athanasius *lib. de Synodis, pag. 674 & 699*, vt & Seuerus Sulpitius, *lib.2*, & Sozomenus, *lib.4. cap.16* aiunt, quadringentos eò conuenisse, & aliquanto amplius, è quibus octoginta Ariani fuerint: Athanasius *de Synodis* quinquaginta vel plures Arianos ait. Idem *ad Africanos*, ait, ducentos partis Catholicæ Ariminum concessisse. Tertiò, quod *decretum* Ariminense attinet, recte hîc illud describit Philostorgius, nempe οὐσίας nomen ibi in totum abdicatum, definitúmque, *similem Filium Patri secundum Scripturas*. Id enim vltimùm Arimini definitum, posteaquam scilicet vis ab Imperatore Legatis facta, & Arimini collecti plerique partim imbecillitate coacti, partim tædio peregrinationis euicti, partim & fraude illecti, manus dedêre. Ibi scil. & οὐσίας nomen in totum abdicatum, quod etiam dicitur *infrà lib.10.c.2*, & *Filius Patri secundum Scripturas similis* definitus, quod vt Philostorgius hic ait, ita & præter alios Hieronymus quoque refert ex actis Synodi Ariminensis *aduersus Luciferianos*. Et hactenùs quid de postremo Synodi Ariminensis decreto seu recessu Philostorgius. Sed omittuntur hîc, quæ prius Arimini legitimè à ducētis ferme numero decreta fuerant: vbi Filius κατ' οὐσίαν ὅμοιος definitus, quæ & ipsa alioquin Ariani non denegauerunt, vt scribit Hieronymus, *aduersus Luciferianos*: vnde Synodus ea

Digitized by Google

hactenùs à Catholicis pro legitima habita: vide Athanasium, *de Synodis Arimini & Seleuciæ*, & Ambrosium *epist.* 32: recentiora verò velut per vim-metum extorta improbarunt: Athanasius *ad Africanos.*

¶AD CAP. XI. *De Synodo Seleucienſi.*

De Synodo *Seleucienſi* (de quâ Athanaſius *lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ.* Epiphanius *hæreſi Semi-Arianorum* 73: Baſilius 1. *aduerſ. Eunomium pag.* 4: Socrates, *lib.* 2. *cap.* 31. 32: Theodoretus, *lib.* 2. *cap.* 27. 28: Sozomenus, *lib.* 4. *cap.* 21: quæque Euſebio & Hypatio COSS. A.D. 359. V. Kalend. Octobr. congregata fuit) eſt hoc caput: De quâ quatuor hîc apud Philoſtorgium à Photio notantur. Primum eſt, de *causâ* Synodi Seleucienſis indicendæ: nempe ait Philoſtorgius, ideò indictam hanc Synodum, quod Nicomediâ, quò Synodus coacta fuerat, terræmotu collapſa, imò & igne & maris inundatione euerſa (quod poſtremum quoq; Libanius monodia ſuper hoc Nicomediæ caſu expreſſa teſtatur *pag.* 205, 206) Baſiliani *Nicæam* petiiſſent, Aëtiani verò non vltra *Tarſum* proceſſiſſent. A quo certè non omninò abit, quod Socrates ſcribit *lib.* 2. *cap.* 31. *in princ.* Nicomediâ terræmotu collapſa, agitatum primò de concilio *Nicæam*, quæ finitima eſt, transferendo: mox mutato conſilio decretum de conueniendo *Tarſum* Ciliciæ, verùm neq; omnibus iſtud placuiſſe, & ideò Seleuciam vrbem Iſauriæ Tracheiæ concilium indictum. Secundo ait Philoſtorgius, Synodum Seleucienſem ſciſſam in duas partes: In eo verò conſentit cum cœteris: vide Athanaſium *de Synodis*, & Socratem, *lib.* 2. *cap.* 31. 32: (ex Sabino Macedoniano) & Sozomenum *lib.* 4.

Digitized by Google

cap.21 Tertiò ait, Baſilianos artibus Synodum impediuiſſe. Certè Socrates quoque *lib.1.cap.31*, & Sozomenus *lib.4.cap.21* ſcribunt, Baſilianos primum deditâ operâ abfuiſſe, vt & Macedonium alióſque nonnullos, quòd ſuſpicarentur ſe in crimen adductos iri, aliis alias cauſas obtendentibus, verùm tertio die veniſſe, & Acacianam partem ad Concilium venire noluiſſe: mox ſuperiores factos; tandem ſeparatim conueniſſe, ſingulóſque ſuam fidem edidiſſe, quod Philoſtorgius hic quoque ait. Vnde rectè Petauius mendam in Epiphanio deprehendit, apud quem Acacianæ formulæ Baſilius ſubſcripſiſſe dicitur, qua *ſimilitudo ſecundum ſubſtantiam* aperte damnatur, cùm ſimilitudinem Baſilius vrgeret, & vero in hac Synodo ipſe primùm firmauit. Baſilius 1. *aduerſ. Eunomium*, *pag.* 4. ait, Aëtianos vocatos ſæpius ab illis qui ad Synodum Seleucienſem venerant vt ea quæ inferebantur repellerent, occurrere noluiſſe, & taciturnitate ſua victos damnatóſque. Quartò ait Philoſtorgius, Baſilianos damnato ἑτερουσίῳ, depoſitíſque contra ſentientibus (quos memorat & Socrates *lib.2 cap.32 pag.603.* & Sozomenus *lib.4 cap.21 in fin.*) in Eudoxij abdicati locum in Synodo Seleucienſi ordinaſſe Anianum Antiochiæ Epiſcopum: quod & ipſum ſcribit quoque Socrates, *lib.2, cap.32, pag.603*: & Sozomenus *lib.4, cap.21, in fin.* Sexto ait, eos qui ab Eudoxio & Aëtio erant ἑτερούσιον ſcripto firmaſſe, & vbíque libellum, τὸν τόμον, emiſiſſe. Hæc vero illa eſt Acaciana formula, quâ ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον ſeu ὁμοιομούσιον, itémq; ἀνόμοιον iuxta damnata, ὅμοιον con-

tra stabilitum, quam exhibet Athanasius *de Synod. Arimini & Seleuc. pag. 696*, & passim Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum*: & Socrates *lib. 2, cap. 32*: Sozomenus, *lib. 4, cap. 21, pag. 320.*

¶Ad Cap. XII. *De Synodo Constantinopolitana.*

De Synodo *Constantinopolitana* (habitâ eodem anno A. D. 359) de qua & Basilius 1. *aduers. Eunom. pag. 4*: Socrates, *lib. 2 cap. 32, 33*: Theodoretus, *lib. 2, cap. 27*: Sozomenus, *lib. 4. cap. 22, 23, 24*: quæ scilicet statim post Seleuciensem & Ariminensem habita fuit: vbi inter alia *Aëtius* depositus & in exilium missus est, prolixè & accuratissimè agit hoc capite Philostorgius, vt & *lib. 5. prox. cap. 1.* cui addendum 2 & 3. vt pote ei omninò connexa, eius denique partem cōstituentia. Et initio quidē hîc describit Philostorgius quæ congressum in Synodo præcessêre. Et primò quidem notat *occasionem* eius indicendæ: Nempe ait, ex dissensione in Synodo Seleuciensi, quod & cæteri scribunt, Synodum hanc indictam ab Imp. Constantio, iussis omnibus Constantinopolim occurrere. Eò quippe venerat Constantius ex procinctu Sarmatico pergens ad bellum Persicum, hyeme mense Octobri, de quo Marcellinus, Zosimus, Seuerus Sulpitius: ibidémque constitit adhuc primis A. D. 360 mensibus, vt fidem facit subscriptio *legis 1. C. Th. de patrocin. vicor. lex 1. de decur. vrb. Romæ & Const.* quo tempore & primus ab eo Præfectus vrbi Constantinopoli institutus fuit, dedicatúmque ibi præsente Constantio Dominicum: indéque tandem post adultum ver ad bellum Persicum idem profectus est. Secundò ait Phi-

Digitized by Google

Philoſtorgius, ad hanc Synodum Conſtantinopolitanam conueniſſe ex Occidente,& ex Oriente,& ex Libya minore omnes. De Occidentalibus ambigat quis; cùm ex Seleucienſi Synodo, quæ ex Orientalibus tantum collecta erat, Epiſcopi ad Conſtantium & Conſtantinopolim profecti dicantur ab aliis ſcriptoribus, Socrate *lib.2. cap.32 pag.603*: Theodoreto, *lib.2. cap.27*: Sozomeno *lib.4. cap.23*: & quidem numero quinquaginta. Socrates & Sozomenus: cùm item ibi Occidentalium formula, i. Ariminenſis, confirmata fuerit, quod & hic Philoſtorgius ait. Res ex Sozomeno conciliari poſſit: ait is, *lib.4. cap.22*, eodem tempore adfuiſſe decem Epiſcopos qui à concilio Ariminenſi ad Conſtantium miſſi fuerant. Quod verò addit, *ex Libya minore*, id verum eſt: ibi enim fuêre Serras, Stephanus, Heliodorus, Theophilus, qui omnes Epiſcopi in Libya fuêre (vt Athanaſius teſtatur *de Synodis*) vide epiſtolam ipſius Synodi apud Theodoretum *lib.2. cap.28*: conuocati eò & ex proximâ prouinciâ Bithyniæ Epiſcopi, & in his Maris. Socrates *lib.2. cap.32. pag.603. in fin.* Theodoretus *lib.2. cap.27.* Sozomenus *lib.4. cap.23.* Tertio loco Philoſtorgius *Anteſignanos* οἱ προεισήκεισαν, ab vtraque parte, Baſilianorum & Heteroouſiaſtarum deſignat: nempe à parte illorum qui ſcilicet ὁμοιούσιον profitebantur, fuiſſe Baſilios duos Baſilium ſcilicet Ancyræ ipſum, quod etiam teſtatur Theodoretus, *lib.2. cap.27*, alterum Baſilium diaconum adhuc, cuius & elogium addit: quod poſtremum nemo alius prodit. Hic vero eſt Baſilius ille, qui poſtea Cæſareæ

Digitized by Google

Cappadociæ Episcopus fuit, de quo infrà, & ex Philostorgio Suidas. De Basilij diaconatu vide & Socratem *lib.4. cap.21.* vbi ait, cum in diaconatus ordinem adscitum à Meletio, qui ex Episc. Beroëensi in Syria, Episcopus Sebastiæ factus, mox & Episc. Antiochiæ tempore huius Synodi Constantinopolitanæ. Præter Basilios duos à parte Basilianorum antesignanum quoque tertium nominat Philostorgius Eustathium Sebastiæ, quod tradit quoque Theodoretus *lib.2. cap. 27.* A parte vero heteroousiastarum in Synodo Constantinopolitanâ antesignanos fuisse ait, Aëtium & Eunomium, qui etsi diaconi primas tamen ibi tenuerint: Marin verò & Eudoxium Episcopos his in secundis positos fuisse, vt & Acacium Cæsareæ (quib. adde & Euzoium *inf. lib.9. c.3*) quod & ipsum discere est ex Socrate, *lib.2. cap.32*: Theodoreto, *lib.2. cap.27*: Sozomeno, *lib.4. cap.22*: qui & Acacium hunc potissimum nobis huius Synodi auctorem describunt, pariter vt idem Seleuciensis pars magna fuit. Ergo à partibus Aëtij nunc fuit Acacius, quod testatur quoque Sozom. *lib.4. cap.11*, quem tamen similem cum Aëtianis tantum fidem simulasse nunc scribit Philostorgius, qui & tandem Homoousiastes verúsque Orthodoxus euasit: de quo *posteà lib.5. cap.1.* Hinc interim nota, in Synodis fuisse quosdam antesignanos *οἱ προεστήκεισαν*, alios verò in secundis & suppetiis eorum fuisse, qui *συνελαμβάνοντο*: Sic in Synodo Ariminensi, Valenti & Vrsacio *συνελαμβάνοντο in suppetiis erant* Germanius, Auxentius, Demophilus & Caius, teste Socrate *lib.2. cap.29. pag.288*: Sozo-

Digitized by Google

Sozomeno *lib.4. cap.16.* συλλαμβάνεσθαι est adjumento adſciſci, συναγωνίζοντες & ἀντιπεραγωνίσαι hi vocantur hîc.

Quartò ait Philoſtorgius, Baſilianos ἀπολυπῆσαι indoluiſſe ſeu quiritatos ſtatim in Synodo Conſtantinopolitanâ, quod Acacius ei intereſſet, quandoquidem is Cyrillum Epiſcop. Hieroſolymitanum ſacris ſubmouiſſet, quem ipſi contra per honorem ſubuexerant. De hâc querelâ quidem in Synodo Conſtantinopol. nihil apud alios: at de Cyrilli abdicatione per Acacianos facta, eiúſque cauſa & accuſatione apud Conſtantium agunt cæteri prolixè, Socrates *lib.2, cap.31. pag.599: cap.32, pag.602, in fin. & 603*: Theodoretus, *lib.2, cap.27*: Sozomenus, *lib.4 cap.21, pag.319, 321, & cap.24.* Et Baſiliani hac parte mutuum nunc reddiderint in Synodo Conſtantinopolitana Acacio & Acacianis: quandoquidem Acacius in Synodo Seleucienſi antea comparere noluerat, niſi Cyrillus, vt pote ab eo abdicatus, egrederetur, teſte Theodoreto, *lib.2, cap.27, pag.81.* De Acacij denique in Cyrillum odio, præter Theodoretum *d.loco*, vide Epiph. *hæreſi 73, num.23.* Quinto loco, *Acacij elogium* proponit Philoſtorgius: cui ſimile omninò extat apud Sozomenum in hac eadem Synodi Conſtantinopol. hiſtoriâ *lib.4, cap.22, pag. 322, litt.b*: οὐ γὰρ ὁ τυχὼν ἐδόκει Ἀκάκιος, φύσει γάρ τε δεινὸς ὢν νοεῖν καὶ λέγειν καὶ τὰ βεβουλευμένα εἰς ἔργον ἄγειν. Hùc pertinet & alterum eiuſdem Philoſtorgij de Acacio elogium, quod Photius memorat *in Biblioth. num.40.* Quod verſutiam eius & hypocriſin attinet, eam quoque proſcribit Athanaſius *in decret. Synod. Nicenæ pag.403.* de quo ad *cap.1. libri*

prox. Addit verò hîc, Acacium epistolas huius Synodi Constantinopolitanæ scripsisse: quod nuspiam alibi memoratur. De huiuscemodi Epistolis Synodalibus vnde conflatæ posteà Synodorum collectiones, vel, historiæ Ecclesiasticæ in partem, dico *in Prolegomenis.*

Sextò ait, Basilium ipsum Ancyræ *Oratorem* pro Basilianis in Synodo Constantinopol. fuisse: pro Heteroousiastis verò Aëtium, in secundis posito Eunomio: scilicet in Aëtio tota Acacianorum seu Heteroousiastarum fiducia posita fuit, quod ἀκαταμάχητος τοῖς λόγοις videretur, Sozomenus *lib.*4 *cap.*22 *pag.*322: de quo iam suprà *lib.*3 *cap.*15. Septimò ait, quod & eodem pertinet, Basilianos Aëtij dicendi vim metuentes cum eo congredi detrectasse, obtendisséque, dissimulando metui, quod non conueniret diaconis cum Episcopis congredi: sed enim ad hæc respondisse Aëtium & Eunomium, judicium nunc non institui seu controuersiam non esse de dignitate, ὡς ἐκ ἀξίας νυῦ ἐςι κρίσις, verùm veritatis tantum inquisitionem agitari: Ad hanc verò responsionem Basilianos quieuisse, quamlibet inuitos. Quidquid harum sit, quorum pleraque precariò dici verosimile est, hinc saltem liquet, quod & aliunde compertum, quantum Diaconi infra Episcoporum dignitatem positi fuerint, vt pote qui nudi ministri erant ὑπηρετοῦντες: qui & aliàs ad publicas disputationes & Synodos hactenùs conuenêre, vt Exceptorum vel Notariorum munere fungerentur, vel aliquà Episcopos adjutarent: quod tùm ex Epiphanio *hæresi* 71 nonnulli probant, tùm ex Athanasij exem-

exemplo, de quo Rufinus *lib.1. cap.14.* Certe Sozomenus narrat *lib.4 cap.15*, Constantium post cladem Nicomediensem iussisse vt Episcopi Nicæam conuenirent, & si qui morbo impedirentur, suo loco presbyteros vel diaconos mitterent, πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, ὥστε τὴν τῆς αὐτῆς γνώμην δηλῶσαι, καὶ περὶ τῶν ἀμφιβόλων βουλεύσασθαι καὶ κοινῇ περὶ πάντων ὁμοψηφῆσαι. Atque hæc tùm de præparatoriis ipsius ἁμίλλας seu congressus, tùm de ipsa ἁμίλλᾳ. Deinceps subjicit, exitum huius Synodi.

Octauò igitur ait, ab Aëtio victos Basilianos, confessósque eos, παρηλλάχθαι τὴν τοῦ γεννηθέντος οὐσίαν πρὸς τὴν τοῦ γεννῶμένου, καὶ κατὰ μηδὲν κοινωνεῖν, i. *Dissimilem Filij substantiam esse cumq́ Patris substantiâ in nullo conuenire*, ídque propria manu subscripsisse (Quæ quidem Eunomij doctrina fuit, de quo pluribus Basilius *lib. 2*, & Gregorius Nyssenus *Orat.3. contra Eunomium, à pag.135. & lib.6.* Vnde Philostorgius non vno loco ἀπαράλλακτον damnat: de quo *sup. lib.2*: vnde & τῆς ἐνθέσμου πολιτείας ἀπαράλλακτον vocat, *lib. 8 cap.4.*) Quibus contraria omninò ab aliis produntur: Aiunt enim illi, fidem Ariminensem tùm probatam, quod etiam mox Philostorgius fatetur, & in aliquibus etiam auctam, ne videlicet in posterum vel *substantia* vel *essentia*, οὐσία ἢ ὑπόστασις, de Patre & Filio & Spiritu sancto diceretur, sed *similem Patri Filium secundùm Scripturas*: de quo vide Athanas. *de Synodis, pag. 697*: & Aëtium non obtinuisse exertè dicit Sozomenus, *lib.4 cap.22 pag.322, d,e.*

Nonò subjicit Philostorgius ea quæ ab Imp. Constantio in Constantinopolitanâ Synodo facta fuerunt, post

Basilianos, vt ille quidem vult, deuictos. Primùm ait, Constantium, hoc comperto, hácque arreptâ occasione, Basilium & Aëtium in conspectum suum venire iussisse, & quidem ad explendam iram aduersus Basilium (de quâ irâ Constantij aduersus Basilium Theodoretus quoque *lib.2 cap.27*) Et iræ causam addit hanc Philostorgius, ob veterem scilicet calumniam Aëtio structam (quibus verbis intelligit ea quæ acta in Synodo Sirmiensi, de quibus *cap.8 & 10 sup.*) Certe & Socrates, *lib.2 cap.33* ait, *iram* Imperatoris, quam contra nonnullos explere nitebatur in hâc Synodo, & abdicandi nonnullos & nominatim Arianos tempus opportunum accepisse. Theodoretus quoque, *lib.2 cap.27 pag.83* Imperatoris iram quâ excanduit, memorat. Secundò ait, contrarium tamen euenisse: in Aëtium quippe iram Constantij conuersam, quod Theodoretus quoque testatur pluribus *dict.cap.27*, & Sozom. *lib.4 cap.22 pag.322.* Rationem verò hanc reddit Philostorgius: nempe enim, cùm Basilius coràm Imperatore staret, & ab Imperatore rogatus fuisset, *quidnam* in Aëtio culpandum haberet, respondisse Basilium, quod ἀνόμοιον *dissimilem Patri Filium* induceret: Ad id verò respondisse Aëtium: tantum abesse, vt Patri Filium ἀνόμοιον statueret, vt contra ἀπαραλλάκτως ὅμοιον prædicaret. Quò pariter pertinet quod occurrit *infr.lib.8 cap.4.* Hic offensum Constantium (qui scilicet nonnisi quadamtenus Filium Patri similem volebat) Aëtium primò Palatio exegisse: mox & depositum Aëtium: non dato videlicet spatio Aëtio explicandi, quanam is ratione

ἀπα-

Digitized by Google

ἀπαράλλακτον Filium dixiſſet. De quâ alioquin ἀπαραλλάκτου voce dixi iam ad *lib.2 cap.16.* Et certe triplici ratione Filio τὸ ἀπαράλλακτον tribui comperio, Aſterius ſtatuebat: *Filium eſſe ἀπαράλλακτον εἰκόνα Patris ſubſtantiæ.* Baſilius probabat ἀπαραλλάκτως ὅμοιον κατ' οὐσίαν, quod idem valet quod ὁμοούσιον: Aëtius verò Filium ἀπαραλλάκτως ὅμοιον, i. *ſimilem* intelligebat ſecundum quid, non ἀπαραλλάκτως κατ' οὐσίαν, quomodo Conſtantius accipiebat, nam imò Aëtius & Eunomius, *diſſimilem ſecundum ſubſtantiam* volebant: vt *inf. lib.6 cap.1*: vnde & Philoſtorgius, *lib.8 c.4*, Eunomianus, nefandi inſtituti ἀπαράλλακτον vocat, τῆς ἐκθέσμου πολιτείας τὸ ἀπαράλλακτον. Denique ludebat in hâc voce Aëtius, quæ certe & varias interpretationes admittit: vnde & Baſilius *epiſt.41 ad Maximum*, ait. Patres Conſtantinopolitanos ab ὁμοίου ſignificatione τὸ τοῦ ἀπαραλλάκτου abſtuliſſe. Ob hanc igitur cauſam Philoſtorgius Aëtium abdicatum damnatúmque ait in Synodo Conſtantinopolitanâ (de quâ Aëtij damnatione *infrà quoque lib.5 cap.1*, & *lib. 10 cap.2*) Cùm tamen neque huius quidquam ſcriptores alij memorent, & Aëtium victum tantummodò narrent, aliáſque abdicationis eius cauſas narrent, vt Theodoretus *lib.2 cap.27 pag.82, 83 & 88*: Sozomenus *lib.4 cap. 22,23*: de quo ad *cap.1 libri proximi.*

Decimò ait, Aëtij depoſitioni ſubſcripſiſſe non ſolùm Orthodoxos (Photij hæc mox eſt pro Baſilianis) verùm & Aëtianos ipſos ſeu ſectatores eius συναιρεσιώτας, quod idem rurſùm inculcat *lib.5 cap.1*, & Photius quoque memorat *in Biblioth. num.40*: in quo concinunt iam Theo-

idem Sozomenus scribat, Constantium, Honorato cognitionem de Aëtio, πισεύοντων τῷ ἀπὸ τῆς μεγάλης βουλῆς ἐξαρχῶν, mandasse. Cæterùm Honoratus hic Præfectus Vrbi factus fuit 3. Id. Decemb. (vel Sept.) Eusebio & Hypatio COSS. A.D.359: vide Hieronymum, *Chronico*, Chronicon quod hodie dicitur Alexandrin. & Idacij Consularia.

¶ Illud hîc omittit Philostorgius, quod formulæ Ariminensi aliquod additum fuisse testantur Athanasius *de Synodis:* Socrates, *lib.2 cap.32 pag.* 604, & *cap.33 pag.606*: Sozomenus, *lib.4 cap.23 in princ.* Et verò cum οὐσίας nomen tantum in Ariminensi Synodo rejecta fuisset, ὑποστάσεως quoque nomen in Synodo Constantinopolitana damnatum fuit, vt ipsemet testatur *inf.lib.*10 *cap.*2, vbi dicam.

IN LIBRVM QVINTVM.

¶ AD CAP. I. *De gestis sub finem Synodi Constantinopolitanæ ab Acacio, &c.*

AD *Synodum Constantinopolitanam*, de quâ modò *cap.vlt.libri superioris*, & hoc caput pertinet. Narrat scilicet hic Philostorgius gesta sub finem eius Synodi ab Acacio Cæsareæ Episc. (qui eandem cum Aëtio fidem in dicta Synodo simulauerat) pérque eum procurata apud Constantium Imp.: Et sic agit de Basilianis qui ὁμοιούσιον profitebantur, & Aëtianis qui ἀνόμοιον, depositis ínque exilium missis: viceuersa de

Episcopis

Episcopis homoousiastis ab Acacio ordinatis, & in his quidem Meletio Episcopo Antiochiæ. Vbi notandum primò, Philostorgium *Acacij* vafriciem proscriptam hoc capite voluisse, qui anteà ab Aëtio & Eunomio steterat, de quo *dict. cap. vlt.* aduersus Basilianos, quod etiam testatur Sozomenus *lib. 4 cap. 22 pag. 322, d*: imò qui id effecerat, vt in eâ Synodo præsentes omnes, quíque prius *ἑτερούσιον* prædicauerant, Ariminensi formulæ, quâ *Filius similis secundùm Scripturas* declaratus fuerat, subscriberent, *dict. cap. vlt.* quod idem Sozomenus quoque testatur *lib. 4 cap. 23.* Igitur ait Philostorgius, eundem nunc Acacium in eâdem Synodo post peractas subscriptiones in Basilianos & Aëtianos iuxta ferri cœpisse: in illos quidem, peculiari odio, in hos verò ob contrariam fidem. Hanc igitur vafritiem Acacij Philostorgius hoc capite proscriptum iuit, pariter vt proscribit *dict. cap. vlt.* & tertio insuper loco *apud Photium num. 40.* Neque sequius etiam Orthodoxi, Athanasius *non vno loco*, Epiphanius *hæresi Semi‿Arianorum, num. 23 &c.* de quo iam ad *dict cap. vlt.* In eo verò, quod Philostorgius Acacium iam apertum *ὁμοουσίου* præconem facit, non alios consentientes habet. Imò contrarium omninò est iis quæ de eo scribunt Epiphanius, *dicta hæresi*, & Sozomenus *lib. 4 cap. 28.*

Secundò obseruandum, quod Philostorgius Acacium inducit apud Constantium *ὑπερδυναστεύοντα*, omniáque adeò pro libitu suo apud eum versantem: à quo neque Epiphanius abit *dict. hæresi 73 num. 23*: cùm tamen hæc ipsa exilia Episcoporum, ordinationésque, de qui-

idem Sozomenus ſcribat, Conſtantium, Honorato cognitionem de Aëtio, παρόντων τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης βȣλῆς ἐξαρχῶν, mandaſſe. Cæterùm Honorátus hic Præfectus Vrbi factus fuit 3. Id. Decemb. (vel Sept.) Euſebio & Hypatio COSS. A.D. 359: vide Hieronymum, *Chronico*, Chronicon quod hodie dicitur Alexandrin. & Idacij Conſularia. ¶ Illud hîc omittit Philoſtorgius, quod formulæ Ariminenſi aliquod additum fuiſſe teſtantur Athanaſius *de Synodis:* Socrates, *lib.* 2 *cap.* 32 *pag.* 604, & *cap.* 33 *pag.* 606: Sozomenus, *lib.* 4 *cap.* 23 *in princ.* Et verò cum ȣ̓σίας nomen tantum in Ariminenſi Synodo rejecta fuiſſet, ὑποςάσεως quoque nomen in Synodo Conſtantinopolitana damnatum fuit, vt ipſemet teſtatur *inf. lib.* 10 *cap.* 2, vbi dicam.

IN LIBRVM QVINTVM.

¶ AD CAP. I. *De geſtis ſub finem Synodi Conſtantinopolitanæ ab Acacio, &c.*

AD *Synodum Conſtantinopolitanām*, de quâ modò *cap. vlt. libri ſuperioris*, & hoc caput pertinet. Narrat ſcilicet hic Philoſtorgius geſta ſub finem eius Synodi ab Acacio Cæſareæ Epiſc. (qui eandem cum Aëtio fidem in dicta Synodo ſimulauerat) pérque eum procurata apud Conſtantium Imp.: Et ſic agit de Baſilianis qui ὁμοιȣ́σιον profitebantur, & Aëtianis qui ἀνόμοιον, depoſitis ínque exilium miſſis: viceuerſa de

Epiſcopis

Digitized by Google

Episcopis homoousiastis ab Acacio ordinatis, & in his quidem Meletio Episcopo Antiochiæ. Vbi notandum primò, Philostorgium *Acacij* vafriciem proscriptam hoc capite voluisse, qui anteà ab Aëtio & Eunomio steterat, de quo *dict.cap.vlt.* aduersus Basilianos, quod etiam testatur Sozomenus *lib.4 cap.22 pag.322, d*: imò qui id effecerat, vt in eâ Synodo præsentes omnes, quíque prius *ἑτερούσιον* prædicauerant, Ariminensi formulæ, quâ *Filius similis secundùm Scripturas* declaratus fuerat, subscriberent, *dict.cap.vlt.* quod idem Sozomenus quoque testatur *lib.4 cap.23.* Igitur ait Philostorgius, eundem nunc Acacium in eâdem Synodo post peractas subscriptiones in Basilianos & Aëtianos iuxta ferri cœpisse: in illos quidem, peculiari odio, in hos verò ob contrariam fidem. Hanc igitur vafritiem Acacij Philostorgius hoc capite proscriptum iuit, pariter vt proscribit *dict.cap.vlt.* & tertio insuper loco *apud Photium num.40.* Neque sequius etiam Orthodoxi, Athanasius *non vno loco*, Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum num.23 &c.* de quo iam ad *dict.cap.vlt.* In eo verò, quod Philostorgius Acacium iam apertum *ὁμοουσίου* præconem facit, non alios consentientes habet. Imò contrarium omninò est iis quæ de eo scribunt Epiphanius, *dicta hæresi*, & Sozomenus *lib.4 cap.28.*

Secundò obseruandum, quod Philostorgius Acacium inducit apud Constantium *παραδυναστεύοντα*, omniáque adeò pro libitu suo apud eum versantem: à quo neque Epiphanius abit *dict.hæresi 73 num.23*: cùm tamen hæc ipsa exilia Episcoporum, ordinationésque, de qui-

Fff

idem Sozomenus ſcribat, Conſtantium, Honorato cognitionem de Aëtio, παρόντων τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης βουλῆς ἐξαρχῶν, mandaſſe. Cæterùm Honoratus hic Præfectus Vrbi factus fuit 3. Id. Decemb. (vel Sept.) Euſebio & Hypatio COSS. A.D. 359: vide Hieronymum, *Chronico*, Chronicon quod hodie dicitur Alexandrin. & Idacij Conſularia. ¶ Illud hîc omittit Philoſtorgius, quod formulæ Ariminenſi aliquod additum fuiſſe teſtantur Athanaſius *de Synodis*: Socrates, *lib.* 2 *cap.* 32 *pag.* 604, & *cap.* 33 *pag.* 606: Sozomenus, *lib.* 4 *cap.* 23 *in princ.* Et verò cum οὐσίας nomen tantum in Ariminenſi Synodo rejecta fuiſſet, ὑποστάσεως quoque nomen in Synodo Conſtantinopolitana damnatum fuit, vt ipſemet teſtatur *inf. lib.* 10 *cap.* 2, vbi dicam.

IN LIBRVM QVINTVM.

¶ AD CAP. I. *De geſtis ſub finem Synodi Conſtantinopolitanæ ab Acacio, &c.*

AD *Synodum Conſtantinopolitanam*, de quâ modò *cap. vlt. libri ſuperioris*, & hoc caput pertinet. Narrat ſcilicet hic Philoſtorgius geſta ſub finem eius Synodi ab Acacio Cæſareæ Epiſc. (qui eandem cum Aëtio fidem in dicta Synodo ſimulauerat) pérque eum procurata apud Conſtantium Imp.: Et ſic agit de Baſilianis qui ὁμοιούσιον profitebantur, & Aëtianis qui ἀνόμοιον, depoſitis inque exilium miſſis: viceuerſa de

Epiſcopis

Digitized by Google

Episcopis homoousiastis ab Acacio ordinatis, & in his quidem Meletio Episcopo Antiochiæ. Vbi notandum primò, Philostorgium *Acacij* vafriciem proscriptam hoc capite voluisse, qui anteà ab Aëtio & Eunomio steterat, de quo *dict.cap.vlt.* aduersus Basilianos, quod etiam testatur Sozomenus *lib.4 cap.22 pag.322, d*: imò qui id effecerat, vt in eâ Synodo præsentes omnes, quíque prius ἑτερούσιον prædicauerant, Ariminensi formulæ, quâ *Filius similis secundùm Scripturas* declaratus fuerat, subscriberent, *dict.cap.vlt.* quod idem Sozomenus quoque testatur *lib.4 cap.23.* Igitur ait Philostorgius, eundem nunc Acacium in eâdem Synodo post peractas subscriptiones in Basilianos & Aëtianos iuxta ferri cœpisse: in illos quidem, peculiari odio, in hos verò ob contrariam fidem. Hanc igitur vafritiem Acacij Philostorgius hoc capite proscriptum iuit, pariter vt proscribit *dict.cap.vlt.* & tertio insuper loco *apud Photium num.40.* Neque sequius etiam Orthodoxi, Athanasius *non vno loco*, Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum, num.23 &c.* de quo iam ad *dict cap.vlt.* In eo verò, quod Philostorgius Acacium iam apertum ὁμοουσίου præconem facit, non alios consentientes habet. Imò contrarium omninò est iis quæ de eo scribunt Epiphanius, *dicta hæresi,* & Sozomenus *lib.4 cap.28.*

Secundò obseruandum, quod Philostorgius Acacium inducit apud Constantium παραδυναστεύοντα, omniáque adeò pro libitu suo apud eum versantem: à quo neque Epiphanius abit *dict.hæresi 73 num.23*: cùm tamen hæc ipsa exilia Episcoporum, ordinationésque, de qui-

Fff

idem Sozomenus ſcribat, Conſtantium, Honorato cognitionem de Aëtio, παρόντων τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης βουλῆς ἐξαρχῶν, mandaſſe. Cæterùm Honoratus hic Præfectus Vrbi factus fuit 3. Id. Decemb. (vel Sept.) Euſebio & Hypatio COSS. A.D.359: vide Hieronymum, *Chronico*, Chronicon quod hodie dicitur Alexandrin. & Idacij Conſularia. ¶ Illud hîc omittit Philoſtorgius, quod formulæ Ariminenſi aliquod additum fuiſſe teſtantur Athanaſius *de Synodis*: Socrates, *lib.*2 *cap.*32 *pag.* 604, & *cap.*33 *pag.*606: Sozomenus, *lib.*4 *cap.*23 *in princ.* Et verò cum οὐσίας nomen tantum in Ariminenſi Synodo rejecta fuiſſet, ὑποστάσεως quoque nomen in Synodo Conſtantinopolitana damnatum fuit, vt ipſemet teſtatur *inf.lib.*10 *cap.*2, vbi dicam.

IN LIBRVM QVINTVM.

¶ AD CAP. I. *De geſtis ſub finem Synodi Conſtantinopolitanæ ab Acacio, &c.*

AD *Synodum Conſtantinopolitanam*, de quâ modò *cap.vlt.libri ſuperioris*, & hoc caput pertinet. Narrat ſcilicet hic Philoſtorgius geſta ſub finem eius Synodi ab Acacio Cæſareæ Epiſc. (qui eandem cum Aëtio fidem in dicta Synodo ſimulauerat) pérque eum procurata apud Conſtantium Imp.: Et ſic agit de Baſilianis qui ὁμοιούσιον profitebantur, & Aëtianis qui ἀνόμοιον, depoſitis ínque exilium miſſis: viceuerſa de

Epiſcopis

Digitized by Google

Episcopis homoousiastis ab Acacio ordinatis, & in his quidem Meletio Episcopo Antiochiæ. Vbi notandum primò, Philostorgium *Acacij* vafriciem proscriptam hoc capite voluisse, qui anteà ab Aëtio & Eunomio steterat, de quo *dict. cap. vlt.* aduersus Basilianos, quod etiam testatur Sozomenus *lib.4 cap.22 pag.322, d*: imò qui id effecerat, vt in eâ Synodo præsentes omnes, quíque prius ἑτερούσιον prædicauerant, Ariminensi formulæ, quâ *Filius similis secundùm Scripturas* declaratus fuerat, subscriberent, *dict. cap. vlt.* quod idem Sozomenus quoque testatur *lib.4 cap.23.* Igitur ait Philostorgius, eundem nunc Acacium in eâdem Synodo post peractas subscriptiones in Basilianos & Aëtianos iuxta ferri cœpisse: in illos quidem, peculiari odio, in hos verò ob contrariam fidem. Hanc igitur vafritiem Acacij Philostorgius hoc capite proscriptum iuit, pariter vt proscribit *dict. cap. vlt.* & tertio insuper loco *apud Photium num.40.* Neque sequius etiam Orthodoxi, Athanasius *non vno loco*, Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum, num.23 &c.* de quo iam ad *dict. cap. vlt.* In eo verò, quod Philostorgius Acacium iam apertum ὁμοουσίου præconem facit, non alios consentientes habet. Imò contrarium omninò est iis quæ de eo scribunt Epiphanius, *dicta hæresi,* & Sozomenus *lib.4 cap.28.*

Secundò obseruandum, quod Philostorgius Acacium inducit apud Constantium πλεῖστον δυναστεύοντα, omniáque adeò pro libitu suo apud eum versantem: à quo neque Epiphanius abit *dict. hæresi 73 num.23*: cùm tamen hæc ipsa exilia Episcoporum, ordinationésque, de qui-

Digitized by Google

Basilianos, vt ille quidem vult, deuictos. Primùm ait, Constantium, hoc comperto, hácque arreptâ occasione, Basilium & Aëtium in conspectum suum venire iussisse, & quidem ad explendam iram aduersus Basilium (de quâ irâ Constantij aduersus Basilium Theodoretus quoque *lib.2 cap.27*) Et iræ causam addit hanc Philostorgius, ob veterem scilicet calumniam Aëtio structam (quibus verbis intelligit ea quæ acta in Synodo Sirmiensi, de quibus *cap.8 & 10 sup.*) Certe & Socrates, *lib.2 cap.33* ait, *iram* Imperatoris, quam contra nonnullos explere nitebatur in hâc Synodo, & abdicandi nonnullos & nominatim Arianos tempus opportunum accepisse. Theodoretus quoque, *lib.2 cap.27 pag.83* Imperatoris iram quâ excanduit, memorat. Secundò ait, contrarium tamen euenisse: in Aëtium quippe iram Constantij conuersam, quod Theodoretus quoque testatur pluribus *dict.cap.27*, & Sozom. *lib.4 cap.22 pag.322*. Rationem verò hanc reddit Philostorgius: nempe enim, cùm Basilius coràm Imperatore staret, & ab Imperatore rogatus fuisset, *quidnam in Aëtio culpandum haberet*, respondisse Basilium, quod ἀνόμοιον *dissimilem Patri Filium* induceret: Ad id verò respondisse Aëtium: tantum abesse, vt Patri Filium ἀνόμοιον statueret, vt contra ἀπαραλλάκτως ὅμοιον prædicaret. Quò pariter pertinet quod occurrit *infr.lib.8 cap.4*. Hic offensum Constantium (qui scilicet nonnisi quadamtenus Filium Patri similem volebat) Aëtium primò Palatio exegisse: mox & depositum Aëtium: non dato videlicet spatio Aëtio explicandi, quanam is ratione

ἀπα-

Digitized by Google

ἀπαράλλακτον Filium dixisset. De quâ alioquin ἀπαραλλάκτου voce dixi iam ad *lib.2 cap.16.* Et certe triplici ratione Filio τὸ ἀπαράλλακτον tribui comperio, Asterius statuebat: *Filium esse* ἀπαράλλακτον εἰκόνα *Patris substantiæ.* Basilius probabat ἀπαραλλάκτως ὅμοιον κατ' οὐσίαν, quod idem valet quod ὁμοούσιον: Aëtius verò Filium ἀπαραλλάκτως ὅμοιον, i. *similem* intelligebat secundum quid, non ἀπαραλλάκτως κατ' οὐσίαν, quomodo Constantius accipiebat, nam imò Aëtius & Eunomius, *dissimilem secundum substantiam* volebant: vt *inf. lib.6 cap.1*: vnde & Philostorgius, *lib.8 c.4*, Eunomianus, nefandi instituti ἀπαράλλακτον vocat, τῆς ἐκθέσμου πολιτείας τὸ ἀπαράλλακτον. Denique ludebat in hâc voce Aëtius, quæ certe & varias interpretationes admittit: vnde & Basilius *epist.41 ad Maximum*, ait. Patres Constantinopolitanos ab ὁμοίου significatione τὸ τοῦ ἀπαραλλάκτου abstulisse. Ob hanc igitur causam Philostorgius Aëtium abdicatum damnatúmque ait in Synodo Constantinopolitanâ (de quâ Aëtij damnatione *infrà quoque lib.5 cap.1*, & *lib.10 cap.2*) Cùm tamen neque huius quidquam scriptores alij memorent, & Aëtium victum tantummodò narrent, aliásque abdicationis eius causas narrent, vt Theodoretus *lib.2 cap.27 pag.82, 83 & 88*: Sozomenus *lib.4 cap.22, 23*: de quo ad *cap.1 libri proximi.*

Decimò ait, Aëtij depositioni subscripsisse non solùm Orthodoxos (Photij hæc mox est pro Basilianis) verùm & Aëtianos ipsos seu sectatores eius συναιρεσιώτας, quod idem rursùm inculcat *lib.5 cap.1*, & Photius quoque memorat *in Biblioth. num.40*: in quo concinunt iam Theo-

doretus *lib.2 cap.27 in fin.* & *cap.29 in princ.* & Sozomenus *lib.4 cap.23.* Addit Philoſtorgius, ſubſcripſiſſe ex his alios, quòd reuera ſententiam mutaſſent, alios verò ſpecie tenus, & vt dicitur *infra lib.prox.5 cap.1* (vbi hæc ipſa repetuntur) tempori conſulentes, & Imperatoris arbitrio cedentes, qui proculdubio χρονῖται illi ſunt, quos Aëtius ita vocabat, alio ſenſu quàm Epiphanius eos accepit. Sozomenus quoque ait *lib.4 cap.23* à nonnullis commemorari, λέγεται δὲ πρός τινων, quod Aëtius ab Acacianis abdicatus fuerit, οὐκ ἀπὸ γνώμης, ἀλλ' ἀφοσιόμενοι καὶ τὰς περὶ αὐτὸν δόξαις βασιλέα, διεβάλλοντο γὰρ τὰ αὐτοῦ φρονεῖν. De hac porrò Aëtij abdicatione agunt Theodoretus & Sozomenus *dictis locis*: Ipſámque abdicationis epiſtolam Synodi Conſtantinopolitanæ memorat idem Theodoretus *dict. cap.28.* Cæterùm Photius *in Biblioth. num.40*, in eclogâ ſuâ ex Philoſtorgio, ait, Philoſtorgium & ipſum inuitum licet referre, quod Aëtius etiam à συναιρεσιώταις diaconatu ſubmotus fuerit, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβάλλεσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, quod ipſos impietate ſuperaret: vbi proculdubio non Philoſtorgius τῇ δυσσεβείᾳ dixerat, verùm Photius hanc vocem de ſuo addidit, vbi Philoſtorgius forte dixerat Aëtium audacia & confidentia forte nimia inter συναιρεσιώτας fuiſſe. His omnibus addatur, quod Philoſtorgius *infrà lib.7 cap.2* ait, Georgium Alexandrinum homodoxos τιμῇ aduerſus Aëtium ſubſcribere coëgiſſe. Quod *Eunomium* attinet, & ipſum Aëtij abdicationi aſſenſiſſe Sozomenus & Theodoretus *lib.2 cap.29 in princip.* ſcribunt, alióſque τῆς δυσσεβείας κοινωνοὺς, de quo nihil hic ex

Digitized by Google

ex Philoſtorgio. Neque tamen omnes ſubſcripsêre, ſed ferè omnes, vt infrà ait *lib.5 cap.1.* Inter eos verò qui non ſubſcripsêre neque Aëtij abdicationi neque Ariminenſi fidei nominat Philoſtorgius *lib.7 cap.6*, Serram & Theophilum, vt nominantur pariter vna cum Stephano & Heliodoro in *epiſt.* abdicationis apud Theodoretum. Quibus adde & Phœbum Lydiæ Epiſcopum *infr.lib.8.c.4.* His verò laxamentum ſex menſium in eadem Synodo datum ad ſubſcribendum, intra quod niſi ſubſcriberent, Sacerdotij priuatio indicta fuit.

Tandem Philoſtorgius Ariminenſem formulam in Synodo Conſtantinopolitanâ firmatam ait. Quod verum eſt, ídque docent quoque Socrates *lib.2 cap.32 pag. 604*: & *cap.33 pag.606* : Sozomenus, *lib.4 cap.22,23*: & *lex vlt.Cod.Theod.de fide Cathol.* Idq; Imperatoris mandato, *hîc* & apud Socratem *lib.2 cap.33* (vbi κατὰ πρόςταγμα βασιλέως malè verſum *per Imperatoris edictum*, verſum oportuit, *ſecundum Imperatoris edictum* ſeu *iuſſum*) & Sozomenum *lib.4 cap.22 in fin.* vbi addit, Conſtantium quamuis ſeſe ad pompam Kalendarum Ianuariarum pararet, totum tamen illum diem & magnam noctis ſequentis partem abſumpſiſſe, quoad Epiſcopi formulæ Ariminenſi ſubſcripſiſſent. Quem quidem temporis characteriſmum præter alia notari oportet, ad veram Concilij Conſtantinopolitani æram firmandam. Quemadmodum & alterum illud quod memorat Socrates, *lib.2 cap.32 pag 604*: & Sozomenus, *lib.4 cap.22 de Honorato* tùm Præfecto vrbis Conſtantinopolitanæ primo conſtituto : adeò vt

Digitized by Google

idem Sozomenus ſcribat, Conſtantium, Honorato cognitionem de Aëtio, παρόντων τῶν ἀπὸ τῆς μεγάλης βουλῆς ἐξαρχῶν, mandaſſe. Cæterùm Honoratus hic Præfectus Vrbi factus fuit 3. Id. Decemb. (vel Sept.) Euſebio & Hypatio COSS. A.D.359: vide Hieronymum, *Chronico*, Chronicon quod hodie dicitur Alexandrin. & Idacij Conſularia. ¶ Illud hîc omittit Philoſtorgius, quod formulæ Ariminenſi aliquod additum fuiſſe teſtantur Athanaſius *de Synodis*: Socrates, *lib.2 cap.32 pag.604*, & *cap.33 pag.606*: Sozomenus, *lib.4 cap.23 in princ.* Et verò cum οὐσίας nomen tantum in Ariminenſi Synodo rejecta fuiſſet, ὑποστάσεως quoque nomen in Synodo Conſtantinopolitana damnatum fuit, vt ipſemet teſtatur *inf. lib.10 cap.2*, vbi dicam.

IN LIBRVM QVINTVM.

¶ AD CAP. I. *De geſtis ſub finem Synodi Conſtantinopolitanæ ab Acacio, &c.*

AD *Synodum Conſtantinopolitanam*, de quâ modò *cap. vlt. libri ſuperioris*, & hoc caput pertinet. Narrat ſcilicet hic Philoſtorgius geſta ſub finem eius Synodi ab Acacio Cæſareæ Epiſc. (qui eandem cum Aëtio fidem in dicta Synodo ſimulauerat) pérque eum procurata apud Conſtantium Imp.: Et ſic agit de Baſilianis qui ὁμοιούσιον profitebantur, & Aëtianis qui ἀνόμοιον, depoſitis ínque exilium miſſis: viceuerſa de Epiſcopis

Digitized by

Epiſcopis homoouſiaſtis ab Acacio ordinatis, & in his quidem Meletio Epiſcopo Antiochiæ. Vbi notandum primò, Philoſtorgium *Acacij* vafriciem proſcriptam hoc capite voluiſſe, qui anteà ab Aëtio & Eunomio ſteterat, de quo *dict. cap. vlt.* aduerſus Baſilianos, quod etiam teſtatur Sozomenus *lib. 4 cap. 22 pag. 322, d*: imò qui id effecerat, vt in eâ Synodo præſentes omnes, quíque prius *ἑτερούσιον* prædicauerant, Ariminenſi formulæ, quâ *Filius ſimilis ſecundùm Scripturas* declaratus fuerat, ſubſcriberent, *dict. cap. vlt.* quod idem Sozomenus quoque teſtatur *lib. 4 cap. 23.* Igitur ait Philoſtorgius, eundem nunc Acacium in eâdem Synodo poſt peractas ſubſcriptiones in Baſilianos & Aëtianos iuxta ferri cœpiſſe: in illos quidem, peculiari odio, in hos verò ob contrariam fidem. Hanc igitur vafritiem Acacij Philoſtorgius hoc capite proſcriptum iuit, pariter vt proſcribit *dict. cap. vlt.* & tertio inſuper loco *apud Photium num. 40.* Neque ſequius etiam Orthodoxi, Athanaſius *non vno loco*, Epiphanius *hæreſi Semi-Arianorum, num. 23 &c.* de quo iam ad *dict. cap. vlt.* In eo verò, quod Philoſtorgius Acacium iam apertum *ὁμοουσίου* præconem facit, non alios conſentientes habet. Imò contrarium omninò eſt iis quæ de eo ſcribunt Epiphanius, *dicta hæreſi*, & Sozomenus *lib. 4 cap. 28.*

Secundò obſeruandum, quod Philoſtorgius Acacium inducit apud Conſtantium *παραδυναστεύοντα*, omniáque adeò pro libitu ſuo apud eum verſantem: à quo neque Epiphanius abit *dict. hæreſi 73 num. 23*: cùm tamen hæc ipſa exilia Epiſcoporum, ordinationéſque, de qui-

Digitized by Google

bus *hoc cap.* Sozomenus, *lib 4 cap.24 in fin.* Eudoxio seu Eudoxianis tribuat: At vtrique simul, Eudoxio inquam & Acacio, Socrates *lib.2 cap.33*: & Theodoretus *lib.2 cap.9 pag 85*: quomodo idem Theodoretus *lib.2 cap.27.* Eudoxianam & Acacianam factionem jungit. Certe potissimè Acacij & in Synodo Seleuciensi, & in Constantinopolitanâ partes fuêre, nam & vtriusque idem indicendæ præcipuus author fuit; vt testatur Athanasius *initio de Synodis*, & Socrates *lib.2 cap 32 pag.603.* Imperatórque in Acacium propensior visus, quod ex Socrate liquet *lib.2 cap.32,33.* Et sanè Sozomenus quoque conuenientissimè cum Philostorgio *lib.4 cap.22*, in hac ipsa Synodi Constantinopolitanæ historia, narrat, Acacianos eos qui plurimum valebant in Comitatu & apud Constantium ad suam sententiam perduxisse, eóque pacto sibi Imperatoris conciliasse beneuolentiam. *τοὺς δὲ ἀμφὶ Ἀκάκιον ἤδη κατωρθωκότας τὰ αὐτῶν φρονεῖν τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις δυναμένους, καὶ διὰ τοῦτο πραγματευσαμένους τὴν παρὰ τοῦ κρατοῦντος εὔνοιαν.* Subjicitque rationem, quod scilicet ferebatur, alios ex aulicis eiusdem fuisse cum illo opinionis, alios verò Ecclesiæ opibus corruptos, alios orationis lenociniis & persuadentis authoritate dignitatéque in fraudem inductos, & addit elogium, quod iam suprà retulimus ad *cap. vlt. libri superioris*, aliáque nonnulla.

De singulis nunc illis videndum est, qui Acacij ope auxilio, in Synodo Constantinopolitanâ, siue post eam statim, *depositi*, mox & in exilium missi fuêre: viceuersa qui noui *Episcopi ordinati*: cuius rei meminit & Basilius *1.adu.Eunom.pag.4 lit.d,e.*

Deposi-

Digitized by Google

Depositorum igitur seu *abdicatorum* ibi cùm maior numerus fuerit (de quibus & Sozomenus, *lib.*4 *cap.*23: Theodoretus *lib.*2 *cap.*27 *pag.*83) quatuor tantum hactenùs hîc memorat Philostorgius, quibus & duos præterea *infra cap.*3 adnumerat, Eusebium & Eleusium. Primus est *Basilius* Ancyræ, quem & in Illyricum in exilium missum ait: de eius verò abdicatione vide & Socratem, *lib.*2 *cap.*33: Sozomenum, *lib.*4 *cap.*23. Secundus è depositis à Patribus Constantinopolitanis est *Eustathius* Sebastiæ: de quo rursum *infra cap.*3: & Basilius *epist.*72, 73, 82: Socrates *dict. lib.*2 *cap.*33, 34: Sozomenus, *d. cap.*23: Tertius, *Macedonius* Episc. Constantinopolitanus, de quo idem Sozomenus *lib.*4 *cap.*24 *in fi.* & Socrates *lib.*2 *cap.*33, 34 *&* 35: Theodoretus, *lib.*2 *cap.*26 *in fin.* & Chronicon Alexand. *ann.*360. Hos verò omnes in exilium missos Philostorgius ait, & quidem alios aliò: quomodo & Eusebiani cùm præualerent Catholicos & Athanasianos exiliis diuisêre: de quo χωρισμοῦ Athanasius, *ad Solit. vit. ag. pag.*647. Item ait, eos qui in exilium missi fuerant, subscriptiones suas reuocasse quibus Ariminensi fidei subscripserant: rursúmque prædicare cœpisse alios ὁμοούσιον, alios ὁμοιούσιον. ¶ Et hæc de Episcopis abdicatis & in exilium missis. Sequitur *Aëtij* depositio, à diaconatu videlicet, de quâ iam quoque *supra cap. ult. libri super.* vt & de iis qui depositioni eius subscripserunt. Duo verò peculiaria de eo hîc adduntur. Primo, *Causa* depositionis eius adsignatur: quomodo Socrates quoque *lib.*2 *cap.*33: & Sozomenus *lib.*4 *cap.*23, non Aëtij modò, verùm Episcoporum singulo-

rum, de quibus ſuprà aliorúmque abdicatorum cauſas ſigillatim memorant. Hanc verò Aëtij depoſitionis Philoſtorgius cauſam reddit, quod ἀπαράλλακτον inuexerat, quod tamen aliis ſermonibus ſcriptíſque ſuis diſertè impugnauerat: de quo *ad dict. cap. vlt. lib. ſuper.* Atenim Sozomenus, *dict. lib. 4. cap. 23*, tres depoſitionis Aëtij cauſas reddit: Primam, quod libros plenos contentionis, & ad oſtentationem ſolùm ſapientiæ cuiuſdam ab Eccleſiæ inſtituto prorſus diſcrepantis accommodatos ſcripſerat, ὡς ἐριστικῶς καὶ πρὸς ἔνδειξιν σοφίας ἐκκλησιαστικῆς προαιρέσεως ἀπᾳδούσης συγγράφοντα. Hinc adeò ſcripta eius vna cum ipſo damnata, quod infra docet *lib. 10 cap. 1.* Secundam, quod diſputationes blaſphemiâ refertas habuerat, καὶ ταῖς διαλέξεσι δυσφήμως ποιούμενον. Poſtremam, quòd tumultus & ſeditionis in Eccleſiis author extiterat, ταραχῆς τε καὶ στάσεων ταῖς ἐκκλησίαις αἴτιον. Et hæc de depoſitionis Aëtij eiúſque adeò exilij cauſis. *Locum* verò exilij Aëtij ait Philoſtorgius fuiſſe Mopſueſtiam Ciliciæ, quod & ipſum repetitur *infra cap. prox.* Atenim Theodoretus, *lib. 2 cap 27*, Aëtium hoc tempore in locum quendam Phrygiæ in exilium miſſum ſcribit: de quo ad *cap. 8 libri ſuper.* Superioribus omnibus in exilium miſſis addit Philoſtorgius & alios, ac nominatim Antiochiæ: Ibi ſcilicet omnes in exilium pulſos ait qui olim ex clero Baſilio in his quæ aduerſus Aëtium & Eunomium patrata fuerant conſenſerant: de quo *ſupra lib. 4 cap. 8.* ¶ Sequuntur apud Philoſtorgium Epiſcopi quos in Synodo Conſtantinopolitana vel ſtatim poſt eam ab Acacio, vel in abdicatorum,

Digitized by Google

rum, vel in demortuorum locum ordinatos ait Philoſtorgius: quos omninò ſex hic memorat. Quibus addendus & ſeptimus Eunomius Cyzici Epiſcopi factus in locum Eleuſij depoſiti: de quo *cap.3 inf.* Primus in his occurrit *Eudoxius:* quem in Macedonij depoſiti locum Epiſc. Conſtantinopolitanum factum Conſtantij Imp. ſententiâ ab Acacio perſuaſi, ait Philoſtorgius: de quo *ſupra cap. vlt. lib. ſuper.* & conſentiunt Baſilius 1. *adu. Eunom. p.4*: Socrates, *lib.2 cap.34*: Theodoretus, *lib.2 cap.27 in fin.* Sozom. *lib.4 c.24 in fin. & 25.* Chron. Alex. Tyrannicè porrò τυραννικῶς eam & ἀθεσμώς ſedem inuaſiſſe Eudoxium aiunt Baſilius 1. *aduerſ. Eunom. dict. pag.4*: & Theodoretus, *lib.2. cap.27 in fin. & cap.31 in princ.* Factum verò id Conſtantio A. XII. & Iuliano C. III. coss. id eſt, A. D. 360, 27 Ianuarij, vt auctor Chronici Alexandrini ait. Vbi & illud notandum, factum id præſentibus Epiſcopis 72, è quibus quinquaginta quatuor nominibus ſuis idem deſignat. Quod quidem eò pertinet, quod nonniſi in librâ occiduâ Epiſcopum deponi oportuit, de quo *ſupra.*

Secundò Philoſtorgius ait, Acacium Cæſaream pergentem è Synodo Conſtantinopolitanâ viduatis Eccleſiis Epiſcopos conſtituiſſe, ὁμοιόυσιον colentes: ac nominatim Nicomediæ, Cecropij loco Oneſimum. De Cecropio Nicomedienſi Epiſc. Ariano Athanaſius duobus locis *diſput. 1. contra Arianos, pag. 121 a*: & *ad Solit. vit. ag. pag. 665 in fin. & 666 in princip.* Hic verò obtritus ante biennium terræmotu Nicomedienſi, *ſupr. lib.4 cap.10*: & Sozomenus, *lib.4 cap.15*: & Chronicon Alexandrin. cui nunc de-

Digitized by Google

mùm Onesimus substitutus fuit: cuius Onesimi nullam alibi mentionem nunc reperio. Eum verò Homoousiastam facit Philostorgius. Tertiò ait Philostorgius, in Basilij locum suffectum *Athanasium* in Episcopatu Ancyrano: Quod & ipsum scribit in hac ipsa historia Sozomenus, *fine cap.24 lib.4*: de hoc porrò Athanasio Ancyræ Episc. vide & Basilium *epist.53 & 67*: & Socratem *lib.3 cap.21* ex Sabino. Hunc verò Homoousiastis quoque accenset Philostorgius, quod verissimum est: nam & libello Synodi Antiochenæ sub Iouiano Imp. subscriptus reperitur, quo Nicæna fides firmata, apud Socratem, *dict. lib.3 cap.21*: & Basilius *epist.67* eum columnam & stabilimentum Ecclesiæ vocat: στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς Ἐκκλησίας, vbi obitum eius deflens multas laudes in eum congerit.

Quartò ait Philostorgius, in Siluani locum *Acacium* alterum Tarsensem Episc. ordinatum: de Siluani abdicatione Sozomenus quoque, *lib.4 cap.25 pag.324*. Acacium porrò hunc Tarsensem Episc. homoousianis accenset Philostorgius: cuius Acacij nulla alibi mentio mihi nunc occurrit.

Quintò ait Philostorgius, Meletium Episcopum Antiochenum factum, promoto iam Eudoxio ad sedem Constantinopolitanam; de quo Socrates quoque *lib.2 cap.33 & 34*: Theodoretus *lib.2 cap.31*: Sozomenus, *lib.4 cap.27 in fin.* Et quidem è Sebastia Armeniorum, quod etiam Sozomenus ait *lib.4 cap.27*: Rufinus *lib.10 cap.24*. Etsi Beroeâ propriè, quò Meletius concesserat fastidito Episcopatu Sebasteno, translatus: teste Socrate *lib.2 c.34*, & Theo-

Digitized by Google

& Theodoreto *dict. cap.* 31. Meletium porrò ab Acacio ordinatum ait Philoſtorgius; quod ipſum ſcribit quoque Epiphanius *hæreſi Semi‿Arianorum* 73 *num.* 28 *pag.* 876: & Hieronymus, *Chronico*, ex ſententiâ Eudoxianorum, ait Sozomenus *lib.* 4 *cap.* 7. Ab Antiochenis ipſis ordinatum ait Socrates *lib.* 2 *cap.* 34. Petitum eum tam ab Arianis, quod etiam Epiphanius ſcribit *hæreſi Semi‿Arianorum nu.* 34, quàm à Catholicis publico decreto à Conſtantio Imp. Theodoretus *dict. cap.* 31. De eo verò narrat hic Philoſtorgius, eum initio quidem Imperatoris nutui ſeruientem, ἑτεροούσιον ſimulaſſe, Ariminenſíque formulæ ſubſcripſiſſe: vbi verò ad Antiochenam ſedem promotus fuit, feruidum ὁμοουσίου propugnatorem fuiſſe: de quo ipſo rurſùm *infra cap.* 5, *ſeu vlt.* vbi ideò eum velut ἐπιορκίας ἁλόντα, abdicatum ínque exilium miſſum, ait. Sanè Epiphanius quoque *hæreſi Semi‿Arianorum* 73 *num.* 27 ſcribit, Meletium ab Acacianôrum partibus ordinatum, creditum ab iis ſuæ opinionis eſſe, verùm alium eſſe repertum, vt de eo plerique narrant, κατασταθεὶς γὰρ ὁ Μελίτιος δῆθεν ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ Ἀκάκιον, ἐνομίζετο παρ' αὐτῶν εἶναι τῆς αὐτῶν δόξης, ἀλλ' οὐχ εὑρέθη, ὡς πολλοὶ περὶ τούτου ἀπαγγέλλουσι. Et Theodoretus pariter, *lib.* 2 *cap.* 31 ſcribit, Arianos Meletium ſuæ ſectæ doctrinæque ſocium opinatos, à Conſtantio Imp. poſtulaſſe, vt ei Eccleſia Antiochena committeretur: verùm primo ſtatim ſermone ad populum (quod & ipſum ait Epiphanius) ſinceram fidem ſuam prodidiſſe: Quem quidem etiam ſermonem exhibet Epiphanius, *dict. hæreſi* 73 *num.* 29, 30, 31, 32, 33: Socrates ait, *lib.* 2 *cap.* 34, Meletium

primò de fidei dogmate diſſerere ſuperſediſſe, ſuíſque auditoribus ea ſolùm quæ ad mores rectè informandos ſpectabant, propoſuiſſe, proceſſu verò temporis fidem illis explanaſſe & ὁμοούσιον docuiſſe. Poſtremò loco ait Philoſtorgius, Acacium Laodiceæ Epiſcopum *Pelagium* ordinaſſe, qui homoouſiaſtes & ipſe erat. De hoc equidem Pelagio Socrates, *lib.*3 *cap.*25: Theodoretus *lib.*4 *cap.*15, & *lib.*5 *cap.*8; & Theodoſius M. *l.*3.*Cod.Theod. de fide Catholica*, de eo verò nunc ab Acacio ordinato nemo præter Philoſtorgium quidquam quod ſciam memorat.

¶AD CAP. II. *De Aëtij exilio in Amblada, deq́ Miraculo diuino ibi eius occaſione exhibito.*

De *Aëtij* è Mopſueſtia in Amblada exilio, déque Miraculo diuino eius occaſione ibi exhibito. Ait ſcilicet Philoſtorgius; Aëtium Mopſueſtiam in exilium miſſum (de quo *ſupra cap.*1) cum ab Auxentio Epiſc. humaniter haberetur, à Conſtantio Acacij operâ in Amblada inſulam in exilium miſſum. De *Auxentio* hoc Mopſueſtiæ Epiſcop. Suidas, *in verb.* Αὐξέντιος ex veteri aliquo authore: vbi & de Aëtio pariter aliquid adſpergit, ſic vt locus ille ex Philoſtorgio noſtro exſcriptus videri poſſit. In *Amblada* verò inſulam in exilium miſſum Aëtium ait, quo ſcilicet vitam ibi malè finiret: quandoquidem, quæ duo de Amblada notanda ſunt, hinc, Barbarum & miſanthropon hominum genus eam incoleret, inde bello peſte indeſinenter regio illa infeſtaretur. *Amblada* hæc, Piſidiæ ciuitas dicitur Artemidoro, & ex eo Straboni,

Digitized by Google

boni, *lib.12 pag.392* (qui & Phrygiæ Cariæque ὅμορον facit) & Ptolemæo *lib.5 cap.4*: rectè enim Palatinus Codex ibi habet Ἄμβλαδα, non vt perperàm aliàs Ἄβδαδα. Inde & *vinum Ambladiense* curationibus medicis vtile, de quo Strabo, *dict.lib.12 pag.392*: & Stephanus ex eo. Tauro verò monti subjecta ea ciuitas fuit, vt ex Strabone & Ptolemæo colligitur: vnde Epiphanius *hæresi Anomæorum 76 num.2* ait, Aëtium in subjectam Tauro monti regionem in exilium missum fuisse, ὑφίσαται ἐξορίαν ἐν τοῖς τοῦ Ταύρου μέρεσιν. Quod verò addit Philostorgius, Amblada indesinenter bello afflictam fuisse, barbarúmque & misanthropon hominum genus eam inhabitasse, proculdubio ad Isauros & Isaurica bella pertinet, quandoquidem & Isauriæ olim hæc vicina fuit, vt ex Strabone & Ptolemæo quoque patet, & forte hoc æuo Isauriæ iam pars, quo Isauri latrocinijs dediti, ad grauia bella prorupperant, vt scribit Marcellinus *lib.14 pag.4* in gestis anni 353, vt pote quibusdam apud Iconium Pisidiæ oppidum in Amphitheatro feris objectis, sic vt hac indignitate perciti Isauri vicina sibi loca, & in his Lycaoniam, Pamphyliam incursarint: Quare vt latrones iam, non vt iusti hostes feris objecti: quod Marcellinus testatur: vbi, ἐκ παρόδου, quod ait, id *præter morem factum*, non aliud significat, quàm extraordinaria pœna, & quanquam penè crudeli, attamen latronibus conueniente. Obseruandum interim exilij genus, in loca à Barbaris infestata. Sic & in Almyrida Eunomius Aëtij discipulus posteà in exilium missus, quæ à Barbaris infestata mox & capta,

*lib.*10 *cap.*6 *infr.* Omitto alia. Sic & Ioannes Chryſoſtomus Cucuſum relegatus, eorundem Iſaurorum excurſionibus obnoxiam, de quo ipſe conqueſtus. ¶Subjicit tandem Philoſtorgius, Aëtio in Amblada in exilium miſſo Deum mala (bellum ſcilicet & peſtem) ſoluiſſe. Id quod Photius aliis Philoſtorgij falſimoniis adnumerat: & inter cætera, quæ Aëtianis & Arianis paſſim miracula tribuit, referendum eſt, de quibus iam ſæpe *ſuprà.*

¶AD CAP. III. *De Eunomio Epiſc. Cyziceno facto.*

De *Eunomio* Epiſcopo Cyzici facto eſt hoc caput: de quâ Eunomij ordinatione rurſum *infrà lib.*6 *cap.*4, & Baſilius 1. *aduerſ. Eunom. pag.* 4, *d*: Socrates, *lib.*4 *cap.*7: Theodoretus, *lib.*2 *cap.*27 *pag.*83, & *cap.*29 *pag.*85: Sozomenus, *lib.*4 *cap.*24 *in fin.* Suidas *in verb.* Εὐνόμιος. ¶Circumſtantiæ porrò huius Eunomij ordinationis à Philoſtorgio hæ adduntur. Primò, factam eam, poſt depoſitum (in Synodo ſcilicet Conſtantinopolitana) *Euſtathium*, de quo jam *cap.*1 *ſup.* Item poſt depoſitum Euſebium: Qui Euſebius ille videtur, quem pariter Socrates *lib.*1 *cap.*32 in Synodo Seleucienſi vna cum Euſtathio aliiſq; ἀκοινώνητον factum ait. Videri verò poſſit is Seleuciæ Syriæ, vel Sebaſtiæ Palæſtinæ Epiſcopus, qui ſubſcripti reperiuntur concilio Seleucienſi apud Epiphanium, *hæreſi* 73 *nu.*26: & cuius poſtremi mentio quoque apud Baſilium *de Spiritu ſancto cap.* 20. & Athanaſium inter ſubſcriptos Synodo Sardicenſi & Hieroſolymitanæ *Apolog.*2. Poſtremo ait, Eunomium ordinatum, poſt depoſitum *Eleuſium*: de quo Eleuſio

Digitized by Google

leuſio etiam infrà *lib.8 cap.17, lib.9 cap.13*: de eius nominatim depoſitione in Synodo Conſtantinopolit. Socrates *lib.2 cap.33 pag.605*: Theodoretus, *lib.2 cap.27 in fin.* Sozomenus, *lib.4 cap.23*. Facta igitur hæc Eleuſij depoſitio, & exinde Eunomij in locum eius ordinatio, ſub Conſtantio à Synodo Conſtantinopolitanâ, quod ſcriptores illi omnes dictis locis teſtantur: Et quidem ex Conſtantij Imp. decreto ait Philoſtorgius: ut ita id opponat accuſationi de Eunomij ordinatione, de qua *infra lib.6 cap.4*. Quare quod idem Socrates alio iam loco, *lib.4 cap.7*: & Sozom. *lib.6 cap.8*, & Suidas, referunt de Eleuſij depoſitione, & Eunomij ordinatione ſub Valente Imp. ab hac planè narratione id ſemotum eſt: de quo ad *lib.9 cap.13*. Secunda circunſtantia circa Eunomij ordinationem, eadémq; ad hiſtoriam Synodi Conſtantinopolitanæ pertinens, eſt, quod dicit, Eunomium à *Mari* & *Eudoxio* (ſic & ſupra junguntur *lib.4 cap.12*) Epiſcopum ordinatum: de Eudoxio & Eudoxianis à quibus Eunomius ordinatus, clarum id quoque ex aliis, Baſilio *dict. lib.1 pag.4 in fine*: Theodoreto *lib.2 cap.29*: Sozom. *lib.4 cap.24 in fine*: etiam ſub Valente, teſte Socrate *lib.4 cap.7*, cuius & Eudoxij præcipuæ partes in Synodo Conſtantinopolitanâ fuêre. De *Mari* quoque illud comperio, eum inter paucos qui è Bithyniâ inſuper ad Synodum Conſtantinopolitanam vocati fuêre, nominari à Socrate, *lib.2 cap.32 pag.603 in fine*: & Sozomeno, *lib.4 cap.23 pag.324*. Item eum cum Eudoxio in ſecundis Aëtio poſitos fuiſſe in Synodo Conſtantinopolitanâ *ſupra lib.4 cap.12*. Imò & tertium

illud addit Sozomenus *dicto loco*, Eleusium ideò inter alia depositum, quod à Mari damnatos, cùm Cyzicum venissent, temerè ordinasset: ita enim locus ille intelligendus est, non vt perperàm omninò Interpres; *Quod viros ab Ecclesiâ condemnatos, qui Cyzicum venerant, qualis fuit Maris Episcopus Chalcedonis qui huic Concilio intererat, temerè & sine iudicio ministros Ecclesiæ instituisset.* Verba Sozomeni hæc sunt: καὶ ὡς ὑπὸ (ita repono, loco ὥσπερ) Μάρι τοῦ Χαλκηδόνος Ἐπισκόπου, ὡς ἐκοινώνει ταύτης τῆς συνόδου ἄνδρας κατεγνωσμένους εἰς Κύζικον ἀφικομένους ἐχειροτόνησεν ἀκρίτως. Hinc igitur forte Maris istius præcipuæ partes in Eleusio abdicando, & Eunomio eius loco ordinando fuêre. Tertia circunstantia circa Eunomij ordinationem hæc additur à Philostorgio, quòd Eunomius sui ordinationem haud aliter admiserit, quàm sponsione, pollicitatione, ὑποσχέσει, à Mari & Eudoxio factâ, *Aëtium & exilio & depositione solutum iri: & quidem intra tres menses.* Hæc vero illa ὑπόσχεσις seu sponsio est, hoc jusiurandum, *de Aëtio liberando, reuocando,* quod Eunomius, quod Philostorgius, Eudoxio non impletum exprobrant: *infra lib.6 cap.1: lib.7 cap.5: lib.8 cap.4.* De hac verò promissione nihil cæteri scriptores: Imò contra Theodoretus *lib.2 cap.29 in principio*, Eunomium quoque Aëtij abdicationi cum aliis assensum, & ideò Episcopum ordinatum scribit. Cui contraria planè memorat Philostorgius *lib.6 cap.3.*

¶AD CAP. IV. *De Constantij infelicitate aduersus Persas, eiusq; causis.*

De *Constantij* aduersus *Persas* infelicitate, de quâ

veteres

Digitized by Google

veteres paſſim, & ſummatim Oroſius, *libro 7 cap. 29*, cum *nouem prælijs parum proſperè aduerſus Perſas decertaſſe*. Philoſtorgij iudicium continetur hoc cap. Duas ſcilicet infelicitatis huius cauſas reddit: priorem, quod cognato ſeu gentilitio ſanguine ſeſe contaminâſſet, ὁμογνίῳ λύθρῳ δεξιὰν ὀξημίαν. Quibus verbis intelligit non tam Conſtantij, Dalmatij & Annibaliani patruorum & patruelium necem, quàm Galli Cæſaris potiſſimùm cœdem, de quâ *lib. 4 cap. 1* iuncto *vlt. cap. lib. 3*: cuique Philoſtorgius fauit, vt ex dictis locis apparet; & cuius fortitudinem aduerſus Perſas effert *dict. cap. vlt.* Idem porrò Iuliani iudicium *epiſt. ad Senatum populumq́; Athenienſem pag. 498*, vbi Conſtantium ipſummet de Galli cœde pœnitentem ſic inducit: ἀπαιδίαν τε ἐντεῦθεν νομίζει δυστυχεῖν, τά τε ἐς τοὺς πολεμίους Πέρσας οὐκ εὐτυχῶς πράττειν ἐκ τούτων ὑπολαμβάνει. ταῦτα ἐθρύλλουν οἱ περὶ τὴν αὐλὴν τότε: vbi & addit, Conſtantium vocaſſe Gallum τὸν μακαρίτην ἐμὸν Γάλλον, τοῦτο νῦν πρῶτον ἀκούοντα τὸ ὄνομα. Alteram infelicitatis Conſtantij aduerſus Perſas cauſam hanc adſignat Philoſtorgius, nempe ob Aëtium, Theophilum, Serram exilio pulſos, de quo *ſup. lib. 4 cap. 8.* Ita ſcilicet Philoſtorgius de ſuo ingenio iudicat, qui Aëtianus erat, & Theophili iſtius ſtudioſus. Catholicorum verò proculdubio olim iudicium planè contrarium fuit, nempe hanc Conſtantij aduerſus Perſas infelicitatem proceſſiſſe ob Arianam fidem: quod rectum eſt Baronij quoque judicium *ann. 359 num. 120.* ¶ Cæterum, cur hoc loco Philoſtorgius iſtud interjicit? Nempe, quia Conſtantius hoc anno ipſo 360 aduerſus Perſas

post adultum ver mouere cœpit,& verò mouit post autumnale æquinoctium: de quo Marcellinus,*lib.20 à pag. 181 ad finem libri,& pag.196.* Hinc adeò Hierapoli data ab eo hoc anno 16 Kalend. Iun. *lex 6. Cod.Theod. de erogat.mil. ann.* Vbi ærumnosam perpessus est æstatem diúque deflendam, vt disertè Marcellinus *dicto loco sub finem libri 20*: indéque vano incepto omisso hyematurus Antiochiam rediit in Syriam: de quo *infra cap.prox.* ¶De infelicitate Constantij Imp. aduersus Persas,Philostorgij, & sic hæreticorum iudicium,vidimus: At Gentiles huius infelicitatis causam repetunt ob Templa Gentilium diruta, priuatísque donata: Ita sanè Libanius *Orat.pro templis pag.* 23: quem vide & *in Iuliani necem, pag.*309,310,311, de Constantij aduersus Persas infelicitate.

¶AD CAP. V. *De Meletio Antiochiæ Episc.in exilium misso, & substituto ei EuZoio.*

De *Meletio* Episcopo Antiocheno in exilium misso,& substituto ei inuicem *EuZoio* : de quo Epiphanius quoque *hæresi* 73 *pag.*882: Hieronymus *Chronico ann.*361: Socrates,*lib.*2 *cap.*34: Theodoretus, *lib.*2 *cap.*3: Sozomenus, *lib.* 4 *cap.*27. Quod *locum* primo in quo hæc facta,& per hoc tempus quo id peractum attinet, ait Philostorgius id factum Antiochiæ Constantio Imp. ibi agente. Atenim Constantius nonnisi hyeme sub finem anni è procinctu Persico Antiochiam venit: teste Marcellino *lib.*20 *pag.* 191. Quare referendum istud fuerit, vel ad finem anni 360, vel ad initium anni 361. Quod *causam* depositionis Meletij

Meletij attinet, ait Philoſtorgius, depoſitum eum propter ὁμοουσίου prædicationem, quod etiam Socrates ſcribit *dict. cap.* 34, & Theodoretus *dict. cap.* 31, qui tamen addit, prætextum quæſitum ab Arianis quaſi Sabellianus eſſet, quæ hæreſis ſtatuebat, *Patrem & Filium eſſe* μονοούσιον υἱοπάτορα, Patrem ſcil. Filium & Spiritum ſanctum eſſe vnam eandémque perſonam. Addit Philoſtorgius, Meletium abdicatum ob perjuria vel mendacia, ὡς ἐπιορκίαις ἁλόντα (quo nomine Photius Philoſtorgium impium vocat) ſcilicet quod cùm ἑτεροούσιον præ ſe ferret, ὁμοούσιον tamen prædicaret, de quo *ad cap.* 1 *huius libri.* Iſtud ſcilicet ex Arianorum ore habet Philoſtorgius, quomodo & illud inde profectum quod memorat Epiphanius *hæreſi* 73 *nu.* 35 *pag.* 883. nempe ætate ſuâ nonnullos ſiue odio ſiue inuidiâ in Meletium motos, ſtudióque ſua in majus tollendi, neſcio quæ parum ſecunda de eius famâ ſparſiſſe, puta non ob Catholicam fidem has in illum turbas conflatas, verùm ob Eccleſiaſtica quædam negotia jurgiáque quæ inter eum & clericos interceſſerant: item quod nonnullos ad communionem admiſiſſet, quos ipſe olim anathemate damnauerat. Certè Hieronymus quoque *Chronico* ait, eum in exilium miſſum fuiſſe, quod presbyteros ab anteceſſore ſuo Eudoxio depoſitos ſuſcepiſſet. At longe atrocius adhuc Philoſtorgius, qui ob perjuria depoſitum ſcribit & exinde in exilium miſſum. Quod *locum exilij* attinet, ait Philoſtorgius, Meletium in patriam Melitenem pulſum. Quod Epiphanius quoque *hæreſi Semi-Arianorum* 73 *nu.* 34: & Theodoretus *lib.* 2 *cap.* 31

disertè scribunt, *εἰς τὴν οἰκείαν ἐξορισθῆναι πατρίδα*: vbi contrario planè sensu Interpres vertit *Meletium patriæ sedibus expulsum.* Huius in Melitenem exilij alterum exemplum vide apud Sozomenum *lib.6 cap.6.* Melitene porrò vrbs fuit in Armeniâ inferiore, vt testatur Ptolemæus, *lib.5 cap.7*: Ammianus Marcellinus *lib.19 pag.157,186*, in huius ipsius anni 360, & superioris 359 gestis: Sozomenus, *dict. lib.6 cap.6.* In Itinerario Peutingeriano malè expressum *Melentenis.* Memoratur & in eadem Armeniâ minore in Itinerario Antonini. Cappadociæ eam olim adserebat Strabo *lib.11 & 12*, & ex eo Stephanus *de vrbibus.* De hac eadem Melitene vide & *lib. 11 cap.1 versu 1.* Et hæc de Meletij depositione & exilio. ¶Quod *Euzoium* verò attinet, qui ei in sede Antiochenâ substitutus, ait Philostorgius, eum Arij *συναιρεσιώτην* fuisse, quod certissimum quoque ex Athanasio non vno loco, Epiphanio, Socrate *lib.2 cap.34*: Theodoreto, *lib.2 cap.3*: Sozomenō, *lib.4 cap.27.* De hoc eodem Euzoio agitur *infra lib.6 cap.5: lib.7 cap.5,6: lib.8 cap.2,3,7.*

IN LI-

IN LIBRVM SEXTVM.

¶ AD CAP. I. *De Eunomij apud Eudoxium accusatione, eiusq; defensione.*

DE *Eunomij* apud *Eudoxium* accusatione, eiusdémque defensione A.D.361, atque adeò Eunomij fidei ἐκθέσει super Filij dissimilitudine, est hoc caput cum duobus sequentibus. Porrò antequam singula huiusce libri capita illustro, & quatuor quidem priora quæ sunt omnia de Eunomio: obseruandum illud, Philostorgium, exinde à libro quinto superiore, & nunc deinceps, in eo versari, vt Eudoxium (pariter vt Euzoium *lib.7 cap.5,6: lib.8 cap.2,7: lib.9 cap.3 &* 4. Acacium *lib.6 cap.4*, & Demophilum *lib.9 cap.10,13,14,* 19) culpet, in his quæ Aëtium & Eunomium spectant, & vt penes eos, ac nominatim penes Eudoxium, schismatis, χωρισμοῦ, culpam collocet. Nempe enim ostendit, quamlibet Eudoxius ipse Eunomium Cyzici Episcopum ordinasset *lib.5 cap.3*: Quamlibet Eunomio spopondisset stipulanti, Aëtium restituiri *lib.5 cap.3* & *hoc ipso cap. lib.7 cap.8: lib.8 cap.4: lib.9 cap.3*: Quamlibet Eunomium aliquando apud se accusatum absoluisset, imò eandem cum ipso doctrinam, de Filio videlicet dissimili secundùm substantiam, professus fuisset, de quo hoc ipso *libro sexto cap.1 & 3*: Quamlibet Eunomius iussu eius Antio-

Hhh

chiæ festo Theophaniarum apud populum sermonem habuisset, in quo doctrinam suam professus est, *hoc libro cap.2* : Quamlibet Eudoxius Eunomium laudibus extulisset, *hoc libro cap.3* : Quamlibet (cùm ei persuadere non potuisset, vt Aëtij abdicationi & Ariminensi fidei subscriberet, eáque occasione Eunomius Cyzicenum Episcopatum relinquere maluisset : *hoc libro, capite tertio*) sub Iuliano apud Euzoium pro restituendo Aëtio institisset, *lib 7 cap.5* : Quamlibet Aëtij à suis Constantinopoli ordinationi refragatus non fuisset, imò & calculum præbuisset *lib.7 cap.6.* Attamen sub Iouiano & Valente, cùm hactenus vnitatis spem fecisset, contra fecisse, & apertè propriâ hæresi constituta in contrarias Aëtio Eunomióque partes transiisse, *lib.8 cap.2 & 4* : & exinde Candidum & Arianum Episcopos ab Aëtio ordinatos impetiisse, *lib.8 cap.7.* Cúmque sub Valente posset promissionibus suis de Aëtio restituendo satisfacere, tùm Aëtium tùm Eunomium conuiciis proscidisse, *lib.9 cap.3* : cúmque absente eo clerus Constantinopolitanus Aëtium vrbe expelli decreuisset, déque eo ab Aëtio certior factus fuisset, non ideò tamen commotum fuisse *lib.9 cap.7*, imò & Eunomij congressum cum Valente quem Imp. petierat, impediuisse, *lib.9 cap.8.* Inde igitur iam Aëtium & Eunomium ab Eudoxio & Euzoio discessisse, & Constantinopoli relictâ in agros suos recessisse scribit *lib 9 c.4.* Tandem & subitam Eudoxij mortem hisce omnibus haud obscurè imputare videtur *lib.9 cap.8.* Et hæc omnia, vt dixi, Philostorgius Eunomianus, vt

noui

noui ſchiſmatis χωρισμοῦ culpam in Eudoxianos deriuet: Quam alij tamen penes Eunomium & Aëtium collocant: & quidem ideò nominatim, quod Aëtium Eunomij magiſtrum Eudoxius in communionem non admitteret. Socrates, *lib.4 cap.12*: Theodoretus, *lib.2 cap.29 pag.85 in fin.* Sozomenus, *lib.6 cap.26 pag.391 in princ.*

De primo iſto huiuſce libri ſexti capite nunc videamus, quod ſcilicet eſt de Eunomij apud Eudoxium accuſatione eiuſdémque defenſione, fideíque ἐκθέσει apud clerum Conſtantinopolitanum, ſecutáque eius abſolutione. De hac verò Eunomij accuſatione apud Eudoxium à Cyzicenis agit quoque Socrates *lib.4 cap.7*: Sozomenus, *lib.5 cap.26 pag.390*, qui id tamen ſub Valente narrant: & Theodoretus *lib.2 cap.29* Quod cauſam ſeu titulum accuſationis Eunomij attinet, tres enumerat Philoſtorgius. Primam, quod ἀνόμοιον *diſſimilem Patri Filium* induceret: Quod qua mente ab eo diceretur, mox explicat: nempe, quod diſſimilem Patri Filium eſſe neceſſe ſit, vt pote cùm μονογενὴς hic θεὸς καὶ υἱὸς ſit Patris, qui ipſum ſine paſſione genuit: Illud ſcilicet intelligens, quod & Epiphanius *hæreſi Semi-Arianorum 73 pag* 848, 858, 862, 873 &c. Baſilius *lib.1 & 2. aduerſ. Eunom.* Gregorius Nyſſenus in *Eunomium*, pluribus referunt & refutant, non eſſe Filium Patri ſimilem, ſicut ingenitum ingenito, verùm ſicut genitum: & ſic geniti Filij & ingeniti Patris diſſimilem eſſe naturam, & ὑπεξῃρημένον. Item illud quod Baſilius, *lib.2 aduerſ. Eunomium*: & Nyſſenus *Orat.3.* velut dilutum & infra Maieſtatem Filij, pluribus

refutant, Filium genitum ἀπαθῶς, ἔξω πάθους, vt ita si Patris appellatio addatur, ἡ τοῦ πάθους ἔννοια non adsumatur. Quare & Theodoretus *dict. loco* indicat, Eunomium accusatum, quod diceret, κεκτῆσθαι τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱόν. Et Socrates quoque id ipsum haud obscurè indicat, quódque argutiis Dialecticis vteretur, & λεξικῷ τύφῳ: vbi agit quoque de Notitiâ Dei, quam certissimam sibi vindicabat: de quo iam suprà. Sozomenus etiam ὡς νεωτέρων δογμάτων εἰσηγητὴν accusatum Eunomium refert. Et defensionem tamen hîc eius ingreditur Philostorgius, cùm ait Eunomij accusatores in argumentum & accusationem εἰς κατηγορίαν ἀνομοιότητος totalis scilicet traxisse, quòd Eunomius diceret, κατά τι scil. μὴ κατ' οὐσίαν ὅμοιον: & vt ipsemet Eunomius postea explicat, τὸ μέν τοι ἀνόμοιον (ita enim reponendum) τὴν οὐσίαν λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, καὶ μὴ ὁμοιότητα φρονεῖν. Quare iniuriam Eunomio hac parte illatam vult Philostorgius, quod & absolutè *anomæus* haberetur, & vero ita dictus fuerit, quod & ipsemet rursùm imputat infrà *lib. 9 cap. 13.* Certe Eunomij hæc doctrina fuit, Filium vnigenitum, etsi κατ' οὐσίαν Patri ἀνόμοιον (ita enim etiam hîc *fine cap.* legendum) attamen Patri ὅμοιον esse, eximia quadam similitudine propriáque notione, κατ' ἐξαίρετον ὁμοιότητα, καὶ τὴν ἰδιάζουσαν ἔννοιαν, & sicut alioquin Filius Patri similis est: de quo Nyssenus *aduers. Eunomium*, inde à *pag. 46* & vt mox *fine huius cap.* dicitur, καὶ τοὺς μονογενεῖ θεῷ πρὸς τὸν ἀπαθῶς γεγεννηκότα πατέρα προσήκοντας λόγους.

Secundus accusationis Eunomij titulus fuit, quòd veteres mores mutaret, καὶ τὰ παλαιὰ δὲ μετακινεῖν ἔθη. Quod forte

forte intelligendum de diuersâ baptiſmatis ratione: de quo *infra lib.*10 *cap.*4, vel de diuerſa diſciplina ἑτέρᾳ ἀγωγῇ, quam ab Eccleſiæ diſciplina diuerſam adinuenit, cuius σεμνότητι καὶ ἀκριβείᾳ πλείονι nouitatem velaret, τὴν καινότητα ἐπικαλύψῃ: de quo vtroque Sozomenus *lib.6 cap.26.*

Tertius accuſationis Eunomij titulus eſt, quod ſecum impiè ſentire nolentes peruerteret, καὶ τοὺς μὴ συνασεβεῖν ἐθέλοντας διασκευάζειν. Διασκευάζειν, eſt quoque dolosè inſtruere & ſic *peruertere*, quomodo in verſione hic editum oportuit. Et tamen nonnullis neque hæc vox hic placeat, & forte reponendum, διασκεδάζειν, ídque pro διασκεδάζειν τὴν φήμην, famam alicuius diſcerpere, lacerare. Gregorius certè Nazianzenus, referente quoque Sozomeno *dict.lib.* 6 *cap.*27 id Eunomio imputat, quod damni loco duceret, ſi non omnes in eandem ſecum perniciem raperet συνεφελκύσαιτο. Et hæc de titulis accuſationis. ¶ *Tumultum* vero, quod ſecundum huius tmematis caput eſt, Eunomij occaſione exortum ait Philoſtorgius, Conſtantinopoli commouente eam preſbytero quodam in eâ Heſychio. At Cyzici tantùm tumultum obortum, atque ideo ea expulſum Eunomium Conſtantinopolim fugiſſe ſcribit Socrates, *lib.*4 *cap.*7. De tumultu Conſtantinopolitano nemo alius, vti neque de Heſychio hoc preſbytero. ¶ Addit Philoſtorgius, Eunomium Eudoxio exprobraſſe, quod ſponſioni ſuæ ſeu promiſſioni nondum ſatisfeciſſet, de qua *ſupra lib.*5 *cap.*3. Ita enim hic locus accipiendus, ad eamque mentem vertendus eſt. Eudoxium verò ad hæc apertè dixiſſe, *non hæc ſibi curæ eſſe.*

Digitized by Google

Quibus Eudoxium Philoſtorgius, vt initio monui, perfidiæ incuſat. Certè Theodoretus quoq; *lib.2 cap.29* narrat, quomodo Eunomius Eudoxium proditionis accuſauerit, ſibíque & Aëtio iniuriam factam dixerit. ¶ Subjicit Philoſtorgius Eunomij defenſionem: quâ, vt antea dixi, mentem ſuam & ſententiam explicat, nempe diſſimilem quidem ſe Filium Patri ſecundùm ſubſtantiam dicere, & ſe non ſimillimum putare, verùm ſimilem ſecundùm Scripturas, & ſecundùm rationem quæ conueniat vnigenito Filio Dei cum Patre, qui ſine paſſione eum genuit: Ita enim hic locus conſtituendus, emendandus, vertendúſque eſt, ἀλλά γε καὶ ὅμοιον κατὰ τὰς γραφὰς εἶναι κηρύττειν ἐπαῤῥησιάζετο. τὸ μέν τοι ἀνόμοιον (male ὅμοιον) κατὰ τὴν οὐσίαν λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, καὶ μὴ ὁμοιότατον φρονεῖν, ὅμοιον δὲ (hæc addenda) κατὰ τοὺς μονογενεῖ θεῷ πρὸς τὸν ἀπαθῶς γεγεννηκότα πατέρα προσήκοντας λόγους. Locúſque adeò hîc ita vertendus, *verùm etiam ſimilem ſecundùm Scripturas liberè prædicauit: Etenim diſſimilem ſecundùm ſubſtantiam Patri Filium dicere ſe, neque ſimillimum ſapere, verum ſimilem ſecundum rationem quæ conueniat vnigenito Deo cum Patre qui ſine paſſione genuit.* Quod autem ibi dicitur, Eunomium liberè prædicaſſe, *Filium Patri ſimilem ſecundùm Scripturas*, id verò tempori ſeruiens Eunomius dixerit, quandoquidem mox idem Ariminenſi fidei, quò hoc definiebatur, ſubſcribere noluiſſe dicitur, *cap.3.* ¶ Quod exitum huius accuſationis & defenſionis Eunomij, qualem deſcribit Philoſtorgius, attinet, nihil tale alibi occurrit. Socrates enim hactenùs ait, Eunomium à Cyzicenis pulſum Conſtantinopolim ſeſe

Digitized by Google

recepiſſe, ibíque cum Eudoxio ætatem egiſſe χολαῖον ἐπίσκοπον. Theodoretus *dict. loco*, poſt Eudoxij accuſationem ait, Eunomium exinde conuentus ſeparatos habuiſſe: Quæ planè aduerſantur iis quæ duobus proximis capitibus à Philoſtorgio narrantur. Sozomenus tandem ſcribit ea quæ mox proponam.

¶AD CAP. II. *De Eunomij doctrina circa Ioſephum, Filium Dei, & Spiritum ſanctum*, &c.

Ad *Eunomij* proceſſum, exitúmque accuſationis eius apud Eudoxium, Conſtantinopoli, & hoc caput pertinet: quo ſcilicet oſtenſum uoluit Philoſtorgius, quàm Eudoxius nihil in doctrina Eunomij arguerit, atque adeò (nam hic finis eſt) parùm iuſtas ab eo recedendi χωρισμοῦ cauſas habuerit. Ait igitur, Eunomium iuſſu Eudoxij apud populum ſermonem habuiſſe Conſtantinopoli, ídque feſto Theophaniarum. Quod idem refert Sozomenus, *lib. 6 c. 26*, ſcil. Eudoxium Eunomio Conſtantinopolim excito poteſtatem feciſſe τῷ λαῷ προσομιλῆσαι περὶ τοῦ δόγματος: neque quidquam in eo reprehenſione dignum deprehendiſſe, & ideò hortatum, vt Cyzicum rediret: Vbi addit, Eunomij & Eudoxij doctrinam detectam, quam ſuis verbis exponit & traducit, non Philoſtorgius iam, verùm Photius: Nempe tria infanda hæc notat, ab nefandis illis tradita. Primò, *Ioſephum B. Virgini coniunctum fuiſſe poſt partum Saluatoris noſtri.* Quod vt de Aëtio, Eunomio & Eudoxio nuſpiam alibi proditum eſt, ita Dimœritarum & Andicomarianitarum hæreſeos id extitit, cuius authorem quidam Apollinarem ſenio-

rem vel eius discipulos faciebant, teste Epiphanio *hæres.* 77 *num.* 26 *&* 78: & Heluidianorum, apud Augustinum *de hæresibus* 84. Hieronymum: vide & Ambrosium *lib.* 1 *epist.* 5 *&* 7. Interim ex hoc Photij loco apparet, iam olim *impiam atheamq;* doctrinam habitam, τὸ δυσσεβὲς καὶ ἄθεον μάλιστα, quâ B. Maria non ἀειπάρθενος habita. Pariter vt secundum istud, quòd Eunomius & Eudoxius vocabant *Filium haud vilem Patris seruum & ministrum*, καὶ τὸν υἱὸν ἀναιδέστερον τοῦ πατρὸς δοῦλον καὶ ὑπηρέτην, seu ὑπουργόν, vt apud Basilium *lib.* 1 *aduers. Eunomium pag.* 60: & Epiphanius refert *hæres.* 73 *num.* 12: quod & Demophilus Episc. Constantinopoli aiebat, teste veteri quoque scriptore apud Suidam, *in* Δημόφιλος: δοῦλον, vt scribit Isidorus Pelusiota *lib.* 1 *epist.* 246: qui idem *lib.* 3 *epist.* 334 ait, Eunomium dixisse, ὅτι τῶν προσκυνούντων ἐστὶν ὁ υἱός, *quod Filius ex adorantium numero esset.* Sic & Spiritum sanctum Macedonius vel Marathonius διάκονον καὶ ὑπηρέτην vocabat. Sozomenus *lib.* 2 *cap.* 26. vide & Hieronymum *aduers. Luciferianos.* Ἀναιδέστερον autem δοῦλον &c. verti *haud vilem*, possis & forte melius, *haud pœnitendum, haud pudendum.* Tertium seu postremum in Eunomio & Eudoxio hic reprehenditur velut impium, quod Spiritum Filij φοβερὸν ausi sunt dicere: vbi putet quis legendum φορητὸν vel φόρετρον: Spiritum enim Filij *Mittendarium* dicebant Arius & Eunomius, vt testatur Rufinus *in expos. Symboli*, vel vt Augustinus *contra Maximianum*, mitti eum à Filio: quod & Nyssenus notat *Orat.* 1 *pag.* 66. Nempe hæc inter alias Eunomij hypotheses fuit, Spiritum Sanctum à Filio creatum, creaturam creaturæ esse, opus operis,

Digitized by Google

operis, ποίημα, κτίσμα, Filium ποιητὴν τοῦ πνεύματος: quod præter Philoſtorgium ipſe Eunomius profitetur apud Baſilium *lib.2 pag.76*: & *toto lib.3 & 5*: Gregorius Nyſſenus *contra Eunomium*: Theodoretus *de hæreticorum fabulis*: & Nicetas *theſaur. orthod. fid. lib.5 cap.37*. Eadémque & Arij hypotheſis fuit: vide Epiphanium, Auguſtinum, Didymum. Quod vero dixi φορετὸν vel φέρετρον hic reponi poſſe, poſſis & φυτουργὸν vel πρωτουργὸν legere: Nempe, Eunomius Spiritum Filij μονογενοῦς πρῶτον καὶ κράτιστον ἔργον, προὔχοντα vocabat: de quo Gregor. Nyſſenus *Orat.1. aduerſ. Eunom. pag.65,66.* ¶Quod vltimo loco hîc ſubjicitur, de Eunomij & Eudoxij, ac proinde & Aëtij, ſtylo & charactere, id conteſtantur & ipſamet Eunomij ſegmenta, quæ apud Epiphanium, Baſilium: vide & Suidam *in verb.* Εὐνόμιος, vbi ſimilia occurrunt.

¶AD CAP. III. *De exitu accuſationis Eunomij apud Eudoxium, &c.*

De *Eunomij* apud Eudoxium accuſationis & defenſionis Conſtantinopoli (de quo *cap.1 ſupr.*) conſectariis eſt & hoc caput. Quod & ipſum Philoſtorgius propoſuit, vt Eudoxio inuidiam faceret diſceſſionis, χωρισμοῦ, ab Aëtio & Eunomio, contrà ad laudem Eunomij, qui ſcilicet tenax propoſiti manſiſſet. Nempe ait, Eudoxium, poſt multas Eunomij laudes, nihil eorum quæ pollicitus fuerat præcipere exequíque cogitaſſe, imò contra, ipſi perſuadere conatum, vt ſcripto, *& Aëtij abdicationi & Ariminenſi fidei* ſubſcriberet. Quod vtrumque nefarium & improbum apud Aëtia-

nos (in quibus & Eudoxius fuit) erat. Verum frustrà inquit: atque ideò Eunomium Cyzico relicta ad patriam suam Cappadociam concessisse. Quod postremum istud attinet, certè Sozomenus quoque *lib.6 cap.26 pag. 391 in princ.* refert, Eunomium Cyzicum reliquisse, etsi Eudoxius eum ad capessendam eam hortaretur, addita causa, quod nollet in posterum versari cum his quos haberet suspectos, τοῖς ἐν ὑπονοίᾳ αὐτῷ γενομένοις συνεῖναι. Quod prius attinet, ad Eudoxij, vt dixi, vituperium, id scribit Philostorgius: Quando ille quamlibet Aëtianus conatus sit rem Aëtianis indignam, imò vt ait, τὸ ἐνθεσμον αὐτοῖς καὶ ἀθελητὸν (forte ἀθεμιτὸν, vel ἀθέλημον) Eunomio persuadere; nempe vt Aëtij abdicationi, & Ariminensi formulæ, quâ *similis Filius secundum Scripturas* declaratus fuit subscriberet: Hæc videlicet duo maxime abhorruêre Aëtiani, Aëtij contra restitutionem, & Ariminensis fidei abrogationem maximè vrgentes. Et tamen Eudoxius hoc tempore, quamlibet Aëtianus, id egit, vt Eunomius his duobus subscriberet, εἰς τὸ τῆς οἰκονομίας σχῆμα id καταρυθμίζων: id videlicet agens seu concinnans vti rebus suis consuleret, temporíque inseruiret, quo fine multa καταρυθμίζεσθαι concinnari, aptari, fieri, mos est ab iis, quos ideò χεσνίτας dictos suprà iam notaui. Contrà laudi id ducit Eunomio hîc Philostorgius, quod inter χεσνίτας huiusmodi nomen suum referre noluerit, quin grauiter ferens quæ apud ipsum Eudoxius vrgebat constanter renuerit, atque ideò Cyzicum seu Episcopatum suum derelinquere maluerit (scripto id etiam professus) patri-

Digitized by Google

patriámque adeò ſuam Cappadociam priuatus repetere, quàm rem Aëtiano indignam admittere; puta Aëtij abdicationi & Ariminenſi fidei ſubſcribere, quidquamue εἰς οἰκονομίας πρόσχημα καταρρυθμίζειν. ¶ Quod Eunomij patriam Cappadociam attinet, de eâ quoque *lib.3 cap.20, & inf. lib.10 cap.6, & 11 cap.5*: & Sozomenus *lib.7 cap.17*: vt proinde Sozomeni fides his quoque Philoſtorgij teſtimoniis ſtet: Ita quidem, vt & idem Dacoram Cappadociæ vrbem Eunomij patriam dicat, pariter vt hic noſter *lib.10 cap.6*: vide & *lib.11 cap.5*. Baſilius tamen Galatam vocat *lib.1 aduerſ. Eunom. in princ. pag.2*. Vnde colligere mihi videor, modò Galatiæ, modò Cappadociæ Dacoram adſcriptam.

¶ AD CAP. IV. *De Acacij & Conſtantij Imp. geſtis aduerſus Eunomium*, &c.

De *Acacij* Cæſareæ Epiſcop. & Conſtantij Imp. geſtis A.D.361 Antiochiæ aduerſus Eunomium: déque Synodo Antiochenâ, eſt hoc caput. Ait Philoſtorgius, Acacium in Eunomium commotum, eò quod Epiſcopus Cyzici ordinatus fuiſſet, eo quoque nomine Eudoxium calumniatum, Conſtantiúmque eò perduxiſſe, vt Eunomium Antiochiam arceſſeret, Synodúmque ibi cogeret, in quâ Eunomius rationem factorum redderet: verùm cúm accuſator Acacius non comparuiſſet, Conſtantium eum pro ſuſpecto habere cœpiſſe, rémque ad maiorem Synodum reieciſſe. Vbi primò notandum, quod, quemadmodum pluribus huius hiſtoriæ ſuæ locis hunc ſibi finem Philoſtorgius propoſuit, vt oſtende-

Digitized by Google

ret, ſchiſmatis χωρισμοῦ culpam non in Eunomio reſidere, verùm in Eudoxio Conſtantinopolit. (de quo ſemel dixi initio huiuſce libri) vt & in Euzoio Antiochiæ Ep. de quo *lib*.7,8,9, ita & hoc *cap*. in Acacio quoque Cæſareæ Epiſc. Hoc primum. Secundò notetur, Acacium, Eudoxium in inuidiam vocaſſe, accuſaſſéque, ob Eunomij in Epiſcopatu Cyziceno ordinationem, duplici nomine: & quod citra communem conſenſum id feciſſet, & quod Aëtij diſcipulum ordinaſſet, qui magiſtrum ſuum zelo in hæreſim feruidiſſimo ſuperare ambiret. Id quod certe poſtea euenit; cùm obliterato fermè Aëtij nomine, hæreſis de Eunomij potius nomine deſignari cœpit, quod & ſcriptores Eccleſiaſtici notant.

Tertiò obſeruetur, ab Acacio (de cuius apud Conſtantium authoritate iam ſupra dixi, quámque mox indicat Philoſtorgius, cum ait, eum exiſtimaſſe, ſeſe ſolâ calumniâ apud Imperatorem Eunomium pro poteſtate oppreſſurum) perlatam hanc querelam ad Conſtantium Antiochiæ verſantem, & ideò Synodum Antiochiæ coactam Quod ad temporum rationem apprimè facit: Conſtantius enim cùm Antiochiam ſub finem anni 360 perueniſſet (de quo *ſupra*) ibidem quoque ſubſtitit A.D. 361, quò iſtud referendum eſt, vt ex Socrate quoque liquet, *lib*.2 *cap*.35. De qua Conſtantij Antiochiæ morâ fidem quoque facit *lex 16 Cod. Theod. de Epiſcopis*: Ammianus Marcellinus *lib*.20 *in fin*. Theodoretus, *lib*.2 *cap*.30,31: Sozomenus, *lib*.4 *cap*.27,28. Ibi igitur concilium iſtud Antiochenum hoc anno 361 habitum: quod ipſum teſtantur

Digitized by Google

ſtantur Socrates *d.loco:* Theodoretus *lib.2 cap.31* : Sozomenus *dict.lib.4 cap.28.* De qua ipſa Synodo accipiendus & Athanaſius, *lib.de Synodis Seleuc. & Arimin.pag.698*: quæ quidem vltima Synodus Arianorum fuit ſub Conſtantio. His vero COSS. Tauro & Florentio, habitam hanc Synodum Conſtantio ibi conſiſtente, exerte ſcribit Socrates *dict.loco:* quo tempore fama de Iuliani rebellione ibi percrebuit, de quo infra quoque *cap.prox.5.* At nemo ſcriptorum Eccleſiaſticorum quidquam huius memorat, de hoc inquam Acacij facto in Eudoxium & Eunomium, nemo de maiore Synodo Nicæam (de quâ mox) conuocandâ. Illud tantum & exertè aiunt, & Theodoretus quidem, Acacium & Conſtantium ibi & ὁμοούσιον & ἑτεροούσιον damnari curaſſe. Et Socrates *lib.2 cap.35*: vt & Sozomenus *lib.4 cap.28,* Aëtij ſectatores cum Acacianis ibi ſeſe coniunxiſſe, vt *Filius Patri diſſimilis tum ſubſtantia tum voluntate* definiretur, ſeu παντελῶς diſſimilis, vt Athanaſius *de Synodis pag. 698.* Interim Theodoreti quoque, & poſt eum Baronij, error eſt, qui hanc Synodum Antiochenam refert ad A.D.360, & cum alterâ & anteriore Synodo Antiochenâ commiſcet, in quâ videlicet Meletius, paulò antè in ſede Antiochenâ ordinatus, quod certe factum anno illo 360, paulò poſt depoſitus & in exilium miſſus fuit, de quâ Synodo *ſup.lib.5 cap.vlt.*

Quarto loco obſeruandum quod ait Philoſtorgius, Acacium ibi non comparuiſſe, atque ideò verſo iam pollice, à Conſtantio pro ſuſpecto habitum, quaſi per inimicitiam, non iuſto propoſito, accuſationem in-

Digitized by Google

ſtituiſſet aduerſus Eunomium. De Synodo tandem maiore ad quam hoc negotium remittere cogitabat Conſtantius, *cap.prox.*

¶AD CAP. V. *De Conſtantij aduerſus Iulianum expeditione*, &c.

De *Iuliani* aduerſus Conſtantium expeditione, déque *Conſtantij* morte eſt hoc caput. Ait Philoſtorgius, Conſtantium, famâ de Iuliani rebellione allata, Conſtantinopolim ilicò mouiſſe [Antiochiâ ſcil.] verùm morbo correptum eum apud Mopſucrenas, & ab Euzoio baptizatum, obiiſſe. In quibus conuenit ei cum cœteris ſcriptoribus, Ammiano Marcellino *lib.21 p.215*: Libanio, *in Iuliani necem pag.288*: Socrate, *lib.2 cap.vlt.* Theodoreto *lib.2 cap.vlt.* Sozomeno *lib.5 cap.1.* ¶ Tria interim hîc quæ ad hiſtoriam Eccleſiaſticam pertinent notanda veniunt: Primò, quod ait, Conſtantium Antiochiâ digreſſum, & Conſtantinopolim ilicò perrexiſſe, & Synodum ſuper ἑτερουσίῳ Niceæ cogi decreuiſſe (quod & antea agitaſſe eum dixit *ſupra fine cap. prox.*) Quod quidem à nemine quod ſciam alio proditum extat. Secundò ait, ab Euzoio tùm baptizatum: quod & ipſum pariter proditum ab Athanaſio *lib. de Synodis pag.698* : Socrate, *lib.2 cap.vlt.* Poſtremo ait Philoſtorgius, Conſtantium morientem Synodos ad impietatem reliquiſſe. Quod quidem Philoſtorgius ait ex ſuo ſenſu : nempe in Conſtantio defeciſſe pias Synodos, quæ omnes certè Arianæ fuerunt. At contrà verum eſt, in Antiochenâ Synodo, de quâ *cap. ſuper.* & Conſtantij funere, impiarum reuera ſub Con-

Digitized by Google

ſtantio Synodorum finem factum, quod Baronius quoque rectè notauit.

¶AD CAP. VI. *De Honoribus à Iuliano delatis corpori Conſtantij.*

De *Honore* à Iuliano exhibito in funere Conſtantij. Ait Philoſtorgius, Iulianum cum Conſtantij corpus ad ſepulturam deferretur, ante feretrum proceſſiſſe, diademate de capite ſublato, defunctúmque, cui ſuperſtiti vitam ereptam volebat moto exercitu, honore proſecutum. Quod exſcribit quoque Nicephorus, *lib.* 10 *cap.* 2 *pag.* 11: habent & acta Artemij 20 Octobris *cap.* 11. Et Libanius *Orat. funebri pag.* 289, ait, Iulianum manibus contigiſſe feretrum, omnibus regni inſignibus præter chlamydem depoſitis, πάντα βασιλείας σύμβολα πλὴν τῆς χλαμύδος ἀποῤῥίψας. Sed & Mamertinus in grat. act. ad Iulianum, *offenſarum gratiam faciens, induit fratrem, & cuius armis vitam impugnatum ſciebat, mortem eius ornauit, ac poſteà ipſe iuſta abſoluit.* Imò & Gregorius quoque Nazianzenus, στηλιτευτικῷ β *pag.* 119, exertè hunc Iuliani in Conſtantij funere habitum ſiue vi ſiue ſponte adſcitum deſcribit: ἀποκοσμήσαντα τὴν κεφαλὴν τοῦ διαδήματος: & addit, καὶ ἀποκύψαντα τῷ βασιλεῖ τὰ εἰκότα *demiſſo vultu Imperatori extremum officium præſtitiſſe.* Scilicet, vt cœteri nudatis capitibus aliquando funus præcedebant honoris cauſa, cuius exemplum apud Marcell. *lib.* 29 *p.* 420, ita Cæſares vel potius Imperatores ſublato diademate. Socrates *lib.* 3 *cap.* 1 nil aliud ſcribit, quàm Iulianum corpus Conſtantij Regiè ſepeliendum curaſſe, βασιλικῶς τιμήσας ἐκήδευσεν. Quod diadematis depoſitionem attinet,

Digitized by Google

Theodosius Iun. ita Imp. relictis foris armis, depositóq; diademate Ecclesiam ingrediebatur, vt de se ipsemet profitetur, in actis *Concilij Ephesini*, *tom.5. cap.21.*

¶AD CAP. VII. *De Reuocatis ab exilio per Iulianum, tum Aëtio, tum aliis.*

De *Reuocatis ab exilio* à Iuliano, statim vt Imperator post Constantium extitit, tum Aëtio, tum cæteris qui propter Ecclesiastica dogmata in exilium pulsi fuerant: de quo & Hieronymus *aduers. Lucifer. tom.2*: Socrates *lib.3 cap.1 & 4*: Theodoretus, *lib.3 cap.4*: Sozomenus, *lib.5 cap.2, & cap.5 duobus locis*: & Iulianus ipsemet *epist.26, & 45, & 52*. Inter alios verò Aëtius nominatim à Iuliano restitutus: cuius restitutionis epistola ipsa extat inter Iulianeas 31: Memorat eam & Sozomenus *lib.5 cap.5*; qui aperit quoque, quo consilio id Iulianus fecerit. Porrò hanc Philostorgij narrationem velut huius libri sexti vltimam memorat Photius disertè in *Biblioth. num.40*. ¶Illud verò adhuc notandum, quod Philostorgius ait, Aëtium, *qui propter Gallum periculum subierat*, à Iuliano ab exilio reuocatum. Nempe hæc propensi in Aëtium Iuliani studij causa fuit, & verò hîc quoque redditur: quod scil. tanquam Galli conscius accusatus, mox & in exilium missus fuisset: de quo *lib.4 cap.8 suprà*. Quomodo & viceuersa idem Iulianus potestatem nactus, ab Eusebio, quíque cum ipso erant iniuriæ circa fratrem Gallum admissæ, nempe quod cœdis ipsius authores fuissent, pœnas exegisse dicitur *sup. lib.4 cap.1 in fin.*

IN LI-

Digitized by Google

IN LIBRVM SEPTIMVM.

¶Ad Cap. I. *De Persecutione Christianorum sub Iuliano.*

AIt, *Iulianum* statim vt Imperium arripuisset, per Edicta *Gentilibus* licentiam omnem quidquis in Christianos moliendi fecisse: & exinde omnis generis quæstiones, cruciatus, Gentiles in Christianos exercuisse. Atenim, contraria planè vno ore omnes alij scribunt, nempe imò Edicta publicata à Iuliano, ne Christiani iniuriis afficerentur: testis vel Sozomenus, *lib.*5 *cap.*5, & ex eo Nicephorus, *lib.*10 *cap.*5. Contrariam enim planè viam ingressus est Iulianus ad pessundandam rem religionémque Christianam: de quo omni Oratio haud ita pridem scripta est, quæ *Iulianus* inscribitur: vide & *infrà cap.*4.

¶Ad Cap. II. *De Georgij Alexandrini cæde.*

De *Georgij* Alexandrini cœde. Quâ parte consentientes habet cæteros scriptores, Marcellinum, *lib.*22: Gregorium Nazianzenum, *in laudes Athanasii*: Epiphanium, *hæresi* 76: Socratem, *lib.*3 *c.*2 *&* 3: Sozomenum, *lib.*5 *cap.*7. Déque eadem cœde agit Iulianus ipse *epist.*10. ¶Et caussas eius cœdis duas adsignat Philostorgius, Aëtio addictus: priorem, quasi ex vindictâ diuinâ, quod homodoxos coëgisset subscribere libello aduersus Aëtium: cuius facti nullibi præterea mentio occurrit, cùm tamen

atrocia eius facta edisserant alij, & in his Athanasius: de subscriptione alioquin libello & condemnationi Aëtij *sup.lib.4 cap.vlt.*& *lib.5 cap.*1. Certe, quod à Georgio aduersus Aëtium factum ait, proculdubio factum id ad Synodicam epistolam, quæ ad eum *prius* à Synodo Constantinopolitanâ emissa contra Aëtium eius diaconum, quæ extat apud Theodoretum *lib.2 cap.*28. Alteram Georgij Alexandrini cœdis causam reddit, quod in Gentilium res impetum fecisset: In hoc verò iam consentiunt alij, Marcellinus *dict. lib.*22: Sozomenus, *lib.4 cap.vlt.* & *lib.5 cap.7*: Socrates, *lib.3 cap.*2. ¶ Illud verò iam ex Arianorum peculio habet Philostorgius (quem ideò *impium* hic vocat Photius) quod ait, Georgij cœdi & Athanasij sententiam ducatum præbuisse. Certe Socrates quoque *lib.3 cap.3.* & Sozomenus, *lib.5 cap.7.* & exinde Nicephorus, *lib.10 cap 6 pag.*19, famam percrebuisse aiunt, vel Arianos id sibi persuasisse, quod Georgij cœdes ab Athanasianis profecta esset; quod Socrates & Sozomenus *ibid.* refutant: & quidem inter alia, Iuliani ipsiusmet authoritate, *epist.*10, qui populo Alexandrino, non Christianis aut Athanasianis, hanc cœdem imputat. Huic verò siue famæ siue Arianorum obtrectationi, vt mox hîc in sequentibus indicatur, occasionem vel certe prætextum dedit, quod post Georgium interfectum Athanasius ilicò sedem repetierit. In quo conueniunt & cœteri, & in his Socrates *lib 3 cap.*4. Verùm post cœdem primum Georgij Athanasium è latebris emersisse author est Gregorius Nazianzenus. Marcellinus tandem *d.lib.*22

pag.

*pag.*224 ſcribit, *Chriſtianos non inhibuiſſe hanc cædem: eò quod omnes indiſcrete Georgij odio flagrarent.* Atenim Philoſtorgius exerte, etſi Georgium à Gentilibus cœſum dicat, attamen addit, στρατηγήσαντος καὶ τῆς Ἀθανασίου γνώμης τῆς πράξεως: nempe ſententiam Athanaſij ducatum præbuiſſe huic cœdi.

¶AD CAP. II. *De Statua Paneadis.*

De *Statua* ſeu *Imagine Chriſti* Paneade, vrbe Palæſtinæ, ab Hæmorrhoouſa Syro-Phœniſſa πολυθρύλλητος hodie in argumento *de Imaginibus earumq́ cultu*, narratio ſequitur: Ad cuius fidem & hoc deinceps Philoſtorgij teſtimonium accedere poterit, ad alia complura quæ hactenus ſuper eâ occurrunt, puta Euſebij, *lib.*7 *hiſtor. Eccl. cap.* 14, & poſt eum Rufini *lib.*7 *cap.*14: Aſterij *homilia* 10 apud Photium noſtrum *in Bibliothecâ num.*271: Sozomeni (qui vnus è Triumviris Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſcriptoribus hanc hiſtoriam refert) *lib.*5 *cap.*20: Artemij actorum 20 Octobr. *cap.*38: Cedreni *pag.*251: Nicephori *lib.*10 *cap.*30, qui ex hoc Philoſtorgio noſtro habet, tacito tamen eius, vt alias fermè, nomine. Mentio quoque eiuſdem haud ſemel in *Actis Synodi Nicenæ* 2. apud Agobardum *de Imaginibus pag.* 238 (vbi Euſebij locum tranſcribit) & *lib.*4 *de Imaginibus, cap.*15, qui libri ſub Caroli M. nomine ambulant. In hac verò hiſtoria variant inter ſe ſcriptores in nonnullis, & nemo plures, quibúſque inſiſtere oporteat digniores, circumſtantias addidit, quàm Philoſtorgius, è quo ideò hanc eclogen ſiue epitomen ſuam Photius excerpſit, vt & Nicephorus narrationem inde ſuam

transſtulit. Nolo nunc in huiuſce rei fidem ſcrupuloſius inquirere, ſeu εἰς τὸ ἀψευδὲς τῆς ἱστορίας, quam tamen Euſebius omnium antiquiſſimus, imaginis ipſius ſpectator, ex vulgi tantum ore ſeu traditione, at non & de narratione certus, habet, ἔλεγον, inquit: Quomodo & Sozomenus, etſi credulus magis, & ex eo Nicephorus, miraculoſam hanc hiſtoriam inter eas ponit, quæ ſolis indigenis per traditionem antiquam ſunt cognitæ, μόνοις παρέδωτο τοῖς ἐπιχωρίοις ἐκ τῆς ἀρχῆθεν παραδόσεως ἐγνωσμένα. De qua tamen deinceps quoque Carolus M. *dict. loco* dubitauit, duobus locis hæc repetens: *ſi tamen*, inquit, *factum eſſe credatur.* Certe, ſi conjecturæ locus, videatur potius, ſtatua hæc ciuitatis ipſius Paneadis ſimulacrum exhibuiſſe, quæ videlicet afflicta caſu quodam, vel ab Imp. vel à Magiſtratu aliquo erecta fuerit: Hoc enim habitu ciuitates prouinciæque afflictæ, mox & erectæ, olim repræſentatæ: vide vel veteres nummos, & Gregor. Nazianz. *epiſt.* 49 *vel* 40: & Baſilium *epiſt.* 279.

Circumſtantias nunc Philoſtorgianæ narrationis ſectari iuuat: quæ ad quatuor alioquin ſumma capita commodè referri poſſint: de Poſita primùm ſtatua ſeu Imagine, de ςάσει eius, de refixa eâ: tandem de reliquiis eius ſeruatis, decentioréque loco habitis.

Primum igitur, quod *cauſam* huius Imaginis figendæ attinet, ait Philoſtorgius, hæmorrhoouſæ mulieris fidem hanc imaginem ſtatuiſſe, quæ ita Saluatorem noſtrum in ſe beneficum remunerata ſit: ἡ αἱμόῤῥους πίστις ἀμειβομένη τὸν εὐεργέτην ἀνέστησεν. Quibus conuenienter omninò

Euſe-

Digitized by Google

Eusebius hæc τῆς εὐεργεσίας θαυμαστοῦ τρόπαια vocat. Et Asterius τὸ εὐχάριστον τῆς γυναικὸς dixit: mox idem subjicit: ἀγάλματι χαλκῷ τὸν εὐεργέτην ἐτίμησε, τοῦτο γέρας οὐκ ἀνάξιον οἰηθεῖσα τῆς χάριτος: tandem istud, τῆς δὲ παθούσης τὸ χαριστήριον nominat. Inde & Sozomenus, ὃ τοῦ πάθους ἀπαλλαγεῖσα ἀνέθηκεν: & Nicephorus exinde, hunc alioquin locum exscribens, ἀμειβομένη τὸν εὐεργέτην τῇ τοῦ πάθους ἀπαλλαγῇ. Id verò factum ait Eusebius, non petitâ per libellum huiusce rei faciendæ licentiâ à Philippo Tetrarcha Trachonitidis, quod Ioannes Damascenus *de Imaginib. orat.* 3. refert ex Chronico Ioannis Antiochiæ Ep. cognomento Malala: Non arcessita item causa vel exemplo à more legéque Ecclesiæ, verùm à Gentilium consuetudine, apud quos videlicet Euergetis & Soteribus statuæ erectæ (quod passiuitus aliunde notum) Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, inquit, τοὺς πάλαι ἐξ ἐθνῶν εὐεργετηθέντας πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα πεποιηκέναι, ὅτι καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας Παύλου καὶ Πέτρου καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορήσαμεν. ὡς εἰκὸς τῶν παλαιῶν ἀπαραλλάκτως οἷα σωτῆρας ἐθνικῇ συνηθείᾳ παρ' αὐτοῖς τοῦτον τιμᾶν εἰωθότων τὸν τρόπον. Vbi ἀπαραλλάκτως (non verò ἀπαραφυλάκτως, vt nonnulli mutant) ἐθνικῇ συνηθείᾳ, est, ad similem prorsus, omninò, Gentilium morem, seu *consuetudine prorsus Ethnicâ*, vt rectè Rosvveidus. Rufinus vertit, *ex Gentili consuetudine indifferenter.* Interpres Eusebij dilutè adhuc, *ad similitudinem Gentilis consuetudinis quam proximè.* Alij vertunt *immutabiliter.* Verùm de hac ἀπαραλλάκτου voce, propriáque eius significatione, iam suprà *lib.2 cap.16.* Rufini interim illud hîc non prætereundum, qui con-

Digitized by Google

ſuetudinis iſtius de ſuo rationem addit *lib.7 cap.14: Inſignia etenim veterum reſeruari ad poſterorum memoriam, illorum honoris, horum vero amoris indicium eſt.* Et hæc quidem veteres de cauſa & exemplo imaginis huius figendæ, & Euſebius nominatim: cuius verba clarè oſtendunt, nullam talem in Eccleſiâ, non dicam adorandæ imaginis legem, imò ne figendæ quidem publicè adhuc morem fuiſſe: Quò enim alioquin præoccupatio iſta Euſebij monitúmque, quo admirationi occurſum voluit? Quò moris Gentilitij allegatio, ſi traditio hæc Apoſtolica fuiſſet? Quò denique ad facti illius defenſionem tam anxiè conquireret exempla imaginum Pauli & Petri, imo & Domini noſtri, quas ipſe viderit διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας?

Secunda obſeruatio eſt de *loco*, in quo ſtatua illa primùm fixa fuit. Ait igitur Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, eam fixam fuiſſe Paneade *prope fontem* qui intra ciuitatem eſt, quæque ideò ad eam vrbem ſpectandam accedentibus vna cum aliis ſimulacris voluptatis aliquid præbebat: εἰσεστηλῶσθαι μὲν ταύτην κατὰ τὴν πηγὴν τὴν ἔνδον τῆς πόλεως μετὰ καὶ ἑτέρων ἀγαλμάτων τερπνότητός τι παρέχειν τοῖς φοιτῶσι θέαμα. At Euſebius, nullâ fontis mentione facta, ſcribit, pro foribus domus hæmorrhoouſæ poſitam eam fuiſſe ſuper editum lapidem, ἐφ᾽ ὑψηλοῦ λίθου πρὸς μὲν ταῖς πύλαις τοῦ αὐτῆς οἴκου, quam etiam domum ætate ſuâ oſtenſam ait. Aſterius & Sozomenus loci in quo ea poſita fuit, mentionem nullam faciunt. Certe olim ad fontes, non Gentilium modò imagines nonnullæ fixæ fuêre (de quo videndus

dendus vel locus apud Suidam in voce Αὐξέντιος) verùm & Christianæ: Sic & author vitæ Constantini *lib.3 cap.48* (alius omninò ab Eusebio Cæsariēsi, qui etiam velut Iconomachorum patronus in Concilio Nicæno 2 repudiatus fuit) scribit, à Constantino M. Constantinopoli boni pastoris symbola apud fontes medio foro posita fuisse, ἐπὶ μέσων ἀγορῶν κειμένας κρήναις τὰ τοῦ καλοῦ ποιμένος σύμβολα τοῖς τῶν θείων λογίων ὁρμωμένοις γνώριμα: vt & Danielem cum leonibus æri incisum auri laminis splendescentem. Ergo, siue hæc statua ad fontem κατὰ τὴν πηγὴν posita, siue pro foribus πρὸς ταῖς πύλαις hæmorrhoousæ, fixa ea fuit, certe fuit sub dio, in propatulo, ceu θερπνότητος θέαμα τοῖς φοιτῶσι vna cum aliis simulacris, voluptatis ergo memoriæque, non in æde sacrâ aut oratorio, multo minus ad cultum vel προσκύνησιν.

Tertiò obseruandum Philostorgium, pariter vt Asterium & Sozomenum, solius Christi statuæ meminisse: at Eusebius, his omnibus integro sæculo vetustior, historiam hanc, vt dixi, alienâ fide referens, alteram insuper hæmorrhoousæ ipsius imaginem positam iuxta fuisse ait, è regione scilicet illius Christi imaginis, quæ de geniculis seu genibus flexis, manibúsque in modum supplicantis protensis, ad eam adoraret, cuíque Christi imago manum porrigeret. De quo silent, vt dixi, Asterius, Philostorgius & Sozomenus. Vnde tamen nullo modo id efficias, fœminam ipsam *superstitem*, vel alium quemcunque eius exemplo statuam hanc adorasse, verùm illud hactenùs, imaginem hanc fuisse adorationis

cultúſque ſuperſtiti Chriſto ipſi olim exhibiti vel deinceps exhibendi: & ſic expreſſam in hac duplici imagine rem olim geſtam, non quæ in illa vel quæ ad illam deinceps fierent, aut fieri oporterent.

Quartò ait Philoſtorgius, *herbam* ad pedes imaginis iſtius Saluatoris adnatam, eandémque omnium morborum medelam fuiſſe. De herba illa ἀλεξιφάρμακον παντοίων νοσημάτων ſeu panaceâ, conueniunt & illi à quibus Euſebius accepit, ad quos ſeſe ille ſemper refert, & ex eo Rufinus & Sozomenus. In dubium verò reuocat Carolus M. *lib.4 de Imaginibus, cap.15.* At Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, quod ſecundum de hac herba notandum eſt, illud adhuc ſpeciale habet, quod dicat, herbam hanc, etſi in commune ἀλεξιφάρμακον, tabis tamen maximè medelam fuiſſe. Sicut & hoc tertio loco ſpeciale habent auctores Euſebij, quod dicerent, eam herbam medicandi vim tùm habuiſſe, vbi ad veſtimenti fimbriam ea excreuiſſet, μέχρι τοῦ κρασπέδου τῆς τοῦ χαλκοῦ διπλοΐδος ἥκοι: Quod ita amplius enarrat Rufinus, *herbam illam nihil omninò virium geſſiſſe, ſi antequam fimbriæ ſummitatem creſcendo contigiſſet decerperetur*: Qui idem Rufinus & illud quoque (quod de hac herba quarto loco notandum) addit, *morbum depulſum hauſtu exiguo madefacti graminis*: nempe non contactu eam herbam curaſſe, verum potione ait.

Quinto obſeruandum vel maximè, quod vni Philoſtorgio, vnde & Nicephorus habet, peculiare, quod is narrat de *Inſcriptione* iſtius ſtatuæ. Nempe ait is, Inſcriptionem in ea ſtatua fuiſſe, quæ literis ſingula narrabat,

videlicet

videlicet *cuius formam ea exprimeret*, *quamve ob causam ea fixa fuisset*, verùm obliteratam inscriptionem aliquando fuisse, eò quòd cum sub dio nudáque statua illa staret, terra in eam ex pluuiis longo tempore adgesta fuerit: mox tamen, cùm aliquando dubitatio orta fuisset, quænam causa huiusce statuæ olim figendæ fuisset, cuiusque ea formam exprimeret, eruderato seu egesto quod ei adfusum fuerat luto, literas repertas fuisse, quæ integram rem historiámque edocerent. Et addit Nicephorus, qui hunc alioquin locum exscribit, quæstionem ζήτησιν illam motam ab his qui eâ herbâ curari fuerant, ἀπὸ τῶν θεραπευομένων: quomodo & Artemij acta habent, eam post tempus cognitam ex miraculo herbæ quæ illic nascebatur. Quibus nil simile apud Eusebium, Asterium & Sozomenum occurrit: imò contra Eusebius famæ hactenus incerta, suúmque illud ἔλεγον hactenùs obtendit, vt & Sozomenus παραδόσει τῶν ἐπιχωρίων: de inscriptione verò illa ne verbum quidem, cùm tamen Eusebius ipsemet hanc statuam ad eam ciuitatem profectus, αὐτόπτης viderit oculísque vsurpauerit, ἔμενε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄψει παραλαβεῖν ἀποδημήσαντας αὐτοὺς τῇ πόλει. Quæ vtique inscriptio si ibi fuisset, proculdubio mystagogo aliquo duce eam Eusebius lustrasset, neque suum illud ἔλεγον ingeminasset ingessissétque pro omni fide, quando ex ipsomet ære id exploratum habere satis supérque potuisset, nisi ita iam Eusebij æuo literas illas literatas oblimatas fuisse putemus, vt nec in mentem cuiquam venire potuisse, num aliqua inscriptio ibi foret, credamus.

Digitized by Google

Sexto ait Philoſtorgius, eruta eruderatáque illa inſcriptione, herbam illam euanuiſſe, ſic vt neque ibi neque alibi vſpiam amplius ea apparuerit. Euſebius certe hanc herbam vocat ξένιον βοτάνης εἶδος, & Sozomenus, Euſebium alioquin exſcribens, & hoc ad explicationem addit, nempe neminem medicorum vel peritorum omninò nouiſſe, cuius generis ea eſſet, ἧς τὸ εἶδος οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἰατρῶν ἢ ἐμπείρων: Nihil verò tale quale Philoſtorgius, quod videlicet eo tempore quo eruderata inſcriptio fuit, euanuerit.

Septimo loco in hac Philoſtorgij narratione, notandum, quod ſubjicit de *Tranſlatione* huius ſtatuæ è propatulo locóque publico facta, de quo nihil apud Euſebium & Aſterium. Nempe imaginem hanc Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, vt & acta Artemij, tranſlatam a Chriſtianis in *Diaconicum* ſcribit: vel vt paulò plenius Nicephorus in *Eccleſiæ Diaconicum*, ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας διακονικῷ: vti viceuerſa paulò laxius Sozomenus *lib.5 cap.20* de tranſlatis fragmentis agens, ait ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, pariter vt Cedrenus *pag.251.* Atenim inter Eccleſiam & Diaconicum plurimum intereſt. Arcadius Imp. *l.30. Cod.Theod.de hæreticis*, ſeu *l 3. Cod.Iuſtin. eod. tit. ſiue ſub Eccleſiarum nomine teneantur, ſiue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica.* Nempe Diaconicum neque Eccleſia imò neque Eccleſiæ ipſius pars propriè fuit, verùm ad Eccleſiam ſeu prope Eccleſiam extitit: vbi ſcilicet vaſa veſtéſque ſacris vſibus deſtinata de more reponebantur. De vaſis fides à Concilij Laodicenſis *canone 21.* Ὅτι οὐ δεῖ ἔχειν ὑπηρέτας χώραν

ἐν τῷ

Digitized by Google

ἐν τῷ διακονικῷ καὶ ἅπτεσθαι δεσποτικῶν σκευῶν, vbi Latina verſio in Codice Canonum Eccl. vniu. ſic habet, *Quod non oportet miniſtros locum habere in ſecretario, & dominica vaſa contingere.* In *Secretario*, vel vt alij Codices, Romanus, & Dionyſij Exigui, retenta Græca voce, *in Diaconico.* Et malè Balſamo, qui in hoc canone Diaconicum accepit de munere & officio Diaconi. Peius alij qui pro *altari* Diaconicum interpretantur. Nempe eo canone vetantur ſubdiaconi ingredi Diaconicum, & vaſa ſacra inde depromere, quod Diaconorum muneris fuit. De veſtibus ſacris in Diaconico quoque repoſitis fides à Typico Sabę, cuius ipſe exemplar vidi apud CL. V. D. Tobmannum Tiguri, ἀλλάσσει τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐν τῷ διακονικῷ. Eccleſiæ verò id junctum fuiſſe oſtendit Codinus *de officiis aulæ Conſtantinop.* ἐν δὲ τῇ τοῦ ἑσπερινοῦ ὥρᾳ, εἰ μὲν εὑρίσκεται πατριάρχης, ἀπέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν βασιλεὺς, καὶ ἀκούει παρ' αὐτοῦ τὰς τοῦ μεγάλου βασιλείου εὐχὰς πλησίον τοῦ διακονικοῦ. Et in Catalogo Patriarch. κειμένου τοῦ λειψάνου αὐτοῦ ἐν τῷ διακονικῷ. In Euchologio. μετὰ τὸ ψάλλειν τὴν τριτέκτην κατέρχεται ὁ ἅγιος πατριάρχης ἐν τῷ μετατωρείῳ ἤγουν τῷ διακονικῷ, καὶ ἐξέρχεται εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ergo Diaconicum non Eccleſia, imò neque Eccleſiæ pars propriè fuit: verùm ad eam *Secretarium*, vt vertit Laodiceni canonis Interpres (quæ *Sacriſtia* hodie) vbi ea quæ vſibus ſacris ſeruirent (vnde & διακονικῷ nomen) vel quæ à vulgi contemptu vindicarentur adſeruabantur. Idem etiam forte cum *cimiliarcho* & *metatorio*, vt Euchologium & Cedrenus vocant, vbi videlicet Sacerdos vel Epiſcopos ſeſe adornabat, & tanquam in metato erat, & exin-

Digitized by Google

de in ſacrarium εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ergo è foro in Diaconicum iſtud, non in Eccleſiam, tranſlata Saluatoris imago Paneade. Hactenùs ſcilicet hæc huius imaginis tranſlatio tùm conſtitit, referente Philoſtorgio.

Cuius etiam tranſlationis, quod octauo loco hîc notandum, tum *modum* tum *cauſam* enarrat hîc Philoſtorgius. Nempe ait, tranſlatam hanc imaginem in Diaconicum conuenienter adcuratam, τὰ πρέποντα ἐθεράπευον. Sed quatenus πρέπον iſtud, & θεράπεια hæc conſtiterit, explicat: Nempe ῥητῶς ait, nullo modo vt ea coleretur vel adoraretur, σέβοντες μὲν ἢ προσκυνοῦντες οὐδαμῶς: addita generali cautione ſiue regula, *Quod fas non fuerit æneam* (cuiuſmodi hæc ſtatua erat, vt ex aliis liquet) *aliamve quam materiam adorare*, οὐ γὰρ ἦν θέμις χαλκὸν ἢ ἄλλην ὕλην προσκυνεῖν. Quæ quidem adferri deinceps poterunt ex hoc Philoſtorgij loco in controuerſia *de Imaginum cultu*, & ad illuſtrandam hanc narrationem, qua alioquin hodie nonnulli, iudicio virorum vtriuſque ſectæ doctiſſimorum, ad ſtabiliendum Imaginum cultum abutuntur, exinde ex quo Synodus Nicæna 2, & Gregorius PP. eam eò traduxêre. Tanto magis etiam quod Nicephorus, qui ſuam alioquin narrationem hinc mutuauit, hæc quæ *de vetito in Eccleſia Imaginum cultu* hîc à Philoſtorgio interſeruntur, omiſit: ideò nempe, quod eius æuo iam Imaginum cultus percrebuerat: vti viceuerſa Photius hac ecloga ſua id excerpendo notatum in Philoſtorgio voluit, quaſi à ſuorum temporum vſu, ſuáque ſententia alienum, poſt Synodum videlicet Nicænam 2, quâ

Ima-

Digitized by Google

Imaginum adoratio ſancita fuerat, quam & ipſe probauit, de quo iam *ad cap.10 lib.2.* Et hæc quidem Philoſtorgius de cauſa finéque Tranſlationis huius Imaginis κατ' ἄρσιν, & ad excludendam eius adorationem. Quid igitur? Tranſlatam eam ait, duabus de cauſis: Primò, vt decentiore ſitu eſſet, αὐτὸ δὲ τοῦτο στάσει σεμνοτέρᾳ, vbi de ſuo Nicephorus adtexuit τιμῶντες. Nempe decentius viſum, hiſtoriam ſacram, ſeu ſacræ hiſtoriæ imaginem à contemptu ita vindicare, & ſi non in Eccleſia, quod nefas fuit, caſtiore ſaltem loco habere: Secundo, vt ad eum locum, τῷ τόπῳ (pro quo Nicephorus habet τῷ χώρῳ) ad Diaconicum inquam, accederent ſpectare volentes, eáque re archetypi ipſius deſiderium oſtentantes: καὶ τὸ μετ' ἡδονῆς ἐπιφοιτᾶν τῷ τόπῳ θεασαμένους τὸν περὶ τὸ ἀρχέτυπον πόθον ἐπιδεικνυμένους. Finis ergo tranſlationis huius in Diaconicum, decentioríſque στάσεως, fuit voluptatis ratio, & vt eam imaginem ſpectantes archetypi ſimùl deſiderium eâ re oſtenderent: πόθον περὶ τὸ ἀρχέτυπον, non verò erga ſtatuam ſeu exemplarij adorationem. His limitibus, hoc fine circumſcripta fuit στάσις illa σεμνοτέρα, non ad προσκύνησιν, γονυκλισίαν, vel προσφώνησιν. Quomodo & Agobardus *lib. de Imaginibus pag.237, ob* AMOREM *potius & recordationem, quam ob religionis honorem aut aliquam venerationem expreſſam & conſcientiam, Imagines poſitas* ait, allato quoque in id Euſebij loco. Et certe nullus ex iis qui inter vetuſtiores huius imaginis meminêre, vllam cultus vel adorationis mentionem faciunt, nullam in hoc facto, ſiue poſitæ primùm dein tranſlatæ in diaconicum imaginis,

Digitized by Google

imaginum adorationem commendarunt, vt disertè obseruat Carolus M. *lib.4 de Imaginib. cap.15*, non Eusebius, non alij: Contrà ille hactenùs, *creditam* hanc Christi imaginem ait, atque à se *visam*, verùm neque ab aliis adoratam, neque à se scribit. Imò Epiphanius ille quoque Sardiniensis in Synodo Nicæna 2, non aliò hanc historiam vertit, quàm vt antiquitatem ποιήσεως τῶν εἰκόνων in Ecclesia hoc exemplo stabiliret, quanquam neque ea in Ecclesia primum fixa, verùm publice sub dio & in propatulo habita: imò neque postea, vt ex Philostorgio nunc discimus, in Ecclesiam translata.

Postremo loco subjicit Philostorgius, *revulsam* hanc de sede sua seu Diaconico, τῶν βάθρων, pro quo Nicephorus τῆς στάσεως, imaginem sub Iuliano, quod etiam Sozomenus notauit, perque plateas tractam: atenim caput à ceruice reuulsum Christianos clàm collectum, quantum potuêre, seruasse, ὡς ἠδυνήθησαν διεσώσαντο. Hęc Philostorgius, & sub Iuliano quidem facta narrat. Atenim, quod rationem temporis primùm attinet, sub Maximino (cuius temporibus gesta nonnulla ad Iuliani tempora ab aliis referri videmus, de quo ad *cap.13 huius libri*, & *cap.1 lib.8*) id accidisse scribit Asterius, qui circa A.D.400 scribebat, 40 fermè post Iulianum annis, referente Photio: Qui idem sublatam tantum ex vrbe statuam narrat, ἀνείλετο τῆς πολύχνης χαλκὸν, neque quidquam de seruato capite huius statuæ memorat. Et id tamen Philostorgius tam asseueranter scribit, vti dicat sese in eos incidisse qui refixam imaginem sub Iuliano vel saltem caput eius seruarant:

uarant: καὶ φησὶ τούτοις καὶ αὐτὸς μάσασθαι. Μάσασθαι vel μασᾶσθαι est ἐφάψασθαι contingere, quod notum vel ex Hesychio: Ergo contigisse eos, id est incidisse in eos sese ait: nisi id potius indicare voluerit, hasce reliquias & sese contigisse, vt proinde hîc legamus ταῦτα. At vt Philostorgius superiora circa huius imaginis reuulsionem peculiaria habet, ita & Sozomenus quoque σύγχρονος eius alia nonnulla: Nempe ait is, Iulianum statua hac deturbata, eius loco suam imaginem posuisse, καθελὼν τοῦτο ἴδιον αὐέστησε. Secundo, eandem Iuliani imaginem igne cœlitus delapso dirutam. Tertio, ab eo tempore ad sua vsque tempora εἰσέτι νῦν tanquam fulminis ictu ambustam visam. Quod viderit rursùm Lector, num ad Maximinum non rectius referatur, de cuius statuis & imaginibus prostratis, mutilatis Eusebius *lib.9 cap.9*, & Gregorius Nazianzenus 1. στηλιτευτ. *pag.93*: vbi & Iulianum cum Maximiano componit. Quartò, statuâ Christi deturbatâ, non caput signatè, verùm fragmina qualiacunque collecta indicat τὴν δὲ τοῦ χριστοῦ ἀνδριάντα τότε μὲν οἱ ἕλληνες σύρουτες κατέαξαν, μετὰ δὲ ταῦτα χριστιανοὶ συλλέξαντες. Nicephorus vtrumque habet. Quinto ait Sozomenus, ea fragmina in Ecclesiâ posita ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέθεντο, quod etiam Nicephorus habet. Sexto ait Sozomenus ea suo tempore adhuc custodita, ἔνθα καὶ νῦν φυλάττεται: quomodo & Philostorgius ni fallor ea sese contigisse ταῦτα καὶ αὐτὸς μάσασθαι: cùm tamen Asterius suo tempore eam non amplius extitisse scribat, ἰδοὺ γὰρ ὁ ἀνδριὰς οὐ φαίνεται.

Et hactenùs quidem de statuâ Paneadis; quæ omnia,

vt vidimus, hinc ad ποίησιν eius, πρὸς ἀμοιβὴν videlicet & τρόπαιον τῆς εὐεργεσίας, inde ad στάσιν σεμνοτέραν pertinent, nullo modo verò ad προσκύνησιν eius. Eius verò occasione Philostorgius de Paneade & Iordane per digressionem agit hoc segmento prout id Photius contraxit: Integram sanè vel integriorem saltem Philostorgij διέξοδον, ipsáque adeò Philostorgij verba refert Ioannes Antiochensis περὶ ἀρχαιολογίας. Eo autem quinque memorat.

Primo situm Paneadis describit: sitam videlicet eam ad extremos Palæstinæ fines, post quam Phœnicia excipit: Et iterum, hunc vltimum fuisse Iudææ Phœniciam versus terminum ait. Certe, Asterius quoque, *dicto loco.* Παλαιστίνης πολίχνην vocat. Atenim Strabo, Ptolemæus Eusebius *dict.lib.7 cap.14*: Sozomenus, *d.lib.5 cap.20*: & Stephanus disertè, Phœniciæ adscribunt.

Secunda obseruatio est de *Nominibus* Paneadis. Ait igitur Philostorgius, eam primò *Dan* vocatam: historiâ repetitâ proculdubio ex *Iudicum cap.18*, & strictim *Iosue cap.19*: deinde, dictam *Cæsaream Philippi*: quomodo etiam vocatur apud Iosephum, *lib.10 Antiquit. Iud. cap.8.* (vbi & Neronæam aliquando dictam scribit) Eusebium, *d.lib.7 cap.14*: Sozomenum, *d.lib.5 cap.20.* Sed quod addit Philostorgius, Paneadem ab *Herode Magno* posterioribus temporibus ædificatam mutato nomine Cæsaream Philippi vocatam, id erroneum est: imò enim à Philippo filio, non ab Herode Magno, ædificatam scribit Iosephus, *de bello Iudaico lib.2 cap.13*, Φίλιππος δὲ Πανεάδα τὴν πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ Ἰορδάνου κατασκευάσας ὀνομάζει Καισάρειαν. At Cæsarea

ſarea, quam Herodes magnus condidit, altera ab hac Cæſarea eſt, nempe ea quæ antea *Stratonis turris* vocabatur, teſte Plinio & Strabone: de qua ab Herode condita idem Ioſephus, *lib.1 de bello Iudaico cap.16.* Tandem vrbem quæ antea Dan, dein Cæſarea Philippi vocata fuerat, *Paneada* nominatam ſcribit Philoſtorgius. Rectè: inde certe & junctis nominibus Ptolemæo Καισάρεια Πανίας, & in Itinerario Peutinger. *Cæſarea Paneas*: vnde & Plinius *lib.5 cap.15*, *Iordanes amnis oritur è fonte Paneade, qui cognomen dedit Cæſareæ.* Ergo *Dan* & *Paneas* eadem: etſi Hieronymus de locis *Hebraicis*, Iordanem in vico Dan fontes habere ſcribat, qui in quarto Paneadis miliario eſt euntibus Tyrum: De fonte alioquin Paneade monuerunt alij multi: vide Plinium, Ioſephum, *lib.1 de bello Iud.16:* & *lib.3 cap.18*: Solinum, *cap.35*: Stephanum, in Πάνειον.

Tertia obſeruatio eſt de origine nominis Paneadis, vnde ſcilicet ea vocata fuerit: nempe ait, ita appellatam à Panis ſimulacro ibi à Gentilibus poſito. Cuius rei fides penes eum eſto. Certe, iam olim fontem propriè Iordanis, & vicum ibi poſitum, Paneada dicta veteres ſcribunt. Sed & illud veteres conſtanter, *Cæſaream Paneada* dictam, quod Paneadi proximè adjaceret. Plinius: *Paneas fons, quæ cognomen dedit Cæſareæ.* Stephanus, Καισάρεια ἔστι καὶ τρίτη πρὸς τῇ πανεάδι. Quomodo & aliæ vrbes multæ διαχριτικῶς à locis finitimis cognominatæ, vt *Antiochia Epidaphne*, &c. Imò & regio ipſa *Paneas* dicta apud Ioſephum. Plinium *lib.5 cap.15*: *Trachonitis Paneas, in quâ Cæſarea cum ſupradicto fonte.* Atenim originem hanc huius nominis Paneadis nemo veterum reddit. Mmm

Quarto loco ait Philostorgius, in hac Paneade alterum è duobus Iordanis fontibus oriri, qui etiamnum *Dan* seu *Danites* à veteri nomine vocetur. De eo vero quod hic dicitur, in Paneade vnum è Iordanis fontibus oriri, controuersiam mouet Iosephus, *lib. 1 de bello Iud. cap. 16* : & *lib. 3 cap. 18* : nempe enim ait is, videri quidem Panium Iordanis fontem, sed reuera non esse : & fontem reuera hùc creditum ferri ex ea quæ vocatur *Phiala*, ad 120 stadia à Cæsarea, & experimentum eius rei factum à Philippo Trachonitidis Tetrarcha. Et hæc quidem de primo Iordanis fonte. Alterum verò Iordanis fontem ait vocari *Ior* seu *Ioraten* : & à priore 160 ferme stádiis ex eodem monte effundi, indéque in planiciem lapsos iunctósque *Iordanem* iam efficere, indéque adeo Iordanem dici. Cui similis locus occurrit apud Suidam. Ἰορδάνης ποταμός· ἐκλήθη δὲ οὕτω διὰ τὸ συμμίγνυσθαι δύο ἅμα ποταμούς, Ἰορ καὶ Δάνου. Chrysostomus quoque *Oratione in Iordanem tomo 7 pag. 354*, ὁ Ἰορδάνης παρὰ πάντας τοὺς ποταμοὺς δύο ῥίζας ἔχει πηγῶν· ἔχει δὲ τὴν μίαν τὴν πηγὴν εἰς τὴν Πανιάδα· τὴν δὲ ἄλλην πλησίον τῆς Πανιάδος· καὶ ἡ μία πηγὴ καλεῖται Ἰὸρ, ἡ δὲ ἄλλη Δάν. Et mox, ἀπέδωκαν δὲ αὐτῷ οἱ ἀρχαῖοι ὄνομα πρὸς τὰς ῥίζας Ἰορδάνης, ὁ ἀπὸ τῆς Ἰὸρ καὶ τῆς Δὰν τεχνολογίας.

¶ AD CAP. IV. *De atrocibus Gentilium sub Iuliano in corpora Sanctorum, & in Christianos factis, &c.*

De variis & atrocibus quibusdam *Gentilium* sub Iuliano Imp. in Christianos molitionibus, & arcanis ipsiusmet *Iuliani* artibus ad pessundandam rem religionémque Christianam est hoc caput, quod exscripsit Nicephorus

phorus *lib.*10 *cap.*13, tacito tamen, vt aliâs ferme, Philostorgij nomine. In quo argumento versabatur haud ita pridem Oratio nostra Politica, quæ *Iulianus* inscribitur. ¶Quinque igitur de eo genere memorat nunc Philostorgius, quorum priora duo Gentilium in commune sunt: tria posteriora, Iuliani ipsiusmet. Et primum quidem respicit *Reliquias sanctorum*, ac nominatim per Palæstinam. Ait scilicet Philostorgius, & ex eo Nicephorus (sed tacito eius nomine, λόγος, inquit) à Gentilibus sub Iuliano Imp. Elizæi Prophetæ, & Ioannis Baptistæ ossa cinefacta vna cum brutorum animantium ossibus in ventum disiecta fuisse. In quo Philostorgius quædam aliter quàm alij vel etiam alia narrat. Quod equidem de Ioannis Baptistæ ossibus memorat, in eo consentiunt quoque Rufinus, *lib.*11 *cap.*28: Theodoretus, *lib.*3 *cap.*6 *in fin.* & Chronicon Alexandrinum: & Sebastiæ quidem nominatim id accidisse referunt: quod etiam Nicephorus, Philostorgium alioquin exscribens, dicto loco inserit. At quod de Elizæi Prophetæ ossibus crematis & dispersis addit, id nemo prætereà memorat, præter Philostorgium vnum, quíque ex eo habet Nicephorum, & acta Artemij 20 Octobris. Imò Hieronymus *epist.* 27, *& in Abdiam* 1. ait, Sebastæ seu Samariæ situm Elizæum, & mausoleum Elisei Prophetæ memorat. Nisi forte Elisei ossa parem exitum sortita cum Ioannis ossibus: de quo mox. Interim quod de brutorum animalium ossibus commixtis ait, id & aliàs à sæuientibus factum: velut in Georgio Alexandrino: vide Epiphanium *hæresi*

Anomæorum 76, in princ. vbi pariter crematum ait τοῖς αἵμοις λικμηθέντα: Chronicon Alexandr. *ann. 362:* vbi & cineres pariter ait διεσκόρπισαν, id eſt *diſperſerunt.* Et hactenus quidem Philoſtorgius: Atenim Rufinus iam amplius hoc addit, reliquias Ioannis nonnullas disjectas à monachis Hieroſolymitanis inter eos qui oſſa ad exurendum legebant immixtis, collectas, Hieroſolymámque perlatas fuiſſe. Sed & Hieronymus *dict. epiſt. 27, & in Abdiam 1.* de huius pariter, vt & de Elizei (quod modo diximus) reliquiis tanquam extantibus æuo ſuo loquitur, oſſáque ibidem Sebaſtæ condita ait. Atqui Rufinus rurſum ab Hieronymo diuerſus illa aliò in partem tranſlata ſcribit.

Secundò ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, Chriſtianos alicubi hoſtiarum inſtar ſuper aras à Gentilibus ſub Iuliano Imp. mactatos fuiſſe. De quo cæteri ſilent: niſi quod Socrates, *lib. 3 cap. 11 in fin.* ait, Gentiles Philoſophos ſub Iuliano nefanda quædam myſteria obiiſſe, puerósque cum maſculos tum fœminas quò exta ipſorum inſpicerent, mactaſſe, eorúmque carnes deguſtaſſe: & Theodoretus aliíque Chriſtianos multos mactatos. ¶ Et addit Philoſtorgius, facta hæc Iuliano non inhibente, imò & gaudente, inuidiâ interim factorum penes alios relictâ: Quod Iuliani ſophiſma fuit inter alia in exitium rei Chriſtianæ. De quibus nunc deinceps Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus. Vbi primum illud memorat, quod Iulianus Epiſcopos inter ſe colliſerit (quo etiam pertinet illud, de quo *lib. 6 cap. vlt.*) datâ videlicet

Digitized by Google

delicet tum iis qui abdicati fuerant, tum iis qui in eorum locum ſuffecti, poteſtate quidlibet agendi pro ſuâ quíque defenſione: in quo conſentit Sozomenus *lib* 5 *cap*.5, qui & ipſe hac ratione Iulianum ait ἐμφυλίῳ μάχῃ Eccleſiam turbaſſe. Quibus ſimilia vide & in Chronico Alexandrino, *ann*. 362 *pag*.688. Eodémque ſpectat, quod Marcellinus Gentilis ſcriptor *lib*.22 *pag*. 208, 209. refert, Iulianum, *vt diſpoſitorum roboraret effectum, diſſidentes Chriſtianorum antiſtites cum plebe diſcißâ in Palatium intromiſſos monuiſſe vt ciuilibus diſcordiis conſopitis, quiſque nullo vetante religioni ſuæ ſeruiret intrepidus*: Addito: *Quod agebat ideò obſtinatè, vt diſſenſiones augente licentiâ non timeret vnanimantem poſtea plebem: nullas infeſtas hominibus beſtias, vt ſunt ſibi ferales plerique Chriſtianorum, expertus*, &c. Cæterùm quos ob cauſam aliquam vel crimina deiectos hic ait Philoſtorgius, Catholicos intelligit, qui quæſitis criminibus deiecti, ínque exilium miſſi fuerant.

Secundum Iuliani inſtitutum ad atterendam rem Chriſtianam iſtud hîc memorat Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, quod *Clericos* è Curialibus olim factos, ad Curias reuocauerit: Quod Sozomenus quoque prodit, *lib*.5 *cap*.5, καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν κειμένους νόμους ἀνεῖλε, καὶ τοῖς βουλευτηρίοις ἀπέδωκε. Quod non ita accipiendum eſt cum Baronio aliiſque, quaſi clericos ideò tantum Iulianus curiis addixerit, vel vt habet Nicephori interpres, Senatorum munere & miniſterio peruersè fungi iuſſerit: verùm quod clericos, qui è Curialibus clerici facti fuerant, atque adeò Curialibus muneribus publicâ lege hac ratione ſeſe

ſubduxerant, ad Curias retraxerit: *ἀνέστρεψε*, inquit noſter, pariter vt Sozomenus *ἀπέδωκε*. Et verò ipſamet ſuper eo Iuliani conſtitutio extat *l.4. Cod.Theod. de luſtrali collat.* & *l.50. eod.Cod. de decurionibus*, vbi *Chriſtianorum* appellatione clerici deſignantur. Imò & Iuliani *epiſt.11* ad Byzantinos in hanc ipſam rem extat, quæ tota ſic habet. *Τοὺς βουλευτὰς πάντας ὑμῖν ἀποδεδώκαμεν, καὶ τοὺς πατροκόλους, εἴτε τῇ Γαλιλαίων ἑαυτοὺς ἔδοσαν θρησκείᾳ, εἴτε ὅπως ἄλλως πραγματεύσαιντο διαδρᾶναι τὸ βουλευτήριον, ἔξω τῶν ἐν τῇ μητροπόλει λελειτουργηκότων.* Verum hac de re plura, *ad dict.l.4. & 50*: vbi varios errores hac in re ab Interpretibus admiſſos pluribus refuto: quídque *πατρόκολοι* ibi ſint clarè oſtendo. Denique Marcellinus quoque *lib.21, 22, & lib.25*, eò reſpexit, ſcribens, Curiis addictos à Iuliano, *ab iis priuilegiis aut origine longe diſcretos*, ſeu *licet priuilegiis & ſtipendiorum numero & originis penitus alienæ firmitudine communitos.* Tandem & Libanius huc videndus *in funus Iuliani pag.296.*

Tertium Iuliani commentum in iniuriam necémque rei Chriſtianæ, iſtud memorat Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, quod *Annonas Eccleſiarum* Miniſtris Gentilium deputauerit, tradiderítq; : de quo & Theodoretus *lib.3 cap.6 lit.e*: & *lib.4 cap.4*: Sozomenus *lib.5 cap.5 in prin.* (vbi pariter vt hîc *σιτηρέσια* ſunt annonæ) & *lib.6 cap.6*: Theodoretus *dict.cap.4*, *τοῦ σίτου τὴν σύνταξιν* vocat.

¶AD CAP. V. & VI. *De Aëtij ſub Iuliano reſtitutione ab Euzoio neglecta.*

De *Aëtij* (qui ſub Conſtantio Imp. in Synodo Conſtantinopolitanâ diaconatu depoſitus, ínque exilium

miſſus

Digitized by Google

missus fuerat, de quo *supra lib. 4 cap. 8* : & *lib 5 cap. 1 & 2:* mox verò à Iuliano ab exilio reuocatus; de quo *lib. 6 cap. ult.*) sub Iuliano restitutione & ordinatione sunt hæc duo capita. Et priore quidem narrat Philostorgius, quomodo Eudoxius Episc. Constantinopolitanus, sponsionis & iurisiurandi sui (de quo *supra lib. 5 cap. 3*, & *infra lib. 9 cap. 3*) memor, apud Euzoium Episc. Antiochenum pro restituendo Aëtio egerit, eóque tandem eum adduxerit, vt & id quoque promitteret. Quod quidem eo fine à Philostorgio memoratur, vti ostendat, quàm parum sibi Eudoxius constiterit, qui posteà restituendi Aëtij occasiones neglexerit, imò & tandem ab Aëtio secesserit: de quo Philostorgij instituto & scopo, suprà semel *initio libri 6*.

Posteriore capite Philostorgius agit de ipsamet *Aëtij*, aliorúmque Episcoporum, ordinatione sub Iuliano in Synodo quadam Constantinopolitana: déque Synodo Antiochenâ, in quâ pariter gesta contra Aëtium, decretáque alia in Synodo Constantinopolitanâ sub Constantio reuocata fuêre. Quorum omnium nullum vestigium hactenùs in Historiâ Ecclesiasticâ Iuliani temporum comparet: quæ nihil aliud memorat de Aëtio sub Iuliano, quàm quod is à Iuliano ab exilio reuocatus & ad eum euocatus fuerit. Quod prius attinet, nempe Synodum Constantinopolitanam, primò Philostorgius ait, Aëtium & Eunomium Constantinopoli tùm egisse; nempe Aëtius qui ab exilio reuocatus per Iulianum, & ad eum euocatus fuerat, vt docet ipsius Iuliani ad eum

Digitized by Google

*epist.*31 : & Eunomius è patriâ suâ Cappadociâ quo priuatus concesserat(de quo *lib.*6 *cap.*3) Constantinopolim sese sub Iuliano, vbi & Iulianus ipse diu egit contulêre: vbi & porrò constitêre sub Iouiano *lib.*8 *cap.*2.

Secundò ait, Constantinopolim ad Aëtium & Eunomium accessisse eos qui neque Aëtij condemnationi, neque Ariminensi fidei subscribere voluerant, vti non omnes subscripsisse supra iam indicauit *lib.*5 *cap.*1. Eos verò hîc designat, inter alios quinque, & sic Aëtianos seu Anomœos. In quibus primus *Leontius* Tripoleos[Lydiæ] Episcopus. De hoc verò Leontio Tripolitano extat alterum adhuc Philostorgij segmentum apud Suidam *in verb.* Λεόντιος : vbi plura etiam de hoc Leontio eiúsque peruicaciâ narrat, quæ omnia ex Philostorgio haud absurdè desumpta quis credat. Hunc verò de Aëtianorum numero fuisse hic Philostorgij locus ostendit, & sic de Arij sectâ, pariter vt alter ille locus apud Suidam: τὸν τοῦτον Λεόντιον προσεταιρίζ(ει) ὁ κακόφρων Φιλοςόργιος ἐν τῇ βίβλῳ αὐτοῦ, ὡς ὁμόφρονα τῆς Αρειανικῆς αὐτοῦ κακοφροσυνης. Et certe in Fastis quoq; Alexandrinis, vbi Anomœorum catalogus recensetur, qui Constantinopoli 27 Ianuarij 360 Macedonium deposuerunt, Leontius hic quoque memoratur, & nono quidem loco. Idem prius in Seleuciensi Synodo A.D.359 Symbolo ibi conscripto subscripsit apud Epiphanium *hæresi* 73 *cap.* 26. Retrò, ibidem nihilominus cum Acacianis aliis ab Orthodoxis depositus fuit, teste Athanasio, *de Synodis Arimini & Seleuciæ pag.*678, 679 : & Socrate, *lib.*2 *cap.*32 *pag.*603. Denique vt hîc Leontius

iste

Digitized by Google

iſte iungitur Theodulo, Theophilo, Serræ & Heliodoro, ita pariter fermè apud Athanaſium *d.pag.679.* Atque ita ex his apparet, Philoſtorgio rationem veríque fidem hac parte conſtare, contra quam nonnulli cenſent.

Secundus qui in hâc Synodo Conſtantinopolitanâ memoratur, eſt *Theodulus è Chæratopis:* cuius mentio fit in his eclogis duobus prætereà locis: puta *lib.8 cap.2:* & *lib.9 cap.18*, vbi malè ſcriptum χαιεξατόπων. Eiuſdémque meminit eadem quoque occaſione cum Leontio Athanaſius, *de Synodis pag.678,679*: vt & Socrates, *lib.2 cap.32 pag.603:* vbi perperàm *Theodorus* χαιρετόπων vocatur. Hic igitur vnus ex eorum numero fuit, qui neque Aëtij abdicationi, neque Ariminenſi fidei in Synodo Conſtantinopolitanâ ſubſcribere voluerunt: Quem tamen non nominat Synodica epiſtola, vbi Serras certe, Stephanus, Heliodorus & Theophilus nominantur apud Socratem *lib. 2 cap.28 Chæratopum* porrò in Phrygiâ fuit, vt diſertè ait Socrates *dict.lib.2 cap.32*: & quidem in Phrygia Pacatiana, quomodo habent acta concilij Epheſini.

Sequuntur tres alij Libyæ ſcilicet Epiſcopi Aëtiani, qui & ipſi nominantur in dict. epiſtola Synodica contra Aëtium apud Socratem *lib.2 cap. 28*: *Serra* videl. de quo ſupra iam *lib.3 cap.19: lib.5 cap.4:* & infra *lib.8 cap.2*: Theophilus & Heliodorus: de Theophilo ſuprà quoque *lib.5 cap.4*: de Heliodoro, vide & *infrà lib.8 cap.2*: vbi pariter cum Serrâ & Stephano conjungitur. Videtur autem hic Heliodorus eſſe qui Solaſæ Pentapoleos Epiſc. dicitur in ſubſcriptione concilij Sardicenſis, apud Epiphanium *hæreſi 73 pag.874.*

Tertio ait Philostorgius, coactos in vnum superiores illos sub Iuliano Constantinopoli *Aetium* ordinasse, vt & alios Episcopos, Eudoxio Episc. Constantinopol. nihil contra refragante, imò & calculum suum ad Aëtianorum ordinationem præbente. Id quod Philostorgius eodem semper fine scopóque narrat, vt ostendat quam dissimilis sui posteà Eudoxius fuerit, cùm ab Aëtio recessit. Et hæc de Synodo Constantinopolitanâ sub Iuliano Imp. pro Aëtio.

Sequitur *Antiochena* Synodus pro eodem Aëtio sub eodem Iuliano Imp. coacta. Ait scilicet Philostorgius hîc (quod & ipsum rursum indicat infrà *lib. 7 cap. 3*) Euzoium Episc. Antiochenum (ab Eudoxio iam vt *superiore cap.* dixit, persuasum) coactâ ad nouenarium numerum, seu è nouem Episcopis, Synodo, contra Aëtium olim gesta (in Synodo videlicet Constantinopolitanâ sub Constantio, de qua *suprà lib. 4 cap. vlt. & lib. 5 cap. 1*) reuocasse: Reuocasse item sex mensium laxamentum, post quod his qui cum Serra erant (de quibus *super. cap.*) nisi Aëtij abdicationi & Ariminensi fidei subscriberent, Sacerdotij seu Episcopatus priuatio pœnæ loco indicta fuerat: vbi quod de sex mensium laxamento addit, verissimum est: habetur enim id disertè in epistola Synodica Synodi illius Constantinopolitanæ contra Aëtium scripta ad Georgium Alexandrinum apud Theodoretum, *lib. 2 cap. 28*.

¶ Ad Cap. VII. *De Valentiniani constantia frustra tentata à Iuliano, ac propterea eo in exilium misso.*

De

Digitized by Google

De *Valentiniani* (qui paulò post Imperator factus fuit) constantia in fide Christiana sub Iuliano, eáque frustrà tentata, ac propterea ablata ei dignitate, & exilio irrogato, est hoc caput: de quo & Socrates *lib.* 4 *cap.* 1: Theodoretus, *lib.* 3 *cap.* 15: Sozomenus, *lib.* 6 *cap.* 6. Sed enim, in hac historia seu narratione scriptores in nonnullis vel diuersa vel alia omnia à Philostorgio memorant.

Primò, Theodoretus & Sozomenus causam specialiorem huius rei addunt: quòd videlicet Valentinianus æditunm Gentilem, qui ipsum νόμῳ ἑλληνικῷ, more Gentilitio, fanum ingredientem aquâ lustrali adsperserat, verberasset. De quo nihil habent hæ Philostorgij eclogæ, nihil Socrates, Zosimus, *initio lib.* 4 ait, Valentinianum à Maximo Philosopho apud Iulianum accusatum, ὡς διὰ τὴν τῶν χριστιανῶν θρησκείαν περὶ τοὺς θείους θεσμοὺς ἀσεβήσαντος.

Secundò, & Philostorgius, & Theodoretus, & Sozomenus Valentinianum à Iuliano dignitate priuatum in exilium missum aiunt: Contra Socrates, *dict. lib.* 4 *cap.* 1: qui ait, etsi Valentinianus cum fratre Valente cingulum militare deponere maluisset, quàm fidem Christianam ejerare, attamen Iulianum neutrum dignitate priuasse, eò quod vtiles hos Reipublicæ viros intelligeret.

Tertiò, quod *locum exilij* attinet, variant quoque in eo scriptores: Philostorgius enim Valentinianum à Iuliano Thebas Ægyptias in exilium missum scribit: Sozomenus verò *lib.* 6 *cap.* 6 ait, in perpetuum exilium missum, in Melitenen Armeniæ. Theodoretus, *lib.* 3 *cap.* 15 in genere hactenùs, in oppidum in solitudine situm, εἰς φρούριον περὶ τὴν ἔρημον κείμενον.

Quartò, quod *dignitatem* Valentiniani ſub Iuliano ſpectat, diuerſitas quoque aliqua hac in re inter Philoſtorgium & alios nõnullos. De Tribuni equidem dignitate, quam & hoc nomine exprimit Chro. Alex. conſentiunt omnes: ideò Socrates *lib.4 cap.1* χιλίαρχον vocat: ſpecialius adhuc Theodor. *lib.3 cap.15*, χιλίαρχον τῶν περὶ τὰ βασίλεια τεταγμένων λογχοφόρων: vt & Sozom. *lib.6 cap.6* (& ex eo Niceph. *lib.11 cap.1*) συνταγματάρχην, καταλόγου ſeu numeri cuiuſdam qui proximè à tergo Imperatorem præſidij cauſa ſequebatur, κατὰ νώτου ἐγγὺς ἀεὶ φύλακας ἕπεσθαι βασιλεῖ: At in appellatione numeri, cuius Valentinianus Tribunus fuit, diuerſitas quædam intercedit: Sozomenus enim, & ex eo Nicephorus, Valentinianum *Iouianorum* numeri Tribunum fuiſſe ait, cui & alterum *Herculianorum* velut commilitantium conjungit: Atenim & Philoſtorgius, & Chronicon Alexandrinum, *ann.363 pag.690* aiunt, Valentinianum Tribunum *Cornutorum* fuiſſe: de quibus alioquin Iouianorum, Herculianorum, Cornutorum Numeris Marcellinus paſſim, Zoſimus, & Notitia Imperij. Sequitur poſtremò lepida apud vnum Philoſtorgium, quique ex eo habet Nicephorum *lib.11 cap.1*, qui tamen Philoſtorgij nomen tacet, & illud tantum ait, καὶ γάρ φασι, fabella, quam per ſe quiſque legere poteſt. Vbi interim notandum, *Silentiariorum* mentionem fieri, de quibus eſt titulus peculiaris, vtroque Codice, *de decurionibus & ſilentiariis*, vbi plena manu de iis dico. Paucis interim dicam, fuiſſe Silentiarios qui excubias Principis agebant in Palatio: Quibus & ideò ſubinde Principes uſi, eóſque emiſère

Digitized by Google

sere ad varia negotia adcuranda, atque inter alia exciendis in Comitatum quos Princeps vellet, vt vel ex hoc Philostorgij loco liquet, & altero adhuc Ambrosij *Orat. in funus Valentiniani.*

¶AD CAP. VIII. *De Babylæ reliquiis.*

De *Babylæ* reliquiis (de quibus infrà rursum *cap.* 12) Daphne scilicet ad Antiochiam conditis, Iulianíque iussu translatis, quidnam videlicet in eas Iulianus debachatus sit, déque miraculis earum, & de Templo Apollinis vna cum statuâ eius fulmine absumpto, & prodigiis aliis, est hoc caput. Quâ parte Photius Philostorgium, quem alioquin hoc opere passim velut ab aliis diuersum notat, haud multum ab aliis diuersa narrare ait. Historia certa hæc extat apud Chrysostomum, *duabus Orationibus in Babylam tom.*5. Rufinum, *lib.*10 *cap.*35: Socratem, *lib.*3 *cap.*16: Theodoretum, *lib.*3 *cap.*9 & 10 *in fin.* Sozomenum, *lib.*5 *cap.*18, 19. Ac nominatim de Templo Apollinis, eiusdémque statua fulmine seu igne cœlitus delapso conflagratis agunt Sozomenus *dict. cap.*19: Theodoretus *dict. cap.*9. De eodem incendio Ammianus Marcellinus, *lib.*22 *pag.* 243: Iulianus, *Misopogone pag.*96: Chrysostomus, *Orat. in Iuuent. & Maxim.* & *contra Gentiles tomo* 5: & *dictis Orationib. de S. Babyla, tomo* 5. Imò extat expressa super hoc Libanij nænia, ἐπὶ τῷ ἐν Δάφνῃ νεῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἀναλωθέντι πυρί, ὡς φασὶ δὲ κεραυνῷ: quam Iulianus pluribus commendat *epist.*28, contra verò traducit Chrysostomus, *aduers. Gentes.* ¶Quod Babylæ Episc. Antiocheni, triúmque cum eo adolescentum martyrium attinet, de quo

hic Philostorgius per occasionem, & Chrysostomus non vno loco, aliique, eam historiam hinc exscribit Suidas *in voce* Βαβύλας, Philostorgij tamen nomine suppresso: pariter vt Nicephorus, *lib.*10 *cap.*1 *pag.*63, & Metaphrastes. ¶De Imperatore templi aditu prohibito à Babyla (de quo & Chrysostomus *aduers. gentes*) sub quo martyrium istud accidit, varias iam olim sententias fuisse ostendit hic Philostorgius; Alij scilicet sub Numeriano martyrium Babylæ adscribebant; quod etiam Suidas hinc repetit, vbi Interpres nescio quem *Marianum* (de quo *in v.* Μαριανός) substituit, pro *Numeriano*. Alij verò sub Decio Imp. quod etiam sequitur Eusebius *Chronico*, & *lib.*6 *historiæ Ecclesiasticæ cap.*32: & Epiphanius *de mensuris & ponderibus*: Hieronymus *de scriptorib. Eccl. in Origene & Alexandro*: de quo videndus Baronius ad 24 Ianuarij. Quod tertiam adhuc nonnulli sententiam proferunt, & Philippo Imp. (eique Christiano) hæc tribuunt; id nullo auctore firmatur, imò vel ex hoc quoque Philostorgij loco refutatur.

¶AD CAP. IX. *De irrita Hierosolymitani templi sub Iuliano restitutione.*

De irrito templi *Hierosolymitani* instaurandi cœpto sub Iuliano (de quo rursum *infr. cap.*14 imò & tertius eodem locus pertinet, puta *cap.*11) est hoc caput, quod exscribit Nicephorus *lib.*10 *cap.*32 *pag.*73: de quo & Iulianus, *in fragm. epist.*25 (quam Petauius edidit) Gregorius Nazianz. στηλιτευτ. 1 *aduersus Iulianum*: Ammianus Marcellinus *initio lib.*23: Ambrosius *epist.*29 *ad Theodosium*: Chrysostomus

sostomus *Orat.3 aduers. Iudæos, quod Christus sit Deus*: & *in Matthæum homil.4*: & *in Acta Apostolor. homil.47*: Rufinus, *lib.1 cap.38,39*: Socrates, *lib.3 cap.17*: Theodoretus, *lib.3 cap.17*: Sozomenus, *lib.5 cap.21*. Quâ parte omnes conuenientia tradunt, ac nominatim de terræmotu & igne quo opus istud turbatum, & in his quoque Gentilis scriptor Ammianus Marcellinus. Multi etiam tertium miraculum addunt, puta Cruces in vestibus visas, quod hæ Philostorgij eclogæ non habent, pariter vt Crucis signum visum in cœlo, quod Gregorius Nazianzenus refert στηλιτ. 2. Imò, quemadmodùm iam tùm eo ipso tempore Cyrillus Episc. Hierosolymitanus oraculorum vim, Danielisq; & Christi prophetiam, super Hierosolymæ ἀφανισμοῦ, sic vt lapis super lapidem non maneret, denunciauit, teste Rufino *lib.10 cap.37*: & Socrate, *lib.3 cap.17*, ita & multi pariter deinceps, & in his Chrysostomus quoque eandem prophetiam denunciationémq; repetiére, oraculorúmque adeò dominicorum vim, quæ Iulianus labefactare hoc cœpto cogitauerat, eò magis stabilitam firmatámque fuisse dixére. Et Theodoretus inter alios similiter prorsus *lib.3 cap.17 in princ. pag.102*, ὑπολαμβάνων ὁ μάταιος προῤῥησιν διελέγχειν, ἔδειξε δὲ μᾶλλον τὴν ταύτης ἀλήθειαν.

¶ Cæterùm & illud notandum, Philostorgium istud Iuliani cœptum de templo Hierosolymitano instaurando, mox irritum, & *hîc & cap.14* narrare paulò ante procinctum Persicum. In quo ei temporis ratio constat, cúmq; aliis conuenit, qui id eidem tempori adsignant, & initio anni 363, vt Marcellinus *initio lib.23*: Socrates, *lib.3 cap.17*.

¶ AD CAP. X. *De infelici trium Apoſtatarum Illuſtrium ſub Iuliano, exitu.*

De infelici trium illuſtrium virorum, qui ſub Iuliano Imp. *Apoſtatæ* facti fuerant, & in Chriſtianos maximè ſæuierant, fato ſeu exitu eſt hoc caput: quod exſcribit Nicephorus, *lib.* 10 *cap.* 29 *pag.* 67, 68: cui gemina germana obſeruatio eſt Theodoreti *lib.* 3 *cap.* 11 *&* 12: & ſimilis apud Sozomenum *lib.* 5 *cap.* 7 *ſub fin.* nihil enim tale occurrit apud Socratem. ¶ Cæterum, quod rationem temporis attinet, narrat id Philoſtorgius poſt ea quæ circa Babylam facta ſunt, & poſt incendium templi Daphnenſis (quod & ipſum rurſum de Iuliano ſequitur *initio & fine cap.* 12 *infrà*) pariter vt Ammianus Marcellinus *lib.* 23, aliíque. Certe id clarum quoque de Iuliano, vno ex his tribus, è Codice Theodoſiano: nam cùm incendium iſtud Daphnenſe acciderit XI Kal. Decembris A.D. 362, certe poſteriores adhuc ibi conſtitutiones quædam occurrunt ad hunc ipſum Iulianum datæ, puta *lex* 54 *Cod. Theod. de decurionibus: lex* 3. *de contrah. empt.* Quare Baronij ſententiæ minus accedo, qui *ann.* 362 *nu.* 111, infelices horum Apoſtatarum exitus ante tranſlationem Babylæ & templi Daphnenſis accidiſſe contendit; etſi alioquin Chryſoſtomi oratio eius ſententiæ fauere videatur: verùm quis iam neſcit, in huiuſmodi orationibus multa τερθυςέρως olim à Patribus narrata?

¶ De ſingulis nunc illis videndum eſt. Primus eſt *Felix Comes S. L*, quomodo etiam eum deſignat in hac ipſa narratione Theodoretus *dict. lib.* 3 *cap.* 11: cuius meminit

quoque

Digitized by Google

quoque Marcellinus *initio lib.23 pag.256.* Libanius *pro Ariſtophane pag.218* : Iulianus *Miſopogone pag.125.* Imò & Libanius *dicto loco*, Apoſtaſiam eius in Imperatoris gratiam memorat: Μετὰ τοῦτον ἐστὶ Φῆλιξ ὁ καλὸς ὁ γενναῖος, τούτῳ μὲν ἀρχαῖος ἑταῖρος, θεοῖς δὲ νεωστὶ φίλος, ἡγεμόνι σοι χρησάμενος ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν κρειττόνων. Cœterum iſta apud Philoſtorgium, hîc ὁ τοὺς θησαυροὺς πεπραγμένος, verti *Comes S.L.* ita enim hæc æuo vocabatur: Quomodò certe id curæ Interpretibus eſſe cum maximè oportet, vt æui cuiuſque genium ſtilúmq; induant, & ad eius proinde vſum interpretationes ſuas adaptent; quod quia multi etiam hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Interpretes non faciunt, ridendos ſeſe ſæpè propinant. Sic apud Theodoretum quoque hîc, vbi dicitur ταμίας τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, minus propriè verſum *Regij Theſauri Quæſtor*, qui & φύλαξ τῶν βασιλικῶν ταμείων Sozomeno *dict.lib.5 cap.7 in fin.* Cœterùm, quod genus mortis Felicis iſtius attinet, Ammianus Marcellinus *eum profluuio ſanguinis extinctum* ait, vt & Theodoretus, *lib.3 cap.12* : Et quidem derepente aiunt hi duo: ſicut & Philoſtorgius nulla manifeſta ex cauſa, ἐξ οὐδεμιᾶς ἐμφανοῦς αἰτίας. Addit Philoſtorgius, ne diem quidem integrum ſuperſtitem eum extitiſſe, verùm ſub veſperam extinctum: Itaque Theodoreti lapſus eſt, qui *dies noctéſque* ſanguinem ex ore fudiſſe ait. Quem refutat & Chryſoſtomus *contra Gentes*, qui *medium eum crepuiſſe derepente* ſcribit.

¶ Secundus eſt *Iulianus* Comes Orientis Iuliani Apoſtatæ auunculus: Comes, inquam Orientis, quomodo etiam eum deſignat Theodoretus *dict.lib.3 cap.10 & 11*, &

inſcriptiones duarum illarum legum Cod. Theod. puta *l.54 de decurionibus*, & *l.3. de contrah. empt.* Meminit Iulianus Imp. ipſe in *Miſopogone*, *& epiſt. 10. ad Alexandrinos.* Eidémque inſcribitur prætereà *lex 5. Cod. Theod. de bon. proſcript.* *lex 5. C. eod. de fide teſtium.* Cœterùm Theodoretus, & ex eo Nicephorus, eum eo morbo extinctum ait, quem *Chordapſon* medici, *Miſerere* hodie vocant: qui & aliquid etiam de eo adſpergit, quod conſcientia eum ſtimulauerit.

¶ Tertius eſt *Helpidius* Comes R. P. vt diſertè Philoſtorgius, quem Græce ita deſcribit, τῆς βασιλικῆς οἰκίας προεστώς. Theodoretus ſic: τῶν ἰδίων τοῦ βασιλέως χρημάτων τε καὶ κτημάτων τὴν ἡγεμονίαν πεπιστευμένος: & ſubjicit pariter vt Philoſtorgius, Κόμητα δὲ πριβάτων τὸν τοιοῦτον προσαγορεύειν εἰώθασι Ῥωμαῖοι: de hac verò Comitiua rerum priuatarum iam ſupra quoque *lib.3 cap.12.* Meminit porrò huius Helpidij quoque Libanius *pro Ariſtophane pag. 218: & epiſt. 29. ad Iulianum:* vide & Chryſoſtomum *Orat. 2. de S. Babyla.* De Helpidij verò iſtius fine nihil Theodoretus & Sozomenus. Quod ſcomma attinet, quo perfuſus Helpidius Apoſtata ὁ θύτης ἐλπίδιος, ſic & Iulianus Apoſtata ipſe θύτης Victimarius pro ſacricola ab Antiochenis dictus, per irriſum, teſte Marcellino *lib. 22*, & Zonara, οἱ Ἀντιοχεῖς ἀποσκώπτοντες εἰς αὐτὸν, θύτην ἔλεγον, ἀλλ' οὐ βασιλέα σφίσιν ἐπιδημῆσαι.

¶ Poſtremo loco, quod Philoſtorgius de alio quodam *huius capitis fine* ſubjicit, id Theodoretus ipſum *lib. 3 cap. 11 in fin.* de Iuliano Comite Orientis, de quo ſupra, ſcribit; quod videlicet ſacram menſam comminxerit. Ὁ δὲ Ἰουλιανὸς οὖρον μὲν κατὰ τῆς ἱερᾶς τραπέζης ὀξέχεεν: quæ etiam verba

verba, ἕλκος ἐξήκειν, Nicephorus hoc loco, quem alioquin ex Philoſtorgio exſcripſit, ſubſtituit, loco huius, ἐναπούρησε: ἀπουρέω eſt vrinam facio, excerno, pro quo Theodoretus & Nicephorus maluêre, ἕλκος ἐκκενῶν. Sic & Sozomenus alterum illud de pudendis putrefactis & vermibus eidem Iuliano Comiti Orientis aptat, *pag.341 l.f.*

¶ AD CAP. XI. *De Hieroſolyma* Ælia *vocata ab Adriano Imp. & cur.*

De Hieroſolyma (de quâ iam *ſupra cap.9*, & *infr.cap.14*) *Aelia* vocata ab Adriano Imp. qui *Aelius* nominabatur, è Philoſtorgio παρέκβασις hæc eſt, occaſione irritę ſub Iuliano Hieroſolymorum inſtaurationis, forte etiam mentionis de Cyrillo Epiſc. Hieroſolym. de quo & *ſup. lib.4 cap.12*, interjecta, quam exſcribit quoque Nicephorus, *lib.10 cap.32 pag.73.* Id vero quod hîc dicitur de Æliæ nomine jam notum ex Dione *lib. 69 in Adriano*, & Euſebio *lib.4. cap.6.* Chryſoſtomo, *Orat.3. in Iudæos.* Hieronymo *in cap.19 Hieremiæ*: Incerto apud Suidam, *in* βδελυγμός: Nicephoro *lib.3 cap.24.* Hinc & *Aelia* paſſim pro Hieroſolyma, nominatim apud Vlpianum *l.1. §.6. ff. de cenſibus:* Ptolemæum, in concilio Nicæno *can.7.* Itinerario Peutingeriano, apud Stephanum *de vrbibus*, & alibi.

Cauſam porrò mutati iſtius nominis hanc nonnulli reddunt, quod incolis iam viduata, & ab exteris frequentata & συςᾶσα Ρωμαϊκὴ πόλις, nomen mutarit εἰς τὴν τοῦ κρατοῦντος τιμὴν, vt Euſebius *hiſtor. Eccleſ. lib.4 cap.6*: & quidem eò quod eam à Tito deſtructam, latiore ſitu Ælius Hadrianus inſtaurauerat, ait Hieronymus *in Acta.* Qui

idem *in Hieremiam, dict. cap.* 19 ait, Hieroſolymam priſtinum nomen amiſiſſe, *ad decutiendam ſuperbiam habitatorum eius.* At Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, nomen mutati ab Hadriano Imp. nominis cauſam hanc prodit: quò ita, inquit, Iudæorum gentem penitus ex ea vrbe amoueret, neve veteris appellationis occaſione velut patriæ ſuæ repetendæ prætextum haberent, atque adeò per ſpeciem cultus καὶ προφάσιν ἐν τῇ πόλει λατρείας negotium Romanis faceſſerent, feruidi cæteroquin & ad adeunda pericula præcipites. Ergo hac ratione, mutatione inquam nominis, Iudæos Hieroſolyma fugatos vult Philoſtorgius. Atenim alij exertè memorant, patrato bello Iudaico Iudæis Hieroſolymam agrúmque eius introeundi licentiam ablatam edicto publico legéque, νόμου δόγματι καὶ διατάξεσιν Ἀδριανοῦ, ὡς ἂν μηδ᾽ ἐξ ἀπόπτου θεωρεῖεν τὸ πατρῷον ἔδαφος: vt Euſebius refert ex Ariſtone Pellæo *in Chronico*, & *hiſtor. Eccl. lib.* 4 *cap.* 6, & Hilarius *in Pſalmum* 58, & Hieronymus *in cap.* 6 *Eſaiæ*: vno tantum die excepto quo videlicet ea à Tito diruta, quo Iudæis ingredi Hieroſolymam etiam pretio datum, vt docet Itinerarium Hieroſolymitanum ſeu Burdigalenſe, & Hieronymus *in cap.* 2. *Sophoniæ.* De hoc alioquin interdicto Tertullianus quoque Apologet. *cap.* 21. Iuſtinus *Apolog.* Ergo Philoſtorgio cum aliis ſcriptoribus haud æquè conuenit, & circa cauſam mutati nominis, & circa aditum vrbis Iudæis præcluſum. Quod vero temporis rationem attinet, nihil de eo hîc Philoſtorgius. Sanè Dio prius Æliam vocatam ſcribit, quàm Iudaicum bellum Archocheba

auctore

Digitized by Google

auctore confieret, Hadrianúsque conficeret: Nempe enim narrat, Æliam prius vocatam, & quidem Æliam Capitolinam (quomodo etiam vocatur à Ptolemæo & Vlpiano *d.l.1. paragr.6.* & in veteri nummo) cum Adrianus loco Hierosolymæ quæ destructa fuerat, Æliam superstruxisset, eóque coloniam deduxisset: postea verò efferatos Iudæos, exortúmque inde bellum, quod quo loco templum Dei fuerat, Adrianus alterum Ioui ædificari curasset. Sed alij post confectum bellum nomen mutatum volunt, vt Eusebius *dict.lib.4 cap.6* aliíque. Verùm hæc ἐκ παρέδου.

¶ AD CAP. XII. &c. *De Oraculorum Gentilitiorum sub Iuliano falsitate.*

De *Oraculorum* Gentilitiorum falsitate sub Iuliano singularis hæc Philostorgij, vnde & Nicephorus habet *lib.10 cap.29*, narratio & obseruatio est, quæ nuspiam alibi occurrit. Ait Philostorgius, translatis Babylæ reliquiis oracula Gentilium, initio facto ab eo quod Daphne (prope Antiochiam scilicet) erat, responsa & vaticinia sub Iuliano edidisse, contrario tamen successu. Quod de Daphnensi oraculo ait Philostorgius, contrarium iis est quæ Chrysostomus scribit, nempe quod translatis Daphnen Babylæ reliquiis oraculum obmutuerit. Secundò ait, & ex eo rursùm Nicephorus, oracula Gentilitia nominatim super Iuliani Comitis Orientis, Iuliani Imper. auunculi consulta fuisse respondisséque omnia, *eum non moriturum*, & tamen Iulianum illum miserè periisse cùm illa ipsa oracula legerentur (scripto enim

ea comprehendebantur, vt & reſponſa aruſpicum: vide *l.1. Cod. Theod. de paganis, ſacrif. & templ.*) Quibus nil ſimile alij memorant: & Sozomenus tantum *lib.5 cap.7* ſcribit, medicamentorum vim omnem vim morbi fruſtratam. ¶ Cæterùm (quod ſcopum Philoſtorgij attinet) quemadmodum ſuperiore παρεκβάσει (pariter vt *cap.9 & inf.14*) Philoſtorgius oraculorum diuinorum vim firmatam contra Iudæos & Gentiles voluit, ita contrà hac obſeruatione oraculorum Gentilitiorum vanitatem diuinâ prouidentia ſub Iuliano eductam traductámque, oſtenſum iuit.

¶ AD CAP. XIII. *De Apoſtatarum duorum Heronis & Theotecni ſub Iuliano, exitu.*

De *Heronis* Thebæi, ad Epiſcopatum promoti, & *Theotecni Apoſtatarum* ſub Iuliano Imp. exitu & exitio eſt hoc caput, quod etiam exſcripſit Nicephorus *lib.10 cap.29 pag.68,69.* Eadémque habet auctor Chronici Alexandr. *ann.363*: vbi addit, *Theotecnum* hunc fuiſſe preſbyterum Antiochenum, vt & Heronem (quem *Ironem* vocat) Antiochiæ obiiſſe. Quod *Theotecnum* attinet, neſcio an non hæc quoque quæ de eo narrantur ad Maximini potius tempora & perſecutionem pertineant, de quo Euſebius *lib.9 cap.9*, vt multa alia quæ Maximini temporibus & perſecutioni conueniunt, ab aliis ad Iuliani tempora referuntur. Quale eſt inter alia quod de Statua Paneadis ſuprà notabamus *hoc lib. cap.3.* Porrò huius obſeruationis idem Philoſtorgio ſcopus, qui *cap.10*, nempe vt palàm faceret, neque id vno exemplo, luctuoſum & miſe-

miſerum Apoſtatarum diuinâ prouidentiâ id agente, vindictáque ſeſe exerente, exitum.

¶AD CAP. XIV. *De irrita Hieroſolymæ inſtauratione ſub Iuliano*, &c.

Redit Philoſtorgius ad irritam *Hieroſolymæ* inſtaurationem ſub Iuliano: vbi præter ea quæ iam ſupra dixit *cap.9*, de Iuliani inſtituto & conſilio, mox & de prodigiis ingentibus, quibus opus interturbatum fuit, narrationem quandam inſtituit, quam & Nicephorus exſcripſit *lib.10 cap.33 pag.76.* ſuppreſſo vt aliàs ſæpe Philoſtorgij nomine: ſic quidem vt hanc narrationem ἐν ἀποῤῥήτοις i. arcanis ſcriptis reperiſſe ſe dicat (Philoſtorgij ſcilicet haud bonum ſatis hanc in partem nomen ſuſpicatus) de *Euangelio* videlicet *Ioannis*, in ſpecu quadam cùm fundamenta jacerentur reperto. Quod per ſe quiſque legere poteſt, quámq; fidem id mereatur, diſpicere: quando etiam nihil tale alibi occurrit. Certe narratio iſta eo fine propoſita, vt Gentilib. & Iudæis de diuinorum oraculorum firmitate aduerſus temerarium eorum propoſitum de Hieroſolyma inſtauranda fides fieret: quandoquidem liber ille in fundamentis tùm repertus eum Deum prædicaret, qui æternam Hieroſolymæ ruinam denunciauerat: Et prima ſtatim verba Ioannis ibidem allegat, aduerſus Gentiles & Iudæos, *In principio erat Verbum*, &c. quæ ſi recte intellexiſſet ipſomet Philoſtorgius, Arianorum Anomœorúmque ſuorum cauſam iis iugulari vidiſſet: quæ & ideò vel maximè vrgere Patres aduerſus Arium & Eunomium videmus, vide vel

Baſilium. Nullus certe illuſtrior locus ad æternitatem & ὁμοούσιον Filij ſtabiliendum. Verùm vt id videre noluit Philoſtorgius, ita proculdubio hæc commenta ſunt quę hìc narrat: qualia ſimilia apud hæreticos quampluria occurrunt. Simile prorſus illud quod de ἀποκαλύψει Pauli memoratur apud Sozomenum *lib.7 cap.19 in fin.* quæ reperta videlicet dicebatur ex diuinâ reuelatione Tarſi, in Patria ipſa Pauli, in marmorea arca ſub terra: Quod commentum eſſe aduerſus monachos quoſdam, Cilicis ſenis & preſbyteri Tarſenſis teſtimonio, contendit Sozomenus. ¶Obiter interim hìc obſeruandum, quod de ἡμιτυβίῳ ait, inuolutum fuiſſe librum ἡμιτυβίῳ: quæ vox occurrit & infra *lib.11 cap.1.* Ημιτύβιον eſt linteum, ſudarium, faſcia, Sindon. Eo ſcilicet inuolutus hìc liber dicitur: ſicut *d. cap.* 1. ἡμιτύβιον in veſte Imperatoria cenſetur, quódque ideò Imperatori Valentiniano cæſo detractum, collóque eius aptatum, vt eo ceu laqueo ſuſpenſus videretur: Hac voce vſus jam olim Ariſtophanes & Hippocrates non vno loco, & Plutarchus. De ea videndus Pollux *lib.7 cap.16*: & Heſychius, vt & Scholiaſtes Ariſtophanis & Galenus, qui ait, eſſe ὀθονίου παχέας μέρος, &c. Sunt qui etiam ἡμιτύμβιον vocant, Aretæus & Pollux, & Nicephorus hìc. Verùm de hoc ἡμιτυβίῳ vide omninò Lexicon Hippocratis. ¶Tandem ſubjicit Philoſtorgius, quod etiam exſcribit Nicephorus *lib.10 cap.33 in fin.* Hieroſolymam antea *Iebus* vocatam: quod certe ſacra Scriptura nos docet non vno loco, libris Ioſue, Iudicum, & 1. Paralipom. vbi *cap.11* habes quæ ad hiſtoriam

de Ioabo

de Ioabo & Dauide pertinent: quod & Iosephus habet *7. Antiquit. Iudaic. 2 in fin. & cap. 3.*

¶AD CAP. XV. *De Iuliani in Persas expeditione, déque eius ibidem cæde.*

De *Iuliani* Apostatæ in Persas expeditione, eiúsque ibidem *cæde*, est hoc caput, quod exscribit quoque Nicephorus, *lib.* 10 *cap.* 34 *pag.* 80: & *cap.* 35 *pag.* 81, cum quo componendi sunt (vt omittam Eutropium, Marcellinum, Orosium, Zosimum, alios) Socrates *lib.* 3 *cap.* 18: Theodoretus *lib.* 3 *cap.* 20: Sozomenus *lib.* 6 *cap.* 1. Nos singula in Philostorgio sectemur.

Primum est, quod ait Iulianum Gentilium oraculis persuasum, quasi vim inuictam habiturus esset, aduersus Persas exercitum mouisse. Cui similia vide apud Theodoretum *lib.* 3 *cap.* 18, de oraculo Delphico, Delio, Dodonæo: Socratem *lib.* 3 *cap.* 18, vbi de Maximo Philosopho, à quo *μαντείαις* quibusdam persuasus inductúsque fuerit, vt & inanibus somniorum visionibus: vide & Gregor. Nazianz. 2. στηλιτευτ.

Secundum est, de sene quodam, à quo Iulianus & exercitus eius in deserta loca deductus, & exinde Persis obiectus, mox & cœsus fuerit: Et senem hunc ait, ex eorum numero fuisse qui à Persis defecerant, & ad Iulianum in Perside militantem transiuerant. De exercitu equidem à Iuliano ipso in incultum & desertum locum deducto memorat Theodoretus *lib.* 3 *cap.* 20: sed nihil de hoc milite, & exercitu ab eo in inculta & deserta deducto. At Gregorius Nazianzenus 2 στηλιτευτ. & Sozomenus

Digitized by Google

lib.6 cap.1 paria omnino cum Philoſtorgio ſcribunt: niſi quod hic addit, hunc ſenem à Romanis data opera capi ſeſe permiſiſſe, ſed quaſi inuitum ille verò pariter cum Philoſtorgio vltro ad Romanos transfugiſſe, vbi & cum Zopyro eum componit. Sic & Sex. Rufus transfugam vocat, *qui ſe ad fallendum obiecerat.*

Tertium eſt de *Saracenis* fœderatis haſtiferis, quos Perſas in Iuliani exercitum in deſertis locis illis hærentem immiſiſſe ait. Saracenos bello aduerſus Iulianum fœderatos fuiſſe teſtis quoque Marcellinus *initio lib.25 pag.30,319.* Quanquam & ipſe Iulianus quoque in exercitu ſuo Saracenorum auxilia habuerit: teſte Marcellino *lib.23*; & Iuliano *epiſt. ad Libanium Quæſtorem.*

Quartum eſt, de eo à quo Iulianus cœſus fuerit. Igitur Philoſtorgius ait, eum reuerà cœſum ab vno Saracenorum haſtiferorum Perſis fœderatorum (de quibus ſuprà) qui intortâ in Iulianum haſta valide eum percuſſerit: Sed multis creditum, à ſuiſmet occiſum, eò quod vulnus id derepente accidiſſet, neque vnde id contigerat videri poterat. Et ita quidem definit Philoſtorgius: quam quidem opinionem inter alias quoque refert Gregorius Nazianzenus *2 στηλιτευτ.* εἰσὶ δὲ οἳ καὶ Σαρακηνῶν τινὶ τὸ κλέος τοῦτο διδόασι. Et Theodoretus, οἱ δὲ τῶν νομάδων ἕνα τῶν Ἰσμαηλιτῶν καλουμένων: vt & Sozomenus *lib.6 cap.1 pag.365*: λέγουσι δὲ οἱ μὲν Πέρσην, οἱ δὲ Σαρακηνὸν εἶναι τοῦτον. Cùm tamen variæ de hoc admodum ſententiæ fuerint, teſte Gregorio Nazianzeno, aliiſque: Omitto qui à dæmone vel angelo vel à Perſa Achæmenide cœſum dicebant: Inter eas illa quoque

que fuit, à *suismet* videlicet cœsum Iulianum, vt Philostorgius indicat, seu à milite telóque Romano, vt Persæ ipsi jactabant, cecidisse Iulianum: teste Marcellino *lib* 25 *pag.*31. ídque Socrates ait *lib.*3 *cap.*18, multorum sermonibus ferri, ὁ πολὺς λόγος κρατεῖ, sed diuersimodè adhuc: Alij scilicet à milite Romano ideò cœsum volebant, quod iniquo animo ferret, Iulianum temeritate & audaciâ exercitum Romanum in tanta pericula conjecisse: vt scribit Sozomenus *dict.cap.*1 *pag.*365: vel, vt refert Theodoretus *dict.cap.*20, à milite qui famis & solitudinis molestias ægrè ferebat. Alij, quod conscenso tumulo, lustratóque exercitu, eóque spe suâ ampliore viso, graue ac indignum fore dixisset, si omnes hos ad Romanorum terras reduxisset, vt refert Gregor. Nazianzenus 2 στηλιτ. Alij denique, pagani scilicet, Christiano id imputauêre, quod Libanius voluit *Orat. funebri Iul. pag.*323, 324: quod etiam ex eo refert Sozomenus *dict. loco*: qui idem & *cap. prox.*2, id verum forte esse ait, imò & ex sensu suo, si factum laudat. Atenim, vt dixi, Philostorgius vna cum aliis pluribus id à Saraceno factum contendit: addito, quod satellitum Iuliani quidam Saracenum percussorem insecutus ei caput amputauerit. Quod apud vnum Philostorgium reperio.

Quinto loco subjicit quæ Iuliani vulnus insecuta sunt: quorum primum illud, quod acie seu hastâ ex vulnere Iuliani extractâ stercus quoque cum sanguine simùl attractum secutúmque sit, quod & ipsum alibi non lego. Illud tantum lego apud Marcellinum, *lib.*25 *pag.*310,

Iulianum *dum equestrem hastam illam auellere dextera manu conatur, acuto vtrimque ferro digitorum neruos sensisse excisos.* Item illud lego apud Sext. Rufum Festum, Iulianum *conto per ilia ictum, inguinum tenus vulneratum esse.* Secundò ait, vulneratum lethaliter Iulianum à suis festinanter supra scutum ad tentorium delatum. De delato in castra consentit Marcellinus, *lib.25 pag.* 289, de delato verò supra scutum, iuxta Philostorgium, Zosimus quoque *lib.3 pag.* 728, καὶ ἐπιτεθεὶς ἀσπίδι φοράδην ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἄγεται. Scilicet supra scutum elatum Iuliani Imp. cadauer, quomodo & supra scutum sublati Principes in inauguratione: Ipsemet Iulianus, vide Marcellinum *lib.20 pag.*160, Libanium *in* προσφωνητικῷ *pag.*180: & Valentinianus, *infrà lib.*8 *cap.*8. Tertiò ait Philostorgius, Iulianum susceptum è vulnere sanguinem manibus ad Solem jactasse, dixisséque, *satiare*, sed & alios Deos, *malos & exitiales* vocasse. De maledictis quæ in Deos Iulianus jactauit, & exscribit hinc quoque Nicephorus *lib.*8 *cap.*35 *pag.* 84, conuenit quoque Theodoretus *lib.3 cap.*20: ac nominatim in Martem, Apollinem, Iouem. Verùm de jactato ad Solem sanguine non conuenit Philostorgio cum cœteris, vt rectè Photius *fine capitis* obseruat: nisi quod & Zonaras & Chronicon Alexandr. aiunt, Iulianum exclamasse, *O Sol Iulianum perdidisti.* Ὦ Ἥλιε ἀπώλεσας Ἰουλιανόν. Alij quippe ad *Christum* iactasse memorant: vt referunt Theodoretus *lib.3 cap.20 in fin.* & Sozomenus *dict. lib.6 cap.2.* Neque tamen id solus Philostorgius (quíque ex eo habet Nicephorus) scribit: nam & idem Sozomenus *ibid.* refert,

alios

alios id ad solem factum dixisse. Libanius tandem *Orat. funebri pag.* 258, jactati sanguinis à Iuliano non meminit, verùm Poëtice de guttis sanguine mixtis de cœlo sicut super Sarpedonem sparsis agit. Quartò ait Philostorgius, Oribasium medicum præstantissimum Iuliano vulnerato morientíque adfuisse. De hoc certe Oribasio medico inter cætera vide vitam eius apud Eunapium *in vitis Sophistarum*, & Suidam in Ὀρειβάσιος: Quorum ille inter alia refert, Iulianum Cæsarem factum, eum sibi medicum adsciuisse (& verò in Gallias cum eo profectum eum discere est ex eius præfat. librorum ad Iulianum) imò & Oribasium, *Iulianum Imperatorem creasse*, βασιλέα ἀπέδειξε, de quo in rebus Iuliani accuratius egerit. Apud hunc vero Oribasius dicitur γνώριμος τοῦ Ἰουλιανοῦ: & ab eo Quæstor vrbis Constantinopolitanæ factus. Vicissim Oribasius dicitur ad eum scripsisse libros 72, item Galeni compendium. Porrò ait Philostorgius, Oribasium Lydium fuisse ex vrbe Sardis. Cui concinit & vetus auctor apud Suidam, vbi Ὀρειβάσιος Σαρδιανὸς pariter dicitur. At Eunapius ipsemet Sardianus in *Oribasio* eum Pergamenum facit, Ὀρειβάσιον δὲ Πέργαμος ἤνεγκε: Pergamus equidem in Phrygia fuit, quæ Lydiæ proxima, sed enim Sardis & Pergamus diuersæ sunt. Quintò ait, Iulianum post tres à vulnere dies mortuum: Atqui ipso illo die post mediam noctem mortuum scribit Zosimus *lib.* 3 *pag.* 728.

Postremo Philostorgius, & ex eo Nicephorus *d. lib.* 10 *cap.* 35 *in fin.* Iuliani annos colligit, Cæsareæ videlicet

potestatis & Imperatoriæ : nempe in habitu Cæsaris quinque annos eum impleſſe ait : cum diademate post Constantium duos cum dimidio. Quæ recta Philostorgij computatio eſt quoad Cæſaris dignitatẽ : In Cæsaris ſcilicet habitu fuit Iulianus à fine anni 355 ad ann. 360: At minus rectè quoad Imperialem potestatem : Imperator enim fuit Iulianus post Constantium, à mense Octobri, anni 361, quo Constantius mortuus eſt, ad 6 Iulij anni 363, quo ipſe defunctus eſt, & ſic viginti tantum menſibus imperauit, ſeu vno anno menſibus octo, quomodo exerte Hieronymus *Chronico*, & vita *Athanaſii*. Socrates in eodem errore cum Philostorgio cubat, cum ait tertio Imperij anno Iulianum obiiſſe : niſi duos dimidiatos annos, quod multi faciunt, pro integris numeremus. Et Philostorgio vt & Socrati tùm demùm ratio constabit, ſi Auguſtæ dignitatis initia repetamus ab eo tempore quo Iulianus *Pariſiis* Augustus renunciatus fuit.

¶Hîc interim illud in tranſcurſu obſerua, ἐν τῷ διαδήματι à Philostorgio dici pro Imperatoriâ dignitate ſeu Auguſtâ, & opponi ei Cæſaris habitum. Quomodo & Zoſimus *lib. 3 pag.* 711 hunc ipſum Iulianum Augustum Pariſiis nuncupatum, Constantio ſignificaſſe ait, paratum ſe, vt diademate poſito Cæſaris dignitatem retineret: τοίμως ἔφασκεν εἶναι τὴν τοῦ Καίσαρος ἔχειν ἀξίαν, ἀποθέμενος τὸ διάδημα. Et in ſequentibus mox, τὸ τοῦ Καίσαρος σχῆμα opponitur. Nempe Cæſares diademate non vſi, at ſoli Auguſti & Imperatores : quod ſanè ideo etiam in inauguratione illâ *Pariſienſi* diu quæſitum mox & impoſitum Iuliano: de quo

de quo Marcellinus, Libanius &c. Diadema denique σύσσημον Imperatoriæ dignitatis fuit, & inter Augusti Imperij insignia, quod Cæsaribus concessum non fuit: de quo vide & *supra lib 3 cap.22: lib.6 cap.6.*

IN LIBRVM OCTAVVM.

¶AD CAP. I. *De* Iouiano *Imperatore facto, &c.*

DE IOVIANI Imperatoris inauguratione, déque Pace ab eo cum Persis initâ, & cadauere Iuliani in Ciliciam deportato est hoc caput. Hæc inquam tria sunt huius capitis capita. In primo nihil peculiare occurrit: Nempe ait, postero statim post Iuliani mortem die Iouianum Imperatorem creatum: id quod & Marcellinus, *lib.25 pag.317* quoque scribit, & Socrates *initio cap.19 lib.3*: vide & Chronic. Alexan. *pag.692.* Quod pacem cum Persis factam attinet, excusat eam Philostorgius, velut necessariam: οὐδὲ γὰρ ἦν ἄλλως διασωθῆναι: Et caussam addit, εἰς ἔσχατον μέρος τῆς ὅλης στρατείας ἀπολειπτωθείσης, quod scilicet exercitus Romanus ad decimam partem redactus fuisset. Quod iudicium quoque est cœterorum fermè scriptorum, Iouianum id ἀπρεπῶς μὲν Ῥωμαίοις fecisse, ἀναγκαίως δὲ ὅμως, ὥσπερ οὐ βασιλείας, ἀλλ' ἥττης κληρονόμος γενόμενος, pacémque adeò pro tempore necessariam fuisse, πρὸς τὸν καιρὸν ἀναγκαῖον, quæ Gregorij Nazianzeni sententia

Digitized by Google

eſt 2 στηλιτεύτ. & ex eo Niceph. *lib.* 10 *cap.*38: Auguſtini *lib.* 4 *de ciuitate Dei cap.*29 : & *lib.*5 *cap.*21 : Hieronymi *in Chronico*: Chryſoſtomi *aduerſ. Gentiles*, & *de laudib. Pauli orat.*4: Rufini *lib.*2 *cap.*1 : Socratis *lib.*3 *cap.*19 : Sozom. *lib.*6 *cap.*3: Sic vt Iuliani temeritati hanc pacem adſcribant; & Gregorius Nazianzenus hùc illud ex Herodoto referat. *Calceum iſtum quidem conſuit Heſtiæus, induit autem Ariſtagoras.* Alij verò (teſte quoque Socrate *lib.*3 *cap.*19) hanc pacem & Iouiani timiditati adſcribunt, & deflent, velut Romanis inuſitatam, defœdam, & indecorem: Rufus Feſtus *in Breuiario ad Valentem.* Eutropius *lib.* Ammianus Marcellinus *lib.*25, Zoſimus *lib.*3 *pag.*730, 731, 732, Agathias *lib.* 4: Zonaras tandem etiam ἀπρεπεστάτας Ῥωμαίοις σπονδὰς, ſed tamen ἐξ ἀνάγκης fuiſſe ſcribit.

¶Quod conditiones pacis attinet, hac pace ait Perſis redditam Niſibin, aliáſque ciuitates quæ Romanis aduerſus Perſas Armeniam vſque muri inſtar prætendebantur: *Transtigritanas* vno verbo vocant alij. Socrates *lib.*3 *cap.*19 ait, Niſibin Meſopotamiæ Perſis traditam, multatúmque Imperatorem Syrorum dominatu, ζημιωθεὶς τοὺς Σύρους τῆς ἀρχῆς: vbi Syri ſunt Aſſyrij, ſicut apud noſtrum *ſup.lib.*3 *cap.*7. Ammianus *lib.*25 *pag.*300, Petrus Patricius *in Excerptis legationum*, Zoſimus *lib.*3 *dict. pag.*731 clarè rem proponunt: nempe Zabdicenen, Carduenen, Rehiſmenem, Arzanenen, Moxoënen, cum quindecim ciuitatibus & incolis earum, Niſibin & Singaram ſine incolis, & caſtra Maurorum, tãdem & Armeniæ partem, relictis perpaucis in eâ Romanis traditam. Quod verò

Niſibin

Nisibin aliásq; ciuitates Romanis aduersus Persas muri instar οἱονεὶ τεῖχος prætentas ait, idem & Gregorius Nazianzenus *Oratione 2 de Babyla:* ὁ τῆς καθ' ἡμᾶς οἰκουμένης ὥσπερ τεῖχος ἦν ἀρραγές. De Nisibi alioquin nominatim à Iouiano Imp. Persis tradita agit & Hieronymus de vocis Heb. *in v. Achad.* Zosimus prolixe *d. lib.* 3: Agathias *lib.* 4.

¶ Tertium huius capitis membrum est *de cadauere Iuliani*: vbi primo notat Philostorgius, delatum id à Merobaude iisque qui cum ipso erant in Ciliciam. At Ammianus Marcellinus, *lib.* 23 *pag.* 328, id à Procopio factum scribit: *Cum Iuliani*, inquit, *supremis Procopius mittitur, ea, vt superstes ille mandauerat, humaturus in suburbano Tarsensi*, qui ad exequendum profectus, confestim corpore sepulto discessit. De hoc alioquin Merobaude Marcellinus, Zosimus, &c. Secundo ait, delatum Iuliani cadauer Ciliciam, nempe in suburbanum Tarsi; quod cœteri omnes testantur. Tertiò obseruat, locatum Iuliani cadauer è regione sepulchri, quo Maximiani ossa continebantur, semitâ tantum inter vtrumque interposita; ídq; factum casu quodam, non consulto consilio, quod Nicephorus quoque exscripsit *lib.* 10 *cap.* 43 *pag.* 103. At nullus prætereà id obseruat. Quod verò de Maximiano dicit, id de *Maximino* accipiendum est, quæ nomina & aliàs sæpè confundi videmus: Maximinus scilicet is est, cuius sæua in Christianos persecutio memoratur, quíque repentinâ à Deo percussus plaga, tertio persecutionis anno, qui annus est Domini 314, mortuus est: post quod deinceps pax in Ecclesia fuit: Ipsum verò apud Tarsum obiisse

Digitized by Google

Eutropius, *lib.*10 (vbi Maximianus pariter perperàm vocatur) & Zoſimus, *lib.*2 *pag.*677 *in fin.* teſtantur. Prope huius Maximini igitur cadauer poſitum Iuliani cadauer, conuenienter ſcilicet, Philoſtorgij judicio, etſi caſu; velut qui inter ſe tot in rebus alioquin pariabant. Et vero ideò quoque factum videmus, vt nonnulla quæ Maximini temporibus & perſecutioni conueniunt, ab aliis Iuliano tribuantur: de quo monui aliquid *ad lib.*7 *cap.*3 *&* 13.

¶Ad Cap. II. *De his quæ ſub Iouiano circa Aëtium Antiochiæ ab Euzoio geſta*, &c.

De his quæ ſub Iouiano circa *Aëtium* Antiochiæ ab Euzoio geſta, vt & de his quæ ab *Aëtio & Eunomio* Conſtantinopoli facta. ¶Quod vt intelligatur, repetenda ſunt ea quæ ſub Iuliano *lib.*7 *c.*5 *&* 6 dicta ſunt. Nempe, dictum ibi, quomodo Eudoxius Ep. Conſtantinopolit. ſponſionis ſuæ memor primo quidem apud Euzoium Epiſc. Antiochenum pro reſtituendo Aëtio egerit: mox, quomodo & Aëtius Conſtantinopoli ordinatus fuerit vna cum aliis Epiſcopis, Eudoxio nihil contra refragante, imò conſentiente: & ab Euzoio Antiochiæ, in Synodo nouem Epiſcoporum, contra Aëtium olim geſta, (in Synodo videlicet Conſtantinopolitana ſub Iuliano) reuocata fuerint: & libellos τοὺς τόμους ſuper hoc Euzoium ab Eudoxium miſſurum fuiſſe, niſi perſecutio aduerſus Chriſtianos ſæua id impediſſet. Quod quidem omne, vt multa alia, Philoſtorgius notauit, quò videl. oſtenderet, quàm parùm ſibi Eudoxius & Euzoius conſtiterint,

qui

Digitized by Google

qui posteà ab Aëtio secessionem fecêre. Eò verò quoque pertinet hoc caput: Quo primùm narrat, Euzoium quíque cum eo erant, Antiochiæ libellum τὸν τόμον super Aëtio & dogmate ipsius vulgasse seu proposuisse, non ideò tamen ad hæc hortari sustinuisse, τὸν μὲν ὑπὲρ Ἀετίου καὶ τοῦ δόγματος τόμον ἐξέθεσαν, οὐ μὴν γε παραινεῖν ταῦτα διαγωνίσησαν: Nempe, Euzoium & Synodum Antiochenam his verbis accusat Philostorgius, quod equidem de restitutione Aëtij libellum, quo & dogma Aëtij memorabant, vulgassent, vti moris erat huiusmodi ἐκθέσεις fieri τῶν τόμων tum fidei tum & eorum quæ in Synodis decreta fuerant: at non etiam, quod & ipsum moris erat, in ea ἐκθέσει ad probandam Aëtij doctrinam alios inuitassent, seu ad eam hortati fuissent.

Hac de causa, quod secundum, scribit Philostorgius, cùm id viderent Aëtius & Eunomius, qui Constantinopoli agebant (iam inde à Iuliani temporibus: vide *suprà lib.7 cap.6*) neque bona fide secum agi, seorsim iam res suas adcurasse, cœteráque, prout ipsis commodissime visum fuit, disponentes, Episcopos quoque ordinasse. Hanc scilicet tandem iustam secessionis χωρισμοῦ causam Aëtio & Eunomio (Anomœis) præbitam indicat Philostorgius, eiúsque adeò inuidiam penes Euzoium & Eudoxium collocatam voluit. Quorum omnium nulla apud alios scriptores mentio occurrit: Illud enim hactenùs de Anomœis sub Iouiano occurrit apud Socratem, *lib.3 cap.25*, & Sozomenum *lib.6 cap.4*, nempe primò, Anomœos damnatos à Macedonianis, in quibus Basi-

Digitized by Google

lius Ancyræ, qui Filium ſubſtantiâ ſimilem ὁμοιούσιον aſſerebant, libello oblato Imperatori Iouiano: Secundò, Antiocheno quoque concilio, cui Meletius Epiſc. Antiochiæ præſedit, & Acacius Cæſareæ interfuit, quo homoouſion ſeu fides Nicæna in ſpeciem ſtabilita, Anomœos pariter damnatos: déque eo decreta ad Iouianum miſſa: Quò locus ille Hieronymi in Chronico pertinet: *Synodus Antiochiæ à Meletio & ſuis facta, in qua homoouſio Anomœoq; reiecto, medium inter hæc Homoiouſion Macedonianum dogma vindicauerunt.* Recte enim ita ex MSS. vindicauit Fronto Ducæus & Scaliger: nam etſi Acaciani in ſpeciem homoouſion fidémque Nicænam vindicaſſent, attamen, quod & alias factum (& quidem in Synodo Nicæna, quod noſter teſtatus *ſup. lib.1 cap.9,10*: vbi dixi plenè) ſub ὁμοουσίῳ, ὁμοιούσιον occultauere, quod decreto illo ſuo ad Iouianum emiſſo apertè ſignificant: quod Baronius quoque rectè iam vindicauit *ann.363 num.144 in fin.* Quæ cùm ita ſint, hinc colligere eſt, Anomœos, ab omnibus ſub Iouiano damnatos, non tantum ab orthodoxis, verùm & ab Acacianis & Baſilianis, quibus medium dogma ὁμοιουσίου placuit. His adde nunc ea, quæ Philoſtorgius ab Euzoio & Eudoxio quoque ſub eodem Iouiano erga Aëtium & Eunomium, inſtitutóſque ab his Epiſcopos facta narrat: de quo eſt *hoc cap.2, & cap.4,7.* Et certe hoc illud tempus eſt, exínde ex quo ſub Iuliano Aëtius reſtitutus ordinatúſque fuit (de quo *lib. ſuper. cap.5 & 6*) quo Anomœi caput maximè efferre cœperunt: Vnde etiam libello Antiocheno ad Iouianum miſſo, tanquam de

Digitized by Google

de nouis hæreticis agitur, ὥσπερ καὶ οἱ νῦν ἐπιφοιτήσαντες Ἀνόμοιοι.

Sequitur nunc recensus Episcoporum, ab Anomœis, seu ab Aëtio & Eunomio, Constantinopoli sub Iouiano ordinatis: ex quibus etiam constabit, quasnam Anomœorum hæresis tum regiones seu prouincias peruaserit. ¶ Igitur primò, *Lydiæ & Ioniæ* præpositi Candidus & Arianus: de quibus etiam agitur infrà hoc ipso libro tribus prætereà locis, puta *cap.* 4, 6, 7, & *lib. prox.* 9 *cap.* 1. Quod *Candidum* attinet, hic est ille Candidus, qui scripsit ad Marium Victorinum librum *de Generatione diuinâ*, cuius retrò confutationem idem Marius Victorinus scripsit *de Generatione diuini verbi*, quod vtrumque scriptum excusum primo Basileæ apud Ioannem Oporinum A.D. 1548. Eiusdémque etiam Candidi responsio, quâ epistolam Arij & Eusebij misit, occasionem eidem Victorino præbuit stylum in Arium stringendi seu scribendi *libros* 4 aduersus Arium: quorum initio Candidum hunc compellat. De eo verò plura *inf. dictis locis.* ¶ Secundò *Palæstinæ* præpositus ab Aëtianis seu Anomœis, Theodulus è Charatopis, de quo iam *supr. lib.* 7 *cap.* 6: & *infrà lib.* 9 *cap.* 18. ¶ Tertiò, *Constantinopoli* (vbi haud paruum numerum qui ab Eudoxio & aliis hæresibus defluxerant, Aëtij & Eunomij partem auxisse ait: de quo vide & Theodoretum *lib.* 2 *cap.* 29 *pag.* 85 *in fin. &* 86) primum Ecclesiæ suæ Episcopum, Aëtium & Eunomium ordinasse ait, Pœmenium nomine: Eámque rem effecisse Philostorgius ait, ut Eudoxius vsque tum vnitatis spem cum

Digitized by Google

iis ludificans in contrarias partes firmiter traduceretur, ὃ καὶ τὸν Εὐδόξιον μέχρι τότε τὰς πρὸς αὐτοὺς τῆς ἑνώσεως ἐλπίδας ὑποστρέφοντα εἰς τὸ βεβαίως ἀντίπαλον μετεστήσατο. i. effecisse, vt iam Eudoxius in alia ab Aëtio & Eunomio aperte iret, larvámque deponeret. Quod quidem illud est, quod Philostorgius longe ante promicans tot suprà locis adstructum paulatim ibat, nempe Eudoxium vnitatis spem speciémque cum Aëtio diu prætendisse, præque se tulisse, atenim sui dissimilem tandem erupisse, de quo monui semel plenè *initio libri septimi*, & *in Prolegomenis*. Adjicit Philostorgius, Pœmenio hoc haud ita multo post mortuo, Florentium in Pœmenij locum Constantinopoli ab Aëtio & Eunomio seu Anomœis ordinatum: de quo Florentio vide & *infr. lib. 9 cap. 1.* ¶ Quarto ait, *Lesbi* quoque ab his pastorem ordinatum in locum demortui: vbi vtriusque nomen in MS. intercidit: forte demortuus Euagrius ille fuit, de quo *inf. lib. 9 cap. 1.* ¶ Quintò, *Ponti, Galatiæ & Cappadociæ* Ecclesiis Ephranium præpositum ab Anomœis ait: An verò hic idem qui Euphronius *infrà lib. 9 cap. 18*? ¶ Sextò, *Ciliciam* Iuliano commissam: de quo vide & *infr. lib. 9 cap. 8.* ¶ Septimò, *Antiochiæ* Cœlæ Syriæ haud multo post præpositum Theophilum Indum, de quo multa suprà: præpositum autem ait Philostorgius ideò, vt Euzoium excitaret ad perducendum ad finem quæ super Aëtio decreta fuerant (sub Iuliano videl. in Antiochena Synodo: de quo *supr. lib. 7 cap. 6, & initio huius cap.*) sin minus vt ipse Theophilus populo ibi præesset, qui fidem Aëtij teneret. ¶ Tandem

vtrique

vtrique Libyæ & Ægypto, iis qui ἀνόμοιον profitebantur cum Aëtio & Eunomio, præpositus ab his, Serras, Stephanus & Heliodorus: de quibus suis *iam locis*, ac nominatim *lib.7 cap.6.* ¶ Et hactenùs quidem recensus Episcoporum Anomœorum sub Iouiano ab Aëtio & Eunomio ordinatorum. In quibus singulis laudandis ait Photius, Philostorgium nullum modum tenuisse, tum vim dicendi eorum deprædicando, tum vitam eorum diuinis laudibus efferendo. Quibus similia vide rursum *infrà lib.9 cap.1.*

¶ AD CAP. III. & IV. *De Theodosio quodam [Lydiæ] Episc. eiusq; moribus, & doctrina.*

Sunt hæc duo capita de *Theodosio* quodam Lydiæ Episcopo (cuius mentio quoque apud Athanasium *de Synodis pag.679:* Epiphanium *hæresi 73 num.26:* Socratem *lib. 2 cap.32*) eiúsque moribus & hypothesibus nonnullis, & quomodo sese Candidi & Ariani ordinationi Aëtióque opposuerit; déque *Synodo* in id ab eo in Lydiâ coacta, literísque ad Eudoxium missis, contra Aëtij, vt & Candidi Arianíque ordinationes, quídque ad hæc Eudoxius rescripserit. De ipso primùm Theodosio isto, & quidem quod *Mores* eius attinet. Ait Philostorgius, eum muliebres voluptates abhorruisse, τὰς διὰ τῶν γυναικῶν ἡδονὰς ἀποκλῖναι. Ab hoc certe Eunomiani seu Aëtiani (cuiusmodi fuit Philostorgius) plane diuersi fuêre: Epiphanius quippe refert *hæresi Anomæorum 76 nu.4*, Aëtium dixisse, cum muliere scortari non magis peccatum esse quàm aurem scalpere, quia necessitas sit & ministerium.

Digitized by Google

Idem *in Anacephalæosi* exerrare aliquem in ſcortatione aliove quo peccato, nihil eſſe Eunomianos dixiſſe, nihil enim quærere Deum quàm vt quis ſit in ipſorum fide. Et *dict.cap.*4 addit Epiphanius, pudere ipſum hæc referre, *καὶ αὐτὸς μὲν αἰδοῦμαι λέγειν ὅσαπερ ἐκεῖνος ἀκαθάρτως διηγήσατο,* Quomodo & Theodoretus erubeſcit hic in medium proferre: addito, *ἱκανὴ καὶ μόνη ἡ τοῦ μύσους ἀκοὴ μιᾶναι τὸν λογισμόν.* Vide quæ & infra noto *ad lib.*10 *cap.*4.

Sequuntur hypotheſes Theodoſij iſtius Lydiæ Epiſcopi, quarum nomine hæreſeos & impietatis eum arguit Philoſtorgius. Primum hoc eius dogma memorat, *Quòd Chriſtus naturâ ſuâ* τρεπτὸς *mutabilis*, & libertate voluntatis ſuæ in bonum & malum procliuis, *curâ verò virtutum eximiarum in immutabilem ſtatum exaltatus fuerit.* Impium certe dogma iſtud Arianorum fuit: vt teſtantur Patres Nicæni apud Theodoretum, *lib.*1 *cap.*9: Athanaſius, *diſp.* 1. *contra Arianos, pag.*124 *: & diſput.* 2 *pag.*164: Theodoritus, *lib.*1 *cap.*4 *pag.*5,6 *:* Sozomenus, *lib.*1 *cap.*15 *pag.* 215: déque eo pluribus Nicetas, *theſauro orthod.fid.lib.*5 *cap.*2 *pag.* 440,441: *& cap.*37 *pàg.*490. Quidquid huius ſit, nihilominus, quæ ſecunda hypotheſis Theodoſij iſtius ne tanda, ſtatuit is Filium ἀπαραλλάκτως ὅμοιον, vt hîc teſtatur Philoſtorgius, qui id reprehendit, & ἐκθέσμου πολιτείας vocat: de quo iam *ſuprà.* Tertia hypotheſis Theodoſij iſtius hæc à Philoſtorgio memoratur, quam & ipſam impiam vocat: *Quod Deus neque loquatur neque audiat, etſi manus ei aureſq; affingantur.* Cuius rei nulla alibi mentio mihi occurrit: ac neſcio quomodo Philoſtorgij ſententia ad Anthropo-

Digitized by Google

Anthropomorphitarum hæresin aliquà accedere videri possit: quæ sub Valente Imperat. iam & Theodosio increbuit: sub Arcadio verò & Theodosio Iun. deinceps maximè agitata, ad quam monachorum multi in Ægypto accedebant, reclamante Theophilo Episc. Alexandrino (teste Socrate *lib.6 cap.7*: Sozomeno, *lib.8 cap.11*: Gennadio, *de viris Illustr. cap.33*: & Honorio, *num 33*) qui idem mox tamen eam sententiam aliâ occasione præ se tulit: vide Socratem *dict.cap.7*: & Sozomenum *dict.lib.8 cap.12,13,14*: vnde magni tumultus tùm exorti, tracto quoque in eam sententiam Epiphanio Salamini in Cypro Episc. de quo plenè Socrates & Sozomenus. De cuius historiæ fide vide quæ Baronius scribit A.D.400. Certe & Augustinus *epist.8 & 112* testatur, hanc hæresin tùm multos habuisse defensores. Et hæc de Theodosij istius doctrinâ seu hypothesibus Tertiò Philostorgius Theodosium istum aperte testatur Lydiæ Episcopum fuisse, vna cum Phœbo & Auxidiano, de quibus mox. Philadelphiæ porrò in Lydiâ nominatim Episcopum eum fuisse testatur Epiphanius *hæresi 73 num.26*: Socrate, *lib.2 cap.32*. Quartò subjicit, quomodo Theodosius iste sese Aëtio, vt & Candidi Arianíque ordinationi (quos videlicet Aëtius & Eunomius Lydiæ & Ioniæ præpositos volebant) opposuerit. Quintò addit, quibus præsidiis id Theodosius iste fecerit; nempe in societatem & communionem adscito *Phœbo* (ita enim hîc reponendum est, pro eo quod MS. habet φοίϐῳ) Hic verò ille Phœbus est (quod vnum de eo notant Centuriatores) qui Seleucienſi Synodo, quæ habita A.D.359 subscriptus reperitur

Digitized by Google

Codicis canonum Ecclesiæ vniuersæ partem facit, habitum fuit: quæque Lydiæ, vt disertè Stephanus, vrbs fuit, siue Phrygiæ, & quidem Pacatianæ (sub qua Lydia) vt præferunt canones Laodiceni, etiam apud Balsamonem: olim verò Cariæ, apud Philostratum & Ptolemæum. Imò his omnibus expensis hæc illa ipsa Synodus Laodicena mihi videtur, celebrata præcipuo authore Theodosio isto, cuius Philostorgius hic meminit, in qua Aëtij & Candidi Arianique ordinatio damnata fuit. Certè vt Loca, Theodosiique istius Episcopi mentio, ita & Tempora (quod tertium in id argumentum habeo) optimè conueniunt. Synodum quippe illam Laodicenam *post mortem Iouiani Imperatoris* (in cuius historiâ nunc versatur Philostorgius) habitam sub finem Pontificatus Liberij, author libri Conciliorum disertis verbis præfert. Vt proinde iam conjecturis Baronij *in appendice tomi 4, pag. 789, 790, 791, 792*, locus esse non possit, quibus pronunciabat, Laodicenam Synodum illam ante Synodum Nicænam habitam: Quem vel ipse *Codicis canonum* ordo seriésque satis refutat; vbi sanè Laodicenæ huius Synodi canones positi sunt, ordine temporum seruato, inter Synodum Antiochenam quæ habita fuit A.D. 341, & Secundam Synodum Oecumenicam Constantinopolitanam, quæ habita A.D. 381. Eiusdémque proinde conjecturæ locus esse non potest, *Theodosii* nomen in *Theodori* apud Gratianum mutantis. Superioribus tribus argumentis addo & quartum: In illis ipsis scilicet canonibus Laodicenis intermicare mihi videri nescio quæ

vestigia,

Digitized by Google

vestigia, hypotheseos primùm illius quam Theodosio Episcopo isti Lydiæ imputat Philostorgius, de mulieribus voluptatibus, à quibus ille adeò abhorruerit, quámque paulò liberalius forte effert Philostorgius. Spectentur in id canones 1, 10, 30, 31, 44, 52, 53, 54. Certè hisce canonibus, muliebribus voluptatibus, nuptiísque fibulam variè imponi (contra quam Eunomiani volebant) deprehendas: Nempe, *canone* 1 agitur de his qui secundas δευτέρας nuptias, etsi ἐλευθέρως καὶ νομίμως μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, contraxerunt: definitúrque his exiguo tempore elapso, postquam precibus & jejuniis vacauerint, κατὰ συγγνώμην ex indulgentia communionem reddi oportere: *Canone* 10 *&* 31 definitur, τοὺς τῆς ἐκκλησίας, i. Orthodoxos cum hæreticis quibuscunque πρὸς πάντας αἱρετικοὺς ἀδιαφόρως matrimonia contrahere non debere, neque filios aut filias his suas in matrimonium dare: sed potius accipere, si se Christianos fieri promittant: *Canone* 30, quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lauari, imò neque quemlibet alium Christianum aut Laicum: *Canone* 44, quod non oporteat, mulieres ad altare ingredi: *Canone* 52, quod non oporteat in Quadragesima nuptias vel natalitia celebrare: *Canone* 53, quod non oporteat Christianos ad nuptias venientes ballare vel saltare, sed σεμνῶς caste cœnare vel prandere sicut decet Christianos: *Canone* 54, quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos spectacula aliqua contemplari in Nuptiis vel in conuiuiis, sed antequam Thymelici (qui etiam vtriusque sexus erant) ingredian-

Codicis canonum Ecclesiæ vniuersæ partem facit, habitum fuit: quæque Lydiæ, vt disertè Stephanus, vrbs fuit, siue Phrygiæ, & quidem Pacatianæ (sub qua Lydia) vt præferunt canones Laodiceni, etiam apud Balsamonem: olim verò Cariæ, apud Philostratum & Ptolemæum. Imò his omnibus expensis hæc illa ipsa Synodus Laodicena mihi videtur, celebrata præcipuo authore Theodosio isto, cuius Philostorgius hic meminit, in qua Aëtij & Candidi Arianíque ordinatio damnata fuit. Certè vt Loca, Theodosiíque istius Episcopi mentio, ita & Tempora (quod tertium in id argumentum habeo) optimè conueniunt. Synodum quippe illam Laodicenam *post mortem Iouiani Imperatoris* (in cuius historiâ nunc versatur Philostorgius) habitam sub finem Pontificatus Liberij, author libri Conciliorum disertis verbis præfert. Vt proinde iam conjecturis Baronij *in appendice tomi 4, pag. 789, 790, 791, 792*, locus esse non possit, quibus pronunciabat, Laodicenam Synodum illam ante Synodum Nicænam habitam: Quem vel ipse *Codicis canonum* ordo seriésque satis refutat; vbi sanè Laodicenæ huius Synodi canones positi sunt, ordine temporum seruato, inter Synodum Antiochenam quæ habita fuit A.D. 341, & Secundam Synodum Oecumenicam Constantinopolitanam, quæ habita A.D. 381. Eiusdémque proinde conjecturæ locus esse non potest, *Theodosii* nomen in *Theodori* apud Gratianum mutantis. Superioribus tribus argumentis addo & quartum: In illis ipsis scilicet canonibus Laodicenis intermicare mihi videri nescio quæ vestigia,

Digitized by Google

vestigia, hypotheseos primùm illius quam Theodosio Episcopo isti Lydiæ imputat Philostorgius, de mulieribus voluptatibus, à quibus ille adeò abhorruerit, quámque paulò liberalius forte effert Philostorgius. Spectentur in id canones 1, 10, 30, 31, 44, 52, 53, 54. Certè hisce canonibus, muliebribus voluptatibus, nuptiísque fibulam variè imponi (contra quam Eunomiani volebant) deprehendas: Nempe, *canone* 1 agitur de his qui secundas δευτέρας nuptias, etsi ἐλευθέρως καὶ νομίμως μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, contraxerunt: definitúrque his exiguo tempore elapso, postquam precibus & jejuniis vacauerint, κατὰ συγγνώμην ex indulgentia communionem reddi oportere: *Canone* 10 *&* 31 definitur, τοὺς τῆς ἐκκλησίας, i. Orthodoxos cum hæreticis quibuscunque πρὸς πάντας αἱρετικοὺς ἀδιαφόρως matrimonia contrahere non debere, neque filios aut filias his suas in matrimonium dare: sed potius accipere, si se Christianos fieri promittant: *Canone* 30, quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lauari, imò neque quemlibet alium Christianum aut Laicum: *Canone* 44, quod non oporteat, mulieres ad altare ingredi: *Canone* 52, quod non oporteat in Quadragesima nuptias vel natalitia celebrare: *Canone* 53, quod non oporteat Christianos ad nuptias venientes ballare vel saltare, sed σεμνῶς caste cœnare vel prandere sicut decet Christianos: *Canone* 54, quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos spectacula aliqua contemplari in Nuptiis vel in conuiuiis, sed antequam Thymelici (qui etiam vtriusque sexus erant) ingredian-

Codicis canonum Ecclesiæ vniuersæ partem facit, habitum fuit: quæque Lydiæ, vt disertè Stephanus, vrbs fuit, siue Phrygiæ, & quidem Pacatianæ (sub qua Lydia) vt præferunt canones Laodiceni, etiam apud Balsamonem: olim verò Cariæ, apud Philostratum & Ptolemæum. Imò his omnibus expensis hæc illa ipsa Synodus Laodicena mihi videtur, celebrata præcipuo authore Theodosio isto, cuius Philostorgius hic meminit, in qua Aëtij & Candidi Arianíque ordinatio damnata fuit. Certè vt Loca, Theodosiíque istius Episcopi mentio, ita & Tempora (quod tertium in id argumentum habeo) optimè conueniunt. Synodum quippe illam Laodicenam *post mortem Iouiani Imperatoris* (in cuius historiâ nunc versatur Philostorgius) habitam sub finem Pontificatus Liberij, author libri Conciliorum disertis verbis præfert. Vt proinde iam conjecturis Baronij *in appendice tomi 4, pag.* 789, 790, 791, 792, locus esse non possit, quibus pronunciabat, Laodicenam Synodum illam ante Synodum Nicænam habitam: Quem vel ipse *Codicis canonum* ordo seriésque satis refutat; vbi sanè Laodicenæ huius Synodi canones positi sunt, ordine temporum seruato, inter Synodum Antiochenam quæ habita fuit A.D. 341, & Secundam Synodum Oecumenicam Constantinopolitanam, quæ habita A.D. 381. Eiusdémque proinde conjecturæ locus esse non potest, *Theodosii* nomen in *Theodori* apud Gratianum mutantis. Superioribus tribus argumentis addo & quartum: In illis ipsis scilicet canonibus Laodicenis intermicare mihi videri nescio quæ vestigia,

Digitized by Google

vestigia, hypotheseos primùm illius quam Theodosio Episcopo isti Lydiæ imputat Philostorgius, de mulieribus voluptatibus, à quibus ille adeò abhorruerit, quámque paulò liberalius forte effert Philostorgius. Spectentur in id canones 1,10,30,31,44,52,53,54. Certè hisce canonibus, muliebribus voluptatibus, nuptiísque fibulam variè imponi (contra quam Eunomiani volebant) deprehendas: Nempe, *canone* 1 agitur de his qui secundas δευτέρους nuptias, etsi ἐλευθέρως καὶ νομίμως μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, contraxerunt: definitúrque his exiguo tempore elapso, postquam precibus & jejuniis vacauerint, κατὰ συγγνώμην ex indulgentia communionem reddi oportere: *Canone* 10 *&* 31 definitur, τοὺς τῆς ἐκκλησίας, i. Orthodoxos cum hæreticis quibuscunque πρὸς πάντας αἱρετικοὺς ἀδιαφόρως matrimonia contrahere non debere, neque filios aut filias his suas in matrimonium dare: sed potius accipere, si se Christianos fieri promittant: *Canone* 30, quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lauari, imò neque quemlibet alium Christianum aut Laicum: *Canone* 44, quod non oporteat, mulieres ad altare ingredi: *Canone* 52, quod non oporteat in Quadragesima nuptias vel natalitia celebrare: *Canone* 53, quod non oporteat Christianos ad nuptias venientes ballare vel saltare, sed σεμνῶς caste cœnare vel prandere sicut decet Christianos: *Canone* 54, quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos spectacula aliqua contemplari in Nuptiis vel in conuiuiis, sed antequam Thymelici (qui etiam vtriusque sexus erant) ingredian-

Codicis canonum Ecclesiæ vniuersæ partem facit, habitum fuit: quæque Lydiæ, vt disertè Stephanus, vrbs fuit, siue Phrygiæ, & quidem Pacatianæ (sub qua Lydia) vt præferunt canones Laodiceni, etiam apud Balsamonem: olim verò Cariæ, apud Philostratum & Ptolemæum. Imò his omnibus expensis hæc illa ipsa Synodus Laodicena mihi videtur, celebrata præcipuo authore Theodosio isto, cuius Philostorgius hic meminit, in qua Aëtij & Candidi Arianíque ordinatio damnata fuit. Certè vt Loca, Theodosiíque istius Episcopi mentio, ita & Tempora (quod tertium in id argumentum habeo) optimè conueniunt. Synodum quippe illam Laodicenam *post mortem Iouiani Imperatoris* (in cuius historiâ nunc versatur Philostorgius) habitam sub finem Pontificatus Liberij, author libri Conciliorum disertis verbis præfert. Vt proinde iam conjecturis Baronij *in appendice tomi 4, pag. 789, 790, 791, 792*, locus esse non possit, quibus pronunciabat, Laodicenam Synodum illam ante Synodum Nicænam habitam: Quem vel ipse *Codicis canonum* ordo seriésque satis refutat; vbi sanè Laodicenæ huius Synodi canones positi sunt, ordine temporum seruato, inter Synodum Antiochenam quæ habita fuit A. D. 341, & Secundam Synodum Oecumenicam Constantinopolitanam, quæ habita A. D. 381. Eiusdémque proinde conjecturæ locus esse non potest, *Theodosii* nomen in *Theodori* apud Gratianum mutantis. Superioribus tribus argumentis addo & quartum: In illis ipsis scilicet canonibus Laodicenis intermicare mihi videri nescio quæ

vestigia,

Digitized by Google

vestigia, hypotheseos primùm illius quam Theodosio Episcopo isti Lydiæ imputat Philostorgius, de mulieribus voluptatibus, à quibus ille adeò abhorruerit, quámque paulò liberalius forte effert Philostorgius. Spectentur in id canones 1,10,30,31,44,52,53,54. Certè hisce canonibus, muliebribus voluptatibus, nuptiísque fibulam variè imponi (contra quam Eunomiani volebant) deprehendas: Nempe, *canone* 1 agitur de his qui secundas δευτέρας nuptias, etsi ἐλευθέρως καὶ νομίμως μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, contraxerunt: definitúrque his exiguo tempore elapso, postquam precibus & jejuniis vacauerint, κατὰ συγγνώμην ex indulgentia communionem reddi oportere: *Canone* 10 *&* 31 definitur, τοὺς τῆς ἐκκλησίας, i. Orthodoxos cum hæreticis quibuscunque πρὸς πάντας αἱρετικοὺς ἀδιαφόρως matrimonia contrahere non debere, neque filios aut filias his suas in matrimonium dare: sed potius accipere, si se Christianos fieri promittant: *Canone* 30, quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lauari, imò neque quemlibet alium Christianum aut Laicum: *Canone* 44, quod non oporteat, mulieres ad altare ingredi: *Canone* 52, quod non oporteat in Quadragesima nuptias vel natalitia celebrare: *Canone* 53, quod non oporteat Christianos ad nuptias venientes ballare vel saltare, sed σεμνῶς caste cœnare vel prandere sicut decet Christianos: *Canone* 54, quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos spectacula aliqua contemplari in Nuptiis vel in conuiuiis, sed antequam Thymelici (qui etiam vtriusque sexus erant) ingredian-

Digitized by Google

Idem *in Anacephalæosi* exerrare aliquem in ſcortatione aliove quo peccato, nihil eſſe Eunomianos dixiſſe, nihil enim quærere Deum quàm vt quis ſit in ipſorum fide. Et *dict.cap.*4 addit Epiphanius, pudere ipſum hæc referre, καὶ αὐτὸς μὲν αἰδοῦμαι λέγειν ὅσαπερ ἐκεῖνος ἀκαθάρτως διηγήσατο, Quomodo & Theodoretus erubeſcit hic in medium proferre: addito, ἱκανὴ καὶ μόνη ἡ τοῦ μύσους ἀκοὴ μιᾶναι τὸν λογισμόν. Vide quæ & infra noto *ad lib.*10 *cap.*4.

Sequuntur hypotheſes Theodoſij iſtius Lydiæ Epiſcopi, quarum nomine hæreſeos & impietatis eum arguit Philoſtorgius. Primum hoc eius dogma memorat, *Quòd Chriſtus naturâ ſuâ* τρεπτὸς *mutabilis*, & libertate voluntatis ſuæ in bonum & malum procliuis, *curâ verò virtutum eximiarum in immutabilem ſtatum exaltatus fuerit.* Impium certe dogma iſtud Arianorum fuit: vt teſtantur Patres Nicæni apud Theodoretum, *lib.*1 *cap.*9: Athanaſius, *diſp.* 1. *contra Arianos*, *pag.*124: *&* *diſput.* 2 *pag.*164: Theodoritus, *lib.*1 *cap.*4 *pag.*5,6: Sozomenus, *lib.*1 *cap.*15 *pag.* 215: déque eo pluribus Nicetas, *theſauro orthod. fid. lib.*5 *cap.* 2 *pag.* 440,441: *&* *cap.*37 *pag.*490. Quidquid huius ſit, nihilominus, quæ ſecunda hypotheſis Theodoſij iſtius notanda, ſtatuit is Filium ἀπαραλλάκτως ὅμοιον, vt hîc teſtatur Philoſtorgius, qui id reprehendit, & ἐκθέσμους πολιτείας vocat: de quo iam *ſuprà.* Tertia hypotheſis Theodoſij iſtius hæc à Philoſtorgio memoratur, quam & ipſam impiam vocat: *Quod Deus neque loquatur neque audiat, etſi manus ei aureſq́ue affingantur.* Cuius rei nulla alibi mentio mihi occurrit: ac neſcio quomodo Philoſtorgij ſententia ad

Anthropo-

Digitized by Google

Anthropomorphitarum hæresin aliquà accedere videri possit: quæ sub Valente Imperat. iam & Theodosio increbuit: sub Arcadio verò & Theodosio Iun. deinceps maximè agitata, ad quam monachorum multi in Ægypto accedebant, reclamante Theophilo Episc. Alexandrino (teste Socrate *lib.6 cap.7*: Sozomeno, *lib.8 cap.11*: Gennadio, *de viris Illustr. cap.33*: & Honorio, *num 33*) qui idem mox tamen eam sententiam aliâ occasione præ se tulit: vide Socratem *dict.cap.7*: & Sozomenum *dict.lib.8 cap.12,13,14*: vnde magni tumultus tùm exorti, tracto quoque in eam sententiam Epiphanio Salamini in Cypro Episc. de quo plenè Socrates & Sozomenus. De cuius historiæ fide vide quæ Baronius scribit A.D.400. Certe & Augustinus *epist.8 &* 112 testatur, hanc hæresin tùm multos habuisse defensores. Et hæc de Theodosij istius doctrinâ seu hypothesibus. Tertiò Philostorgius Theodosium istum aperte testatur Lydiæ Episcopum fuisse, vna cum Phœbo & Auxidiano, de quibus mox. Philadelphiæ porrò in Lydiâ nominatim Episcopum eum fuisse testatur Epiphanius *hæresi 73 num.26*: Socrate, *lib.2 cap.32*. Quartò subjicit, quomodo Theodosius iste sese Aëtio, vt & Candidi Arianíque ordinationi (quos videlicet Aëtius & Eunomius Lydiæ & Ioniæ præpositos volebant) opposuerit. Quintò addit, quibus præsidiis id Theodosius iste fecerit; nempe in societatem & communionem adscito *Phœbo* (ita enim hìc reponendum est, pro eo quod MS. habet φόϐῳ) Hic verò ille Phœbus est (quod vnum de eo notant Centuriatores) qui Seleuciensi Synodo, quæ habita A.D.359 subscriptus reperitur

apud Epiphanium *hæresi Semi-Arianorum* 73, *num.*26, *pag.* 874: & quidem continuâ oratione seu junctim cum duobus aliis Lydiæ Episcopis, Leontio videlicet Episc. Lydiæ (omisso Episcopatus nomine) & Theodosio Ep. Philadelphiæ Lydiæ, de quo modo: Post quos Phœbus hic subscriptus est, & ita quidem vt dicatur, Ἐπίσκοπος πολυχαλάνδου τῆς Λυδίας: vbi *Polychalandus* videatur, quæ in Itinerario Peutingeriano *Clanudda* vitiose pro *Chalanda*, prope Philadelphiam dicitur. Vides igitur apud Epiphanium, pariter vt hîc, Phœbum hunc Theodosio isti sociari. Hic idem verò fuerit, qui φίλος dicitur apud Socratem *lib.*2 *cap.*32: hunc enim Tripartitæ auctor *lib.*5 *cap.*34, locum illum Socratis exprimens, *Phœbum* vocat. Hunc eundem sanè Phœbum, Aëtij condemnationi sese non implicuisse scribit Philostorgius (nempe in Synodo Constantinopolitana, mox post Seleuciensem habita A. D. 359, sub Constantio, de qua *sup. lib.* 4 *cap. vlt.*) Et causas eius rei reddit, tùm quod amicum Aëtij vetus consuetudo fecisset, tum etiam ἀπαράλλακτον, quia scil. Aëtius coràm Constantio Filium ἀπαραλλάκτως ὅμοιον (etsi suo & peculiari sensu) dixerat, vt relatum *suprà dict. cap. vlt. lib.* 4: quod quidem ἀπαράλλακτον Philostorgius ex Eunomianorum mente hîc ἐκθέσμου πολιτείας vocat: id enim Eunomiani improbabant, quandoquidem Filium ἀνόμοιον dissimilem statuebant. Hic idem Phœbus in eadem Synodo Constantinopolitana de numero 72 Episcoporum fuit, à quibus Macedonius Ep. Constantinop. exauctoratus, eique Eudoxius subrogatus fuit mense [illegible] Ianua-

Ianuario A.D.360: vt testatur auctor Chron. Alex. eo *anno pag.*685. Et hæc de Phœbo Lydiæ Episc. Nominat Philostorgius & tertium hic Lydiæ Episcopum, qui Theodosio Phœbóque sociatus fuerit, nempe *Auxidianum*, cuius nulla alibi mentio mihi occurrit: sed forte hic Laodiceæ Ep. fuit. ¶Sextò iam subjicit Philostorgius, de *Synodo* ab his tribus aliísque in Lydiâ coactâ: vnde communi calculo literæ emissæ ad Eudoxium & Marin, aduersus Aëtij, mox & Candidi Arianíque & aliorum ordinationes, tanquam iniustè & illegitimè factas. ¶Quibus omnibus iam perpensis, hic ille mihi omninò Theodosius videtur, qui *canonum Laodicenorum* maximè author extitit, vt refertur apud Gratianum *distinct.*16 *cap.*11: Longe verò alius à Theodoro, qui sub Constantino & Constantio Laodiceæ in Syria Episc. fuit, vt testatur Theodoretus, *lib.*1 *cap.*5: & Sozomenus, *lib.*1 *cap.*36, & de quo sæpe Athanasius. Et tamen hic Centuriatorum & Baronij error est, qui Theodosium hunc cum Theodoro illo confundunt: Theodorus quippe hic, vt dixi, Laodiceæ in Syria Episcopus fuit: at Theodosius ille in Lydia, vbi altera Laodicea fuit, quæ à Lyco fluuio ἡ πρὸς τῷ Λύκῳ Λαοδίκεια dicta est, teste Strabone *lib.*12 *pag.*398; quomodo & hoc cognomen Laodiceæ istius restituendum in Itinerario Peutingeriano, quod à Græco auctore sub Constantio scriptum, *Laudicium Epilycum*, non vt vitiosè expressum, *Laudicium Pylicum*: *Laodicia* vero *Epilycum*, quomodo *Antiochia Epidaphne* & similia. Hæc vero illa *Epilycos Laodicea* est, vbi concilium Laodicenum, quod

Codicis canonum Ecclesiæ vniuersæ partem facit, habitum fuit: quæque Lydiæ, vt disertè Stephanus, vrbs fuit, siue Phrygiæ, & quidem Pacatianæ (sub qua Lydia) vt præferunt canones Laodiceni, etiam apud Balsamonem: olim verò Cariæ, apud Philostratum & Ptolemæum. Imò his omnibus expensis hæc illa ipsa Synodus Laodicena mihi videtur, celebrata præcipuo authore Theodosio isto, cuius Philostorgius hic meminit, in qua Aëtij & Candidi Arianíque ordinatio damnata fuit. Certè vt Loca, Theodosiíque istius Episcopi mentio, ita & Tempora (quod tertium in id argumentum habeo) optimè conueniunt. Synodum quippe illam Laodicenam *post mortem Iouiani Imperatoris* (in cuius historiâ nunc versatur Philostorgius) habitam sub finem Pontificatus Liberij, author libri Conciliorum disertis verbis præfert. Vt proinde iam conjecturis Baronij *in appendice tomi 4, pag. 789, 790, 791, 792*, locus esse non possit, quibus pronunciabat, Laodicenam Synodum illam ante Synodum Nicænam habitam: Quem vel ipse *Codicis canonum* ordo seriésque satis refutat; vbi sanè Laodicenæ huius Synodi canones positi sunt, ordine temporum seruato, inter Synodum Antiochenam quæ habita fuit A.D. 341, & Secundam Synodum Oecumenicam Constantinopolitanam, quæ habita A.D. 381. Eiusdémque proinde conjecturæ locus esse non potest, *Theodosii* nomen in *Theodori* apud Gratianum mutantis. Superioribus tribus argumentis addo & quartum: In illis ipsis scilicet canonibus Laodicenis intermicare mihi videri nescio quæ

vestigia,

Digitized by Google

vestigia, hypotheseos primùm illius quam Theodosio Episcopo isti Lydiæ imputat Philostorgius, de mulieribus voluptatibus, à quibus ille adeò abhorruerit, quámque paulò liberalius forte effert Philostorgius. Spectentur in id canones 1,10,30,31,44,52,53,54. Certè hisce canonibus, muliebribus voluptatibus, nuptiísque fibulam variè imponi (contra quam Eunomiani volebant) deprehendas: Nempe, *canone* 1 agitur de his qui secundas δευτέρας nuptias, etsi ἐλευθέρως καὶ νομίμως μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, contraxerunt: definitúrque his exiguo tempore elapso, postquam precibus & jejuniis vacauerint, κατὰ συγγνώμην ex indulgentia communionem reddi oportere: *Canone* 10 *&* 31 definitur, τοὺς τῆς ἐκκλησίας, i. Orthodoxos cum hæreticis quibuscunque πρὸς πάντας αἱρετικοὺς ἀδιαφόρως matrimonia contrahere non debere, neque filios aut filias his suas in matrimonium dare: sed potius accipere, si se Christianos fieri promittant: *Canone* 30, quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lauari, imò neque quemlibet alium Christianum aut Laicum: *Canone* 44, quod non oporteat, mulieres ad altare ingredi: *Canone* 52, quod non oporteat in Quadragesima nuptias vel natalitia celebrare: *Canone* 53, quod non oporteat Christianos ad nuptias venientes ballare vel saltare, sed σεμνῶς caste cœnare vel prandere sicut decet Christianos: *Canone* 54, quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos spectacula aliqua contemplari in Nuptiis vel in conuiuiis, sed antequam Thymelici (qui etiam vtriusque sexus erant) ingredian-

tur, eos surgere & discedere. Iam quod alterum illud attinet, de damnatis Aëtij, & Candidi, Arianíque & aliorum *ordinationibus*, tanquam illegitimè παρὰ θεσμὸν factis, certe inter canones Laodicenos, quatuor quoque occurrunt aduersus illegitimas ordinationum seu ordinandorum formas: nempe canon 4, 5, 12 & 13. Primo scilicet statuitur, non oportere eos qui recenter baptizati sunt ordinari. Secundo, non oportere fieri χειροτονίας ordinationes in præsentiâ Audientium. Tertio, Episcopos judicio Metropolitanorum & finitimorum Episcoporum ordinari debere, eósque plurimo tempore probatos, & in doctrina fidei & in recti verbi ὀρθοῦ λόγου dispensatione. Postremo, quod permittendum non sit turbis τοῖς ὄχλοις seu populis, τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι eligere sibi eos qui ordinandi sunt. Quibus optimè conueniunt quæ hic Philostorgius scribit, nempe improbatam à Theodosio & Synodo ab eo collectâ & Aëtij ordinationem, ὡς παρὰ θεσμὸν γεγενημένην: & Candidi, ὡς παρὰ τὴν κοινὴν πεπραχθεῖσαν γνώμην, vt & alias ab Aëtianis factas.

¶ Et hæc quidem de Synodo habita à Theodosio, Phœbo, Auxidiano, aliísque Lydiæ Episcopis, literísq; ad Eudoxium & Marin datis aduersus Aëtij & Candidi, Arianíque ordinationes. Quid verò ad hæc Eudoxius? Ait Philostorgius, Eudoxium hac epistola accepta lætum, & jureiurando quod Eunomio præstiterat (de quo jam sæpe suprà) & literis à se ad Euzoium datis pro Aëtio videlicet restituendo (de quibus *supra lib. 5 cap. 3, lib. 7 cap. 5, & infrà lib. 9 cap. 3*) variísque promissionibus eodem

fine

ſine factis, inſuperhabitis, ad Theodoſium quíque cum eo erant reſcripſiſſe, incitaſſéque eos, vt in propoſito ſtarent: addito, vt ad eos potius qui ordinationes fecerant, quàm ad eos qui ordinati fuerant accederent. Quod quidem omne eodem ſemper fine à Philoſtorgio proponitur, vt quantum in ſe oſtendat, qua perfidia cum Aëtio Eudoxius egerit, quámque ipſe ſciſſuræ cauſa fuerit, de quo Philoſtorgij ſcopo dixi ſemel *initio libri ſexti*, & in *Prolegomenis*.

¶AD CAP. V. *De factis à Iouiano Imp. in fauorem Chriſtianæ religionis*, &c.

De his quæ à *Iouiano* conſtituta factáq; *in fauorem Chriſtianæ religionis*, reuocatis quæ à Iuliano contrà facta fuerant, eſt hoc caput. Tria verò huiuſmodi à Philoſtorgio hîc memorantur. Primò, *Veterem Ornatum*, ἀρχαῖον κόσμον, reſtituit Iouianus Eccleſiis (quem Iulianus ſcilicet abſtulerat) Quâ *veteris ornatus* appellatione intellexit dona quæcunque in Eccleſias collata anteà à Conſtantino & Conſtantio, in quibus & annonæ præbitiones, τὰ σιτηρέσια, ἤτοι σύνταξις (proinde & inſtructum omne Eccleſiarum) de quo Theodoretus *lib.4 cap.4*: Sozomenus, *lib.6 cap.3*. Secundò *Immunitatem* veterem Eccleſiis reddidit, omníque eas onere ἰατρείας liberauit, quod eis Iulianus impoſuerat, de quo idem Sozomenus *dict. lib.4 cap.3* ἀπέδωκε δὲ τὰς ἀτελείας ταῖς ἐκκλησίαις, &c. Poſtremo ab exilio reuocauit omnes quos Iulianus pietatis cauſa in exilium dederat, in quibus fuit & Valentinianus (de quo & *ſuprà lib.7 cap.7*) Socrates id de Epiſcopis qui à Conſtantio relegati

fuerant, à Iuliano verò restituti non fuerant, notat *lib.3 cap.20 in fin.* Theodoretus, *lib.4 cap.2*: & Gregorius *in encomio Athanasii pag.514 in fin.* indefinite, Iouianum omnes Episcopos ab exilio reuocasse, & Ecclesias iis qui fidem Nicænam seruassent restitui jussisse. De Valentiniano ab exilio reuocato Sozomenus quoque, *lib.6 cap.6.*

¶AD CAP. VI. *De his quæ* Edessæ *apud Iouianum vel à Iouiano inter Athanasium & Candidum Arianumq; transacta.*

De his quæ *Edessæ* apud Iouianum vel à Iouiano inter Athanasium, & Candidum Arianúmque (de quibus *sup. cap.2 & 4*) Anomœos scilicet, ab Aëtio & Eunomio Episcopos constitutos in Lydiâ & Ioniâ, transacta sunt, est hoc caput. *Edessæ*, inquam (quod primò hic notandum) in Osdroëna, vbi Iouianus post pacem cum Persis initam constitit: quò etiam referenda est subscriptio *legis 9 Cod.Theod.de erog. mil. ann.* quæ Iouianum & Varronianum Consules malè subnotatos habet: vnde Iouianus posteà Antiochiam concessit. Igitur ait Philostorgius (quod secundò hic notandum) Candidum & Arrianum (quorum ordinationi aduersatus fuerat Theodosius Lydiæ Episc. cum Phœbo, Auxentio aliísque, *sup. cap.4*) ad Iouianum Edessæ constitutum profectos. Id verò etiam est, quod Socrates scribit *lib.3 cap.20*, Iouiano ex Persico bello reuerso, tumultúque in Ecclesiâ rursùm excitato, Episcopos dum singuli Imperatorem suæ ipsorum fidei assensurum expectarent, alios alium præuertere contendisse: & *cap.21* προεισδῶντες τῶν θρησκειῶν Imperatorem

torem adiisse, ratos liberam sibi potestatem contra aduersarios tributam iri. Tertiò ait Philostorgius, Athanasium sategisse, vt Iouianum Imp. Candido & Ariano inconciliaret. De Athanasij equidem reditu, & gratiâ apud Iouianum, testes Gregorius *in laud. Athanasii*: Socrat. *lib.3 cap.20*: Theodoret. *lib.4 cap.2*: Sozom. *lib.6 cap.5*: vbi narrat, alios referre, Athanasium ad Iouianum Antiochiam vltrò profectum: alios, à Iouiano euocatum: quod postremum etiam scribit Epiphanius *hæresi 68*: at nemo quidquam de Athanasij congressu cum Iouiano Edessæ, quod Philostorgius hic tradit: Vti nemo etiam nominatim de Anomœorum, & quidem Candidi & Arriani, ad Iouianum profectione, cúmque eo congressu: etsi Socrates *lib.3 cap.21* agat de libellis & decretis ad Iouianum à Basilianis & Acacianis aduersus Anomœos missis, de quo iam dixi ad *cap.2 supr.* Quartò ait Philostorgius, Iouianum vtraque parte audita rem ad maiorem Synodum rejecisse, nullo in vtram partem præiudicio dato. Socrates quoque *d.lib.3 cap.21* ait, eum accepto Macedonianorum libello aduersus Anomœos, vt Ecclesiis ejicerentur, nullo alio responso dimisisse, quàm nemini se qualemcunque fidem amplexanti molestiam exhibiturum, sed eos præcipuè beneuolentiâ suâ prosecuturum qui concordiæ studerent. Quod de re reiectâ ad maiorem Synodum à Iouiano ait Philostorgius, fortè pertineat id ad Synodum Antiochenam, de qua *cap.2 suprà*: & apud Socratem *lib.3 cap.21*: Sozomenum *lib.6 cap.4.*

Sff

¶Ad Cap. VII. *De his quæ inter Eudoxium & Euzoium transacta occasione Candidi & Arriani.*

Ait, *Eudoxium* Episc. Constantinopol. aduersus Candidum & Arrianum (qui scil. ab Aëtio & Eunomio Ecclesiis Lydiæ & Ioniæ præpositi ordinatíque fuerant, quorúmque ordinationi in Synodo Lydiâ contra itum fuerat, imò cuius Synodi factum Euzoius suis quoque literis iam probauerat, vt vidimus *cap.4 sup.*) ad Euzoium Episc. Antiochenum scripsisse: *Euzoium* verò commotum, adsumpto Helpidio, Eudoxio respondisse, consilióq; eius improbato, monuisse eum, vti consilium ipse mutaret. Quod quidem vti nuspiam alibi occurrit, ita à Philostorgio, eo semper quem dixi scopo, narratur, vti ostendat, quàm malè, quàm variè, cum Aëtio & Aëtianis Eudoxius & Euzoius egerint: Imò quàm perfidè Eudoxius, quod *fine huius cap.* apertè inculcat. ¶Quod *Helpidium* attinet, quo adscito Euzoius Episcopus Antiochenus ad Eudoxium rescripsisse dicitur, nulla eius alibi mentio mihi occurrit. Hinc saltem colligi posse videatur, eum Syriæ Cœles Episcopum fuisse: & alium videri ab Helpidio qui inter Palæstinæ Episcopos Synodo Sardicensi subscriptus extat.

¶Ad Cap. VIII. *De Iouiani gestis nonnullis, eiusdemq; morte*, &c.

De *Iouiani* gestis nonnullis, eiusdémque morte, de *Valentiniani* item Imp. inauguratione, vt & de *Valente* in Imperium adscito, & *Imperij* exinde inter eos diuisione tan-

Digitized by Google

tandem & de *Gratiano* Cæſare facto : De his quatuor inquam agitur hoc capite.

Quod *Iouianum* attinet : Primò ait, eum Conſtantinopolim proficiſcentem Ancyram perueniſſe: de quo Ammianus Marcellinus quoque, *lib.25 pag.307.* Secundo, Ancyræ conſtitutum Iouianum, alterum è filiis ſuis Varronianum iuuenem admodum Nobiliſſimum renunciaſſe. Imò Marcellinus *dict. lib.25 pag.307* eum Conſulem ſibi adſciuiſſe tantum Ancyræ ait. De Nobiliſſimi alioquin dignitate, de qua iam monuerunt alij, vide rurſùm *infra lib.12 cap.10.* Tertiò ait, Iouianum inde Dadaſtanam perueniſſe, ibíque mortuum eſſe : quod & cœteri vno ore ſcribunt, inter alios Marcellinus *lib.25 extremo:* Zoſimus, *lib.3 pag.733* : Socrates, *lib.3 cap. vlt. lib.4 cap.1:* Theodoretus, *lib.9 cap.4* : Sozomenus, *lib.6 cap.6* : Hieronymus *Chronico*, Faſti Idacio ſubditi. Quartum eſt de cauſa mortis Iouiani, ex prunarum videlicet accenſione: quam & ipſam inter alias produnt fermè omnes: Veneno tamen ſublatum ſiue poculo venenato, ſiue fungis recentibus venenatis, nonnulli voluêre: de quo Chryſoſtomus *homil. 15 in Philipp.* & vetus author *apud Suidam in verb.* Ἰοβιανός. Quinto Philoſtorgius colligit tempus Imperij Iouiani : & ait, eum decem *fermè* Imperij menſes egiſſe. Imo conſtanter fermè alij octo numerant, Zoſimus *lib.3 pag.733* : Sozomenus *lib.6 cap.6* : Auctor incertus vitæ Athanaſij *pag.542* : & alter *apud metaphraſtem pag. 566.* Imò Socrates *lib.3 cap. vlt.* ſeptem tantùm imperaſſe menſes ait. Certe cum V. Kal. Iulij A. D. 363 Iouianus

Digitized by Google

Imp. factus fuerit, decesserit autem ann. 364, 17 mensis Februarij, nonnisi octo menses eósque adhuc non integros imperauit. Tandem ait Philostorgius, Iouiani corpus delatum Constantinopolim. Idem & Marcellinus *lib.26 pag.332.*

¶ Secundum huius capitis argumentum est, de *Valentiniani* inauguratione: vbi designatur locus, tempus, & quorum ope, consilio id factum fuerit. Niceæ scilicet id ab exercitu factum scribit: pariter vt alij, & in his Marcellinus *lib. 26 in princ.* Socrates *lib.4 cap.1.* & Zosimum *lib.3 in fin.* Duodecimo post Iouiani mortem die: Marcellinus ait decimo, quod & verius: nam 17 Febr. mortuus Iouianus, & 26 leuatus Valentinianus. Socrates *lib.4 cap.1* ait, septimo post die. Tandem Philostorgius quatuor nominat, quorum ope, consilio Valentinianus Imperator factus fuit: quem singularem alioquin locum exscripsit Nicephorus *lib.11 cap.1*, suppresso tamen vt alias fermè Philostorgij nomine, vnde iam locus ille Philostorgio deinceps adscribendus venit, quem ex vetustiore aliquo auctore desumptum recte odorati sunt viri docti. Primus est *Datianus Patricius*, quod nullus alius memorat præter Philostorgium, & qui eum exscribit Nicephorum (vbi perperàm Δατὴς editum) Datiani alioquin Patricij huius mentio fit *l.1 Cod. Theod. de annona & trib.* vbi disquiro, num ea lex Constantino tribuenda sit, an verò Constantio. Hic idem Datianus COS. fuit cum Cereali A.D.358: vide & Epiphanium *hæresi 71.* Cœterùm per literas consilium præbuisse ait Philostorgius Datia-

Digitized by Google

Datianum ex Galatiâ, vbi relictus ob ſenium hyemémq; fuerat (à Iouiano ſcilicet) vbi pariter apud Ancyram Valentinianum ipſum relictum ſcribit Ammianus Marcellinus *lib.26 pag.333.* Secundus eſt, *Secundus* Præfectus Prætorio (qui idem & *Salluſtius* dictus) quod etiam prodit Marcellinus *lib.26 pag.335.* Quem & Zoſimus ſcribit *fine lib.3* imperium ſibi, mox & filio, delatum recuſaſſe. Tertius eſt *Arinthæus* Magiſter militum: cuius in hac re nulla apud Marcellinum mentio: etſi alibi eius meminerit *lib.25 pag.330: lib.26,27.* Porrò vt hîc Secundus & Arinthæus in hac Valentiniani inauguratione ſociantur, ita & ſociati quoque iidem à Iouiano ad pacem cum Perſis faciendam: teſte Zoſimo, *lib.3 pag.730.* Poſtremus eſt, *Dagalaiphus* Comes Domeſticorum: Dagalaiphus inquam, nam ita reſtituendum hîc & apud Nicephorum, vtubique malè, Γλαῖφ⊙ expreſſum. Mentio eius quoque in Valentiniani inauguratione apud Marcellinum *dict.pag. 333.* Hic poſtea mox Magiſter militum fuit: vide eundem Marcellinum *initio lib. 27: & l.9 Cod. Theod.de Veteranis.*

Tertium huius capitis membrum reſpicit *Valentis* inaugurationem: vbi tria notat Philoſtorgius, quid videlicet eam præceſſerit, ipſam mox inaugurationem, tandem Imperij inter eum & Valentinianum diuiſionem. Quod prius attinet, ait exercitum, peracta Valentiniani inauguratione, Valentinianum ſupra ſcutum elatum rogaſſe, vt Imperij collegam ſibi adſciſceret, verùm *ſui id nunc arbitrij penitus eſſe* reſpondiſſe; & quæ plura addun-

Digitized by Google

tur. Quod & Nicephorus exſcripſit *lib.* 11 *cap.*1 *pag.* 111. Imò & veteres quoque alij memorant, Marcellinus, *lib.* 26 *pag.*335,336: Sozomenus,*lib.*6 *cap.*6: Theodoretus,*lib.*4 *cap.*5 *pag.*111, qui id pariter vt Philoſtorgius, *βασιλικῷ τῷ φρονήματι*, vel, vt Nicephorus, *βασιλικῷ τῷ φρονήματι*, refert inter alia argumenta animi excelſi veréque Regij: *οὕτω δὴ ἦν βασιλικόν τι καὶ μεγαλόφρον*: & celebratum id *παρὰ πάντων ᾀδόμενον*. Quomodo & Marcellinus hoc reſponſum memoraturus, *Principem fiducia plenum* vocat. Notandum intereà quod ait, Valentinianum ſupra ſcutum elatum, id quod Marcellinus non habet: Et tamen mos is ſolemnis in Imperatorum inaugurationibus vel tum maximè fuit, vnde Nicephorus huic narrationi hæc addit, *ὡς ἔθος*. Sic enim & Iulianus Pariſiis Auguſtus adclamatus, ſcuto pedeſtri impoſitus fuit: teſte Marcellino *lib.*20: & Libanio in *προσφωνητικῷ ad Iulianum pag.*180, qui ait, hac ratione *ἀναῤῥήσεως νόμον*, i. nuncupationis Auguſtæ morem peractum. Vnde & paſſim in Faſtis Idacianis legas, *Imperatorem leuatum*, pro renunciato, etiam Valentinianum hoc ipſo ann.364.

Sequitur *Valentis nuncupatio*: Ait igitur Philoſtorgius, Valentinianum Conſtantinopolim profectum collegam imperij Valentem fratrem ſuum adſciuiſſe: de hac verò Valentis ad Imperij participatum nuncupatione à Valentiniano Conſtantinopoli facta conſentiunt alij, & in his Marcellinus *lib.*26 *pag.*338: Zoſimus *lib.*4 *initio*: Socrates *lib.*4 *cap.*1: Theodoretus *lib.*4 *cap.*5: Sozomenus *lib.*6 *cap.*6: aliíque. Mox Sirmium profectum ait cum fratre

Va-

Digitized by Google

Valentinianum: ibíque diſpoſitis quæ ad Imperium Valentis fratris pertinebant rebus (de quo vide & ad aliquid Zoſimum *lib.* 4 *pag.* 735) eum Conſtantinopolim miſiſſe, Orientis Imperio ei concredito, Occidente vero ſibi ſeruato: de quo, hácq; Imperij diuiſione, inter alios Marcellinus, *lib.* 26: Zoſimus, *lib.* 4 *pag.* 735: Theodoretus, *lib.* 4 *cap.* 5: Sozomenus, *lib.* 6 *cap.* 6 *in fin.* Nicephorus, *lib.* 11 *cap.* 1 *pag.* 111. Illud notandum quod ait, τῆς ἑῴας μοῖραν, id eſt, partem Orientis concreditam Valenti, *prout Conſtantius imperauerat*: Valentinianum verò *duas reliquas, partes* ſcilicet, per Occidentem ſortitum, totíque adeò Occidenti imperaſſe: Rectè omninò Philoſtorgius: vbi *duas reliquas partes* vocat, quæ Imperio inter tres Conſtantini M. filios diuiſio, Conſtantino Iuniori & Conſtanti ceſſerant: de qua Imperij diuiſione Eunapius, *Aedeſio pag.* 45: Zoſimus, *lib.* 2 *pag.* 691, & Cedrenus.

¶ De *Gratiano* tandem puero adhuc ad Imperium promoto agit Philoſtorgius *fine huius capitis*: vbi quod ait, *non multo poſt*, accipiendum de triennio; triennio enim poſt Valentinianum & Valentis inaugurationem Gratianus ad Imperium prouectus fuit A. D. 367 Ambianis.

¶ Tandem ſubjicit, Valentinianum filium ſuum Gratianum ad ſuum morem exercuiſſe, εἰς τὸν ἑαυτοῦ συνήθη τρόπον. Id quod de fide Orthodoxa accipiendum eſt, quo nomine Philoſtorgius in Gratianum iniquior fuit: vide *inf. lib.* 9 *cap.* 16: *&* *lib.* 10 *cap.* 5.

¶ AD CAP. IX. *De Hypatia philoſopha.*

De *Hypatia* Philoſopha, Theonis (de quo vide inter

alios Eunapium *in vitam Ionici*) filia, eſt hoc caput: vbi initio Philoſtorgius doctrinam eius deprædicat, ſic vt patrem ipſum eundémque magiſtrum ſuperaſſe dicat, maximè verò circa Aſtrologiam: quin & multos erudiſſe, πολλοὺς καθηγήσασθαι ἐν τοῖς μαθήμασι. De hac verò Hypatia videndus quoque Socrates, *lib.7 cap.15*, Heſychius Illuſtrius, *in Hypatia*: Suidas, *in voce* ὑπάτια: & Nicephorus, *lib.14 cap.16*. Et vetus epigramma ἀνέκδοτον Græcum, εἰς τὴν φιλόσοφον Ὑπατίαν.

> Ὅταν βλέπω σὲ, προσκυνῶ καὶ τοὺς λόγους
> Τῆς παρθένου τὸν οἶκον ἀστρῷον βλέπων,
> Εἰς οὐρανὸν γὰρ ἐστὶ σοῦ τὰ πράγματα
> Ὑπατία σεμνὴ τῶν λόγων εὐφημία:
>
> vel, vt in aliis
>
> Ὑπατία σεμνὰ τῶν λόγων εὐφορβία
> Ἄχραντον ἄστρον τῆς σοφῆς παιδεύσεως.

Hæc ipſa quoque Hypatia Philoſopha eſt, ad quam Syneſius plures epiſtolas ſcripſit, puta *epiſt.*10, 15, 16, 80, 124, 153, quæ bonam partem inſcriptæ τῇ φιλοσόφῳ: de eadem agit & *ep.*135. Quâ etiam magiſtrâ διδασκάλῃ καθηγεμόνι vſus idem Syneſius Alexandriæ, aliíque complures, quorum certum corpus Syneſius fuiſſe indicat, & ſodalitium ἑταίρων. Quin & Athenarum vice Ægyptum aluiſſe τὰς Ὑπατίας γονάς idem ſcribit *epiſt.*135. Quod verò Philoſtorgius, eam patre præſtantiorem fuiſſe ait, id pariter apud Suidam dicitur. Cœterùm ex illis Syneſij epiſtolis videas, quanti eam ipſe fecerit: nam & eam omni honore, & honorifico nomine proſequitur, καὶ ἅπαν ὅ, τι τίμιον καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα,

Digitized by Google

καὶ ὄνομα, *epist.* 16: & omnium vice, vnicóque amissorum solatio, eam habere se *passim* profitetur. Idem ostendit, quâ auctoritate ea fuerit, quantúmq; valuerit apud Iudices *epist.* 50, quod & ipsum ex Socrate liquet, *lib.* 7 *cap.* 15. Hactenus Hypatiæ elogia. Quod verò *Mortem* eius attinet, ait Philostorgius, laceratam eam sub Theodosio Iun. Imper. ab Homoousiastis: quo nomine Photius eum δυσσεβῆ vocat, eidémque mendacij dicam impingit. Socrates certe *dict. lib.* 7 *cap.* 15, narrat, Hypatiam hanc Theodosio Iun. Imperante A. D. 415, cùm Orestes Alexandriæ præesset, eámque ipse coleret, simùl & à Cyrillo Episc. dissideret, populus autem existimaret eam mutuam inter Cyrillum & Orestem concordiam impedire, à viris quibusdam ἐνθέρμοις, Petro quodam Lectore duce, membratim discerptam, addito characterismo ann. Dom. 415: addito quoque, id facinus tum Cyrillo, tum Ecclesiæ Alexandrinæ haud paruam infamiæ labem οὐ μικρὸν μῶμον conflasse: *cædes* quippe, inquit, *pugnæq;, & id genus alia ab iis qui ea quæ Christi sunt sapiunt, alienum quid prorsus sunt*: ἀλλότριον γὰρ παντελῶς τῶν φρονούντων τὰ Χριστοῦ φόνος καὶ μάχαι καὶ τούτοις παραπλήσια: Quæ omnia habet & Nicephorus.

Cur autem de hac Hypatia hoc loco nunc agit Philostorgius? Nempe quia Illustres hac ætate personas memorare hîc instituit, in quibus & Hypatia, quæ sane hoc tempore sub Valente Imp. florere cœpit: pariter vt Philostorgius illustres hac ipsa tempestate Medicos memorat *cap. prox.* Arianum interim hîc Philostorgij

Digitized by Google

virus obserua in homoousiastas seu Catholicos : quasi verò Catholicorum crimen ac non populi indiscretè fuerit, Hypathiæ cœdes. Illud hinc saltem tutò colligas, hanc Hypatiam Catholicam non fuisse.

¶ AD CAP. X. *De Medicis huius æui præstantissimis nonnullis.*

De Tribus, quatuorve huius æui sub Valente Imper. præstantissimis *Medicis* agit hoc cap. Philostorgius: Quo sane ipso tempore multos medicos floruisse scribit Eunapius, *in vitâ Zenonis*, & in his Zenonem ipsum, eiúsque discipulos tres : Magnum scilicet (de quo mox Philostorgius noster) Oribasium, Ionicum. Philostorgius igitur, cognominem sibi quendam *Philostorgium* medicum Valentis & Valentiniani temporibus γνώριμον, extitisse seu notum fuisse scribit : eúmque medicorum præstantissimum fuisse, quíque duos filios genuerit Philagrium & Posidonium : De Philagrio nullo prætereà addito : Certe Philagrij medici mentio quoque fit apud Oribasium, qui ex eius libro *de potionibus suauibus* multa habet libro medicinalium collectorum ad Iulianum Imp. *lib.5 cap.17*, 19, 20, 21, 22, 23. Ex eodem Philagrio habet idem *lib.4 Synops.* remedium ad oris erosiones. Et Ægineta quoque *lib.7 cap.18* ex eodem Philagrio malagma habet. Aëtius item *tetrabibl.1. serm.2. cap.103*, 105, 106 ex eo purgatoria & alœdaria habet: vt & antidotum, *tetrabl.4 serm.1 cap.110*. Suidas denique hunc ipsum Philagrium memorat. De *Posidonio* tria ait Philostorgius noster : Primò ait, visum sibi hunc, non indicato tamen loco vbi eum viderit.

Secun-

Digitized by Google

Secundò, præſtantiſſimum eum in medicinâ fuiſſe. Poſidonij certe medici cuiuſdam mentio fit apud Aëtium & Æginetam *lib.7 c.3 pag.614*, in *voce Arnabo*. Sic quidem vt apud Aëtium *tetrabli 2 ſerm.2 cap.12*, is dixiſſe memoretur, *Incubum non eſſe dæmonem*, quod etſi verum, attamen ad id adludere videri poſſit, quod de eo mox Philoſtorgius narrat, imò in eo carpit, nempe, quod dicere ſolitus ſit, *Non dæmonum vi homines furore debacchari, ſed humorum quorundam cacomychiam hunc affectum operari: nullam quippe dæmonum vim eſſe quæ naturam hominum damno afficiat*. Quod quidem Philoſtorgius rectè reprehenderit in Poſidonio, ſi is Dæmoniacos prorſùs negauit, non verò ſi tantum *Incubum dæmonem eſſe* negauit. Hic verò idem quoque Poſidonius videtur, qui παλμικὸν οἰώνισμα ſcripſit, velluti ſi dexter oculus ſaliat, quidnam id ſignificet, vt ſcribit Suidas *in voce* Ποσειδώνιος: cuius alioquin argumenti Melampodis liber περὶ παλμῶν μαντικὴ ad Ptolemæum extat. ¶ Ad Philagrium redeamus. Hic idem forte eſt, ad quem plures extant Gregorij Nazianzeni epiſtolæ: puta *epiſt.40,41,64,65,66,67,68,69,70*: quique etiam Comes Orientis fuit ſub Valente Imp. A.D.382: vt docet *lex 41 Cod.Theod.de curſu publ.* & Libanius *de vita ſua pag.64*, & *ora.30 pag.638*: & Ammianus Marcellinus *lib.21 pag.196*. Certe, tempora conueniunt, & Gregorius quoque Nazianzenus, *dict. epiſt.68* eum medicinæ peritum fuiſſe oſtendit: ibi: ὥστε σε περὶ τούτων νομοθετεῖν. Meminit tandem & Suidas Philagrij medici Lycij Macrenſis, teſte Eugenatore.

drinum scil. qui hoc tempore sub Valente obiit A. D. 372) præ iis puerum iudicatum. 4 Et pro ratione reddit, quod in externis disciplinis ἐν τῇ ἔξωθεν ἐγκυκλίῳ παιδεύσει plurimùm profecissent: de quo & Socrates *dict. lib.* 4 *cap.* 21, & Sacrarum Scripturarum quæcunque ad lectionem promptámq; memoriam conferunt, magnam cognitionem haberent: & inter eos Apolinarius maximè, quia hic Hebraicæ quoque linguæ peritus erat. Mox hosce tres inter se committit; eorúmque *stylum* inter se comparat, morúmque ipsorum ἠθικὸν repræsentat. ¶ Socrates certe *dict. cap.* 21 de Basilio & Gregorio agens, eos ita inter se æquat, vt quis alter alteri præferendus sit, hæreticos omnes dicat. Qui & illud ibidem addit, Eunomium quoque, quando cum Basilio & Gregorio congrediebatur, seipsum imperitum & planè indoctum prodidisse. Hinc igitur ista horum virorum præconia apud Philostorgium Eunomianum, quæ etiam inuitus dissimulare non potuit, & *hîc*, & apud Photium *num.* 40.

¶AD CAP. XII. *De Eunomij scriptis, deq; iis qui aduersus ea scripserunt.*

De *Eunomij* scriptis, déque iis qui aduersus ea scripserunt est hoc caput. Vbi ait Philostorgius, 1. Eunomium Apologiam scripsisse, quod βιβλιαρίδιον vocat Photius, *in Biblioth. num.* 137; cuius titulus ibi excidit. 2 Aduersus hanc Eunomij Apologiam scripsisse & Basilium & Apollinarium: de Basilio id clarum, cuius libri *aduersus Eunomium* extant; Apollinariani scripti nulla alibi mentio, etsi in genere Vincent. Lirinensis *in Commonitorio*

eum

Digitized by Google

cum multis voluminibus complures hęreses oppugnasse tradat. ¶ Et hæc de primo Eunomij libello. Sedenim addit Philostorgius, Eunomium posteà quinque libros alios scripsisse, quo opere cum Basilio congrediebatur: quod quidem opus memorat quoque Photius, *in Bibliot. num.* 138, cui titulum fecerat *Refutationis Basilij* κατὰ τῆς προηγητείας τοῦ βασιλείου. In eo diuersus ibi Photius ab hoc loco, quod Eunomij librum tres tantum λόγους continuisse ait, cùm tamen hîc quinque à Philostorgio, referente eodem Photio, memorentur. Verùm leue hoc dissidium, præ isto quod sequitur: Nempe ait Philostorgius, Basilium cùm in primum Eunomiani istius operis librum incidisset, dolore affectum vitæ finem fecisse. In quo mendacij dicam ei impingit hic Photius. Et proculdubio id ita fictum ab Eunomianis, vt id opponerent contrariæ Homoousiastarum seu Catholicorum narrationi; Nempe enim, idem Photius refert *in Bibliotec.*, non tantum priorem illam Eunomij Apologiam occultatam ne ad alios perueniret, verùm & Refutationem illam posteriorem & diu conceptam, & vix Eunomianis ipsis communicatam: metu nimirum, ne quando & hoc opus in Basilij manus priusquam inualuisset veniret, atque ideò tanquam flos præmaturè corruptus marcesceret: Quare studiose velut alterum in fabulis Saturnum natum deuorando texisse atque abscondisse quamdiu quidem Basilius vixit: post mortem verò tandem eius edidisse, & ne tunc quidem omnibus evulgasse, sed amicis duntaxat: tandem cum in id opus inci-

Digitized by Google

Tandem huius capitis fine memorat Philoſtorgius *Magnum* medicum, qui eam artem Alexandriæ exercuit, eúmque ſimul deprædicat. Hic verò ille eſt Magnus medicus Zenonis diſcipulus Antiochia Niſibi oriundus, cuius vitam deſcribit Eunapius, *in vitis Sophiſtarum pag.*178: eiuſdémque meminit *in vitâ Zenonis*, & *in vitâ Oribaſii pag.*181. Meminit & Theophilus medicus, *libello de exactâ veſicæ retrimentorum cognit. in præf. pag.*851: & Myrepſus, Alexandrinus & ipſe, *de antidotis ſect.*1, *cap.*35: qui ambo eum *Medicum Sophiſtam* vocant, quomodo & Eunapius eius vitam inter Sophiſtas deſcribit: idémque Theophilus eum *Medicum & Philoſophum* nominat: eúmque longo poſt Galenum temporis tractu fuiſſe ſcribit. Scripſit verò Magnus hic inter alia, *de vrinarum proprietate dignoſcenda*, ſeu *ſcientiam de vrinis*: ſic tamen, vt etſi de vrinarum differentiis & ſpeciebus plus quiddam quam alij ſcripſerit, attamen, quod Theophilus ait, τὰ προγνωστικὰ plurima omiſerit, & mancam de vrinis artem tradiderit: ratione præmiſſa, quod videlicet Magnus, vt pote Sophiſta, ratiocinatione quidem, ſed ſine experimentis & vſu, quæ mater artium exiſtit, hanc artem tradere adgreſſus ſit. Ex eodem denique Magno, Myrepſus antidotum quoddam ad colicam admodum vtile habet.

Et hæc quidem Philoſtorgius de tribus quatuorve huius æui Medicis: quem & ipſum ab eâ arte medicâ haud alienum fuiſſe conjicere licet, pariter vt Mathematicæ & Aſtrologiæ ſtudioſus fuit: de quo *in Prolegomenis*.

¶AD

¶AD CAP. XI. *De Tribus præcipuis* homoousij *præconibus sub Valente Imp.* &c.

Quæ deinceps sequuntur capita omnia hoc libro (capite 16 excepto) eò Philostorgio proposita, vt ex his statum Ecclesiæ sub *Valente*, quibúsque viris Catholici & hæretici subnixi fuerint, discamus. Hoc capite agit de tribus præcipuis ὁμοουσίου præconibus, de *Basilio* inquam *Magno*, *Apolinario*, & *Gregorio Nazianzeno*: de quibus ideò nunc agit Philostorgius, vt dixi, tanquam de præcipuis sub Valente Imp. ὁμουσίου præconibus, & Arianæ sectæ seu ἑτερουσίου aduersariis, de quibus & sequentibus deinceps capitibus 13, 14, 15 agit: quorum magna apud Valentem & Arianos etiam ipsos authoritas erat: Nam & cùm plures sacerdotes seu Episcopi in exilium dati fuissent; attamen Basilius & Gregorius soli diuina prouidentia propter eximiam pietatem minimè pulsi sunt: teste Socrate *lib.4 cap.10.* Similitérque alij Scriptores Ecclesiastici hoc ipso fermè tempore sub Valente de his peculiaria capita habent, Socrates *lib.4 cap.21*: Sozomenus, *lib.6 cap.16*: & Theodoretus, *lib.7 cap.17 & 28.* Cœterum caput hoc à Photio excerptum, contractúmque, longe vberius extat apud Suidam tribus locis *in voce* Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, & Γρηγόριος. ¶ De his igitur tribus in commune ait Philostorgius, 1 eos, vt dixi, principes ὁμουσίου aduersus ἑτερουσίου hoc tempore sub Valente Imperat. præcones fuisse, 2 longè superasse omnes qui ad suam vsque ætatem ὁμουσίου (quam impius hic *hæresin* vocat) præfuerint: 3 Imò Athanasium (Episc. Alexan-

Tandem huius capitis fine memorat Philoſtorgius *Magnum* medicum, qui eam artem Alexandriæ exercuit, eúmque ſimul deprædicat. Hic verò ille eſt Magnus medicus Zenonis diſcipulus Antiochia Niſibi oriundus, cuius vitam deſcribit Eunapius, *in vitis Sophiſtarum pag.*178: eiuſdémque meminit *in vitâ Zenonis, & in vitâ Oribaſii pag.*181. Meminit & Theophilus medicus, *libello de exactâ veſicæ retrimentorum cognit. in præf. pag.*851: & Myrepſus, Alexandrinus & ipſe, *de antidotis ſect.*1, *cap.*35: qui ambo eum *Medicum Sophiſtam* vocant, quomodo & Eunapius eius vitam inter Sophiſtas deſcribit: idémque Theophilus eum *Medicum & Philoſophum* nominat: eúmque longo poſt Galenum temporis tractu fuiſſe ſcribit. Scripſit verò Magnus hic inter alia, *de vrinarum proprietate dignoſcenda*, ſeu *ſcientiam de vrinis*: ſic tamen, vt etſi de vrinarum differentiis & ſpeciebus plus quiddam quam alij ſcripſerit, attamen, quod Theophilus ait, τὰ προγνωστικὰ plurima omiſerit, & mancam de vrinis artem tradiderit: ratione præmiſſa, quod videlicet Magnus, vt pote Sophiſta, ratiocinatione quidem, ſed ſine experimentis & vſu, quæ mater artium exiſtit, hanc artem tradere adgreſſus ſit. Ex eodem denique Magno, Myrepſus antidotum quoddam ad colicam admodum vtile habet.

Et hæc quidem Philoſtorgius de tribus quatuorve huius æui Medicis: quem & ipſum ab eâ arte medicâ haud alienum fuiſſe conjicere licet, pariter vt Mathematicæ & Aſtrologiæ ſtudioſus fuit: de quo *in Prolegomenis*.

¶ AD

Digitized by Google

¶AD CAP. XI. *De Tribus præcipuis* homoousij *præconibus sub Valente Imp.* &c.

Quæ deinceps sequuntur capita omnia hoc libro (capite 16 excepto) eò Philostorgio proposita, vt ex his statum Ecclesiæ sub *Valente*, quibúsque viris Catholici & hæretici subnixi fuerint, discamus. Hoc capite agit de tribus præcipuis ὁμοουσίου præconibus, de *Basilio* inquam *Magno*, *Apolinario*, & *Gregorio Nazianzeno*: de quibus ideò nunc agit Philostorgius, vt dixi, tanquam de præcipuis sub Valente Imp. ὁμουσίου præconibus, & Arianæ sectæ seu ἑτερουσίου aduersariis, de quibus & sequentibus deinceps capitibus 13,14,15 agit: quorum magna apud Valentem & Arianos etiam ipsos authoritas erat: Nam & cùm plures sacerdotes seu Episcopi in exilium dati fuissent; attamen Basilius & Gregorius soli diuina prouidentia propter eximiam pietatem minimè pulsi sunt: teste Socrate *lib.4 cap.10.* Similitérque alij Scriptores Ecclesiastici hoc ipso fermè tempore sub Valente de his peculiaria capita habent, Socrates *lib.4 cap.21*: Sozomenus, *lib.6 cap.16*: & Theodoretus, *lib.7 cap.17 & 28.* Cœterum caput hoc à Photio excerptum, contractúmque, longe vberius extat apud Suidam tribus locis *in voce* Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, & Γρηγόριος. ¶ De his igitur tribus in commune ait Philostorgius, 1 eos, vt dixi, principes ὁμουσίου aduersus ἑτερουσίου hoc tempore sub Valente Imperat. præcones fuisse, 2 longè superasse omnes qui ad suam vsque ætatem ὁμουσίου (quam impius hic *hæresin* vocat) præfuerint: 3 Imò Athanasium (Episc. Alexan-

Digitized by Google

Tandem huius capitis fine memorat Philoſtorgius *Magnum* medicum, qui eam artem Alexandriæ exercuit, eúmque ſimul deprædicat. Hic verò ille eſt Magnus medicus Zenonis diſcipulus Antiochia Niſibi oriundus, cuius vitam deſcribit Eunapius, *in vitis Sophiſtarum pag.*178: eiuſdémque meminit *in vitâ Zenonis, & in vitâ Oribaſii pag.*181. Meminit & Theophilus medicus, *libello de exactâ veſicæ retrimentorum cognit. in præf. pag.*851: & Myrepſus, Alexandrinus & ipſe, *de antidotis ſect.*1, *cap.*35: qui ambo eum *Medicum Sophiſtam* vocant, quomodo & Eunapius eius vitam inter Sophiſtas deſcribit: idémque Theophilus eum *Medicum & Philoſophum* nominat: eúmque longo poſt Galenum temporis tractu fuiſſe ſcribit. Scripſit verò Magnus hic inter alia, *de vrinarum proprietate dignoſcenda*, ſeu *ſcientiam de vrinis*: ſic tamen, vt etſi de vrinarum differentiis & ſpeciebus plus quiddam quam alij ſcripſerit, attamen, quod Theophilus ait, τὰ πλεῖστα ὑπερέβη plurima omiſerit, & mancam de vrinis artem tradiderit; ratione præmiſſa, quod videlicet Magnus, vt pote Sophiſta, ratiocinatione quidem, ſed ſine experimentis & vſu, quæ mater artium exiſtit, hanc artem tradere adgreſſus ſit. Ex eodem denique Magno, Myrepſus antidotum quoddam ad colicam admodum vtile habet.

Et hæc quidem Philoſtorgius de tribus quatuorve huius æui Medicis: quem & ipſum ab eâ arte medicâ haud alienum fuiſſe conjicere licet, pariter vt Mathematicæ & Aſtrologiæ ſtudioſus fuit: de quo *in Prolegomenis.*

¶AD

Digitized by Google

¶AD CAP. XI. *De Tribus præcipuis* homoousij *præconibus sub Valente Imp.* &c.

Quæ deinceps sequuntur capita omnia hoc libro (capite 16 excepto) eò Philostorgio proposita, vt ex his statum Ecclesiæ sub *Valente*, quibúsque viris Catholici & hæretici subnixi fuerint, discamus. Hoc capite agit de tribus præcipuis ὁμοουσίου præconibus, de *Basilio* inquam *Magno*, *Apolinario*, & *Gregorio Nazianzeno*: de quibus ideò nunc agit Philostorgius, vt dixi, tanquam de præcipuis sub Valente Imp. ὁμοουσίου præconibus, & Arianæ sectæ seu ἑτερουσίου aduersariis, de quibus & sequentibus deinceps capitibus 13,14,15 agit: quorum magna apud Valentem & Arianos etiam ipsos authoritas erat: Nam & cùm plures sacerdotes seu Episcopi in exilium dati fuissent; attamen Basilius & Gregorius soli diuina prouidentia propter eximiam pietatem minimè pulsi sunt: teste Socrate *lib.*4 *cap.*10. Similitérque alij Scriptores Ecclesiastici hoc ipso fermè tempore sub Valente de his peculiaria capita habent, Socrates *lib.*4 *cap.* 21: Sozomenus, *lib.*6 *cap.*16: & Theodoretus, *lib.*7 *cap.*17 *&* 28. Cœterum caput hoc à Photio excerptum, contractúmque, longe vberius extat apud Suidam tribus locis *in voce* Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, & Γρηγόριος. ¶ De his igitur tribus in commune ait Philostorgius, 1 eos, vt dixi, principes ὁμοουσίου aduersus ἑτερουσίου hoc tempore sub Valente Imperat. præcones fuisse, 2 longè superasse omnes qui ad suam vsque ætatem ὁμοουσίου (quam impius hic *hæresin* vocat) præfuerint: 3 Imò Athanasium (Episc. Alexan-

virus obserua in homoousiastas seu Catholicos : quasi verò Catholicorum crimen ac non populi indiscretè fuerit, Hypathiæ cœdes. Illud hinc saltem tutò colligas, hanc Hypatiam Catholicam non fuisse.

¶AD CAP. X. *De Medicis huius æui præstantissimis nonnullis.*

De Tribus, quatuorve huius æui sub Valente Imper. præstantissimis *Medicis* agit hoc cap. Philostorgius: Quo sane ipso tempore multos medicos floruisse scribit Eunapius, *in vitâ Zenonis*, & in his Zenonem ipsum, eiúsque discipulos tres : Magnum scilicet (de quo mox Philostorgius noster) Oribasium, Ionicum. Philostorgius igitur, cognominem sibi quendam *Philostorgium* medicum Valentis & Valentiniani temporibus γνωρισθῆναι, extitisse seu notum fuisse scribit : eúmque medicorum præstantissimum fuisse, quíque duos filios genuerit Philagrium & Posidonium : De Philagrio nullo prætereà addito : Certe Philagrij medici mentio quoque fit apud Oribasium, qui ex eius libro *de potionibus suauibus* multa habet libro medicinalium collectorum ad Iulianum Imp. *lib. 5 cap.* 17, 19, 20, 21, 22, 23. Ex eodem Philagrio habet idem *lib. 4 Synops.* remedium ad oris erosiones. Et Ægineta quoque *lib. 7 cap.* 18 ex eodem Philagrio malagma habet. Aëtius item *tetrabibl. 1. serm. 2. cap.* 103, 105, 106 ex eo purgatoria & alœdaria habet: vt & antidotum, *tetrabl. 4 serm. 1 cap.* 110. Suidas denique hunc ipsum Philagrium memorat. De *Posidonio* tria ait Philostorgius noster : Primò ait, visum sibi hunc, non indicato tamen loco vbi eum viderit.

Secun-

Digitized by Google

Secundò, præſtantiſſimum eum in medicinâ fuiſſe. Poſidonij certe medici cuiuſdam mentio fit apud Aëtium & Æginetam *lib.7 c.3 pag.614*, in *voce Arnabo.* Sic quidem vt apud Aëtium *tetrabli 2 ſerm.2 cap.12*, is dixiſſe memoretur, *Iucubum non eſſe dæmonem*, quod etſi verum, attamen ad id adludere videri poſſit, quod de eo mox Philoſtorgius narrat, imò in eo carpit, nempe, quod dicere ſolitus ſit, *Non dæmonum vi homines furore debacchari, ſed humorum quorundam cacomychiam hunc affectum operari: nullam quippè dæmonum vim eſſe quæ naturam hominum damno afficiat.* Quod quidem Philoſtorgius rectè reprehenderit in Poſidonio, ſi is Dæmoniacos prorſùs negauit, non verò ſi tantum *Iucubum dæmonem eſſe* negauit. Hic verò idem quoque Poſidonius videtur, qui παλμικὸν οἰώνισμα ſcripſit, velluti ſi dexter oculus ſaliat, quidnam id ſignificet, vt ſcribit Suidas *in voce* Ποσειδώνιος: cuius alioquin argumenti Melampodis liber περὶ παλμῶν μαντικὴ ad Ptolemæum extat. ¶ Ad Philagrium redeamus. Hic idem forte eſt, ad quem plures extant Gregorij Nazianzeni epiſtolæ: puta *epiſt.* 40, 41, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70: quique etiam Comes Orientis fuit ſub Valente Imp. A.D. 382: vt docet *lex 41 Cod. Theod. de curſu publ.* & Libanius *de vita ſua pag.* 64, & *ora.* 30 *pag.* 638: & Ammianus Marcellinus *lib.* 21 *pag.* 196. Certe, tempora conueniunt, & Gregorius quoque Nazianzenus, *dict. epiſt.* 68 eum medicinæ peritum fuiſſe oſtendit: ibi: ὥστε σε περὶ τούτων νομοθετεῖν. Meminit tandem & Suidas Philagrij medici Lycij Macrenſis, teſte Eugenatore.

Digitized by Google

¶AD CAP. XI. *De Tribus præcipuis* homoousij *præconibus sub Valente Imp.* &c.

Quæ deinceps sequuntur capita omnia hoc libro (capite 16 excepto) eò Philostorgio proposita, vt ex his statum Ecclesiæ sub *Valente*, quibúsque viris Catholici & hæretici subnixi fuerint, discamus. Hoc capite agit de tribus præcipuis ὁμοουσίου præconibus, de *Basilio* inquam *Magno*, *Apolinario*, & *Gregorio Nazianzeno*: de quibus ideò nunc agit Philostorgius, vt dixi, tanquam de præcipuis sub Valente Imp. ὁμοουσίου præconibus, & Arianæ sectæ seu ἑτεροουσίου aduersariis, de quibus & sequentibus deinceps capitibus 13, 14, 15 agit: quorum magna apud Valentem & Arianos etiam ipsos authoritas erat: Nam & cùm plures sacerdotes seu Episcopi in exilium dati fuissent; attamen Basilius & Gregorius soli diuina prouidentia propter eximiam pietatem minimè pulsi sunt: teste Socrate *lib.* 4 *cap.* 10. Similitérque alij Scriptores Ecclesiastici hoc ipso fermè tempore sub Valente de his peculiaria capita habent, Socrates *lib.* 4 *cap.* 21: Sozomenus, *lib.* 6 *cap.* 16: & Theodoretus, *lib.* 7 *cap.* 17 *&* 28. Cœterum caput hoc à Photio excerptum, contractúmque, longe vberius extat apud Suidam tribus locis *in voce* Ἀπολλινάριος, Βασίλειος, & Γρηγόριος. ¶ De his igitur tribus in commune ait Philostorgius, 1 eos, vt dixi, principes ὁμοουσίου aduersus ἑτεροουσίους hoc tempore sub Valente Imperat. præcones fuisse, 2 longè superasse omnes qui ad suam vsque ætatem ὁμοουσίου (quam impius hic *hæresin* vocat) præfuerint: 3 Imò Athanasium (Episc. Alexan-

drinum ſcil. qui hoc tempore ſub Valente obiit A. D. 372) præ iis puerum iudicatum. 4 Et pro ratione reddit, quod in externis diſciplinis ἐν τῇ ἔξωθεν καλουμένῃ παιδεύσει plurimùm profeciſſent: de quo & Socrates *dict. lib. 4 cap.* 21, & Sacrarum Scripturarum quæcunque ad lectionem promptámq; memoriam conferunt, magnam cognitionem haberent: & inter eos Apolinarius maximè, quia hic Hebraicæ quoque linguæ peritus erat. Mox hoſce tres inter ſe committit; eorúmque *ſtylum* inter ſe comparat, morúmque ipſorum ἑλκυστικὸν repræſentat. ¶ Socrates certe *dict. cap.* 21 de Baſilio & Gregorio agens, eos ita inter ſe æquat, vt quis alter alteri præferendus ſit, hæreticos omnes dicat. Qui & illud ibidem addit, Eunomium quoque, quando cum Baſilio & Gregorio congrediebatur, ſeipſum imperitum & planè indoctum prodidiſſe. Hinc igitur iſta horum virorum præconia apud Philoſtorgium Eunomianum, quæ etiam inuitus diſſimulare non potuit, & *hîc*, & apud Photium *num.* 40.

¶ AD CAP. XII. *De Eunomij ſcriptis, déq; iis qui aduerſus ea ſcripſerunt.*

De *Eunomij* ſcriptis, déque iis qui aduerſus ea ſcripſerunt eſt hoc caput. Vbi ait Philoſtorgius, 1. Eunomium Apologiam ſcripſiſſe, quod βιβλιαρίδιον vocat Photius, *in Biblioth. num.* 137; cuius titulus ibi excidit. 2 Aduerſus hanc Eunomij Apologiam ſcripſiſſe & Baſilium & Apollinarium: de Baſilio id clarum, cuius libri *aduerſus Eunomium* extant: Apollinariani ſcripti nulla alibi mentio, etſi in genere Vincent. Lirinenſis *in Commonitorio*

eum

Digitized by Google

cum multis voluminibus complures hęreſes oppugnaſſe tradat. ¶ Et hæc de primo Eunomij libello. Sed enim addit Philoſtorgius, Eunomium poſteà quinque libros alios ſcripſiſſe, quo opere cum Baſilio congrediebatur: quod quidem opus memorat quoque Photius, *in Bibliot. num.* 138, cui titulum fecerat *Refutationis Baſilij* κτ̀ τῆς περ-γραφείας τοῦ βασιλείου. In eo diuerſus ibi Photius ab hoc loco, quod Eunomij librum tres tantum λόγους continuiſſe ait, cùm tamen hîc quinque à Philoſtorgio, referente eodem Photio, memorentur. Verùm leue hoc diſſidium, præ iſto quod ſequitur: Nempe ait Philoſtorgius, Baſilium cùm in primum Eunomiani iſtius operis librum incidiſſet, dolore affectum vitæ finem feciſſe. In quo mendacij dicam ei impingit hic Photius. Et proculdubio id ita fictum ab Eunomianis, vt id opponerent contrariæ Homoouſiaſtarum ſeu Catholicorum narrationi; Nempe enim, idem Photius refert *in Bibliotec*, non tantum priorem illam Eunomij Apologiam occultatam ne ad alios perueniret, verùm & Refutationem illam poſteriorem & diu conceptam, & vix Eunomianis ipſis communicatam: metu nimirum, ne quando & hoc opus in Baſilij manus priuſquam inualuiſſet veniret, atque ideò tanquam flos præmaturè corruptus marceſceret: Quare ſtudioſe velut alterum in fabulis Saturnum natum deuorando texiſſe atque abſcondiſſe quamdiu quidem Baſilius vixit: poſt mortem verò tandem eius edidiſſe, & ne tunc quidem omnibus evulgaſſe, ſed amicis duntaxat: tandem cum in id opus inci-

Digitized by Google

Apollinariſtarum occaſione vide Socratem *lib.2 cap.46*: Sozomenum *lib.6 cap.26.* Atque vt ſuperiora falsò de Apollinario ſcribit hic Philoſtorgius (in eius videl. gratiam) ita Apollinarium viceuerſa nunc criminatur; non ob ea (inquit Photius) quæ piis ſeu Orthodoxis criminandi eius anſam (iure ſcil.) præbuêre, quæ illa ſunt quæ modo dixi: verùm quod reſurrectionem corporum negauerit. Quod falsò Apollinario imputat: Apollinarius enim non reſurrectionem negauit, verùm circa reſurrectionem ineptiuit, mortuos enim reuerſuros dixit ad legem & Circumciſionem, ſabbata, ritus, adorationem, cibos, ſacrificia, Templum per mille annos, vt teſtantur Baſilius *epiſtola* 74, 137: Epiphanius *hæreſi Dimœrit.* 75: Hieronymus *in cap.* 36 Ezechielis.

¶AD CAP. XIV. *De Apollinarij libris aduerſus Porphyrium.*

De *Apollinarij* libris aduerſus Porphyrium ſcriptis agit hîc Philoſtorgius. Quemadmodum autem, cùm *ſuprà cap.11.* Baſilium, Gregorium Nazianzenum, Apollinarium à ſacrarum & externarum diſciplinarum doctrinâ commendabat, præ omnibus tamen Apollinarium extulit, ita & *hoc cap.* nunc pariter Apollinarium, & Euſebio Cæſarienſi, & Methodio in quâdam re præponit: Nempe ait, Apollinarium in his quæ aduerſus Porphyrium ſcripſit, ſuperiorem eſſe in Euſebio & Methodio iis quæ aduerſus eundem Porphyrium ſcripſêre. Vbi notandi veniunt tres hi ſcriptores, qui aduerſus Porphyrium pro Chriſtianis olim diuerſis temporibus ſcripſêre, puta

Digitized by Google

Methodius, Eusebius Cæsariensis, & Apollinarius.

Horum trium pariter meminit junctim Hieronymus, non vno loco: In prooemio commentariorum in Danielem, vbi de Porphyrio: *Cui solertissime responderunt Eusebius Cæsariensis tribus voluminibus, id est octauodecimo, & nonodecimo & vicesimo: Apollinarius quoque vno grandi libro, hoc est vicesimosexto, & ante hos ex parte Methodius.* Item: *Quæ autem ex hoc Propheta imo contra hunc librum Porphyrius obiiciat, testes sunt Methodius, Eusebius & Apollinaris, qui multis versuum millibus eius vesaniæ respondentes nescio an curioso Lectori satisfecerint.* Et Apologia ad Pammachium pro libris aduersus Iouinianum, *Origenes, Methodius, Eusebius, Apollinaris multis versuum millibus scribunt aduersus Celsum & Porphyrium.* Et epistola 84 ad Magnum Oratorem Romanum: *Scripserunt contra nos Celsus atque Porphyrius, priori Origenes, alteri Methodius, Eusebius & Apollinaris fortissimè responderunt: quorum Methodius vsque ad decem millia procedit versuum: Eusebius & Apollinarius viginti quinque & triginta volumina condiderunt.*

Præter hæc testimonia, quæ tribus his communia sunt, pariter vt hoc Philostorgij caput est, singularia de singulis alia testimonia occurrunt: *Methodij* scilicet, qui Olympi Lyciæ primùm, mox Tyri Episcopus fuit, libros aduersus Porphyrium memorat Hieronymus, *libro de scriptoribus Ecclesiast. in Methodio.* Methodius, inquit, Olympi Lyciæ & postea Tyri Episcopus, nitidi compositique sermonis, aduersum Porphyrium confecit libros. Mentio fit & apud Suidam in voce Μεθόδιος, ex Sophronio proculdubio Hieronymi interprete, vbi

vbi vocatur *τεύχη λαμπρεοῦ καὶ συγκειμένε λόγε κατὰ* Πορφύριον. *Euſebij* aduerſus Porphyrium librorum meminit pariter idem Hieronymus *eod. lib. in Euſebio.* Et contra Porphyrium, inquit, qui eodem tempore ſcribebat in Siciliâ vt quidam putant libri triginta, de quibus ad me viginti tantum peruenerunt. Idem Hieronymus *in 24 caput Matthæi commentar. lib. 4.* Multa Porphyrius contra nos blaſphemauit, cui Euſebius Cæſarienſis Epiſcopus tribus reſpondit voluminibus. *Apollinarij* tandem librorum aduerſus Porphyrium meminit Hieronymus, & quidem eodem elogio addito, *eodem libro.* Extant, inquit, eius aduerſus Porphyrium triginta libri, qui inter cœtera eius opera vel maximè probantur. Vbi vides ſimilem horum Apollinarij librorum commendationem Philoſtorgianæ huic. Meminit idem variis aliis locis : in epiſt. ad Pammachium : vbi *fortiſſimos libros*, & *egregia* vocat *volumina :* Et *in apol. aduerſus Iouinianum :* & *in epiſt. ad Magnum Oratorem Romanum* (vbi *probatiſſimos libros* vocat, ſed vigintiquinque tantum numerat) & *in epiſt. 65.* Vincentius quoque Lirinenſis, horum ipſorum cum Philoſtorgio temporum ſcriptor, de Apollinario agens: Quot inimicos, inquit, fidei confutauit errores? Indicio eſt opus illud 30 non minus librorum nobiliſſimum & maximum, quo inſanas Porphyrij calumnias magna probationum mole confudit. His tribus verò ſcriptoribus adde & Philoſtorgium nunc, qui & ipſe tanto poſt aduerſus eundem Porphyrium pro Chriſtianis ſcripſit. Atenim merum eſt commentum apud ψευδώνυμον Lucium

Dextrum *in Chronico*, vbi dicitur, Triginta circiter ſcriptores Catholicos contra blaſphemias Porphyrij philoſophi ſcripſiſſe,& in his Hiſpanos nonnullos.

¶AD CAP. XV. *De Apollinarij Epiſcopatu, & de Nouati origine.*

De *Apollinario* rurſùm, de quo iam ſuprà quatuor capitibus, *cap.*11,12,13,14, agit hoc quinto capite Philoſtorgius: ſimùl & de *Nouato*: Quomodo & de vtriſque junctim, de Apollinario, inquam, & Nouatianis, ſub eodem Imp. Valente agit Sozomenus *lib.*6 *cap.* 44 *&* 25 (pariter vt Theodoricus *lib.*5 *cap.*3 *&* 4 de Apollinario eodem tempore agit) Nempe enim, quod oſtendunt illi, eodem tempore ſub Valente Imp. & Apollinarius hæreſin ſuam palàm defendere auſus eſt, & Nouatiani à Valente Imp. primùm exagitari, mox reſtituti, & in his Agelius Nouatianorum Epiſcopus, apud Valentem Imp. in gratia fuêre: teſte Socrate *lib.*4 *cap.*9: Sozomeno *lib.*6 *cap.*24, Arianóſque contra infeſtos habuêre. Socrates *dict.cap.*9, nouóſque adeò motus circa diem Paſcha excitauêre. Sic ſanè & Socrates ſub Valente, de Baſilio, Gregorio Nazianzeno, Gregorio Neocæſarienſe & de Nouatianis junctim agit *lib.*4 *cap.*21,22,23. Quod controuerſiam de die Paſchatis attinet, fidem fuit quoque *canon* 7 *Synodi Laodicenæ in Phrygia*, de qua nos ſuprà, & Socrates *d.lib.*4 *cap.*23: & *lib.*5 *cap.*20: Sozomenus *lib.*6 *cap.*24. Hinc igitur & Philoſtorgius hic de Apollinario prolixè egerat, vt & de Nouato, re altius quoque repetitâ, pariter vt Socrates & Sozomenus.

Quod

Digitized by Google

Quod *Apollinarium* attinet, præter ea quæ ſuperius de eius fide, doctrina, hæreſi, ſcriptíſque narrauit, hoc cap. ait, eum Epiſcopum fuiſſe. Id quod Photius à Philoſtorgio precario dici ſiue indicat, ſiue addubitat, cùm ait, neſcire ſe vnde Philoſtorgius id deſumpſerit. Certe Socrates *lib.2 cap.36* : & Sozomenus *d.lib.6 cap.25 pag.389 in fin.* eum preſbyterum tantum vocant: eáque eſt τῶν ἐκκλησιῶν ἡγεμονία; de quâ Theodoretus quoque *lib.5 cap.4.* Et Hieronymus tamen quoque *lib. de ſcriptorib. Eccleſ.* idem tradit, quem & diſertè *Laodicenum Syriæ Epiſcopum* vocat. Eâmque ſententiam plerique hodie ſequuntur.

De *Nouato* verò ait Philoſtorgius, eum ex Phrygum gente deſcendiſſe. Id quod nemo alius ſcribit, omnes enim ex Africâ Nouatum prodiiſſe aiunt. Illud verum, quod Nouatiani nonnulli, vti iam dixi, hoc tempore ſub Valente Imp. nouos circa Paſchæ diem motus in Phrygiâ ciêre: de quo Socrates, *lib.4 cap.23*: *lib.5 cap.20 pag.649*: & Sozomenus *lib.6 cap.24.*

¶ AD CAP. XVI. *De Valentiniani & Valentis patria.*

Valentiniani & Valentis Impp. patriam fuiſſe Cibalin ait Philoſtorgius: Quod & ipſum ſcribit Zoſimus *fine libri 3* : & Socrates *lib.4 cap.1* : & ex eo Nicephorus *lib.11 cap.1.* Sanè de Gratiano Sen. Valentiniani & Valentis patre, id ipſum ſcribit Ammianus Marcellinus, *lib.30 pag.457* : Victor alter, & poſt eum Paulus Diaconus, eum videlicet *apud Cibalas natum fuiſſe.* Porrò de patria hac Imperatorum Valentiniani & Valentis Philoſtorgium hîc ideò egiſſe puto, quòd diuiſo Imperio, decurſis

Thraciis & Pannoniis, & in his quoq; Naisso & Sirmio, Imperatores illi Cibalim quoque (Panncniæ certe vrbem) venerint, vel saltem Valentinianus Sirmio digressus, perque Emonam & Aquileiam Mediolanum pergens: Quomodo & Valentis, Sirmio videlicet digressi, itinerarium ex parte quoque memorat Philostorgius *lib. prox. cap.* 3. Intereà, neque illud hic omittere possum, quo loco Cibalis à Geographis ponitur, ibi iam in Itinerario Peutingeriano poni & bis quidem, *Ad labores*, proximéque ad eum locum, *Pontem hiulcæ*, nam ita ibi rescribendum patet ex Zosimo *lib.* 2 *pag.* 678, & ex Victore: vt proinde locus ille, *Ad labores*, idem mihi videatur cum Cibali: ita enim dictus tum videtur ob asperrimum prælium ibi inter Constantinum M. & Licinium recenter habitum; vnde & post ardua dubiáque & *laboris* plenissima certamina Licinius fugere coactus fuit, neque tamen oppressus (quod Orosius alioquin scripsit) páxq; mox insecuta.

¶AD CAP. XVII. *De ὁμουσίου præconibus celeberrimis octo sub Valente Imp.*

De præcipuis ὁμουσίου præconibus & antesignanis hac Valentis Imp. tempestate agit hoc capite Philostorgius: Ὁμουσίου, inquam, quâ appellatione Philostorgius, ὁμουσίου iuxta & ὁμοιουσίου hostis, & ὁμοιούσιον vt passim ita & hîc inuoluit. Octo igitur ὁμουσίου antesignanos recenset. De singulis videamus.

Primus est *Theodorus* Heracleæ in Thraciâ Episcopus: de quo rursum infrà *lib.* 9 *cap.* 10. Hic certe Theodorus (Hera-

(Heracleotes dictus, teste Theodoreto *lib.2 cap.3 in fin.*) Arianus fuit, damnatúsque ideò in Synodo Sardicensi: idémque posteà sub eodem Valente, Euzoio Episcopo Antiocheno mortuo suffectus fuit A.D. 376: teste Socrate *lib.4 cap.28* (vbi inuerso nomine Dorotheus vocatur) & Sozomeno *lib.6 cap 7 in fin.* Hunc verò Theodoritus pariter *dict. cap.3* virum præter cœteros exquisitâ doctrinâ fuisse scribit.

Secundus inter illustres sub Valente Imp. ὁμουσίου (vel potius ὁμοιουσίου) præcones memoratur hic à Philostorgio *Georgius* Alexandrinus, Laodiceæ in Syriâ Episcopus: Quem & genere à Philosophis oriundum ait. Hic vero ille Georgius est, qui ex Arethusæ presbytero Episcopus Laodiceæ factus est ab Arianis post Theodotum, teste Athanasio *Oratione 1 contra Arianos*: quem idem *Apologia 2* Eusebianorum sectæ principem vocat. Hic idem est, qui in Synodo Sardicensi pariter damnatus, atque ideò inter præcipua Arianorum capita recensetur in epistola concilij Sardicensis apud Theodoretum *lib.2 cap.8.* Hic vnus fuit ex iis qui ὁμουσίου vocem detestati sunt, vt scribit Socrates *lib.1 cap.24*, & ὁμοιούσιον clare professus est; vt exerte testatur Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum 73 pag. 845*: ísque adeò ἀνάγωγος, auctor, fuisse dicitur, vt formulæ de Filio Patri simili, adderetur *secundum Scripturas*, teste Socrate *lib.2 cap.36 in fin.* Et inconstanti tamen ac versatili in doctrinâ animo hunc fuisse, modóque rectè de Filio sensisse sicut in Synodo Seleuciensi professus est, modò Arij opinioni adhæsisse scribit Socrates, *lib.2 cap.46.* Aë-

... certe & Anomœos damnauit epist. ad Basilium & Macedonem apud Sozomenum *lib.4 cap.13.* Res porrò inter eum & Apollinarium gestas memorant Socrates & Sozomenus, quorum ille etiam narrat, ideò quoque dici Apollinarium à Georgio secessisse, quod à Seleuciensi fide, vbi ὁμοιούσιον stabilitum fuerat, Georgius ad Arianam fidem deflexisset. Hic idem denique vitam Eusebij Emiseni conscripsit, vnde nonnulla memorat Socrates, *lib.2 cap.7.*

Tertius inter præcipuos ὁμοουσίου, imò ὁμοιουσίου, cultores sub Valente Imp. memoratur hic *Eustathius* Sebastiæ Episcopus: Cui rei fidem quoque faciunt quæ de eo supra memorata sunt, *lib.3 cap.16 & 27: lib.4 cap.8 & 9, & 12: lib.5 cap.13.* Certe, vt omittam alios, ex Basilij quoque Cæsariensis *epist.* 74 apparet, eum cum illis fuisse, qui ὁμοούσιον condemnabant: qui & sæpe lapsus sæpe receptus est. Et exertè *suprà lib.4 cap.12* scribit Philostorgius, eum cum Basilio Ancyræ antesignanos in Synodo Constantinopolitana à parte eorum qui ὁμοιούσιον prædicabant fuisse. Quod verò addit Philostorgius, Eustathium hunc virum senem apud vulgus venerabilem, & persuadendi peritum, extitisse, idem & Sozomenus, *lib.3 cap.13 pag.282,* τὸ δὲ ἦθος θαυμαστὸς, καὶ πείθειν ἱκανώτατος.

Quartus est *Basilius*, Ancyræ videlicet. De hoc jam sæpe suprà: ac nominatim ex *lib.4 cap.6,8,11 & 12*, liquet eum aperte ὁμοιούσιον professum: quod ipsum docet & Sozomenus, *lib.6 cap.4*: & Epiphanius, *hæresi* 73, vbi clare eum Semiarianis accenset.

Quartu

Quintus est *Macedonius* Constantinopolitanus: quem etiam à Basilio Ancyræ (de quo modò) ad ὁμοιούσιον adductum disertè supra dixit *lib.4 cap.9*: ideóque & in Synodo Constantinopol. depositus, *lib.5 cap.1*.

Sextus inter homoousiastas, imò homoiousiastas sub Valente celeberrimos ponitur hic *Eleusius* Cyzicenus: quem exertè rursum noster ὁμοιούσιον prædicasse scribit, *lib.9 cap.13*.

Septimus *Marathonius* presbyter Constantinop. nominatur. Is verò est de quo agunt Socrates, *lib.2 cap.35*, & Sozomenus *lib.4 cap.19 & 26*, quem quidam tradidêre erroris de Spiritu sancto qui Macedonio tribuebatur, auctorem fuisse: vnde & *Marathoniani* nuncupati. Is etiam ex presbytero vel diacono Constantinop. Episcopus Nicomediæ factus à Macedonio dicitur. De eodem verò junctim, pariter vt hîc, cum Eleusio Cyziceno agunt Sozomenus, *lib.4 cap.19* (vbi ait eum cum Eleusio enixè laborasse, vt ὁμοούσιον profitentes vexarentur) & vetus auctor apud Suidam *in voce* Ἐλεύσιος, vbi & de monasteriis ab iis institutis agitur.

Postremus inter præcipuos ὁμουσίου (imò ὁμοιουσίου) sub Valente præcones nominatur *Maximinus*, qui idem presbyter Constantinopolitanus fuit, pariter vt Marathonius, cui hîc sociatur. De eo verò nihil mihi aliunde compertum: nisi hic Maximus Cynicus ille sit, qui tantum negotij posteà Gregorio Nazianzeno facessiuit.

¶AD CAP. XVIII. *Aëtij & Eunomij comparatio.*

Eunomij & *Aëtij* parallelon & comparationem hîc

Digitized by Google

instituit Philostorgius: quomodo & Basilij, Gregorij & Apollinarij, ὁμουσίῳ, imo, ὁμοιουσίῳ cultorum comparationem instituerat *supra cap.* 11: & quidem quoad vim dicendi, stylúmque. Igitur ait Philostorgius, Aëtium à se præferri Eunomio quoad vim demonstratiuam εἰς μὲν ἰσχὺν ἀποδείξεων, & quoad facultatem occurrendi ad singula καὶ ἑτοιμότητα τῶν πρὸς ἕκαστα ἀπαντήσεων: nempe enim omnia confertim sinéque arte ei in primore linguâ jacuisse videri, ἀτεχνῶς γὰρ ἐπὶ τῆς γλώττης ἄκρας αὐτῆς ἅπαντα δοκεῖν ἀθρόως κεῖσθαι: Contra Eunomium Aëtio præfert, quoad perspicuitatem in docendo, & dispositionem, & genus ad erudiendum maximè conuenientissimum, σαφηνείᾳ διδασκαλίας καὶ συμμετρίας, καὶ τῷ πρὸς τοὺς μαθησομένους μάλιστα ἁρμοδιωτάτῳ. Hæc ita Philostorgius de Aëtij & Eunomij dicendi genere: A quo prorsus abit quod supra dicitur, *lib.6 cap.* 2, ex Photij vt mihi videtur sententiâ. Omittere non possum adhuc, locum apud Suidam occurrere, qui proculdubio ex hoc ipso Philostorgio desumptus est, vbi Aëtius & Eunomius inter se pariter comparantur *in voce* Αὐξέντιος. Ibi scilicet dicitur, Aëtium ad principia tradenda præstantissimum fuisse ἀρχὰς παραχεῖν ἄριστος: Eunomium verò ad elaboranda ea quæ iam data erant, eáque perspicuè simul & magnificè explicanda, τὰς δοθείσας (ἀρχὰς) ἐξεργάσασθαι, καὶ σαφῶς τε ἅμα καὶ μεγαλοπρεπῶς ἑρμηνεῦσαι παραπολὺ δυνατώτερος. atque ideò Eunomium postquam ad docendi munus promotus fuisset, ab Aëtio plerumque suo loco ad docendum missum, ad eos præcipuè qui perfectiorem doctrinam requirebant.

IN

Digitized by Google

IN LIBRVM NONVM.

¶AD CAP. I. *De Aëtianorum & Eunomianorum miraculis.*

DE *Aëtianorum & Eunomianorum miraculis* eſt hoc caput: quo quidem Photius notat, Philoſtorgium abſurdiſſima quæque de his effingere; &, vt ipſemet ait, nihil non effingendo, ſupra quam credibile, nullum ei abſurditatis ſenſum ſupereſſe: *καὶ ταῦτα κατὰ τὸ ἀπιθανώτατον ἀναπλάττοντι οὐδεμία παρλεῦ αἴσθησις τῆς ἀτοπίας ἀνακουφίζουσα.* Scilicet miraculorum vim vt Eunomianis ſuis (de Arianis iam alibi dixi) paſſim hoc opere Philoſtorgius tribuit: veluti Aëtio, *ſup.lib.5 cap.2*: Theophilo Indo, *lib.3 cap.4, & lib.4 cap.7*: & apud Photium *in Biblioth.num.40*: Agapeto Synadorum Ep. *lib.2 cap.8*: Ita expreſſo in id hoc capite tum alios ex Eunomianis feruidiſſimos, tum ſeptem nominatim ob miraculorum vim deprædicat, miraculis eorum abſurdiſſimis confictis; puta 1 *Aëtij*, de quo dixi iam quoque *ſupra lib 2 cap.2.* 2 *Eunomij*: 3 *Leontij* Epiſcopi (Tripolitani ſcilicet) de quo Leontio, vide *ſup.lib.7 cap.6.* 4 *Candidi*, de quo Candido vide *ſupra lib.8 cap.2,4,6,7.* 5 *Arriani*: de quo Arriano vide *ſup.d.lib.8 cap.2,4,6,7.* 6 *Florentij*: de quo Florentio *ſupra lib.8 cap.2*: vide & *infra hoc ipſo lib.9 cap.4 & 6.*

7 Superest septimus *Euagrius*, cuius nullo alio harum eclogarum loco mentio fit. Hic vero ille Euagrius mihi videtur, qui Lesbi Mitylenes (quæ Lydiæ & Ioniæ, vbi Candidus & Arianus ab Aëtio & Eunomio præpositi fuêre, vicina) Episcopus fuit: Nam & in Lesbo Episcopum aliquem ab Aëtio & Eunomio sub Iouiano constitutum suprà scripsit *lib.*8 *cap.*2, ibíque etiam Aëtio à Iuliano ager donatus fuit: *hoc ipso lib.*9 *cap.*4 *infrà*: quò & Aëtius recessit, cùm Eudoxium & Euzoium aduersos sibi sentiret, *ibid.* Hic verò Euagrius in Synodo Seleuciensi ab orthodoxis depositus fuit: teste Socrate, *lib.*2 *cap.*32 *pag.*603: idémque subscriptus reperitur Semiarianorum fidei in eadem Synodo apud Epiphanium, *hæresi* 73 *num.*26.

¶Ad Cap. II. *De Ianne & Iambre quædam.*

De *Ianne* & *Iambre* historiam (de qua alioquin D. Paulus *epist. ad Timoth.*2, *cap.*3 *vers.*8) hîc proponit Philostorgius: In quâ id velut nouum excerpendo notat Photius, quod Philostorgius dicat: Primò eos vlceribus punitos: deinde, matrem quoque eorum morti à Mose adjudicatam fuisse. Extat de hoc *Ianne* & *Iambre* liber apocryphus: De quo Origenes *tract.*35 *in Matth. Quod ait Paulus, sicut Iannes & Iambres, &c. non inuenitur in publicis scripturis, sed in libro secreto, qui suprascribitur, Iannes & Iambres liber, unde ausi sunt quidam Epistolam ad Timotheum repellere, quasi habentem in se textum alicuius secreti.* Quo loco Interpres *secretum* vertit, vbi Græca habebant vocem ἀποκρύφου. Et verò diserte Ambrosius & Gelasius eum Apocryphum aiunt.

¶Quo-

Digitized by Google

¶Quonam autem fine Philoſtorgius hanc de Ianne & Iambre hiſtoriam hîc inſeruerit videndum eſt. Duplex mihi conjectura, quæ & vtraque ſubſiſtere poſſit, ſub manum naſcitur: Prior, argumento capitis *ſupra proximi*, quo de miraculis Aëtianorum & Eunomianorum actum eſt: nempe hoc ſubjeciſſe videri poſſit Philoſtorgius, ad efferendam miraculorum ab his factorum vim, contra ad deprimendam eorum quæ Catholici memorabant: In Talmude quippe *tractatu de oblationibus*, dicuntur Iannes & Iambres (vbi Mamres legitur) fuiſſe Principes Magorum Pharaonis, multúmque reſtitiſſe Moſi, & ſtuduiſſe Moſes auctoritatem & miraculorum eius fidem infirmare, dum ſuis artibus eadem fingerent, quæ Moſes diuinâ virtute faciebat, ſed tandem impotentiam eorum contra diuinam virtutem enituiſſe, cum Aaronis virga in ſerpentem conuerſa, eorum virgas quæ ſerpentes videbantur, deglutiret, & ipſi in miraculo pediculorum cùm idem præſtare non poſſent, faterentur digitum Dei eſſe, qui id præſtitiſſet. Quinimò & Numenius Apamæus Pythagoricus vetuſtiſſimus ſcriptor libro 3 περὶ τἀγαθοῦ, referente Euſebio *lib.9 de præparat. Euangel.* de hoc Ianne & Iambre egit: aítque, eos Ægyptios ἀρχιγραμματεῖς fuiſſe, claruiſſéque quo tempore Iudæi Ægypto ejecti ſunt, viróſque fuiſſe οὐδενὸς ἥττους μαγεῦσαι κριθέντας εἶναι: tandem, ab Ægyptiis delectos, qui Moyſi ſeſe opponerent, & diſſoluere diſſiparéq; potuiſſe grauiſſimas quáſque calamitates à Moyſe in Ægyptum inuectas. Sed & Plinius quoque *lib.30 cap.1*, de origine Magicæ agens, &

Digitized by Google

à quibus celebrata fuerit, Iamnis huius inter Iudæos. Magi meminit, ex veteri calumnia Mosem inter Magos recensens: *Est & alia*, inquit, *Magices factio à Mose & Iamne & Iotape Iudæis pendens.* Iamnis quoque nomen apud Apuleium *Apolog.2* corruptum iam à viris doctis restitutum est. Altera conjectura est, argumento duorum proximè sequentium capitum 3 & 4, Philostorgium, Eudoxium & Euzoium qui ab Aëtio Eunomióque secesserant, Ianni & Iambri æquasse: qui scilicet Moysi ἀντέστησαν, inquit D. Paulus, id est, qui in contrariam factionem coiêre. Id scilicet (quod semel monui *initio lib.6*) Philostorgio hoc opere inter alia maximè curæ cordíque fuit, vt demonstraret, schismatis inter Aëtianos culpam, penes Eudoxium & Euzoium residere: cùm contra alij scriptores Eunomio id imputent, Socrates *lib.4 cap.12* (qui eandem causam repetit à denegata Aëtij restitutione, & ab iisdem Valentis temporibus) & Theodoretus *lib.2 cap.29* (qui ab anteriore causa & tempore id repetit, nempe ab iis fermè quæ suprà occurrunt *lib.7 cap.5,6*) & Sozomenus *lib.6 cap.26 pag.391* (ob eandem causam, nempe ob denegatam Aëtij restitutionem) Denique vt in huius Operis ingressu Philostorgius dissidij in Ecclesia næuum ab Ario amoliri sategit, ita & passim quoq; ab Eunomio, τὴν διάστασιν, vt vocat disertè *cap.prox.3 in fin.* in Eudoxium & Euzoium retorquet: Quos & ideò infelicem exitum sortitos indicatum voluit, ac nominatim *Eudoxium cap.8 inf.* quorum ille mox mortuus est A.D.370: hic, A.D.376. Hinc interim quoque liquet, *Iambres* rectè legi, non

Mam-

Digitized by Google

Mambres, vt vulgata habet apud Paulum & in Talmude. His omnibus addo, κηποτάφιον, ſeu locum ſepulchri eorum Magicis artibus extructum creditum, poſterioribúſque ſæculis clarum fuiſſe, pluribúſque fabulis occaſionem præbuiſſe, vt docet Palladius *in hiſtoria Lauſiaca, in Macario Alexandrino.*

¶AD CAP. III. *De Eudoxij & Euzoij factis dictiſq; aduerſus Aëtium & Eunomium.*

De *Eudoxij* & *Euzoij* quà factis quà dictis inter hæc Valentis Imper. initia aduerſus Aëtium & Eunomium agit hoc capite Philoſtorgius, eo fine vt perfidiam eorum magis magíſque arguat, & ſchiſmatis culpam penes illos collocet, quæ reuera penes hos ab aliis collocarit, nempe quòd ideò ab Eudoxio Eunomius ſeceſſetur, quod Eudoxius magiſtrum ſuum Aëtium non reciperet. Hic verò primò temporis characteriſmus notandus venit: Nempe id tempus deſignat, quo Valens ex Illyrico Conſtantinopolim profectus eſt, poſtquam ſcilicet à Valentiniano fratre in Imperij ſocietatem adſcitus fuiſſet. Nempe Valens tum Sirmio (quæ Pannoniæ vrbs erat in Illyrico) de quo *ſupra lib.8 cap.8*, Conſtantinopolim profectus eſt A.D. 364: teſte quoque Marcellino *lib.26 pag.339*, vbi ab eo data eſt fine eius anni *lex 1 Cod.Theod.ne quid publ.læt.* ibidémque anni 365 parte ſubſtitit. De quâ ipſa Valentis Conſtantinopoli morâ vide & Zoſimum *lib.4 pag.736*: & Socratem *lib.4 cap.2.*

Secundò, exprobrat Philoſtorgius Eudoxio Epiſcopo Conſtantinopolitano, quod promiſſionibus à ſe factis

tium certe & Anomœos damnauit epist. ad Basilium & Macedonem apud Sozomenum *lib.4 cap.13.* Res porrò inter eum & Apollinarium gestas memorant Socrates & Sozomenus, quorum ille etiam narrat, ideò quoque dici Apollinarium à Georgio secessisse, quod à Seleuciensi fide, vbi ὁμοιούσιον stabilitum fuerat, Georgius ad Arianam fidem deflexisset. Hic idem denique vitam Eusebij Emiseni conscripsit, vnde nonnulla memorat Socrates, *lib.2 cap.7.*

Tertius inter præcipuos ὁμουσίου, imò ὁμοιουσίου, cultores sub Valente Imp. memoratur hic *Eustathius* Sebastiæ Episcopus: Cui rei fidem quoque faciunt quæ de eo suprа memorata sunt, *lib.3 cap.16 & 27 : lib.4 cap.8 & 9, & 12 : lib.5 cap.13.* Certe, vt omittam alios, ex Basilij quoque Cæsariensis *epist.* 74 apparet, eum cum illis fuisse, qui ὁμούσιον condemnabant: qui & sæpe lapsus sæpe receptus est. Et exertè *suprà lib.4 cap.12* scribit Philostorgius, eum cum Basilio Ancyræ antesignanos in Synodo Constantinopolitana à parte eorum qui ὁμοιούσιον prædicabant fuisse. Quod verò addit Philostorgius, Eustathium hunc virum senem apud vulgus venerabilem, & persuadendi peritum, extitisse, idem & Sozomenus, *lib.3 cap.13 pag.282,* τὸ δὲ ἦθος θαυμαστὸς, καὶ πείθειν ἱκανώτατος.

Quartus est *Basilius*, Ancyræ videlicet. De hoc jam sæpe suprà: ac nominatim ex *lib.4 cap.6,8,11 & 12,* liquet, eum aperte ὁμοιούσιον professum: quod ipsum docet & Sozomenus, *lib.6 cap.4:* & Epiphanius, *hæresi* 73, vbi clarè eum Semiarianis accenset.

Quartus

Digitized by Google

Quintus est *Macedonius* Constantinopolitanus: quem etiam à Basilio Ancyræ (de quo modò) ad ὁμοιούσιον adductum disertè supra dixit *lib.4 cap.9*: ideóque & in Synodo Constantinopol. depositus, *lib.5 cap.1*.

Sextus inter homoousiastas, imò homoiousiastas sub Valente celeberrimos ponitur hic *Eleusius* Cyzicenus: quem exertè rursum noster ὁμοιούσιον prædicasse scribit, *lib.9 cap.13*.

Septimus *Marathonius* presbyter Constantinop. nominatur. Is verò est de quo agunt Socrates, *lib.2 cap.35*, & Sozomenus *lib.4 cap.19 & 26*, quem quidam tradidêre erroris de Spiritu sancto qui Macedonio tribuebatur, auctorem fuisse: vnde & *Marathoniani* nuncupati. Is etiam ex presbytero vel diacono Constantinop. Episcopus Nicomediæ factus à Macedonio dicitur. De eodem verò iunctim, pariter vt hîc, cum Eleusio Cyziceno agunt Sozomenus, *lib.4 cap.19* (vbi ait eum cum Eleusio enixè laborasse, vt ὁμοούσιον profitentes vexarentur) & vetus auctor apud Suidam *in voce* Ἐλεύσιος, vbi & de monasteriis ab iis institutis agitur.

Postremus inter præcipuos ὁμοουσίου (imò ὁμοιουσίου) sub Valente præcones nominatur *Maximinus*, qui idem presbyter Constantinopolitanus fuit, pariter vt Marathonius, cui hîc sociatur. De eo verò nihil mihi aliunde compertum: nisi hic Maximus Cynicus ille sit, qui tantum negotij posteà Gregorio Nazianzeno facessiuit.

¶AD CAP. XVIII. *Aëtij & Eunomij comparatio.*

Eunomij & *Aëtij* parallelon & comparationem hîc

Digitized by Google

instituit Philostorgius: quomodo & Basilij, Gregorij & Apollinarij, ὁμουσίων, imo, ὁμοιουσίων cultorum comparationem instituerat *supra cap.* 11: & quidem quoad vim dicendi, stylúmque. Igitur ait Philostorgius, Aëtium à se præferri Eunomio quoad vim demonstratiuam εἰς μὲν ἰσχὺν ἀποδείξεων, & quoad facultatem occurrendi ad singula καὶ ἑτοιμότητα τὴν πρὸς ἕκαστα ἀπαντήσεων: nempe enim omnia confertim sinéque arte ei in primore linguâ jacuisse videri, ἀτεχνῶς γὰρ ἐπὶ τῆς γλώττης ἄκρας αὐτῆς ἅπαντα δοκεῖν ἀθρόως κεῖσθαι: Contra Eunomium Aëtio præfert, quoad perspicuitatem in docendo, & dispositionem, & genus ad erudiendum maximè conuenientissimum, σαφηνείᾳ διδασκαλίας καὶ συμμετρίας, καὶ τῷ πρὸς τοὺς μαθησομένους μάλιστα ἁρμοδιωτάτῳ. Hæc ita Philostorgius de Aëtij & Eunomij dicendi genere: A quo prorsus abit quod supra dicitur, *lib.* 6 *cap.* 2, ex Photij vt mihi videtur sententiâ. Omittere non possum adhuc, locum apud Suidam occurrere, qui proculdubio ex hoc ipso Philostorgio desumptus est, vbi Aëtius & Eunomius inter se pariter comparantur *in voce* Αὐξέντιος. Ibi scilicet dicitur, Aëtium ad principia tradenda præstantissimum fuisse ἀρχὰς παραγχεῖν ἄριστος: Eunomium verò ad elaboranda ea quæ iam data erant, eáque perspicuè simul & magnificè explicanda, τὰς δοθείσας (ἀρχὰς) ἐργάσασθαι, καὶ σαφῶς τε ἅμα καὶ μεγαλοπρεπῶς ἑρμηνεῦσαι παραπολὺ δυνατώτερος. atque ideò Eunomium postquam ad docendi munus promotus fuisset, ab Aëtio plerumque suo loco ad docendum missum, ad eos præcipuè qui perfectiorem doctrinam requirebant.

IN LIBRVM NONVM.

¶Ad Cap. I. *De Aëtianorum & Eunomianorum miraculis.*

De *Aëtianorum & Eunomianorum miraculis* eſt hoc caput: quo quidem Photius notat, Philoſtorgium abſurdiſſima quæque de his effingere; &, vt ipſemet ait, nihil non effingendo, ſupra quam credibile, nullum ei abſurditatis ſenſum ſupereſſe: *καὶ ταῦτα κατὰ τὸ ἀπιθανώτατον ἀναπλάττοντι οὐδεμία παρῆν αἴσθησις τῆς ἀτοπίας ἀνακυφίζουσα.* Scilicet miraculorum vim vt Eunomianis ſuis (de Arianis iam alibi dixi) paſſim hoc opere Philoſtorgius tribuit: veluti Aëtio, *ſup.lib.5 cap.2*: Theophilo Indo, *lib.3 cap.4, & lib.4 cap.7*: & apud Photium *in Biblioth.num.*40: Agapeto Synadorum Ep. *lib.2 cap.8*: Ita expreſſo in id hoc capite tum alios ex Eunomianis feruidiſſimos, tum ſeptem nominatim ob miraculorum vim deprædicat, miraculis eorum abſurdiſſimis confictis; puta 1 *Aëtij*, de quo dixi iam quoque *ſupra lib 2 cap.2.* 2 *Eunomij*: 3 *Leontij* Epiſcopi (Tripolitani ſcilicet) de quo Leontio, vide *ſup.lib.7 cap.6.* 4 *Candidi*, de quo Candido vide *ſupra lib.8 cap.2,4,6,7.* 5 *Arriani*: de quo Arriano vide *ſup.d.lib.8 cap.2,4,6,7.* 6 *Florentij*: de quo Florentio *ſupra lib.8 cap.2*: vide & *infra hoc ipſo lib.9 cap.4 & 6.*

Digitized by Google

7 Supereſt ſeptimus *Euagrius*, cuius nullo alio harum eclogarum loco mentio fit. Hic vero ille Euagrius mihi videtur, qui Leſbi Mitylenes (quæ Lydiæ & Ioniæ, vbi Candidus & Arianus ab Aëtio & Eunomio præpoſiti fuêre, vicina) Epiſcopus fuit: Nam & in Leſbo Epiſcopum aliquem ab Aëtio & Eunomio ſub Iouiano conſtitutum ſuprà ſcripſit *lib.8 cap.2*, ibíque etiam Aëtio à Iuliano ager donatus fuit: *hoc ipſo lib.9 cap.4 infrà*: quò & Aëtius receſſit, cùm Eudoxium & Euzoium aduerſos ſibi ſentiret, *ibid.* Hic verò Euagrius in Synodo Seleucienſi ab orthodoxis depoſitus fuit: teſte Socrate, *lib.2 cap.32 pag.603*: idémque ſubſcriptus reperitur Semiarianorum fidei in eadem Synodo apud Epiphanium, *hæreſi 73 num.26.*

¶Ad Cap. II. *De Ianne & Iambre quædam.*

De *Ianne* & *Iambre* hiſtoriam (de qua alioquin D. Paulus *epiſt. ad Timoth.2, cap.3 verſ.8*) hîc proponit Philoſtorgius: In quâ id velut nouum excerpendo notat Photius, quod Philoſtorgius dicat: Primò eos vlceribus punitos: deinde, matrem quoque eorum morti à Moſe adjudicatam fuiſſe. Extat de hoc *Ianne* & *Iambre* liber apocryphus: De quo Origenes *tract.35 in Matth. Quod ait Paulus, ſicut Iannes & Iambres, &c. non inuenitur in publicis ſcripturis, ſed in libro ſecreto, qui ſupraſcribitur, Iannes & Iambres liber, unde auſi ſunt quidam Epiſtolam ad Timotheum repellere, quaſi habentem in ſe textum alicuius ſecreti.* Quo loco Interpres *ſecretum* vertit, vbi Græca habebant vocem ἀποκρύφου. Et verò diſerte Ambroſius & Gelaſius eum Apocryphum aiunt.

¶Quo-

¶Quonam autem fine Philoſtorgius hanc de Ianne & Iambre hiſtoriam hîc inſeruerit videndum eſt. Duplex mihi conjectura, quæ & vtraque ſubſiſtere poſſit, ſub manum naſcitur: Prior, argumento capitis *ſupra proximi*, quo de miraculis Aëtianorum & Eunomianorum actum eſt: nempe hoc ſubjeciſſe videri poſſit Philoſtorgius, ad efferendam miraculorum ab his factorum vim, contra ad deprimendam eorum quæ Catholici memorabant: In Talmude quippe *tractatu de oblationibus*, dicuntur Iannes & Iambres (vbi Mamres legitur) fuiſſe Principes Magorum Pharaonis, multúmque reſtitiſſe Moſi, & ſtuduiſſe Moſes auctoritatem & miraculorum eius fidem infirmare, dum ſuis artibus eadem fingerent, quæ Moſes diuinâ virtute faciebat, ſed tandem impotentiam eorum contra diuinam virtutem enituiſſe, cum Aaronis virga in ſerpentem conuerſa, eorum virgas quæ ſerpentes videbantur, deglutiret, & ipſi in miraculo pediculorum cùm idem præſtare non poſſent, faterentur digitum Dei eſſe, qui id præſtitiſſet. Quinimò & Numenius Apamæus Pythagoricus vetuſtiſſimus ſcriptor libro 3 περὶ τἀγαθοῦ, referente Euſebio *lib. 9 de præparat. Euangel.* de hoc Ianne & Iambre egit: aítque, eos Ægyptios ἀρχιγραμματεῖς fuiſſe, claruiſſéque quo tempore Iudæi Ægypto ejecti ſunt, viróſque fuiſſe οὐδενὸς ἥττους μαγεῦσαι κριθέντας εἶ(ναι): tandem, ab Ægyptiis delectos, qui Moyſi ſeſe opponerent, & diſſoluere diſſiparéq; potuiſſe grauiſſimas quáſque calamitates à Moyſe in Ægyptum inuectas. Sed & Plinius quoque *lib. 30 cap. 1*, de origine Magicæ agens, &

Digitized by Google

à quibus celebrata fuerit, Iamnis huius inter Iudæos. Magi meminit,ex veteri calumnia Mosem inter Magos recensens: *Est & alia*, inquit, *Magices factio à Mose & Iamne & Iotape Iudæis pendens.* Iamnis quoque nomen apud Apuleium *Apolog.2* corruptum iam à viris doctis restitutum est. Altera conjectura est,argumento duorum proximè sequentium capitum 3 & 4, Philostorgium, Eudoxium & Euzoium qui ab Aëtio Eunomióque secesserant, Ianni & Iambri æquasse: qui scilicet Moysi ἀντέστησαν, inquit D.Paulus,id est,qui in contrariam factionem coiêre. Id scilicet(quod semel monui *initio lib.6*) Philostorgio hoc opere inter alia maximè curæ cordíque fuit,vt demonstraret, schismatis inter Aëtianos culpam, penes Eudoxium & Euzoium residere: cùm contra alij scriptores Eunomio id imputent,Socrates *lib.4 cap.12* (qui eandem causam repetit à denegata Aëtij restitutione, & ab iisdem Valentis temporibus) & Theodoretus *lib.2 cap.29* (qui ab anteriore causa & tempore id repetit, nempe ab iis fermè quæ suprà occurrunt *lib.7 cap.5,6*) & Sozomenus *lib.6 cap.26 pag.391* (ob eandem causam,nempe ob denegatam Aëtij restitutionem) Denique vt in huius Operis ingressu Philostorgius dissidij in Ecclesia næuum ab Ario amoliri sategit,ita & passim quoq; ab Eunomio, τὴν ἀπόστασιν, vt vocat disertè *cap.prox.3 in fin.* in Eudoxium & Euzoium retorquet: Quos & ideò infelicem exitum sortitos indicatum voluit,ac nominatim *Eudoxium cap.8 inf.* quorum ille mox mortuus est A.D.370: hic, A.D.376. Hinc interim quoque liquet, *Iambres* rectè legi, non *Mam-*

Digitized by Google

Mambres, vt vulgata habet apud Paulum & in Talmude. His omnibus addo, κηνοτάφιον, seu locum sepulchri eorum Magicis artibus extructum creditum, posterioribúsque sæculis clarum fuisse, pluribúsque fabulis occasionem præbuisse, vt docet Palladius *in historia Lausiaca, in Macario Alexandrino.*

¶AD CAP. III. *De Eudoxij & Euzoij factis dictisq; aduersus Aëtium & Eunomium.*

De *Eudoxij* & *Euzoij* quà factis quà dictis inter hæc Valentis Imper. initia aduersus Aëtium & Eunomium agit hoc capite Philostorgius, eo fine vt perfidiam eorum magis magísque arguat, & schismatis culpam penes illos collocet, quæ reuera penes hos ab aliis collocarit, nempe quòd ideò ab Eudoxio Eunomius secesseтur, quod Eudoxius magistrum suum Aëtium non reciperet. Hic verò primò temporis characterismus notandus venit: Nempe id tempus designat, quo Valens ex Illyrico Constantinopolim profectus est, postquam scilicet à Valentiniano fratre in Imperij societatem adscitus fuisset. Nempe Valens tum Sirmio (quæ Pannoniæ vrbs erat in Illyrico) de quo *supra lib.8 cap.8*, Constantinopolim profectus est A.D. 364: teste quoque Marcellino *lib.26 pag.339*, vbi ab eo data est fine eius anni *lex 1 Cod.Theod.ne quid publ.lat.* ibidémque anni 365 parte substitit. De quâ ipsa Valentis Constantinopoli morâ vide & Zosimum *lib.4 pag.736*: & Socratem *lib.4 cap.2.*

Secundò, exprobrat Philostorgius Eudoxio Episcopo Constantinopolitano, quod promissionibus à se factis

Eunomio ſuper Aëtio reſtituendo, ne nunc quidem ſatisfeciſſet: quod iam quoque antea ipſi exprobrauit *ſup. lib.5 cap.3, lib.7 cap.5: & lib.8 cap.4*: Ne nunc quidem inquam, ſub Valente, qui alioquin & Conſtantinopoli conſtitutus erat, & Eudoxium in honore habebat, διὰ τιμῆς εἶχεν Εὐδόξιον (quod ipſum teſtatur & Sozomenus, *lib.6 cap.7 in fin.*) & cui omnia Valens in negotio religionis detulit, à quo etiam baptizatus eſt, vide Socratem *lib.4 cap.1,2*: Theodoretum, *lib.4 cap.12*: Sozomenum, *dict. lib.6 cap.7,8*: vt exemplo eſſe poteſt, id quod idem narrat à Valente factum hoc ipſo tempore aduerſus concilium Lampſacenum. Exprobrat & Euzoio Antiocheno Philoſtorgius, quod cùm tempus iam opportunum adeſſet, exequendi ea quæ in Synodo Antiochenâ in Aëtij & Aëtianorum gratiam ſub Iuliano procurauerat (de quo vide *ſupra lib.8 cap.6*) id tamen non feciſſet. Quid igitur? (quod iam tertium) horum loco & Eudoxium & Euzoium ad maledicendum Aëtio abreptos narrat. Ac primùm de Euzoio ait, eum ad maledicendum abreptum iis viris quibus in ſecundis olim poſitus ſteterat; nempe in Synodo Conſtantinopolitana ſub Conſtantio, de quo *lib.4 cap.12*: vbi tamen Euzoius hic ea in re non memoratur, verùm Maris, Eudoxius & Acacius. Quodnam verò maledicti genus iſtud fuit? Scilicet & in Aëtianos, & aduerſus Theophilum Indum: Illos ſcilicet Ὠμοβόρας nominauit: hunc verò *Aethiopem*, per contumeliam. De *Theophili* equidem cognomine, Æthiopis inquam, non longe conjectura ducenda eſt: ex eo videl. quod

quod Theophilus hic ſub Conſtantio ad Axumitas Æthiopas profectus fuit: de quo *ſup.lib.3 cap.6.* Id quod & hîc ſatis à Philoſtorgio indicatur, cùm ait, ὥσπερ οὐκ εὐσεβείας καὶ πίστεως τῶν ἀγώνων ὄντων, ἀλλὰ χρωμάτων ἐκλογῆς καὶ γένους: *quaſi* verò *certamina Theophili non pietati adſcribenda eſſent, verùm coloris alicuius aut gentis delectui.* Verùm de nomine Aëtianis ab Euzoio tributo, obſcurior interpretatio eſt: Illud equidem certum mihi eſt, expanſis literis Ουρανοβόστας hîc legendum eſſe, quandoquidem in MSS. cum temone ſcriptum, Ουνοβόστας. Sed quid Ουρανοβόσταις iſtis faciemus? Putet quis legendum, Ουρανοβάτας, vt alibi legimus ἀεροβάτας, νευροβάτας, καλοβάτας, σχοινοβάτας: vt ita Aëtianos Euzoius οὐρανοβάτας dixerit, quaſi qui in cœlos ferrentur, & penetrarent, propter cœleſtium videlicet ſecretorum ſcientiam, quam ſibi vindicabant, & cognitionem Dei abſolutam, vel ob inſignem eorum faſtum, quomodo Baſilius *lib.1 aduer. Eunomium pag.6*, Eunomium inducit, quaſi πᾶσαν τὴν πολιτείαν εἰς οὐρανοὺς μεταθέντα: Et οὐρανοβάτας Eunomianos ſeu Aëtianos dixerit Euzoius, eodem ſenſu quo alias οὐρανοβάμονες dicuntur: quomodo & *lib.10 cap.1*: μετεωρολέσχαι iidem dicti videantur, veluti περὶ οὐρανοῦ φλυαροῦντες. Verùm alia mihi ſtat ſententia: nempe Ουρανοβόσκας hîc legendum putem: alluſione videlicet ad eorum Eccleſias factâ, vt ipſemet Philoſtorgius ait, ἐπ' ἐκκλησίας, inquit, εἰρωνευόμενος, ad Eccleſias eorum alludens: Quomodo & μετεωρολέσχας dixit *lib.10 cap.1* εἰς τὸ καφάζειν, vel καγχάζειν ἐπ' ἐκκλησίας: vt ita οὐρανοβόσκας dixerit Euzoius Aëtianos per ironiam, quaſi paſcua cœleſtia

incolentes, habentes, quæ reuera abdita erant: pari ironiâ, quâ μιτπωεgλίχαι. Certe eodem planè sensu, verùm citra ironiam iam, iidem Eunomiani *Troglodytæ* dicti vel *Troglutæ*, à secretis videlicet per domos conuentibus & cuniculis quos agitabant, teste Theodoreto: Τρωγλοδύτης enim est, qui cauernas, cuniculos & specus subit, & in his agitat, quíque latibula sectatur. Sic igitur varia nomina olim Eunomianis indita: præter *Troglodytarum* & *Ouranoboscon*, *Meteoroleschon*, *Exoucontij* quoque iidem vel certe Ariani dicti, de quo *infrà lib.10 cap.3.* Eruere libet & nunc, è nostris in Codicem Theodosianum commentariis, nouum hactenus Eunomianorum nomen, quod hactenùs latet in Theodosij Magni *constitutione 7. Cod. Theod. de hæreticis*: vbi *Eunomiani spadones* dicuntur. *Eunomiani*, inquit, *spadones nec faciendi, nec adipiscendi habeant licentiam testamenti: Quod circa omnes quos viuos lex inuenerit, volumus custodire.* Ex hoc loco lectionéque, *Eunomiani spadones*, velut singulare quiddam Cujacius non vno loco inculcabat, *lib.17 obseru. 24*: & *recitat. ad tit. Cod. qui testam. facere possunt*, vocatos à Theodosio Eunomianos, spadones: eáque voce Theodosium indicare voluisse, eam ipsam, quam qui de hæreticis scripserunt Eunomianorum turpitudinem erubescunt in medium proferre, vt Theodoretus, additâ ratione honestissima, ἱκανὴ καὶ μόνη ἡ τοῦ μίσους ἀκοὴ μιᾶναι τὸν λογισμόν. Poterat Cujacius & Epiphanij verba in eandem sententiam adducere, *in hæresi Anomæorum 76 num.4*: καὶ αὐτὸς μὲν αἰδοῦμαι λέγειν ὅσαπερ ἐκεῖνος ἀκαθάρτως διηγήσατο: Verùm cùm de spadonatu Eunomianorum

rum

rum nemo veterum mentionem faciat, neque vllibi legam, Eunomianos ſibi virum exſecuiſſe, quod ſanè neque Baſilius, neque Nyſſenus qui aduerſus Eunomium ſcripsère, neque Epiphanius omiſſuri fuiſſent, quomodo ſane idem Epiphanius cum de Valentinianis agit *hæreſi* 58, ſpadonatum eorum memorat: Contra lego apud Theodoretum & apud Epiphanium, Eunomianos adulterium inter crimina non duxiſſe; Epiphanij expreſſa hæc ſunt verba, τὸ δὲ σφαλῆναι ἔν τινι πορνείᾳ ἢ ἑτέρᾳ ἁμαρτίᾳ οὐδὲν εἶναι φασὶν, οὐδὲν γὰρ ζητεῖ θεὸς ἀλλὰ τὸ εἶναι ἐν ταύτῃ μόνῃ τῇ αὐτῶν νομιζομένῃ πίστει. Auguſtinus quoque *de hæreſibus cap.* 54. *Fertur etiam Eunomius vſque adeò fuiſſe bonis moribus inimicus, vt aſſeueraret, quod nihil cuiquam obeſſet quorumlibet perpetratio & perſeuerantia peccatorum, ſi huius quæ ab illo ducebatur fides particeps eſſet.* Tantum ſcilicet abeſt vt Eunomius ſpadonatum ſuis indixerit. Dudum igitur eſt, cum in eâ Theodoſij M. conſtitutione vox illa *ſpadones* de mendo ſuſpecta mihi videri cœpit. Et ſanè, vt optima, ita elegantiſſima Codicis Theodoſiani editio Pariſienſis ad marginem illius legis ex MS. exhibet *Hiſpadones*, pro quo vulgata *ſpadones*, detracto *Hi*, quomodo & *Spania* alias pro *Hiſpania*: *ſtericæ* mulieres pro *hiſtericis*, aliáque his ſimilia. Ea vero lectio ad veram tandem deduxiſſe me videtur: Legam enim ibi *Hiſtapodes*. Eunomiani ſcilicet cùm & aliàs de baptiſmatis nominatim iteratione inter hæreticos cenſerentur, quod oſtendit Epiphanius *hæreſi Anomæorum* 76 *num. vlt. lex* 58 *&* 65 *Cod. Theod. de hæreticis, lex vlt. Cod. eod. ne ſanctum baptiſm.* & teſtatur Philoſtorgius noſter *lib.* 10 *c.* 4:

& Sozomenus *lib.6 c.26* : item quod vnâ tantum mersione baptiſma celebrarent, Philoſtorgio quoque teſte *dict. lib..10 cap.4*, vbi dcam plenius : illo ſanè vel maximè inter alia notabiles erant, quòd quos vel è Catholicis vel hæreticis, Arianis etiam, ad ſectam ſuam concedentes rebaptizarent, capite demerſo (*κατωκάρα* dicunt Græci) *pedibus ſurſum verſis*, & vt loquitur Prudentius, de Petri martyrio agens, *ſola verſi in cacumen*, vna immerſione baptizabant. Eius rei teſtis Epiphanius *d. hæreſi Anomæorum pag. 76*: (qui paucis annis ante eam Theodoſij M. legem ſcripſit) διαβεβαιώσαντο τινες ὅτι κατὰ κεφαλῆς τοὺς ἀναβαπτιζομένους βαπτίζει τοὺς πόδας ἄνω καὶ τὴν κεφαλὴν κάτω, &c. Indicat & Theodoretus id ipſum, *lib.4 fabularum hæreticarum* : Tandem Zonaras & Balſamo *in can.1 Concil. Conſtantinopolit.* (quo Eunomiani damnantur) de Eunomio agens: ὃς καὶ τοὺς τῇ δόξῃ αὐτοῦ προστιθεμένους ἀνεβάπτιζε κατὰ κεφαλῆς αὐτοὺς καταδύων, καὶ ἄνω στρέφων τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ μίαν κατάδυσιν βαπτίζων ἐποίει. Inde igitur proculdubio Eunomiani *Hiſtapodes* : nempe quod pedes ſurſum ſtatuerent baptizandis (eadem formâ, quâ *antipodes*, *ſciapodes*, *ſaccopodes*, alia ſimiliter dicta) Deſumptâ voce è textrinâ vel nauticâ. Notum ſcilicet quid ibi ſit ἱςὸν, ἱςοπέδη : imò & ἱςόποδες naues actuariæ, apud Gellium. Vt cœteros omittam, Gloſſæ Philoxeni & Cyrilli : *ἱςόποδες, pedes telæ*. Quinimò & textores ipſi iamdudum apud Romanos *Hiſtones* dicti, voce vſurpatâ Varroni *lib.1 de re ruſticâ*. Et verò res ipſa conuenit. Nam vt in texturâ primum eſt, telæ (id eſt inſtrumenti in quo texitur) pedes erigere, jugúmque iis imponere (quod Ouidius dixit,

telam

Digitized by Google

telam iugo iungere, Hesiodus ἱςὸν ςήσασθαι) ita primum istud fuit apud Eunomianos, eos quos in sectam suam admitterent, baptizare, jugóq; quasi jungere, pedibus sursum erectis, *capitéq;* adeò *sistere*, vt Plautus loquitur, sic vt pedes in sublimi essent, caput verò demersum: Quod cùm suspendio fit, dicitur κάτω κάρα κρεμασθῆναι *capite deorsum suspendi* in veteri martyrologio pridie Id. Maij. Hinc igitur mutuato vocabulo, *Eunomiani Histapodes* dicti, quasi diceres, *Pederectos*. Quæ cùm ita sint, cessent porrò quæ Cujacius de spadonibus Eunomianis commentatus est: Vanum enim, Eunomianos virum sibi exsecuisse: Vanus etiam eiusdem conatus, *legem* 5 *Cod. Iustin. qui testam. fac. poss.* ad Eunomianos referre tentantis; vel eo quoque maximè vanus, quod Eunomiani, Constantio Imp. (cuius ea lex est) recentiores sint. Si cui verò hæc nostra de Eunomianis *Histapodibus* sententia & emendatio minus placet, alteram videat apud Doctiss. Petitum 2. *obseruat.* 7. Verùm ad rem. Et hæc quidem de Euzoij scommatis aduersus Aëtianos.

Sequitur Eudoxij maledictum: nempe inter alia Philostorgius ait, Eudoxium Aëtianos, non quidem ἀσεβεῖς *impios* vocasse, verùm λοιμοὺς *pestes*: non *impios*, ne speciosa eorum defectio videretur, quod omninò contendebant, ὅπερ θέλουσιν ἀκούειν, ἵνα μὴ δόξῃ εὐπρόσωπος αὐτῶν ἡ ἀπόςασις: cuius sensus hic est, Eudoxium Eunomianos non vocasse *impios*, quia si *impij* vocarentur, ipsemet Eudoxius defectionis argueretur, quandoquidem eadem cum Aëtio & Eunomio sentiret: quare maluerit Eudoxius, eos

Digitized by Google

dij donatio in Bithyniâ ab eodem facta, epiſtola ipſius 46. Tertiò ait, Eunomium Chalcedonem conceſſiſſe, ibíque in horto quodam qui eius erat, proximúſque muris maritimis, moratum. De hoc Eunomij agro Chalcedone agitur rurſum *cap. prox. 5 & 8* : in quo & Procopius antequam Imperium inuaderet ſeipſum occultauit, verùm inſcio domino, vt vult Philoſtorgius *dict. cap. 5 & 8*, quo tamen nomine Eunomius apud Valentem delatus fuit, quaſi eum ibi occultaſſet, *dict. cap. 8*. Et hæc quidem diſtinctè de vtriſque, de Aëtio inquam & Eunomio, eorúmque ſub Valente ex vrbe Conſtantinopolitana diſceſſu. ¶Addit Philoſtorgius, quod vtrique iam commune, Aëtium & Eunomium, poſteaquàm Conſtantinopoli migraſſent, ille Leſbum, hic Calcedonem, nullas eos Eccleſias rexiſſe, verùm ab Aëtianis ceu communes Rectores habitos, κοινοὺς αὐτοὺς οἱ ὁμόδοξοι πατέρας ἦγον καὶ ἡγεμόνας. Et de Eunomio ſpeciatim addit, eum ne ſacrum quidem miniſterium extra Cyzicum (cuius Epiſcopus factus fuerat : de quo *ſuprà lib 5 cap. 3 : lib. 6 cap. 4*) quamdiu ſuperſtes fuit, contigiſſe.

¶Ad Cap. V. *De Procopio Tyranno.*

De *Procopio* Tyranno eſt hoc caput, de quo & *cap. prox. & 8* : & Themiſtius *Orat. 9* : & Marcellinus *lib. 26 pag. 343* : & Hieronymus, *Chronico* : Zoſimus *lib 4 pag. 736* : Socrates *lib. 4 cap. 3 & 5* : Sozom *lib. 6 cap. 8*, vt omittam recentiores. Hâc parte verò Philoſtorgius varia narrat, partim cœteris communia, partim verò ſingularia.

Digitized by Google

Primò quidem, quod rationem *Temporis* attinet, ait Philostorgius, eo tempore Procopium Tyrannidem arripuisse, quo Valens Imp. expeditionem in Persas mouit, & tertio quidem Imperij sui anno. Quod ait, factum id, mota in Persas à Valente expeditione, verum est, quod etiam alij dicunt: & in his Zosimus quoque *lib.*4 *pag.*756: sed enim factum id cùm Valens nondum in Syria constitutus esset, verùm antequam eò perueniret: Cæsareæ quippe Cappadociæ (quò alioquin antea Procopius sub Iouiano ad priuatam vitam sese receperat: teste Zosimo *lib.*4 *pag.*736) de eo nuncium accepit: vt proinde Socratis error sit qui id factum ait Valente in Syria *constituto*: dicere enim debuit, Valente in Syriam *tendente*. Quod verò Philostorgius ait, factum id tertio Imperij Valentis anno, falsum est: Nam imò secundo Valentis anno Procopij tyrannis congruit, anno videl. 365, vt apertè produnt Socrates *lib.*4 *cap.*3: & Fasti Idaciani, Valentiniano & Valente coss. Marcellinus *lib.*26 *pag.*357: & docet quoque subscriptio *legis* 5 *Cod.Theod. de susceptoribus*: vnde & fine eiusdem anni 365 Valens Bithyniam regressus, Chalcedonis oppugnationi à Procopio occupatæ adultâ hyeme institit, teste Marcellino *lib.* 26 *pag.*318,319: quò pertinet & subscriptio *legis* 14 *Cod.Th. de erogat. mil. ann.* quæ data est eodem anno 365 mense Decembri. Denique Procopij Tyrannidis initium consurgit ab anno Domini 365 mense Iulio vel Augusto, non verò 4 Kal. Octobr. quod malè præferunt Fasti Idaciani. Certe ex Themistij quoq; *Orat.*9 *pag.*206 colligere mihi

Digitized by Google

mihi videor, Procopium Tyrannidem occupasse ante cœptam Indictionem, id est, ante 24 diem mensis Septembris. Et Ammianus Marcellinus quoque tempus æstivum designat, Valentiniano scilicet à Cæsareâ Cappadociæ profecturo, vt *vaporatis æstibus* Ciliciæ iam lenitis ad Antiochiæ percurreret sedes. Quare Baronij erratum est, qui Procopij tyrannidem refert ad A. D. 364 aduersus omnem veterum fidem, imò contra id ipsum quod ait de Valentiniano tum Parisios aduentante; id enim ipsum, quod pro argumento adsumit, congruit A. D. 365: vt apertè ostendit *lex 13. Cod. Theod. de annonâ & tributis: lex 3. eod. Cod. de metallis: lex 11. de numerarius.* Ad Philostorgium redeamus. Ex superioribus iam apparet liquidò, errare eum cùm Procopianæ Tyrannidis exortum tertio Valentis Imperij anno adscribit. Verùm illud deprehendo & alibi Philostorgium liberalius Imperatorum quandoque annos computare: vide *& supra lib. 2 cap. 17: & lib. 7 cap. vlt.* Et hæc quidem de Temporis ratione.

Secundum huius tmematis caput est, de Procopij *Genere*: vbi ait, eum genere seu cognatione Iulianum Imp. contigisse: quod ipsum & cœteri scriptores memorant: Ammianus Marcellinus, *lib. 26 pag.* 341: Themistius *Orat. 9 pag.* 205: Zosimus, *lib. 3 pag.* 733: & *lib. 4 pag.* 736, &c.

Quemadmodum & in eo, quod tertium, Philostorgio cum aliis conuenit, quod ait, diuersis sermonibus Procopio aptatum sub Iouiano imperium: vide & Zosimum *lib. 4 pag.* 736. Addit in id quoque Marcellinus, *lib. 26*

Digitized by Google

*pag.*341: illud etiam jactatum, Procopium in mandatis accepisse, vt si subsidia rei Romanæ languere sensisset, Imperatorem ipse se prouideret ocyus nuncupari; imò falsum rumorem dispersum post Iuliani funus, Iulianum inter extremos anhelitus mandasse, placere sibi, Procopio clauos summæ rei gerendæ committi. Addit & Zosimus *lib.*4 *pag.*736, Iulianum ei in Mesopotamiâ relicto concessisse vt amictum Imperatorium haberet propter causas omnibus aliis ignotas, quam vestem Procopius postea Iouiano tradiderit, confessus quam ob causam eam accepisset.

Quarto & in eo Philostorgio conuenit cum Marcellino *lib.*26 *pag.*341: & Zosimo *lib.*4 *pag.*736, cùm ait, Procopium sub Iouiano, Mesopotamia relicta ad priuatam vitam & latibula cum magna penuria confugisse. Nam, quod primum attinet, Marcellinus quoque *dict. pag.* 341 sic scribit: *Hunc Iulianus Persidem ingrediens, consociato pari potestatis iure Sebastiano, in Mesopotamia cum manu militum reliquerat valida.* Et Zosimus quoque ait, Iulianum Procopio parte copiarum credita mandasse vt cum Sebastiano per Adiabenen itinere facto sibi per aliam viam in hostem Persam eunti occurreret. Quod posterius attinet, Marcellinus paria omninò cum Philostorgio hæc subjicit. *Et quia se quæri industria didicerat magna, vitans grauioris inuidiæ pondus, ad abdita longiusq; remota discessit, cumq; à Iouiano exploratius indagari latibula sua sentiret, & formæ vitæ fuisset iam pertæsum, quippe à celsiore statu deiectus ad inferiora, etiam edendi penuria in locis squallentibus stringebatur, hominumq;*

egebat

Digitized by Google

egebat colloquiis, postremæ necessitatis impulsu, deuiis itineribus ad Chalcedonos agrum peruenit. Zosimus hac parte rem aliter prorsùs memorat, quem vide *lib.*4 *pag.*736, 737. Atenim ea quoque parte, quod quintum, Philostorgio cum Marcellino conuenit, quod Procopium ait Chalcedonem profectum, in agro quodam delituisse: excepto quod Marcellinus eum agrum Strategij cuiusdam fuisse ait, Philostorgius Eunomij, de quo infra rursum *cap.*8: Marcellini verba sunt: *Ad Chalcedonos agrum peruenit: vbi, quoniam & illud firmius visum est receptaculum, apud fidissimum amicorum delitescebat, Strategium quendam ex Palatino milite Senatorem.* Et addit Philostorgius, Procopium in Eunomij agro Chalcedone diuertisse absente Eunomio: Quod quidem addit, ideò, quia, vt iam dixi, eo nomine posteà accusatus fuit Eunomius, nempe quod Procopium in proprio agro occultasset Tyrannidem inuadentem, sed falsò, vt idem ait *d.cap.*8.

Conuenit & in eo, quod sextum, Ammiani Marcellini verbis quod ait, Procopium penuria fractum extremâ aleâ jactatâ, mox in vrbem progressum Imperium arripuisse. Nam & ita quoque Marcellinus: *Dimoto itaque longius Principe Procopius ærumnis diuturnis adtritus,* &c. *aleam periculorum omnium iecit abruptè.* Historiam porrò arrepti sine sanguine à Procopio Imperij Constantinopoli habes apud Marcellinum & Zosimum. Et hæc quidem de arrepto à Procopio Imperio.

Nunc quæ deinceps secuta sunt, committamus. Ait Philostorgius, Procopium prælio cum Valente congres-

*pag.*341: illud etiam jactatum, Procopium in mandatis accepisse, vt si subsidia rei Romanæ languere sensisset, Imperatorem ipse se prouideret ocyus nuncupari; imò falsum rumorem dispersum post Iuliani funus, Iulianum inter extremos anhelitus mandasse, placere sibi, Procopio clauos summæ rei gerendæ committi. Addit & Zosimus *lib.*4 *pag.*736, Iulianum ei in Mesopotamiâ relicto concessisse vt amictum Imperatorium haberet propter causas omnibus aliis ignotas, quam vestem Procopius postea Iouiano tradiderit, confessus quam ob causam eam accepisset.

Quarto & in eo Philostorgio conuenit cum Marcellino *lib.*26 *pag.*341: & Zosimo *lib.*4 *pag.*736, cùm ait, Procopium sub Iouiano, Mesopotamia relicta ad priuatam vitam & latibula cum magna penuria confugisse. Nam, quod primum attinet, Marcellinus quoque *dict. pag.* 341 sic scribit: *Hunc Iulianus Persidem ingrediens, consociato pari potestatis iure Sebastiano, in Mesopotamia cum manu militum reliquerat valida.* Et Zosimus quoque ait, Iulianum Procopio parte copiarum credita mandasse vt cum Sebastiano per Adiabenen itinere facto sibi per aliam viam in hostem Persam eunti occurreret. Quod posterius attinet, Marcellinus paria omninò cum Philostorgio hæc subjicit. *Et quia se quæri industria didicerat magna, vitans grauioris inuidiæ pondus, ad abdita longiusq; remota discessit, cumq; à Iouiano exploratius indagari latibula sua sentiret, & formæ vitæ fuisset iam pertæsum, quippe à celsiore statu deiectus ad inferiora, etiam edendi penuria in locis squallentibus stringebatur, hominumq;*

egebat

Digitized by Google

egebat colloquiis, postremæ necessitatis impulsu, deuiis itineribus ad Chalcedonos agrum peruenit. Zosimus hac parte rem aliter prorsùs memorat, quem vide *lib.*4 *pag.*736, 737. Atenim ea quoque parte, quod quintum, Philostorgio cum Marcellino conuenit, quod Procopium ait Chalcedonem profectum, in agro quodam delituisse: excepto quod Marcellinus eum agrum Strategij cuiusdam fuisse ait, Philostorgius Eunomij, de quo infra rursum *cap.*8: Marcellini verba sunt: *Ad Chalcedonos agrum peruenit: vbi, quoniam & illud firmius visum est receptaculum, apud fidissimum amicorum delitescebat, Strategium quendam ex Palatino milite Senatorem.* Et addit Philostorgius, Procopium in Eunomij agro Chalcedone diuertisse absente Eunomio: Quod quidem addit, ideò, quia, vt iam dixi, eo nomine posteà accusatus fuit Eunomius, nempe quod Procopium in proprio agro occultasset Tyrannidem inuadentem, sed falsò, vt idem ait *d.cap.*8.

Conuenit & in eo, quod sextum, Ammiani Marcellini verbis quod ait, Procopium penuria fractum extremâ aleâ jactatâ, mox in vrbem progressum Imperium arripuisse. Nam & ita quoque Marcellinus: *Dimoto itaque longius Principe Procopius ærumnis diuturnis adtritus,* &c. *aleam periculorum omnium iecit abruptè.* Historiam porrò arrepti sine sanguine à Procopio Imperij Constantinopoli habes apud Marcellinum & Zosimum. Et hæc quidem de arrepto à Procopio Imperio.

Nunc quæ deinceps secuta sunt, committamus. Ait Philostorgius, Procopium prælio cum Valente congres-

Digitized by Google

& Sozomenus *lib.6 c.26* : item quod vnâ tantum mersione baptisma celebrarent, Philostorgio quoque teste *dict. lib..10 cap.4*, vbi dcam plenius : illo sanè vel maximè inter alia notabiles erant, quòd quos vel è Catholicis vel hæreticis, Arianis etiam, ad sectam suam concedentes rebaptizarent, capite demerso (κατωκάρα dicunt Græci) *pedibus sursum versis*, & vt loquitur Prudentius, de Petri martyrio agens, *sola versi in cacumen*, vna immersione baptizabant. Eius rei testis Epiphanius *d. hæresi Anomæorum pag. 76*: (qui paucis annis ante eam Theodosij M. legem scripsit) διαβεβαιώσαντο τινες ὅτι κατὰ κεφαλῆς τοὺς ἀναβαπτιζομένους βαπτίζει τοὺς πόδας ἄνω καὶ τὴν κεφαλὴν κάτω, &c. Indicat & Theodoretus id ipsum, *lib.4 fabularum hæreticarum* : Tandem Zonaras & Balsamo *in can.1 Concil. Constantinopolit.* (quo Eunomiani damnantur) de Eunomio agens: ὃς καὶ τοὺς τῇ δόξῃ αὐτοῦ προστιθεμένους ἀνεβάπτιζε κατὰ κεφαλῆς αὐτοὺς καταδύων, καὶ ἄνω στρέφων τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ μίαν κατάδυσιν βαπτίζων ἐποίει. Inde igitur proculdubio Eunomiani *Histapodes* : nempe quod pedes sursum statuerent baptizandis (eadem formâ, quâ *antipodes*, *sciapodes*, *saccopodes*, alia similiter dicta) Desumptâ voce è textrinâ vel nauticâ. Notum scilicet quid ibi sit ἱστὸν, ἱστοπέδη : imò & ἱστόποδες naues actuariæ, apud Gellium. Vt cœteros omittam, Glossæ Philoxeni & Cyrilli : ἱστόποδες, *pedes telæ*. Quinimò & textores ipsi iamdudum apud Romanos *Histones* dicti, voce vsurpatâ Varroni *lib.1 de re rusticâ*. Et verò res ipsa conuenit. Nam vt in texturâ primum est, telæ (id est instrumenti in quo texitur) pedes erigere, jugúmque iis imponere (quod Ouidius dixit, *telam*

Digitized by Google

telam iugo iungere, Hesiodus ἱςὸν ςήσασθαι) ita primum iſtud fuit apud Eunomianos, eos quos in ſectam ſuam admitterent, baptizare, jugóq; quaſi jungere, pedibus ſurſum erectis, *capitéq;* adeò *ſiſtere*, vt Plautus loquitur, ſic vt pedes in ſublimi eſſent, caput verò demerſum: Quod cùm ſuſpendio fit, dicitur κάτω κάρα κρεμάσαι *capite deorſum ſuſpendi* in veteri martyrologio pridie Id. Maij. Hinc igitur mutuato vocabulo, *Eunomiani Hiſtapodes* dicti, quaſi diceres, *Pederectos.* Quæ cùm ita ſint, ceſſent porrò quæ Cujacius de ſpadonibus Eunomianis commentatus eſt: Vanum enim, Eunomianos virum ſibi exſecuiſſe: Vanus etiam eiuſdem conatus, *legem 5 Cod. Iuſtin. qui teſtam. fac. poſſ.* ad Eunomianos referre tentantis; vel eo quoque maximè vanus, quod Eunomiani, Conſtantio Imp. (cuius ea lex eſt) recentiores ſint. Si cui verò hæc noſtra de Eunomianis *Hiſtapodibus* ſententia & emendatio minus placet, alteram videat apud Doctiſſ. Petitum 2. *obſeruat.* 7. Verùm ad rem. Et hæc quidem de Euzoij ſcommatis aduerſus Aëtianos.

Sequitur Eudoxij maledictum: nempe inter alia Philoſtorgius ait, Eudoxium Aëtianos, non quidem ἀσεβεῖς *impios* vocaſſe, verùm λοιμοὺς *peſtes*: non *impios*, ne ſpecioſa eorum defectio videretur, quod omninò contendebant, ὅπερ ϑέλησιν ἀγάγειν, ἵνα μὴ δόξῃ εὐπρεπὴς αὐτοῖς ἡ ἀπόστασις: cuius ſenſus hic eſt, Eudoxium Eunomianos non vocaſſe *impios*, quia ſi *impij* vocarentur, ipſemet Eudoxius defectionis argueretur, quandoquidem eadem cum Aëtio & Eunomio ſentiret: quare maluerit Eudoxius, eos

dij donatio in Bithyniâ ab eodem facta, epiſtola ipſius 46. Tertiò ait, Eunomium Chalcedonem conceſſiſſe, ibíque in horto quodam qui eius erat, proximúſque muris maritimis, moratum. De hoc Eunomij agro Chalcedone agitur rurſum *cap. prox. 5 & 8*: in quo & Procopius antequam Imperium inuaderet ſeipſum occultauit, verùm inſcio domino, vt vult Philoſtorgius *dict. cap. 5 & 8*, quo tamen nomine Eunomius apud Valentem delatus fuit, quaſi eum ibi occultaſſet, *dict. cap. 8*. Et hæc quidem diſtinctè de vtriſque, de Aëtio inquam & Eunomio, eorúmque ſub Valente ex vrbe Conſtantinopolitana diſceſſu. ¶Addit Philoſtorgius, quod vtrique iam commune, Aëtium & Eunomium, poſteaquàm Conſtantinopoli migraſſent, ille Leſbum, hic Calcedonem, nullas eos Eccleſias rexiſſe, verùm ab Aëtianis ceu communes Rectores habitos, κοινοὺς αὐτοὺς οἱ ὁμόδοξοι πατέρας ἦγον καὶ ἡγεμόνας. Et de Eunomio ſpeciatim addit, eum ne ſacrum quidem miniſterium extra Cyzicum (cuius Epiſcopus factus fuerat: de quo *ſuprà lib 5 cap. 3: lib. 6 cap. 4*) quamdiu ſuperſtes fuit, contigiſſe.

¶Ad Cap. V. *De Procopio Tyranno.*

De *Procopio* Tyranno eſt hoc caput, de quo & *cap. prox. & 8*: & Themiſtius *Orat. 9*: & Marcellinus *lib. 26 pag. 343*: & Hieronymus, *Chronico*: Zoſimus *lib 4 pag. 736*: Socrates *lib. 4 cap. 3 & 5*: Sozom *lib. 6 cap. 8*, vt omittam recentiores. Hâc parte verò Philoſtorgius varia narrat, partim cæteris communia, partim verò ſingularia.

Digitized by Google

Primò quidem, quod rationem *Temporis* attinet, ait Philostorgius, eo tempore Procopium Tyrannidem arripuisse, quo Valens Imp. expeditionem in Persas mouit, & tertio quidem Imperij sui anno. Quod ait, factum id, mota in Persas à Valente expeditione, verum est, quod etiam alij dicunt: & in his Zosimus quoque *lib.* 4 *pag.* 756: sed enim factum id cùm Valens nondum in Syriâ constitutus esset, verùm antequam eò perueniret: Cæsareæ quippe Cappadociæ (quò alioquin antea Procopius sub Iouiano ad priuatam vitam sese receperat: teste Zosimo *lib.* 4 *pag.* 736) de eo nuncium accepit: vt proinde Socratis error sit qui id factum ait Valente in Syria *constituto*: dicere enim debuit, Valente in Syriam *tendente*. Quod verò Philostorgius ait, factum id tertio Imperij Valentis anno, falsum est: Nam imò secundo Valentis anno Procopij tyrannis congruit, anno videl. 365, vt apertè produnt Socrates *lib.* 4 *cap.* 3: & Fasti Idaciani, Valentiniano & Valente coss. Marcellinus *lib.* 26 *pag.* 357: & docet quoque subscriptio *legis* 5 *Cod. Theod. de susceptoribus*: vnde & fine eiusdem anni 365 Valens Bithyniam regressus, Chalcedonis oppugnationi à Procopio occupatæ adultâ hyeme institit, teste Marcellino *lib.* 26 *pag.* 318, 319: quò pertinet & subscriptio *legis* 14 *Cod. Th. de erogat. mil. ann.* quæ data est eodem anno 365 mense Decembri. Denique Procopij Tyrannidis initium consurgit ab anno Domini 365 mense Iulio vel Augusto, non verò 4 Kal. Octobr. quod malè præferunt Fasti Idaciani. Certe ex Themistij quoq; *Orat.* 9 *pag.* 206 colligere

mihi

Digitized by Google

mihi videor, Procopium Tyrannidem occupasse ante cœptam Indictionem, id est, ante 24 diem mensis Septembris. Et Ammianus Marcellinus quoque tempus æstivum designat, Valentiniano scilicet à Cæsareâ Cappadociæ profecturo, vt *vaporatis æstibus* Ciliciæ iam lenitis ad Antiochiæ percurreret sedes. Quare Baronij erratum est, qui Procopij tyrannidem refert ad A. D. 364 aduersus omnem veterum fidem, imò contra id ipsum quod ait de Valentiniano tum Parisios aduentante; id enim ipsum, quod pro argumento adsumit, congruit A. D. 365: vt apertè ostendit *lex 13. Cod. Theod. de annonâ & tributis: lex 3. eod. Cod. de metallis: lex 11. de numerariis.* Ad Philostorgium redeamus. Ex superioribus iam apparet liquidò, errare eum cùm Procopianæ Tyrannidis exortum tertio Valentis Imperij anno adscribit. Verùm illud deprehendo & alibi Philostorgium liberalius Imperatorum quandoque annos computare: vide *& supra lib. 2 cap. 17: & lib. 7 cap. vlt.* Et hæc quidem de Temporis ratione.

Secundum huius tmematis caput est, de Procopij *Genere:* vbi ait, eum genere seu cognatione Iulianum Imp. contigisse: quod ipsum & cœteri scriptores memorant: Ammianus Marcellinus, *lib. 26 pag.* 341: Themistius *Orat. 9 pag. 205:* Zosimus, *lib. 3 pag.* 733: & *lib. 4 pag.* 736, &c.

Quemadmodum & in eo, quod tertium, Philostorgio cum aliis conuenit, quod ait, diuersis sermonibus Procopio aptatum sub Iouiano imperium: vide & Zosimum *lib. 4 pag.* 736. Addit in id quoque Marcellinus, *lib. 26*

Digitized by Google

egebat colloquiis, postremæ necessitatis impulsu, deuiis itineribus ad Chalcedonos agrum peruenit. Zosimus hac parte rem aliter prorsùs memorat, quem vide *lib.*4 *pag.*736,737. Atenim ea quoque parte, quod quintum, Philostorgio cum Marcellino conuenit, quod Procopium ait Chalcedonem profectum, in agro quodam delituisse: excepto quod Marcellinus eum agrum Strategij cuiusdam fuisse ait, Philostorgius Eunomij, de quo infra rursum *cap.*8: Marcellini verba sunt: *Ad Chalcedonos agrum peruenit: vbi, quoniam & illud firmius visum est receptaculum, apud fidissimum amicorum delitescebat, Strategium quendam ex Palatino milite Senatorem.* Et addit Philostorgius, Procopium in Eunomij agro Chalcedone diuertisse absente Eunomio: Quod quidem addit, ideò, quia, vt iam dixi, eo nomine posteà accusatus fuit Eunomius, nempe quod Procopium in proprio agro occultasset Tyrannidem inuadentem, sed falsò, vt idem ait *d.cap.*8.

21 Conuenit & in eo, quod sextum, Ammiani Marcellini verbis quod ait, Procopium penuria fractum extremâ aleâ jactatâ, mox in vrbem progressum Imperium arripuisse. Nam & ita quoque Marcellinus: *Dimoto itaque longius Principe Procopius ærumnis diuturnis adtritus, &c. aleam periculorum omnium iecit abruptè.* Historiam porrò arrepti sine sanguine à Procopio Imperij Constantinopoli habes apud Marcellinum & Zosimum. Et hæc quidem de arrepto à Procopio Imperio.

Nunc quæ deinceps secuta sunt, committamus. Ait Philostorgius, Procopium prælio cum Valente congres-

ſum, proditione Ducum ſuorum Gomarij & Agelij fuſum. Id ipſum ſcribit & Marcellinus, *lib.26 pag.327,328:* & Zoſimus, *lib.4 pag.739* (apud quem malè aditum Ἀπλωνος, quod tamen Interpres retinuit, pro Ἀγίλωνος) & Socrates *lib.4 cap.5.* Ait ſecundo Philoſtorgius, Procopium proditione ſuorum fuſum Nicæam fugiſſe, ibíque agnitum à Florentio vrbis curatore captum & ad Valentem perductum. Meminit quoque in hac ipſa hiſtoriâ Florentij Marcellinus *dict. lib.26 pag.252, 253*: ſed non quod Niceæ vrbis curator fuerit: neque quod Procopius Niceæ captus fuerit: Nam imò & Marcellinus & cœteri, veluti Zoſimus *lib.4 pag.739*: Socrates *lib.4 cap.5*: Sozomenus *lib.6 cap.8*: Chronicon Alexandrinum (vbi Σχολίας, pro Νακολίας malè expreſſum retinet quoque Interpres) Procopium apud Nacoliam Phrygiæ oppidum captum referunt. Illud equidem Marcellinus quoque de Florentio *pag.352,353* narrat, Procopium à Florentio & Barchalba Tribuno, qui eum fugientem ſequebantur, arctius vinctum & ad caſtra Imperatoris ductum. In illo igitur ſaltem Philoſtorgio conuenit cum Marcellino, quod Procopium ait à Gomario & Agilone proditum, à Florentio verò traditum. Ait tertiò Philoſtorgius, Procopium capite plexum: quod etiam Marcellinus ait *lib.26 pag.352 in fin.* At Socrates *lib.4 cap.5*: Sozomenus *lib.6 cap.8*: & poſt hos Zonaras & Cedrenus aiunt, eum alligatum ad duas arbores, in contrarium nitentibus iis in duo diſtractum, διχοτομηθέντα.

Poſtremo loco ait Philoſtorgius, Procopium ſex men-

mensibus imperasse. Certe Fasti Idaciani cœsum aiunt A.D.366. VI Kalen. Iun. Chronicon Alexandrinum XII Kal. Iul. Quare si rectè computes, decem fere menses Procopius Imperio incubuerit. Philostorgius ait, sex mensibus, quia scilicet credidit is, Procopium tertio Valentis anno tyrannidem arripuisse, quo certè cœsus fuit. Si verum dicerent Fasti Idaciani, qui dicunt eum 4 *Kal. Octobris* Tyrannidem occupasse, tum octo vel nouem menses tyrannidem tenuerit. Verùm suprà probauimus, mense Iulio vel Augusto A.D.365 id factum.

Superioribus omnibus subjicit Philostorgius exitum Florentij proditoris. Certe & ipse Marcellinus *lib.* 26 *pag.* 353 Florentium & Barcholbam pari indignationis impetu quo Procopius confestim interfectum refert simùl & queritur. Addit insuper Philostorgius, eum igni crematum, & quidem ab exercitu, ob veterem iram, quod scilicet Nicæam curans pro Procopio videlicet multos malo affecerat velut Valenti fauentes. Quæ vnus Philostorgius habet.

¶ AD CAP. VI. *De Eunomij & Aëtij rebus sub Procopio.*

De *Eunomij* & *Aëtij* rebus sub Procopio tyranno est hoc caput. Ait primum Philostorgius, Eunomium apud Procopium Legationem Cyzici constitutum obiisse pro iis qui velut Valenti fauentes vinculis continebantur, liberationémque his procurasse. Quod Cyzicum attinet, de eâ certe à Procopio occupata agit Marcellinus quoque, *lib.* 26 *pag.* 349, 350: & Zosimus, *lib.* 4 *pag.* 738. Quod

Digitized by Google

veniam ibi à Procopio datam attinet, Marcellinus equidem in genere ſcribit *dict. pag.* 350, *Cyzico reſerata Procopium ad eam properè feſtinaſſe*, VENIA *vniuerſis qui repugnauêre donatis, Serenianum ſolum iniectis vinculis duci iuſſiſſe Nicæam.* De Eunomio hac in re, eiúſque legatione, nemo quidquam dicit præter Philoſtorgium, qui hæc ad Eunomij ſui commendationem adjecit. Et hæc de Eunomio ſub Procopio Tyranno.

De *Aëtio* narrat, quomodo ſub Procopio in inſula (Leſbo ſcilicet, de quo *ſuprà cap.* 4) agens imminenti iudicio, tanquam Valenti fauens liberatus fuerit: cuius rei nulla alibi mentio occurrit. Secundò ait, Aëtium ita liberatum (è Leſbo inſula ſeu Mitylene) adſumptis qui ſecum erant, Conſtantinopolim profectum, ibíque cum Eunomio & Florentio (quem Conſtantinopoli diſcedentes Aëtius & Eunomius inter initia Imperij ibi reliquiſſe ſupra *cap.* 4 dicitur) vixiſſe.

Tandem ait, Aëtium Conſtantinopoli non multo poſt obiiſſe, Eunomiúmque ei extrema officia præſtitiſſe: quæ nuſpiam alibi occurrunt. Quæ tamen omnia obſeruanda ſunt: quandoquidem ſcriptores alij de Aëtio vltra Iuliani, à quo ab exilio is reuocatus fuit, tempora nihil memorant, neque quidquam de eius morte narrant.

¶AD CAP. VII. *De Aëtio Conſtantinopoli pulſo, & Eudoxij ad hæc neglectu.*

Pergit Philoſtorgius in iis narrandis, quæ *Eudoxius* Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſub Valente quoque cùm

Digitized by Google

cùm aduersus Aëtium fierent, dissimulauit, neglexítque; eo semper fine quem aperui *initio lib.6*, & in *Prolegomenis*. Narrat igitur, quod cùm Aëtius à clero Constantinopolitano vrbe pelli iussus fuisset absente Eudoxio, Aëtiúsque Chalcedonem profectus id quod acciderat Eudoxio scripsisset, Eudoxius his necquicquam commotus fuerit. Quod & ipsum à nullo præterea memoratur. Temporis tantum ratio hic obseruanda, simùl & stabilienda. Ait Philostorgius, factum id, Valente, & Eudoxio cum eo Marcianopoli agente. Id verò congruit Anno Domini 367: quo certè duobúsque proximis Valens Gothico bello illigatus Marcianopoli fermè egit, quod docet quoque caput proximum, & subscriptio *legis 1. Cod. Theod. si Curialis relicta ciuit.* & *legis 1. eod. Cod. de equorum collat.* Vbi & porrò quoque constitit A.D. 368 & 369: de quo vide Ammianum Marcellinum, *lib. 27 pag. 365, & 366*: & Zosimum *lib. 4 pag. 741*. Triennium enim istud bellum Gothicum durauit.

¶AD CAP. VIII. *De Eunomio in exilium pulso, & Eudoxio ei aduerso*, &c.

De *Eunomio* sub Valente Imp. in exilium pulso, mox & eodem ab exilio reuocato: déque *Eudoxio* ei porrò aduerso, eiusdémque Eudoxij morte est hoc caput: vbi singula illustrari merentur: in quibus idem semper scopus Philostorgio propositus est, nempe vt ostendat quàm aduersus Eunomio Eudoxius fuerit.

Primò quidem ait, Eunomium delatum falso in proprio agro Procopium Tyrannidem inuadentem occul-

tasse (de quo iam *cap.5*) atque ideò ægrè mortem euitasse, ínq; exilium missum, εἰς τὴν Μαυρετανίδα (?) γῆν (si locus hic bene habet) ab Auxonio Præfecto Prætorio. De hac verò Eunomij accusatione, periculo & exilio, nulla apud alios mentio. *Auxonij* certe huius Præfecti Prætorio, Orientis videlicet, per A. D. 368, 369, 370, multa mentio tùm in constitutionibus Valentis, quæ ad eum per id triennium datæ occurrunt in Codice Theodosiano, tùm apud Eunapium, *in vitâ Maximi, p.*109: & Zosimum, *lib.*4 *pag.*741, qui aiunt, à Valente Auxonium hunc in locum Sallustij PP. & quidem Martianopoli existente, suffectum: vnde iam huius narrationis æra liquido firmari potest.

Secundò ait, Eunomium in transitu cùm in exilium abduceretur, Mursam Illyrici vrbem peruenisse, ibíque à Valente Mursæ Episcopo humaniter exceptum fuisse: mox & Valente Episc. vnà cum Domnino Marcianopolitano Episc. ad Valentem Imp. profecto, ab exilio reuocatum. Quæ & ipsa etsi à nullo prætereà memorentur, plurima tamen habent tum singularia tum quæ ad temporum rationem stabiliendam apprimè faciunt. Primò quod *Mursam* attinet, clara hæc vrbs fuit Illyrici, vt hic dicitur, seu Pannoniæ (quæ Illyrici prouincia erat) vt Zosimus *lib.* 2 *pag.*693: & vt omittam alia, illustris quoque ea Magnentij tyranni ad eam profligatione, de quo Zosimus *dict.lib.*2: meminit & Marcellinus. Ac vt eo nomine illustris Mursa fuit, ita (quod secundo hîc obseruandum) illustris Valente hoc Episcopo Mursensi Ariano:

Digitized by Google

Ariano, infensissimo Athanasij hoste. De quo cùm multa occurrant passim sub Constantio, illud de eo modò nunc notandum est, eum eodem hoc tempore A. D. 365 in Occidente damnatum, Damaso Episcopatum Romanum gerente, vt discere licet ex Athanasio *ad Epictetum Episc. Corinthium*: qui intereà, vt ex hoc Philostorgij loco discimus, in magna apud Valentem Imp. gratia erat.

Tertiò obseruetur *Domninus* Marcianopoleos sub Valente Episcopus: cuius nulla alibi mentio extat. Quem tamen gratia apud Valentem Imp. valuisse hinc discimus: procul dubio familiaritate contractâ ex Valentis Imp. mora Marcianopoli, de qua *superiore cap. 7.*

Quartò ait Philostorgius, Valentem Imp. cùm ab exilio Eunomium reuocasset, cum Eunomio cupiuisse congredi, verùm Eudoxium id artibus quibusdam impediuisse. Quod semper eodem fine à Philostorgio dicitur, de quo plene semel *initio lib. 6* diximus.

Eòdem verò tacitè pertinet, quod de Eudoxij istius Episc. Constantinopolitani morte subjicit. Nempe ait, eum Nicæam profectum Episcopi ordinandi gratia, in Eugenij Episc. mortui locum, antequam negotio finem imponeret, obiisse: vbi multa notanda veniunt.

Primò, Nicæni Episcopi ordinationem ad Episcopum Constantinopolitanum spectasse: Nempe enim Bithynia diœcesi eius (quæ Patriarchalis postea dicta fuit) suberat, quod aliunde clarum.

Secundò notandus *Eugenius* Episc. Nicænus, cuius hîc mentio fit. Eiusdem meminit & Socrates, *lib. 4 cap. 7*:

Digitized by Google

quem vnum fuisse ait ex Episcopis 30 Antiochiæ congregatis, qui aduersus Athanasium literas scripsêre. Hic idem videtur, qui Synodo Sardicensi subscriptus apud Athanasium *Apol.2 pag.596*. Porrò ad Valentis Imp. tempora eum peruenisse hinc discimus.

Tertiò obseruandum tempus, quo Eudoxius sub Valente Imp. mortuus dicitur, eíque substitutus Demophilus. Socrates diserte, *lib.4 cap.13*, eum obiisse ait Valentiniano & Valente 3. COSS. id est, A.D.370: Quod sanè ipsum series horum capitum fermè ingerit. Quod verò annos Episcopatus eius attinet, variant Socrates *dict. loco:* & Sozomenus, *lib.6 cap.13*: Ille Eudoxium sedisse annos 10 ait: sed malè: at rectè Sozomenus, vndecim: factus enim Episcopus A.D.360: vide *sup. lib.5 cap.1*: mortuus vero A.D.370. Porrò, *Demophilum* Berœensem facit, seu Berroeam patriam eius fuisse, & hîc, & *cap.12 inf.* & Nicephorus *cap.8*. *Berræa* autem hæc est quæ ad Thessalonicam, cuius etiam, præter Acta Apostolorum, alióſque, mentio fit in Itiner. *Peutinger.* Vnde *infrà cap.14* Thessalonica Demophili patria dicitur. Apud Theodoretum verò, *lib.2 cap.16*, *Berræa Thraciæ* dicitur, vt & in Concil. Chalced. *Act.4*, vbi de Sebastiano Berrœæ Episc. Situm eius quoque intelligere licet ex his quæ scribit Iornandes *de rebus Geticis*, vbi de Decio Imp. De Demophilo porrò hoc in sedem Constantinopolitanam loco Eudoxij ab Arianis translato, mox plura *cap.10*. vide & Socratem *lib.4 cap.13*: Sozomenum *lib.6 cap.13*: & Athanasij vitam *apud Photium pag.1450*.

¶Ad

Digitized by Google

¶Ad Cap. IX. *De Philostorgij scriptoris huius parentibus, iisq; Eunomianis.*

De *Philostorgij*, huiusce historiæ scriptoris, auo materno, matre, patréque, iísque Eunomianis omnibus, est hoc caput: de quo in *Prolegomenis* affatim.

Quod Philostorgij genus maternum attinet, *Borissi* Anysium presbyterũ avum suum maternum constitisse ait: Borissi inquam, quem ait vicum esse Cappadociæ secundæ. Huius certe vici meminit & Stephanus, Βόρυζα πόλις Ποντική· τὸ ἐθνικὸν Βορυζαῖος. Cur autem hoc loco hæc Philostorgius interjicit? Nempe, quia is hoc tempore natus est A. D. 369: & exinde vicesimum ætatis annum egisse sese A.D. 388 prodit, *lib.*10 *cap.*6: de quo rursum in *Prolegomenis.*

¶Quod avum maternum ipsum attinet, ait eum Presbyterũ fuisse, & quatuor filios habuisse, filiam verò vnicam. Nempe hac adhuc tempestate alicubi, & quidem in Cappadociâ, presbyteri vxorati fuêre, liberósque suscepêre: quod etiam testatur Epiphanius, *hæresi Catharorum* 50, *num.*4 (etsi id ipse improbet) & Hieronymus *epist. ad Demetriadem*: & *lib.*1 *aduersus Iouinianum.*

¶Ad Cap. X. *De Demophili ordinatione in Episcopatu Constantinopolitano.*

De *Demophili* ordinatione in Episcopatu Constantinopolitano (de quo iam *sup. cap.*8 *in fin.*) tria singularia hîc narrat Philostorgius: Quæ antequàm aggredimur, illud præmonendum, à Philostorgio hunc Demophilum vbique traduci, proscindi eò quod in Eunomium & Euno-

mianos iniquior fuerat: quod ostendunt ea quoque quæ hîc ex parte narrat, & deinceps *cap.13, 14, 19 infrà hoc ipso libro.* Hîc primò notandum, quod ait Demophilum istum ordinatum fuisse à *Theodoro Episc. Heracleæ.* Quod & ipsum notat, vt exinde ordinationem Demophili traducat, nam & hunc Theodorum siue Dorotheum (nam ita promiscuè vocatur) velut inter celeberrimos ὁμοουσίου præcones numerat, mox & proscindit: vide *supr. lib.8 cap.17, & inf.cap.13,14,19: lib.10 cap.1.* Illud interim verum, quod secundò addit, Episcopi Constantinopolitani ordinandi ius ad Episcopum Heracleæ spectâsse, ἐδόκει γὰρ τὸ προνόμιον εἶναι ἔχειν τῆς τοιαύτης ἱερουργικῆς ἐνεργείας. Quod vt alij quoque testantur plures, ita Socrates quoque *lib.3 cap.3* (vbi tamen ei sociat hac in re Nicomediensem Episcopum) Glycas Annal.6. vide & Nicephorum Gregoram, *lib.6 cap.1 pag.117.* Tertiò notat Philostorgius, in Demophili ordinatione acclamatum à populo ἀνάξιος, loco Ἄξιος. Fuit hæc scilicet solemnis olim acclamantis populi formula in ordinando Episcopo, Ἄξιος: Quod discere est quoque ex Politia Patrum *apud Photium pag.* 1413, vbi de Alexandri ordinatione in sede Constantinopolitana agitur: καὶ ὁ λαὸς μιᾷ φωνῇ σὺν αὐτῷ βασιλεῖ ἐπὶ πλείους ὥρας; ἐβόα, τὸ ΑΞΙΟΣ. Quod quidem cur Philostorgius hic narret iam initio dixi.

¶AD CAP. XI. *De Eunomio in exilium misso à Modesto PP.*

De *Eunomio* à Modesto Præfecto Prætorio in exilium misso agit hîc Philostorgius: Vbi sequentia notanda veniunt,

veniunt, tum de Modesto, tum & de exilio Eunomij. Primò quidem de Modesto ait, eum *Præfectum* (Prætorio scilicet) fuisse: de quo frequens mentio apud Marcellinum *lib.*29 *pag.* 412 in gestis anni 370: *lib.*30 *pag.* 448. in anno 374. & in Valentis Imp. constitutionibus quæ ad eum datæ occurrunt Codice Theodosiano per A.D.370 371, 372, 373: apud Zosimum *lib.*4 *pag.*742, 743. Meminit eius & Gregorius *in monodiâ Basilij*: Extant & Basilij ad eundem epistolæ sex, puta 274, 275, 276, 277, 278, 279: vt & Libanij ad eum epistolæ quinque, *lib.*3 *epist.* 100, 102, 259, 261, 301: de eodem vide & Socratem, *lib.*4 *cap.*13 *&* 14, qui persecutionem eius in Catholicos memorat: pariter vt Philostorgius (quod secundum hîc obseruandum) persecutionem eius in Eunomium perstringit, quem disertè erga eum malè affectum fuisse ait, ἀπεχθῶς ἔχων πρὸς Εὐνόμιον. Tertiò obseruandum, quod ait Philostorgius, eum post Auxonium (de quo *suprà cap.*8) Præfectum Prætorio constitutum: quod vt temporum ratio satis ostendit, ita disertè pariter testatur Zosimus *lib.*4 *p.*742: τελευτήσαντος δὲ τοῦ τῆς αὐλῆς ὑπάρχου, Μοδέστῳ ταύτην παραδίδωσι τὴν ἀρχήν: vbi Auxonium apertè indicat, de quo paulò ante egerat *superiore pag.* 741. Et hæc quidem de Modesto PP.

¶ De irrogato exilio Eunomio à Modesto PP. duo obseruat Philostorgius. Primò causam, vel potius ex Philostorgij sententiâ, prætextum, hunc videlicet, quòd Eunomius Ecclesias vrbésque turbaret: Deinde & locum exilij, in Axiam scilicet insulam: vbi forte Ναξιουῶ,

vel Ναξίαν reponendum: quæ Naxus inter Cyclades fuit & Νάξιοις quoque dicta v. Stephanum: Nisi Axij fluuij in Macedoniâ insulam aliquam nobis hîc fingamus.

¶AD CAP. XII. *De Cæsarea Cappadociæ, eiusq; cognomento.*

De *Cæsareâ Cappadociæ*, eiúsq; cognomento est hoc cap. Ait Philostorgius, eam initio *Mazam* vocatam fuisse, & quidem (quod secundum) à Mosoch Cappadocum gentis principe: tandem (quod tertium) per productionem *Mazacam* dictam. Sic & Sozom. *lib.*5 *c.*4, Μάζα κατὰ τὸ πρῶτον ὀνομαζομένην. Et Iosephus quoque, *lib.*1 *cap.*7, principem gentis Μέσχον (fortè Μόσχον) vocat, vnde Philostorgins proculdubio istud habet. De Cæsarea Mazaca vide similiter Itinerarium Peutinger. & Marcellinum *lib.*20 *p.*184. Stephanum, &c. Cur autem hæc Philostorgius de Cæsareâ hic interfatur? Proculdubio, quia hoc tempore A. D. 369. Basilius Cæsareæ Cappadociæ à Synodo ibi collectâ, non sine tumultu, & aduersante quoque prouinciæ Restore, Episcopus ordinatus fuit. Imò hoc ipso quoque tempore, anno proximo 370, Valens Imp. ibidem constitit cum Modesto P P. (de quo *super. cap.*11) & vterque ibidem cum Basilio congressus est, quò constantiam eius si pote frangerent: vide Theodoretum *lib.*4 *cap.*17: & Sozomenum *lib.*6 *cap.*15: Socratem *lib.*4 *cap.*21.

¶AD CAP. XIII. *De Cyziceno Episcopatu*, &c.

De *Cyziceno* Episcopatu, & Cyzicenorum obnunciatione seu prouocatione aduersus Aëtium & Eunomium, & ὁμοουσίου apud eos prædicato est hoc caput.

Ait

Ait Philoſtorgius, Cyzicenum Epiſcopatum, ab eo tempore quo Eunomius Cyzicum ſub Conſtantio Imp. reliquit (de quo *ſupr. lib. 6 cap. 3*) vacantem fuiſſe: & ſic per decennium integrum: Cyzicum enim dereliquit Eunomius ſub extremis Conſtantij annis A. D. 361: nos verò hîc nunc verſamur in geſtis A. D. 370.

Secundò ait Philoſtorgius, Demophilum Epiſc. Conſtantinopolitanum cum Dorotheo (qui idem & Theodorus) Heracleæ videlicet in Thracia Epiſc. (de quo *cap. 9 huius libri, & cap. prox. inf.*) cúmque aliis, tentaſſe Epiſcopum Cyzicenis dare, verùm fruſtrà, renitentibus videlicet Cyzicenis, eò quod illi ὁμοιούσιον ex *Eleuſii* ſententia tuebantur, & ne quid immutaretur poſtulabant. De hoc Eleuſio Epiſc. Cyziceno, & ὁμοιουσίῳ ab eo prædicato, iam *ſuprà dict. lib. 6 cap. 3*, & *lib. 8 cap. 17*: de eodem & Sozomenus *lib. 5 cap. 14*, qui eum ſub Iuliano Epiſc. Cyzicenum fuiſſe, & à Iuliano Cyzico pulſum ſcribit. Socrates porrò *lib. 4 cap. 7*, vt & Sozomenus *lib. 6 cap. 8*, & Suidas, referunt, ſub *Valente* Eleuſium Epiſcopum Cyzicenum fuiſſe, ínque abdicati tum locum quod ad ὁμοιούσιον rediiſſet, Eunomium ſuffectum, ſed enim Cyzicenos alteri Epiſcopo ſeſe ſubjicere noluiſſe, eíque porrò paruiſſe & ὁμοιούσιον conſeruaſſe, Eunomióq; vrbem ingreſſo, Eccleſiâ extra vrbis mœnia ædificatâ ante ciuitatem conuentus peregiſſe. Ex quibus interim locis quoque illud ſaltem elucet, verum eſſe illud quod Philoſtorgius ait, ſub Valente Cyzicenos Epiſcopum alium renuiſſe, ínque ὁμοιουσίῳ perſtitiſſe.

Addit Philoſtorgius, προέκλησιν, id eſt, *Obnunciationem* ſeu *Prouocationem* à Cyzicenis, Demophilo iiſque qui cum eo erant, oblatam : quâ non tantum poſtulatum, τὸ ἀμετάθετον, id eſt, ne quid in fide immutaretur aduerſus ὁμοιούσιον, verùm etiam Aëtius Eunomiúſque anathemati ſubjecti fuêre, Eunomiúmque, Ἀνόμοιον publicis ſermonibus ſcriptíſque proſcripsêre (quod hîc tacitè ſuggillat Philoſtorgius, vt & *ſuprà lib.6 cap.1*) eorúmq; fidem, ſed & eos pariter qui eorum doctrinam reciperent eidem anathemati ſubjecêre. Hæc inquam Philoſtorgius: At Sozomenus, *lib.7 cap.6*, illud hactenùs memorat, Eunomio cum clericis ſuis ſub Valente controuerſiam Cyzici interceſſiſſe, & ideò diſceſſione facta, in Bithynia è regione Conſtantinopoleos priuatum egiſſe.

Tandem ait Philoſtorgius, nullum alium Epiſcopum Cyzicenos accipere voluiſſe, verùm ipſoſmet ſibi Epiſcopum ordinaſſe, clarè ὁμοούσιον (pro ὁμοιουσίῳ) profitentem. Quod etiam nullibi prætereà memoratur. Certe, Cyziceni poſteà id velut αὐτοκέφαλοι fecêre: teſte Socrate, *lib.7 cap.28*, vbi ait, mortuo Epiſc. Cyziceno, Siſinnium Epiſc. Conſtantinopolitanum ordinaſſe Proclum Epiſc. Cyzicenum, verùm Cyzicenos Dalmatium monachum Epiſcopum ordinaſſe (quod ad A. D. 426 referendum eſt) neglectâ lege quæ jubebat ne quis Epiſcopus deſignaretur abſque ſententiâ Epiſcopi Conſtantinopolitani, hoc obtentu quod priuilegium iſtud ſoli Attico tributum fuiſſet qui fuit Epiſc. Conſtantinopolitanus ab A. D. 406: vt teſtatur Socrates *lib.6 cap.18*.

¶ Ad

¶Ad Cap. XIV. *De Dorotheo Episcopo Antiocheno facto, deq; eo & de Demophilo iudicium.*

De *Dorotheo* Episc. Antiocheno facto post mortem Euzoij agit hoc capite Philostorgius: qui & suum de eo déque Demophilo judicium fert. Ait igitur, post mortem Euzoij Episc. Antiocheni, *Dorotheum* (qui idem & Theodorus inuerso nomine promiscuè) ex Heracleæ Thraciæ Episc. Antiochenum Episc. factum. Mortem Euzoij refert Socrates *lib.4 cap.28 in fin.* ad A. D. 376, cui non respondet horum capitum series quæ adhuc intra annum 373 versatur. De Dorotheo suffecto Euzoio idem Socrates *d.loco* qui Dorotheum vocat, pariter vt Philostorgius, & Sozomenus *lib.6 cap.36 in fin.* qui Theodorum vocat. Hunc verò Dorotheum discerpit Philostorgius, dicens, eum superbissimum fuisse. Hactenùs de Dorotheo.

Nunc de *Demophilo* Episc. Constantinopolit. de quo tria dicit Philostorgius. Primùm de doctrinâ eius & conceptibus scribit, eum ad miscenda & confundenda omnia, ac maximè dogmata Ecclesiæ, idoneum & intemperantissimum fuisse: Ad cuius rei fidem ait, eum aliquando cùm Constantinopoli sermonem haberet, dixisse, *Corpus Filij compulsum in diuinitatem in incertum maximè recessisse, quomodo lactis Sextarius in vniuersum corpus maris iactatus.* Hùc pertinet omninò geminus locus apud Suidam *in voce* Δημόφιλος, qui forte ex Philostorgio descriptus est, vbi simile judicium de Demophili περὶ ἐν λόγοις πορφητοῦ occurrit, similiáque eius portenta λήρώδη, referun-

tur, imò altera quoque ſimilitudo eius memoratur, ceræ inquam igni admotæ. Secundò, patriam Demophili fuiſſe ait Theſſalonicam, eundémque genere non ignobili fuiſſe: ſupra Berrœam patriam eius dixit *cap.*8: vt & *infr.cap.*19: quod eòdem redire ſuprà oſtendi. Tandem ſubjicit (pro ſcopo ſibi propoſito) Demophilum hunc Eunomianis infeſtiſſimum fuiſſe, & vt ipſe Rhetoricatur, πολὺς ἔρρει ταῖς κακώσεσιν: quomodo & ſupra *lib.*3 *cap.*17 de Athanaſio πολὺς ἦν ἐπὶ τῷ ὁμοουσίῳ ῥέων.

¶Ad Cap. XV. *De Diuinatione quadam ſub Valente.*

De *Diuinatione* quadam, & Mathematicorum tractatum ſub Valente famoſiſſimo, cuius occaſione diræ quæſtiones exercitæ, eſt hoc caput: de quo plenè Marcellinus, *lib.*29: Zoſimus, *lib.*4 *pag.*742, 743: Socrates, *lib.*4 *cap.*15: Sozomenus, *lib.*6 *cap.*35. Quò etiam refero *legem* 8. *Cod. Th. de maleſ. & math.* quæ data eſt ad Modeſtum PP. Ad quem verò annum id referendum? Philoſtorgij ſeries indicare videtur, ante Valentiniani Iun. mortem id factum (quæ ſanè incidit in A. D. 375) Certe id referendum intra A. D. 373, quandoquidem Modeſtus vltimum Præfecturæ ſuæ annum tùm egit, qui huic crimini eruendo vindicandóque incubuit, teſte Marcellino, *lib.*29 *pag.*385: & Zoſimo *lib.*4 *pag.*743. Contrà non referendum id ad *Valentinianum* & *Valentem* COSS. id eſt, A. D. 365: qui tamen Conſulatus legi illi ſubſcriptus: non ad *Valentinianum* & *Valentem* 2 COSS. id eſt, A. D. 368: quandoquidem nonniſi ann. 370 Modeſtus PP. factus in locum Auxonij, de

de quo *cap.* 11 *sup.* Quare referendum id omninò, simùl & lex illa, vel ad *Valentinianum* & *Valentem* 3 COSS. id est, A.D. 370, vel ad *Valentinianum* & *Valentem* 4 COSS. id est, A.D. 373. Quod postremum quis præferat: Marcellinus enim inter alia huius narrationis ait, Modestum PP. tunc formidine successoris agitatum in dies. Verùm de hoc plenius & accuratius ad *dict. l.* 8. De Theodoro, de quo *sub fin. capitis* vide similiter Marcellinum *dict. lib* 29 *pag.* 384, 386, 388, 389: de eodem est & Chrysostomi locus *epist. ad Iuniorem viduam.*

¶ AD CAP. XVI. *De Valentiniani Imp. morte,* &c.

De *Valentiniani* Imper. morte, eiúsque liberis, déque *Valentiniano Iun.* filio eius Imperatore facto (A.D. 375) Quæ etsi vulgata pleraque sint, multa tamen adhuc singularia continent.

Primò ait, duodecim annos Valentinianum imperasse: Rectè, ab anno videlicet 364, ad ann. 375: centum diebus minus, vt exactè computat Marcellinus, *lib.* 30. Malè Socrates *lib.* 4. *cap.* 26: & Sozomenus, *lib.* 6 *cap.* 36, qui aiunt, tredecim eum annis imperasse.

Secundò ait, Valentinianum præter Gratianum quem Imperij hæredem reliquit (de quo iam *suprà lib.* 8 *cap.* 8 *in fin.*) reliquisse insuper duos liberos, Gallam videlicet filiam & Valentinianum Iun. De Galla vide quoque *infrà lib.* 10 *cap.* 7. Tertiò ait, Valentinianum Iun. tum quatuor natum annos fuisse, quod idem scribit Marcellinus, *lib.* 30 *extremo*, Victor alter & Zonaras. Zosimus

Digitized by Google

quoque *lib.5 pag.*745 vix quinquennem fuisse scribit. De quo adhuc aliquid *infrà lib.*11 *cap.*1: Quartò ait, Valentinianum Iun. tum à Iustina matre, tum à Pannonico exercitu Imperatorem factum. Rectè: at malè Socrates, *lib.*4 *cap.*26: & ex eo Nicephorus *lib.*11 *cap.*33, qui ab Italico exercitu factum ait: sed & illud malè, quod *Acincum*, vbi id peractum, Italiæ vrbem facit, quæ Pannoniæ vrbs erat, in qua Pannonia haud procùl Bregetione videlicet vrbe Valentinianus pater mortuus fuerat. Simili errore, quo Sozomenus *lib.*6 *cap.*36, Valentinianum mortuum ait in Galliâ: Simili rursùm errore, quo *Murocinctam* villam, vbi tùm Valentinianus Iun. erat, in Galliâ ponit Ortelius, quæ in Pannoniâ fuit.

Quintò ait, Gratianum, factam inscio sese Valentiniani Iun. fratris sui inaugurationem improbasse, & nihilominus tamen fratrem Imperatorem habere voluisse, eíque patris munus exhibuisse. Cui adfinia quædam Marcellinus quoque *libro* 30 *extremo* scribit. *Et licet cùm hæc agerentur, Gratianum indignè laturum existimarent absque sui permissu Principem alium institutum, postea metus sollicitudine discussà vixere securius, quod ille, vt erat beneficus & peritus,* consanguineum pietate nimia dilexit & educauit.* Vtrumque Imperatorem & Valentem patruum & Gratianum fratrem id ægrè tulisse, sed tamen Imperatorem siuisse, aiunt Socrates, *lib.*4 *cap.*26: & Sozomenus *lib.*6 *cap.*36. Illud vnus Philostorgius habet, Gratianum ideò quosdam qui id aggressi fuerant, puniuisse. Quare hæc inter alias Philostorgij in Gratianum calumnia est, in quem cæteroquin

Digitized by Google

roquin iniquior fuit: vide *& infr. lib.* 10 *cap.* 5. Idque ideò, quia Gratianus Catholicus & Orthodoxus erat, vt Photius *ibid.* conjicit, exemplo patris Valentiniani: quò pertinet quod suprà Philostorgius dicebat, *lib.* 8 *cap.* 8, Gratianum à patre ad suum morem exercitum, εἰς τὸν ἑαυτοῦ συνήθεια τρόπον.

¶ AD CAP. XVII. *De Scythis & Valentis aduersus eos expeditione, mortéque,* &c.

De *Scytharum* (seu Gothorum) qui ab Hunnis pulsi fuerant, sub Valente in Romanum solum transitu, déque iisdem mox aduersus Romanos rebellantibus: & de Valentis Imp. aduersus eos expeditione, mortéque: tandem de Theodosio Imperatore facto à Gratiano, consentientia ferme cœteris scriptoribus etiam Ecclesiasticis, tradit hoc capite Philostorgius. Ammianus Marcellinus quoque late exequitur Gothica illa & Valentis mortem *lib.* 31: Eunapius Sardianus, *in excerptis legat.* Socrates, *lib.* 4 *cap.* 27, 28: Sozomenus, *lib.* 6 *cap.* 36: Zosimus, *lib.* 4 *pag.* 748, 749, 750, 751. Sublegenda tantum quædam hîc nobis sunt.

Primùm ait Philostorgius, Hunnos olim *Neuros* appellatos, quod exscribit & Nicephorus *lib.* 11 *cap.* 18. Neurorum horum mentio apud Plinium, *lib* 4 *cap.* 12: & Marcellinum *dict. lib.* 31 *pag.* 468, & *lib.* 22 *pag.* 274: Zosimus quoque *lib.* 4 *pag.* 748, eos βασιλείους Σκύθας nuncupat.

Secundò ait, Valentem Antiochia Constantinopolim profectum aduersus Scythas: De hoc verò Valentis Imp. Antiochiâ Constantinopolim aduentu Marcelli-

nus quoque, *lib.31 pag.*488: Socrates, *lib.4 cap.*28 31: Zosimus, *lib.4 pag.*748, 749: Idacij Consularia. Eò porrò venit Valens A.D. 378, 3. Kal. Iunij, ibique duodecim tantum diebus moratus, 3 Idus Iunij in Gothos mouit Socrates *dict.cap.*31.

Tertiò, quod de Valente occiso & incenso vnà cum tugurio vbi fœnum continebatur, hic dicitur, exscribit Nicephorus *lib.11 cap.12 pag.*115. Hæc verò vna ex opinionibus fuit super morte Valentis, quam sequitur & Marcellinus *lib.31 pag.*462, qui *agrestem casam* vocat, Orosius *lib.7 cap.11*: Zosimus, *lib.4 pag.*750 *in fin. & pag.*751. Memorant Historiæ Eccles. scriptores, Socrates *dict.lib.4 cap.31 seu vlt.* qui κώμην tantum vocat: Sozomenus *lib.6 cap.vlt.* qui σταθμὸν ἢ πύργον nominat: Chrysostomus *in ep. ad iuniorem viduam & homilia 15 ad Philippenses.* Ἀχυρῶνα quoque vocat Cedrenus, Cyrus Monachus. Latius vt dixi κώμην vocat Socrates *lib.4 cap.vlt* Eunapius *in vita Maximi pag.*113 in genere ait, quod Valens ξίφει τινὰ ἀφανισθῆναι γράφουσιν, ὡς οὐδ' ὀστέον εἰς ἀναίρεσιν εὑρέθη. ¶ Addit Philostorgius, tugurium incendisse Scythas, nihil de Valente suspicantes: quod Marcellinus quoque scribit *dict.lib.31*: & Zosimus *lib.4 pag.*751. Atenim aliter rem narrant Socrates, *lib.4 cap.vlt.* & Sozomenus *lib.6 cap.vlt.*

Tandem addit, hoc facto Scythas Thraciam omnem deprædatos, Fritigerno duce: de quo Zosimus *lib.4 pag.*751: Socrates *lib.5 cap.1*: Fasti Idaciani A.D. 378, qui aiunt ad portas vsque vrbis Constantinopolitanæ. De *Fritigerno* hoc Marcellinus, *dict.lib.31*: Socrates, *lib.4 cap.27*: & Sozome-

zomenus, *lib.6 cap.36.* Hæc verò causa fuit, cur Gratianus in Thracias profectus Orientem Danubiique limitem ordinarit, Theodosiúmque in Imperium adsciuerit: vide vel Ausonium *in gratiarum actione ad Gratianum:* Pacatum *Panegyr. ad Theodosium cap.11*; de qua nunc

Narrationem de *Theodosio* in Imperium adscito à Gratiano exscribit Nicephorus *lib.12 cap.1 pag.223*: & consentiunt fermè cœteri scriptores omnes: Nisi quod Zosimus *lib.4 pag.751* scribit, Gratianum non admodum mœsto patrui cœdem animo tulisse, eò quod simultates quædam inter eos intercederent: cùm contra Philostorgius hîc scribat, luxisse patruum, ἐκόψατο μὲν τὸν (ita repone) θεῖον.

¶Ad Cap. XVIII. *De Eunomianis sub Theodosio M. Imp.*

Ad *Eunomianam* sub Theodosij M. Imp. initia historiam pertinet hoc caput: Narratione, cuius nullum alibi vestigium extat. Ait primùm, Eunomianos Theodulo è Chæratopis mortuo Palæstinæ Episc. (à parte scilicet Eunomianorum) Carterium, mox & Ioannem substituisse: de Theodulo iam *suprà, lib.7 cap.6: lib.8 cap.2.* Quod Carterium attinet, alius ab hoc est is, de quo Socrates *lib.6 cap.3*: Sozomenus *lib.8 cap.2.* Verùm de Carteriis plura nos in *Prolegomenis.* Secundò ait, Eunomium post Ioannem hunc Episc. creatum, vnà cùm eo & Arriano, & Euphronio ex vrbe Constantinopolitana in Orientem profectum. De Ariano *supra lib.8 cap.2, 4, 6, 7*: Euphronij nulla alibi mentio mihi nunc occurrit. Hinc

ſaltem diſcimus, eum Eunomianum fuiſſe. Tertio ait, Eunomium cum illis quos dixi triplici fine in Orientem profectum; puta vt Iulianum è Cilicia educerent, vt Theophilum Indum Antiochiæ ſecum adſciſcerent, denique vt cœtera Orientis diſponerent. *Iulianus* verò hic ille eſt, qui ſub Iouiano Imp. ab Aëtio & Eunomio Ciliciæ præpoſitus fuerat, *lib.8 cap.2 ſupra*: vbi fuiſſe eum adhuc inter initia Imperij Theodoſij Magni, hoc loco docemur. De *Theophilo* Indo *ſupra* paſſim: Hic ſub Iouiano Imper. ab Aëtio & Eunomio Antiochiæ præpoſitus fuerat, *ſupr. lib.8 cap.2*: vbi hoc adhuc tempore inter initia Imperij Theodoſij fuiſſe eum hic locus docet. Hoc interim etiam loco docemur, quibus viris potiſſimùm eo tempore Eunomiani ſubnixi fuerint: Eunomio ſcilicet ipſo, Ioanne, Ariano, Euphronio, Iuliano, Theophilo Indo. Docemur & hoc loco, quibus locis Eunomiana hæreſis ſub Theodoſio M. conſtiterit, nempe præter vrbem Conſtantinopolitanam, in *Oriente*, per *Palæſtinam* (cuius Episc. Ioannes) per *Lyciam & Ioniam* (cuius Episc. Arianus) per *Syriam Cælen* Antiochiæ (cuius Episc. Theophilus Indus) per *Ciliciam* (cuius Episc. Iulianus) & ſic per diœceſim & Comitiuam Orientis: quod etiam docet Theodoſij M. conſtitutio data inter hæc ipſius initia ann. 381, ad Clicherium Comitem Orientis *l.8. Cod. Theod. de hæreticis*. Illud addamus, proculdubio Eunomium ex vrbe Conſtantinopolitana nunc migraſſe (quod Philoſtorgius diſſimulat) quod Eunomiani vrbe à Theodoſio pulſi fuêre: de quo *cap. prox.* Porrò & illud adjiciendum, eſſe

esse hoc caput de Eunomianis sacerdotibus creatis, inter initia Theodosij Magni: quod mox A.D.383, fieri prohibitum *l.12.Cod.Theod.de hæreticis.*

¶ AD CAP. XIX. *De Theodosii M. victoria de Scythis.*

De *Theodosii M.* victoria de *Scythis* (id est, Gothis) eiusdémque Constantinopolim reditu, redditísque ab eo Ecclesiis ὁμοούσιον profitentibus, Arrianis contra & Eunomianis pulsis: ac nominatim Demophilo Episc. Constantinopolit. Hypatio Niceæ Episc. Dorotheo Antiochensi: Hæc quatuor scil. huius capitis membra sunt.

Primò scilicet ait Philostorgius, Theodosium Imp. statim vt Imperium cepit, Sirmium (ad bellum Gothicum scilicet) profectum fuisse. Quod erroneum est. Nam imò Theodosius Sirmij Imperator factus fuerat à Gratiano: Socrates, *lib.5 cap.2*: Sozomenus, *lib.7 cap.2*: Theodoretus, *lib.5 cap.5 & 6*: Sidonius Apollinaris, *carm.5 vers.* 110: Chronicon Alexand. Marcellinus *Chronico*, Farrago Alexandr. Consularia Idaciana, &c. At idem in Macedonia iam constitutus Thessalonicæ Gothos deuicit. Illud rectè Philostorgius cum cœteris, quód Theodosij de Gothis victoriam ad id tempus refert, quo Theodosius iam Imper. erat. Malè enim Theodoretus, qui *lib.5 cap.5*, ante eius Imperium id factum memorat.

Secundò ait Philostorgius, Theodosium post victoriam de Gothis Constantinopolim venisse: id quod certe factum mense Nouembri A. D. 380: vide Zosimum *lib.4 pag.757 bis*: Socratem *lib.5 cap.6,7*: Idacium, & Fastos

Cccc

Digitized by Google

Idacianos, & ſubſcriptiones *l.3.Cod.Theod.de exhib.reis. l.6.* de *custod.reor. l.3.Cod. Iustin. de litigiosis.*

Tertium huius capitis membrum eſt, de reſtitutis Eccleſiis homoouſiaſtis: de quo, præter conſenſum cœterorum ſcriptorum, eſt quoque expreſſa Theodoſij *lex 2 & 3 Cod.Theod. de fide Catholica* : cuius meminit & Sozomenus *lib.7 cap.9* : & Facundus, *lib.4 pag.162,163* : & *lib.11 cap.3.* Idque factum ait Philoſtorgius, ſtatim vt Theodoſius parta de Gothis victoria Conſtantinopolim venit: In quo conſentiunt pariter Socrates, *lib.5 cap.7 extr.* Sozomenus, *lib.7 cap.5* : Marcellinus, *Chronico*, qui ſcribunt, Theodoſium Conſtantinopoli conſtitutum, menſe Decembri A.D.380, Eccleſiam Arianis ereptam Catholicis reſtituiſſe.

Quarto capite ait Philoſtorgius, & poſt eum Nicephorus, *lib.12 cap.8*: Arianos & Eunomianos à Theodoſio Imp. vrbe Conſtantinopolitana pulſos, poſt reſtitutas Eccleſias iis qui ὁμοούσιον profitebantur: & Epiſcopos tres præcipuos ſedibus ſuis ejectos, Demophilum ſcilicet Conſtantinopolitanum, de quo Sozomenus quoque *lib.7 cap.5.* qui Berrœam patriam ſuam conceſſit (de quo *ſup. cap.8*) quod & Nicephorus habet *lib.12 cap.8*: Hypatium item Niceæ Epiſc. Hic verò proculdubio Hypatius eſt Anomœus (ac propterea in exilium aliquādo relegatus) familiaris Eudoxij & Eunomij, vt teſtatur Epiphanius, *hæreſi Semi-Arianorum 73, num.vlt.* Hícque idem videtur, cuius ordinationi Eudoxius immortuus eſt: de quo Eudoxij caſu *ſup.cap.8.* Huius verò Hypatij patriam fuiſſe

Cyrum

Digitized by Google

Cyrum Syriæ ſcribit Philoſtorgius, quò & profectus eſt Nicæa fugatus: *Cyrum* inquam, malè enim apud Nicephorum *dict. lib.* 12 *cap.* 8 Τύρον, expreſſum. *Cyrum* porrò hanc Syriæ vrbem à Iudæis olim extructam in memoriam Cyri qui eos captiuitate dimiſerat, ſcribit Procopius *lib.* 2 *de ædific. Iuſt.* At Gennadius ab ipſomet Cyro conditam tradit. ¶Porrò cum gemino ρρ apud alios hæc vox exprimitur, apud Ptolemæum & Stephanum, & in Itinerario Peutingeriano *Cyrro*, & in Antonini *Cyrrho*: à quâ & prouincia *Cyrreſtica.* Ab Antiochia porrò ea bidui ſpatio diſtabat: teſte Theodoreto, *in hiſtor. Sanctorum.* Et hæc de Demophilo & Hypatio. Tertium Dorotheum (qui & aliàs Theodorus) & verò ita diſertè vocatur in hac ipſa narratione à Nicephoro, *lib.* 12 *cap.* 8 Epiſc. Antiochenum nominat Philoſtorgius inter eos qui à Theodoſio poſt reſtitutas homoouſiaſtis Eccleſias ſedibus ſuis pulſi fuêre: de quo *ſup. lib.* 8 *cap.* 17: & hoc ipſo *libro cap.* 10, 13, 14: & de eius expulſione nominatim rurſum *infrà lib.* 10 *cap.* 1: de Thraciâ patriâ eius, quò fugatum eum conceſſiſſe ait Philoſtorgius, *ſupra hoc ipſo librō cap.* 10, 14.

Digitized by Google

IN LIBRVM DECIMVM.

¶Ad Cap. I. *De Eunomianorum communione postulata à presbyteris Antiochenis*, &c.

DE *Arianorum* & *Eunomianorum* statu, & dissensione sub Theodosio M. circa & post id tempus, quo à Theodosio Ecclesiæ homoousiastis restitutæ, ipsíque Ariani & Eunomiani vrbe Constantinopol. pulsi, præcipuíque eorum Episcopi fugati fuêre (de quo *cap. vlt. libri superioris*) ad Eunomij mortem vsque, agit hoc libro Philostorgius: Hæc inquam huiusce libri decimi epocha simùl & materies est. In hoc verò argumento versans Philostorgius, ostendit pluribus, quo animo Eunomiani ipsi inter se, quo item Ariani & Eunomiani inter se hac tempestate fuerint, quo denique ipsimet Ariani inter se: quò sanè pertinent quatuor priora huiusce libri capita. Quibus addendum & sextum, de Eunomij exilio: vbi iam Eunomianorum in hac Epitomâ historia desinit: nisi quod duo adhuc infra occurrunt: prius *lib. 11 cap. 5* sub Arcadio Imp. vbi agitur de Eunomij corpore Tyanam translato, librísq; eius aboleri iussis: alterum sub Theodosio Iun. *lib. 12 cap. 9*, vbi de Luciano nouæ cuiusdam inter Eunomianos sectæ auctore. Ergo de Arianorum & Eunomianorum

Digitized by Google

norum inter ſe diſſenſione, imò & de Eunomianorum ipſorum inter ſe diſſidio, ſub Theodoſio M. circa A. D. 380, 381, 382, 383 agit hîc Philoſtorgius: pariter vt hoc ipſo tempore Ambroſius ad Gratianum *de fide lib. 1 cap. 4*: Socrates, *lib. 5 cap. 10 pag. 684* (ibi ἑδιχονόουν) & Sozomenus, *lib. 7 cap. 12*, &c. Cœterùm de Arianis & Eunomianis tantum hîc agit Philoſtorgius, ſeu hanc de iis hoc loco narrationem ingreditur, etſi aliæ quoque hæreſes à Theodoſio M. proſcriptæ fuerint, tùm quia hos ille ſectæ ſuæ Duces habuit (de quo in *Prolegomenis* plenè, & mox quoque aliquid *cap. prox. 2*) tùm quia præcipuæ inter alias hæ duæ hoc corpore ſectæ fuere, quos & Patres Secundæ Synodi Oecumenicæ Conſtantinopolitanæ perſtrinxère hoc ipſo anno in quo nunc verſamur 381: *can. 1. & 7. Concil. Conſtantinop.* Quibus ſimiliter & Theodoſius M. bellum indixit eo ipſo anno Dom. 381, quos ideò cum Fotinianis ſolos nominat conſtitutione ſuâ quâ cœtus hæreticorum prohibuit, Orthodoxis viceuerſa fidem Nicænam tenentibus Eccleſias toto orbe reddi iuſſit, propoſito quoque in id fidei Nicænæ ſymbolo: Ea verò conſtitutio eſt *lex 6. Cod. Theod. de hæreticis*: Codice autem Iuſtin. *lex 2. Cod. de ſummâ Trinit. & fid. Cathol. Nicenæ*, inquit, *fidei dudùm à maioribus traditæ, & diuinæ religionis teſtimonio atque adſertione firmatæ, obſeruantia ſemper manſura teneatur: Fotinianæ labis contaminatio, Ariani ſacrilegij venenum, Eunomiæ* (Eunomianæ) *perfidiæ crimen, & nefanda, monſtruoſis nominibus auctorum, prodigia ſectarum ab ipſo etiam aboleantur auditu.* Vide & *l. 8. eod. Cod. Theod. de hæreticis.* Quin-

imò & A.D.383 exagitatæ hæ hæreſes : Eo ſcilicet anno (menſe Iunio) noua Synodus Conſtantinopoli habita, conuocatis ad eam hæreſeon anteſignanis, tum maximè vigentium, τῶν ἀκμαζουσῶν τότε αἱρέσεων, eo fine vt paci Eccleſiarum tandem conſuleretur : Et verò Arianorum, Eunomianorum & Macedonianorum anteſignani eò venêre, & in his Eunomius ipſe, irrito tamen conatu : de quo Socrates, *lib.5 cap.10* : Sozomenus, *lib.7 cap.12* : Quare & iidem hoc ipſo anno 383 exagitati à Theodoſio M. *l.11,12. Cod. Theod. de hæreticis:* mox & A.D.384. & Eunomius ipſe, de quo *cap.6 in fin.* Hæ igitur cauſæ, cur Philoſtorgius hoc loco in hanc prolixiorem de Arianis & Eunomianis, eorúmque variis inter ſe ſententiis, narrationem ingreſſus ſit.

De primo nunc huiuſce libri capite videndum eſt: Eo ait Philoſtorgius, Eunomianorum communionem poſtulatam à preſbyteris Antiochenis Dorothei, poſteaquam is Antiochiâ fugatus fuerat : eam verò ab Eunomianis admiſſam, ſub eâ conditione, ſi interdictum aduerſus Aëtium reuocaretur : ſubjicítque mox, quæ exinde contigerint Quæ omnia exſcribit & Nicephorus *lib. 12 cap.8 pag.235,236*, Philoſtorgij tamen nomine, vt alias fermè, diſſimulato. Ea verò rurſùm à Philoſtorgio propoſita, vt penes Dorotheum eiúſque preſbyteros ſchiſmatis cauſam collocaret, ab Eunomio verò ſeu Eunomianis ſubmoueret, de quo Philoſtorgij ſcopo in *Prolegomenis*, & *initio lib.6.* Narrat verò, vt ſpecialius id ediſſeram, Dorotheo Epiſc. Antiochiâ pulſo (de quo *lib.9 cap. vlt.*)

Digitized by Google

ult.) qui ὁμοιούσιον profitebatur (de quo *lib.* 8 *cap.* 17) presbyteros eius duos Asterium & Crispinum collecto Antiochię suorum numero, & in his quoque nonnullis vicinarum vrbium Episcopis (vbi interim Synodus hæc Antiochena notanda) ad Eunomium & Eunomianos scripsisse, communionem eorum postulantes: Eunomianos verò (qui ἀνόμοιον profitebantur) respondisse, paratos sese eos recipere si interdictum aduersus Aëtium eiúsque scripta reuocarent, non aliter: Intelligebant verò illi Aëtij condemnationem quæ facta fuerat sub Constantio in Synodo Constantinopolitana, de qua *suprà lib.* 5 *cap.* 1. &c. (vbi ὅμοιον secundum Scripturas Filium pronunciatum fuerat) quæque sub Iuliano reuocata fuerat decreto in Synodo Antiochena ab Euzoio habita *sup. lib.* 7 *cap.* 6: verum decretum executus is non fuerat sub Valente, *lib.* 8 *cap.* 3, vt neque Dorotheus, qui ei successerat. Et nunc igitur Dorotheo pulso id vrgent Eunomiani, & sub ea conditione communionem suam Dorothei presbyteris postulantibus promittunt. Addita tamen altera adhuc conditione, vt vitæ scilicet purgationem instituerent, διακάθαρσιν ἀπῄτουν τοῦ βίου: eò quod contaminati essent nonnullis haud puræ conuersationis actibus, συνεφύροντο γὰρ καί πού τισιν οὐ καθαροῖς διαιτήμασιν: pro quo Nicephorus, καὶ γάρ πως ἔν τισιν οὐ καθαροῖς διαιτήμασι προσπεφύρηντο. verùm addit, Dorothei presbyteros illos conditionem hanc respuisse: Imò eos Eunomium discerpsisse, Eunomianosque μετεωρολέσχας passim vocasse, eò quod talia sibi proponere sustinuissent, plenos item stultitiâ & peruer-

ſitate. Μετεωρολέσχαι, cùm de perſonis agitur, ſunt apud Suidam, οἱ περὶ οὐρανοῦ φλυαροῦντες φιλόσοφοι: quæ vox occurrit & apud Platonem & Plutarchum. Certe & aliis cognominibus & ſcommatis Eunomiani perfuſi, de quibus *ſupr. lib. 9 cap. 3.* Et rationem huius ἐπωνύμου reddidiſſe videtur Philoſtorgius verbis illis quæ mutila exhibet MS. εἰς τὸ κα..ζειν ἐπ' ἐκκλησίας vbi reponam εἰς τὸ καφάζειν, vel καγχάζειν ἐπ' ἐκκλησίαις, id eſt, *vt deridentes eorum Eccleſias* (niſi malimus κακίζειν, quod habet Nicephorus) Nempe ad Eunomianorum Eccleſias alluſêre, eáſque irriſêre & decachinnati ſunt (vt Tertullianus loqueretur) id enim eſt καφάζειν vel καγχάζειν: eadem ratione, quâ Eunomianos eoſdem Euzoius pariter Antiochenus οὐρανοβόσκας vocauit, ſimili videlicet cachinno vel ſarcaſmo, ἐπ' ἐκκλησίας εἰρωνευόμενος *dict. lib. 9 cap. 3 ſup.* Nempe videntur Eunomianorum Eccleſiæ in abditis locis fuiſſe: vnde per ironiam οὐρανοβόσκαι & ipſi dicti fuerunt, & eorum Eccleſiæ, quaſi *cæli paſcua*, cùm contra terreſtria maximè abditáq; loca eſſent: ſimili igitur ratione & Eunomiani μετεωρολέσχαι dicti, & eorum Eccleſiæ μετεωρολέσχαι, ἀπὸ τοῦ μετεώρου καὶ λέσχαι, quæ loca ſunt in quæ ad ſermocinandum coitur, teſtibus veteribus Scholiaſtis & Gloſſographis. Certè tertium *Troglytarum* ſeu *Troglodytarum* nomen, quod Eunomianis pariter inditum, eòdem omninò pertinet, quaſi in abditis locis agitantium: de quo dixi ad *d. lib. 9. cap. 3.*

¶Ad Cap. II. *De tribus Arij hypotheſibus quas Philoſtorgius reprehendit.*

De tri-

De tribus *Arij* hypothesibus, quas in eo reprehendit Philostorgius, vna cum iis quæ definita à Synodo Ariminensi & Constantinopolitana, à qua etiam Aëtius damnatus fuit, est hoc caput. Eo fine scilicet vt indicet quam diuersa inter se Ariani & Eunomiani sentirent, de quo fine initio huius libri. Nempe, etsi Arius ἀρχηγὸς esset, quod hic à Photio vt puto dicitur, etiam Eunomianorum (fuit enim hic surculus Arij) attamen Eunomius & Eunomiani, nonnullas Arij hypotheses damnabant, atque adeò & Philostorgius ipse: non quidem, quo ad *Filium* attinet, quo sanè nomine eum Philostorgius ὑπερθειάζει, (vt dicitur *sup. lib. 2 cap. 3*) verùm, quoad *Dei naturam*: & quidem in tribus. Primò, quòd Arius dixerit, Deum vniuersorum πολυμερῆ καὶ πολυσύνθετον esse: Secundò, quod dixerit, Deum quantus est comprehendi non posse, verùm in quantum vis cuiúsque ad percipiendum eum sese extendit: de quo iam *sup. d. lib. 2 cap 3.* Tandem, quod docuerit, Deum neque οὐσίαν neque ὑπόστασιν, neque aliud quidquam quod nominatur, esse: Additque & id ipsum quoque definitum fuisse in Synodo Ariminensi & Constantinopolitanâ. Rectè Philostorgius: in Ariminensi quippe Synodo οὐσίας nomen primò rejectum, mox in Constantinopolitana, vbi alioquin Ariminensis fides probata fuit, additum, vt ne ὑποστάσεως quoque nomen de Deo diceretur, vt testatur ipsamet Synodi illius confessio apud Athanasium *de Synodis pag. 698*, & ex eâ Athanasius *pag. 697*, & *epist. ad Africanos pag. 719 in fin.*: & apud Socratem *lib. 2 cap. 32 pag. 604*: v. & *cap. 33*: & Sozo-

menus *lib.4 cap.23 in princ.* Et verò hoc eſt quod veteres teſtantur, Ariminenſi fidei in Conſtantinopolitana aliquid additum fuiſſe. Athanaſius *de Synodis*: Socrates & Sozomenus *dictis locis*. Hæc inquam illa προσθήκη eſt: προσθέντες, inquit Sozomenus, ἐπὶ θεοῦ τοῦ λοιποῦ οὐσίαν ἢ ὑπόστασιν ὀνομάζειν μηδόλως. Addit Philoſtorgius, Conſtantinopolitanam Synodum definiuiſſe, vnigeniti generationem omnibus incognitiſſimam eſſe, τοῦ μονογενοῦς γέννησιν ἀγνωστάτην πᾶσιν. Et verò in Confeſſione fidei Conſtantinopolitanæ id expreſſum: nam vbi dictum, *Filium ſimilem Patri ſecundùm Scripturas*, ſubjicitur immediatè: *cuius generationem nemo nouit niſi ſolus Pater qui illum genuit*: apud Athanaſium *de Synodis pag.697*: Socratem, *lib.2 cap.32 pag 604*. Quæ pia alioquin ſententia eſt: inde Athanaſij illud inter alia *de humana natura pag.468*: γεννηθεὶς ἀῤῥήτως, ἀφράστως, ἀκαταλήπτως. In Synodi quoque Sirmienſis formula, quæ Latinè primùm ab Arianis conſcripta fuerat, ſimilia ſuperioribus omnibus occurrunt, apud Athanaſium *de Synodis pag.695, 696*: & Socratem, *lib.2 cap.25 pag.583.*

¶AD CAP. III. *De Arianorum in tres ſectas diuiſione.*

De *Arianorum* in tres ſectas diuiſione hoc capite agit Philoſtorgius: nempe, vt id ita opponat iis qui Eunomianis objiciebant, quòd in diuerſas ſectas abiiſſent, & quidem ſub Theodoſio Magno: de quo Socrates peculiari in id *cap.23 lib.5*: & Sozomenus *lib.7 cap.17*. Ait igitur Philoſtorgius, etſi Ariani omnes ὁμοιότητα *ſimilitudinem vnigeniti cum Patre* ex æquo tenerent, contra quam Eunomiani,

Digitized by Google

miani, qui ἀνόμοιον tuebantur, attamen diuersimodè hanc similitudinem expressisse: Quosdam enim, Filium *secundum præscientiam* similem, sed ἑκάτερον dixisse, καὶ τῷ προσημαίνειν ἑκάτερον ὑπάρχειν: ἑκάτερον, id est, *alterum*, & sic posterius extitisse: scilicet aiebant, Filium, cum natura nullam præter cœteros prærogatiuam haberet, vt pote natura sua τρεπτὸς (de quo *supr. lib.8 cap.3*) propter singularem tamen curam & exercitationem in malum non inclinantem à Deo idcircò electũ, quod prænouisset eum neutiquam hãc prærogatiuam aspernaturum: προγνώσει καὶ προθεωρίᾳ περὶ αὐτοῦ εἰδότα: καὶ πρόγνωσιν seu προγνωστικῶς: de quo Alexander Episc. Alexandrinus in epist. apud Theodoretum, *lib.1 cap.4 pag.5,6*: Athanasius, *disput.1 contra Arianos pag.124*: & formula Arianorum ann. 344 apud eundem Athanasium, *de Synodis pag.691 in fin.* & Sirmiensis aduersus Photinum à Marco Arethusio scripta apud eundem Athanasium *de Synodis pag.693*: & Socratem, *lib.2 cap.25 pag.582, b*: vbi tamen ea sententia ab Arianis damnatur.

Secundam Arianorum (qui ex æquo omnes similem Patri Filium statuebant) sectam & sententiam hanc, priori contrariam, memorat Philostorgius: nempe, quòd *Filius secundum naturam Deus esset*, κατὰ τὴν φύσιν Θεὸς, non verò secundum præscientiam. Tertiam tandem hanc memorat, ὅτι ἐκ μὴ ὄντων ἑκάτερος αὐτῷ πέφυκε δημιουργεῖν, ἑκάτερος, id est, alter (seu posterior) productus sit ad creandum. Cuius Arianorum sententiæ, de Filio videlicet ἐξ οὐκ ὄντων generato seu creato, innumera apud veteres testimonia occurrunt. Inde certè Ariani ἐξουκόντιοι dicti;

testis vel Athanasius *de Synodis pag.698*: & Socrates, *lib.2 cap.35.* De his accipiendus & auctor Chronici Alexandrini, Ausonio & Olybrio coss. ἐπὶ τύπου τῶν ὑπάτων Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἔδωκε τὰς ἐκκλησίας τοῖς ὀρθοδόξοις πανταχοῦ ποιήσας σακρὰν, καὶ διώξας ἐξ αὐτῶν τοὺς λεγομένους ἀριθμοὺς (γρ. Αρειανούς, vel αἱρετικούς) Εξωκιονίτας: vbi Interpres nescio quos Numeros (militares puto vel Palatinos) somniat.[Meminit horum Εξωκιονιτῶν Arianorum idem auctor duobus prætereà locis: Primum *anno Leonis* 10: vbi ait, Leonem acerrimè persecutum Arianos Exocionitas: διωγμὸν μέγαν ἐποίησε τοῖς τοῦ δόγματος τῶν Αρειανῶν Εξωκιονιτῶν: Deinde, *anno Leonis* 11, vbi ait, Atalarichum, post Theodoricum Romanorum Regem Arianum fuisse Exacionitam: ὢν δὲ Αρειανὸς τῷ δόγματι, ὅ ἐστιν Εξωκιονίτης: vbi Interpres rursum nescio quos *henoticonitas* suspicatur. Theophanes quoque & Cedrenus de Iustiniano, ὁ βασιλεὺς Ιουστινιανὸς ἀπέλαβε πάσας τὰς Εκκλησίας τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἐπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς ὀρθοδόξοις δίχα τῶν Εξωκιονιτῶν Αρειανῶν. Theodoriti verò error est, qui *hæreticarum fabularum, lib.4, cap.de Arianis & Eunomianis, Exaconitas* dictos prodit à loco in quo solebant conuenire. Et ita quidem Philostorgius hîc tres diuersas Arianorum sententias exprimit. Cuius verba ita emendanda, partim verò & vertenda sunt: οἱ μὲν γὰρ κατὰ τὸ προγινώσκειν ἑκάτερον ἔφασαν: οἱ δὲ, τὸ τὴν φύσιν Θεόν: ἄλλοι δὲ, ὅτι ἐκ μὴ ὄντων ἑκάτερος αὐτὸς πέφυκε δημιουργεῖν. Id est, *Quidam enim* [Filium scil.] *secundum præscientiam, alterum seu posterius extitisse dixerunt: alij verò, secundum naturam Deum esse: alij denique quod ex non entibus alter seu posterius productus sit ad creationem.* Has verò tres Aria-

Digitized by Google

Arianorum in ſpeciem diuerſas ſententias ait Philoſtorgius, etſi differre videantur in vnum tamen conuenire & conſpirare, nempe quod Filium Patri ὁμοιούσιον prædicēt. Quomodo & Ambroſius, *de fide* ad Gratianum *lib.1 cap.4* de Eunomio Ario & Aëtio: *Sed quem potiſſimum legam? Eunomiumne, an Arium vel Aëtium eius magiſtros? Plura enim nomina, ſed vna perfidia: impietate non diſſonans, communione diſcordans: non diſſimilis fraude, ſed cogitatione diſcreta: Cur enim ſecum nolint conuenire non intelligo,* &c. De diuerſis alioquin Arianorum ſententiis Epiphanius *hæreſi Semiarianorum 73*: Socrates, *lib.5 cap.20,22*: Sozomenus, *lib.7 cap.17*, quas tamen aliter explicant. Epiphanius quoque Arianorum τρία τάγματα ponit, καὶ λέγοις τὸ τῶν Ἀρειανῶν σύστημα, ſeu τάξις διῃρέθη, εἰς τρία τάγματα.

Et hæc quidem de diuerſis diuiſiſque Arianorum inter ſe opinionibus & ſententiis, quas Philoſtorgius his exprobrat: Qui & alteram aduerſus eoſdem criminationem ſubjicit: ait ſcilicet, Arianos, poſtquam in varias diuerſáſque ſemel ſententias iuêre, in aliam quoque turpitudinem prolapſos: nam & ſacerdotia apud eos pretio vendita, & corporis voluptatibus eos indulſiſſe. Quod ordinationum nundinationem attinet, iam olim quoque Athanaſius id de Arianis prædicauit, *epiſt. ad Orthodoxos: & epiſt. ad Solitariam vitam agentes*: vnde & ſacerdotum ordinationes ab Arianis factas Eunomiani non admiſêre, de quo *cap. prox.* De ordinationibus alioquin in genere per pecunias factis, & aduerſus eas, vide quæ Photius noſter *in Nomocanone tit.1. cap.24.* & ibi Balſamo-

Digitized by Google

nem. Quod corporis voluptates attinet, quibus Philoſtorgius Arianos indulſiſſe ait, ſimùl & exprobrat, id de edendi potandíque vſu & ſimilibus accipiendum: non verò de muliebribus: Nam vt jejunia Eunomiani commendauêre, atque adeò & Philoſtorgius ipſe, de quo in *Prolegom.* ita iidem Eunomiani muliebribus voluptatibus cum maximè indulsêre: de quo *ſupr. lib.8 cap.3*: vbi de Theodoſio Lydiæ Epiſcopo.

¶AD CAP. IV. *De Eunomianorum ab Arianis auerſatione, & de eorum baptiſmate.*

De *Eunomianorum* ab Arianis auerſatione, eorundémque baptiſmate eſt hoc caput. Ait Philoſtorgius, Eunomianos à prædictis tribus Arianorum hæreſibus ſeſe ſecreuiſſe, id eſt, cum his non communicaſſe, cum his non conueniſſe. Id verò ipſum teſtatur quoque Ambroſius ad Gratianum *de fide lib.1 cap.4* hoc ipſo fermè tempore ſcribens. In tantum verò Eunomianos ab Arianis diſcordaſſe ait Philoſtorgius, vt neque ordinationes neque baptiſma Arianorum admiſerint: ordinationes ſcilicet, quia (quod ſuperiore capite dixit) ſacerdotia pretio apud hos venderentur: Baptiſmum itidem Arianorum non admiſere Eunomiani, quod vtique magnum auerſi cumprimis animi argumentum ſemper extitit, vt & cæteroquin hæreticorum maximorum Baptiſma pro nullo habitum. Sedenim Eunomiani ideò ſpeciatim Arianum baptiſma auerſati, quòd illi non ritu tantùm verum & ſenſu quoque circa baptiſmum plurimùm diſcordarent. Etenim Ariani & repetitam merſionem vſur-

vſurpauere, & in Patre & Filio & Spiritu ſancto; & ſic in Trinitatis myſterium, verbotenus ſaltem, baptiſma celebrauere, teſte Athanaſio, *contra Arianos Orat.3 pag.219*: & ad Serapionem *quod Spiritus ſanctus non ſit creatura, pag.367*: & ſic τελείωσις eorum in ſpeciem haud aliter atque apud Catholicos peracta. Contra Eunomiani, qui (quod Philoſtorgius hic ait) non trinâ merſione in Trinitatis videlicet myſterium baptizabant, verùm vnica tantum in mortem Domini: vbi tria iam obſeruanda veniunt. Primò, quòd Eunomiani Arianorum baptiſma non admiſerint. Hinc adeò & Catholicos & Arianos quoque ad ſe accedentes rebaptizabant, quod exertè teſtatur Epiphanius *hæreſi Anomæorum 76 num.vlt.* Sozomenus, *lib.6 cap.26 pag 391, b, c, d*: vide & *l.58 in princ. & in fin. C. Theod. de hæreticis* (quæ data eſt A. D. 415) & *l.65. dict.tit.* & *l.vlt. eod. Cod. ne ſanctum baptiſma.* Secundò obſeruandum, merſionem, & trinam quidem, in baptiſmo olim legitimam fuiſſe, imò ab Arianis quoque in ſpeciem retentam, ſiue in Trinitatis myſterium, ſiue ad triduanæ Saluatoris ſepulturæ ſimilitudinem: de quo more paſſiua iam obſeruatio eſt. Videndus ſaltem hoc ipſo tempore Baſilius, *de Spiritu ſancto cap.27*: Ambroſius, *de ſacramentis, lib.2 cap.7.* Atenim, quod tertio loco notandum, non ita Eunomiani: hi quippe vnicâ ſeu ſimplâ merſione baptiſma peregêre: quod iuxta Philoſtorgium docet quoque canon Conſtantinopolitanus, qui hoc ipſo tempore conditus, ordine *ſeptimus*: Εὐνομιανοὺς μέν τοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, &c. & Sozomenus *lib.6 cap.26*: & *lib.7*

Digitized by Google

*cap.*17: & Theodoretus, *lib.*4 *hæreticarum fabularum, cap. de Eunomio & Aëtio:* & Nicephorus, *lib.*12 *cap.* 11 *&* 30 *pag.*284. In quibus Sozomenus notat ex multorum ſententia & opinione hanc vnicam merſionem non Eunomio ipſi, verùm diſcipulis eius Theophronio & Eutychio adſcribi. Epiphanius certe, etſi de Eunomio agat, & ritus cuiuſdam ſeu habitus Corporis ab Eunomianis in baptiſmo ſeruati meminerit (puta in caput merſionis, pedibus ſurſum verſis, de quo iam *ſuprà lib.*9 *cap.*3) attamen de hac vnicâ Eunomianorum merſione nihil. Vt probabilis proinde eorum ſententia videatur, qui non Eunomio, verùm diſcipulis eius hunc morem adſcribunt. Cæterùm, quod quarto loco notandum, vnicæ huius immerſionis in baptiſmo rationem hanc reddebant Eunomiani, quod etiam Sozomenus ſcribit, *lib.*6 *cap.*26: & Theodoretus *dict. lib.*4 *cap. de Eunomio* (repetito loco ex epiſt ad Romanos *cap.*6 *verſ.*3: v. & *ad Galatas* 3) quod in mortem Domini baptizarentur ſeu baptiſmus conferretur, atenim Dominum nonniſi ſemel mortem pro nobis ſuſtinuiſſe, non bis terve. Baſilius quoque *de Spiritu ſancto* huius ſententiæ meminit *cap.*12: cuius titulus πρὸς τοὺς λέγοντας ἐξαρκεῖν καὶ μόνον τὸ εἰς τὸν κύριον βάπτισμα. Hanc igitur ſimplæ merſionis in baptiſmate rationem reddebant Eunomiani, cùm trinam Catholici iis quas dixi rationibus tuerentur. Et verò hanc rationem, nempe quod in mortem Domini baptiſma celebretur, memorat quoque canon, qui vulgo Apoſtolorum 50, quo Epiſcopi vel presbyteri qui ſimplam merſionem vſurparint ſacerdotali ho-

tali honori ſpoliare jubentur: *Si quis*, inquit, *Epiſcopus aut presbyter non trinam merſionem vnius myſterij celebret, ſed ſemel mergat in baptiſmate, quod dari videtur in Domini morte, deponatur.* Ad quem locum quoque Zonaras & Balſamon videndi, qui tamen turbide hæc explicant. Et vnica tamen quoque merſio poſteà in Hiſpania probata ſuis rationibus à Gregorio M. *Epiſt. ad Leandrum, epiſt.* 41: & in Synodo *Toletanâ*, 4. *c.* 5: vide & Valafridum Strabonem, *lib. de rebus Eccleſ. cap.* 26.

¶AD CAP. V. *De Arcadio facto Impér. & Gratiani Imp. cæde*, &c.

De *Arcadio* Imperatore facto, & *Gratiani* cœde, Philoſtorgiíque in Gratianum conuitiis, eſt hoc caput. Quod ait Philoſtorgius, Arcadium Imp. à Theodoſio patre Imperatorem factum valde juuenem (quod certè factum A. D. 383) Item quod ait, non multo poſt (nempe eodem anno 383) Gratianum Imperatorem in Galliis Maximi Tyranni factione cæſum, id omne aliunde notiſſimum eſt. Hîc illud obſerua, quòd τὰς ἄνω Γαλατίας vocat Gallias, *ſuperior Galatiam*, pro Galliâ, ita fermè Græci, vel etiam Galliæ occiduæ eidem Philoſtorgio apud Nicetam *lib.* 5 *theſ. orthod. fid. cap.* 7: apud Socratem μικρὰ Γαλατία, *lib.* 5 *cap.* 24: Sic & ſupra, Galatia olim, nunc Galliæ *lib.* 11 *cap.* 5. Sequuntur Philoſtorgij in Gratianum Imp. calumniæ & conuicia: ait Photius, Philoſtorgium multas calumnias aduerſus Gratianum fingere; in tantum, vt Neroni eum comparet: non alia ratione quàm, vt Photius conjicit, quod Orthodoxus eſſet Gratianus,

Eeee

non Arianus aut Eunomianus : id quod ſupra quoque Philoſtorgius ſatis indicauit *lib.* 8 *cap.* 8, cùm notaret, Valentinianum Gratianum filium ad ſuum morem (ritúmque) exercuiſſe : εἰς τὸν ἑαυτοῦ συνήθει τρόπον. Eò pertinet & quod ſuprà fingebat de nonnullis à Gratiano punitis ob Valentiniani Iun. fratris inaugurationem *lib.* 9 *cap.* 16. Hinc iam illa conuitia de quibus *hoc cap.* & inter cætera, Gratiani cum Nerone comparatio. Iniqui ſcilicet in Gratianum fuêre hæretici, quibus ipſe Gratianus odium indixerat : ac nominatim Eunomianis, vt docet Socrates, *lib.* 5 *cap.* 2 : Sozomenus, *lib.* 7 *cap.* 1 : & ex iis Ioannes Antiochenſis, *in excerptis Valeſianis* : & Suidas, *in voce* Γερμανός. Neque aliter quoque Gentiles, & in his Zoſimus, *lib.* 4 *pag.* 760, 761 : & Ammianus Marcellinus, qui & *lib.* 31 eum cum Commodo Imp. comparat: quomodo Philoſtorgius hîc eum Neroni æquat. ¶ Cur autem Philoſtorgius Gratianum *Neroni* nominatim comparauit? Nempe ideò, vt mihi videtur, quod ſicut Nero abjectis Reipublicæ curis ad muſicæ agitandíque ſtudium abreptus fuit, ita & Gratianus quoque dicatur, omiſſa Reipub. curâ nihil aliud die noctúque egiſſe, quàm ſpiculis meditari, ſummæque voluptatis diuinæque artis crediidiſſe, ferire deſtinata, vt ſcribit Victor alter.

¶ AD CAP. VI. *De Exilio Eunomio ab Imp. Theodoſio M. irrogato, & eiuſdem elogium.*

De *exilio*, *Eunomio* à Theodoſio M. irrogato, eſt hoc caput : vbi & Eunomij elogium Philoſtorgius addit: quorum pleraque exſcribit Nicephorus, *lib.* 12 *cap.* 29, tacito,

Digitized by Google

tacito, vt alias fermè Philoſtorgij nomine. De ipſo Eunomij exilio videndus & Socrates, *lib.5 cap.20 in princ.* & Sozomenus, *lib.7 cap.17.* ¶Quod verò *cauſam* exilij attinet, ait Philoſtorgius, irrogatum id Eunomio à Theodoſio Magno, quòd reperiſſet is quoſdam è cubiculo ſuo Eunomij doctrinam ſequentes: qua cauſa & hos Palatio expulerit, & Eunomio ſimùl exilium indixerit. Socrates verò, *lib.5 cap.20*: & Sozomenus, *lib.7 cap.17*, ſpecialiores cauſas has adferunt: nempe, quod Eunomius priuatos conuentus Conſtantinopoli agitaret, quódque libros edidiſſet: item, quod multos (hæc cauſa iam Philoſtorgianæ proxima) in ſententiam ſuam traduceret, καὶ πολλοὺς ἔπειθεν ὁμοίως φρονεῖν, vel, ὡς ταῖς διδασκαλίαις πολλοὺς λυμαινόμενον. ¶Quod *æram* exilij iſtius attinet, referendum id ad A.D. 383 vel 384, vt vel ſeries Philoſtorgianæ narrationis ſuadet: & argumentum quoque in id præbent *lex 12. & 13. Cod. Theod. de hæreticis*, quæ per eos annos datæ ſunt. ¶ *Circumſtantias* alias nunc exilij iſtius, quas Philoſtorgius memorat, expendamus. Prima circumſtantia eſt, quod Eunomius eo tempore cùm in exilium mitteretur, Chalcedone agebat, quod & hinc Nicephorus habet, *lib.12 cap.29*: Nempe enim, Conſtantinopoli paulò ante pulſus Eunomius Chalcedonem conceſſerat, vbi eum agros habuiſſe ſuprà docuit idem Philoſtorgius, *lib 9 cap 4 & 5*: Socrates & Sozomenus, & ex iis Nicephorus aiunt, eum Conſtantinopoli tum moratum, ἐν προαστείοις διατρίβοντα.

Secunda circunſtantia eſt de *loco* exilij Eunomij:

Nempe ait Philoſtorgius, Eunomium Halmyrida in exilium pulſum: eúmque Myſiæ ad Iſtrum locum fuiſſe: quod etiam hinc habet Nicephorus, *lib.12 cap.29.* Apud Plinium certe, *lib.4 cap.12*, Halmyris lacus memoratur, qui ex primo Iſtri fluminis ſeu Danubij alueo Peuce ſupra Iſtropolim gignitur: Illud verò ipſum eſt, quod Itinerarium Antonini *Salmoruden* (quomodo id hodie expreſſum) vocat, locátque in Scythia, inter Nouiodunum, *Iſtropolim & Tomos.* Forte etiam quæ hoc ipſo ſitu in Itinerario Peutingeriano *Salſouia*, pro *Halmyria.* Hanc verò Halmyriden hoc tempore à Barbaris captam ait Philoſtorgius, qui congelato Iſtro tranſcenderant. Quod ego accipiam de Grothungis: de quibus vide Zoſimum, *lib.4 pag.762*: Idacium Chronico, & in *Conſularium*: & Marcellinum *Chronic.* vel forte etiam de Barbaris illis, qui circa *Tomos* nominatim locati erant: de quorum motibus, & Gerontij aduerſus eos factis, idem Zoſimus *dict.pag.764.* Et hæc de primo iſto nunc Eunomij exilio. Quid deinceps ſecutum narrat idem Philoſtorgius.

Primò ait, Eunomium capta Halmyrida Cæſaream Cappadociæ fugatum, ibíque Cæſarienſium odium incurriſſe, quod contra Baſilium ſcripſiſſet, quod & ipſum hinc habet Nicephorus *lib.12 cap.29*: de Eunomij certe libris aduerſus Baſilium iam *ſuprà lib.8 cap.12.* Iſta verò narratione Philoſtorgius genuinum in Baſilium figit.

Secundo ait (quod & Nicephorus habet) Eunomium Cæſarea Cappadociæ in proprios agros, qui Dacoroëni voca-

Digitized by Google

vocabantur fugatum: de quibus agris rursùm *lib.11 cap.5.* Cappadociæ verò & ipsi Dacoroëni agri hi fuêre, vt ex collatione quoq; huius loci cum altero *lib.6 cap.3 in fin.* colligitur, vbi vide nonnulla quæ ibi dixi. Et verò nominatim id tradit Sozomenus, *lib.7 cap.17*, qui & situm eius ad montem Argæum ponit: Καὶ μὴν δὴ αὕτη Καππαδόκων Δακόρα, ἣν δὲ ὀνομαζομένην νομοῦ τῆς πόλεως τοῦ Ἀργαίῳ Καισαρείας: Nempe ait, *Dacoram in Cappadocia fuisse in regione Cæsareæ Cappadociæ ad Argæum sitæ.* Quod etiam ex Sozomeno habet Nicephorus *dict.lib 12 cap.39*: qui alioquin Philostorgium hic exscribit. Ibidem, verò, Dacoræ inquam, non multò post mortuus Eunomius, de quo *inf.cap.5 lib. 11.* Ergo in proprios agros fugatus Eunomius: quomodo certè Theodosius M. A.D. 383 Eunomianorum quoque professores ac ministros perquisitos ab omnibus vrbibus ac locis expelli à cœtibus, & *ad proprias vnde oriundi erant terras redire iussit, ne quis eorum aut commeandi ad quælibet alia loca, aut emigrandi ad vrbes haberet potestatem, l.12. Cod.Th. de hæreticis.* Quod huic loco apprime conuenit.

¶ Et hæc de Eunomij exilio, & per occasionem de patria Eunomij. Subjicit verò Philostorgius hac eadem occasione, tria ad Eunomij commendationem. Primò narrat, sese Constantinopolim proficiscentem hoc tempore Eunomium Dacoræ in Cappadocia vidisse, cùm vicesimum ætatis annum ageret; quod vtique congruit Anno Domini 388: vt ex iis quæ dicta sunt *supr. cap.9* intelligi potest, & de quo in *Prolegomenis* plenius. De sua interim Constantinopoli mora iam *supra*

Digitized by Google

lib.3 cap.11. Secundo Eunomium elogio prosequitur, quod exscribit Nicephorus *dict.lib.12 cap.29*(authore iam suo Philostorgio τῆς ἐκκλησιαστικῆς hîc laudato, quem & σαφῶς φλυαρεῖν ait) quo eum ὑπερθειάζει, id est, diuinis laudibus effert; inter hæc quoque characterem corporis ipsius exhibens. Et initio quidem, prudentiam & virtutem eius incomparabilem ἀπαράβλητον (pro quo Nicephorus ἀπαράμιλλον) effert: mox & personæ eius formam membráque venustatis plena deprædicat: & quæ deinceps sequuntur. *Libros* tandem eius ἀποθειάζει: de quibus suprà iam quoque *lib.8 cap.12*, & *infrà lib.11 cap.5.* Cœteris verò omnibus præfert eius epistolas, διαφέρειν τῶν ἄλλων ἔτι μᾶλλον λέγει τὰς ἐπιστολάς. Quod quidem Photius velut ex Philostorgij sensu, ac non & suo, excerpendo refert. Ille enim iam aliud de his (quas ad quadraginta legisse sese ait) iudicium fert, *in Bibliotheca num.138 in fin.* Ait enim, Eunomium in Epistolis eundem dicendi characterem affectasse, quem in aliis: in vniuersum verò, Epistolarum characterem legémq; nunquam audiuisse, neque in iis sese exercuisse, verùm ludibrio sese exposuisse, εἰς τὸ γελοιωδέστατον ὀλισθεῖν.

¶Ad Cap. VII. *De Placidiæ morte, & de Galla altera vxore à Theodosio ducta.*

De *Placidiæ* Theodosij Imp. vxoris morte, alteráque coniuge *Gallâ* ab eo ducta, concinentia aliis scribit hoc capite Philostorgius: *Placidiam* porrò vocat, quæ aliis reuerà *Placilla* vel *Flaccilla.* *Gallam* verò alteram vxorem Theodosij rectè facit cum aliis: in quibus & Zosimus, *lib.4*

Digitized by Google

*lib.*4 *pag.* 768, 769 : quam auctor Chronici Alexandrini perperam primam facit A. D 385. *Arianam* verò eam facit Philoſtorgius (quod alibi non reperio) Certe nata ea Valentiniano ex Iuſtina (quod hic quoque dicitur) quæ Ariana erat, quod aliunde notum eſt. Atenim Flaccilla orthodoxa fuit, quod ſcribit etiam auctor Chronici Alexandrini.

¶AD CAP. VIII. *De Theodoſii M. aduerſus Maximum expeditione*, &c.

De *Theodoſii* M. aduerſus Maximum Tyrannum expeditione, Theodoſiique victoriâ, & Tyranni nece eſt hoc caput. In quibus narrandis conſentientia fermè cum cœteris ſcribit, cum Socrate videlicet, *lib.*5 *cap.*12 : Theodoreto, *lib.*5 *cap.*12 : Sozomenô, *lib.*7 *cap.*13 Singularia tantum quædam in hac narratione ſectemur.

Primò ait, Theodoſium Theſſalonicæ conſtitutum cum Valentiniano Iun. expeditionem illam mouiſſe: cum Valentiniano, inquam, qui eò profectus fuerat, quod eius Imperio quoque Maximus inhiaret : quod Zoſimus quoque ſcribit, *lib.*4 *pag.*766, 767 : Socrates, *lib.*5 *cap.*11 *in fin.* Theodoretus, *lib.*5 *cap.*12 : Sozomenus, *lib.*7 *cap.*13 *in fin.* De hac verò Theſſalonicæ morâ fidem quoque faciunt ann. 388 menſe Martio & April. conſtitutiones nonnullæ.

Secundò ait, Theodoſium & Valentinianum miſiſſe aduerſus Maximum quatuor Duces ſeu Magiſtros militum, Timaſium videlicet, Richomerem, Promotum & Arbogaſtem : De Timaſio & Promoto conſentit Zoſi-

Digitized by Google

mus, *lib.* 4 *pag.* 769: vt & de Arbogaste, qui aduersus filium Maximi missus fuit, *pag.* 770: At de Richomere nihil in hac historia, de quo ipso alioquin, & quidem mox; idem Zosimus, *lib.* 4 *pag.* 775, 776: aliique, etiam Libanius, *de vita sua pag.* 67.

Tertiò ait, Maximum quinque annis Tyrannidem tenuisse, quod etiam Pacatus *in Panegyrico ad Theodosium* testatur *cap.* 24. Rectè: Maximus enim imperium obtinuit A. D. 383 cæso Gratiano 8. Kal. Septemb. cæsus autem Maximus A. D. 388, 5. Kalen. Augusti, vel, vt alij referunt, 5 Kal. Septemb.

¶Ad Cap. IX. *De Theodosii M. Romam aduentu, &c.*

De Theodosij M. post deuictum Maximum Tyrannum *Romam aduentu*: dequè Astro quodam Xiphoeide portentoso tùm viso est hoc caput: Quod quidem exscribit Nicephorus, *lib.* 11, *cap.* 37 *pag.* 306, 307. Quod prius attinet, de Theodosij M. inquam, Romam aduentu post victoriam de Maximo, id verum est: de quo & fidem faciunt Pacatus, *sub finem Panegyrici*: Claudianus, *in* 6. *consulatum Honorij*: Prudentius, *lib.* 1 *aduers. Symmachum*: Socrates, *lib.* 5 *cap.* 14: Sozomenus, *lib.* 7 *cap.* 14. Marcellinus, Idacius *in Chronicis*, & Chronici Alexandrini auctor. Imò & de hac quoque Theodosij tunc Romæ mora fidem faciunt aliquot constitutiones Codicis Theodosiani A. D. 389, Timasio & Promoto coss. per mensem Iunium (quo scilicet Theodosius Romam introiuit, teste Marcellino, *in Chronico*, & Idacianis Fastis) Iuliúmque & Augustum: puta *lex* 18. *de hæreticis*: *l.* 25. *de operibus publicis*: *l.* 49.

de appel

de appellationibus : lex 9. de annonis ciuicis : lex 2. de feriis : l. vn. de mancipibus : lex 11 de maleficis : l. 5. 6. de ſuariis : l. 5. de aquæductu. Quod poſterius verò attinet, de Aſtro μαχαιροφόρῳ, ſeu, vt Nicephorus potius vocandum cenſet, Xiphoeide, tùm viſo (de quo & duobus præterea locis idem Philoſtorgius agit, *infrà cap.* 11 : & *lib.* 11 *cap.* 7) temporis characteriſmum hunc apponit : nempe, viſum id Theodoſio Imp. Roma digreſſuro, ἐξελαύνειν αὐτῆς μέλλοντος τοῦ βασιλέως : Hinc igitur menſe Auguſto viſum id ſtatuere licet. Quod annum certe attinet, clarum quoque id ex Marcellini Chronico : qui id ad eoſdem COSS. Timaſium & Promotum refert, pariter vt Faſti Idaciani & Chronicon Alexandrinum. Malè Proſper Aquitanicus id refert ad A. D. 391 (qui nobis 390) Et hæc de temporis ratione. Quod ipſum aſtrum attinet, ortum eius, ſpeciem, motum, finémque accuratè deſcribit Philoſtorgius (& ex eo Nicephorus) qui & Interpretationem eius addit : ait ſcilicet, aſtrum iſtud magnorum malorum orbi præſagium fuiſſe ; quod & ipſum inculcat, *lib.* 11 *cap.* 7. Duraſſe tandem aſtrum iſtud ait, quadraginta dies. Atenim Marcellinus, *Chronico*, ſcribit, viceſimo ſexto die id diſparuiſſe. Proſper verò, per triginta dies apparuiſſe. Quo quidem, vt & aliis compluribus ſimilibus hoc opere obſeruationibus & interpretationibus, Philoſtorgius ſeſe Aſtrologiæ operatum fuiſſe oſtendit : de quo *in Prolegomenis.* ¶ His verò ſubjicit idem, & alia multa paradoxa & prodigia eodem tempore viſa fuiſſe : Marcellinus certe Chronico quoque ait, grandinem per id

tempus crepitantem per continuum biduum pro pluuia cecidisse, pecorúmque arborúmque perniciem exstitisse.

¶Ad Cap. X. *de Philostorgij scriptis aduersus Porphyrium.*

Aduersus *Porphyrium* se quoque pro Christianis scripsisse Philostorgius indicat *hoc cap.* Ἀγῶνας scilicet καταθέσθαι est opera edere, labores procudere. Quod si ita est, quartus hic iam scriptor addatur ad tres alios qui antea aduersus Porphyrium scripsêre, Methodium, Eusebium, Apollinarium, de quibus *lib.* 8 *cap.*14 *supra.* His adde & eos qui scriptis suis sparsim datis occasionibus Porphyrium refellunt, veluti Hieronymum, Augustinum, Cyrillum. Ac vt de Porphyrio, Porphyriíque scriptis nonnulla adhuc addam, narrat apud Socratem *lib.*6 *cap.*6, Constantinus, se imperante iam impia Porphyrij scripta ἀφανισθῆναι abolita. Imò & illud adde, quod eadem epistola idem memorat, & Athanasius *epist. ad Solitar. vit. ag.* & Theodosius Iun. quoque refert *l. vlt. Cod. Theod. de hæreticis*, Arianos à Constantino ob impietatis similitudinem Porphyrianis æquatos, Porphyrianósque nuncupatos. Cuius comparationis nominísque Arianis tributi hæc mihi ratio videtur, quod, sicut Porphyrius libris suis 15 Christianam religionem bello potissimùm sacris Scripturis indicto eas impetiisset (in eo enim præcipuus Porphyrij labor versatus, vt sacræ Scripturæ auctoritatem, Christianæ religionis fundamentum, labefactaret, euerteret) verbáque captasset, ita & Ariani quoque, qui

& ipsi

Digitized by Google

& ipsi impiissimè sacrarum Scripturarum auctoritatem, sophisticè verò vim sensúmq;, λέξεων θηρηταὶ, λεξιθηρεσιῶντες scriptis suis meris λογομαχίαις, eludebant: de quo non vno loco Athanasius: & inter alios de Ario Epiphanius *hæresi 69. num. 27.* In ipsa certe Constantini epistola hæc ratio in genere redditur: ἵν' ὧν τοὺς τρόπους μεμίμηνται, τούτων ἔχωσι καὶ τὴν προσηγορίαν. A nonnemine hæc comparationis nominísque à Constantino Arianis tributi ratio redditur: nempe, illud Imperatori propositum fuisse, vt publico edicto eandem probrosi nominis infamiam Ario eiúsque sectatoribus inureret, quâ Porphyrium flagrare videbat, & vt pari exemplo, quo Porphyrij libros extinxerat, impia eorum scripta supprimeret. Quod minus satisfacit: exertè enim ob morum conuenientiam id nominis Arianis tributum in ipsa epistolâ dicitur.

¶AD CAP. XI. *De Portentis aliis hoc tempore visis, &c.*

Sicuti de *Portentis* seu *Prodigiis* τέρασι aliis passim in historiâ suâ Philostorgium egisse obseruat Photius huius *capitis fine*, cui rei fidem fecit quoque *cap. 9. sup.* ita & duo nunc hoc capite narrat, quæ eodem tempore quo astrum Xiphoeides, de quo *dict. cap. 9.* sub Theodosio M. visa fuerunt, & quidem post victoriam de Maximo Tyranno, Theodosiíq; Romam aduentum: Quod quidem caput etiam exscribit fermè Nicephorus *lib. 13 cap. 17 pag.* 307, 308, in nonnullis contractius. Duos igitur homines natos narrat; quorum vnus in Syriâ, ingenti magnitudine naturam humanam excedente, quinque cubitorum,

palmo etiam addito fuerit, pedibus tamen non correſpondentibus ad tantam proceritatem, & intortis etiam variſque: huic verò nomen fuiſſe *Antonio*, vixiſſéque eum ad vigintiquinque annos vſque: Alter verò tantâ breuitate fuerit, vt perdice minor eſſet, & vt Philoſtorgius rhetoricatur, ὥς τι μηδ' ἀχαρείστους τοὺς ἐν τοῖς κλυβοῖς πέρδικας ἐκμιμεῖσθαι, καὶ συναθύρειν αὐτῷ ἰέναι ἐκείνους: pro quo Nicephorus, ὡς παραπλήσιον εἶναι πέρδικι, καὶ μηδ' ἀχάριστον ἐν κλωβῷ τὴν ἐκείνου εἶναι προσομιλίαν, πρὸς ἔριν κινούμενος καὶ συναθύρων ἐκείνῳ. Addítque Philoſtorgius, quod παραδοξότερον, homini iſti quamlibet breuiſſimo, judicium incorruptum fuiſſe; ὅτι καὶ φρόνησις ἐνῆν τῷ ἀνθρώπῳ οὐδὲν ὑπὸ τῆς βραχύτητος καταβλαπτομένη: item, neque voce neque ſermonibus rudem fuiſſe: tandem, hunc haud multo minus quam ſuperiorem vixiſſe. Quod vocem κλυβοῖς attinet, putet quis reponendum κλοιοῖς, id eſt, vinculis, vel κλυβοῖς: quomodo κλυβάτης herba, quæ *perdicium* vocatur. Verum, quod etiam Nicephorus oſtendit, reponendum hîc κλωβοῖς. Epigramma vetus apud Suidam, habet, κλωβοὺς ἀμφιρρῶγας caueas auium, circum vndiquaque ruptas. Interpreti verò Nicephori hic aqua hæſit, cum *globum*, hominum ſcilicet, interpretatus eſt, aliúmq; prorſus & alienum huic loco ſenſum affinxit: ita ſcilicet: Neque ingratum ſpectaculum erat, ſi cum illo in globo (hominum ſcilicet) conuerſaretur, & ad contentionem excitatus colluderet. Verùm neque Nicephorus ipſe Philoſtorgium ſatis expreſſiſſe videtur.

¶ AD

¶AD CAP. XII. *De Ieiunij lege quarta & sexta feria: déque Eudoxio quodam ieiunatore.*

De *Ieiunij* lege, quæ quarta Feriâ & in Parasceue obseruabatur, déque Eudoxio quodam insigni jejunatore est hoc caput, sui fine mutilum. Ait Philostorgius, Quartæ feriæ & parasceues jejunium non in solâ carnium abstinentia consistere, verùm κανονίζεσθαι, canone definitum, seu κατ' ἐπίταξιν esse, vt ne quid alimenti omninò ad vesperam vsque sumatur. De semijejunio in veteri Ecclesiâ statis seu solemnibus duobus septimanæ diebus, quarta videlicet feria & parasceue, id est, Mercurij & Veneris diebus, quibus ad vesperam, id est, ad nonam vsque jejunabatur, passiua iam obseruatio est: de quo Ignatius *ad Philippenses*, Clemens Alexandr. agens περὶ τοῦ ἀληθῶς γνωστικοῦ, Tertullianus, *de ieiunio, cap.* 2, 10, 14: Epiphanius, *hæresi Arianorum* 75, *num.* 3: & *Compendio doctrinæ Christianæ*: Prudentius, *in agone Fructuosi*: Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, *epist. ad Casulanum*: Cyrillus Alexandrinus, *fine libri* 10 *in Leuiticum.* Petrus Alexandrinus *cap.* 15: Canon qui vulgo Apostolorum 69: Socrates, *lib.* 5 *cap.* 21 *pag.* 697: & *lib.* 7 *cap.* 22: aliíque plures & posteriores: Quibus deinceps addatur & hic Philostorgij locus. Iejunium porrò istud, initio quidem non sub lege præcepti erat, seu κατ' ἐπίταξιν, verùm ex arbitrio & potestate munus istud obibatur, vt apud Tertullianum *de ieiunio cap.* 2. Catholici aiunt: Etsi authoritatem eius Epiphanius, *in expositione fidei, num.* 22, ad Apostolos referat (quod tamen Socrates negat, *lib.* 5 *cap.* 21) Et Petrus Alexandri-

nus ſecundum traditionem præceptum id refert. A paſſiuitate ſcilicet ad neceſſitatem res hæc traducta : vnde & Philoſtorgius quoque κανονίζεσθαι ait : & mox rurſum κατὰ διάταξιν : Nempe generalem Eccleſiæ Chriſtianæ obſeruantiam indicans verbis κανονίζεσθαι & διατάξεως : Cùm alioquin alia jejunia pro locorum diuerſitate vel pro arbitrio cuiúſque variarent : veluti jejunium Sabbathi Romæ, & ſi quibus aliis in locis, teſte Auguſtino, refragantibus quamlibet aliis. Alioquin, quod Auguſtinus dixit, *epiſt.86*, quibus diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat, PRÆCEPTO Domini vel Apoſtolorum non inuenitur definitum. Idémque *epiſt. 118*, *in rebus huiuſmodi quidquam negant eſſe vel Scripturæ ſanctæ auctoritate definitum, vel vniuerſæ Eccleſiæ traditione determinatum.* Vnde & ab Apollonio reprehenditur Montanus, velut ὁ νηστείας νομοθετήσας, referente Euſebio *lib. 5 cap.17*. Et Socrates exerte, *lib.5 cap.21*, καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς περὶ τούτου ἔγγραφον ἔχει δεῖξαι παράγγελμα, δῆλον ὡς καὶ περὶ τούτου τῇ ἑκάστῃ γνώμῃ καὶ προαιρέσει ἐπέτρεψαν οἱ Ἀπόστολοι, ἵνα ἕκαστος μὴ φόβῳ, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀγαθὸν κατεργάζοιτο. Et hæc de ipſomet quartæ feriæ & paraſceues jejunio. ¶Quod temporis rationem modúmque attinet, jejunatum iis diebus ad veſperam vſque μέχρι τῆς ἐννάτης teſtatur hîc Philoſtorgius, id eſt ad horam nonam vſque, ſeu ſupremam diei, eóque vſque jejunia iſta producta : teſtis quoque Tertullianus *dict.cap.2*, quem vide & *cap.10*, Epiphanius & Prudentius *dictis locis* : & Socrat. *lib.5 cap.21* : & *lib.5 c.22* : vnde & ſemijejunia dicta : de quibus iam *in Tertull. libros ad Nationes.*

¶Nunc

Digitized by Google

¶ Nunc de *forma* jejunii iſtius, quod hîc præcipuum. Ait igitur Philoſtorgius, jejunium iſtud quartæ feriæ & paraſceues non in ſola carnium abſtinentia, & ſic non in ciborum delectu & eduliorum exceptione, quod *portionale* jejunium eſt, vt loquitur Tertullianus, conſiſtere, quomodo alioquin jejunia alia nonnulla à multis ſponte vel in commune ab vniuerſa Eccleſia in vſu ſiccorum, ſeu ξηροφαγίᾳ carniúmque abſtinentia tranſacta, verùm vt ne quid omninò cibi capiatur. Quædam certe jejunia, in Xerophagiis tantùm conſiſtebant : ſed & Quadrageſimale quoque jejunium variè obſeruatum, apud nonnullos carnis & vini abſtinentia : videndus, præter Socratem, *dict. loco*: Theophilus Alexandrinus, *lib. 3 Paſchal.* Gregorius Nyſſenus *Orat. de amandis pauperibus*: Atenim jejunium quartæ feriæ & paraſceues in totali abſtinentia, non portionali jejunio ſine exceptione eduliorum conſtare vult Philoſtorgius. Quod verum puto in veteri Eccleſia : quandoquidem hæc ſemijejunia tantum erant paucarum horarum, & vnius atque alterius diei, ídque interuallati : non vt in Paſchali vel Quadrageſimali, vbi plures dies & continui jejuniis tranſacti. Et Balſamo tamen quoque jejunium quartæ & ſextæ feriæ de ξηροφαγίας tantum lege interpretatur *ad dict. canonem 69*: καὶ ἐν ταύταις γὰρ παρομοίως τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ ξηροφαγεῖν ὡρίσθημεν. Et ita proculdubio Photij & Balſamonis æuo obſeruatum : quæ cauſa eſt cur Photius iſtud ex Philoſtorgio excerpere, atque adeò notare voluerit. De jejunio hoc alioquin quartæ ſextæque feriæ in Occidente

Digitized by Google

eodem tempore quo Photius viuebat, Rhabanus Maurus, *lib.2 cap.18, de instiut. clericor.* & *canon* 34 Moguntinus, vbi à carne abstineri iubetur. Et hæc quidem de quartæ sextæque feriæ semijejuniorum lege formáque.

Subjicit his Philostorgius exemplum νηστευτικοῦ jejunatoris cuiusdam summi, exemplum, cui *Eudoxio* nomen erat, quíque Philostorgij συναιρεσιώτης erat, de Arij scilicet Eunomiique grege: denique qui presbyter erat: Qui forte Eudoxius ille est, de quo *infr. lib.11 cap.9*, qui Eunomianæ synagogæ præfuit Constantinopoli sub Theodosio Iun. cuiúsque successor fuit Lucianus. Hunc verò Eudoxium ait, non modò per dies memoriam Dominicæ passionis præferentes iuxta præceptum κατὰ διάταξιν jejunasse, verùm etiam reliquo omni tempore idem jejunium obseruasse, si benè capio Philostorgii mentem, cuius verba hîc intercidisse dolendum est. Sic & Epiphanius, *in expositione fidei, num.22.* pietati studentes, ἀσιτίας διαπαντὸς, solis Dominicis & Pentecostes diebus exceptis, jejunia sibi indicere scribit. Porrò per dies *memoriam Dominicæ passionis præferentes*, quibúsque jejunium præceptum erat, clarè intelligit Philostorgius dies quartæ sextæque feriæ, τῆς τετράδος καὶ τῆς παρασκευῆς, de quibus suprà: Inde enim semijejuniorum per eos dies inducendi obseruandíque ratio: nempe quod hi memoriam Dominicæ passionis præferrent, & vt hic dicitur, διὰ μνήμην τοῦ Κυριακοῦ πάθους. In constitutionibus certe quoque quæ Apostolicæ intitulantur, *lib. 7 cap. 24*, causa cur τετράδι, id est, quarta feria jejunandum sit, hæc redditur, quòd

Digitized by Google

quòd *in eâ contra Dominum iudicium prodiit, cùm Iudas promiſit pecunia accepta eum tradere* : quibus conſentit & Petrus Alexandrinus, *canone* 15 : Epiphanij pariter, *in expoſitione fidei, num.* 22. ratio eſt, quod Saluator noſter quarta feriâ comprehenſus fuerit. De paraſceue ſeu προσαββάτῳ & feria ſexta nullum dubium, quin eo jejunium obſeruatum, quod eo die pro nobis Saluator noſter paſſus in crucem ſublatus eſt, vt diſertè Epiphanius, *dicto loco* : vide & Petrum Alexandrinum, & prædictas conſtitutiones, *cap.* 24. Sozomenus quoque, in eodem cum Philoſtorgio argumento verſans, *lib.* 7 *cap.* 19 : ἐν τῇ ἡμέρᾳ παρασκευῆς, ἣν ἀκριβῶς ἄγων ὁ λαὸς νηστεύει ἐπὶ ἀναμνήσει τοῦ σωτηρίου πάθους. Et hæc quidem vera ænigmata fuerunt iſtorum jejuniorum. ¶Cur autem in hunc de jejunii lege, déque Eudoxio ſummo jejunatore ſermonem Philoſtorgius hoc loco ſub Theodoſio M. ingreſſus eſt? Eadem videlicet occaſione, quâ hoc ipſo tempore, immediatè ante narrationem de cœde Valentiniani Iun. ſcriptores alii Eccleſiaſtici, Socrates, *lib.* 5 *cap.* 21 : & Sozomenus, *dict. cap.* 19. *lib.* 7, varios Eccleſiarum ritus, & quidem circa jejunii functionem & obſeruantiam memorant, Nouatianorum occaſione, qui hoc tempore in Nouatianos & Sabbatianos receſſerunt, vt iidem teſtantur : à Sabbatio qui Iudaico more & tempore Paſcha celebrabant, αὐτὸς κατ᾽ ἑαυτὸν προλαμβάνων ἐνήστευε, ait Socrates, φθάνων ὡς ἔθος ἐνήστευε, ait Sozomenus. Sed & νηστευτικὸν iſtum Eudoxium Philoſtorgius opponere voluit illis, & monachis quidem quos partium ſuarum memorant, & tanquam νηστευτικοὺς

cœteri ſcriptores commendant. ¶ Illud intereà hinc diſcimus, Philoſtorgium jejuniorum obſeruationi fauiſſe: cùm alioquin Epiphanius ſcribat, *hæreſi Anomæorum 76, num.* 4, Anomœis nullam jejuniorum rationem ſeu curam fuiſſe.

Lacunam quæ hîc occurrit fine capitis quod attinet, eſt ea biennii integri, à Theodoſii magni videlicet Romam aduentu, mox & eâ diſceſſu A.D. 389, ad Valentiniani Iun. cœdem vſque: cuius hiſtoriæ pars aliqua ſupereſt, quam in librum vndecimum conjecimus: Hoc ſcilicet ſpatio, proculdubio libri decimi finis, & initium vndecimi continebatur: Quo etiam ſpatio de *Eunomij morte* Philoſtorgium egiſſe neceſſe eſt: quandoquidem de extremo eius exilio ſeceſſúque in proprios agros A.D. 388 ſuprà egit, *libro hoc ipſo cap.* 6: Libro verò proximo *cap.* 5 circa A.D. 396 de cadauere eius ex Cæſarii PP. præcepto Tyanam tranſlato: præſertim cùm Sozomenus dicat, *lib.* 7 *cap.* 17, Eunomium haud multo poſt exilium tempore deceſſiſſe.

IN LI-

Digitized by Google

IN LIBRVM VNDECIMVM.

¶ Ad Cap. I. *De Valentiniani Iun. cæde.*

De *Valentiniani* Iun. cœde, quæ congruit anno Domini 392, est hoc caput, sui initio mutilum, quod Nicephorus exscripsit, tacito, vt aliâs fermè, Philostorgij nomine, *lib.* 12 *cap.* 38 : vbi cùm Philostorgius consentientia ferè cœteris scriptoribus narret, Zosimo, inquam, *lib.* 4 *pag.* 774, &c. Rufino, *lib.* 2 *cap.* 31 : Socrate, *lib.* 5 *cap.* 24 : Theodoreto, *lib.* 5 *cap.* 24 : Sozomeno, *lib.* 7 *cap.* 22; plura tamen adhuc singularia habet, & quidem de hoc Valentiniano Iun. Imperatore: quibus insistere iuuat. Primò ait, Valentinianum Iun. venationi ferarúmque ludis & muneribus, quibus leones & vrsi exhibentur, maximoperè delectatum; in tantum, vt eundem vitæ, Imperii & ludorum istorum numerum subducat, αὐτῆς (f. αὐτὸς) δὲ τοῦ ζῆν καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς θηρείοις ἄθλων εἰκοστὸν ἐπὶ γλυίστως ἀξγνύων ἔτος ἀποφθαρῆ. Id verò ei exprobratum aliquando, verùm ab eodem emendatum, scribit Ambrosius, *Oratione in eius funere: Ferebatur primò ludis Circensibus delectari: sic istud abstersit, vt ne solemnibus quidem Principum natalibus vel Imperialis honoris gratia, Circenses putaret esse celebrandos. Aiebant aliqui ferarum eum venationibus occupari, atque*

ab actibus publicis intentionem eius abduci, omnes feras vno momento iussit interfici.

Secundo loco *Aetatis* eius & *Imperij* annos computat: Nempe dicere videtur Philostorgius Valentinianum Iun. vicesimo & ætatis & Imperij anno cœsum: quod etiam Nicephorus hinc proculdubio habet *lib.12 cap.38 in fin.* In quo vtroque peccat. Nam quoad annos Imperij attinet, Ambrosius *Oratione de eius obitu pag. 12*, Iosiæ exemplo, octodecim tantum computat. *Metuo ne & tu nobis aliquâ offensione sis raptus, vt octauodecimo regni tui anno imminentis mali acerbitatem quasi iustus euaderes.* Recte, tot enim sunt consulatus ab A.D.375, quo Imp. factus est (de quo *sup.lib.9 cap.16*) ad annum 392, quo interfectus est, non quidem quod anni octodecim sint absoluti, verùm quia totidem sunt Consulatus, ac proinde totidem Imperii anni. Quare non erat quod Baronius mendum irrepsisse putaret apud Ambrosium in *ann.392, num.9.* Quod ætatis annos attinet, quadrimum fuisse supra dixit *lib.9 cap.16*, cum Imperator factus fuit A.D.375: quare natus fuerit anno 371 vel 372. Certe Hieronymus quoque *epist.de exitu Nepotiani*, Valentinianum *adolescentem adhuc & penè puerum occisum esse* memorat.

III. Tertiò ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, *d.lib.12 cap.38*, Valentinianum Iun. iræ immodicæ fuisse, id quod vel maximè ei mortem arcessiuerit. Id verò à nemine præterea Valentiniano objectatum: imò neque ipsemet Ambrosius id inter delicta iuuentutis eius, quæ alioquin narrat, memorat. Et verò quod Philostorgius mox sub-

ſubjicit iuſtæ indignationis potius fuit quam iræ immodicæ, quæ culpari poſſit.

Quartò memorat iam cauſas reconditæ vindictæ in animo Arbogaſtis, atque adeò & Valentiniani cœdis mox inſecutæ. Ait, offenſum in ſermone quodam Valentinianum, gladium in Arbogaſtem ſtringere voluiſſe, verùm prohibitum eum à δορυφόρῳ, id eſt, à ſatellite quodam, cuius gladium ſtringere volebat: Et quanquam Valentinianus in præſens Arbogaſtem demulcere, atque ab omni ſuſpicione abducere voluiſſet, attamen Arbogaſtem ex ipſiuſmet verbis accurate intellexiſſe ὑπόνοιαν eius, quid inquam animo Valentinianus volueret ſecretè reconderétque: Interrogante quippe Arbogaſte tantæ iræ cauſas, Valentinianum finxiſſe *ſibi ipſi ſeſe manus inferre voluiſſe, eò quod cùm Imperator ipſe eſſet, nihil tamen eorum quæ vellet facere valeret.* Hæc ſcil. huiuſce loci obſcuri alioquin ſententia eſt, quam etſi Nicephorus *dicto loco* fermè ceperit, non vno tamen loco verba eius interpolauit. Obſcuram ſententiam facit maximè vox ὑπόνοια, ibi, διὰ τῶν λόγων τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ μᾶλλον εὗρεν εἰς ἀκρίβειαν μεμαθηκυῖαν γνώσεως. Ὑπόνοια eſt cùm aliud agitur aliud ſimulatur, cùm quid ſimulando aliud animo voluitur reconditur, agitatur. Deniquc ὑπόνοια eſt intentio animi ſecreta, recondita; vt hîc Valentinianus, Arbogaſten à ſuſpicione abducere volens, in quem gladium ſtringere voluerat, finxit ſeſe in ſemetipſum gladium ſtringere voluiſſe, quod iure Imperatorio non vteretur: Quo dicto ſanè ipſo Valentinianus ὑπόνοιαν ſuam

Digitized by Google

clarè prodidit, nempe quod per Arbogastem quæ vellet non & facere valeret, atque ideò animo suo satis ostenderet, sese volutare atque agitare, quomodo Arbogaste sublato suæ voluntati velificari ipse posset. Atenim hæc ῥητορικώτερα ita inuertit Nicephorus : τότε μὲν λόγοις προσεῖχε τῷ Ἀρβογάστῃ τὴν θεραπείαν, ὁ δὲ τοῖς λόγοις μᾶλλον τὴν σφετέραν ἠκρίβου ὑπόνοιαν εἰς γνῶσιν μεθισαμένην. Et sic ὑπόνοιαν ipse pro suspicione Arbogastis extulit. Cœterùm etsi hæc non ita referant alii scriptores, proxima tamen memorant. Zosimus *lib.* 4 *pag.* 775 ait, cum Arbogastes militum beneuolentiâ subnixus etiam aduersus Valentinianum liberior esset, sic vt quæcunque non rectè fieri putabat, prohiberet, ὅσα μὴ καλῶς αὐτῷ μηδὲ προσηκόντως ἔχειν ἐδόκει, κωλύων, Valentinianum id permoleste ferentem opposuisse sese quidem ipsi sæpius, sed nihil profecisse : tandem Valentinianum haud ferentem amplius vt Arbogasti subjectus esset, ὑποτετάχθαι δὲ τούτῳ περαιτέρω μὴ φέρων, cum Augusto solio sederet, Arbogastem venientem toruis oculis adspexisse, libellúmque ei porrexisse quo ei Magistratum abrogabat : At Arbogastem libello perlecto dixisse, Valentinianum *potestatem sibi neque dedisse, neque abrogare posse* : hísque prolatis discerptóque libello & in terram projecto, discessisse : Exque eo tempore suspiciones & inimicitias non clàm verùm palàm inter se fouisse. Hæc Zosimus. Rufinus quoque *lib.* 11 *cap.* 31 inter alias de morte Valentiniani sententias refert, *Arbogasten causas præstitisse quibus in hoc adolescens* (vt laqueo vitam finiret) *cogeretur, quod minus ei tanquam per ætatem nondum valido, libera*

Digitized by Google

bera de omnibus indulgeret imperia. Prosper Aquitanicus *Chronico. Valentinianus ad vitæ fastidium nimia Arbogastis Magistri militum auctoritate ductus, laqueo apud Viennam periit.* Et Sozomenus pariter *lib.7 cap.22* scribit, quosdam putare, Valentinianum sibi ipsi manus intulisse, quod quædam conatus quæ eius ætatis feruori non conuenirent, prohibitus fuerit, ac propterea viuere amplius noluisse, *Quod Imperator cùm esset, quod vellet facere non permitteretur*, ὅτι βασιλεύων μὴ συγχωροῖτο ποιεῖν ἃ βούλεται. Vbi vides ab his omnibus scriptoribus pariter id memorari, indignatum Valentinianum, quod cùm Imperator esset, non & quæ vellet per Arbogasten agere posset: quod ipsum ait Philostorgius. Cui accedat & Sulpitius Alexander apud Gregorium Turonensem *lib.2. histor. Franc. cap.9*, qui necessitates Valentiniani commemorans adjungit, *clauso apud Viennam Palatij ædibus Principe Valentiniano, & penè infra priuati modum redacto, militaris rei cura Francis satellitibus tradita, ciuilia quoque officia transgressa in coniurationem Arbogastis, nullusq; ex omnibus sacramentis militiæ obstrictis reperiebatur, qui familiari Principis sermoni aut iussis obsequi auderet.* De ense verò quem Valentinianus in Arbogasten stringere voluerit, nemo præter Philostorgium agit: sicuti retrò, de libello quo Arbogasti imperium abrogabatur, nemo præter Zosimum.

Nunc de ipsa Valentiniani Iun. cœde: vbi locus, occasio, cœdísque genus spectanda sunt. Quod *locum* attinet, Viennæ Galliarum patratum id ait, quod etiam Ambrosius, & Suspitius Alexander, & Zosimus *lib. 4 pag. 776*

teſtantur : & quidem in Palatio (Viennenſi ſcilicet) κατὰ τὸ παλάτιον (pro quo Nicephorus habet κατὰ τὰ ἀνάκτορα) quod etiam Epiphanius *lib. de menſuris & ponderibus* ſcribit *pag.* 877 : & indicat quoque Sulpitius Alexander. Zoſimus ait, prope muros περὶ τὸ ταύτης τεῖχος. Quod *occaſionem* attinet, ait Philoſtorgius cùm Arbogaſtes Imperatorem pranſum meridie in ſeceſſu Regiæ ad ripam fluminis (Rhodani ſcilicet) vidiſſet ludentem, ὡς ἐμπαταγοασμῷ δὲ κα κινδυνευόμενον, pro quo ſimplicius Nicephorus παιγνίοις τισὶ σχολάζοντα, ſatellites in eum immiſiſſe : illos vero Imperatorem manuum vi & immanitate ſtrangulaſſe, nullo tum miniſtrorum Imperatori præſente, quod eo tempore pranſum illi iuiſſent. Zoſimus quoque, ait, Valentinianum ἅμα τισὶ τῶν στρατιωτῶν παιδιαῖς ἀσχολούμενον, interfectum. At Socrates *lib.5 cap.24* ait καθεύδοντα dormientem ſtrangulatum.

Tandem ait Philoſtorgius, eos qui Valentinianum ſtrangulauerant ἡμιτύβιον (de quo ſuprà) ipſiuſmet ſudarium, collo eius laquei inſtar aptaſſe, quò ita à ſemetipſo ſtrangulatus crederetur. Oroſius quoque *lib.7 cap.35. Atque vt voluntariam ſibi conſciuiſſe mortem putaretur, laqueo ſuſpenſus eſt.* De ἡμιτυβίῳ ipſius Valentiniani collo eius injecto nihil cœteri ſcriptores. Illud quidem referunt nonnulli, creditum à multis Valentinianum ſemetipſum ſtrangulaſſe. Sozomenus, *lib.7 cap.22* : & Rufinus, *lib.7 cap.31.*

¶ AD CAP. II. *De Eugenio Tyranno, & Theodoſii M. de eo victoriâ.*

De *Euge-*

De *Eugenio* Tyranno, & Theodoſij M. de eo victoriâ: déque Theodoſij ipſius morte agitur hoc capite: de quo agunt & Zoſimus, *lib.4 pag.778*: Socrates, *lib.5 cap.24*: Theodoritus, *lib.5 cap.24*: Sozomenus, *lib.7 cap.22*. Circa prius notandum eſt quod Philoſtorgius ait, Arbogaſten Eugenium Imperatorem feciſſe, eò quod genus ipſius eum ipſum Imperatorem fieri vetaret: quandoquidem Barbaro parente natus erat, id quod etiam hinc habet Nicephorus, *lib.12 cap.39*: vnde & Claudiano *in 3. Conſul. Honorij*, Arbogaſtes hic *Barbarus exul* vocatur: & *in 4. Conſul. pag.136*, *Germanus exul*: Nempe genere *Francus* is erat: vide Zoſimum, *lib.4 pag.774*, ex iis videlicet qui in Gallias tranſlati fuerant, qui Læti vocabantur, de quibus plenè *ad Cod. Theodoſianum*. Quare & Sulpitius Alexander apud Gregorium Turon. *lib.2. hiſtor. Franc. cap.9.* eum Gentilem facit Sunnonis & Marcomeris ſubregulorum Francorum. Hinc igitur Socrates, *lib.5 cap.24*, eum ex minore Galatia, id eſt, ex Gallia oriundum dixit, ὃς ἐκ τῆς μικρᾶς Γαλλίας ὁρμώμενος.

Quod Eugenium attinet, dignitate τὴν ἀξίαν *Magiſtrum* fuiſſe ait Philoſtorgius: Socrates ἀντιγραφέα τοῦ βασιλέως. Vbi Interpres malè vertit Quæſtorem: Magiſtrum ſcriniorum accipiendum putem, hic enim ἀντιγραφεὺς τοῦ βασιλέως. Eunapius *in Nymphidiano* Magiſtrum ſcriniorum ita quoque deſcribit, ὧ βασιλεὺς τὴν βασιλικὴν γλῶσσαν ἐπέτρεψε. De hoc verò Eugenio vide & Symmachum *lib.3 epiſt.60.61.* Certe & antequam ad Palatium principis proueheretur alio quoque ſenſu Magiſter fuerat Eugenius, nempe

literarum & Oratoriæ, vt referunt Zoſimus, *lib.* 4 *pag.* 775: & Socrates, *lib.* 5 *cap.* 24. Secundo ait, Eugenium religione Gentilem ſeu paganum fuiſſe. Certe Sozomenus quoque ſcribit, *lib.* 7 *cap.* 22, eum circa fidem Chriſtianam minus ſanum fuiſſe, *οὐχ ὑγιῶς διακείμενος περὶ τὸ δόγμα τῶν χριστιανῶν*: & paganum vel certè ſemipaganum eum crediſſe videtur. Et tamen Chriſtianum eum fuiſſe fuiſſe liquidò conſtat ex epiſtola Symmachi ad eum ſcripta. Quid igitur? Paganis certe & ipſe in nonnullis fauit, vt ex *eadem epiſtola* liquet, & ex Paulino, *in vita Ambroſii*: & paganos viciſſim fauentes habuit, & quidem Senatores vrbis Romæ, & in his Flauianum: vide Rufinum, *lib.* 2 *cap.* 33: Sozomenum, *lib.* 7 *cap.* 22: ſed & paganis vaticinatoribus fidem habuit. Inde igitur Eugenius paganus creditus. Et hæc de ipſomet Eugenio.

Quod *Theodoſii M. procinctum* aduerſus Eugenium attinet, ait Philoſtorgius primò, Theodoſium eius apparatus tempore Imperatoriam coronam alteri filio Honorio ſcilicet impoſuiſſe, quod etiam Zoſimus *lib.* 4 *pag.* 778 ait, & Sozomenus, *lib.* 7 *cap.* 24: & Claudianus in 3 Cos. *Honorij* teſtatur *pag.* 129: & in 4 COS. *pag.* 138: totáque hyeme bellum apparaſſe, veréque ſecuto expeditionem mouiſſe. Rectè hæc omnia: Eugenius quippe Imp. factus A. D. 392: Honorius verò à patre Imp. factus A. D. 393. vide Marcellinum *Chronico*, quod Chronicon Alexandrin. malè refert ad ann. 389. Anno vero 394 Theodoſius contra Eugenium mouit: teſte eodem Marcellino *Chronico*. Quod de ſucceſſu expeditionis prælio ad Frigi-

Digitized by Google

Frigidum amnem controuerſo (de quo & Zoſimus *lib.* 4 *pag.* 778) victoria tandem Theodoſij, & Eugenio capite truncato, & Arbogaſte à ſemetipſo interfecto, ſubjicitur, id omne cœteri quoque ſcriptores narrant, & Claudianus etiam in 3. COS. Honorij *pag* 129

Addit, Theodoſium hoc bello defunctum *Mediolani* conſtitiſſe; ibíque conſtitutum filium ſuum Honorium accerſiſſe. Prius illud, de morâ inquam Theodoſij Mediolani teſtatur quoq; Zoſimus, *lib.* 4 *extremo*, & Sozom. *lib.* 4 *cap.* 24 *pag.* 438, vbi & mortuus Theodoſius. Quod poſterius attinet, in eo diſſenſus aliquis inter ſcriptores. Zoſimus enim, *lib* 4 *pag.* 778 ait, Theodoſium aduerſus Eugenium mouentem Honorium ſecum adſciuiſſe: idémque ſcribit Marcellinus, *Chronico*. Contra alij, Claudianus ſcilicet *in* 3. COS. *Honorij, pag.* 129. *col.* 2. Rufinus *lib.* 11 *cap. vlt.* vtrumque filium à Theodoſio Conſtantinopoli relictum ſcribunt, póſtque Eugenianum bellum Honorium ad patrem aduolaſſe. Imò idem Sozomenus *d. cap. vlt.* ait Theodoſium morbo correptum Honorium ociſſimè euocaſſe: cui conſentit & Philoſtorgius: Addit & Sozomenus, Theodoſium cùm Honorium iam præſentem vidiſſet, melius habere viſum. Certe præſente Honorio mortuum teſtis eſt quoque Zoſimus, *lib.* 4 *extremo*. Tandem ait Philoſtorgius, Theodoſium Honorio totum Occidentem commiſiſſe: de quo vide & Olympiodorum apud Photium noſtrum *in Bibliotheca*, & Zoſimum, *dict. lib.* 4 *pag.* 779, qui ait, commiſſam Honorio Italiam, Hiſpanos, Gallos, Africámque omnem.

Sequitur de *morte Theodosii.* Hunc verò ex intercute morbo ſeu hydropiſi mortuum ſcribit Philoſtorgius (quod & hinc habet Nicephorus *lib.12 cap.vlt.*) vt & Idacius *Chronico.* Addit autem Philoſtorgius Theodoſium hunc morbum contraxiſſe ex vitæ intemperantia luxúque immodico, eúmque ideò hoc nomine κωμῳδεῖ ſeu traducit : Quomodo & Zoſimus pariter, *lib.4 pag.758* immodicum voluptuariæ vitæ ſtudium Theodoſio M. objectat. Atenim eo nomine Photius Philoſtorgio & impietatem & impudentiam exprobrat. Certè & Socrates, *lib.5 cap.25*, Theodoſium mortuum ait, morbo contracto ἐκ πολεμικῦ μόχθυ. Sed & Victor Theodoſium cum Trajano alioquin comparans, vinolentiam eum deteſtatum ſcribit, legéque prohibuiſſe miniſteria laſciua pſaltriáſque commeſſationibus adhiberi : denique, *veſcendi continentia valetudinem rexiſſe.* Eſt igitur hæc Philoſtorgij quoque in Theodoſium calumnia, eo quod Theodoſius Arianis & Eunomianis maximè bellum indixiſſet: de quo *in Prolegomenis.* Colligit poſt hæc Philoſtorgius Theodoſiani Imperij annos : nempe ait, Theodoſium ſedecim annos imperaſſe : in quo concinunt omninò Socrates, *lib.5 cap.25* : Sozomen. *lib.8 cap.1* : Theodorus Lector *in collectaneis Nicephorianis lib.2 in fin.* Nicephorus, qui hic alioquin Philoſtorgium ſequitur, ait ſedecim cum dimidio. Rufinus *lib.11 cap.vlt.* decem & ſeptem annos computat, duobus videlicet annis dimidiatis pro ſolidis computatis. Recte hi fermè omnes, tot enim anni ſunt ab A.D. 379 ad 395.

Poſt

Poſt omnia Philoſtorgius *Felicitatem* Theodoſij M. hîc deprædicat, eiúſque cauſam ex ſuo ingenio adſignat: quod omne quoque Nicephorus habet & interpolat, tacito, vt alias ferme, Philoſtorgij nomine *lib.12 cap.vlt.* Felicitatem Theodoſij in his quinque ponit: in præclaris victoriis; in monarchia totius Imperij Romani: in eo quod pater duorum filiorum Imperatorum fuerit: quod inconcuſſum his Imperium reliquerit: denique quod in proprio lecto feliciſſimam vitam finierit. Quæ vera omnia. *Cauſam* verò felicitatis iſtius omnis hanc ſpecialem reddit Philoſtorgius, nempe quod præmium iſtud retulerit, ob feruidum contra idola zelum: τοῦ θερμοῦ μοι δοκῶ κατὰ τῶν εἰδώλων ζήλου τοῦτο γέρας ἐξήνεγκεν. Quod & ipſum Nicephorus habet, qui id inſuper addit, & generalius, τῆς πρὸς θεὸν πίστεως γέρας id fuiſſe, quod Philoſtorgius dictum noluit, ob indictum, quod ſupra dixi, à Theodoſio M. Arianis & Eunomianis bellum. Vnde contra Socrates, *lib.5 cap.10*, diſerte hanc felicitatis Theodoſij cauſam adſignat, αἰτίαν αὐτῷ τοῦ διαπρέπειν, quòd de hæreſibus abolendis ſeriò cogitaſſet. Et ſic hac quoque parte notare licet Philoſtorgij ab aliis diſſenſum: ſed & illud, de quo *in Prolegomenis* plenè, quàm ex ſuo quíq; ſcriptores Eccleſiaſtici ſenſu, res æſtimare atque ita prodere ſoleant. De Theodoſij M. alioquin ſtudio in deturbandis idolis teſtes cœteri quoque ſcriptores: Ambroſius *Orat. de exitu Theod. circa princip. & pag. 99*: Rufinus, *lib.2 cap.23*: Socrates, *lib.5 cap.16,17*: Theodor. *lib.5 cap.20*: Sozomenus, *lib.7 c.15*. Fidem faciunt & ipſiuſmet Theo-

doſij conſtitutiones, ac nominatim poſt Valentiniani Iun. cœdem cùm aduerſus Eugenium moueret, *lex* 12. *Cod. Theod. de paganis*: vbi de hoc plura: videndi & Gentiles ſcriptores, Eunapius, Libanius, & Zoſimus *lib*.4 *extremo*. Hanc igitur felicitatis Theodoſianæ cauſam adſignat Philoſtorgius: quem & aliâs Gentilibus ſeu paganis aduerſum maxime fuiſſe deprehendo: de quo pariter *in Prolegomenis*: Tandem in eo ſaltem conuenit Philoſtorgio cum aliis, quod pietati eius hanc felicitatem omnes adſcribant, verùm aliter atq; aliter. Denique Ambroſius quoque, *dict. Oratione*, Theodoſij fidem triumphos adquiſiuiſſe, victoriámq; militum eam fuiſſe ſcribit. Sic aliorum cõtra Principum infelicitatis cauſas ex ſuo ingenio metitur Philoſtorgius: veluti Conſtantini M. *lib*.2 *cap*.4: Conſtantis, *lib*.3 *cap*.22: Conſtantij, *lib*.5 *cap*.4: Gratiani, *lib*.10 *cap*.5: Valentiniani Iun. *hoc ipſo lib*.1 *cap*.1.

¶ AD CAP. III. *De Rufini & Stelichonis poteſtate & exitu.*

De *Rufini* apud Arcadium Imp. déque *Stelichonis* apud Honorium auctoritate, déque infelici vtriuſque exitu eſt hoc caput, quod exſcribit quoque fermè Nicephorus, *lib*.13 *cap*.1. In qua narratione concordant fermè cœteri ſcriptores. Primò ait, Rufinum in Oriente apud Arcadium, Stelichonem apud Honorium in Occidente ſummam adeò poteſtatẽ habuiſſe, vt relicto tantum penes Arcadium & Honoriũ Imperij nomine & ſimulacro vim penes ſe habuerint: ἑκάτερος γὰρ αὐτῶν ἑκατέρῳ τῶν Θεοδοσίου παίδων τὸ τῆς βασιλείας σχῆμα καὶ τὸ ὄνομα νέμειν ὑπαραιτούμενος,

τὸ κράτος

τὸ κράτος τῆς ἀρχῆς διὰ χειρὸς καὶ γλώσσης εἶχεν, ἐν ὑπάρχου προσηγορίᾳ βασιλεύων τοῦ βασιλεύοντος. Quod & cœteri ſcribunt: & in his Zoſimus, iiſdem pene verbis, *initio lib.5*, de Arcadio & Honorio agens, ἄρχει μὲν ὀνόματος ἐδόκουν ἔχειν τὸ κράτος, ἡ δὲ πᾶσα τῆς ἀρχῆς δύναμις ἦν κατὰ μὲν τὴν Ἑῴαν παρὰ Ρουφίνῳ, κατὰ δὲ τὴν ἑσπέραν ἐν τῇ Στελίχωνος γνώμῃ. Addit Philoſtorgius, neutrum Imperatorum quorum Præfecti erant, amantem fuiſſe, imò & Stelichonem filio ſuo Eucherio Imperium aptare voluiſſe. Quod & alij memorant.

Secundo loco de *Nece* Rufini hiſtoriam tradit, à quo videlicet, quo item loco, qua cauſa, quo tempore is occiſus fuerit. Nempe primum ait, occiſum Rufinum ab exercitu qui Theodoſio aduerſus Tyrannum (Eugenium ſcilicet) militauerat, Româ (ſeu Italiâ in Orientem & Conſtantinopolim) reuerſo. Similiter alij, Claudianus, *lib.2 in Rufinum*: Zoſimus, *lib.5 pag.785*: Socrates, *lib.6 cap.1*: Sozomenus, *lib.9 cap.1*: Marcellinus, *Chronico*, & Chronicon Alexandrin. &c. Secundò ait, occiſum Rufinum in loco quod *Tribunalium* dicitur ante Imperatoris pedes, quod & ipſum Nicephorus hinc habet. In genere alij aiunt, ante vrbem ſeu ante portas vrbis, cùm Arcadius eò aduentante exercitu proceſſiſſet. Claudianus, *lib.2 in Rufinum*: Zoſimus, *lib 5 pag.785*: Socrates & Sozomenus *dictis locis*: Marcellinus *Chronico*. Solus Philoſtorgius ait, in Tribunalio. Quod tamen ipſum quoque tacite indicat Claudianus *dict. loco*, cum Rufinum ita inducit loquentem ad Arcadium, vt ſe participem Imperij faceret.

Digitized by Google

Increpat Augustum, scandat sublime Tribunal,
Participem sceptri, socium declaret honoris.

Sed & auctor Chronici Alexandrini similiter ait, Rufinum cœsum ἐν τῷ Ἑβδόμῳ. Ἕβδομον hic idem est cum Tribunalio: Τριβουνάλιον quippe in ἑβδόμῳ fuit. Sic idem auctor ann. 383. Ἀρκάδιος Αὔγουστος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Τριβουναλίῳ τοῦ Ἑβδόμου ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀνηγορεύθη. Vide & ann. 402. De Tribunalio hoc vide Himerium, Cedrenum, Suidam, Codinum *in originib. Constantinopol.* Ibi verò Imperatores inaugurati, coronatíque: inter alios Valens, Arcadius, Honorius, Leo, alij. Palatiúmque id erat: Himerius, ἐν τῷ παλατίῳ τῷ τριβουναλίῳ. Conditum autem id à Constantino M. ait Codinus. Valens certe Tribunal illud, in quo creatus Augustus fuerat, gradibus marmoreis & tabulis ornauit, vt discere est ex Themistio *Oratione 16 in fin.* Vnde is locus τριβουνάλιον dictus. *Tribunal alioquin fori Constantini* tertia Regione, *In veteri descript. vrbis Constantinopolitanæ* memoratur, & Tribunal purpureis gradibus extructum regione 2. Tertiò ait Philostorgius, occisum Rufinum, tum Stelichonis jussu, tum quia exercitum ludibrio habuerat, μυκτηρίζων αὐτοὺς ἐπεφέρετο. Quod prius attinet, consentiunt & cœteri qui infestum ideò Rufinum Stelichoni fuisse scribunt, quod hic contenderet vtriusque Imperatoris orbísque curam sibi à Theodosio demandatam. Claudianus *in 3. Consul. Honorij, pag. 130:* & *in 4. Consulatum, pag. 142:* & *libris in Rufinum:* Zosimus, *lib. 5 pag. 782, 785:* vide & de hac vtriusque orbis tutelâ Stelichoni mandata eundem Zosimum, *lib. 5 p. 8.0.* Quod poste-

posterius verò attinet, quod inquam ait Rufinum ideò ab exercitu cœsum, quod eum ludibrio habuisset, id à nemine alio præterea nisi à Nicephoro qui hinc habet, memoratur: Forte autem ludibrio habitus hic exercitus à Rufino, quod Stelicho τὸ ἀπεσκληκὸς καὶ ἀπόβλητον retentis sibi validioribus in Orientem misisset: Tandem, quod *tempus* attinet, ait Rufinum ea ipsa die cœsum, καθ' ἣν οἱ στρατολόγοι μονονουχὶ τὴν ἁλουργίδα αὐτῷ περιεβάλλοντο. Quod quidem singulare est, ídq; etiam Nicephorus exscripsit: sic tamen vt pro περιεβάλλοντο, reposuerit, περιβαλεῖν αὐτῷ ἔμελλον. Certè, nonnulla apud Claudianum occurrunt, *lib.2 in Rufinum*, quæ hùc maximè faciunt: Præter illud quod iam supra retulimus, vbi de Tribunalio---*nunc tempus:*

Opportuna meis oritur lux crastina votis,
Quod nolit Rex ipse velit, iubeatq; coactus
In partem mihi regna dari.

De cupiditate alioquin Imperij & affectata tyrannide quâ in dies magis magísque Rufinus flagrabat, agit Zosimus, *lib.5 pag.784*: Socrates *lib.6 cap.1*: Sozomenus *lib.8 cap.1*. Et hæc de cœde Rufini.

Tertio loco characterem & imaginem vtriusque, & Rufini (quem hinc quoque Nicephorus habet) & Arcadij, exhibet Philostorgius: quæ nullibi præthereà ita occurrunt, nisi quod Cedrenus, *pag.269*, quoad formam, Arcadium depingit, corpore deformem, nigrum, statura prauâ: de Animi certe eius secordia, & quantopere Rufino, de quo hic, obnoxius fuerit, dixi iam ad Arcadij *l. quisquis, Cod. ad leg. Iul. maiest. pag.66,67*, ex Zosimo potissi-

mùm, qui inter alia ait, Rufinum Arcadio potitum ceu pecude,& Arcadium φεγγήσεως ἐστερημένον.

Quartò addit quæ necem Rufini secuta sunt: Caput scilicet Rufini amputatum ait, oríque lapide immisso, circumlatum id per vrbem, dextra amputata & circumlata per vrbis ergasteria, stipe *insatiabili* petita, vnde multum auri corrogatum fuerit, quibúsque passim ad tam gratum spectaculum aurum lubenti animo dantibus. Quæ omnia fermè non tantum Nicephorus ex hoc loco, sed & Claudianus, & Zosimus, & Marcellinus *in Chronico* habent. Illud tantum quod de lapide ori immisso ait, nemo prætereà habet, verùm de capite tantum saxis petito Claudianus

Nec minus assiduis certant elidere saxis
Prodigiale caput, quod iam de cuspide summâ
Nutabat dignâ rediens ad mœnia pœna.

De Stelichonis exitu, quod sub finem hîc adjicitur, suo tempore ad *lib.*12 *cap.*1 discutietur.

¶ Intereà in hac de Rufini cœde narratione, intermicare videas stricturas odij Philostorgij in Rufinum, nempe quia hunc Eunomianis maximè infestum fuisse satis colligitur ex legibus quæ sub Arcadij nomine ad Rufinum in Eunomianos datæ, verùm ipsi Rufino reuerà accepto ferendæ sunt: nempe *lex* 25. 26. *Cod. Theod. de hæreticis: lex* 13. *de paganis.* Eadémque igitur peculiaris in Eutropium Philostorgij odij causa: de quo *infrà.*

¶ Ad Cap. III. *De Eutropio Eunucho ad summas dignitates subuecto.*

¶ Ad

De *Eutropio* Eunucho è seruo post Rufinum ad summas dignitates in Palatio apud Arcadium subuecto, est hoc caput, quod exscribit fermè Nicephorus *lib.13 cap.1 pag.341, lit.b*: Cui concinunt & alij scriptores, qui eandem Eutropij honorum paginam habent; & in his quoque Claudianus, Zosimus, & Honorij *lex 17 Cod. Theod. de pœnis*, &c. sed & Eunapius & Suidas, in eo quod Eutropium aiunt Rufini potestatem obtinuisse, παραλαβὼν τοῦ ἐκείνου κράτος. Pauca tantum quædam hîc sublegenda. Primò, *Præpositus* hîc absolutè dicitur (pariter vt *lib.4 cap.1*) pro Præposito S. Cubiculi: qui videlicet τὴν ἡγεμονίαν πάντων τῶν βασιλικῶν εἶχε κοιτώνων, ait Zosimus *pag.786*: de quo vide *dict. l.17*: Zosimum *dict. pag.786*: Claudianum *1. in Eutropium*: Socratem *lib.6 cap.5*: Chrysostomi *Orationem in Eutrop.* Sic & *Præfectus* ὕπαρχος vel ἴπαρχος absolutè pro Præfecto Prætorio *suprà lib.9 cap.11, & hoc lib. cap.5.* Sic & *Magister* pro Magistro officiorum, *infr. lib.12 cap.1.*

Secundò ait Philostorgius, castrationem submouisse Eutropium à purpurâ, id est, *Eunuchum* non potuisse esse Imperatorem, & ideò Eutropium persuasisse Arcadio, vt quia illud fieri non poterat, Patricium se & Consulem designaret, quæ dignitates certe summæ & Imperatoriæ proximæ erãt. Quod quidem nullibi ita expressum. Imò est & qui scribat, Eutropium ad Imperatoriam dignitatem adspirasse: vetus auctor apud Suidam *in voce* ὕπατος. Sic & Barbarum Imperatorem fieri non potuisse supra idem dixit *cap.2.*

Tertiò notandum, quod ait Eutropium Patricium

factum *iam patrem Imperatoris* fuiſſe,qui ne vilem quidem filium generare poterat.Quæ quoque nullibi ita occurrunt: niſi quod ſimiliter de Eutropio Patricio,patre iam Imperatoris Claudianus 2 *in Eutropium.*

Direptas quid plangis opes quas natus habebit,
Non aliter poteras Principis eſſe Pater

Item, ------*præſidium legum, Genitorq; vocatur*
Principis,& famulum dignatur Regia Patrem.

Et Sozomenus *lib.*8 *cap.*7, ὑπάτου καὶ πατρὸς βασιλέως ἀξίᾳ ἐτιμήθη. Omitto alia ſimilia quæ ad Eutropium non faciunt,& iam omnibus obuia ſunt. ¶Interim & hîc quoque videas, peculiaris in Eutropium Philoſtorgij odij cauſas, pariter vt *infra cap.prox.*5 *& cap.*6: propter odium videlicet aduerſus Eunomium & Eunomianos, quod *cap.prox.*5 videre eſt, vbi plura.

¶AD CAP. V. *De Eunomij ſepultura & libris.*

De Tranſlatione corporis *Eunomij* & libris eius aboleri juſſis, eſt hoc caput, quod exſcribit partim, partim contrahit Nicephorus,*lib.*13 *cap.*1 *pag.*342. Ait igitur,Eunomij corpus transferri iuſſum mandato Eutropij per Cæſarium P P à Dacaorenis Tyanam: ratione mox ſubjecta: Vbi multa notanda veniunt. Primò,quod de *Eutropij* mandato ait. Id quod oſtendit,quâ tum auctoritate fuerit Eutropius, qui ſummæ Præfecturæ Prætorianæ imperaret. Id verò hîc inculcatur à Philoſtorgio,vt ita Eunomianorum, ſuúmq; adeò in Eutropium odium ſignificet,de quo plura *inf.quoq; cap.prox.* Secundò notandum,

Digitized by Google

dum, quod ait de *Cæsario*, eum in Præfectura Prætoriana (Orientis scilicet) Rufino successisse. Hic verò ille Cæsarius P P. fuit A. D. 395, 396, 397, vt ex Constitutionibus Arcadij per hoc triennium ad eum datis liquet. Quo characterismo iam certò statuere licet, Eunomium hoc tempore iam mortuum fuisse, antequam Cæsarius Præfectura decederet ann. 397, multo magis antequam Eutropius cœsus fuisset ann. 399: Sozomenus certe *lib. 7 cap.* 17 ait, Eunomium mortuum non multò post quàm exilium ei indictum fuisset à Theodosio Imp. quod incidit fermè in A. D. 387. Et omninò puto Eunomium obiisse circa annum Domini 392, quod, vt iam suprà indicaui, Philostorgius memorauerat vel fine libri decimi, vel initio libri vndecimi, quorum lacuna ex alio MS. olim forte sarciri poterit. Hieronymus quoque *de scriptoribus Eccles.* qui scriptorum Ecclesiasticorum recensum instituit ad XIV. Theodosij Imp. annum vsque, scribit, *dici Eunomium vsque hodie viuere in Cappadocia.* Ergo mortuus liquidò Eunomius hoc medio spatio, inter A. D. 392 & 397. Ad rem. Ergo, Eutropij mandato iussus Cæsarius P P. corpus Eunomij aliò transferre. Sic & alia occurrunt Arcadij (vel sub eius nomine eiusdem Eutropij, penes quem suprema rerum potestas hoc æuo erat) plura alia mandata, Constitutiones inquam sex per A. D. 395, 396, 397, 398, 399, quibus *Eunomiani* variè agitati: puta (præter priorem quæ ad Rufinum P P. decessorem Cæsarij data est A. D. 395, puta *leg. 25 Cod. Theod. de hæreticis*) tres, ad eundem Cæsarium P P. emissæ, puta anno 395,

[illegible] *m.* & *ann.* 396, *lex* 30, 31 *dict. tit.* quibus duabus poſterioribus doctores authoréſque Eunomianorum clerici maximè, quorum furor tantum ſuaſerat errorem, de ciuitatibus pelli extorres, & humanis cœtibus ſegregari iubentur: Pariter vt A. D. 398 conſtitutione data ad Eutychianum P P. Cæſarij ſucceſſorem, *l.* 34. *d. tit.* vbi ruri quoque conuentus eorum inhibentur. Tandem A. D. 399 conſtitutione data ad eundem Eutychianum *l.* 36. *cod. tit.* quò pertinet & Syneſij *epiſt.* 5. Ex quibus apparet, variis rationibus ab Arcadio, vel potius Eutropio, per hoc quinquennium ab A. D. 395 ad 399 Eunomianos attritos fuiſſe. Proinde inter alia quoque tranſlatio corporis Eunomij mandata in Eunomianorum odium. De cuius tranſlationis tum circumſtantiis tum ratione porrò videndum eſt. Ait igitur, tranſlatum Eunomium à Dacaorenis (Cappadociæ ſcilicet) Nempe eò in exilium iuerat Eunomius, in proprios ſcilicet agros ſuos: de quo *ſuprà lib.* 10 *cap.* 6, ſeu in patriam ſuam, vt teſtatur Sozomenus *lib.* 7 *cap.* 17, vbi & deceſſiſſe eum ſepultúmq; ſcribit, ἔτυχε τῆς ἐν πατρίδι ταφῆς. Inde igitur transferri iuſſus Eunomius Tyanam, quæ in eadem Cappadocia erat: *Quò,* inquit, *à monachis qui ibi erant ſeruaretur:* addito, *Eutropium quippe inuidiſſe gloriæ Eunomij, & ideò ne cadauer quidem Eunomij ſepulturam nanciſci permiſiſſe cum magiſtro* (Aëtio ſcilicet Conſtantinopoli) *quamuis id multi peterent.* Nempe Eunomiani Eunomij corpus tranſlatum volebant Conſtantinopolim, vbi & Aëtius mortuus, ſepultúſque adeò fuerat, eíque Eunomius os oculóſque occluſerat, extre-

máque

Digitized by Google

máque officia reddiderat, vt ſuprà dixit *lib. 9 cap. 6.* Quinimò & id quoque Eunomianos vrebat, ac proinde & Philoſtorgium, quod Eunomius non Conſtantinopoli ſepultus fuiſſet, quomodo tamen ſepultus fuerat Eudoxius in æde Apoſtolorum, teſte Cyrillo Epiſc. Alexandrino, qui id velut ἀδίκως & contra Canones factum improbauit: Quod etiam refert Facundus *lib. 2 pag.* 143, 144. Cupiebant igitur Eunomiani Eunomium in eandem ſedem cum Aëtio tranſlatum, ad gloriam eius, imò ſuperſtitionem augendam. Idque ipſi facturi videbantur, oportunitate agrorum Dacaorenorum & vici exigui qui patentiores & aptiores ad transferendum clàm corpus erant. Quare transferri juſſum id Tyanam vrbem Cappadociæ, ciuitatem validam & amplam, & à monachis inſuper id ibi ſeruandum. Scilicet ſi quid efficax peragendum, vt & ſi quæ vis inhibenda, per monachos hac tempeſtate id tranſactum, vt ſub Theodoſio ita & ſub Arcadio; de quo dicere memini iam ad Libanij *Orationem pro Templis*: ídque nominatim in Cappadocia, *vt hic*, & Syria, quò pertinet *cap. 7 lib. 3 ſup.* vt & Libanij Oratio illa. Inde igitur jam aſſeruandum monachis Tyanæ in Cappadocia Eunomij corpus creditum: quibus alioquin iniquiorem Philoſtorgium fuiſſe & ex *hoc loco*, & ex altero illo *cap. 17 lib. 3* colligo. Et hæc quidem de corpore Eunomij, eiúſque tranſlatione ab Eutropio mandata, quem Eunomij gloriæ inuidiſſe ait, βασκαίνων αὐτῷ τῆς κλέους. Atque hæc odij Philoſtorgiani, quod & hic & ſupra & mox infrà intermicare videas, in

Eutropium cauſa, ob indictum ab eo Eunomio & Eunomianis odium. Eundẽ verò Eutropium & *libros* Eunomij publicis edictis aboleri juſſiſſe ſcribit, quod & Nicephorus hinc habet *lib.*13 *cap.*1 *pag.*342, tacito Philoſtorgij nomine, λόγος δὲ ἔχει (de quibus alioquin Eunomij libris *ſup. lib.*8 *cap.*12 : *lib.*10 *cap.*6 : & Photius *in Bibliotheca num.*137, 138) Id verò conſtitutione ſua Arcadius, ad Eutychianum P P. (Cæſarii ſucceſſorem) emiſſa A.D. 398, ſanciuit, *l.*34. *Cod. Th. de hæreticis. Codices ſane eorum* [Eunomianorum &c.] *ſcelerum omnium doctrinam ac materiam continentes ſumma ſagacitate mox quæri ac prodi exertâ authoritate mandamus, ſub aſpectibus eorum Iudicantum incendio mox cremandos : Ex quibus ſi qui forte aliquid qualibet occaſione vel fraude occultaſſe nec prodidiſſe conuincetur, ſciat ſe velut noxiorum codicum & maleficij crimine conſcriptorum occultatorem capite eſſe plectendum.* Et his interim videmus, quò prolapſæ fuerint hac tempeſtate Eunomianorum res. De quibus alioquin vt & de Arianis hoc ipſo tempore ſcribit Sozomenus *lib.*8 *cap.*1 (& ex eo Nicephorus *lib.*13 *cap.*1 *pag.*341) eos, quoniam inter ſeſe ἐδιχονόουν diſſidebant (de quo *ſuprà lib.*9. & 10) vbique imminutos : multos quippe iudicaſſe ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐναντιότητος, eos de Deo non rectè ſentire, atque ideò ad eos tranſiiſſe qui eiuſdem ſententiæ cum Imperatoribus erant. Atque hic etiam finis Eunomianæ apud Philoſtorgium hiſtoriæ eſt, quantum equidem hæ Photij eclogæ ſuppeditant : vno tantum addito quod occurrit *infrà lib.* 12 *cap.* 9 de Luciano qui Eunomianæ ſynagogæ poſt Eudoxium Conſtantinopoli præfuit,

circa

Digitized

circa A. D. 420, quod & ipſum exſcribit Nicephorus, *dict. pag.* 342.

¶ AD CAP. VI. *De Arcadij Imp. vxore, &c.*

De *Arcadij* Imp. *vxore*, pérque eam *Eutropio* apud Imp. primùm inconciliato, móxque inſecuto Eutrôpij exilio cœdéque, eſt hoc caput, quod exſcribit & Nicephorus *lib.* 13 *cap.* 4 *pag.* 352, 353. In quo cum multa ſint quæ cum aliis ſcriptoribus conueniant, alia tamen ſingularia ſunt. Primùm ait, vxorem Arcadij fuiſſe filiam Baudonis, qui quidem gente Barbarus, expeditionibus verò militaribus in Occidente illuſtris erat. Quod Baudonem attinet, hic ille Bauto eſt genere Francus, ſub Gratiano Dux inclytus, vnà cum Arbogaſte, qui & ipſe Francus erat, Zoſimo teſte *lib.* 4 *pag.* 757 (qui & eos ſummoperè laudat) & *pag.* 774: cuius meminit & Ambroſius *Orat. in funus Valentiniani*, & *lib.* 5 *epiſt.* 27 (vbi & genere Trans-Rhenanum pariter vocat, & deuotionem exhibuiſſe ait Valentiniano pupillo contra Maximum) & *ep.* 88 *ad Eugenium*. Hic cum Arcadio primum Conſule Conſul fuit A. D. 385: de quo Conſulatu eius Symmachus quoque *lib.* 4 *epiſt.* 15, ad quem epiſtola illa, vnà cum altera 16, ſcripta eſt. Meminit & B. Auguſtinus *lib.* 3 *contra literas Petiliani cap.* 25: vbi ait ſe Mediolani Kal. Ianuarij recitaſſe laudem Bautoni Conſuli, pro ſuâ tunc Rhetorica profeſſione. Huius igitur Baudonis filiam poſt mortem patris Arcadium vxorem duxiſſe ait Philoſtorgius. Et Eudoxiam intelligit, quam alij Gratiani filiam faciunt, vt Nicephorus eo ipſo loco teſtatur. Baronius *ann.* 395, *nu.* 3,

eúmq; ſecuti alij, Promoti neptem credidêre ex Zoſimi verbis, *lib.* 5, malè intellectis: Zoſimus enim non ait eam vnius ex Promoti filiis filiam fuiſſe, verùm virginē apud vnum ex filiis Promoti educatam: τούτου δὲ ἅπερ εἶχε παρ' ἑαυτῷ παρθένον (Baronius hîc vocem *filiæ* addit) κάλλει λάμπουσαν ἐξαισίῳ: & mox, τῇ παρὰ τῷ Προμώτου παιδὶ τρεφομένῃ. Eam porrò vxorem Arcadium poſt mortem patris duxiſſe ait Philoſtorgius: nempe anno 395, 5. Kal. Maij, vt ſcribit auctor Chronici Alexandrini.

Ingenium porrò Eudoxiæ iſtius, quod ſecundo loco notandum, ſic deſcribit Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus: non fuiſſe ſcilicet eam factam ad ſpuriam mariti Arcadij naturam, verùm fuiſſe in eâ haud parum Barbaricæ audaciæ (vt pote Barbaro patre prognata) Cedrenus quoque *pag.* 274 ait, eam βάρβαρον καὶ θρασυκάρδιον fuiſſe: item, πολλῶν κακῶν Ἀρκαδίῳ πρόξενον.

Tertio, quatuor liberos Arcadium ex Eudoxia iſta ſuſcepiſſe ait, Pulcheriam, Arcadiam, Marinam & Theodoſium Iun.: & duas quidem priores ante caſum Eutropij, puta Pulcheriam & Arcadiam. De Pulcheria quoque ante eum caſum nata præter Marcellinum *Chron.* conſentit auctor Chronici Alexandr. ann. 399, 14 Kal. Februar. qui idem, cum Marcellino *in Chronico*, biennio ante ann. 397 Flaccillam Iuniorem Arcadio natam ſcribit, & ſic de duabus filiabus Arcadio natis ex Eudoxia conſentit ante caſum Eutropij, Pulcheria videlicet & Flaccilla, non de Pulcheria & Arcadia: Arcadiam enim natam ſcribit A.D. 400, 3. Non. Apriles. Qui idem alioquin

Digitized by Google

quin vnà cum Marcellino poſt eundem caſum Theodoſium Iun. natum ſcribit ann. 401, & Marinam ann. 403. Et poſt hæc Eudoxiam ipſam anno proximo 404 mortuam iidem aiunt.

Sequitur Eutropij caſus: de cuius occaſione circumſtantiiſque hîc agit Philoſtorgius. *Occaſionem* natam ait, ex Eudoxiæ (de qua ſeo ferme fine hoc capite in anteceſſum egit) in Eutropium indignatione, cuius cauſas enarrat, quas quiſq; per ſe legere poteſt, nuſpiam ita alibi niſi apud hunc, & qui ex eo habet Nicephorum, occurrentes. Certè Sozomenus quoque ſcribit, *lib.8 cap.7*, indignationem Arcadij ortam aduerſus Eutropium, ὡς εἰς τὴν βασιλέως γαμετὴν ὑβρίσας: Quod præter Philoſtorgium & Sozomenum nemo alius dicit. Alij quippe alias majeſtatis cauſas afferunt: vide Claudianum, Zoſimum, alios. Et verò ipſe Photius *fine huius capitis* apertè ait, huiuſce primi caſus pœnæque, ſed & mortis mox cauſas alias ab aliis narrari. In tranſitu porrò obſeruandum Rhetoricum verè apud Philoſtorgium πάθος in exprimenda Eudoxiæ indignatione: Tùm deinde quod ait Arcadium ad vxoris querelam in Eutropium commotum, Imperatorem ſeſe iam oſtentaſſe, tùm irâ tum verborum atrocitate aduerſus Eutropium: Quem alioquin minimè Imperatorem imò ſocordem deſcribebat *ſuprà cap. 3.* Quod caſum ipſum pœnámque Eutropij attinet, eiúſque circumſtantias, ait, primò, Eutropium omnibus honoribus exutum, boniſque ſpoliatum, in Cyprum inſulam in exilium miſſum fuiſſe: De quâ tri-

Digitized by Google

plici Eutropij pœna extat ipſamet Arcadij ſuper eo *lex 17 Cod.Theod. de pœnis* : agit & de eâ Claudianus ad eam legem conuenientiſſimè. Et hæ quidem pœnæ initio Eutropio ab Arcadio impoſitæ fuêre. Atenim capite mox idem multatus fuit. Quod vnum ſupplicium memorat Socrates *lib.6 cap.5*: Sozomen. *lib.8 cap.7* : qui ideò eum *dict.l.17*, & cum Claudiano hactenùs pugnare nonnullis videntur. Verùm ſicut ex Zoſimo, ita ex hoc Philoſtorgij loco facile ἐναντιοφανὲς iſtud componitur. Initio ſcilicet Eutropius honoribus exutus, boníſq; proſcriptis in exilium miſſus, poſteà & capite multatus fuit. Sedenim duo prætereà hac parte ſingularia admodùm habet Philoſtorgius, & exinde Nicephorus. Primum ſingulare eſt circa cauſam huius ſecundi & extremi judicij in Eutropium. Nempe ait, accuſatum eum quod cùm Conſul factus fuiſſet, animalibus præter fas vſus fuiſſet, quibus nonniſi ſoli Imperatori vti licebat, ὁπόταν ὕπατος ἐγεγόνει βοσκήμασιν ἀπεχρήσατο, οἷς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἐξῆν μὴ ὅτι γε μόνῳ βασιλεῖ: Ait Philoſtorgius βοσκήμασιν, pro quo Nicephorus, hunc alioquin locum exſcribens, ait κόσμοις παρ' ἀξίαν ἐχρήσατο: & mox de veſtibus id extulit, οὐ μόνῳ ἔξεστι βασιλεῖ ἀμφιέννυσθ. Atenim notãdum hic de βοσκήμασιν ſpeciatim agi, i. de animalibus ſeu equis. Scilicet, vt quædam alia ornamenta ſolis Imperatoribus, eorúmq; Conſulatui reſeruata hoc æuo erant, ita nominatim βοσκήματα animalia ſeu equi, veluti Palmati, Hermogeniani, Cappadoces, de quibus ago plenè *ad leg. vnic. Cod. Theod. de grege dominico*: & *l.1. eod. Cod. de equis curulibus*, & iam aliquid dixi *ad veterem*

Orbis

Orbis deſcriptionem, & *ſuprà.* Item animalia alia, quibus citra Principis indultum vti non licebat, de quo non vno loco Symmachus. Sic & Capitolinus *in Gordianis pag.* 152, Equos Siculos & Cappadoces nonniſi permittentibus Imperatoribus per factiones diuidi potuiſſe ſcribit. Sic & ſumptuum xeniorúmque modus in officiis Conſularibus certus fuit *l.*1.*Cod.Theod.de ſcænicis*, vbi dixi.

Alterum ſingulare circa vltimum de Eutropio judicium eſt de formâ judicii, & cognitionis, quâ Eutropius morti addictus fuit. Ait Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, factum id conſiſtorio in Pantichio habito; vbi Aurelianus Præfectus (Prætorio ſcilicet) aliíque in illuſtri dignitate poſiti de crimine cognouerunt. Vbi plura notanda veniunt: primò de *loco*, in Conſiſtorio ſc. id factũ ait, in Pantichio habito: in conſiſtorio inquam, vbi cognitiones Principis agitabantur: de quo *ad Cod. Theod.* In Pantichio: Pantichium videri poſſit Baſilica Conſtantinopoli in miliario ſeu foro, in quâ Fortuna vrbis collocata erat: de qua Zoſimus, *lib.*2 *pag.*687: Socrates *lib.*3 *cap.*9 *in fin.* & vetus auctor, qui δημοσίαν τύχίω vocat, apud Suidam in μίλιον. Verùm non ita eſt. Pantichium locus erat extra Conſtantinopolim, inter Chalcedonem & Nicomediam: cuius mentio in Itinerario Antonini. *Byzantium*, inquit, *quæ & Conſtantinopolis. Chalcedoniam M.P.* XVIII. *Traiectus in Bithyniam M.P.* IV. *Pantichium M.P.* XV. *Libyſſam M.P.* XXIV. *Nicomediam M.P.* XXII. Et in Itinerario Hieroſolymitano ſeu Burdegalenſi. *A Conſtantinopoli tranſis Pontum, venis Chalcedoniam, am-*

Digitized by Google

bulas prouinciam Bithyniam. Mutatio Naſſete M.VII.*S. Mutatio Pandicia* M.VII.*S. Mutatio Pontamus* M.XIII. *Manſio Libiſſa* M.IX. *Mutatio Brunga* M.XII. *Ciuitas Nicômedia* M.XIII. Et apud Sozomenum *lib.7 cap.21.* ὡς δὲ εἰς τὸ Παντείχιον ἧκον, χωρίον δὲ τῦτο χαλκηδόνος. Vide & Dionyſium Byzantium de Pantichio.

Secundò obſeruandum quod ait Philoſtorgius de *perſonis*, quæ de Eutropio judicauêre : nempe Illuſtres eas fuiſſe ſcribit, vt cœteroquin pro dignitate reorum cognitores dati : de quo ad *Cod. Theod.* Inter hos verò fuit Aurelianus P P. de quo multa mentio in conſtitutionibus Arcadij quæ ad eum datæ ſunt , imò & illa ipſa *lex 17 Cod.Theod. de pœnis* (quæ primum de Eutropio judicium continet) & apud Syneſium,*epiſt.*31,34,38 : & in Chronico Alexandrino,*ann.*406,414.

¶Ad Cap. VII. *De variis hac tempeſtate Calamitatibus, & mortalitate, & diuinæ iræ ſignis.*

De variis Philoſtorgij tempeſtate (ſub Arcadio & Theodoſio Iun. ſcil.) *Caſibus* majoribus, diuinæque iræ ſignis, quæ Xiphian aſtrum (de quo *ſup.lib.*10 *cap.*9) portendiſſe ait Philoſtorgius, eſt hoc caput. Quod quidem exſcribit Nicephorus, *lib.*13 *cap.*36 : vbi ingentem hominum vbique mortalitatem terræque vaſtitatem memorat, tum à Barbaris, tum à peſte faméque, terræmotibus, hiatibus terræ, illuuionibus aquarum, ſpiculis flammeis, turbinibus igneis, grandine, niuibus, frigore. Quæ omnia vera ſunt & apud alios paſſim ſcriptores occurrunt: in Mar-

Digitized by Google

in Marcellini Chronico,& Chronico Alaxandr. vbi casus hi per singulos penè annos sub Arcadio & Theodosio Iun, memorantur: vide *ann.* 394, 396, 401, 402, 404, 408, 417, 419, 422, 423. De Grandine inter alia inusitatæ magnitudinis Constantinopoli pridie Kalend. Octobris ann. 404, vide & Socratem, *lib.6 cap.* 17, & prædictum Chronicon Alexandrinum: vbi dicitur magnitudine nucum eam fuisse εἰς τύπον μεγέθει καρύων. Noster ait, manuali lapide majorem, vsque ad octo libras grandinem ingruisse. Apud Socratem quoque sub Valente *lib.* 4 *cap.* 10, ann. 367 memoratur χάλαζα λίθοις ἰσοφερής.

¶AD CAP. VIII. *De varijs Barbarorum, Rebellionum, Isaurorum sub Arcadio Imp. motibus.*

De variis *Barbarorum, Rebellionum* seu *Antartarum* & *Isaurorum* sub Arcadio (intra decennium ab A. D. 395 ad A. D. 405) per Orientem motibus, turbatóq; adeò plurimùm Orientis statu, seruato temporum & annorum ordine, hoc capite simùl & semel agit Philostorgius, quomodo & Sozomenus *lib.* 8 *cap.* 25, & ex eo Nicephorus *lib.* 13 *c.* 35. Ac primò quidem agit de *Hunnorum* incursibus per Orientem, ab A. D. 395, ac nominatim in Thraciam, Armeniam majorem, Euphratensem, Syriam, Ciliciam: de quo Claudianus *in Rufinum*: Zosimus *lib.* 5 *pag* 797, 798: Socrates *lib.* 6 *cap.* 1: Sozomenus *lib.* 8 *cap.* 1 & 25. Quò etiam refero *l.* 15 *Cod. Theod. de re milit.* & *l.* 34 *eod. Cod. de oper. publ.* Et duplicem quidem Hunnorum manum & incursionem memorat hic Philostorgius; vnam in Thraciam,

Digitized by Google

alteram in Armeniam, aliásque Orientis prouincias: pariter vt Sozomenus, *lib.*8 *cap.*1 *&* 25.

Secundò memorat Philoſtorgius *Mazacum* & *Auxorianorum* in Libyam, Ægyptum, Africam, ſub Arcadio incurſiones (ab anno videlicet 397) Mazaces, aliâs & Mazices, Μάζυκας. Horum ſitum hîc deſcribit Philoſtorgius, vt & vetus Orbis deſcriptio *cap.*54: & Ptolemæus *lib.*4. De his agit & Marcellinus, *lib.*29 *pag.*401, 407: Stephanus, *in* Μάζυες: Vegetius, *lib.*3 *de re militari cap.*22: Ioannes Antioch. περὶ ἀρχαιολογίας *ſub Anaſtaſio*: Euſtathius *in Dionyſium de ſitu orbis*, & Excerpta Chronologica apud Scaligerum *ad Euſebij calcem*, vbi *Mazici* dicuntur. *Auxoriani*, quorum ſitus hic pariter deſcribitur, ſunt Auſoriani, de quibus eorúmque hoc ipſo tempore in Libyam Cyrenaicam Pentapolitanam incurſionibus, deprædationibus, Syneſius horum temporum ſcriptor & αὐτόπτης Cyrenes Libyæ Epiſcopus *epiſt.*57, 78, 193: & peculiari in *id Cataſtaſi* ſeu ὁμιλίᾳ, quâ id deplorat. Iidem vero illi cum Auſturianis, de quibus ſub Valente Marcellinus duobus locis, *lib.*26 *pag.*338: & *lib.*28 *pag.*404. Iidem denique cum iis qui inuerſis literis hodie *Saturiani* audiunt *Cod.Theod. l.vn.de Saturianis*, quæ hoc ipſo tempore data eſt: vbi dicam fusè.

Tertiò quartóque loco memorat Philoſtorgius *Tribigildi* vel Targibili & *Gainæ* per idem tempus motus, qui congruunt anno 398, 399 & 400. De his verò Claudianus *lib.*2 *in Eutropium*: Zoſimus *lib.*5 prolixè, quem noſter imitatus in multis videtur. Marcellinus, *Chronico*: Socrates, *lib.*6

Digitized by Google

tes,*lib.6 cap.2*: Theodoretus,*lib.5 cap.32*: Sozomenus,*lib.8 cap.4*: Cedrenus,*pag.269*: Gainæ nominatim motus bellúmque ſcripſerunt olim carmine Euſebius Scholaſtiſticus, & Ammonius,teſte Socrate, *dict.lib.6 cap.6.* Quod de miraculo nominatim cœleſtis cuiuſdam viſionis Gainæ tempore Philoſtorgius memorat,de eo & Socrates *dict.lib.6 cap.6*: & Sozomenus *dict.lib.8 cap.4*:de Frauitta verò(qui aduerſus Gainam miſſus)vide & Eunapium, *in Eclogis legat.* vbi pariter paganum eum fuiſſe ſcribit,& Zoſimum *lib.5 p.796*, qui & id ipſum teſtatur: Socratem *dict.lib.6 cap.6 in fin.* De capite Gainæ Conſtantinopolim delato, ann. 401. vide & Marcellinum *Chronico*, & Chronicon Alexandrinum.

Tandem huius cap. fine memorat Philoſtorgius *Iſaurorum* ſub Arcadio incurſiones in Ciliciam, Syriam vtramque, Tracheiam, Pamphyliam, Lyciam, Cyprum, Lycaoniam, Piſidiam, Cappadociam, Pontum vſque, quæ referendæ ſunt ad A.D.405 & deinceps: de quo ipſe Zoſimus, *lib.5 pag.802*: Marcellinus, *Chronico*, ann.405: & Theodoſius Iun.ann.408, *l.vlt.Cod.Theod.de quæſtionib.* Sozomenus, *lib.8 cap.25.* In hoc autem prouinciarum iſtarum recenſu loco Θεϱακίας legendum Τϱαχείαν: nempe *Tracheoten* ſeu Ciliciam Tracheam, Aſperam,cuius ciuitas Seleucia, intelligit, quæ & *Iſauria Tracheia* Candido *apud Photium,num.79.*

Digitized by Google

IN LIBRVM DVODECIMVM.

DE *Stelichonis* (ita apud Græcos ſemper Στιλίχων) cœde, & *Olympio* eius auctore, eſt hoc caput. Quâ de re ipsâ agunt Zoſimus, *lib.*5: Olympiodorus *apud Photium, num.*80: Oroſius, *lib.*7 *cap.*38: Sozomenus, *lib.*9 *cap.*4 *in princip. & in fin.* Marcellinus *Chronico.* Vbi primò notandum (quod & Photius *hîc, & ſupr. lib.*11 *cap.*5 *in fin. & inf. cap.prox.* notat) Philoſtorgium aduerſus Stilichonem ſentire; quod reuerà ſcilicet is inſidias Honorio Imp. ſtruxerit, tyrannidíſque reus atque adeò iure cœſus fuerit: quod & *cap. prox.*2 magis adhuc inculcat, vbi ejuſce rei tria argumenta colligit: cui ſcribunt & Oroſius, *lib.*7 *cap.*38: Marcellinus, *Chronico*: Sozomenus, *dictis locis.* Quem tamen alij tyrannidis falſo inſimulatum, injuſtámque adeò cœdem eius fuiſſe contendunt, puta Gentiles ſcriptores, veluti Zoſimus, *lib.*5 *pag.*808, 809 810, 811 *circa med.* & Olympiodorus *apud Photium.* Certè & ipſemet Photius hîc diſertè Stilichonem falsò tyrannidis accuſatum injuſtámque adeò cœdem eius alios contendere ait: quibus haud obſcurè ipſemet Photius ſubſcribit, *hoc & prox.cap.* & *lib.*11 *cap.*3 *in fin.ſup.* ibi, ὡς εἰκὸς λέγει: Sozomenus *lib.*9 *cap.*4 nihil determinat, verùm ſuſpe-

ctum

Digitized by Google

ctum tantum fuiſſe ait, ὕποπτος ὤν: mox rumorem percrebuiſſe ait, φήμης διαδραμούσης, tandem ὑποπτευθεὶς κακόνους εἶ[ναι]. Verùm, Gentiles ideò ſcriptores ita ſenſêre, eò quod de Eucherio Stilichonis filio pagano ſpem conceperant de inſtaurandâ Gentilitiâ religione aduerſus Chriſtianos perſecutionem moliente, vt referunt Oroſius, *lib.* 7 *cap.* 38: & Marcellinus, *Chronico.* ¶ Nunc de Stelichonis cœdis auctore. Eum verò, vt alij, ita & Philoſtorgius Olympium Magiſtrum officiorum vocat. Nam quod Photius ait, alios hunc non Olympium verùm Olympiodorum vocare, id erroneum, & μνημονικὸν Photij ἁμάρτημα eſt. Cœtera nunc quæ de Olympio hic dicuntur excutiamus; & in quibus diſſenſus authorum fuerit. Primò ait Photius, ab aliis, Olympij huius benefactorem Stelichonem fuiſſe dici. Certe Olympiodorus quoq; hiſtoricus ait, Olympium per Stelichonem Imperatori factum fuiſſe familiarem, Ὀλυμπίου, ὃν αὐτὸν (Stelicho) τῷ βασιλεῖ προσῳκείωσε. Secundò quod Olympij dignitatem attinet, Philoſtorgius indicat eum quo tempore Stelichonem interfecit, Magiſtrum (officiorum ſcilicet) iam fuiſſe, cùm tamen alij, quod hîc à Photio additum, Olympium Magiſtrum tunc non fuiſſe, verùm poſt injuſtam demùm Stelichonis cœdem pro præmio hanc dignitatem nactum tradiderint. Certe qui injuſtam Stelichonis cœdem fuiſſe contendunt, id omninò affirmant: Zoſimus, *lib.* 5 *pag.* 811, Στιλίχωνος τελευτήσαντος &c. αὐτὸς (Olympius) τὴν τοῦ μαγίστρου ἀρχὴν παρελάμβανε. Et Olympiodorus, *apud Photium*, Ὀλύμπιος ὁ ἐπιβουλεύσας Στιλίχωνα μάγιστρος τῶν ὀφ-

φικίων γέγονε, εἶτα ἐξέπεσε ἀρχῆς. Quidquid huius ſit, eo ipſo anno 408, quo Stelicho cœſus fuit menſe Auguſto, conſtitutio quædam Arcadij occurrit, data menſe Nouembri, puta *lex 42 Cod. Theod. de hæreticis*, ad hunc Olympium Magiſtrum officiorum data. Tertiò addit hîc Photius, à nonnullis ſcribi Olympium non diu poſt plumbatis cœſum interfectúmque. Id verò Olympiodorus quoq; ait, *ῥοπάλοις παιόμενος ἀναιρεῖται.* Nam quæ ex Zoſimo ſuperſunt, non vltra fugam eius in Dalmatiam procurrunt. Et adjicit Olympiodorus, aures ipſi prius reſectas fuiſſe: *τὰς ἀκοὰς πρότερον ἐκκοπείς.* Cauſa verò cœdis Olympij indicari hic videtur, nempe ob cœſum Stelichonem: in quo de diuino magis judicio eos de quibus ſenſit Photium cogitaſſe puto, quàm quod id Olympij crimen apud Honorium Imp. fuerit. Gentiles ſanè ſcriptores eum Chriſtianæ fermè religionis odio perſtringunt proſcindúntque: Zoſimus apertè, *lib. 5 pag.* 808, vt & Olympiodorus: quem contra (velut Catholicum) laudat quoque binis ad eum literis datis B. Auguſtinus *epiſt.* 124, 129. Ex his igitur iam patet, Gentiles & Chriſtianos in hoc diſſenſiſſe: Hi ſcilicet Stilichonem jure cœſum aiunt, & Olympium laudant: contra Gentiles Stilichonem non jure cœſum, & Olympium inſectantur. ¶ Ad Stelichonis cœdem redeamus, quomodo ea facta fuerit, & quo loco. Ait Philoſtorgius, Olympium arrepto manu gladio qui Imperatori in Palatio præferebatur, Stelichonem percuſſiſſe, Imperatorémque ſeruaſſe, & ſic *συνεργὸν* Imperatori extitiſſe ad Stelichonis cœdem, cùm is *Ra-*

Digitized by Google

is *Rauennæ* ageret. Quod quidem nullus præterea ad hunc modum narrat; nam etſi de Olympio conſentiant alij, Stelichonem videlicet eius operâ interfectum, quod Olympiodorus quoque & Zoſimus ſcribunt, attamen à militibus interfectum aiunt diſertè Oroſius *lib.7 cap.38*: Sozomenus *lib.9 cap.4*. Imò & Philoſtorgius ipſe, *ſuprà lib.11 cap.3 in fin.* vbi diſertè ait, exercitum acceptâ ab Imperatore teſſerâ eum interfeciſſe: ὁ, τὸ σύνθημα παρὰ τοῦ βασιλέως δεξάμενος ϛρατὸς ἀποσφάττουσι. Qui ita ſibimetipſi conciliandus videatur, quod initio facto ab Olympio exercitus Stelichonem interfecerit. At Zoſimus *lib.5 pag.813* diſertè Stelichonem *Heracliani* manu interfectum ſcribit, eiúſque facinoris præmium Magiſterium militum Africæ retuliſſe. De loco conſentiunt omnes, nempe id Rauennæ factum, quò Stelicho confugerat, & in his Zoſimus, *lib.5 pag.809,810*: Sozomenus, *lib.9 cap.4*. ¶ Hîc interim notandum, quod dicitur de gladio Imperatori in Palatio prælato. De quo poſteriore æuo Codinus, *de offic. aulæ Conſtantinop.*

¶ AD CAP. II. *De Stelichone Tyrannidis reo, & Alaricho ſeu Gothis in orbem Rom. immiſſis.*

De affectatâ à *Stelichone Tyrannide* (de quâ ſuprà jam *cap ſuper.* & *lib.11 cap.3 in fin.*) pergit Philoſtorgius hoc capite: quo tria in id argumenta colligit; ad eum ſemper finem, vt Stelichonem Eucherio filio ſuo Imperium aptaſſe probet. De ipſo primùm fine, tum deinde de tribus illis argumentis videamus. Circa finem conſentiunt Chriſtiani ſcriptores: Oroſius, *lib.7 cap.38*: Sozo-

Digitized by Google

menus, *lib.5 cap.4*: Marcellinus, *Chronico*. Gentiles verò ſcriptores nil tale memorant. Imò Zoſimus, *lib.5 pag.80*, modeſtiam Stelichonis commendans ait, eum cùm vnius filij pater eſſet hanc ei dignitatis metam ſtatuiſſe, vt ad officium Tribuni Notariorum prouecto nullam aliam poteſtatem tribueret. Sequuntur tria argumenta Tyrannidis affectatæ à Stelichone, atque adeò tria eius crimina. Primum, quod Alarichum Gothum in orbem Romanum, & quidem Honorij, immiſerit, eíque adeò Alpium clauſtra reſerauerit (Alanos, Sueuos, Vandalos pariter immiſſos à Stelichone nonnulli addunt) Quod ipſum produnt Oroſius, *lib.7 cap.38*: & Sozomenus, *lib.9 cap.4*. At contrarium planè Zoſimus, *lib.5 pag.802,803,805*: & Olympiodorus, *apud Photium pag.180*, quorum ille ait, Stelichonem, cùm videret eos qui Arcadij imperium adminiſtrabant, infeſto erga ſe animo eſſe, cum Alaricho pactum, de Illyrici vrbibus Honorij imperio adjiciendis. Hic verò, euocatum Alarichum à Stelichone, vt Honorio Illyricum armis teneret, eò quod hæc illi prouincia à patre Theodoſio in regni partitione obuenerat. Et Photius quoque ipſe à Philoſtorgio hîc apertè ad Gentiles abit, his verbis *ὡς αὐτός λέγει*. Secundum argumentum Tyrannidis à Stelichone affectatæ, ſeu ſecundum Stelichonis crimen Philoſtorgius hoc addit, quod Honorio *venenum* propinauerit: Quod certe vnus Philoſtorgius habet. Tertium, ídque apertiſſimum argumentum Tyrannidis à Stelichone affectatæ memorat Philoſtorgius, quod auſus ſit etiam *Numiſma* (Impe-

rato-

ratorium) ſolâ formâ exceptâ cudere: quod & ipſum nemo alius memorat. Neque etiam nummi quod ſciam vlli Stilichonis hodie reperiuntur. Cùm autem Philoſtorgius νόμισμα ait, auream monetam intelligit: μορφὴν verò, habitum Imperialem. Græcis ſcilicet νόμισμα eſt ſolidus aureus. ¶Duo interim obiter hîc notanda veniunt: Primò, Alarichi è Thraciâ in Italiam itinerarium, vnde ſcilicet, & per quas prouincias Italiam irruperit: nempe ex ſuperioribus Thraciæ partibus per Græciam, Athenas, Macedonas, Dalmatas, Illyricum. Secundò exprobrat Philoſtorgius Stelichoni, quod cùm Honorium generum haberet (poſt Eudoxiam quippe defunctam, duxerat Honorius primo Mariam, deinde Thermantiam, Stelichonis filias) affectatâ Tyrannide pro filio Eucherio, ſibi ipſi injuriam faceret, quod videlicet ſpretâ legitimâ ſucceſſione, cuius ſecundum jus nepoti ex filiâ ſpes repoſita erat, τῆς κατὰ διαδοχὴν καὶ θεσμὸν βασιλείας περιεκπείζων καὶ ζημιούμενος, Eucherium filium contra jus, παρανόμως, Imperatorem facere conaretur. Quæ elegans alioquin ſententia eſt, & ad Iuriſconſultorum mentem proximè accedens, qui alienas ſucceſſiones propriis præferri, neque ferunt, neq; præſumunt: Eúmq; qui id faciat, non ſuis tantum neceſſitudinibus, verùm ſibimetipſi injuriam facere pronunciant: vt qui naturæ vim inferat, ſucceſſionúmque ordinem turbatum eat.

¶AD CAP. III. *De geſtis in Italia poſt Stelichonis cædem, vel ab Alaricho, vel circa id tempus, &c.*

De geſtis in Italia poſt Stelichonis cœdem, ejúſque

occaſione ab A.D.409, vel ab Alaricho ipſo, vel circa id tempus, déque Alarichi tandem ipſius morte, eſt hoc caput. Quibus conjungenda & ea quæ continentur duobus capit. ſequentibus 4. & 5, quæ continuâ ſerie & Hiſtoriæ lege rectè tanquam ad eandem hiſtoriam pertinentia ad annum vſque Domini 418 narrantur: ne diuiſa alioquin ad memoriam minùs facerent. Capite verò 6 ad temporum ordinem redibit Philoſtorgius. *Poſt Stelichonis*, inquam, *cædem* vt ait Philoſtorgius. Imò in partem ob Stelichonis cœdem., vt Gentiles ſcriptores, & in his Olympiodorus teſtatur, διὰ τὸν φόνον Στιλίχωνος: & mox τοῦ μὲν Στιλίχωνι τιμωρησαμένου: vt mox poſt Eucherium Stelichonis filium ſublatum, διὰ ταῦτα &c.

Narrat igitur primùm Philoſtorgius ea quæ circa Eucherium Stelichonis filium ejúſque occaſione tranſacta fuerint. De nece equidem eius agunt omnes, ſed varias & ſingulares circumſtantias addit Philoſtorgius. Nempe ait, Gothos Eucherium excipientes Romámque appropinquantes permiſiſſe, vt in quoddam Eccleſiæ aſylum confugeret, mox quæ circa vrbem Romam erant depopulatos, nihilominus tamen Eucherium ad Honorij literas interfectum, quæ aſylo potiores fuerint, ἐπ' Ονωρίου γράμμα κρεῖττον τῆς ἀσυλίας γενόμενον. De hac Eucherij fugâ Romam, & quidem in Eccleſiam quandam vrbis Romæ, conſentit quoque Zoſimus, Gentilis ſcriptor, *lib.5 pag.8 0, circa fin. & 811, circa fin.* vbi etiam ſcribit, cùm Honorius Eucherium perueſtigatum vndíque jugulari juſſiſſet, eos qui fuga eum in Eccleſiam quandam vrbis

Romæ

Digitized by Google

Romæ delatum compererant, ob loci reuerentiam, διὰ τὴν τοῦ τόπου τιμὴν, missum fecisse: mox tamen, Terentium & Arsacium Eunuchos Honorij jussu Eucherium interfecisse. Porrò Stilichonem quoque ipsum Rauennæ in Ecclesiam profugum dolo pariter inde abductum ad literas pariter Imperatoris capite truncatum narrat idem Zosimus, *lib.5 pag.*810: de quo plura apud Chrysostomum, & Historiæ Ecclesiasticæ scriptores alios.

Sequitur Historia *de Româ* ab Alaricho capta: quâ de re Zosimus *lib.*5: Orosius, *lib.*7 *cap.*39, 40: Olympiodorus, *apud Photium*: Socrates, *lib.*7 *cap.*10: Sozomenus, *lib.9 cap.6*, 7, 8, 9: Marcellinus, *Chronico, ann.* 410: aliíque recentiores, & in his Cedrenus: vbi ea quæ inuasionem Vrbis præcesserunt, primo loco notanda veniunt. Ait igitur initio, Gothos ea quæ circa vrbem erant depopulatos, tum vindicandæ Stelichonis neci, tum quia fame premebantur: mox Eucherio sublato, & propter id, ad bellum aduersus Romanos cum impetu progressos: de quibus vide Zosimum *lib.5 pag.*812 *in fin.* 813. & *lib.6 pag.*827. Post hæc occupatum à Gothis *Portum vrbis* Romæ ait, & exinde *Romam* ipsam frumenti inopiâ aliísque machinis obsessam: de quo vide Zosimum, *dict. lib. 5 & 6*, ex quo petenda quæ hîc multa desiderantur, quæque transacta ante hanc Romæ irruptionem, per annum & quod excurrit. De hac primâ Portus, dein & Vrbis Romæ à Gothis irruptione, vide & Socratem, *lib.*7 *c.*10: Sozomenum, *lib.9 cap.*6 & 8. Obiter verò hic notanda ea quæ Philostorgius hîc scribit de *Portu vrbis Romæ*. Primò ait, annonam

publicam,ſeu frumētum vrbis Romæ,ex veteri more ibi conditam fuiſſe,quod alij quoque monent vel indicant: de quibus conditis Pontuenſibus,aliiſque quæ eò pertinent, veluti horreis,ſaccariis, &c. dico plenè ad *Codicem Theodoſianum*. Zoſimus quoque *dict. pag.* 827, τὸν δὲ λιμένα καταλαβών, &c. κύριος τούτου καταστὰς, πᾶσαν δὲ αὐτόθι τὴν τῆς πόλεως τροφὴν ἀποκειμένην εὑρών, &c. Secundò deſcribit hunc Portum V. R. graphice Philoſtorgius, & ex eo Nicephorus, tacito Philoſtorgij nomine, *lib13 cap.35 pag.* 421, aítque non tantum quod id vrbis Romæ νεώριον fuerit: quomodo & Sozomenus *lib.9 cap.6*, verùm & tribus portubus id circumſcriptum fuiſſe : ἀπὸ τοῦ Πόρτου, ὅδε γὰρ ὀνομάζεται τὸ Ῥωμαίων ἐπίνειον, μέγιστον, λιμέσι τρισὶ περιγραφόμενον, καὶ εἰς πόλεως μικρᾶς παρατεινόμενον μέγεθος : *maximum* ſcilicet *nauale, tribus portubus circumſcriptum, inq́ue paruæ ciuitatis magnitudinem extenſum*. Eius figuram aliquam alioquin exhibet in amphitheatri ſpeciem Itinerarium Peutingerianum, vna cum Pharo,quæ ibi erat (cuius meminit Ioſephus *de bello Iudaico*: Suetonius Claudio *cap.*20: & Dio *lib.*60: Iuuenalis,*ſatyr.*12: Flaccus,5. Ἀργον.) Quod de tribus portubus ait Philoſtorgius, quo Portus vrbis Romæ conſtabat, id accipiam ego de tribus molibus turrium altitudine in eo exædificatis, ad quas ſingulas moles proculdubio portus ſinguli erant: Plinius *lib.*16 *cap.*40: *Ibi* [in Oſtienſi portu] *demerſa eſt* [abies] *à Claudio Principe cum* TRIBVS *molibus,turrium altitudine in eâ exædificatis obiter Puteolano puluere aduecto.* ¶ Inde jam ſecundo loco Philoſtorgius agit de ipſamet vrbis Romæ inuaſione, déque iis quæ ab Alarico

larico ibi facta: Duo vero memorat. Primo, Alarichum Romanis decernentibus (quod eis permiserat) Attalum Imperatorem inauguraſſe. De hoc verò Attalo Imperatore facto reliqui etiam ſcriptores, Oroſius, *lib.7 cap.42*: Zoſimus, *lib.6 pag.* 827: Olympiodorus, *apud Photium*: Sozom. *lib.7 cap.*8: Procopius, 3 *Vandalicorum pag.* 93, 94, aliíque. Quod verò ait Philoſtorgius, Alarichum id Romanis permiſiſſe, Zoſimus ait juſſiſſe, κατὰ τὸ κελευόμενον: Sozomenus etiam, & ex eo Nicephorus, coëgiſſe, βιάζεται Ῥωμαίους: Procopius ait, conſtituiſſe ἀνεῖπε. Quod tempus attinet, Olympiodorus ait, ante vrbem captam, πρὸ τῆς ἁλώσεως, Attalum ab Alaricho Imperatorem renunciatum. Zoſimus quoque, vbi dixit, Romanos tandem Alarichum ad vrbem arceſſiſſe, ſubjicit, *continuo ac veluti iuſſi fuerant Attalum ſublimem in Auguſto ſolio purpurâ coronaq; cinctum collocaſſe.* De hoc verò Attalo tria addit Philoſtorgius. 1. De *Patriâ* eius, eum videlicet Ionem fuiſſe. 2. De Religione, eum paganum fuiſſe: Sozomenus certè quoq; *lib.7 cap.9* ſcribit, Attalo depoſito & Paganos & Arianos indoluiſſe: illos, quia Attalum palàm paganiſmum amplexurum, ipſiſque templa feriáſque & victimas reſtituturum prorſus exiſtimabant, conjecturâ ductâ ex Attali propoſito, prioréque educatione, τῆς Ἀττάλου προαιρέσεως καὶ τῆς προτέρας ἀγωγῆς (vbi προαιρέσει pro προτέρα αἱρέσει, ſeu αἱρέσει ἐξ ἀρχῆς, priore inſtituto) hoſce verò, Arianos ſcilicet, quia ſperaſſent ſeſe Eccleſiis rurſum potituros, ſicut ſub Conſtantio & Valente: propterea quod Attalus à Sigeſario Gothorum Epiſcopo (cuius Sigeſarij Epiſcopi me-

Digitized by Google

minit quoque Olympiodorus *apud Photium, decad.2. pag.* 188) baptizatus fuisset, ipsisque omnibus ideò charus esset, & Alaricho. Ergo ex pagano, Christianum, & quidem Arianum, hoc tempore nominatim fuisse Sozomenus vult: Quem paganum facit hîc Philostorgius. 3. De dignitate Attali Philostorgius scribit, eum Præfectum vrbi tùm extitisse: quod postremum & alij scribunt: Zosimus, *d. pag.* 827: Olympiodorus, *apud Photium*: Sozom. *lib.9 cap.8*: τῶν ὑπατευσάντων τινα tantum vocat Procopius.

Alterum quod Romæ ab Alaricho factum, istud est, quod annonam Romanis sibi ex Portu conuehere permiserit: Romanis inquam, & vt Philostorgius ait, Romanorum reliquiis, λειψάνων, quas fames ipsa & suimet ipsorum comestio reliquas fecerat: de quâ fame Romanorum & ἀλληλοφαγίᾳ creditâ & cœteri scriptores, Zosimus, *lib.6 pag.*830: Olympiodorus, *apud Photium, pag.*180: Sozomenus, *lib.9 cap.*8: Hieronymus *epist.*16. Sic tamen vt serius nonnulli eam referunt. Et hæc quidem hactenùs Philostorgius de his quæ Romæ facta ab Alarico, prima inuasione, cùm longe plura alii memorent.

¶ Tertio loco narrat Philostorgius ea quæ Alaricus post primam illam vrbis Romæ inuasionem Româ profectus fecerit. Primò igitur ait, Alarîchum Attalo adsumpto, Ducísque munus ei præstantem, Rauennam aduersus Honorium exercitum mouisse: de qua Alarichi cùm Attalo expeditione Rauennam agunt Zosimus, *lib.6 pag.*828: Olympiodorus, *apud Photium, pag.*181: & Sozomenus, *lib.9 cap.8 pag.*482 *in fin.* Procopius, *dict. lib.*3.

Interim

Digitized by Google

Interim notandum quod ait, Alarichum Ducis munus ei præstitisse. Sozomenus quoq; scribit, *lib.9 cap.8*, Attalo Imp. facto, Romanísque adeò ad aliud Imperium translatis, Alarichum constitutum vtriusque exercitus Ducem, χειροτονεῖται Ἀλάριχος στρατηγὸς ἑκατέρας δυνάμεως, id est, Romanorum & Gothorum: vide eundem *dict. cap.8 pag. 482 in fine.* Addit Sozomenus, & Ataulphum (de quo posteà) constitutum ἡγεμόνα τῶν ἱππέων δομεστικῶν καλουμένων.

Secundo ait, Attalum Honorio mandasse, vt priuatam vitam eligeret, id est, Imperio decederet, & sic corporis extremitatum abscissione totius corporis salutem redimeret, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀκρωτηριῶν τῇ περιτομῇ τὴν τοῦ ὅλου σωτηρίαν ὠνήσασθαι: id quod Nicephorus hinc quoque exscripsit, *lib.13 cap.35 pag.423.* Sic etiam Olympiodorus, *apud Photium, pag.181*: Sozomenus, *lib.9 cap.8* scribit, ad Honorij legationem, quâ Imperij participatum Attalo offerebat, Attalum negasse sese Honorium Imperij consortem admissurum, Honorióque significasse vt locum eligeret quem vellet, siue insulam siue quem alium, in quo priuatus degeret omni Imperatorio cultu deposito. Zosimus quoque, *lib.6 pag.828*, ad Honorij legationem quâ Imperij societatem Attalo offerebat Iouium ab Attalo Præfectum Prætorio constitutum respondisse, ne nomen quidem Imperatoris Attalum Honorio relicturum, imò ne integrum quidem corpus, verùm in insulam aliquam eum relegaturum, & præterea parte aliquâ corporis mutilaturum. Vbi valde dubito, Zosimum deceptum in his quæ narrat de reali corporis mu-

Digitized by Google

tilatione, cùm figuratè tantum ad eam ſiue Iouius ſiue Attalus alluſerit: hoc ſenſu, Imperium potius deponeret Honorius, quod τοῦ σώματος ἀκρωτήριον figuratè dixit, ſaluâ vitâ corporéque, quam τοῦ ὅλου σωτηρίαν vocat. Quemadmodum & in eo Zoſimus ab Olympiodoro diſcedit, quod hic Iouium ſeu Iouianum hoc tempore Honorianarum partium facit: Zoſimus verò, Attali.

Tertiò ait Philoſtorgius, Sarum cum Alaricho congreſſum prælio ſuperiorem euaſiſſe, & Alarichum Rauenna propuliſſe. Zoſimus, *lib.6 pag.*829 ſic narrat, quaſi vltrò Rauenna receſſerit: de Saro verò hoc Zoſimus, *lib.5 pag.*806, 810, 812: & *lib.6 pag.*824, 825, 831: Olympiodorus, *apud Photium, pag.*180: Sozomenus, *lib.9 cap.9 & 15.*

Quartò ait, Alarichum poſtquam à Saro Honorij Duce Rauenna pulſus fuiſſet, Portu occupato Attalum Imperio exuiſſe. De hac Attali per Alaricum depoſitione Zoſimus, *lib.6 pag.*830: Olympiodorus, *apud Photium, pag.*181: Sozomenus, *lib.9 cap.*8 *in fin.* Procopius, *dict. lib.3 pag.*94. ¶ Ait verò Philoſtorgius, Alarichum Portu occupato id feciſſe: quod cœteri ſilent: Zoſimus, *lib.6 pag.* 830 illud hactenus dicit, Attalum Imperio exutum ab Alaricho extra vrbem Ariminum, in qua tunc commorabatur. Sozomenus, etſi dicat pariter, *lib.9 cap.8 in fin.* Attalum ante ciuitatem Imperij inſignibus exutum, attamen ciuitatis nomen non exprimit. Quod verò de Portu hic dicitur, non de Portu vrbis Romæ accipiendum eſt, de quo ſuprà, verùm de *Portu Rauennæ*, qui olim ab Auguſto conſtructus tertio ab ipſa vrbe miliario

Arimi-

Digitized by

Ariminum versus, qui *Portus novus* dictus, & *classis*, cuius mentio apud Sidonium Apollinarem *lib.1 epist.5.* Iornandem, in *Gothicis*. Et verò hoc est ipsum quod Sozomenus scribit *lib.9 cap.9*, loco alioquin corruptissimo, nempe Alarichum cùm venisset ad Alpes, qui locus ait plus minus 60 stadiis distat à Rauennâ, Attalo deposito cum Imp. de pace egisse: vbi feliciter Doct. Cluuerius reposuit, τὰς Ἄλπεις, τὰς Κλάσσεις: *Classis* idem cum Portu: Classis enim oppidum in Portu illo; vide Procopium *Gothic. cap.3. Agathiam 1.* Iornand. *Gothicis*, Paulum *Diaconum*. Quare de felicissima Sozomeni restitutione dubitari amplius non poterit, hoc nouo jam Philostorgij argumento.

¶Causas porrò varias memorat Philostorgius Attali depositi: Quosdam scilicet Imperio exutum dicere, quod accusatus fuisset quasi Alaricho non faueret: alios verò memorare, quod cogitasset fœdus cum Honorio facere, & quod impedimento ei esse videretur. Cœteri hanc causam reddunt, quod in Africa aduersus Heraclianum vindicanda consilium Alarici secutus non fuisset, cùm intereà Roma ideò fame laboraret, quódque Deus manifesto Attali imperio aduersaretur: Zosimus, *lib.6 pag.829, 830:* Sozomenus, *lib.9 cap.8 in fin.* Quibus similia & Procopius *dict. pag. 94*, vbi interpres *ob ignauiam* inserit, quod in Græco non est.

Quintò ait, Alarichum post Attali depositionem Rauennam reuersum, fœderáque cum Honorio ostentasse, verùm à Saro repulsam tulisse, additis quæ hic subjici-

Digitized by Google

untur: De prioribus duobus Zosimus quoq; consentit *extremo lib.6 pag 813*: Sozomenus, *dict.lib.9 cap.19*, loco de quo paulò antè. Quod tertium attinet, de Saro à quo Alarichus repulsam retulerit, Sozomenus, *lib.9 cap.9* ait, Sarum repente cum suis irruentem, nonnullos ex Barbaris interfecisse. Zosimus quæ dixerit nos jam nescimus, quando ea hîc interciderunt: hactenus illud Zosimi reliquiæ ingerunt, Sarum Piceno digressum, cum Ataulpho sese imparem sentiret, ad Honorium profugere statuisse, cúmque eo belli aduersus Alarichum gerendi societatem coire.

Et hactenus quidem de his quæ transacta inter primam & secundam vrbis Romæ inuasionem. Nunc de secunda illa inuasione. Ait Philostorgius, Alarichum iratum, quod post Attalum dejectum pacémque ostentans à Saro Honorij Duce spretus fuisset, velut hostilem jam vrbem Romam inuasisse. Eodem planè modo Sozomenus, *lib.9 cap.9*, post Sari factum illud, Alarichum quà metu quà irâ percitum eadem viâ reuersum, vrbem Romam obsidione cinctam per proditionem cepisse. De hac altera verò & hostili quidem jam vrbis Romæ inuasione, scriptores alij passim. Duo tantum circa eam hîc prodita expendamus. Prius pertinet ad temporis στοιχείωσιν: nempe ait, hanc alteram Romæ inuasionem factam post annum prioris ad Portum (vrbis Romæ scilicet) accessus: congruit scilicet hæc anno Domini 410: prior anno 409. Et verò hæc ita distinctè separanda sunt, quæ à multis alioquin commiscentur, sic vt prioris

inuasio-

Digitized by Google

inuaſionis tempore facta complurima ad hanc poſteriorem trahantur, veluti Attali in Imperatorem creatio, aliáque complura. Et certe nemo eſt, quantum equidem teneo, qui clarius hæc & diſtinctius ſuis quæq; temporibus ediſſeruerit, quàm Philoſtorgius, cui adde ſis & Olympiodorum. Poſterius eſt de clade & vaſtitate quam paſſa eſt vrbs Roma hac altera Gothorum inuaſione: nempe & igne & gladio ſæuitum: Hanc verò cladem deflent veterum multi.

Poſt hæc jam de Alarichi in Campaniam profectione, deprædatione, ejuſdémque ibidem morte agit Philoſtorgius: de quo Iornandes *Geticis cap.* 30. & hiſtoriæ miſcellæ auctor, ſiue is Theophanes, ſiue Ioannes, ſiue Paulus Diaconus, *lib.* 13: Palladius, *dialogo* 13. vide & Auguſtinum *lib.* 1 *de ciuitate Dei* 10. Neque Campaniam tantum deprædatus Alaricus, verùm & Lucaniam, & Bruttios: Palladius *dicto loco*, & Iornandes *dict. loco*, & hiſtoria miſcel. *dict. lib.* 13: indéque jam è Rhegio Brutiorum metropoli in Siciliam trajicere parabat. Olympiodorus, *apud Photium, pag.* 181: & hiſtor. miſcell. *dict. lib.* 13: qui & apud Conſentiam mortuum addit.

¶Ad Cap. IV. *De Adaulpho Rege Gothorum, & Placidiæ cum eo nuptiis,* &c.

De *Adaulpho* Rege Gothorum qui Alarico ſucceſſit, & *Placidiæ* cum eo nuptiis, & de *Conſtantio* eam ambiente, tandem & de Adaulphi morte, eſt hoc caput.

Primò ait Philoſtorgius, Adaulphum vxoris Alarici fratrem fuiſſe: quod ipſum tradit quoque Zoſimus, *lib.* 5

*pag.*813, *in princip.* Olympiodorus *apud Photium pag.*179: & Sozomenus *lib.*9 *cap.*8 (vbi malè Interpres *ſororis Alarici maritum* vertit.)

Sequitur ſecundo loco narratio de contentione inter Adaulphum R. Gothorum & Conſtantium Patricium ſuper Placidia Honorij ſorore vxore ducenda: Quæ duabus lacunis hiulca difficilem eius ſenſum præbet: De eâ verò re Olympiodorus prolixè apud Photium *pag.*185 *duobus locis*: déque nuptiarum tandem inter Adaulphum & Placidiam ſolemnitate *dict.pag.*185, *in fin. & pag.*188 *in princ.* & Idacius *Chronico, ann.*414: & de Theodoſio filio ex ea ſuſcepto, *dict.pag.*188. Inter alia verò agitur hîc de fœmina quadam Sarmatici & Oſtrogothici generis (nam ita pro Οὐεγαιτίνῳ legam hîc Οὐεστρογοθίνῳ) quam ſcilicet Conſtantius Adaulpho ingeſſiſſe videtur, vt Placidiam ſibi remitteret.

Tertium caput eſt de cœde Adaulphi. Nempe ait, eum iræ deditum, multáque per iram molitum, à quodam domeſtico interfectum: de quo ipſo Olympiodorus *apud Photium pag.*188: vbi *Dobbium* eum vocat natione Gothum: Oroſius quoque *lib.*7 *cap.*43 dolo ſuorum occiſum ſcribit, & Iornandes *Geticorum cap.*31: vbi *Vernulfum* vocat. Idacius *Chronico, ann.*416: Chronicon Alexandrin. *ann.*415 id refert. Poſtremum caput eſt de his quæ poſt Adaulphi cœdem à Gothis facta ſunt; & duo quidem. Primò ait, Gothos ad Honorium feſtinantes, & Placidiam ſororem ei reſtituiſſe & Attalum ei ſtitiſſe. De Placidiæ reſtitutione (ex Adaulphi quoque morientis

man-

mandato) Olympiodorus *apud Photium*, *pag.* 188 *in medio*, *&* 189 *circa fin.* Oroſius *lib.* 7 *cap.* 43: Proſper, *Chronico*: Idacius, *Chronico*, rectè *ann.* 416: Marcellinus *Chronico ann.* 414: Iornandes *Geticorum cap.* 32: mox *ann.* 417 deſponſa Placidia Conſtantio, teſte Olympiodoro *apud Photium*: De Attalo Honorio exhibito à Gothis poſt Adaulphi mortem, Oroſius, *lib.* 7 *cap.* 42: Proſper id refert ad *ann.* 417: Marcellinus *Chronico* malè ad *ann.* 412: Chronicon Alexandrinum rectè ad *ann.* 416, de quo mox. Inuicem verò Gothos duo accepiſſe narrat Philoſtorgius: Primo quidem ait, eos annonis donatos. Nempe ſexcenta millia modiorum frumenta ad Valiam Gothorum R. miſſa, quod diſertè ſcribit Olympiodorus *apud Photium*, *pag.* 189 *in fine*: cùm jam anteà Adaulpho σιτονομία quædam promiſſa fuiſſet, & quia ea præbita non fuerat, hunc Placidiæ retinendæ prætextum Adaulphus habuit, eodem Olympiodoro teſte, *pag.* 185. Secundò ait, Gothos portionem aliquam Galliarum ad inhabitandum adeptos. Scilicet per Conſtantium ad Gallias ex Hiſpaniâ (quò pulſi à Conſtantio anteà fuerant) reuocati, ſedes in Aquitanica à Toloſa ad Oceanum vſque acceperunt, teſte Proſpero *in Chron. ann.* 419: Marcellino, *Chronico*, A. D. 418.

¶AD CAP. V. *De Roma inſtaurata, & de Attali pœna.*

De *Româ* rurſum inſtauratâ poſt Gothorum vaſtitatem ſub Honorio Imp. *Attaliq;* pœna eſt hoc caput. Ait Philoſtorgius, quod Nicephorus exſcripſit, *lib.* 13 *cap.* 35 *pag.* 424, tacito, vt alias fermè, Philoſtorgij nòmine, hoc

tempore Romam à multis malis reſpiraſſe incoliſque eam rurſum cœpiſſe, & Imperatorem Honorium cum eò veniſſet, & manu & lingua vt inhabitaretur effeciſſe, χειρὶ καὶ γλώττῃ τὸν συνοικισμὸν ἐπιχειρῆτει. Sic & Olympiodorus, *apud Photium, pag.* 188, addito temporis characteriſmo, ait, cum Albinus Præfectus vrbi eſſet, Romam ad priſtinum ſtatum redire cœpiſſe, multitudine iam ciuium aucta, quare Albinum ad Honorium Imp ſcripſiſſe, quòd annonæ modus qui populo erogabatur non amplius ſufficeret, μὴ ἐξαρκεῖν τὸ χορηγούμενον μέρος τῷ δήμῳ, cuius numerum ibidem refert. Id verò congruit A.D. 414, quo *Albinus* Præfectus vrbi erat: cui certè eo anno inſcribitur *lex vlt. Cod. Theod. de navicul.* quæ & ipſa lex ad annonam vrbis Romæ pertinet: cuius alioquin Albini Præfecti vrbi meminit quoque Rutilius Numatianus *Itinerarij lib.* 1, *à v.* 460. Proſper Honorij Romam ingreſſum malè refert ad ann. 418, qui nobis 417.

Sequitur narratio de *Attali* pœna (quod & Nicephorus contraxit, *lib.* 3 *cap.* 35 *pag.* 423, *lit. c*) In qua tria notanda veniunt. Primo temporis ratio. Rectè Philoſtorgius id refert poſt Adaulphi mortem, cùm & Placidia Honorio reddita, & Attalus exhibitus fuiſſet, quod vtrumque factum à Vallia ann. 416: de quo *suprà*. Expreſsè Chronicon Alexandrinum ann. 416, Theodoſio 7, & Palladio COSS: Ἐπετελέσθη θέατρον, θεωρήσαντος Οὔρσου ὑπάρχου πόλεως, ὑπὲρ τῶν ἐπινικίων τῶν κατὰ Ἄτταλον τύραννον μηνὶ Δισίῳ τῇ πρὸ δ' Καλανδῶν Ἰουλίων. Ergo A.D. 416 cum Vrſus Præfectus vrbi eſſet: cui eo anno inſcribuntur *lex* 180 *Cod. Theod. de decurionib.*

lex 2 de frumento vrbis Conſtantinop. Subjicit Chron. Alexan. ob eandem victoriam ludos equeſtres in Circo Nonis Iuliis actos iiſdem COSS. Malè verò Marcellinus id refert ad ann. 412, vt & Nicephorus ſub Alaricho. Secundò, judicij ſuper Attalo ratio & ſolemnitas hic notanda eſt: nempe ait, Honorium Tribunali conſcenſo, juſſiſſe, vt Attalus proximum ſibi gradum conſcenderet: ὑπὲρ δὲ βήματος ἀναβὰς ὁ τὴν πρώτην αὐτοῦ βαθμίδα τὸν Ἄτταλον διαβαίνειν ἐπέτηδει. Scilicet Tribunal vt in commune Illuſtrium & excelſorum Iudicum (de quibus *ſuprà lib. 3 cap. vlt.*) ita Imperatoris maxime editum fuit, quod variis gradibus conſcendebatur: de quo dixi ad *dict. cap.* Quare cùm ſupremum gradum, quæ ſedes Imperatoris erat, Honorius conſcendiſſet, proximum ſibi gradum occupare Attalum idem voluit, velut ſub pedibus ſuis iam collocatum: de quo nonnulla in hanc ſententiam ſubjecerat Philoſtorgius quæ hîc deſiderantur. Sed Nicephorus hæc ita reddidit, Ἄτταλος ὑπὸ πόδας βήματος προσρηθέντος γεγονὼς Ὀνωρίῳ. Proſper quoque in Chronico A. D. 417 ſcribit, *Honorium triumphantem Romam ingreſſum præeunte currum eius Attalo.* Tertio loco ipſa Attali pœna à Philoſtorgio deſcribitur: Nempe ait, & ex eo Nicephorus, duobus dexteræ manus digitis amputatis & in his *lichano*, id eſt indice digito, eum in inſulam Liparam in exilium miſſum, neceſſariis ei ad vitam præbitis. De exilio in Liparam inſulam concinit quoque Proſper, *Chronico, dict. ann.* 418, qui nobis 417. *De cætero truncatam ei manum* aiunt Oroſius, *lib. 7 cap. 42*: Marcellinus, *Chronico, ann.* 412: Olympiodorus,

apud Photium, pag. 181, de dextræ digitis indiſtinctè: καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἐπὶ Ῥάβενναν παραγενόμενος καὶ τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους ἀκρωτηριασθεὶς ἐξορίᾳ παραπέμπεται. Quod tandem locum attinet, id omne Rauennæ factum aiunt Olympiodorus & Nicephorus.

¶AD CAP. VI. *De Iouiano & Sebaſtiano, & tertio quodam Tyranno.*

De *Trium Tyrannorum* exitu ſub Honorio, eſt hoc caput. Primò quidem de *Iouiano* (qui aliis Iouinus) & *Sebaſtiano* Tyrannis cœſis: quâ parte concordant & cœteri ſcriptores, Olympiodorus, Oroſius, Marcellinus *Chronico*, Sozomenus, &c. ſed & de Iouino agit quoque Renatus Profuturus Frigeridus apud Gregor. Turon. *lib.* 2 *cap.* 9. Quod tertium Tyrannum attinet, excidit quidem hîc eius nomen, verùm de eo tria dicuntur: eum imitatum duos ſuperiores, eum pleno fortunæ riſu ſubuectum, eum illuſtriorem nactum cataſtrophē. Certe, varij hoc tempore Tyranni exorti, in his Conſtantinus, Maximus, & Heraclianus, de quibus Tyrannis omnibus vt alij ſcriptores agunt, ita Oroſius vno eodémque capite eorum catalogum pariter contexuit *lib.* 7 *cap.* 42: & Sozomenus quinque capitibus de iis agit *lib.* 9 *cap.* 11, 12, 13, 14, 15: Verùm de Heracliano potiſſimùm illud accipiam, quandoquidem Philoſtorgius eum de quo hîc egerat, vt dixi, imitatum ait Iouianum & Sebaſtianum: Atquin Conſtantinus & Maximus ante eos exorti: Sed & Heraclianus in ſublime ſubuectus cataſtrophen illuſtriorem nactus eſt: ſiquidem retentâ in Africâ vrbis

Romæ

Romæ annonâ, ingentíque nauium numero aduersus Honorium vrbémque Romam tendens, in fugam nihilominus versus, arreptáque naue solus Carthaginem reuersus, ibi hostis publicus judicatus capitéque plecti jussus, in æde Memoriæ missis ab Honorio percussoribus interfectus fuit: de quo Orosius, *lib.7 cap.42*: Prosper, Marcellinus, Idacius *Chronico*: vide & de eo *l.13 Cod.Theod. de infirm.his quæ sub Tyrannis*: *l.21 de pœnis*: ídque A. D. 413 qui proximus annus est ab eo quo Iouianus & Sebastianus cœsi fuêre anno videlicet Domini 412. Quod sententiam è *sacra Scriptura* hîc allatam attinet, nuspiam ea in sacro Codice comparet. Eius verò sensus hic mihi videtur: Prouidentiam diuinam neque legitimum Principem inhonorum relinquere, neque Imperium per tyrannidem vsurpantibus gaudere vel adhærere, verùm ab eo stare quem legitimus Imperator constituit: nam & ita hunc locum emendo: ἀλλ' ὃν ὁ κατὰ θεσμὸν βασιλεὺς ἁρμόζει, τούτῳ καὶ αὐτὴ συμπαραστάττεται. Ἁρμόζειν est legitimè constituere: συμπαραστάττειν verò est ab aliquo velut in acie stare.

¶AD CAP. VII. *De Theodosio Iun. Imp. & Pulcheria sorore eius.*

De *Theodosio Iun.* Imper. & *Pulcheriâ sorore* eius agit hoc capite Philostorgius. Ait nempe, cùm Theodosius juuenis admodùm esset, adfuisse ipsi, Imperialésque dispositiones eius adjuuasse & direxisse sororem Pulcheriam: συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Πουλχερία ἡ ἀδελφὴ, τὰς βασιλικὰς σημειώσεις ὑπηρετουμένη καὶ διευθύνουσα. Σημειώσεις βασιλικαὶ sunt, dispositiones & adnotationes Principum. ¶Cœterum id hoc loco

interjicit Philoſtorgius, poſt annum 413, ſeruata accurate temporum ratione: Pulcheria quippe iſta ab hoc tempore, ætatem ſapientia ſupergreſſa, quamuis juuenis adhuc (vt pote nata A.D. 399) & quindecennis fermè, quod diſerte ſcribit Sozomenus, *initio lib. 9 cap. 1*, vel certe ſedecennis (malè enim Cedrenus *pag. 275* nouemdecennem tùm facit) A.D. 414, triennio fermè tantum fratre ſenior (natus enim is anno Domini 401. & anno demùm 418 adoleſcentiæ annos ingreſſus, vt idem Philoſtorgius teſtatur *infrà cap. prox.*) Theodoſium juuare, actúſq; eius dirigere cœpit: de quo plenè Sozomenus *dicto loco*. Et verò etiam eo ipſo anno Domini 414, Conſtantio & Conſtante COSS. Pulcheriam hanc 4 Nonas Iulias Auguſtam renunciatam produnt exertè Marcellinus, *Chronico*, & auctor Chronici Alexandrini (quod minùs pensè Baronius ex Marcellino retulit ad annum 415) Id quod non alio fine factum, quàm ad Imperij adminiſtrandi participatum, πρὸς ἐπιτροπὴν καὶ ἡγεμονίας φροντίδα.

¶ AD CAP. VIII. *De Eclipſi Solis, & aſtro quodam, & exinde Terræmotu ſub Theodoſio Iun.*

De *Eclipſi* Solis, & *Aſtro* quodam, & exinde *Terræmotu* ſub Theodoſio Iun. mira, ſed accuratè, imo eſt & vbi piè admodùm, Philoſtorgius hoc capite agit: quam narrationem exſcribit & Nicephorus *lib. 13 cap. 36*. Huius verò Eclipſeos Solis meminère quoque Marcellinus, Idacius *Chronico*, & auctor Chronici Alexandrini. Meminit & idem Marcellinus ſtellæ ſeu Aſtri illius ab Oriente, ſic qui-

Digitized by Google

ſic quidem vt per ſeptem menſes id ſurrexiſſe adparuiſſéque ſcribat, cùm Philoſtorgius hîc dicat per quatuor tantum menſes à mediâ fermè æſtate ad autumni finem vſque. Et omnes illi id contigiſſe aiunt anno Honorij Imperij quarto viceſimo, Honorio 12 & Theodoſio 8 COSS. A.D 418. Menſem & diem quoque addunt: Idacius & Chronicon Alexandr. Eclipſin factam die XIV Kal. Auguſti, feria quinta vel 6, ſeu die Veneris. Horam etiam addit Chronici Alexand. auctor, octauam ſcilicet. Quæ omnia ferme & Philoſtorgius tradit, nempe Eclipſin illam accidiſſe *menſe Iulio, in decimam nonam progreſſo, circa octauam diei horam.* Et addit, Θεοδοσίου τῆς τῶν μειρακίας ἐπιβεβηκότος (quomodo & Plato alicubi ἄρτι τῆς μειρακίων ἡλικίας ἐπιβαίνοντα) i. *Theodoſio adoleſcentiæ annos ingreſſo.* Nempe μειράκιον adoleſcens, qui plenam pubertatem attigit: Et ſanè Theodoſius natus A.D. 401, hoc anno 418 octodecim annorum erat, quæ ætas eſt plenæ pubertatis & in adoleſcentiam ingreſſus. Sic & Galenus μειρακίου ætatem poſt ἡβῶντας nominat. Quanquam adoleſcentiam Iuriſconſulti noſtri poſt pueritiam, id eſt, poſt annum decimumquartum, velut alteram ætatem computant: vide vel *l. vn. Cod. Theod. de his qui veniam ætatis*, vbi & illa occurrunt: *cùm viceſimi anni clauſa ætas adoleſcentiæ patefacere ſibi ianuam cœperit ad firmiſſimæ iuuentutis ingreſſum.* Tubero ſane quoque apud Gellium *lib.* 10 *cap.* 28 ſcripſit, pueros à Seruio Tullio æſtimatos qui minores eſſent annis 17: exinde jam iuniores ſcilicet ab octauodecimo anno. Porrò Philoſtorgius in hac narratione rurſum, pariter

Oooo

vt *ſuprà lib.*10 *cap.*9, in Aſtro Xiphia ſeu Xiphoeide deſcribendo, tam accuratum ſeſe præbet, vt intelligas Aſtrologiæ operatum: adeò diligenter huius aſtri noui ortum, formam ſeu ſpeciem, motúmque à Comete diuerſum, exitúmque ediſſerit, imò & interpretationem addit. Et hæc quidem de Eclipſi & Aſtro illo nouo.

Poſt hæc de *Terræmotu* ingenti, qui & tùm extitit, Philoſtorgius eadem accuratione agit, mox & de terræmotuum in genere cauſis, quibus ſpretis ipſe eam ſententiam amplectitur, firmátque non ex cauſis naturalibus, quod paganorum filij cenſent, hæc oriri, verùm diuinæ iræ flagella hæc immitti ad conuerſionem & emendationem hominum: piíſque ſententiis de Dei poteſtate in creaturis quemlibet in vſum vertendis, hoc argumentum concludit. Certe Epiphanius quoque, *hæreſi* 66 *num.*26. terræmotus naturalibus ex cauſis oriri negat, ἐκ φύσεως καὶ κατὰ συνήθειαν, verùm eſſe θεσπέσιον, ſimiliter cum Philoſtorgio: quod & apud Philaſtrium legimus.

¶Cœterùm huius Terræmotus maximi meminêre quoque Idacius, *Chronico*, eodem 24 Honorij Imperij anno, id eſt anno 418: Marcellinus Comes, & Faſti Idacij id referunt ad Monaxium & Plintam COSS. id eſt ad annum 419 ſequentem: contra auctor Chronici Alexandrini ad præcedentem annum 417. De hoc quoque terræmotu in vita Zoſimi Papæ actum fuiſſe addit Idacius: de eodem verò accipio Auguſtinum *ſermone* 4 ex iis quos V. CL. Iacobus Sirmondus edidit.

¶AD

Digitized by Google

¶Ad Cap. IX. *De Luciano quodam nouæ cuiusdam Eunomianæ sectæ authore.*

De *Luciano* quodam, nouæ sectæ Eunomianæ auctore, est hoc caput: de quo hæc notat Philostorgius, & ex eo Nicephorus, *lib.13 cap.1 pag.342.* Primò, fuisse eum filium sororis Eunomij: Secundò, hunc post Eudoxij mortem, qui Eunomianæ synagogæ Constantinopoli præfuit, ei suffectum: Quod Eudoxium attinet, is forte est, de quo *suprà lib.10 cap.2.* Quod Eunomianos verò attinet, hinc discimus, eos hoc tempore sub Theodosio Iuniore conuentus suos porrò Constantinopoli agitasse, cùm tamen adnotare liceat Theodosium Iunior. non tantùm communia iura, veluti testamentorum, donationum, his denegasse A.D.410, *l.49,50 Cod.Theod.de hæreticis*: & *l.58 d. tit.* verùm etiam A.D.415 conuentus eorum inhibuisse in vrbe Constantinopolitana, sub pœna deportationis domúsque proscriptionis *d.l.58 Cod.Theod.de hæreticis.* Et Synesius quoque (qui Ptolemaïdis Episc.factus est A.D. 410: vt colligi potest ex eius *epist.65*) *epist.ad presbyteros 6* memorat hac tempestate Eunomianorum per Ptolemaïdem suffugia in agris ædibúsque, eorúmque nefarios conuentus, de quibus omni cura eruendis agit ea epistola. Tertiò ait Philostorgius, Lucianum hunc in auaritiam similésque affectus prolapsum, pœnámque exinde metuentem, à reliqua Eunomianorum secta defecisse, propriæque sectæ Ducem sese ostentasse: sic vt cœtum haud contemnendum coëgerit, omnibus malè affectis variisque vitiis instructis ad eum deficientibus.

Digitized by Google

De quo omni nulla apud alios memoria extat. Luciani equidem cujusdam hac ipsa tempestate mentio fit, quem presbyterum & virum sanctum vocant, cui Deus anno Domini 415 reuelauerit locum sepulchri & reliquiarum protomartyris Stephani: quam reuelationem ipsemet Græco sermone scripserit: de quo Marcellinus, *Chronico, ann.* 415: & plenè Baronius eo anno 415.

¶Ad Cap. X. *De Constantio Imp. facto ab Honorio, eiusq; morte.*

De *Constantio* Imperatore facto ab Honorio, ejúsque morte, est hoc Philostorgij caput: vbi tria memorat de hoc Constantio antequam Imperator fieret. Primò ait, eum *Magistrum militum* fuisse: de eo verò multa mentio apud cœteros, ex quibus discimus, eum optimam jam inde ab A.D.411, operam in debellandis tyrannis Barbarísque per Gallias diu nauasse: videndus potissimùm Orosius, Idacius & Olympiodorus. Secundò *Placidiam* Honorij sororem (de qua *sup.*) ei nuptam fuisse, quod & ipsum alij passim testantur. Tertiò ex eo & Placidiâ editum *Valentinianum* tertium (de quo *infr.*) Sequuntur quæ ad Imperatoriam dignitatem eius pertinent. Primò ait Philostorgius, eum ob affinitatis honorem ad Imperiale sceptrum euectum. Secundò, Honorium eodem tempore Valentiniano filio eius Nobilissimi dignitatem tribuisse: de quo ipso Olympiodorus *apud Photium, pag.* 192, Οὐαλεντινιανὸς, ὃς ζῶντος μὲν Ονωρίου Νοβιλίσιμος γίνεται: & iterùm *pag.* 197. Tertiò ait, Constantinum Imperatorem

rem creatum, imagines ſuas ad Theodoſium Iun. in Orientem miſiſſe, ſicut moris erat iis qui ad Imperium recenter promoti erant, αἱ δὲ τοῦ Κωνςαντίου εἰκόνες, ὡς ἔθος ἦν τοῖς ἄρτι παρελθοῦσιν εἰς βασίλειαν πράττειν, ἀναπέμποντας πρὸς τὴν Ἑῴαν. De quo more Imagines ſeu labrata Imperatorum, & quidem recenter creatorum, emittendi, alibi dico. Olympiodorus nuncij in genere ad Theodoſium miſſi meminit. Quartò ait, Theodoſium Iun. has Conſtantini ſiue Conſtantij imagines ad ſe miſſas non admiſiſſe, vt qui eius inaugurationi non adquieſceret. Olympiodorus quoque ait, nuncium de Conſtantij Imperatoris electione minime à Theodoſio admiſſum receptúmq;. Quintò ait, hac injuria tactum Conſtantium bellum aduerſus Theodoſium paraſſe, verùm morte inhibitum. Olympiodorus pariter ait *pag.* 195 ex hac injuria Conſtantium morbum contraxiſſe, iráſque collegiſſe & expeditionem animo agitaſſe in Orientem (perperàm Interpres *in Occidentem*) quod ad Imperij ſocietatem admiſſus non eſſet, συνπλαδυπσάσης αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀνάπλην ὀργῆς καὶ ὁρμῆς ἦν ὤδινεν, ὅτι τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐ προσήκαντο. Tandem ait, Conſtantium hunc mortuum cùm imperaſſet menſes ſex: ſic & Olympiodorus *dict. pag.* 193 ait, eum ſeptimo Imperij menſe pleuritide extinctum, quemadmodum & in ſomnio ei denunciatum fuerat, ἓξ ἤδη πεπλήρωνται, καὶ ἄρχονται ἑπτά.

¶AD CAP. XI. *De Honorij Imp. morte, & de Ioanne Tyranno, & Valentiniano 3 mox Imp. facto, &c.*

De *Honorij* Imperatoris morte, déque *Ioanne Tyranno*, &

Valentiniano 3 Cæſare primùm, mox Imperatore creato, eſt hoc caput. Quod Honorij mortem attinet, & tempus eius & genus morbi deſignat Philoſtorgius: nempe ait, Honorium mortuum *Conſulatu Theodoſii* X *& Honorij* XIII (A. D. 422) in quo largiter fallitur: Mortuus enim eſt Honorius, Aſclepiodoto & Mariniano COSS. A. D. 423: vt exerte ſcribunt alij, Proſper *Chronico*: Socrates, *lib.* 17 *cap.* 23 *in princ.* Faſti Idaciani: Marcellinus *Chronico.* Ex morbo intercute autem mortuum ait, quod & ipſum ſcribit Olympiodorus *apud Photium, pag.* 196: & Cedrenus *pag.* 276.

Nunc de *Ioanne* & *Tyrannide* ab eo occupata poſt Honorij mortem in Occidente: de quo Olympiodorus *apud Photium, pag.* 196, 197: Renatus Profuturus Frigeridus adud Gregor. Turon. *lib.* 2 *cap.* 8: Socrates *lib.* 7 *cap.* 23, 24: Proſper, Idacius, Marcellinus, *Chronicis*: Procopius 3 *Vandal.* Vbi primo ait, Ioannem Tyrannide occupata legationem ad Theodoſium Imp. miſiſſe, eam verò fruſtrà ceſſiſſe, infecto negotio reuerſis legatis injuriáque affectis, & in Propontidem exilio aliis aliò multatis. Id verò etiam Frigeridus ex parte ait, nempe *Ioannis legatos fuiſſe deſpectos, mox reuerſos, mandata atrocia reportantes.* Socrates quoque *lib.* 7 *cap.* 23 ait, Ioannem Legatos ad Theodoſium miſiſſe, vt Imperator adgnoſceretur, verùm Theodoſium Legatos cuſtodiæ macipaſſe, εἰς φρουρὰν κατέστησεν. De exilio eorum in Propontidem nemo quidquam præter Philoſtorgium. Hoc primum. Sequitur ſecundo loco apparatus bellicus aduerſus Ioannem. Vbi primo ait,

Digitized by Google

Theodosium Placidiam cum Valentiniano III filio eius (quem Nobilissimum antea factum dixit) ex vrbe Constantinopolitana (quod *Byzantium* Philostorgius hic vocare perseuerat) quò scilicet post Constantini Imper. mortem Placidia cum filio Valentiniano translati fuerant, Thessalonicam misisse, ibíque Cæsaris dignitatem Valentiniano patrueli suo contulisse, bellúmque aduersus Ioannem Ardaburio eiúsque filio Aspari commisisse. Quibus concinunt vndíque ea quæ Olympiodorus scribit apud Photium, nempe remissam ex Constantinopoli à Theodosio Placidiam cum liberis aduersus Ioannem Tyrannum, suscepto à Placidia Augusti nomine, à Valentiniano verò Nobilissimi : submissum quoq; exercitum, & Magistrum vtriusque militiæ Ardaburium cum Aspare filio, addito & tertio Candidiano : vbi ad Thessalonicam ventum fuisset, Helionem officiorum Magistrum à Theodosio missum, Valentinianum in illa ipsa vrbe Cæsaris veste induisse, annos natum non amplius quinque. Quibus similia de Ardaburio misso aduersus Ioannem, & de corona Imperatoria (Cæsaream dignitatem ait Philostorgius & Olympiodorus) Valentiniano missa per Helionem Magistrum officiorum Thessalonicam scribit Socrates, *lib.* 7 *cap.* 23, 24. Et Frigeridus *lib.* 12 *Historiarum* apud Gregorium Turon. *dict. lib.* 2 *cap.* 8 ait post diui Honorij excessum, Valentinianum puerulum vno tantum lustro peracto à consobrino Theodosio Imperatorem creatum fuisse. Idacius *Chronico* ait, Theodosium Valentinianum amitæ suæ Placidiæ

ſilium Conſtantinopoli Cæſarem feciſſe, & contra Ioannem miſiſſe, cum Ducibus. De Ardaburio quoque & Aſpare aduerſus Ioannem miſſo Procopius, 3. *Vandalicorum.*

Tertio loco Philóſtorgius expeditionis ipſius aduerſus Ioannem momenta ediſſerit. Vbi primò ait, Ardaburium & Aſparem alióſque qui Placidiam & Valentinianum comitabantur, Pannonias & Illyricum tranſgreſſos, Salonas Dalmatiæ vrbem vi occupaſſe: Socrates quoque *dict. lib. 7 cap.* 23 Ardaburium Salonas veniſſe ſcribit. Secundò narrat, Ardaburium inde nauali expeditione aduerſus Ioannem Tyrannum perrexiſſe, Aſparémque equeſtri militiâ adſumpta Aquileiâ potitum: ſed enim incuriosè eam ſeruaſſe, Ardaburiúmq; vi ventorum in Ioannis Tyranni manus perueniſſe. Quod Aquileiam attinet, Socrates quoque ſcribit *dict. lib. 7 cap.* 23, Ardaburium cùm Salonas veniſſet, inde Aquileiam trajeciſſe, caſúmq; narrat, quomodo aduerſa ventorum vi in Tyranni manus delapſus fuerit. Olympiodorus *apud Photium pag.* 197, ſcribit pariter, Ardaburium cùm in Italiam veniſſet à Tyranni militibus captum, & ad Tyrannum abductum. Addit tertio loco Philoſtorgius, Tyrannum de fœdere cogitantem humaniter ſeſe erga Ardaburium geſſiſſe. Sic & Olympiodorus *dict. loco* ſcribit, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς αὐτὸν, καὶ φιλιάζει αὐτῷ. Quarto narrat Philoſtorgius, hac ſecuritatis occaſione Ardaburium, exauctoratos à Ioanne Tyranno, qui & ipſi jam per ſe commoti erant, de inſidiis cogitantes, aduerſus Tyrannum ani-

num animasse, filióque Aspari significasse, vt ad facilem felicémque successum aduentaret. Cui nihil simile apud Olympiodorum & Socratem occurrit. Inde quinto loco narrat, Asparem celeriter cum equestri exercitu aduentasse, prælióque commisso Ioannem Tyrannum captum, eorum qui cum ipso erant proditione. In quibus Philostorgius abit partim ab Olympiodoro, partim à Socrate. Nempe narrat Olympiodorus, capto Ardaburio filium eius vnà cum Placidia in magnâ rerum desperatione luctúque versatum; sed Candidianum, multis vrbibus occupatis, partáque rebus præclarè gestis nominis claritate, luctum dissipasse animósque reddidisse. Socrates narrat, Asparem Angelo duce per viam hactenus ignotam & per stagnum, diuinâ ope tum exsiccatum, Rauennam ingressum vbi Tyrannus agebat, eum oppressisse. Et hæc quidem de expeditione aduersus Ioannem Tyrannum, eóque capto.

Quæ deinceps secuta narrat quoque Philostorgius: nempe primò, Ioannem Tyrannum ad Placidiam & Valentinianum Aquileiam missum. Secundò Ioannem Tyrannum ibi (Aquileiæ scilicet) dextrâ prius amputatâ capite multatum, vno semis Tyrannidis anno. Quod manus amputationem cœdémque attinet, Procopius quoque 3. *Vandal. pag.* 95. ait, Ioannem Aquileiæ in hippodromum inductum, alterâ ex manibus amputata, asino vectum, cùm multa ab his qui in scena erant passus fuisset & audiuisset, cœsum fuisse. Olympiodorus quóque refert, Ioannem Tyrannum cœsum. Quod verò locum

Digitized by Google

ann. 396. *lex* 30, 31 *dict. tit.* quibus duabus posterioribus doctores authorésque Eunomianorum, clerici maximè, quorum furor tantum suaserat errorem, de ciuitatibus pelli extorres, & humanis cœtibus segregari iubentur: Pariter vt A. D. 398 constitutione data ad Eutychianum PP. lex. 34. *d. tit.* vbi ruri quoque conuentus eorum inhibentur: Tandem A. D. 399 constitutione data ad eundem Eutychianum *lex* 36. *eod. tit.* quò pertinet & Synesij *epist.* 5. Ex quibus apparet, variis admodum rationibus ab Arcadio & Eutropio, per hoc quinquennium, ab A.D. 395 ad 399, Eunomianos attritos fuisse. Proinde inter alia quoque translatio corporis Eunomij mandata. De cuius translationis tùm circumstantiis tum ratione porrò videndum est. Ait igitur Philostorgius, translatum Eunomium à Dacoroënis (Cappadociæ scilicet) Nempe eò in exilium iuerat Eunomius, in proprios scilicet agros suos: de quo *suprà lib.* 10. *cap.* 6, seu in patriam suam, vt testatur Sozomenus *lib.* 7. *cap.* 17, vbi & decessisse eum sepultúmque scribit, ἔτυχε τῆς ἐν πατρίδι ταφῆς. Inde igitur transferri iussus Eunomius Tyanam, quæ in eadem Cappadocia erat: *Quò*, inquit Philostorgius, *à monachis qui ibi erant seruaretur*: addito, *Eutropium quippe inuidisse gloriæ Eunomij, & ideò ne cadauer quidem Eunomij sepulturam nancissi permisisse cum magistro, quamuis id multi peterent.* Eunomiani scilicet Eunomij corpus Constantinopolim translatum volebant, vbi & Aëtius Eunomij magister mortuus, sepultúsque adeò fuerat, eíque Eunomius os oculósque occluserat, extremáque

hær.Melet.68.n.4. & *hær. Arian.69.n.1.* & *2.* & exinde Nicetas, *thes.orth.fid.lib.5. c.1.* Alexandrinæ cuiusdam Ecclesiæ, quæ *Baucalis* dicebatur, presbyterum fuisse, eiúsque Ecclesiæ populum ei adhæsisse. Vnde contorta forte ab Ariomanitis fabella, quò penes Baucalin aliquem, alterumq; Alexandrũ, schismatis inuidia collocaretur, quæ reuerà penes Arium, Baucalensis Alexandrinæ Ecclesiæ presbyterum, populúmque adeò eius Ecclesiæ Ario fauentem, erat. ¶ Illud intereà notandum, quod de *Baucalis* nomine Philostorgius adiicit, apud Alexandrinos vas testaceum, molémque seu gibbum, ad eius instar in dorso collectum, ita vocari, atque inde Alexandrum illum *Baucalin* dictum. Quod vasis significationem attinet, in veteri quoque Nicæarchi *epigr. lib.2.* αἰθόλου βαύκαλις, & apud Alexandr. Aphrodis. *lib.1. probl. 94.* βαυκάλιον, pro vase frigidario, & angusti oris effertur: de cuius nominis ratione vide & *Aphrod.* seruant id hodieque Itali Hispaníque eodem sensu. Quod verò *gibbum* attinet, neque Germanica vox ab hinc abludit, quâ gibbus significatur. ¶ Quod subiicit Philostorgius, ὁ μονοῖν prædicationem hinc tùm ἐπιτηχια ἐθλῶαι, eò pertinet, vt quasi nouæ nunc primùm vocis inuidiam penes Catholicos collocet: de quo in *Prolegom.*

¶ AD CAP. V. *De Constantio Chloro, & Constantino M.*

Ad *Constantinũ M.* iã accedit Philostorgius. Vbi primùm agit de Constantio Constantini M. patre, déque huius ad patrem in Britanniam sub tempus mortis eius profectione, & exinde eo Imperatore facto. In quibus Philo-

Digitized by Google

¶Ad Cap. XII. *De Aëtio Comite facto, & de Hunnis demum reuersis.*

De *Aëtio* Comite est hæc vltima ex iis quæ extant Philostorgij narratio, quæ & ipsa ad Ioannis Tyranni, de quo superiore cap. historiam pertinet. Igitur de Aëtio id primùm indicat, eum sub Ioanne Tyranno Ducem fuisse: de quo extat etiam insignis Frigeridi locus, lib. 12 histor. apud Gregorium Turonensem *lib. 2. cap.* 8. Secundo ait, Aëtium, tertio post Ioannis Tyranni mortem die, cum 60. millibus cum Aspare (de quo *super. cap.*) bello congressum, magnámque inde vtrímque cædem factam. Quod nusquam alibi reperio. Post hæc tertiò ait, Aëtium fœdus cum Placidiâ & Valentiniano iniisse: Inde (quod quartum) Aëtium Comitis dignitatem adsecutum: Barbarósque, quod vltimum, id est, Hunnos (quos Ioannes exciuerat, vt Frigeridus ostendit apud Gregor. Turon. Prosper item, vt & Cassiodorus *Chronico*) auro ira animísque depositis, obsidibúsq; datis, fidéque inuicem acceptâ, ad proprias sedes reuersos. Hùc verò pertinet, quod Prosper in *Chronico ann.* 426. (nobis 425.) ait, Ioanne oppresso, *datam veniam Aëtio, quod Hunni quos per ipsum Ioannes exciuerat, eiusdem studio ad propria reuersi sunt*: vt & quod Cassiodorus, *Chronico ann.* 425. Theodosio XI & Valentiniano Cæsare Coss. *His* Coss. *Ioannem Tyrannum Valentinianus Imp. extinxit, Hunnósque qui in Italia erant Ioannis præsidio, per Aëtium mirâ felicitate dimouit.* Hic verò Aëtius ille est, qui Occidentalis Imperij sub Valentiniano salus statórque aliquan-

diu extitit, tandem verò & ipſe cœſus eſt.

¶ Et hic tandem Philoſtorgianæ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ finis eſt, pariter vt in hâc ipſa Epochâ *Olympiodorus* Hiſtoriam ſuam finiit: paulò vlterius verò ſuam produxêre *Socrates* & *SoZomenus*, ad annum videl. 439 vſque, quindecim fermè annis vberiorem: vti contra *Theodoritus*, quinque annis fermè Philoſtorgianâ deductiorem ſcripſit.

Finis Diſſertationum.

ADDEN-

Digitized by Google

ADDENDA, ET EMENDANDA in Diſſertationibus.

LIB. I.

Cap. I. pag. 6. lin. 17. *poſt* &c. *adde* : Porrò huius ſecundi ſeu poſterioris libri Machabæorum auctorem Philonem Iudæum facit Honorius Auguſtodunenſis, *de ſcriptorib. Eccleſiaſticis n.* 11. lin. 21. *poſt* Græci Codices, *adde*, & Balſamon. pag. 7. l. 10 *ante* ὁμολογεῖν, *præmitte*, καὶ αὐτός. l. 12 *pro* eum, *repone*, Ioſephum. l. 23 *poſt* ambulant, *adde*. Illud certum, in Oriente Machabæorum libros nondum habitos inter libros Canonicos octauo ſœculo : vt ex Damaſceno diſcere eſt, *lib.* 4. *de fide Orthodoxâ c.* 18: imò neque Nicephori Patriarchæ Conſtantinop. tempore, ſeu nono ſœculo, vt apparet ex eius *Canone ſcripturarum*. Ac proinde neque Photij æuo, qui hanc Philoſtorgij epitomam confecit. p. 8. l. 12 *poſt* Ioſephum, *adde* : cuius pariter meminit hiſtoriæ ſuæ præfatione Sozomenus : vt & Euagrius, *lib.* 5. *c.* 24. inter Eccleſiæ hiſtoricos. p. 9. l. 9 interpunge ita, *Ioſephum inter & alios*. Cap. II. p. 10. l. 25 *poſt*, non minus quam, *adde*, & Deus ſemet, & quilibet ſemetipſum. p. 11. l. 2 *poſt epiſt.* 168. *adde*, Gregorium Nyſſenum *Orat.* 9. *adu. Eunom.* mox l. 3 locum corruptiſſime editum ita reſtitue, Chryſoſtomi *homilias* 5. περὶ ἀκαταλήπτου *aduerſus Anomæos, tomo* 6. *Sauil. ſeu tomo* 1. *Pariſienſi.* l. 5. *poſt* fabularum, *adde, cap. de Eunomio &* [illegible] *10:* Cyrillū Alexand. *in theſauro, aſſertione* 31. l. 8 repone, *l.* 2. *tom.* 3. Cap. III. p. 13. l. 10 *poſt* tuliſſe, *adde*, id eſt meruiſſe, obtinuiſſe : ἐπίψηφος eſt, qui in electione aliqua & ipſe calculos quoſdā & ſuffragia meruit. Cap. VI. p. 17. l. 2 *emenda*, oblatā. l. 17 *emenda*, tropæum. Cap. VII. p. 23. l. 15 *poſt* authoritate, *adde*, quidquam. p. 24. l. 18 poſt *collocarent*, adde ; Quod verò ait Philoſtorgius, ante Synodum quoq; Nicænam, inter Oſium & Alexādrum conueniſſe, de prædicando ὁμοουσίῳ, Arioque condemnando,

eo pertinet, vt quemadmodum *sup. cap* 4. nouitatem vocis ὁμουσίυ Catholicis obiectum iuit, ita & nunc ex compacto præparatam eam in Synodum illatam exprobret.

pag.26. lin.12 post *lib.5.c.5.* adde, *Eutropium lib.6.* l.23 post *ep.3.* adde, *&* 94. *&* 126. p.27.l.1 post *presbyter:* adde, Synesius quoque, *in Catastasi de calamitate Pentapol.* agri Barcæi meminit. l.9 emenda, *Ægyptiis.* p.28.l.3 post *Meletiani*, adde, *tamen.* p.36.l.1 post *pag.*122. *adde.* Sic Basilius Athanasium *Magnum* vocat; sic Basilium, alij. l.23 post 20. adde: *& lib.*2. *c.*20. p.37.l.19 post *in fin.* adde, Sozomenus, *lib.1 c.*20. & mox, post *in pr.* emenda (*& ex eo.* p.39.l.16 post *quod* adde, *ex Arrianorum narratione* (de quâ *lib.prox. cap.7.)* p.40. l.21 pro *vt*, emenda *&*.

IN LIB. II.

Cap. I. p.45. l.22 post *inculcat*, adde, *atque eâ re Alexandro τεχνίκειαν exprobrat.* l.26 post *inconstantia*, adde, *præuaricationis* & *τεχνιλείας.*

Cap. II. p.47. l.13 post *Nicena*, adde, *hoc ipso tempore.*
p.48. l.3 repone, *de Apollinarij μελῳδίαις.* & l.4. post, *cap.*25. adde. Sic & Theodoretus de Harmonio Bardesanis filio, *lib.* 4. *c.*17. *ᾠδάς τινας συντεθεικὼς πάλαι, καὶ τῇ τοῦ μέλους ἡδονῇ τὴν ἀσέβειαν κεράσας κατεκήλει τοὺς ἀκούοντας, καὶ πρὸς ὄλεθρον ἤγρευε.* v. & Sozomenum, *lib.3.c.*15. l.6 emenda *suppudebat.*

Cap. III. p.48.l.20 emenda. *αὐτόνομον, inducat.* p.49.l.13 post *cohortem*, adde (*hæc Photij verba sunt.*)

Cap. IV. p.50.l.11 post *cap.*40. adde & 41. p.51.l.21 post *egit*, emenda, Eusebius & Hieronymus *Chronico* anno Constantini 19. p.52.l.8 post *quasi*, adde, ob *ὁμοούσιον stabilitum, & filius & ipse violentâ morte obierint vel quasi ob* &c.

Cap. V. p.52.l.24 repone, *de Vlphila hoc, vt & de Gothis Christianis effectis, in gestis anni* 376; *pariter vt Iornandes in Geticis agunt.* p.53.l.14 post *præfecturâ*, adde: *Meminit & Gregorius Nazianzenus ep.*163. *ad Amphilochium.* l.16 post *pastorem*, adde. *Idem*

& epistola

& epiſtola 10. *Ecdicij Epiſcopi Parnaſſeni meminit.* p.55. l.18. poſt *poſtularunt*, adde, *circa A.D.*376. l.21 pro λῶ, emenda λῶ. p.57.l.11 poſt Μωϋσῆν, adde. *Et Socrates,lib.7.c.*41.*Theodoſium Iun.* (*ſub quo Philoſtorgius & ipſe ſcripſit*) *quoad manſuetudinem cum Moſe componit.* l.23 poſt *Conſtantini*,adde,*& hoc ipſo loco ſeu ſerie narrationum.*

Cap. VI. p.59.l.25 poſt, *ſcilicet:* adde: Eóque pertinet,quod Sozomenus ſcribit, *lib.*2.c.23, emendatis tamen eius verbis,non ab Æthyopibus, vt quidam prodigioſè narrant,initium ſumpſiſſe apud Indos interiores religionem Chriſtianam : *ἵνα δὲ γνοίημεν καὶ ἐν τῷ παραδόξῳ τοῦ συμβάντος περὶ τῶν Ινδῶν, οὐκ ἐξ Αἰθιόπων* (ita enim ibi repono, loco *αἰθρώπων*) *ὥς ποι τερατολογεῖται τὴν σύστασιν λαβεῖν τὸ τῶν χριστιανῶν δόγμα.* Quibus verbis Sozomenus Philoſtorgium carpere videatur , de quo etiam *in Prolegomenis.*

Cap. VII. p.60.l.17 repone, *Sozomeno, lib.*2.*c.*15: *& lib.*3. *cap.*18. l. 26 repone, *ad A.D.*327. *vel* 328 : & ſubiice. Hùc verò referenda omninò videtur Arianorum narratio , quam refutat Sozomenus, *lib.*3.*c.*18. quæq; forte ipſius Philoſtorgij fuit hoc ipſo libro, de occaſione ob quam Euſebiani ab exilio reuocati,ex ſomnio inquam Conſtantinæ. p.64.l.6 pro *αἰχμῶα*, repone *αἰχμώας.* p,65.l.11. poſt *procurata*, adde (*παρανόμως ait Photius.*)

Cap. IX. p.67.l.9 poſt 333.adde: Cui proximum eſt, quod Caſſiodorus ad Pacatianum & Hilarianum coſs. i. A. D.332.id refert. l,19 compulſis literis repone, *tmemate* memorantur. l.23 poſt *ſufficiens*,adde,*eſſet.* p.69. l. 2 poſt *meruerit*, adde, *quomodo &* Arcadius eam vocat *l.*5. C. *Theod. de his qui ſuper relig.contendunt*, & Theodoſius Iun.hoc ipſo tempore paſſim. *l.*15.16.*Cod.Theod.de hæreticis, l.*4.*de his qui ad Eccl.conf.l.vlt. de petition. bon.* l. 20 poſt *cap.*32. adde , & Ἱερὸν συμβουλευτήριον. *lib.* 2. *c.* 2 l.25 pro 32. emenda *cap.* 2. p.60,l.4 pro *cap.* 32. emenda *cap.* 2.

Cap. X. lin.26. poſt A. D. 340. adde , *vt prædicti ſcriptores teſtantur.*

Cap. 12. p.73.l.23 dele vocem, *quidem.* p.74.l.6 pro *lib.1.c.24*, emenda, *lib.2.c.24*. l.12 poſt *cap.*49. adde, *Sozomenus*, *lib.*2. *c.*24.*p.*253. a. p.76.lin.antep. pro περσαναχωτῶν, emenda περσανατοχωτῶν.

Cap. XIII. p.81.l.5 poſt *de quo mox:* adde; Et ſic in honorem tantum martyris Luciani: Quam & ipſam ſolam rationem reddunt Hieronymus, *in Chronico*, & Chronicon Alexandrinum, & Cedrenus ex Theophane, & Acta Luciani martyris: de quo Reuerendus Vſſerius *in Eccleſiaſticis Britanniarum.* lin.11. emenda. ἐν ταύτης τῆς. l.14 poſt *miraculum*, adde, ſeu ἱστορίαν παράδοξον, vt vocatur lemmate *cap.*31. *lib.*8. apud Nicephorum.

Cap. XIV. p.82.l.7 poſt, *efferebant*, adde, vt teſtatur quoque Epiphanius, *hæreſi* 43. l.24 *poſt* συμβεβηκώς, *adde:* Auctor quoque tractatuum in librum Iob, qui falſo Origeni adſcribitur, Arianus, Luciani martyris agonem celebrat, inter hæc vocabula Triadis & ὁμοουσίου ſuggillans, & contra Orthodoxos inſurgens petulantes.

Cap. XV. p.84.l.14 poſt, *cap.*7. adde, Sic & Sozomenus *lib.*6. *c.*12. ait, in Synodo Cariæ, ſub Valente habitâ, Arianos obtendiſſe formulæ ſuæ, quòd ea à Luciano compoſita habebatur. l.pen. poſt *Cappadocia*, adde (ſic & Sozomenus, *lib.*7. *c.*31. *in f.* Aſterium ſophiſtam Cappadociæ vocat.) p.85.l.pen. poſt *fuit*, adde, A. D. 419. p.86.l.4 poſt *eſſe*, adde. Memoratur ea & ab Acacio *lib. contra Marcellum*, apud Epiphanium *hæreſi Marcellianorum* 72. *n.*6. & 7. 9.1. 9.2. l.12. & 13 emenda *illi fidem ſuam martyrij titulo* &c. p.87.l.7 pro σφραγῖδα emenda σφραγῖδα. l.13 poſt &c. adde, Chryſoſtomus *in Pſalmum* 8. τὸ ἀπαράλλακτον, inquit, τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα. Et *in Pſalmum* 84. de Filio: τὸ γὰρ οὕτω, καὶ τὸ ὁμοίως, καὶ τὸ καθώς, ἀπαραλλαξίας ἐστίν. Et in *Paralyticum demiſſum per tectum*, τὸ πρὸς τὸν πατέρα ἀπαράλλακτον δείκνυσι Item *in illud, ſimile eſt regnum cœlorum patrifamilias*, ἀπαράλλακτον χαρακτῆρα μορφῆς. Contra, *Sermone* 2. *in Geneſim*, cum ait, hominem factum ad imaginem Dei, addit, hanc non eſſe: οὐσίας ἀπαραλλαξίαν, ſeu ἀπαράλλακτον τῆς μορφῆς.

Cap.

Cap. XVII. p.89.l.11 post *cap.3.* adde, & Sozomenus, *lib.2.c.vlt.* lin.12 post *traderetur*, adde, & verò ita fecisse, Sozomenus *lib.3.c.1.*

Cap. XVIII. p.90.l.14 post *in f.* adde, Marcellinus *Chronico* a. 407. p.91. l.19 post *pag.57.* adde. Imò & Chronici Alexandrini auctor a.340. de alterâ Constantini statuâ agens, ait, Constantium iussisse, induci ὑπὸ τῶν στρατευμάτων μετὰ χλανιδίων καὶ χαμπαγίων πάντων κατεχόντων κηρεὺς λευκούς, tánquàm statui è regione sedis Imperatoriæ, καὶ προσκυνεῖν.

p.92. l.17 post *oppositi*, adde, Sic quoque auctor Chronici Alex. a.380. *Gratiano 6. & Theodosio A A. Coss.* χριστιανὸν Ariano opponit, παρεσκεύασεν αὐτὸν Ἰουστῖνα ἡ μήτηρ αὐτοῦ ὡς χριστιανὸν ὄντα στρατηγοῦσα, ἦν γὰρ ἐκείνη Ἀρειανή. p.93.l.4 loco *in verbo*, emenda, bis, *in vitâ*.

Cap. XIX. p.94. l.20 post *quod*, adde, præter Sozomenum, *lib.3.c.2.* p.95.l.11 pro *in pr.* emenda *in fine*: & post cap.3. adde, Palladium *in dialogo.* Socratem *lib.6.c.16*: Georgium *in v. Chrysostomi N.51.* lin.13 post *reposuit*, adde, Id ipsum verò postea quoque, canone Antiocheno in medium allato obiectum Ioanni Chrysostomo A.D. 404. testis Sozomenus, *lib.8.c.20*: Socrates, *d.lib.6.c.16.* & Georgius *d.loco.*

LIB. III.

Cap. I. p.95.l.6 tolle, *Zosimus.*

Cap. II. p.97.l.11 post *martyrem*, adde, Quibus consentientia vide apud Optatum Mileuitanum, *lib.3.c.3.* vbi agens de eleemosynis ab eo in Africam missis per Paulum & Macarium, inter alia scribit. *Meritò Paulus docet, orandum esse pro Regibus & Principibus, etiamsi talis esset Imperator, qui Gentiliter viueret: Quantò* (magis scil.) *quod Christianus? quanto quod Deum timens? quantò, quod religiosus? quantò, quod misericors, vt ipsa res probat: Miserat enim ornamenta domibus Dei, miserat pauperibus eleemosynam* &c. p.98.l.1 post ἐκκλησίαν, adde, vt habet quoque Cedrenus. l.8 post *refert*, adde, vt & Athanasius diserte, Marcellino & Probo Indiction 12. i. A.D.341.

Cap. III. p.102.l.16 pro *cap.*10. emenda, *cap.6.* p.103.l.8 post *loco*, adde, & Sozomenus, *lib.3.c.5.in fin.* p.108.l.3 emenda, *lib.3. c.5. in fi.*

Cap. V. p.117.l.12 post *indicat*, adde (Quomodo & in veteri Ecclesiâ & synagoga lectiones legebantur audiebantúrque à lectoribus & à populo: v.Nehemiæ 8. *vers.5:* & Lucæ 4.v.16 17.20.)

Cap. VII. p.126.l.16 post *Isidoro*, adde, sed & Oraculi ad id sub Iuliano allusionem v.apud Theodoretum, *lib.3. c.*18. p.127.l.2 post, *influens*, adde, v.& Theodoretum, *d.c.*18.

Cap. XI. p.135.l.3 pro *tectis*, emenda, *testis.* l.8 repetita vox *apud* tollenda. p.137.l.16 pro *Garamantibus*, emenda *Garamantidibus*: vt & mox *l.*22. emenda *Garamantides.*

Cap.XII. p.140.l.4 post *in princ.* adde, & Sozomenus *lib.3.c.*1: & *lib.4.c.*15.*in fi.* l.11 post *hinc enim*, adde, sicut & ex subscriptione illius l. (dicitur enim ea Data *Treuiris.*) p.141.l.7 pro *sua*, emenda *sui.* l.10 post *refert*, adde, Rufinus, *lib.*1. *c.*19. l.15 post *imò*, adde, *tantum.* l.20 post 637. adde: quibus alioquin concinit, quod scribit Sozomenus, *lib.3.c.*19. p.142.l.3 post *repeteret*, adde: de quo & Socrates, *lib.2.c.*18. Theodoritus, *lib.2.c.8. in fi.*10.*&* 11: Sozomenus, *lib.3.c.*19. p.143.l.14 post 18, adde: Et verò pertinet istud ad historiam Synodi Hierosolymitanæ. l.17 post *perduxisse*, adde. At Socrates, *lib.2.c.*19, & Sozomenus, *lib.3.c.*20. illud tantum aiunt, Athanasium per ciuitates pergentem omnes hortatum fuisse, vt Arianos deuitarent, eos verò amplexarentur qui *ὁμοούσιον* profiterentur: Item, ordinationes Orthodoxorum alicubi eum fecisse, Arianos contra abdicasse: Et addit Sozomenus, complures Episcopos inimicitiis depositis, cum eo communicasse, ac nominatim Palæstinæ Episcopos. Certè Vrsacius quoque & Valens pœnitentiâ ducti hoc tempore Athanasio communicauêre, Arianamq; fidem literis ad Iulium Ep. Romanum & Athanasium datis damnauêre. v. Sozomenum, *lib.9. c.*22. *&* 23. p.144.l.3 post *ποιήσωσι*, adde, *ἐν πόλεσι μηδὲν αὐτοῖς προσεσχηκότας.* l.1[illegible] post *idem &*, adde, *nunc.* l.16.

l.16 post 602. adde, hoc ipso tempore quo hæc narrat Philostorgius. p.145.l.22 repone, *& nunc Hierosolymitanam.* lin.24 pro 347, emenda, 349. p.146. l.1. & 2, dele vocem *autem*.

Cap. XIII. p.147.l.5 post *hoc caput*, adde: Cui similis obseruatio hoc ipso tempore interiecta à Sozomeno *lib.3.c.20.* quò se refert & *lib.4.c.27.in pr.* l.10 post *hoc capite*, adde, de hâc δοξολογίᾳ. p.150. l.20 post *cap.27.* adde: & in Oriente iuxta Athanasium & Paulum Nicænæ fidei adhæserunt, eodem teste, *lib.3.c.12.* Porrò, vt Philostorgius hîc Orthodoxis monachorum præsidium exprobrat, ita vice-versâ quoque mox Sozomenus, *lib.4.c.1.* scribit, Macedonium μοναστηρίοις πολλοῖς περιφθείραντα ἑαυτὸν, Pauli fautores variis incommodis affecisse, & Ecclesiis exturbasse &c.

Cap. XIV. p.153.l.1 post *addit*, adde, *d.cap.19.* eadem l. repone καὶ τὴν παράδοσιν. l.10 pro περὶ, emenda, καὶ. l.11 post ἄρξαντος, adde. Porrò neque ab hac Philostorgij obseruatione abludit Sozomeni narratio *lib.3.c.18.* quâ Aëtium primum τοῦ ὁμοίου κατ' οὐσίαν authorem facit, simul & causam Ariminensis & Seleuciensis concilij. Item illud, quod *lib.3. c.19.* ait, ante Concilium Sardicense Orientales & Occidentales etsi fide dissentirent, mutuò tamen inter se communicasse.

Cap. XV. p.159.l.9 pro *vtrum*, emenda, *verum*. l.10 pro φεσνίματος, emenda, φρονήματος. l.15.& 16 repone, *Hieronymus proœmio.* l.19 emenda *hæreticorum fabulis*; & adde, Ammonius, *in Catenâ patrum in Ioannem ad cap. 1.v.3.* l.24 post *Philastrio:* adde, Item, omnia facta per Angelos, teste Ammonio. *d.loco.* p.161.l.6 pro *medecinæ*, emenda, *medicinæ*. p.162.l.22 post ἀνόμοιον, adde κατ' οὐσίαν.

Cap. XVII. p.164.l.12 pro *aiunt*, emenda, *ait.* p.165.l.3 post *delatum*, adde: καὶ διδάσκειν ἐν ἐκκλησίᾳ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτέτραπται δόγματα. Docendi alioquin in Ecclesiâ munus ad Diaconos non pertinuit: Neque obstat Canon 2 Synodi Ancyranæ, vbi τὸ κηρύσσειν Diaconis tribuitur: κηρύσσειν enim eo loci non est verbum prædicare, verùm liturgiæ sacrique ordinis præcen-

Digitized by Google

torem eſſe, vt Clariſſimus & Doctiſſ. Vir. Iuſtellus, amicus meus ad eum canonem rectè obſeruauit.

Cap. XVIII. Lemma ipſum ita conſtitue, *de Leontio Ep. Antiocheno, & de Flauiano ac Paulino ab eo depoſitis.* l.19 tolle illa *de Flauiano*, quæ ex lemmate hùc perperam irrepſerunt. l.24 poſt συνείποντο) adde. Ergo Paulinus & Flauianus Euſtathium ſectati: de Paulino teſtis quoque Theodoritus, *lib.3.c.5*: & Hieronymus *in Catal.Illuſt.vir.* l.26 pro *cap.*21. emenda *cap.*31.

Cap. XXII. p.169.l.3 poſt *Seleuciæ*, adde: ſic vt Athanaſius *in Apolog.ad Conſtantium p.*525, hanc mortem ſeu cœdem Conſtanti Imperatori martyrij inſtar ceſſiſſe dicat: *τὸ μὲν οὖν μακαρίτῃ τοῦτο γέγονεν εἰς μαρτύριον.* l.6 poſt *pag.*641. adde: Socrates, *lib.3.c.*2. Sozomenus, *lib.*2.*c.*12: Theodoritus, *lib.*2.*c.*12. *in fi. & c.*13. p.170.l.8 poſt *in fin.* adde, tacito tamen, vt ferme alias, Philoſtorgij nomine. l.9 poſt *auctor*, adde *in anno* 350.

Cap. XXIII. l.9 poſt *alij*, adde: Theodoritus, *lib.*1.*c.*7: *& lib.*2. *c.*30. v.& Philotheum *in Iacobo Niſibeno*, Hieronymum *Chronico*, Gennadium *de viris Illuſtrib.c.*1. l.12 poſt A.D.350. adde, Sergio & Nigriniano coſs. l.13 pro *Patauij*, emenda, *Petauij*.

Cap. XXVI. p.188.l.penult. poſt *damnauêre*, adde, eam videl. partem quæ ἀποτελεσματικὴ nuncupatur. l.vlt. poſt *lit.d.* adde, & Sozomenus, *lib.3.c.5*.

Cap. XXVIII. p.192.l.3 poſt *pag.*701, adde: & *lib.3.p.702*. p.194. l.16 poſt *feciſſe*, adde, Galliúmque tandem συνεπιψηφίζαντα fuiſſe.

LIB. IV.

Cap. I. p.196.l.9 poſt *memorant*, adde, Zoſimus, *fine libri* 2. p.197.l.8 pro apparent, emenda, *comparent.* l.12 pro *notatur*, emenda *notetur.* l.25 pro *Quinto*, emenda *Quincto.* p.199. fine cap.1 adde. Illud & hic in tranſitu notandum, *Præpoſitum* abſolute dici, pro Præpoſito S.Cubiculi, pariter vt *lib.* II. c.7.

Cap. III. p.200.l.25 pro *Phtianum*, emenda *Photinum*. p.202.l.21 pro δείκνυσιν, emenda δίκνυσιν, l.27 pro αὐτὸ, emenda, αὐτὸν. p.203. l.2 poſt *profeſſum*, adde, *eum*. l.7 pro *Eccleſiaſticarum*, emenda, *Eccleſiaſticorum*. l.penult, poſt *quod*, adde, *tamen*. p.205.l.5 poſt *Sozomenum*, adde, de Liberij. l.7 poſt, *profitetur*, adde: etſi ſint qui de hâc Liberij declaratione controuerſiam moueant. p.206. l.poſt *Marcellinus*, adde, non Ammianus, verùm longe alius.

Cap. IV. p.206.l.23 poſt *facto*, adde, *poſt mortem Leontij*. p.207.l.14 poſt è *Germaniciâ*, adde, cuius Epiſcopus erat. Socrates, *lib.2.c.29.p.*588. Theodoritus, *lib.2.c.25*: Sozomenus *lib.3. c.*10. p.208.l.3 pro *ramen*, emenda, *tamen*. p.209.l.10 poſt *in biblioth.* hùc retrahenda parentheſis à proxima lineâ. l.14 poſt *eluiſſe*, adde: vbi & pro καθαρσίων legendum videatur καθάρσιον ſcil. θάνατον: vt martyrium vocaſſe videatur Philoſtorgius piaculum & purgationem inquinationum. Quod ad eorum ſententiam accedere videtur, qui martyrium baptiſmo æquabant, in quibus & Proſper,

Et quidquid ſacri fert myſtica forma lauacri,
Id totum impleuit gloria martyrij.

Adde, ante Cap. VI.

¶ Ad Capvt V. De Eunomio Diacono facto ab Eudoxio.

Ait Philoſtorgius, Eunomium ab Eudoxio Epiſcopo Antiocheno ad Diaconatum promotum, non ante Diaconatum adſumpſiſſe, quàm Eudoxius manifeſtiſſimis rebus ad ἑτεροούσιον tranſiiſſet. Ita enim hunc locum accipio; ὁ δὲ πρὶν εἰς τὸ ἀσεβέστατον ἐκεῖνον τῆς δόξης ἀνελθεῖν τὴν λειτουργίαν οὐ δέχεται: i. *hic vero* (Eunomius ſcil.) *non prius Diaconatum ſuſcepit, quàm ille*, (Eudoxius ſcil.) *manifeſtiſſime ad fidem* (i. ad ἑτεροούσιον) *acceſſiſſet*. Quæ ſententia & interpretatio firmatur quoque iis quæ dicta ſunt *ſuper. prox. cap.* vbi dictum, Eudoxium initio Aſterianæ ſententiæ fuiſſe de ὁμοίου κατ' οὐσίαν, verum à συναιρεσιώταις ad ἑτεροούσιον adactum: Item ex *cap.*8, vbi Philoſtorgius ait, Eunomium Antiochiam profectum, Diaconatum adſum-

pſiſſe, vbi intellexit Baſilij Ancyrani liuorem factáque aduerſus Eudoxium. Hac interim narratione oſtenſum voluit Philoſtorgius, quam feruidus ſectæ ſuæ Zelotes fuerit Eunomius, de quo & infrà *lib.6.c.7*, vt qui non ante Eudoxio adhæſerit, quàm is de fide eius certus fuiſſet.

Cap. VII. in f. hæc addenda. Ita enim locum hunc verto: *vbi verò is aduenit, de his quæ in ipſum peccauerat, veniam petiiſſe, & vt ad mulieris curam accederet, impensè rogaſſe.*

Cap. VIII. Nota, quam alteram Sirmienſem Synodum voco, eam eſſe Tertiam. p.212.l.12 pro *rapuit*, emenda *rapuiſſet*. l.15 poſt, Hæc *Theodoretus*, adde, *Quibus* ſimilia plura Sozomenus, *lib.4.c.12.13.* p.213.l.18 poſt *cap.27*, adde, & *lib.4. hæreticarum fabularum, cap. de Eunomio & Aëtio.*

Cap. IX. p.215.l.18 pro ἐν βίῳ, emenda, τῇ βίῳ.

Cap. X. p.216.l.15 pro *habitum*, emenda, *habitam*.
p.217.l.12 poſt *pag.116*, adde. v. & Sozomenum, *lib.3.c.9.11.* l.20, pro *Pamphilum*, emenda *Patrophilum*. p.218. l.14 pro *Ariminenſe*, emenda *Ariminenſem*. p.219.l.6 poſt *Sozomenus*, adde, *lib.3.c.18.in f.* p.221.l.23 pro *quid*, emenda, *quidem*. l.vlt. poſt *Luciferianos*, adde, & Sozomenus, *lib.4.c.18.in fi.*

Cap. XI. p.222.l.26 poſt, *indictum*, adde: Quibus accedat & Athanaſius, *de Synodis initio*, & Sozomenus, *lib.4.c.15.in fi.*

Cap. XII. p.224.l.7 poſt, 359. adde, & 360. p.225.l.2 poſt *vocantur hic*, adde. Sic & in Concilio Nicæno, teſte Sozomeno, *lib.1.c.16.* erant dicendi periti, qui Epiſcopos iuuarent: συμπαρῆσαν δὲ αὐτοῖς ἄνδρες διαλέξεων ἔμπειροι, ἐκείνοις βοηθεῖν λόγοις σπουδάζοντες. p.228. l.20 pro *harum*, emenda, *horum*.
p.229.l.1 pro *Ruſinus*, emenda *Rufinus*. p.230. l.24 poſt *inf.lib.* adde, 5, *c.1. & lib.8.c.4.* mox adde: Alludunt & quæ Epiphanius hæreſi *Anomæorum* 76.*n.3.* p.231. l.21 pro *narrent*, emenda, *memorent*. lin.52 pro *mox*, emenda *vox*.
p.232.l.11.& 12.13 emenda, quod Aëtius ab Acacianis abdicatus fuerit, οὐκ ἀπὸ γνώμης, ἀλλ' ἀφοσιούμενοι, καὶ ταῖς περὶ αὐτῶν δόξαις πρὸς βασιλέα. pag.234. lin.8 pro *aliquod*, emenda, *aliquid*.

LIB. V.

Cap. I. p.239.l.9 poſt *in fin:* adde, *& hæreticarum fabularum lib.4.c. de Eudoxio.*

Cap. III. p.244. l.penult. poſt *Apolog.2*, adde: Verùm, poſt hæc ſcripta reperio apud Theodoritum, *lib.4. hæreticarum fabul.cap.de Eunomio & Aëtio*, Eleuſio abdicato, Euſebium pro illo Cyzici ordinatum. Et verò hic ille Euſebius eſt de quo hic Philoſtorgius. p.245.l.3 poſt *cap.27. in f.* adde, *& 4. hæreticarum fabul.c.de Eunomio & Aëtio.* l.19 poſt *pag. 4. in f.* adde, Socrates, *lib.4.c.7: & lib.5.c.23.*

LIB. VI.

Cap. I. p.251. l.10 poſt, è *libro*, adde *quarto &*, l.14 poſt 19, adde, Dorotheum, *lib.9.c.14*, & *lib.10.c.1.* l.16 poſt *collocet*, adde: cùm alij penes Eunomium culpam collocent, Socrates, *lib.5.c.23*: & quidem quod Eudoxius Aëtium Eccleſiâ eiectum admittere nollet. l.17 poſt *Eunomium*, adde, primò Diaconum, *lib.4.c.5* poſteà &c. l.19 poſt *hoc ipſo cap.* adde, *& cap.3.* p.252.l.16 poſt *cap.7.* adde: & Theodoſium Cyzici Epiſcopum in Aëtium concitaſſe, *lib.7.c.4.* p.253.l.14 poſt *cap.29.* adde, & *lib.4.hæreticarum fabular. c.de Eunomio & Aëtio.* p.254.l.2 poſt *adſumatur*, adde: De hâc verò ſententiâ, quod Filius à Patre ἀπαθῶς genitus dicatur, v. formulam Sirmienſem apud Athanaſium, *de Synodis Arimini & Seleuc. p.674.* item formulam emiſſam anno 344. p.692. & Sirmienſem alteram anni 351. *pag.695.* & eam quæ Seleuciæ in Iſauria conſcripta *p.696.* Baſilij, Georgij & ſociorum profeſſionem apud Epiphanium hæreſi *Semiarianorum 73. à n.2. paſſim*, v. nominatim *n.6. &c.* & anathematiſmum *n.11.* De hâc eadem voce, Orthodoxa alioquin, fraudéque quæ ſub eâ latebat, Athanaſius *in refutat. contra hæreſin Meletij &c. p.447.* De eâdem v. & ipſum Eunomium, apud Baſilium, *lib.2. adu. Eunomium p.61*, & Baſilium. *d.pag.61. & 62*: & Ammonium *in Catenâ Patrum in Ioannem c.1.p.14*: Epiphanius quoque, *hæreſi Arianorum 69.*

*n.*26. l.15. poſt *reponendum*, adde κ). l.20. dele quæ ibi repetuntur (*ita enim etiam hic ſine cap. legendum*) l.24 poſt *pag.*46, adde: vbi ſic Eunomium loquentem inducit: ὅμοιον εἶπε τῷ γεννήσαντι κατ' ἐξαίρετον ὁμοιότητα μόνον, κ) τὴν ἰδιάζουσαν ἔννοιαν. Quomodo & apud Nicetam *theſaurō orthod. fid. lib.*5. *cap.*7. imaginariâ quadam ſimilitudine. p.256.l.20 poſt *genuit*: adde: Quamquam poſſis & ita emendare: *in initio*: τὸ μὲν τοι ὅμοιον, ὁ κ) τὴν οὐσίαν λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, κ) μὴ ὁμοιότητι φρονεῖν, ἀλλὰ κ) &c. p.257.l.1. poſt *propenam*, adde. ¶ Tandem extremo huius capitis, nota vocem χρῆσιν: ibi: ὡς δὲ κ) κ) χαιρεὸν τὴν ἱερὰν αἰτιμόντος χρῆσιν. Χρῆσις eſt iudicium, ſententia: quâ voce ſæpe vtitur Photius, *in Bibliotheca*; veluti *n.*10. vbi de Euagrio: *n.*52. vbi de Heraclidæ epiſtolis. Hoc ſenſu & Anaſtaſij ecloga, περὶ χρήσεων.

Cap. II. p.258.l.2 pro *num.*26. repone 36: item pro *& Helvidianorum*, emenda, *ſeu Helvidianorum*. l.9 poſt *vt*, adde, *Eunomiani*. l.10 pro *lib.*1. emenda, *lib.* 2. Et mox, *pag.*59. *&* 60: & Baſilius *de Spiritu Sancto c.*2. *p.*145. Cyrillus Alexand. *in Ioannem c.*5. l.15 poſt *eſſet*, adde: Quomodo & Auguſtinus *lib. contra ſermonem Arianorum c.*23. hoc Arianorum dogma proponit: *Filius adorat & honorat Patrem, Spiritus adorat & honorat Filium*: Item, *Filium eſſe miniſtrum Patris, ſubditum Patri, Spiritum Sanctum eſſe miniſtrum Filij, & ſubditum Filio.*

lin.18. poſt *Luciferianos*, adde: *ſic & Eunomiani.* p.259. l.7. poſt *poſſis &*, adde φορβεὸν vel φορητὸν, i. *fœtum*; Spiritum enim Sanctum, fœtum, γέννημα Filij prædicabant. l.11 poſt, *pag.*65. 66, adde: vel denique reponendum hîc loco φωτερὸν, φῶς νοερὸν: nam vt Pater & Filius φῶς dictus, ille γεννητῶς, hic ἐκπορευτῶς; imò & Filius φῶς νοητὸν οὐκ αἰσθητὸν τὴν ψυχὴν φωτίζον αὐτὴν, Chryſoſtomo, *in Ioannem homilia.*4. *haud ita procul à fine*: ita & Nonno *in μεταβολῇ Ioannis*, Spiritus Θεοῦ νοερός: vt hic Spiritus Filij φῶς νοερὸν, Eunomio & Eudoxio. Certè Catholicis quoque Spiritus νοερὸς οὐσία dictus, vt Baſilio *de Spiritu Sancto.* p.164: vbi & Spiritum Sanctum φῶς νοητὸν vocat: idémque *c.*26. *p.*209, Spiritum comparat cum lumine in quo

cernitur

cernitur Dei imago. Eóque locus ex *Pſalmo* 15. adducebatur: *ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.* Et Eunomiani nominatim Spiritum Filij *φῶς νοερὸν* dixêre, qui eum comparabant cum Spiritu *ἀνθρωπίνῳ καὶ ἀπομιμῷ* v. Baſilium, *adu. Eunom. lib.* 5. *p.* 116. Filij porrò *φῶς νοερὸν* Spiritus, Eudoxio & Eunomio, quod intellectu in eo Filius cerneretur, *ὁμοιώματι ἀνθρωπίνῳ*, vt loquitur idem *p.* 120.

Cap. V. l.2 poſt *notauit*, adde: Poſſit & hæc Philoſtorgij ſententia videri, reuerà impiarum Synodorum finem impoſitum in Conſtantij funere: quando quidem Ariani & Eunomiani formulas Synodi Sirmienſis, Seleucienſis, Ariminenſis, Ancyrænæ, Conſtantinopolitanę, improbabant, in quibus omnibus Filius Patri *per omnia ſimilis* definitus fuit, *οὐσίας* tamen nomine omiſſo, vel *ſimilis ſecundum ſcripturas*, vel *ſecundum ſubſtantiam ſimilis:* proinde vertendum hic fuerit, *Synodóſque impias, τὰς ἐπ' ἀσεβείᾳ συνόδους.*

Cap. VI. l.11 poſt *cap.*11. adde. *Sed.*

LIB. VII.

Cap. III. p.269.l.7 emenda Ad Cap. III. l.15 poſt, *num.*278. adde, & *in Catenâ* Patrum *in Lucam c.8.v.4.*

p.275.l.20 pro *ἔμψυ*, emenda, *ἔμψυ*. p.279.l.2 pro *ad caput* 10, emenda *ad caput* 18. Item poſt *lib.* 2, adde: Niſi potius putemus, Photium hâc parte Philoſtorgio adſtipulari: quandoquidem is eo tempore hanc Epitomem ſcripſiſſe videtur, quo Patriarchatu depoſitus, & iconomachus iam, in monaſterium ſeceſſit. Cui rei argumentum præbet quod nullum hîc *ἀθετήσεως* veſtigium extat: verùm de hoc *in Prolegomenis.*

p.280.l.23 poſt *Photio*, adde, *& in Catenâ* Patrum *d. loco.*

p.282. (nam & ita emendandum) l.22 poſt *cap.*20: adde, & Aſterium in Catenâ Patrum in Lucam *c.8.v.*48.

Cap. IV. p.286.l.5 interpunge, *diſiunctas, à monachis* &c.

p.287.l.3 pro *quique*, repone melius, *quibuſcumq́.*

Cap. X. p.299.l.6 poſt *κρείττονες* adde, Eidem inſcribuntur & *l.*5. *Cod. Th. de bonis proſcriptor: & lex* 5. *de fide teſtium.* De eodem

& Libanius, *epiſt.29.ad Iulianum:* & Chryſoſtomus *Orat.2. de S.Babyla.* l.7 pro *hac*, emenda, *hoc.* p.300. l.3.4.5. Illa, Eidémque inſcribitur præterea &c. tollenda ſunt, & referenda ad pag. *ſuper* 299.

Cap. XII. p.304. l.1 poſt *aruſpicum*, adde: *de quo poſteriore.*

Cap. XV. p.308. l.14 pro *fuerit*, emenda, *fuit.* l.24 pro ἀπώλεσας, emenda ἀπωλέσας.

LIB. VIII.

Cap. I. p.314. l.11 poſt *Eutropius lib.* adde, *lib.10.in fi.*

Cap. III. p.322. l.4 pro *cap.4.* emenda, *num.4.*, l.11 poſt *memorat*, adde, *ſed falſo vt puto.* l.24 poſt, iam *ſupra:* adde. Certe apud Nicetam, *Theſauro orthodoxæ fidei lib.5.c.13*, Theodoſium hunc ὅμοιον profeſſum dicitur. p.323 l.20 pro *Socrate*, emenda, *Socrates.* l.21 poſt *cap.32.* adde, & Nicetas, *Theſauro orthod.fid. lib.5.c.14.* p.324. l.4 poſt *nomine*, adde, *qui Tripolitanus* fuit, v. Nicetam *Theſ.orthod fid.lib.5. c.11.*

Cap. VIII. p.337. l.14 pro *diuiſio*, emenda *diuiſo.*

Cap. IX. p.338. l.1 pro *vitam*, emenda, *vitâ.* lin.5 pro καθηγίσασθαι, emenda καθηγήσασθαι. p.340. l.3 pro *Hypathia*, emenda, *Hypatia.*

Cap. X. p.341. l.5 & 13 pro *Iucubum*, emenda, *Incubum.* l.13 poſt *negauit*, adde (extra cauſas enim naturales morbos multos hominibus immitti, & ſacra Scriptura & Ioſephus doceat.)

Cap. vlt. p.356. l.13 pro ἁρμοδιωτάτῳ, emenda ἁρμοδιοτάτῳ.

LIB. IX.

Cap. I. p.357. l.18 pro *lib.2.* emenda *lib.5.*

Cap. II. p.361. l.2 pro κλινοτάφιον, emenda κενοτάφιον.

Cap. III. p.364. l.4 poſt *Troglitæ*, adde, *(vt alicubi malè expreſſum.)* l.13 tolle vocem *hactenus.* l.17 pro *cuſtodire*, emenda *cuſtodiri.* p.365. l.21 & verſa pag. paſſim, adde *vel Hiſtopodes.* p.366. l.3 pro *dcam*, emenda, *dicam.*

l.17

l.17 pro χατάδυσιν, emenda κατάδυσιν. l.26 poſt *ruſticá*, adde, *cap.2.* p.367. emendandus numerus paginæ, ita, 367. l.9 poſt *Pederectos*, adde vel *Ereſtipodes.* l.24 pro ἀπόςασις, emenda ἀπόςασις. l.26.& 27 tolle, *defectionis*, vel ſubſtitue *impietatis.*

Cap. V. p.370.l.13 pro *dicerè*, emenda, *dicere.* p.374. lin.3 pro *aditum*, emenda, *editum.* pag.375.l.1 poſt *certe*, adde, Socrates, *lib.4.c.8. in fi.* ſub finem menſis Maij A.D.366. bellum aduerſus Procopium patratum ſcribit: quomodo & Procopium.

Cap. VIII. p.378.l.6 poſt *videlicet*, adde (de quo infrà quoque *cap.11.*)

Cap. XVII. p.392.l.13. pro *tantum*, emenda, *tamen.* p.395.l.1 pro *cauſa*, emenda, *cauſa.* l.5 pro *qua*, emenda, *quo.*

LIB. X.

Cap. I. p.399.l.12 pro *corpore*, emenda, *tempore*: mox, pro *quos*, repone, *quas.* p.400. l.4 emenda, ἀκμάζουσῶν.

Cap. III. p.404. l.5 pro ἡ, emenda, ἢ

Cap. V. p.411. l.20 pro *ſuperior*, emenda *ſuperiorem.*

Cap. IX. p.418.l.17 pro *attiect*, emenda, *attinet.*

Cap. X. p.420.l.25 tolle vocem *eos.*

LIB. XI.

Cap. I. p.430. l.14 pro *abſoluti*, emenda, *àbſoluti.* p.431. l.vlt. pro *Suſpitius*, emenda *Sulpitius.*

Cap. II. p.438.l.penult. pro *amnes*, emenda, *omnes.*

Cap. III. pag.443. lin.5 pro *Ruſino*, emenda, *Rufino.*

Cap. IV. p.444. l.pen. pro Cap. III. emenda, IV. pariter vt in lemmate p.445. p.446.l.10 poſt *ſimilia*, adde, *de Patriciatu.*

Cap. V. l.5 pro *Dacaorenis*, emenda, *Dacoroënis*, pariter vt p.449. l.11 emenda *Dacoroënorum.* p.450. l.8 tolle *Cæſaris ſucceſſorem.*

LIB. XII.

Cap. I. p.460. omiſſum lemma primi capitis, quod ita ſupple.

ADDENDA ET EMENDANDA.

Ad Cap. I. de Stelichonis cœde & de Olympio.

p.461.l.17 pro *αὐτὸν*, emenda *αὐτός*. p.462. l.11 pro *προέτερον*, emenda *πρώτερον*.

Cap.II. p.465.l.vlt. ante cap.3. poſt *turbatum eat:* adde. Etſi in hâc ſpecie non tam aliena ſucceſſio propriæ opponitur, quam ea quæ legitimè ſaltem ſperari poterat, ei quæ ſperari iuſte non poterat.

Cap. III. p.469.l.24 loco *προαιρίσει*, emenda *προαίρεσις*.

p.473.l.8 poſt *repoſuit*, adde, *loco*, ita loco τὰς Ἄλπεις.

Cap. V. p.479.l.7 pro *conſcenet*, emenda *conſcenderet*.

Cap. X. p.487. l.4 pro *ἀναπέμπλοντας*, emenda, *ἀναπέμποντας*.

Cap. XI. p.489. l.12 pro *Auguſti*, emenda, *Auguſta*.

FINIS.

Digitized by Google

APPENDIX PHILOSTORGIANA:

ſeu,

DISSERTATIONES DVÆ IVRIDICÆ:

Ad Illuſtriß. V.

D. PETRVM SEGVIERIVM, FRANCIÆ CANCELLARIVM.

I. De Nuptiis *Conſobrinorum*: vbi, *Lex Celebrandis* 19. *Cod. de nuptiis* illuſtratur, Arcadióque Imperatori vindicatur.

II. De Teſtamento Tempore *Peſtis*, vel à Teſtatore peſte contacto, condito: vbi, Lex *Caſus maioris* 8. *Cod. de teſtamentis* illuſtratur: oſtenditúrque, eam de Peſte non agere.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO VIRO

D. PETRO SEGVIERIO, FRANCIÆ CANCELLARIO.

IACOBVS GOTHOFREDVS. P. F.

CVM in Philoſtorgio nuper eſſem, Illuſtriſſime Virorum, quem Eccleſiaſtica ſibi potiſſimum Hiſtoria ſcriptorem vendicat, non ideò tamen priſtinorum me ſtudiorum vel obliuio vel ſatias cepit: Imò & occurrebant ibi, quæ Iuris ſcientiam profeſſo aurem vellerent: Inter alia, narratio de deſponſa Iuliano Cæſari à Conſtantio Imp. conſobrina: Sed & inter alias Arcadiani Theodoſianiq; ſæculi calamitates, peſtilentiæ cuiuſdam memoria. Commodùm & illud euenit, vt cum ibi eſſem, ad me perferretur Viri, de literis dudum optimâ fide merentis, breue ſcriptũ, de Conſobrinorum *inter alia nuptiis: Inde verò, de Teſtamẽto quodam tempore* peſtis *condito, eo ipſo tẽpore conſulerer: Fecit ea res, qui mos alioquin meus, vt ſolemnes ſtatim quæ hâc de re vtraq; Iure noſtro Conſtitutiones habentur, diligentius enucleandas ſuſciperem, ſingularique Diſſertatione vtráſque illuſtrarem.*

Eaſce verò Diſſertationes Illuſtriſſimo Nomini Tuo dicare nunc viſum: Exiguo equidem, fateor, munere, quo negotia tua, quæ te

tot tantaque in hoc Literatæ Dignitatis pontificio poſitum circumſtant, diffindantur. Idem tamen, vt autumo, neque moribus tuis alienum, neque exemplo apud alios infrugiferum: Nam & famoſiſſimarum in foro quoque Conſtitutionum inluſtrationem adgredior, apud te, qui Vox & Armarium legum audis, non inde tantum ex quo AVGVSTISSIMI INVICTISSIMIQVE *Principis ore in hunc honoris apicem ſubuectus es, verùm & tum cùm ſummâ Iuſtitiæ laude cæteriſque ornamentis ſuccinctus, ſupremi Senatus Princeps, dignitatis iſtius culmini dudùm præludebas: Earumdémque Legum* vindicias *apud te mihi nunc ſumo, qui hoc ipſo temporis momento, baſilicum reuerà* Baſilicorum *opus, tam auide, tam & diu expetitum, ab interitu* vindicare *ſatagis: Quo ſanè cœpto nullum poſt Iuriſprudentiam excitatam auguſtius, nullum immortali laude, nullum Te, vt ſummatim dicam, dignius. Auſim & illud de limatiſſimo mihi iudicio tuo, déque ſummâ humanitate tuâ polliceri, Diſſertationes has non tam breuitate ſui cenſendas, eâque re ſpernendas, quàm vtilitate ſpectandas. Vt enim in vitâ moribúſque nullus æque grauis error, atque cùm rectè ſecúſve geſta modo tantum, non & fructu exituue æſtimantur, vulgato etiam illo apud imperitos,* Quid? quaſi magnum donas, *vel vt Græci illud efferunt,* Τὶ γὰρ τὸ περὶ τοῦτο, *idem & in literis vſuuenit, vbi ſi quid vel ſpecie minimum aut neſcitur aut negligitur, innumera deinceps in exitium trahi, vel obnubilari neceſſe eſt: contra vel minima cuiuſque artis arcana ſeu myſteria monitaque, vulgata ſemel, vel opportunè inculcata; eò pertinent, vt veris quà tuendis quà nouis ſubinde eruendis commodent, fictis contra falſis conuincendis paſſim faciant. Eiuſce verò rei ſpecimen aliquod hîc edidiſſe mihi*

videor

videor, Vir Illuſtriſſime, vbi Iuri operaturi, ni fallor, velut in re præſenti coramue poſiti cernent, quo caſu conſtitutiones Iuris habendæ ſint, quibus contra rationibus à falſo, falſiue ſuſpicione vindicari poſſint. Quod quidem & hoc æuo, feliciſſimo quamlibet, cognitu neceſſarium, vbi paſſiuitus Leges noſtræ vim patiuntur, earumque veritati obſtrepit hinc adulter ſenſus, inde corruptor ſtylus. Memorare poſſem, Illuſtriſſime Vir, patientiamque eà re tuam fatigare narrando, quantum hoc in genere hodie quoque peccetur, verùm iuſti hæc operis materies eſt: illud interim fidenter dicam, próque abſoluto apud te affirmare auſim, quemadmodum ſuperiore ſæculo ſupinâ meliorum literarum inſcitiâ Iuriſprudentia laborauerat, ita hodie ſub authoritate eruditionis alicuius haud vulgaris, collectæque alibi famæ, iura paſſim corrumpi. Quod quidem expertus & ipſe ſum, tùm alias, tùm in Codice Theodoſiano: *ex quo enim de nouâ eius editione, cui fauentem Lucinam tamdiu exſpecto, ſpem concitare cœpi, prauis exinde quà Interpretationibus, quà Emendationibus magis magiſque ſauciari eum deprehendi, ab iis videl. qui eum incurſare cœperunt. Verùm hæc paulò poſt: Nunc enim ad te redeo, Vir Illuſtriſſime, ea quoque ad cætera ſpe, benigne hanc operam meam abs te ſuſcipiendam, quòd ea proficiſcitur ab homine Gentis haud planè tibi incognitæ: Quando & Parentis olim mei, (cuius, dixiſſe mihi liceat apud Te Veri iuſtique præſidem, laboribus, communi fermè vſu receptis, etiam illi carere minime poſſunt, qui carpere ſtudent maximè) famæ, Fratriſque mei ſimul commodis tam prolixè fauere ſoles: Et vt maximè apud vos non editus, iis tamen Parentibus ſatus, aliis cognatione iunctus ſim, quos chara Magnaque Lutetia habuit habetue, & numero*

plures, & ortu Nobiles, & dignitatibus ſplendidos, Achiuiſque immixtos. Quæ peculiaris affectus mei eam in Vrbem *cauſa, cui & alioquin forenſis olim tyrocinij mei gratiam debeo, felicitatiſque meæ pars haud vltima: Quæ iuſto deinceps incremento augebitur, vbi me, quod opto, in Nominis Tui cultores admiſſum, ſtudiiſque meis fauere te, ſenſero. Vale Vir Illuſtriſſime, multos annos.* KAL. MAII A. D. M. DC. XLII.

PRIMA

Digitized by Google

PRIMA DISSERTATIO

DE NVPTIIS CONSOBRINORVM: vbi Lex *Celebrandis* 19. *Cod. de Nuptiis* illustratur, Arcadióque Imperatori vindicatur.

DE legitimis Consobrinorum nuptiis celeberrima exstat Codice Iustinianeo constitutio, Lex *Celebrandis* 19. *de nuptijs*, cuius inscriptio ARCADII & Honorij Imperatorum nomina præfert: Quam solemnem fecit, non obscuritas eius vlla, non de intellectu ipsius controuersia, qui omnium apertissimus est, verùm *ἐναντιοφανὴς* quoddam inter eam aliásque leges nonnullas, circaq; Auctorem eius, scriptorum quorundam hæsitatio, quibus ea *ἀσπόνδῳ πολέμῳ* dissidere visa cum duabus aliis eorundem Imperatorum constitutionibus, quæ integræ extant Codice Theodosiano *l.3. de incestis nuptijs, & l.vn. si nuptiæ ex rescripto petantur*, hâc vero parte interpolatæ, in Iustinianeo cōparent: Quibus illi, paternam Theodosij M. Constitutionem secuti, consobrinorum nuptias inter illegitimas & incestas habuêre. Hinc igitur variæ conciliandi viæ à viris doctis dudùm tentatæ: Frequentissima iam illa, quæ magnos fateor auctores habet, quamque nuper *Triplicis Quæstionis* auctor, Vir de literis optime dudùm meritus, amplexus est, nouisque insuper coniecturis ipse firmatum iuit: quâ videl. in falsi suspicionem *Lex* illa *celebrandis* adducitur, atque à Triboniano

Digitized by Google

tantumnon fabricata creditur. Hanc verò falſi quæſtionem ingredi euentilaréque nunc libet: eâque re ſuo auctori, Arcadio inquam Imperatori, eam vindicare: ſimul & obſeruationibus, ni fallor nonnullis nouiſque eandem illuſtrare.

Vetus equidem, neque iniuſta adeò, de Triboniani ϛρεψοδικοπανουργία criminatio eſt, qui, etſi veterum Iuris auctorum Imperatorúmque nomina centonibus ſuis exinde in Pandectas Codicémque relatis probo adhuc more præfixerit, in ſuam tamen ſententiam pleraque effinxit, reciſis, mutatis, additis quæ liberet cúnque: imò eſt & vbi aliena nomina ſeu titulos ſignaue, alióſue temporis characteriſmos nonnullis legibus adnotaret: Quod facinus omne nemo ſatis excuſauerit, quando genuina per hoc veteris Iuriſprudentiæ facies haud minimùm conturbata eſt. At enim quæſtio nunc vertitur, non de Lege quadam, aliquâ tantum ſui parte interpolatâ, verùm de fictâ-falſa prorſus ſuppoſitaque, quam Tribonianus ex ſuo tantum ſenſu ſœculique ſui diſciplinâ commentus dicitur.

Quod ſi ita eſt, Triboniani interim *ingenium* laudare oportet, qui ad eam veri ſpeciem legem illam ita affabre adornarit, vt omnia quæ ad temporis rationem facerent, & ſic ad impoſturam tegendam valerent, ibi conuenientiſſime apponeret. Nempe enim Arcadij Honoriique temporibus (quorum nomina ibi inſcripta ſunt) Eutychianus PP. ad quem ea lex emiſſa eſt, omnino congruit: & Stilico 2. Anthemiúſque Coſs. illi legi ſubſcripti, vtriſque conueniunt. Sed quid cauſæ eſſe dicemus, cur Tribonianus è tanto Imperatorum numero, è tam amplâ Magiſtratuum notitiâ, tam longa Faſtorum pariumque Conſularium ſerie, Arcadij potiſſimum Honoriique Imperatorum, vt & Eutychiani PP. nomina, tandem Stiliconem 2. & Anthemium Coſs. hic deligeret deſignarétque? Iſtud verò ſaltem ingenioſius cautiúſque, quàm illi, qui paria Conſulum, qui nuſquam fuere, ὑποβολιμαίοις ſcriptis ſuis imprudentes adſignarunt. Magnas deinde *cauſas* opinor fuiſſe oportet Triboniano, vt hanc falſimoniam admitteret, vtque mentem ſuam ſœculiue ſui diſciplinam vetuſtioris nominis obtéctu velaret: quod fecêre alioquin

Digitized by Google

alioquin Imperatorum nonnulli, qui ne noui Iuris auctores haberentur, vetera, vera tamen, obtendere maluerunt, & in his quoque Arcadius ipſemet *l.3. C.Theod. de teſtamentis.* Atenim, quid Tribonianum hùc adeò adigere potuerit, vt falſi genus iſtud admitteret, illud eſt quod a nemine adhuc diſcimus. Quid enim? Haud ſatis bonum Iuſtiniani nomen ei hâc in re videbatur, vt alterius vetuſtioriſque Principis titulum conſtitutione ſuâ ementiri neceſſe haberet? An vt noui ſaltem iuris inuidiam eâ re à Iuſtiniano amoueret, qui promiſcuis tamen nomen ſuum conſtitutionibus, quibus iura paſſim fixit refixitque, vulgari imò obſolefieri paſſus eſt?

Verùm his miſſis, rem ipſam putare, totamque adeo *Legem celebrandis* excutere atque euiſcerare iuuat, vti internoſci poſſit, num falſi ſtrictura aliqua in eâ ſubſit, & talis quidem, vt Triboniano adſcribi mereatur, quod illi volunt, an verò, quod nos contendimus, ARCADIO planiſſimè adſcribenda ea ſit. Certe & aliàs, vbi falſi examen incidit, acerrimam indaginem fieri oportere definit Conſtantinus M. argumentis, teſtibus, ſcripturarum comparatione aliiſque veſtigiis veritatis, vt eſt in *l.2. C.Th. ad l Cornel. de falſo.* quæ & ipſa interpolata extat *l. vbi 22. Cod. Iuſt. eod. tit.* Et, vt Quintilianus *lib.5. c.5.* ait, in falſi quæſtione id videndum, num tempora congruant, num antecedentia vel conſequentia tabulis repugnent: inſpectio quoque ſæpe ipſa falſum deprehendit. Ac nominatim cùm de vetuſtioris ſcripti alicuius fide dubitatur, ſpectanda inter alia ſubiecta eius materia, ſtylus deinde ſeu orationis character, propriaque adeò facies, tandem & tempus, de quo ferme Auguſtinus *epiſt.48.* Haud abſimili more, quo in nummis probandis ſpectari ſolet materia, forma, Principiſque vultus; quæ niſi reſpondeant omnia, adulterinus prauique commatis nummus habetur. Nos itidem nunc videamus, cur noui iſti artis illius, quæ γνήσια alioquin ἀπὸ τῶν νόθων diſtinguere ſolet profeſſores, hanc legem de Arcadianarum conſtitutionum indice expunctam velint, quibus contrà rationibus in Iuſtinianearum familiam ordinémque recipiendam autument. Enimuero docent nos illi

Digitized by Google

proculdubiò, ficta-falſa ibi omnia, non inſcriptionem modò ſubſcriptionemve, de quibus poſteà, verùm ipſum quoque Legis contextum, ſeu materiam & continentiam omnem; quaſi ſcilicet *Ius priſcum* quod ibi memoratur, atque in vſum reuocatur, eiuſcemodi non fuerit, vt eo conſobrinorum nuptiæ pro legitimis haberentur: contrà, quaſi *medio* iure quod ibi abrogatur, conſobrinorum nuptiæ calumniarum fomentis obnoxiæ non fuerint. Deinde proculdubio docent nos illi, conſtitutionem ipſam illam Arcadio minimè conuenire. Docent illi nos æquè, ſtylum ſeu dicendi characterem Arcadiano ſœculo non congruere, verum Tribonianiſmum ſapere. Imò nil tale hactenùs, quod neceſſarium tamen hâc in re opinor erat, atq; ab his exſpectabamus. Quare cùm nihil huiuſce nobis præſtent illi, nos contrà id demonſtratum nunc imus, hinc omnia illa quæ eâ l. de priſco iure medioque proponuntur, veriſſima eſſe; inde quæ ibi definiuntur, vnà cum orationis charactere, Arcadij genio ſœculoque conuenire: Denique quæ ad temporis characteriſmum pertinent optimè inter ſe congruere. Atque adeò genuinum hunc Arcadij fœtum eſſe, καὶ τοῦ πατρὸς τὸ παιδίον. Exiguâ equidem in præſens opellâ, & forte contemnenda, ob promiſcuum iam argumentum, hactenus tamen profuturâ, ne magnis deinceps nominibus, doctiſque in ſpeciem erroribus, Lectorum animi in prauum trahantur: contra diſcant illi in tempore, recta à curuis diſtinguere, ſuiſque oculis credere, denique ea quæ cuiuſque ſœculi geniique propria ſunt, hoc exemplo internoſcere: Nam vt Triboniani impolitias ætate ſuperioribus adſcribi putidum, ita contra prioris æui conſtitutiones ad Tribonianum auctorem referri, ferendum minime eſt.

Vt igitur ordine procedat oratio, eadémque Legem Celebrandis iuſtâ interpretatione illuſtremus, tria initio *Iura* eâ l. proponi notandum eſt. 1. *Priſcum* videlicet quod Theodoſij M. legem præceſſit. 2. *Medium*, Theodoſij ipſius Arcadiique. 3. *Nouiſſimum* quod eâ l. reducitur.

Quod *Priſcum* igitur *ius* attinet, quo videl. Conſobrinorum nuptiæ legitimæ erant, nolo nunc teſtimonia in id aliunde

altiuſue

altiuſue repetere, omnémque Antiquitatem eò commouere; nolo etiam in Aequitatem religionémque & Honeſtatem eius iuris nunc inquirere: Apertiſſimæ profectò, quod hanc ad rem noſtram ſufficit, ſunt Leges noſtræ, quæ fidem iſti rei abunde faciant: Id quod PRISCI Iuris appellatione hîc intelligendum eſt: quod alibi *ius vetus*, & *ius antiquum* dicitur: nempe illud, quod à veteribus Iuriſconſultis priſciſque Imperatoribus profectum eſt, quod & Arcadio aliàs propoſitum deprehēdo. Sic idem *l.4.C.Th.de administr. & periculo tutor.* quæ data eſt A.D. 396, ad eundem Eutychianum P P. *antiqui iuris formam* vocat & ſequitur, quæ Senatuſconſulto, & oratione D.Seueri conſtituta fuit. Sic *l.3.Cod.Th. de teſtamentis* eodem anno *antiquiora iura* ſequitur, Scæuolamque nominatim laudat, quem & auctorem prudentiſſimum Iuriſconſultorum vocat. Sic idem eodem anno *l.8.Cod. Th. de diuerſis reſcriptis*, iuris definitionem & Conſultorum omnium conſonam reſponſionem allegat & ſequitur. Sic eodem ſemper anno *l.56. C.Th. de appellationib.* repugnantes priſcorum ſententias temperat. Sic tandem anno 397. *l.4. Cod.Th.de teſtamentis*, ſeu *l.18.C.Iuſt. eod.titulo*, morem retinendum ait fideliſſimæ vetuſtatis: videnda & eiuſdem *lex 7. C.Th. de Aquaductu.* Nunc itaque procedant teſtimonia illa de licitis Conſobrinorum nuptiis è priſco iure petita, vnde poſtea & alia quædam in rem noſtram conficiemus. Enimuerò Pomponius (libro proculdubio primo ad Sabinum) ſub Marco Antonino (qui & ipſe Anniam Fauſtinam conſobrinam ſuam duxit) & ex eo Paulus lib.1. itidem ad Sabinum, *l.3.ff.de ritu nupt.* quibus illi libris de Adquirenda hæreditate egêre, & inter alia, quo auctore hæreditas adquiri poſſet filio hærede inſtituto, in generalem tractatum de Auctoritate parentum ſeſe effundentes, ſpeciem ponunt in *Auo*, quo auctore nuptias contrahi poſſe definiunt inter nepotem ex filio, & neptem ex altero filio in poteſtate poſito.

Marcellus itidem lib.12. Digeſtorum, quo is inter alia de conditionib. inſtitutionū egit, ſub eodem Marco Antonino Imp. in *l. vter 23.ff.de cōditionib.inſtitutionū*, ſpeciem ponit in *Fratre*, eodémq;

Conſobrino,qui teſtamento ſuo ita cauit,*Vter ex fratrib.meis conſobrinam noſtram duxerit vxorem ex dodrante,qui non duxerit ex quadrante hæres eſto.* Poſt hunc Ceruidius Scæuola pariter ſub Marco Imper. & eo iam Diuo, lib.21.Digeſtorum, quo de l.Falcidia & SC.Trebell.tractauit, in *l.Lucius Titius* 78. § *filiam* 8. *π. ad SC. Trebellianum,* ſpeciem ponit in *Patre* eodémque *Patruo*,qui fratris ſui filio genero ſuo ducentos aureos legauit,cúmque legato contentum eſſe iuſſit , quod filium ſuum & neptem ex eo hæredes ſcriberet. Papinianus inde ſub Seuero Imper.lib.6. Reſponſorum, (quo libro de inſtitutionibus egit,) in *l.qui ex fratribus* 24. *π.de conſtitutionib.inſtitutionum*, ſimilem cum Marcello ſpeciem tractans, caſum ponit in *Fratre* , qui teſtamento ita cauit , qui ex fratribus meis Titiam conſobrinam vxorem duxerit ex aſſe hæres eſto,qui non duxerit,ex triente hæres eſto. Tryphoninus tandem ſub Antonino Caracalla lib.9.Diſputationum, quo egit de Nuptiis *in l.non ſolum* 67.§.1.*π.de ritu nuptiarum,* ſpeciem ponit in *Auo* qui tutelam geſſit neptis ex filio emancipato , neptem illam nepoti ex altero filio collocante.

Et hactenùs quidem priſci Iuris conſulti. Quid ? Non & priſci quoque Imperatores conſtitutionibus ſuis Conſobrinorum nuptias pro legitimis habuêre ? Non Antoninus Caracalla A.D.214. in *l.*2.C.*de inſtitutionibus* ſpeciem tractat in *Matre* quæ filiam ſuam eâ conditione hæredem inſtituit , ſi filio ſororis ſuæ conſobrino ſuo matrimonio iungeretur ? Non Alexander Seuerus in *l legatum* 4. C.*de conditionibus inſertis*, caſum ponit in *Patruo* , qui nepti ſuæ (ex fratre vel ſorore) legatum vel fideicommiſſum reliquit ſub conditione ſi filio eius nupſiſſet. Et ita quidem Antoninus *in d.l.*2.vt diſertè *probabile* id matris *conſilium* vocet,definiatque,*non videri eam ſub ſpecie turpium perſonarum viduitatem indixiſſe.* Superioribus addamus,præter Vlpianum *in Regulis* , Paulum *in ſententiis,* vbi hæ nuptiæ inter inlicitas non numerantur,Diocletianum,qui conſtitutione ſuâ data Damaſco Tuſco & Anulino COSS. A.D. 295. quæ integra exſtat è libro 5. Codicis Gregoriani ſub titulo *De Nuptiis* apud Auctorem collationis legum Moſaicarum *tit.de inceſtis nuptijs* 6. (vnde alioquin deſum-

Digitized by Google

deſumpta eſt lex 17. C.*de nuptijs*) haſce conſobrinorum nuptias inter prohibitas non numerat : quarum peculiarem & expreſſum alioquin recenſum eo Edicto egit, ſub hâc præfatione: *Cum quibus autem perſonis tam cognatorum quam ex adfinium numero contrahi* NON LICEAT *matrimonium, hoc Edicto noſtro complexi ſumus.* Sic patet, verum eſſe quod hâc l.ab Arcadio indicatur de Priſco iure, quo conſobrinorum nuptiæ legitimæ erant. Et ex illis ipſis tamen fermè legibus (vt id obiter dicam) colligere mihi videor, etſi per leges licitæ eæ forent, non tam promiſcuè tamen vſurpatas eas, neque apud omnes ſatis honeſtas viſas: quod ſanè & Auguſtinus, loco quem mox laudabo, ſcribit, qui ait hâc in re *raro per mores factum, quod fieri per leges licebat*, ſeu vt Libanius ait, etſi *ἐν ἐξουσίᾳ πολλῇ τὸ πρᾶγμα* eſſet: Quandoquidem ſuperioribus fermè legibus omnibus videmus, nuptias has proponi, non tam ſponte ſuſceptas contractáſque, quàm à Parentibus pro imperio conciliatas, vel ab iiſdem, veluti Matre, Auo, Fratre, Patruo, Conſobrino, probabili aliquo conſilio vltimâ voluntate, propoſito etiam in id præmio, imperatas: Cuiuſmodi ſpeciem quoque memorat Symmachus *ep.*11. *lib.*10. (quæ in Iuretiano auctuario eſt *ep.* 14.) imperatarum, inquam, coram & per epiſtolam inter conſobrinos à patre eodemque patruo in extremis agente nuptiarum: Probabili, inquam, conſilio, ſiue diuitiarum cogendarum, ſiue quo alio contemplatu: à quo alioquin haud adeò abludit, quod Plutarchus *in Romanis* memorat, de primâ harum inter Conſobrinos nuptiarum permittendarum origine. Et ſic confecta res eſt de Priſco iure quod in *d.l. celebrandis* memoratur, ſimul & in vſum reuocatur: Probatumque adeò, quòd nemo puto negaſſit, hactenùs Triboniani manum vel falſimoniam nullam hac l. agnoſci ſeu deprehendi.

An verò maior ſuſpicionis materies in eo, quod de eo deinceps iure eadem l.memoratur, quo videl. Conſobrinorum nuptiæ illegitimæ, & vt hic dicitur, *calumniarum fomentis* obnoxiæ fuerint: Quod quidem ius *medium*, ſeu *mediam Iuriſprudentiam*, vt non malè Accurſius, vocare poſſis. Imò neque hic vlla ſuſpi-

ſanguinitatem Fratres vocantur & penè germani ſunt. Et mox. *Verùm quis dubitat hoc tempore etiam Conſobrinorum prohibita eſſe coniugia?* Et hactenùs quidem teſtimonia de lege Theodoſiana.

Nunc ſingularia quædam circa eam conſtitutionem quærere libet. Primò quæri poteſt, *quonam Imperij ſui anno* eam Theodoſius tuliſſe videatur, quod quidem per ſedecim annos is obtinuit, ab A.D.379. ad A.D.395? Arcadius equidem filius eius, altero poſt mortem patris anno 396, eiuſce Legis mentionem faciens, *d.l.3.C.Th. de inceſtis nuptijs*, eam Legem DVDVM latam ait. Quamdudum verò lata ea fuerit, ex eo ſatis ſciri non poteſt, quando dictio DVDVM *ἐκ τῶν πρός τι* eſt, incertúmque limitem habet: Et verò Arcadius ipſe diuerſimode eâ vtitur in aliis conſtitutionibus ſuis. Sic eodem anno 396, in *l.4. Cod.Th. de maternis bonis*, agens de *l.3. eod.tit.* quæ lata eſt anno Domini 389, i. ante octennium, eadem voce vtitur: *Quam Legis, inquit* DVDVM *lata ſanctio comprehendit.* Sic idem A.397. *l.1.C.Th. de ſuperexactionib. pœnam Diui Valentiniani ſanctione dudum definitam* ſcribit. Sic & anno 399. in *l.163. de decurionibus* agens de *l.121. eod.tit.* quæ data eſt anno 390, *iuxta legem*, ait, *dudùm latam.* Et idem tamen alibi, citerius eam vocem vſurpat: Ita a.395. *l.6. C.Th. de domeſticis* agens de Theodoſij patris ſui *l.5.eod.tit.* quæ data eſt anno 395, hâc ipſa voce vtitur: *Diuale*, inquit, *præceptum, quod ſupplicantibus Domeſticis* DVDVM *deuotiſſimis laborioſos prætulit otioſis &c.* Sic & A.D.397. agens in *l.7. de Senatoribus* de ſuâmet conſtitutione *l.5.eod.tit.* quæ data eſt anno 395. ait, DVDVM *præcepimus*.

Aliunde igitur ſubſidia conquiramus. Ambroſius in hâc inquiſitione aliquid iuuare videatur, dicta *epiſt.66*, quâ Theodoſianæ conſtitutionis vt dixi meminit. Eſt ea ſcripta ad Paternum, in ampliſſimo honore conſtitutum. Is verò proculdubio Paternus eſt, ad quem alioquin data extat eiuſdem Theodoſij M. conſtitutio Conſtantinopoli A.D.393. puta lex 14. *C.Th. de metallis:* & ad quem ipſum extant nouem Symmachi epiſtolæ *lib. 5.* Eum verò Comitem S.L. fuiſſe colligere licet ex *d.l.14*, vt & ex Symmachi epiſtolis tribus 62.63.65. Inde igitur iam conſicias, eam conſtitutionem ſaltem à Theodoſio M. latam ante

A.D.

Digitized by Google

A.D.393. niſi ad Paternum eam epiſtolam datam putemus, ſed ſub Honorio demùm. Vlterius igitur & ad certiora adſurgamus. Libanium primum Theodoſianæ Legis meminiſſe ſuperius oſtendimus, eâ quam dixi & eduxi ad Theodoſium ipſummet Oratione, ὑπὲρ τῶν γεωργῶν περὶ τῶν ἀγγαρειῶν. Illud modò videndum, quo anno eam Orationem Libanius ſcripſerit, vt ita poſtea de conſtitutionis Theodoſianæ, quam ibi velut recenter latam, memorat, æra liquere poſſit. Quatuor igitur characteriſmos in id ſuppeditat eâ Oratione Libanius. Primùm ſcil. ait, eo tempore annonæ difficultate per Orientem & Antiochiæ quidem laboratum; de quo agit idem & *Oratione aduerſus Icarium p.462.* (quæ illi περὶ ἀγγαρειῶν in quamplurimis παράλληλος eſt) vt *& de vitâ ſuâ p.64.69.* Hæc porrò fames Antiochiæ fuit, durauitque ſub tribus Comitibus Orientis anno 382. 383. 384. vt prædictis locis idem teſtatur: ſub Philagrio, inquam, qui ſanè Comes Orientis fuit a.382, vt docet *lex 41.C.Th.de curſu publico;* ſub Proculo, qui Comes Orientis fuit eodem anno 382.& 383, vt docet *lex 90.C.Th.de decurionib. lex 14.eod.Cod.de cohortalibus: lex 103. eod. Cod. de decurionib.* imò & *l.22.de operibus publicis:* cuius eiuſdem meminit idem Libanius non vno loco, etiam *Oratione ad Icarium p.455.456.458.* & in *ſupplemento* MS. *eius Orationis* quod penes me eſt: Tandem & ſub Icario qui poſt Proculum Comes Orientis fuit. Secundò memorat Libanius eadem Oratione περὶ ἀγγαρειῶν *d.p.36,* & continuo quidem filo, alteram Theodoſij M. conſtitutionem, *Ne quis ad munera ferarum inuitus ſeu neceſſitate cogatur.* Κἂν τοῖς ἐπαίνοις τοῖς περὶ σοῦ τῶν μεγάλων καὶ τοῦτο ἐστὶν, ἐπὶ τὰς τῶν θηρίων λειτουργίας ἀνάγκαις ἤγετό τις πρότερον, συγγνώμης τοῦτο ἐποίησας, οὔτε κωλύων βουλομένους, οὔτε ἕλκων ἄκοντας. &c. i. *Sed & maximarum laudum tuarum numero iſtud eſt: Ad publica ferarum munera neceſſitate quis antea tenebatur, id verò tu indulgentia feciſti, nec prohibens volentes, neque trahens nolentes.* Id vero conſtitutum à Theodoſio M. A.D.383. *l.103. C. Th. de decurionibus,* Conſtitutione datâ ad Proculum, illum ipſum de quo modò dixi, Comitem Orientis, in hæc verba. *Voluntate propriâ vnuſquiſque Syriarchiæ munus ſuſcipere debet, nõ neceſſitate impoſitâ.* Syriarchia

C

ſanguinitatem Fratres vocantur & penè germani ſunt. Et mox. *Verùm quis dubitat hoc tempore etiam Conſobrinorum prohibita eſſe coniugia?* Et hactenùs quidem teſtimonia de lege Theodoſiana.

Nunc ſingularia quædam circa eam conſtitutionem quærere libet. Primò quæri poteſt, *quonam Imperij ſui anno* eam Theodoſius tuliſſe videatur, quod quidem per ſedecim annos is obtinuit, ab A.D.379. ad A.D.395? Arcadius equidem filius eius, altero poſt mortem patris anno 396, eiuſce Legis mentionem faciens, *d.l.3.C.Th. de inceſtis nuptijs*, eam Legem DVDVM latam ait. Quamdudum verò lata ea fuerit, ex eo ſatis ſciri non poteſt, quando dictio DVDVM ἐκ τῶν πρός τι eſt, incertúmque limitem habet: Et verò Arcadius ipſe diuerſimode eâ vtitur in aliis conſtitutionibus ſuis. Sic eodem anno 396, in *l.4. Cod.Th. de maternis bonis*, agens de *l.3. eod.tit.* quæ lata eſt anno Domini 389, i. ante octennium, eadem voce vtitur: *Quam Legis, inquit* DVDVM *latæ ſanctio comprehendit.* Sic idem A.397. *l.1.C.Th. de ſuperexactionib. pœnam Diui Valentiniani ſanctione dudum definitam* ſcribit. Sic & anno 399. in *l.163. de decurionibus* agens de *l.121. eod.tit.* quæ data eſt anno 390, *iuxta legem,* ait, *dudùm latam.* Et idem tamen alibi, citerius eam vocem vſurpat: Ita a.395. *l.6. C.Th. de domeſticis* agens de Theodoſij patris ſui *l.5. eod.tit.* quæ data eſt anno 395, hâc ipſa voce vtitur: *Diuale,* inquit, *præceptum, quod ſupplicantibus Domeſticis* DVDVM *deuotiſſimis laborioſos prætulit otioſis* &c. Sic & A.D.397. agens in *l.7. de Senatoribus* de ſuâmet conſtitutione *l.5. eod.tit.* quæ data eſt anno 395. ait, DVDVM *præcepimus.*

Aliunde igitur ſubſidia conquiramus. Ambroſius in hâc inquiſitione aliquid iuuare videatur, dicta *epiſt.66*, quâ Theodoſianæ conſtitutionis vt dixi meminit. Eſt ea ſcripta ad Paternum, in ampliſſimo honore conſtitutum. Is verò proculdubio Paternus eſt, ad quem alioquin data extat eiuſdem Theodoſij M. conſtitutio Conſtantinopoli A.D.393. puta lex 14. *C.Th. de metallis:* & ad quem ipſum extant nouem Symmachi epiſtolæ *lib.* 5. Eum verò Comitem S.L. fuiſſe colligere licet ex *d.l.*14, vt & ex Symmachi epiſtolis tribus 62.63.65. Inde igitur iam conficias, eam conſtitutionem ſaltem à Theodoſio M. latam ante

A.D.

Digitized by Google

A.D.393. niſi ad Paternum eam epiſtolam datam putemus, ſed ſub Honorio demùm. Vlterius igitur & ad certiora adſurgamus. Libanium primum Theodoſianæ Legis meminiſſe ſuperius oſtendimus, eâ quam dixi & eduxi ad Theodoſium ipſummet Oratione, ὑπὲρ τῶν γεωργῶν περὶ τῶν ἀγγαρειῶν. Illud modò videndum, quo anno eam Orationem Libanius ſcripſerit, vt ita poſtea de conſtitutionis Theodoſianæ, quam ibi velut recenter latam, memorat, æra liquere poſſit. Quatuor igitur characteriſmos in id ſuppeditat eâ Oratione Libanius. Primùm ſcil. ait, eo tempore annonæ difficultate per Orientem & Antiochiæ quidem laboratum; de quo agit idem & *Oratione aduerſus Icarium p.462.* (quæ illi περὶ ἀγγαρειῶν in quamplurimis παράλληλος eſt) vt *& de vitâ ſuâ p.64.69.* Hæc porrò fames Antiochiæ fuit, durauitque ſub tribus Comitibus Orientis anno 382. 383. 384. vt prædictis locis idem teſtatur: ſub Philagrio, inquam, qui ſanè Comes Orientis fuit a.382, vt docet *lex* 41.*C.Th. de curſu publico*; ſub Proculo, qui Comes Orientis fuit eodem anno 382. & 383, vt docet *lex 90. C.Th. de decurionib. lex 14. eod. Cod. de cohortalibus: lex 103. eod. Cod. de decurionib.* imò & *l.22. de operibus publicis:* cuius eiuſdem meminit idem Libanius non vno loco, etiam *Oratione ad Icarium p.455.456.458.* & in *ſupplemento* MS. *eius Orationis* quod penes me eſt: Tandem & ſub Icario qui poſt Proculum Comes Orientis fuit. Secundò memorat Libanius eadem Oratione περὶ ἀγγαρειῶν *d.p.36*, & continuo quidem filo, alteram Theodoſij M. conſtitutionem, *Ne quis ad munera ferarum inuitus ſeu neceſſitate cogatur.* Κἂν τοῖς ἐπαίνοις τοῖς περὶ σοῦ τῶν μεγάλων καὶ τοῦτο ἐστὶν, ἐπὶ τὰς τῶν θηρείων λειτουργίας ἀνάγκαις ἤγετό τις πρότερον, συγγνώμης τοῦτο ἐποίησας, οὔτε κωλύων βουλομένους, οὔτε ἕλκων ἄκοντας. &c. i. *Sed & maximarum laudum tuarum numero iſtud eſt: Ad publica ferarum munera neceſſitate quis antea tenebatur, id verò tu indulgentia feciſti, nec prohibens volentes, neque trahens nolentes.* Id verò conſtitutum à Theodoſio M. A.D.383. *l.103. C.Th. de decurionibus*, Conſtitutione datâ ad Proculum, illum ipſum de quo modò dixi, Comitem Orientis, in hæc verba. *Voluntate propriâ vnuſquiſque Syriarchiæ munus ſuſcipere debet, nō neceſſitate impoſitâ.* Syriarchia

ſanguinitatem Fratres vocantur & penè germani ſunt. Et mox. *Verùm quis dubitat hoc tempore etiam Conſobrinorum prohibita eſſe coniugia?* Et hactenùs quidem teſtimonia de lege Theodoſiana.

Nunc ſingularia quædam circa eam conſtitutionem quærere libet. Primò quæri poteſt, *quonam Imperij ſui anno* eam Theodoſius tuliſſe videatur, quod quidem per ſedecim annos is obtinuit, ab A.D.379. ad A.D.395? Arcadius equidem filius eius, altero poſt mortem patris anno 396, eiuſce Legis mentionem faciens, *d.l.3.C.Th. de inceſtis nuptijs*, eam Legem DVDVM latam ait. Quamdudum verò lata ea fuerit, ex eo ſatis ſciri non poteſt, quando dictio DVDVM ἐκ τῶν πρός τι eſt, incertúmque limitem habet: Et verò Arcadius ipſe diuerſimode eâ vtitur in aliis conſtitutionibus ſuis. Sic eodem anno 396, in *l.4. Cod.Th. de maternis bonis*, agens de *l.3. eod.tit.* quæ lata eſt anno Domini 389, i. ante octennium, eadem voce vtitur: *Quam Legis, inquit* DVDVM *lata ſanctio comprehendit.* Sic idem A.397. *l.1.C.Th. de ſuperexactionib. pœnam Diui Valentiniani ſanctione dudum definitam* ſcribit. Sic & anno 399. in *l.163. de decurionibus* agens de *l.121. eod.tit.* quæ data eſt anno 390, *iuxta legem*, ait, *dudùm latam.* Et idem tamen alibi, citerius eam vocem vſurpat: Ita a.395. *l.6. C.Th. de domeſticis* agens de Theodoſij patris ſui *l.5.eod.tit.* quæ data eſt anno 395, hâc ipſa voce vtitur: *Diuale*, inquit, *præceptum, quod ſupplicantibus Domeſticis* DVDVM *deuotiſſimis laborioſos prætulit otioſis* &c. Sic & A.D.397. agens in *l.7. de Senatoribus* de ſuâmet conſtitutione *l.5.eod.tit.* quæ data eſt anno 395. ait, DVDVM *præcepimus.*

Aliunde igitur ſubſidia conquiramus. Ambroſius in hâc inquiſitione aliquid iuuare videatur, dicta *epiſt.66*, quâ Theodoſianæ conſtitutionis vt dixi meminit. Eſt ea ſcripta ad Paternum, in ampliſſimo honore conſtitutum. Is verò proculdubio Paternus eſt, ad quem alioquin data extat eiuſdem Theodoſij M. conſtitutio Conſtantinopoli A.D.393. puta lex 14. *C.Th. de metallis:* & ad quem ipſum extant nouem Symmachi epiſtolæ *lib.* 5. Eum verò Comitem S.L. fuiſſe colligere licet ex *d.l.14*, vt & ex Symmachi epiſtolis tribus 62.63.65. Inde igitur iam conficias, eam conſtitutionem ſaltem à Theodoſio M. latam ante

A.D.

A.D.393. niſi ad Paternum eam epiſtolam datam putemus, ſed ſub Honorio demùm. Vlterius igitur & ad certiora adſurgamus. Libanium primum Theodoſianæ Legis meminiſſe ſuperius oſtendimus, eâ quam dixi & eduxi ad Theodoſium ipſummet Oratione, ὑπὲρ τῶν γεωργῶν περὶ τῶν ἀγγαρειῶν. Illud modò videndum, quo anno eam Orationem Libanius ſcripſerit, vt ita poſtea de conſtitutionis Theodoſianæ, quam ibi velut recenter latam, memorat, æra liquere poſſit. Quatuor igitur characteriſmos in id ſuppeditat eâ Oratione Libanius. Primùm ſcil. ait, eo tempore annonæ difficultate per Orientem & Antiochiæ quidem laboratum; de quo agit idem & *Oratione aduerſus Icarium p.462.* (quæ illi περὶ ἀγγαρειῶν in quamplurimis παράλληλος eſt) vt *& de vitâ ſuâ p.64.69.* Hæc porrò fames Antiochiæ fuit, durauitque ſub tribus Comitibus Orientis anno 382. 383. 384. vt prædictis locis idem teſtatur: ſub Philagrio, inquam, qui ſanè Comes Orientis fuit a.382, vt docet *lex 41. C.Th. de curſu publico;* ſub Proculo, qui Comes Orientis fuit eodem anno 382. & 383, vt docet *lex 90. C.Th. de decurionib. lex 14. eod. Cod. de cohortalibus: lex 103. eod. Cod. de decurionib.* imò & *l.22. de operibus publicis:* cuius eiuſdem meminit idem Libanius non vno loco, etiam *Oratione ad Icarium p.455.456.458.* & in *ſupplemento* M S. *eius Orationis* quod penes me eſt: Tandem & ſub Icario qui poſt Proculum Comes Orientis fuit. Secundò memorat Libanius eadem Oratione περὶ ἀγγαρειῶν *d.p.36,* & continuo quidem filo, alteram Theodoſij M. conſtitutionem, *Ne quis ad munera ferarum inuitus ſeu neceſſitate cogatur.* Κἂν τοῖς ἐπαίνοις τοῖς περὶ σοῦ τῶν μεγάλων καὶ τοῦτο ἐστὶν, ἐπὶ τὰς τῶν θηρίων λειτουργίας ἀνάγκαις ἤγετό τις πρότερον, συγγνώμης τοῦτο ἐποίησας, οὔτε κωλύων βουλομένους, οὔτε ἕλκων ἄκοντας. &c. i. *Sed & maximarum laudum tuarum numero iſtud eſt: Ad publica ferarum munera neceſſitate quis antea tenebatur, id verò tu indulgentia feciſti, nec prohibens volentes, neque trahens nolentes.* Id vero conſtitutum à Theodoſio M. A.D.383. *l.103. C. Th. de decurionibus,* Conſtitutione datâ ad Proculum, illum ipſum de quo modò dixi, Comitem Orientis, in hæc verba. *Voluntate propriâ vnuſquiſque Syriarchiæ munus ſuſcipere debet, nō neceſſitate impoſitâ.* Syriarchia

ſanguinitatem Fratres vocantur & penè germani ſunt. Et mox. *Verùm quis dubitat hoc tempore etiam Conſobrinorum prohibita eſſe coniugia?* Et hactenùs quidem teſtimonia de lege Theodoſiana.

Nunc ſingularia quædam circa eam conſtitutionem quærere libet. Primò quæri poteſt, *quonam Imperij ſui anno* eam Theodoſius tuliſſe videatur, quod quidem per ſedecim annos is obtinuit, ab A.D.379. ad A.D.395? Arcadius equidem filius eius, altero poſt mortem patris anno 396, eiuſce Legis mentionem faciens, *d.l.3.C.Th.de inceſtis nuptijs*, eam Legem DVDVM latam ait. Quamdudum verò lata ea fuerit, ex eo ſatis ſciri non poteſt, quando dictio DVDVM ἐκ τῶν πρός τι eſt, incertúmque limitem habet: Et verò Arcadius ipſe diuerſimode eâ vtitur in aliis conſtitutionibus ſuis. Sic eodem anno 396, in *l.4. Cod.Th.de maternis bonis*, agens de *l.3. eod.tit.* quæ lata eſt anno Domini 389, i. ante octennium, eadem voce vtitur: *Quam Legis, inquit* DVDVM *lata ſanctio comprehendit.* Sic idem A.397. *l.1.C.Th.de ſuperexactionib. pœnam Diui Valentiniani ſanctione dudum definitam* ſcribit. Sic & anno 399. in *l.163.de decurionibus* agens de *l.121. eod.tit.* quæ data eſt anno 390, *iuxta legem*, ait, *dudùm latam.* Et idem tamen alibi, citerius eam vocem vſurpat: Ita a.395. *l.6. C.Th.de domeſticis* agens de Theodoſij patris ſui *l.5.eod.tit.* quæ data eſt anno 395, hác ipſa voce vtitur: *Diuale*, inquit, *præceptum, quod ſupplicantibus Domeſticis* DVDVM *deuotiſſimis laborioſos prætulit otioſis &c.* Sic & A.D.397. agens in *l.7. de Senatoribus* de ſuâmet conſtitutione *l.5.eod.tit.* quæ data eſt anno 395. ait, DVDVM *præcepimus.*

Aliunde igitur ſubſidia conquiramus. Ambroſius in hâc inquiſitione aliquid iuuare videatur, dicta *epiſt.*66, quâ Theodoſianæ conſtitutionis vt dixi meminit. Eſt ea ſcripta ad Paternum, in ampliſſimo honore conſtitutum. Is verò proculdubio Paternus eſt, ad quem alioquin data extat eiuſdem Theodoſij M. conſtitutio Conſtantinopoli A.D.393. puta lex 14. *C.Th. de metallis:* & ad quem ipſum extant nouem Symmachi epiſtolæ *lib.* 5. Eum verò Comitem S.L. fuiſſe colligere licet ex *d.l.*14, vt & ex Symmachi epiſtolis tribus 62.63.65. Inde igitur iam conficias, eam conſtitutionem ſaltem à Theodoſio M. latam ante

A.D.

Digitized by Google

A.D.393. niſi ad Paternum eam epiſtolam datam putemus, ſed ſub Honorio demùm. Vlterius igitur & ad certiora adſurgamus. Libanium primum Theodoſianæ Legis meminiſſe ſuperius oſtendimus, eâ quam dixi & eduxi ad Theodoſium ipſummet Oratione, ὑπὲρ τῶν γεωργῶν περὶ τῶν ἀγγαρειῶν. Illud modò videndum, quo anno eam Orationem Libanius ſcripſerit, vt ita poſtea de conſtitutionis Theodoſianæ, quam ibi velut recenter latam, memorat, æra liquere poſſit. Quatuor igitur characteriſmos in id ſuppeditat eâ Oratione Libanius. Primùm ſcil. ait, eo tempore annonæ difficultate per Orientem & Antiochiæ quidem laboratum; de quo agit idem & *Oratione aduerſus Icarium p.462.* (quæ illi περὶ ἀγγαρειῶν in quamplurimis παράλληλος eſt) vt *& de vitâ ſuâ p.64.69.* Hæc porrò fames Antiochiæ fuit, durauitque ſub tribus Comitibus Orientis anno 382. 383. 384. vt prædictis locis idem teſtatur: ſub Philagrio, inquam, qui ſanè Comes Orientis fuit a.382, vt docet *lex 41. C.Th. de curſu publico;* ſub Proculo, qui Comes Orientis fuit eodem anno 382. & 383, vt docet *lex 90. C.Th. de decurionib. lex 14. eod. Cod. de cohortalibus: lex 103. eod. Cod. de decurionib.* imò & *l.22. de operibus publicis:* cuius eiuſdem meminit idem Libanius non vno loco, etiam *Oratione ad Icarium p.455.456.458.* & in *ſupplemento* MS. *eius Orationis* quod penes me eſt: Tandem & ſub Icario qui poſt Proculum Comes Orientis fuit. Secundò memorat Libanius eadem Oratione περὶ ἀγγαρειῶν *d.p.36,* & continuo quidem filo, alteram Theodoſij M. conſtitutionem, *Ne quis ad munera ferarum inuitus ſeu neceſſitate cogatur.* Κἂν τοῖς ἐπαίνοις τοῖς περὶ σοῦ τῶν μεγάλων καὶ τοῦτο ἐστὶν, ἐπὶ τὰς τῶν θηρείων λειτουργίας ἀνάγκαις ἤγετό τις πρότερον, συγγνώμης τοῦτο ἐποίησας, οὔτε κωλύων βουλομένους, οὔτε ἕλκων ἄκοντας. &c. i. *Sed & maximarum laudum tuarum numero iſtud eſt: Ad publica ferarum munera neceſſitate quis antea tenebatur, id verò tu indulgentia feciſti, nec prohibens volentes, neque trahens nolentes.* Id verò conſtitutum à Theodoſio M. A.D.383. *l.103. C. Th. de decurionibus,* Conſtitutione datâ ad Proculum, illum ipſum de quo modò dixi, Comitem Orientis, in hæc verba. *Voluntate propriâ vnuſquiſque Syriarchiæ munus ſuſcipere debet, nõ neceſſitate impoſitâ.* Syriarchia

Conſobrino,qui teſtamento ſuo ita cauit,*Vter ex fratrib meis conſobrinam noſtram duxerit vxorem ex dodrante,qui non duxerit ex quadrante hæres eſto.* Poſt hunc Ceruidius Scæuola pariter ſub Marco Imper. & eo iam Diuo, lib.21.Digeſtorum, quo de l.Falcidia & SC.Trebell.tractauit, in *l.Lucius Titius* 78. § *filiam* 8. *π. ad SC. Trebellianum*, ſpeciem ponit in *Patre* eodémque *Patruo*,qui fratris ſui filio genero ſuo ducentos aureos legauit,cúmque legato contentum eſſe iuſſit , quod filium ſuum & neptem ex eo hæredes ſcriberet. Papinianus inde ſub Seuero Imper.lib.6. Reſponſorum, (quo libro de inſtitutionibus egit,) in *l. qui ex fratribus* 24. *π.de conſtitutionib.inſtitutionum*, ſimilem cum Marcello ſpeciem tractans, caſum ponit in *Fratre* , qui teſtamento ita cauit, qui ex fratribus meis Titiam conſobrinam vxorem duxerit ex aſſe hæres eſto,qui non duxerit,ex triente hæres eſto. Tryphoninus tandem ſub Antonino Caracalla lib.9.Diſputationum, quo egit de Nuptiis *in l.non ſolum* 67.§.1.*π.de ritu nuptiarum*, ſpeciem ponit in *Auo* qui tutelam geſſit neptis ex filio emancipato , neptem illam nepoti ex altero filio collocante.

Et hactenùs quidem priſci Iuris conſulti. Quid ? Non & priſci quoque Imperatores conſtitutionibus ſuis Conſobrinorum nuptias pro legitimis habuêre ? Non Antoninus Caracalla A.D.214. in *l.2.C.de inſtitutionibus* ſpeciem tractat in *Matre* quæ filiam ſuam eâ conditione hæredem inſtituit , ſi filio ſororis ſuæ conſobrino ſuo matrimonio iungeretur ? Non Alexander Seuerus in *l. legatum* 4. C.*de conditionibus inſertis*, caſum ponit in *Patruo* , qui nepti ſuæ (ex fratre vel ſorore) legatum vel fideicommiſſum reliquit ſub conditione ſi filio eius nupſiſſet. Et ita quidem Antoninus *in d.l.2.*vt diſertè *probabile* id matris *conſilium* vocet,definiatque,*non videri eam ſub ſpecie turpium perſonarum viduitatem indixiſſe.* Superioribus addamus,præter Vlpianum *in Regulis* , Paulum *in ſententiis*, vbi hæ nuptiæ inter illicitas non numerantur,Diocletianum,qui conſtitutione ſuâ data Damaſco Tuſco & Anulino COSS. A.D. 295. quæ integra exſtat è libro 5. Codicis Gregoriani ſub titulo *De Nuptiis* apud Auctorem collationis legum Moſaicarum *tit.de inceſtis nuptijs* 6. (vnde alioquin deſum-

deſumpta eſt lex 17. C. *de nuptijs*) haſce conſobrinorum nuptias inter prohibitas non numerat: quarum peculiarem & expreſſum alioquin recenſum eo Edicto egit, ſub hâc præfatione: *Cum quibus autem perſonis tam cognatorum quam ex adfinium numero contrahi* NON LICEAT *matrimonium, hoc Edicto noſtro complexi ſumus.* Sic patet, verum eſſe quod hâc l. ab Arcadio indicatur de Priſco iure, quo conſobrinorum nuptiæ legitimæ erant. Et ex illis ipſis tamen fermè legibus (vt id obiter dicam) colligere mihi videor, etſi per leges licitæ eæ forent, non tam promiſcuè tamen vſurpatas eas, neque apud omnes ſatis honeſtas viſas: quod ſanè & Auguſtinus, loco quem mox laudabo, ſcribit, qui ait hâc in re *raro per mores factum*, *quod fieri per leges licebat*, ſeu vt Libanius ait, etſi *ἐν ἐξουσίᾳ πολλῇ τὸ πρᾶγμα* eſſet: Quandoquidem ſuperioribus fermè legibus omnibus videmus, nuptias has proponi, non tam ſponte ſuſceptas contractáſque, quàm à Parentibus pro imperio conciliatas, vel ab iiſdem, veluti Matre, Auo, Fratre, Patruo, Conſobrino, probabili aliquo conſilio vltimâ voluntate, propoſito etiam in id præmio, imperatas: Cuiuſmodi ſpeciem quoque memorat Symmachus *ep.* 11. *lib.* 10. (quæ in Iuretiano auctuario eſt *ep.* 14.) imperatarum, inquam, coram & per epiſtolam inter conſobrinos à patre eodemque patruo in extremis agente nuptiarum: Probabili, inquam, conſilio, ſiue diuitiarum cogendarum, ſiue quo alio contemplatu: à quo alioquin haud adeò abludit, quod Plutarchus *in Romanis* memorat, de primâ harum inter Conſobrinos nuptiarum permittendarum origine. Et ſic confecta res eſt de Priſco iure quod in *d. l. celebrandis* memoratur, ſimul & in vſum reuocatur: Probatumque adeò, quòd nemo puto negaſſit, hactenùs Triboniani manum vel falſimoniam nullam hac l. agnoſci ſeu deprehendi.

An verò maior ſuſpicionis materies in eo, quod de eo deinceps iure eadem l. memoratur, quo videl. Conſobrinorum nuptiæ illegitimæ, & vt hic dicitur, *calumniarum fomentis* obnoxiæ fuerint: Quod quidem ius *medium*, ſeu *mediam Iuriſprudentiam*, vt non malè Accurſius, vocare poſſis. Imò neque hic vlla ſuſpi-

cionis falſiue materia; quando liquidum, & Theodoſij M. primùm conſtitutione, & Arcadij deinceps lege, etſi paulò clementiore, quæ data eſt ad eundem Eutychianum PP. A. D. 396. *l.* 3. *C. Th. de inceſtis nuptiis* hac parte à Triboniano interpolata) conſobrinorum nuptias vetitas, calumniarumq; fomentis obnoxias fuiſſe. Et de hâc tamen ipſa Theodoſij M. conſtitutione paulò prolixius nunc agere nobis libet, eaque omnia quæ ad eam ſpectant hâc occaſione in vnum congerere, de quâ etiam nonnulla habet Eminentiſs. Baronius in Annalibus Eccleſiaſticis A. D. 390.

Ante omnia verò, cùm ea ipſa Theodoſij M. conſtitutio nuſpiam hodie exſtet, veterum de eâ teſtimonia hic κτ λέξιν apponenda ſunt: Quę quidem ſex occurrunt quâ ſcriptorum quà Imperatorum qui intra quadraginta quatuor fermè annorum ſpatium ab eâ latâ illius meminêre: Vnde nonnulla poſtea conficiemus, quæ à ſuſceptâ materia haud adeò aliena videbuntur. Antiquiſſimus igitur & coætaneus equidem ſcriptor occurrit Libanius Orator Antiochenus, *Oratione*, quam nos primi edidimus, ὑπὲρ τῶν γεωργῶν περὶ τῶν Ἀγγαρειῶν, quamque is ad ipſummet Theodoſium ſcripſit: Ibi, poſt alia exempla anterioris cuiuſdam Imperatoris, imò & poſt alterum ipſiuſmet Theodoſij, exemplum, quibus illi veteris conſuetudinis moriſque recepti ratione inſuper habitâ, leges nihilominus ſalutares tulêre, ſubiicit. Μὴ δ' ἔςωσαν ἀνεψιῶν γάμοι γέγραφας, ἐν ἐξουσίᾳ πολλῇ τοῦ πράγματος ὄντος. καὶ τῶν φαινομένων σοι δικαίων ἐκείνων ὁ τοῦ ἔργου χρόνος δυνατώτερος, id eſt, *Edixiſti etiam, Ne Conſobrinorum nuptiæ eſſent, cùm id paſſim liceret: neque iis quæ tibi iuſta videbantur, temporis obſeruantia validior fuit.* Meminit eiuſdem Theodoſianæ conſtitutionis Ambroſius Mediolanenſis ex Liguriæ Conſulari Epiſcopus (qui mortuus eſt Cæſario & Attico Coss. i. A. D. 397. *epiſtolâ ad Paternum* 66. *Sed ſi diuina*, inquit, *te prætereunt, ſaltem Imperatorum præcepta, à quibus ampliſſimum accepiſti honorem, haud quaquam præterire te debuerunt: Nam* THEODOSIVS *Imperator etiam patrueles fratres & conſobrinos vetuit, inter ſe coniugij conuenire nomine, & ſeueriſſimam pœnam ſtatuit ſi quis temerare anſus eſſet fratrum*

Digitized by Google

trum pia pignora: Et tamen illi inuicem ſibi æquales ſunt, tantummodò quia propinquitatis neceſſitudine & fraternæ ſocietatis ligantur vinculo, pietati eos voluit debere quod nati ſunt. Eandem Conſtitutionem indicat, ſimul & temperat, auctoris tamen nomine non expreſſo, Theodoſij filius Arcadius Orientis Imp. anno poſt mortem patris altero A.D. 396. (conſtitutione ad eundem Eutychianum PP. cui & lex *celebrandis* inſcribitur data,) *l.3. C.Th.de inceſtis nuptijs: Manente,* inquit, *circa eos ſententiâ qui poſt latam dudùm* LEGEM *quoquomodo abſoluti ſunt aut puniti, ſi quis inceſtis poſthac Conſobrinæ ſuæ vel ſororis aut fratris filiæ vxoriſue, vel eius poſtremò cuius vetitum damnatumq́ coniugium eſt, ſeſe nuptijs funeſtarit, deſignato quidem* LEGE *ſupplicio, hoc eſt ignium & proſcriptionis careat, proprias etiam quandiu vixerit teneat facultates: ſed neque vxorem neque filios* &c. Honorius item, alter Theodoſij filius, Occidentis Imper. paternam conſtitutionem expreſsè memorat, A. D. 409. *l. vn. ſi nuptiæ ex reſcripto petantur: Exceptis his,* inquit, *quos Conſobrinorum, hoc eſt quarti gradus, coniunctionem* LEX *Triumphalis memoria Patris noſtri, exemplo indultorum, ſupplicare non vetuit.* Succedit Victor, non ille quidem Sex. Aurelius Victor elegantiſſimus ſcriptor, quem V.C. Andreas Schottus edidit, quique ſub Conſtantio & Iuliano vixit, verùm poſterior alter, quem Victorinum alij vocant: Is, eumque ſecutus Paulus Diaconus, *Hiſtoriæ miſcellæ lib.13.* de hâc Theodoſij conſtitutione ita ſcribit: *Tantum pudori tribuens & continentiæ, vt Conſobrinorum nuptias vetuerit, tanquam ſororum.* Sequitur tandem B. Auguſtinus, libro de Ciuitate Dei 15 (quem librum ſcripſit is circa A.D. 428, vt colligere eſt ex *lib.18.c.54.*) *cap.16*: quo quidem loco agens de Connubiis, quæ etſi licita aliquando eſſent, more tamen melioréque conſuetudine abhorrebantur, *Experti ſumus,* inquit, *in connubijs Conſobrinorum etiam noſtris temporib. propter gradum propinquitatis fraterno gradui proximum, quàm raro per mores fiebat quod fieri per Leges licebat, quia id nec diuina prohibuit, & nondum prohibuerat* LEX *humana: verùm tamen factum etiam licitum propter vicinitatem horrebatur illiciti, & quod fiebat cum conſobrinâ, penè cum ſorore fieri videbatur, quia & ipſi inter ſe propter tam propinquam con-*

ſanguinitatem Fratres vocantur & penè germani ſunt. Et mox. *Verùm quis dubitat hoc tempore etiam Conſobrinorum prohibita eſſe coniugia?* Et hactenùs quidem teſtimonia de lege Theodoſiana.

Nunc ſingularia quædam circa eam conſtitutionem quærere libet. Primò quæri poteſt, *quonam Imperij ſui anno* eam Theodoſius tuliſſe videatur, quod quidem per ſedecim annos is obtinuit, ab A.D. 379. ad A.D. 395? Arcadius equidem filius eius, altero poſt mortem patris anno 396, eiuſce Legis mentionem faciens, *d.l.3.C.Th. de inceſtis nuptijs*, eam Legem DVDVM latam ait. Quamdudum verò lata ea fuerit, ex eo ſatis ſciri non poteſt, quando dictio DVDVM ἐκ τῶν πρός τι eſt, incertúmque limitem habet: Et verò Arcadius ipſe diuerſimode eâ vtitur in aliis conſtitutionibus ſuis. Sic eodem anno 396, in *l.4. Cod.Th. de maternis bonis*, agens de *l.3. eod.tit.* quæ lata eſt anno Domini 389, i. ante octennium, eadem voce vtitur: *Quam Legis, inquit* DVDVM *lata ſanctio comprehendit.* Sic idem A.397. *l.1.C.Th. de ſuperexactionib. pœnam Diui Valentiniani ſanctione dudum definitam* ſcribit. Sic & anno 399. in *l.163. de decurionibus* agens de *l.121. eod.tit.* quæ data eſt anno 390, *iuxta legem*, ait, *dudùm latam.* Et idem tamen alibi, citerius eam vocem vſurpat: Ita a.395. *l.6. C.Th. de domeſticis* agens de Theodoſij patris ſui *l.5. eod.tit.* quæ data eſt anno 395, hâc ipſa voce vtitur: *Diuale*, inquit, *præceptum, quod ſupplicantibus Domeſticis* DVDVM *deuotiſſimis laborioſos prætulit otioſis &c.* Sic & A.D. 397. agens in *l.7. de Senatoribus* de ſuâmet conſtitutione *l.5. eod.tit.* quæ data eſt anno 395. ait, DVDVM *præcepimus.*

Aliunde igitur ſubſidia conquiramus. Ambroſius in hâc inquiſitione aliquid iuuare videatur, dicta *epiſt.66*, quâ Theodoſianæ conſtitutionis vt dixi meminit. Eſt ea ſcripta ad Paternum, in ampliſſimo honore conſtitutum. Is verò proculdubio Paternus eſt, ad quem alioquin data extat eiuſdem Theodoſij M. conſtitutio Conſtantinopoli A.D. 393. puta lex 14. *C.Th. de metallis:* & ad quem ipſum extant nouem Symmachi epiſtolæ *lib.* 5. Eum verò Comitem S.L. fuiſſe colligere licet ex *d.l.14*, vt & ex Symmachi epiſtolis tribus 62.63.65. Inde igitur iam conficias, eam conſtitutionem ſaltem à Theodoſio M. latam ante

A.D.

Digitized by Google

A.D.393. niſi ad Paternum eam epiſtolam datam putemus ,ſed ſub Honorio demùm. Vlterius igitur & ad certiora adſurgamus. Libanium primum Theodoſianæ Legis meminiſſe ſuperius oſtendimus, eâ quam dixi & eduxi ad Theodoſium ipſummet Oratione , ὑπὲρ τῶν γεωργῶν περὶ τῶν ἀγγαρειῶν. Illud modò videndum,quo anno eam Orationem Libanius ſcripſerit, vt ita poſtea de conſtitutionis Theodoſianæ , quam ibi velut recenter latam,memorat,æra liquere poſſit. Quatuor igitur characteriſmos in id ſuppeditat eâ Oratione Libanius. Primùm ſcil.ait, eo tempore annonæ difficultate per Orientem & Antiochiæ quidem laboratum ; de quo agit idem & *Oratione aduerſus Icarium p.462.* (quæ illi περὶ ἀγγαρειῶν in quamplurimis παράλληλος eſt) vt *& de vitâ ſuâ p.64.69.* Hæc porrò fames Antiochiæ fuit,durauitque ſub tribus Comitibus Orientis anno 382. 383. 384. vt prædictis locis idem teſtatur : ſub Philagrio , inquam, qui ſanè Comes Orientis fuit a.382, vt docet *lex 41.C.Th.de curſu publico ;* ſub Proculo, qui Comes Orientis fuit eodem anno 382.& 383,vt docet *lex 90.C.Th.de decurionib. lex 14.eod.Cod.de cohortalibus : lex 103. eod. Cod. de decurionib.* imò & *l.22.de operibus publicis :* cuius eiuſdem meminit idem Libanius non vno loco,etiam *Oratione ad Icarium p.455.456.458.* & in *ſupplemento* MS *eius Orationis* quod penes me eſt : Tandem & ſub Icario qui poſt Proculum Comes Orientis fuit. Secundò memorat Libanius eadem Oratione περὶ ἀγγαρειῶν *d.p.36*, & continuo quidem filo, alteram Theodoſij M. conſtitutionem , *Ne quis ad munera ferarum inuitus ſeu neceßitate cogatur.* Κἂν τοῖς ἐπαίνοις τοῖς περὶ σοῦ τῶν μεγάλων καὶ τοῦτο ἐστὶν, ἐπὶ τὰς τῶν θηρίων λειτουργίας ἀνάγκαις ἤγετό τις πρότερον , συγγνώμης τοῦτο ἐποίησας , οὔτε κωλύων βουλομένους , οὔτε ἕλκων ἄκοντας. &c. i. *Sed & maximarum laudum tuarum numero iſtud eſt : Ad publica ferarum munera neceßitate quis antea tenebatur , id verò tu indulgentiæ feciſti, nec prohibens volentes, neque trahens nolentes.* Id vero conſtitutum à Theodoſio M. A.D.383. *l.103. C. Th. de decurionibus*, Conſtitutione datâ ad Proculum, illum ipſum de quo modò dixi, Comitem Orientis, in hæc verba. *Voluntate propriâ vnuſquiſque Syriarchiæ munus ſuſcipere debet, nō neceßitate impoſitâ.* Syriarchia

Digitized by Google

ſcil. munus erat ferarum exhibendarum per Syriam,& nominatim Antiochiæ, de quo alibi plenius. Cuius eiuſdem Theoſianæ conſtitutionis meminit idem Libanius, *Oratione ad Tiſamenum p.447.* Idque ipſum rursùm conſtituit idem Theodoſius fine menſis Aprilis anni 385. *l.109. C.Th.de decurionibus*, quæ data eſt ad Cynegium PP. *Nec cogi*, inquit, *ad Agonotheſiam volumus inuitos.* Tertiò meminit Libanius Oratione illâ περὶ τῶν ἀγγαρειῶν Immunitatis Decurionum à tormentis quæ his antea tributa fuerat, quamque tum conſtitiſſe docet *d.p.36*:quæ ſanè ſtabilita quoque fuit à Theodoſio M. menſe Septembri A. D. 384. *l.4.Cod.Theod. de tabulariis.* Certe idem Libanius quoque *Oratione aduerſus Icarium p.464*, latæ ſuper eâ re à Theodoſio conſtitutionis, & recenter quidem, meminit. Atenim infracta mox ea immunitas aliquatenus ab eodem Theodoſio A. D. 385. *l.15.Cod.Theod. de accuſationibus:* & A. D. 387. *l.117. de decurionib.* & A. D. 392. *l.126.127. eod.titulo.* Tandem oſtendit eâ Oratione Libanius, eo tempore Theodoſium repellendis hoſtibus occupatum fuiſſe. Quod quidem ego de Scythicis gentibus accipiam, Scyris, inquam, Carpo-Dacis, Hunnis, Grothingis, quibuſcum Theodoſio res fuit, etiam A. D. 384, quo is ex vrbe Conſtantinopolitana Heracleam Thraciæ ideò profectus eſt menſe Iunio, vbi & Iulio menſe conſtitit: quod docent nos ſubſcriptiones nonnullarum *legum Cod. Theod*: nempe *l.8. de palatinis S. L: l.106. de decurionibus: l.11.de murilegulis: l.1. de expenſis ludorum*, cui & iungenda eſt *lex vn. Cod. de Senatuſconſultis.* Fuit & anno 385.& 386:de quo videndus vel Zoſimus *lib.4.p.759. 762.* &c. Vt proinde ex his omnibus conficiatur, eam Orationem περὶ ἀγγαρειῶν à Libanio ſcriptam A. D. 384. vel 385.idque ſementis tempore, argumento eorum quæ ibidem ſcribit *p.48.* Ac proinde ante id tempus lata à Theodoſio M. conſtitutio de vetitis Conſobrinorum nuptiis, & recenter tamen,pariter vt altera de inuitis ad ferarum munera non cogendis: nam id proculdubio voluit Libanius, qui diſertè ibidem *p.37*, NOVARVM Theodoſij conſtitutionum meminit: ἐλαύνεις γὰρ δὴ σὺ τοὺς πολεμίους, καὶ νόμοις καινοῖς δὲ ποιεῖς τοὺς ἀρχομένους, ὧν ἕκαστος λύει τὸν πάλαι κείμενον,

Digitized by Google

κείμενον, εἰκότως ἀμείνων δήπου δεικνύμενος. Quare definire iam licet, eam Theodoſij M. conſtitutionem de Conſobrinorum nuptiis latã circa initium Anni Domini 384. vel 385. Et quidem, vt exiſtimare licet, emiſſa ea fuit ad Cynegium PP. qui ab eo anno D. 384. menſe iam medio Ianuario Præfectus Prætorio reperitur in *l. 5. C. Th. de auro coronario : l. 23. de operibus publicis : l. 13. de hæreticis.* Nam & ad eundem Cynegium PP, ſine die tamen & Conſule, extat altera quoque Theodoſij M. conſtitutio, vel potius interdictio ſimilis, puta *lex fratris vxorem 5. Cod. de inceſtis nuptijs*, quâ is pariter *licentiam ſubmouet, Fratris vxorem ducendi, vel duabus ſororibus coniungendi :* Quam quidem legem ipſam (quod ſecundò notandum illi de quâ nunc agimus cohæſiſſe puto, atque adeò vtramque vnius eiuſdémque Conſtitutionis partem conſtituiſſe coniicio, non inani argumento : imò neque argumenti tantum ſimilitudine vel vicinitate, verùm etiam expreſſo ſatis Arcadij filij ipſius teſtimonio : Is quippe Theodoſianæ conſtitutionis de Conſobrinorum nuptiis ſummam memorans, eandémque temperans, ſic ſcribit. *Manente circa eos ſententiâ, qui poſt latam dudùm* LEGEM *quoquomodo abſoluti ſunt aut puniti, ſi quis inceſtis poſthac* CONSOBRINÆ *ſuæ vel* SORORIS *aut* FRATRIS *filiæ*, VXORISVE, *vel eius poſtremùm cuius vetitum damnatúmque coniugium eſt, ſeſe nuptijs funeſtarit, deſignato quidem* LEGE *ſupplicio, hoc eſt ignium & proſcriptionis, careat, proprias etiam quamdiu vixerit teneat facultates : ſed neque vxorem &c.* Quæ cùm ita ſint, hinc ſimul liquet, quæ tertia iam circumſtantia circa Theodoſianam Conſtitutionem notanda venit, eiuſce ſuaſorem fingi non poſſe Ambroſium Epiſc. Mediolanenſem, quod quidam ariolantur, quandoquidem ea lex condita promulgataque fuit, antequam Theodoſius Imperator in Occidentem profectus fuiſſet. Et hæc quidem de circumſtantiis nonnullis Conſtitutionis Theodoſianæ. Nunc quæ eius continentia, qui contextus fuerit, accuratius paulò videndum eſt. Primùm, quod prohibitionem ipſam attinet, vetitæ eâ Lege *Patruelium fratrum & Conſobrinorum nuptiæ*, vt Ambroſij locus aperte indicat. Scilicet, à Conſobrinorum

Digitized by Google

appellatione patrueles fratres eâ l. diſtincti à Theodoſio : quia *conſobrinorum* appellatio diuerſo ſenſu effertur: modò generaliſſimo, modò generaliore, tandem & ſpeciali: Speciali notione apud Grammaticos conſobrini ſunt, ex fratre & ſorore nati, à quibus & ſororini diſtinguuntur. Ita Donatus Hieronymi præceptor exertè, *in Hecyram Actu 3. ſc.5. Conſobrinus quaſi Sororinus : Sobrini ſunt ex duabus ſororibus : conſobrini ex fratre & ſorore.* Et mox, *Cùm de fratre natus eſt alter & alter ex ſorore, conſobrini, cùm ex fratribus Patrueles dicuntur.* Idem Donatus, *in Andriam Actu 4. ſc.5. Sobrini ſunt, vt alij putant de ſororibus nati, vt ſint ſobrini quaſi ſororini.* Apud Iuriſconſultos noſtros conſobrini ſunt ex duabus ſororibus nati : Patrueles, ex duobus fratribus: Amitini, ex fratre & ſorore, de quo textus ſunt notiſſimi. Generaliſſimo ſenſu *Conſobrini*, pro omnibus iis qui ſiue ex duobus fratribus nati, ſiue ex fratre & ſorore, ſiue ex duabus ſororibus. At generaliore paulò ſignificatu *Conſobrini*, qui ex fratre & ſorore: vel qui ex duabus ſororibus nati : Et hoc iam ſenſu in Theodoſij M. conſtitutione ipsâ Conſobrini à Patruelibus fratribus diſtincti. Etſi alioquin qui Theodoſianam l. memorant, *Conſobrinos* tantum vocent, Arcadius in *l.3. C.Th. de inc.nupt. & hac l. celebrandis*, & Honorius *l.vn. C.Th. ſi nupt. ex reſcr. pet.* & Victor alter & Auguſtinus. Ἀνεψιοὶ Græcis, quâ voce vtitur Libanius quoque Theodoſij conſtitutionem exprimens. Inter hos igitur omnes Theodoſius connubium ex æquo interdixit : vti contrà Arcadius *d.l. celebrandis* inter hos omnes exerte connubium legitimum eſſe voluit.

Secundò, *Rationem* quoque ipſam prohibitarum inter Conſobrinos nuptiarum Theodoſius M. conſtitutione ſuâ expreſſiſſe videtur : Victor alter enim, Theodoſium conſobrinarum nuptias vetuiſſe ait, *tanquam ſororum.* Ad quam alioquin mentem Auſonius *in Parentalibus ep. 28.* de Iulia Idalia Conſobrina,

> *Quæ genita eſt mihi penè ſoror,*
> *Filia nam fuit hæc amitæ.*

Ambroſius item, vbi de hâc Theodoſij l. agit, *Tantummodò quia* inquit,

inquit, *propinquitatis neceſsitudine & fraterna ſocietatis ligantur vinculo, pietati eos voluit* (Theodoſius) *debere quod nati ſunt.* Tandem & Auguſtinus: *quod fiebat cum conſobrinâ, penè cum ſorore fieri videbatur, quia & ipſi inter ſe propter tam propinquam conſanguinitatem fratres vocantur, & penè germani ſunt.*

Tertiò notandum, Theodoſij M. conſtitutione ſeueriſſimam *Pœnam* comprehenſam fuiſſe, vt diſertè prodit Ambroſius. *d. ep.* 66. *Et ſeueriſsimam*, inquit, *pœnam* [Theodoſius] *ſtatuit, ſi quis temerare auſus eſſet fratrum pia pignora.* Vbi *ſeueriſsima pœna* eſt ſummum ſupplicium, & quidem ignis cum bonorum proſcriptione. Quam pœnam eâ Theodoſij l. diſertè comprehenſam fuiſſe Arcadius Imper. filius eius teſtatur *d. l.* 3. *Cod. Theod. de inceſtis nuptijs*: *Deſignato*, inquit, LEGE *ſupplicio*, *hoc eſt ignium & proſcriptionis.* Quo magis mirari libet ἀϐλεψίας eorum, qui è Gothico iure ea verba, *hoc eſt ignium & proſcriptionis*, illi legi infarta exiſtimant. Has ſanè pœnas Arcadius *eâ l.* 3. altero poſt patris mortem anno aboleuit, confiſcationis tantum bonorum certis caſibus pœnâ indictâ. Et hæc quidem *calumniarum fomenta* ſunt, quæ l. *celebrandis* abolentur, bonorum inquam proſcriptionis, confiſcationiſque, quæ Theodoſij Arcadiique lege conſtitutæ fuerant, atque adeò delationis petitioniſque horum bonorum vſus. Verùm de proprio huius *calumniarum* vocis ſignificatu mox plura. Quod verò Baronius ſcribit A. D. 390. num. 73, Theodoſium ideò ſeueriſſimâ lege hanc diſciplinam ſanxiſſe, quia Conſtantij conſtitutione, lege inquam 2. *Cod. Theod. de inceſtis nuptijs*, decreta effrœnis libido violaſſet, id minus admitto, quandoquidem vt nulla de vetito conſobrinorum coniugio ante Theodoſium lex extabat, ita lex *illa* 2. nominatim lata fuerat aduerſus nuptias cum fratris vxore, duabúſque ſororibus, non verò cum conſobrino.

Quemadmodum neque illud eiuſdem Baronij admitto, quod cenſet, Gentilibus ſignatè hoc coniugij genere Theodoſij conſtitutione interdictum, cùm Chriſtiani iam ſatis ipſi ab hiſce nuptiis abſtinerent: Generalem enim eam fuiſſe oportet, cohibẽdis etiã Chriſtianis, quorũ multi eas nuptias lege diuinâ interdictas

negabant, quod Auguſtinus certè ſenſit, contra quam Ambroſius: imò & Athanaſius *in ſynopſi ſacræ Scripturæ* ad lib. Numer. ſub finem ſcribit, factum *πρόσταγμα κυρίου καὶ νόμον, νόμιμον εἶ γάμον τὴν πρὸς ἀγχιστεὺς συζυγίαν.* Et verò generalia ſunt verba hâc parte ſcriptorum omnium qui Theodoſianam legem memorauêre.

Illud tandem quæri poteſt, vtrum in Theodoſij conſtitutione hæc *Exceptio* addita fuerit, *Præterquàm ſi huiuſmodi nuptiæ ex Reſcripto petitæ fuerint?* Quod quidam aſſerunt. Certè Ambroſius quoque *d. ep. 66.* ſupplicari, nuptiaſque has à Principe impetrari potuiſſe teſtatur: *Sed dicis, alicui relaxatum: Verùm hoc Legi non præiudicat: Quod enim* [non] *in commune ſtatuitur, ei tantum proficit, cui relaxatum videtur.* Teſtatur idem & Symmachus, *ep. 11. lib. 10:* ſeu, *ep. 14* Iureciani Auctuarij, quæ eam in rem tota eſt. Fidem facit & Honorij Imp. *lex vn. C. Th. ſi nuptiæ ex reſcripto petantur*, quæ data eſt anno 409. Idque deinceps quoque Gothico iure à Romanis deriuato, obtinuit vt patet ex Caſſiodori ſuper eo formulâ. Atenim Honorius, *d. l. vn.* de hâc veniâ ſeu Indulgentiâ ita loquitur: *Exceptis his, quos Conſobrinorum, hoc eſt quarti gradus coniunctionem,* LEX *Triumphalis Patris noſtris exemplo Indultorum, ſupplicare non vetuit.* Vbi quod ait, *Exemplo indultorum*, id eſt, exemplo aliorum actuum quorundam & negotiorum, in commune quidem vetitorum, quorum tamẽ nomine Principi ſupplicare licet: ſunt enim alia de quibus ſupplicare fas non eſt, de quo v. vel *tit. Cod. de precib. Imp. offer.* Id quod etiam legibus ſæpè exprimi ſolitum, ad atrocitatem facti augendam: veluti à Theodoſio M. ipſomet, in *l. 14. in fin. Cod. Theod. de hæreticis*, quæ A. D 388. ad Cynegium PP. quoque data eſt: *His etiam illud nectimus, vt ſupra memoratis omnibus adeundi atque interpellandi Serenitatem noſtram aditus denegetur.* Et ab Arcadio noſtro *l. 10. C. Iuſt. de vectigalibus. Neque vllam contrariam ſupplicantium ſuper his moleſtiam formidari.* Et *l. 167. C. Th. de decur. Intercludi iuſſimus licentiam ſupplicandi.* An igitur & Theodoſium id ſuâ lege complexum Honorius ſuperioribus verbis indicare voluerit? Certe ait is, patrem ſuum ſupplicare Lege NON VETVISSE.

Quæ

Digitized by Google

Quæ ſane verba id expreſſè ingerunt, Theodoſium lege ſuâ neque id vetuiſſe, neque etiam permiſiſſe. Et vero quis ſibi perſuadeat, Theodoſium eâdem Lege, poſt confoſſam tantâ pœnarum atrocitate Conſobrinarum coniunctionem, ilicò eadémque conſtitutione ſupplicandi ſibi nihilominus eáſque nuptias a ſe petendi poteſtatem feciſſe? Tandem (quod *tertium* hanc ad rem argumentum) non Theodoſiana lege id expreſſe permiſſum fuiſſe, oſtendunt ſatis Ambroſius & Symmachus *dictis locis*: qui cum huius Indulgentiæ meminêre, non Legem, verum EXEMPLA tantum in id allegant. Symmachi en verba: *per Epiſtolam ſummis precibus obſecrauit, vt impetratâ ſacri auctoritate Reſcripti filia eius fratris ſui filio copuletur, quod multis eſſe conceſſum manifeſta teſtantur exempla.* Nunc è diuerticulo, neque tamen ingrato vel ἀπροσδιονύσως prorſus, in viam. Sic igitur quoque iam patet, nullam falſi, ſuppoſitioniſve ſuſpicionem in *d.l. celebrandis* hærere: quâ parte, Medium ius, quo conſobrinarum nuptiæ calumniarum fomentis obnoxiæ, & ſic prohibitæ fuiſſe, indicantur (ex Theodoſij videl. partim, partim Arcadij ipſiuſmet lege) memoratur.

Iam ſi tertio loco totam Arcadianæ *legis celebrandis* diſpoſitionem, διάθεσιν, contextum & diſpoſitionem ſpectes, non ea planè ad amuſſim facta, qualem agnoſcas in reliquis æui illius conſtitutionibus, quamque exacta methodus depoſcit? Ipſa primùm *Regula* ſeu Indulgentia initio Legis proponitur, reuocato priſco iure, medio contra iure abolito reſtinctóque: Indulgentia, inquam, generalis contrahendarũ inter conſobrinos nuptiarum, cum antea nonniſi ex ſingulari Principis reſcripto ſeu priuilegio legitimæ eæ eſſent: LICENTIA, inquit, *legis huius ſalubritate* INDVLTA *eſt*: & mox: *matrimonium habeatur* LEGITIMVM. Mox ſecundâ parte, *Extenſio* legis indulgentiæque huius continetur, nempe indulgentiam hanc ad omnes conſobrinos ex æquo pertinere voluit Arcadius: ſiue illi ex duobus fratribus nati eſſent, ſiue ex duabus ſororibus, ſiue ex fratre & ſorore: Quibus verbis tria & ſic omnia conſobrinorum genera, Patrueles, inquam, Amitinos, & Conſobrinos propriè dictos, complexus eſt:

ne videl. vlla diſcriminis ratio hic videretur : Qnandoquidem aliàs in hoc ipſo nuptiarum argumento, cognationis per ſorores ratio aliquando peculiaris viſa: ſic enim & fratris filiam vxorem ducere licuit, at non & ſororis, quod priſcorũ Iuriſconſultorum ac Vlpiani nominatim temporibus obtinuiſſe multi Pandectarum loci euincunt, & Vlpiani quoque in fragmentis apud auctorem collationis *legum Moſaicarum t.6.* §. 1. Quam diſtinctionem deinde ſuſtulère Chriſtiani Principes, ac nominatim Conſtantius *l.1. Cod. Th. de inceſtis nuptijs:* vbi ad eam l. plenè dico. Sic ſanè & iure Attico ſorores ὁμοπατρίας ducere licuit, non τὰς ὁμομητρίας. Tertiâ tandem huius legis parte Arcadius *Effectum* harum legitimarum nuptiarum proponit : nempe, vt ex eo matrimonio editi, legitimi, ſuiſque patribus ſucceſſores habeantur : contra quam videl. medio iure obtinebat, quod & ipſe Arcadius aliquamdiu ſecutus fuerat *d. l. 3. C. Th. de inceſtis nuptijs.* In quibus omnibus iam cernas conſtitutionem è ſcriniis Arcadianis, éque felicioris Iuriſprudentintiæ venâ profectam , à quà tam longe abeunt Tribonianeæ, quàm cœlum à terrâ ſeiunctum eſt.

Sed enim cùm res ipſæ Arcadio congruant, & diſpoſitio legis ad Arcadiani ſœculi characterem tota facta ſit , *Stylus* forte ſeu Orationis character verbaque Tribonianum auctorem & architectum arguant, qui cœtera omnia velandæ tantum fraudi ſtudio conquiſiuerit ? Imò nihil minus : Qui enim tritas vel minimùm ad hæc aures habeat conſuetudine legendi (vt Tullius alioquin loquitur) eum neceſſe eſt & breuitatem & elegantiam Theodoſiani Arcadanique ſœculi hîc agnoſcere. Patere Lector, vti per ſingulas propè verborum formulas te circumducam, huic rei oſtendendæ. Ait lex, *Celebrandis matrimonijs,* Vetuſtiora hîc vel remotiora non congeram , quæ ad hanc formulam faciunt: Eandem retinuit & hæc ætas: Sic & Theodoſius M. *l. 3. C. de ſponſalibus : niſi cauſam vt nuptiæ non celebrarentur defuncta perſona iam præbuit.* Indeque celebritas nuptiarum in Theodoſij Iun. *lege vlt. C. Th. de nuptiis,* ſeu *l. 22. Cod. Iuſt. eod. tit.* Eaque vox propria in his quæ publica luce legeque, omniq; libertate, agitari poſſunt, citra metum aliquem calumniarum pœnæue, citra priuilegium item

Digitized by Google

item quo etſi pœnâ ſæpe tollitur, at non & infamia facti aboletur. Ait lex, *Legis huius ſalubritate.* Sic paſſim aliàs ſalubres, vel etiam ſalutares leges: imò ſaluberrima lex eidem Arcadio A.D. 398. *l.1. C.Th.ſi ſecundo nupſerit.* Sic & Symmachus *lib.10.ep.21.* de quadam Conſtitutione agens: *Eiuſdem prætereà rationis ſalubritate vetus dicendarum ſententiarum forma reparata eſt:* vbi pro *rationis*, reponat quis *Orationis.* Et mox. *Exſpectamus Oraculum, quo ſalutariter, vt veſtro Numini familiare eſt, Patrum decreta firmentur.* Hâc porrò voce vſi Principes ad earum maximè legum commendationem, vbi vel fœdum aliquid vel inuerecundum, calumniæue materiam præbens abrogaretur: honeſtati contra ſecuritatiue publicæ conſuleretur.

Ait lex *Indulta eſt* &c. Indulgentiam ſcilicet generalem, vt dixi, opponit hic Arcadius ſpeciali indulto ſeu reſcripto, quo antea opus erat: De quo Honorius Arcadij frater in *l.vn. C.Th. ſi nuptiæ ex reſcripto petantur: Nec vnquam poſtulatæ* INDVLGENTIÆ, *adnotationiſue Principis* INDVLTO, *efficacem ſe veniæ effectum meruiſſe.* Et mox. *Exceptis his, quos Conſobrinorum, hoc eſt quarti gradus, coniunctionem Lex Triumphalis memoriæ Patris noſtri, exemplo* INDVLTORVM, *ſupplicare non vetauit.* Sic & Symmacho indulta poſſeſſio, *lib.10.ep.29.* tempora indulta. *lib. 10.ep.52.* Idem Arcadius noſter A.401. *l.23.C.Th.de petitionib. & l.17.de bonis proſcriptorum*, vbi de donatione bonorum proſcriptorum: *Nec habeant aliquas vires* INDVLTA. *v.* & *l.14.d.t.* Valentinianus etiam Imp. A.D.365. *l.2. C.Th.ſi vagum mancip. petatur: qui Sacro nominabuntur* INDVLTO. Propria verò vox hæc in his quæ à Principe vel communi Lege, vel ſingulari liberalitate, indulgentur, donantur.

Ait lex, *reuocatâ* priſci iuris auctoritate: vbi *reuocare* eſt deſitum quid vel ademptum abrogatúmve reducere, reuehere: Quomodo & Suetonius, *in Octauio, c.24.* in ſimili prorſus re: *In re militari & commutauit multa & inſtituit, atque etiam ad antiquum morem nonnulla reuocauit.* Et Symmachus dixit, *lib.5. ep.6.* reuocare in lucem. Imò Arcadius ipſe A.D.395. in *l.5.Cod.Theod.de princip. agentium: Omnia citatoria ad principes ſpecialiter reuocari præ-*

Digitized by Google

cipimus. Et anno 398. *l.3.C.Th.de his qui ad Eccl.* ad eundem Eutychianum PP. *Ad pristinam sortem velut manu mox iniectâ reuocentur.* Item ad eundem *l.159. de decurion. Ad Curiam velut manu mox iniectâ reuocandos.* Et *l.45. de operib.publ. Ad formam pristinam ciuitatis habitus reuocetur.* Ait lex, *Iuris auctoritate*, propriâ omninò voce. Sic & Symmachus *lib.2. ep.44.* ad Flauianum: *Præfectus vrbi Auctoritate iuris & fiduciâ tui personas sibi ac negotium vindicauit.* Imò Arcadius ipse *l.4. C.Th. de vsuris, pro huius Legis auctoritate:* & l.28.de erogat mil.ann. *Hoc quoque legis auctoritate complexo.* Ait lex, *restinctis* &c. quomodo & probatissimi scriptores loquuntur omnis æui, de bello incendioue extincto, vide vel Velleium, Curtium,aliosque. Ait lex, *Calumniarum fomentis.* Vbi *calumniæ* vox propria, cùm de bonis proscriptorum eorúmque delatione & petitione agitur, de quibus sanè in hâc specie agebatur ex Theodosij M. lege, & alterâ Arcadij; licet moderatiore, *l.3. C.Th.de incestis nupt.* Eo omninò sensu *calumnia* vox vsurpatur in *l.2. C.Th.de petitionibus bonorum.* Quas quidem calumnias hic cessare vult Arcadius, qui & aliàs petitionibus huiusmodi bonorum atque adeò calumniis modum posuit, veluti *l.17.C.Th.de bonis proscriptorum*, & *l.23.24.eod. Cod.de petitionibus:* etsi Zosimus *lib.5.p.800.* asserat,calumniis & [illegible] huiusmodi infame Arcadij imperium extitisse, quibus videl.bona passim aliorum per calumniam petebantur & impetrabantur. Et hæc quidem de proprio hic *calumniarum* vocis significatu: quam cùm ignorarent nonnulli, nescio quas sibi hic calumnias finxêre aulæ & curiæ istorum temporum in dogma Ambrosianum, quæ eo mortuo audacius eructauerint. Ait tandem lex, *calumniarum fomentis.* Fomenta, pro fomite. Sic & *fomes calumniæ* in simili prorsus argumento delationis bonorum & petitionis in Honorij *l.29.in fi.C.Th.de petitionibus. Nullum fomitem calumniæ patimur litis accendi*, vbi legam, *calumniosæ litis.* Aliàs, vt vetustiora omittam, apud Symmachum quoque dicuntur, fomenta benignitatis *lib.6. ep.17.* fomenta blanda, *lib.2. ep.34.*

Sic quoque patet, nullas Triboniani impolitias, nullam eius

eius ſtribliginem in *l. celebrandis* intermicare, quin totam ad aſciam ſtylumque Arcadij factum. Alioquin enim ſi hanc conſtitutionem Tribonianus efformaſſet, in hæc proculdubio fermè verba eam concepturus fuiſſet.

Cùm anterioribus Legibus noſtris & Parentis noſtri diuæ memoriæ Conſobrini conſobrinæ ad matrimonium venire nullatenus poſſent, niſi precibus Imperatoriæ clementiæ oblatis Imperialem indulgentiam meruiſſent, noſque ipſi duritiem paternæ legis in aliquibus iam emendauerimus, & calumniæ nihilominus inde multæ in Orbem intraſſent, multaque interpellationes nobis factæ fuiſſent, Nos ad Priſcas leges & Iuris antiqui conditores reſpicientes præſenti ſanctione clementiſſimâ & generali lege cenſemus, dantes omnibus licentiam, nuptias has volentibus ſua poteſtate contrahere, non amplius indigentibus Imperialibus reſcriptis, nec amplius ſtitiis præteritarum legum tale coniugium infirmum aut inceſtum videri, ſed ita validum huiuſmodi permanere matrimonium, vt ipſi contrahentes nullo timore teneantur, & liberos ex tali matrimonio procreandos ſuos & legitimos patribus eſſe velimus, vt bona eorum tam ab inteſtato quàm ex teſtamento iſti ſine vllo impedimento percipere poßint. His & illud addentes, veterêſque ſanctiones adimplentes, ſtatuimus, eandem obſeruantiam cuſtodiri oportere, & ſuperiora omnia in his nuptijs locum habere, ſiue duorum fratrum liberi ſint, id eſt patrueles, ſiue duarum ſororum qui conſobrini vocantur, ſiue ex fratre & ſorore geniti, qui amitini nominantur.

Puto me Triboniani manum ſtylúmque hic ex parte expreſſiſſe: cui ſi quid affine in *d. l. celebrandis* occurreret, de architecto Triboniano dubitari minus poſſet. Verùm quid terſius, quid breuius, quid ad Theodoſiani ſœculi normam conuenientius? contra quid alienum magis à Triboniani genio, quàm quod ibi poſitum exſtat?

Sed nunc tempus eſt videamus, quibus contrariæ ſententiæ patroni hanc l. argumentis in falſi ſuſpicionem adducant,

Primum præiudicium habent illi, quod Lex illa, Cuiacio teſte, in antiquis *Codicibus Iuſtinianeis* nonnullis non exſtet. Iſto verò argumento, ſi validum, non id iam efficitur, vt Triboniano

magis quàm Arcadio tribuenda lex illa veniat, verùm vt in vniuerſum tanquam ſuppoſititia & reicula expungenda videatur. Sedenim eſto, abeſſe eam à MSS. nonnullis Iuſtinianeis, ideò ne fides eius ob vnius forte alteriúſue codicis inemendati labem vel lacunam nutare debet? Neque enim omnes MSS. inter ſe vbique conueniunt: Illud abunde eſt, quod meliores codices, quod editiones omnes eam conſtanter habent. Fieri enim poteſt, vt in paucis ſcriptis vel per negligentiam omiſſa ea fuerit, vel ſtudio, quod eam librarius improbaret, expuncta.

Alterum mouet eos præiudicium, quod neque in *Codice Theodoſiano* hæc lex exſtet, in quem alioquin Codicem relatæ ſunt Arcadij & Honorij conſtitutiones. Verum equidem id hodie, ſedenim id inde euenit atque eodem fato, quo & complurimæ aliæ ibi hodie interciderunt: ac nominatim eæ quæ libris quinque prioribus, vbi & titulus de Nuptiis occurrit, Codicis Theodoſiani continebantur. Nam cùm reliqui ferme libri Codicis illius integri ad nos diuinâ virgula à Viris Clariſſimis è ſitu eruti peruenerint, exiguum tantum quinque priorum illorum Breuiarium à Gothorum manu confectum hodie ſupereſt, paucæque adeò exinde numero leges, ſeu *ſcintillæ*, vt vocabant, reliquæ. Ingenti profecto iacturâ, quam ſarciri poſſe ſpes mihi nulla amplius ſupereſt, quando per Orientem quoque eos fruſtrà per amicos iamdudùm inueſtigari curaui. In eo igitur deperditarum ibi Legum cenſu eſt Lex *celebrandis*, vt multæ aliæ, vel eo ipſo titulo *de Nuptijs*, alterove *de Inceſtis nuptijs*, quæ tamen inde in Codicem Iuſtinianeum relatæ extant: veluti *lex à caligato* 25. *Cod. Iuſt. de nuptijs* (quæ proculdubio coniungenda eſt cum *l. vlt. C. Th. de libertis*, & *l. vlt. C. eod.*) Titulo verò de inceſtis nuptiis, lex *qui contra legum* 4. & *lex fratris vxorem* 5. (de quâ ſupra.) Quas tamen nemo fictas-falſas, ſuppoſititiáſque ideò prodidit, vel etiam prodere poterit. Vt omittam tot alias per alios titulos eodem Codice Iuſtinianeo ſparſas, in quibus nonnullæ ipſiuſmet Arcadij occurrunt, veluti *l.* 12. *Cod. Iuſt. de ſententijs & interlocut. Iudicum*, *l.* 1. *Cod. de cupreſsis*, *l.* 2. *de Alluuionibus*.

Digitized by Google

nibus, vt & Honorij, veluti *l. 1. Cod. de statuis*, *l. vn. de off. vicarij*, quas tamen nemo non Arcadij Honoriique esse iudicauerit.

Tertiò mouentur illi vel eo maximè, quod Lex illa *celebrandis* contraria sit eorundem Arcadij & Honorij legibus, quæ integræ extant Codice Theodosiano, puta *legi 3. de incestis nuptijs*, quæ altero post Theodosij mortem anno 396 data est, & *legi vnicæ C.Th. si nuptiæ ex rescripto petantur*, quæ data est anno 409: illa, ante l. celebrandis, hæc post eam: Quâ vtraque Consobrinorum coniugia ab Imperatoribus illis improbantur: Vt proinde minimè consentaneum videatur, vt *d. lex celebrandis* ab iis edita sit: Qui enim, inquiunt, par est credere, duos istos Principes, qui primo (imò secundo) Imperij sui anno consobrinarum nuptias Patris exemplo interdixerant *l. 3. C. Theod. de incestis nuptiis*, suam ipsorum legem post nouem annos rescidisse, atque iterum quarto post anno velut immemorem sui Honorium contrariam huic legem *vnicam si nuptiæ ex rescripto petantur*, condidisse, quâ paternam legem de vetitis consobrinarum nuptiis mutato rursus consilio comprobauit. Præcipuum istud contrariæ sententiæ patronorum argumentum est, ex multiplici errore conflatum, dum neque Imperatores ipsos satis distinguunt, neque temporum rationem quam præ se tamen ferunt, exactam habent. Enimuerò, è tribus illis legibus quæ Arcadium & Honorium Impp. ex æquo inscriptos præferunt, puta A. D. 396. *lex 3. C. Th. incestis nuptijs*: A. 404. lex *celebrandis*: Anno verò 409. *lex vn. C. Th. si nuptiæ ex rescripto*, duæ Arcadium Orientis Imp. signatè auctorem habent, puta *d. lex 3. & d. l. celebrandis*: tertia, Honorium Occidentis Imp. puta *d. l. vn.* Nam vt maximè vtriusque Imperatoris nomina præferant tres illæ leges, pro more videl. tùm recepto, quo Imperatorum omnium qui eodem tempore imperabant, diuisis tamen Imperij partibus, nomina, constitutionibus ab vno latis ex æquo inscribebantur, attamen suos reuera singulosque Imperatores auctores eæ habent: quod ex eorum partim nominibus quibus inscriptæ sunt leges illæ, partim ex loci subscriptione vbi eæ datæ sunt, colligere licet: Arcadius

inquam auctor est *d. legis 3. & d. l. celebrandis*, quæ vtraque data est ad Eutychianum PP. Orientis scil. de quo iam dicere memini ad *l. Quisquis Cod. ad l. Iul. maiestatis*, quæ & ipsa eidem Eutychiano PP. inscribitur: quin *d.* lex 3 data Constantinopoli: Honorium verò auctorem habet A. D. 409. *d. lex vn. si nuptiæ ex rescripto*, vt pote data ad Theodorum PP. [Italiæ scil.] idque Rauennæ.

Hoc posito, conciliatio iam in procliui, omni hæsitatione cessante: Arcadius scil. Orientalium partium Imperator initio quidem A. D. 396. *d. l. 3.* patris Theodosij exemplo Consobrinorum coniugium inter illicita habuerat, sic tamen vt pœnam tantum à patre statutam temperaret: Idem verò postea mutato consilio A. D. 405. in *l. celebrandis*, nuptias illas prorsus pro legitimis haberi voluit. Hactenus Arcadius per Orientem. Atque adeò legis *celebrandis* auctor solus Arcadius, non Honorius, neque vterque fingendus est. Quid Honorius igitur per Occidentem? Is anno 409. & sic post *d. l. celebrandis* à fratre latam, *d. l. vn. si nuptiæ ex rescripto*, nonnisi ex rescripto legitimas hasce Nuptias esse voluit. His ita distinctis, nulla hic *ἀσυμφωνία* intercedit, neque Honorius vllo modo sui immemor vel, vt quidam scribunt, tertium mutasse: fingendus est, quandoquidem is nunquam ante *d. l. vn.* Consobrinorum nuptias pro legitimis haberi voluit: neque in eo vlla consilij mutatio fingenda, verum in Arcadio. Hæc si ita quoque distinxissent Contius & Brissonius, non illi frustrà sese torsissent: Contius animi anceps primum putabat *subsecivarum lectionum lib. 1. c. 9.* Legem *celebrandis* ab Arcadio & Honorio (hoc semper male addit) minime scriptam fuisse, falsoque eam illi in Cod. Iustin. adscribi: Mox idem mutata sententia *lib. 2. c. 1.* pronunciat, legem illam reuera Arcadium & Honorium auctores habere, sed tamen vel non ita ab iis scriptam, vel certe ab Honorio rursum abrogatam *d. l. vn.* Brissonius verò *libro singulari de Iure Connubiorum*, censuit, Theodosij M. legem ilico ab vtroque filio Arcadio & Honorio protinus abrogatam: duasque illas leges, quibus ea confirmatur, puta *legem 3. de incestis nuptijs*, & *l. vlt. si nuptiæ ex rescripto pet.* non sic ab illis scriptas fuisse, vt nunc in *Cod.*

in *Cod.Theod.* leguntur, verùm quomodo in Iuſtinianeum tranſlatæ ſunt, ſine clauſulis illis quibus nuptias illas pro illegitimis habent, ac proinde clauſulas illas duabus illis legibus in Cod. Theod. præter auctorum ſeu Imperatorum mentem ex Gothorum moribus inſertas. Ita contrario planè errore percelli Leges illas videmus; Ab illis videl. Tribonianus inſimulatur, quaſi auctor & architectus legis *celebrandis*: ab his verò in Gothos falſi ſuſpicio transfertur, quaſi duas alias leges inſerto emblemate corruperint. Quod vtrumque inane, quando vtrique, & Tribonianus, & Gothi hàc parte culpâ ſuſpicioneue omni vacui ſunt, ſolâ Imperatorum annorumque diſtinctione facta. Cæterùm Arcadium hac parte ſententiam mutaſſe nil mirum. Nam vt hic Arcadio contigit à priore ſententiâ Theodoſiique lege, imò & ſuâ, migrare, ita & idem, ne cæterorum Imperatorum exempla hic aduocem, quibus Codex Theodoſianus abundat, aliàs ſæpè conſilium mutaſſe in rebus grauiſſimis deprehenditur. Tria tantum exempla hîc apponam. Eunomianis ille Theodoſij patris iudicium (quod exſtat *l.* 17. *C.Th. de hæreticis*) ſecutus teſtamenti factionem dederat a. 395. *l.* 27. *eod. tit.* At idem poſteà ademit: mox rurſùm reddidit a. 399. *l.* 36. *eod.* Maiumæ item ſpectaculum antea ademptum reddiderat a. 396. *l.* 1. *C.Th. de Maiumâ:* ademit idem a. 399. *l.* 2. *dicto tit.* Vſurarum denique ſtipulatione Senatoribus interdixerat, ſeu fœnus exercere eos prohibuerat (minoribus exceptis) a. 397. *l.* 3. *C.Th. de vſuris*, (de quo interdicto extat quoque inſignis Chryſoſtomi locus, *homiliâ in Matthæum* 56. *ſub fin* ἐν τῷ ἠθικῷ editionis Sauilianæ *tomo* 2. *p.* 362.) Atenim idem octennio poſt, amoto iam Chryſoſtomo a. 405. (eodem anno quo *lex celebrandis* ab eo lata eſt) medias centeſimas his permiſit.

His ita probe conſtitutis, vltrò concidit iam Quartum contrariæ ſententiæ auctorum argumentum; Aiunt illi, neminem ſibi perſuadere poſſe, abrogaſſe filios legem Theodoſij, cùm eandem poſteà perſeueraſſe ſeu in vſu adhuc fuiſſe viguiſſéque arguant Auguſtinus, *lib.* 15. *de Ciuitate Dei. c.* 16, qui tum cum libros illos ſcriberet, hoc eſt annis amplius viginti poſt alterum

Stilichonis Conſulatum,quo data dicitur *d.lex celebrandis*, Theodoſij legem ſtetiſſe dicit: imò & Caſſiodorus *lib.7.c.46.* centum annis poſt. Qui & addunt, ſi tùm adhuc Theodoſij prohibitio perſtabat, aut ignotam tot annis,quod nemo dixerit,Auguſtino legem fuiſſe oportet,qui conſobrinorum nuptias reſciſsâ Theodoſij lege dicitur indulſiſſe,aut nullam omnino ad id tempus extitiſſe. Nihil horum: tertium enim ſupereſt quod ante dixi, quodque vnum omnem hunc tumultum componit: nempe ius aliud in Oriente Arcadij conſtitutione inuectum, aliud deinceps quoque in Occidente poſt Honorij legem obſeruatum, de quo ſunt Auguſtini & Caſſiodori loca: Caſſiodori inquam qui eâ ipsâ ætate ſcripſit, quâ Codex Iuſtiniani Inſtitutioneſque prodiêre, quibus probata Arcadij lex. Ac proinde falſum,quod nonnulli opinantur, vel nunquam legem celebrandis ab Arcadio latam, vel communi conſenſu damnatam,& nunquam receptam fuiſſe, ſed probatam vſu Legem Theodoſij, Auguſtini videlicet præiudicio. Nam & alias ita ſæpenumero in Oriente & Occidente diuerſo iure agebatur, vt patet vel ex Honorij *l.158.de decurionibus*, quæ data eſt a.398.

Vltimum, ſed nouum iam præſidium indiciúmque ad falſi ſuſpicionem attulit nuper doctiſſimus Triplicis Quæſtionis author, nempe,quod ipſa ſibi Lex *celebrandis* repugnare,aduerſarique Inſcriptioni ſubſcriptio videatur:Miſſam enim eam dici ad Eutychianum PP. datam verò Stilicone 2. & Anthemio Coss: atquin,ſi Anthemio Conſule data eſt,ad Eutychianum PP.mitti NON POTVIT,quia quo Cõſulatu Anthemius Cos.fuit,Præfecturam Prætorianam geſſit non Eutychianus verùm Anthemius: Addunt & huic argumento firmando, ſubſcriptionem non in primis editionibus modò, ſed in MSS. pleriſque deſiderari: Quare veroſimile, quempiam olim extitiſſe, qui ſuâpte coniecturâ Stiliconem 2. & Anthemium Coss. ſubſcribendos putaret. Verùm id omne gratis dicitur. Verum equidem eſt, Stilicone 2. & Anthemio Coss. eundem Anthemium PP. fuiſſe: ſedenim verum illud, à menſe primùm Iulio eum PP. reperiri in *l.1. C.Theod. ne quis in Palatijs maneat*: Eutychianum verò,

verò, qui iterùm PP. eſſe cœpit a. 404, (quod docet lex 25. *C. Th. de Iudæis*, lex 42. *de operibus publicis*, vt & in rebus Chryſoſtomi Georgius Alexandrinus *n.* 61. & Theodorus Diaconus apud Palladium *in dialogo*, vbi male *Prætoris* pro *Prætorio* editum) ad finem eiuſdem anni eſſe perſtitiſſe, quod teſtatur *lex vlt. Cod. Theod. de his qui ſuper religione*, quæ data eſt XIV. Kal. Decemb. eo anno Honorio 6. & Ariſtæneto Coss. ſic vt idem Eutychianus PP. porrò eſſe potuerit initio anni, ſeu Conſulatus proximi A. 405. Neque mouere nos debet Chryſoſtomi locus *ep.* 147. vbi is vtrumque Anthemio honorem, Conſulatum inquam & Præfecturam, *ſimul* gratulatur: Nam & nos fatemur, in eundem Conſulatum Anthemij eiuſdem Præfecturam incidere, quod plures leges nos docent, verùm id quæritur, an initio ſtatim vnà cum Conſulatu SIMVL Præfecturam indeptus inde probetur. Gratulatur equidem Chryſoſtomus SIMVL de vtroque honore Anthemio, ſed non de eo SIMVL ſeu eodem momento delato. Nam vt cœteroquin ſeræ huiuſmodi gratulationes à nonnullis per epiſtolas emiſſæ, vt innumera exempla apud Symmachum teſtantur, ita ſanè ſera eſſe potuit Chryſoſtomi gratulatio vtrumque honorem coniungentis: quando is hoc ipſo tempore in quo nunc verſamur, Cucuſum Armeniæ in exilium miſſus, ſiue continuis Iſaurorum excurſibus, ſiue ipſo anni tempore, hyberno inquam & aſperrimo, ſiue tabellariorum infrequentia, denique Cucuſi ſitu à via publica remotiſſimo, præpediebatur: de quo plenæ ſunt epiſtolæ ipſius ἐν ἐξορίᾳ ſcriptæ, ſuperioris anni 404. fine, & hoc anno 405, non ad Olympiadem modò, verùm aliæ paſſim, qui inde ſeſe à ſilentij næuo paſſim excuſat, ob Ἰσαύρων, inquam, πόλεμον ſeu ἔφοδον, πᾶσιν ἀβάτους ποιούντων τὰς λεωφόρους, ob σφοδρότητα τοῦ χειμῶνος, ob γραμματηφόρων σπάνιν ſeu ὁδοιπόρων ἀπορίαν, ob id quod Cucuſum à δημοσίᾳ ὁδῷ ἀπῳκίσθαι contingeret. Quarè cùm tam multiplici obice viæ impedirentur, temporéque addito opus fuerit, & ad perferendum nuncium de Anthemij honoribus ad Chryſoſtomum, eique retrò diu captanda fuerit occaſio ſcribendi gratulandique Anthemio, & ſic ſera omnia eſſe potue-

rint, sanè ex illâ eius ep.147, ad Anthemium, de *Consulatu* Præfecturáque gratulatoria, de tempore collatæ Anthemio Præfecturæ Prætorianæ nihil decerni potest: Imò iam tuto dicamus, argumento *d.l. celebrandis*, serius eam quam Consulatum ei delatam. Et sic Anthemio Consule ad Eutychianum eam legem mitti ADHVC POTVISSE. Eius proinde legis subscriptio neq; cum inscriptione colliditur, neque eo loco alij Coss. substituendi, quod nonnullis in mentem quoque perperam venit.

Sic igitur legem Celebrandis à falsi suspicione omnimodis liberatam suo auctori Arcadio reddidimus, quam Triboniano falso multi adscribunt: qui alia alioquin Triboniani facinora vt vltrò agnoscimus, ita nec excusamus. Sic diuinatio quoque illa concidit, quâ aiunt, credere se Legem celebrandis in priori Codice non extitisse, verùm in repetitæ lectionis Codice tantum locum habere cœpisse.

His verò defuncti manum de tabulâ tolleremus, nisi & nobis CONIECTVRAM hic nostram in re obscura addere liberet, de Causâ vel occasione potius Legis illius *Celebrandis* ab Arcadio condendæ: quam tamen nos non vt *κυρίαν δόξαν*, verùm vt coniecturam proponimus, quam indicasse nunc sufficiet, certioribus argumentis, ab aliis, nouâ aliquâ scriptorum luce emergente, fors stabiliendam. Igitur, cùm omnia vndique circumspicio, cùm horum temporum rationem oculis meis subjicio, cùm huius æui scripta euoluo, cùm Arcadij Eutychianique nomina, Stiliconémque 2. & Anthemium COSS. pensiculatius attendo, mens mihi ea, *Arsacium* Episcopum Constantinopolitanum huic l. ferendæ consilium præbuisse. Arsacius hic scilicet, amoto Ioanni Chrysostomo Cucusum, suffectus ab Arcadio vel potius ab Eudoxia fuit A.D. 404. 6. Kal. Iul, Nectarij quondam Ep. Constantinopolitani frater, vt præter Ecclesiasticæ historiæ scriptores testantur Chrysostomus ipse ep. *ad Cyriacum Ep. circa f.* (vbi malè *Nectarij* nomen pro *Arsacio* nonnulli substituunt) & auctor Chronici Alexandrini (vbi malè *Ουρσάκιος* editum, & Interpres ibi seruat.) Idemque in eo Episcopatu mansit menses quatuordecim, vel etiam plures, ad mensem

ſem inquam Nouembrem anni 405,quo Conſules fuêre *Stilico* 2. *& Anthemius*, illi inquam, qui *Legi celebrandis* ſubſcripti ſunt, de quo Socrates, *lib.6. c.*18. & Palladius, *in dialogo*. Propter huius verò Arſacij ordinationem magni tumultus Conſtantinopoli exorti, ſiue Ioannis Chryſoſtomi gratiâ apud vulgus præualente, ſiue odio in Arſacium, qui vt Epiſcopatu indignus, & vt λύκος πρεσβατοχήμων differebatur, multis paſſim eâ re communionem eius auerſantibus: quam & ideò fine anni 404, Arcadio imperare viſum, conſtitutione ad eundem Eutychianum PP. emiſsâ, 14 Kal. Decemb. *l.vlt. C.Theod. de his qui ſuper religione contendunt*; iuſſis iis qui ab eo, vt & à Theophili & Porphyrij communione diſſentirent, ab Eccleſiâ repelli. Igitur & tum lata hæc lex ab Arcadio, amoto Chryſoſtomo, qui proculdubio Conſobrinorum nuptias nũquam probaturus fuiſſet. Vt cœteroquin alia nonnulla amoto Chryſoſtomo, eaque occaſione, ab Arcadio ſancita mutataque deprehendere licet. & quidem hoc ipſo anno 405, in argumento vſurarum aduerſus ciuilem honeſtatem *l.vlt. C.Theod.de vſuris*, tùm aduerſus ſuammet ipſius legem a. 397. ad eundem Eutychianum PP. datam, tum aduerſus apertam Chryſoſtomi mentem, *homiliâ in Mattheum* 56 *ſub finem*, de quo iam ſuprà. Tùm ergo quoque, eademque occaſione, lata hæc Lex *celebrandis* ab Arcadio, qui amoto Chryſoſtomo Arſacio obnoxius erat, ac proinde non ſine eiuſdem conſilio: vt cœteroquin Imperatores Chriſtiani de Epiſcoporum conſilio conſtitutiones, eas præſertim quæ vel ad religionem, vel ad honeſtatem ſaltem pudoremque & verecundiam pertinere viderentur, condere ſoliti: quod compluribus exemplis probari poteſt, & inter alia exemplo *Legis ſi vindicari vtroque Codice de pœnis*. Quomodo viceuerſa coniicere licet, Theodoſium M. ſuam illam de illicitis Conſobrinorum nuptiis conſtitutionem de Nectarij Ep. Conſtantinopolitani, qui Arſacij frater erat, verùm ab eo multum diuerſus (de cuius inter alios laudibus Theodoritus *lib.*5.*c.*8.) promulgaſſe, quandoquidem in Epiſcopatus eius tempus æram Legis illius Theodoſianæ incidere ſuperius oſtendimus: quomodo & in aliis Theodo-

ſius Nectarij iſtius conſilium ſecutus : veluti anno 383 in his quæ narrant Socrates , *lib.5.c.10.* & Sozomenus , *lib.7.c.12.* De hoc tandem Nectario,& Arſacio duo adhuc parallela hîc notare libet. Prius , quemadmodum Nectario Ioannes Chryſoſtomus ſuffectus fuit,ita retrò Chryſoſtomo Arſacium Nectarij fratrẽ in Epiſcopatu Conſtantinopolitano ſubrogatum: Poſterius,quemadmodum Arcadius conſtitutione ſuâ Arſacij communionem imperauit *d.l.vlt. de his qui ſuper religione* , ita & retrò Theodoſium M. Arcadij patrem Nectarij antea communionem imperaſſe *l.3. Cod.Theod. de fide Catholicâ :* cuius Legis meminit & Sozomenus, *lib.7.c.9.* & Facundus, *lib.4.p.162*: & iterùm, *lib.11.c.3.* Et hæc quidem interim coniectura quoque noſtra eſt , de cauſis & occaſionibus promulgandarum à Theodoſio M.Arcadioque, ſuper *Conſobrinorum nuptijs* , conſtitutionibus inter ſe contrariis: Quæ quiſque accipiat vti volet : Nobis enim illud hîc in præſens abunde , quod certiſſimis argumentis *Legem celebrandis* Arcadio Imperatori vindicauerimus.

POSTERIOR

Digitized by Google

POSTERIOR

DISSERTATIO,

De Teſtamento Tempore PESTIS, vel à Teſtatore Peſte contacto, condito:

VBI,

Lex Caſus maioris 8. *Cod. de Teſtamentis* illuſtratur, oſtenditúrque, eam de Peſte non agere.

ET huic quoque Legi, ſeu Iuris Conſtitutioni, peculiarem *Diſſertationem* dicare nunc libet, quam & alioquin difficilem explicatu fatentur omnes, etſi eam haud æquè ἀνθηρογραφεῖσθαι, ſeu floridè adeò ex Hiſtoriâ illuſtrari poſſe ſperem, vti factum opinor in aliis, quarum hactenùs illuſtrationem adgreſſus ſum. Quanquam & illud in tranſcurſu obſeruare licet, hanc conſtitutionem à Diocletiano Imper. iiſdem Conſulibus (qui incidunt in annum Domini CCXC) eodemque die datam, quo Lex 12. *Cod. ad l. Falcidiam*, ſic tamen, vt ad aliam perſonam ea lex emiſſa ſit. Item, etſi illud quoque conjicere liceat, *Marcellinum*, cui hæc lex inſcribitur, prouinciæ alicuius Rectorem fuiſſe, ad cuius hæſitationem & Conſultationem Diocletianus reſcripſerit; pariter, vti datæ hoc ipſo anno ad Præſidem Syriæ lex 9. *Cod. de quæſtionibus*, & ad Correctorem Italiæ *lex* 3. *Cod. quibus non obÿcitur longi temporis præſcriptio.* Tertiò, etſi coniicere rurſum liceat, hanc conſtitutionem à Diocletiano

ſcriptam, vel in Pannoniâ vel in Myſiâ conſtituto, vbi is hoc tempore inligatus erat bello aduerſus Sarmatas & Scythas (vnde & *Sarmatici* cognomentum nactus eſt) de quo vel Mamertinus, *panegyrico altero*, & indicium quoque faciunt leges nonnullæ: Quomodo hoc ipſo anno Leges aliæ occurrunt ab eodem Diocletiano datæ *Sirmij* in Pannoniâ, puta *lex* 19. *Cod. de pactis*, *lex* 6. *Cod. de iure delib.* *lex* 5. *Cod.* (Iuſtinianeo & Gregoriano) *de Sicarijs:* & *Hadrianopoli* in Myſiâ, *lex* 2. *Cod. de ſuis & legitimis*, vt omittam eas quæ ab eodem datæ ſunt *Philippopoli* in Thraciâ, puta legem 1. *Cod. de his qui per metum Iudicis non appella.* & *l.* 12. *eod. tit. Cod. de Teſtamentis*, quæ haud adeò improbabiliter & ipſæ ad hunc eundem annum referantur. Poſtremùm, etſi illud quoque obſeruare liceat, quemadmodum hac Diocletiani lege agitur *de Timore contagionis*, & legitimo *aduerſus* eum remedio, ita eiuſdem Diocletiani conſtitutiones alias plures, & quidem hoc ipſo anno, occurrere, in quibus de *timore ſeu metu* pariter agitur, deque remediis aduerſus eum: puta de metu à latronibus, vel hoſtibus, *legem* 4. *Cod. de adquir. vel retin. poſſ:* de metu accuſationis & potentium patrocinio, *legem* 23. *C. de adulterijs:* de metu legis, *legem* 5. *C. de ſicarijs:* de metu iudicis, dictam *l.* 1. *C. de his qui per metum iudicis non appell.* Quæ tamen ſuperiores quatuor obſeruationes, etſi fortè haud prorſus iniucundæ, parum tamen ad huiuſce Legis intellectum & illuſtrationem conferre videntur. Quid igitur? ſuſcepta hæc à me Conſtitutionis iſtius interpretatio, vt eius quoque periculo, non modò oſtenderem, quod iam ſæpe profeſſus ſum, quamplurima adhuc in Legibus noſtris ſiue eruenda, ſiue vindicanda ſupereſſe: verùm, & maximè quidem, vti palam facerem, quàm interſit publicè, Legum & Conſtitutionum, quæ in foro & vel maximè celebrantur, ſeu *ſolemnes* audiunt, imò quæ *ſedes* & *Claues* iam materiarum, próque fundamento *Diſceptationum Forenſium* communi ſæpe opinione habentur, verum & genuinum ſemel ſenſum haberi: Quo ſanè minus intellecto, hiſce vtentes, in deuia, immò abrupta, magis magiſque, haud aliter atque falſò lumine ſemel oſtenſo, trahi abripique neceſſe eſt. Hoc verò in

cenſu

censu jamdiu collocare soleo, inter alias plures, Legem hanc *Casus maioris* 8. *Cod. de Testamentis.* Nam & ea quoque inter celebratissimas, seu de *solemnium* numero, non in scholis tantùm, sed & toto foro, habetur, quotiens videlicet *de Testamento tempore pestis facto*, vel *à testatore peste contacto condito*, quæritur: ad eum scilicet finem, vti sciatur, quid & quatenus ex solemnibus testamentorum eo casu relaxetur, & nominatim, vtrum aliquid de solemni alioquin testium numero remittatur. Et eadem tamen à plerisque fermè tam malè hodienum accipitur laudaturque, vel à celebratissimis scriptoribus, Togatisque, vti nulla temere magis: siue *speciem* eius seu casum & materiam subiectam spectes, siue *Quæstionem* eius & *decisionem*. Et quidquid tandem plerique moliantur, illud rebus ipsis fateri necesse habent, & naturali rationi, & Iuris Romani principiis aduersari eam quæ illius vulgo creditur sententiam, Legitimum scilicet plenumque & solemnem testium numerum, qui iure Romano septem testium fuit, *in testamento quoque tempore pestis, vel à testatore peste contacto condito eâ l. requiri.* Imò & omnium gentium obseruantiæ, vbi fori vsus, seu praxis, vbique ostendit, eo casu de solemni testium numero aliquid remittendum esse. Quod quidem præiudicium vel vnum efficere apud eos debuerat, ne eam huiusce constitutionis sententiam putarent, quæ vt modò dixi, passiuitus sed pessimè inoleuit: A Diocletiani Imp. ipsiusmet insuper genio, qui veterem Iurisprudentiam Romanam seriò vbique æquissimis constitutionibus suis secutus est, penitus abhorrentem. Nam vt maximè infame Diocletiani imperium fuerit, ob excitatam & exercitam (serius tamen adhuc, & post huius demum constitutionis æram, teste Eusebio) sæuissimam in Christianos persecutionem, & priuata insuper vitia nonnulla, attamen & aliàs laudatissimum Principem fuisse, & constitutiones de iure nobilissimas & æquissimas promulgasse constat, & quidem ex veteri Iurisprudentiâ passim petitas, & ad eius normam compositas. Quod vt ipsemet passim profitetur, & constitutiones eius fermè omnes clamant, vbi *iura publica*, *veteris iuris disciplinam*, *authoritatem*, aliaque id genus, passim aduocare

ſolet, ita vel inde quoque patet, quòd Papiniani, Pauli, Vlpiani, aliorumque Iuris authorum præiudicia ſeu placita, Reſponſa Iuriſprudentium, veteriſque adeo Iuris authoritatem, conſtitutionibus ſuis, variis locis diſertè obtendat, veluti *l.11. C. de falſis l.11. 12. Cod. de quæſtionibus, lib.2. Cod. Hermogen. de calumniatoribus* (quam repetit & veteris Conſultationis author) *& l.3. Cod. de donationib. quæ ſub modo, l.12. Cod. ad l. Falcid.* (quæ vti dixi hoc ipſo anno dieque, quo lex *Caſus maioris* data eſt). Nolo veterum elogia hic ſternere, & in his Iulij Capitolini, *in vitâ Marci*, Lampridijq; *non vno loco*, Panegyriſtarum item illius æui, vt & Sexti Aurelij Victoris (quem Andreas Schottus bono publico vulgauit) Eutropij, & poſt eum Ioannis Antiocheni, & ex eo Suidæ, de ſanctimonia morum Diocletiani, & laudabili eius aliàs Imperio, ex quibus facile quoque de *æquiſſimis* eius Conſtitutionibus coniectura duci poteſt, certè Sextus ille Aurelius Victor id diſertè de iis profitetur: *Neque minore*, inquit, *ſtudio pacis officia vincta* LEGIBVS ÆQVISSIMIS. Cœterùm, quid ab æquitate Legum magis ſemotum, quàm ſolemnem ſeptem teſtium numerum in Teſtamento quoque tempore peſtis, vel à Teſtatore peſte contacto, condito requiri? Quid teſtantium vtilitati tam aduerſum? Quid denique peculiari Diocletiani genio tam contrarium, qui, ſi quiſquam alius Principum, præcipuam Teſtamentorum rationem habuit, enixeque teſtantium vtilitati conſultum iuit: vti videre eſt è compluribus eius conſtitutionibus, circa materiam Teſtamentariam occupatis: veluti *l.14. C. de teſtament. militis: l.2.3.4. Cod. qui teſtam. fac. poſſ. l.6.7.9.10.11.12. 13.14. eod. tit. C. de teſtamentis*, & aliis præterea nonnullis conſtitutionibus, per varios titulos ſparſis. E quibus notari cupio, occupatas quoque quamplurimas circa ſolemnitates, ſeu ſolemnia & obſeruationem teſtamentorum, pariter vt hæc noſtra circa ea verſatur (in quâ diſertè de ſolemnitate, & obſeruatione agitur) Nempe enim *d. l.7. C. de Teſtamentis* definitur, *Errore ſcribentis teſtamentum, iuris ſolemnitatem mutilari neutiquam poſſe.* Dictâ *l.14. C. de teſtam. mil.* ſtatuitur, iuxta veteris iuris diſciplinam, *Teſtamenti militaris ſcripturam, quamuis non contineat iuris obſer-*

Digitized by Google

obſeruationem, valere: Dictâ *l.9. C.de teſtam.* proponitur, *ſpeciali priuilegio patriæ iuris obſeruationem relaxari poſſe.* Dictâ *l.12* (cuius initium, *ſi vnus*) *Cod. de teſtam. iuris ſolemnitas* memoratur confirmaturque, *quâ ſcilicet & ſeptem teſtes in teſtamento requiruntur, & vt coram teſtatore omnes eodem loco ſignẽt,* quod vtrumq; huic l. apprimè conuenit. Dictâ *l.13.* dicitur, *teſtandi de pecunia ſua legibus certis facultatem eſſe permiſſam, non autem Iuriſdictionis mutare formam, vel iuri publico derogare cuiquam permiſſum eſſe.* Ex quibus conſtitutionibus ipſis illud iam videas, vt maximè Diocletianus ſolemnitatem iuriſque obſeruationem in commune in teſtamentis deſideret vrgeatque, eundem tamen tribus prioribus legibus illis de ſolemnitate ſeu obſeruatione iuris aliquid facile remittentem, ob errorem videlicet ſcribentis, in teſtamento item militari, tandem & ob ſpeciale priuilegium patriæ: pariter vt quarto loco, ob caſum maiorem ac nouum contingentem, hâc l. noſtrâ. Quibus addatur & quinta Diocletiani conſtitutio, puta lex *licet 19. Cod. de pactis,* quæ hoc ipſo quoque anno data eſt, quâ iubet, poſtremi iudicij vim obtinere voluntatem militum, quæ ſuper vltimo vitæ ſpiritu, deque familiaris rei decreto *quoquomodo* contemplatione mortis in ſcripturam deductâ fuit, ac nominatim, ſi duo fratres milites ad diſcrimen prælij pergentes ob communem mortis fortunam inuicem pacti ſint, vt ad eum qui ſuperſtes fuiſſet, res eius cuius caſus finem vitæ attuliſſet peruenirent. Addatur & ſexta, puta *lex 5. Cod. ad Trebell.* qua definit, etiam ſine ſcripturâ per fideicommiſſum hæreditatem rectè relinqui, veluti ab vxore & nouercâ in diſcrimine mortis conſtitutâ. Ex quibus proinde iam nemo non ſatis colligat, Diocletianum propoſito peſtilentiæ caſu ſeu diſcrimine & periculo, multo magis, pluraque etiam de ſolemnitate & obſeruatione Iuris remiſſurum fuiſſe. Et quidem ſecundum receptam Iuriſprudentiam: pariter vt in huius l. ſpecie veteris receptique iuris normam in remittenda aliqua iuris ſolemnitate ſectari ſeſe apertè indicat, hiſce verbis, quæ à nemine hactenus ponderantur, *aliquid de iure laxatum eſt:* item, *Remiſſum eſt.* Nempe enim id hiſce verbis ſignificatum voluit

Digitized by Google

Diocletianus, ſeſe non noui iuris hâc in re, laxanda inquam quadamtenus remittendaque iuris ſolemnitate, conditorem eſſe, verùm antiqui receptique iuris tantumnon obſeruatorem: & ſic ea ipſa de re qua de agebatur in partem veteri iam iure legibúſque præiudicatum cautumque fuiſſe. Quomodo & idem Diocletianus ſimili formula, in *l.16.Cod.ad l.Cornel. de falſis*, ait, *de fide teſtamenti quærenti duplex via Tributa* E S T. Item *l.3.Cod. quibus ex cauſis in integrum reſtit.* ait, *recepto iure moram fieri creditum* E S T: Receptam videl. iam Iuriſprudentiam verbis illis pariter indicans. Neque Diocletianus in inuidiam eo vocandus, quaſi non tam concinno quam conciſo nimis, & ſic obſcuro ſtylo, vel etiam ſemibarbaro iam, crucem Interpretibus hâc l. fixerit. Nam vt maximè fatendum, ſtylum eius grauiſſimo comptiſſimoque illi Papiniani, vel luculentiſſimo Vlpiani, aliorumque eius æui ſtylo haud æquandum, attamen non id Diocletiani vitium, ſed ſæculi fuit, ſi quod fuit. Imò in eo ſtyli genere qui tum inoleuerat Gallicanæ fermè facundiæ, Diocletiani conſtitutiones, vel Quæſtorum eius (qui Eminentiſſimi hodie *Cancellarij* ſunt) ſtylum non eminere tantum contendo, verùm & admirari ſæpe ipſe ſoleo: neque alium aut terſiorem, aut elegantiorem eius æui, ſeu cadentis Latinitatis, ſcriptorem reperias. Videantur ſaltem elegantiſſimæ duæ eius conſtitutiones, quas refert author collationis Legum Moſaicarum ex Codice Gregoriano, *tit. de inceſtis nuptijs.* & *tit. de maleficis.* Committantur contra Claudij Mamertini, Eumenij, aliorum eius æui orationes Panegyricæ, non certè Latinæ magis, niſi quod eloquentiæ vela plenius ibi laxentur, pro ſuſcepti videl. argumenti, Panegyrici, inquam, ratione. Contendantur Arnobij, Afri alioquin etiam ſcriptoris, *Diſputationes aduerſus gentes*, quæ eo ipſo æuo, paucis admodùm poſt hanc l. annis, ſcriptæ. Spectentur Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores, qui eadem ætate, imo & ad ipſummet etiam Diocletianum ſcripsêre: non comptiores certè illi vel perſpicui magis. Quid quod, neque obſcuritas in hac l. vlla, quod poſtea oſtendemus, verùm Interpretum vel incogitantia mera, vel ſecordia tantum, qui verba ipſa Legis haud ſatis ad ſe-

Digitized by Google

adſectati, vel vim eorum adſecuti minus ſunt: quæ tamen & elegantia & *σημαντικὰ* omnia prorſus ſunt, quorumque nullum temerè poſitum exſtat. Quod cùm vulgo exploratum non ſit, factum inde, varias vt in Interpretationes Lex iſta incurrerit, vimque non vno loco paſſa ſit. Aduerſus quæ deinceps conſiſtendum nobis eſt, pro genuino videlicet huiuſce l. ſenſu, ſimul & verborum defenſione: petitis ſæpè è nuda mediaque verborum ſignificatione argumentis: Quod deprecari fermè, prout huius ſæculi ſiue faſtidium, ſiue literionum quorundam ſupercilium eſt, neceſſe putatem, niſi hæc ipſa, etſi ſpecie leuia, ad ſummam tamen rei paulatim vt alibi, ita & hic quoque palam facerent: Quod nemo non deinceps, poſt hanc operam noſtram, vti ſpero perſpecturus eſt.

II. Ante omnia ſingulæ huiuſce Conſtitutionis Interpretationes quæ hodie circumferuntur, à nobis proponendæ ſunt: Ex quo apparebit, quantam Lex iſta *Caſus maioris* caſuum varietatem paſſa ſit, imò quis illi *maior caſus*, quàm infelix fatum obtigerit, quàm altis *oppreſſa* vulneribus & *παρεμβολαῖς* fœdata *iaceat*. A Græcis initium facere lubet, vnde & prima iuris Iuſtinianei interpretatio proceſſit. Sic igitur illi, *Synopſi βασιλικῶν*, ex Leonclauij editione, *lib.38. tit.2. c.7.* huiuſce legis ſententiam expreſsêre: *δεδιότες οἱ μάρτυρες πλησιάζειν τῷ διατιθεμένῳ, διὰ τὸ μὴ τῆς νόσου μεταλαβεῖν, συγχωρηθῶσιν κεχωρισμένως ἐξ αὐτοῦ σφραγῖσαι.* Nempe eam Græci illi Legis *caſus maioris* ſententiam fuiſſe volunt, *Teſtibus qui ad teſtatorem accedere formident ne morbo contingantur, licere ſeparatim & ſecretim ab eo teſtamentum ſignare.* Hæc Græci, qui certè non de Teſtamento tempore graſſantis peſtis condito exertè loquuntur, quantum equidem Synopſis Baſilicon hactenùs præfert, quod iis tamen nonnulli perperàm adſcribunt, imò ne de peſte quidem diſertè agunt, quod Cuiacius tamen etiam prodidit, *lib. 26. obſeruat. c. 10.* Verùm generatim, de teſtatore, quem accedere teſtes formident, *διὰ τὸ μὴ τῆς νόσου μεταλαβεῖν.* Et hic ipſe tamen primus Græcorum error eſt, quod *Caſum* ponant in Teſtatore morbo oppreſſo, quem teſtes accedere formident, cùm tamen in teſte

propriè caſus huius l. ponendus ſit. Quorum alter etiam hic error eſt circa *Deciſionem*, quod *hac* l. id definiri putent, vti liceat in ſpecie huius l. teſtibus ſeparatim, ſeu alio loco, teſtamentum ſignare, quàm vbi teſtator conſiſtit, κεχωρισμένως ἐξ αὐτοῦ, & ſic extra conſpectum eius: cùm tamen non de eo in ſp. huius l. quæſitum fuerit, verùm de duobus aliis longè diuerſis, puta vtrum intermiſſus, interciſus, interpellatus, caſu aliquo teſtandi actus, ob caſum videl. aliquem maiorem ac nouum contingentem, quidquam teſtamento noceat: Item, vtrum ſeptem teſtes & coniunctim quidem ſeu ſimul neceſſariò hoc quoque caſu requirantur, quod poſtremum etiam Græci omiſerе. Interea, dum illi Græcorum errores profligantur, illud hic ſemel ſtudioſos iuris præmonere operæ puto, haud vilem equidem Græcorum Interpretum authoritatem eſſe, & inter alia quidem ad ſtabiliendam ſæpe veram legis lectionem, atque in componendis inter ſe iuris textibus, ſuique ſæculi Iuriſprudentia indicandâ, non tantam tamen haberi oportere, vt in explorando genuino legum Romanarum, qui controuerſus eſſe poteſt, ſenſu horum ſententiæ protinus, ſeu ἀβασανίστως καὶ ἀνεξετάστως, adhæreſcendum putemus. Nam vt Iuriſprudentiæ Romanæ dignitas omnis ipſorum æuo iam conciderat, certè non illi hodie eſſe poſſunt, quos hac parte arbitros vnos tutò adigas, quoſque pro fundo ſeu fundamento in huiuſcemodi dubiis quæſtionibus habeas: Quando & Imperij Romani veteris illius neque vola iam neque veſtigium fermè amplius eo tempore extabat, verborúmque ad ius pertinentium ſignificationem exploratam ipſi non ſemper habuêre, imò vim ſermonis Latini, ne adſequerentur quidem ſæpe: abſque quo tamen nemo vnquam genuinum Legum ſenſum adſequi ſperet. Quare, & hîc vt & alias, optimum quod medioxumum: Qua de re alibi fortè plenius. Hac parte certè, vt in viam redeamus, è recentioribus multi magni nominis viri dum pedibus in Græcorum ſententiam protinus iuêre, à vero etiam multum receſſere: dum opinati ſunt, id hac lege caueri (quæ iam ſecunda

Interpretatio eſt) vt ſi teſtator peſte correptus fuerit, id remittatur, ne teſtes in eodem conclaui & cubiculo ei operam dent, adeoque ſeorſim alióque loco teſtes eſſe ſignareq; poſſint, dummodo (quod nonnulli etiam addunt) teſtatoris vocem exaudire valeant: *arg. l. 21. ff. qui teſtam. fac. poſſ.* idque eſſe, quod Imp. hîc reſcribat, *de iure laxatum & remiſſum eſſe.* Quod omne falsò huic l. affingitur.

Tertia Interpretatio eſt V. CL. *Cuiacij* (in quâ tamen ipſemet Cuiacius ſibi non placet, non conſtat) *recitationibus ad hanc l:* nempe putabat is aliquando, accipiendam hanc l. de Teſtamento peſte graſſante condito, deque teſtatore vel teſte vno (id enim in promiſcuo ponit, ſic tamen vt in hoc poſtremo de teſte caſu ſubſiſtat) inter teſtandum peſte correpto: Cùm tamen neque de tempore peſtis, neque de teſtatore hâc l. agatur, imò ne de peſte quidem.

Et verò idem Cuiacius *alibi* (quæ iam *Quarta* huius l. Interpretatio numeretur) *lib. 26. obſeruat. cap. 10.* paulò aliter hanc l. accipit: puta de Tempore graſſantis morbi contagioſi, & teſtatore eo morbo laborante, vel certè de teſtibus exiſtimantibus teſtatórem ex eo morbo decumbere, at nullo modo de teſte ipſo peſte correpto: & ſic de teſtibus huiuſmodi terrore *oppreſſis*, id eſt (nam ita vocem hanc interpretatur) circumſeſſis. Quod exemplum interim adjici velim aliis *Variationibus* Cuiacianis, quarum iuſtum inſtar nuper edidit V. CL. Merillius, Iuriſprudentiæ noſtræ per Galliam ocellus, idemque amicus meus ſummus. Quâ parte nominatim Cuiacium in varias diſtrictum diſtractumque ſententias videmus, pro variis quas adhibendas credidit verborum interpretationibus. Primùm enim, quod ex eius ſcriptis videre eſt, verba illa *caſus maioris* &c. triplici ſenſu accepit: modò, pro ipſa peſte, qua iam ſiue Teſtator, ſiue teſtis contactus fuerit: modò, pro caſu maiore víque diuinâ quæ contagionem adferre poteſt ſi quis accedat ad eum vel ad eos (nam hæc eius verba ſunt) qui ea corripiuntur, vel denique pro caſu maioris neceſſitatis, quæ aliquid de ſummo iure laxari iubet. Secundò vocem *oppreſſos* accepit Cuiacius

Digitized by Google

modò pro contactos, correptos, modò pro circumsessos.

Cuiacianis Interpretationibus proxima accedat & illa quorundam explicatio, quæ *Quinta* iam ordine est, agi scil. hâc l. de testamento tempore pestis facto, quo etsi neque testator, neque testis peste correptus fuerit, attamen testes huiusmodi morbo oppressi fuerint: *oppressi*, id est non morbo contacti, (quæ vera interpretatio est, excepto quod id de peste accipiendum non sit) non circumsessi (quomodo Cuiacius) verùm (tertio iam sensu) metu tantum mali seu pestis correpti, dum videl. quisque pestilentiæ tempore timet sese cœtui & conuentui miscere, ne fortè quæ infectionis causa ab aliquo adferatur, & sic casus maior ac nouus *contingat* id est (nam id ita ioculariter prorsus explicant) qui contingere potest, & cùm contingit in aliquo, in eo nouus est. Atque ita verba illa *testes huiusmodi morbo oppressos* explicant, metu solo morbi correptos: vt *morbus opprimere* dicatur, non vitiosâ modo qualitate, sed metu solo.

Hæ Cuiacij aliorumque vestigia eius ex parte prementium, interpretationes sunt circa speciem huius l. ponendam. Quod Decisionem eius attinet, nonnihilum & in eo sibi diuersus Cuiacius deprehenditur, pro casuum videl. diuersitate. Nempe enim quo casu testem peste contactum ponit, id *hâc l.* definiri censet, vt is testis à cœteris seiungatur, ratumque sit testamentum, licet ille vnus seorsim signauerit, propter horrorem videl. cœterorum testium: Alibi verò, quo casu testatorem peste contactum, vel tempus grassantis morbi, supponit, id definiri hâc l. tradit, nihilominus valere testamentum, etsi testes omnes huiusmodi terrore circumsessi, coràm testatore non signauerint, dummodo eodem die septem testium numerus conuenerit extra conspectum testatoris testamentumque signauerint. In quo iam Græcorum sententiæ Cuiacius accedit. Imò tandem *Consultatione* 48. *& ad l.21. in fi. ff. qui testam. fac. poss.* ita mentem suam expromit, rationem contagionis efficere, vt non necesse sit testes vno eodemque tempore adhiberi, contra diuersis horis obsignare posse.

Sexta Interpretatio est eorum qui hanc constitutionem accipiunt

Digitized by Google

piunt de Testibus morbo contagioso correptis eo ipso iam momento antequam seu cùm ad testamentum rogarentur. Cuius interpretationis sententiam quidam ita efferunt, quòd videl. hæc lex sit de tempore pestis grassantis, quo cùm testator sanos testes inuenire non posset, alios eodem morbo laborantes adhibuit. Et hanc quæstionem motam volunt, num testamentum valeret: addito, hanc iustam interpretationem esse, si verbis Legis velimus seruire. Verum hæc omnium ridicula maximè Interpretatio est: quam ne memorare quidem sustinuissem, nisi & omnes recensere instituissem.

His addatur *septima* iam interpretatio eorum, qui siue retenta voce *conueniendi* (ibi, *conueniendi numeri eorum*) siue eius loco substitutâ voce *conuenientis*, non id definiri hâc l. putant, quod septem testes tempore pestis quoque & præcisè adhiberi debeant, verùm istud, *conuenientem* aliquem numerum *conuenire* debere, veluti quinque vel trium prout reperiri séque illi dare possunt.

Accedat & *Octaua* eorum Interpretatio, qui censent, casum huius l. ponendum esse in teste peste contacto, & illud *hâc l.* definiri seu decidi nominatim putant, in locum testis illius alium subrogandum, eoque sic subrogato testamentum valere. De quâ tamen subrogatione nihil *hâc l.* exprimitur: etsi verum sit, ad eam subrogationem quandoque deueniendum, sub ea distinctione quam proponit Iustinianus constitutione sua, *d. l. cùm antiquitas 28. Cod. de testamentis.*

III. Sequitur Interpretatio, vnica è proditis hactenus, veritati propior, & ipsa tamen suis adhuc næuis quibusdam laborans, ordine iam NONA: veterum scil. Interpretum Latinorum, qui post restitutam per Occidentem iuris Iustinianei prudentiam, exorti sunt, in quis Accursius, Cynus, Bartolus, Baldus, Salicetus, Castrensis, Iason, quos sècuti sunt nonnulli hac etiam ætate. Hi omnes quidem rectè Legem nostram accepère, non de testamento tempore pestis condito, non de testatore testéve peste contacto, verùm de casu seu morbo maiore nouoque quodam qui condendi testamenti tempore testatori vel certè testi:

(quod postremum verissimum esse postea ostendemus) superuenit: Sic quidem etiam, vt in morbo Comitiali seu Epilepsiâ exemplum seu casum ponant, arg. *d.l. cùm antiquitas 28. eodem titul. Cod. de Testamentis.* Hæc verò illa est, vti dixi, veritati proprio interpretatio, quam & hac ætate è recentioribus nonnulli amplexati sunt, qui eiusce gloriam sibi velut primis authoribus vindicare ausi sunt. Et in hac ipsa tamen interpretatione, quam aliter atque aliter etiam efferunt, non vnus adhuc error residet, siue casum, siue Decisionem spectes. Primus quidem in eo, quod multi ex his speciem huius l. ponant promiscuè in testatore & in teste: cùm tamen, vti dixi, genuina species ponenda sit in teste, quod etiam nonnulli ex his rectè viderunt: etsi verum alioquin sit, ex identitate rationis, idem quoque iuris eodem casu proposito statuendum in testatore.

Secundus, quòd multi, non exempli causâ in morbo caduco casum ponant, verùm hactenus subsistant, ignari & alios quoque casus maiores ac nouos dari, testamentique tempore contingere posse, ex quibus timor contagionis oriri, eâque re testes deterreri, mox & dissociari, disiungique possint. Tertius, quòd nonnulli ex his contrà *contagionis* verbum latius accipiant, pro quouis morbo atrociore, quem abhorrere solent homines, in quibus est & Ripa: dicere enim debuerant, hic agi de quouis morbo vnde timor contagionis aliis superstitibus seu præsentibus addi potest, vtpote qui, siue per adproximationem seu contactum, siue ἀπὸ ξῆς ad distantia procedere seu transcendere possit. Non omne scilicet quod abhorremus, & contagionem adfert, vel contagionis metum iniicit. Postremus error est, quod ex his nonnulli id hâc l. decidi, id remitti putant, vt necesse non sit testes simul ad testimonium perhibendum iungi, eodemque tempore subscribere & subsignare: cùm tamen, quod & veterum plerique alij rectè censent, id tantùm hac l. definiatur, *eo tempore*, seu interim dum morbus ille durat, actum seu contextum testamenti suspendi seu intermitti posse, verùm interpositum aliquandiu mox resumi, integrari oportere, & vt Iustinianus loquitur *d. l. cùm antiquitas 28,* iterum solita adimpleri,

Digitized by Google

pleri, ſeu iterum introductis teſtibus conſequentia factionis teſtamenti procedere: ita quidem, vt legitimus ſemper teſtium numerus, & ſimul quidem, conueniat; & vt rectè Viuianus, *Licet ob talem neceſsitatem remiſſum ſit teſtibus vt conueniant, non tamen eis remiſſum ne redeant, ſed redire debent, quia neceſſe eſt, vt ſufficiens numerus teſtium adhibeatur*, & vt Accurſius ipſe, conceſſum eſt teſtibus diſſociari, dùm tamen ſtatim vel ipſi iidem redeant, vt *l. qui teſtamento in fin. & l. hæredes ſin. π. eod.* vel, ſi neceſſe erit, alij ſupponantur &c. vt *d. l. cùm antiquitas.* § *ſin autem. C. eod. tit.* Vnde etiam Baldus id efficiebat, quod Sacerdos propter ſuperuenientes excommunicatos officium Miſſæ (quod vno alioquin contextu peragendum eſt) ſuſpendere poſſit.

III. Veriſſima igitur tandem, næuiſque omnibus repurgata interpretatio iſthæc eſt, ſub hac ſpecie. Ego teſtamentum conditurus teſtes legitimo numero, ſeptem videlicet, à me rogatos adhibui, mox & teſtari cœpi: Inter teſtandum, ſeu cùm iam actus teſtandi procederet, vnus fortè, vel etiam vnus aut alter è teſtibus deſubito, *caſu* quodam *maiore ac nouo contingente, huiuſmodi morbo oppreſſus* fuit, vt *timor contagionis* cœteros teſtes inuaſerit, eàque re *deterritos diſiunxerit, diſſociarit*, & ſic actus ſeu contextus teſtamenti interruptus, interpellatus, interciſus neceſſariò fuerit? Certè hoc caſu, ex neceſſitate *aliquid de iure laxandum eſt*, ſeu aliquid de iure ordinario *remittendum* venit, puta, vt EO TEMPORE, ſeu quamdiu teſtis ille morbo *opprimitur*, quamdiu *timor contagionis* alios inuaſos tenet, iure ij *diſiungantur, diſſocientur*, hæcque adeo intercapedo, interruptio, ſeceſſio, teſtamento meo vitium non objiciat, ſeu teſtamentum meum non labefactet, cùm aliàs vno contextu ſeu tenore, & perdurantibus ad finem vſque teſtibus, interque ſe iunctis-ſociatis, teſtamentum de iure texi, contexi, pertexi debeat. Hactenus ſcil. neceſſitati hoc caſu ſubcumbendum ſuccurrendúmque venit, hactenus *remittendum* de iure ordinario aliquid eſt, vt EO TEMPORE teſtes iungi ſociarique neceſſe non ſit, imò per id tempus citra noxam vllam diſiungi diſſociari ij poſſint. Sed quærebatur, num & hoc caſu de legitimo quoque teſtium numero remit-

tendum aliquid foret, ſic vt reliqui ſex fortè teſtes iam ſufficerent, protrito ſeu præterito eo qui morbo opprimitur? Quæſitum fortè &, vtrum diſſociati ita ſemel teſtes teſtatori ſeparatim operam dare ſignaréque adeo poſſent? Quod vtrumque hac l. negatur: Scilicet, vt maximè actum ſeu contextum teſtandi diffindi, ſuſpendi hoc caſu neceſſe ſit *Eo tempore* quo caſus ille maior ac nouus euenit, attamen *poſt id tempus* mox redintegrato actu ſolemnem adhuc teſtium *numerum* adhiberi, eúmque ſimul *conuenire* oportere. Cùm quatuor ſcil. hæc inter cœtera ad *ſolemnitatem* & *obſeruantiam* teſtamentorum requirantur, puta 1. vt teſtes numero legitimo adhibeantur. 2. Vt teſtator vno contextu teſtetur. 3. Vt teſtes iuncti inter ſe ſociatique vno eodemque loco ſemper ad teſtificandum ſibi cohæreant adhæreántque. 4. Vt ad finem iidem perdurent: Caſus equidem ille maior & nouus contingens, contextum *Eo tempore* abrumpi, teſteſque diſiungi-diſſociari interim permittit, at non & de numero teſtium, eoque ſimultaneo, vbi ad teſtificandum rurſum reditum fuerit, quidquam remitti patitur: de cuius differentiæ ratione poſtea viderimus.

Hæc genuina eſt huiuſce Legis ſententia, hæc ſpecies, hæc deciſio. Quæ vt adſtruere poſſimus omnia, atque à falſis partim Interpretationibus, partim & emendationibus, vindicare ſemel, ipſa primùm Legis ipſius verba hîc ſterni atque ob oculos poni oportet.

Impp. Diocletianus & Maximianus AA. Marcellino.

Caſus maioris ac noui contingentis ratione, aduerſus timorem contagionis quæ teſtes deterret, licet aliquid de iure laxatum eſt, non tamen prorſus reliqua teſtamentorum ſolemnitas perempta eſt: Teſtes enim huiuſmodi morbo oppreſſos eo tempore iungi atque ſociari remiſſum eſt, non etiam conueniendi numeri eorum obſeruatio ſublata eſt. Dat. XII. Kalend. Iul. ipſis IV. & III. AA. Coss. (i. A. D. CCXC.)

IV. Pro-

Digitized by Google

IV. Propoſitis Diocletianeæ conſtitutionis verbis; adpoſita ſimul vera eius interpretatione ſeu paraphraſi, *Caſus* primùm eius, ſeu genuina ſpecies ſuperius à nobis tradita, vindicanda venit. Ea verò parte primo omnium loco euincendum nobis eſt, non agi hac l. de *Tempore peſtis*, ſeu de peſtilitate (vt loquitur Lucretius) & ſic de teſtamento peſte graſſante condito, verùm de caſu quodam maiore nouoque & morbo ſontico aliquo, qui timorem contagionis teſtibus addiderit, vni ex his contingente; ſeu in teſtamenti tempus incidente, & per id teſtamento interrupto, interciſo, diffiſo. Id verò comprobat integer Legis ipſius contextus, qui ſanè totus in perſonam (teſtium videl.) & in negotij ſeu condendi teſtamenti tempus conceptus eſt ſeu dirigitur, totúſque adeo eſt de morbo quodam ſingulari, momentaneo, ἀποσχεδιακῷ & ὀλιγοχρονίῳ, nulla peſtilitatis ſeu ἐπιδημίας vel πανδημίας vel minima mentione indicioue facto. Quod ſigillatim nunc oſtendendum nobis eſt: eoque fine, ſimul & ad illuſtrandam penitùs legem, κατὰ λέξιν ducenda nobis eſt per ſingulas penè legis iſtius voces interpretatio, quæ σημαντικαὶ ſunt & propriæ omnes.

Primùm igitur ait lex. CASVS *maioris ac noui contingentis ratione.* Nempe hac voce *Caſus* generatim indicatur quod inopino ſeu fortuitò accidit, teſte etiam Feſto, συντυχία, συμφορά, quæ fortuito nec-opino ingruit, & cùm de negotio aliquo agitur, (vt in hac ſp. de teſtamenti ordinatione) eo tempore ipſo quo negotium illud geritur, contrahitur, celebratur, in id incidit, & exinde, in ſp. huius l. eos qui negotio illi intenti ſunt quà opprimit quà deterret: vnde & Iuſtinianus in eadem ſp. verſans, in *d.l. cùm antiquitas, fortuitum caſum* quoque vocauit. Breuiter, vt rectè Gloſſa definit, ad *§. theſauros Inſt. de rer. diu, Caſus* eſt *inopinatus rei euentus ex diuerſis cauſis proueniens ob aliud & aliud inceptis.* Nullo modo verò *Caſus* præexiſtentem aliquam calamitatem, eiuſue propagationem, & ſic tempus graſſantis peſtis, adſignificat. Nam vt maximè peſtilitas in genere, atque in abſtracto, caſibus maioribus annumeretur; quomodo ſanè & *caſum peſtilentiæ* dixit Cornelius Celſus, *lib. 3. c. 7.* & Eutropius, & ex eo

Paulus Diaconus, vbi de peſte agunt quæ ſub Marco Imp. ſæuiſſima extiterat, nemo tamen vnquam rectè dixerit *caſum* ſimpliciter pro ἐπιδημίᾳ ſeu tempore peſtis graſſantis, quæ vtique tractum temporis ſeu tempus ſucceſſiuum requirit, verum pro Caſu ſingulari qui in actum aliquem *ingruit* (quę vox etiam hîc propria) & in eum incidit: quomodo & *repentini caſus iniquitas* dicitur *l.3. Cod. de inoff. teſtam*: ac nominatim quidem in ſpecie huius l. vox *Caſus* vſurpatur pro caſu ſingulari, qui ſingularem perſonam aliquam, ſingulari negotio intentam, opprimere deſubito cœpit, & ſic pro morbo ei contingente: *Caſus* ſcil. *maioris* appellationem vſurpauit hîc Diocletianus pro eo caſus genere qui natura accidit, ac ſpeciatim pro morbo nec-opino aliquem inuadente: quare & quod initio dixerat, *Caſus maioris ac noui contingentis ratione*, mox id ita effert, *teſtes enim huiuſmodi* MORBO *oppreſſos*. Sic ſanè & idem Diocletianus, *caſum corporis* pro morbo dixit, in *l. caſus corporis C. qui morbo ſe excuſant*. Tandem, quod notari maximè cupio, & vox hæc ipſa *caſus*, Comitiali morbo (de quo etiam hæc lex accipienda eſt) propriè conuenit, de quo mox.

Secundò ait lex, NOVI *caſus contingentis ratione*. Nempe *nouus* caſus dicitur, qui nouiter in negotium aliquod incidit, inopinò, νεωςὶ, νεοχμός; qui ſanè nouus non eſt, cùm tempus ipſum peſtis graſſantis eſt, cùm πανδημία eſt: nam cùm tempus peſtis eſt, cùm caſus peſtilentiæ eſt, cùm peſtilitas, ſi quæ ſingularis perſona eâ corripitur, non hic iam *nouus caſus* dici poteſt, verùm peſtilentia, quæ iam inualuit, quæ vulgatur, quæ graſſatur, quæ ſæuit, quæ ſerpit, in eam perſonam diffundi-tranſcendere; denique ἐπιδημία, πανδημία, καὶ κοινὸν νόσημα, cùm iam ratio Libitinæ ſeu ephemeris publicè conficitur. Ergo *nouus caſus* in hac l. qui & publicè nouus, & in negotio cœpto inopinus. Quid quod *Nouus* hic quoque dicitur, pro extraordinario caſu, inſolenti, inuſitato, maiore ſolito (vnde *&* *maior* *&* *nouus* hîc coniunguntur) quo ſenſu vox ea paſſim quoque accipitur, vt apud ſcriptores alios, ita & in iuris noſtri libris: Nouus inquam, & nouitate ipſa & inſolentia ſimul nouus. Sic *viſu vel vagitu nouum* portentum vel

monſtrum

monſtrum *l.135. ff. de verbor. ſignific.* Sic & in alterâ eiuſdem Diocletiani conſtitutione, apud auctorem collationis legum Moſaicarum, *noua inopinata prodigia,* de Manichæis: ſic & apud Paulum *5. ſentent.21, Noua & vſu incognitæ religiones.* Sic apud Tacitum ſæpe, inter alia *3. Hiſtor.18. re nouâ attonitos* dixit, vt hîc dicuntur *teſtes caſu nouo deterriti.* Sic Aurelius Victor, de eodem Diocletiano Imperium abdicante: *Quæ res poſt memoriam humanam noua atque inopinabilis fuit.* Sic apud Caſſiodorum, *Nonum eſt, ſub amore Principis, cuſtodire modeſtiam.* Sic & *nouitas crucis* apud Tertullianum lib. 1. *ad nationes* 8. de eâ quam Regulus excepit. *Sic nouitas vulneris* apud Florum *lib.4.c.3.* Sic apud Virgilium ſæpe: inter alia.

Tum verò tremefacta nouus per pectora cunctis
Inſinuat pauor. Vbi pariter ex caſu maiore quodam & nouo contingente, *nouus pauor* dicitur *tremefacere pectora*, quomodo *hâc l. caſus* maior ac nouus contingens *timorem contagionis addere, teſteſq; deterrere* dicitur. Contrà in iure noſtro paſſim, *non nouum* dicitur pro vſitato.

Tertiò ait lex, CONTINGENTIS *caſus maioris ac noui. Cotingentis,* id eſt qui in ipſo actu & negotio cū ei opera datur, contingit, euenit, ingruit, & præſentes, vel aliquem è præſentibus, opprimit, veluti ſubitaneum telum aliquod, συμβάσει προσπεσὸν ἀθρόως. Quomodo & Græci in hâc ipsâ re voce ἐμπεπτωκέναι vtuntur, vt Xenophon *Cyroped.8.* νόσον φάσκων ἐμπεπτωκέναι. Ridiculum verò maximè eſt, quòd nonnulli hîc *Contingentis* vocem adiectiuo ſenſu accipiunt, pro eo qui contingere poteſt.

Quartò ait Lex. *Teſtes ex huiuſmodi caſu maiore ac nouo contingente*, TIMORE CONTAGIONIS *correptos.* Non igitur ex peſtilentiâ graſſante. *Contagio* non eſt, quomodo hæc vox paſſim hodie effertur, tempus peſtilentiæ, verùm ſingularis cuiuſdam συμπάθεια πάθους, de quo poſtea plura: atque adeo timor contagionis, non graſſantis, verùm quæ metuitur ex vno aliquo caſu maiore ac nouo vni perſonæ in vno aliquo actu contingente; vnde cœteri timore contagionis corripiuntur, atque adeo deterriti diſſociantur diſiunguntur.

Digitized by Google

Quintò ait Lex, *Contagionis quæ teſtes* DETERRET. *Deterrendi* ſcil. vox, etſi alias generaliter pro *abſterrendi* voce vſurpetur, etiam cùm quis à negotio aliquo inchoando-occipiendo terretur, vel etiam *pro terrendi* voce ſimpliciter, & validè quidem, quomodo vel Tullius, *de optimo genere dicendi: Nec verò Ariſtotelem in Philoſophiâ deterruit à ſcribendo amplitudo Platonis*: & idem *primâ Tuſculanâ. Itaque non deterret ſapientem mors, quæ propter incertos* CASVS *quotidie imminet, & propter breuitatem vitæ nunquam longè poteſt abeſſe*: & Tacitus primo Annalium *c.1.* vexato aliàs loco, *ingenia gliſcente adulatione deterrita à ſcribendo*, dixit. Etſi rurſum (quod Priſcianus dixit *lib.14.*) *de* in voce deterrendi ſit incentiuum, vt in *deprehendo, dedo, deprauo, deprimo, deminuo, debiſco, deligo*: Attamen propriè adhuc magis *deterrendi* vox idem valet, quod ſubito metu ſeu timore, abs-ſeu à negotio aliquo iam cœpto auertendi, terrendi, auocandi, ob caſum videl. nouum & maiorem aliquem negotio cœpto ingruentem-contingentem, quo ſanè ſenſu hîc omnino ea vox accipienda eſt.

Sextò ait Lex RELIQVA, ibi, *Non tamen prorſus reliqua teſtamentorum ſolemnitas perempta eſt. Reliquum*, etſi generaliter vſurpetur de eo quod ex re aliquâ vel negotio vel mente tantùm concepto ſupereſt, propriè tamen adhuc magis, quod ex re aliqua vel negotio reuera cœpto, verùm deintegrato, diffiſo, interrupto, peragendum ſupereſt. Et ſic *reliqua Teſtamentorum ſolemnitas hî* eſt, quæ interrupta (vt Gloſſa rectè vidit) propter caſum tum primùm & maiorem contingentem, peragenda, adhibenda ſupereſt.

Septimò ait lex, *non tamen* PEREMPTA EST. Hæc ſcilicet vox *perempta* pertinet ad negotium cœptum quidem at interruptum; eaque formula *non tamen perempta eſt* indicatur, negotium quod interrumpi percelli labefactari caſu reue aliqua cœpit, non ideo penitus extinctum. Sic & Tullius, *de Aruſpicum reſponſis: Si ludi non intermiſſi, ſed perempti atque ſublati ſunt*. Qui locus huic conueniens eſt: in huius quippe legis ſpecie videbatur, ſolemnitatem Teſtamenti ob caſum maiorem ac nouum contin-

Digitized by Google

contingentem, non tantùm *intermissam* interpellatam, intercisam, diffisam, verùm *sublatam* penitus *peremptamque* & remissam: Et contrarium tamen definitur, puta vt actus quidem eo tempore intermittatur, vt testes disiungantur dissocientur, at non & ideo remissam, sublatam, peremptam *reliquam*, quæ agenda, quæ celebranda superest, quæ iure desideratur, testamenti solemnitatem & obseruationem. Denique, *perimere* est rem vel vniuersitatem rei aliquam, quæ iam aliquatenus re casuue aut tempore concussa fuit & labefactata, extinguere, & vt (Priscianus ait *lib.*14.) *per* est perfectiuum; Vt omittam, quæ omnibus exposita, sunt, de *peremptorio vocabulo*, de *peremptorijs Rubricis*, *peremptali fulgure*, *peremptoria præscriptione*, ita certè *perimi actio*, *communio*, *præscriptio* id genus alia dicuntur. Imò & hæc ipsa formula quæ hac l. vsurpatur, *perempta non est*, vel *perempta est*, eodem planè sensu & alibi pluries occurrit, & in Digestis *l.*51.*ff. de pactis, l.*76. *ff. de solutionibus, l.*1.§.*si in tutela* 21. *ff. de tutelæ & rationibus*: Et in Codice, veluti *l.*1. *Cod. de iudiciis*, vbi dicitur, *iudicio* COEPTO, *vsurarum stipulationem non esse* PEREMPTAM. Et *l.*3. *Cod. ad exhibendum*. *Neque ad exhibendum actio, neque proprietatis vindicatio si nunc competit, propterea* PEREMPTA EST, *quod* ALIQVANDO *aduersus te ad exhibendum aliter pronuntiatum est, quia commutatione litis alia res esse incipit.*

Octauò ait lex, OPPRESSOS *huiusmodi morbo testes*: vbi duæ voces istæ, *huiusmodi* & *oppressos*, planissimè ostendunt, testibus in ipso testandi actu occupatis, intentis, casum hunc maiorem & nouum contigisse, non verò ex lue grassante, seu *endemia* morbum hunc contractum. Id enim & vox ista *huiusmodi* omninò significat, vtpote relatiua ad superiora & initialia illa quorum vim iam superius expendimus, *Casus maioris ac noui contingentis ratione*: vt & vox oppressos: *Opprimendi* quippe vox, etsi aliquando significet id quod valde premat, quomodo & *magnis ægritudinibus oppressos* dixit Firmicus, *lib.*5.*c.*3.*p.*124. attamen hîc omnino pertinet ad casum aliquem singularem, nouum & repentinum: sic enim & *ruina oppressus* quis dicitur, *l.*5. §.*vlt. ff. de condict. causâ datâ. l.*11.§. *si plures ff. ad l. Aquiliam. l.*8. *ff. de hæredib.*

Digitized by Google

instit. & apud alios scriptores. Sic & apud Plautum, *Casinâ actu 5. Sc. 4, oppressi* i. in ipso flagitio inopinò deprehensi dicuntur: & apud Terentium, *opprimere* est subito deprehendere; Græci dicunt καταλαβεῖν, ἐπιλαμβάνειν (vnde & ἐπιλήψει .i. Comitiali morbo nomen) quod & propriè *opprimere*, de quo posteà. Sic & *opprimendorum desertorum* facultas prouincialibus permitti dicitur, *l. 2. C. quando liceat vnicuique sine Iudice*, seu *l. 14. C. Th. de desertoribus*, cui addenda est & *lex 15. eod. tit.* Denique *opprimere* subitis rebus proprium: vnde & eleganter dixit Plautus, *Asinaria, Actu 2. Sc. 2, Opprimere occasionem quæ obuenit.* Et Tacitus inter alia, 12. *Annal. 44. & 4. Histor. 56, incautum opprimere.* Imò & Comitiali morbo (de quo morbo inter alios accipienda est hæc constitutio nostra) propriè hæc vox competit, qui vtique derepente opprimit, & nisi incipiens occupetur (vt loquitur Seneca 3. *de ira* 10) occupat ipse (quâ voce hâc in re ipsâ vtitur quoque Iurisconsultus, *in l. 1. in fi. π. de author. tutor.*) imò, si non opprimatur, opprimit: Seneca *ibid. Proderit morbum suum nosse, & vires eius antequam spatientur*, OPPRIMERE. Et verò, cùm hac voce opprimi sese videret Cuiacius, viderent quoque alij hoc in argumento versantes, vocem hanc *oppressos* violenter interpretati sunt pro *circumsessos*, vel pro *metu morbi correptos*: quod velut inanissimum, validissimis deinceps argumentis opprimemus.

Tandem ait lex, EO TEMPORE; ibi, *Eo tempore iungi atque sociari remissum est. Eo tempore*, id est eo temporis momento, quo casus maior atque nouus ille contingit, quo testem vnum fortè vel alterum morbus oppressit: *Eo tempore*, relatiuè scil. ad casum seu morbum singularem contingentem & incidentem momento testamenti ordinandi, non verò tempore pestilentiæ seu pestis grassantis, & sic eo tempore instanti, momentaneo, quo videl. vno forte alteróue è testibus morbo oppresso, cæteri deterriti fugatique fuerunt. Et ita quidem hæ voces *eo tempore* clarissimo sensu hic accipiendæ sunt: quas cùm non intelligerent multi, emendare etiam adnisi sunt, de quo posteà.

V. Superius ostensum satis puto, hanc constitutionem non de tem-

de tempore pestis intelligendam esse, verùm de casu quodam maiore & nouo, seu de morbo repentino inter testandum contingente, proximo nunc loco ostendendum est, non agi etiam eâ de Testatore, verùm *de Testibus*, vel Teste etiam vnico eo morbo correptis.

In id verò expressissima sunt huiusce constitutionis verba: TESTES *enim*, inquit ea, *huiusmodi morbo* OPPRESSOS, *eo tempore iungi atque sociari remissum est.* Quo sanè nihil expressius dici potuit. Et tamen, vt ad testatorem hanc l. potius referrent Viri nonnulli iuris consultissimi, déque Iurisprudentiâ alioquin optimè meriti, repositum iuêre, loco *oppressos*, vocem *oppressis* (scil. testatoribus) arbitrati scil. hâc l. agi de tempore pestis, & de testatore peste contacto, ad quem testamenti ordinandi gratiâ testes vocati accedere formident, quod postremum & Græci, de testatore videl., censuêre.] Quasi verò non & testes aliquando morbus seu casus maior ac nouus inter testandum opprimere possit: quæ sanè species huiusce legis est, quod iam antea ostensum est. Quibus nunc addo, superiori emendationi aduersari, contrà vulgatæ lectioni adstipulari sequentia tria. Primò quidem, constans omnium Codicum fides vocem *oppressos* hîc tuetur. Secundò ipsa numeri collectiui ratio, vocem *oppressis* (testatoribus scil.) vt illi volunt, respuit: quandoquidem in sp. seu casu singulari huius l. de quo Diocletianus consultus fuerat, nonnisi vnicus testator præsupponi potest, & debet, ac proinde vox *oppressis* (testatoribus scil.) congruere non potest: optimè verò vox hæc collectiua *oppressos*, testibus conuenit, qui vtique plures sunt, & de quorum vno vel altero etiam morbo oppresso, & exinde disiungendis testibus dissociandisque, mox rursum *conueniendis* (vt hæc lex loquitur) agitur.

Tertiò superiori emendationi, & vel maximè, refragantur verba illa, IVNGI, atque SOCIARI: ibi, *Testes enim huiusmodi morbo oppressos eo tempore iungi atque sociari remissum est*, vt & vox CONVENIENDI: ibi, *non etiam conueniendi numeri eorum obseruatio sublata est.* Nempe enim verba illa ad testes omnino per-

Digitized by Google

tinent, hi enim non testatori, verùm inter se *iungi*, *sociari* dicuntur: vt & *conuenire*, vt *h.l.* ita *& l.26.Cod.eod.tit.de testam.* pariter vt, conuocari *l. Diuus 24. ff. de testam. mil.* colligi, *l.21.§.in testamento ff.qui testam.facere poss: l.hac consultissima 21. §. 2. Cod.de testamentis.* Voces quippe hæ omnes, vt propriè pertinent ad personas, è quibus in vnum contractis, iunctis, sociatis, conuenientibus, collectis in vnum cœtum seu Synodum, corpus aliquod conficitur, ita eò nominatim hîc pertinent, quòd Testes DE IVRE (vt hac ipsa lege dicitur) seu regulariter omnes non modò vno eodemque tempore eodem loco simul conuenire, coire, colligi, iungi, sociari, sed & collectos sibi mutuò adhærere iugiter, & exinde operam iunctim, sociatim, testatori dare oportuit; vti constat quoque ex alterâ eiusdem Diocletiani constitutione, puta *l. si vnus 12. eod. tit. Cod. de testamentis*, & Theodosij Iun. *d. l. hac consultissima 21.* Iustiniani *l.26. Cod. eod. tit.* *Iungi* denique & *Sociari* est, vel oratione, vel iure, vel re ipsa, id est, iuncturâ & societate, plura in vnum veluti corpus compellere, socium aliquid alteri socio adplicare: Quomodo certe testes eidem negotio adpliciti, *συμμάρτυρες*, hâc ratione inter se socij quidam sunt, seu *consocij* (quâ voce non tantùm Tertullianus vtitur, *lib.1. ad nationes cap.2.* verùm & idem Diocletianus *l.3. Cod. de conueniendis fisci debitoribus)* testimonij videl. perhibendi gratiâ: Sic enim & *societas* pro collegio & corpore quodam accipitur. Certè & Tacitus 14. *Annal.*40, de subdito quodam & obsignato testamento agens, in hac ipsa re *sociandi* voce vtitur. *Valerius Fabianus subdidit testamentum, ascitis Vitio Rufino & Terentio Lentino, Equitibus Romanis: illi Antonium Primum & Asinium Marcellum* SOCIAVERANT. *Igitur Fabianus tabulas ijs quos memoraui, & aliis minus illustribus, obsignat.* Ergo de testibus morbo inter testandum oppressis *hâc l.* agitur, deque iis ob morbum huiusmodi seu casum maiorem ac nouum contingentem aliquo tempore disiungendis, dissociandis, contra receptam alioquin iuris regulam, quam suprà memorauimus: Quò pertinent illa, *aliquid* DE IVRE *Laxatum est*: Item, REMISSVM *est*, quibus indicatur,

Digitized by Google

dicatur, in sp. huius l. propter æquitatem seu necessitatem aliquam, iuris ordinarij regulam perfringi, deq; eius rigore aliquid laxari, seu remitti, puta vt *disiungi dissociari* testes interim seu *eo tempore* & ad tempus possint: Vt *remitti*, ita & *de Iure laxari* est de rigore iuris aliquid remitti, *d. l. & l.32. ff. de donationibus inter virum & vxorem.* Sic sanè & idem Diocletianus proximâ post Legem *casus maioris*, *Lege 9*, ait, *speciali patriæ priuilegio iuris obseruationem quandoque relaxatam.* At enim nusquam, puto, id de iure requiritur, vel vnquam requisitum fuit, vel requiri potest, vt testes testatori ipsi *iungantur*, seu *socientur*, verùm hactenus, vt *in conspectu* testatoris officio fungantur, vt ipsemet Diocletianus loquitur, proxima post hanc ipsam *d. l. 9. Cod. testamentis*, & *coram testatore* omnes eodem loco signent, idem *d.l. si vnus 12. eod. tit.*

Tandem aio, si quid hic immutandum foret, reponendum potius & probabilius visum iri, eodem tamen semper sensu quem tuemur, *oppresso*: hoc scilicet: testes alios timore contagionis deterritos vni testi *oppresso* eo tempore iungi & sociari nil necesse esse. Verùm, nihil, vti dixi, immutandum est: potuit enim fieri, vt in sp. huius l. non vnus modò, sed & alter è testibus casu maiore ac nouo inter testandum contingente seu morbo opprimeretur, quod certè fieri posse proximè liquebit.

Et tamen, vt hæc verissima sint, in specie huius constitutionis non agi de testatore (quod ideo vrgeo, vt ex eo magis magisque appareat non agi hac l. de testatore peste contacto) verùm de testibus morbo repentino oppressis, nihilominus ex paritate iuris seu identitate rationis, ad eum quoque casum huiusce l. æquitatem extendi debere fateor, vbi testator ipse inter testandum morbo repentino correptus seu oppressus fuit, vt inquam testes interim paulisper eo tempore à testatore *separari* possint, mox iterum introducendi, vt propriè loquitur & definit Iustinianus *d.l. cùm antiquitas 28. Cod. eod. tit. de testamentis*, quod vtique etiam fieri potest, remanentibus testibus etsi extra conspectum testatoris, attamen vno eodemque loco, quo sese

H 2

Digitized by Google

eo tempore receperint, inter se iunctis sociatisque, qui contra in sp. huius l. interim disiunguntur, dissociantur.

VI. Tertium nunc, & potissimum quidem, in specie huius Diocletianeæ constitutionis vindicandum nobis superest, ne *de Peste* quidem hac l. agi, verùm de alio quodam morbi genere, casuque maiore ac nouo, inter testandum contingente; seu quo in ipso testandi actu vnus fortè vel alter è testibus subitò correptus seu oppressus fuit, indéque cœteri, timore contagionis correpti, deterriti, dissociati, disiunctíque, & sic actus seu contextus testandi intercisus, diffisus, interruptus fuerit. Quem proinde morbum magnum, sonticum, insolitum, & extraordinarium esse oportet. Vt vel hinc iam mirari subeat Interpretes, & in his quoque Salicetum, qui vel in solo *Vomitu* testatoris exemplum ad hanc l. adponunt, propter quem testes de camerâ recesserint posteaque reuersi fuerint. Neque enim solus vomitus, nisi alius aliunde extrinsecus timor accedat, *timorem contagionis* iniicit, testesque adeò deterret, imò ne maior quidem aut nouus hic casus, seu morbus est, imò ne morbus quidem propriè, verùm ἀῤῥωςία quædam. Vt ad verum igitur peruenire possimus, tria potissimum notanda sunt, quæ de hoc casu morbóue hic prædicantur. Nempe, quòd *maior* is dicatur: quod *nouus* seu insolens, & inusitatus: quod *contingens*, *timorem contagionis iniiciat*. Neque ideo tamen pestis hîc exaudienda venit, vt maximè fatear, & ipsam pestem in *momento* seu actu testandi testem vnum aut alterum forte inuadere posse, & ita sæuiter quoque vt is cœpto testamento amplius superesse non possit, & ita manifestè, vt cœteri inde deterriti seu timore contagionis correpti, ab eo disiungātur dissocientur. Quid igitur? *Contagionis* vox hîc pertinet ad casum alium maiorem, nouum & insolitum, vnde iam præsentes alij in se idem exinde metuant: *Timor contagionis* est, non suspicio de aliquo peste contacto, verùm metus ex morbo aliquo, qui ita alios ἐκπλήττει, percellit, vt eundem in se cœteri metuant, id est, ne casus ille maior nouúsque vni fortè contingens ἐμπίπτων, se quoque *contingat*, id enim est contagio, seu contagies vel contagium, is *contagionis timor*, φόβος ἐκ τῆς

παραυτίκα

παραυτίκα πτώσεως, vt Ammonius, περὶ διαφόρων λέξεων: Et alioquin Timor contagionis, vt timor litis, in *l. 2. C. de transactionib.* Nam vt non omnis contagio ex peste oritur, seu non omnia contagia pestibilia sunt, quod dixit Arnobius, *lib. 7. adu. gentes*, ita neque ex peste tantùm contagio metuitur, sed & aliunde quoque timor contagionis oboritur; ex casu videl. maiore nouoque, & aliunde testes deterrentur, disiunguntur, dissocianturque. Est enim *Contagio* generaliter affectio omnis, συμπάθεια πάθους, quæ alteri per alterum communicatur, seu productio similis affectionis in alios νοσερῇ ἀποκρίσει, vel μιάσματι, seminario & inquinamento, denique ab vno in aliud transiens infectio vel affectio. Vnde rectè etiam in Glossis, quę vulgo Philoxeni, *Contagia* μολυσμοὶ μιάσματα διὰ συνεχείας γινομένης, συμπάθεια πάθους, id est, *inquinamenta, pollutiones per conuersationem, compassio seu communicatio affectus.* Nempe enim, cùm morbi contagiosi duplici ratione & vehiculo fiant & transiliant transcendantque: immediatè scilicet, per contactum duorum corporum, seu ad contactum corporis, vt Seneca ait *lib. de ira*, seu per contactum Mathematicum, vt vocant nonnulli, & adproximationem corporis, κατὰ διάδοσιν ἐπὶ τοὺς ἐγγίζοντας, quod & Basilius dixit in *Psalmum* 1. ab extrinsecus rei venientis attactu, vt Arnobius *lib. 7*: vel mediatè, per fomitem & ad distantia, ἀφεξῆς. Rursum, cùm iidem morbi contagiosi, ratione obiecti & effectus, in triplici censu sint; vel enim in vitam agunt, vel corporis cutem solum afficiunt, vel deniq; animum potissimùm alienant & externant: sanè, hæc lex nostra propriè est de omni eo morbi genere, cuius contagio ad animum præcipuè vel primùm serpit, timore videl. ex vnius casu maiore nouóque in alios præsentes diffuso.

In eo verò contagiosorum morborum censu est quoque morbus *Comitialis* seu Epilepsia. Quod quidem exemplum hîc rectè apposuerunt è veteribus Interpretibus Latinis nonnulli, puta Azo, Viuianus, Iason, Castrensis, alij, ex Iustiniani *l. cùm antiquitas 28. eod. tit. C. de testamentis*: vti disertè Iustinianus, in eodem argumento, interrupti videl. seu diffisi per actum casumue aliquem testamenti, versans, speciem nominatim ponit in morbo

Comitiali, qui (quod & ipse factum aliquando compererit) vni ex testibus contigerit, atque eâ re interruptum testamentum fuerit, etsi nullum ibi *contagionis* vel *timoris contagionis* (quod hæc lex nostra præcipuum habet) mentionem faciat. Certè, antiquitas omnis Comitialem hunc morbum contagiosum credidit, & quanquam ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον comitialis morbus euentu ipso non communicetur, & vt princeps Medicorum secundum Hippocratem & Galenum Fernelius definit, *lib.2. de abditis rerum causis cap.11*, qui venenum haurit, aut qui comitiali morbo laborat, neque halitu, neque contactu alios inficere potest, vel vt alij aiunt ex epilepsiâ leue contagionis periculum immineat, vel non tam certum & euidens, neq; tam de facili, attamen & quandoque per contagionem ab eo qui eo morbo opprimitur communicari eum frequentior Medicorum schola sciscit: de quo Bertin. *lib.22. suæ Medic. cap.3.* etiam per solum visum, teste Christophoro à Vega *lib.3. artis Med.* [illegible] *c.12.* quem vtrumque laudat Schenkius, *lib.1. obseruat. tit. de Epilepsia* & Paulus Zacchia, *quæstionum Medico Legalium lib.3. p.220.* Quare, etsi morbus comitialis non semper contagiosus sit, attamen timorem cõtagionis addere solet. Hinc adeo & morbum hunc apud Gentiles olim velut contagiosum despuere soliti, teste Plinio, *lib.10. c.23. & lib.28. c.4.* vbi disertè: *Despuimus*, inquit, *Comitiales morbos, hoc est* CONTAGIA *regerimus: simili modo & fascinationes repercutimus*, v. & Apuleij *Apologiam:* Vt cœteroquin olim auerruncando malo cuicunque omini, vel etiam fascino, despuere mos fuit, vnde & morbus Comitialis ἐπιρραπτικῶς dictus morbus *qui insputari solet*, apud Plautum: de quo inter alios Doctissimus Mercurialis, *lib.5. Variar. c.11.* nempe quia exspuere inter amuleta, siue cõtagij siue fascini, habitum. Sic igitur liquet, exemplum ad hâc l. recte poni in morbo Comitiali, quando (quod alterum argumentum ipse habeo, præter primum illud, quod inquam desumitur ex *d.l. cùm antiquitas*) & inde *timor contagionis* oboritur, contra quam Cuiacius, qui constare dicebat, *non esse eum habitum morbum contagiosum.*

Et verò quinque insuper alia huic comitiali morbo conueniunt, quæ hac l. de morbo casúue maiore illo ac nouo siue prædi-

Digitized by Google

prædicantur siue indicantur. Primùm ipsa *Casus*, pariter vt *Caduci*, appellatio, huic morbo propriè conuenit, quomodo hic *casus* maior ac nouus dicitur. Seneca, *lib.3. de ira cap.10. Qui Comitiali vitio solent corripi &c. solitis remedijs incipientem* CASVM *occupant.* Quam quidem etiam lectionem à viris doctis sollicitari non patior: etsi, quod nonnulli codices ibi præferunt, vocem *causam* defendi quoque posse scio. Secundò, quemadmodum hac l. *Maior casus* ac nouus seu morbus dicitur, ita & Comitialis quoque morbus vulgò *maior morbus* dictus est, teste Cornelio Celso, *lib.3. c.23.* & Apuleio, *in apologiâ*, Festo, in *voce prohibere:* & Iustino *lib.13. c.2*, valetudo maior: *magnus morbus* Hippocrati, *lib.6. Epidem. Sect.6. textu* 7. Hesychius quoque *in voce νόσος*, *νόσος μεγάλη, ἐπιληψία.* Quo nomine etiam hodie apud nonnullas gentes hic morbus audit. Dictus idem est & *ἱερὰ νόσος*, eadem ratione, ob sui videlicet magnitudinem; *ἱερὸν γὰρ τὸ μέγα*, teste Galeno & Aretæo, *de causis & signis morborum diuturnorum, lib.1.c.4.* vt & *Herculeus*, eâdem semper ratione, ob sæuitiam videl. & magnitudinem, ἐν δεικτικῷ ὀνόματι τοῦ μεγέθους, teste Hippocrate & Galeno, *lib.6. Epidem. in f.* & propter τὸ δυσκαταμάχητον. Tandem & *Morbi Regij* quoque appellatione eum nonnulli, teste Acrone, apud Horatium, loco quem mox laudabo, quique huc apprimè facit, intelligunt. Tertiò, vt in hac l. casus maior ac nouus *contingere*, testesque morbus *opprimere* (de quâ voce etiam supra aliquid) dicitur, ita & comitiali morbo laborantes accessione eius *opprimi*, seu subitò corripi, inuadi, & exinde corruere, concidere, labi solent: Quâ causâ etiam, non *caducus* modò, sed & *subitus morbus* Senecæ & Celso dicitur: imò & ἐπιλήψει inde nomen, ἀπὸ τοῦ ἐπιλαμβάνειν, quod est omnino incautum inuadere, & *opprimere:* apud Aristotelem 5. *Politic.* ἐπιλαβόμενος γὰρ στασιαζόντων τῶν γνωρίμων ὁ δῆμος, καὶ λαβὼν προστάτην ἐξ αὐτῶν ἐπιθέμενος ἐκράτησε. Thucydides. Καὶ τὴν φυλακὴν ὁ χειμὼν ἐπέλαβε. Quod alioquin & de peste quoque dixit Thucydides *lib.2.* δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν ὥστε καὶ κτείνειν οὐκ ἐπελάμβανε. Quartò, quemadmodum *hac l.* casus maior & nouus seu morbus inter testandum contingere, testésque

opprimere dicitur, quò sanè hominum frequentia coire solet, ita & comitialis quoque morbus in rerum actu seu comitiis, & concione, ἐκκλησίᾳ (vt apud Dionem) cœtu, conuentu hominum (cuiusmodi est & ciuilis testamenti ordinandi actus) contingere, inuadere, corripere & opprimere sæpe solet. Sic sanè & de Iulio Cæsare, Suetonius & Plutarchus memorant, cum *Comitiali morbo inter res agendas aliquando correptum*, seu *oppressum*. Neque iam dubito, quin *Comitiali* morbo nomen inde potius inditum fuerit, à comitio inquam, seu comitiatu populi, quod is, vti dixi, in comitiis seu frequentia hominum maximè inuadere & opprimere soleat: Vti contra, maximum Comitiali morbo laborantibus, non solatium modo, sed & remedium, auerruncando malo, existit, vt fugere sollicitudines negotiaque omnia, ita & vitare turbam, vt Seneca ait; vt Plutarchus ἀποχρύπτειν καὶ καθορμίζειν εἰς ἡσυχίαν, disiungique & dissociari. Postremùm, vt *hâc l.* cœptus testamenti seu testandi actus propter casum maiorem ac nouum contingentem, testesque hinc opprimentem, inde deterrentem, diffindi iubetur, ita & Comitialis olim morbus & publica & ciuilia officia, imò & comitia, prohibebat, dirimebat, teste Catone, Seneca, Sereno, & Festo, *in v. prohibere* (vnde alij Comitialem morbum dictum malunt, & in his Festus ipse, vel potius Verrius Flaccus, *in dictâ v. prohibere*) & inter alios morbos Sonticos iudicij diem idem diffindebat, de quo vel Interpretes XII Tabularum: sic vt & Comitialis morbus *Sonticus morbus* propriè etiam vocaretur, teste Plinio, cum de Gagate lapide agens, *lib. 36. cap. 19.* scribit; *Deprehendit*, inquit, *sonticum morbum & virginitatem suffitus*: pro quo Dioscorides, *lib. 5. c. 146.* lapidem illum ait, ἔλεγχον esse ἐπιληπτικῶν ὑποθυμιαθέντα: cùm *Sonticus* alias morbus in genere sit, qui cuicûnque rei agendæ impedimento est, quomodo Iurisconsulti nostri definiunt, (ne de aliis nunc dicam) *l. 60. ff. de re iudicata, & l. 113. ff. de verbor. significat*: quibus adde & *l. vlt. ff. de ædilit. edicto*: Publica, inquam & Ciuilia officia Comitialis olim morbus dirimebat, diffindebat: quo sane ciuilium officiorum numero fuit quoque testamenti ordinatio, & in eo testatio, vt

vel

Digitized by Google

vel ex *l.2.ff.de regulis iuris* alibi oſtendo. Quo in argumento (de Teſtamentis inquam) de Comitiali morbo à IC[tis] tractatum ſæpe deprehendo. Nempe enim cùm in Digeſtis duobus tantùm locis mentio fiat morbi Comitialis, puta *l.53.ff.de adilitio edicto, & l.1.ff. de authoritate tutorum*, priorem illam deſumptam comperio ex libro 1. Iauoleni ex poſterioribus Labeonis, poſteriorem ex libro 1. Vlpiani ad Sabinum: quo ſanè vtroque libro Iuriſconſulti illi verſati ſunt circa materiam teſtamentariam. Iauoleni verba ſunt. *Qui tertianâ aut quartanâ febri aut podagrâ vexarentur, quive Comitialem morbum haberent* (Græci 19. *Synop.t.*10.*c.*40.*δαιμονιζόμενοι* malè vertunt) *ne quidem his diebus quibus morbus vacaret, rectè ſani dicuntur.* Quod quidem à Iauoleno ideò ſcriptum, vt indicaret, etſi quoad Ædilitium edictum & rédhibitoriam pertinet ſani nunquá eſſent comitiali morbo laborantes, attamen quoad teſtamenti cauſam attinet non eo minus iiſdem diebus quibus morbo non opprimerentur comitiali morbo obnoxios animo ſanos eſſe, & ſic per ea interualla rectè tum vt teſtari, ita & teſtes in teſtamento adhiberi poſſe. Vlpiani verò hæc verba ſunt. *Tutor ſi inuitus retentus fuit per vim, non valet quod agitur, neque enim præſentia corporis ſufficit ad authoritatem, vt ſi ſomno aut morbo comitiali occupatus tacuiſſet.* Quod quidem etiam ad hunc ipſum de teſtibus teſtamentariis tractatum pertinet. Nempe enim cùm Vlpianus, eo libro 1. ad Sabinum *l.20.§.vlt.ff qui teſtamenta facere poſſunt*, ſcripſiſſet, ſi detenti ſint inuiti teſtes, non valere teſtamentum: ſtatim ſubiecit, idem obtinere & in auctoritate à tutore interponenda, ratione inſuper addita: nec enim *ſufficere præſentiam corporis ſolam, non magis quàm ſi aut ſomno quis aut morbo comitiali occupatus tacuiſſet* (vel potius *iacuiſſet*, ita enim forte ibi legendum) hoc ſenſu, parem eſſe rationem eius qui per vim detentus fuit, atque eius qui vel ſomno ſepultus, vel morbo comitiali oppreſſus *iacet*: Nam vt maximè corpore præſens ſit vterque, attamen neuter animo præſens eſt, pariter vt qui vi detinetur: Vt vis ſcil. ita & ſomnus morbúſque comitialis animum conſilium & voluntatem adimunt & externant: Omnia denique illa ex æquo vim intentant, & voluntatis iuſtiq; iudicij & conſilij *ἐμποδίσματα* ſunt.

Atque hactenus de morbo Comitiali, eóque contagioſo, in quo ſpeciem ſeu exemplum huius l. rectè ponebant Interpretes Latini: ſic tamen vt (qui eorum inter alios næuus eſt) in eo hactenus ſubſiſtant, cùm tamen & alia exempla ſeu genera *huiuſmodi morborum contagioſorum*, vel timorem ſaltem contagionis incutientium, citra peſtem, habeantur; veluti *Rabies*, quæ etiam ab homine rabioſo per morſum communicatur, propagatur: συμμεταβάλλει γάρ τι τοῦ πάθους ἅμα τῷ δήγματι καὶ πολυγονεῖται ἡ νόσος καὶ πολλὴ γίγνεται ἡ μανίας διαδοχή, vt inquit Lucianus *in Nigrino in fine*, vel etiam per ſaliuam & per oſculum. Imò ex Dioſcoride & Cœlio Aureliano probatur, etiam ex ſola inſpiratione aëris à rabidis per exſpirationem emiſſi, rabiem contrahi poſſe: quod medicorum filiis diſcutiendum relinquo. Habentur & contagioſi habitique Lunatici (quæ *epilepſia moleſta* & *confirmata* dicitur) Arreptitij, Energumeni, δαιμονιζόμενοι (qui & ipſi ἐπίληπτοι dicti, non minus quàm morbo Comitiali oppreſſi, teſte Heſychio) non tamen iidem cùm comitiali morbo laborantibus, quique à catabolicis & paredris ſpiritibus, de quibus Tertullianus *de anima*, afflati derepente raptantur, deiiciuntur, ſolo affliguntur (vnde & *Catabolicis* nomen) haud aliter atque Comitiali morbo correpti, engaſtrimythi ſeu ventriloqui, aliique, qui καταβολῇ ſeu ἐπιπνοίᾳ θεοῦ καὶ καθόδῳ afflati repente corripiuntur vel etiam concidunt. Quo in cenſu fuêre quoque olim apud Gentiles Fanatici, de quibus Horatius *de arte Poëtica*, ad hanc rem noſtram,

Vt mala quem ſcabies, aut morbus regius vrget,
Aut FANATICVS *error, & iracunda Diana,*
Veſanum TETIGISSE TIMENT *fugiuntq́ue poetam*
Qui ſapiunt.

Bellonarij item Iſiaci, Galli Sacerdotes, gallantes fanatici, caput rotantes, comam iactantes, ῥιψαύχενες (vt eos vocauit Pindarus) quique ad Phrygiam tibiam inſaniebant, & verò apud ſaniores è Gentilibus in inſanorum numero habiti fuêre: de quo fidem facit vel Satyra Varronis, *Eumenidibus*, de quibus eſt & *lex* 1. §. 9. *ff. de ædilit. edicto*. Ipſi quippe repente numine, vt Gentilitas credidit, impleti, & aliis terrorem timoremque *contagionis*, συμπάθειαν πάθους incutiebant. Perſius, *Satyra* 5.

Hinc

Hinc grandes Galli, & cum ſiſtro luſca Sacerdos
INCVSSERE *Deos inflantes corpora, ſi non*
Prædictum ter mane guſtaueris alli.

Vbi & vetus Scholiaſtes interpretatur *terrentes homines, & malum futurum denunciantes*, &c. Denique vt Galli iſti Sacerdotes adſpectu ipſo deprehendebantur, ſuffocationis cuiuſdam ſpecie laborantes tumidique, ita & timorem tumoremque aliis incutiebant, morbos immittebant, de quo, ne prolixior ſim, videndi viri docti *ad Perſium*. De his itaque quoque caſibus maioribus nouiſque contingentibus ſeu morbis teſtes opprimentibus, vnde pariter timor contagionis oboriebatur, ſenſiſſe potuit Diocletianus hâc l. noſtrâ, Gentilis ipſe: inanium etſi cœteroquin ſuperſtitionum oſor: quod etiam arguit conſtitutio ipſius, quam è Codice Gregoriano refert Pariator Legum Moſaicarum, *tit. de mathematicis & maleficis* (cum qua conſtitutione componi, committi velim, quod de Diocletiano Sex. Aurelius Victor ſcribit *Veterrimas religiones caſtiſſimè ab eo curatas*) & lex 2. *C. de maleficis*. Multi denique morbi ſunt contagioſi, propter abditas rerum cauſas, ſolo etiam ſæpe timore contagionem trahente: Certè quàm pernicioſi, quàm irreuocabiles ſint hâc parte metus, quidnam, inquam, & quàntum *timor contagionis*, ſæpe etiam lymphaticus, in huiuſmodi caſibus maioribus ac nouis contingentibus, morbiſque efficere ſoleat, Medicorum filij facilè agnoſcunt, vtpote timore animum mentemque excutiente, externante: vnde (quod Seneca diceret) *pericula trahuntur:* nam cuiuſq; mens metu ſemel excuſſa, ſibi facilè excidit, & vehementius turbata συμπάθειαν πάθους contrahit, vel in morbum & demẽtiam transfertur. Addam ex eodem Senecâ, 1. *Natural.* 29. (quando de lymphaticis, & vaticinatoribus & ipſis quoq; contagioſis dicere cœpi) *Inde inter bella errauêre lymphatici, nec vſquam plura exempla vaticinantium inuenias, quàm vbi formido mentes religione mixta percuſſit.* Poſtremùm & faſcini ſpeciẽ Medici agnoſcunt, quæ à metu ſolo dependet, mala ſibi timendo atque imaginando ab aliquâ perſonâ, vel etiam intuendo, de quo Cardanus *l. de venenis c.* 17.

Ex his igitur tandem apparet, hâc l. de *huiuſmodi* potiſſimum

morborum contagioſorum genere agi, qui animum ſeu mentem prius excutiunt & externant. Et verò de tali etiam (quod octauo loco hâc l. indicatur, & huiuſmodi morbis repentinis ſeu caſibus maioribus & nouis apprimè conuenit) quo in inſtanti oppreſſus aliquis, atque ideo ab aliis ad tempus diſiunctus diſſociatus, vel remediis mali abſolutoriis (vt loquitur Plinius *lib.* 28. *c.* 6.) quibus confeſtim morbo oppreſſus recreatur (vt idem ait. *lib.* 30. *c.* 10.) vel interpoſito (exiguo ſcil.) tempore (quod diſertè ſcribit Celſus *lib.* 3. *c.* 23, de maiore ſeu comitiali morbo agens) ad ſe mox redire ſeu reuerti, ſibique reddi, & ſic in cœtum hominum rurſum redire poteſt. Quod quidem validiſſimum ipſe, præter alia, argumentum habeo, non agi hac l. de peſte, quâ vtique contactus eo die ipſo vel hora nunquam reſtituitur, cùm contrà in ſpecie huius l. pariter vt in *d. l. cum antiquitas*, morbus ὀλιγοχρόνιος prorſus indicetur: ex quo interpoſito breuiſſimi temporis interuallo, eadem forte etiam horâ, morbo oppreſſus ad ſe redire, & in cœtum rurſum conuenire poteſt. Quod his verbis indicatur, *Teſtes enim huiuſmodi morbo oppreſſos* EO TEMPORE *iungi atque ſociari remiſſum eſt*; quaſi diceret à contrario, *poſt id tempus* & ex interuallo ſeu interpoſito tempore, morbo oppreſſo ad ſe redeunte, teſtes iterum iungi & ſociari, & vt mox loquitur CONVENIRE rurſum poſſe, & ſic actum intercisum, interruptum repetere integrare. Quod certe Comitiali morbo conuenit, vbi ei qui per *comitialem morbum affligatur, paulatim viſus ſenſuſq́; redituros* (quod Tacitus dixit 13. *Annal.* 16.) ſpes eſt.

Et ſic oſtendimus iam octo, ſiue argumentis, ſiue parallelis, in huius ſpecie de Comitiali morbo & ſimilibus agi. Retrò, ex ſuperioribus conſtat, non eſſe hanc l. accipiendã, de quouis morbo atrociore, quem abhorrere abominari μυσάττεσθαι ſolent homines, quod quidam effusè nimis tradidêre, cùm multi huiuſmodi morbi ſint, qui timorem contagionis non iniiciunt: verum ſpecialius & ſignatè, de eo morbi genere quem *in ſe* præſentes alij horrere ſeu timere, ne contagione quadam & ipſi eo contingantur, ſolent.

VII. Hactenus de ſpecie ſeu caſu huiuſce l. ſubiectaque adeò eius

eius materia: Nunc (quæ Diatribæ huius pars altera est) de *Decisione* eius, seu Rescripto ipso Imperatoris Diocletiani, & quidnam hoc casu, quem superius firmauimus, de iure laxatum, seu de testamentorum solemnitate seu obseruatione remissum is voluerit, quid verò non.

In genere igitur initio dicitur, *Casus maioris ac noui contingentis ratione, aduersus timorem contagionis, quæ testes deterret, licet aliquid de iure laxatum sit, non tamen prorsus reliquam testamentorum solemnitatem peremptam esse:* hoc sensu: Æquum equidem esse, vti hoc casu *de iure*, id est de iuris rigore, & solemnitate testamentorum nonnihilum relaxetur: Idque *aduersus timorem contagionis*, id est pro remedio absolutorio aduersus timorem contagionis, siue conceptum, siue depellendum, auerruncandum, quomodo & vulgo dicitur, hoc vel illud remedium *aduersus* seu *contra* hũc vel illum morbum facere, vel non facere, veluti *aduersus pestilentiam*, apud Senecam 3. *de ira c.*8. & *aduersus Comitiales morbos*, Plinius *lib.*32. *c.*4. qui & alias sæpè meminit remediorum *contra Comitiales morbos*. Sic & *constans quis aduersus metus* dicitur Tacito *histor.*4. *c.*5. Denique *aduersus timorem contagionis*. i. vt ab eâ testes immunes & incolumes seruari possint. Et sic his verbis ratio simul & finis huius temperamenti redditur. Hactenus scilicet de rigore iuris, deque obseruatione & solemnitate testamentorum remittendũ aliquid venit, vti testes à metu mali liberari, eorumque salus in tuto locari interim possit, at non & reliqua quæ nihilominus rectè citra metum mali & contagionis, vel eo cessante, iam expediri possunt. Hæc in genere Diocletianus: In specie verò iam & expressius id ita idem explicat & expandit. *Testes* scilicet *huiusmodi morbo oppressos eo tempore iungi atque sociari remissum esse, non etiam conueniendi numeri eorum obseruationem sublatam:* hoc sensu: *suspendi* equidem, interiungi, diffindi, interponi actum seu contextum testamenti posse *eo tempore*, quo & quandiu vnus fortè pluréſve è testibus huiusmodi morbo oppressi tenentur, seu testes interim disiungẽdos dissociandos citra vllum præiudicium: sedenim *post id tempus*, repetito testandi actu, cõuenire rursum testes in vnum, & legitimo quidem numero, debere. Quod quidem

Bartolus, Iaſon, Paulus de Caſtro, aliique nonnulli hoc breui ſummario ita incluſêre, *Propter neceßitatem ſuſpendi diſpoſitionem iuris ad tempus ſed non tolli in totum.*

De vtroque diſtinctè, & de priore quidem illo prius: Quò vt perueniatur, operæpretium puto, hoc loco paulò prolixius & accuratius de eo agere quod vulgo iactatur, *Vno contextu teſtamentum fieri oportere*: quando etiam nonnulla haud adeò vulgata ſuper eo adhuc monenda ſuperſunt. Igitur certum eſt, fuiſſe hanc olim Iuris Ciuilis, quod Iuriſconſultorum authoritas inuexerat, regulam, quam & ideò Sabinus libris ſuis de *Iure Ciuili* indiderat, quamque Vlpianus ad eum ſcribens libro 2. commemorat, ſimul & explicat, in *l. hæredes palam* 21. §. *vlt. ff. qui teſtam. facere poſſunt*, Teſtatorem *Vno contextu actus teſtari oportere*, vbi & rectè habet Archetypum Florentinum *actus*, non verò vt alij, *actionis*: nempe enim *Actuum* vocabulo vſi ſunt potius Iuriſconſulti in deſignandis ſolemnibus quibuſque & legitimis hominum actibus ſeu negotiis: v. ſaltem *l. actus legitimi* 77. *ff. de regulis Iuris. Vno* verò *contextu*, id eſt vno tenore, continuâ ſerie, & proceſſu, vno ſpiritu, vno ſudore, ſine interruptione, ſine intercapedine (quomodo & aliis plurimis rebus & negotiis, vel in libris noſtris *contextus* vox adplicatur, ad indicandam ſeriem & tenorem rei, veluti *contextus teſtamenti, rationum, ædificiorum)* ſic vt nihil ſit, quod telam exorſam abrumpat, imò contrà cœpta ſemel ea contexatur, detexatur, pertexatúrque. Theophilus Harmenopulus & Attaliates Græci dixêre, *μιᾷ ὁρμῇ καὶ συναπτῶς*. Et vero Vlpianus *d. loco* id ita explicat, vno contextu teſtari, eſſe nullum actum alienum teſtamento intermiſcere: vel vt Theodoſius Iun. id effert Nouellâ 9. *de teſtamentis*, ſeu *l. hac conſultißimâ* 21. *C. de teſtamentis* (quæ exinde deſumpta eſt) nullo actu (Tribonianus addidit, *extraneo)* interueniente: pariter vt Iuſtinianus *d. l. cùm antiquitas* 28. *Cod. eod. tit. nullo actu interueniente*, item *nullis ſuperfluis interuenientibus.* Actus alienus, extraneus, ſuperfluus eſt, qui (intermedius & interiectus, intercalaris, impertinens, vt loquuntur noſtri, embolimæus) ad teſtamentum nullo modo pertinet, vt idem Vlpianus *ibidem* explicat: cùm poſt ſuperiora illa quæ iam commemorauimus

Digitized by Google

nimus verba, ſtatim ſubjicit: *Quòd ſi aliquid pertinens ad teſtamẽtum faciat, teſtamentum non vitiatur.* Quibus etiam verbis id indicat Vlpianus, etſi teſtatio ſeu conteſtatio teſtatoris, & ſic ſeries contextus tenorque, teſtandi actu aliquo quiad teſtamentum aliquomodo pertineat, interruptus ſit, dummodò is non extraneus & impertinens ſit, teſtamentum nihilominus valere. Nos exemplum aliquod apponamus. Finge, teſtatorem, rogatis iam & aduocatis ad ſe ſignatoribus, vel teſtibus, & familiæ iam mancipatione factâ, inter mancipationem & nũcupationem teſtamenti (quæ propriè vt *nuncupatio*, ita & *teſtatio* dicebatur, teſte Vlpiano, *in fragmentis tit. de teſtamentis.* ſeu *teſtari* propriè; eſt enim teſtari, volũtatem ſuam coram teſtibus expromere, atq; inde etiam *teſtamentum* dictum, eiuſque definitio, quòd ſit mentis noſtræ iuſta conteſtatio, vt Vlpianus definit *in iiſdem fragme*, ſuprema conteſtatio *l. 20. ff. qui teſtam. fac. poſſ.*) tum demum inquam teſtatorem tabulas teſtamenti pertudiſſe, perforaſſe, linumque per foramina traieciſſe, & ſic tandem obſignari curaſſe, ex Senatuſconſulto Neronianis temporibus facto: de quo Suetonius, *Nerone cap. 17.* & Paulus, *lib. 5. ſentent. 25. §. 8.* Sanè, hi actus etſi contextum teſtandi interrumpant, vtpote cùm non ilicò, non contextim, familiæ mancipationem nuncupatio ſeu teſtatio ſequatur, attamen quia actus illi pertinent ad teſtamentum, non vitiant teſtamentum: Non magis quàm ceræ calefactio, quod exemplum ponebat Accurſius *ad eam l.* vel lintei etiam aptatio teſtamento inuoluẽdo, vt *Baldus*; vel, vt alij, ſi in memoriali fortè ſchedâ, quam antea teſtator ſibi fecerat & præparauerat ſed diſiectâ, quærenda adlaboret. Atque hic iam ſenſus eſt loci illius. Quare apage mihi ſis eos, qui in eam ſeſe quæſtionem ibi diffundunt, *Vtrum Contractus, venditio, donatio, pignus, adſignatio, in* TESTAMENTO *fieri poſſint:* Quæ quidem quæſtio ab hoc tractatu aliena prorſus eſt, quandoquidem de iis actibus hic agitur qui INTER teſtandum medij & intergerini quodammodo interiunguntur, non verò de iis qui ipſâ teſtamenti ſcripturâ continẽtur. Et iocularis inſuper quæſtio hæc eſt, quando pignus, venditio, donatio, adſignatio, id genus alia, teſtamento inſerta non ex con-

uentione ſeu contractu vim adſumant, verùm à mera voluntate teſtatoris promanent & dependeant. *Ratio* porrò Regulæ iſtius, cur videl. *vno contextu* teſtatorem teſtari oporteat, gemina reddi ſolet. Prior equidem, quòd digreſſio ad alia videatur ab eo propoſito quod in teſtamento exigitur, auocare, arguereque minus conſtans propoſitum. Altera, quod digreſſio hæc ad alia, id inſuper efficiat, vt aliquid præter mentem teſtatoris incogitantiâ facile recipiatur. Nempe enim teſtandi actus, tantam attentionem mereri viſus eſt, tam intentam meditationem, vti teſtator iuberetur HOC AGERE: haud aliter, atque in ſacris olim *προσέχειν τοῖς ἱεροῖς, καὶ μηδὲν ἔργον ἐμβαλεῖν μεταξὺ μηδὲ χρείαν ἀσχολίας.* Quâ cauſa & actus teſtandi *cauſa ſubtiliſſima* vocatur à Iuſtiniano, *d.l.cùm antiquitas* 28. i. non inſtabili animo, non inconſtanti pectore, non deſultoriâ leuitate, non perfunctoriè aut oſcitanter *καὶ ἐκ παρέργου*, non tralatitiâ ſollicitudine peragenda, verùm vt animo penſo deliberatoque ita & diligētiſſimâ adcuratione, præcipuâ curâ, vt Valerius Maximus, *lib.7.c.7.* Atque hæ quidem rationes ſunt, quæ eò tandem redeunt, teſtatorem ſummâ attentione in hanc vnicam curam incumbente teſtari oportere. Neq; enim hic admitto Attaliatæ rationem *tit.31.* *διὰ τὸ κακουργίας πάσης ἀπηλλάχθαι τὴν τῶν διαθηκῶν ποίησιν*: Hæc enim ratio alteri *illi* Regulæ rectè apponitur, quâ extra conſpectum teſtatoris teſtes operam dare ſignareq; vetantur, de quâ mox. Ad regulam ipſam nunc redeamus. Igitur, & vt adhibitâ etiam diſtinctione rem euoluam, & dubitationi quæ moueri alioquin poſſet occurram: ſi nuncupatiuum teſtamentum eſſet, teſtatio omnis vno cōtextu fieri debebat: ſi verò ſcriptum teſtamentum eſſet, ſcribi equidem id in anteceſſum longè ante ſecretò, imò frequenter ſcribi, frequenter retractari, frequenter emendari extra teſtium conſpectum potuit, verùm *teſtatio* ipſa coram teſtibus (quam poſtea ſubſcriptio ſequeretur) vno contextu fieri debebat: de quo eſt elegans Valentiani 3. Nouella, *de teſtamentis l.2. §. neceſſitatem*, & Theodoſij Iun. Nouella 9. *de teſtam.* ſeu *lex hac conſultiſſima* 21. *verſ. in omnibus*. Denique teſtator qui ſemel teſtari coram teſtibus cœperat, idem & vno cōtextu *perteſtari* debuit: dixiſſe liceat

perteſtari

pertestari, quomodo & olim *perrogari* populus in sanciendis legibus, & *perrogari sententia* dicebantur.

Ex his iam apparet, hanc Regulam propriè ipsiusmet testatoris actum & testationem respexisse, scilicet vt non posset is modò huic actui, modò alij incumbere, & sic ad alia digredi, verum sciret is, si testari seu testamentum condere semel occepisset, id etiam, indesinẽter ἀδιαλείπτως pertexeret, vno tenore, vno spiritu, vno contextu. Cohiberi scil. ita & quodammodo *defigi* in id testatoris animum hoc carmine oportuit, inter tot alioquin sæpissimè morbos, variósque actus fluctuantis, in re maximè quæ sollicitam vix vnquam satis curam adsequi potest.

Atenim peculiaris, iam, & separata ab hâc, Regula fuit, de Testibus, *vt adhibiti illi durarent donec suprema contestatio peragere-tur*. Quæ & ipsa Sabini Regula fuit, & anterius quidem relata ab Vlpiano lib. 1. ad Sabinum, in *l. 20. in fi. ff. qui testam. fac. poss.* Eâ verò testes monebantur, vti ad testatorem & ad testificandum accessuri nossent, ita ad testis officium accedendum sibi esse, vt & diligentissimè ad omnia singulaque animum aduerterent, & ad supremam ideò vsque contestationem ibidem perdurarent. Diuersa inquam hæc Regula à superiore fuit: Hæc quippe testes respiciebat, illa testatorem. Et certè Vlpianus disertis verbis *in d. l. 21. in fi.* ostendit, regulam illam priorem *de testando vno contextu*, ad testatorem propriè pertinere: nam & eam ita concepit (oratione ad testatorem directa) *vno actu contextus* TESTARI *oportet*. Et post eam propositam statim subiicit. *Quod si aliquid pertinens ad testamentum* FACIAT (testator scil.) *testamentum non vitiatur*. Id verò tertio etiam loco comprobat diuersitas argumentorum libri primi Vlpianei ad Sabinum, vnde desumpta est hæc posterior regula de testibus; & secundi, vnde excerpta est prior illa de testatore seu de vno testandi contextu. Enimuerò liber ille primus occupatus fuit in visionibus præparatoriis testamentorum de *Personis* videl. qui inquam testari possent, qui testes adhiberi, quidue præterea in testibus requireretur, vt videre est vel ex *l. 18. & d. l. 20. ff. qui testamenta fac. poss.* (quæ ex eo libro 1. ad Sabinum decerptæ sunt) Atenim liber iam secundus Vlpiani ad

Sabinum occupatus fuit circa *Teſtationem* ipſam ſeu ordinationem teſtamenti, eiuſque formam, vno verbo circa ea quæ ad Teſtatoris partes pertinent. Quam in rem quatuor Regulę à Sabino inter alias eo libro propoſitæ fuerunt, quas omnes Vlpianus eâ *l.21.* enarrare inſtituit. Nempe 1. In nuncupatiuo teſtamento hæredes *palàm* ita vt exaudiri poſſint, à teſtatore nuncupandos, *d.l.21.in pr.* 2. *Poſt ſolemnia*, ſeu poſt teſtamentum *ſemel* factum, nihil poſtea mutandum eſſe, ſed ſi quid mutari placeat, omnia ex integro facienda eſſe, *d.l.21.* §.1. (quò pertinet *& lex 2.ff.de iniuſto rupto, irrito teſt.* quæ ex eodem Vlpiani libro 2. ad Sabinum deſumpta eſt) 3. *Rogatos* à teſtatore teſtes nominatim eius rei causâ ad teſtimonium teſtamento perhibendum oportere, non alterius verò rei causâ, & ſufficere tamen (quod Vlpianus addit) ad hoc, vt vel *in inſtanti* & eo ipſo loco ante teſtationem rogati ſint, & certiorati, ad teſtamentum ſeſe adhibitos, *d.l.21.*§.2. 4. Vno denique contextu actus teſtari teſtatorem oportere, *d.l.21.*§.3.*ſeu vlt.* Et verò tandem, quod quartum, & vox ipſa *contextus* ni fallor, ad teſtatorem omnino pertinet, is enim eſt, qui teſtationem ſuam texit, contexit, pertexit, teſtes verò hactenus ſui copiam & præſentiam teſtatori faciunt, operam nauant, officiumque præſtant.

Et hæc quidem ita inter ſe diſtinctè accipienda ſunt, duæque adeo Regulæ illæ, quæ vulgò perperam commiſcentur, à ſe inuicem ſeparandæ veniunt. Etſi verùm intereà illud ſit, ad eum quoque finem, vt teſtator vno contextu teſtari poſſit, id etiam requiri, vt omnes teſtes vno eodemq; tempore adhibeantur, & ſimùl omnes eodem loco ad finem vſque iuncti ſociati, & ad ſupremã vſque conteſtationem perdurent. Quomodo cautè Iuſtinianus loquitur §. *ſed & cùm paulatim Inſt.de teſtam.ordin. Vt vno eodemq; tempore, quod Ius Ciuile exigebat quodammodo ſeptem teſtibus adhibitis &c.ita vt teſtes quidem & eorum præſentia, contextu vno teſtamenti celebrandi* GRATIA *à iure ciuili deſcendat.* Et ſic poſterior hęc Regula hoc ſenſu iam priori illi quodammodo ſubordinata eſt: Cuius vtriuſque tamen vim in vnicam hanc lineam & generaliorem hanc Regulam conjicere licet, *vno contextu ſeu continuo*

actu

Digitized by Google

actu teſtamentum fieri oportere: nullo actu extraneo interueniente, nulla intercapedine, nulla ſeceſſione facta. Actus ſcilicet teſtamenti in eo actuum cenſu eſt, qui indiuidui & continui ſunt, qui συςάδην fieri debent, ἐκ τῆς ἀποςάσεως: cuiuſmodi eſt quoque ſtipulatio *l.* 1. §.2.*l. continuus* 137. *ff. de verborum obligat.* & duorum reorum conſtitutio, *l.* 6. 12. *ff. de duobus reis*, cùm alij contra actus quidam ſint, qui intermedios actus & embolimæos non reſpuant, verum intermiſſo tempore & per interualla, vel ex interuallo peragi, pertexi poſſint, veluti *Emancipatio* liberorũ. vbi ſingulæ olim emancipationes vel iiſdem vel aliis teſtibus fieri poterant, vel eodem die, vel intermiſſo tempore, teſte Paulo *lib.*2. *Sentent.*26. § 2. vt proinde error manifeſtarius ſit eorum qui ad Regulam illam & hanc quoque præter ſuperiores rationem adiugant. *Vno contextu teſtamentum fieri debere*, quòd ſcil. teſtamenti ordinatio, legitimus actus ſit: cùm videamus, dari actus legitimos quoſdam qui temporis diuiſionem recipiebant. Verùm ad Regulam noſtram nunc redeamus. Ex eâ certe ſequebatur olim, vt ſi quâ re interruptus, interciſus fuiſſet teſtamenti actus, teſtatore actũ alienum intermiſcente, teſtamentum vitiaretur, *d.l.*21.*in fi.ff. qui teſtam. fac. poſſ.* omniaque proinde ex integro facienda eſſent, pariter vt in ſp. *d. l.*21.§.2. pariter vt teſtibus ad finem non perdurantibus ſeue inuicem diſſociantibus *d.l.*20. *in fin.ff. eod.* quia vt Doctores loquuntur, teſtes in principio medio & fine præſentes eſſe oportet: Nos dicamus, teſtes *iunctos ſociatos à principio ad finem partibus ſuis fungi oportere.* Fuit hæc inquam olim iuris Ciuilis Regula, quod etiam hac l. indicatur his verbis, DE IVRE *laxatum eſt.* Quod quidem etiam ita præfractè obſeruatum (maximè quamdiu teſtamentum iure ciuili mancipationibus ſcil. factis ordinari mos fuit) vt ne neceſſarium quidem actum promiſcuè nõ nulli exciperent, qui integrando mox mox teſtandi actui nequicquã obeſſet: vel ſaltem (quod Iuſtinianus ait *d.l. cùm antiquitas* 28. *C. de teſtamentis*) huiuſmodi verborum *nullo actu interueniente* compoſitio non ritè interpretata penè in perniciem & teſtantium & teſtamentorum procederet. Quicquid tamen hâc parte Iuſtinianus dicat, certè hæc ipſa Diocletiani conſtitutio huic rei

Digitized by Google

temperamentum aliquod addit: Imò iam antea additum commonstrat, his verbis, *Laxatum est*, & mox *remissum est*, quod & iam antea ostendimus. Quod tamen omne clarius manifestius à se digestum tractatũ Iustinianus pro more suo in nomen suum deriuatum iuit. Et certè, cùm in stipulationibus quoque, quarum actus continuus pariter esse debebat, simile quoddam temperamentum receptum olim videamus, puta, vt modicum interuallum stipulationem non vitiaret, *l.* 1 §.2.*ff.de verb.oblig.* sed momentum aliquod interuenire posset, *l.*137.*ff.eod.tit.* & vt dicitur *l.*6.§.2 *ff.de duobus reis*, modicum temporis interuallum, seu modicus actus, qui modò contrarius non esset, nihil impediret, vbi scilicet neque longum spatium interponitur, neque is actus qui extraneus sit obligationi; Quidni & simile quoddam temperamentum, & in testamento ordinando admissum fuerit? (etsi difficilius forte id nonnulli in testamento admiserint, propter *causam* eius *subtilissimam*) Puta, si necessarius & ineuitabilis casus aliquis testamenti contextum interturbasset. Quod vtique nisi admissum fuisset (vt rectè Iustinianus ait) in perniciem testatorum & testamentorum hoc ius processisset. Qui & ideò rectè *naturæ mederi* sese ait, huiusmodi causis necessariis admissis. Ergo, & hâc quoque lege Diocletianus id temperamentum admittit, vel potius admissum iam olim profitetur, puta vt ob casum maiorem ac nouum contingentem inter testandum vni forte vel etiam vni atque alteri de testibus, seu morbo oppresso teste vno vel altero, testibus aliis interim & ad tempus permittatur ob timorem contagionis, eique depellendo, paulisper secedere, & à se inuicem disiungi dissociari. Quæ genuina huiusce legis hac parte sententia est. Nempe enim quod dicitur, EO TEMPORE *testes huiusmodi morbo oppressos iungi atque sociari remissum esse*, idem valet quod per id tempus, & quandiu morbus huiusmodi durat testibus à se inuicem disiungi dissociari permissum esse, vt rectè Accursius EO TEMPORE, i. eo temporis spatio & momento, quo morbus ille momentaneus ὀλιγοχρόνιος durat. Sic & Paulus, *in sententiis lib.*3.*tit.*4. & *in l.*17.*ff.qui testam. fac.poss. In aduersà corporis valetudine mente captus* EO TEMPORE *testa-*

Digitized by Google

testamentum facere non potest, id indicans apertè, post tempus illud, & cessante iam morbo testari eundem posse. Sic contrà Vlpianus, libro 1. ad Sabinum in *d. l. 20. § 4. ff. qui testam. fac. poss. furiosus si habeat intermissionem* EO TEMPORE *testis adhiberi potest*: apertè indicans, post tempus illud & redeunte furore eundem testem esse non posse. IVNGI verò & SOCIARI, id est iugiter sibi inuicem adhærere, ἀεργοπολλᾶσθαι: quod quidem hoc casu & eo tempore testibus remittitur, & sic eo tempore disiungi dissociari iis permittitur: cùm aliàs testes semel vocati, rogati, acciti, iunctique & sociati semel deinceps, porrò semper inter se iuncti-sociati manere, iugiterque sibi adhęrere de iure deberent *l. 12. 21. 26. C. de testamentis*, *§. sed cum paulatim Inst. eod. tit.* de quâ Regula postea plura, vt de ratione huius temperamenti, seu exceptionis, quæ tamen vt antea dixi paritate rationis ad testatoris casum seu morbum porrigi debet, vt rectè Iason & Paulus de Castro, contra quam Fulgosius.

VIII. Firmatâ superior genuinâ prioris partis Decisionis quæ hâc l. continetur sententiâ, profligandæ nunc veniunt duæ prauæ eiusdem Interpretationes, quæ ab aliis afferuntur, à me superius iam indicatæ.

Prior est illa, quam & Græci & Cuiacius alicubi aliique nonnulli affingunt, quasi id caueatur, vt in sp. huius l. testes extra conspectum testatoris signare possint, κεχωρισμένως ἐξ αὐτοῦ. Id quod & verbis Legis, quæ superius iam expendimus, nullo modo congruit, & certissimis insuper Iuris principiis aduersatur.

Quod *Verba* attinet, non sunt ea profectò de *Loco*, vbi testes testatori operam dare signatéque possunt, imò sunt ea de Loco, quò testes alij EO TEMPORE, quo quidam ex his morbo opprimũtur seiungi dissociari interim possunt & sic secedere, mox tamen rursum cõuenire debent. Et sic verba illa, momentaneam tantùm seiunctionem, secessionem, dissociationem, mox tamen integrandam actum adsignificant: quæ si id adsignificare haberent, testes extra conspectum testatoris signare posse hoc casu, longè aliter profectò concepta ea fuissent, relatis videl. ad testatorem verbis, non ad testes ipsos, qui tantùm momento à se in-

Digitized by Google

uicem *disiungi dissociari* posse verbis illis clarè indicantur, vt superiùs ostensum est. Quod verò iuris principia attinet, perpetua hæc omnino iuris ciuilis regula fuit, quam & sex Iuris constitutiones inculcant, (puta eiusdem Diocletiani proxima *lex 9. inf. hoc ipso tit.* quæ hoc ipso etiam anno data est: Arcadij *lex 3. C. Th. eod. tit.* cuius pars est *lex 17. C. Iust. eod. tit.* Valentiniani 3. Placidiæ filij *Nouella de testamentis:* Iustini lex *hac consultissima* 8. *C. qui testam. fac. poss.* Iustiniani *d. l. cùm antiquitas 28. eod. tit. Cod. de Testamentis.*) Nempe, Testes testatorem videre, seu in conspectu testatoris officio fungi oportere, alioquin nullo iure testamentum valere, *d. l. 9:* vel, vt dicitur *d. l. 12.* si coràm testatore eodem loco omnes testes non signauerint, iure deficere testamentum: Quæ sanè peremptoria verba sunt, quæque adeò nullam exceptionem admittunt. Neque vllibi toto iure vlla eius Regulæ exceptio proponitur, vel etiam proponi potest, quãdoquidem (vt de ratione eius nunc videamus) id ita præcisè constitutum, seu simultanea hæc omnium testium præsentia conspectúq; testatoris requisita fuêre, vt falsitas videretur. *d. l. hac consultissima in fi. C. qui testam. fac. poss.* neue suppositioni locus fieret: cuius copia simultaneâ, hâc tum testatoris, tum testium omnium præsentiâ commodissimè præciditur; contrà suppositionibus facilimè locus fieret, aliusue quis, vel aliud quid supponi nullo negotio posset si è conspectu testatoris κεχωρισμένως ἐξ αὐτοῦ, & sic vt dicam μονομερῶς solemnia procederent. Cuius rei etiam exempla vide apud Cynum, & Albericum ad *d. l. 9. C. h. t.* Clarum, *3. sentent.* §. *testamentum* 9. 59. Ranchinum 2. *Variarum* 6. Mollerum, *ad constit. Elector. Saxoniæ 3. p. 3.* Et sic falsitas in elogiis nullo negotio committeretur, quæ vt exul fieret à Republicâ, enixè cauerunt semper Imperatores, cauit Iustinus Imp. inter alios, qui hæc ipsa verba vsurpat *d. l. 29. C. de testamentis.* In contextu verò solo testandi, vel in testamento ad momentum aliquod tantum interiungendo, sistendo, interponendo, nulla talis falsi materies est, quando iidem omnes mox repetito testandi actu seu contextu eadem omnia iam vident repetuntque: neque ea κακουργίας materies est, quidquid Attaliates scribat, quẽ superius refutauimus.

Neque

Neque admittenda est eorundem rursus Græcorum, siue sententia, siue exceptio, 35. *Synops. Basil.* 2. *c.* 8. in hæc verba; *εἰ μὴ ἄρα παρεγνόμιον ἰδικὸν ἔστιν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ὥστε μὴ ἐπ' ὄψεσι τοῦ διατιθεμένου τὰς σφραγῖδας ἐπιτίθεσθαι*, vt & Latinorum, è quorum numero est Cynus, imò & Cuiacius ipse, *recitat. ad Codicem & 14. obseru.* 12. & post eum Marquardus Freherus Camicus meus olim summus) 2. *parerg.* 3. aliique multi, qui proximâ post hanc l. nostram *l. si non speciali 9. Cod. de testamentis*, (quæ & Diocletianum eundem authorem habet) exceptionem quandam huius Regulæ contineri putant, quasi visæ fuerint olim Ciuitates nonnullæ per orbem Romanum ex priuilegio hoc iure, vt in condendo testamento necesse non haberent testes in conspectum testatoris conuenire, ibique confectioni recitationi & subsignationi testamenti operam dare seu interesse, sed satis fuerit in iis ciuitatibus subscriptiones & signacula à testibus addi, vel cortina pannoue aut pariete interposito seu intergerino inter testatorem & testes, imò etiam, si Deo placet, testamento ad domum misso. Id enim omne vt iuri planè aduersum est, nulloq; satis priuilegio sustineri possit, quod contra *priuilegium* maximè foret, ita rationi quam modo dixi aduersum, atque adeo testantium ipsorum vtilitati iniurium est, quod etiam Baldus *ad eam l.* 9. contra Cynum rectè notauit, vt & Salicetus, qui nec per Rescriptum Principis id concedi posse bene quoque adserit, vt videl. testamentum fieri possit, pariete forte intermedio inter testatorem & testes: etsi idem cum Glossâ id saltem concedi posse putat, vt postquam testes semel viderunt, & audiuerunt testatorem dicentem *hoc esse testamentum suum*, subscriptiones & signacula sua extra conspectum testatoris apponãt ex priuilegio: idq; ita Oldradum tenuisse. Quidquid huius sit, quod postremo loco notaui, cui ego litem nunc non facio, certè id eâ *l.* 9. non dicitur, quod authores illi volunt, verùm duo inter se diuersa eâ l. distinctè notantur, & ab inuicem separantur. Prius est, de *Iuris obseruatione*: hanc equidem speciali priuilegio alicubi relaxari posse ait: alterum verò, & separatum iam à superiore illo, de *Teste in conspectu testatoris* testimonij officio non fungente, quod nisi fiat abso-

Digitized by Google

lutè & indiſtinctè teſtamentum nullo iure valere definitur. En verba legis illius 9. *Si non ſpeciali priuilegio patriæ tuæ Iuris obſeruatis relaxata eſt, & teſtes non in conſpectu teſtatoris teſtimoniorum officio functi ſunt, nullo iure teſtamentum valet.* Ecce in ſpecie huius l. duo defectus diuerſi notantur, prior quidem *Iuris obſeruantia*, alter verò Teſtium extra conſpectum teſtatoris operá ei dantium: quorum prius illud equidem priuilegio ſeu vſu & conſuetudine ſingulari Ciuitatis relaxari poſſe definitur, ſeu præſupponitur: de iſto verò nihil. Nempe (vt id euoluam nũc & explicem) prius illud eſt de ſolemnibus ſeu Iuris ſolemnitate in teſtamentis obſeruandâ: *Iuris* ſcil. *obſeruantia* vel *obſeruatio*, vt *d.l.9.* ita & aliis locis pluribus, puta *l.19.§.1.ff.de caſtrenſi peculio, l.1.ff.de teſtam.tut.l. eunuchis C.qui teſtam.fac.poſſ l.35.ff.de inoff teſtam. l.9.Cod.Th.de donat.l.14.C.de teſtamentis* (quę eiuſdem Diocletiani eſt) ſolemnitas ordinationis, vt vocatur *§.vltim. Inſt.de codicillis*, eſt ea quam teſtator obſeruare debet: Quo in cenſu eſt & ſolemnis ſeptem teſtium numerus. De hâc igitur iuris obſeruatione ſenſit *eâ l.9.* Diocletianus, poſſe ſcil. de eâ aliquid ſpeciali priuilegio patriæ ſeu ciuitatis relaxari: quia ſcil. v.g. numerus hic ſeptem teſtium non eſt de forma ſubſtantiali teſtamenti, atque adeo & conſuetudine, quæ legis vicem habet, minui poteſt, vt in ſp. quoq; *l.vlt. C.eod.tit.de teſtamentis*, & lege ſeu priuilegio, vt in ſp. *l.Diuus ff.de teſtam. militis, l.milites C.eod.tit.* Atenim vt teſtes in conſpectum teſtatoris veniant, & coràm eo officio ſeu partibus fungantur, id iam ad eſſentiam & ſubſtantiam teſtamenti præcisè omnino pertinet, eamque ita afficit, vt ſine eo ne teſtamentum quidem dici poſſit: Et, vt cum Diocletiano fermè loquar, in *l.12.C.eod. tit.de teſtam. ad* FIDEI *rationem id pertinet*, quæ ſi pereat, vtique teſtamentum nec teſtamentum fuerit: Eâ ratione quam ſuprà ediſſeruimus. At de priori remitti quid citra fidei periculum poteſt, & ſpeciali quidem ciuitatis priuilegio, vt cœteroquin ſua variaq; ciuitatum, Rerumpublicarum, municipiorum, per orbem Romanum priuilegia fuêre: ſiue ab antiquo deriuata, quæ iiſdem conſtitêre ſub Romanis rerum dominis, qui eos ſuis legibus vti permisêre, ſiue ab Imperatoribus cõceſſa, in quibus vt loquuntur noſtri,

Digitized by Google

nostri, dicatur, *non obstante lege* &c. De quo iam etiam aliquid dixi *ad l. ἀξίωσις c.5* & fidem insuper faciunt inter alias leges cōplures (quas hic non cumulo) aliquot etiam Diocletiani ipsiusmet nostri constitutiones, puta *lex 1. C. de emancip. liber. lex 1. C. de bonis vacantibus* (vbi tamen priuilegia quædam huiusmodi in eius l. specie improbat velut fisco damnosa) *lex 6. Cod. de incolis* (quæ Marcellino cuidam, pariter, vt hæc nostra, inscribitur) & *lex 4. C. de iure Reipubl.* Ac nominatim circa numerum testium in testamentis adhibendorum, sua quædam priuilegia ciuitates nonnullæ habuêre, quod sanè *d. l 9.* præsupponitur, sic, vt iure Romano seu communi hâc in re obstrictæ non essent: quem & alioquin testium numerum statuto minui posse constat: pariter vt circa intestatorum successiones vindicandas peculiaria nonnullæ ciuitates priuilegia sibi vindicabant, teste Plinio, *lib. 10. ep. 88.* & *d. l. 1. C. de bonis vacantibus.* At de posteriore vti dixi relaxari quidquam nulla iuris aut priuilegij ratio patitur: neque id etiam, vt modò demonstraui, *d. l. 9.* indicatur, imò contrà, & vt idem Diocletianus peremptoriis verbis ait, *d. l. 12. Cod. de testamentis, si non coram testatore omnes eodem loco testes signauerint*, IVRE DEFICIT *testamentum.*

Sic iam patet, non id hâc l. nostrâ relaxari, vt ne in specie eius testes in conspectum testatoris venire necesse habeant, seu vt separatim ab eo, κεχωρισμένως ἐξ αὐτοῦ signent & subscribant, verùm istud, vt ob morbum seu casum maiorem ac nouum vni vel alteri è testibus contingentem, contextus testamenti interiungi, interponi possit, atque adeo testes non continuè aut contextè sibi inuicem omnes adhæreant, iuncti sociati, verùm EO TEMPORE morbi constantis citra fraudem disiungi, dissociari possint.

IX. Sequitur nunc altera è vulgatis Interpretatio eius quod hâc l. dicitur, *Testes huiusmodi morbo oppressos eo tempore iungi atque sociari remissum esse.* Id scilicet his verbis definiri nonnulli censent, eo casu testes separatim & successiuè vnum post alterum, & sic singulos ad testatorem intromitti, seu ad testificandum adhiberi partibusq; adeò suis fungi & subscribere signareq; posse.

Quæ erronea pariter interpretatio est:cui & verba ipsa Legis refragantur, & Iuris Ratio. Quod verba attinet. Primùm non ait lex,hoc casu testibus id remissum esse,vt ne EODEM (quam vocem & hîc substitutam iam vellent) tempore,& sic diuisim partibus suis fungantur apud testatorem:imo id definitur eâ l.id remitti eis hoc casu,vt ipsi EO TEMPORE,quo testes aliqui morbo opprimuntur,seiungi dissociari possint:hoc scilicet sensu,per id tempus,quo & quandiu testes illi morbo opprimũtur,testium partes officiumque cessare & interquiescere, quandoquidem ex ineuitabili necessitate disiungi dissociari necesse eos sit; Atenim *post id tempus* (cessante videlicet mox morbo) in vnum rursùm coire conuenire debere : Ergo EO TEMPORE, morbi scil.constantis , ad differentiam eius temporis quo iam morbus cessaturus est, Et certè , quod secundum , id apertissimè indicatur , vulgata contrà interpretatio profligatur,voce CONVENIENDI: *Non etiam* , inquit , *conueniendi numeri eorum obseruatio sublata est.* Scilicet , vt maximè eo tempore seu ad tempus morbi durantis testes dissocientur , & sic actus seu contextus testandi diffindatur,attamen mox testes legitimo numero *conuenire*,i.in vnum simul omnes coire,conuenire,in cœtum colligi,iungi,sociari,contrahi oportere:& sic testatori operam simul iunctos sociatos dare: *Conuenire* scilicet dicuntur,vt hâc *l.ita & l.26. C.eod.tit. de testamentis & l.4.ff.de testam.quemad.aper.& l.4.§.indicio. ff. de publiciand actione*, qui aliàs plenius *in vnum conuenire l.7.§.vlt. ff. de pactis* quomodo & *conuenire* dicuntur , qui in vnam sententiam coëunt *l.1.§.1.ff.d.t.de pactis*. Denique *conuenire* est colligi, coire, vt etiam Nonius Marcellus explicat:simùl proinde,non *κατὰ διὸν*, & vt rectè hic Albericus, *quod dicit conueniendi, dic simul.* Vnde simul apparet,errare plurimùm Ferrandum, & post eum V. CL. Fr. Hotomannum, aliosq; qui vocem *conueniendi* hic *σημασίαν* prorsus sollicitant,eiusque loco substituunt *conuenientis*,vt & eos qui *conueniendi* numeri vocem pro inueniendi,i.qui inueniri potest , accipiunt. Vtrumque pessimè : *Conueniendus* enim testium numerus hic est,is quem de iure conuenire coire simul oportet, vt partibus suis fungi possit , testisque officium explere : quod

vtique

Digitized by Google

vtique explere teſtes non poſſunt, niſi iuncti ſociatique. Quod quidem (vt ad Iuris Ciuilis diſpoſitionem nunc deſcendam) tot iuris textibus paſſim inculcatur. Et quidem Diocletianus idem noſter *l. ſi vnus 12. C. eod. tit. de teſtam. ſi vnus*, inquit, *de ſeptem teſtibus defuerit, vel coràm teſtatore* OMNES *eodem loco teſtes non ſignauerint, iure deficit teſtamentum.* Theodoſius Iun. *Nouella* 9. ſeu *l. hac conſultiſſima 21. eod. tit.* id quoque ſæpe inculcat. *Omnibus*, inquit, SIMVL *offerre ſignandam & ſubſcribendam.* Et mox: *Et teſtibus vno eodemque die & tempore ſubſcribentibus & ſignantibus. item ſufficiet vno eodemque die, nullo actu interueniente teſtes omnes videlicet* SIMVL *nec diuerſis temporibus ſubſcribere ſignaréque teſtamentum.* In nuncupatiuo pariter teſtamento eadem Nouellâ 9. *ſeu d. l. 21.* dicitur, *ſeptem teſtes* SIMVL *vno eodemque tempore* COLLECTI, & mox, *ſub iiſdem teſtibus eo ipſo tempore:* vti & Interpres illius Nouellæ. *Dummodo vnâ die ſub præſentiâ teſtatoris* SIMVL *omnes rogati à teſtatore ſubſcribant.* Et mox *conuocatis*, inquit, SIMVL VNA HORA *ſeptem teſtibus.* Quomodo & Græci verbis inhærentes, puta Scholion Pſelli, ad Synopſin Attaliatæ *tit. 32.* ἐν ὥρᾳ πάντες τῇ αὐτῇ, & mox κατ' αὐτό; vt & in libris Leonis, κατ' ταυτόν. Iuſtinianus etiam *l. 26. eod. tit. C. de teſtam. poſtquàm ſeptem teſtes* CONVENERINT, *ſatis ſit voluntatem teſtatoris vel teſtatricis* SIMVL *omnibus manifeſtari*, & §. *ſed cùm paulatim Inſt. de teſtam. ordin. vno eodemque tempore ſeptem teſtibus adhibitis:* & mox *teſtes quidem & eorum præſentia contextu vno teſtamenti celebrandi gratiâ.*

Et verò Ratio Iuris id nullo modo patitur, vt teſtes teſtamentarij vnquam diuidantur, ſeiungantur, diſſocientur, vbi ad teſtificandum ventum eſt. Numerus enim ideo teſtium certus ſtatuſque in teſtamento requiritur, quò omnibus in vnum conuenientibus, ſimùl & cominùs conſtitutis cohærentibus inter ſe ſociatiſque, eandemque rem tot oculis vſurpantibus tot teſtium præſentiâ illuſtrante, tot hominum conſcientiam tenente ex teſtamento fides liquidò adſtruatur, & teſtes inuicem ipſi mutuam ſibi fidem adſtriiant: quos contra ſi diuidas, diuellas diſſocies, non poteſt non teſtamenti fides nutare, non poteſt non falſo fabricando τῇ κακουργίᾳ materies ampliſſima præberi ſeu feneſtra

aperiri, cui vti dixi, simultaneâ tot personarum præsentiâ, tot oculorum conspectu, tot aurium fide, tot hominum conscientiâ facilimè occurritur.

Vnica tantùm mihi constitutio occurrit, Valentiniani, inquam, Tertij. *Nouellâ de testamentis Lege 2.* quæ Romæ data simùl & proposita dicitur: ex quâ testes diuersis horis sub obtutibus testatoris subscribere posse definitur. *Testes autem*, inquit, *subscriptiones suas, vno die, vel omnes Pariter* (i. SIMVL) *vel si legitimus numerus exiguam moram fecerit, horis præbere diuersis sub obtutibus testatoris iubemus.* An igitur in holographo tantùm testamento id à Valentiniano constitutum fuerit, de quo initio Nouellæ illius agitur, vt cœteroquin varia holographi testamenti προνόμια seu priuilegia fuêre? Minimè: nam imò in holographo testamento Valentinianus eâ Nouellâ nullos omnino testes necessarios esse voluit: quod & Papinianus, in *Responsa* sua retulit *tit.* 45. & Ricisvvindus, *Visigothicarum lib.* 2. *tit.* 5. *l.* 6. Quid igitur? In omnibus promiscuè testamentis id voluit Valentinianus, vt horis diuersis testes subscribere possent, qui & alia eâ Nouellâ constituit, *Latè viam supremis arbitrijs aperiens*, vt ipsemet *ibidem* loquitur. An verò id Valentinianus constituendum putauit eo casu signatè, quo MORIBVNDVS aliquis testamentum condit, cui ideo amplius aliquid indulgendum Valentinianus eâ Nouellâ crediderit, eo quod in extremis sæpe constituto testatore non tam properè semper testes conuocari, saltem non tam facilè legitimo numero coire, conuenire, contrahi, colligi possunt, contra legitimus numerus moram aliquam sæpe facere solet: sic vt deficienti *quod solum potuit facienti*, & testes simul omnes habere non valenti, impunè id cedere debeat? Quidquid huius sit, certè alia mens Theodosio Iun. fuit in mystico etiam & holographo testamento Nouellâ *de testamentis* 9. *seu d. l. hac consultissimâ* 21. *Cod. de testamentis.* quæ inde desumpta est, & à Iustiniano probata; ea quippe is testamenti scripturam omnibus simùl offerri debere signandam & subscribendam definiuit, de quo suprà.

Maneat igitur id hâc l. definiri à Diocletiano, vt propter morbum

Digitized by Google

bum huiusmodi, vnde timor contagionis alios corripiat, testibus seiungi dissociari liceat, interposito diffiso testandi contextu: mox tamen testes legitimo numero conuenire oportere ad pertexendum testamentum.

Hic iam si quæras, num in specie huius l. iidem illi testes omnes, sub quorum præsentia testator testari cœpit, conuenire debeant, sic vt is qui morbo huiusmodi oppressus fuit sibi reddi exspectetur, restitutusque vna cum cœteris conueniat, an verò subdi substitui, vel subrogari alium satis sit, cœterisque sociari, istud est quod hâc l. definiri nego, quod tamen quidam præcipiti iudicio hâc l. indicari volunt. In genere verò si iam quæstionem proponas iam habes Iustiniani distinctionem *d. l. cum antiquitas* 28. *C. eod. tit.* quâ id statuitur *si quidem* ex breui *temporis interuallo morbus transire posit, iterum eorundem testium reuersum exspectari & solemnia peragi; sin longiore spatio, tunc illo vel illis testibus circa quos tale aliquid euenit separatis alios subrogari, & ab eo vel ab eis tam testatorem quàm alios testes sciscitari* (passiuo significatu) *ea* (sic lego, non *si ea*) *quæ eorum præsentiam antecedunt* & *omnia quæ* (ita restituo) *coràm his processissent. Et si hoc fuerit vndique manifestum eos vel eum* VNA CVM *alijs testibus ea quæ oportet facere debere, etsi in medio subscriptiones testium iam fuerant subsecuta.* Additâ ratione: *sic etenim & natura medemur, & mortuorum elogia in suo statu facimus permanere.* Quæ ratio etsi verbis haud adeo elegans, certè re ipsâ magni ponderis est. Nempe ita necessitati succurrendum est, ita naturæ medendum, ita de iuris solemnibus aliquid eo casu remittendum, relaxandum venit, vt ne testamenti fides vllâ ratione labascat, Quæ & ipsa ratio huic l. nostræ eiusque dispositioni & distinctioni aptanda venit: & aptata tum verum eius sensum quem proposui firmat, tum alias & alienas Interpretationes refutat.

X. Altera nunc quæstio, & principalis quidem quæ in sp. huius l. vertebatur, sequitur *de Numero,* inquam, *testium:* num videl. in eâ quoque, vbi vnus forte alterue è testibus huiuscemodi morbo oppressus fuit, vt inde timor contagionis alios persuaserit, testésque disiuncti, dissociati fuerint, septem adhuc

Digitized by Google

teſtes ad pertexendum teſtamentum, ſeu ad reliquam teſtamenti ſolemnitatem explendam conuenire debeant, an verò minor numerus aliquis iam ſufficiat? De quo quidem haud parùm quæſitum ſeu dubitatum vel inde apparet, quod ſuper eo ad Imper. Diocletianum itum relatumque fuerit, & vt antea indicaui à Marcellino forte Rectore prouinciæ in hæc fermè verba. *Aue Imp. ſolemne mihi eſt, Domine, omnia de quibus dubito ad te referre: quis enim poteſt melius, vel cunctantiam meam regere, vel ignorantiam inſtruere? Cùm Teſtator quidam nuper Teſtibus legitimo numero aduocatis teſtari cœpiſſet, teſtandiq́; actus procederet, quidam è teſtibus derepente caſu quodam maiore ac nouo contingente, morbo ſcil. Comitiali &* Catabolico *oppreſſi fuère: Vnde teſtes alij timore contagionis correpti deterriti, diſiuncti diſſociatiq́; fuère. Teſtator continuato ſeu repetito teſtandi actu minore quàm ſeptem teſtium numero conueniente teſtamentum pertexuit. Inde igitur ſcripti hæredes ſecundum voluntatem defuncti hæreditatem ſibi vindicant; Legitimi contra teſtamentum nullo iure cenſeri contendunt. Rogo Domine conſilio me regas hæſitantem, & vtrum Teſtamentum id iure valeat necne reſcribas velim.*

Agitata verò hæc quæſtio proculdubio in conſiſtorio Principis; Nempe enim, (quæ dubitandi rationes adferri poſſunt) videbatur id teſtamentum omnino valere: Argumento ducto ab eo, quod hoc caſu aliquid de teſtamentorum ſolemnitate & obſeruatione de IVRE laxatum iam conſtaret, ob caſum videl. huiuſmodi maiorem & nouum contingentem, vt cœteroquin fortuiti & inſoliti caſus remedio aliquo indigent. Imò nominatim etiam argumento ducto ab eo, quod conſtaret, remiſſum hoc caſu de iure, vt teſtes interim ſeu *eo tempore* morbi diſiungantur diſſocientur, & ſic contextus teſtamenti (quod alioquin vno contextu perfici oportet) licito obrumpatur. Quare & illud admittendum videri, vt minore quoque teſtium numero continuare ſeu pertexere ſaltem teſtamentum teſtatori hoc caſu liceret. Quid enim? Si è teſtibus aliquis, vt ſunt alij aliis meticuloſiores, timore contagionis correptus, ſocios ſuos fugiens, longè quoque fugit? An ob vnius forte teſtis defectum, fugamue,

teſta-

testamento bene cœpto, at non & pertexto misero testatori intestato ideo decedere continget? Cùm, contra *viam supremis arbitrijs aperiri* oporteat? Præsertim cùm & alias in maiore sæpe numero corpus seruetur, & maior pars totius instar habeat: etiam in aperiendis tabulis, vbi si maior pars signatorum fuerit inuenta, poterit ipsis interuenientibus resignari testamentum & recitari. Paulus 4. *sent.* 6. §. 1. *& l.* 6. *ff. testamenta quemadm. aperiantur.* Hæ fermè dubitandi rationes fuisse videntur. Et contrarium tamen à Diocletiano hâc l. rescribitur, nempe vt maximè ob morbum & casum huiusmodi maiorem ac nouum aliquid de iure laxatum sit, ac nominatim, vt eo tempore testes disiungi dissociari possint, & sic contextus testamenti abrumpi, attamen non ideo prorsus reliquam quæ agenda superest, testamentorum solemnitatem peremptam, ac nominatim non ideo numeri testium obseruationem sublatam: Et vt Doctores hîc loquuntur, necessitatem quidem excusare ab interpositione & suspensione, non verò ab obmissione solemnium. Et sic *differentiam* constituit Diocletianus hoc rescripto suo inter solemnitatem testamenti contextim seu vno contextu faciendi, & inter solemnem testium numerum & in vnum conuenientiam: illam equidem in proposito casu remitti relaxari at non istam: Cuius differentiæ, & sic *Decidendi*, ratio isthæc fuisse videtur, quod contextus interrumpendi necessitas ineluctabilis sit, vbi videl. vnus forte vel alter è testibus morbo huiusmodi oppressus fuit, cùm aliter per rerum naturam fieri non possit quin cœteri timore contagionis oborto disiungantur dissocientur, præsertim cùm continuari vel certè integrari, resumi idem actus facilè nulloq; dispendio mox possit, siue iisdem testibus, siue aliis etiam contractis subditis, sic vt actus ille iam nec deintegratus aut interruptus videatur: vt cœteroquin breui reuersus nec diuertisse aut secessisse videtur *l. diuortium ff. de diuortijs, l. quidquid calore ff. de regulis iuris.* Etiam in pœnalibus stipulationibus & statutis, vbi pœna fugientem de carcere non comprehendit, si breui post is reuersus sit, Baldus *ad l. 1. nu. 7. C. de ædilit. actionib. & in l. 1. col. 5. vers. quid de errone C. de seruis fugitiuis.* Iason *in l. admonendi col. 64. in pr. vers. 2. de iure-*

iurando: de quâ quæſtione nouiſſimè Giurba, *conſ.* 34. Deniq; momẽtanea, ſeu momento interrupta, nec interrupta quidem fermè videntur de quo Fœnutius de *momento temporis* ac nominatim ſi ex neceſſariâ causâ id euenerit. Atenim alia iam ratio eſt ſolẽnis teſtium numeri, quo iure ciuili Romano tota compages fideſque teſtamenti innititur. Et vt de legitimo teſtium numero aliquid hoc caſu remittatur, nulla talis neceſſitas ſubeſt: quando vel redeunte mox eodem teſte, vel certè ſi longiore ſpatio fortuiti caſus refectiõ egeat, (vt loquitur Iuſtinianus in *d. l. cum antiquitas*) i. ſi morbus quo teſtis oppreſſus fuit diu duret ſubdito ſeu ſubſtituto & ſubrogato alio, vel contractis aliis in eorum qui diffugêre locum teſtamentum pertexi ſeu conſummari poſſit facile, reliquaque teſtamenti ſolemnitas expleri, obſeruatis videlicet iis quæ *eâ l. cùm antiquitas* præſcribuntur: vt proinde hîc valeat iam illud Tertulliani, *exhortat. ad caſtitatem. Nulla neceſſitas excuſatur, quæ poteſt eſſe non neceſſitas.*

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google